

NMÎ MÎ U KÓPU DYUU

Rossel New Testament

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Mátiyu	4
Mak	45
Luukî.....	69
Njon	110
Dpodo.....	137
Lóma.....	173
1 Kódin	190
2 Kódin	207
Nkalásiya.....	219
Epeso.....	226
Pilipay	232
Kílosa	237
1 Tesalonika	242
2 Tesalonika	246
1 Timoti	249
2 Timoti	254
Taitas	258
Pilimon	261
Hipîlu	263
Njems	276
1 Pita.....	281
2 Pita.....	287
1 Njon	290
2 Njon	295
3 Njon	296
Njuda.....	297
Tpyuu.....	299

Mátiyu

Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi vy:o, pi ngmê u pi Mátiyu. Yesu u kuwó, pi yilí Mátiyu p:uu dnye ndiye. Yoo woni alanté a nuw:o nyédi, dpo, Yi yéli yi vy:o pini ngmê ngê ala puku dmi yinê d:êê ngê. Woni yoo alanté a nuw:o nyédi, dpo, Mátiyu ngê chókó d:êê ngê.

Yesu Kédisu u tii

Luukí 3:23-38

1 Yesu Kédisu King Dépidi u tii nedê pini ngmê, ala u tii. Myenté yi Dépidi Epílaham u tii nedê pini.
² Epílaham tp:oo Yísak, Yísak tp:oo Njakóp. Njakóp tp:oo yoo, Njuda mbwémi knî, yélini Yichip dnyen:aa ya.
³ Njuda tp:oo dê Pedes mbwémi Seda. Yi pye u pi Tema.
 Pedes tp:oo Hesídon, Hesídon tp:oo Lamî.
⁴ Lamî tp:oo Aminatap, Aminatap tp:oo Nason. Nason tp:oo Salímon.
⁵ Salímon u tii nedê pi ngmê chópu, u pi Mbówas, u pye Lahap.
 Mbówas tp:oo Opédi, u pye u pi Luti.
 Opédi tp:oo Njési, ⁶ Njési tp:oo King Dépidi.
 Dépidi tp:oo Solomon, u pye pyópuni Dépidi ngê Yudaia kwulo a pwâa.
⁷ Solomon tp:oo Lehopówam, Lehopówam tp:oo Apaicha.
 Apaicha tp:oo Asa. ⁸ Asa tp:oo Njehosîpat. Njehosîpat tp:oo Njódam, Njódam tp:oo Yusaiya.
⁹ Yusaiya tp:oo Njótam, Njótam tp:oo Ehas. Ehas tp:oo Hesíkaiya. ¹⁰ Hesíkaiya tp:oo Manasa. Manasa tp:oo Amon, Amon tp:oo Njósaiya.
¹¹ Njósaiya tp:oo yoo, Njekînaiya mbwémi knî. Yi dini ghi ngê Mbápiilon tpémi y:oo Njedusalem a pw:oo ngópu, Yisíléli tpémi Mbápiilon núw:o tumo.
¹² U kuwó dini ghi ngê Njekînaiya tp:oo Siyaltiyéli mî pyodo.
 Siyaltiyéli tp:oo Sedapapel. Sedapapel u dye ghi ngê, Yisíléli tpémi Njedusalem mê diyé dnye, p:aa mêmî l:âmo ngópu.
¹³ Sedapapel tp:oo Apiyuda.
 Apiyuda tp:oo Elayakim, Elayakim tp:oo Asó.
¹⁴ Asó tp:oo Sadóki, Sadóki tp:oo Akim. Akim tp:oo Eliyuda. ¹⁵ Eliyuda tp:oo Eliyesa. Eliyesa tp:oo Matan, Matan tp:oo Njakóp.
¹⁶ Njakóp tp:oo Njósép, pini n:ii Méli u moo. Yi Méli Yesu u pye, pini n:ii Chókó Lémi ngê a ngmîdi ngê, nmî kada pini ngê a pyódu ngê.
¹⁷ Pi dyêêdí y:a mê páádi mî loo, kn:âa Epílaham, nkoo Dépidi. Pi dyêêdí mê y:a mê páádi mî loo, kn:âa Dépidi, nkoo Mbápiilon tpémi y:oo Yisíléli tpémi Mbápi-

lon u ngwo núw:o tumo. Pi dyêêdí mê y:a mê páádi mî loo, yed:oo Yesu Kédisu mî ta.

Yesu Kédisu u ngwo pyodo

Luukí 2:1-7

¹⁸ Yesu Kédisu alanté ta. U pye Méli, Njósép u yémî p:uu yidoo kwo. Ghêlí daangê yéé knopwo, u lama yaa wo, apê, Chókó Lémi u Ghê Dmi ngê tp:ee a mênê ngmêdê kâa. ¹⁹ U moo Njósép, pi mb:aa. U yi u ngwo dêpwo kwo, Méli u pi yoo vy:o nî dyênê, u yi u ngwo doo kwo, Méli tumutumu nî kpîpî. ²⁰ Yi kópu p:uu dpodombiy:e doo nuw:o, mgídí ngmê ngê nmî Lémi u enjel ngma a wâdívyíngo, kwo, Njósép, Dépidi u tii nedê pini. Kwo, Kópuni Méli ngê pyodo, p:uu kidimê nuw:o. Kwo, Méli dpî nya ngi, ngmâm ngê dpî pyódu ngi. Kwo, Chókó Lémi u Ghê Dmi ngê tp:ee u mênê yinê dê kâa. ²¹ Kwo, Tpémîni wa tpyé, u pi dpî ntaa ngi, Yesu, mu kópu u dîy:o u yoo yinê wa ngee té, yi yikî dmi u pwo wa ghay. (Yesu u nt:u kópu, yoo yi Mb-wámê.) ^{††}
²² Kópuni Chókó Lémi u komo kapî pyu ngmê ngê a d:êê ngê, Chókó Lémi ngê yinté a ntiye ngê. Yi kópu ala,
²³ Kwodo ngmê mbwili ngê wa ghê, tp:ee ngmêwa tpyé, u pi Imanuwel. (Imanuwel u nt:u kópu, Chókó Lémi nmî p:uu a t:a.) [‡]
²⁴ Dini ghi n:ii ngê Njósép nyaa wo, kópuni enjel ngê u wóó k:oo u kwo mîné vya, yi kópu d:uu ngê, Méli nyââ, u kpâm ngê pyódu ngê, ²⁵ ngmênê kópu nongo daangmê mdo ngópu, u dî mî tpamê wo. Njósép ngê tp:ee u pi nt:ângo, Yesu.

Mâawe ndîi knî y:oo Yesu u ngwo mî m:uu ngópu

2 Yesu p:aani n:ii ta, u pi Petílem, Njuda Wee u kwo p:aani ngmê. Yi dini ghi ngê Helodi king ngê doo ya. Kââdí kwéli dpo kee, mâawe ndîi knî ngmê y:i a ndê dnye, Njedusalem mî taa dnye. Pudu knî yi kakêmê chámêchámê yi tpókni yi lama mb:aamb:aa ngê doo ya. ² Dini ghi n:ii ngê Njedusalem taa dnye, Nju tpémi yi kada pini knî ye póó dnye, yepê, Tpémîni nmyi king ngê wa pyódu, ló y:i ta? Yepê, Dini ghi n:ii ngê a ta, u pudu nmî p:o kînmó módu. Yepê, Yi tpómu yidun:aa châpu, u l:êê dîy:o nmo lee dnye. ³ King Helodi ngê dîni ghi n:ii ngê yi kópu nyongo, ghê u mênê ghipé wo, u nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo. Njedusalem tpémi yi

† 1:18 Luukí 1:27,35 †† 1:21 Luukí 1:31 ‡ 1:23 Is 7:14

nuw:onuw:o u kópu ngê mye pyodo. ⁴ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo a danê too, dêêpî pyu yoo myedê danê too, ye póo wo, yepê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, dini ghi n:ii ngê wa t:aa, ló p:aani wa t:aa? ⁵ Kwo, Petílem wa t:aa, Njuda Wee u kwo. Kwo, Chóó Lémi u kópu dyuu puku yedê alanté a kwo,

⁶ Njuda Wee u kwo p:aani n:ii u pi tédê, Petílem, díyo u pi ndíi ngê wa pyódu, mu kópu u díyo o díyo yi p:aani pi ngmêwa t:aa, pini n:ii ngê a yoo Yisíléli tpémi adí y:enê dé.

⁷ Wod:oo Helodi ngê yi mâawe yoo tumutumu a danê too, yepê, Ló wéni ngê yi pudu mwiyé nmyinê m:uu ngópu? Dini ghi n:ii ngê u kakêmi u kwo chámê ngópu, ⁸ wod:oo Petílem dy:âa too, yepê, Yi tpémi mb:aamb:aa ngê dpîmo pyw:ee yó. Yepê, Dmyinên:aa pyw:ee knomomê, amêma a ka modo vyi yó, u nkwo wanî lê, an:uu châpu. ⁹ Wod:oo kada a y:ee ngópu. Puduni yi p:o a m:uu ngópu, maa p:uu yi pudu mê m:uu ngópu, dnye yâmuyâmu. Yi gha dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo. Tpómu kwéli doo a ya, yi pudu yi mî ghê wo, yi tpémi u ngwo a pyw:ee ngópu. ¹¹ Ngomo k:oo yi kee dniye, apê, U pye vyâa mu tóó. Yi yi mbodo dmi ngê k:ame u kwo ghê dniye, u ngwo châpu ngópu. Yi péé dmi kpêmi ngópu, tpile mb:aa knî u kwo ngmê y:ee ngópu, nkól ngmê, pídánkinsens myomo, mêê pyolo. Yi tpile knî yi pywuu dmi pâa ndíi dé.

¹² Dini ghi n:ii ngê yi p:o mēdnye diyédiyé, Chóó Lémi ngê wóo k:oo yepê, Helodi ka máadi nangê kwolo. Wod:oo kn:aa máadi m:uu kalê ngópu.

Njósép mupwoknî Yichip u ngwo lee dniye

¹³ Mâawe yoo yi lee dniye, Njósép ngê nmî Lémi u enjel wóo k:oo ngmê módu, kwo, A piidi. Kwo, Méli ghee yi k:ii mbêpê dmyeno, Yichip núw:o dé, yi dmyinên:aa ya, u dí nga am:aa vyi. Kwo, Helodi ngê ye tpémi u nmy:uu kn:âa daa kēmakēma a chapî. Kwo, Wa a pyw:ee knomomê, wa vy:a. ¹⁴ Wod:oo yi mgîdí vy:o Njósép a pii wo, Méli ghee yi k:ii kada a y:ee ngópu, Yichip díyo mî taa dniye. ¹⁵ Y:i dnyen:aa ya, u dí Helodi mî pwene. Nmî Lémi ngê chóó u kópu u ngwo a ntiye ngê, kópuni puku yedê alanté a tóó,

A tp:ee Yichip doon:aa ya, yi u kwo nîmo mbwolo, u ngwo a loo.

Helodi ngê tp:ee yilî u ngwo vyâ

¹⁶ Helodi ghêlî daangê pwene, dini ghi n:ii ngê a w:ee ngê, apê, Wu pini knî y:oo até dê dóo nê, yi p:o maa diyé dmi, wod:oo d:ud:umbiy:e nod:e wo. Wéni n:ii mwiyé u kwo kēma ngópu, nuw:o kwólu, apê, Yi tpémi ngê m:âa miyó doongê ndíi. U lede knî ye yepê, Petílem dmyinê lēpî, tpémini kamî dê taa dmi, n:ii knî y:oo m:âa miyó doongê ma ngópu, dp:uu vya tóó. Wod:oo lee dniye, yinté mî d:uu ngópu, Petílem Wee u kwo tp:ee mâa kamî yintómu vya tumo. ¹⁷ Kópuni Njedímaiya ngê yi wee p:uu wunê a d:êê ngê, yi lede knî y:oo yi ngwo ntiye ngópu. Yi kópu ala,

¹⁸ Laama Wee u kwo mbê ndíi ngê dê pyódu. Lechel u too pee yoo yi tp:ee yoo yi l:êê díy:o ka mbê té.

Ka mbê té. Doo u ntâa pi ngê yi nuw:o dmi daawa l:âmo, mu kópu u díy:o yi tp:ee yoo yi ghê dmi daa pyede.

Njósép mupwoknî Yisíléli u ngwo mē diyé dniye

¹⁹ Dini ghi n:ii ngê Helodi pwene, Njósép mupwoknî Yichip dne ye. Njósép ngê u wóo k:oo nmî Lémi u enjel ngmê módu, ²⁰ kwo, A piidi, Méli ghee yi k:ii nmyi wee u kwo mē diyé dmyeno, Yisíléli. Kwo, N:ii ngê u yi doo kwo, Ye tpémi nî vy:a, kédê pw:onu. ²¹ Wod:oo Njósép a pii wo, Méli ghee yi k:ii kada a y:ee ngópu, yi wee u kwo mē diyé dniye. ²² Dini ghi n:ii ngê nyongo, apê, Helodi tp:oo Akeleyas Helodi ngê u mî u d:aa kédê kâadî, Njuda tpémi yi king ngê dê pyódu, Njósép nkîngê mbê wo, u yi u ngwo dēpwo kwo, Y:i nmîn:aa ya. U wóo k:oo nmî Lémi u enjel mē módu, kwo, Nkálili Wee u kwo dpî lee dmyeno, yi dmyinên:aa ya. ²³ Wod:oo Nkálili Wee u kwo lee dniye, p:aa ngmê y:i dnyen:aa ya, u pi Nasalet. Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê ngê wunê a d:êê ngê u ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala,

Pi knî y:oo u pi wa ntaa ngmê, Nasalet pi.

Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo a yó

Mak 1:1-8; Luukî 3:1-18; Njon 1:19-28

3 Dini ghi n:ii ngê Yesu mâawe ngê pyodo, Nasalet doo ya. Yi ngwo Njon Baptist ngê u dpodo kn:âa chópu. Njuda Wee u kwo w:amî mbêmi pi knî ye dpîmon:aa dêêpî. ² Yipu, Dini ghi n:ii nmo t:âat:âa, Chóó Lémi ngê chóó u ngwo ada a y:enê nmo, yi dini ghi daa kēmakēma a dyimēdyimê. Yipu, Nmyi dono yilî kée tóó, Chóó Lémi ka diyé dmyeno. ³ Kópuni Yisaya ngê u puku yedê wunê a d:êê ngê, Njon ngê yi ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala.

W:amî mbêmi pi ngma adí kâa, yewo,

Nmî Lémi u maa a yé yó,

maa mb:aa yidó yé yó. †

⁴ Chóó Lémi u komo kapî pyu Ilacha ngê kpîdí gh:aagh:aa ntee dpîmo a t:emî, Njon ngê yinté kpîdí myedpîmo t:emî, kámêl gh:aa kpîdí. Pudumakó too pee u mbalêti ngê pyódu ngê, u paa vyílo yidpîmo t:emî. Mty:aa ndâpu kpele numo u ch:ee dpîmo kuwo dê, mu kópu u díy:o nté y:i dēpwo ya. ⁵ Njedusalem pi yilî Njon ka loo, Njuda Wee u kwo p:aa woni knî yi k:oo yoo a ndê dniye, Njon ka lee dniye, mbwaa ndíi Njódan u nkîgh:ê p:aani n:ii a pyede, yi p:aani tpémi Njon ka mye lee dniye, dnyen:aa ng:aang:aa. ⁶ Yi dono yilî yi yuu dmi Njon ka dnyimon:aa a y:emî dé, wod:oo mbwaa ndíi paa Njódan yinê dpîmo kmênêkmênê dé, mbápitísím ye dpîmo yém, yi dono yilî u ngwo dpîmo ghêêghêê dé.

⁷ Njon ngê yoo kwéli dpîmo mbápitísím kîgha, yi kélî ghê Pádisi yoo, Sadyusi yoo yilî u kwo mye loo, u yi y:e

† 3:3 Is 40:3

doo kwo, Nye mbápitísím kalê nmîne. Njon ngê yi gha dmi módu, yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo. Yepê, Lukwe díy:o nmyinê nmye, Mbápitísím mbêmê Chóó Lémi ngê daawa kpada nmo. Yepê, Nmyi dono yilí mwiyé kée tóó. ⁸ Yepê, Dono kópu n:aamungí d:uu, kópu mb:aa yilí dmyinên:aa d:uud:uu, u ngwo anê w:ee, nê, Yi nuw:o dmi ndêndê ngê dê ngmêê t:oo. ¹⁹ Yepê, Ala kópu namê tpapê, Epílaham nmî kn:ââ, Chóó Lémi ngê daawa kée nmo, p:ee nmo ada a vyywo. Yepê, Yi kópu ló dini mwo a vyy, ngmênê nmyi dono yilí yi l:êê díy:o ntênê wa kée nmyo. Yepê, Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîi, u ntââ, ala chêêpî dyuu wa a ngî, pi ngê wa pyódu té, nmyi d:aa dmi y:oo wa a kâadî ngmê. Yepê, Vyílo yi yéli ye ada a vyywo. ^{††10} Yepê, Ala ngwo Chóó Lémi maadî kiyedê kwo, u myângo wumê mumu. Yepê, Yi myângo vy:o yini n:ii nt:u mb:aamb:aa ngê daa kelekele, wa kpono, pââ ndiya wa kée.

¹¹ Yepê, N:ii ngê u dono yilí wa kée té, yi pini mbwaa ngê waní mbápitísím kwolo, ngmênê pini n:ii a kuwó wunê kwo, yi pini ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa mbápitísím kalê nmyo, ndyuw:e ngê wamye mbápitísím kalê nmyo. Yepê, Pini n:ii a kuwó wunê kwo, u pi ndîi. Yepê, Nê tédê. Yepê, D:oo u ntââ, u nkîgh:ê daanî nî. Yepê, Nê tp:ee. ^{††12} Yepê, Pini n:ii wunê pwiyé kní, daa kêmakêma a taataa. Dini ghi n:ii ngê wa t:aa, nmyo yintómu daawa ngee nmyo, wa chámê nmyo. Yepê, N:ii yoo mb:aamb:aa dé, wa a ngî té, n:ii yoo dono dé, wa kée té, ndê ngê wa ma té, yi ndyuw:e chedê ngê daawa pyódu.

Njon ngê Yesu u ngwo mbápitísím kwólu

Mak 1:9-11; Luukí 3:21-22

¹³ Yi dini ghi ngê Yesu ngê Nkálili Wee a kuwo ngê, Njódan mbwááni a núwo, Njon ka u ngwo loo, kwo, Mbápitísím kalê nédi. ¹⁴ Ngmênê Njon ngê kwo, P:ee wuchi mbápitísím kalê nê. Kwo, Lukwe díy:o mápítísím kígha u pi a ka nye tpapê. ¹⁵ Yesu ngê kwo, Ala ngwo yenté mwiyé mbápitísím kalê nédi. Kwo, Kópu yilí yintómu Chóó Lémi ngê nye a vyi too, doo u ntââ yi wépi dmi daanyi puwâ. Wod:oo Njon ngê mbápitísím kwólu. ¹⁶ Yesu mbwaa lêê u mênê yedê pii wo, apê, Mbóó mêtê kpêmî. Myenté Chóó Lémi u Ghê Dmi vy:êmê k:ii ntee tpile ngê u pwo a ghêpê wo. ¹⁷ Mbóó p:uu dnye ngmê ny:ee ngópu, yepê, Kí a tp:ee njini, u nuu ghi a nódo a tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu ye d:uud:uu too. ^{††}

Setan ngê Yesu u ngwo doo dódó

Mak 1:12-13; Luukí 4:1-13

4 Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu w:amí mbêmê núwo, apê, Setan ngê y:i pèdên:aa tókó ngê. ^{††2} Y:i doon:aa ya, wu podoy:a wo podoy:a nté dêpwo pípi, dómu ndîi u ngwo yi kele. ³ Wod:oo Setan u kwo loo, kwo, Mumdoon nyi Chóó Lémi Tp:oo, ye

† 3:8 Dpodo 26:20 †† 3:9 Njon 8:33-40; Lóma 2:28-29; 4:12
 ‡ 3:11 Njon 1:33; Dpodo 1:5 †† 3:17 Mát 12:18; 17:5; Luukí 9:35
 †† 4:1 Hipílu 2:18; 4:15

kí chêêpî knî ngma a ngini, nté ngê pyódu té, ma té.

⁴ Yesu ngê kwo, Puku yedê alanté a tóó, Nté u mo doo u ntââ, pi u ngwo daa ya yédi. Nté daa nté njini, Chóó Lémi u kópu dyuu, yi nté njini.

⁵ U kuwó dini ghi ngê Yesu ka ngmênê u kwo, Setan ngê Njedusalem dê núw:o nê, M:aa u ngomo pw:ono y:i d:uu kaa nê. ⁶ Setan ngê kwo, Mumdoon nyi Chóó Lémi Tp:oo, mumdoon mî ngê amyedê ngee ngi, ye ala ngomo pw:ono a mbêka, mu kópu u díy:o puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi ngê u enjel yoo wunê dyede té, a ngêêpî ngi.

Kwo, Ala kópu puku yedê mye tóó, Enjel yoo yi kêê yedê anyi kwo, nyi dê chêêpî u mênê daanyinê dêê dê.

⁷ Yesu ngê kwo, Doo u ntââ M:aa yinté daanê tókó, mu kópu u díy:o puku yedê ala kópu mye tóó, Chóó Lémi nmî Yâpwo njini kidima a tókótókó.

⁸ U kuwó dini ghi ngê Setan ngê mbu mbêmê kmungo, dyámê pee yintómu y:i u kwo mîné kêma too, yi kópu mb:aa yilí y:i u kwo myemînê kêma too. ⁹ Setan ngê kwo, A dnye nye nyêmî knomomê, nyi mbodo dê y:e k:ame a ka nyinê wowo knomomê, ye kí tpile yintómu nga wanî kê. ¹⁰ Yesu ngê kwo, Setan. Kwo, A nkîgh:ê a yumwe. Kwo, Puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi nmî Yâpwo njini chi châchââ, kn:aa pini u dnye nangmê ny:oo.

¹¹ Setan ngê Yesu yedê kuwo ngê, wod:oo enjel yoo a lee dniye, Yesu mî ngee ngópu. ^{†††}

Yesu ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu

Mak 1:14-15; Luukí 4:14-15

¹² U kuwó dini ghi ngê Njon ngê king Antipas Helodi ka u dono kópu yilí dpímo kwódukwódu dé. Yi kwódu yé u l:êê díy:o Helodi ngê Njon mbwa k:oo kmungo. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi kópu nyongo, Njuda Wee a kuwo ngê, Nkálili Wee u kwo loo. ¹³ Nasalet myedê kuwo ngê, Kîpêenyêem doon:aa ya. Yi p:aani Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê a tóó. Yi p:aani Sepulun mbwémi Napítali yi yoo dê yi wee u kwo a tóó. ¹⁴ Kópuni Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, Yesu ngê yi ngwo ntiye ngê, yi wee u kwo doon:aa ya. Yi kópu ala.

¹⁵ Sepulun mbwémi Napítali yi yoo dê yi p:uu n:aa mbumu.

Ntii kêpa máadi u nkîgh:ê yi yoo dê yi wee a tóó, Njódan mbwááni ntii yi kélí ghê.

Yi wee u pi mye Nkálili, yélini daa Nju tpémi yilí y:i a tóó.

¹⁶ Yélini y:i a pyede, mgídí vy:o a wee, ngmênê díyo nmî Mbwámê u wuu ndîi wa m:uu ngmê.

Yi yéli pwopwo u wee dnyimo a pyede, díyo u wuu ndîi yi pwo wa kée.

¹⁷ Nyââ, yi dini ghi ngê Yesu ngê u dpodo kn:ââ y:i mí chópu, pi kní ye yipu, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ

††† 4:11 Hipílu 1:6,14

daa kêmakêma a chapî. Yipu, Nmyi dono yilí kée tóó, Chóó Lémi ka diyé dmyeno.

Yesu ngê u mwiýmwiyé p:uu ndiye pyu yoo u ngwo ngmidi too

Mak 1:16-20; Luukí 5:1-11; Njon 1:35-51

¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê doo m:ii, te yâmuyâmu pyu miyó módu, Saimon mbwémi Andru, apê, Mu vuwó mo. (Yi Saimon u pi mye Pita.) ¹⁹ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, A ngm:êê nódó. Yepê, Te u vuwó ntee dpî lama a tóó, pi vuwó yinté dpî lama n:aa kîgha. Yepê, Pi yilí Chóó Lémi ka wanmo núw:o. ²⁰ Yi ngwo dini ghi ngê yi pwoo a kuwo ngópu, Yesu ngm:êê ngópu. ²¹ Até yidnye lêpî, mwada y:i myenté Yesu ngê pi mbwémi mē miyó até yi m:uu doo, Njems mbwémi Njon, Sepédi tp:oo dē. Yi mí Sepédi u k:ii dinki k:oo dnye kwo, yi pwoo dnye l:âmol:âmo. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu doo, yepê, A pwiyé cho. Yepê, A p:uu anyi kaa cho. ²² Wod:oo yi mí dinki k:oo a kuwo ngópu, Yesu u kuwó ghê knopwo.

Yesu p:aani p:aani u ngwo dpîmon:aa dêêpî, myedpîmon:aa pi pyipyi

Mak 1:39; 3:7-12; Luukí 6:17-19

²³ Yesu p:uu Nkálili Wee u kwo p:aani p:aani lee dnyiye, yoo yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dnyimon:aa koko. Yesu y:i ye dpîmon:aa dêêpî, kópu mb:aa p:uu ye dpîmon:aa mbumu, yipu, Chóó Lémi ngê chóó u yoo yi y:enê kn:ââ daa kêmakêma a chapî. Pwopwokopwe yilí mye pyi ngê. Mbii dyêêdî daa ngmidi yi p:uu doo ya, ngmênê Yesu ngê pyi too. ²⁴ Sidiya u wee yintómu knî yi kwo p:aani p:aani yi kópu yi ny:ee ngópu, wod:oo pi knî y:oo pwopwokopwe yilí u kwo a núw:o ngópu, mbii dyêêdî daa ngmidi yedoo ya. N:ii knî y:oo kópu dyêêdî daa ngmidi dnya a vyîmî, u kwo myedê núwo tumo, n:ii knî y:e yi kmêna dnye kwo, n:ii knî y:e nyuno pwopwo dpîmo kelekele, n:ii knî yi kpâlî dmi ntóó dé, u kwo myedê núw:o tumo, yi yéli yintómu Yesu ngê pyi ngê. ²⁵ Pi yintómu knî y:oo Yesu dnye yâmuyâmu, Nkálili Wee u kwo tpémi, P:aa Y:a knî yi Wee u kwo tpémi, Njedusalem tpémi, Njuda Wee u kwo tpémi, Pédiya Wee u kwo tpémi. Yi yéli daa wee ngmidi yi kwo a ndê dnyiye, u ngwo dnye yâmuyâmu.

Yesu mbu mbêmê u ngwo doo dêêpî

Luukí 6:20-23

5 Yesu ngê yoo yi módu, wod:oo mbu mbêmê kee wo, y:i mbwódo mí yaa wo. P:uu ndiye pyu knî y:oo a yina ngópu, ² wod:oo doo ndiye kîgha dé. ³ Yepê, Pinté knî y:oo u yi ntee a kwo, Pi knî y:oo dny:oo ngêêpî nmo, n:ii knî y:oo u yi yinté mye kwo, Chóó Lémi ngê choo a ngêêpî nmo, yi yéli yi gha dmi dny:oo pywelepywele, Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa té. ⁴ Yepê, N:ii knî y:oo yi dono knî yi l:êê dîy:o tpéé kópu dpî vyi ngmê, mye mbê nyédi,

yi gha dmi dny:oo pywelepywele, Chóó Lémi ngê yi dono yilí u kuwó wa kée té, yi nuw:o dmi amê l:âmo té. † ⁵ Yepê, Yélini daa kadakada nyédi, yi gha dmi dny:oo pywelepywele, Chóó Lémi ngê kópuni u pi wunê a vyu, y:e wa d:uu, kóó k:oo wa kaa té. ⁶ Yepê, N:ii knî ye kópu mb:aa d:uud:uu yi nté njini ngê a ya yédi, yi yéli yi gha dmi dny:oo pywelepywele, Chóó Lémi ngê pi mb:aa ngê wa pyódu té, yi ntini ngê wa pile dmi. ⁷ Yepê, N:ii knî ye yoo dpî ch:anê dmi, yi gha dmi dny:oo pywelepywele, Chóó Lémi ka u nkwo wa ch:anê dmi. †† ⁸ Yepê, N:ii knî y:oo yi nuw:o k:oo nuw:o ghi dono daa kîgha tumo, yi yéli yi gha dmi dny:oo pywelepywele, Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa té, nipi adnyin:aa ya kmaapî. ‡ ⁹ Yepê, N:ii knî y:oo yoo wunê kââdîkââdî tumo, yi gha dmi dny:oo pywelepywele, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê ye wa vyi, yewo, Nmyo a tp:ee dmââdîma. Yewo, Nê pi kââdîkââdî pyu, a nt:anê dmyi yaa dmi. ¹⁰ Yepê, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u l:êê dîy:o kópu mb:aa adnyi d:uud:uu dé, k:omo tpile mgîdî u yoo knî y:oo adnyi kpakakpaka dé, amyednyi vyeé dé, ngmênê yi gha dmi dny:oo pywelepywele, Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa té. †† ¹¹ Yepê, A l:êê dîy:o pi knî ye wanmyi diya dmi, k:omodanê mbêmê kópu dono yilí nmyi p:uu adnyin:aa tpapê, amyednyi vyeé nmyo. ††¹² Yepê, Yi dono vy:o nmyi gha dmi dpî pywálî dnyiye, dono ngê kîngî pyaa dmi, mu kópu u dîy:o yi mgînî vyîmî u pywuu mb:aa wanmyimo ngee ngmê, mbóó p:uu. Yepê, Yi kópu daa nmyi mo nmye wa pyódu. Yepê, Yinté kópu knî yi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:e wunê kîmyedê d:uu tumo. Yepê, Chóó Lémi ngê u komo kapî pyu yoo yi dpodo ntee wa pwila, yinté wamye pwila nmyo.

Ntii lam yi mgongo danêmbum

Mak 4:21-23; 9:50; Luukí 14:34-35

¹³ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Ntii mb:aamb:aa. Yepê, Nté tpyópu u mênê ntii daanyi yé knomomê, ye u n:uu daadî ya, pwópwó ngê wa pyódu, nanê wa ma. Yepê, Wo yéli knî ye ntii ntee tpile ngê dmyinên:aa ya. Yepê, Ntii vy:êmî tédê nmyi tp:ee ngmanmyi dy:ââ knomomê, pye nkwo doo ntii wa vy:êê knomomê, yini pwópwó, u n:uu daadî ya, ye lónté mb:aamb:aa ngê wa pyódu? Yepê, Doo u ntââ. Yepê, U dpodo daadî ya, wanmyi pii ngmê.

† 5:4 Tpyuu 7:17†† 5:7 Njems 2:13‡ 5:8 1 Njon 3:2-3‡†
5:10 1 Pita 3:14‡‡ 5:11 1 Pita 4:14; Njems 1:2

Yepê, Ntii n:ii nmyi mênê a tóó, chedê ngê kîngê pyódu.

¹⁴ Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Nmyo yoo wo yéli yi pywápê ntee tpile dé. Yepê, P:aani n:ii mbu mbêmê anyi gh:ii knomomê, doo u ntâa pi daawa ngmo. ¹⁵ Yepê, Lam myenté. Yepê, Dini ghi n:ii ngê mgîdí dpo ghay, n:ii ngê lam dpo vuwó, doo u ntâa tpile u pwo k:ame daawa kâa, mu kópu u díy:o lukwe ngê mgîdí wa chaa? Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwo doo kâa, yoo u ngwo dpî numo m:uu. ¹⁶ Yepê, Nmyo mye ntee dé. Yepê, Nmyo yoo yi lam dé, mb:aamb:aa ngê dmyinê dnyednye, kópu ngmê ngê kîngê dyênê nmyo. Yepê, Kópu mb:aa n:ii anmyin:aa d:uud:uu dé, pi knî y:oo dny:oo mumu dé, yi kópu knî yi l:êê díy:o nmyi Mí dny:oo chaa kîgha, pini n:ii mbóó p:uu wunê tóó. ††

Yesu ngê Mósisi u dêêpî kópu dyuu p:uu kópuni vuu

¹⁷ Yesu ngê yepê, Alanté namê nuw:o, Nê ngê Mósisi u dêêpî kópu dyuu, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo yi kópu dé yinê a chedêchedê té. Yepê, Kêle. Yepê, Daa yi chedêchedê u l:êê díy:o nê loo, ngmênê yi kópu dyuu yi ntiyentiye u l:êê díy:o nê loo. ¹⁸ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê, yepê, mbóó dyámê ntee chedê ngê ghêlî k:ii daawa pyaa knî, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu ndêndê yinté chedê ngê myedaawa pyódu, mu ngmidi l:âmo myedaawa a ngêpa, u dí kópu yilî yintómu wamî pyaa dmi. ¹⁹ Yepê, N:ii ngê dêêpî kópu dyuu adî châachâa dé, u pyipe knî ye amyedîn:aa tpaê dé, Chóó Lémi kóó k:oo yi pini u pi ndîi ngê wa pyódu. Yepê, Ngmênê n:ii ngê dêêpî kópu ngmê daadî châachâa, u pyipe yoo u nt:anê wa yé té, k:omo tpile yi dêêpî kópu daa ndîi, ngmênê Chóó Lémi kóó k:oo yi pini u pi tédê ngê wa a pyódu. ²⁰ Yepê, Ndê kópu nmye m:uu n:aa tpaê. Yepê, Dêêpî pyu yoo Pádisi yoo dêêpî kópu dyuu yi too pee mbêmê a châachâa tumo. Yepê, Dêêpî kópu dyuu ntênê daanmyi châachâa dé, ye Chóó Lémi kóó k:oo daanmyi ghê dmi. ††

Yesu u kópu, pi ka nod:enod:e p:uu

²¹ Yesu ngê yepê, Mósisi ngê nmî kn:âa knî ye ala kópu wunê mwo a vuu, yepê, Pi nangmê vy:a, n:ii ngê pi ngmêdê vya knomomê, dpî kóté kalé yó, u nkwo dpî vya yó. ²² Yepê, Mósisi ngê yi kópu ye a vuu, ngmênê ala kópu nmye n:aa tpaê, N:ii u mbwó ka dê nod:e knomomê, ye dono kópu ayi d:uu, kóté tédê dpî lee we. Yepê, N:ii ngê u mbwó ka dê vyi knomomê, Modo podo, ye dono kópu ndîi ayi d:uu, kóté ndîi tédê dpî lee we. Yepê, N:ii ngê u mbwó p:uu wa vyi, Wu pini dono, Chóó Lémi kóó k:oo daawa ghê, yepê, yi pini Chóó Lémi ngê kóó k:oo p:ee daawa kâa, ndiya wa kée. Yepê, Noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya. ²³ Yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ka tpile ngmanyi y:oo, kópu ngmanyi nuw:o kwolo, kópuni u l:êê díy:o mwó nga a nod:enod:e yédi, ²⁴ ye yi tpile y:i dpo kuwo ngi,

† 5:14 Njon 8:12 †† 5:16 Epeso 5:8-9; 1 Pita 2:12 ‡ 5:17 Ló-ma 3:31 †† 5:18 Luukí 21:33 †† 5:19 Njems 2:10 ††† 5:20

mwó ka dpî lili, yi kópu dp:uu l:âmo nyoo, mb:aamb:aa noko moon:aa y:ee nyoo. Yepê, U kuwó dini ghi ngê modo dini, Chóó Lémi ka yi tpile moon:aa y:eni.

²⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngmanmyi kn:aadi ngmê, n:ii ngê u yi adî kwo, Nî kóté kalé nmyo, dini ghi n:ii ngê kóté tédê adî ñeñe nmyo, yi kópu maa p:uu d:âa dpî l:âmo yó, yed:oo kóté y:enê pyu u ngîma mēdaanmy:uu ghê dmi, mbwa k:oo mēdaamî km:êê nmyo.

²⁶ Yepê, Mbwa k:oo wa km:êê nmyomomê, ye y:i anmyin:aa ya, u dí nmyi dono ntênê wanmyi pwila t:oo.

Pi u kuwó pyuwópyuwó

²⁷ Yesu ngê yepê, Ala kópu nmyi lama ka tóó, wunê Mósisi ngê nmî kn:âa knî ye mwo a vuu, yepê, Pi u kuwó nangmê pwiyé. ²⁸ Yepê, Mósisi ngê yi kópu ye a vuu, ngmênê ala kópu nmye n:aa tpaê, N:ii ngê pyâa angmê m:uu, u nuw:o k:oo awo, Kí pyópu u maadî n:aa wowo, yepê, yi pini ngê yi pyópu dpî d:uu, pyâa ti u kópu u nuw:o k:oo yu d:uu. ²⁹ Yepê, Tpileni nmyi ngwolo knî y:oo wa m:uu ngmê, yi p:uu anmyi nuw:odono, u kuwó dini ghi ngê wanmyi d:uu ngmê, mu dini ghi ngê ndiya u nkwo anmy:uu ghêpê dmi. Yepê, Yi nuw:odono u kwee lîmîlîmî ngê anmyi châpwo ngmê, yed:oo yi dono daanmyi d:uu ngmê. Yepê, Dono kópuni pi knî ye mb:aamb:aa dé, k:omo tpile yi p:eeni kópu daanmyi d:uu t:oo, ngmênê yi l:êê díy:o ndiya daanmy:uu ghêpê dmi. ³⁰ Yepê, Kópuni ngmanmyi d:uud:uu, yi kópu u l:êê díy:o dono wanmyi d:uu ngmê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi. Yepê, Yi kópu u kwee mwiyé anmyinê châpwo ngmê, yed:oo yi dono daanmyi d:uu ngmê. Yepê, Dono kópuni pi knî ye mb:aamb:aa dé, k:omo tpile yi p:eeni kópu daanmyi d:uu t:oo, ngmênê yi l:êê díy:o ndiya daanmy:uu ghêpê dmi.

Kpîpî te u danêmbum

Mátiyu 19:9; Mak 10:11-12; Luukí 16:18

³¹ Yesu ngê yepê, Mósisi ngê nmî kn:âa knî ye ala kópu wunê mwo a vuu, yepê, Mâa ngê u kpâm dí kpîpî knomomê, u kópu dyuu dpî d:êê ngê, u kwo dpî y:ee ngê, u ngwo dpî dy:âa ngê. ³² Yepê, Mósisi ngê yi kópu ye a vuu, ngmênê ala kópu nmye n:aa tpaê, Pyópuni u tumu mâa daadî ya, u moo ngê kîngî kpîpî. Yepê, Yi pyópu u moo ngê módó wa kpîpî knomomê, kn:aa pini ngê wa nya knomomê, ye yi pini yi pyópu y:oo daa yéyéyé u kópu ayi d:uu ngmê, pyâa ti mâa ti u kópu ayi d:uu ngmê.

Yesu ngê kópuni vuu, ndê danê p:uu

Mátiyu 23:22; Njems 5:12

³³ Yesu ngê yepê, Mósisi ngê nmî kn:âa knî ye ala kópu wunê mwo a vuu, yepê, Kópuni u l:êê díy:o Chóó Lémi u pi ngê anmyi kpa, yi kópu ntênê dmyinê d:uud:uu, u pi ngê módó myekidingê kpa. ³⁴ Yepê, Mósisi ngê yi kópu ye a vuu, ngmênê ala kópu nmye

Mát 23:3; 2 Tim 3:5 ††† 5:22 Njems 3:6; 1 Njon 3:15 § 5:23 Mak 11:25

n:aa tpaṗê, Dmyinê ndê danê, kpaá ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Chóó Lémi u pi ngê nangê kp:aa, mbóó dyámê yi pi ngê myenangê kp:aa. ¹³⁵ Yepê, Mbóó u pi ngê nangê kp:aa, mu kópu u díy:o doo u ntââ mbóó p:uu kópu daangmanmyi d:uu ngmê, Chóó Lémi ngê yinê a y:enê. Yepê, Dyámê myenté, u pi ngê myenangê kp:aa, mu kópu u díy:o doo u ntââ dyámê daanmyi ngmêê ngmê. Yepê, Chóó Lémi ngê yinê l:âmo ngê, yinê a y:enê. Yepê, Njedusalem u pi ngê myenangê kp:aa, mu kópu u díy:o daa nmyi chóó nmyi p:aa, king ndêndê ngê yinê a y:enê. ³⁶ Yepê, Nmyi mbodo dmi ngê myenangmê kp:aa, mu kópu u díy:o doo u ntââ nmyi chóó nmyi mbodo gh:aa dmi daanmyi ngmêê t:oo, n:ii kpêdêkpêdê dé, mbéedi ngê daanmyi pyódu t:oo, n:ii mbédimbédi dé, kpêdêkpêdê ngê daanmyi pyódu t:oo. ³⁷ Yepê, Dmyinê ndêdanê. Yepê, Kópuni p:uu nmye adnyi póó, nyââ knomomê, yipid:o, Nyââ. Yepê, Kêle knomomê, yipid:o, Kêle. Yepê, Anmyi kpaá knomomê, ye Setan u komo ayinmyi kapî.

Yesu ntââ vyímî p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Luukî 6:29-30

³⁸ Yesu ngê yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye ala kópu wunê mwo a vyu, yepê, Pi miyó adpî l:êê, ngmê ngê woni ngwolo wa dyênê, ye yini ngwolo u nkwo dpî dyênê yó, myenté ngmê ngê woni nyóó ntémwi wa pwââ, yi pini nyóó yi ntémwi u nkwo dpî pwaa yó. ³⁹ Yepê, Mósisi ngê yi kópu ye a vyu, ngmênê ala kópu nmye n:aa tpaṗê, N:ii knî y:oo dono kópu nmye angmê d:uu ngmê, ntââ ye nangmê vy:u. Yepê, Pini n:ii ngê nmyi teknâpwo dê dêê knomomê, wopee u kwo my:oo y:ee yó, y:i myedo dêê ngê. ⁴⁰ Yepê, Pi ngmê ngê u yi adî kwo, Mu pini u kpîdí u l:êê díy:o nî kóté kwolo, yi pini ngê u nkuwo kpîdí u kwo myoo y:ee ngê. ⁴¹ Yepê, Lóma lede knî y:oo nmye dê vyi knomomê, Nmî tpile dnyinê tóó, wu p:aani nyinê kuwo nmédi, ye yi p:aani dp:uu lee dmyeno, u kada p:aani dpîmo kuwo tóó. ⁴² Yepê, N:ii ngê tpileni nmye dê dmy:ee knomomê, u kwo dpî y:ee yó. Yepê, Nmye wa vyi knomomê, A ngópu mwiyé adín:aa ya, ye u kwo dpî y:ee yó, u kwo nangê w:ono.

Yesu u kópu, pi ka vyuwo p:uu

Luukî 6:27-28,32-36

⁴³ Yesu ngê yepê, N:ii knî y:oo a ndiye kígha nmyoo, ala kópu a tpaṗê ngópu, nmyedpo, Nmyi yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo dny:oo ya, ngmênê n:ii yoo nmyi p:uu a d:uu nyédi, yi p:uu u nkwo dmyinê d:uu, nmye myedny:oo diya. ⁴⁴ Yepê, Yi kópu a tpaṗê ngópu, ngmênê ala kópu nmye n:aa tpaṗê, Yélini nmyi p:uu a d:uu nyédi, yi nuu ghi dmi nmyi nódo dny:oo ya, n:ii knî y:oo kópu dono nmyi p:uu a d:uud:uu tumo, yi díy:oo médmyinê ngêpê. ⁴⁵ Yepê, Yinté kópu anmyi d:uud:uu dé, ye nmyi Mí Chóó Lémi nt:anê wanmyi yaa dmi, pini n:ii mbóó p:uu wunê tóó. Yepê, Yoo d:uudpî

† 5:34 Mát 23:22; Njems 5:12; Is 66:1; Dpodo 7:49 †† 5:39 Lóma 12:19 † 5:40 1 Kódin 6:7 †† 5:44 Dpodo 7:60; Lóma 12:14,20

chámê, yoo mb:aa yoo dono yi pwo tpii nipi wunê gh:aygh:ay ngê, kââdí wunê pil:apil:a ngê. ⁴⁶ Yepê, Yélini yi nódo nmyi nuu ghi dmi a tóó, yi yéli yi mo yi nuu ghi dmi nmyi nódo adî ya knomomê, nmyinê nmye kópu ndî ayinmyi d:uud:uu? Yepê, Lukwe, nmyinê nmye Chóó Lémi ngê yi kópu mb:aamb:aa ngê nmye wa pwila? Yepê, Kêle, Tákisi ngêêpî pyu dono knî y:oo yi kópu dpî d:uu ngmê. Yepê, Ngmênê pi yintómu yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya. ⁴⁷ Yepê, Kn:aa yéli knî ye daanmyi vyuwo knomomê, nmyi yoo knî ye yi mo anmyi vyuwo, ye yi kópu Chóó Lémi ka daa ndî kópu. Yepê, Mgídî u yoo knî y:oo vyílo yi kópu ye d:uud:uu ngópu, yi chóó numo ka a vyuwo nyédi. ⁴⁸ Yepê, Ala kópu ndî dmyinê d:uud:uu, nmyi Mí Chóó Lémi ntee pini ngê pyaa dmyeno. Yepê, Pi yintómu knî ye ntee wunê vyuwo, pi yintómu knî ye yinté myedmyinê vyuwo. ⁴⁹

Yesu yoo yi chaa kígha p:uu u ngwo ye doo danêmbum

6 Yesu ngê yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, N:ii ngê kópu mb:aa yoo yi ngíma dpî d:uu, dpo, Pi knî y:oo chaa kalê nêne, yi pini ngê k:omodanê kópu yu d:uu, Chóó Lémi ngê d:uudpî chaa kwolo. Yepê, Nmyi chaa kígha u l:êê díy:o yinté kópu nangmê d:uu. ¹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngópuch:anê ngmanmyi yeedeyeede, pi knî yi ngópu yinté kópu nangmê d:uu, tumu dpî yeede yó. Yepê, K:omodanê pyu yoo yi nt:anê nangmê yââ. Yepê, K:omodanê pyu yoo tumutumumu daa yeede nyédi, ngêpê ngomo k:oo a yeede nyédi, naa tédê yoo vy:oo mye yeede nyédi, u yi y:e a kwo yédi, Pi knî y:oo m:uu nmîne, nmî pi dmi ndî ngê pyódu téne. Yepê, Pi knî y:oo dpî chaa kalê t:oo, ngmênê Chóó Lémi ngê d:uudpî chaa kalê té, yi yeedeyeede u l:êê díy:o kópu mb:aa y:e daangmêwa a d:uu. ³ Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngópuch:anê yoo ngmanmyi ngêêpî, tumutumumu dmyinê yeedeyeede dé. Yepê, Nmyi piype knî y:oo yi tuu kââ pee tp:oo kíngmê ny:ee ngmê. ⁴ Yepê, Nmyi Mí u lama tumu kópu yilí yintómu u lama a pyede, yinê wa a chaa kalê nmyo, kópu mb:aa yilí nmye u ngwo wa d:uu. ⁵

Yesu nmî Mí ka ngêpê p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Luukî 11:2-4

⁵ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyimo ngêpê knomomê, k:omodanê pyu yoo yi nt:anê nangmê yââ. Yepê, Dye ghi yintómu ngêpê ngomo k:oo a ghodoghodo nyédi, a ngêpê nyédi, yi ngêpê daadî ngê dpî pyódu t:oo, u yi y:e a kwo yédi, Pi knî y:oo pîdny:oo chaa kígha nmo. Yepê, Yi chaa kígha u l:êê díy:o kuwa myewumê ngêpê nyédi, yoo vy:oo. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaṗê, pi knî y:oo a chaa kígha tumo, ngmênê Chóó Lémi ngê daawa chaa kalê té. ⁶ Yepê, Yi nt:anê nangmê yââ. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyimo ngêpê knomomê, nmyi ngomo k:oo ngomo

‡† 5:45 Epeso 5:1 ‡†† 5:48 1 Pita 1:16 ‡†† 6:1 Mát 23:5 § 6:3 Mát 25:37-40 †† 6:4 Kílosa 3:23-24 ††† 6:5 Mát 23:5; Luukî 18:9-14

k:oo dmyinê koko, keñe dmyina a kuwokuwo dé, tu-mutumu nmyi Mî ka y:i dmyinên:aa ngêpê. Yepê, Nmyi Mî u lama tumu kópu yilí yintómu a pyede, nmyi ngêpê u l:êê díy:o kópu mb:aa yilí nmye wa d:uu.

⁷ Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyimo ngêpê knomomê, nmyi ngêpê daadî ngê nangmê pyódu. Yepê, N:ii kní y:oo yâpwo ndêndê daa châachâa ngópu, módó kópu yilí a tpapê ngópu, yi kópu yilí daa ng:êêntómu dpí vyi t:oo, yi ngêpê daadî ngê u ngwo dpí pyódu t:oo, yinê ye yi yâpwo ngê yi ngêpê daadî dpo ny:ee té. ⁸ Yepê, Yi yéli yi nt:anê nangmê yâa, nmyi ngêpê daadî ngê nangmê pyódu, mu kópu u díy:o kópuni kní yi l:êê díy:o u ntâa mbêmê dp:ee pyede, ghêlí k:ii u kwo dmy:oo ngê dmy:ee tumo, nmyi Mî u lama wunê kíyêdê pyede. ¹⁹ Yepê, Ala ngêpê yidmyina a ng:êênî, apii

Munmíkó M:aa, nmî pwo nye tóó.

Pi kní y:oo ntênê dny:oo châachâa ngi.

¹⁰ Nmî y:enê kn:ââ límí k:ii a chépi, ngíma yéli y:oo nuu u kópu ntee wunê d:uud:uu t:oo, dyámê mbêmê tpémi y:oo yinté myedny:oo d:uud:uu dé.

¹¹ Wonêwodiýédiyé u ntâa ntini nmo cha a kuwo.

¹² Pi kní yi dono kópu ntee nmî kuwó nmî kée too, nmî dono kópu yinté nguwo myoo kée té, mēdaanyi nuw:onuw:o dé. ††

¹³ Nmî tókótókó ndî tēdê nangê núw:o nmo, ngmênê Dono u Kn:ââ kwulo dpí dyé nmédi. ‡

¹⁴ Yepê, Dono kópuni pi kní y:oo nmye a d:uud:uu tumo, nmyi kuwó wanmyi kée t:oo, ye nmyi Mî ngê nmyi dono kópu dé u kuwó u nkwo wa kée té, mēdaawa a ngí té. ††¹⁵ Yepê, Ngmênê dono kópuni pi kní y:oo nmye a d:uud:uu tumo, nmyi nuw:o ínedê adnyi ya, nmyi kuwó daanmyi kée t:oo, ye kópu n:ii dono nmyi d:uu tumo, Chóó Lémi ngê mbodo kn:ââ vuywo daawa kée té, yi l:êê díy:o ntâa nmye wa vy:u.

Yesu nté kpîpîkpîpî p:uu u ngwo ye doo danêmbum

¹⁶ Yesu ngê yepê, Wéni n:ii kní yi k:oo dpodombiy:e nmye ngêpê nyédi, u l:êê díy:o nté nmye kpîpîkpîpî ngópu, yepê, k:omodanê pyu yoo yi nt:anê nangmê yâa, ch:anêch:anê u pi ngê kídmýengê ya. Yepê, K:omodanê pyu yoo yi ngíma ndídí dpí kaalí, mu kópu u díy:o dpo, Yoo yi lama ala kópu paa yaa we, Kí tpókní y:oo nté kēdê kpîpî ngmê, u ngwo paa chaa kalê nmîne. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, pi kní y:oo dpí chaa kalê t:oo, ngmênê Chóó Lémi ngê d:uud-pí chaa kalê té. ¹⁷ Yepê, Dini ghi n:ii ngê nté nmyimo kpîpîkpîpî knomomê, ndídí nmyi ngíma kíngí kelekele. Yepê, Nmyi kwódo ng:oo dmi dmyina a pyw:êmí dé, nmyi mbodo dmyinê dyimēdyimê dé, ¹⁸ mu kópu u díy:o pi kní y:oo daapêdê w:ee y:e, awo, Kí tpókní y:oo nté dē kpîpî ngmê. Yepê, Nmyi Mî mu ngmídi u lama yi kópu wa yâa. Yepê, Nmyi Mî u lama tumu kópu yilí yintómu a pyede, nmyi ngêpê u l:êê díy:o kópu mb:aa yilí nmye wa d:uu.

† 6:8 Mát 6:32 †† 6:12 Mát 18:21-35 ‡ 6:13 Luukí 22:40; Njon 17:15; 2 Tes 3:3; 2 Tim 4:18 †† 6:14 Mak 11:25-26

Daa tpile ndapí yi p:uu nuw:o u danêmbum

Luukí 12:33-34; 11:34-36; 16:13

¹⁹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye yepê, Dyámê mbêmê tpile yilí nmyi ngópu kíngmê ya. Yepê, Dyámê mbêmê tpile kní yi p:uu nmyi nuw:o dmi myekíngê kwo. Yepê, Yi tpile yilí kwétikwéti ngê dpí pyaa dmi, tpile we kní y:oo woni dpí ma t:oo, kpáápi kní y:oo my-oo t:âmo t:oo. ††²⁰ Yepê, Nmyi tpile yilí kwéli a pyede, dye ghi yintómu nmyi nuw:o dmi y:i adí kwo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi dyámê mbêmê kíngí kwo, ngmênê mbóó p:uu choo kwo. Yepê, Ngópuch:anê yoo dmyinê yeedeyeede dé, Chóó Lémi ngê mbóó p:uu ya mb:aa ngê nmye amímê wumo. Yepê, Doo u ntâa yi yáni mb:aa kpáápi kní y:oo daawa t:âmo ngmê, tpile we kní y:oo myedaawa dyênê ngmê, kwétikwéti ngê myedaawa pyódu. †††

²² Yepê, Nmyi ngwolo dmi lam ntee tpile dé. Yepê, Mgídí vy:oo lam u wo maa p:uu ntee anyi m:ii, nmyi ngwolo dmi mye yinté dé. Yepê, N:ii ngwolo dē mb:aamb:aa dē, maa d:uudpí kn:aadi, ngmênê n:ii ngwolo dē dono dē, maa dpí kn:aadi. ²³ Yepê, Dyámê mbêmê tpile kní yi p:uu nmyi ngwolo dmi adnyi kwo knomomê, ngópuch:anê yoo daanmyi yeedeyeede dé, ye Chóó Lémi ka máadi wanmyi kn:aadi ngmê, mgídí vy:oo anmyin:aa kwo.

²⁴ Yepê, Doo u ntâa pi ngmídi lémi miyó yi p:uu daadí dpodo. Yepê, Woni u kwo adí diya, woni u nuu u pi ngê adí ya, woni ka dnyinté adí ng:aa, woni u dnye mb:aamb:aa ngê adí nyêmî. Yepê, Doo u ntâa ndapí Chóó Lémi yi p:uu kwodonkwodo daanyi dpodo. Yepê, Chóó Lémi châachâa ndî kópu ngê nmye choo ya, ndapí kmênêkmênê tēdê kópu ngê nmye choo ya.

Tpile p:uu nuw:o u danêmbum

Luukí 12:22-31

²⁵ Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye yepê, Ala kópu mye ny:ee yó. Yepê, Ntini n:ii nmye pîpî ngmê, mbwááni n:ii nmye ndanî ngmê, nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kíngí pyaa kní, kpídíni nmye t:emí ngmê, nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê myekíngí pyódu. Yepê, Nté kpídí daa ndî kópu dē, nmyi ghê dmi yi ndî kópu. †††²⁶ Yepê, Nmê kní yi p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Nté woo d:uudpí kaa ngmê, nté nt:u d:uudpí t:ee ngmê, p:o d:uudwôdê núw:o ngmê, ngomo k:oo d:uudwumê yé ngmê. Yepê, Kêle, nmyi Mî ngê yinê dpo mbono té, pini n:ii mbóó p:uu wunê tóó. Yepê, Dp:ee ímê ntee tpile dé, nmyi Mî ngê mb:aamb:aa ngê wamyedê mbono nmyo. ²⁷ Yepê, Dini ghi n:ii ngê anmya a pwopwo, k:omo tpile nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê adí pyodopyodo, ngmênê doo u ntâa nmyi ya daadî ngê daanmya a pyépi.

²⁸ Yepê, Lukwe díy:o kpídí kní yi p:uu nmye nuw:o nyédi. Yepê, Yinênê kní yi p:uu ngí nuw:o mbê dmyeno. Yepê, Yi kpídí p:uu daa dpodo nyédi, myedaa kpile nyédi. ²⁹ Yepê, K:omo tpile Solomon u ndapí ndî,

†† 6:19 Njems 5:1-6; 1 Tim 6:9-10 ††† 6:20-21 Luukí 18:22; Kílosa 3:1-2 ††† 6:25 Pilipay 4:6; 1 Tim 6:6-8; Hipílu 13:5; 1 Pita 5:7 † 6:26 Luukí 12:6-7

u kpídí mb:aa dé, ngmênê yinênê knî y:oo Solomon u kpídí mēdē ch:ii tumo. ³⁰ Yepê, K:omo tpile chii mēnê yi awēde a kwo, mǎa m:ii ndē ngē dpî ma, ngmênê Chóó Lémi ngē nēnē yi nkwodo dpî kǎa, kpile ye yinē wunē yémî. Yepê, Dp:ee yi ntee tpile dé, Chóó Lémi ngē mb:aamb:aa ngē wamye kpîlê nmyo. Yepê, Lukwe dîy:o dnyinté u kwo nmye kēlîmî té. ³¹ Yepê, Nté mb-waa kpídí knî yi pyw:êmî nmyi nuw:onuw:o u kópu ngē kîngî ya. ³² Yepê, Yélini Chóó Lémi ka daa kēlîmî nyédi, vyílo yi kópu knî yi p:uu yi nuw:o dmi a mbêpê té. Yepê, Nmyi Mî u lama ka tóó, yi tpile daadnyi ya knomomê, ye nmyi ya dono ngē wa pyódu. ³³ Yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo ndîi kópu ngē nmye choo ya, u nuu u kópu yidmyinê d:uud:uu dé, ye yi tpile dé nmye u ngwo wa a kē té. ¹³⁴ Yepê, Kópuni yi yi dmi mǎa m:ii nmye adî kwo, awēdewēde ngē yi kópu ngē nmyi nuw:o dmi kîngî dyênê. Yepê, Yi wéni knî yi k:oo nmyi Mî ngē adî ngēêpî nmyo. Yepê, Lukwe, awēde u nuw:onuw:o u kópu dé nmyinê nmye doo u ntǎa dé? Yepê, Mumdo u yi nmye a kwo, nmyemo, Mǎa m:ii yi kópu knî y:oo awēde mye dyênê nmîne? Yepê, Yinté nuw:o ngē kēê nangê t:oo.

Pi u pi dyede
Luukí 6:37-38,41-42

7 Yesu ngē yepê, Pi u pi módó nangmê dyênê, nmyi pi dmi u nkwo daawa dyênê t:oo. ² Yepê, Pi u pi dyede ngē ntoo wili wanmyi yé ngmê, Chóó Lémi ngē yintoo wili nmye u nkwo amî yé. Yepê, Yoo lîmîlîmî ngē wanmyi kēé ngmê, ye Chóó Lémi ngē lîmîlîmî ngē u nkwo wa kēé nmyo. ³ Yi kópu p:uu mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Kn:aa pini ngîma tpile kmono pee ngmadî ya knomomê, lukwe dîy:o ndîi kópu ngē nmye wa pyódu? Yepê, Nmyi lama daadî ya tpile kmono pee ndîi nmyi ngîma mye pyede. ⁴ Yepê, Lukwe dîy:o yi pini ka wanyi vyi ngmê, Tpile kmono pee ngîma nmo wupî. Yepê, Lukwe dîy:o nmyi lama daa tóó nmyi chóó Lémi ngîma tpile kmono pee ndîi mye pyede. ⁵ Yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo. Yepê, Tpile kmono pee ndîi nmyi ngîma mwiyé dpo ngî tóó, u kuwó dini ghi ngē yélf mb:aamb:aa ngē am:ii m:uu ngmê, nmyi mbwó ngîma tpile kmono pee u ngwo dpî wêê yó. Yepê, Nmyi chóó Lémi dyââpe mwiyé daanmyi pwaa t:oo, ye kn:aa yéli yi dyââpe nangê pwaa té.

⁶ Yesu ngē yepê, Ala kópu wunê kînmýedî vyi, Yoo lîmîlîmî ngē ghêlî k:ii nangê kēé té, ngmênê amê pee ngē nuw:o mbêmê a p:uu dmyinê dpodo, yoo mwiyé dmyinê myeme dé, a p:uu u nkwo ye dmyinên:aa danê. Yepê, N:ii knî y:oo yi ngópu dmi nmye wa kpêmî t:oo, a kópu dyuu ye dpî vyi yó, ngmênê n:ii knî y:oo yi ngópu dmi nmye wa nkoko t:oo, a kópu dyuu ye nangê vyi. Yepê, Myenté, n:ii knî nmyi p:uu adnyi d:uu, kópu ye namungê vyi, mu kópu u dîy:o wadnyi kpakak-paka nmyo.

Chóó Lémi ka tpile dmyinê u danêmbum

Luukí 11:9-13

⁷ Yesu ngē p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Kópuni u l:êê dîy:o anmyi ngêpê, yi kópu p:uu nmyi Mî ka dyaa dmyinê chedêchedê. Yepê, Kópuni u kwo anmyi dmyinê, nmye wa a kē, kópuni anmyi nmy:uu, anmyinê pyw:ee ngmê, keñeni p:uu anmyin:aa depedepe, nmye wa kpêmî. ^{†8} Yepê, Pini n:ii ngē u kwo wa dmyinê, yi pini ka wa y:oo, pini n:ii ngē adî nmy:uu, wa a pyw:oo, pini n:ii adî depedepe, keñe u kwo wa kpêmî. ^{†9} Yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, tp:oo ngē nté pee u kwo wa dmyinê, ye chêêpî u kwo daawa y:oo, doo u ntǎa daawa ma. ^{†10} Yepê, Myenté, tp:oo ngē te mbyuu u kwo wa dmyinê, tpile pē u kwo daawa y:oo. ^{†11} Yepê, K:omo tpile dono nmyi mēnē a tóó, ngmênê nmyi tp:ee dmǎadîma ye tpile mb:aa vy:ee yémî tumo. Yepê, Pi ka vyuuwó tédê nmyi Mî ngē a t:ee kîgha nmyoo. Yepê, Mbóó p:uu wunê tóó, dono u mēnē daa tóó. Yepê, N:ii ngē kópu mb:aa dé u kwo wa dmy:ee té, daawa dóó, ndêndê ngē u kwo wa a y:ee té. ^{††}

Dêêpî kópu yilî yi nt:u kópu

Luukí 6:31

¹² Yesu ngē p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Kópuni yilî Mósisi ngē a d:êê too, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo, ala yi nt:u kópu, ngî ny:ee yó. Yepê, Kópuni u yi nmye adnyi kwo, Pi knî y:oo nmo dny:oo d:uud:uu dé, yi kópu y:e mwiyé dmyinê d:uud:uu dé. ^{††}

Yesu maa miyó dē yi p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Luukí 13:24

¹³ Yesu ngē p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Máádini kwólu puu tédê a pyw:ee yó, yi máádi dpî kalê yó, ghê ndêndê u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê. Yepê, Yi máádi u pyw:êmî dpodo ndîi, u kîgha mye dpodo ndîi, pi yilî knî y:oo yi máádi daa kîgha ngópu. Yepê, Máádini kwólu puu ndîi, yi máádi p:uu pi yilî dpî ghê, u kîgha daa dpodo ndîi, ngmênê u dí ndiye.

K:omodanê pyu yoo yi p:uu danêmbum

Luukí 6:43-44; 3:9; 13:25-27

¹⁵ Yesu ngē p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Yélini y:oo yi chóó yi nuw:o mbêmê Chóó Lémi u komo a kapî ngópu, yi yéli y:oo kîngê dóó nmyo. Yepê, Yi too pee mbêmê nmyinê nmye sipi ntee yéli ngē ayidnyin:aa ya, ngmênê yi gha dono dé, yi nuw:o dmi chii w:âa u nuw:o dé. ^{†††16} Yepê, Kópuni adnyi d:uud:uu dé, yi kópu knî yi mbêmê u ngwo anmyi mya t:oo. Yepê, K:omo tpile mb:aamb:aa ngē nmye adnyi danêmbum, ngmênê yi l:êê ghi dono ngē adnyi ya. Yepê, Nté kîgha u mgongo nmye ngmên:aa kîgha. Yepê, Chikini n:ii nkwodo kîgha nj:iinj:ii yu kaa dmi, pwópwó yi yini nkwodo d:uudpî kaalî, myenté pwópwó n:ii nkwodo

† 6:33 Luukí 18:29-30

†† 7:7 Mak 11:24; Njon 14:13-14 † 7:8 Njems 1:5; Njon 5:14-15 †† 7:11 Njems 1:17 ††† 7:12 Luukí 6:31; Lóma 13:8-10 ††† 7:15 Dpodo 20:29; 2 Pita 2:1

dpî kaa dmi, kîgha nji:inj:ii nkwodo mêd:uudpî kaalî. Yepê, Chikini n:ii chóó dpî pyidu, lama daadî ya, mb:aamb:aa ó dono, nji:inj:ii ó pwópwó. Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpî dáâ, kîgha anyi d:uu, u ngwo anyinê w:ee, anye, Kî chikini mb:aamb:aa, kîgha nji:inj:ii dé. Yepê, Myenté, L:êê yini nkwodo kéme kîgha daanyinê ngee, dpumo nkwodo t:aa kîgha myedaanyinê ngee. ^{†19} Yepê, Yini n:ii nkwodo nt:u mb:aa d:uudpî kaa knomomê, anyi kpono, pââ ndiya anyi kée. ^{†20} Yepê, K:omodanê pyu knî y:oo kópuni adnyi d:uud:uu dé, y:anmyinê w:ee t:oo.

²¹ Yepê, Pi yilî knî y:oo a ka adnyi tpaépê, a ka wo, A Lémi, yepê, ngmênê Chóó Lémi kóó k:oo daawa ghê dmi. Yepê, N:ii knî y:oo M:aa u nuu u kópu dé ye d:uud:uu tumo, vyílo yi yéli kóó k:oo wa ghê dmi. ^{†22} Yepê, Kuwókuwó wéni ngê pi yilî knî y:oo a ka wa vyi ngmê, a ka wo, Nmî Lémi, mî mbêmê ngópu dyuu pi knî ye kínmee a tpaépê, mî mbêmê pi knî y:e yi kmêna yilî nmî ngm:ii kwólu, mî mbêmê kópu ndîi yilî my:oo d:uu ngê. ²³ Yepê, Ala kópu u nkwo ye wanî vyi, yenê, A nkîgh:ê a y:ee dmyeno, a lama dp:ee pyede. Yenê, K:omo tpile kópu mb:aa yilî nmyee a tpaépê, ngmênê kópu dono yilî nmyee a d:uud:uu. [†]

Ngomo wuwó pyu dê yi mgongo danêmbum

Luukí 6:47-49

²⁴ Yesu ngê pi knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, N:ii ngê a kópu dyuu dpî ny:ee té, a d:uud:uu too, yi pini gha pi, u ngomo nuw:o mbêmê ngmêdpî wó, k:ââ u mgî mb:aamb:aa ngê dpo tpênê té, k:ââ kn:ââ mb:aamb:aa ngê dpî wiye té, ngomo wêdêwêdê kpetekpete yu wó. ²⁵ Yepê, K:omo tpile ló yópu ndîi ngmêdo pwópu, ngmênê yi ngomo d:uudpî tpaá. ²⁶ Yepê, N:ii ngê a kópu dyuu dpî ny:oo, daa cháâcháâ too, yi pini ngê u ngomo daa nuw:o mbêmê ngmêdpî wó, k:ââ u mgî dnyinté dpî ché té, k:ââ kn:ââ dnyinté dpî wiye té. ²⁷ Yepê, Yópu ndîi dini ghi n:ii ngê dpo pwópu, u ngomo límî k:ii dpî tpaá, dpî tpikimbiy:e.

Yesu u kópu p:uu yoo u ngwo dnye nyepê

Mak 1:22; Luukí 4:32

²⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u danêmbum pi knî ye a kélî ngê, kópuni ye vyi too, yi nyepênyepê u kópu ngê pyaa dniye, ²⁹ mu kópu u díy:o dêêpî pyu yoo ntee dnyimo dêêpî, daa yinté dpîmo dêêpî. Kópuni Yesu ngê ye dpîmo tpaépê dé, daa ndiye pyu ndîi yoo yi pi dmi mbêmê dpîmo tpaépê dé, chóó u pi mbêmê dpîmo tpaépê dé. Noko yipu, U kópu yilî yintómu ndê kópu dé.

Yesu ngê pi ngmê pyi ngê, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya

Mak 1:40-45; Luukí 5:12-16

8 Yesu p:uu mbu mbêmê yedê ghêpê dniye, pi yilî tp:oo témi tap knî y:oo dnye yâmuyâmu. ² Pi ngmê Yesu ka loo, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya, yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, u kwo nkêpê mbê

† 7:16-18 Njems 3:12 †† 7:19 Njon 15:6 ‡ 7:21 Luukí 6:46; Njems 1:22,25 †† 7:23 2 Tim 2:19

wo, kwo, A Lémi. Kwo, U yi nga choo kwo knomomê, ye u ntââ kópuni ngê tupwótupwó ngê pyódu noo, wanyi chedê. ³ Yesu ngê kêê p:uu yó, kwo, U ya a nga ka kwo. Kwo, Njupwó dí chedê. Yi ngwo yi mbii ngê yi pini a kuwo ngê. ⁴ Yesu ngê yi pini ka kwo, Kópuni nga dí d:uu, pi ngmê ka kidingê vyi. Kwo, Njedusalem dpî lili, kpêê yiyé pyu ngê amî m:uu ngi. Kwo, Mósisi ngê kópuni a d:êê ngê, yi kópu dp:uu d:uu ngi, hmê miyó dp:uu núw:o ngi, kpêê yiyé pyu ka dp:uu y:ee dé, wamî nk:êê dê, kópuni nga dí d:uu u ngwo pêdê w:ee y:e. ^{††}

Yesu ngê Lóma lede yoo yi kada pini u dpodo pyu u ngwo pyi ngê

Luukí 7:1-10

⁵ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Kípêenyem mî taa dniye, Lóma lede yoo yi kada pini ngmê Yesu ka a loo, u kwo nkêpê mbê wo, ⁶ kwo, A Lémi. Kwo, A dpodo pyu a p:aa pee ngmêkîyedê mbii, daa kêmakêma a pwopwo, u dîné daa ghîdí. ⁷ Yesu u kwo póó wo, kwo, Mumdoó ngomo k:oo anê lê, ngmodo pyu an:uu pyi? ⁸ Yi pini ngê kwo, D:aa u ntââ. Kwo, doo u ntââ a ngomo k:oo daanyinê nî. Kwo, Ngmênê kópu yi vyi, a dpodo pyu u ngwo wumê pyiyépyiyé. ⁹ Kwo, Kópuni nye tpaépê, ndêndê ngê a pyodopyodo. Kwo, Kópuni a kada pini ngê a ka dpo vyi, dpî d:uu. Kwo, Kópuni a lede knî ye dpî vyi, dpî d:uu ngmê. Kwo, Kópuni a dpodo pyu ka dpî vyi, ntênê dpî d:uu. Kwo, A dpodo pyu u l:êê díy:o pyiyépyiyé u pi vyi ngi, yed:oo u ngwo wumê pyiyépyiyé. ¹⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi kópu dyuu yi nyongo, u nyepênyepê u kópu ngê u kwo pyaa dniye. Pini n:ii knî y:oo dnye yâmuyâmu, ye diyé wo, yepê, Yisíléli tpémi yi vy:o kîntoo kélímî pyu d:oo ngmê módu. ^{†††11} Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, kn:aa dyámê kn:aa dyámê tpémi Chóó Lémi kóó k:oo wa ghê dmi, Epílaham mupwo káami yi k:ii nipi adnyin:aa yakmaapî, ^{†††12} ngmênê yélini yi kn:ââ Epílaham, Chóó Lémi kóó k:oo p:ee paan:aa ghê dmi, ngmênê Chóó Lémi ngê yi yéli kuwa wa kée té, mgîdí vy:o adnyin:aa kwo, yi ngwo tpéé kópu amî vyi ngmê, adnyin:aa mbê, yi kpéngi ti dmi kekekele adnyin:aa paa. ^{†13} Wod:oo Yesu ngê Lóma lede yoo yi kada pini ka kwo, Ngomo k:oo mê dini. Kwo, Ngêlmî u l:êê díy:o, kópuni u mdoo a ka cha núw:o, yi kópu n:aa d:uud:uu. Yi kópu yi vyu, yi ngwo yi dpodo pyu u mbii chedê ngê mê pyodo.

Yesu ngê Pita u mbywé pyââ u ngwo pyi ngê

Mak 1:29-34; Luukí 4:38-41

¹⁴ Yesu Pita u p:aa pee loo, u ngomo k:oo yi kee wo. Pita u mbywé pyââ mbii tédê módu, apê, Ngmîtédmíno mu dpî. ^{†15} Yesu ngê kóó p:uu kêê yi yó, wod:oo yi mbii ngê a kuwo ngê, yi pyópu mê ghêédí wo, Yesu ka nté mê y:ângo.

¹⁶ Dini ghi n:ii ngê ntumokwodo dini ghi yi yó, pi knî y:oo Yesu ka mbii pyu yilî núw:o ngópu, n:ii dé y:e yi kmêna dnye kwo, u kwo mye núw:o tumo. Yesu yi kmêna knî ye mbwolo, u ngwo ngm:ii kalê too, mbii

†† 8:4 Mát 9:30; Mak 7:36; Luukí 17:14 ††† 8:10 Mát 15:28 ††† 8:11 Luukí 13:28-29 § 8:12 Mát 25:30 †† 8:14 1 Kódin 9:5

pyu yintómu mye pyi too. ¹⁷ Kópuni Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, Yesu ngê u ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala.

Chóochóo nmî mbii yilí amî chedê té. †

Pi ngê komo ngê kîngî vyi Yesu anî yâmuyâmu

Luukî 9:57-62

¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yoo yi módu, apê, Yilí ngê a ka até dê pyódu, p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dinki k:oo wo dmyeno, kpé lêê mwada pee lee kmêe. ¹⁹ Kada ghêlî dêpangê y:ee ngópu, dêêpî pyu ngmê u kwo até yi loo, kwo, Mâawe. Kwo, Kwéli wanyi lê, ana a yâmuyâmu ngi. ²⁰ Yesu ngê kwo, Mumdoos anya a yâmuyâmu nê? Kwo, Chii w:âa w:uu yi dpî tédê dmi a pyede, y:i a dpî nyédi, ímê knî yi ny:uu a pyede, y:i a dpî nyédi, ngmênê a ngomo daa kwo, a dpî tédê daa tóo, a ghê vyímî tédê myedaa tóo. Kwo, Mumdoos nyi u ntâa, anya a yâmuyâmu nê? ^{†21} Pi m:uu, Yesu p:uu ndiye pyu ngmê, Yesu ka kwo, M:aa a ngópu mwiyé paa pw:oo we, an:uu kmênê, u ngwo ana a yâmuyâmu ngi. ²² Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, N:ii yi ghê daa pyede, yinté kópu p:uu dny:oo nuw:o.

Yesu ngê yópu ndîi u ngwo chedê ngê

Mak 4:35-41; Luukî 8:22-25

²³ Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, dinki k:oo yi wo dniye, kada yedê y:ee ngópu. ²⁴ Yópu ndîi ngma a pwaa wo, vwuwo dinki k:oo dnyen:aa kn:êê, daa kêmakêma dinki pî vy:êê wo, ngmênê Yesu doo dpî. ²⁵ P:uu ndiye pyu knî y:oo u dpî ny:âa ngópu, kwo, Nmî Lémi, ngee nmédi. Kwo, Awêde nmo pwopwo té. ²⁶ Yesu yedê pii wo, yepê, Lukwe díy:o nmye nkîngê té. Yepê, Nmyi kélímî lukwe ngê tédê ngê dê pyódu. Wod:oo ghêêmî ghê wo, vwuwo yópu ye yepê, Munto. Yi ngwo vwuwo yópu chedê ngê pyaa knopwo, dye ndîi mē kâa. ²⁷ P:uu ndiye pyu yoo ngwéti dniye, noko yepê, Kí lónté pini, vwuwo yópu y:oo u dnye kédê ny:ee ngmê, kîmyaa châpu ngmê.

Nkedîsa pi dê yi danêmbum

Mak 5:1-20; Luukî 8:26-39

²⁸ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu Nkálili Kpéni Lêê mwada pee yimî tee dniye, Nkedîsa tpémi kwéli dnya a ya. Pi miyó dê y:oo maadí a pyódu tumo. Yi tpódu y:ee yi kmêna dnye kwo, kpomo u mênê pi ntóo kwéli dnyimo yiyé dé, y:i a ndê knopwo. L:êê pyu ndîi ngê dpîmo ya, pi knî y:oo yi máádi dēdnyimo kîgha, apu, Angmê vya nmo. ²⁹ Dini ghi n:ii ngê Yesu m:uu ngópu, wod:oo dpodombiy:e u kwo mbwóo knopwo, kwo, Yâpwo ndîi tp:oo. Kwo, Lukwe nye ngmanyi md:o? Kwo, Nangê kpada nyo. Kwo, Kpadakpada u wo doongê dyimê wo. ³⁰ Mbwêmê w:uu ndîi yi nkîgh:ê ngmêdoo kwo, y:i dnye kmaapî. ³¹ Yi kmêna yoo Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, Nye ngm:ii kîgha nmo, ye u ntâa kî mbwêmê w:uu vy:o wanyi dy:âa nmo. ³² Yesu ngê yepê, Dmyinê lēpî. Wod:oo yi kmêna knî y:oo yi pini dê a kuwo dumo, mbwêmê knî yi p:uu mí kaa dniye. Yi mb-

wêmê w:uu yintómu paa ghi p:uu ghîpîla dniye, kpé lêê u kwo mî dyimê dniye, wod:oo vy:êê dniye.

³³ Pini n:ii yoo mbwêmê w:uu ka dnye vwuwo, yi yéli mye mbêpê dniye, yi p:o lee dniye, pi knî ye mdoo úuw:o ngópu, kópuni yi pini dê y:e pyodo, pi knî ye myemînê nté tumo. ³⁴ Wod:oo yi p:aani tpémi yintómu Yesu ka lee dniye. Dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, u kwo nkêpê mbê dniye, kwo, U ntâa ala wee anyinê kuwo.

Yesu ngê u knêyómu ya pyu u ngwo pyi ngê

Mak 2:1-12; Luukî 5:17-26

9 Yesu p:uu dinki k:oo mē wo dniye, kpé lêê mē ngmê ngópu, yi p:o Kípêênnyem mîmê tee dniye, ² u knêyómu ya pyu y:i u kwo ngmê úuw:o ngópu, u ngmîtdmi mbêmê doo dpî. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu too, a w:ee ngê, apê, N:ii knî y:oo kî pini a ka da úuw:o ngmê, ndêndê ngê a ka wunê kélímî té. Yesu ngê yi pini ka kwo, A tp:ee, mēdaanyi ch:anêch:anê, nono yilí yintómu dí chedê, Chóo Lémi ngê mēdaawa kpada ngi. ³³ Dêêpî pyu n:ii yoo y:i doo kwo, noko yepê, Kí pini ngmênê u kwo n:uu, u yi u ngwo a kwo, Chóo Lémi u d:aa nê kâadî. ⁴ Kópuni tumu dnye nuw:onuw:o dé, Yesu ngê a w:ee too, yepê, Lukwe díy:o yenté nmye nuw:o dono té? ⁵ Yepê, Nê Chóo Lémi u Pi Ndêndê, u ntâa ngê yinê a pyódu noo, u ntâa dyámê mbêmê pi ka wanî vyi, Nono yilí dí chedê, Chóo Lémi ngê nono yilí u kuwó dê kée té, mēdaawa a ngî té. Yepê, K:omo tpile a kópu ka módó daanmyi kélímî mbê dmi, ngmênê kópuni kî kpâlî ntóo ngê n:aa d:uud:uu, a kópu ka u ngwo nmye kélímî té. Wod:oo Yesu ngê yi kpâlî ntóo ka kwo, Gh:êêdê, ngmîtdmi a ngini, p:o lili. ³⁷ Wod:oo yi pini a pii wo, u p:o loo. ⁸ Pi knî y:oo yi m:uu ngópu, nkîngê mbê dniye, Chóo Lémi chaa kalê ngópu. Yinê ye Yesu pi ntee pini, ngmênê Chóo Lémi u pi mbêmê mbwudu ndîi ngmêdê chaa.

Yesu ngê Mátiyu u ngwo ngmîdi ngê

Mak 2:13-17; Luukî 5:27-32

⁹ Yesu p:uu maa p:uu até yidnye lēpî, mwada y:i tákisi ngêêpî pyu ngmê m:uu ngópu, u pi Mátiyu. Yi pini ndapî ngêêpî ngomo ghi k:oo doo ya. Yesu ngê kwo, A ngm:êê nédi. Wod:oo ghêêdí wo, Yesu u kuwó ghê wo.

¹⁰ U kuwó dini ghi ngê u ngomo k:oo kee dniye, Yesu, p:uu ndiye pyu yoo, tákisi ngêêpî pyu yoo, kn:aadi te pyu yoo mye yi k:ii. Yi ngomo k:oo nipi dnye kmaapî.

¹¹ Pádisi yoo daa yi nuu u kópu ngê pyodo, Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Lukwe díy:o nmyi kada pini tákisi ngêêpî pyu yoo kn:aadi te pyu yoo yi k:ii a kmaapî té. ¹² Yesu ngê yi kópu yi nyongo, yepê, N:ii mb:aamb:aa dé, yi yéli ye kpeede d:uudpî nî. Yepê, Kpeede mbii pyu knî ye dpî lê. ¹³ Yepê, Chóo Lémi ngê wunê kópuni a vvu, u nt:u kópu dmyinên:aa a pyu:êmî. Yepê, Ala kópu a vvu,

Tpile tp:oo nk:êênî a ka daa ndîi kópu, pi ka vvuwo yi ndîi kópu.

† 8:17 Is 53:4 †† 8:20 2 Kódin 8:9 † 8:29 Mak 1:24; Luukî 4:34,41; Kílosa 2:15

†† 9:2 Luukî 7:48-49 †† 9:5-6 Njon 5:8; 17:2 ††† 9:11 Luukî 15:2; 19:7

Yesu ngê yepê, Yélini yiné ye, Nmo mb:aamb:aa dé, daa yi yélini yi díy:o al:ii nê loo, yepê, ngmênê kn:aadi te pyu yoo yi díy:o nê loo. †

Nté kpîpîkpîpî u danêmbum

Mak 2:18-22; Luukî 5:33-39

¹⁴ Yi dini ghi ngê Njon Baptist p:uu ndiye pyu knî ngmê Yesu ka lee dniye, kwo, Wiki yintómu wo miyó knî yi k:oo nté nmo kpîpîkpîpî ngê, Chóó Lémi ka dpodom-biy:e u ngwo nmo ngêpê nyédi. Kwo, Pádisi knî y:oo yinté mye d:uud:uu ngópu. Kwo, Lukwe díy:o m:uu ndiye pyu knî y:oo nté d:uudpî kpîpî ngmê, dye ghi yintómu a kmaapî nyédi? ^{†15} Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê pi cha dpî yéé knî, pi ngê nté pi ka d:uudpî kwódu. Yepê, A p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a pyede, doo u ntâa nté ye daanî kwódu. Yepê, Wéni n:ii ngê pi dpî pw:onu, u yoo yi gha dmi dono ngê dpî pyódu, dye ghi knî ngmê ngê nté dpî kpîpî ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê a p:uu ndiye pyu yoo yi vy:o mēdaanî kwo, yi ngwo yi gha dmi yinté dono ngê wa pyódu. Yepê, Yi wéni ngê yi chóó nté wa kpîpî ngmê. ‡

¹⁶ Yepê, Kópu kamî ngma atéd:a núw:o, nmyi l:êê ghi mbwee dmi daa kópu kamî yi pee dé. Mgongo ye ngmê kwólu, yepê, N:ii u kpídî mbwee dpo chópu, doo u ntâa kpídî pee kamî daawa pwila, kpídî mbwee p:uu daawa t:oo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê ayi ghodo, kpídî pee kamî dêêkwédi ngê wa a pyódu, kpídî mbwee d:ud:umbiy:e wa a chópu. Yepê, Kpídî pee kamî, kpídî pee mbwee daa numo yi pee dê, myenté l:êê ghi mbwee a kópu kamî daa numo yi pee dê. ††

¹⁷ Yepê, Wain kamî nmye ngmêd:a núw:o, doo u ntâa u yiyé tédê mbwee knî yi k:oo daanî yé, wa dyênê té, mbwódo amí d:ii. Yepê, U ntâa kamîni knî yi k:oo n:aa yiyé, daawa dyênê té. Yepê, Nmyi l:êê ghi mbwee dmi yi dye ghi machedê. Yepê, Nté kpîpîkpîpî mēdaa ndîi kópu. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o a p:uu ndiye pyu knî ye nté daanî kwódu.

Yesu ngê Njayidus tp:oo módó u ngwo mēdê pyidu ngê

Mak 5:21-43; Luukî 8:40-56

¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu pi knî ye doo danêmbum, ka da pini ngmê u kwo loo, yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, kwo, A tp:ee módó ala ngwo kédê pw:onu. Kwo, U ntâa wanyinê lê, ngêê dê u pwo any:uu yé dê, yed:oo ghê mē kelekele. ¹⁹ Wod:oo Yesu ghêêdî wo, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii yi pini u kuwó ghê dniye.

²⁰ Kada yedê y:ee ngópu, maa p:uu pyâa ngmê yi p:uu kele, doo yâmuyâmu dé. Yi pyópu kmene muwó, dye ghi yintómu yinté dpîmo ya, m:âa y:a mē miyó ndîi, wêê p:oo dêpê vyá. Alanté doo nuw:o, apê, Pi yilí yi l:êê díy:o doo u ntâa ngê a ka dê pyódu, Yesu u kada daan:uu ghê knomomê, ye daawa pyi nê. Apê, Ngmênê u nkîgh:ê nîmo wowo, u kpídî p:uu kêê n:aa yiyé, yed:oo u ngwo n:aa pyiyépyiyé. Wod:oo Yesu u kuwó

chono mî ghê wo, u kpídî kwódo p:uu kêê yó.

^{‡22} Wod:oo Yesu u kwo diyé wo, yi módu, kwo, A ch:am. Kwo, Nga mb:aamb:aa ngê mē pyaa we. Kwo, A ka che kélímî mb:anê, u ngwo chi pyiyé. Wod:oo yi pyópu yi ngwo mē pyiyé wo. †††

²³ Dini ghi n:ii ngê kada pini u p:aa pee taa dniye, Yesu ngê apê, Yoo mu mbê té, yi dmâadî u l:êê díy:o nkéli mbywuu pâa mu wupî t:oo, wod:oo Yesu yi ngomo k:oo kee wo, mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Munto mbê. ²⁴ Yepê, Ye dmâadî doo pwene, ngmênê a dpî. Yepê, Kuwa pwii dmyeno. Yesu dnye yumuyumu, ngmênê kuwa pw:ii too. ^{‡25} Yi dmâadî u ngomo ghi k:oo mî kee wo, kwulo kele, mēdê pyidu ngê. ²⁶ Yi wee u kwo p:aani p:aani pi yintómu knî yi nuwo yi kópu yaa wo.

Yesu ngê ngwolo kopwe miyó u ngwo pyi doo

²⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi p:aani pee yedê kuwo ngê, pi miyó u kuwó ghê wo. Yi pini dê yi ngwolo páadi knî kopwe dé. Yesu dpîmo yâmuyâmu, u kwo dpîmo a kâa, kópu, N:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, Dépîdi ntee pini, u ntâa nga wanyi ch:anê knî? ²⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngomo k:oo mî kee wo, yi ngwolo kopwe dê yi y:ii myemî kee knopwo. Yesu ye póo wo, yepê, Mum-doo dpî kélímî mbê, dpînê dpo nê u ntâa, n:aa pyipyi dp:o? Kwo, Nyâa, nmî Lémi. ²⁹ Wod:oo Yesu ngê yi ngwolo páadi knî yi p:uu kêê yó, yepê, Kópuni ka dpo kélímî mo, yi kópu pyaa we, ³⁰ wod:oo yi ngwo yélini mē m:uu ngópu. Yesu ngê yepê, Kópuni dpo dí d:uu, pi knî yi ngêêdî nangên:aa nt:o. Yi kópu dnyinté ye daa kwódu ngê, ³¹ ngmênê u dnye daa ny:ee ngópu, p:aani p:aani lee knopwo, pi knî ye yuu mîné y:ee ngópu.

Yesu ngê pi ngmê u ngwo pyi ngê, dnye dêpwo kîgha

³² Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu kuwa pwii dniye, pi knî y:oo pi ngmê u kwo núw:o ngópu, u kmêna u ngwo ngmêdoo kwo. Yi kmêna ngê yi pini u dnye l:âmo wunê a ngópu. ³³ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi pini ngê u kmêna ngm:ii kwólu, wod:oo yi pini modoo danêmbum. Yélini yilí yi ngópu yi kópu pyodo, ghê yi mênê ghipé wo, yi nyepênyepê u kópu ngê mye pyodo, noko yepê, Yisíléli Wee u kwo kînté kópu pi doongmê módu. ³⁴ Ngmênê Pádisi knî y:oo noko yepê, Setan ntee pini nmye yila, n:ii kmêna knî yi kada pini. Noko yepê, Setan u wêdêwêdê mbêmbê kmêna yoo yiné a ngm:ii kîgha too. ³⁵††

Yesu ka yoo u ngwo ch:anê dniye

³⁵ Yesu p:uu p:aani p:aani lee dniye, yoo yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dnyimon:aa koko. Yesu y:i ye dpîmon:aa dêêpî, yipu, Chóó Lémi ngê chóó u yoo yi y:enê kn:âa daa kêmakêma a chapî. Pwopwokopwe yilí mye pyi ngê. Mbii dyêêdî daa ngmîdi yi p:uu doo ya,

† 9:13 Mát 12:7; 1 Tim 1:15 †† 9:14 Luukî 18:12 ‡ 9:15 Njon 3:29 †† 9:16 1 Kódin 10:21; 2 Kódin 6:16

‡† 9:20-21 Mát 14:36 ††† 9:22 Mak 10:52; Luukî 17:19 ††† 9:24 Njon 11:11 § 9:29 Mát 8:13; 15:28 †† 9:32 Mát 12:22 ††† 9:34 Mát 12:24; Mak 3:22; Luukî 11:15

ngmênê Yesu ngê pyi too. ³⁶ Dini ghi n:ii ngê yoo ndîi módu, u kwo ch:anê dniye, mu kópu u dîy:o apê, Na a ka sipi w:uu n:ii yi y:eeey:ee pyu daa tóó, pi ye daa vuuwo. Apê, Chii w:ââ knî ye a nkîngê té, yi ngêêpî pyu daa tóó. ¹³⁷ Wod:oo p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Chóó Lémi u yâpwo tédê nté al:ii daa ghêdê, ngmênê nté mgîpî pyu mdoo daa tóó. ^{†138} Yepê, Yâpwo tédê chóó ka dmyinê ngêpê, nté mgîpî u l:êê dîy:o pi knî nmye mupêdê kê ngê.

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó u ngwo ngmidi too
Mak 3:13-19; Luukí 6:12-16

10 Yesu ngê p:uu ndiye pyu y:a mê miyó nipi a danê ngê, yepê, A pi ngê n:aa dyede nmyo, u ntââ ngê myinê pyépi nmyo, n:ii knî y:e yi kmêna a wee, yi kmêna anmyin:aa ngm:ii kîgha dé, n:ii knî y:e mbii dyêêdí daa ngmidi a t:a, anmyin:aa pyipyi dé. ^{‡2} Yesu u dyépi y:a mê miyó yi pi dmi ala, Saimon ngmê, pini n:ii u pi mye Pita. Saimon u mbwó Andru myomo, Njems mbwémi Njon pyolo podo, Sepédi tp:oo dê. ³ Pilipi Mbatolomyu limo wono, Tomas pii, Mátiyu wolo, pini n:ii dpîmo a tákisi ngêêpî. Njems tówo, Alîpayas tp:oo, Tádiyas yono. ⁴ Saimon mê ngmê, pini n:ii yoo woni knî yi k:ii u yi y:e doo kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalê té, mu kópu u dîy:o u yi y:e dêpwo kwo, Lóma tpémi y:oo dny:oo y:enê nmo. Njudas Kédíyót pi mê myomo, pini n:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo.

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó p:aani p:aani u ngwo dy:ââ too

Mak 6:7-13; Luukí 9:1-6

⁵ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó p:aani p:aani doo dyede dé, yi dpodo u dy:oo ye mwiyé a châpwo, yepê, Samédiya tpémi yi p:o p:o nangmê lê, kn:aa yéli ye myenangmê lê, ⁶ ngmênê Yisîléli tpémi ye p:aani p:aani dpî lee dmyeno. Yepê, Sipi w:uu woni knî y:oo yi y:enê pyu ntee dpo kuwo ngmê, u dnye daa nyêmî ngópu, kn:aa kn:aa dpî lee dmi, Yisîléli tpémi mye yinté dé, yi kada pini ndêndê kédê kuwo ngmê. Yepê, Yi yéli ye dmyinê lèpî. ^{†17} Yepê, Ye dmyinên:aa dêêpî, yipi, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, Chóó Lémi ngê chóó u ngwo ada a y:enê nmo, yi dini ghi daa kêmakêma a dyimêdyimê. ⁸ Yepê, Mbii pyu dpî pyi tóó, pini n:ii dê pw:oo knomomê, ghó moo t:ee yó, yélini yi p:uu too pee mbii leprîsi a t:a, dpî pyi tóó, n:ii knî y:e yi kmêna a wee, yi kmêna dpî ngm:ii kalê tóó. Yepê, Wêdêwêdêni nmye d:a kê, yi wêdêwêdê a ka dmy:oo pwila ngópu. Yepê, Kópuni anmyin:aa d:uud:uu dé, pi knî y:oo nmye kîngîn:aa pwila t:oo. ⁹ Yepê, Nmyi tpile nangmê ñuw:o, ndapî myenangmê ñuw:o. ¹⁰ Yepê, Nmyi péé nangmê ñuw:o, nmyi kiyé nangmê ñuw:o, nmyi nkuwo kpídî myomoni nangmê ñuw:o, nmyi yi dópo dmi myomoni myenangmê ñuw:o. Yepê, Nté ndapî yi p:uu nuw:o ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Yélini anmyin:aa ngêêpî dé, u nkwo adnyin:aa mbonombono

† 9:36 Mát 14:14; Mak 6:34 †† 9:37 Luukí 10:2; Njon 4:35 ‡ 10:1 Mak 6:7; Luukí 9:1 †† 10:6 Mát 15:24

nmyo, nmye adnyin:aa vuuwo. Yepê, Pi módó daa dpodo yédi, u dpodo u pywuu dpo ngee. [‡]

¹¹ Yepê, P:aani p:aani pi miyó miyó dpî lee we. Yepê, P:aani n:ii pini n:ii dê d:uu taa knomomê, gha pi y:i ngmêdo pyw:ee y:e, p:uu dny:oo ya, u dî yi p:aani mîdny:oo a kuwokuwo. ¹² Pini n:ii dê n:ii u ngomo k:oo dpîmo koko knomomê, yi ngomo chóó ka ala kópu dny:oo tpapê, Mw:ââkó, Chóó Lémi ngê nyoo knî yi k:ii a ngee nmyine. ¹³ Yepê, Yi ngomo chóó ngê yi pini dê yi wépi dê adî pwapî dê, ye kópuni mwiyé u kwo adpî tpapê, yi kópu ye modo diyé we. Yepê, Yi ngomo chóó ngê u yi adî kwo, Chóó Lémi ngê a ngee nmîne, ye wa ngee té. ¹⁴ Yepê, Pini n:ii dê p:aani n:ii adpîn:aa taataa, n:ii mupwoknî ye amyedpîn:aa taataa, yi yéli y:oo yi yi dê y:e daachoo kwo knomomê, yepê, yi dnye dê daachoo nyêmî knomomê, ye yi pini dê y:oo yi yéli dny:oo a kuwokuwo, yi p:aani u têpê yi yi yodo p:uu dny:oo vyavya. Yepê, Yi yéli y:oo ala kópu u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Yinê ye dp:oo Nju tpémi, dp:oo Chóó Lémi u yoo. ^{††15} Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê Sodom p:aani dê Kímoda a pw:oo doo, dnyinté a kpada too. Yepê, P:aani n:ii tpémi y:oo adnya a mb:iimb:ii nmyo, kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kpada té. ^{‡‡}

Yesu u dyépi knî ye u ngwo doo danêmbum, yi kpadakpada p:uu

Mak 13:9-13; Luukí 21:12-17

¹⁶ Yesu ngê u dyépi knî ye yepê, Dpodo tédê n:aa dyede nmyo. Yepê, Y:ee tîmêlyu yi vy:o kêmkêm tp:oo w:uu ntee tpile ngê anmyi pyaa dmi. Yepê, Nuw:o mbêmê dmyinên:aa dpodo, yoo mb:aa ngê dmyinên:aa kwo. Yepê, Pi knî y:oo nmyi kpadakpada u nt:u kópu nmyi p:uu kîdangmê pyw:ee ngmê. ^{§17} Yepê, Mb:aamb:aa ngê nmye dmyina a vuuwo. Yepê, Dye ghi knî ngmê ngê pi dono knî y:oo u yi y:e adî kwo, Nê u yoo nmî chedê. Yepê, Yi ngwo dono a l:êê dîy:o nmye adnyin:aa d:uud:uu. Yepê, Ngêpê ngomo knî yi y:enê pyu knî y:oo adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, adnyin:aa kóté kîgha nmyo, u nkwo adnyin:aa kpakakpaka nmyo. ¹⁸ Yepê, A l:êê dîy:o king knî y:oo, kada pini knî y:oo amyidnyin:aa kóté kîgha nmyo. Yepê, A p:uu ye anmyin:aa danê, yélini daa Nju tpémi, a p:uu ye amyenmyin:aa danê. ^{§†19} Yepê, Dini ghi n:ii ngê adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, kópuni ye anmyin:aa tpapê dé, yi p:uu nuw:o ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê adnyin:aa kóté kîgha nmyo, kópuni ye anmyin:aa tpapê dé, yi ngwo anmyin:aa a pyw:êmî dé. ²⁰ Yepê, Daa nmyi chóó nmyi kópu ayinmyin:aa tpapê dé, ngmênê nmyi Mî u Ghê Dmi u komo ayinmyin:aa kapî. ^{§††}

²¹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê a yoo adnyi vye dé, pi knî y:oo yi chóó yi mbwó yoo wa ch:ee t:oo, mââ knî y:oo yinté yi tp:ee yoo amye ch:ee t:oo, pi knî y:oo yinté yi chóó yi pye mí yoo amye ch:ee t:oo, kada pini knî y:oo

‡‡ 10:10 1 Kódin 9:14; 1 Tim 5:18 ‡†† 10:14 Dpodo 13:51; 18:6 ‡‡‡ 10:15 Gen 18:20-19:28; 2 Pita 2:6; Njuda 1:7 § 10:16 Njon 10:12; Dpodo 20:29 †† 10:18 Dpodo 25:23 ††† 10:20 Njon 14:26

wamye vya t:oo. ²² Yepê, A l:êê díy:o pi yintómu knî ye wanmy:uu diya dmi, ngmênê yi dono vyîmî tédê daanmyinê mb:ii nê, ye mu dini ghi ngê wanî ngee nmyo, a kêê k:oo anmy:uu ghê dmi. ^{†23} Yepê, P:aani n:ii adnyi vye nmyo, yi p:aani dmyina a kuwokuwo, kn:aa p:aani mēdmyinê mbēpēmbēpē. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, Yisíléli tpémi yi vy:o p:aani p:aani nmyi dpodo ghêlî k:ii daanmyinê kēlî ngmê, u ngwo nmye amênê diyé.

²⁴ Yepê, Ndiye pyu u pi ndîi, yélini p:uu a ndiye nyédi, yi pi dmi tédê, myenté kada pini u pi ndîi, u dpodo pyu yoo yi pi dmi tédê. ^{†25} Yepê, N:ii yoo yi kada pini u nt:anê dpî yaa dmi, yi yéli yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Yepê, Setan u pi a pyimo t:ee ngópu, nmyi pi dmi dnyinté daawa dyênê ngmê.

Yesu pi ka nkîngê p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Luukî 12:2-9

²⁶ Yesu ngê yepê, Pi knî ye nkîngê ngê kêê nangên:aa t:oo. Yepê, Ala ndêndê kópu nmyi lama ka tóó, tumu kópu yintómu díyo wa a pywálî dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedo pywálî dmi. ^{†27} Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o tumu kópuni mgídî vy:o nmye n:aa tpapê té, díyo pi knî ye w:êênî dp:uu vyi tóó. Yepê, Tumu kópuni kwayi ngê nmye n:aa tpapê too, díyo naa tédê tââ dp:uu vyi tóó. ²⁸ Yepê, Pi knî ye namê nkîngê. Yepê, A l:êê díy:o wa vya nmyomomê, am:ii pw:oo dmi, ye ló kópu nmye m:uu wa d:uu ngmê. Yepê, Doo u ntââ, nmyi ghê ndêndê daawa vya ngmê. Yepê, Ye anmyi nkîngê knomomê, a wépi u ngwo anmyi pwaa ngmê, ye Chóó Lémi ngê nmyi wépi dmi u nkwo wa puwâ, ndiya wa kéé nmyo. Yepê, Chóó Lémi p:ee vyílo, u kwo yidmyinê nkîngê. ^{†29} Yepê, Mtyímwe daa ndîi nméni tp:oo, knî ngmêdê pw:oo knomomê, nmyinê nmye k:omo tpile, ngmênê Chóó Lémi ye wunê vuywo yédi, doo u lama daangmêwa pw:onu. ³⁰ Yepê, Nmye myewunê vuywo yédi, p:ee mtyímwe ntee yéli, dnyinté nmye dêdê vuywo. Yepê, Nmyo yintómu u lama nmye pyede, nmyi mbêmê mbêmê mbodo gh:aa ntémwî a kwo, u lama mye tóó, doo u lama daangmêwa a ghay. Yepê, D:ud:umbiy:e pi ka namê nkîngê. ^{†32} Yepê, Pini n:ii ngê pi knî ye daawa a wópu nê, yewo, Nyââ, ye pini p:uu n:aa dpodo, ye kuwókuwó wéni ngê M:aa ngíma yi pini u nkwo daanímo wópu, a kêê k:oo wan:uu kââ. ³³ Yepê, N:ii ngê pi knî yi ngíma wa a wópu nê, yewo, Ye pini p:uu dîné dpodo, ye kuwókuwó wéni ngê M:aa ngíma yi pini u nkwo wanímo wópu, a kêê k:oo daan:uu kââ. ^{††}

Yesu yoo chámêchámê p:uu u ngwo doo danêmbum

Luukî 12:51-53; 14:26-27

³⁴ Yesu ye póó wo, yepê, Nmyinê nmye yoo kââdíkáâdí u l:êê díy:o dyámê mbêmê nê loo, apii? Yepê, Ngmênê kêle, daa yoo kââdíkáâdí u l:êê díy:o nê loo, nê, Yoo n:uu chámê. ³⁵ Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o

† 10:22 Mát 24:9,13; Njon 15:18-21 †† 10:24 Njon 13:16 †
10:26 Mak 4:22 †† 10:28 Njems 4:12 †† 10:30-31 Mát 6:26
††† 10:33 Mak 8:38; 2 Tim 2:12

yoo woni a yoo vy:o wa ghê dmi, woni knî y:oo a wépi wa pwaa ngmê. Yepê, Yi ngwo mââ u mî k:ii dnyinté noko adpî ya, pyââ u pye k:ii dnyinté noko adpî ya, u n:ââ k:ii dnyinté noko amyidu ya. ³⁶ Yepê, Daa kn:aa yéli yi mo ye wanmy:uu diya dmi, ngmênê nmyi chóó nmyi yoo knî ye wanmy:uu diya dmi.

³⁷ Yepê, N:ii nódo u pye mí yi nuu ghi dē d:ud:umbiy:e nódo adpî ya, a nuu ghi nódo pee tp:oo adî ya, yi pini amî dîpî, a kêê k:oo daamî ghê. Yepê, N:ii nódo tp:oo módó tp:oo mââ yoo yi nuu ghi dmi ndêndê ngê nódo adî ya, a nuu ghi pee tp:oo nódo adî ya, yi pini amye dîpî, a kêê k:oo daamî ghê. ³⁸ Yepê, N:ii ngê a l:êê díy:o dono daawa a vy:u, a l:êê díy:o myedaawa pw:onu, yepê, yi pini wa dîpî, a kêê k:oo daamî ghê. ^{††39} Yepê, Pini n:ii u ghê p:uu adî nuw:o, awo, Kîngê vya nê, u ngwo wa kede, a yoo vy:o daawa ghê, yepê, yi pini ndêndê ngê wa pw:onu, ndê ngê amî ma. Yepê, Pini n:ii a l:êê díy:o wa pw:onu, yi pini amêdê pyidu, ghê kamî u ngwo wa a pyw:oo, mb:aamb:aa ngê adîn:aa ya.

Yesu u yoo knî ye vuywo p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Mak 9:37,41; Luukî 9:48; Njon 13:20

⁴⁰ Yesu ngê yepê, N:ii nmye ada a vuywo, ye a ka amyeda a vuywo, amyedê chââchââ nê, n:ii ngê a dy:ââ noo amyedê chââchââ. ⁵⁴¹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê M:aa ngê u komo kapî pyu knî ye yi pywuu dmi wa y:oo, yi ngwo n:ii yoo yi yéli ye mwiyé dnyimo a vuywo, yi pywuu dmi yinté amyedê ngee ngmê. Yepê, Myenté, dini ghi n:ii ngê M:aa ngê a yoo mb:aa knî ye yi dpodo u pywuu dmi ye wa y:oo, yi ngwo n:ii yoo ye mwiyé adnya a vuywo, yi pywuu dmi yinté amyedê ngee ngmê. ⁴² Yepê, K:omo tpile nmyi pi dmi daa ndîi dé, ngmênê n:ii ngê a l:êê díy:o wa ngee nmyo, kópu mb:aa yi pini ngê ngmanî d:uu. Yepê, Mbwaâ knî nmye angma a kê, k:omo tpile daa tpile ndîi nmye ayedê kê, ngmênê kópu mb:aa ndêndê ngê yi pini ngê ngmanî d:uu. ^{5†}

Njon Baptist ngê pi miyó Yesu ka u ngwo dy:ââ doo

Luukî 7:18-35

11 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u dyépi y:a mē miyó knî ye u dy:oo a kēlî ngê, wod:oo p:aani p:aani dy:ââ too. Yi kuwó kada myedê y:ângo, p:aani p:aani pi knî ye myedoon:aa dēpî.

² Yi ngwo Njon Baptist mbwa k:oo doo kwo, kópuni Yesu Kédisu ngê doo d:uud:uu dé, yi pi dmi y:i nyongo, wod:oo p:uu ndiye pyu miyó dē ye mbwolo, nmî Lémi ka dy:ââ doo, ³ yepê, U kwo dpî póó cho, kwipi, Pini n:ii nmo t:âât:ââ, mumdoo nyi vyílo ó kn:aa pini yuno t:âât:ââ? Yi pini dē Yesu ka yi lee knopwo, yi kópu p:uu u kwo póó knopwo. ^{5††4} Yesu ngê yepê, Kópuni dpî m:uu t:oo, kópuni dpî ny:ee t:oo, yi kópu yilî Njon ka dpumo nté tóó. Yepê, U kwo dp:uu vyi nyoo, kwipi, Kópuni yilî Yisaya ngê wunê a d:êê too, nê ngê ka

††† 10:38 Mát 16:24-25; Mak 8:34-35; Luukî 9:23-24; 17:33; Njon 12:25 § 10:40 Mak 9:37; Luukî 10:16; Njon 13:20; Nkal 4:14 §†
10:42 Mát 25:40 §†† 11:3 Mát 3:11

ntiyentiye té. ⁵ Kwipi, Yélini dèdnyimo vuyuwu, yélfî mēka y:enē ngmê. Kwipi, Yélini dèdnyimo m:ii, mēka paa té. Kwipi, Yélini yi p:uu too pee mbii doo ya, kîmaa pyi té. Kwipi, Yélini ngwene pwââ dé, dnye mēka nyēmî ngmê. Kwipi, Yélini pw:oo dnye, mēkiyedê pyidupyidu té. Kwipi, Ngópuch:anê knî y:oo Kópu Mb:aa a nyēmî ngmê. ¹⁶ Kwipi, Pini n:ii ngê a wépi daawa a puwâ, mb:aamb:aa wa a pyw:oo.

⁷ Dini ghi n:ii ngê Njon ka mē diyé knopwo, Yesu pi knî ye Njon p:uu doo danēmbum, yepê, Dini ghi n:ii ngê Njon w:amî mbēmê modoo a dpodo, lukwe u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Mumdo u yi nmye doo kwo, Nmîn:aa yópu u dnye nyēmî? Yepê, Kêle. ⁸ Yepê, Lukwe u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Pini n:ii u kpîdfî mb:aa dé u pyinê nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Kêle. Yepê, Pini n:ii u kpîdfî mb:aa dé, w:amî ngbēmê daa dpodo yédi, yi pini king p:uu a ya yédi, ngomo mb:aa k:oo a kwo yédi. ⁹ Yepê, A ka vyi yó. Yepê, Lónté pini u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, apii? Yepê, Nyââ, yi pini yi vyîlo, ngmênê Chóó Lémi u komo kapî pyu yintómu mēdê kuwo too, yi pwo pini ngê mē tóó. ¹⁰ Yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê ala kópu a ka a vyu, u komo kapî pyu ngmê ngê yi ngwo a d:êê ngê, apê,

A kópu y:ey:ee pyu ngada wanî kââ,
maa yinê amînê yé. ††

¹¹ Yesu ngê yepê, Njon ngê a maa a yó, yoo mbwee yi pwo pini ngê u ngwo pyodo, ngmênê n:ii yoo a yoo kamí vy:oo wa ghê dmi, Njon amédê kuwo ngmê, u pwo pini ngê amê pyaa dmi.

¹² Yepê, Dêêpî kópuni Mósisi ngê a d:êê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo, dye ghi daadîfî nmyi kada pini knî y:oo yi kópu dyuu nmye dnya a tpapê dé, nmye myednya a tpiye dé. Yepê, Yi chóó yi dêêpî kópu dyuu nmye myednye tpapê dé, ngmênê yi dêêpî kópu dyuu yi châachâ nmye doo u nt:ââ ngê dpîmo pyodopyodo, u nkwo dnyimo kéké nmyo, nmyi yoo kuwa dnyimo kapî nmyo. Yepê, Ngmênê Njon Baptist ngê kópu kamî kn:ââ ngmê chópu. Yepê, Ala ngwo nmyenîmo, Nmyi dono a kuwo tóó, Chóó Lémi kóó k:oo ghê dmyeno. Yepê, Pi knî y:oo yi dono u nkwo wunê kuwokuwo tumo, a kadakada nyédi, apu, Chóó Lémi kóó k:oo nmî kee dmi. ¹³ Yepê, Chóó Lémi u puku yedê ghi yintómu nmî dye ghi p:uu kópu ka pyede. Yepê, Njon Baptist ngê yi kópu yilî yi ntiyentiye kn:ââ yinê a chópu.

¹⁴ Yepê, Nmyinê nmye n:ii ngê Chóó Lémi u komo ló dini dpîmo a kapî, Ilacha, yi pini mwiyé wa a diyé, kópu ndîfî angmê d:uu, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u maa yinê wa yé, yed:oo u ngwo wa t:aa. Yepê, Dp:ee ngópu dé, ala kópu ny:ee yó, p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Njon Ilacha ntee pini ngê kédê pyódu, a maa wunê kédê yé. ‡

¹⁶ Yepê, Lukwe dîy:o nmyi kada pini knî y:oo Njon u wépi pwaa ngópu, a wépi myaa pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu yoo. Yepê, Yi p:uu n:aa mgongo. Yepê,

Tp:ee ngmê ngê u mbwó knî ye wa vyi, ¹⁷ yewo, Tpile we a nté koo, u kwo wa nganê mbê dmi. Yepê, Ala kópu u nkwo ye wa vyi, yewo, Pi ntóó kmênêkmênê a nté koo, yi kópu u wépi u kwo amye pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu yoo. ¹⁸ Yepê, Nmyi kada pini yoo mye yinté yéli, nganê pyu yoo. Yepê, K:omo tpile Njon Baptist ngê nté dpîmo kpîpîkpîpî, wain myedêdpîmo ndanî, Chóó Lémi u kópu dyuu ye dpîmo tpapê, ngmênê u wépi pwaa ngópu, ala kópu p:uu vyi ngópu, apê, Kmêna u ngwo ngma kwo, kédê ghéti. ††¹⁹ Yepê, K:omo tpile nté dînfî kpîpîkpîpî ngê, wain n:aa ndanî ngê, ngmênê a wépi myaa pwaa ngmê, ala kópu a p:uu dpî vyi ngmê, dpo, Nkéli nûknwe nmye yila, mye nkéli mbwaa ndanî pyu ndîfî. Dpo, Tákisi ngêêpî pyu yoo pi dono yoo yi pyipe. Yepê, Njon u wépi kédê pwaa ngmê, a wépi kîmyaa pwaa ngmê. Yepê, Ló kópu u yi y:e m:uu a kwo. Yepê, Ngmênê n:ii Chóó Lémi u nuw:o mbēmê a dpodo yédi, u dpodo nt:u dpî kaalfî, pi knî y:oo u ngwo pèdê w:ee y:e, yi pini Chóó Lémi u dpodo pyu ngmê. ††

Yesu wépi dnyangê pyu yoo yi kpadakpada p:uu u ngwo doo danēmbum

Luukî 10:13-15

²⁰ N:ii knî y:oo Yesu u wépi pwaa ngópu, yi ngwo Yesu yi p:uu doo danê, mu kópu u dîy:o k:omo tpile mbwudu yi ngópu yilî dpîmo chap, ngmênê u wépi pwaa ngópu, yi dono yilî daa kée tumo. ²¹ Yesu ngê pi knî ye yepê, Kódasin tpémi dny:oo nkîngê, Mbetísaida tpémi myedny:oo nkîngê. Yepê, K:omo tpile mbwudu yi ngópu yilî nî chópu, ngmênê yi dono doongê kée tumo. Yepê, Taiya p:aani dê Saidon tpémi yi ngópu yintómu mbwudu w:angmê chópu, ye k:omo tpile daa Nju tpémi, ngmênê yi dono yilî lîmîlîmî ngê pî kée tumo, yi mbodo dmi pèdê ny:ii ngópu, tpéê kópu myepî vyi ngópu. ²² Yepê, Kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê dnyinté wa kpada té, ngmênê Kódasin p:aani dê Mbetísaida tpémi dnyinté daawa kpada té. ²³ Yepê, Kîpêênnyem tpémi myedny:oo nkîngê. Yepê, Yi chóó yi pi dmi mbóó p:uu a kmîmî t:oo, ngmênê yi kpadakpada tédê wa lee dmi. Yepê, Kópu ndîfî n:ii Kîpêênnyem tpémi yi ngópu nî d:uu too, Sodom tpémi yi ngópu w:angmê d:uu ngê, ye yi dono yilî lîmîlîmî ngê pî kée tumo, Chóó Lémi ngê yi p:aa daapédê pw:oo ngê, awêde pè tóó. ††²⁴ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê Sodom a pw:oo ngê, dnyinté a kpada too. Yepê, Kuwókuwó wéni ngê Kîpêênnyem tpémi dnyinté daawa kpada té. ††

Yesu ngê u Mî u ngwo doo chaa kîgha

Luukî 10:21-22

²⁵ Yi dini ghi ngê Yesu ngê u Mî ka kwo, M:aa. Kwo, Nyi mbóó dyámê yi kada pini ndêndê. Kwo, Nîné chaa kîgha ngi, mu kópu u dîy:o kópuni dyuu a ka nyinê kpo, nyi ngmo too. Kwo, Ndiye pyu ndîfî knî y:oo dèpê w:ee tumo, ngmênê yélini yi pi dmi daa ndîfî, y:ooda w:ee t:oo. ²⁶ Kwo, Njyóó nuw:o u pono nye vyápê.

† 11:5 Is 35:5-6 †† 11:10 Mal 3:1; Mak 1:2; Njon 3:28 ‡ 11:14-15 Mát 17:10-13; Mal 4:5

†† 11:18 Mát 3:4 †† 11:19 Mát 9:14; Luukî 15:1-2 ††† 11:23 Gen 19:24-28; Njuda 1:7 ††† 11:24 Mát 10:15; Luukî 10:12

²⁷ Yesu ngê pi knî ye yepê, Kópu yilî n:ii n:aa tpa-pê too, M:aa ngê yinê a ka dpo vyi té. Yepê, Pi ngmê u lama daa tóó, Nê lónté pini, M:aa u lama u mo a tóó. Yepê, Pi ngmê u lama daa tóó, M:aa lónté pini, a mo a lama a tóó. Yepê, N:ii ka M:aa mb:aamb:aa ngê anê kê-ma, yi pini u lama M:aa ndêndê ngê adí ya. †

²⁸ Yepê, Dêêpî kópu yilî yi châachââ dpodo ndîi ngê nmye dê pyaa knomomê, ye a yoo vy: o ghê dmyeno, vyilêvyilê ngê n:aa pyépi nmyo. ²⁹ Yepê, A yoo vy: o ghê dmyeno, a p:uu dmyinê ndiye, a dnye ny:ee yó, mu kópu u díy: o nê pi ka vuywo pyu, d:aa lémilémi pyu. Yepê, Ya mb:aa u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê. ³⁰ Yepê, A kópu dyuu nyêmî dpodo ndîi ngê nmye daawa pyó-du, a p:uu dpodo vyilêvyilê ngê nmye adí ya. ††

Yesu ngê líme wo p:uu kópuni vuy

Mak 2:23-28; Luukí 6:1-5

12 Yi wiki knî yi k:oo líme wo ngmê ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii witi yâpwo tédê dnyen:aa paa. P:uu ndiye pyu knî ye dómu kele, wod:oo witi w:uu mtyé dnya a ngêêpî dé, yi kêê yedê dnye vuyw:avyuw:a dé, too dnye wupî dé, w:uu u nkwo dnye pîpî dé. Daa dpodo ndîi yidnye dódó, ngmênê Pádisi knî y:oo yi m:uu tumo, noko yepê, Lukwe díy: o nmî líme wo ngê a dpodo té. ² Pádisi knî y:oo Yesu ka kwo, Lukwe díy: o m:uu ndiye pyu yoo nmî líme wo ngê a dpodo té? ³ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépidi u yoo knî yi k:ii mudnya a dómudómu, kópuni yi ngwo a d:uu ngópu, angênté, yi kópu dp:eengê kp:aa ngópu? ⁴ Yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépidi ngê Sóól a kuwo ngê, u yoo knî yi k:ii mbêpê dnye, nté daa núw: o ngópu. Yepê, Dómu ngê pî ngee too, wod:oo Dépidi Chóó Lémi u wónu ngomo k:oo kee wo, yâpwo mbídédî knî ngma a ngêêdî, u lede knî yi k:ii ma tumo. Yepê, Yinté mbídédî kpêê yiyé pyu knî y:oo y:oo dnyimo pîpî dé, doo u ntââ kn:aa pini ngê daapî ma too. Yepê, Ngmênê Dépidi ka pi ngê yey ngê kêê dêpê t:ângo, mu kópu u díy: o Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, king ngê a pyódu ngê. Yepê, My:aa nté, yepê, Chóó Lémi ngê myedê ngmîdi noo, nê u Pi Ndêndê. Yepê, U l:êê díy: o nê u ntââ, líme wo u dêêpî kópu dyuu nmye n:aa tpa-pê. ⁵ Yepê, Myenté, Chóó Lémi u ngomo u dêêpî kópu ndîi, líme wo u dêêpî kópu tédê. Yepê, Nmyi lama ka tóó, líme wo ngê kpêê yiyé pyu yoo Chóó Lémi u ngomo k:oo a dpodo nyédi. ⁶ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpa-pê. Yepê, Pini n:ii nmyi vy: o a kwo, u pi ndîi, Chóó Lémi u ngomo u pi tédê. ⁷ Yepê, Chóó Lémi u kópu n:ii puku yedê a tóó, p:uu dmyinê nuw: o, Tpile tp:oo nk:êênî a ka daa ndîi kópu, pi ka vuywo yi ndîi kópu.

Yepê, Yi kópu wonmyinê w:ee ngópu, ye yoo módó daap:ee kéké tumo. ⁸ Yepê, Chóó Lémi ngê a ngmîdi noo, nê u Pi Ndêndê. Yepê, U l:êê díy: o nê u ntââ, líme wo u dêêpî kópu dyuu nmye n:aa tpa-pê.

Yesu ngê kóó ntóó u ngwo pyi ngê

Mak 3:1-6; Luukí 6:6-11; 14:1-6

⁹ Yesu p:uu y:oo yi kélî ghi a kuwo ngópu, mwada y: i ngêpê ngomo ngmê k:oo mî kee dnye. ¹⁰ Yi ngomo k:oo pi ngmêdoo kwo, kóó ntóó. Pádisi yoo y: i myednye kwo, u yi y: e doo kwo, Yesu ngê kn:aaadi te kópu nmî ngópu ngmê d:uu ngê, ye u ngwo p:oo ndyíko. Yi kópu u l:êê díy: o Yesu ka póó dnye, kwo, Nmî dêêpî kópu dyuu angênté a kwo? Kwo, Líme wo ngê pi ngmanyi pyi, ó doo u ntââ? ¹¹ Yesu u nkwo ye póó wo, yepê, Nmyi vy: o pini ngmê u sipi líme wo ngê mgî pââ ndîi k:oo wa a ghîi knomomê, doo u ntââ chóó mē-daawa a kee, yepê, lukwe, líme wo u l:êê díy: o yi pini ngê yi sipi yi mgini k:oo wa a kuwo? Yepê, Kêle, daawa a kuwo, límîlímî ngê amêdê pêêdî. ¹² Yepê, Kí kóó ntóó daa sipi ye kwo, pi ye kwo. Yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu alanté ka kwo, u ntââ líme wo ngê pi wanyi ngee. ¹³ Wod:oo Yesu ngê yi pini ka kwo, Ngêê kpêd: e ngi. Wod:oo yi pini ngê kóó kpêd: e ngê, yed:oo mb:aamb:aa ngê mē pyodo, woni ntee doo kwo, yinté mē pyodo. ¹⁴ Wod:oo Pádisi yoo pwii dnye, Yesu u vy: ee u dy:oo noko mîndê châpwo ngópu.

Yesu Chóó Lémi u dpodo pyu mb:aa

¹⁵ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u vye u pi nyongo, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii yi p:aanî a kuwo ngópu, kn:aa mē lee dnye. Pi yilî knî y:oo myednye yâmuyâmu. Yesu ka mbii pyu yilî n:ii núw: o tumo, yintómu pyi too. ¹⁶ Yi yéli ye kwódu ngê, yepê, Kópuni nmye dí d:uu, pi knî ye yuu nangên:aa y:oo. ¹⁷ Yi kópu ye kwódu ngê, Chóó Lémi u kópu n:ii Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, u ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala.

¹⁸ Ala a dpodo pyu mb:aa, pini n:ii nê ngmîdi ngê. U nuu ghi a nódo ka tóó, a gha mb:aamb:aa ngê yinê a pyépi. A ghê dmi u mênê wanî yé, yélini a yoo vy: o daa wee, yewo, Mb:aamb:aa ngê n:aa pyépi nmyo, yoo mb:aa yi vy: o wanî kaa nmyo. ††

¹⁹ Kwopwepe pyu ngê daadîn:aa ya, yoo vy: o myedaadîn:aa kââkââ. ††

²⁰ Yoo kwolo ngmê dé daawa chedê té, ngmênê wa wáti té, n:ii dé yi kélîmî tédê dé, amî kaa té, u dí, u yoo yintómu kamî ngê amî pyódu té. ²¹ Pi dyêêdî yintómu knî y:oo yi nuw: o dmi p:uu wa kaa ngmê.

Yesu u pyimo Setan u pi u ngwo t:ee ngópu

Mak 3:20-30; Luukí 11:14-23

²² Pi knî y:oo Yesu ka pi ngmê núw: o ngópu. Yi pini ngê u kmêna ngmêdoo kwo, u l:êê díy: o dnye dêpwo kígha, yéli myedêpwo y:enê. Yesu ngê yi kmêna ngm:ii

§ 11:25 1 Kódin 1:26-29 † 11:27 Mát 28:18; Njon 1:18; 3:35
†† 11:30 1 Njon 5:3 ‡ 12:1 Deut 23:25 †† 12:3 1 Sam 21:1-6
‡‡ 12:5 Num 28:9-10

‡‡† 12:18 Mát 3:17; Is 42:1-4 ‡‡‡ 12:19 2 Tim 2:24

kwólu, yi pini ngê dnye u ngwo mê kwólu, yélfî mê módu. ^{†23} Yélini y:i doo kwo yi nyepênyepê u kópu ngê pyodo, noko yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, Dépidi ntee pini, apê kî vyílo. ^{††24} Dini ghi n:ii ngê Pádisi knî y:oo ny:ee ngópu, pi knî ye yepê, Daa Dépidi ntee pini nmye yila, Setan ntee pini nmye yila, n:ii kmêna knî yi kada pini. Yepê, Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna yoo yinê a ngm:ii kîgha too. ²⁵ Kópuni dnye nuw:onuw:o dé, yi kópu yilí Yesu ngê yi gha vy:o m:uu too, mgongo ye u ngwo ngmê kwólu, yepê, Yélini wee ngmídi u kwo a pyede, yoo wa chaa knomomê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi wee wa dyênê ngmê. Yepê, Myenté, p:aa ngmê ó mupwoknî ngmê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi pi dmi wamye dyênê ngmê. ²⁶ Yepê, Setan u yoo mye yinté. Yepê, Numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye angênté adnyi ya. Yepê, Dmye kn:aaadi ngmê, daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha too. ²⁷ Yepê, Nmye ngínî póó. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo n:uu u wêdêwêdê mbêmê kmêna a ngm:ii kîgha tumo? Yepê, Ala kópu nmye tpaê ngmê, N:ii ngê kmêna a ngm:ii kîgha too, yi pini ngê yi kada pini Setan u wêdêwêdê mbêmê a ngm:ii kîgha too. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo yi kópu nmye wa wópu ngmê, nmyewo, K:omodanê kópu yila. Nmyewo, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kmêna nmo ngm:ii kîgha too. ²⁸ Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê kmêna ntênê n:aa ngm:ii kîgha too. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o ala kópu nmyi lama choo ya, Chóó Lémi ngê u yoo daa kêmakêma chóó adí y:enê. Yepê, U yoo kuwa kîngî kaa nmyo.

²⁹ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Tpileni l:âmo dy:ââ ngê dpî t:âmo té, u ngomo k:oo dpî km:êê té, doo u ntââ u ngomo k:oo daanyi kee, mēdaanyimo ngî té. Yepê, Ngmênê n:ii u wêdêwêdê ndîfî, yi pini u ntââ, yi l:âmo dy:ââ dpî mgîmî, kóó yu dpî kudu té, u ngomo k:oo dpî kee, tpileni mwiyé a t:âmo too, tpile chóó knî ye yi tpile moo y:ee té. Yepê, Setan l:âmo dy:ââ ntee pini, u wêdêwêdê ndîfî. Yepê, Ala yéli yinê mgîmî ngê, n:ii knî y:e yi kmêna a wee. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi a mênê a tóó, u wêdêwêdê mbêmê Setan kóó yu dí kudu té, yélini y:e yi kmêna a wee, dpî pyi té, yi kmêna n:aa ngm:ii kîgha too. [‡]

³⁰ Yepê, N:ii daa a pee pini, a p:uu a d:uu yédi. Yepê, A p:uu ndiye pyu knî yi k:ii nmo vyuwó té. Yepê, N:ii ngê daa ngêêpî nmo, te nmo dpî ngm:ii kalê té.

³¹ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê, k:omo tpile pi knî y:oo ló dono kópu yilí a d:uud:uu t:oo, ló kópu dono Chóó Lémi p:uu ngmêdpî vyi ngmê, ngmênê Chóó Lémi ka yi yéli wa diyé dmi, ye Chóó Lémi ngê yi dono kópu yilí u kuwó wa kée té, ntââ ye mēdaawa a vy:u. Yepê, Ngmênê n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi u dpodo p:uu adí peede tpaê, Chóó Lémi ka yi pini daawa diyé, Chóó Lémi ngê ntââ u kwo wa a vy:u. ^{††32} Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, n:ii ngê daawa mya nê, a p:uu adí peede tpaê, u kuwó dini ghi ngê yi

pini ngê yi dono kópu u kuwó amê kée knomomê, u ntââ Chóó Lémi ngê yi pini u dono u kuwó wa kée, mēdaawa a ngî, ngmênê n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi u dpodo p:uu adí peede tpaê, yi pini Chóó Lémi ka daawa diyé, Chóó Lémi ngê u dono yilí u kuwó daawa kée té.

Nté kîgha u mgongo danêmbum

Luukí 6:43-45

³³ Yesu ngê Pádisi knî ye yepê, Chikini n:ii chóó dpî pyidu, lama daadí ya, mb:aamb:aa ó dono, nji:inj:ii ó pwópwó. Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpî dââ, kîgha anyi d:uu, u ngwo anyinê w:ee, anye, Kî chikini mb:aamb:aa, kîgha nji:inj:ii dé. Yepê, Ngmênê kîgha pwópwó ngê adnyi ya knomomê, anye, Kî chikini dono, kîgha pwópwó dé. ³⁴ Yepê, Nmyo yoo dono, kópu mb:aa nmyi mênê daa tóó, doo u ntââ kópu mb:aa daangmanmyi vyi ngmê. Yepê, Kópuni ngê pi u gha dpo nt:ono, yi kópu vyílo ye tpaê ngê. ³⁵ Yepê, N:ii mb:aamb:aa, kópu mb:aa knî y:oo u gha dpo nt:ee ngmê, kópu mb:aa ye tpaê too. Yepê, N:ii dono, kópu dono knî y:oo u gha dpo nt:ee ngmê, kópu dono ye tpaê too. ³⁶ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, N:ii knî y:oo kópu dono daa yi nuw:o mbêmê a tpaê tumo, kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê vyílo yi kópu knî yi l:êê díy:o wa kóté kalê té, yi l:êê díy:o ye adí póó. ³⁷ Yepê, Kópuni yilí nmye tpaê tumo, Chóó Lémi ngê yi l:êê díy:o wa kóté kalê nmyo. Yepê, Yi l:êê díy:o woni wa kpada té, woni daawa kpada té.

Pádisi knî y:oo Yesu u ngwo dnya a tókótókó

Mak 8:11-12; Luukí 11:24-32

³⁸ Pádisi yoo dêêpî pyu yoo yélini y:i doo kwo, u yi y:e doo kwo, Yesu nmo tókó. Alanté dnye nuw:o, apê, Pini n:ii nmo t:âât:ââ kî pini wo vyílo, ye Chóó Lémi ngê u l:êê díy:o kópu ndîfî ngmêpaa d:uu. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu ka kwo, Mââwe, u yi nmo a kwo, Mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. ^{††39} Yesu ngê yepê, Nmyo yoo dono, Chóó Lémi dnyinté nmyi lama a tóó. Yepê, Yinté kópu nmyi ngópu daangmaní d:uu, ngmênê díyo kópu ndîfî mu ngmídi wanmyi m:uu ngmê. Yepê, Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu Njóna ngê a pyodo, yinté kópu díyo a nga ngmêwa pyódu. ⁴⁰ Yepê, Njóna ngê te ndîfî u mênê wo pyile ntee chedê ngê, pini n:ii Chóó Lémi u Pi Ndêndê, yinté wo pyile tēpê u mênê wamye chedê. ^{††41} Yepê, Kuwókuwó wéni ngê, dini ghi n:ii ngê pi yintómu wa a pii dmi, Ninipe tpémi y:oo wa m:uu nmyo, nmyi pi dmi wa dyênê ngmê, wamye ndyíko nmyo, mu kópu u díy:o dini ghi n:ii ngê Njóna u kópu dyuu ny:ee tumo, yi dono kópu yintómu yi kuwó kée tumo. Yepê, K:omo tpile Njóna dyámê mbêmê pi, ngmênê Ninipe tpémi y:oo u dnye ny:ee ngópu. Yepê, Nê Njóna u pwo pini, lukwe díy:o a dnye dp:ee nyêmí ngmê. ^{††42} Yepê, Myenté, yepê, kuwókuwó wéni ngê Sipa tpémi yi kwin ngê wamye ndyíko nmyo, mu kópu u díy:o kuughê a ndê wo, Solomon u gha kópu dyuu doon:aa ng:aang:aa dé. Yepê, K:omo tpile Solomon

† 12:22 Tpyuu 20:2 †† 12:23 Njon 7:31 ‡ 12:29 1 Njon 4:4
†† 12:31 Hipílu 6:4-6

‡‡ 12:38 Njon 6:30; 1 Kódin 1:22 ††† 12:40 Njóna 1:17 †††
12:41 Njóna 3:5

dyámê mbêmê pi, ngmênê Sipa tpémi yi kwín ngê châpu ngê. Yepê, Nê Solomon u pwo pini. Yepê, Lukwe dîy:o dp:ee châachââ nê.

⁴³ Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o yéli y:oo pi ka u kmêna dpî ngm:ii kalê ngmê, yepê, yi kmêna wee dono u kwo wumê paambwi yédi, u yââyââ têtê ka wumê vuywo yédi, dpo, Y:i n:uu yââ. Yepê, U yââyââ têtê d:uuwodê pyw:ee knomomê, ⁴⁴ ye u nuw:o k:oo dpo, Kwéli nê ndê wo, y:i mênê diyédiyé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpo diyé, dpo, Ngomoni k:oo nê pwii wo, kamî ngê aténgê maa pyódu, tpile dono k:oo daa tóó, u y:enê pyu daa tóó. ⁴⁵ Yepê, Wod:oo dpî lê, u pyipe mê pyudu dpî nya, n:ii knî yi l:êê ghi dmi d:ud:umbiy:e dono. Yepê, Yi kmêna wááli knî yi ngomo k:oo a kwo nyédi. Yepê, Yi pini u ya d:ud:umbiy:e dono ngê dpî pyódu, wunê ntee dpîmo a ya, mēdaa yinté. Yepê, Nmyo mye yinté dé. Yepê, Mbwudu nmyi ngópu ngmanî chaa knomomê, ye nmyi too pee mbêmê nmyi l:êê ghi dmi wanmyi ngmêê t:oo, ngmênê nmyi gha dmi daanmyi ngmêê t:oo. Yepê, U kuwó dini ghi ngê, dononi nmyi mênê a tóó, d:ud:umbiy:e ndî ngê wa pyódu. †

Yesu u pye ghee knî y:oo Yesu u ngwo dnye nmy:uu

Mak 3:31-35; Luukî 8:19-21

⁴⁶ Dini ghi n:ii ngê Yesu pi knî ye ngomo k:oo doo danêmbum, u pye ghee knî yi ngwo taa dniye. Pi yilî ngê ye pyodo, doo u ntââ yi ngomo k:oo daapî kee dniye. Kuwa dnya a kwo, pi knî ye yepê, U kwo vyi yó, U yi nmo a kwo, U kwo nmo danêmbum té. ⁴⁷ Wod:oo pi ngmê ngê kwo, Mye ghee knî kuwa ka wee, nga danêmbum u yi y:e a kwo. ⁴⁸ Yesu ngê kwo, N:uu ngmê a pye? Kwo, N:uu dé ye a mbwó yoo? ⁴⁹ Wod:oo p:uu ndiye pyu yoo yi p:uu kóopyââ kââ, yepê, K:omo tpile niye ghee knî kuwa a wee, ngmênê a yoo njini ala ngo-mo k:oo a kwo. ⁵⁰ Yepê, N:ii knî y:oo M:aa u nuu u kópu knî ye d:uud:uu tumo, yi yéli yi niye ghee knî.

Witi nt:ene u mgongo danêmbum

Mak 4:1-9; Luukî 8:4-8

13 Yi wéni ngê Yesu ngomo k:oo a pwii wo, Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê doon:aa ya. ² Pi dêpwo a ya, Yesu ka lee dniye. Yesu ka pi yilî ngê pyodo, apê, A pwo wa wó, wod:oo dinki k:oo wo wo, k:oo doon:aa ya, y:i doon:aa ndiye kîgha dé. Pi yilî yi kpéni lêê u nkîgh:ê dnyen:aa kwo, Yesu y:i dnyen:aa ng:aaang:aa. ³ Ye doo mgongo danêmbum, kópu yilî yi nuwo y:i doon:aa kîgha.

Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, ⁴ Pi ngmê witi w:uu nt:ene têtê loo, têtê mwiyé chó, witi w:uu y:i u nkwo doo dimi dé. Yepê, Witi w:uu woni dé maa p:uu mí dyimê dniye, nímê knî y:oo mí ma tumo. ⁵ Yepê, Witi w:uu woni dé t:aanî mbêmê mí dyimê dniye, têtê mdoo kwéli dêpwo ya. Yepê, Yi witi w:uu dé lîmîlîmî ngê pii dniye, ⁶ ngmênê dini ghi n:ii ngê kââdî ndî yi kee wo, wod:oo pw:oo dniye, mu kópu u dîy:o yi km:êê dmi têtê mênê yimi daa ghêpê dniye. ⁷ Yepê, Witi w:uu

† 12:45 2 Pita 2:20

woni dé tpyé vy:o mí dyimê dniye, y:i mí pii dniye, tpyé ngê ma too. ⁸ Yepê, Witi w:uu woni dé têtê ghi mb:aa mbêmê mí dyimê dniye, y:i mí pii dniye, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê kaa dniye, yepê, knî ngmê yi nkwodo w:uu yonoy:a kele, yepê, knî mu yi nkwodo wonoy:a kele, yepê, knî m:uu yi nkwodo pyoloy:a kele. ⁹ Yepê, Kópuni nmye dî vyi, yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.

Kópuni u dîy:o Yesu ye doo mgongo

Mak 4:10-12; Luukî 8:9-10

¹⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka lee dniye, u kwo póo dniye, kwo, Dini ghi n:ii ngê pi knî ye nye danêmbum, lukwe dîy:o ye nye mgongo?

¹¹ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo, tumu kópu ngê doo ya. Yepê, Yi tumu kópu yilî nmye wanî tpapê dé, ngmênê kn:aa yéli ye nt:u p:uu daana a dêêdêê, ye anî mgongo. ¹¹² Yepê, N:ii ngê ngópu dê dpî kpêmî dê, Chóó Lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dpî ny:oo, yi pini ngê Chóó Lémi u kópu knî m:uu dpo w:ee. Yepê, N:ii ngê ngópu dê d:uudpî kpêmî dê, yi pini u mênê Chóó Lémi u kópu dyuu d:uudpî kee dmi, yi pini ngê l:âmo dpo ngee té. ¹³ Yepê, Ye n:aa mgongo yédi, mu kópu u dîy:o k:omo tpile dpî m:uu ngmê, d:uudpî mya ngmê, dpî ny:ee ngmê, myed:uu-wodê w:ee ngmê. ¹⁴ Yepê, Chóó Lémi u kópu n:ii Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, wu yéli y:oo ala ngwo ka ntiyen-tiye ngmê. Yepê, Chóó Lémi ngê Yisaya ka kwo, Pi knî ye ala kópu dpî vyi ngi, yipi, U nyêmî ngê anmyi nyêmî, mēdaanmya a wopwe, U mumu ngê anmyi mumu, mēdaanmyi y:enê.

¹⁵ Kwo, Yi kópu kî yéli ye dpî vyi ngi, mu kópu u dîy:o, yi ngwolo dmi my:oo a tóó, nkê kpeme a pyede, yi mbodo podo dé.

Wo daa yinté,
u mumu ngê pê mumu ngmê,
u nyêmî ngê pê nyêmî ngmê,
u wopwe ngê pêdê wopwe ngmê,
a ka pêdê diyé dmi,
pîdî pyi té.

¹⁶ Yepê, Ngmênê dp:ee wunté yéli. Yepê, Chóó Lémi ngê nmyi ngwolo dmi a pywálf too, ntênê dmyi mya nê. Yepê, Chóó Lémi ngê nmyi ngópu dmi a kpêmî too, a kópu dyuu u ngwo nmye nyêmî tumo. ¹⁷ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, Yélini y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapí, yoo mb:aa mye yi k:ii, u yi y:e doo kwo, Nê u kópu yilî nmî ny:ee té, my:oo m:uu té, ngmênê daa m:uu tumo, myedaa ny:ee tumo, wunê a pw:oo dniye. ‡

Witi nt:ene u mgongo u nt:u kópu

Mak 4:13-25; Luukî 8:11-15

¹⁸ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Witi nt:ene u mgongo danêmbum n:ii

†† 13:11 1 Kódin 4:1 ‡ 13:17 1 Pita 1:10-12

dí kwolo, u nt:u kópu alanté. ¹⁹ Yepê, Witi w:uu woni knî maa p:uu ntee dpî dyimê dmi, ñmê knî y:oo ntee dpî ma t:oo, yepê, pi woni knî yinté dé, a kópu dyuu dpî ny:ee t:oo, d:uuwodê w:ee t:oo, yi gha vy:o d:uudpî yé t:oo, pi dono ngê yi kópu dpî t:âmo té. ²⁰ Yepê, Witi w:uu woni knî t:aanî mbêmê ntee dpî dyimê dmi, w:uu dpî pii dmi, límî k:ii ngê moo pw:oo dmi, yepê, pi woni knî yinté dé, dini ghi n:ii ngê a kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê yi kópu daa dye ghi daadî yi gha vy:o a ya yédi. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kn:aa yéli y:oo a kópu dyuu u l:êê dîy:o a yoo adnyi kpakakpaka dé, yepê, yi yéli y:oo límî k:ii wa kpîpî nê. ²² Yepê, Witi woo woni knî tpyé ngê ntee dpî ma té, yepê, pi woni knî yinté dé, a kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, ngmênê dyámê u tpile knî y:oo a kópu dyuu yinté dpî ma ngmê. Yepê, Yi yéli nté ndapî, tpile yilí yi p:uu a nuw:o nyédi, a p:uu daa nuw:o nyédi, yi gha vy:o a kópu dyuu nt:u d:uudpî kaalí. ²³ Yepê, Witi woo woni knî têpê mb:aa mbêmê yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê ntee dpî kaalí, yepê, pi woni knî yinté dé, a kópu ngê yi gha dmi dpî ntówo té, yi gha vy:o nt:u yinté mb:aamb:aa ngê dpî kaalí, woni knî yi mênê yonoy:a dé, woni knî yi mênê wonoy:a dé, woni knî yi mênê pyoloy:a dé.

Witi yâpwo tédê u dyede u mgongo danêmbum

²⁴ Yesu ngê pi knî ye yepê, Chóó Lémi u yoo ndêndê ntee adî kaakaa, yi kópu p:uu nmye n:aa mgongo. Yepê, Pi ngmê ngê u witi yâpwo tédê ngmê yó, têpê mwiyé chó, witi w:uu y:i u nkwo doo dimi dé. ²⁵ Yepê, Mgídî vy:o dini ghi n:ii ngê pi yintómu doo dpî, pi dono ngma a loo, yi witi yâpwo tédê kn:aa yini w:uu mē yilí dyíngo, wod:oo p:o mē diyé wo. ²⁶ Yepê, Yi yini witi nipi pii dniye, nipi mye kaa dniye, yi nt:u dmi kwodonkwodo mē kele. ²⁷ Yepê, Dpodo pyu knî y:oo yâpwo tédê chóo ka kwo, Mâawe. Kwo, Nyâpwo tédê witi u mo nyi ntówo. Kwo, Kî yini w:uu anyedê pwiyé dmi? ²⁸ Yepê, Pi dono ngmê ngê yinê ntówo too. Yepê, U yi u ngwo a kwo, Nê ka dpodo ndîi ngê paa pyaa we. U kwo póo dniye, Kwo, U yi nga a kwo wu yini wanmîmo y:ee té? ²⁹ Yepê, Kêle, nangê y:ee té. Yepê, Dini ghi n:ii ngê wu yini woo nmyinê paapaa t:oo, witi woo yi p:uu wa kaa dmi, amyenmyinê pêêdí t:oo. ³⁰ Yepê, Mudny:oo kwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê witi kpê wa kyopwo, a dpodo pyu knî ye wanî vyi, yenê, Wu yini woo mwiyé dpo châpwo tóo, dmi dpî kê tóo, ndiya dpî kée tóo. Yenê, Witi woo kuwó dpo châpwo tóo, w:uu péé a ngomo k:oo dpo núw:o tóo. †

Kwee u mgongo danêmbum

Mak 4:30-32; Luukí 13:18-19

³¹ Yesu ngê pi knî ye mgongo m:uu kwólu, yepê, Kwee ntee dpî k:aa, Chóó Lémi u yoo yinté yilí ngê amí pyódu. Yepê, K:omo tpile kwee pii tp:oo daa ndîi ngê wunê kwo yédi, ngmênê dini ghi n:ii ngê yi nkwo doo dpî kee, dpî tîpîtîpî mb:anê, pywápê ye ya yédi.

† 13:20-21 Kílosa 2:7 †† 13:22 Luukí 12:16-21; 1 Tim 6:9-10, 17 † 13:30 Mát 3:12; Tpyuu 14:14-20

Yis u mgongo danêmbum

Luukí 13:20-21

³³ Yesu ngê pi knî ye mgongo m:uu kwólu, yepê, Mbîdédi nk:êênî tédê pyââ ngê yis knî tp:oo dpo ngî, k:omo tpile kpo ndîi u mênê dpî yé, ngmênê u kuwó dini ghi ngê kpo yintómu dpî mbó.

Yesu pi knî ye u ngwo dpîmo mgongo, yi kópu u kn:ââ

Mak 4:33-34

³⁴ Yi kópu knî yi p:uu Yesu pi knî ye doo mgongo. Kópu módó ye daangmê vyu. Dye ghi yintómu ye dpîmo mgongo. ³⁵ Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê ngê wunê a d:êê ngê, Yesu ngê u ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala.

Pi knî ye anî mgongo.

Kópuni ye anî vyi té, ngmee u kópu dé, Chóó Lémi ngê dini ghi n:ii ngê dyámê pê mwo a l:âmo ngê, yi ngwo a ngmo too.

Yâpwo tédê dyede u mgongo u kakêmê chámêchámê

³⁶ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yoo a kuwo ngê, ngomo k:oo mē kee wo. P:uu ndiye pyu yoo u kuwó ghê dniye, kwo, Yâpwo tédê dyede p:uu mgongoni ye chi kwolo, u nt:u lukwe? ³⁷ Yesu ngê yepê, A chóo nê yâpwo tédê chóo, ³⁸ a yâpwo tédê u nt:u kópu, dyámê pê. Yepê, Witi woo dé yi nt:u kópu, yélini a yoo vy:o a wee, wu yini woo dé yi nt:u kópu, mgídî u yoo. ³⁹ Yepê, Pi dono, n:ii ngê wu yini w:uu mî ntówo too, u pi Setan. Yepê, Wéni n:ii ngê witi kpê dpî kyopwo, u nt:u kópu kuwókuwó wéni. Yepê, Dpodo pyu yoo yi nt:u kópu enjel yoo. ⁴⁰ Dpodo pyu knî y:oo wu yini woo dmi ndiya ntee dpî kée t:oo, kuwókuwó wéni ngê yinté kópu angmê pyódu. ⁴¹ Yepê, A enjel yoo dyámê wope wope yinté wanê dy:ââ té, yoo dono wa a ngî t:oo, ndiya wa kée t:oo. Yepê, N:ii knî y:oo u yi adî kwo, Nê u yoo nmî dyênê, yi yéli amyedê ngî t:oo, ndiya amyé kée t:oo. ⁴² Yi adnyin:aa mbê, yi kpéngi ti dmi kelekele adnyin:aa paa. ⁴³ Yepê, Yi ngwo a yoo M:aa kóo k:oo wanî kââ. Yepê, Kâadî ntee a pil:apil:a yédi, mgídî u mênê daa ya yédi, a yoo mye yinté, dyââpe yi p:uu daadîn:aa ya. ††

Kópu mb:aa u pyw:êmî u mgongo danêmbum dē

⁴⁴ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóo k:oo wowo, yi kópu ndîi kópu. Yepê, Dyámê mbêmê kópu yilí yintómu tédê kópu dé. Yepê, Yi kópu p:uu n:aa mgongo. Yepê, Pi ngmê, kn:aa pini u têpê ghi mbêmê doon:aa dpodo, nkól y:i ngmêmîné pyw:ângo. Yepê, U lama doo ya, nkól u pywuu pââ ndîi, yi têpê ghi u mênê knî m:uu ka kwo. Yepê, U gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, A tpile yilí yintómu mwo p:aa dé, pi knî ye y:ee too, u kwo pwila tumo, yi ndapî ngê yi têpê ghi u ngwo

†† 13:38 Mát 25:31-46; 1 Kódin 3:9 †† 13:40 Tpyuu 14:17-20 ††† 13:43 Tpyuu 14:14-16

mî pwila ngê, nkól mê yilí y:i a pyw:ângo, u ndapî ndîi ngê u ngwo pyodo.

⁴⁵ Yepê, Yinté kópu m:uu ala. Yepê, Pi ngmê, moodo kpapê pi knî ye dpîmon:aa pywupwi dé, ndáápi knî y:oo u nkwo u kwo dnyimo pywupwi dé. ⁴⁶ Yepê, Dini ghi n:ii ngê moodo kpapê pââ ndîi ngma a pyw:ângo, u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, A tpile yilí yintómu mwo p:aa dé, pi knî ye y:ee too, u kwo pwila tumo, yi ndapî ngê yi moodo kpapê pââ ndîi u ngwo pwila ngê.

Pwoo u dyimê pywuu

⁴⁷ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu dyimê pywuu nmye ngmênîne kuwo. Yepê, Vyuwó tédê pwoo k:oo te dyêédí daa ngmídi dpo ghî. ⁴⁸ Yepê, Pi knî y:oo te mb:aa a myeme tumo, n:ii mb:aamb:aa dé nee k:oo dpî ché t:oo, n:ii dono dé dpî kée t:oo. ⁴⁹ Yepê, Kuwókuwó wéni ngê mye yinté kópu ayi pyódu, enjel knî y:oo yoo yinté amí mya ngmê, n:ii mb:aamb:aa dé Chóó Lémi kóó k:oo wa kaa t:oo, ⁵⁰ n:ii dono dé ndiya wa kée t:oo. Yepê, Y:i adnyin:aa mbê, yi kpéngi ti dmi kelekele adnyin:aa paa.

Yesu ngê kópu mbwee kópu kamí yi p:uu kópuni vvu

⁵¹ Yesu p:uu ndiye pyu knî ye póó wo, yepê, Yi kópu yilí dmyinê w:ee t:oo? Kwo, Nyââ. ⁵² Yepê, N:ii u lama Chóó Lémi u kópu dyuu mbwee mb:aamb:aa ngê a kwo, a yoo vy:o myoo ghê, a p:uu a ndiye yédi, yi pini u ndiye tédê miyó. Yepê, Yoo yi wátiwáti tédê kópu mbwee dpo ngí té, pi knî ye dpî vyi té, kópu kamí myedo ngí té, pi knî ye myoo vyi té. Yepê, Kópu dyuu mb:aa y:i-la, tpileni u pywuu ndîi, mye yinté kópu dyuu.

Yesu u ngwo mb:ii ngópu, Nasalet

Mak 6:1-6; Luukí 4:16-30

⁵³ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye mgongo a kélî ngê, yi p:aani a kuwo ngê, ⁵⁴ p:aani n:ii a kaa wo y:i mê diyé wo, Nasalet. Y:i pi knî ye ngêpê ngomo k:oo doon:aa dêêpî. Dêêpî kópuni ye vyi too, yi nyepênyepê u kópu ngê pyaa dniye, noko yepê, Kí kópu yilí anyi wunê ng:êênî té? Noko yepê, Mumdoó mbwudu yilí mye chapî ngê? ⁵⁵ Noko yepê, Kí daa pi ngmê. Noko yepê, Ngomo wuwó pyu tp:oo, u pye u pi Méli, Njems Njósép Saimon Njudas yi mbwó. ⁵⁶ Noko yepê, U tîdê yoo yintómu al:ii ka pyede. Noko yepê, Yi kópu yilí anyi m:iiwunê ng:êênî? ⁵⁷ Yi kópu u l:êê díy:o Yesu mb:ii ngópu. Yesu ngê yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu kn:aa p:aani dp:uu chapu ngmê, ngmênê u p:o tpémi y:oo d:uudpî chapu ngmê, ngmênêni knî y:oo myed:uudpî chapu ngmê. ⁵⁸ Yesu ngê mbwudu yilí y:i daa chópu, mu kópu u díy:o u kwo dèdnye kélîmî.

Antipas Helodi ngê Njon Baptist u ngwo vyâ

Mak 6:14-29; Luukí 9:7-9

14 Yi dini ghi ngê Nkálili tpémi yi king ngê Yesu u pi yi nyongo. Yi king u pi Antipas Helodi. ² Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu kópu dyuu yi nyongo, u dpodo

pyu knî ye yepê, Na a ka Njon Baptist mêyedê pyidu. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o mbwudu yilí a chapî ngê. Yi kópu ye vvu, mu kópu u díy:o Njon Baptist mbwámê mwiyé a chapwo, u nuw:onuwo u kópu ngê u ngwo pyodo. Yi danêmbum ala. ³ Mwiyé mwiyé, Antipas Helodi ngê u mbwó Pilipi u kpâm t:âmo ngê, yi pyópu u pi Helodiyas. Yi kópu Njon ngê Antipas ka dpîmo kwódukwódu. Yi kwódu yé u l:êê díy:o Antipas ngê Njon mbwa k:oo kmungo. ⁵ U yi u ngwo doo kwo, Njon nî vy:a, ngmênê ghêlî daa vyâ. Apê, Waní vya knomomê, ye Nju tpémi y:oo u nkwo wa vya nê. Apê, Yinê ye pi mb:aa, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê.

⁶ Antipas Helodi u taataa u wo dini ghi n:ii ngê dyimê wo, chóó u l:êê díy:o naa ndîi ngmê kpo, mâawe ndîi yoo a danê ngê. Yi nááli tédê Helodiyas tp:oo módó yi ngópu doo ndens. Yi dmââdí kwodo mb:aa, mâawe yoo a pwaa too, ⁷ wod:oo Antipas u kwo kpaawo, kwo, Lukwe u yi nga ngma a kwo? Kwo, Ntémwi u pi a ka nye tpaépê, yi ntémwi nga nínê kuwo. ⁸ Yi dmââdí u pye ngê yi dmââdí ka kópuni vvu, Antipas ka u nkwo vvu, kwo, Njon Baptist mbodo ala ngwo nmoko yedê a ka a ki. ⁹ Wod:oo king u gha dono ngê pyodo, ngmênê doo u ntââ wépi daapî puwâ, mu kópu u díy:o yi kópu pi yilí yi ngíma vvu, mye kpaawo. ¹⁰ Yi kópu u l:êê díy:o lede ngmê dy:ââ ngê, kwo, Njon Baptist mbwámê nyinê chepwe, mbodo dpo nuw:e. Wod:oo yi lede mbwa k:oo loo, Njon Baptist mbwámê mîné chapwo, ¹¹ mbodo nmoko yedê a kââ, nuwo, yi kwodo ka mî y:ângo, wod:oo yi kwodo ngê u pye ka u nkwo mî y:ângo.

¹² Njon p:uu ndiye pyu yoo lee dniye, Njon ntóó mîné ngí ngópu, mî kmênê ngópu, u kuwó dini ghi ngê Yesu ka mdoó u nkwo nuw:o ngópu.

Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo mbono ngê

Mak 6:30-44; Luukí 9:10-17; Njon 6:1-14

¹³ Antipas Helodi ngê Yesu p:uu kópuni vvu, yi kópu Yesu ngê dini ghi n:ii ngê nyongo, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii yi p:aani a kuwo ngópu, dinki k:oo wo dniye, pi kwéli dêpwo a ya, yi mo y:i mî tee dniye. Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo ny:ee ngópu, apê, Yesu p:uu y:oo kada kédê y:ee ngmê, wod:oo pi yilí y:oo yi p:aa a kuwo tumo, kada a y:ee ngópu, yéllí maa kalê ngópu, Yesu u kada mwiyé mî taa dniye. ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu dinki k:oo a ghay wo, yoo ndîi yi módu, u kwo ch:anê dniye, pwopwokopwe n:ii yi vy:o dnye kwo, pyi too.

¹⁵ Kââdí dini ghi n:ii ngê daa kêmakêma doo wupwo, p:uu ndiye pyu yoo u kwo lee dniye, kwo, Kââdí daa kêmakêma a wupwo, daa p:o nmo pyede. Kwo, Kí yéllí dy:ââ té, p:aani p:aani dny:oon:aa nté pywupwi. ¹⁶ Yesu ngê yepê, Lukwe díy:o waní dy:ââ té. Yepê, Nmyi chóó nté pee knî ye ngmê y:ee yó. ¹⁷ Kwo, Doo u ntââ. Kwo, Yi ntoo ntini nmî ngópu daa tóó. Kwo, Mbîdédi tp:oo limi, te miyó nmî ngópu ka pyede, mî ntini daamo a tóó. ¹⁸ Yesu ngê yepê, A ka a nuw:o tóó. ¹⁹ Pi knî ye yepê, Mbiye mbêmê mbwódo yaa dmyeno, wod:oo mbwódo yaa dniye. Yesu ngê mbîdédi limi knî a ngí too, te dè myedê ngí doo, mbóó p:uu vvu wo, Chóó Lémi yi l:êê díy:o kwuno ngê, mbîdédi pwaa too, te dè

mye pwaa doo, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, pi knî ye u nkwo y:ee tumo. ²⁰ Pi yintómu doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. Nté kmono n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo péé y:a mê miyó mê ntówo ngópu. ²¹ Yélini y:i doo kmaapî yintómu limo yono yono y:a. Mââ yoo yedê kp:aa tumo, ngmênê pyââ yoo, tp:ee dmââdîma yi k:ii, dêpê kp:aa tumo.

Yesu kpé lêê u kwo u ngwo doo paa

Mak 6:45-52; Njon 6:15-21

²² Kmaapî u kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dinki k:oo wo dmyeno, mwada kpéni pee a kada dmyinê kwo. ²³ Yi kuwó yoo yi p:o p:o dy:ââ too, u mo doo ya, mbu mbêmê kee wo, y:i doon:aa ngêpê. Mgîdí y:i u ngwo a ghay wo. ²⁴ Yi ngwo dinki kpé lêê nûknîñuknî u kwo doon:aa mbêpê. Yópu yi kêpa doo a wupe, vuyuwó vy:o dnya a vyile.

²⁵ Mw:aamw:aa Yesu ngê yi kélí ghi a kuwo ngê, kpé mbêmê paa kn:ââ chópu, p:uu ndiye pyu knî ye doo lêpî. ²⁶ Dini ghi n:ii ngê p:uu ndiye pyu knî y:oo m:uu ngópu, apê, Kpé mbêmê lukwe kíyedê pwiyé knî? Apê, Kmêna? Apê, Mbwee? Ghê yi mênê ghipé wo, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. ²⁷ Yesu ngê yepê, Namê nkîngê, Ala nê. ²⁸ Pita ngê kwo, Mumdoon nyi nmî Lémi knomomê, ye u ntââ nga wanî lê? ²⁹ Yesu ngê kwo, A pwiyé. Wod:oo Pita dinki k:oo ghay wo, u yi u ngwo doo kwo, Kpé mbêmê nî paa, Yesu ka u ngwo nî lê.

³⁰ Ngmênê dini ghi n:ii ngê vuyuwó ndîi yi m:uu too, nkîngê mbê wo, kpé lêê u mênê doo a wupwo, Yesu ka ka wo, kwo, A Lémi, anyi ngee nédi. ³¹ Yi ngwo Yesu kwulo kele, dpodombiy:e mgîmî ngê, kwo, Ngêlîmî tédê. Kwo, Lukwe díy:o dnyinté a ka nyinê kélîmî.

³² Wod:oo dinki k:oo mê wo knopwo, yópu machedê ngê mê pyodo. ³³ Yélini dinki k:oo dnye kwo Yesu ka yi yi mbodo dmi ngê k:ame ghê dniye, kwo, Nyi Chóó Lémi Tp:oo, ndêndê ngê nmî pwo nye tóo.

Yesu ngê pwopwokopwe u ngwo doo pyipyi dé, Nknesadet

Mak 6:53-56

³⁴ Dini ghi n:ii ngê kpé lêê ngmêê ngópu, Nknesadet mî tee dniye, dinki lyoko a kuwo ngópu, ³⁵ wod:oo pi knî y:oo Yesu yi mya ngópu, pi knî ngmê p:aani p:aani dy:ââ tumo, yepê, Mbii pyu yintómu Yesu ka a pwiyé dniye. Wod:oo mbii pyu yilî Yesu ka dnya a ñeñe dé, ³⁶ Yesu ka dnye nkêpê, kópu, K:omo tpile mbii pyu woni knî yi pwo ngêê dê daanyi yé dê, ngmênê u ntââ ngmîdí kwódo p:uu kêê a yiyé ngmê, yed:oo a pyiyépyiyé té. N:ii knî y:oo Yesu u kpídî kwódo p:uu kêê a t:ee ngópu, yintómu pyiyé dniye.

Nju tpémi yi chóó yi dêêpî kópu dyuu

Mak 7:1-13

15 Pádisi knî ngmê, dêêpî pyu ngmê knî yi k:ii Njedusalem a ndê dniye, Nkálili Wee u kwo Yesu ka lee dniye, ² kwo, Lukwe díy:o m:uu ndiye pyu knî y:oo nmî kn:ââ yoo yi dêêpî kópu dyuu daa cháâcháâ tumo. Kwo, Dini ghi n:ii ngê kmaapî tédê dpî yaa dmi, yi kêê

dmi mwiyé d:uudpî ghêê t:oo. ³ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi ngê yi dêêpî kópu dêpê vyu, pi knî y:oo yi chóó y:oo néti ngópu. Yepê, Kópu u nkwo nmye ngmêngîní póo. Yepê, Lukwe díy:o Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu woni nmyi kéé tumo, nmyi chóó nmyi dêêpî kópu dyuu nmyinê ngî tumo. ⁴ Yepê, Mósisi ngê Chóó Lémi u kópu alanté a d:êê ngê, apê, Nmyi pye mî dmyinê cháâcháâ dé. Yepê, Ala kópu mye d:êê ngê, apê, N:ii ngê kópu dono u pye mî yi p:uu dê vyi knomomê, yi pi-ni dpî vya yó. ⁵ Yepê, Mósisi ngê yi kópu d:êê ngê, ngmênê nmyi kópu u mo. Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênê kuwo. Yepê, Pi ngmê u pye mî ye wa a tpêpwo knomomê, mbodo l:âmo lîmî k:ii wa ngêpa, yewo, Tpileni dpo pí:d:a kê, Chóó Lémi ka wanî y:oo, yewo, yi tpile dpo mēdaanî kê. Yepê, K:omo tpile yi pini u nuw:o díyo mb:aamb:aa ngê moo pyódu, u yi u ngwo adî kwo, Niye M:aa ye yi tpile ní y:oo, yepê, ngmênê yi pini ka yi kópu nmye kwódukwódu ngópu, u kwo nmye tpapê ngópu, kwonmyimo, Ye tpile mye mî ye daanyi y:oo, mu kópu u díy:o ñyóó nyi vyu, Chóó Lémi u nēni. Yepê, Pi knî ye yi pye mî cháâcháâ, tédê kópu ngê nmyi pyódu ngópu. ⁶ Yepê, Chóó Lémi u kópu dyuu yinté nmyi kéé ngópu, nmyi chóó nmyi kópu dyuu nmyinê ngî ngópu. ⁷ Yepê, Nmyi komo knî y:oo Chóó Lémi módó nmye chaa kígha ngópu, ngmênê nmyi nuw:o dmi dono dé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê Yisaya wunê nmyi p:uu doo a d:êê, ndêndê ngê dêpê kn:aadi ngê. Yepê, Chóó Lémi u kópu dyuu alanté a d:êê ngê, apê,

⁸ Kî yéli y:oo yi komo ngê wunê chaa kígha noo, ngmênê yi gha dmi kuughê a ka wunê pyede.

⁹ Apê, Daa ndêndê ngê wunê chaa kígha noo, mu kópu u díy:o yi chóó yi nuw:o ngê

pi knî ye a komo dpî kaa ngmê,

yi chóó yi dêêpî kópu ngê

pi knî ye a dêêpî nyédi.

Kópuni u l:êê díy:o Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê dpî pyódu

Mak 7:14-23

¹⁰ Yesu ngê yoo a danê ngê, yepê, Kópu nmye ngmên:aa tpapê, dpî ny:ee yó, myedo w:ee yó. ¹¹ Yepê, Tpileni pi u mênê dpî ghîi, doo u ntââ yi tpile ngê yi pi-ni Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu. Yepê, Kêle. Yepê, Kópuni pi u kwo dpo pwii, yi kópu ngê yi pi-ni Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê yinê dpî pyódu. †

¹² Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yoo a kuwo ngê, p:uu ndiye pyu yoo u kwo lee dniye, kwo, Lama daa tóo, kópuni pi knî ye chi vyi, Pádisi knî ye daa yi nuu u kópu ngê dê pyódu. ¹³ Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, M:aa u myângo vy:o yini n:ii M:aa ngê daa ntówo, díyo wa kp:anê té. ¹⁴ Yepê, Pádisi yoo yi p:uu nuw:o ngê kêê nangê t:oo. Yepê, K:omo kada pini yoo, my:oo a pyede. Yepê, Ngwolokopwe kwulo pini n:ii a ya yédi, yi pini ngwolokopwe ngê adî ya knomomê, ye maa wa kn:aadi ngmê, dnyinté ghê amí dyimê knî. ††¹⁵ Pita ngê kwo, Mgongoni pi knî ye chi

† 15:11 Mát 12:34 †† 15:14 Mát 23:16,24; Luukî 6:39; Lóma 2:19

kwolo, u kakêmê nmo chámê ngi. ¹⁶ Yesu ngê yepê, Nmyo wu yéli yi pénta dé? ¹⁷ Yepê, Mumdoó yi kópu myedmy:oo w:ee ngópu? Yepê, Ntini n:ii pi u mênê dpî ghîi, doo u ntâa yi ntini ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu, yepê, mu kópu u díy:oo doo u nuw:o mênê dpî lê, ngmênê km:oo mênê dpî lê, yepê, u kuwó dini ghi ngê yi ntini moon:aa yé. ¹⁸ Yepê, Kópuni pi u kwo wunê pyuwópyuwó yédi, yi kópu ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê yinê dpî pyódu, ¹⁹ yepê, mu kópu u díy:oo pini n:ii u nuw:o u mênê nuw:o ghi dono a pyuwópyuwó nyédi, yepê, u kuwó dini ghi ngê yi pini ngê kópu dono yilí dpî d:uu, yepê, pi dpî vy:a, pi u kuwó dpî pwiyé, a pyâa ti yédi, a kpaá yédi, k:omodanê mbêmê pi u pi a dyede too, kóté tédê módó myoo ndyíko té. ²⁰ Yepê, Yi kópu knî y:oo Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê yinê dpî pyódu ngmê, ngmênê n:ii ngê Pádisi yoo yi kópu dyuu daa châachâa ngê, kóó dê mwiyé d:uudpî ghêê dê, kmaapî tédê u ngwo dpî yâa, yi kópu ngê Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê d:uudpî pyódu.

Pyâa ngmê u danêmbum, Yesu ka ndêndê ngê dpîmo kêlímî
Mak 7:24-30

²¹ Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Nju tpémi yi dyámê pee a kuwo ngópu, Ntii Pâa Ndîi u kéténi mî lee dniye, Taiya p:aani dê Saidon yi wee dê yi kwo mî taa dniye. ²² Kenan pyâa ngmê ye a loo. Yi pyópu daa Nju pyâa, ngmênê Yesu ka kwo, A lémi, Dépidi ntee pini, u ntâa nga waní ch:anê. Kwo, A tp:ee módó ngê u kmêna ngma a kwo, u dono yilí wunê vyímî ngê. ²³ Ngmênê Yesu ngê kópu u kwo daa vuu. U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Mwada y:i dy:âa ngi. Kwo, Mb:uu kiyedê yâmuyâmu nmo. ²⁴ Yesu ngê yepê, Yisíléli tpémi y:oo yi Lémi ndêndê u maa kédê kn:aadi ngmê. Yepê, Yi diyédiyé kîgha u l:êê díy:oo M:aa ngê al:i a dy:âa noo, daa kn:aa yéli yi l:êê díy:oo nê loo. ²⁵ Wod:oo yi pyópu Yesu ka yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, kwo, A lémi, ngee nédi. ²⁶ Yesu ngê kwo, Tp:ee u nté n:êê ntee daanyinê ngî, w:âa ka daanyi y:oo, kwo, yinté kn:aa yéli daangmaní ngee, kwo, Nju tpémi mwiyé n:aa ngêêpî té. ²⁷ Yi pyópu ngê kwo, Nyâa, a lémi. Kwo, Ndê kópu. Kwo, Ngmênê kmaapî tédê w:âa knî y:oo nté kmono ntee a pîpî tumo, kwo, kópuni u pi nga dí vyi, mye yinté, kwo, yi kópu nga daa ndîi kópu, nga myedaa dpodo ndîi. ²⁸ Wod:oo Yesu ngê yi pyópu ka kwo, Ntênê a ka cha kêlímî mb:anê. Kwo, Kópuni u yi nga a kwo, yinté pyaa we. Vyílo yi dini ghi ngê tp:oo módó u mbii machedê ngê a pyodo.

Yesu ngê pi yilí u ngwo pyi ngê
Mak 7:31-37

²⁹ U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, yi p:aani mêtê kuwo ngópu, P:aa Y:a Knî yi wee knî yi kwo máadi mî kalé ngópu, Nkálili Kpéni Lêe u nkígh:ê mî taa dniye. Mbu ngmê mbêmê kee dniye, y:i mbwódo mî yaa dniye. ³⁰ Pi yilí tp:oo témi tap y:i ye a loo.

† 15:19 Nkal 5:19-21

Ngópuch:anê yilí Yesu ka núw:o tumo, knî ngmê yi yu kwolo ngmê dé, knî ngmê yi kêê kwolo ngmê dé, knî ngmê yi ngwolo kopwe dé, knî ngmê knî y:oo dnye dédnye kîgha. Mbii pyu mêtê yilí u kwo myedê núw:o tumo. Yi ngópuch:anê yoo yintómu Yesu u kema ngmêngmênté dnyen:aa kapí dé, yintómu pyi too. ³¹ Yélini y:oo yi ngópuch:anê yoo núw:o tumo, yi nyepênypê u kópu ngê pyodo, apê, Yélini dédnyimo danêmbum, mêka danêmbum té, apê, yélini yi kêê kwolo ngmê dé, kédê wáti té, apê, yélini dédnyimo m:ii, mêka m:ii té, apê, yélini dédnyimo vuuwo, yilí mêka y:enê ngmê. Noko yepê, Yisíléli tpémi yi yâpwo ngê mbwudu yilí kédê chaa. Wod:oo dnye chaa kîgha.

Yesu ngê pi podo yono yono y:a u ngwo mbono ngê
Mak 8:1-10

³² U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo a danê ngê, yepê, Kí yéli a ka atédê ch:anê dmi, mu kópu u díy:oo wo pyile a p:uu kédê chedê ngmê, yi nté kîmyaa chedê ngmê. Yepê, U ya a nga daa kwo, Dómudómu nî dy:âa té, mu kópu u díy:oo maa p:uu yi gha l:âmo dmi awêde wunê ngêpangêpa. ³³ P:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Daa p:o nmo pyede. Kwo, Yintoo yéli yi ntâa ntini ló y:i anmo pyw:oo? ³⁴ Yesu ngê yepê, Mbîdédi nmyi ngópu yémi a kwo? Kwo, Pyudu. Kwo, Te tp:oo knî myooka tóó. ³⁵ Yesu ngê yi yéli ye yepê, Mbwódo yaa dmyeno, wod:oo mbwódo yaa dniye. ³⁶ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê mbîdédi pyudu knî a ngî too, te tp:oo knî myedê ngî too, Chóó Lémi yi l:êê díy:oo kwuno ngê, pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, pi knî ye u nkwo y:ee tumo. ³⁷ Pi yintómu doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. Nté kmono n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo péé pyudu mêtê ntówo ngópu. ³⁸ Yélini y:i doo kmaapî, yintómu podo yono yono y:a. Mâa yoo yedê kp:aa tumo, ngmênê pyâa yoo, tp:ee dmâadîma yi k:ii, dêpê kp:aa tumo.

³⁹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê yi yéli yi p:o yi p:o mêtê dy:âa too, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii dinki k:oo wo dniye, Makadan Wee u kwo mî tee dniye.

Kada pini knî y:oo Yesu u ngwo dnya a tókótókó
Mak 8:11-13; Luukí 12:54-56; 11:29-32

16 Wo ngmê ngê Pádisi yoo Sadyusi yoo Yesu ka knî ngma a loo. U yi y:e doo kwo, Yesu nmo tókó. Alanté dnye nuw:o, apê, Pini n:ii nmo t:âat:âa kî pini wo vyílo, ye Chóó Lémi ngê u l:êê díy:oo mbwudu ngmêpaa chaa. Yi kópu u l:êê díy:oo Yesu ka kwo, Mâawe, u yi nmo a kwo, Mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. ^{†2} Yesu ngê yepê, Kâadî dini ghi n:ii ngê dpî ghîi, ala kópu nmye tpapê ngópu, nye, Mbu vuuwo kpêm kédê d:ii, mâa kâadî y:ay:a wa pwiyé. ³ Yepê, Dini ghi n:ii ngê nkáf nmye mumu ngópu, ala kópu nmye tpapê ngópu, nye, Nkáf ngmêka kwo, daa kêmakêma tpîi wunê ghayghay. Yepê, Lukwe díy:oo my:oo nmye pyede. Yepê, Kópuni mbóó p:uu nmye mumu tumo, mb:aamb:aa ngê nmyinê wopwe tumo, ngmênê kópuni n:aa d:uud:uu too, lukwe díy:oo dênmyinê wop-

†† 16:1 Mát 12:38; Njon 6:30

we t:oo. Yepê, Lukwe díy:o dp:ee myeme nê. ⁴ Yepê, Nmyo yoo dono, Chóó Lémi dnyinté nmyi lama a tóó. Yepê, Yinté kópu nmyi ngópu daangmanî d:uu, ng-mênê díyo kópu ndîi mu ngmidi wanmyi m:uu ngmê. Yepê, Kópuni Njóna ngê a pyodo, yinté kópu díyo a nga ngmêwa pyódu. Wod:oo yi yéli a kuwo ngê. †

Yesu yis p:uu u ngwo doo mgongo

Mak 8:14-21

⁵ Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, dinki k:oo wo dniye, kpé lêê mwada pee dnye lêpî. Dini ghi n:ii ngê mî tee dniye, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo mbîdédi yimî nuw:o kalê ngópu, noko yepê, Mbîdédi pi doo núwo. ⁶ Yesu ngê yepê, Nmye dmyina a vuuwo. Yepê, Pádisi yoo Sadyusi yoo yi yis ngê kîngî dyênê nmyo. ⁷ Wod:oo yi kópu p:uu noko dnye danê, noko yepê, Wu kópu kédê vyi, mu kópu u díy:o mbîdédi nmî ngópu daa kwo. ⁸ Kópuni dnye tpapê dé, Yesu ngê a w:ee too, yepê, Lukwe díy:o ala kópu nmye tpapê ngmê, Mbîdédi nmî ngópu daa kwo. Yepê, Lukwe díy:o dnyinté a ka nmye kélîmî té. ⁹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê pi yilî nî mbono ngê, yepê, mumdoo yi kópu dmyongê w:ee ngópu? Yepê, Dini ghi n:ii ngê mbîdédi limi knî munî pwaa too, pi limo yono yono y:a u ngwo munî mbono too, yepê, nté kmono péé yémi nmyi ntówo ngópu? ¹⁰ Yepê, Dini ghi n:ii ngê mbîdédi pyudu knî mummy:aa pwaa too, pi podo yono yono y:a u ngwo muy:aa mbono too, yepê, nté kmono péé yémi nmyi ntówo ngópu? ¹¹ Yepê, Lukwe díy:o dmyongê w:ee ngópu. Yepê, Dómu ngê daawa ngee nmo. Yepê, Daa mbîdédi p:uu nmye n:aa mgongo. Yepê, Nmye dmyina a vuuwo. Yepê, Pádisi yoo Sadyusi yoo yi yis ngê kîngî dyênê nmyo. ¹² Yi ngwo p:uu ndiye pyu knî y:oo yi mgongo mînhê w:ee ngópu, apê, Daa mbîdédi nk:êênî u yis p:uu nmo a mgongo. Apê, Pádisi yoo Sadyusi yoo yi kópu dyuu p:uu nmo a mgongo.

Pita ngê Yesu p:uu kópuni vyu

Mak 8:27-30; Luukî 9:18-21

¹³ Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, kada a y:ee ngópu, Sisadiya Pilipay wee u kwo lee dniye, wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu knî ye póó wo, yepê, Pi knî ye yinê ye nê n:uu? ¹⁴ Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, Nyi Njon Baptist. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Ilacha. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Njedîmaiya. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, ngmêkêda pyidu, nyi vyîlo. ¹⁵ Yesu u nkwo ye póó wo, yepê, Nmyinê nmye nê n:uu? ¹⁶ Pita ngê kwo, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê, nyi vyîlo. Kwo, Yâpwni ghê a t:a, nyi Tp:oo. ¹⁷ Yesu ngê kwo, Saimon, Njóna tp:oo. Kwo, M:aa ngê ndêndê ngê da ngee ngi. Kwo, Yi kópu daa ñyóó nyinê w:ee ngê, daa pi ngê nga yinê mye vyu, kwo, M:aa ngê yinê nga da vyi. ¹⁸ Kwo, Kópu nga ngmên:aa tpapê. Kwo, Chêêpî kpiyé pââ ndîi ntee a kwo, nyi yinté tpile. Kwo, T:ââ ngê d:uuwodê

† 16:4 Mát 12:39-40; Luukî 11:29

y:oo, myed:uudpî ghêdê kwolo. Kwo, Yinté a yoo kamî yi kn:ââ ngê dí pyódu ngi. Kwo, Kópuni u l:êê díy:o wanî dy:ââ nmyo, yi kópu anmyin:aa d:uud:uu. Kwo, Setan u yoo knî y:oo nmyi maa dmi daawa nkoko ngmê, wa dêê dmi, yi pwo wanmyi lee dmi. ^{†19} Kwo, A yoo yi tpii kââ dmi ngêê yedê wanî yé, a ngomo u kii tîpî ngêê yedê amy:aa yé. Kwo, M:aa u pono mb:aamb:aa ngê anyin:aa vyápê. Kwo, Kópuni dyámê mbêmê pi knî ye anyinê kwódu, M:aa ngê ye amyedê kwódu. Kwo, Kópuni dyámê mbêmê pi knî ye daanyi kwódu, M:aa ngê ye myedaawa a kwódu.

²⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi knî ye nangê vyi, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:ii nmo t:âât:ââ, yi pini wunê kî ta.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mak 8:30-9:1; Luukî 9:22-27

²¹ Yi ngwo dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu danê u kn:ââ chópu. Yepê, Dpodoni M:aa ngê a ka a kpo, doo u ntââ u wépi daanî puwâ. Yepê, Díyo Njedusalem wanmî lee dmi, y:i nmî kada pini knî y:oo wamî mb:ii nê. Yepê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo wa mb:ii nê, dêêpî pyu knî y:oo wamye mb:ii nê. Yepê, Dono kópu yilî a nga wa d:uu ngmê, wa vya nê, wo pyoloni ngê amênê pyidu. ²² Wod:oo Pita ngê Yesu u mo kuwa núwo, kwo, A Lémi. Kwo, Ye kópu kidimê tpapê. Kwo, Chóó Lémi ka wanyinê ch:anê. Kwo, Yinté nga daawa pyódu. ²³ Ngmênê Yesu yi diyé wo, Pita ka kwo, A nkîgh:ê a yumwe. Kwo, Nyi Setan ntee pini. Kwo, Kn:aa máadi p:uu anyi kapî nê. Kwo, Daa Chóó Lémi u komo y:ee kapî, ye pi knî yi komo y:ee kapî.

²⁴ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, Nê u yoo vy:oo ní ghê, yi pini ngê choo a yâmuyâmu nê, u gha d:ud:umbiy:e a ka dpo kê ngê, chóó u kópu knî yi p:uu mêmîngî nuw:o, k:omo tpile a l:êê díy:o dé pw:oo knomomê, ngmênê dpo ngm:êê nêne. ^{†25} Yepê, Pini n:ii u ghê p:uu adî nuw:o, awo, Kîngê vya nê, u ngwo wa kede, a yoo vy:oo daawa ghê, yepê, yi pini ndêndê ngê wa pw:onu, ndê ngê amí ma. Yepê, Pini n:ii a l:êê díy:o wa pw:onu, yi pini amêdê pyidu, ghê kamî u ngwo wa a pyw:oo, mb:aamb:aa ngê adîn:aa ya. ²⁶ Yepê, Pini n:ii chóó u tpile knî yi p:uu adî nuw:o, u l:êê díy:o Chóó Lémi wa mb:ii, yi pini dini ghi n:ii ngê wa pw:onu, yed:oo dono wa a pyw:oo. Yepê, K:omo tpile dyámê u tpile yintómu yi pini u ngópu adî ya knomomê, ngmênê doo u ntââ ghê kamî u ngwo daawa pwila, dono wa a pyw:oo. ²⁷ Yepê, A kuwó a l:êê díy:o adnyi kpadakpada nmyo, ngmênê mu dini ghi ngê a enjel knî yi k:ii anmo diyé dmi. Yepê, Yi dini ghi ngê a pi ndîi ngê adî ya, M:aa u pi ntoo, a pi yintoo ngê wa pyódu. Yepê, Yoo yi ngwo an:uu chámê. Yepê, A yoo mb:aa a kêê k:oo wanî kaa té, yoo dono wanî kpada té. ^{†28} Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, yepê, Pi knî nmyi vy:oo ngma a kwo,

†† 16:18 Njon 1:42; 1 Kódin 3:11; Nkal 2:6-9; Epeso 2:20 † 16:24 Luukî 14:27 †† 16:27 Lóma 2:6; Tpyuu 22:12

ghêlí daawa pw:oo dmi, noko yewo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u pi ndîi ngê kêdê pyódu, u yoo y:enê kn:ââ wunê kêdê chaa.

Yesu u dyépi pyile knî ye u mo u nâmo u ngwo mînhê ghê wo

Mak 9:2-13; Luukí 9:28-36

17 Wo wéni mî loo, u kuwó dini ghi ngê Yesu ngê u dyépi pyile njini mbu mbêmê húwo, yi pi dmi Pita, Njems mbwémi Njon. ² U dyépi pyile knî yi ngópu, Yesu u mo u nâmo ye mînhê ghê wo, kââdí ntee a pil:apil:a yédi, kwódo ng:oo dmi yinté ye a pyodo. U kpîdí d:ud:umbiy:e kpaapíkpaapí ngê pyodo, myedoo a wuu mbele. ³ Yi dini ghi ngê yi pini pyile knî y:oo Ilacha pini dê Mósisi Yesu u k:ii danêmbum têtê m:uu tumo. ⁴ Pita ngê Yesu ka kwo, A lémi. Kwo, U p:o chi yé, cha húw:o nmo. Kwo, U yi nga choo kwo knomomê, ye ngomo pee pyile nînhê t:emî, kwo, nêni ngmê, Mósisi u nêni ngmê, Ilacha u nêni ngmê. ⁵ Pita ngê danêmbum ghêlí dêpê kêlí ngê, wod:oo nkalí too pee kpaapíkpaapí yi pwo ngmê yó. Yi nkalí too pee u mênê dnye ngmê ny:ee ngópu, yepê, Kí a tp:ee njini, u nuu ghi a nódo a tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu ye d:uud:uu too. Yepê, U kwo ntênê dmyinê ng:aa. ⁶ Dini ghi n:ii ngê u dyépi pyile knî y:oo yi dnyeni yi ny:ee ngópu, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, kwódokwódombiy:e têtê mbêmê dyimê dniye. ⁷ Wod:oo Yesu ye a loo, kêê yi p:uu yó, yepê, Namê nkîngê, a pii dmyeno. ⁸ Yi vvu dniye, apê, Pi u chii daa kwo. Apê, Yesu u mo mu kwo. ⁹ Mbu paa dini ghi n:ii ngê dnya a wupwo, Yesu ngê yepê, Kópuni dmyi m:uu ngmê, pi ka ghêlí nangê vyi. Yepê, Kpêênî mwiyé anê pyidu, pi knî ye u ngwo dpî vyi yó. ¹⁰ Wod:oo yi tpókni Yesu ka póó dniye, kwo, Lukwe dîy:o dêêpî pyu knî y:oo ala kópu a tpapê ngmê, apu, Ilacha mwiyé wa t:aa, pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, yi pini díyo kuwó ada a kwo? ^{††1} Yesu ngê yepê, Nyââ. Yepê, Ilacha u taataa mwiyé, tpile yintómu yi l:âmol:âmo u l:êê dîy:o. ¹² Yepê, Ngmênê ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ilacha ntee pini wunê kí ta, a maa yinê a yó, ngmênê kada pini knî y:oo daa mya ngópu, kópuni dono yi nuw:o ngê ye vvu, yi kópu u ngwo d:uu ngópu. Yepê, Myenté, yinté kópu a nga amyeyi d:uu ngmê. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê daa myeme noo. ^{††3} Ilacha p:uu kópuni ye mwiyé a vvu, yi ngwo mînhê w:ee ngópu, apê, Kí Njon Baptist p:uu nmo danêmbum. ^{††}

Yesu ngê tp:ee ngmê pyi ngê, nyuno pwopwo u ngwo doo ya.

Mak 9:14-29; Luukí 9:37-43a

¹⁴ Yesu, u dyépi pyile knî yi k:ii, dini ghi n:ii ngê yoo vy:o mêtê diyé dniye, pi ngmê Yesu ka a loo, yu mbo-do dê y:e k:ame u kwo ghê wo, ¹⁵ kwo, A lémi. Kwo, U ntââ a tp:ee nga wa ch:anê? Kwo, Nyuno pwopwo u ngwo a t:a, a mgîni vyîmî ndîi yédi. Kwo, Dye ghi knî ngmê ngê ndiya dpî d:ii, dye ghi knî ngmê ngê mbwaa

paa dpî d:ii. ¹⁶ Kwo, M:uu ndiye pyu knî ye kîd:a húw:o, ngmênê a ka doo pyi ngópu. ¹⁷ Yesu ngê yepê, Nmyo yoo dono, lukwe dîy:o Chóó Lémi ka dp:ee kêlîmî té? Yepê, M:ââ yémi nmyi vy:o anî kwo, u dí Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê anmyin:aa kêlîmî? Yepê, Yi tpémi a ka a húw:o yó. ¹⁸ Yi tpémi ngê kmênani dpîmo kwo, Yesu ngê ngm:ii kwólu, yi tpémi yi ngwo mê pyiyé wo.

¹⁹ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii yi mo dnyen:aa ya, u kwo póó dniye, kwo, Lukwe dîy:o dp:oo u ntââ dé, yi kmêna dp:oo ngm:ii kwólu?

^{††20} Yesu ngê yepê, Mu kópu u dîy:o nmyi kêlîmî têtê. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, yepê, Chipa w:uu u mênê w:uu n:ii a kwo, yi tpile daa ndîi tp:oo, apii? Yepê, Nmyi kêlîmî wo yintoo, ye kí mbwini ka pîd-myi vyi ngmê, Kada a yéni, mwada y:i nyi ghé, yepê, yi kópu ntênê paa d:uu, mwada y:i paan:aa ghê. Yepê, Kópu ngmê doo u ntââ ngê nmye daapê tóó. ^{††21}

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye modoo danê

Mak 9:30-32; Luukí 9:43b-45

²² Dini ghi n:ii ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Nkálili Wee u kwo mê diyé dniye, Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo nipi a danê too, yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê yoo dono yi kêê k:oo wanî ghê. ²³ Yepê, Yi yéli y:oo wa vya nê, ngmênê wo pyoloni ngê amênê pyidu. Yi ngwo p:uu ndiye pyu yoo yi nuw:o dmi d:ud:umbiy:e dono ngê pyodo.

Chóó Lémi u ngomo u l:êê dîy:o tákisi pywupwi

²⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Kîpêênîyém mî taa dniye, n:ii knî y:oo Chóó Lémi u ngomo u l:êê dîy:o tákisi dnyimo a ngêêpî, yi yéli Pita ka knî ngmê loo, u kwo póó dniye, kwo, Nmyi kada pini ngê Chóó Lémi u ngomo u l:êê dîy:o tákisi a pywupwi ngê, apii? ²⁵ Pita ngê yepê, Nyââ. Wod:oo Pita ngomo k:oo mî kee wo. U yi u ngwo doo kwo, Yesu ka n:uu póó, ngmênê ghêlí u kwo daa póó wo, Yesu u kwo mwiyé póó wo, kwo, Saimon. Kwo, Nuwo lónté a tóó? Kwo, Dyámê mbêmê king knî ye tákisi ló yéli y:oo a pywupwi ngópu? Kwo, Yi tp:ee knî y:oo, ó kn:aa yéli y:oo? ²⁶ Pita ngê kwo, Kn:aa yéli y:oo y:oo a pywupwi ngópu. Yesu ngê kwo, Ndê kópu. Kwo, Yi chóó yi tp:ee knî y:oo tákisi ye daa pywupwi ngópu. Kwo, Nê king ndêndê tp:oo, u l:êê dîy:o u ngomo tákisi daanî pwila. Kwo, A yoo kamî mye yi king ndêndê tp:oo yoo, u l:êê dîy:o tákisi myedaawa pwila ngmê. ²⁷ Kwo, Ngmênê u ya a nga daa kwo, Wu tákisi ngêêpî pyu knî y:oo mb:ii nmîne. Kwo, Chi lèpî, kpé lèê u nkîgh:ê chin:aa kpîpî. Kwo, Mwiyé mwiyé ténî n:ii che dóó knomomê, ndapî u kwo ngmênîyiné pyw:êmî, kwo, nyi tákisi u ntââ ndapî. Kwo, Nyi tákisi u ngwo dp:uu pwila ngi.

† 17:2 2 Pita 1:16-18 †† 17:10 Mal 4:5 † 17:12 Mát 11:14
†† 17:13 Luukí 1:17

†† 17:19 Mát 10:1 ††† 17:20 Mát 21:21; Mak 11:23; 1 Kódin 13:2

Yoo yi kada wowo u danêmbum

Mak 9:33-37; Luukí 9:46-48

18 Yi dini ghi ngê Yesu ka p:uu ndiye pyu yoo a lee dniye, u kwo póo dniye, kwo, Nyoo kamí yi vy:o, n:uu kada pini ngê angmê pyódu? ¹² Yesu tp:ee ngmê ka mbwolo, yi ngíma kââ, ³ yepê, Ala tpémi u lama lémi lémi daa tóó. Yepê, Lukwe díy:o nmyo ngmêngmênté nmyi nuw:o dmi alanté a tóó, nmyimo, Yoo yi kada nmî ghê dmi. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Nmyi nuw:o dmi daanmyi ngmêê knomomê, ala tpémi u nt:anê daanmyi yaa knomomê, ye M:aa kóo k:oo daanmy:uu ghê dmi. ¹⁴ Yepê, N:ii ngê lémi lémi ngê kêê d:uuwodê t:oo, ala tpémi ntee tpémi ngê adí ya, yepê, yi pini kada pini ngê vyílo ayi pyódu. ¹⁵ Yepê, Pini n:ii alanté tpémi ka a l:êê díy:o adí vuywo, daa yi tpémi ka u mo adí vuywo, ngmênê a ka amyeda a vuywo, amyedí chââchââ nê. [†]

Pi ngê Yesu kîngí kée, u danêmbum

Mak 9:42-48; Luukí 17:1-2

⁶ Yesu ngê yepê, Tpémi dmââdîni yoo a ka wunê kélímî té, pi ngmê ngê yi kélímî l:âmo kîdangmê ngee. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê yi pini dnyinté daawa kpada. Yepê, Pi kní y:oo yi pini mwiyé wo mgímî ngópu, chêêpî pââ ndîi nódo ngmêwo kudu ngópu, mbéli u kwo wumê kalê ngópu, ye yi dono ndîi daapî d:uu ngê, Chóó Lémi ngê dpodombiy:e daapaa kpada. ⁷ Yepê, Kópuni kní yi l:êê díy:o pi kní y:oo maa mb:aa wa kn:aadi ngmê, yi kópu dyuu maa nkîgh:ê adnyi kwo, ngmênê n:ii ngê yinté kópu a maa u nkîgh:ê ngmâda a ñeñe, yi pini d:ud:umbiy:e choo nkîngê. ⁸ Yepê, Mááadíni p:uu anmyi ghê dmi, ó kópuni anmyi d:uud:uu, yi kópu u l:êê díy:o wanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi, yi ndyuw:e daawa pw:onu. Yepê, Yi kópu u kwee mwiyé anmyinê chápwo ngmê, yed:oo daanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ghê kamí anmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. Yepê, K:omo tpile maa woni kní nmti lama daadnyí ya, kópu woni kní daanmyi d:uu t:oo, ngmênê ghê kamí wanmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. ⁹ Yepê, Tpileni nmyi ngwolo kní y:oo wa m:uu ngmê, yi p:uu anmyi nuw:odono, yed:oo wanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi. Yepê, Yi nuw:odono u kwee lfmîlmî ngê anmyi chápwo ngmê, yed:oo daanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê mb:aamb:aa ngê anmyin:aa ya, Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê nmye adín:aa a vuywo.

Sipi tp:oo l:âmo ngêêpî u mgongo danêmbum

Luukí 15:3-7

¹⁰ Yesu ngê yepê, Yélini yi pi dmi daa ndîi, ye mb:aamb:aa ngê dmyina a vuywo. Yepê, K:omo tpile ngê nmye wa pyaa knomomê, ye Chóó Lémi ngê u nkwo wa kpada nmyo. Yepê, Yi yéli yi enjel yoo yi l:êê díy:o dye ghi yintómu Chóó Lémi ka a ngêpê nyédi. ¹¹

† 18:1 Luukí 22:24 †† 18:3 Mát 19:14 ‡ 18:4 Mak 10:43-44
†† 18:5 Njon 13:20

¹² Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo, p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Pi ngmê, u sipi yonoy:a adí kwo. Yepê, W:amí mbêmê wa ñuw:o té, y:i adnyin:aa kmaapî. Yepê, Ntumokwodo dini ghi ngê, awo, P:o m:aa ñuw:o té. Yepê, Dini ghi n:ii ngê wa a kp:aa té, yonoy:a daawa m:uu knomomê, tonoy:a mê chu ayi m:uu knomomê, lukwe, ye ala kópu wa vyi, awo, Yonoy:ani mwo a p:aa, monyi pw:oo we? Yepê, Doo u ntââ, yi kópu daawa vyi. Yepê, Tonoy:a mê chu kmaapî tédê wa a kuwo té, yonoy:ani adín:aa nmy:uu. ¹³ Yepê, Ayimênê pyw:ee knomomê, u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa pyódu, woni kní yi p:uu daadí nuw:o. ¹⁴ Yepê, Myenté, nmyi Mî ngê u yi daa kwo, Yéli-ni yi pi dmi tédê yi l:âmo ngmênê ngee.

Kópu l:âmol:âmo u danêmbum

Luukí 17:3

¹⁵ Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye yepê, Nmyi mbwó ngmê ngê dono kópu nmyi vy:o pini ngmê ngê angmê d:uu knomomê, ye yi pini u mbwó ka tumu dpî lee we, yi kópu u kwo dp:uu vyi ngê, yi pini dê y:oo yi kópu yi mo moo chedê y:e. Yepê, U mbwó u kwo wa ng:aa mbê knomomê, ye nipi modo kââdí y:e. ¹⁶ Yepê, U kwo daawa ng:aa mbê knomomê, ye yi pini ngê u mbwó ngmîdi ó miyó dpî nya ngê, yi mbwó ka dpî lee dniye, yi kópu dp:uu l:âmo y:e. Yepê, Yi pini ye myedaawa ng:aa mbê knomomê, ye yi pini pyile kní y:oo kópu mu ngmîdi pi kní ye dp:uu vyi y:e. ¹⁷ Yepê, Yélini yi p:aani a yoo vy:o adnyi kwo, dpo danê teñe, yi ngópu nmyi mbwó dpî kóté kalê yó. Yepê, Yi pini a yoo yintómu kní ye daawa ng:aa mbê knomomê, ye yi pini a yoo kuwa dpî kaa y:e, pi tupwótupwó ngê ye dpî pyaa we, tákisi ngêêpî pyu ntee pini ngê ye myoo pyaa we.

Chóó Lémi u pono vyápê

Mátiyu 16:19

¹⁸ Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye yepê, M:aa u pono mb:aamb:aa ngê anmyin:aa vyápê. Yepê, M:aa ngê kópuni a yoo kní yi l:êê díy:o mbóó p:uu wa a kwódu, yi kópu wanmyinê w:ee ngmê, a yoo kní ye dyámê mbêmê anmy:uu kwódu ngmê. Yepê, Kópuni M:aa ngê yi l:êê díy:o mbóó p:uu daawa a kwódu, dyámê mbêmê ye daanmy:uu kwódu ngmê. ¹⁹ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Kópuni u l:êê díy:o nmyi vy:o pini miyó dê y:oo yi nuw:o ngmîdi ngê wa pyódu ngmê, dyámê mbêmê u l:êê díy:o adpo a ngêpê, M:aa ngê yi kópu ndêndê ngê yi l:êê díy:o wa a d:uu, mbóó p:uu, ²⁰ mu kópu u díy:o a yoo vy:o pi miyó pyile nipi adnya a ngêpê, daa yi mo adnyi ya, yi vy:o amy:aa kwo.

Nódo kelekele u mgongo danêmbum

²¹ Yi ngwo dini ghi ngê Pita Yesu ka póo wo, kwo, A Lémi, a mbwó ngê dono kópu a nga ngmêwa d:uu

‡‡ 18:15 Luukí 17:3; Nkal 6:1 ‡‡‡ 18:16 Njon 8:17 ‡‡‡
18:18 Mát 16:19; Njon 20:23 § 18:19 Mak 11:24; Njon 15:7

knomomê, ye a kuwó wanî kée, mēdaanê ngî. Kwo, Ngmênê yi pini ngê yi dono kópu a nga amêdê d:uud:uu, kwo, mumdoo pyud:o yi kópu a nga amê d:uu, ntâa myedaanê vy:u? ²² Yesu ngê kwo, Pyud:o doo u ntâa. Kwo, Ye tēdê. Kwo, Pyud:oy:a mye tēdê. Kwo, Dye ghi yintómu yi dono nguwo chi kéké, ntâa nangê vy:u, yi dono nōdo myekîngê kaalí. ²³ Kwo, M:aa ngê u yoo ntee wunê y:enê, yi kópu p:uu dyimê pyuu nga ngmênîngê kuwo. Kwo, Ala danêmbum p:uu chi nuw:o. Kwo, King ngmê, u dpodo pyu yilí doo ya. Kwo, Woni knî y:oo ndapí knî u kwo ngmê dmy:ee ngópu, ghêlî k:i i u kwo daa wumo tumo. Kwo, Wo ngmê ngê yi king ngê u yi doo kwo, A dpodo pyu knî y:oo yi tp:uu dmi a piy:e yi chóo wumo teñe. ²⁴ Kwo, Woni knî y:oo yi tp:uu yilí chedê tumo, ngmênê pi ngmê doo u ntâa ngê doo ya, u tp:uu mo daa mo tp:oo komo. ²⁵ Kwo, Doo u ntâa yi pini ngê u tp:uu daapêdê kêlî ngê, wod:oo yi king ngê u dpodo pyu knî ye yepê, Kí pini mgîmî yó, u tpile yilí yintómu dpí nya tóó, a ka dpí ñuw:o tóó. Yepê, Kn:aa yélf y:oo a ka wa pwila t:oo. Yepê, Kn:aa pini ngmê ngê kí pini mupwoknî a ka wa pwila té, wop p:uu adnyin:aa dpodo. ²⁶ Kwo, Yi pini yu mbodo dê y:e king ka k:ame ghê wo, kwo, Ye kópu a nga kidingê d:uu, mwiyé chi t:âa, a tp:uu yilí dîyo wanê wumo. ²⁷ Yesu ngê kwo, Yi pini king ka ch:anê wo, wod:oo yi king ngê yi pini u tp:uu yilí chóo mēdê kêlî ngê, yi pini mē kwólu.

²⁸ Kwo, Dini ghi n:i ngê yi pini kuwa pwii wo, dpodo pyu ngmê módu, pini n:i u tp:uu tēdê. Kwo, Dpodombiy:e u kwo mbwolo, kwo, A piy:e chi wumwe. ²⁹ Yi pini yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, kwo, Mwiyé chi t:âa, a tp:uu dîyo wanî wumo. ³⁰ Yesu ngê kwo, Ngmênê yi pini u kwo daa ch:anê wo, mgîmî ngê, mbwa k:oo kmungo, kwo, Dini ghi n:i ngê a ndapí any:uu wumo, kuwa u ngwo any:uu pwii. ³¹ Yesu ngê kwo, Dini ghi n:i ngê king u dpodo pyu knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, nod:e dniye, king ka yuu mîngê y:ee ngópu. ³² Kwo, Wod:oo king ngê yi pini ka u lede yoo dy:âa too, yepê, Yi pini a ka a ñuw:o yó. Kwo, Dini ghi n:i ngê u kwo ñuw:o ngópu, kwo, D:ii gha pi. Kwo, A piy:e ñm:uu pâa ndî ngmêdoo kwo, a chóo m:aa chedê ngê. ³³ Kwo, Wu pini u tp:uu mîy:e daa ndî ye kwo, lukwe dîy:o nga doo ch:anê wo. Kwo, Kópuni nga dî d:uu, lukwe dîy:o wu pini ngê choo d:uu ngê. ³⁴ Yesu ngê kwo, Yi king yi pini ka d:ud:umbiy:e nod:e wo, mbwa k:oo kmungo, kwo, Ñm:uu yilí a piy:e any:uu wumo, mbwa u mênê u ngwo any:uu pwii. ³⁵ Yesu ngê yepê, Dono kópuni nmyi mbwó knî y:oo nmye wa d:uu t:oo, nmyi kuwó daanmyi kée t:oo, ye M:aa ngê yinté kópu nmye ayimî d:uu, nmyi dono u kuwó daawa kée té. Yepê, Myenté, yepê, yoo yi dono kópu nmyi nódo kîngmê ya. †

Kpîpî te u danêmbum

Mak 10:1-12

19 Dini ghi n:i ngê Yesu ngê yi danêmbum a kêlî ngê, p:uu ndiye pyu knî yi k:i Nkálili Wee a kuwo

† 18:35 Mát 6:15; Mak 11:25; Epeso 4:32; Kílosa 3:13

ngópu, Njuda Wee u kwo mî lee dniye, Njódan mbwáani mē ngmê ngópu, Pédiya Wee u kwo mî taa dniye. ² Pi yilí tp:oo témi tap knî y:oo dnye yámuyámu dé. Pwopwokopwe yoo n:i u kwo ñuw:o tumo, Yesu ngê pyi too.

³ Pádisi yoo u kwo ngmê loo, u yi y:e doo kwo, Yesu danêmbum tēdê nmî dóó, kwo, Nmî dêêpî kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u ntâa mâa ngê kópu yilí yintómu yi l:êê dîy:o u kpâm wa kpîpî? ⁴ Yesu ngê yepê, Kópuni puku yedê a tóó dmyongê kp:aa ngópu? Yepê, Mwiyé mwiyé dini ghi ngê, Chóo Lémi ngê pyâa mâa l:âmo doo, yepê, Noko mb:aamb:aa ngê choo ya. ^{†5} Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o mâa u pye mî yi kêlê dpo pwii, u kpâm k:i ngmîdî ngê dpí pyaa knî. ⁶ Yepê, Wod:oo yé yepê daa miyó a tóó, ngmênê mu ngmîdî. Yepê, Cha cha n:i Chóo Lémi ngê dpo kââdî dē, pi ngê d:uudpî chámê dē. ⁷ Pádisi knî y:oo Yesu ka kwo, Lukwe dîy:o Mósisi ngê ala dêêpî kópu dyuu nmo a kpo, apê, Mâa ngê u kpâm dî kpîpî knomomê, u kópu dyuu dpí d:êê ngê, u kwo dpí y:ee ngê, u ngwo dpí dy:âa ngê. ⁸ Yesu ngê yepê, Mósisi ngê yi kópu nmye mu d:êê ngê, mu kópu u dîy:o nmyi kpâm knî ye vyuu dnyinté nmyi lama a tóó, Chóo Lémi u dnye dnyinté my:ee nyêmî ngópu. Yepê, Ngmênê mwiyé kmîntoo Chóo Lémi ngê u yi u ngwo dêpwo kwo, Mâa ngê u kpâm choo kpîpîkpîpî. ⁹ Yepê, Ala kópu nmye n:aa tpa-pê, pini n:i u kpâm u tumo mâa daadî ya, yi pini ngê u kpâm kîngî kpîpî, kn:aa pyópu kîmungê nya. Yepê, Wa kpîpî knomomê, kn:aa pyópu muwa nya knomomê, ye daa yéyéyé u kópu ayi d:uu, ngmênê pyâa ti u kópu ayi d:uu.

¹⁰ Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu ka kwo, Mum-doo cha cha yi kópu dyuu yinté a kwo knomomê, ye pi ngê pyâa kîmungê nya. ^{†11} Yesu ngê yepê, M:aa u kópu wunê nmye kídî vyi, nmyedê, Mâa u pye mî yi kêlê dpo pwii, u kpâm k:i ngmîdî ngê dpí pyaa knî. ¹² Yepê, Ngmênê pi woni knî y:e yi kópu doo u ntâa, d:uudpî yéé dmi. Yepê, Knî ngmê yinté a taa dniye, knî ngmê pi knî y:oo doo u ntâa ngê dpí pyódu t:oo, knî ngmê a p:uu dpodo u l:êê dîy:o d:uudpî yéé dmi. Yepê, N:i ka yi kópu u ntâa, yi pini ngê choo d:uud:uu.

Pi knî y:oo yi tp:ee dmââdîma Yesu ka u ngwo ñuw:o tumo

Mak 10:13-16; Luukí 18:15-17

¹³ Pi knî y:oo Yesu ka yi tp:ee dmââdîma ñuw:o tumo, apê, Kóo yi mbêmê nyi yé ngê, yi l:êê dîy:o mye choo ngêpê. Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo yi kópu ye kwódu ngópu, ¹⁴ ngmênê Yesu ngê yepê, A ka a ñuw:o teñe, ye namê kwódu yé, mu kópu u dîy:o tp:ee dmââdîma ntee yéli Chóo Lémi ngê chóo adî y:enê dé. ¹⁵ Wod:oo Yesu ngê kêê yi mbêmê doo yiyé, yi l:êê dîy:o myedoo ngêpê. U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu yoo yi k:i kada a y:ee ngópu.

†† 19:4 Gen 1:27 † 19:5 Gen 2:24; Epeso 5:31 †† 19:10 1 Kódin 7:1-2,7-9

Ndáápi ngmê u danêmbum

Mak 10:17-31; Luukí 18:18-30

¹⁶ Pi ngmê Yesu ka loo, u kwo póo wo, kwo, Mââwe. Kwo, Ló kópu mb:aa ngmanî d:uu, ghê kamî u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu?

¹⁷ Yesu ngê kwo, Lukwe díy:o kópu mb:aa p:uu a ka chi póo. Kwo, Pi chókó mb:aamb:aa ngê daawa pyódu, Chókó Lémi mu ngmídi yi mb:aamb:aa. Kwo, Ghê kamî u pyw:êmî u yi nga choo kwo knomomê, ye Chókó Lémi u dêêpî kópu dyuu chi cháachâa. ¹⁸ Yi pini ngê kwo, Ló dêêpî kópu knî yi p:uu a ka nye mbumu? Yesu ngê kwo, Pi nangmê vy:a, pi u kuwó nangmê pwiyé, pi u tpile nangmê t:âmo, pi nangmê yipe, pi nangmê dóo, ¹⁹ mye mî chi cháachâa dê. Kwo, Nyóo nuu ghi nódoo ntee a tóo, yoo yi nuu ghi dmi nódoo yinté myechoo ya. ²⁰ Yi pini ngê kwo, Yi kópu dyuu n:aa cháachâa too, ló kópu ngmê ngê doo u ntâa ngê n:aa tóo? ²¹ Yesu ngê kwo, U yi nga a kwo, nyimo, D:ud:umbiy:e u ntâa mbêmê nî yâa, kwo, ye chi lêpî, kwo, tpile yilîni ngópu a tóo, ngópuch:anê knî ye nyi yéepi, yed:oo dpo ngm:êê nédi, cha a yâmuyâmu nê, kwo, ya mb:aa mbóo p:uu u ngwo anyimo pyw:oo. ²² Dini ghi n:ii ngê yi pini ngê yi kópu nyongo, u gha dono ngê pyodo, apê, A tpile yilî angênté anî yêê, wod:oo Yesu a kuwo ngê, mu kópu u díy:o ndáápi ndîi, u tpile yilî.

²³ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, N:ii ndáápi ndîi, a maa p:uu paa dpodo ndîi ngê u kwo wa pyódu, Chókó Lémi kóo k:oo angênté amî ghê. ²⁴ Yepê, Ala kópu mye ny:ee yó. Yepê, Mbwêmê ndîi, tee kn:âa puu u mênê daawa kee, yepê, myenté Chókó Lémi kóo k:oo ndáápi d:uudpî ghê. ²⁵ P:uu ndiye pyu knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, ghê yi mênê ghipé wo, noko yepê, Wu lónté kópu? Noko yepê, Ndáápi yoo Chókó Lémi kóo k:oo daangmêwa ghê knomomê, ye n:uu ngmê u ntâa y:i amî ghê? ²⁶ Yesu ngê doo y:enê dé, yepê, Doo u ntâa Chókó Lémi kóo k:oo pi chókó daangmêmi ghê, ngmênê Chókó Lémi chókó u ntâa, pi chókó kóo k:oo wa kâa. Yepê, Kópu yilî yintómu Chókó Lémi u ntâa.

²⁷ Pita ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Tpile yilî yintómu nmo kuwo ngê, anmínê yâmuyâmu ngi. Kwo, Yi kópu u l:êê díy:o ló kópu ngmanmo pyw:oo? ²⁸ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê tpile yilî yintómu kamî ngê aní pyódu té, yi ngwo a pi ndîi ngê wa pyódu, pi yintómu yi kada pini ngê anê pyódu, mu kópu u díy:o nê Chókó Lémi u Pi Ndêndê. Yepê, Yi ngwo Yisîléli tpémi yi yoo dyêêdí y:a mê miyó wanmyi y:enê dé, mu kópu u díy:o nmyinê yâmuyâmu nê. ²⁹ Yepê, Pini n:ii ngê a l:êê díy:o u p:aa dpo kuwo, u tîdê mbwó yoo dpo kuwo té, u pye mí dpo kuwo dê, u tp:ee dmââdîma dpo kuwo té, u yâpwo tédê dmi myedo kuwo té, yepê, yi pini ngê yinté tpile mê yilî amêdê pyw:oo. Yepê, Pini n:ii ngê a kópu dyuu u l:êê díy:o tpile ngmídi wa a kuwo, yepê, yi pini ngê yinté tpile mê yono y:a amêdê pyw:oo. Yepê, Mu dini ghi ngê yi pini ngê ghê kamî amínê pyw:oo, ghéni

n:ii chedê ngê daawa pyódu. ³⁰ Yepê, Kada yéli mê kuwó, kuwó yéli mê kada. Yepê, Ala ngwo ndáápi yoo kada a wee, ngmênê díyo kuwó amêdê ghê dmi.

Kuwó pini pini dê kada pini yi mgongo danêmbum

20 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, M:aa ngê u yoo ndêndê alanté adí y:enê. Yepê, Wain kpê chókó ngmê ngê u yi u ngwo doo kwo, Pi knî ngmê a wain kpê u mênê dny:oon:aa dpodo. Yepê, Mw:aandiye pi knî ngma a pyw:ângo, ² yepê, A wain kpê u mênê dmyinên:aa dpodo, awêde nmye mîni pywupwi, pi ngmê ndapî ngmê. ³ Yesu ngê yepê, U kuwó dini ghi ngê kââdí liy:aa pyile mî loo, pi knî m:uu a pyw:ângo, apê, Módó mu wee, daa dpodo té. ⁴ Yepê, A wain kpê u mênê dmyinên:aa dpodo, yi dpodo ntênê nmye n:aa pywupwi, daanî dóo nmyo. ⁵ Yesu ngê yepê, Wod:oo lee dniye. Yepê, Kââdí mâa kélî pi knî m:uu a pyw:ângo, yi kópu yinté ye mye vuu, dpodo tédê dy:âa too. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kââdí t:ono mî ghê wo, pi knî m:uu a pyw:ângo, yi kópu yinté ye mye vuu, dpodo tédê dy:âa too. ⁶ Yepê, Dini ghi n:ii ngê apê, Kââdí liy:aa mu ngmídi ngee tóo, apê, kââdí u ngwo a wupwo, yepê, yi ngwo pi knî m:uu a pyw:ângo, yepê, Lukwe díy:o wo módó dmyi chedê ngmê? ⁷ Kwo, Pi ngê doo dpodo kalê nmo. Yepê, A wain kpê u mênê dmyinê lêpî, y:i dmyinên:aa dpodo.

⁸ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê ntumokwodo dini ghi yi yó, wain kpê chókó ngê dpodo u y:enê pyu ka kwo, Dpodo pyu yoo a pwiyé dniye. Kwo, Yi dpodo u pywuu ye yéni. Kwo, Yélini dpodo tédê kuwó dê lee dmi, yi pywuu ye mwiyé yéni. Kwo, Yélini mwiyé dê lee dmi, yi pywuu kuwó ye dpî yéni. ⁹ Yesu ngê yepê, Yélini dpodo tédê kuwó lee dniye, wo d:umu u dpodo u pywuu ngmêngmênté a ngee ngópu, pi ngmê ndapî ngmê. ¹⁰ Yepê, Yélini mw:aandiye dpodo tédê mwiyé lee dniye, alanté dnye nuw:o, apê ngmênê, Ndapî ndîi yinmîné ngêêpî, ngmênê vyílo yintoo ndapî myeyedê ngee ngópu, pi ngmê ndapî ngmê. ¹¹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi ndapî a ngee ngópu, wain kpê chókó ka nod:e dniye, ¹² kwo, Kí yéli kââdí liy:aa mu ngmídi chi dpodo kalê té, ngmênê mw:aandiye dpo yaa dmi, kââdí ndîi vy:o nmî dpodo té. Kwo, Lukwe díy:o ngmídi mbêmê chi pwila nmo. ¹³ Yepê, Wain kpê chókó ngê ngmê ka kwo, Kí pini. Kwo, D:oo dóo nyoo. Kwo, Kópuni nga dí vyi, ntênê kîdí d:uu, ndapî nga ngmêkîd:a kê. ¹⁴ Kwo, Npâpî ngêê yedê choo ya, p:o chi lêpî. Kwo, U ya a nga a kwo, Kuwó pini kada pini mu ngmídi mbêmê nî pwila dê. ¹⁵ Kwo, A chókó a ndapî ngê dí pwila nmyo. Kwo, Nyóo nuw:o u pono daanî vyápê mb:anê. Kwo, D:aa mtíkó pyu, módó dí yeede té. Kwo, Lukwe díy:o n:ee ye chi kâa? ¹⁶ Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Kada yéli mê kuwó, kuwó yéli mê kada. Yepê, A yoo vy:o mwiyé nmyi ghê dniye, kuwó yéli ye n:ee nangê kâa.

† 19:18 Ex 20:12-16; Deut 5:16-20; Lev 19:18; Lóma 13:9 ††
19:28 Tpyuu 4:4

Yesu pyolombó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mak 10:32-34; Luukí 18:31-34

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Njedusalem dnye lêpî, Yesu ngê p:uu ndiye pyu y:a mê miyó yoo vy:o a pw:ii too, maa p:uu yepê, ¹⁸ Ala kópu ny:ee yó. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê dini ghi n:ii ngê Njedusalem anm:uu taa dmi, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii, a vye u dy:oo wa a châpwo ngmê, wa mgímî nê, wa kóté kalê nê, wamye ch:ee nê, Lóma tpémi yi kêê k:oo wa kaa nê. ¹⁹ Yepê, Yi tpókni y:oo wadnyi nkwtinkwiti nê, wadnyi kpakakpa-ka nê, kídosi ínedê wa t:ee nê, yinté wa vya nê, yepê, ngmênê wo pyoloni ngê wamênî pyidu.

Njems mbwémi Njon yi pye ngê Yesu ka kópuni doo dmyinê

Mak 10:35-45

²⁰ U kuwó dini ghi ngê Sepédi kpâm ghee knî Yesu ka lee dnye, yi pye yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, yi pye ngê kópu ngmê u pyinê u kwo ngwódu. ²¹ Yesu ngê kwo, Lukwe u yi nga ngma a kwo? Yi pyópu ngê kwo, Dini ghi n:ii ngê mî ndîi ngê wa pyódu, Chóó Lémi u yoo anyi y:enê, kwo, a tp:ee dê nyoo yi kada pini ngê dpî pyódu dé. ²² Yesu ngê kwo, Kópuni a ka chi dmyinê, daa lama chi mbwólu. Tp:oo dê ye yepê, Dpî u ntâa dê, pi knî y:oo kópuni a nga wa d:uu ngmê, u ntâa dpo amye d:uu ngmê? Kwo, Nyo u ntâa dê. ²³ Yesu ngê yepê, Kópuni pi knî y:oo a nga wa d:uu ngmê, ndêndê ngê dpo amye d:uu ngmê, ngmênê doo u ntâa a che p:âa pee a chóo daanî ngmidi. Yepê, M:aa ngê yi kópu yinê wa a vyi. Yepê, Pini n:ii kada adí kwo, yi pini wunê ka a ngmidi ngê.

²⁴ Yesu p:uu ndiye pyu yoo wo y:a knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, Njems mbwémi Njon ye nod:e dnye. ²⁵ Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo nipi a danê ngê, yepê, Nmyi lama a tóo, Yélini daa Nju tpémi, yi vy:o pini n:ii kada pini ngê dpî pyódu, a lémilémi yédi, yoo yinê a y:enê ngê, yinê a dpodo kîgha too. ¹²⁶ Yepê, Ngmênê nmyi vy:o yinté daadí ya. Yepê, Nmyi vy:o pini n:ii ngê u yi adí kwo, Kada pini ngê nî pyódu, yi pini ngê choo ngêêpî nmyo, nmyi p:uu choo dpodo. ²⁸ Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, nê u Pi Ndêndê, ngmênê daa lémilémi u l:êê díy:o nê loo, yoo p:ee n:aa ngêêpî too, yi l:êê díy:o wanî pw:onu, pi yilí yi pywuu ngê amy:aa pyódu. ^{††}

Yesu ngê ngwolo kopwe miyó u ngwo pyi doo, Njédikó

Mak 10:46-52; Luukí 18:35-43

²⁹ Dini ghi n:ii ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Njédikó kada dnya a yém, pi yilí knî y:oo dnye yâmuyâ-mu dé. ³⁰ Ngwolo kopwe miyó maa nkîgh:ê dpîmo ya. Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, apê, Yesu kiyedê pwiyé knî, wod:oo u kwo dpîmo kâa, kópu, N:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ntee pini, u ntâa nga wanyi ch:anê knî? ³¹ K:omo tpile pi yilí yintómu ye a tpêpwo

dniye, yepê, Tumu choo ya, ngmênê yi dnye dmi daa ny:ee ngópu, dpodombiy:e mēdpîmo kâa, kópu, Nmî Lémi, Dépidi ntee pini. Kópu, U ntâa nga wanyi ch:anê knî? ³² Wod:oo Yesu ngê paa u dí puwâ, yepê, Yi tpódu a ka a pwiyé dniye. Pi knî y:oo u kwo yi núw:o dumo, wod:oo Yesu ye póo wo, yepê, Lukwe dpo ngmanî mdo? ³³ Kwo, Nyi Lémi. Kwo, U yi nye a kwo, Yélf m:ii m:uu. ³⁴ Yesu ka ch:anê knopwo, wod:oo yi ngwolo páádi knî yi p:uu kêê yó. Yi ngwo yélf mē m:uu ngópu, Yesu u kuwó mye ghê knopwo.

Njedusalem u ngwo vy:êê ngópu

Mak 11:1-11; Luukí 19:28-40; Njon 12:12-19

21 Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Njedusalem ghêlf daa nî dniye, yi kada p:aa ngmê doo ya, u pi Petepake, mbu y:i ngma a kwo, u pi Olipi, mu kópu u díy:o nté kn:âa kpê yi mbwini mbêmê ngmêdoo ya, yi yini yi pi dmi mye olipi. Dini ghi n:ii ngê yi mbwini mbêmê kee dniye, Yesu ngê p:uu ndiye pyu kada miyó kâa, ² yepê, Mu p:aani nmî kada choo kwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê y:i dpo taataa mo, ndonki ghee dpo mumu d:oo, yedê ínedê a t:a mo. Yepê, Dpo pywálf dóo, a ka dpo núw:o dóo. ³ Yepê, Pini n:ii ngê kópu dpo ngmêdê vyi knomomê, ye ala kópu u kwo dpî vyi nyoo, kwipi, Nmî lémi ngê yi yi dê u ngwo wunê kwo mo. Yepê, Yi ngwo dpo wunê kuwo dê. ⁴ Chóó Lémi u kópu n:ii pi ngmê ngê wunê a d:êê ngê, Yesu ngê yi ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala,

⁵ Njedusalem tpémi, nmyi king wunê pwiyé knî, ndonki pyipwo wunê tóo.

Daa l:êê pyu ndîi, daa hósí pyipwo wunê tóo, ndonki tp:oo pyipwo wunê tóo. [‡]

⁶ Yesu ngê yi tpódu ye kópuni vyu, yinté mî d:uu ngópu, ⁷ ndonki ghee Yesu ka a núw:o dumo, yi nkuwo kpídî dê yi mbwo a ngee dumo, ndonki ghee yi pyipwo talé dumo, Yesu ndonki pyipwo u nkwo yaa wo. Kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lêpî, maa p:uu ndonki ngê Yesu doo dnyinêdnyinê. ⁸ King ntee dnyimo châachâa, Yesu yinté mye châpu ngópu, woni knî y:oo yi nkuwo kpídî a ngee tumo, Yesu u kada maa p:uu talé tumo, woni knî y:oo yi knî ngmê vy:êê ngópu, nkoo vyi u kadakada yidi ngópu, ndonki ghee yi mbêmê dpumo paa, Yesu ndonki pyipwo doo ya. ^{†††} Yoo u kada ngmêdoo kwo, yoo u kuwó mudoo kwo, Yesu yi kêê ghê doo paa, Njedusalem nipi dnye lêpî, u nkwo dnye kâakâa, kópu, Munmíkó Nmî Lémi, Dépidi ntee pini. Kópu, Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi ngê nyinê loo. Kópu, Chóó Lémi chaa kîgha koo.

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê Njedusalem taa dniye, yélini y:i doo kwo yintómu ngwéti dniye, noko dnye póo, yipu, Pi knî y:oo ló king yi châpu ngmê? ¹¹ Yoo woni knî y:oo yepê, Yesu, pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê. Yepê, Nasalet pi, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóo.

† 20:25 Luukí 22:25-26 †† 20:28 Luukí 22:27; Pilipay 2:7

‡ 21:5 Zech 9:9 †† 21:8 2 Kings 9:13; Psalm 118:25-26

**Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo
yoo u ngwo a pw:oo ngê**

Mak 11:15-19; Luukí 19:45-48; Njon 2:13-22

¹² Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mî kee dniye, apê, Pi knî y:oo tpile tp:oo mu py-wupwi t:oo, kpêê yiyé u l:êê díy:o. Apê, Kn:aa dyámê ndapî nmî ndapî ngê mu ngmêêpî t:oo. Apê, Yélini al:ii a dpodo nyédi, yoo mu dódó t:oo, yi ndapî mu chedêchedê t:oo. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu ngê yi yéli a pw:oo ngê, kuwa pw:ii too, ndapî ngmêêpî tédê yi tépîl ye a pii too, ndapî tpîi yi kpópu, rímê tp:oo pywupwi tédê yi p:o a ngî too, yi ya tédê dnyi mye dy:ee too.

¹³ Chóó Lémi u kópu Yisaya ngê n:ii a d:êê ngê, yi kópu ye vyu, yepê, Puku yedê ala kópu mu tóó,

A ngomo kwéli a kwo,
ngêpê tédê ngê choo ya,

yepê, ngmênê kpaá tédê ngê dmye pyódu ngmê.

¹⁴ Yélini yi yi dmi kwolo ngmê dé, yi ngwolo kopwe dé, Yesu ka y:i núw:o tumo, yintómu pyi too. ¹⁵ Ng-mênê yi kópu u l:êê díy:o dêêpî pyu yoo Yesu ka nod:e dniye, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo u kwo mye nod:e dniye. Noko yepê, Tp:ee dmââdíma y:oo Chóó Lémi u ngomo chedê lukwe díy:o a chaa kîgha ngmê. Noko yepê, Lukwe díy:o dpodombiy:e a kââ té, apu, Dépidi ntee pini chaa kîgha koo. ¹⁶ Wod:oo Yesu ka póó dniye, kwo, Kí kópu ka tpaê ngmê, nyi nyêmî? Kwo, Lukwe díy:o a chaa kîgha ngi. Yesu ngê yepê, Nyââ, aní nyêmî. Yepê, Kópuni tp:ee dmââdíma y:oo a d:uud:uu ngmê, mumdoo yi kópu puku yedê dmyongê kp:aa ngópu? Yepê, Yi kópu alanté a tóó, Dépidi ngê Chóó Lémi ka kwo,

U yi nga a kwo,

Tp:ee dmââdíma y:oo dny:oo chaa kîgha ngi.

¹⁷ Wod:oo Yesu ngê a kuwo too, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Petani lee dniye, Njedusalem u nkígh:ê p:aani n:ii tp:oo a tóó. Yi mî dpî dniye.

**Yesu ngê yi ngmê nt:ââ ngê, Yisíléli tpémi yi p:uu
mgongo u ngwo ngmê kwólu**

Mak 11:12-14,20-24

¹⁸ Womumo mw:aandiye Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Njedusalem mê diyé dniye. Maa p:uu Yesu ngê dó-mu kele. ¹⁹ Maa nkígh:ê kuwe kn:ââ ngmê módu, apê ngmênê, Kígha p:uu ngma a kwo. Yesu yi yini km:ee yi loo, apê, K:omo tpile yââ yilí nkwo do mu kwo, ngmênê kígha p:uu daangma a kwo. Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo yi ngópu mgongo ntee kópu ngmê d:uu ngê, yi yini ka kwo, Nté kígha m:uu daamuwa ghê. Yi ngwo yi yini pwene. ²⁰ Dini ghi n:ii ngê p:uu ndiye pyu knî y:oo yi kópu m:uu ngópu, ngwéti dniye. Noko yepê, Kí yini lukwe díy:o límílmí ngê da yââ? Yi mgongo dnyinté a w:ee ngópu. ²¹ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, A ka dpodombiy:e anmya a kélímí knomomê, nmyi nuw:o dmi ngmídi ngê adnyi ya knomomê, ye kópuni wanmyi vyi t:oo, wa pyaa dmi. Yepê, Mgongo ntee kópu n:ii wu yini ngê nmyi ngópu dí d:uu, u nt:u kópu ntênê wanmyi d:uu

ngmê. Yepê, Myenté, kî mbwini ka wanmyi vyi ngmê, kwonye, A yumwe, nt:ee nyi ghé, yepê, yi kópu wa d:uu. ^{†22} Yepê, A ka ntênê anmya a kélímí knomomê, ye kópuni M:aa ka anmyinê dmy:ee ngmê, yi kópu nmyi l:êê díy:o ntênê wa a d:uu. ^{††}

Yesu pini n:ii u pi mbêmê doo dpodo

Mak 11:27-33; Luukí 20:1-8

²³ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo kee dniye, Yesu ngê yoo y:i doo ndiye kîgha dé. Kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii, Yesu ka a lee dniye, kwo, Chóó Lémi u ngomo nmî chóó nmo y:enê. Kwo, Kópuni nye d:uud:uu too, n:uu ngê nga vyu, u ngwo nye d:uud:uu too? Kwo, N:uu u pi mbêmê ye kópu yilí nye d:uud:uu ngê? ²⁴ Yesu ngê yepê, Kópu nmye mwiye ngmên:aa poopoo. Yepê, Yi kópu nmyinê vyee ngmê, ye pini n:ii ngê a dy:ââ noo, u pi nmye u ngwo n:aa tpaê. ²⁵ Yepê, N:uu u pi mbêmê Njon ngê pi mbwaa lêê u mênê dpî-mo kmênêkmênê dé? Yepê, Chóó Lémi u pi mbêmê ó chóó u pi mbêmê? Noko yepê, Ló kópu u kwo ngman-mî vyi? Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpaê, Chóó Lémi u pi mbêmê, noko yepê, ala kópu nmo a tpaê, Lukwe díy:o Njon ka dpîp:e kélímí mbê dniye. ²⁶ Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpaê, Chóó u pi mbêmê, noko yepê, pi knî y:oo ló kópu nmo angmê d:uu ngmê, mu kópu u díy:o yinê ye Njon Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê. ²⁷ Yi kópu u l:êê díy:o kede dniye, Yesu ka kwo, Nmî lama daa tóó. Myenté, Yesu ngê yepê, pini n:ii u pi mbêmê kópu yilí n:aa d:uud:uu ngê, nmye myedaaní vyi.

Pi mbwémi miyó yi mgongo danêmbum

²⁸ Yesu ngê kada pini knî ye yepê, Danêmbum ngmê ngí ny:ee yó, p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Pi ngmê, tp:oo miyó doo ya. Yepê, Yi pini ngê tp:oo kaa ka kwo, A tp:ee, wain kpê u mênê chin:aa dpodo. ²⁹ Yepê, Tp:oo ngê u mî ka kwo, U p:o, ngmênê daa n:ee. ³⁰ Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi pini tp:oo tpuu ka u nkwo adí lê, kópu mu ngmídi u kwo mye vyu. Yepê, Yi tpémi ngê kwo, Daaní nî, ngmênê u kuwó dini ghi ngê yi tpémi ngê u nuw:o mê ngmópu, dpodo tédê mê loo. ³¹ Yesu ye póó wo, yepê, Yi tpémi dê yi mî ka n:uu ngmê ng:aa mbê wo? Kada pini knî y:oo kwo, Tp:ee tpuu ni. Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, Ták-isi ngêêpî pyu yoo, téli pyââ yoo, pi dono yilí mye yi k:ii, yi nuw:o dmi ka ngmêêpî t:oo, Chóó Lémi kóó k:oo ka wowo té. Yepê, Vyílo yi yéli u kwo ye ng:aa té. Yepê, K:omo tpile nmyi komo knî y:oo Chóó Lémi nmye cháâcháâ ngópu, ngmênê u nuu u kópu dp:ee d:uud:uu tumo. Yepê, Doo u ntââ, kóó k:oo daang-manmyi ghê. ³² Yepê, Njon Baptist ngê maa mb:aa nmye mênê kéma ngê, ngmênê u kwo dpîp:e kélímí mbê dniye, u wépi nmyi pwaa ngópu. Yepê, Tákisi ngêêpî pyu yoo, téli pyââ yoo, yoo dono mye yi k:ii, vyí-lo dé u kwo yi kélímí mbê dniye. Yepê, K:omo tpile

† 21:21 Luukí 17:6; 1 Kódin 13:2; Njon 14:12 †† 21:22 Mát 7:7-11; 18:19; Njon 14:13-14

Chóó Lémi u wépi mwiyé a pwaa ngópu, ngmênê kuwó yi nuw:o dmi mê ngmêê ngópu, u kwo ntênê ng:aa mbê dniye. Yepê, K:omo tpile yi kópu nmyi m:uu ngópu, ngmênê lukwe díy:o nmyi nuw:o dmi dpíp:e ngmêê ngópu, Njon ka myedpíp:e kêlímî mbê dniye.

Yesu Nju tpémi yi kada pini knî yi p:uu u ngwo doo mgongo

Mak 12:1-12; Luukí 20:9-19

³³ Yesu ngê kada pini knî ye yepê, Danêmbum m:uu ala, mye ny:ee yó. Yepê, Pi ngmê ngê wain kpê ngmê yó, mbwa ngê a yina ngê, wain kîgha u vyilêvyilê tédê ngmê l:âmo ngê. Yepê, Ghi my:oo l:âmo ngê, yi wain kpê y:enê pyu u ya tédê. Yepê, Wain kpê chóó ngê pi ngmê knî ye yepê, A wain kpê ka dmyinê vuywo, dini ghi n:ii ngê nt:u dê kaa knomomê, kîgha dmyina a ngêêpî dé, dmyinê vyilêvyilê dé, wain u ngwo dmyinê l:âmol:âmo, knî a ka ngmêdmyina a dyede, woni nmyi nêni. Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi pini ngê wain kpê a kuwo ngê, kn:aa p:aani loo, dye ghi daadîi y:i doon:aa ya. ³⁴ Yepê, Wain kpê dini ghi n:ii ngê kyopwo wo, wain kpê chóó ngê pi knî ngmê dy:ââ ngê, yepê, A wain kpê u mênê dmyinê lêpî, u y:enê pyu knî y:oo a wain knî nmye ngmêdo kê y:e, a ka dpo núw:o yó. ³⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê y:i mî taa dniye, wain kpê y:enê pyu knî y:oo mgîmî tumo, ngmê kpaka ngópu, ngmê taa ngê vya ngópu, ngmê chêêpî ngê vya ngópu. ³⁶ Yepê, Myombó wain kpê chóó ngê pi mê yilí ye dy:ââ ngê, ngmênê kópu mu ngmidi y:e myemînê d:uu ngópu. ³⁷ Yepê, U kuwó dini ghi ngê tp:oo ye u nkwo dy:ââ ngê, apê, A tp:ee amînê châpu ngmê, daawa a vya ngmê. ³⁸ Yepê, Ngmênê yi wain kpê y:enê pyu knî y:oo daa châpu ngópu. Noko yepê, Kí wain kpê chóó tp:oo. Noko yepê, Vya koo, yed:oo wain kpê nmo wa ghay. ³⁹ Yepê, Wod:oo mgîmî ngópu, vya ngópu, ntóó chii mênê mî kée ngópu. †

⁴⁰ Yesu ye póo wo, yepê, Dini ghi n:ii ngê yi wain kpê chóó wa a lê, yi tpóknî y:e ló kópu angmê d:uu? ⁴¹ Kada pini knî y:oo kwo, Wa a lê, pi dono yoo wa vya té, kn:aa yéli y:oo yi d:aa dmi u nkwo amênê kâadî ngmê. Kwo, Yi yéli y:oo mgî daadnyi pwapî, lîmîlîmî ngê nt:u knî u kwo angmêdnyi dyede. ⁴² Wod:oo Yesu ngê yepê, Kópuni puku yedê a tóó, a w:ee yó. Yepê, Yi kópu ala, yepê,

Yi pâani ngomo wuwó pyu knî y:oo kée ngópu, yi yini pâa pw:eni ngê vyílo mêyi pyodo.

Nmî Lémi ngê yi kópu yinté d:uu ngê, nyepênyepê u kópu yi d:uu ngê. ††

⁴³ Yesu ngê yepê, Pw:eni ndêndê nmyi kée ngópu, Chóó Lémi ngê u nkwo wa kée nmyo, u wain kpê mēdaanmyi y:enê, kn:aa yéli y:oo nmyi d:aa dmi wa a kâadî ngmê. Yepê, Chóó Lémi u kópu dyuu yi yéli yi mênê nt:u mb:aamb:aa ngê wa kaalf. ⁴⁴ Yepê, Nê chêêpî kpiyé ntee tpile. Yepê, N:ii yi chêêpî kpiyé p:uu wa a lvêêdî, mbodo wa pwââ. Yepê, N:ii mbêmbê yi chêêpî kpiyé wa a ghay, koo dyuu ngê wa pyódu.

† 21:39 Hipîlu 13:12 †† 21:42 Dpodo 4:11; Lóma 9:33; 1 Pita 2:6-8

⁴⁵ Pádisi yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii, yi ngwo a w:ee ngópu, apê, Kí nmî p:uu a mgongo. ⁴⁶ U yi y:e doo kwo, Yesu nmî mgîmî, ngmênê kêê u ngwo dêpê t:ee ngópu, mu kópu u díy:o pi knî ye nkîngê mbê dniye, yinê ye Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê.

Yéyéyé kmaapî ndîi u mgongo danêmbum

Luukí 14:15-24

22 Yesu pi knî ye modoo mgongo. ² Yepê, Chóó Lémi kóo k:oo wowo alanté. Yepê, King ngmê, tp:oo daa kêmakêma doo yéyéyé, u l:êê díy:o kmaapî ndîi ngma a puwâ. Yepê, Yi kmaapî u wo mwiyé a ngmidi ngê, u lémi ch:ama mînê dóo kwólu, yepê, A tp:ee u kmaapî tédê dp:uu taa dmyeno. ³ Yesu ngê yepê, Yi wéni dini ghi n:ii ngê dyimê wo, u dpodo pyu knî ngmê dy:ââ ngê, yepê, Yoo a pwiyé we, ngmênê u yi y:e dêpwo kwo. ⁴ Yepê, Wod:oo dpodo pyu knî m:uu dy:ââ ngê, yepê, Yélini nê dóo kwólu, ye dp:uu vyi yó, yipi, Ala ngwo kmaapî. Yipi, Nê ngê ala kmaapî u l:êê díy:o tpile tp:oo n:ii kaa too, wunê kêdê vya t:oo, tpile yilí yintómu u ntââ mbêmbê ka pyede. Yipi, A pwiyé dmyeno. ⁵ Yesu ngê yepê, Ngmênê yi yéli ye daa ng:aa mbê dniye, yinê ye tédê kópu, yi chóó yi dpodo tédê dpodo tédê lee dniye. Yepê, Woni yâpwo tédê lee dniye, woni tpile pywupwi tédê lee dniye. ⁶ Yepê, Yoo ngmê ngê king u dpodo pyu yoo mgîmî tumo, dnye nkwitinkwiti dé, u nkwo vya tumo. ⁷ Yepê, King yi yéli ye d:ud:umbiy:e nod:e wo, wod:oo u lede knî ngmê dy:ââ ngê, yi ntââ dmi mînê vy:ee ngópu, yi yéli u nkwo vya tumo, yi p:aa myemînê vuywó ngópu. ⁸ Yepê, U kuwó dini ghi ngê u dpodo pyu yoo a danê ngê, yepê, Kmaapî u tpile yilí u ntââ mbêmbê ka pyede, ngmênê yélini nê dóo kwólu, yoo dono, doo u ntââ ala ntini daawa ma ngmê. ⁹ Yepê, P:aani p:aani dmyinê lêpî, pi yimi nmyinê pyw:êmî ngmê, dpo núw:o tóó. ¹⁰ Yesu ngê yepê, Wod:oo yi dpodo pyu yoo p:aani p:aani lee dniye, pi yilí mînê pyw:ee ngópu, dono mb:aamb:aa myedê núw:o tumo. Yepê, Ngomoni k:oo dnye kmaapî, yi ngomo pi ngê a nt:ee ngê.

¹¹ Yesu ngê yéyéyé kmaapî u mgongo ye m:uu kwólu, yepê, King kmaapî tédê yi yaa wo, yoo yi k:ii dnye yakmaapî, ngmênê pi yi vy:o ngmê módu, yi pini ngê u yéyéyé kpídî u mbwo daangmê t:àngo. ¹² Yepê, Yi king u kwo póo wo, kwo, Kí pini. Kwo, Al:ii lónté cha kee, yéyéyé u kpídî mwó daa t:a. Yepê, Yi pini ngê kópu u kwo daangmê vyu. ¹³ Yepê, King ngê u dpodo pyu knî ye yepê, Mgîmî yó, kóo yu kudu tóó, kuwa d:ii yó. Yepê, Mgídî vy:o choon:aa mbê, kpéngi ti dmi kelekele mudny:oon:aa paa. ¹⁴ Yesu ngê yepê, Pi yintómu knî ye n:aa tpapê ngê, yenîmo, A pwiyé dmyeno, ngmênê Chóó Lémi ngê yilí daawa a ngmidi.

Tákisi pywupwi u danêmbum

Mak 12:13-17; Luukí 20:20-26

¹⁵ U kuwó dini ghi ngê Pádisi yoo kuwa pwii dniye, kn:aa p:aani pee mê lee dniye, Yesu u dódó u l:êê díy:o nipi y:i dnyen:aa danêmbum. ¹⁶ Yi lama doo ya, Lóma tpémi ye tákisi pywupwi Nju tpémi ye daa yi nuu u

kópu ngê a tóó, wod:oo yi p:uu ndiye pyu knî ngmê ngmidi ngópu, king Helodi u kwo téni pee yéli yi k:ii Yesu ka dy:ââ tumo, kwo, Mââwe, kwo, nmî lama ka tóó, Ndêndê ngê nye danêmbum. Kwo, Pi knî ye d:ee nkîngê yédi, ngmênê Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye ndêndê ngê nye tpaê ngê. ¹⁷ Kwo, Nmo vyi ngi, kwo, nmî dêêpî kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u ntââ Lóma tpémi yi king ndîi ka tákisi wanmî pywupwi, ó daanmî pywupwi? ¹⁸ Yesu ngê yi kópu a w:ee ngê, apê, Ngee k:omodanê té. Yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo, lukwe dîy:o nmye dódó nê. ¹⁹ Yepê, Tákisi ndapî a ngópu ngmê tpyé yó, ngmênê m:uu. U kwo yi núw:o ngópu, ²⁰ ye póó wo, yepê, Ala ndapî p:uu n:uu u kââ ye tóó, n:uu u pi myeye tóó? ²¹ Kwo, Lóma tpémi yi king ndîi u kââ u pi ye tóó mo. Wod:oo Yesu ngê yepê, Tpileni Lóma tpémi yi king ndîi ngmênêni, u kwo mēdmynî yémî. Yepê, Tpileni Chóó Lémi ngmênêni, Chóó Lémi ka mēdmynî yémî. ²² Yi kópu yi ny:ee ngópu, yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, wod:oo Yesu a kuwo ngópu.

Pyidepyide u danêmbum

Mak 12:18-27; Luukî 20:27-40

²³ Yi wéni ngê yoo ngmê Yesu ka loo, yi yéli Sadyusi yoo. Yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Pi dpî pw:onu, mēd:uuwodê pyidu. U yi y:e doo kwo, Yesu u pi nmî dyênê, u l:êê dîy:o Yesu alanté dnye dódó. ²⁴ Yesu ka kwo, Mósisi ngê ala dêêpî kópu a d:êê ngê, apê, Pi angmê pw:onu, u kuknwe adî ya knomomê, yi tp:ee daadî ya knomomê, ye yi pini u mbwó ngê yi kuknwe moo ndê ngê, u mbwó u l:êê dîy:o tp:ee angmê tpyé ngmê. ²⁵ Kwo, Pi mbwémi pyudu nmî vy:o doo kwo, kaani yéé wo, tp:ee daa tpyó, u ngwo pwene. ²⁶ Kwo, Kaapeeni ngê yi kuknwe mē ndê ngê, yi pyópu ngê tp:ee myedêpê ngêêdî, kaapeeni yinté u nkwo mye pwene. Kwo, Yi mbwémi knî yintómu yi pyópu mu ngmidi yinté dnye ny:ee, yintómu pw:oo dnye, tp:ee yi pyópu ngê dēpēngmê ngî ngópu. ²⁷ Kwo, U kuwó dini ghi ngê yi pyópu mye pwene. ²⁸ Kwo, Lukwe dîy:o pyidepyide u pi nye tpaê. Kwo, Yoo wa a pii knomomê, ye yi pyópu ngê lukwe angmê pyódu, ló pi ni u kpâm ngê amî pyódu? Kwo, Doo u ntââ, mu kópu u dîy:o yi mbwémi pyudu knî yi pyópu mu ngmidi p:uu yéé dnye.

²⁹ Yesu ngê yepê, Dmye kn:aadi ngmê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u kópu dyuu nmyi lama daa kwo, u wédêwédê nmyi lama myedaa tóó. ³⁰ Yepê, Enjel yoo ntee d:uudpî yéé dmi, dini ghi n:ii ngê yoo wa a pii dmi, yinté adnyi ya, pyââ mââ numo p:uu mēdaawa yéé knî. ³¹ Yepê, Yoo yi pyidepyide p:uu nmye n:aa danê. Yepê, Yi kópu p:uu kópuni Mósisi ngê wunê a d:êê ngê, lukwe, dmyongê kp:aa ngópu? Yepê, Yi puku pee yedê alanté a tóó, Chóó Lémi ngê Mósisi ka kwo, ³² Nê, ng:ââ Epîlaham u yâpwo, myenté tp:oo Yisak u yâpwo, myenté Yisak tp:oo Njakóp u yâpwo. Yepê, Chóó Lémi yi tpókni yi yâpwo, yi kópu u l:êê dîy:o, k:omo tpile a pw:oo dnye, ngmênê yi ghê a pyede.

† 22:21 Lóma 13:7; 1 Pita 2:17

Yepê, Chóó Lémi daa ntóó knî yi yâpwo, ngmênê n:ii dé yi ghê a pyede, vyílo yi yéli yi yâpwo. ³³ Pi knî y:oo yi kópu yi ny:ee ngópu, yi nyepênyepê u kópu ngê ye pyodo.

Dêêpî kópu n:ii kada a tóó

Mak 12:28-34; Luukî 10:25-28

³⁴ Dini ghi n:ii ngê Pádisi knî y:oo ny:ee ngópu, apê, Yesu ngê Sadyusi yoo kêdê châpwo té, wod:oo u kwo lee dnye. ³⁵ Yi vy:o pini ngmê ngê u yi doo kwo, Danêmbum tēdê Yesu nî dóó. Yi pini ngê dêêpî kópu dyuu pi knî ye dpîmo tpiyé dé. ³⁶ Yesu ka póó wo, kwo, Mââwe. Kwo, Dêêpî kópu dyuu yi vy:o, lóni kada ngma a tóó? ³⁷ Yesu ngê kwo, Ala dêêpî kópu kada a tóó, Chóó Lémi u nuu ghi nmyi nódo mb:aamb:aa ngê choo ya. Kwo, Chóó Lémi nmyi gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu dmyinê nuw:o, u nuu u kópu yidmyinê d:uud:uu dé. ^{†39} Kwo, Yi dêêpî kópu u kuwó alani a tóó, kwo, Nyóó nuu ghi nódo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódo yinté myechoo ya. ⁴⁰ Kwo, Yi kópu dē yi mbêmê, dêêpî kópu yilî yintómu a pyede. Kwo, Kópuni Mósisi ngê a d:êê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo, yintómu yi kn:ââ yi kópu dē yi mbêmê a kwo.

Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:uu ntee pini ngê adî ya?

Mak 12:35-37; Luukî 20:41-44

⁴¹ Yesu Pádisi knî ye póó wo, ⁴² yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmyinê nmye n:uu u tii hédê pini? Kwo, Dépidi u tii hédê pini ngmê. ⁴³ Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o Dépidi ngê chóó u pi a ghîpî ngê, yi pini u pi kmungo? Yepê, Yi kópu p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Yi pini kada a tóó, Dépidi u kuwó a tóó, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Dépidi yinê a ngópu, ala kópu u ngwo a d:êê ngê, apê,

⁴⁴ Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,

Mi ndîi ngê n:aa pyépi, a wéni pee dpî yey, pi yintómu chi y:enê dé.

Yélini m:uu a l:êê té, dîyo anî vya té, nyi yodo u maknopwo waní yé té.

⁴⁵ Yesu ngê yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ngê apê, Yi pini a kada pini. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, yi pini daa Dépidi ntee pini, ngmênê pi knî yi pwo pini ntee pini. ⁴⁶ Yesu u kópu dyuu pi ngmê ngê daa vyâ. U kuwó dini ghi ngê Yesu ka kópu daamu poo ngópu.

Yesu pi knî ye dêêpî pyu yoo yi p:uu u ngwo doo danê

Mak 12:38-40; Luukî 11:37-54; 20:45-46

23 Yesu p:uu ndiye pyu knî ye doo danêmbum, pi knî ye myedoo danêmbum, ² yepê, Chóó Lémi ngê dêêpî pyu yoo, Pádisi yoo nmyi kada kaa too, Mósisi u dêêpî kópu dyuu nmye y:oo a tpiyé tumo. ³ Yepê, Yi dnye dmi dmyinê nyémî dé, kópuni nmye dny:oo tpaê dé, dmyinê d:uud:uu dé. Yepê, Ngmênê kópuni

†† 22:37-38 Deut 6:5 † 22:39 Lev 19:18; Lóma 13:9-10; Nkal 5:14

a d:uud:uu tumo, yi kópu yi kélê nangmê ngee, mu kópu u díy:o kópuni nmye a tpaê tumo, yi chóo daa d:uud:uu tumo. ⁴Yepê, Mósisi ngê yoo u ntâa dêêpî kópu dyuu yi d:êê ngê, ngmênê dêêpî pyu knî y:oo yi chóo yilî ngê pyódu tumo, pi knî ye dpodo ndî ngê u nkwo pyodo, ngmênê yi dpodo tédê yoo daa ngêêpî tumo. ⁵Yepê, Kópu yilî yintómu n:ii a d:uud:uu tumo, yi chaa kígha u l:êê díy:o a d:uud:uu tumo, dpo, Pi knî y:oo dny:oo chaa kígha nmo. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o dêêpî kópu dyuu pweepwee pee yedê dpî d:êê t:oo, yi kêpa dpî t:ee t:oo. Yepê, Myenté, yedê ghi tp:oo n:ii yi kpídî kwódo knî yi p:uu dpî t:ee t:oo, daadî ngê dpî pyódu t:oo, dpo, Pi knî y:oo ala kópu nmî p:uu pídny:oo tpaê, Dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a cháachâa t:oo. ⁶Yepê, Ngêpê ngomo k:oo yi chóo kada dp:uu yaa dmi, naa tédê yi chóo kada myoon:aa yaa dmi. ⁷Yepê, U yi y:e a kwo yédi, Pi knî y:oo naa tédê mb:aamb:aa ngê dny:oo cháachâa nmo, ala kópu nmî p:uu pídny:oo tpaê, Nmî ndiye kígha pyu ndî dé. ⁸Yesu ngê yepê, Pi knî y:oo nmyi p:uu kíngî vyi ngmê, Nmî ndiye kígha pyu yoo, mu kópu u díy:o nmyo numo tédê mbwó yoo, nmyi ndiye kígha pyu mu ngmidi. ⁹Yepê, Dyámê mbêmê pi ngmê ka nangê vyi, M:aa, mu kópu u díy:o nmyi Mí mu ngmidi, mbóo p:uu wunê tóo. ¹⁰Yepê, Myenté, pi knî y:oo Kada Pini u pi nmyi pyimo kíngê t:ee ngmê, mu kópu u díy:o nmyi kada pini mu ngmidi, pini n:ii Chóo Lémi ngê a ngmidi ngê, nmyi kada kâa. ¹¹Yepê, Pini n:ii nmyi kada pini ngê adî ya, yi pini nmyi p:uu choo dpodo. ¹²Yepê, N:ii ngê u pi chóo a kmímî ngê, Chóo Lémi ngê yi pini u pi tédê ngê wa a pyódu, n:ii ngê chóo u pi wunê ghîpîghîpî ngê, Chóo Lémi ngê yini u pi ndî ngê wa pyódu.

Yesu ngê Pádisi yoo dêêpî pyu yoo yi pi dmi u ngwo dyênê ngê

Mak 12:40; Luukî 11:39-42,44,52; 20:47

¹³Yesu ngê kada pini knî ye yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Nmyi chóo nmyi dêêpî kópu yilî nmyi d:êê ngópu, pi knî ye Chóo Lémi kóo k:oo wowo dpodo ndî ngê u ngwo nmyi pyódu ngópu. Yepê, Nmyi chóo y:i dp:ee koko nyédi, lukwe díy:o yoo yi maa nmyi nkoko ngópu. ¹⁴

¹⁵Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Kn:aa dyámê kn:aa dyámê nmye lêpî nyédi, nyimo, Ndiye pyu knî m:uu nmîmo pyw:oo, nmî yoo vy:o paa ghê dniye. Yepê, Yi dpodo p:uu dpodombiy:e nmye dpodo nyédi. Yepê, Pini n:ii nmyi yoo vy:o dpî ghê, nmyi nt:anê dpî yâa. Yepê, Yi pini ngê nmyi dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a cháachâa ngê, ngmênê pi ka vyuu u lama daa ya yédi. Yepê, Yinté pini ngê nmyi maa p:uu dpo kp:anê nmyo, ngmênê yi máádi u dí ndiya.

¹⁶Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, U yi nmye a kwo, Pi knî ye maa nmo kêma, ngmênê nmyi ngwolo dmi kopwe dé. Yepê, Pi knî ye ala kópu nmye tpaê ngópu, yen-

myimo, Pi ngmê, kópu ngmê u l:êê díy:o Chóo Lémi u ngomo u pi ngê wa kp:aa, ye yi kópu daa ndî kópu, ngmênê yi ngomo k:oo nkól n:ii a tóo, yi pini yi nkól ngê wa kp:aa, ye kópuni u l:êê díy:o dpî kp:aa, ntênê dpî d:uu ngê. ¹⁷Yepê, Nmyi mbodo dmi podo dé, nmyi ngwolo dmi kopwe dé. Yepê, Nkól daa yâpwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóo Lémi u ngomo k:oo kee wo, yâpwo ngê u ngwo pyodo. ¹⁸Yepê, Myenté, ala kópu ye my:ee tpaê ngópu, yenmyimo, Pi ngmê, kópu ngmê u l:êê díy:o kpêê yiyé tédê u pi ngê wa kp:aa, ye yi kópu daa ndî kópu. Yenmyimo, Yi pini ngê yi kópu daawa d:uu knomomê, ye u kópu daa tóo. Yenmyimo, Ngmênê tpile tp:oo n:ii kpêê ngê dpî yé ngmê, yi pini yi tpile tp:oo u pi ngê wa kp:aa, ye ndî kópu yu d:uu, kópuni u l:êê díy:o dpî kp:aa, ntênê dpî d:uu ngê. ¹⁹Yepê, Nmyi ngwolo dmi kopwe dé. Yepê, Tpile tp:oo daa yâpwo. Yepê, Kpêê yiyé tédê yi yâpwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê tpile tp:oo kpêê ngê dpî yé ngmê, yâpwo ngê u ngwo dpî pyódu. ²⁰Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o n:ii kpêê yiyé tédê u pi ngê dpî kp:aa, tpile tp:oo n:ii kpêê ngê dpî yé ngmê, u ngwo myoo kp:aa. ²¹Yepê, N:ii Chóo Lémi u ngomo ngê dpî kp:aa, ye Chóo Lémi ngê dpî kp:aa, mu kópu u díy:o Chóo Lémi y:i a tóo. ²²Yepê, N:ii mbóo u pi ngê dpî kp:aa, Chóo Lémi ngê dpî kp:aa, mu kópu u díy:o Chóo Lémi y:i wunê tóo, y:i wunê y:enê nmo.

²³Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Lukwe díy:o pi knî ye dp:ee vyuu nyédi, ngópuch:anê knî ye myedp:ee vyuu nyédi, lukwe díy:o yoo nmye dódó tumo. Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, Tédê kópu ndî kópu ngê nmyi pyódu tumo, ndî kópu tédê kópu ngê nmyi pyódu tumo. Yepê, Mósisi ngê nmî kn:âa knî ye ala kópu a vyi, yepê, Ntini n:ii pi ngê yâpwo tédê dpo úuw:o, dyuu y:a dpo pyidu ngê, yononi dyuu Chóo Lémi u dpodo pyu knî ye dpî y:ee ngê. Yepê, Yi kópu dnyinté dp:ee cháachâa ngmê. Yepê, K:omo tpile nkêpe w:uu y:a, ó kpono w:uu y:a nmyinê pyw:êmî ngópu, ngmênê myenmyinê kpâa ngópu, Chóo Lémi u dpodo pyu knî ye yononi ntênê nmye yémî ngópu. Yepê, Yi kópu ndî kópu ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Kópuni Chóo Lémi ka ndî kópu, lukwe díy:o tédê kópu ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Tédê kópu dmyinê d:uud:uu dé, kópuni Chóo Lémi ka ndî kópu dé, myedmyinê d:uud:uu dé. ²⁴Yepê, Nmyi ngwolo kopwe dé, yoo dnyinté ghîghê anmyi néne t:oo. Yepê, Kpitimw:ee ngê dpî kiye nmyo, ye límîlímî ngê nmye vyee tumo, lukwe díy:o kulu yilî nmyi p:uu a kiye nyédi, dp:ee vyee tumo. Yepê, Tédê kópu ntênê nmye cháachâa tumo, lukwe díy:o ndî kópu dnyinté nmye cháachâa tumo.

²⁵Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Nmyi d:âa píléti yi kpadama yinmye ghêêghêê tumo, lukwe díy:o yi kó dp:ee ghêêghêê t:oo. Yepê, Nmyi too pee yinmye ghêêghêê tumo, ngmênê nmyi gha dmi tupwótupwó dé. Yepê, Nmyo ndapî u mb:aami yoo, nmyi gha dmi

dono dé. ²⁶ Yepê, Pádisi yoo, lukwe díy:o my:oo nmye pyede. Yepê, Nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyódu tóó, kópu mb:aa yilí u ngwo anmyi d:uu t:oo.

²⁷ Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Poki n:ii u mênê pi ntóó dpî yé ngmê, nmyo yinté tpile dé. Yepê, Kuwa mb:aamb:aa, k:oo dono. Yepê, Nmyi gha dmi nkîpwi dé. ²⁸ Yepê, Nmyi too pee mbêmê pi kní ye yinê ye nmyo mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dmi dono dé, yoo nmye dódó tumo.

Yesu ngê Pádisi yoo dêêpî pyu yoo yi kpadakpada p:uu yi ng:aa dmi u ngwo t:ângo

Luukí 11:47-51

²⁹ Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Nmyi kn:ââ kní y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê kwéli a kmênê tumo, ngomo mb:aa yi pwo nmyi wuwó tumo, yi mti ngê a pyede. Yepê, Chóó Lémi u nuu u pi yoo yi kpî dmi mb:aamb:aa ngê my:ee kpîlêkpîlê tumo.

³⁰ Yepê, Ala kópu nmye tpapê ngópu, nmyimo, Nmî kn:ââ yoo yi dye ghi ngê wonmee a ya, ye yi vy:oo daap:oo ghê dniye, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo nmî k:ii daap:oo vya too. ³¹ Yepê, Yi kópu mbêmê nmyi chóó nmyi komo kní y:oo ala kópu nmye tpapê ngópu, nmyimo, Yélini y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo a vya tumo, nmo yi tp:ee yoo. Nmyimo, Nmî kn:ââ kní y:oo kópuni kn:ââ a cha ngópu, nmo chedêchedê.

³² Yepê, Nmyi kn:ââ yoo máádini p:uu a ghê dniye, yi máádi p:uu my:ee wee. Yepê, Lukwe díy:o u yi nmye a kwo, nmyimo, Yi máádi p:uu nmî t:ee kalê té. Yepê, Lukwe díy:o a vye u yi nmye a kwo. ³³ Yepê, K:omodanê pyu yoo, nkwépi ntee yéli. Yepê, Chóó Lémi ngê ntââ nmye amínê vy:u, daamî kede, ndiya amí kée nmyo. ³⁴ Yepê, Pi mb:aa kní a chóó nmye u nkwo angmanê dy:ââ, woni kní y:oo a komo adnyin:aa kapí, woni yoo nuw:o ndî mbêmê nmye adnyin:aa danê, woni yoo a p:uu nmye adnyin:aa dêêpî. Yepê, Ngmênê yi wépi dmi wanmyi pwaa ngmê, wanmyi mgímí t:oo, woni yoo taa ngê wanmyi vya t:oo, woni yoo kídosi ínedê wanmyi t:ee t:oo. Yepê, Woni yoo ngêpê ngomo y:enê pyu kní y:oo wa kóté kalê t:oo, wa kpaka t:oo, woni yoo p:aani p:aani wa ngm:ii kalê t:oo. ³⁵ Yepê, Dye ghi yintómu nmyi kn:ââ kní y:oo pi mb:aa yoo yidnya a vye dé, kn:ââ Kéén ngê Epel mwo a vyâ, nkoo nmo, a vye u yi nmye mye kwo. Yepê, Kêlî ghê, king Njehu u dye ghi ngê, dini ghi n:ii ngê Mbadakaiya tp:oo Sekídaia Chóó Lémi u ngomo chedê vya ngópu, Chóó Lémi ngê dnyinté a kpada too, Sidiya tpémi dy:ââ too, Njedusalem tpémi yi ndapí mí t:âmo tumo, yi tpile yilí mye t:âmo tumo, ngmênê yi p:aa dêpê pw:oo ngópu. ³⁶ Yepê, Ala ngwo Chóó Lémi ngê u komo kapí pyu ndêndê nmye da dy:ââ, dmy:oo mya ngópu. Yepê, Wanmyi vya knomomê, Chóó Lémi ngê

† 23:31 Dpodo 7:52 †† 23:33 Mát 3:7 ‡ 23:34 1 Tes 2:15
†† 23:35 Gen 4:8; Hipîlu 11:4

dnyinté u nkwo daawa kpada nmyo, nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a pw:ono. Yepê, Nmyi kn:ââ yoo yi yikî dmi nmyi pwo wa ghay.

Yesu ngê Njedusalem tpémi yi ng:aa dmi u ngwo t:ângo

Luukí 13:34-35

³⁷ Yesu ngê Njedusalem tpémi ye yepê, Ee Njedusalem tpémi, nmye vwuwo pyu lukwe díy:o dmyongê mya ngópu. Yepê, N:ii kní y:oo Chóó Lémi u komo nmye dnyimo a kapî, nmyimo a kpadakpada dé, woni yoo chêêpî ngê nmyi vya tumo. Yepê, Kêmkêmi ngê tp:oo w:uu rúupee dé yi maknopwo ntee dpî w:êê té, daa ng:êêntómu nê, Yinté nî w:êê nmyo, ngmênê a wépi nmyi pwaa ngópu. ³⁸ Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a kuwo, amyinê kuwo, mēdaamunmyi m:uu nê, ³⁹ u dí wéni n:ii ngê ala kópu anmyi vyi ngmê, anye, Pini n:ii Chóó Lémi u pi mbêmê a m:ii, Chóó Lémi ngê ntênê choo a ngêêpî.

Yesu Chóó Lémi u ngomo pw:oopw:oo p:uu u ngwo ye doo danê

Mak 13:1-2; Luukí 21:5-6

24 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo doo a kuwokuwo, p:uu ndiye pyu kní y:oo ngomo u kwo dnya a kêmakêma dé. ² Yepê, Ala ngwo mb:aamb:aa ngê yimi ngí m:uu tóó, mu dini ghi ngê chedê ngê wa pyaa dmi. Yepê, Chêêpî pywápê ngmê n:ii ngê kî ngomo a wuwó tumo, mu dini ghi ngê nuu u pwo u pwo daangmadí ya. Yepê, Kn:aa lede kní y:oo kî ngomo pê d:ud:umbiy:e wa pwaa t:oo. †

Kópu dono yilí yi danêmbum

Mak 13:3-13; Luukí 21:7-19

³ Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, Njedusalem a kuwo ngópu, mbwaa tp:oo ngmê ngmêê ngópu, mbwini n:ii u pi Oliipi, yi mbwini mbêmê mî kee dniye, yi dnyen:aa ya. Yi ngwo p:uu ndiye pyu kní ngmê Yesu ka yi mo lee dniye, kwo, Chóó Lémi u ngomo ngí mwini. Kwo, Ló dini ghi ngê wa a pw:oo ngmê? Kwo, Ló kópu ngmanmî ny:oo, nmî lama u ngwo wa yââ, nê, Nyi daa kêmakêma wunê diyédiyé, dyámê pê machedê ngê a pyodopyodo?

⁴ Yesu ngê yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vwuwo, pi ngmê ngê kîngí dóó nmyo. ⁵ Yepê, Pi yilí wa a lê, u yi y:e adí kwo, Nê u d:aa nmo kâádí, nmyewo, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, ala nê vyílo. Yepê, Pi yilí yinté wa dóó t:oo. ⁶ Yepê, L:êê pââ ndî u pi ngmanmyi ny:ee ngmê, nmyi nkígh:ê amyidnyi l:êê, ngmênê nkîngê ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Yi kópu daawa tēda dmi, ngmênê nangê vyi, Ala d:oo kuwókuwó dini ghi. ⁷ Yepê, Kn:aa dyámê tpémi kn:aa dyámê tpémi yi p:uu adnyi l:êê, yepê, daa ng:êêntómu m:uu wa ghídí, yoo adnyi dómudómu, amyidnyi pwopwo, yepê, dyámê pee kní ngmê wadí ghêdê, pi yilí wa pw:oo dmi. ⁸ Yepê, K:omo tpile yinté kópu yilí yi pi dmi

‡‡ 24:2 Luukí 19:43-44

wanmyi ny:ee ngmê, ngmênê nangê vyi, Ala d:o dyámê pê dpî chedê. Yepê, Yi kópu yilí tédê dé, ngmênê dono kópu ndîí dé díyo kuwó wa pyaa dmi.

⁹ Yepê, Yi dini ghi ngê pi dono knî y:oo u yi y:e adí kwo, Nê u yoo nmî chedê, yepê, u l:êê díy:o nmyi p:uu adnyi d:uu. Yepê, Adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, nmyi vy:o woni yoo adnyin:aa kpadakpada dé, woni yoo wa vya t:oo. Yepê, A l:êê díy:o pi yintómu knî ye wanmy:uu diya dmi. ¹⁰ Yepê, Yi ngwo pi yilí knî y:oo wa kée nê, yoo dono knî ye a yoo wa kéma t:oo, ye anmyi diya dmi. ¹¹ Yepê, Yi ngwo pi daa ngmidi knî y:oo Chóó Lémi u komo k:omodanê mbêmê adnyin:aa kapí, pi yilí u ngwo wa dóo t:oo. ¹² Yepê, Yi ngwo yoo yi dono ndîí ngê wa pyódu, yi nuu ghi dmi numo nódo dnyinté adín:aa ya. ¹³ Yepê, Ngmênê n:ii knî y:oo yi kópu dono adnya a vyímî dé, wyedaawa mb:ii nê, mu dini ghi ngê M:aa kóo k:oo wan:uu kaa té. ¹⁴ Yepê, Dyámê pee yintómu knî yi mbêmê Chóó Lémi kóo k:oo wowo u pi pi knî y:oo mwiyé wa ny:ee ngmê, u kuwó dini ghi ngê dyámê pê machedê ngê u ngwo wa pyódu.

Lóma lede knî y:oo Njedusalem ghêlí dèpê pw:oo ngópu, yi kópu p:uu Yesu u ngwo ye doo danêmbum

Mak 13:14-23; Luukí 21:20-24

¹⁵ Yesu ngê yepê, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, tpile dyede u tpile dono yâpwo ghê angmê m:uu ngmê. Yepê, Yi tpile p:uu Dániyel ngê Chóó Lémi u komo wunê a kââ. (Pini n:ii ngê ala puku choo a kpââ, yi kópu mb:aamb:aa ngê choo a wopwe.) ¹⁶ Yepê, Yi tpile dono dini ghi n:ii ngê wa t:aa, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, dpî mbêpê dniye, mbu knî yi vuywo dp:uu mbwolo dniye. ¹⁷ Yepê, Pini n:ii u ngomo maknopwo adí ya, límílimí ngê dpî mbêpê we, u ngomo k:oo mēkíngí kee, u tpile kídangmên:aa ngí. ¹⁸ Yepê, Pini n:ii yâpwo tédê adín:aa dpodo, u p:o mēkíngí diyé, u tpile kíngmê nya, límílimí ngê dpî mbêpê we, mbu mbêmê dp:uu mbwolo we. ¹⁹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu wa pyódu, mbwili knî y:oo dpodo ndîí wa a pyw:ee ngmê, p:aa knî y:oo dpodo ndîí amyedé pyw:ee ngmê.

²⁰ Yepê, Chóó Lémi ka dny:oo ngêpê, Tpii yópu yi dye ghi ngê daapídný:oo mbêpê, líme wo ngê yi kópu daapaa pyaa we. Yepê, Kí p:aani u mbwa keñe kuwo ngmê ngê adí ya, ye angenté wa mbêpê dmi. ²¹ Yepê, Yi dini ghi ngê Nju tpémi y:oo dono ndîí wa a pyw:ee ngmê. Yepê, Dono kópuni pi knî y:oo wunê a pyw:ee tumo, yini tédê dé, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwo a l:âmo ngê, u dí ala ngwo. Yepê, Yi dono ndîí u kuwó dini ghi ngê, yintoo dono daamuwa a pyw:ee ngmê.

²² Yepê, Chóó Lémi ngê yinê a vuy, apê, Yélini nê ngmidi ngê yi l:êê díy:o, yi yélini yi pw:oopw:oo u dye ghi dēkwédi ngê waní pyódu. Yepê, Wodaa vuy, ye pi yintómu pí pw:oo dniye. ²³ Yepê, Yi dini ghi ngê, pini n:ii ngê nmye wa vyi, nmyewo, Chóó Lémi ngê n:ii a ngmidi ngê vyílo ka kwo, yepê, yi pini ka kídmyongé kélímí mbê dmi. ²⁴ Yepê, Pi yilí knî y:oo kēêmí wa kaa t:oo, pi knî ye wadnyi k:omodanê, yewo, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo. Yepê, Pi knî y:oo yoo wamye dóo ngmê,

† 24:15 Dan 9:27; 11:31; 12:11

Chóó Lémi u komo k:omodanê ngê wa kaa ngmê. Yepê, Yi pini knî y:oo mbwudu yilí wa chaa ngmê, mu kópu u díy:o u yi y:e adí kwo, Chóó Lémi ngê yélini a ngmidi ngê, nmî dóo té. ^{†25} Yepê, Yi k:omodanê pyu knî y:oo kíngí dóo nmyo. Yepê, Kópuni wa pyaa dmi, yi kópu knî yi p:uu nmyi ng:aa dmi yidí t:oo.

²⁶ Yepê, Pi knî y:oo nmye wa vyi ngmê, Nê chii mênê kíyedê tóo, ye y:i nangmê ní. Yepê, Nmye wa vyi ngmê, Ngomo k:oo kédê mbwolí, ye ng:aa ngê kēê nangé t:oo. ²⁷ Yepê, Daa p:aa ngmidi tpémi y:oo Chóó Lémi u Pi Ndéndê wa m:uu ngmê, ngmênê pi yintómu knî y:oo wa m:uu ngmê. Yepê, Límí ntee dpí pywálfí, pi yintómu knî y:oo ntee dpí m:uu ngmê, Chóó Lémi u Pi Ndéndê yinté amyé m:uu ngmê.

²⁸ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Chaapyu w:uu nt:ee ngmanmyi m:uu ngmê, anmyinê w:ee ngmê, anye, Mgomo k:ii a kwo. Yepê, Doo u ntââ yi kópu daanmyi kn:aadi ngmê.

Chóó Lémi u Pi Ndéndê dini ghi n:ii ngê wa a diyé

Mak 13:24-27; Luukí 21:25-28

²⁹ Yesu ngê yepê, Yi dye ghi dono u kuwó dini ghi ngê, d:ââ kâadí wa a mgédê knî, mēdaadpí pil:apil:a, pudu yilí yintómu wa a ghay dmi, Chóó Lémi ngê mbóo p:uu tpile dé yi dínê dmi wa ghêê té. ^{†30} Yepê, U kuwó dini ghi ngê dyámê mbêmê pi dyēédí yintómu knî y:oo ayi m:uu nê, tpéé kópu amí vyi ngmê, adnyi nkíngê, amyednyi mbê. Yi ngwo wa m:uu nê, wamye mya nê, awo, Chóó Lémi u Pi Ndéndê kíyedê pwiyé knî, u pi ndîí ngê dē pyódu, u wédēwédē ndîí ngê myaa pyódu, nkalí too pee dmi mbêmê ka kwo. ^{†31} Yepê, Pi knî y:oo nkéli dpuwo u dnye ndîí angmê ny:ee ngmê, enjel yoo wanê dy:ââ té, dyámê mbêmê ghi yintómu yi wa lee dmi, Chóó Lémi ngê yélini a ngmidi ngê wa a danê t:oo, y:i ye anîn:aa vuywo. [‡]

Yesu Njedusalem u pw:oopw:oo p:uu u ngwo doo mgongo

Mak 13:28-31; Luukí 21:29-33

³² Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kpédê vyi dpí ghê, nmyi lama u ngwo dpí yââ, nmyimo, Daa kēmakēma nt:ee-mi wunê mbumu. ³³ Yepê, Kpédê ngê ntee nmye dpí vyi, Daa kēmakēma nt:ee-mi wunê mbumu, yepê, kópuni p:uu nmye ní danê, dini ghi n:ii ngê yi kópu wanmyi m:uu t:oo, yinté nmyi lama u ngwo wa yââ, anye, Yi kópu daa kēmakēma a pyodopyodo. ³⁴ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê. Yepê, Yélini ala ngwo a pyede, ghêlí daawa pw:oo dmi, Njedusalem p:uu kópuni nmye dí vyi, yi kópu mwiyé wa pyódu. ³⁵ Yepê, Mbóo dyámê chedê ngê wa pyaa knî, ngmênê a kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.

†† 24:24 2 Tes 2:9; Tpyuu 13:13-14 ‡ 24:29 2 Pita 3:10; Tpyuu 6:12-13 †† 24:30 Tpyuu 1:7 †† 24:31 1 Kódin 15:52; 1 Tes 4:16

Pi ngmê u lama daa tóó Yesu ló wéni ngê wa a diyé

Mak 13:32-37; Luukí 17:26-30,34-36

³⁶ Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê dyámê mbêmê amênê diyé, yi wéni pi u lama daa tóó. Yepê, Enjel yoo yi lama myedaa tóó. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi tp:oo, a lama myedaa tóó. Yepê, Ngmênê M:aa mu ngmídi u lama wunê tóó. ¹³⁷ Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo ntee doo a kwo, wéni n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé, yoo yinté amyaa kwo. ^{†38} Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo dèdnyimo a nkíngê, dnya a kmaapí, dnya a mbwaa ndanî, dnyimo a yéyééé, u dí wéni n:ii ngê Nówa p:uu nkéli k:oo wo dniye, ³⁹ wo yéli vyi ngê vyâ, daa yi lama pw:oo dniye. Yepê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê wéni n:ii ngê wa a diyé, yinté wa t:aa. ⁴⁰ Yepê, Yi dini ghi ngê pi miyó yâpwo tédê adpí dpodo, enjel kní y:oo woni wa ngí ngmê, woni wa a kuwo ngmê. ⁴¹ Yepê, Pyââ miyó adpí ghee, enjel kní y:oo woni wa ngí ngmê, woni wa a kuwo ngmê. ⁴² Yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê t:ââ, mu kópu u díy:oo wéni n:ii ngê nmyi Lémi wa a diyé, nmyi lama daa tóó. ⁴³ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Nmyi lama daa tóó wéni n:ii ngê kpáápi ngê nmyi ngomo wa pwââ. Yepê, Yi wéni nmyi lama adí ya knomomê, wanmyi t:ââ ngmê, am:ii ngm:ii kalê ngmê. ^{†44} Yepê, Yinté myedmyinê t:âât:ââ nê, mu kópu u díy:oo dini ghi n:ii ngê nmyinê nmye Chóó Lémi u Pi Ndêndê daawa t:aa, yepê, vyílo yi dini ghi ngê wanê t:aa. ⁴⁵ Yesu ngê yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Lémi ngmê ngê pi ngmê wa ngmídi, u dpodo pyu yoo yi kada pini ngê wa pyódu, u kwo wa vyi, kwowo, Dy:oo ye cha a châpwo, yi nté ndapí ye chi yémí dê. Yepê, Yi lémi kuughê wa lê, dye ghi daadí y:i adín:aa ya. Yepê, Pini n:ii wa ngmídi, dpodo pyu yoo yi kada wa kââ, yepê, yi pini u nuw:oo ndí ngê adí ya knomomê, u l:êê ghi mb:aamb:aa ngê a myaa ya, ye yi pini lónté adí dpodo? ⁴⁶ Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi lémi u p:oo amêdê diyé, tpile yilí yintómu mb:aamb:aa ngê wa m:uu té, ye u gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, ⁴⁷ dpodo pyu yoo yi kada pini wa chaa kwolo, u tpile yilí yintómu u kwo wa y:ee té, yi kada pini ngê wa pyódu. ⁴⁸ Yepê, Ngmênê yi lémi ghêlî daawa taa knomomê, dpodo pyu kní yi kada pini alanté adí nuw:oo, awo, Nmí lémi kêma amêdê diyé, yepê, yi pini pi dono ngê wa pyódu, ⁴⁹ adí ñuknweñuknwe, mbwaa ndanî pyu kní yi vy:oo adín:aa mbwaa ndanî, dpodo pyu dpodo módó yoo adí kpakakpaka dé, ⁵⁰ ye dpodo pyu yoo yi kada pini doo u lama, yi lémi ayi t:aa. ⁵¹ Yepê, Yi kópu dini ghi n:ii ngê wa ny:ee té, d:ud:umbiy:e yi pini ka wa nod:e, dnyinté daawa kpada, k:omodanê pyu yoo yi vy:oo wa kââ, y:i adnyin:aa mbê, yi kpéngi ti dmi kekekele adnyin:aa paa.

Kwodo y:a kní yi mgongo danêmbum

25 Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Chóó Lémi kóo k:oo wowo alanté. Yepê, Pi ngmê, daa kêmakêma doo yéyééé. Yepê, Yéyééé u wo ngmídi

† 24:36 Dpodo 1:7; 1 Tes 5:1-2 †† 24:37 Gen 6:5-8 †† 24:39 Gen 6:13-7:24; 2 Pita 3:6 †† 24:43 Tpyuu 3:3

ngópu, yi wéni ntumokwodo dmââdí u yoo kní y:oo yi pini dnye t:âât:ââ. Yepê, Yi dmââdí u yoo vy:oo kwodo y:a doo kwo, apê, Nmí mbwó u pyipe dini ghi n:ii ngê a taataa, nmí mbwó nmo ng:uu, yéyééé kmaapí tédê nipi nmímo taataa té. Yepê, Yi kwodo y:a kní y:oo yi lam ñuw:oo tumo, naa chóo p:aa ngmê dnyen:aa t:âât:ââ. ^{‡2} Yepê, Dmââdí limi nuw:oo mbêmê dnye paa, mê limi daa nuw:oo mbêmê dnye paa. ³ Yepê, Dmââdíni yoo nuw:oo mbêmê dnye paa, yi lam ñuw:oo tumo, yi kedísin pód:a mye ñuw:oo tumo, wo limi kní y:oo yi lam ñuw:oo tumo, ngmênê yi kedísin pód:a daa ñuw:oo tumo. ⁵ Yepê, Naa chóo ngê mgí a puwâ, wod:oo yi dmââdí yoo dnye dpídpí, u kuwó dini ghi ngê dpí dniye.

⁶ Yepê, Mgídí ñuknínuknín p:uu pi ngmê ngê yepê, A pii dmyeno, naa chóo maadí kíyedê kwo. ⁷ Yepê, Wod:oo yi dmââdí y:a kní a pii dniye, n:ii yoo nuw:oo mbêmê dnye paa, yi lam kní yi k:oo kedísin yé ngópu. ⁸ Yepê, N:ii yoo daa nuw:oo mbêmê dnye paa, yi pyipe kní ye yepê, Nmí lam ka pwopwo té, kedísin kní nmo ngma a kê yó. ⁹ Yepê, Yini kní y:oo yepê, Doo u ntââ, kedísin kudu chedê. Yepê, P:oo dmyinê lèpí, nmyi chóo pi kní ye kní ngmênmyi dmy:ee yó. ¹⁰ Yesu ngê yepê, Wod:oo kada a y:ee ngópu, kedísin mgípí tédê lee dniye. Yepê, Yi kuwó naa chóo p:uu taa dniye, dmââdíni limi kní y:oo dnye t:âât:ââ p:uu kaa dniye, yéyééé u kmaapí tédê lee dniye. Yepê, Yi taa dniye, ngomo k:oo kee dniye, keñe a kuwo ngópu.

¹¹ Yepê, U kuwó dini ghi ngê dmââdíni limi kní kedísin mgípí tédê lee dniye, yedê diyé dniye, keñe p:uu dnye depedepe, naa chóo ka kwo, Keñe nmo a kpêmí ngi. ^{‡†12} Yepê, Ngmênê yi nááli chóo ngê keñe ye daa kpêmí ngê, yepê, Dp:ee a lama yéli.

¹³ Wod:oo Yesu ngê yepê, Nuw:oo mbêmê dmyinê paa, u ngwo dmyinê t:âât:ââ nê. Yepê, Wéni n:ii ngê amênê diyé, yi wéni nmyi lama daa tóó. ^{‡‡}

Dpodo pyu pyile yi mgongo danêmbum

Luukí 19:11-27

¹⁴ Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, A yoo vy:oo ya alanté. Yepê, Lémi ngmê, kn:aa dyámê pee p:uu doo lèpí. Yepê, Ghêlî daa n:ee, u dpodo pyu pyile kní a danê too, u ndapí yi kèê yedê yó, yepê, A ndapí ka mb:aamb:aa ngê a kuwó dmyinê vyyuwo. ¹⁵ Yesu ngê yepê, N:ii u nuw:oo ndí, yi pini ka ndapí ndí y:ângo, n:ii u nuw:oo tédê, ndapí tédê u kwo y:ângo. Yepê, N:ii u nuw:oo ndí, yi pini ka ndapí limo yono yono y:a (5,000) y:ângo, pi m:uu ka my:oo yono yono y:a (2,000) y:ângo, pyoloni ka yono yono y:a (1,000) y:ângo. Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi lémi ngê a kuwo too, kn:aa dyámê pee p:uu loo. [§]

¹⁶ Yepê, Dpodo pyu n:ii ka limo yono yono y:a y:ângo, yi pini ngê nkéli tp:oo u ngwo ngmê pwila ngê. Yepê, Yi pini ngê yi nkéli mb:aamb:aa ngê doo mbêpê kígha, ndapí mê limo yono yono y:a u ngwo kmênê ngê.

¹⁷ Yepê, Myenté, pini n:ii ka my:oo yono yono y:a y:â-

‡‡ 25:1 Luukí 12:35 ‡‡‡ 25:11 Luukí 13:25-27 ‡‡‡ 25:13 Luukí 12:40 § 25:15 Lóma 12:6-8; 1 Kódin 12:4-11

go, yi pini ngê stówa ngmê pyidu ngê. Yepê, Yi stówa mb:aamb:aa ngê doo mbêpê kîgha, ndapî mē my:oo yono yono y:a u ngwo kmênê ngê. ¹⁸ Yepê, Ngmênê n:ii ka yono yono y:a y:àngo, yi pini ngê mgî ngmêmî chó, u lémi u ndapî y:i mî ngmo ngê.

¹⁹ Yesu ngê yepê, Dye ghi daadî yi lémi kn:aa dyámê pee p:uu doon:aa ya, u kuwó dini ghi ngê mēdê diyé wo, yi dpodo pyu pyile knî a danê too, yepê, Ndapîni nmye nê kē too, mē wumo tóó. ²⁰ Yepê, N:ii ka limo yono yono y:a y:àngo, yi pini ngê u lémi ka kwo, Limo yono yono y:a n:ii a ka nyinê kpo, mē limo yono yono y:a u ngwo m:aa kmênê ngê. Kwo, Yi ndapî ala, wod:oo u kwo y:àngo. ²¹ Yepê, Yi lémi ngê kwo, Y:ay:a chi pwiyé, d:ii pi dódó pyu. Kwo, Daa ndîi dpodo nga yinî kpo, yi dpodo mb:aamb:aa ngê nyi dódó, dpodo yilí yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. Kwo, Ng:ii mb:aamb:aa ngê nyi yakmaapî knî. ²² Pini n:ii ka my:oo yono yono y:a y:àngo, yi pini ngê u lémi ka kwo, My:oo yono yono y:a n:ii a ka nyinê kpo, mē my:oo yono yono y:a u ngwo m:aa kmênê ngê. Kwo, Yi ndapî ala, wod:oo u kwo y:àngo. ²³ Yepê, Yi lémi ngê kwo, Y:ay:a chi pwiyé, d:ii pi dódó pyu. Kwo, Daa ndîi dpodo nga yinî kpo, yi dpodo mb:aamb:aa ngê nyi dódó, dpodo yilí yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. Kwo, Ng:ii mb:aamb:aa ngê nyi yakmaapî kmêle.

²⁴ Yepê, Pini n:ii ka yono yono y:a y:àngo, yi pini ngê u lémi ka kwo, A lémi. Kwo, A lama ka tóó, Nyi nkéli kmungo pyu. Kwo, Pi knî ye ntoo ndapî n:ii nye yémî ngê, daa yintoo ndapî mēyinyinê pwapî ngê, pââ ndîi yinyinê pwapî ngê, ntini woo n:ii d:ii kapî ngê, vyílo y:ee pîpî ngê. ²⁵ Kwo, Nga nî nkîngê mbê wo, nê, Ndapî l:âmo wanî ngee, nê, angênté a ka wa t:aa. Kwo, Yi kópu u l:êê díy:o ñapî mgî k:oo nî ngmo ngê. Kwo, Nyóó ñapî mē ala. ²⁶ Yesu ngê yepê, Yi lémi ngê kwo, D:ii dpodo pyu mb:aa, nyi pweekaa pyu. Kwo, Nyóó ngópu knî yi l:êê díy:o n:aa kpadakpada ngi. Kwo, Lama modoo ya, Pi knî ye tēdê yinî yémî ngê, pââ ndîi mēyininê pwapî ngê, ntini woo n:ii dînî kapî ngê, vyílo yinî pîpî ngê. ²⁷ Kwo, Lukwe díy:o a ndapî, ndapî u ngo-mo k:oo dipi yó, ndapî knî m:uu pînê puwâ. ²⁸ Yesu ngê yepê, Yélini yoo y:i dnye kwo, yi lémi ngê yepê, A ndapî kwulo a ngee yó, pini n:ii u ngópu yono yono yono y:a a tóó, u kwo y:ee yó. ²⁹ Yepê, N:ii u ngópu tpile yilí a tóó, mu dini ghi ngê mē yilí wa a pyw:oo, n:ii u ngópu tpile pyile njini a tóó, yi tpile knî yi l:âmo wa a ngee té. ^{††30} Yepê, Kí dpodo pyu mgee kuwa d:ii yó, mgîdí vy:o choon:aa ya. Yepê, Y:i choon:aa mbê, u kpéngi ti dmi kekekele choon:aa paa.

Pi ka vuywo mbêmê yoo chámêchámê u danêmbum

³¹ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê a pi ndîi ngê wa pyódu, enjel knî yi k:ii nipi anmo diyé dmi, a yoo y:enê tēdê wan:uu yââ, ^{††32} dyámê mbêmê pi yintómu anê danê té, a ngîma adnyin:aa kwo. Yepê, Tpile tp:oo y:ee y:ee pyu ngê sipi nunukwéti ntee dpî chámê té, ^{††33} yoo yintómu yinté wanî chámê té. Yepê, Yoo mb:aa,

† 25:21 Luukî 16:10 †† 25:29 Mak 4:25 ‡ 25:31 Mát 16:27; Tpyuu 20:11-13

sipi ntee yéli, a wéni pee wanî kaa té, wo yéli nunukwéti ntee yéli, a t:anê pee wanî kaa té. ³⁴ Yepê, A wéni pee yéli ye ala kópu wanî vyi, yenê, M:aa ngê a ngmîdi nmyoo, myedê ngee nmyoo. Yenê, Dyámê pē ghéli dēpwo a kwo, M:aa ngê apê, A nuu u yoo a kēê k:oo wa ghê dmi. Yenê, Ala u dye ghi, kóó k:oo anyi ghê dmyeno. ³⁵ Mu kópu u díy:o, yenê, Dómu a nga mudoo a ya, nmyi mbono noo. Yenê, Mbwa a nga mudoo a ya, a ka nmyinê kē ngópu. Yenê, Kn:aa p:aani munê ndê wo, nmyi p:o munê ta, a ka nmyee a vuywo. ³⁶ Yenê, Kn:ââ mbwii munoo a kwo, kpîdí a ka nmyinê kē ngópu. Yenê, Munoo a mbii, mb:aamb:aa ngê a ka nmyee a vuywo. Yenê, Mbwa k:oo munoo a kwo, a gha nmyeen:aa wēdēwēdē kîgha. ³⁷ Yepê, Yi ngwo yoo mb:aa knî y:oo a ka wa vyi ngmê, a ka wo, Nmî Lémi. A ka wo, Ló dini ghi ngê dómudómu tēdê nmî m:uu nyoo, u ngwo nmî mbono nyoo? A ka wo, Ló dini ghi ngê mbwaambwaa tēdê nmî m:uu nyoo, mbwaa nga u ngwo nmo kpo? ³⁸ A ka wo, Ló dini ghi ngê nmî p:o ny:uu ta, nga u ngwo nmee a vuywo? A ka wo, Ló dini ghi ngê kn:ââ mbwii nmî m:uu nyoo, kpîdí nga u ngwo nmo a kpo? ³⁹ A ka wo, Ló dini ghi ngê mbii tēdê ó mbwa k:oo nmî m:uu nyoo, nga u ngwo nm:uu wēdēwēdē kwólu? ⁴⁰ Yi yéli ye yenê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yenê, A yoo vy:o pini ngmê, k:omo tpile u pi daa ndîi, ngmênê yi pini yinté nmyi ngee ngópu, yenê, daa yi pini vy:ii ngee ngópu, nê vy:ii ngee noo. †

⁴¹ Yepê, Yi ngwo yélini a t:anê pee adnyi kwo, yenê, Nmyo Chóó Lémi u vyída yoo, a nkîgh:ê a y:ee dmyeno. Yenê, Ndê ngê a pîpî nmyo. Yenê, Yi ndyuw:e chedê ngê daawa pyódu. Yenê, Yi ndyuw:e M:aa ngê Setan u dpodo pyu knî yi k:ii yi l:êê díy:o kpó, adí pîpî dé, amyaa pîpî nmyo. ^{††42} Mu kópu u díy:o, yenê, munoo a dómudómu, dpîp:e mbono noo. Yenê, Mb-waa a nga mudoo a ya, a ka dpîp:e kē ngópu. ⁴³ Yenê, Kn:aa p:aani munê ndê wo, nmyi p:o munê ta, a ka dēnmyee a vuywo. Yenê, Kn:ââ mbwii munoo a kwo, kpîdí a ka dpîp:e kē ngópu. Yenê, Mbwa k:oo munoo a kwo, mummyeno a mbii, ngmênê a ka dēnmyee a vuywo. ⁴⁴ Yi ngwo yi yéli y:oo a ka wo, Nmî Lémi, ló dini ghi ngê dómudómu tēdê nmî m:uu nyoo, mbwaambwaa tēdê nmî m:uu nyoo, nmî p:o ny:uu ta, kn:ââ mbwii nmî m:uu nyoo, mbii tēdê ó mbwa k:oo nmî m:uu nyoo, ngmênê yi ngwo y:i dpîpî ngee nyoo? ⁴⁵ Yi yéli ye yenê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yenê, Pini n:ii u pi daa ndîi yinté p:ee ngee ngópu, yenê, daa yi pini yip:ee ngee ngópu, nê yip:ee ngee noo. ⁴⁶ Yepê, Yi kpadakpada tēdê wanî dy:ââ té, y:i adnyin:aa ya, chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Yoo mb:aa knî y:oo ghê kamî wa a pyw:ee ngmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.

Kada pini knî y:oo Yesu u pwele u ngwo a chápwo ngópu

Mak 14:1-2; Luukî 22:1-2; Njon 11:45-53

26 Yesu ngê u danêmbum dini ghi n:ii ngê pi knî ye a kéli ngê, p:uu ndiye pyu knî ye yepê, ² Nmyi lama ka tóó, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u naa m:ii wanmî kē.

†† 25:40 Hipîlu 6:10 †† 25:41 Mát 7:23; Tpyuu 20:10

Yepê, Yi ngwo kada pini knî y:oo Lóma lede yoo yi kêê k:oo wa kaa nê, kîdosi ñedê u nkwo wamî t:ee nê.

³ Yi ngwo kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîi u ngomo k:oo mîñê wó. Yi pini u pi Kayapas. ⁴ Yi kada pini knî y:oo Yesu u pwele yi ngwo a châpwo ngópu. ⁵ Noko yepê, Naa ndîi m:ii. Noko yepê, Yi kópu naa kpo nakî d:uu. Noko yepê, Pi yilí kédê t:aa, wa gheteghete mbê dmi.

Tpileni tuu mb:aamb:aa pyââ ngmê ngê Yesu u pwo u ngwo a pii ngê

Mak 14:3-9; Njon 12:1-8

⁶ Yesu Petani doon:aa ya, Saimon u ngomo k:oo doon:aa kmaapî. Yi pini p:uu too pee mbii leprîsi mwiyé doo ya. ⁷ Yi kmaapî tédê pyââ ngmê ngê pód:a ngma a ñuwo, tuu mb:aamb:aa, Yesu mbêmê d:ud:umbiy:e a pii ngê. Yi tpile u pywuu ndîi. ⁸ Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo yi kópu yi m:uu ngópu, yi pyópu ka nod:e dniye, noko yepê, Lukwe dîy:o dé dyênê. ⁹ Noko yepê, Kí pyópu ngê nmo woda kê, ye ndapî ndîi pudu kmênê, yi ndapî ndîi pinté knî ye pudu y:oo. ¹⁰ Kópuni tumu dnye nyepênyepê, Yesu ngê a w:ee ngê, yepê, Lukwe dîy:o dmye mywenemywene kalê ngmê. Yepê, A nuu u kópu a nga yi d:uu. ¹¹ Yepê, Dye ghi yintómu u ntââ pinté yoo anmya a pyw:êmî dé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê u yi nmye adí kwo, Nmî ngee té, yepê, u ngwo dmyinê ngêêpî dé. Yepê, Mu dini ghi ngê nmyi vy:o mēdaanî kwo. ¹² Yepê, Tpileni tuu mb:aamb:aa pi ntóó p:uu ntee anyi d:ii, u ngwo any:uu kmênê, yepê, Kí pyópu ngê yinté kópu a pwopwo u l:êê dîy:o myeyi d:uu. ¹³ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpa-pê. Yepê, Pi knî y:oo a kópu mb:aa dyámê ghi knî yi mbêmê kwéli adhyin:aa nyêm, Kí pyópu ngê kópuni a nga dê d:uu, amyimî ny:ee ngmê. Yepê, Kópuni a nga dê d:uu, u mgamê ngê adîñ:aa ya.

Njudas ngê kada pini knî ye u ngwo vyu, yepê, Yesu kwódo ngê aní ghê

Mak 14:10-11; Luukí 22:3-6

¹⁴ Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi vy:o pi ngmêdo kwo, u pi Njudas, Kédiyót pi. Yi ngwo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî ye loo, ¹⁵ yepê, Yesu u kwódo ngê aní ghê knomomê, ye lukwe a ka ngmanmyinê kê ngmê? Wod:oo ndapî pyoloy:a u kwo y:ee ngópu. ¹⁶ Yi ngwo Njudas ngê dye ghi doo y:enê, apê, Yesu kwódo ngê wu dini ghi ngê aní ghê.

Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u nté l:âmol:âmo

Mak 14:12-16; Luukí 22:7-13

¹⁷ Wéni n:ii ngê Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa dnyimo kuwo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté u ngwo myednyimo l:âmol:âmo. Yi wéni ngê Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka póó dniye, kwo, Mâawe. Kwo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u nté ló y:i nmîmo l:âmol:âmo? ¹⁸ Yesu ngê pi miyó pi ngmê ka dy:ââ doo, Njedusalem. Yepê, Ala kópu u kwo dp:uu vyi nyoo, kwipi, Nyi mâawe ngê nga atédê dy:ââ nyo. Kwipi, U dye ghi machedê, u p:uu

ndiye pyu knî yi k:ii naa u nté ngomo k:oo nmîmo pîpî.

¹⁹ Wod:oo kada a y:ee ngópu, Njedusalem lee knopwo, kópuni Yesu ngê ye vyu, yinté mî d:uu ngópu, yi nááli u nté yi ngomo k:oo mî l:âmo ngópu.

Yesu u k:ii kuwókuwó kmaapî u ngwo dóó ngópu

Mak 14:17-26; Luukí 22:14-23; Njon 13:21-30; 1 Kódin 11:23-25

²⁰ Kââdî dini ghi n:ii ngê gho, Yesu, p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi k:ii, yi kmaapî tédê yaa dniye. ²¹ Dini ghi n:ii ngê dnye kmaapî, Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpa-pê, yepê, nmyi vy:o pini ngmê a kwódo ngê a wowo. ²² P:uu ndiye pyu knî yi nuw:o dmi dono ngê pyodo, ngmêngmênté u kwo doo póó, kópu, Nê kuu, apii? ²³ Yesu ngê yepê, K:omo tpile d:ââ mu ngmîdi k:oo mbîdédi n:êê nmo kmênêkmênê té, ngmênté nmyi vy:o pini ngmê a kwódo ngê a wowo. ²⁴ Yepê, Ala kópu puku yedê ló dini mwo a d:êê ngópu, apê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u kwódo ngê pi angmê ghê, pi knî y:oo wa mgîmî ngmê, wa kpaka ngmê, wa vya ngmê. Yepê, Pini n:ii ngê yi kópu a ntiyentiye, a kwódo ngê a wowo, yi pini d:ud:umbiy:e choo nkîngê, Chóó Lémi ngê dpodombiy:e wa kpada. Yepê, Yi pini ngê u kpadakpada tédê ala kópu wamî vyi, awo, L:omo m:aa ta, yi dono daap:aa d:uu ngê. ²⁵ Pini n:ii Yesu u kwódo ngê doo wowo, Njudas, yi pini ngê kwo, Nê kuu, apii? Yesu ngê kwo, Nyóó kîchi vyi.

²⁶ Dini ghi n:ii ngê dnye kmaapî, Yesu ngê mbîdédi a ngêêdî, Chóó Lémi kwuno ngê, puwâ, p:uu ndiye pyu knî ye y:ângo, yepê, Ala a chóochóó, nê. ²⁷ U kuwó dini ghi ngê kapî a y:ângo, wain k:oo a pii ngê, kumu mbee ngê, Chóó Lémi kwuno ngê, p:uu ndiye pyu knî ye mye y:ângo, yepê, Nmyo yintómu nda yó. ²⁸ Yepê, Ala a wêê. Yepê, Pi yilí yi dono chedêchedê u l:êê dîy:o, wêê a p:uu wa pwii. Yepê, Yi wêê ngê Chóó Lémi ka pi yilí wa a kââdî. ²⁹ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Wain daamunî nda, u dí wéni n:ii ngê a pi ndîi ngê amí pyódu, pi yintómu anîn:aa y:enê, M:aa kóó k:oo kmaapî ndîi u ngwo anm:uu dóó, wain kamî u ngwo anm:uu nda. ³⁰ U kuwó dini ghi ngê wéti ngma a ngí ngópu, Njedusalem a kuwo ngópu, mbu mbêmê mî kee dniye, mbwini n:ii u pi Olipi.

Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyu

Mak 14:27-31; Luukí 22:31-34; Njon 13:36-38

³¹ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo awêde mgîdí vy:o a mgîmîmgîmî nê, nmyinê kuwokuwo nê, nmye mbêpêmbêpê té. Yepê, Puku yedê alanté a tóó, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Sipi y:enê pyu wa vy:a, sipi w:uu wa mbêpê dmi. ³² Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê amênî pyidu, nmyi kada aní ghê, Nkálili aní lê.

³³ Pita ngê kwo, K:omo tpile kî tpóknî y:oo wunê kuwokuwo ngi, ngmênté nê mu ngmîdi daanê kuwo ngi.

³⁴ Yesu ngê Pita ka kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpa-pê. Kwo, Mgîdí vy:o kêmkêm ghêlî k:ii daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, pi knî ye ala kópu nye tpa-pê, yenye, D:aa p:uu ndiye pyu ngmê. ³⁵ Pita ngê kwo, A Lémi. Kwo, Yi kópu daanî d:uu. Kwo, K:omo tpile l:êê

† 26:27 Ex 24:8; Jer 31:31-34; 1 Kódin 10:16; Hipîlu 9:20

díy:o wamye vya nê, myedaanê wópu ngi. Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu ka yinté mye vyí ngópu.

Yesu Nketsemane u ngwo doon:aa ngêpê

Mak 14:32-42; Luukí 22:39-46

³⁶ U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, ghi ngmê lee dniye, u pi Nketsemane. Yesu ngê yepê, Al:ii dmyinê ya, mwi nîmo ngêpê. ³⁷ Yesu ngê pi pyile kyedekyede mu mwada y:i núw:o too, Pita Sepédi tp:oo dê. Yesu u gha dono ngê pyodo, u ghê myedê kee wo. ³⁸ Yi pini pyile knî ye yepê, A nuw:o dono ngê ayi chedêchedê nê. Yepê, Al:ii dmyinê ya, dpî ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Dmyinê t:âât:ââ nê, a l:êê díy:o myedmyinê ngêpê. ³⁹ Yesu ngê a kuwo too, pee tp:oo mwada y:i loo, têpê mbêmê kwódokwódombiy:e mî dyimê wo, u mî ka doo ngêpê, kwo, M:aa. Kwo, Tpile yilí yintómu nga u ntââ. Kwo, U ntââ ala dono u mb-waa daanî nda? Kwo, Ngmênê ngwépi daanî puwâ. Kwo, K:omo tpile ala kópu u ya a nga daa kwo, ngmênê a nga dpî d:uu ngi, mu kópu u díy:o a kada nye tóó. ^{††}

⁴⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu yedê diyé wo, apê, A p:uu ndiye pyu yoo mu dpî té. Pita ka kwo, Lukwe díy:o doo u ntââ, dye ghi dêêkwédi ntênê daanmyi ya? Kwo, Lukwe díy:o a l:êê díy:o dp:ee ngêpê té. ⁴¹ Yesu ngê yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo, dpodombiy:e dmyinê ngêpê, pi ngê dpodombiy:e kédangê tókó nmyo, dono nmye daapêdê ní we. Yepê, K:omo tpile kópu mb:aa nmye tpapê tumo, ngmênê nmyi tókótókó tédê wanmyi dêê dmi. [‡]

⁴² Myombó Yesu ngêpê tédê mê loo, u mî ka kwo, M:aa. Kwo, Kíd:a w:ee. Kwo, Dono mbwaa daanî nda knomômê, ye yoo angênté waní ngee. Kwo, Yi dono mbwaa u wépi daanî puwâ, ñyóó ñuw:o u pono n:aa vyápê. ⁴³ U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu pyile knî ye mê diyé wo, apê, Mu dpî té. Dpî vyílê ngê dyaa ye chedê ngê.

⁴⁴ Pyolombó Yesu modoon:aa ngêpê. Mwiyémyiyé ntee doo ngêpê, yinté modoon:aa ngêpê. ^{††45} U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu knî ye yedê diyé wo, yepê, Mwo anmyi dpî té? Yepê, Angênté, dmyongê nyaa dniye? Yepê, Munto. Yepê, Ala u dye ghi. Yepê, Pi dono knî y:oo ala ngwo a mgímímgímí nê. ⁴⁶ Yepê, A pii dmyeno. Yepê, Paa ala. Yepê, Óó! Yepê, A kwódo ngê pini n:ii dê ghê, yepê, ka pwiye knî.

Yesu u ngwo mgímí ngópu

Mak 14:43-50; Luukí 22:47-53; Njon 18:1-11

⁴⁷ Yesu ngê danêmbum ghêlî daa chedê ngê, wod:oo lede yoo taa dniye, Njudas yi kada doo kwo, pini n:ii Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi vy:oo pwii wo, Yesu yinê dóó. Yi lede knî y:oo kaa taa núw:o tumo. Yi yéli Nju tpémi yi kada pini knî y:oo dy:ââ tumo, yepê, Yesu nyinê mgímí yó. ⁴⁸ Maa p:uu Njudas ngê yepê, Pini n:ii nínê chipéchipé, yepê, yi pini yi vyílo. Yepê, Dpî mgímí yó.

† 26:38 Njon 12:27 †† 26:39 Hipílu 5:7-8 ‡ 26:41 Hipílu 4:15 †† 26:44 2 Kódin 12:8

⁴⁹ Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Njudas Yesu ka loo, kwo, Mw:ââkó Mââwe. Njudas ngê Nju tpémi yi chipéchipé ngê Yesu u ngwo a chipé ngê, n:uu Yesu kpââ pee p:uu dyíngo. ⁵⁰ Yesu ngê kwo, Kópuni u pyinê cha ngmêê, d:uu ngi. Wod:oo lede knî y:oo Yesu dpodombiy:e mgímí ngópu. ⁵¹ Yesu p:uu ndiye pyu ngmê ngê u yi doo kwo, Lede yoo nî vya té, wod:oo u taa a ngêêdî, lede ngmê mbwámê pèdê chápwo, ngmênê kn:aadi ngê, ngwene ngmê ngópu. Yi lede kpêê ziyé pyu yoo yi kada pini u dpodo pyu ngmê. ⁵² Wod:oo Yesu ngê kwo, Njaa u dópo mênê mê kédi. Kwo, N:ii ngê taa ngê l:êê dpî dóó, yi l:êê tédê dpî pw:onu.

⁵³ Kwo, Lama daa tóó M:aa ka wodí vyí, ye enjel yilí tp:oo témi tap a ka pèdê dy:ââ, paan:aa ngee nmo. ⁵⁴ Kwo, Yi enjel yoo wodí dmy:ee té, ye ala yéli y:oo angênté paa mgímí nê, kópuni puku yedê a tóó angênté myepaa ntiye ngmê. ⁵⁵ Yesu ngê yi lede knî ye yepê, D:aa l:êê pyu ngmê. Yepê, Lukwe díy:o kaa taa kélê a ka dmyinê lee dmi. Yepê, Wo yilí yi k:oo Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmyi vy:oo kínoo a kwo, y:i nîmon:aa dêêpí. Yepê, Lukwe díy:o y:i dpîp:e mgímí noo. ⁵⁶ Yepê, Ngmênê alanté dmye mgímí nê, mu kópu u díy:o kópuni Chóó Lémi u komo kapí pyu knî y:oo wunê a d:êê tumo, doo u ntââ daapídmye kn:aadi ngmê.

Yi ngwo Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, mbêpê dniye.

Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu u ngwo kóté kalê ngópu

Mak 14:53-65; Luukí 22:54-55,63-71; Njon 18:13-14,19-24

⁵⁷ N:ii knî y:oo Yesu mgímí ngópu, kpêê ziyé pyu yoo yi kada pini ndíi Kayapas u ngomo k:oo núw:o ngópu. Yi ngomo k:oo kada pini yoo, dêêpí pyu yoo yi k:ii, mwiye nipi a wó. ⁵⁸ Pita ngê Yesu doo yâmuyâmu, tumutumu yi kuwó doo a kwo, daa chono doo a paa. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngomo k:oo mî kee wo, Pita yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo myimí kee wo, lede knî yi vy:oo mí yaa wo, apê, Yesu ngê kópuni a d:uud:uu ngmê, a ngópu paa d:uu y:e. ⁵⁹ Yi ngomo k:oo Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu dnyen:aa kóté kígha. U yi y:e doo kwo, Yesu kn:ââ nmí ché, u ngwo nmí vy:a. Pi yilí knî y:oo yi chóó yi yipe tee kópu Yesu p:uu yilí t:ee ngópu, ⁶⁰ ngmênê pi miyó dê y:oo yi kópu ngmídi ngê daa pyódu ngópu, yi kópu u l:êê díy:o Nju tpémi ye doo u ntââ ngê pyodo, Yesu daapí ndyíko ngópu. U kuwó dini ghi ngê pi miyó dê y:oo kópu mu ngmídi ngmê vyí ngópu, ⁶¹ kada pini knî ye yepê, Kí pini ngê ala kópu nmo a vvu, nmopê, Nê u ntââ, Chóó Lémi u ngomo anê pw:ono, wo pyile amí lê, u ngwo am:aa wó. ^{††62} Wod:oo kpêê ziyé pyu yoo yi kada pini ndíi ghêêdî wo, Yesu ka póó wo, kwo, Kópuni m:uu dê vyí ngmê, daanyinê vy:a? ⁶³ Ngmênê Yesu tumo doo ya. Myombó Yesu ka kwo, Yâpwoni ghê a t:a, yi yâpwo ngê a y:enê ngi. Kwo, Nmo kidimê k:omodanê. Kwo, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, Tp:oo n:ii nmo t:âât:ââ, kwo, mumdoo nyi vyílo? ^{††64} Yesu ngê kwo, Ñyóó kíchi vyí.

†† 26:61 Njon 2:19-21 ††† 26:63 Mát 27:12; Is 53:7

Kwo, Mu dini ghi ngê wanmyi m:uu nê, wanmyi vyi ngmê, anye, Kî Chóó Lémi u Pi Ndêndê. Anye, U pi ndîi ngê dê pyódu, Chóó Lémi u che p:ââ pee ngê dê pyódu, nkálí too pee dmi mbêmê muyedê pwiyé knî.

^{†65} Yesu ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê u kwo vyu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê chóó u mbwo kpídî a chópu, yi mâawe knî ye yepê, Kî pini u chápwo pyu u yinmo daamu a kwo. Yepê, Chóóchóó kêdê ndyíko.

Yepê, Ala kópu nmo dê vyi, Chóó Lémi u d:aa anê kâadî. ⁶⁶ Yepê, Nmyi nuw:o dmi angênté a tóó? Kada pini yintómu knî y:oo kwo, Chóó u pye dê yé. Kwo, Vya koo, pw:oo we, daadî ya. ^{††}

⁶⁷ U kuwó dini ghi ngê kêpa dnye tpyípwí, kílî myednye kpakakpaka, ^{†68} dnye nkwitinkwiti, kpídî pee ngê ngwolo dê wópu dumo, u nkwo dnye vyee, kópu, N:aa dê vya ngi? Kópu, Chi dípî. Kópu, W:ii Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, ye pini n:ii ngê dê vya ngi, u pi nmo pîchi vyi. Kwo, Lukwe díy:o nangê Chóó Lémi ngê a ngmidi nyoo.

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê

Mak 14:66-72; Luukí 22:56-62; Njon 18:15-18,25-27

⁶⁹ Dini ghi n:ii ngê Yesu dnye kóté kîgha, yi ngwo Pita yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo doo ya. Dpodo módó ngmê u kwo a loo, kwo, Nyi ngmê, Yesu Nkálili pi p:uu nye ya yédi. ⁷⁰ Ngmêndê Pita ngê yoo yi ngîma u kwo a wópu ngê, kwo, Ye kópu d:oo w:ee ngê. ⁷¹ Wod:oo Pita pyuwópyuwó têdê u nkîgh:ê doon:aa kwo. Dpodo módó m:uu ngê y:i mye módu, pi knî ye yepê, Kî pini Yesu Nasalet pi p:uu kídoo ya. ⁷² Myombó Pita ngê mêdê wópu ngê, ye kpaawo, yepê, Ye pini daa a lama pini. ⁷³ Daa ndîi dye ghi yimî loo, yi yéli Pita ka knî m:uu loo, kwo, Nye k:omodanê. Kwo, Nyi yi pini p:uu ndiye pyu ngmê. Kwo, Nye kînga dpî mya. Kwo, Dpî wee mu ngmidi, Nkálili Wee. ⁷⁴ Wod:oo Pita ye mê kpaawo, yepê, Ye pini daa a lama pini. Vyílo yi dini ghi ngê kêmkêm ngmê ka wo, ⁷⁵ wod:oo Pita ngê Yesu u kópu mí nuw:o kwólu, apê, Yesu ngê a ka moda vyi, Kêmkêm ghêlí k:ii daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê. Wod:oo Pita u gha d:ud:umbiy:e dyênê wo, kuwa pwii wo, y:i doon:aa mbê.

Yesu Paléti ka u ngwo ñuw:o ngópu

Mak 15:1; Luukí 23:1-2; Njon 18:28-32

27 Mw:aa mgídí vy:o Nju tpémi yi kada pini yoo nipi dnyen:aa danêmbum, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii. Yi danêmbum têdê Yesu u vyee u dy:oo a chápwo ngópu. ² U kuwó dini ghi ngê Yesu kóó dê kudu dumo, Lóma lede yoo yi mâawe ndîi Paléti ka ñuw:o ngópu.

Njudas ngê chóóchóó u ngwo a nâkâ ngê

Dpodo 1:18-19

³ Pini n:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo, Njudas, dini ghi n:ii ngê u lama yaa wo, apê, Yesu kêdê ndyíko ngmê, daa kêmakêma mye vyee ngmê, u nuw:o d:ud:umbiy:e

[†] 26:64 Mát 24:30; Dan 7:13 ^{††} 26:66 Lev 24:16; Njon 19:7

[‡] 26:67 Is 53:5

dono ngê pyodo, apê, Dono kópu ngma atédí d:uu. Wod:oo Yesu kwódo ngê wowo u l:êê díy:o ye ndapîni u kwo y:ee ngópu, yi ndapî pyolo y:a kada pini knî ye mêmî y:ângo. ⁴ Yepê, Dono ndîi ngmêdí d:uu. Yepê, Pini n:ii u dono daa tóó mo daa tóó, u kwódo ngê kídî ghê, daa kêmakêma nmye vyee ngmê. Njudas ka kwo, Nmo mêkidimên:aa mbumu. Kwo, Ye kópu ñyóó nyi l:âmo ngi. ⁵ Wod:oo Njudas Chóó Lémi u ngomo k:oo kee wo, yi ndapî dyuu y:i mí dy:ee too, wod:oo kuwa pwii wo, chóóchóó mîndê nâkâ ngê, yed:oo pwene.

⁶ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo yi ndapî mêdê ngî tumo, noko yepê, Ala ndapî Chóó Lémi u ngomo k:oo daadî ya, mu kópu u díy:o wu pini ngê pi vyee u l:êê díy:o kmênê ngê. ⁷ Yi ndapî p:uu noko dnye danêmbum, yed:oo têtê ghi u ngwo ngmê pwila ngópu, noko yepê, Pi my:oo n:ii Njedusalem adîn:aa pwopwo, y:i paan:aa kmênêkmênê koo. Yi têtê ghi d:ââ l:âmol:âmo pyu ka pwila ngópu. ⁸ Pi knî y:oo yi têtê ghi u pi ntaa ngópu, apê, Wêê u têtê ghi. Awêde u pi yinté mwo tóó.

⁹ Chóó Lémi u komo kapî pyu Njedímaiya ngê kópuni wunê a d:êê ngê, yi ngwo ntiye ngópu. Yi kópu ala, Ndapîni u pi Yisiléli tpémi y:oo yi pini u l:êê díy:o vyi ngópu,

yi ndapî pyolo y:a a ngî ngópu,

¹⁰ d:ââ l:âmol:âmo pyu ka u têtê ghi u ngwo pwila ngópu.

Nmî Lémi ngê yinté a ka a vyu.

Paléti ngê Yesu u ngwo doo póópóó

Mak 15:2-5; Luukí 23:3-5; Njon 18:33-38

¹¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu Lóma lede yoo yi kada pini Paléti ka ñuw:o ngópu, yi ngwo u pwopwo u nt:u kópu u kwo mye vyi ngópu. Wod:oo Paléti u kwo póó wo, kwo, Mumdoon nyi Nju tpémi yi king? Yesu ngê kwo, ñyóó kîchi vyi. ¹² Kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii, Yesu p:uu yipe tee kópu yilí t:ee ngópu, ngmêndê Yesu ngê kópu daangmê vyu.

¹³ Paléti ngê kwo, Kêémí m:uu yilí ngee kapî ngmê. Kwo, Yi kópu yilí nye nyêmî té. Kwo, Lukwe díy:o tumu nye kwo. ¹⁴ Ngmêndê Yesu tumu doo kwo, kópu daa vyu, wod:oo Paléti ngê apê, Kî lónté pini? Apê, Lukwe díy:o kópu daa tpapê?

Paléti ngê Yesu u vyee têdê u ngwo dy:ââ ngê

Mak 15:6-15; Luukí 23:13-25; Njon 18:39-19:16

¹⁵ M:ââ k:oo Nju tpémi yi naa ndîi u dye ghi ngê, yélini mbwa k:oo dnyimo kwo, Paléti ngê ngmêdpímo pw:iipw:ii, apu, Nju tpémi yi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa we. Pini n:ii u pi pi knî y:oo u kwo dnyimo tpapê, yini yidpímo pw:iipw:ii. ¹⁶ Yi m:aaani ngê mbwa u mênê pi ngmêdoo kwo, u pi Mbadapas. Pi yintómu yi lama yi pini u pi doo ya. ¹⁷ Dini ghi n:ii ngê yoo kwodonkwodo a wó, Paléti ye póó wo, yepê, Ló pini u yi nmye ngma a kwo, ní pw:ii? Yepê, Mbadapas ay:aa pw:ii ó Yesu ay:aa pw:ii, pini n:ii p:uu ala kópu a tpapê ngópu, apu, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, wu vyílo. ¹⁸ Paléti ngê yi kópu ye poo ngê, mu kópu u díy:o

u lama doo ya, Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu ka ñ:ee dê kaa ngmê, a kêê k:oo u l:êê díy:oo dê kaa ngmê.

¹⁹ Yi ngwo Paléti kóté tédê doo ya, u kpâm ngê pi u kwo ngmê dy:ââ ngê, Paléti ka kwo, A Lémi. Kwo, Ng-mâm ngê nga até da dy:ââ nê, a ka dê, Nyi ngê ye pini ngê kópu kíngmê d:uu. A ka dê, Pi mb:aa yila. A ka dê, Mgídí vy:oo a wóo k:oo kídí m:uu, u ngwo dí nkíngê mb:anê.

²⁰ Nju tpémi yi kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii, yi tpóknî y:oo yoo yi mbodo dmi vyuu ngópu, yepê, Paléti ngê Mbadapas dpo pw:ii ngê, Yesu dpî vya ngê. ²¹ Wod:oo Paléti ye póo wo, yepê, Ló pini nmyi l:êê díy:oo ngmanî pw:ii? Kwo, Mbadapas yi pw:ii ngi. ²² Yepê, Yesu ngê ló kópu ngmanî md:o, pini n:ii p:uu ala kópu a tpapê ngópu, apu, Chóo Lémi ngê a ngmidi ngê. Kwo, Kídosi ñedê t:ee ngi. ²³ Paléti ngê yepê, Doo u ntââ. Yepê, Dono kópu ndíi daangmê d:uu ngê. Ngmênê pi yilí yintómu Paléti ka dpodombiy:e mbwolo, kwo, Vya ngi. Kwo, Kídosi ñedê t:ee ngi. ²⁴ Wod:oo Paléti ngê a w:ee ngê, apê, Doo u ntââ yi nuw:o dmi daanî ngmêê. Apê, Ye daanî ng:aa mbê knomomê, ye wa gheteghete mbê dmi. Apê, Ala pini u vyee tédê módó n:aa dyede, ngmênê yi dono a p:uu kíngí kaalí. Wod:oo u dpodo pyu ngmê ka kwo, Mbwa d:ââ a ka ngma a ñuw:e. U kwo yedê ñuw:oo, Paléti ngê kóo dê pi yintómu yi ngópu ghêê doo, yepê, Ala pini u vyee tédê módó nmye dyede ngmê. Yepê, Yi dono nmyi p:uu choo ya. Yepê, Nê kuu, a pi daa t:a, a kêê dê dí ghêê dê. ²⁵ Pi yintómu knî y:oo kwo, Pi dono yila, pw:oo we. Kwo, Chóo Lémi ngê u ntââ daawa a vy:u. Kwo, Mu dini ghi ngê u ntââ wa vy:ee a knomomê, ye nmî p:uu dpo vy:ee ngê, nmî tp:ee dmââdíma yi p:uu myedo vy:ee ngê. ²⁶ Wod:oo Paléti ngê Mbadapas mbwa k:oo pw:ii ngê, lede knî ye yepê, Yesu kpaka yó. Wod:oo yedê kpê dmi ngê kpaka ngópu. U kuwó dini ghi ngê Paléti ngê yepê, Núw:o yó, kídosi ñedê nyi t:ee yó.

Lóma lede knî y:oo Yesu u ngwo dnye nkwitinkwiti

Mak 15:16-20; Njon 19:2-3

²⁷ Lóma lede knî y:oo Yesu Paléti u ngomo mbwa kalé ngmê k:oo ñuw:o ngópu, ledeni yoo dnyen:aa líme, nipi a danê tumo. ²⁸ Yesu u mbwo kpídíni doo ya, a ngee ngópu, kpídí pee king knî y:oo yi mbwo ntee dnyimo t:emí dé, yinté kpídí u mbwo ngmê t:ee ngópu.

²⁹ Noko yepê, King knî yi mbêmê kidon ntee a kwo nyédi, kî pini mbêmê yinté tpile my:oo kaa koo, wod:oo yi kóo diidii a ngí tumo, a kmongo tumo, kidon ntee tpile u ngwo ngmê l:âmo ngópu, Yesu mbêmê kaa ngópu. Noko yepê, King knî y:oo kiyé ntee a tpyé tumo, kî pini ka yinté tpile my:oo y:ee koo, wod:oo yimbwi ngma a ngí ngópu, u kwo y:ee ngópu, kwo, Chi tpyé, nmî kada pini ngê chi ya. U kuwó dini ghi ngê dnye yumuyumu, k:omodanê ngê dnya a chipéchipé, kópu, Munmíkó nmî Mâawe ndíi, Nju tpémi yi king.

³⁰ P:uu dnye tpyîpwi, yimbwi n:ii doo tpyé, u kuwó dini ghi ngê kwulo mêtê ngee ngópu, mbêmê dnye kpêêpí. ³¹ U nkwitinkwiti dini ghi n:ii ngê yé ngópu,

kpídí mb:aa n:ii u mbwo t:ee ngópu, mêtê ngee ngópu, chóo u kpídí u mbwo mê t:ee ngópu, wod:oo ñuw:o ngópu, apê, Kídosi ñedê nm:uu t:oo.

Yesu kídosi ñedê u ngwo t:ee ngópu

Mak 15:21-32; Luukí 23:26-43; Njon 19:17-27

³² Dini ghi n:ii ngê Lóma lede knî y:oo Yesu u vyee tédê dnye ñeñe, maa p:uu Sadéni pi ngmê m:uu ngópu, u pi Saimon. Lede knî y:oo yi pini ka dpodom-biy:e kwo, Kí pini u kídosi dnyinê ngi. ³³ Kwéli lee dniye, yi ghi u pi Mbodo Dîné, Nju tpémi yi dnye ngê, Nkolko-ta. ³⁴ U yi y:e doo kwo, Yesu ka wiwi ndíi ngê daapaa pyaa we, wod:oo yi komo ngmê wain d:ââ k:oo a vyilê ngópu, Yesu ka y:ee ngópu, ngmênê Yesu ngê dini ghi n:ii ngê d:uu ngê, wépi ye puwâ. ³⁵ Yesu u mbwo kpídí a ngee tumo, kídosi ñedê u ngwo t:ee ngópu. Wod:oo u kpídí yêê tumo, yi kpídí knî yi l:êê díy:oo dnye ng:oo, noko yepê, Alani nanê wa a ngí, woni nanê wa a ngí. ³⁶ U kuwó dini ghi ngê mbwódo yaa dniye, dnye y:enê, apê, Pi ngê wa a ngee. ³⁷ U pwopwo u nt:u kópu kídosi ñedê u pwo t:ee ngópu, apê, Yesu, Nju tpémi yi king. ³⁸ Pi miyó yi wéni ngê Yesu u nkígh:ê kídosi ñedê mye t:ee dumo. Woni u wéni pee t:ee ngópu, woni u t:anê pee t:ee ngópu. Yi tpódu y:oo pi mwiyé dpîmo a vyee dé, yi tpile myedpîmo a t:âmot:âmo dé.

³⁹ Yélini maa p:uu dnye paa, dini ghi n:ii ngê Yesu kídosi ñedê a m:uu ngópu, dnye nkwitinkwiti, ⁴⁰ kópu, Nyi lónté pini? Kópu, U yi nga doo kwo, Chóo Lémi u ngomo nê pw:ono, wo pyile amí lê, u ngwo am:aa wó. Kópu, Mumdooyi Chóo Lémi Tp:oo, ye ñyóó kídosi ñedê a ghidi, ñyóóchóo mê ngee ngi. ⁴¹ Kada pini yoo, dêêpí pyu yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii, yinté myednye nkwitinkwiti. ⁴² Noko yipu, Kn:aa pini yoo yidoo ngêêpí dé, ngmênê doo u ntââ chóochóo daawa ngee. Noko yipu, Mumdooyi Chóo Lémi ngê nmî kada pini ngê a pyódu ngê, kídosi ñedê chóo wunê wupwo knomomê, ye u ngwo u kwo nmo kélímí té. ⁴³ Noko yipu, U nuw:o Chóo Lémi p:uu a kwo, apu, Nê tp:oo. Noko yipu, U nuu ghi Chóo Lémi nódo wo tóo, ye pêtê ngee. ⁴⁴ Kpaa pyu n:ii dê Yesu u nkígh:ê kídosi ñedê t:ee dumo, Yesu yinté myedpîmo nkwitinkwiti.

Yesu kídosi ñedê u ngwo pwene

Mak 15:33-41; Luukí 23:44-49; Njon 19:28-30

⁴⁵ Kââdí mââ kélê dini ghi ngê, yi dyámê pee mbêmê mgídí a ghay wo. Dini ghi n:ii ngê kââdí ngê liy:aa pyile a kuwo ngê, mê wa wo. ⁴⁶ Yi dini ghi ngê Yesu dpodombiy:e ka wo, apê, Ilay, Ilay, lama sapaktáni. Yi kópu u nt:u kópu, A Yâpwo éé. A Yâpwo éé. Lukwe díy:oo a mo cha kuwo nê? Lukwe díy:oo nga d:oo ch:anê wo? ⁴⁷ Yélini y:i doo kwo, Yesu u dnye yi ny:ee ngópu. Yi yéli woni knî y:oo noko yepê, Ilacha ka ka kââ. ⁴⁸ Pi mbêpêmbêpê ngmê loo, tpênê n:êê ngmê ñuw:oo, wain d:ââ k:oo kmênê ngê, yimbwi ñedê kââ, Yesu komo t:âmo mbee ngê, apê, Nda ngê. ⁴⁹ Ngmênê pi woni knî y:oo kwo, Ngí t:ââ kmêle. Kwo, Ilacha wunê pwiyé knî,

ó daawa nî. Kwo, Ilacha ngê kî pini kîdosi ñedê yinê wunê ngêêpî? ⁵⁰ Myombó Yesu dpodombiy:e mêyi ka wo, yed:oo pwene.

⁵¹ Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo kpîdî ndîi n:ii doo ya, yi kpîdî ngê yoo yi maa dpîmo nkokonkoko, apê, Chóó Lémi u yâpwo ghi k:oo daapaa nî dniye. Yesu kîdosi ñedê dini ghi n:ii ngê pwene, wod:oo yi kpîdî chóó mîné chaa wo, châpwochâpwo ngê nkwoodo a yaa wo, knâpwo dî. Yi ngwo yi dyámê pee mye ghêdê mbê wo, t:aanî chaa dniye, ⁵² pi ntóó kpomo n:ii knî yi mênê a kmênê tumo, mye kweñe dniye. Chóó Lémi u nuu u yoo, yélini wunê a pw:oo dniye, yi ngwo a pii dniye. ⁵³ Yesu dini ghi n:ii ngê a pii wo, yi yélini yi kpî k:oo a pwii dniye, Njedusalem lee dniye, pi yilî knî y:oo mî m:uu tumo.

⁵⁴ Lede n:ii knî y:oo Yesu kîdosi ñedê t:ee ngópu, yi mâáwe ndîi u k:ii kîdosi u nkîgh:ê dnyen:aa kwo, Yesu dnye y:enê. Dini ghi n:ii ngê dyámê pee ghêdê mbê wo, yi kópu yilî yi ngópu mye pyaa dniye, nkîngê mbê dniye, noko yepê, Kî ndêndê ngê Yâpwo ndîi tp:oo. ⁵⁵ Pyâa y:i yilî doo kwo, daa chono dnya a kwo, y:i dnya a vuuwo. Yi pyópu knî y:oo Yesu Nkálili Wee u kwo dnyimo a yâmuyâmu, myednyimo a ngêêpî. ⁵⁶ Yi vy:oo pyâa pyile doo kwo, Méli Makídala pyâa ngmê, Méli myomo, Njems mbwémi Njósép yi pye, Sepédi u kpâm pyolo, Njems mbwémi Njon yi pye.

Yesu ntóó u ngwo kmênê ngópu

Mak 15:42-47; Luukí 23:50-56; Njon 19:38-42

⁵⁷ Daa kêmakêma kâadî doo wupwo, Adamátiya pi ngmê ta, u pi Njósép. Yi pini ndáápi ngmê, myenté Yesu p:uu ndiye pyu ngmê. ⁵⁸ Paléti ka loo, Yesu ntóó u kwo mîné ch:ee ngê, wod:oo Paléti ngê u lede knî ye yepê, Wu pini ntóó ala pini ka nyi y:ee yó. ⁵⁹ Wod:oo Njósép adî lê, kpîdî mb:aa ngmê pwila ngê, Yesu ntóó kîdosi ñedê a ngópu, yi kpîdî ngê a kmongo ngê. ⁶⁰ Ntóó ñuwo, chóó u kpomo u mênê mî yó, chêêpî ndîi yi kpomo t:âmo ngmê tpiyé wupu kwólu, u ngwo nkoko ngê, wod:oo p:o loo. Yi kpomo pi knî y:oo t:aanî paa mwiyé a ché ngópu, yi Njósép mupwoknî yi ntóó kmênêkmênê u l:êê díy:o. ⁶¹ Méli Makídala pyâa, u pénta Méli k:ii, kpomo chedê dpîmo ya, Njósép ngê Yesu ntóó yi ngópu kmênê ngê.

Kada pini knî y:oo lede knî ngmê kpomo chedê u ngwo mîné kuwo tumo

⁶² Womumo mw:aandiye, Sátidé ngê, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, Pádisi yoo yi k:ii, Paléti ka lee dniye, ⁶³ kwo, Nmî lémi, k:omodanê pyu n:ii ma nmyi vya ngmê, u kópu dyuu ngma até dp:o nuw:o kwolo. Kwo, Pi knî ye ala kópu dpîmo tpaépê, yipu, Wa vya nê, wo pyile amî lê, u ngwo amênê pyidu. ⁶⁴ Kwo, P:uu ndiye pyu knî y:oo ntóó wa t:âmo knomomê, pi knî ye wa vyi ngmê, yewo, Kímêdê pyidu, ye yi k:omodanê kópu mbêmê u pi ndîi ngê wa pyódu. Kwo, U ntâa lede knî ngmanyi dy:ââ, ntóó kwéli kmênê ngmê, awêde

† 27:51 Ex 26:31-33; Hipîlu 6:19; 10:19-20 †† 27:55 Luukí 8:2-3 ‡ 27:63 Mát 12:40; 16:21; Njon 2:19-21

mâa y:i dny:oon:aa t:ââ, yed:oo p:uu ndiye pyu knî y:oo ntóó daawa t:âmo ngmê. ⁶⁵ Paléti ngê yepê, U ntâa. Yepê, Lede knî ngmê ñuw:o yó, yi kópu mb:aamb:aa ngê dp:uu l:âmo yó. ⁶⁶ Wod:oo Paléti ngê lede knî yi p:uu ngmê t:ângo, kpomo chedê nipi lee dniye. Chêêpîni kpomo t:âmo doo kwo, yi châa u l:ii p:uu t:ee ngópu, noko yepê, Pi ngmê ngê wa kpêmî knomomê, u ngwo anmo w:ee. Yed:oo yi lede yoo a kuwo tumo, yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê vuuwo, kî kpomo u mênê pi kîngmê kee.

Yesu u ngwo a pii wo

Mak 16:1-10; Luukí 24:1-12; Njon 20:1-10

28 Sandé mw:aa mgîdî vy:o, Méli Makídala pyâa, u pénta Méli k:ii, kpomo chedê lee knopwo, Yesu kwéli kmênê ngópu. ² Yi taa knopwo, têpê dpodombiy:e doo ghêdê, nmî Lémi u enjel ngmê mbóó p:uu a ndê wo, chêêpîni kpomo t:âmo doo kwo, tpiyé wupu kwólu, mbêmê yaa wo. ³ U pâa doo a wuu mbele, límî u wuu ntoo, mye yintoo. U kpîdî dmi d:ud:umbiy:e kpaapîkpaapî. ⁴ Lede n:ii knî y:oo kpomo dnye y:enê, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, mbwee ntóó k:ii pyaa dniye. ⁵ Enjel ngê yi pyópu dê ye yepê, Namê nkîngê. Yepê, A lama ka tóó, Yesu ka dpo vuuwo mo, pini n:ii kîdosi ñedê t:ee ngópu. ⁶ Yepê, Al:ii daa tóó. Yepê, Kêda pyidu. Yepê, A pwiyé cho, ntóó kwéli yé ngópu, yi ghi anyi m:uu nyoo. ⁷ Yi ghi yi m:uu ngópu, enjel ngê yepê, Lîmîlîmî ngê lee cho, p:uu ndiye pyu knî ye mdoo ñuw:o nyoo, yipi, Yesu kêda pyidu, nmyi kada a kwo, Nkálili. Yipi, Y:i anmy:uu m:uu ngmê. Enjel ngê yepê, Yi kópu dpo yidîn:aa vyi. ⁸ Wod:oo yi pyópu dê y:oo lîmîlîmî ngê kpomo a kuwo ngópu. Dpîmo nkîngê, ngmênê w:aa myedê pyw:ee ngópu. Mbêpê a pwaa ngópu, apê, P:uu ndiye pyu knî ye mdoo nyi ñuw:o. ⁹ Maa p:uu Yesu a pyódu ngópu, yepê, Mw:ââkó dp:o. U kwo lee knopwo, yu km:ee dyimê knopwo, yu dê dpîmo tpyé dê. ¹⁰ Yesu ngê yepê, Namê nkîngê. Yepê, A mbwó knî ye mdoo ñuw:o nyoo, yipi, Nkálili Wee u kwo dmyinê lêpî, yipi, Nê y:i anmy:uu m:uu ngmê. †††

Lede knî y:oo kada pini knî ye mdoo u ngwo ñuw:o ngópu

¹¹ Dini ghi n:ii ngê yi pyópu dê maadî dpîmon:aa kwo, lede knî ngmê Njedusalem lee dniye, kópuni yi ngópu pyaa dniye, yi kópu yilî yi yuu dmi kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî ye mîné y:ee tumo. ¹² Kada pini yoo yintómu nipi a wó, yi nuw:o dmi ngmîdi ngê pyódu ngópu, lede knî ye ndapî yilî y:ee ngópu, ¹³ yepê, Kópuni dê pyódu, pi ka nangê vyi. Yepê, Pi knî ye ala kópu dmyinê tpaépê, yipi, Dini ghi n:ii ngê nmî dpî té, p:uu ndiye pyu knî y:oo daa nmî lama ntóó kêdê t:âmo ngmê. ¹⁴ Yepê, Paléti ngê yi kópu a nyêmî knomomê, nmyi kpadakpada u pi a tpaépê knomomê, ye u nuw:o nmo l:âmol:âmo, kópu nmye daangmêwa d:uu. ¹⁵ Wod:oo yi lede knî y:oo yi ndapî yi kêlê a ngee ngópu, kópuni ye

†† 28:3 Mát 17:2 †† 28:7 Mát 26:32 ††† 28:10 Hipîlu 2:11

v yi ngópu, yi kópu pi knî ye ntênê dnyen:aa tpaê. Nju tpēmi y:oo yi k:omodanê kópu awêde mu nyepênyepê ngmê.

**Yesu ngê chóochóó p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo a kê-
ma ngê**

Mak 16:14-18; Luukî 24:36-49; Njon 20:19-23; Dpodo 1:6-8

¹⁶ Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê ngmê Nkálili Wee u kwo lee dniye. Yesu ngê mbwini n:ii u pi ye v yu, yi mbwini mbêmê lee dniye. ¹⁷ Dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, yi yi mbodo dmi ngê k:ame u kwo ghê dniye, ngmênê knî ngmê yi nuw:o miyó ngê dnye ya, yinê ye daa vyílo.

¹⁸ Yesu yi nkîgh:ê a loo, nipi dnye danêmbum, yepê, M:aa ngê mbóó p:uu kópu yilí yintómu yi kada pini

ngê dê pyódu nê, dyámê mbêmê kópu yilí yintómu yi kada pini ngê myaa pyódu nê. ^{†19} Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o dyámê mbêmê ghi yintómu dpí lee dmyeno, pi yilí a p:uu ndiye pyu ngê dp:uu pyódu tóó. Yepê, Dmyinên:aa mbápitísím kîgha dé. Yepê, M:aa u Ghê Dmi, myenté M:aa u k:ii, nmî kêê k:oo dmyinên:aa kapí dé. ^{††20} Yepê, Dêêpî kópu n:ii nmye nî v yi too, yi nuwo dp:uu kalê tóó, mb:aamb:aa ngê dny:oo châachâa dé. Yepê, Nkîngê ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Dye ghi yintómu nmyi p:uu aní ya, u dí, kuwókuwó wéni amí d:ii. Wu u dí. ‡

† 28:18 Epeso 1:20-22 †† 28:19 Dpodo 1:8 ‡ 28:20 Njon 14:23; 15:17; Hipîlu 13:8

Mak

Yesu Kédisu dyámê mbêmê dini ghi ngê doo paa, p:uu ndiye pyu yoo doo ndiye kîgha dé. U kuwó dini ghi ngê pwene, mêda pii wo, u mî ka mê kee wo, u kuwó dini ghi ngê Pita pi knî ye Yesu p:uu dpîmon:aa danêmbum, Mak ngê Pita dpîmo yâmuyâmu. Pita ngê kópuni dpîmo tpapê dé, Mak ngê Kídiki dnye ngê ye mêdpîmo tpiye dé. M:ââ pyolo y:a mê limi mî loo, yed:oo Pita pwene, Mak ngê yi danêmbum Kídiki dnye ngê u ngwo d:êê ngê. Ala yi danêmbum.

Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo a yó

Mátiyu 3:1-12; Luukí 3:1-18; Njon 1:19-28

1 Ala Yesu Kédisu u kópu mb:aa, pini n:ii Chóó Lémi Tp:oo. ² Chóó Lémi ngê kópuni u kwo a vuu, u kwo kapî pyu Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, apê, A kópu y:ee:ee pyu ngada wanî kââ, maa yinê amîné yé.

Yisaya ngê ala kópu mye d:êê ngê, †

³ W:amî mbêmê pi ngma adî kââ, yewo,

Nmî Lémi u maa a yé yó,

maa mb:aa yidó yé yó.

^{†4} M:ââ yilí mî loo, Njon ngê Yisaya u kópu u ngwo ntiye ngê. Yesu ngê u dpodo kn:ââ ghêlî daangê chópu, Njon ngê Chóó Lémi u kópu pi knî ye doo tpa-pê, yi nuw:o dmi doo ngmêêpî dé, Yesu u maa u ngwo doo a yiyé. Njon w:amî mbêmê dpîmo ya, yélini u kwo dpîmo lêpî, ye dpîmo danêmbum. Yipu, Nmyo ndêndê ngê Nju tpémi, ngmênê Chóó Lémi u châachââ nmyi lama daa tóó, kn:aa dyámê tpémi ntee dé, nmyo yinté dé. Yipu, Nmyi dono yilí kée tóó, mbwaa ngê n:aa mbápitísîm kîgha nmyo, Chóó Lémi ngê nmyi dono yilí u kuwó wa kée té, mēdaawa a ngî té, Chóó Lémi u yoo njini ngê u ngwo wanmyi pyaa dmi. ⁵ Njuda tpémi Njon ka yilí loo, Njedusalem tpémi yilí mye loo, dnyen:aa ng:aang:aa. Yi dono yilí yi yuu dmi Njon ka dnyimon:aa a yémî, wod:oo mbwaa ndîi paa Njódan dpîmo kmênêkmênê dé, mbápitísîm ye dpîmo yém, yi dono yilí u ngwo dpîmo ghêêghêê dé.

⁶ Chóó Lémi u komo kapî pyu Ilacha ngê kpîdî gh:aagh:aa ntee dpîmo t:emî, Njon ngê yinté kpîdî myedpîmo t:emî, kámêl gh:aa kpîdî. Pudumakó too pee u mbalêti ngê pyódu ngê, u paa vyílo yidpîmo t:emî. Mty:aa ndâpu kpele numo ch:ee dpîmo kuwo dê, mu kópu u díy:o nté y:i dêpwo ya. ⁷ Pi knî ye yepê, Pini n:ii a kuwó wunê kwo, u pi ndîi. Yepê, Nê tédê. Yepê, D:oo u ntââ, u nkîgh:ê daanî nî. Yepê, Nê tp:ee.

⁸ Yepê, Mbwaa ngê munî mbápitísîm kîgha nmyo, ngmênê yi pini ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa mbápitísîm kalê nmyo.

Njon ngê Yesu u ngwo mbápitísîm kwólu

Mátiyu 3:13-17; Luukí 3:21-22

⁹ Yi dini ghi ngê Yesu Nkálili doo ya, p:aa u pi Nasalet. Yi p:aani a kuwo ngê, Nkálili Wee myedê kuwo ngê, Njódan mbwáani a núwo, Njon ka u ngwo loo, kwo, Mbápitísîm kalê nédi, yed:oo Njon ngê mbwaa lêê u mênê Yesu kmênê ngê. ¹⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu mbwaa lêê u mênê a pii wo, apê, Mbóó mēdê kpêmî. Myenté Chóó Lémi u Ghê Dmi vy:êmê k:ii ntee tpile ngê u pwo a ghêpê wo. ¹¹ Mbóó p:uu dnye ngmê ny:ee ngópu, kwo, Nyi a tp:ee njini, nuu ghi a nódó ka tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu nye d:uud:uu too.

Setan ngê Yesu u ngwo doo dódó

Mátiyu 4:1-11; Luukí 4:1-13

¹² Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu w:amî mbêmê dy:ââ ngê. ¹³ Y:i doon:aa ya, wo podo y:a, Setan ngê y:i doon:aa tókótókó. Chii tpile tp:oo y:i myednyen:aa kwo, enjel yoo a lee dnye, Yesu mē ngee ngópu.

Yesu ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu

Mátiyu 4:12-17; Luukí 4:14-15

¹⁴ U kuwó dini ghi ngê Njon ngê King Helodi ka u dono kópu yilí dpîmo kwódukwódu dé. Yi kwódu yé u l:êê díy:o Helodí ngê Njon mbwa k:oo kmungo, Yesu Nkálili u ngwo loo, pi knî ye dpîmon:aa danêmbum, Chóó Lémi u kópu mb:aa p:uu ye dpîmon:aa danêmbum. ¹⁵ Yipu, Dye ghi mbwee machedê. Yipu, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ daa kêmakêma a chap. Yipu, Nmyi dono yilí kée tóó, yipu, Chóó Lémi ka diyé dmyeno, u kópu mb:aa ka kêlîmî mbê dmyeno.

Yesu ngê u mwiémwiyé p:uu ndiye pyu yoo u ngwo ngmidi too

Mátiyu 4:18-22; Luukí 5:1-11; Njon 1:35-51

¹⁶ Dini ghi n:ii ngê Yesu Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê doo m:ii, te yâmuyâmu pyu miyó módu, Saimon mbwémi Andru, apê, Mu vuyuwó mo. ¹⁷ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, A ngm:êê nódó. Yepê, Te u vuyuwó ntee dpî lama a tóó, pi vuyuwó yinté dpî lama n:aa kîgha. Yepê, Pi yilí Chóó Lémi ka wanmo núw:o.

† 1:2 Mal 3:1; Luukí 7:27 †† 1:3 Is 40:3 †† 1:6 2 Kings 1:8

¹⁸ Yi ngwo dini ghi ngê yi pwoo a kuwo ngópu, Yesu ngm:êê ngópu. ¹⁹ Até yidnye lêpî, mwada y:i myenté Yesu ngê pi mbwémi mē miyó até yi m:uu doo, Njems mbwémi Njon, Sepédi tp:oo dē. Yi mî k:ii dinki k:oo dnye kwo, yi pwoo dnye l:âmol:âmo. ²⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu doo, yepê, A pwiyé cho. Yepê, A p:uu anyi kaa cho. Wod:oo yi mî Sepédi, u dpodo pyu yoo yi k:ii, dinki k:oo a kuwo tumo, wod:oo Yesu u kuwó ghê knopwo.

Yesu ngê kmêna ngmê u ngwo ngm:ii kwólu

Luukí 4:31-37

²¹ P:aa ndîi ngmê u pi Kîpêênnyêm, Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê p:aani ngmê. Yi pini páádi knî Yesu u k:ii Kîpêênnyêm lee dnye, y:i dnyen:aa ya. U kuwó dini ghi ngê, líme wo ngê, ngêpê ngomo k:oo kee dnye, Yesu ye doon:aa dēêpî. ²² Kópuni ye vyi too, yi nyepênnyepê u kópu ngê pyaa dnye, mu kópu u dîy:o dēêpî pyu yoo ntee dnyimo dēêpî, daa yinté dpîmo dēêpî. Kópuni Yesu ngê ye dpîmo tpapê dé, daa ndiye pyu ndîi yoo yi pi dmi mbêmê dpîmo tpapê dé, chóó u pi mbêmê dpîmo tpapê dé. Noko yipu, U kópu yilí yintómu ndē kópu dé. †

²³ Pi ngmaté yi ta, u kmêna u ngwo ngmêdoo kwo. Ngêpê ngomo k:oo adî kee, yi kmêna u komo kââ, Yesu ka dpodombiy:e adî mbwólu, kwo, Yesu Nasalet pi. ²⁴ Kwo, Lukwe nmo ngmanyi md:o? Kwo, Wanyi dyênê nmo? Kwo, A lama nye tóó, Chóó Lémi ngê a ngmídi nyoo, nyi u nuu u pi. ²⁵ Yesu ngê yi kmêna ka kwo, Tumu chi ya. Kwo, Ye pini a kuwo ngi. ²⁶ Yi kmêna ngê yi pini ka nyuno pwopwo adî y:oo, dpodombiy:e adî kââ, wod:oo yi kmêna ngê yi pini a kuwo ngê. ²⁷ Pi yintómu ngwéti dnye, noko dnye póó, noko yepê, Kí lónté kópu? Ndiye tédê kamí. Noko yepê, Yesu kmêna yoo yi pwo a tóó, u dnye a nyémí ngmê. ²⁸ U kuwó dini ghi ngê yi kópu u mdoo yedê húw:o ngópu, Nkálili wee límílímí ngê a ngéêdí.

Yesu ngê Saimon u mbywé pyââ u ngwo pyi ngê

Mátíyu 8:14-17; Luukí 4:38-41

²⁹ Ngêpê ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê a pwii dnye, Yesu p:uu ndiye pyu páádi knî yi k:ii Saimon mbwémi Andru yi p:aa pee lee dnye. ³⁰ Saimon u mbywé pyââ ngmítédmi mbêmê doo dpî, mbii ndîi u ngwo ngmêdoo ya. Dini ghi n:ii ngê taa dnye, Yesu ka yi pyópu yuu adê y:ee ngmê. ³¹ Yesu loo, yi pyópu kwulo kele, a pyidu ngê, wod:oo yi mbii ngê a kuwo ngê, yi pyópu ngê nté ye mē y:ângo.

³² Kââdí dini ghi n:ii ngê gho, yi ngwo Nju tpémi yi líme wo machedê ngê pyodo. U kuwó dini ghi ngê mbii pyu yintómu Yesu ka húw:o tumo, n:ii dé y:e yi kmêna dnye kwo, u kwo mye húw:o tumo. ³³ Yi ngomo t:âmo ghi a nt:ee wo, pi dēpwo a ya. ³⁴ Yesu ngê pwopwokopwe yilí pyi ngê, mbii dyêêdí daa ngmídi yedoo ya. N:ii knî y:e yi kmêna dnye kwo, yi kmêna yilí Yesu ngê ngm:ii kalé too. Yesu ngê kmêna knî ye danêmbum kwódu ngê, mu kópu u dîy:o yi lama doo ya, Pini

† 1:22 Mát 7:28-29

n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, kî yi pini. Yesu ngê u yi dēpwo kwo, Pi yintómu yi lama yi kópu yaa we.

Yesu ngê Kîpêênnyêm u ngwo a kuwo ngê

Luukí 4:42-44

³⁵ Mw:aamw:aa ghêlí daa wa wo, Yesu ngê p:aa u ngwo a kuwo ngê, pi kwéli dēpwo a paa, y:i doon:aa ngêpê, u mî ka. ³⁶ Saimon mbwémi mbwémi ma adî lee dmi, Yesu dnyen:aa nmy:uu. ³⁷ Dini ghi n:ii ngê a pyw:ee ngópu, kwo, Pi yilí knî y:oo ka nmy:uu ngi. ³⁸ Ngmênê Yesu ngê yepê, Kn:aa p:aani lee kmêle, yepê, kópu mb:aa y:i ye ngmênimo tpapê. Yepê, Yi kópu u dîy:o até d:a lê. ³⁹ Wod:oo lee dnye, Nkálili wope wope yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dnyimon:aa koko, Yesu y:i ye dîmon:aa dēêpî. N:ii knî y:e yi kmêna dnyimo kwo, Yesu ngê yi kmêna dpîmo ngm:ii kîgha dé.

Yesu ngê pi ngmê pyi ngê, too pee mbii leprísi u ngwo doo ya

Mátíyu 8:1-4; Luukí 5:12-16

⁴⁰ Pi ngmê Yesu ka loo, too pee mbii leprísi u ngwo doo ya, yu mbodo dē y:e k:ame u kwo ghê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, A lémi. Kwo, U yi nga choo kwo knomomê, ye u ntââ kópuni ngê tupwótupwó ngê pyódu noo, wanyi chedê. ⁴¹ Yi pini Yesu ka ch:anê wo, wod:oo Yesu ngê kêê p:uu yó, kwo, U ya a nga ka kwo. Kwo, Njupwó dí chedê. ⁴² Yi ngwo yi mbii ngê yi pini a kuwo ngê, mb:aamb:aa ngê mē pyodo. ⁴³ Yesu ngê kwo, Kí pini. Kwo, Ala kópu ny:ee ngi. Kwo, Kópuni nga dí d:uu, pi ngmê ka kidingê vyi. Kwo, Ala ngwo Njedusalem chi lêpî, kpêê yiyé pyu ngê amî m:uu ngi. Kwo, Mósisi ngê kópuni a d:êê ngê, yi kópu dp:uu d:uu ngi, ímê miyó dp:uu húw:o ngi, kpêê yiyé pyu ka dp:uu y:ee dé, wamí nk:êê dē, kópuni nga dí d:uu, u ngwo pêdê w:ee y:e. ⁴⁵ Ngmênê yi pini ngê Yesu u dnye daa nyongo, p:aani p:aani loo, p:êê mî chaa ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o, dini ghi n:ii ngê Yesu p:aa ndîi n:ii dpîmo lêpî, pi yilí yintómu u kwo dnyimo lêpî, u nkîgh:ê dnyimon:aa wowo, pyiyépyiyé u kwo dnyimo dmyinê. Pi dēdpîmo a ya, Yesu ka doo u ntââ ngê u kwo dpîmo pyodopyodo. Yi kópu u l:êê dîy:o dye ghi ngmê ngê yintoo p:aani k:oo daam:uu n:ee. Pi kwéli dēdpîmo a paa, y:i dpîmo a ya, pi yilí yintómu y:i u kwo dnyimo a lêpî, daa p:aa ngmídi dnyimo a ndiyendiye.

Yesu ngê u knêyómu ya pyu u ngwo pyi ngê

Mátíyu 9:1-8; Luukí 5:17-26

2 Wo miyó pyile mî loo, Yesu p:uu Kîpêênnyêm u ngwo mēdê diyé dnye. Pi knî yi lama yi yaa wo, apê, Yesu p:o a tóó. ² Pi yintómu u kwo a lee dnye, ngomo a nt:ee ngópu, pi kuwa mî ghay wo. Yesu ngê chóó u p:êê kópu dyuu ye doo tpapê dé. ³ Yesu ka mbii pyu ngma a húw:o ngópu, kpâlí dē ntóó dē. Ngmítédmi mbêmê a yé ngópu, pi páádi knî y:oo dnyinê ngópu. ⁴ Doo u ntââ yi pini Yesu ka daapê húw:o ngópu, mu kópu u dîy:o pi knî y:oo maa nkoko ngópu. Yi pini páádi knî y:oo yi ngomo pywápê ngmê pw:ono adî húw:o

ngmê, Yesu kwéli doo a ya, ngomo pw:ono puu y:i ngmêmînê t:ee ngópu. Ngomo pw:ono têpê a wéli ngópu, puu y:i ngmêmînê t:ee ngópu, yi pini yedê ngê y:i ghîpî ngópu, u ngmîtédmi mbêmê doo ya. ⁵ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu too, a w:ee ngê, apê, N:ii knî y:oo kî pini a ka da ñuw:o ngmê, ndêndê ngê a ka wunê kêlîmî té. Yesu ngê yi pini ka kwo, A tp:ee. Kwo, Nono yilî yintómu dî chedê, Chóó Lémi ngê mēdaawa kpada ngi. ¹⁶ Nju tpémi yi dêêpî pyu yoo y:i ngmêdoo kwo, yi kópu yi ny:ee ngópu, yi gha vy:o a vii ngópu, apê, Kî pini ngê lukwe dîy:o yi kópu dê vyi? Apê, U yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nê kââdî. Apê, Chóó Lémi mu ngmidi ngê yinê wa vyi, awo, Nono yilî dî chedê. Apê, Doo u ntââ, pi ngmê ngê yinté kópu d:uudpî vyi. ^{††8} Kópuni tumu dnye nuw:onuwo dé, Yesu ngê a w:ee too, yepê, Lukwe dîy:o yenté nmye nuu mbumu té? ⁹ Yepê, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, u ntââ ngê yinê a pyódu noo, u ntââ dyámê mbêmê pi ka wanî vyi, Nono yilî dî chedê, Chóó Lémi ngê nono yilî u kuwó dê kée té, mēdaawa a ngî té. Yepê, K:omo tpile a kópu ka módó daanmyi kêlîmî mbê dmi, ngmênê kópuni kî kpâlî ntóó ngê n:aa d:uud:uu, a kópu ka u ngwo nmye kêlîmî té. Wod:oo Yesu ngê yi kpâlî ntóó ka kwo, Gh:êêdé, ngmîtédmi a ngini, p:o lili. ¹² Wod:oo yi pini ghêêdî wo, u ngmîtédmi a ngêêdî, pi yintómu yi ngópu mî pwii wo. Pi yintómu ngwéti dnye, Chóó Lémi chaa kalê ngópu, noko yepê, Kinté kópu pi doongmê módu. ‡

Yesu ngê Lipi u ngwo ngmidi ngê

Mátiyu 9:9-13; Luukí 5:27-32

¹³ Yesu p:uu Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê mê diyé dnye. Pi yilî yintómu u kwo a lee dnye, y:i doon:aa ndiye kîgha dé. ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê kada a y:ee ngópu, maa p:uu tákisi ngêêpî pyu ngmê m:uu ngópu, u pi Lipi, Alîpayas tp:oo. Yi pini ndapî ngêêpî ngomo ghi k:oo doo ya. Yesu ngê kwo, A ngm:êê nédi. Wod:oo ghêêdî wo, Yesu u kuwó ghê wo. ¹⁵ U kuwó dini ghi ngê u ngomo k:oo kee dnye, Yesu, p:uu ndiye pyu yoo, tákisi ngêêpî pyu yoo, kn:aadi te pyu yoo mye yi k:ii. Yinté pini mê yilî Yesu p:uu dnye ya. Nipi dnye kmaapî, yi ngomo k:oo. ¹⁶ Dêêpî pyu yoo n:ii dé Pádisi yoo yi vy:o dnye kwo, y:i knî ngmê ta. Apê, Yesu kn:aadi te pyu yoo yi k:ii mu kmaapî té. Yi tpóknî Yesu p:uu ndiye pyu knî ye póó dnye, yepê, Lukwe dîy:o nmyi ka da pini kn:aadi te pyu yoo tákisi ngêêpî pyu yoo yi k:ii a kmaapî té? ^{††17} Yesu ngê yi kópu yi nyongo, yepê, N:ii mb:aamb:aa dé, yi yéli ye kpeede d:uudpî ní. Yepê, Kpeede mbii pyu knî ye dpî lê. Yepê, Yélini yinê ye, Nmo mb:aamb:aa dé, daa yi yéli yi dîy:o al:ii nê loo, yepê, ngmênê kn:aadi te pyu yoo yi dîy:o nê loo. ‡

Nté kpîpîkpîpî u danêmbum

Mátiyu 9:14-17; Luukí 5:33-39

¹⁸ Wo ngmê knî yi k:oo Pádisi knî y:oo nté dnyimo kpîpîkpîpî. Chóó Lémi ka dpodombiy:e u ngwo dnyimo ngêpê. Yi wéni knî ngmê ngê, Njon p:uu ndiye pyu knî y:oo yi kópu myednyimo d:uud:uu, nté myednyimo kpîpîkpîpî. Yi wéni ngmê ngê pi knî Yesu ka ngma a loo, u kwo póó dnye, kwo, Lukwe dîy:o Pádisi knî y:oo nté dê kpîpî ngmê, kwo, Njon p:uu ndiye pyu knî y:oo nté mya kpîpî ngmê, kwo, ngmênê m:uu ndiye pyu knî ye nté chuu kwódu ngê? ¹⁹ Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê pi cha dpî yéé knî, pi ngê nté pi ka d:uudpî kwódu. Yepê, A p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a pyede, doo u ntââ nté ye daanî kwódu. Yepê, Wéni n:ii ngê pi dpî pw:onu, u yoo yi gha dmi dono ngê dpî pyódu, dye ghi knî ngmê ngê nté dpî kpîpî ngmê. ²⁰ Yepê, Dini ghi n:ii ngê a p:uu ndiye pyu yoo yi vy:o mēdaanî kwo, yi ngwo yi gha dmi yinté dono ngê wa pyódu. Yepê, Yi wéni ngê yi chóó nté wa kpîpî ngmê.

²¹ Yepê, Kópu kamî ngma atéd:a ñuw:o, nmyi l:êê ghi mbwee dmi daa kópu kamî yi pee dé. Mgongo ye ngmê kwólu, yepê, N:ii u kpîdî mbwee dpo chópu, doo u ntââ kpîdî pee kamî daawa pwila, kpîdî mbwee p:uu daawa t:oo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê ayi ghodo, kpîdî pee kamî dêêkwédi ngê wa a pyódu, kpîdî mbwee d:ud:umbiy:e wa a chópu. Yepê, Kpîdî pee kamî, kpîdî pee mbwee daa numo yi pee dé, myenté l:êê ghi mbwee a kópu kamî daa numo yi pee dé. ‡†

²² Yepê, Wain kamî nmye ngmêd:a ñuw:o, doo u ntââ u yiyé tédê mbwee knî yi k:oo daanî yé, wa dyênê té, mbwódo amî d:ii. Yepê, U ntââ kamîni knî yi k:oo n:aa yiyé, daawa dyênê té. Yepê, Nmyi l:êê ghi mbwee dmi yi dye ghi machedê. Yepê, Nté kpîpîkpîpî mēdaa ndîi kópu. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o a p:uu ndiye pyu knî ye nté daanî kwódu.

Yesu ngê lîme wo p:uu kópuni vyu

Mátiyu 12:1-8; Luukí 6:1-5

²³ Lîme wo ngmê ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii witi yâpwo tédê dnyen:aa paa. P:uu ndiye pyu knî y:oo witi w:uu mtyé dnya a ngêêpî dé, yi kêê yedê dnye vyuw:avyuw:a dé, too pee dnye wupî dé, w:uu u nkwo dnye pîpî dé. Daa dpodo ndîi yidnye dódó, ngmênê Pádisi knî ye yinê ye dnye dpodo, ^{†††24} Yesu ka kwo, Lukwe dîy:o m:uu ndiye pyu yoo nmî lîme wo ngê a dpodo té? ²⁵ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépidi u yoo knî yi k:ii mudnya a dómudómu, kópuni yi ngwo a d:uu ngópu, angénté, yi kópu dp:eengê kp:aa ngópu? Yepê, Dini ghi n:ii ngê Apiyata kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê doo a ya, Dépidi ngê Sóól u ngwo a kuwo ngê, u yoo knî yi k:ii mbêpê dnye, nté daa ñuw:o ngópu. Yepê, Dómu ngê pî ngee too, ^{§26} wod:oo Dépidi Chóó Lémi u wónu ngomo k:oo kee wo, yâpwo mbîdédi knî ngma a ngêêdî, u lede knî yi k:ii ma tumo. Yepê, Yinté

† 2:5 Luukí 7:48 †† 2:6-7 Is 43:25; 1 Njon 1:9 ‡ 2:12 Mát 9:33 †† 2:16 Mát 11:19; Luukí 15:1-2 ‡† 2:17 Luukí 19:10; 1 Tim 1:15

††† 2:21 1 Kódin 10:21; 2 Kódin 6:16 ‡†† 2:23 Deut 23:25 § 2:25 1 Sam 21:1-6

mbîdédi kpêê yiyé pyu knî y:oo y:oo dnyimo pîpî dé, doo u ntââ kn:aa pini ngê daapî ma too. ²⁷ Yepê, Ng-mênê Dépidi ka pi ngê yey ngê kêê dêpê t:ângo, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, king ngê a pyódu ngê. Yepê, My:aanté, yepê, Chóó Lémi ngê myedê ngmîdi noo, nê u Pi Ndêndê. Yepê, U l:êê díy:o nê u ntââ, lîme wo u dêêpî kópu dyuu nmye n:aa tpa-pê. Yepê, Pádisi yoo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi alanté, Lîme wo kada a tóó, yoo kuwó a kwo. Yepê, Yinté daa tóó. Yepê, Chóó Lémi ngê lîme wo yó, pi knî yi ghê vyîmî u l:êê díy:o, daa lîme wo u l:êê díy:o yoo l:âmo ngê. †

Yesu ngê kóó ntóó u ngwo pyi ngê

Mátiyu 12:9-14; Luukí 6:6-11

3 U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ngêpê ngomo k:oo mê kee dniye. Yi ngomo k:oo pi ngmêdoo kwo, kóó ntóó. ² Yi ngomo k:oo Pádisi yoo myednye kwo. Yi ngwolo dmi Yesu p:uu doo kwo, dêpê y:ee tumo, apê, Nmî lîme wo ngê pi ngma a pyipyi knomomê, u ngwo nmo ndyîkondyîko. ³ Yesu ngê yi pini kóó ntóó ka kwo, A pwiyé. Kwo, Pi knî yi ngîma a nkîgh:ê anyinê ghé. ⁴ Wod:oo pi knî ye póó wo, yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu lónté? Yepê, Lîme wo ngê kópu mb:aa ngmanyi d:uu, ó dono kópu ay:ii d:uu? Yepê, Pi ngmanyi ngee, ó anyi vy:a? Ngmênê pi knî y:oo kópu u kwo daangmê vyi ngópu. ⁵ Yesu ye nod:e wo, kwódo ng:oo dmi l:âmo a ngêpa wo. U gha vy:o vuu, apê, Lukwe díy:o kî pini kóó ntóó ye doo ch:anê wo? Apê, Lukwe díy:o yi dêêpî kópu ngmîdi p:uu a nuw:o té? Wod:oo yi pini ka kwo, Ngêê kpêd:e ngi. Wod:oo yi pini ngê kóó kpêd:e ngê, yed:oo mb:aamb:aa ngê mê pyodo. ⁶ Yi ngwo Pádisi yoo pwii dniye, King Helodi u kwo téni pee yéli yi k:ii dnyen:aa danêmbum, yi danêmbum têtê Yesu u vyee u dy:oo mînhê châpwo ngópu.

Yesu u ngwo dpîmo dêêpî myedpîmo pi pyipyi

Mátiyu 4:23-25; Luukí 6:17-19

⁷ Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii Nkálili Kpéni Lêê ndîi u nkîgh:ê lee dniye. Pi yilí yintómu knî y:oo Yesu myednye yâmuyâmu. Pi yilí tp:oo témi tap. Nkálili tpémi, Njuda tpémi, Njedusalem tpémi, Yidumiya tpémi, Pédiya tpémi, Taiya tpémi, Saidon tpémi, daa wee ngmîdi tpémi Yesu ka yedê loo, mu kópu u díy:o Yesu ngê kópuni yilí doo d:uud:uu, yi kópu yilí yi pi dmi a ny:ee tumo. ⁹ Yesu ngê mbii pyu yilí dpîmo pyipyi, yed:oo mbii pyu knî y:oo pi dpodombiy:e dnye papî dé, Yesu ka u ngwo dnye lêpî, u yi y:e doo kwo, Yesu p:uu kêê nm:uu yé, yed:oo nmî mbii machedê ngê u ngwo a pyodopyodo. U l:êê díy:o Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo vuu, yepê, Dinki a ñuw:o yó, yepê, yoo a pwo wa a wó. ¹¹ N:ii knî y:e yi kmêna dnye kwo, dini ghi n:ii ngê Yesu m:uu ngópu, yu km:ee dyimê dnye, dpodombiy:e u kwo mbwóó dniye, kwo, Nyi Chóó Lémi tp:oo. ¹² Yesu ngê kmêna knî ye yepê, Yi kópu daamunmyi vyi ngmê, nê n:uu. Yi kópu ye kwódu ngê.

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó u ngwo ngmîdi too

Mátiyu 10:1-4; Luukí 6:12-16

¹³ U kuwó dini ghi ngê Yesu mbu paa loo, u yoo chóó mî myââ, yélini u yi dmi u ngwo doo kwo, yepê, A pwiyé dmyeno. ¹⁴ Yi yéli yi vy:o, pi y:a mê miyó ngmîdi ngê, u dyépi yoo, u aposêl yoo. Yepê, Dî ngmîdi nmyo, a p:uu dmyinê ya. Yepê, Dîyo a dpodo têtê wanî dy:ââ nmyo, pi knî ye a kópu dyuu anmyin:aa tpa-pê. ¹⁵ Yepê, U ntââ ngê wanî pyódu nmyo, pi knî y:e yi kmêna anmyin:aa ngm:ii kîgha dé. ¹⁶ Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó ngmîdi ngê, ala yi pi dmi. Saimon ngmê, pini n:ii Yesu ngê u pi nt:ângo, apê, Pita. ¹⁷ Saimon u mbwó Andru myomo, Njems mbwémi Njon pyolo podo, Sepédi tp:oo dê. Yesu ngê Njems mbwémi Njon yi pi dê ntaa doo, apê, Komo pwaáti dê, yi chóó yi dnye ngê, Mbówanêênjîs. ¹⁸ Pilipi Mbatolomyu limo wono, Mátiyu Tomas pii wolo, Njems tówo, Alípayas tp:oo. Tádiyas yono, Saimon mê ngmê, pini n:ii yoo woni knî yi k:ii u yi y:e doo kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalê té, mu kópu u díy:o u yi y:e dêpwo kwo, Lóma tpémi y:o dny:oo y:enê nmo. ¹⁹ Njudas Kédíyót pi mê myomo, pini n:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo.

Yesu u pyimo Setan u pi u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 12:22-32; Luukí 11:14-23; 12:10

²⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu p:o mê lee dniye. Wunê ntee u ngwo dpîmo pyodopyodo, yinté u ngwo mîmî pyodo, pi yilí u kwo loo, yi kópu u l:êê díy:o u pi knî yi k:ii yi kmaapî u dye ghi dêpwo ya. ²¹ Dini ghi n:ii ngê u pye ghee knî y:oo yi kópu a ny:ee ngópu, wod:oo lee dniye, apê, Nmî nya. Mu kópu u díy:o pi knî y:oo noko yepê, Kédê ghéti. Yinté dnye tpa-pê. ²² Dêêpî pyu n:ii yoo Njedusalem a ndê dniye, noko yepê, Kmêna yoo yi kada pini Setan ngê wu pini yinê a mbêpê kîgha. Noko yepê, Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna yoo yinê a ngm:ii kîgha too. ²³ Wod:oo Yesu ngê yi yéli a danê ngê, yepê, Setan ngê pi knî y:e kmêna daawa ngm:ii kalê té. Yepê, Daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha too, ngmênê Chóó Lémi u Ghé Dmi u wêdêwêdê mbêmê n:aa ngm:ii kîgha too. ²⁴ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Yélini wee ngmîdi u kwo a pyede, yoo wa chaa knomomê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi wee wa dyênê ngmê. ²⁵ Yepê, Myenté, mupwoknî ngmê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi pi dmi wamye dyênê ngmê. ²⁶ Yepê, Setan u yoo mye yinté. Yepê, Numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye angénté adnyi ya. Yepê, Dmye kn:aadi ngmê, daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha too.

²⁷ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Tpileni l:âmo dy:ââ ngê dpî t:âmo té, u ngomo k:oo dpî km:êê té, doo u ntââ u ngomo k:oo daanyi kee, mēdaanyimo ngí té. Yepê, Ngmênê n:ii u wêdêwêdê ndîi, yi pini u ntââ, yi l:âmo dy:ââ dpî mgîmî, kóó yu dpî kudu té, u ngomo k:oo dpî kee, tpileni mwiyé a t:âmo too, tpile chóó knî ye yi tpile moo y:ee té. Yepê, Setan l:âmo dy:ââ ntee pini, u wêdêwêdê ndîi. Yepê, Ala yéli yinê

† 2:27-28 Deut 5:14

mgîmî ngê, n:ii dé y:e yi kmêna a wee. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi a mênê a tooó, u wêdêwêdê mbêmê Setan kóó yu dí kudu té, yélini y:e yi kmêna a wee, dpî pyi té, yi kmêna n:aa ngm:ii kîgha too. †

²⁸ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê. Yepê, K:omo tpile pi knî y:oo ló dono kópu yilí a d:uud:uu t:oo, ló kópu dono Chóó Lémi p:uu ngmêdpî vyi ngmê, ngmênê Chóó Lémi ka yi yéli wa diyé dmi, ye Chóó Lémi ngê yi dono kópu yilí u kuwó wa kée té, ntâa y:e mēdaangmēwa a vy:u. Yepê, Ngmênê pini n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi p:uu adí peede tpaépê, yi pini Chóó Lémi ka daawa diyé, Chóó Lémi ngê u dono yilí u kuwó daawa kée té. ††³⁰ Yesu ngê yi kópu ye vyu, mu kópu u díy:o pi knî y:oo noko yepê, Yesu ngê kmêna ngma a kwo.

Yesu u pye ghee knî y:oo Yesu u ngwo dnye nmy:uu

Mátiyu 12:46-50; Luukî 8:19-21

³¹ Yi dini ghi ngê Yesu u pye ghee knî taa dniye. Doo u ntâa Yesu ka daapî nî dniye, mu kópu u díy:o pi yilí, ngomo a nt:ee wo. Wod:oo kuwa dnya a kwo, kópu u kwo dy:ââ ngópu. ³² Yi yéli y:oo Yesu ka y:oo vyi ngópu, kwo, Mye ghee knî kuwa ka wee, kwo, ka poopoo ngi. ³³ Yesu ngê yepê, N:uu ngmê a pye? Yepê, N:uu dé ye a mbwó yoo? ³⁴ Yélini yi vy:o doo kwo, doo y:enê dé, yepê, K:omo tpile niye ghee knî kuwa a wee, ngmênê a yoo njini ala ngomo k:oo a kwo. ³⁵ Yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u nuu u kópu ye d:uud:uu tumo, yi yéli yi niye ghee knî.

Witi nt:ene u mgongo danêmbum

Mátiyu 13:1-9; Luukî 8:4-8

4 Wo ngmê ngê Yesu Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê doon:aa ya, pi yilí yintómu y:i doon:aa ndiye kîgha dé. Pi dêpwo a ya, Yesu ka lee dniye. Yesu ka pi yilí ngê pyodo, apê, A pwo wa a wó, wod:oo dinki k:oo wo wo, k:oo doon:aa ya, y:i doon:aa ndiye kîgha dé. Pi yilí yi kpéni lêê u nkîgh:ê dnyen:aa kwo, Yesu y:i dnyen:aa ng:aang:aa. ² Ye doo mgongo danêmbum, kópu yilí yi nuwo y:i doon:aa kîgha.

³ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Pi ngmê witi w:uu nt:ene tédê loo, tēpê mwiyé chó, witi w:uu y:i u nkwo doo dimi dé. ⁴ Yepê, Witi w:uu woni dé maa p:uu mî dyimê dniye, nímê knî y:oo mî ma tumo.

⁵ Yepê, Witi w:uu woni dé t:aaní mbêmê mî dyimê dniye, tēpê mdoo kwéli dêpwo ya. ⁶ Yepê, Yi witi w:uu dé límílimí ngê pii dniye, ngmênê dini ghi n:ii ngê kâadí ndí yi kee wo, wod:oo pw:oo dniye, mu kópu u díy:o yi km:êê dmi tēpê mênê yimi daa ghêpê dniye.

⁷ Yepê, Witi w:uu woni dé tpyé vy:o mî dyimê dniye, y:i mî pii dniye, tpyé ngê ma too, yi nt:u dmi daa kaa dniye. ⁸ Yepê, Witi w:uu woni dé tēpê ghi mb:aa mbêmê mî dyimê dniye, y:i mî pii dniye, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê kaa dniye, yepê, knî ngmê yi nkwo doo w:uu pyoloy:a kele, yepê, knî m:uu yi nkwo doo wonoy:a kele, yepê, knî m:uu yi nkwo doo wonoy:a kele. ⁹ Yepê,

Kópuni nmye dí vyi, yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.

Kópuni u díy:o Yesu ye doo mgongo

Mátiyu 13:10-17; Luukî 8:9-10

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê yoo ndí yi p:o p:o mē loo, Yesu p:uu ndiye pyu yoo, u dyépi y:a mē miyó knî yi k:ii, yi mgongo danêmbum knî yi díy:o u kwo póo dniye.

¹¹ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo tumu kópu ngê doo ya. Yepê, Yi tumu kópu yilí nmye waní tpaépê dé, ngmênê kn:aa yéli ye nt:u p:uu daana a dêêdêê, ye aní mgongo, mu kópu u díy:o kópuni Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê ngê a d:êê ngê, yi yéli y:oo yi kópu paa ntiye y:e. Yi kópu ala,

U mumu ngê a mumu ngmê,

u nyémí ngê a nyémí ngmê,

u wopwe ngê mēdēdē wopwe ngmê.

Wa a w:ee ngmê, ye Chóó Lémi ka wa diyé dmi,

yi dono yilí u kuwó wa kée té, mēdaawa a ngí té. ‡

Witi nt:ene u mgongo u nt:u kópu

Mátiyu 13:18-23; Luukî 8:11-18

¹³ Yesu ngê yepê, Angênté? Yepê, Yi mgongo danêmbum dmyongê w:ee ngópu? Yepê, Ló mgongo ngmanmyinê w:ee ngmê? ¹⁴ Yepê, Witi w:uu pi ngê ntee a dimi too, yepê, Chóó Lémi u kópu pi knî yi ngíma yinté a yiyé tumo. Yepê, Yi kópu pi woni knî yi mênê nt:u dpî kaalí, woni knî yi mênê nt:u d:uudpî kaalí. ¹⁵ Yepê, Witi w:uu woni knî maa p:uu ntee dpî dyimê dmi, nímê knî y:oo ntee dpî ma t:oo, yepê, pi woni knî yinté wêdêwêdê dé, yi ngópu dpî kuwo t:oo, kópu yi gha vy:o d:uudpî kee, yi nt:u dmi d:uudpî kaalí, mu kópu u díy:o Setan ngê yi kópu dpî t:âmo té. ¹⁶ Yepê, Witi w:uu woni knî t:aaní mbêmê ntee dpî dyimê dmi, w:uu dpî pii dmi, límí k:ii ngê moo pw:oo dmi, yepê, pi woni knî yinté dé, dini ghi n:ii ngê a kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê yi kópu daa dye ghi daadí yi gha vy:o a ya yédi. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kn:aa yéli y:oo a kópu dyuu u l:êê díy:o a yoo adnyi kpakakpaka dé, yepê, yi yéli y:oo límí k:ii wa kpîpî nê. ††¹⁸ Yepê, Witi woo woni knî tpyé ngê ntee dpî ma té, yepê, pi woni knî yinté dé, a kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, ngmênê dyámê u tpile knî y:oo a kópu dyuu yinté dpî ma ngmê. ††¹⁹ Yepê, Yi yéli nté ndapí, tpile yilí yi p:uu a nuw:o nyédi, a p:uu daa nuw:o nyédi, yi gha vy:o a kópu dyuu nt:u d:uudpî kaalí. ²⁰ Yepê, Witi woo woni knî tēpê mb:aa mbêmê yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê ntee dpî kaalí, yepê, pi woni knî yinté dé, a kópu ngê yi gha dmi dpî ntówo té, yi gha vy:o nt:u yinté mb:aamb:aa ngê dpî kaalí, woni knî yi mênê pyoloy:a dé, woni knî yi mênê wonoy:a dé, woni knî yi mênê wonoy:a dé.

²¹ Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Dini ghi n:ii ngê mgídí dpo ghay, n:ii ngê lam dpo vyyuwó, doo u ntâa tpile u pwo k:ame daawa kâa, mu kópu u díy:o lukwe ngê mgídí wa chaa? Yepê, Yi pini ngê lam dpo

† 3:27 1 Njon 3:8; Tpyuu 20:2 †† 3:28-29 Hipílu 6:4-6

‡ 4:11-12 Is 6:9-10; Njon 12:40; Dpodo 28:26-27; 1 Kódin 2:10 †† 4:16-17 Kílosa 2:7 †† 4:18 Mát 19:23-24; 1 Tim 6:9-11

y:oo, ya nkwodo dpî kââ, yoo u ngwo dpî numo m:uu.
²² Yesu ngê yepê, Tumu kópu yintómu díyo wa a pywálfí dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedê pywálfí dmi.
²³ Yepê, Yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.
²⁴ Yesu ngê yepê, A ka ntênê dmyina a ng:aa, a kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dmyina a wopwe, ²⁵ mu kópu u díy:o n:ii ngê a kópu dyuu wa a w:ee, díyo knî m:uu u kwo waní y:oo. Yepê, N:ii ngê a kópu dyuu daawa a w:ee, tédêni kópu ayedê w:ee, yi kópu l:âmo wa a ngee, u nuwo wa a kuwo.

Nté woo u pyidepyide u danêmbum

(Yi dini ghi ngê Nju tpémi yi nuw:o ghi dmi alanté doo ya. Noko yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê pi ngmê wa a ngmídi, yi pini nmí kada adí kwo, Chóó Lémi ngê l:êê tédê wa ngee nmo, nmí mbodo dmi mudu y:i wa yââ, kn:aa dyámê tpémi yintómu nmí maknopwo adnyi ya. Yepê, Yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê chóó ada a y:enê nmo.)

²⁶ Yesu Nju tpémi ye doo mgongo, yepê, Chóó Lémi ngê u yoo yi y:enê kn:ââ lónté wa chaa? Yepê, Yi kópu alanté wa pyódu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê pi ngê u nté woo a nt:ene ngê, u nté woo dpî ntówo, mo dpo kuwo, yi ntini woo chóó a pyidepyide yédi. ²⁷ Yepê, Yi pini p:o dpî lê, kn:aa dpodo p:uu mêmumê dpodo yédi, mgídí vy:o a dpî yédi, dye ghi yintómu yi ntini woo chóó a pyidepyide yédi. Yepê, Yi pini u lama daa ya yédi, nté woo lónté dpî pyidu. ²⁸ Yepê, Têpê ngê chóó dpî pyidepyide kwolo, pii mwiyé dpî chópu, u kuwó dini ghi ngê nté woo ndââ dpî chaa, u kuwó dini ghi ngê nt:u dpî kaalí, yed:oo dpî mdo. ²⁹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê u nté dpî mdo, yed:oo dpî ché.

Kwee u mgongo danêmbum

Mátíyu 13:31-32,34; Luukí 13:18-19

³⁰ Yesu ye póó wo, yepê, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ lónté wa chaa? Yepê, Yi kópu p:uu lónté aní mgongo? ³¹ Yepê, Kwee ntee dpî k:aa, Chóó Lémi u yoo yinté yilí ngê amí pyódu. Yepê, K:omo tpile kwee pii tp:oo daa ndíi ngê wunê kwo yédi, ngmênê dini ghi n:ii ngê yi nkwodo dpî kee, dpî tîpítîpî mb:anê, pywápê ye ya yédi.

³³ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u kópu dyuu pi kní ye doo tpapê, yinté mgongo yilí ye kwólu, u dí doo u ntââ pi kní y:oo yi mgongo daapêdê w:ee tumo. ³⁴ Dini ghi n:ii ngê pi yilí kní ye dpîmo danêmbum, dye ghi yintómu ye dpîmo mgongo. U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu kní ye yi mgongo u kakêmê mēdpîmo chámêchámê.

Yesu ngê yópu ndíi u ngwo chedê ngê

Mátíyu 8:23-27; Luukí 8:22-25

³⁵ Yi wéni ntumokwodo, Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye yepê, Dinki k:oo wo dmyeno, kpé lêê mwada pee lee kmêle. ³⁶ Wod:oo dinki k:oo wo dniye, yoo a kuwo ngópu. Dinki kní m:uu loo, Yesu mye ngm:êê ngópu. ³⁷ Yópu ndíi ngma a pwaa wo, vuywó dinki k:oo

dnyen:aa kn:êê, daa kêmakêma dinki pí vy:êê wo.
³⁸ Yesu dinki kn:ââ ghê doo dpî, u piló mbodo knâpwo doo a ya. P:uu ndiye pyu kní y:oo u dpî ny:ââ ngópu, kwo, Mââwe. Kwo, Lama daa tóó nga anmí pwopwo té? ³⁹ Yesu a pii wo, yópu ka kwo, Munto. Vuywó kní ye yepê, Dmyinê nd:omo. Wod:oo yópu a ngópu, dye ndíi mē kââ. ⁴⁰ Yesu ngê yepê, Lukwe díy:o nmye nkíngê té? Yepê, Lukwe díy:o a ka dp:ee kélímí té? ⁴¹ Nkíngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, noko yepê, Kí lónté pini? Noko yepê, Vuywó yópu y:oo u dnye kédê ny:ee ngmê, kímíyaa châpu ngmê.

Nkedísa pi ngmê u danêmbum

Mátíyu 8:28-34; Luukí 8:26-39

5 U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu Nkálili Kpéni Lêê mwada pee yimí tee dniye, Nkedísa tpémi kwéli dnya a ya. ² Yesu dinki k:oo a ghay wo, pi ngmê até u kwo yi loo, u kmêna u ngwo ngmêdoo kwo. Yi pini kpomo mênê a pwii wo, pi ntóó kwéli dnyimo yiyé dé. ³ Y:i dpîmo ya, dye ghi yintómu. Doo u ntââ pi ngê puwóma ti ngê daapí kudu ngê. ⁴ Daa ng:êêntómu puwóma ti ngê kóó yu kudu tumo, ngmênê dpîmo pwapí dé, mu kópu u díy:o l:âmo dy:ââ. Dêê dniye, daa kudu ngópu. ⁵ Dye ghi yintómu mbu kní yi mbêmê dpîmon:aa kââkââ, chóó chêêpí ngê myedpîmo châpwo.

⁶ Dini ghi n:ii ngê yi pini ngê Yesu kuughê a módu, mbêpê a puwâ, Yesu ka loo, yu mbodo dê y:e Yesu ka k:ame ghê wo. ⁷ Dpodombiy:e u kwo mbwolo, kwo, Yesu. Kwo, Yâpwo ndíi tp:oo. Kwo, Lukwe a nga ngmanyi md:o? Yesu ngê kwo, Kmêna. Kwo, Ye pini a kuwo ngi. Yi pini ngê Yesu ka kwo, Yâpwo ndíi u pi mbêmê nga da mbwólu, nangê kpada nê. ⁹ Yesu u kwo póó wo, kwo, Mí n:uu? Yi pini ngê kwo, Nmí pí dídyêní, mu kópu u díy:o nmo yilí. ¹⁰ Yesu ka doo dmyinê, kwo, Kn:aa dyámê pee p:uu nangê dy:ââ nmo. ¹¹ Mbwêmê w:uu ndíi yi nkígh:ê ngmêdoo kwo, w:amí mbêmê dnye kmaapí. ¹² Yi Kmêna kní yoo Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ kí mbwêmê w:uu vy:o wanyí dy:ââ nmo. ¹³ Yesu ngê yepê, U ntââ. Wod:oo yi kmêna kní y:oo yi pini a kuwo ngópu, mbwêmê w:uu yi p:uu mí kaa dniye. Yi mbwêmê yintómu my:oo yono yono y:a mbêpê dniye, paa ghi p:uu ghípíla dniye, kpé lêê u kwo mí dyimê dniye, wod:oo vy:êê dniye.

¹⁴ Pini n:ii yoo mbwêmê w:uu ka dnye vuywo, yi yéli mye mbêpê wo, yi p:o lee dniye, pi kní ye mdoo núw:o ngópu, ghi yintómu mye lee dniye, pi kní ye mdoo mye núw:o ngópu. N:ii kní y:oo yi kópu ny:ee ngópu, u yi y:e doo kwo, yi kópu nm:uu m:uu, wod:oo Yesu ka lee dniye. ¹⁵ Apê, Pini n:ii kmêna kní y:oo mwo a dyênê ngópu, ka tóó. Apê, Nmo ntee pini ngê mēka tóó, mēdaa ghétighéti, kpídí u paa ngmēka t:a. Nkíngê ngê y:ay:a u ngwo pwiyé dniye. ¹⁶ Yélini yi ngópu yi kópu ghéti ngê pyodo, wo yéli ye yi kópu a nté ngópu, kópuni mbwêmê kní y:e pyodo, ye myedê nté ngópu. ¹⁷ U l:êê díy:o Nkedísa tpémi Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ ala wee anyinê kuwo. Wod:oo Yesu p:uu dinki k:oo wo dniye, apê, Kada nmo y:oo.

¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu dinki k:oo doo wowo, pini n:ii ngê u kmêna u ngwo dnye kwo, yi pini ngê Yesu ka kwo, U ntâa wanî ngm:êê ngi? ¹⁹ Ngmênê Yesu ngê kwo, Kêle. Kwo, Daanyi nî. Kwo, Chóó Lémi ka chi ch:anê, awêde mb:aamb:aa ngê da ngee ngi. Kwo, Po mē dini, yi kópu nyoo knî ye dpîmo nté ngi. ²⁰ Wod:oo yi pini adî lê, P:aa Y:a Knî yi k:oo doon:aa m:ii. Kópuni Yesu ngê u ngwo d:uu ngê, pi knî ye doon:aa a nj:ii. N:ii knî y:oo ny:ee ngópu, ngwéti dniye, noko yepê, Vyuw! Yepê, Kópu kamî.

Yesu ngê Njayidus tp:oo módó u ngwo mēdê pyidu ngê

Mátiyu 9:18-26; Luukî 8:40-56

²¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu y:oo Nkálili Kpéni Lêê ngmêê ngópu, Nkálili Wee u kwo mî tee dniye, pi yilî knî y:oo a yina ngópu, kpé lêê u nkîgh:ê dnye ya. Pi dēpwo a ya. ²² Pi ngmê u pi Njayidus, ngēpê ngomo u y:enê pyu ngmê, yi ngwo y:i mye ta. Dini ghi n:ii ngê Yesu módu, yu km:ee mî dyimê wo, u kwo nkēpê mbê wo, ²³ kwo, A tp:ee módó kiyedê mbii, kwo, Y:ay:a dē pwiyé. Kwo, U ntâa wanyinê lê, ngēê dē u pwo any:uu yé dē, any:uu pyi, yed:oo mēdaawa pw:onu. ²⁴ Wod:oo Yesu yi pini u kuwó ghê wo. Pi mē yilî yi k:ii lee dniye, maa p:uu dnye kadakada, u yi y:e doo kwo, U nkîgh:ê nm:uu ghê dmi.

²⁵ Pyâa yi vy:o ngmēdoo kwo, kmene muwó. Dye ghi yintómu yinté dpîmo ya, m:âa y:a mē miyó ndîi, wêê p:uu dēpê vyâ. ²⁶ Yi pyópu p:uu kpeede yilî dpîmo dpo-do, yimi mēdnyimo mgîñî vyîmî kîgha, nk:âa ye dpîmo ngēêpî dé, u ndapî yinté chedê ngê, ngmênê dēdnyimo pyipyi, dono ngê p:ee mēdnyimo pyépi. ²⁷ Yi pyópu ngê Yesu u pi dini ghi n:ii ngê nyongo, wod:oo Yesu u kuwó mî ghê wo. ²⁸ Apê, Yesu u kpîdí kwódo p:uu a kēê n:aa yé, yed:oo wêê wunê vyee. ²⁹ Dini ghi n:ii ngê Yesu u kpîdí kwódo p:uu kēê yó, wod:oo wêê a vyâ, yi pyópu ngê a w:ee ngê, apê, A mbii machedê ngê dē pyódu. ³⁰ Yesu u lama atê yi yaa wo, apê, Ala a wâa pi ngmê p:uu dē kee, wod:oo u kuwó atê yi diyé wo, yepê, A kpîdí p:uu kēê n:aa dē yé? ³¹ P:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Lukwe dîy:o nye póó? Kwo, Lukwe dîy:o chi vyi, A kpîdí p:uu kēê n:aa dē yé? Kwo, Pi kînga dídyênî. ³² Yesu doo yeda vuywo, yoo doo y:enê, apê, Ala kópu n:aa dē d:uu? ³³ Yi pyópu ngê a w:ee ngê, kópuni u ngwo pyodo, wod:oo nkîngê mbê wo, Yesu ka adî lê, yu km:ee k:ame ad:uu ghê, u mbii u danēbum yintómu u kwo adê nt:o. ³⁴ Yesu ngê kwo, A ch:am. Kwo, A ka che kēlîmî mb:anê, u ngwo chi pyiyé. Kwo, Chi lēpî, mîi chedê ngê dē pyódu, u nuw:onuwo: ngê kēê kídangê t:oo. Kwo, P:o mē dini.

³⁵ Yesu ngê u danēbum ghêlî dēpê kēlî ngê, Njayidus u ngomo k:oo pi knî ngma a ndê wo, Njayidus ka kwo, Nîm:ee módó ngê pi nga da dy:âa. Kwo, Doo u ntâa kî mââwe ngê mēdaawa ngee ngi. Kwo, Ngomo k:oo mēkidingê núwo:oo. ³⁶ Kópuni dnye tpapê dé, Yesu ngê kēê yi kēlê dēpê ngópu, ngmênê Njayidus ka kwo, Namê nkîngê. Kwo, Chi kēlîmî. ³⁷ Pi daangmê núwo, ngmênê Pita, Njems mbwémi Njon

vyîlo dé yi núwo:oo too. ³⁸ Njayidus u p:o dini ghi n:ii ngê taa dniye, Yesu ngê yoo yi módu, apê, Mu mbê té, mu kââkââ té. ³⁹ Yesu ngomo k:oo adî kee, mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Ala lukwe u dnyengi ayi kwo? Yepê, Lukwe dîy:o nmye mbê té? Yepê, Ye dmââdî doo pwene, ngmênê a dpî. ⁴⁰ Yesu dnye yumuyumu, ngmênê kuwa pw:ii too, yi dmââdî u pye mî, p:uu ndiye pyu pyile knî yi k:ii, ngomo ghi k:oo adî kee dmi, yi dmââdî ntóó kwéli doo ya. ⁴¹ Yesu yi dmââdî kwulo kele, yi dnye ngê kwo, Tálita kum, u nt:u kópu, Kî dmââdî, a piidi. ⁴² Wod:oo a pii wo, modoo paambwi. Yi dmââdî u m:âa y:a mē miyó ngê doo ya. Dini ghi n:ii ngê yi dmââdî Yesu ngê a pyidu ngê, ngwéti dniye, apê, Yesu ngê ló kópu adî d:uu? ⁴³ Yesu ngê yepê, Ala kópu nmyi mēnê dpo ghēpê we, pi ka nangê vyi. Yepê, Nté pee u kwo ngmê y:ee nyoo.

Yesu u ngwo mb:ii ngópu, Nasalet

Mátiyu 13:53-58; Luukî 4:16-30

6 Yesu kwéli doo ya, yi ghi a kuwo ngê, p:aani n:ii a kaa wo y:i mē diyé wo, Nasalet, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii. ² Lîme wo ngê ngēpê ngomo k:oo kee dniye, Yesu ngê doo ndiye kîgha dé. Pi y:i mē yilî doo ya. Dini ghi n:ii ngê yi kópu yilî ny:ee ngópu, ngwéti dniye. Noko yepê, Ala kópu yilî anyi wunê ng:êênî? Noko yepê, Nuw:o ghi ndîi nanê u kwo a yémî té? Noko yepê, Mbwudu yilî angēté dpî chaa? ³ Noko yepê, Kî daa pi ngmê. Noko yepê, Ngomo wuwó pyu. Noko yepê, Kî Méli tp:oo, Njems Njósés Njudas Saimon yi mbwó. Noko yepê, U tídê yoo al:ii myeka kwo. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu mb:ii ngópu. ⁴ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu kn:aa p:aani dp:uu châpu ngmê, ngmênê u p:o tpémi y:oo d:uudpî châpu ngmê, ngmênêni knî y:oo myed:uudpî châpu ngmê. ⁵ Doo u ntâa Yesu ngê mbwudu yilî y:i daapî chópu, ngmênê pwopwokopwe knî ngmê yi mbēmê kēê yó, u ngwo pyi too. ⁶ Yesu ngê u gha vy:o apê, Lukwe dîy:o kî yéli a ka dēdê kēlîmî té?

Yesu ngê u dyépi y:a mē miyó p:aani p:aani u ngwo dy:âa too

Mátiyu 10:5-15; Luukî 9:1-6

Yesu ngê Nasalet a kuwo ngê, u nkîgh:ê p:aani n:ii dnye ya, yi wee u kwo loo, Chóó Lémi u kópu p:uu doon:aa ndiye kîgha dé. ⁷ Wo ngmê ngê p:uu ndiye pyu yintómu y:a mē miyó a danê ngê, p:aani p:aani miyó miyó doo dyede. Yepê, U ntâa ngê n:aa pyépi nmyo, pi knî y:e yi kmêna anmyin:aa ngm:ii kîgha dé. ⁸ Yepê, U ntâa nmyi kiyé avy:ee núwo:oo t:oo, ngmênê tpile p:eamu núwo:oo. Yepê, Nté n:aa ngmê núwo:oo, nmyi tpile péé myen:aangmê núwo:oo, ndapî nmyi mēnē myekîngmê kwo. ⁹ Yepê, Nmyi yi dōpo dmi nmyi yiye yi t:ee yó, ngmênê nmyi mbwo kpîdí myomoni n:aa ngmê t:oo. ¹⁰ Yepê, P:aani p:aani pi miyó miyó dpî lee we. Yepê, P:aani n:ii pini n:ii dē d:uu taa knomomê, ngomoni k:oo adpî koko, y:i dny:oo ya, u dí yi p:aani mēdny:oo a kuwokuwo. ¹¹ Yepê, Pini n:ii dē p:aani n:ii adpî:n:aa taataa, yi p:aani tpémi y:oo yi yi dē y:e daa-

choo kwo knomomê, yepê, yi dnye dê daadnyimo nyêmî knomomê, ye yi pini dê y:oo yi p:aani dny:oo a kuwokuwo, yi p:aani u têtê yi yi yodo p:uu dny:oo vyavya. Yepê, Yi p:aani tpêmi y:oo ala kópu u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Yinê ye dp:oo Nju tpêmi, dp:oo Chóó Lémi u yoo. †

¹² Wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó p:aani p:aani lee dnye, ala kópu pi knî ye dnyen:aa tpaê, yipu, Nmyi dono kópu yilí yintómu kée tóó. ¹³ Pi yilí knî y:e yi kmêna mî ngm:ii kalê tumo, yâpwo wulu mbii pyu yilí yi mbêmê dnyen:aa a pipi, u ngwo dnye pyipyi dé. ††

Antipas Helodi ngê Njon Baptist u ngwo vyâ

Mátíyu 14:1-12; Luukí 9:7-9

¹⁴ Yesu ngê kópuni doo d:uud:uu dé, King Antipas Helodi ngê yi kópu yilí nyongo, mu kópu u díy:o Yesu u pi pi yilí yintómu yi lama doo ya, ngmênê Helodi ngê Yesu daangê módu. Pi knî ngmê y:oo Yesu p:uu apê, Njon Baptist kîmêdê pyidu, wu vyílo. Apê, Yi kópu u l:êê díy:o mbwudu yilí a chapî ngê. ¹⁵ Ngmê knî y:oo apê, Ilacha kîmaa t:aa, wu vyílo. Ngmê knî y:oo apê, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, apê, wunê Chóó Lémi u komo ntee dnyimo a kapî, yinté pini ngmê kîmêdê pyidu, wu vyílo. ¹⁶ Dini ghi n:ii ngê King Helodi ngê Yesu u pi nyongo, apê, Njon Baptist. Apê, Mb-wámê kîní chapwo, apê, kîmêdê pyidu, wu vyílo. Ala Njon Baptist u vye u danêmbum.

¹⁷ Mwiyémiyé, Antipas Helodi ngê u mbwó Pilipi u kpâm t:âmo ngê, yi pyópu u pi Helodiyas. Yi kópu Njon ngê Antipas ka dpîmo kwódukwódu. Yi kwódu yé u l:êê díy:o yi pyópu ka Njon u ngwo diya wo, yed:oo Antipas ka u ngwo vya, kwo, Njon vya ngi. Antipas ngê Njon mbwa k:oo adî knî, ngmênê ghêlî daa vyâ. ²⁰ Antipas Njon ka dpîmo nkîngê, mu kópu u díy:o u lama dpîmo ya, Njon pi mb:aa, ndêndê ngê Chóó Lémi u nuu u pi. Yi kópu u l:êê díy:o, pi knî ye kwódu ngê, yepê, Njon nangê vy:a. Wo knî ngmê ngê u lede knî ye dpîmo tpaê, yipu, Njon nga a pwiyé we, u kópu dyuu ngmên:aa nyêm. K:omo tpile Njon u kópu knî yi l:êê díy:o Antipas u gha l:âmo dpîmo a ngêpw:angêpw:a, ngmênê u yi u ngwo dpîmo kwo, Njon a ka choon:aa dêêpî.

²¹ Antipas Helodi u taataa u wo dini ghi n:ii ngê dyimê wo, chóó u l:êê díy:o naa ndî ngmê kpo, mââwe ndî yoo a danê ngê, mââwe ndî dêpwo a ya, Nkálili. ²² Yi nááli têtê Helodiyas tp:oo módó doo ndens, kwo-do mb:aa. Yi kwodo ngê yi nááli têtê mââwe yoo a pwaa too, wod:oo Antipas ngê kwo, Lukwe u yi nga ngma a kwo? Kwo, K:omo tpile lukwe u pi ngmênê tpaê, u ntââ nga nîné kuwo. Kwo, Ntémwi u pi a ka nye tpaê, yi ntémwi nga nîné kuwo. ²³ Kwo, Daanî dóó ngi, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê wunê y:enê nê. ²⁴ Wod:oo yi kwodo adî lê, u pye ka ad:uu póó, kwo, King ka lukwe ngmanî dmyinê? U pye ngê kwo, Njon mbodo yu dmy:ee ngi. ²⁵ Wod:oo yi kwodo mbêpêm-bêpê ngê mê diyé wo, king ka kwo, Njon mbodo ala

ngwo nmoko yedê a ka a ki. ²⁶ Wod:oo king u gha dono ngê pyodo, ngmênê doo u ntââ wépi daapî puwâ, mu kópu u díy:o yi kópu pi yilí yi ngîma vya, mye kpaa wo. ²⁷ Wod:oo lede ngmê dy:ââ ngê, kwo, Njon mbwámê nyinê chepwe, kwo, mbodo dpo núw:e. Wod:oo yi lede mbwa mî k:oo kee wo, Njon mbwámê mîné chapwo, ²⁸ mbodo nmoko yedê a kââ, ada núw:o, yi kwodo ka mî y:ângo, wod:oo yi kwodo ngê u pye ka u nkwo mî y:ângo. Helodiyas u gha u ngwo mî pyodo.

²⁹ Njon p:uu ndiye pyu knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, lee dnye, Njon ntóó mîné ngî ngópu, kpomo u mênê mî kmênê ngópu.

Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo mbono ngê

Mátíyu 14:13-21; Luukí 9:10-17; Njon 6:1-14

³⁰ Yesu u dyépi yoo Yesu ka mê diyé dnye, kópuni mî d:uu tumo u kwo mîné nté tumo. Pi knî yi lama kópuni dnyen:aa kîgha dé, u kwo myedê nté tumo.

³¹ Yi dini ghi ngê Yesu u nkîgh:ê pi dêpwo ghêdê, a yi-na ngópu, doo u ntââ kmaapî u dye ghi dêpwo ya, mu kópu u díy:o yoo mudoo a líwe, Yesu u pyinê dnya a ng:uu, yi pyipyi u l:êê díy:o. Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ghi mb:aa ngmênê pyw:ee koo, pi kwéli daa m:ii, ghê y:i nye vy:êê koo. ³² Wod:oo dinki k:oo wo dnye, kada a y:ee ngópu, pi kwéli dêpwo a m:ii, y:i lee dnye. ³³ Ngmênê pi yilí y:oo m:uu tumo, mya tumo, yi p:aa a kuwo tumo, yélf maa kalê ngópu, dinki kwéli doon:aa koko, yoo y:i mwiyé mî ta.

³⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu dinki k:oo a ghay wo, yoo ndî yi módu, u kwo ch:anê dnye, mu kópu u díy:o apê, Na a ka sipi w:uu n:ii yi y:ee:ee pyu daa tóó, pi ye daa vya. Yi kópu u l:êê díy:o daa kópu ngmîdi yi lama doo kîgha. ³⁵ Dini ghi n:ii ngê kââdî doo wupwo, p:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Wunê kââdî kînga dê ghî, kwo, p:aa al:ii daa tóó, kwo, kî yéli dy:ââ té, ala wee u kwo p:aani p:aani dny:oon:aa nté pywupwi. ³⁷ Yesu ngê yepê, Nmyi chóó nté pee knî ye ngmê y:ee yó. Kwo, Doo u ntââ. Kwo, Yi ntoo ndapî nmî ngópu daa tóó. ³⁸ Yesu ngê yepê, Mbîdédi yémi nmyi ngópu a kwo? Yepê, Lee dmyeno, nyinê kp:aa yó. Dini ghi n:ii ngê mênê kp:aa ngópu, kwo, Mbîdédi limi, te miyó.

³⁹ Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi yêê yó, yoo yoo a pyódu yó, mbiye mbêmê mbwódo yaa dnye. ⁴⁰ Wod:oo yoo chámê ngópu, yoo yoo a pyidu ngópu, yoo ngmê limoy:a, yoo ngmê yonoy:a, yinté mbwódo yaa dnye. ⁴¹ Yesu ngê Mbîdédi limi knî a ngî too, te dê myedê ngî doo, mbóó p:uu vya wo, Chóó Lémi yi l:êê díy:o kwuno ngê, mbîdédi pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, pi knî ye u nkwo y:ee tumo. Te dê mye pwaa doo, mbîdédi u ch:êê kê dumo. ⁴² Pi yintómu doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. ⁴³ Nté kmono n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo péé y:a mê miyó mê ntówo ngópu. ⁴⁴ Yélini doo kmaapî yintómu limo yono yono y:a. Mââ yoo yi mo yedê kp:aa tumo.

Yesu kpé mbêmê u ngwo doo paa

Mátiyu 14:22-33; Njon 6:15-21

⁴⁵ Kmaapî u kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dinki k:oo wo dmyeno, yepê, Mbeti-saida mwada kpéni lêê pee a kada dmyinê kwo. Yepê, Yoo yi p:o p:o n:aa dyede té. ⁴⁶ Yi kuwó yoo yi p:o yi p:o dy:ââ too, mbu mbêmê kee wo, y:i doon:aa ngêpê. ⁴⁷ Dini ghi n:ii ngê ngîdî doo a ghayghay, dinki kpé lêê nûknînûknî u kwo doon:aa mbêpê, Yesu yéli p:uu u mo doo a ya. ⁴⁸ Yi vyyu wo, apê, Dinki ngê dono mîné pyw:êmî, mu kópu u díy:o kêpa yópu ngê ye a ghê wo. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu ngê mw:aamw:aa yi kêlî ghi a kuwo ngê, kpé mbêmê paa kn:ââ chópu, p:uu ndiye pyu knî ye doo lêpî. ⁴⁹ Yi kêma chono mî m:uu ngópu, apê, Kpé mbêmê lukwe kíyedê pwiyé knî? Apê, Kmêna? Apê, Mbwee? Ghê yi mênê ghîpê wo, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. ⁵⁰ Yintómu yi m:uu ngópu. Yesu ngê yepê, Namê nkîngê. Yepê, Ala nê. ⁵¹ Wod:oo dinki k:oo ye wo wo, yi ngwo yópu mêtê ngópu. Yi kópu p:uu ndiye pyu yoo yi nyepênepê u kópu ngê pyodo. ⁵² K:omo tpile yoo ndî, nté têtê, Yesu ngê yoo u ngwo mbono ngê, ngmênê p:uu ndiye pyu knî y:oo myedêpê w:ee ngópu, pini n:ii ngê tpile yintómu l:âmo ngê, yi pini yi vy:o doo kwo. Doo u ntââ, daa pêtê w:ee ngópu.

Yesu ngê pwpwokopwe u ngwo doo pyipyi dé, Nknesadet

Mátiyu 14:34-36

⁵³ Dini ghi n:ii ngê kpé lêê ngmêê ngópu, Nknesadet mî tee dniye, dinki lyoko a kuwo ngópu, wod:oo pi knî y:oo Yesu adî mya ngmê. ⁵⁵ Dini ghi n:ii ngê Yesu mya ngópu, mbêpê dmi a pwaa ngópu, p:aani p:aani lee dniye, mdoo núw:o ngópu, wod:oo pwpwokopwe Yesu ka a núw:o tumo. Yesu p:o p:o kwéli dpîmo lêpî, yi pwpwokopwe dnyimo dnyinêdnyinê dé, Yesu ka dnyimo ñeñe dé, yi ngmîtédmî mbêmê kâa puu ghê dnyimon:aa yiyé dé. Yesu ka dnye nkêpê, kópu, K:omo tpile mbii pyu woni knî yi pwo ngêê dê daanyi yé dê, ngmênê u ntââ ngmîdí kwódo p:uu kêê a yiyé ngmê, yed:oo a pyiyépyiyé té. N:ii knî y:oo Yesu u kpîdí kwódo p:uu kêê a t:ee ngópu, yintómu pyiyé dniye.

Nju tpémi yi chóó yi dêêpî kópu dyuu

Mátiyu 15:1-9

7 Dêêpî pyu ngmê knî y:oo Njedusalem a kuwo ngópu, Nkálili lee dniye, Pádisi ngmê knî yi k:ii Yesu ka lee dniye. ² Yi yéli y:oo noko yepê, Lukwe díy:o Yesu p:uu ndiye pyu yoo kînté a kmaapî té, yi kêê tupwótupwó dé? Noko yepê, Chóó Lémi ka yoo dono ngê wa pyaa dmi. Noko yepê, Lukwe díy:o nmî kn:ââ yoo yi l:êê ghi kpîpî tumo? Noko yepê, Lukwe díy:o yi kêê daa ghêêghêê tumo? ³ Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u díy:o Nju tpémi yintómu knî y:oo yi kn:ââ yoo yi l:êê ghi dmi yedê ngee ngópu, ngmênê Pádisi knî y:oo yi lémi ghi dmi ndêndê ngê a ngee ngópu, yi kêê mwiyé dpî ghêê t:oo, nté kuwó dpî ma ngmê, nté mwiyé dpî ghêê ngmê, kuwó moo ma ngmê. Yi kn:ââ yoo yi tpile

ghêêghêê yedê ngee ngópu, yi d:ââ ghêêghêê myeyedê ngee ngópu. Ala kópu a tpapê ngmê, Nju tpémi y:oo yi tpile mb:aamb:aa ngê daawa ghêê t:oo, ye Chóó Lémi ka yoo dono ngê wa pyaa dmi.

⁵ Yi kópu u l:êê díy:o Pádisi yoo dêêpî pyu yoo Yesu ka póó dniye, kwo, Lukwe díy:o m:uu ndiye pyu knî y:oo nmî w:êê tpémi yi l:êê ghi dmi kpîpî tumo, kwo, lukwe díy:o kêê tupwótupwó ngê a kmaapî té? ⁶ Yesu ngê yepê, Nmyi komo knî y:oo Chóó Lémi módó nmye chaa kígha ngópu, ngmênê nmyi gha dmi tupwótupwó dé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê Yisaya wunê nmyi p:uu doo a d:êê, ndêndê ngê dpî kn:aadi ngê. Yepê, Chóó Lémi u kópu dyuu alanté a d:êê ngê, apê,

Kî yéli y:oo yi komo ngê wunê chaa kígha noo, ngmênê yi gha dmi kuughê a ka wunê pyede.

⁷ Apê, Daa ndêndê ngê wunê chaa kígha noo, mu kópu u díy:o yi chóó yi nuw:o ngê

pi knî ye a komo dpî kaa ngmê,

yi chóó yi dêêpî kópu ngê

pi knî ye a dêêpî nyédi.

⁸ Yesu ngê yepê, Yoo yi dêêpî kópu dyuu nmye nyêmî ngópu, ngmênê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu dp:ee nyêmî ngópu.

⁹ Yesu Pádisi knî ye doo danêmbum, Dêêpî pyu knî ye myedoo danêmbum, yepê, Nmyinê nmye mb:aamb:aa ngê nmye nuw:o té, ngmênê dnyinté nmye nuw:o té. Yepê, Lukwe díy:o Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu woni nmyi kéé tumo, nmyi chóó nmyi dêêpî kópu dyuu nmyinê ngî tumo? ¹⁰ Yepê, Mósisî ngê Chóó Lémi u kópu alanté a d:êê ngê, apê, Nmyi pye mî dmyinê châachâa dé. Yepê, Ala kópu mye d:êê ngê, apê, N:ii ngê kópu dono u pye mî yi p:uu dê vyi knomomê, yi pi ni dpî vya yó. ¹¹ Yepê, Mósisî ngê yi kópu d:êê ngê, ngmênê nmyi kópu u mo. Yepê, Dymîe pywuu nmye ngmênê kuwo. Yepê, Pi ngmê u pye mî ye wa a tpêpwo knomomê, mbodo l:âmo límî k:ii wa ngêpa, yewo, Tpileni dpo pîd:a kê, Chóó Lémi ka wanî y:oo, yewo, yi tpile dpo mêtâanî kê. ¹² Yepê, K:omo tpile yi pini u nuw:o díy:o mb:aamb:aa ngê moo pyódu, u yi u ngwo adî kwo, Niye M:aa ye yi tpile nî y:oo, ngmênê yi pini ka yi kópu nmye kwódukwódu ngópu, u kwo nmye tpapê ngópu, kwonmyimo, Ye tpile nmye mî ye daanyi y:oo, mu kópu u díy:o ñyóó nyi vyyu, Chóó Lémi u nêni. Yepê, Pi knî ye yi pye mî châachâa têtê ngê nmyi pyódu ngópu. ¹³ Yepê, Yoo yi lama kígha têtê Chóó Lémi u kópu dyuu yinté nmyi kéé ngópu. Yepê, Dye ghi yintómu yinté kópu nmye d:uud:uu tumo.

Kópuni u l:êê díy:o Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê dpî pyódu

Mátiyu 15:10-20

¹⁴ Yesu ngê yoo mêtê danê ngê, yepê, A ka dmyina a ng:aa, nmyo yintómu. Yepê, Ala kópu dpo w:ee tóo.

¹⁵ Yepê, Tpileni pi u mênê dpî ghîi, doo u ntââ yi tpile ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu. Yepê, Kêle. Yepê, Kópuni pi u kwo dpo pwii, yi kópu ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê yinê dpî

pyódu. ¹⁶ Yepê, Yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuwo.

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yoo a kuwo ngê, ngomo k:oo mî kee wo, p:uu ndiye pyu yoo yi mgongo danêmbum p:uu u kwo póo dniye. ¹⁸ Yesu ngê yepê, Nmyo kî yéli yi pénta dé? Yepê, Myedmyongê w:ee ngópu? Yepê, Ntini n:ii pi u mênê dpî ghîi, doo u ntâa yi ntini ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu, yepê, mu kópu u díy:oo doo u nuw:oo mênê dpî lê, ngmênê km:oo mênê dpî lê, yepê, u kuwó dini ghi ngê yi ntini moo n:aa yé. (Mósisí ngê ntini n:ii yilí Nju tpémi ye a kwódu ngê, Yesu ngê yi kwódu yé yinté chedê ngê pyódu ngê.) ²⁰ Yesu ngê yepê, Kópuni pi u kwo wunê pyuwópyuwó yédi, yi kópu ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê yinê dpî pyódu, yepê, mu kópu u díy:oo pini n:ii u nuw:oo u mênê nuw:oo ghi dono a pyuwópyuwó nyédi, yepê, u kuwó dini ghi ngê yi pini ngê kópu dono yilí dpî d:uu, yepê, a pyâa ti yédi, a kpaá yédi, pi dpî vy:a, pi u kuwó dpî pwiyé, a mtíko yédi, yepê, daa dono kópu ngmídi dpî d:uu. Yepê, Pi dpî dóo, pyâa p:uu a nuw:oo yédi, chóo a ya yédi, k:omodanê mbêmê pi u pi a dyede too, a chaá yédi, dêêpî u mênê daa ya yédi. ¹²³ Yepê, Yi dono kópu yintómu yi pini u gha mênê dpo pwii dmi, Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê u ngwo dpî pyódu.

Pyâa ngmê u danêmbum, Yesu ka ndêndê ngê dpîmo kêlîmî

Mátíyu 15:21-28

²⁴ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê Nju tpémi yi dyámê pee a kuwo ngê, Ntii Pâa Ndîi u kéténi mî loo, p:aa ndîi ngmê u nkígh:ê loo, u pi Taiya. Ngomo k:oo mî kee wo, u yi u ngwo dêpwo kwo, Pi a ka ngma a kee we, ngmênê yi kópu daa pyodo. ²⁵ Pyâa ngmê, tp:oo módó ngê u kmêna ngmêdoo kwo. Yi pyópu ngê dini ghi n:ii ngê Yesu u pi yi nyongo, tp:oo módó p:oo a kuwo ngê, Yesu ka loo, yu km:ee dyimê wo. ²⁶ Yi pyópu daa Nju pyâa, Taiya wee u kwo pyâa. Yesu ka kwo, Mw:ââkó a Lémi. Kwo, A tp:ee módó ngê kmêna ngmêka kwo. Kwo, U ntâa wanyi ngm:ii kwolo. ²⁷ Yesu ngê kwo, A yoo Nju tpémi mwiyé n:aa ngêêpî té. Kwo, Kn:aa yéli mwiyé daangmaní ngee, kwo, mu kópu u díy:oo tp:ee u nté n:êê ntee daanyinê ngî, w:ââ ka daanyi y:oo, kwo, yinté kn:aa yéli mwiyé daangmaní ngee, kwo, Nju tpémi mwiyé n:aa ngêêpî té. ²⁸ Yi pyópu ngê kwo, Nyâa, a lémi. Kwo, Ndê kópu. Kwo, Ngmênê kmaapî tédê w:ââ knî y:oo nté kmono ntee a pîpî tumo, kwo, kópuni u pi nga dí vyi, mye yinté, kwo, yi kópu nga daa ndîi kópu, nga myedaa dpodo ndîi. ²⁹ Yesu ngê ala kópu a w:ee ngê, apê, Kí pyópu mb:aamb:aa ngê a ka wunê kêlîmî, wod:oo yi pyópu ka kwo, Mb:aamb:aa ngê kîchi vyi. Kwo, P:oo mē dini. Kwo, Kmêna ngê ím:ee módó ala ngwo kēda kuwo. ³⁰ Wod:oo yi pyópu p:oo mē diyé wo, tp:oo módó dpî tédê mî módu, apê, Ndê kópu, kmêna ngê atéda kuwo.

Yesu ngê pi ngmê u ngwo pyi ngê, yi pini ngópu, dnye dnyinté doo kîgha

³¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê Taiya wee a kuwo ngê, Saidon máádi mî kwólu, P:aa Y:a Knî yi kwo mî loo, Nkálili Kpéni Lêê u nkígh:ê mî ta. ³² Yesu ka pi ngmê núw:oo ngópu, yi pini ngê dnye dêpwo nyêm, dnye dnyinté myedoo kîgha. Yesu ka kwo, U ntâa ala pini mbêmê ngêê wanyi yé? ³³ Yesu ngê pi knî yi vy:oo a pw:ii ngê, kóo pyâa dê ngópu mênê kaa doo, kóo tpyípwí ngê, dóo yedê yó. ³⁴ Yed:oo Yesu mbóo p:uu vyyu wo, yi pini ka kwo, Kwehé. (Yi dnye ngê, Etpata.) ³⁵ Yesu ka dpodo ndîi ngê pyodo, yi pini ngê dnye u ngwo nyongo, dnye mb:aamb:aa ngê u ngwo mye kwólu. ³⁶ Yesu ngê yepê, Kópuni dí d:uu, yepê, pi knî ye mēnangēn:aa vyi. K:omo tpile Yesu ngê ye kwódu ngê, ngmênê u dnye daa ny:ee ngópu, pi knî ye mēmîinê nté ngópu. ³⁷ Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, apê, Vyyu! Apê, Mâawa! Apê, Angênté dê pyi. Apê, Kópu yilí mb:aamb:aa ngê u lama a tóo. Apê, K:omo tpile ngópu dé, dnye daa kîgha ngmê, apê, ngmênê Yesu u ntâa, wa pyi té.

Yesu ngê pi podo yono yono y:a u ngwo mbono ngê

Mátíyu 15:32-39

8 Yi dini ghi ngê pi dêpwo ghêdê, Yesu kwéli ye doo danêmbum. Yi nté y:i chedê ngópu, wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Kí yéli a ka atédê ch:anê dmi, mu kópu u díy:oo wo pyile a p:uu kédê chedê ngmê, yi nté kîmya chedê ngmê. ³ Yepê, Yi p:oo yédi p:oo módó n:aa dyede té, ye maa p:uu yi gha l:âmo dmi wunê ngêpangêpa. Yepê, Woni knî kuughê a ndê dniye. ⁴ P:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Nté al:ii daa tóo, kwo, yâpwo tédê myedaa tóo, kwo, yi ntoo ntini ló y:i anmo pyw:oo, yoo u ngwo anmî mbono? ⁵ Yepê, Mbîdédi nmyi ngópu yémi a kwo? Kwo, Pyudu. ⁶ Yesu ngê pi knî ye yepê, Mbwódo ya dmyeno. Wod:oo mbîdédi pyudu knî a ngî too, Chóó Lémi yi l:êê díy:oo kwuno ngê, pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, pi knî ye u nkwo y:ee tumo. ⁷ Te tp:oo pyile njini myedê ngî too, Chóó Lémi yi l:êê díy:oo mye kwuno ngê, p:uu ndiye pyu knî ye mye y:ee too, yoo u ngwo mbono ngópu. ⁸ Pi yintómu podo yono yono y:a doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. Ntini n:ii mî kē wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo a wó ngópu, péé pyudu mē ntówo ngópu, wod:oo Yesu ngê yoo yi p:oo yi p:oo mē dy:ââ too. ¹⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii dinki k:oo wo dniye, Dalímanuta wee u kwo lee dniye.

Pádisi knî y:oo Yesu u ngwo dnya a tókótókó

Mátíyu 16:1-4

¹¹ Pádisi knî ngma a loo, Yesu ka dnyen:aa kwopwepe. U yi y:e doo kwo, Yesu nmo tókó. Alanté dnye nuw:oo, apê, Pini n:ii nmo t:âât:ââ, kî pini wo vyílo, ye Chóó Lémi ngê u l:êê díy:oo mbwudu ngmêpaa chaá. Yi kópu u l:êê díy:oo, Yesu ka kwo, Mbwudu nmî ngópu

† 7:20-22 Lóma 1:29-31; Nkal 5:19-21

ngmê chépi. ¹² Wod:oo Yesu u gha dono ngê pyodo, yepê, Lukwe dîy: o a ka nmye tpa-pê ngmê, Mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. Yepê, Yi kópu daanî d:uu. Yepê, Kópu yilî wunê kîdî d:uu. Yepê, Yi kópu dmi yi p:uu dmyinê nuw:o. ¹³ Wod:oo a kuwo too, p:uu ndiye pyu yoo a danê ngê, dinki k:oo wo dniye, kada a y:ee ngópu, kpé lêê ndîi mwada pee mî tee dniye.

Yesu yis p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 16:5-12

¹⁴ Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo mbîdédi mu ngmîdi dinki k:oo a ñuw:o ngópu, yi nuwo a kuwo wo, knî daam:uu ñuw:o ngópu. ¹⁵ Dini ghi n:ii ngê Nkálili Kpéni Lêê dnye ngmêêpî, Yesu ngê yepê, Nmye dmyina a vuywo. Yepê, Pádisi yoo yi yis ngê kîngî dyênê nmyo, yepê, King Helodi u yis ngê myekîngî dyênê nmyo. ¹⁶ Yi kópu p:uu yi chóo noko dnye danê, noko yepê, Wu kópu kédê vyi, mu kópu u dîy:o mbîdédi dp:oom:uu ñuwo. ¹⁷ Kópuni p:uu dnye danê, Yesu u lama yaa wo, wod:oo ye adî póo, yepê, Lukwe dîy:o nmye danê té, nmyimo, Mbîdédi nmî ngópu daamu a kwo. Yepê, Mumdo? Yepê, Nmyi lama daa tóo? Yepê, Lukwe dîy:o dmyongê w:ee ngópu? ¹⁸ Yepê, K:omo tpile nmyi ngwolo dmi a kwo, ngmênê mēdp:ee mumu ngmê, yepê, nmyi ngópu a pyede, myedp:ee nyēmî ngmê. ¹⁹ Yepê, Lukwe? Nmyi nuwo da kuwo, dini ghi n:ii ngê mbîdédi limi knî munê pwaa too, pi limo yono yono y:a u ngwo munê mbono too, yepê, nté kmono péé yémi nmyi ntówo ngópu? Kwo, Y:a mē miyó. ²⁰ Yepê, Dini ghi n:ii ngê mbîdédi pyudu knî mummy:aa pwaa too, pi podo yono yono y:a u ngwo mummy:aa mbono too, yepê, nté kmono péé yémi my:ee ntówo ngópu? Kwo, Pyudu. ²¹ Yepê, Mudmyongê w:ee ngópu? Yepê, Dómu ngê daawa ngee nmo. Yepê, Daa mbîdédi p:uu nmye n:aa mgongo. Yepê, Pádisi yoo yi l:êê ghi dé kîdmyongê d:uu t:oo, Helodi u l:êê ghi myekîdmyongê d:uu ngmê.

Yesu ngê Mbetîsaida ngwolo kopwe u ngwo pyi ngê

²² Mbetîsaida yi tee dniye, Yesu ka ngwolo kopwe ngmê ñuw:o ngópu, kwo, U ntâa ngêê p:uu wanyi yé. ²³ Yesu ngwolo kopwe kwulo kele, yi p:aani kuwa ñuwo, y:i p:uu doon:aa dpodo, tpî ngîma pywé ngê, kóo dê ngîma yé doo, kwo, Yéli nye y:enê? ²⁴ Yi pini ngê kwo, Nyââ. Kwo, Yoo anî y:enê, ngmênê na a ka yi kn:ââ ye m:ii té. ²⁵ Myombó Yesu ngê kóo dê ngîma mē yé doo, wod:oo yi pini ngê ngwolo dê dpodombiy:e vuywo kalê doo, tpile yintómu mb:aamb:aa ngê mē módu. ²⁶ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê yi pini p:o mē dy:ââ ngê, kwo, Ala ngwo kî p:aani mēkidingê diyé.

Pita ngê Yesu p:uu kópuni vuy

Mátiyu 16:13-20; Luukí 9:18-21

²⁷ Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii kada a y:ee ngópu, p:aani n:ii u pi Sisadiya Pilipay, u wee u kwo lee dniye. Maa p:uu ye póo wo, yepê, Pi knî ye yinê ye nê n:uu? ²⁸ Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpa-pê ngmê, apu, Nyi Njon Baptist. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpa-pê ng-

mê, apu, Nyi Ilacha. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpa-pê ngmê, apu, N:ii knî y:oo Chóo Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, ngmê kēda pyidu, nyi vyîlo. ²⁹ Yesu u nkwo ye póo wo, yepê, Nmyinê nmye nê n:uu? Pita ngê kwo, Chóo Lémi ngê pini n:ii a ngmîdi ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê, nyi vyîlo. ³⁰ Yepê, Yi kópu pi knî ye nangê vyi.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátiyu 16:21-28; Luukí 9:22-27

³¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu danê u kn:ââ chópu. Yepê, Nê Chóo Lémi u Pi Ndéndê, yinê a ngmîdi noo, ngmênê nmî kada pini knî y:oo wa mb:ii nê. Yepê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo wa mb:ii nê, dêêpî pyu knî y:oo wamye mb:ii nê. Yepê, Dono kópu yilî a nga wa d:uu ngmê, wa vya nê, wo pyoloni ngê amênê pyidu. ³² Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yi kópu dēpê wópu ngê, mb:aamb:aa ngê ye vuy, wod:oo Pita ngê Yesu u mo kuwa ñuwo, kwo, A Lémi. Kwo, Ye kópu kidimê tpa-pê. Kwo, Yinté nga daawa pyódu. ³³ Ngmênê Yesu yi diyé wo, p:uu ndiye pyu knî yi ngópu Pita ka kwo, A nkîgh:ê a yumwe. Kwo, Nyi Setan ntee pini. Kwo, Daa Chóo Lémi u komo y:ee kapî, ye pi knî yi komo y:ee kapî.

³⁴ Yesu ngê yoo a danê ngê, p:uu ndiye pyu yoo nmye yi k:ii, yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, Nê u yoo vy:o nî ghê, yi pini ngê choo a yâmuyâmu nê, u gha d:ud:umbiy:e a ka dpo kē ngê, chóo u kópu knî yi p:uu mēkîngê nuw:o, k:omo tpile a l:êê dîy:o dê pw:oo knomomê, ngmênê dpo ngm:êê nêne. ³⁵ Yepê, Pini n:ii u ghê p:uu adî nuw:o, awo, Kîngê vya nê, u ngwo wa kede, a yoo vy:o daawa ghê, yepê, yi pini ndéndê ngê wa pw:onu, ndê ngê amî ma. Yepê, Pini n:ii a l:êê dîy:o wa pw:onu, yi pini amêdê pyidu, ghê kamî u ngwo wa a pyw:oo, mb:aamb:aa ngê adîn:aa ya. ³⁶ Yepê, Pini n:ii chóo u tpile knî yi p:uu adî nuw:o, u l:êê dîy:o Chóo Lémi wa mb:ii, yi pini dini ghi n:ii ngê wa pw:onu, yed:oo dono wa a pyw:oo. Yepê, K:omo tpile dyámê u tpile yintómu yi pini u ngópu adî ya knomomê, ngmênê doo u ntâa ghê kamî u ngwo daawa pwila, dono wa a pyw:oo. ³⁸ Yepê, Mgîdí u yoo yi l:êê ghi dmi dono dé, Chóo Lémi yi lama daa tóo. Yepê, Dye ghi knî ngmê ngê a yoo knî yi p:uu adnyi d:uu. Yepê, Yi dini ghi n:ii ngê pini n:ii ngê wa mb:ii nê, yewo, Nê kuu, nangê kpada nê, yepê, yi pini u nkwo wanî mb:ii, dini ghi n:ii ngê anê diyé, enjel knî yi k:ii. Yepê, Yi dini ghi ngê a pi ndîi ngê wa pyódu, M:aa u pi ntoo, a pi yintoo ngê wa pyódu.

9 Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpa-pê. Yepê, Pi knî nmyi vy:o ngma a kwo, ghêlî daawa pw:oo dmi, Chóo Lémi ngê chóo nmyi y:enê kn:ââ u wêdêwêdê mbêmê mwiye wa chaa.

Yesu u dyépi pyile knî ye u mo u nâmo u ngwo mîné ghê wo

Mátiyu 17:1-13; Luukí 9:28-36

² Wo wéni mî loo, u kuwó dini ghi ngê Yesu ngê u dyépi pyile njini mbu mbêmê ñuwo, yi pi dmi Pita,

Njems mbwémi Njon. U dyépi pyile knî yi ngópu, Yesu u mo u nâmo mîné ghê wo, ³ u kpîdí d:ud:umbiy:e kpaapîkpaapî ngê pyodo, myedoo a wuu mbele. Doo u ntâa dyâmê mbêmê pi ngê yinté kpîdí kpaapîkpaapî ntee kpîdí daawa ghodo. ⁴ Yi dini ghi ngê yi pini pyile knî y:oo Ilacha pini dê Mósisi Yesu k:ii danêmbum tédê m:uu tumo. ⁵ Pita ngê Yesu ka kwo, Mâawe. Kwo, U p: chi yé, cha húw:o nmo. Kwo, Ngomo pee pyile nmîné t:emî, kwo, nêni ngmê, Mósisi u nêni ngmê, Ilacha u nêni ngmê. ⁶ Yi kópu u kwo vuu, mu kópu u díy:o u pyipe dê yi k:ii nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. Yi kópu Pita ka d:ud:umbiy:e ndîi ngê pyodo, apê, Ló kópu ngmanî vyi. ⁷ Nkalí too pee yi pwo ngmê yó, yi nkalí too pee u mênê dnye ngmê ny:ee ngópu, yepê, Kí a tp:ee njini, u nuu ghi a nódo a tóó. Yepê, U kwo ntênê dmyinê ng:aa. ⁸ Yi vuu dniye, apê, Pi u chii daa kwo. Apê, Yesu u mo mu kwo.

⁹ Mbu paa dini ghi n:ii ngê dnya a wupwo, Yesu ngê yepê, Kópuni dmye m:uu ngmê, pi ka ghêlí nangê vyi. Yepê, Kpêênî mwiyé anê pyidu, pi knî ye u ngwo dpî vyi yó. ¹⁰ Yi wéni ngê kópuni pyodo, pi ka ghêlí daa vyi ngópu, ngmênê yi chóó yi kópu p:uu dnyimo danêmbum. Noko yepê, Lukwe díy:o Yesu ngê u pyidepyide u pi nmo dê vyi? ¹¹ Wod:oo Yesu ka póó dniye, kwo, Lukwe díy:o dêêpî pyu knî y:oo a tpapê ngmê, apu, Ilacha mwiyé wa t:aa, pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, yi pini díyo kuwó ada a kwo? ¹² Yesu ngê yepê, Nyââ. Yepê, Ilacha u taataa mwiyé, tpile yintómu yi l:âmol:âmo u l:êê díy:o. Yepê, Lukwe díy:o puku yedê alanté a tóó, Pi knî y:oo Chóó Lémi u Pi Ndêndê wa mb:ii ngmê, dono yilí u ngwo wa d:uu ngmê? ^{††13} Yepê, Ngmênê ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ilacha ntee pini wunê kí ta, a maa yinê a yó, ngmênê kada pini knî y:oo dono u ngwo d:uu ngópu, kópuni dono yi nuw:o ngê ye vuu, yi kópu u ngwo d:uu ngópu. Yepê, Yi kópu puku yedê yinté a tóó.

Yesu ngê tp:ee ngmê pyi ngê, nyuno pwopwo u ngwo doo ya.

Mátiyu 17:14-20; Luukí 9:37-43a

¹⁴ Yesu, u dyépi pyile knî yi k:ii, dini ghi n:ii ngê mbu mbêmê a ndê dniye, mbu vuuwo yedê ghêpê dniye, pi yilí m:uu ngópu, Yesu p:uu ndiye pyu woni knî yi k:ii. Dêêpî pyu yoo Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi kwo dnye kwopwepe. ¹⁵ Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo Yesu m:uu ngópu, ngwéti dniye, wod:oo mbêpê dmi a pwaa ngópu, u kwo lee dniye, mîné chipé ngópu. ¹⁶ Yesu p:uu ndiye pyu knî ye póó wo, yepê, Lukwe p:uu noko nmye kwopwepe té? ¹⁷ Pi ngmê yoo vy:oo doo kwo, yi pini ngê kwo, Mâawe. Kwo, A tp:ee nga atéd:a húw:o, kwo, mu kópu u díy:o u kmêna u ngwo ngma a kwo, yi kópu u l:êê díy:o daa danêmbum, nyuno pwopwo u ngwo mye t:a. ¹⁸ Kwo, Dini ghi n:ii ngê u kmêna ngê dpî vy:a, ntóó têtê mbêmê dpî d:ii, tpí ch:aa pee dê u kwo dpî pwii knî, kpéngi ti dê numo kêpa dpî ghê knî. Kwo, A dídmidí dmi yédi. Kwo, M:uu ndiye pyu knî ye kídi vyi, yed:ê, A tp:ee ka u kmêna ngm:ii kalê yó, ng-

mênê kédê dêê dmi. ¹⁹ Yesu ngê yepê, Lukwe díy:o Chóó Lémi ka dp:ee kélímî té? Yepê, M:ââ yémi nmyi vy:oo aní kwo, u dí Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê anmyin:aa kélímî? Yepê, Yi tpémi a ka a húw:o yó.

²⁰ Wod:oo yi tpémi u kwo adí húw:o ngmê. Dini ghi n:ii ngê u kmêna ngê Yesu módu, yi tpémi y:i vyâ, nyuno pwopwo u kwo y:ângo, wod:oo yi tpémi têtê mbêmê dyimê wo, doo a kpêpî, tpí ch:aa pee dê u kwo pwii knopwo. ²¹ Yesu yi tpémi u mî ka adí póó, kwo, M:ââ yémi mî loo, ala kópu u ngwo u kwo a pyodo? Yi pini ngê kwo, Tp:ee tédê ngê doo a ya, u ngwo u kwo a pyodo. ²² Kwo, Daa ng:êêntómu u kmêna ngê dpo, Ní vy:a, ndiya nî kée, mbwaa paa nî kée, d:ud:umbiy:e pw:oo we. Kwo, U ntâa nga anmî ch:anê dmi, nyi u ntâa knomomê, wanyi ngee nmo. ²³ Yesu ngê kwo, Lukwe díy:o a ka chi vyi, Nyi u ntâa knomomê? Kwo, N:ii Chóó Lémi ka a kélímî yédi, yi pini ka kópu yintómu u ntâa ngê a ya nyédi. ²⁴ Wod:oo yi pini Yesu ka adí mbwólu, kwo, Chóó Lémi ka aní kélímî, ngmênê daa d:ud:umbiy:e. Kwo, Ngee nédi.

²⁵ Pi yilí Yesu ka loo, wod:oo Yesu ngê yi kmêna ka kwo, Kí kmêna. Kwo, Lukwe díy:o ye tpémi ngópu ngê nyi pyódu ngê, dnye lukwe díy:o u mênê nyi chedê ngê? Kwo, Ye tpémi a kuwo ngi, u ngwo mékidingê ghê. ²⁶ Wod:oo yi kmêna ngê yi tpémi adí vy:a, yi tpémi dpodombiy:e ka wo, nyuno pwopwo u ngwo y:ay:a pwiyé wo, wod:oo kmêna ngê yi tpémi a kuwo ngê. Dini ghi n:ii ngê kmêna ngê yi tpémi a kuwo ngê, yi tpémi mêtêpwo a kpêpî, ntóó têtê mbêmê doo ya, wod:oo pi knî y:oo apê, E! Kédê pw:onu. ²⁷ Ngmênê daa pwene. Yesu ngê kóó ngê ngímî ngê, a pyidu ngê, ghêemî kâa.

²⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi yilí a kuwo ngê, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii ngomo k:oo kee dniye, u kwo póó dniye, kwo, Lukwe díy:o dp:oo u ntâa dé, yi kmêna dp:oo ngm:ii kwólu? ²⁹ Yesu ngê yepê, Ngêpê ngê u ntâa. Yepê, Alanté kmêna u ngm:ii kígha daa m:uu a tóó.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye modoo danê

Mátiyu 17:22-23; Luukí 9:43b-45

³⁰ Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii yi kélê ghi a kuwo ngópu, Nkálili Wee dnyen:aa chii. Yesu ngê u yi u ngwo dêpwo kwo, Pi knî y:oo a pyw:ee nmíne, mu kópu u díy:o p:uu ndiye pyu yoo u pwopwo p:uu doon:aa ndiye kígha dé. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê yoo dono yi kêê k:oo waní ghê, yi yéli y:oo wa vya nê, yepê, ngmênê wo pyoloni ngê amênê pyidu. ³² P:uu ndiye pyu yoo alanté dnye nuw:o, apê, Lukwe díy:o kinté nmo a mbumu. Apê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdi ngê, u pi ndîi ngê wa pyódu, dono daawa a pyw:oo. Yi kópu dêpê w:ee ngópu, u kwo myedaa póó dniye, mu kópu u díy:o nkîngê mbê dniye.

Yoo yi kada wowo u danêmbum

Mátiyu 18:1-5; Luukí 9:46-48

³³ Dini ghi n:ii ngê Kîpêênîyêm taa dniye, ngomo k:oo kee dniye, Yesu p:uu ndiye pyu knî ye póó wo, yepê, Maa p:uu ló kópu p:uu noko nmye kwopwepe té?

³⁴ Mywenemywene mbê dniye, kópu u kwo daa yi ngópu, mu kópu u díy:o maa p:uu noko kwopwepe n:ii a kalê ngópu, apê, Yesu u che p:ââ pee ngê n:uu angmê yââ. ³⁵ Wod:oo Yesu mbwódo yaa wo, p:uu ndiye pyu yoo a danê ngê, yepê, N:ii ngê u yi adí kwo, Yoo yi kada pini ngê nî ya, yepê, yi pini pi yintómu yi kuwó choo kwo, dye ghi yintómu pi knî yi p:uu choo dpodo. ³⁶ Yesu ngê tp:ee ngma a ngêédí, p:uu ndiye pyu yoo yi ngópu kââ, yi tpémi kóó dē yi kélê kââ, yepê, ³⁷ Pini n:ii alanté tpémi ka a l:êê díy:o adí vuywo, daa yi tpémi ka u mo adí vuywo, ngmênê a ka amyeda a vuywo, amyedí cháâcháâ nê. Yepê, Myenté, yepê, pini n:ii ngê adí cháâcháâ nê, daa a mo adí cháâcháâ nê, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, amyedí cháâcháâ.

Yesu ngê u ngwo ye vuy, yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu, nmî pee pini

Luukí 9:49-50

³⁸ Njon ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Pi ngmêkudu m:uu, kwo, mî ngê pi knî yi kmêna kî ngm:ii kígha té. Kwo, Yi kópu u kwo kudu kwódu, mu kópu u díy:o daa nmî yoo vy:o pini ngmê. ³⁹ Yesu ngê yepê, U kwo nangê kwódu. Yepê, Pini n:ii ngê a pi wa vyi, mbwudu u ngwo angmê chaa, doo u ntââ yi pini ngê u kuwó di ni ghi ngê kópu dono a p:uu daawa vyi. ⁴⁰ Yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu yédi, nmî pee pini. ⁴¹ Yepê, Pini n:ii ngê a l:êê díy:o wa ngee nmyo, kópu mb:aa yi pini ngê ngmanî d:uu. Yepê, Mbwaâ knî nmye angma a kê, k:omo tpile daa tpile ndîi nmye ayedê kê, ngmênê kópu mb:aa ndêndê ngê yi pini ngê ngmanî d:uu.

Pi ngê Yesu kîngî kéé, u danêmbum

Mátiyu 18:6-9; Luukí 17:1-2

⁴² Yesu ngê yepê, Tpémi dmââdíni yoo a ka wunê kélîmî té, pi ngmê ngê yi kélîmî l:âmo kîdangmê ngee. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê yi pini dnyinté daawa kpada. Yepê, Pi knî y:oo yi pini mwiyé wo mgîmî ngópu, chêêpî pââ ndîi nódo ngmêwo kudu ngópu, mbéli u kwo wumê kalê ngópu, ye yi dono ndîi daapî d:uu ngê, Chóó Lémi ngê dpodombiy:e daapaa kpada. ⁴³ Yepê, Kópuni ngmanmyi d:uud:uu, yi kópu u l:êê díy:o wanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi, yi ndyuw:e daawa pw:onu. Yepê, Yi kópu u kwee mwiyé anmyinê chápwo ngmê, yed:oo daanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ghê kamî anmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. Yepê, Dono kópuni pi knî ye mb:aamb:aa dé, k:omo tpile yi p:eeni kópu daanmyi d:uu t:oo, ngmênê ghê kamî wanmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. ⁴⁵ Yepê, Máá-dini p:uu anmyi ghê dmi, nmyi nuu u maa ngmanmyi kalê ngmê, u l:êê díy:o wanmyi mb:ii nê, yi máádi dono u maa, u dí ndiya, yi anmy:uu ghêpê dmi. Yepê, Nmyi

chóó nmyi maa daanmyi kalê ngmê, a maa anmyinê kalê ngmê, ghê kamî wanmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. Yepê, K:omo tpile maa woni knî nmyi lama daadnyi ya, ngmênê ghê kamî anmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. ⁴⁷ Yepê, Tpileni nmyi ngwolo knî y:oo wa m:uu ngmê, yi p:uu anmyi nuw:odono, yed:oo wanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi, yi ndyuw:e daawa pw:onu, yimbile knî y:oo wamyé ma nmyo, chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Yi kélê ghê ndê ngê adí pîpî nmyo. Yepê, Yi nuw:odono u kwee lîmîlîmî ngê anmyi chápwo ngmê, yed:oo daanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê Chóó Lémi kóó k:oo anmy:uu ghê dmi.

⁵⁰ Yepê, Ntii mb:aamb:aa. Yepê, Nté tpyópu u mênê ntii daanyi yé knomomê, ye u n:uu daadí ya, pwópwó ngê wa pyódu. Yepê, Ntii nté tpyópu u mênê ntee anyi yé, yepê, a kópu dyuu yinté nmyi mênê choo kwo, noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya. †

Kpîpî te u danêmbum

Mátiyu 19:1-12; Luukí 16:18

10 U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Nkálili Wee a kuwo ngópu, Njuda Wee u kwo lee dniye, Njódan mbwáani ndîi mî ngmêê ngópu, Pédiya Wee u kwo lee dniye. Nkálili wee u kwo Yesu ngê pi yilí ntee dpîmo ndiye kígha dé, y:i yinté myedoo ndiye kígha dé. ² Pádisi yoo u kwo ngmê loo, u yi y:e doo kwo, Yesu danêmbum tédê nmî dóó, kwo, Nmî dêêpî kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u ntââ mââ ngê u kpâm wa kpîpî? ³ Yesu ngê yepê, Kópuni Mósisi ngê a d:êê ngê, yi kópu a ka vyi yó. ⁴ Kwo, Mósisi ngê ala kópu nmo kî ch:ee ngê, apê, Mââ ngê u kpâm dí kpîpî knomomê, u kópu dyuu dpî d:êê ngê, u kwo dpî y:ee ngê, u ngwo dpî dy:ââ ngê. ⁵ Yesu ngê yepê, Mósisi ngê yi kópu nmye mu d:êê ngê, mu kópu u díy:o nmyi kpâm knî ye vuywo dnyinté nmyi lama a tóó, Chóó Lémi u dnye dnyinté my:ee nyêmî ngópu. ⁶ Yepê, Mwiyé mwiyé dini ghi ngê, Chóó Lémi ngê pyââ mââ l:âmo doo, yepê, Noko mb:aamb:aa ngê choo ya. ^{†7} Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o mââ u pye mî yi kélê dpo pwii, u kpâm k:ii ngmîdi ngê dpî pyaa knî. ^{†8} Yepê, Wod:oo yéé yepe daa miyó a tóó, ngmênê mu ngmîdi. ⁹ Yepê, Cha cha n:ii Chóó Lémi ngê dpo kâadî dē, pi ngê d:uudpî chámê dē.

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê ngomo k:oo mē diyé dniye, Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi kópu p:uu u kwo póó dniye. ¹¹ Yesu ngê yepê, Pini n:ii ngê u kpâm dpî kpîpî, yi pini ngê kn:aa pyópu kîmungê nya. Yepê, Yi pini ngê kn:aa pyópu muwa nya knomomê, ye daa yéyéyé u kópu ayi d:uu, ngmênê pyââ ti u kópu ayi d:uu. ^{†12} Yepê, Myenté, pyópu n:ii ngê u moo wa kpîpî, kn:aa pini p:uu amí yéé, yepê, daa yéyéyé u kópu ayi d:uu, ngmênê mââ ti u kópu ayi d:uu.

† 9:50 Mát 5:13; Luukí 14:34; Kílosa 4:6; 1 Tes 5:13 †† 10:6 Gen 1:27 † 10:7 Gen 2:24; Epeso 5:31 †† 10:11 1 Kódin 7:10-11

Pi knî y:oo yi tp:ee dmââdîma Yesu ka u ngwo ñuw:o tumo

Mátiyu 19:13-15; Luukí 18:15-17

¹³ Pi knî y:oo Yesu ka yi tp:ee dmââdîma ñuw:o tumo, apê, Kóó yi mbêmê nyi yé ngê, ngmênê Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo ye kwódu ngópu. ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu too, p:uu ndiye pyu knî ye nod:e wo, yepê, Ye namê kwódu yé, a ka a ñuw:o teñe, mu kópu u díy:o tp:ee dmââdîma ntee yéli Chóó Lémi ngê chókó adí y:enê dé. ¹⁵ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Tp:ee ngê u mí u dnye ntee a nyêmî ngê, n:ii ngê Chókó Lémi u dnye yinté daadí nyêm, Chókó Lémi ngê yi pini wa mb:ii, kóó k:oo daawa kââ. ¹⁶ Wod:oo Yesu ngê tp:ee dmââdîma doo a ng:êênî dé, u pa doo t:emî dé, kêê yi mbêmê doo yiyé, doo kpaapíkpaapî dé, yipu, Chókó Lémi mb:aamb:aa ngê nmye choo a vyyuwo.

Ndáápi ngmê u danêmbum

Mátiyu 19:16-30; Luukí 18:18-30

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê kada doo a yém, pi ngmê mbêpêmbêpê ngê u kwo loo, yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, u kwo póó wo, kwo, Nmî ndiye pyu mb:aa. Kwo, Ló kópu ngmanî d:uu, ghê kamî u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu?

¹⁸ Yesu ngê kwo, Lukwe díy:o mb:aamb:aa u pi a pyimo chi t:oo? Kwo, Pi mb:aamb:aa daangma a tóó, Chókó Lémi mu ngmídi yi mb:aamb:aa. ¹⁹ Kwo, Dêêpî kópu dyuu lama a kwo, kwo, Pi nangmê vy:a, pi u kuwó nangmê pwiyé, pi u tpile nangmê t:âmo, pi nangmê yipe, pi nangmê dóó, mye mî chi châachââ dé. ²⁰ Yi pini ngê kwo, Mâawe, kwo, tp:ee têtê noo a ya, yi kópu dyuu noo a châachââ, ala ngwo myenî châachââ té.

²¹ Yesu ngê até doo y:enê, u gha vy:o apê, Kí pini a nuu u pi. Yi pini ka kwo, Kópu mu ngmídi chuungê d:uu ngê, kwo, Chi lèpî, kwo, tpile yilíni ngópu a tóó, ngópuch:anê knî ye nyi yéépi, yed:oo dpo ngm:êê né-di, cha a yâmuyâmu nê, kwo, ya mb:aa mbók p:uu u ngwo anyimo pyw:oo. ²² Dini ghi n:ii ngê yi pini ngê yi kópu nyongo, u gha dono ngê pyodo, apê, A tpile yilí angênté aní yêê, wod:oo Yesu a kuwo ngê, mu kópu u díy:o ndáápi ndîi, u tpile yilí.

²³ Yesu yi diyé wo, p:uu ndiye pyu knî ye yepê, N:ii ndáápi ndîi, a maa p:uu paa dpodo ndîi ngê u kwo wa pyódu, Chókó Lémi kóó k:oo angênté amî ghê. ²⁴ Yesu p:uu ndiye pyu yoo ngwéti dniye, apê, E! Apê, Kí lónté kópu? Yesu ngê yepê, Kí tp:eema. Yepê, Chókó Lémi kóó k:oo wowo dpodo ndîi. ²⁵ Yepê, Mbwêmê ndîi, tee kn:ââ puu u mênê daawa kee, yepê, myenté Chókó Lémi kóó k:oo ndáápi d:uudpî ghê. ²⁶ P:uu ndiye pyu knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, ghê yi mênê ghipé wo, noko yepê, Wu lónté kópu? Noko yepê, Ndáápi yoo Chókó Lémi kóó k:oo daangmêwa ghê knomomê, ye n:uu ngmê u ntââ y:i amî ghê? ²⁷ Yesu ngê doo y:enê dé, yepê, Doo u ntââ Chókó Lémi kóó k:oo pi chókó daangmêmi ghê, ngmênê Chókó Lémi chókó u ntââ, pi chókó kóó k:oo wa kââ. Yepê, Kópu yilí yintómu Chókó Lémi u ntââ.

²⁸ Pita ngê Yesu ka kwo, Mâawe. Kwo, Tpile yilí yintómu nmo kuwo ngê, anmínê yâmuyâmu ngi. ²⁹ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, Pini n:ii ngê a l:êê díy:o u p:aa dpo kuwo, u tîdê mbwó yoo dpo kuwo té, u pye mî dpo kuwo dê, u tp:ee dmââdîma dpo kuwo té, u yâpwo têtê dmi myedo kuwo té, yepê, ala dini ghi ngê yi pini ngê yinté tpile yilí amêdê pyw:oo. Yepê, Pini n:ii ngê a kópu dyuu u l:êê díy:o tpile ngmídi wa a kuwo, yepê, yi pini ngê yinté tpile mê yonoy:a amêdê pyw:oo, yepê, ngomo dé, u tîdê mbwó yoo, u pye mî yoo, u tp:ee dmââdîma, u yâpwo têtê dmi. Yepê, Nyââ, yepê, ala dini ghi ngê yi pini ngê u tpile yilí yinté amêdê pyw:ee té, yepê, dye ghi knî ngmê ngê pi knî y:oo a l:êê díy:o yi pini wamye kpaka ngmê. Yepê, Mu dini ghi ngê yi pini ngê ghê kamî amínê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ³¹ Yepê, Kada yéli mê kuwó, kuwó yéli mê kada. Yepê, Ala ngwo ndáápi yoo kada a wee, ngmênê díy:o kuwó amêdê ghê dmi.

Yesu pyolombó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátiyu 20:17-19; Luukí 18:31-34

³² Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu maa p:uu dnye m:ii, Njedusalem dnye lèpî, Yesu yi kada doo kwo. Yi kópu u dyépi yoo yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, yélini y:oo dnye yâmuyâmu dé, mye nkîngê mbê dniye. Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo kn:aa ñuw:o too, u pwopwo p:uu yi mo ye doon:aa danê. ³³ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, K:omo tpile nê Chókó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê dini ghi n:ii ngê Njedusalem anm:uu taa dmi, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii, a vyeé u dy:oo wa a châpwo ngmê, wa ngímî nê, wa kóté kalé nê, wamye ch:ee nê, Lóma tpémi yi kêê k:oo wa kaa nê. ³⁴ Yepê, Yi tpókni y:oo wadnyi nkwitinkwiti nê, a p:uu wadnyi tpyîpwi, wadnyi kpakakpaka nê, wa vya nê, yepê, ngmênê wo pyoloni ngê wamênî pyidu.

Njems mbwémi Njon y:oo Yesu ka kópuni dpîmo dmyinê

Mátiyu 20:20-28

³⁵ U kuwó dini ghi ngê Sepédi tp:oo dê Yesu ka lee knopwo, Njems mbwémi Njon. Yesu ka kwo, Mâawe. Kwo, U yi nye a kwo, Kópu nye ngmê d:uu ngi. ³⁶ Yesu ngê yepê, Ló kópu dp:o ngmanî d:uu? ³⁷ Kwo, Dini ghi n:ii ngê mî ndîi ngê wa pyódu, Chókó Lémi u yoo anyi y:enê, u yi nye a kwo, Yoo yi kada dpî kaa nyédi. ³⁸ Yesu ngê yepê, Kópuni a ka dpo dmyinê ngmê, daa dpî lama dpo mbumu mo. Yepê, Dpî u ntââ dê, pi knî y:oo kópuni a nga wa d:uu ngmê, u ntââ dpo amye d:uu ngmê? ³⁹ Kwo, Nyo u ntââ dê. Yesu ngê yepê, Kópuni pi knî y:oo a nga wa d:uu ngmê, ndêndê ngê dpo amye d:uu ngmê. ⁴⁰ Yepê, Ngmênê doo u ntââ a che p:ââ pee a chókó daanî ngmídi. Yepê, Chókó Lémi ngê yi kópu yinê wa a vyi. Yepê, Pini n:ii kada adí kwo, yi pini wunê ka a ngmídi ngê.

⁴¹ Yesu p:uu ndiye pyu yoo wo y:a knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, Njems mbwémi Njon ye nod:e dniye.

† 10:39 Dpodo 12:2; Tpyuu 1:9

⁴² Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo nipi a danê ngê, yepê, Nmyi lama a tóó, yélini daa Nju tpémi, yi vy:o pini n:ii kada pini ngê dpî pyódu, yoo yinê a y:enê ngê, yinê a dpodo kîgha too. ⁴³ Yepê, Ngmênê nmyi vy:o yinté daadí ya. Yepê, Nmyi vy:o pini n:ii ngê u yi adí kwo, Kada pini ngê nî pyódu, yi pini ngê choo ngêêpî nmyo, nmyi p:uu choo dpodo. ⁴⁵ Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, nê u Pi Ndêndê, ngmênê daa lémilémi u l:êê dîy:o nê loo, yoo p:ee n:aa ngêêpî too, yi l:êê dîy:o wanî pw:onu, pi yilí yi pywuu ngê amy:aa pyódu. †

Yesu ngê ngwolo kopwe u ngwo pyi ngê, Njédikó

Mátiyu 20:29-34; Luukí 18:35-43

⁴⁶ Njédikó taa dniye, yi dnye ya, dini ghi n:ii ngê Njédikó dnya a kuwokuwo, pi yilí yi k:ii, pi ngmê maa nkîgh:ê doo ya, u pi Mbatîmeyas, Tîmeyas tp:oo. Yi pini ngwolo dê kopwe dê, daa dpodo u ntââ, maa nkîgh:ê dpîmo ya, pi knî ye ndapî dpîmo dmyinê. ⁴⁷ Yi pini ngê dini ghi n:ii ngê nyongo, apê, Yesu Nasalet pi kîyedê pwiyé knî, wod:oo dpodombiy:e ka wo, kwo, Yesu. Kwo, N:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ntee pini, u ntââ nga wanê ch:anê? ⁴⁸ K:omo tpile pi yilí yintómu u kwo a tpêpwo dniye, kwo, Tumu chi ya, ngmênê yi dnye dmi daa nyongo, dpodombiy:e modoo kââ, kwo, Dépidi ntee pini. Kwo, U ntââ nga wanê ch:anê? ⁴⁹ Wod:oo Yesu ngê paa u dî puwâ, yepê, Kí pini a ka a pwiyé we. U kwo até yi mbwóó dniye, kwo, Nga mb:aamb:aa ngê pyaa we, gh:êêdé. Kwo, Yesu ngê apu, A ka a pwiyé we. ⁵⁰ Ngwolo kopwe ngê u nkuwo kpîdí a pywálf ngê, m:ii kée ngê, mbêka wo, Yesu ka loo. ⁵¹ Yesu u kwo póó wo, kwo, Lukwe nga ngmanî mdo? Yi ngwolo kopwe ngê kwo, Mâawe. Kwo, U ya a nga a kwo, Yélf m:aa m:uu. ⁵² Yesu ngê kwo, U ntââ, kwo, mêchi lèpî. Kwo, Ngêlfimí mbêmê chi pwiyé. Wod:oo yi ngwo yélf mē módu, Yesu u kuwó maa p:uu nye ghê wo.

Njedusalem u ngwo vy:êê ngópu

Mátiyu 21:1-11; Luukí 19:28-40; Njon 12:12-19

11 Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii Njedusalem ghêlf daa nî dniye, yi kada p:aa miyó doo ya, Petani p:aani dê Petepake, mbu yi: ngma a kwo, u pi Olipi, mu kópu u dîy:o nté kn:ââ kpê yi mbwini mbêmê ngmêdoo ya, yi yini yi pi dmi nye olipi. Dini ghi n:ii ngê yi mbwini mbêmê kee dniye, Yesu ngê p:uu ndiye pyu kada miyó kââ, ² yepê, Mu p:aani nmî kada choo kwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi: dpo taataa mo, ndonki tp:oo dpo mumu ngmê, yedê hédê a t:a. Yepê, Yi ndonki tp:oo pyipwo pi doongmê yaa wo. Yepê, Dpo pywálf nyoo, a ka dpo núw:o nyoo. ³ Yepê, Pini n:ii ngê dpo dê vyi knomomê, Ndonki tp:oo lukwe dîy:o dpo hêne ngmê, yepê, ye ala kópu u kwo dpî vyi nyoo, kwipi, Nmî lémi ngê u yi u ngwo wunê kwo. Mgí daawa a puwâ, dîyo mēwunê diyédiyé kîgha. ⁴ Wod:oo adí lee knî, yi p:aani ad:uu taa knî, apê, Ndonki tp:oo yedê hédê mu t:a, ngomo t:âmo. ⁵ Dini ghi n:ii ngê dpîmo a pywálfpy-

† 10:45 1 Tim 2:5-6

wálf, pi ngmê knî y:oo yepê, Lukwe dîy:o ye ndonki tp:oo dpo pywálfpywálf ngmê? ⁶ Kópuni Yesu ngê ye a vyi, yi tpódu y:oo yi p:aani tpémi ye yinté vyi ngópu, wod:oo yi p:aani tpémi y:oo kópu mēdaa vyi ngópu, Ka, yepê, d:ââ núw:o nyoo. ⁷ Wod:oo yi ndonki Yesu ka núw:o ngópu, yi nkuwo kpîdí dê yi mbwo a ngee dumo, ndonki pyipwo talê dumo, Yesu pyipwo u nkwo yaa wo. Kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lèpî, maa p:uu ndonki ngê Yesu doo dnyinêdnyinê. ⁸ King ntee dnyimo châachââ, Yesu yinté nye châpu ngópu, woni knî y:oo yi nkuwo kpîdí a ngee tumo, Yesu u kada maa p:uu talê tumo, woni knî y:oo yi knî ngmê vy:êê ngópu, nkoo vyi u kadakada yidi ngópu, ndonki yi mbêmê doo paa, Yesu pyipwo doo ya. ⁹ Yoo u kada ngmêdoo kwo, yoo u kuwó mudoo kwo, Yesu yi kêlê ghê doo paa, Njedusalem nipi dnye lèpî, u nkwo dnye kââkââ, kópu, Munmíkó Nmî Lémi. Kópu, Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi ngê nyinê loo. ¹⁰ Kópu, Dépidi ntee pini. Kópu, Lîmí k:ii yoo yi kada pini ngê paa pyédi. Kópu, Chóó Lémi chaa kîgha koo.

¹¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu yi p:aani ndîf mî ta, Njedusalem, Chóó Lémi u ngomo k:oo mî kee wo, tpile yilí yi: mî módu, wod:oo Njedusalem mēda kuwo ngópu, Petani mē diyé dniye, mu kópu u dîy:o yi dini ghi ngê kâadî doo wupwo.

Yesu ngê yi ngmê nt:ââ ngê Yisíléli tpémi yi p:uu mgongo u ngwo ngmê kwólu

Mátiyu 21:18-19

¹² Womumo mw:aandiye Petani a kuwo ngópu, Njedusalem dnye lèpî. Maa p:uu Yesu ngê dómu kee.

¹³ Maa nkîgh:ê kuwe ngmê m:uu ngópu, yââ vyi ndîf. Yesu yi yini km:ee adí lê, apê ngmênê, Kí yini p:uu kîgha ngma a kwo. Yi n:ee, apê, Kîgha p:uu daa kwo, mu kópu u dîy:o doo u kyopwokyopwo u dye ghi ngê módu. ¹⁴ Yesu ngê yi yini ka kwo, Pi ngê ngígha daamuwa ma. Yi yini ka kópuni vyi, p:uu ndiye pyu knî y:oo ny:ee ngópu.

Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo u ngwo a pw:oo ngê

Mátiyu 21:12-17; Luukí 19:45-48; Njon 2:13-22

¹⁵ Dini ghi n:ii ngê Njedusalem taa dniye, Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mî kee dniye, apê, Pi knî y:oo tpile tp:oo mu pywupwi t:oo, kpêê yiyé u l:êê dîy:o. Apê, Kn:aa dyámê ndapî nmî ndapî ngê mu ngmêêpî t:oo. Apê, Yélini al:ii a dpodo nyédi, yoo mu dódó t:oo, yi ndapî mu chedêchedê t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê yi yéli a pw:oo ngê, kuwa pw:ii too, ndapî ngmêêpî tédê yi tépîl ye a pii too, ndapî tpîi yi kpópu, hémê tp:oo pywupwi tédê yi p:o a ngí too, yi ya tédê dnyi nye dy:ee too. ¹⁶ Yélini Njedusalem dnyimo dpodo, tpile dnyimo dnyinêdnyinê dé, u yi y:e dēdpîmo kwo, Chóó Lémi u ngomo kuwa máadí nmîmo kwolo, mu kópu u dîy:o kuughê, u yi y:e dpîmo kwo, Kêlf nmî pwii dmi, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo máadí nmî kwolo, chono nmî pwii dmi, Yesu ngê yi kópu yi yéli ye kwódu ngê.

¹⁷ Chóó Lémi u kópu Yisaya ngê n:ii a d:êê ngê, yi kópu ye vyu, yepê, Puku yedê ala kópu mu tóó,

A ngomo kwéli a kwo,

dyámê pê yintómu pi knî yi ngêpê tédê ngê choo ya, yepê, ngmênê kpaa tédê ngê dmye pyódu ngmê.

¹⁸ Kópuni Yesu ngê d:uu ngê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii, dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, u yi y:e doo kwo, Yesu nmî vy:a. Yesu ka nkîngê mbê dniye, mu kópu u díy:o pi yilí yintómu y:oo u dêêpî dnyimon:aa nyê.

¹⁹ Yi ntumokwodo Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Njedusalem a kuwo ngópu.

Yini n:ii Yesu ngê nt:ââ ngê, u pwopwo

Mátiyu 21:20-22

²⁰ Womumo mw:aandiye, dini ghi n:ii ngê Njedusalem dnye diyédiyé, yini n:ii Yesu ngê nt:ââ ngê, yi yini maa nkîgh:ê yi m:uu ngópu, Apê, Atédê pw:onu, d:ud:umbiy:e. ²¹ Yi kópu dini ghi n:ii ngê Pita ngê nuw:o kwólu, Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Yini n:ii nyi nt:ââ, ntóó ngî mwini. ²² Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, A ka dpodombiy:e anmya a kélímî knomomê, nmyi nuw:o dmi ngmîdi ngê adnyi ya knomomê, ye kópuni wanmyi vyi t:oo, wa pyaa dmi. Yepê, Kî mbwini ka wanmyi vyi ngmê, kwonye, A yumwe, nt:ee nyi ghé, yepê, yi kópu wa d:uu. ²⁴ Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o nmye n:aa tpaê, Dini ghi n:ii ngê ngêpê tédê Chóó Lémi ka tpile ngmanmyi dmyinê, nmyi gha vy:o wanmyi vyi ngmê, anye, Ndêndê ngê Chóó Lémi ngê nmo wunê kuwo, yepê, yi kópu anmyinê pyw:ee ngmê. ²⁵ Yepê, Dono kópuni pi knî y:oo nmye a d:uud:uu tumo, nmyi nuw:o ñedê adnyi ya, nmyi kuwó daanmyi kéé t:oo, yepê, k:omo tpile Chóó Lémi ka anmyi ngêpê, ngmênê kópu dononi nmyi d:uu tumo, Chóó Lémi ngê mbodo kn:ââ vuywo daawa kéé té, yi l:êê díy:o ntââ nmye wa vy:u. Yepê, Pi knî yi dono nmyi kuwó mwiyé dpî kéé tóó, yed:oo Chóó Lémi ngê nmyi dono u kuwó u nkwo wa kéé té, mēdaadî nuw:onuwo:oo dé.

Yesu pini n:ii u pi mbêmê doo dpodo

Mátiyu 21:23-27; Luukí 20:1-8

²⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Njedusalem mē taa dniye, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mē kee dniye, wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo, yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii Yesu ka lee dniye, kwo, Chóó Lémi u ngomo nmî chóó nmo y:enê. Kwo, Kópuni nye d:uud:uu too, n:uu ngê nga vyu, u ngwo nye d:uud:uu too? Kwo, N:uu u pi mbêmê ye kópu yilí nye d:uud:uu ngê? ²⁹ Yesu ngê yepê, Kópu nmye mwiyé ngmên:aa poopoo. Yepê, Yi kópu nmyinê vyee ngmê, ye pini n:ii ngê a dy:ââ noo, u pi nmye u ngwo n:aa tpaê. ³⁰ Yepê, N:uu u pi mbêmê Njon ngê pi mbwaa lêê u mênê dpîmo kmênêkmênê dé? Yepê, Chóó Lémi u pi mbêmê ó chóó u pi mbêmê? ³¹ Noko yepê, Ló kópu u kwo ngmanmí vyí? Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpaê, Chóó Lémi u pi mbêmê, noko yepê, ala kópu nmo a tpaê, Lukwe díy:o Njon ka

dpîp:e kélímî mbê dniye. ³² Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpaê, Chóó u pi mbêmê, noko yepê, pi knî y:oo ló kópu nmo angmê d:uu ngmê. Pi knî ye nkîngê mbê dniye, mu kópu u díy:o yinê ye Njon Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê. ³³ Yi kópu u l:êê díy:o kede dniye, Yesu ka kwo, Nmî lama daa tóó. Myenté, Yesu ngê yepê, Pini n:ii u pi mbêmê kópu yilí n:aa d:uud:uu ngê, nmye myedaaní vyí.

Yesu Nju tpémi yi kada pini knî yi p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 21:33-46; Luukí 20:9-19

12 U kuwó dini ghi ngê Yesu pi yilí knî ye doo mgongo. Yepê, Pi ngmê ngê wain kpê ngmê yó, mbwa ngê a yina ngê, wain kîgha u vyilévuyilê tédê ngmê l:âmo ngê. Yepê, Ghi my:oo l:âmo ngê, yi wain kpê y:enê pyu u ya tédê. Yepê, Wain kpê chóó ngê pi ngmê knî ye yepê, A wain kpê ka dmyinê vuywo, dini ghi n:ii ngê nt:u dē kaa knomomê, kîgha dmyina a ngêêpî dé, dmyinê vyilévuyilê dé, wain u ngwo dmyinê l:âmol:âmo, knî a ka ngmêdmyina a dyede, woni nmyi nêni. Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi pini ngê wain kpê a kuwo ngê, kn:aa p:aani loo, dye ghi daadî y:i doon:aa ya. ² Yepê, Wain kpê dini ghi n:ii ngê kyopwo wo, wain kpê chóó ngê u dpodo pyu ngmê dy:ââ ngê, kwo, A wain kpê mênê chi lèpî, u y:enê pyu knî y:oo a wain knî nga ngmêdo kē y:e, a ka dpō ñuw:o ngi. ³ Yepê, Ngmênê yi pini dini ghi n:ii ngê wain kpê mênê mí ta, u y:enê pyu knî y:oo wain knî u kwo daa y:ee ngópu, yi pini mgîmî ngópu, kpaka ngópu, wain kpê chóó ka módó mē dy:ââ ngópu. ⁴ Yepê, U kuwó dini ghi ngê wain kpê chóó ngê u dpodo pyu myomoni dy:ââ ngê, yinté kópu mu ngmîdi u ngwo myedê d:uu ngópu, dpodombiy:e kpaka ngópu, wain kpê chóó ka módó mye dy:ââ ngópu. ⁵ Yepê, Myenté, wain kpê chóó ngê kn:aa pini m:uu dy:ââ ngê, yi pini vya ngópu, daa pyiyé wo. Yepê, Wain kpê chóó ngê pi yilí ye dy:ââ ngê, woni kpaka tumo, woni vya tumo, wain u kwo daa dy:ââ ngópu. ⁶ Yepê, U kuwó dini ghi ngê tp:oo ye u nkwo dy:ââ ngê, apê, A tp:ee amîñê châpu ngmê, daawa a vya ngmê. ⁷ Yepê, Ngmênê yi wain kpê y:enê pyu knî y:oo daa châpu ngópu. Noko yepê, Kî wain kpê chóó tp:oo. Noko yepê, Vya koo, yed:oo wain kpê nmo wa ghay. ⁸ Yepê, Wod:oo mgîmî ngópu, vya ngópu, ntóó chii mênê mí kéé ngópu. †

⁹ Yesu ye póó wo, yepê, Yi wain kpê chóó ngê ló kópu y:e angmê d:uu? Yepê, Wa a lê, pi dono yoo wa vya té, kn:aa yéli y:oo yi d:aa dmi u nkwo amênê kâadî ngmê.

¹⁰ Yepê, Ala kópu puku yedê nmyinê kp:aa ngópu, apii, yepê,

Yi pâânî ngomo wuwó pyu knî y:oo kéé ngópu, yi yini pââ pw:eni ngê vyílo mēyi pyodo. ††

¹¹ Nmî Lémi ngê yi kópu yinté d:uu ngê, nyepênepê u kópu yi d:uu ngê.

¹² Nju tpémi yi kada pini knî y:oo u yi y:e doo kwo, Yesu nmî mgîmî, mu kópu u díy:o a w:ee ngópu, apê,

† 12:8 Hipîlu 13:12 †† 12:10 Psalm 118:22-23; Dpodo 4:11; 1 Pita 2:6-8

Kî nmî p:uu a mgongo. Ngmênê pi yilî knî ye nkîngê mbê dniye, wod:oo Yesu mēdaa mgîmî ngópu, a kuwo ngópu, wod:oo lee dniye.

Tákisi pywupwi u danêmbum

Mátiyu 22:15-22; Luukí 20:20-26

¹³ Pádisi yoo, Helodi u kwo téni pee yéli yi k:ii Yesu ka lee dniye, u yi y:e doo kwo, Yesu nmî dóó. ¹⁴ Yi lama doo ya, Lóma tpémi ye tákisi pywupwi Nju tpémi ye daa yi nuu u kópu ngê doo ya, wod:oo yi p:uu ndiye pyu knî ngmê ngmidi ngópu, king Helodi u kwo téni pee yéli yi k:ii Yesu ka dy:ââ tumo, kwo, Mâawe, kwo, nmî lama ka tóó, Ndêndê ngê nye danêmbum. Kwo, Pi knî ye d:ee nkîngê yédi, ngmênê Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye ndêndê ngê nye tpapê ngê. Kwo, Nmo vyi ngi, kwo, nmî dêêpî kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u ntââ Lóma tpémi yi king ndîi ka tákisi wanmî pywupwi? Kwo, Wanmî pwila, ó daanmî pwila? ¹⁵ Yesu ngê yi kópu a w:ee ngê, apê, Ngee k:omodanê té. Yepê, Lukwe díy:o nmye dóó nê? Yepê, Tákisi ndapî a ka ngma a húw:o yó, ngmênî m:uu. ¹⁶ U kwo yi húw:o ngópu, yepê, Ala ndapî p:uu n:uu u kââ ye tóó, n:uu u pi myeye tóó? Kwo, Lóma tpémi yi king ndîi u kââ u pi ye tóó mo. ¹⁷ Wod:oo Yesu ngê yepê, Tpileni Lóma tpémi yi king ndîi ngmênêni, u kwo mēdmyinê yémî. Yepê, Tpileni Chóó Lémi ngmênêni, Chóó Lémi ka mēdmyinê yémî. Yi kópu yi ny:ee ngópu, yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, wod:oo Yesu a kuwo ngópu. ††

Pyidepyide u danêmbum

Mátiyu 22:23-33; Luukí 20:27-40

¹⁸ Yoo ngmê Yesu ka loo, yi yéli Sadyusi yoo. Yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Pi dpî pw:onu, mēd:uuwodê pyidu. U yi y:e doo kwo, Yesu u pi nmî dyênê, u l:êê díy:o Yesu alanté dnye dóó. ¹⁹ Yesu ka kwo, Mósisi ngê ala dêêpî kópu a d:êê ngê, apê, Pi angmê pw:onu, u kuknwe adî ya knomomê, yi tp:ee daadî ya knomomê, ye yi pini u mbwó ngê yi kuknwe moo ndê ngê, u mbwó u l:êê díy:o tp:ee angmê tpyé ngmê. ²⁰ Kwo, Pi mbwémi pyudu doo ya, kaani yéé wo, tp:ee daa tpyó, u ngwo pwene. ²¹ Kwo, Kaapeeni ngê yi kuknwe mē ndê ngê, yi pyópu ngê tp:ee myedêpê ngêédî, kaapeeni yinté u nkwo mye pwene. ²² Kwo, Yi mbwémi knî yintómu yi pyópu mu ngmidi yinté dnye ny:ee, yintómu pw:oo dniye, tp:ee yi pyópu ngê dêpangmê ngî ngópu. Kwo, U kuwó dini ghi ngê yi pyópu mye pwene. ²³ Kwo, Lukwe díy:o pyidepyide u pi nye tpapê. Kwo, Yoo wa a pii knomomê, ye yi pyópu ngê lukwe angmê pyódu, ló pini u kpâm ngê amî pyódu. Kwo, Doo u ntââ, mu kópu u díy:o yi mbwémi pyudu knî yi pyópu mu ngmidi p:uu yéé dniye.

²⁴ Yesu ngê yepê, Dmye kn:aadi ngmê, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u kópu dyuu nmyi lama daa kwo, u wêdêwêdê nmyi lama myedaa tóó. ²⁵ Yepê, Enjel yoo ntee d:uudpî yéé dmi, dini ghi n:ii ngê yoo wa a pii dmi, yinté adnyi ya, pyââ mââ numo p:uu mēdaawa

† 12:13 3:6 †† 12:17 Lóma 13:7 ‡ 12:18 Dpodo 23:8 †† 12:19 Deut 25:5

yéé knî. ²⁶ Yepê, Yoo yi pyidepyide p:uu nmye n:aa danê. Yepê, Mósisi u puku pee dp:eengê w:ee ngópu, ndê ngê yi tp:oo kwéli doo pîpî. Yepê, Yi puku pee yedê alanté a tóó, Chóó Lémi ngê Mósisi ka kwo, Nê, ng:ââ Epîlaham u yâpwo, myenté tp:oo Yisak u yâpwo, myenté Yisak tp:oo Njakóp u yâpwo. ²⁷ Yepê, Chóó Lémi yi tpókni yi yâpwo, yi kópu u l:êê díy:o, k:omo tpile a pw:oo dniye, ngmênê yi ghê a pyede. Yepê, Chóó Lémi daa ntóó knî yi yâpwo, ngmênê n:ii dé yi ghê a pyede, vyílo yi yéli yi yâpwo. Yepê, Ndêndê ngê dmye kn:aadi ngmê.

Dêêpî kópu n:ii kada a tóó

Mátiyu 22:34-40; Luukí 10:25-28

²⁸ Dêêpî pyu ngmê y:i doo ya, Yesu u danêmbum doo ng:aang:aa. Yi pini ngê apê, Yesu ngê Sadyusi yoo yi kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dê vy:a, wod:oo Yesu ka póó wo, kwo, Dêêpî kópu dyuu yi vy:o, lóni kada ngma a tóó? ²⁹ Yesu ngê kwo, Ala dêêpî kópu kada ye tóó, kwo, Yisíléli tpémi. Kwo, Ala kópu ny:ee yó. Kwo, Chóó Lémi nmî yâpwo njini, nmî kada pini. Kwo, Daa m:uu a tóó. ³⁰ Kwo, U nuu ghi nmyi nódo mb:aamb:aa ngê choo ya. Kwo, Chóó Lémi nmyi gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu dmyinê nuw:o, u nuu u kópu yidmyinê d:uud:uu dé. ³¹ Kwo, Yi dêêpî kópu u kuwó alani a tóó, kwo, Nyóó nuu ghi nódo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódo yinté myechoo ya. Kwo, Yi dêêpî kópu dê kada a tóó mo. ††

³² Yi dêêpî pyu ngê Yesu ka kwo, Mâawe. Kwo, Ndêndê ngê kichi vyi, Chóó Lémi mu ngmidi yi yâpwo, yâpwo kn:aa daa m:uu a tóó. ³³ Kwo, Pi nódo Chóó Lémi u nuu ghi mb:aamb:aa ngê choo ya, Chóó Lémi u gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu choo nuw:o, u dpodo p:uu myechoo dpodo. Kwo, Pi nódo chóó u nuu ghi ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi yi pini nódo yinté myechoo ya. Kwo, Yi dêêpî kópu dê ndîi dê, kwo, Chóó Lémi ka kpêê yiyé ngmênê u kwo tédê. ³⁴ Yesu ngê apê, Kî pini ngê gha kópu ngmêkêdê vyi, yi pini ka kwo, Daa kêmakêma Chóó Lémi kóó k:oo nye wowo. U kuwó dini ghi ngê Yesu ka kópu daam:uu poo ngópu.

Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:uu ntee pini ngê adî ya?

Mátiyu 22:41-46; Luukí 20:41-44

³⁵ Yesu dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo doon:aa dêêpî, pi knî ye póó wo, yepê, Lónté? Yepê, Dêêpî pyu knî y:oo lukwe díy:o ala kópu a tpapê ngmê, apu, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, king Dépidi u tii hédê pini ngmê? ³⁶ Yesu ngê yepê, Lukwe díy:o Dépidi ngê chóó u pi a ghîpî ngê, yi pini u pi kmungo? Yepê, Yi kópu p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Yi pini kada a tóó, Dépidi u kuwó a tóó, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Dépidi yinê a ngópu, ala kópu u ngwo a d:êê ngê, apê,

Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,

‡† 12:26 Ex 3:2-6 ‡†† 12:29 Deut 6:4-5 ‡††† 12:31 Lev 19:18; Nkal 5:14; Lóma 13:9; Njems 2:8 § 12:33 1 Sam 15:22; Hos 6:6

Mi ndĩ ngê n:aa pyépi, a wéni pee dpî yey, pi yintómu chi y:enê dé.

Yélini m̄:uu a l:êê té, d̄iyo anî vya té,
nyí yodo u maknopwo wanî yé té.

³⁷ Yesu ngê yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, Dépidi ngê apê, Yi pini a kada pini. Yepê, Yi kópu u l:êê d̄iyo: o, yi pini daa Dépidi ntee pini, ngmênê pi knî yi pwo pini ntee pini.

Yélini dnye lémilémi, Yesu ngê yi pi dmi yinté a ghîpî ngê, yoo yi nuw: o dmi d:ud:umbiy: e mb:aamb:aa ngê u ngwo pyodo.

Yesu pi knî ye Dêêpî pyu yoo yi p:uu u ngwo doo danê

Mátíyu 23:1-36; Luukí 20:45-47

³⁸ Dêêpî tédê Yesu ngê yepê, Dêêpî pyu yoo yi nj:ii ngê kêê nangmê t:oo, n:ii knî y:e u yi a kwo, Nmî pi dmi ndĩ ngê pyaa we, nmî kpídí dmi mb:aa kêê nmî m:ii, pi knî y:oo mb:aamb:aa ngê p̄idny:oo châachâa nmo. ³⁹ Yepê, Yinté yéli ngêpê ngomo k:oo yi chóó kada dp:uu yaa dmi, naa tédê yi chóó kada myoon:aa yaa dmi. ⁴⁰ Yepê, K:omo tpile kuknwe dp̄i dóo t:oo, yi tpile dp̄i t:âmo t:oo, ngmênê pi knî yi ngîma Chóó Lémi ka a ngêpê nyédi, ngêpê daadĩ ngê dp̄i pyódu t:oo. Yepê, K:omodanê pyu yoo. Yepê, Chóó Lémi ngê yinté yéli dpodombiy: e wa kpada té.

Kuknwe ngmê ngê Chóó Lémi ka tpileni y:ângo

Luukí 21:1-4

⁴¹ Wo ngmê ngê Yesu Chóó Lémi u ngomo k:oo doo ya, yoo doo y:enê, Chóó Lémi ka ndapî kwéli dnye yém. Ndáápi yilí knî y:oo ndapî ndĩ yilí kée ngópu, ngmênê kuknwe ngma a loo, ndapî kmono miyó njini kée ngê. ⁴² Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo a danê ngê, yepê, Ndêndê ngê kî kuknwe ngê ndapî ndĩ yi kée, ndáápi knî y:oo tédê yi kée ngmê, mu kópu u d̄iyo: o yi yéli yi ngópu ndapî ndĩ ye tóó, tédê yi kée ngmê, yepê, kî kuknwe u ngópu ndapî n:ii kmono dê tóó mo, vyílo d̄e yi kée d̄e, u ngópu m̄êdêdêmu tóó. ††

Yesu Chóó Lémi u ngomo pw:oopw:oo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátíyu 24:1-2; Luukí 21:5-6

13 Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, Chóó Lémi u ngomo dini ghi n:ii ngê dnya a kuwokuwo, ngmê ngê kwo, Mâawe. Kwo, Kî lóntoo chêêpî dé, kî ngomo u ngwo kî wó tumo. ² Yesu ngê kwo, Kî ngomo p̄â ndĩ chi m:uu té? Kwo, Mu dini ghi ngê chedê ngê wa pyaa dmi. Kwo, Chêêpî pywápê ngmê n:ii ngê kî ngomo a wuwó tumo, mu dini ghi ngê numo u pwo u pwo daangmadí ya. Kwo, Kn:aa lede knî y:oo kî ngomo p̄e yintómu wa pwaa t:oo. ‡

Kópu dono yilí yi danêmbum

Mátíyu 24:3-14; Luukí 21:7-19

³ Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, Njedusalem a kuwo ngópu, mbwaa tp:oo ngmê ngmêê ngópu, mbwini n:ii u pi Olipi, yi mbwini mbêmê mî kee dniye, y: dnyen:aa ya. Yesu ka p:uu ndiye pyu p̄áadi loo, yi pi dmi Pita mbwémi Andru, Njems mbwémi Njon. ⁴ Yesu ka kwo, Mâawe. Kwo, Chóó Lémi u ngomo ngî mwini. Kwo, Ló dini ghi ngê wa a pw:oo ngmê? Kwo, Ló kópu ngmanmî ny:oo, nmî lama u ngwo wa yâa, nê, Yi kópu daa kêmakêma a pyodopyodo?

⁵ Yesu ngê yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vuywo, pi ngmê ngê kîngí dóo nmyo. ⁶ Yepê, Pi yilí wa a lê, u yi y:e adí kwo, Nê u d:aa nmo kâadí, nmyewo, Ala nê vyílo. Yepê, Pi yilí yinté wa dóo t:oo. ⁷ Yepê, Dini ghi n:ii ngê l:êê p̄â ndĩ u pi ngmanmyi ny:ee ngmê, ó nmyi nkîgh:ê amyidnyi l:êê, yepê, nkîngê ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Yi kópu daawa tēda dmi, ngmênê nangê vyi, Ala d: o kuwókuwó dini ghi. ⁸ Yepê, Kn:aa dyámê tpémi kn:aa dyámê tpémi yi p:uu adnyi l:êê, yepê, dyámê pee knî ngmê wadí ghêdê, pi yilí wa pw:oo dmi, daa ng:êêntómu m:uu wa ghídí, yoo adnyi dómudómu, amyidnyi pwopwo. Yepê, K:omo tpile yinté kópu yilí yi pi dmi wanmyi ny:ee ngmê, ngmênê nangê vyi, Ala d: o dyámê p̄e dp̄i chedê. Yepê, Yi kópu yilí tédê dé, ngmênê dono kópu ndĩ dé d̄iyo kuwó wa pyaa dmi.

⁹ Yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vuywo. Yepê, Dye ghi knî ngmê ngê pi dono knî y:oo u yi y:e adí kwo, Nê u yoo nmî chedê. Yepê, Yi ngwo a l:êê d̄iyo: o nmyi p:uu adnyi d:uu. Yepê, Ngêpê ngomo knî yi y:enê pyu knî y:oo adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, adnyin:aa kóté kîgha nmyo, u nkwo adnyin:aa kpakakpa-ka nmyo. Yepê, A l:êê d̄iyo: o king knî y:oo, kada pini knî y:oo amyidnyin:aa kóté kîgha nmyo. Yepê, A p:uu ye anmyin:aa danê. ¹⁰ Yepê, A kópu mb:aa pi yilí yintómu knî y:oo mwiye dp̄i ny:ee y:e, u kuwó dini ghi ngê dyámê p̄e chedê ngê wa pyódu. ¹¹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, kópuni ye anmyin:aa tpa- p̄e dé, yi kópu knî yi p:uu nuw: o ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê adnyin:aa kóté kîgha nmyo, kópuni Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmye choo tpa- p̄e, yi kópu kada pini knî ye dmyinê tpa- p̄e. Yepê, Daa nmyi chóó nmyi kópu ayinmyin:aa tpa- p̄e dé, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi u kópu ayinmyin:aa tpa- p̄e dé. ¹² Yepê, Dini ghi n:ii ngê a yoo adnyi vyee dé, pi knî y:oo yi chóó yi mbwó yoo wa ch:ee t:oo, mâa knî y:oo yinté yi tp:ee yoo amye ch:ee t:oo, pi knî y:oo yinté yi chóó yi pye mí yoo amye ch:ee t:oo, kada pini knî y:oo wamye vya t:oo. ¹³ Yepê, A l:êê d̄iyo: o pi yintómu knî ye wanmyi diya dmi, ngmênê n:ii knî y:oo myedaawa mb:ii nê, mu dini ghi ngê M:aa kóó k:oo wan:uu kaa té. †††

† 12:41-42 2 Kings 12:9 †† 12:43-44 2 Kódin 8:12 ‡ 13:2 Luukí 19:43-44

†† 13:6 13:21-22; 1 Njon 2:18 ††† 13:10 Mát 28:19 ††† 13:13 Njon 15:18-21

Lóma lede knî y:oo Njedusalem ghêlî dêpê pw:oo ngópu, yi kópu p:uu Yesu u ngwo ye doo danêmbum
Mátiyu 24:15-28; Luukí 21:20-24

¹⁴ Yesu ngê yepê, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, tpile dyede u tpile dono doo u kwo tédê angmê m:uu ngmê. (Pini n:ii ngê ala puku choo a kpââ, yi kópu mb:aamb:aa ngê choo a wopwe.) Yepê, Yi tpile dono dini ghi n:ii ngê wa t:aa, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, dpî mbêpê dniye, mbu knî yi vuywo dp:uu mbwolo dniye. ¹⁵ Pini n:ii u ngomo maknopwo adî ya, límîlímî ngê dpî mbêpê we, u ngomo k:oo mêtîngî kee, u tpile kîdangmên:aa ngî. ¹⁶ Yepê, Pini n:ii yâpwo tédê adîn:aa dpodo, u p:o mêtîngî diyé, u tpile kîngmê nya, límîlímî ngê dpî mbêpê we, mbu mbêmê dp:uu mbwolo we. ¹⁷ Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu wa pyódu, mbwili knî y:oo dpodo ndîi wa a pyw:ee ngmê, p:aa knî y:oo dpodo ndîi amyedê pyw:ee ngmê. ¹⁸ Yepê, Chóó Lémi ka dny:oo ngêpê, Tpii yópu yi dye ghi ngê daapîdny:oo mbêpê. ¹⁹ Yepê, Yi dini ghi ngê Nju tpémi y:oo dono ndîi wa a pyw:ee ngmê. Yepê, Dono kópuni pi knî y:oo wunê a pyw:ee tumo, yini tédê dé, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwo a l:âmo ngê, u dí ala ngwo. Yepê, Yi dono ndîi u kuwó dini ghi ngê, yintoo dono daamuwa a pyw:ee ngmê. ²⁰ Yepê, Chóó Lémi ngê yinê a vuy, apê, Yélini nê ngmîdi ngê yi l:êê dîy:o, yi yéli yi pw:oopw:oo u dye ghi dêêkwédi ngê wanî pyódu. Yepê, Wodaa vuy, ye pi yintómu pî pw:oo dniye. ²¹ Yepê, Yi dini ghi ngê, yepê, pini n:ii ngê nmye wa vyi, nmyewo, Chóó Lémi ngê n:ii a ngmîdi ngê vyílo ka kwo, yepê, yi pini ka kîdmyongê kélímî mbê dmi. ²² Yepê, Pi yilí knî y:oo kêmî wa kaa t:oo, pi knî ye wadnyi k:omodanê, yewo, Chóó Lémi ngê a ngmîdi noo. Yepê, Pi knî y:oo yoo wamye dóo ngmê, Chóó Lémi u komo k:omodanê ngê wa kaa ngmê. Yepê, Yi pini knî y:oo mbwudu yilí wa chaa ngmê, mu kópu u dîy:o u yi y:e adî kwo, Chóó Lémi ngê yélini a ngmîdi ngê, nmí dóo té. ²³ Yepê, Yi k:omodanê pyu knî y:oo kîngí dóo nmyo. Yepê, Kópuni wa pyaa dmi, ala yi kópu knî yi p:uu nmyi ng:aa dmi yidí t:oo.

Chóó Lémi u Pi Ndêndê dini ghi n:ii ngê wa a diyé
Mátiyu 24:29-31; Luukí 21:25-28

²⁴ Yesu ngê yepê, Yi dye ghi dono u kuwó dini ghi ngê, d:ââ kâadî wa mgêdê knî, mēdaadpî pil:apil:a, pudu yilí yintómu wa a ghay dmi, Chóó Lémi ngê mbóo p:uu tpile dé yi dîndê dmi wa ghêê té. ^{†26} Yepê, U kuwó dini ghi ngê pi knî y:oo wa m:uu nê, wamye mya nê, awo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê kîyedê pwiyé knî, u pi ndîi ngê dé pyódu, u wêdêwêdê ndîi ngê myaa pyódu, nkalfí too pee dmi mbêmê ka kwo. ^{‡27} Yepê, Enjel yoo wanê dy:ââ té, dyámê mbêmê ghi yintómu y:i wa lee dmi, Chóó Lémi ngê yélini a ngmîdi ngê wa danê t:oo, y:i ye anîn:aa vuywo. [‡]

Yesu Njedusalem u pw:oopw:oo p:uu u ngwo doo
mgongo
Mátiyu 24:32-35; Luukí 21:29-33

²⁸ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kpêdê vyi dpî ghê, nmyi lama u ngwo dpî yââ, nmyimo, Daa kêmakêma nt:ee-mi wunê mbumu. ²⁹ Yepê, Kpêdê ngê ntee nmye dpî vyi, Daa kêmakêma nt:ee-mi wunê mbumu, yepê, kópuni p:uu nmye nî danê, dini ghi n:ii ngê yi kópu wanmyi m:uu t:oo, yinté nmyi lama u ngwo wa yââ, anye, Yi kópu daa kêmakêma a pyodopyodo. ³⁰ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, Yélini ala ngwo a pyede, ghêlî daawa pw:oo dmi, Njedusalem p:uu kópuni nmye dí vyi, yi kópu mwiyé wa pyódu. ³¹ Yepê, Mbóo dyámê chedê ngê wa pyaa knî, ngmênê a kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.

Pi ngmê u lama daa tóo Yesu ló wéni ngê wa a diyé
Mátiyu 24:36-44

³² Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê dyámê mbêmê amênê diyé, yi wéni pi u lama daa tóo. Yepê, Enjel yoo yi lama myedaa tóo. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi tp:oo, a lama myedaa tóo. Yepê, Ngmênê M:aa mu ngmîdi u lama a tóo. ³³ Yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê t:ââ, mu kópu u dîy:o wéni n:ii ngê yi kópu wa pyódu, nmyi lama daa tóo. ³⁴ Yepê, Alanté adî ya. Yepê, Mââwe ndîi kn:aa p:aani angmê lê, u dpodo pyu yoo wa a kuwo té, yi dpodo nêdê dpodo nêdê wa kaa té, ngomo y:enê pyu ka wa vyi, kwowo, Chi t:âât:ââ nê. ³⁵ Yepê, Dmyinê t:ââ, mu kópu u dîy:o nmyi mââwe ndîi wéni n:ii ngê wa t:aa, nmyi lama daadî ya. Yepê, Apê ntumokwodo wa t:aa, apê mgîdí vy:o wa t:aa, apê mw:aamw:aa wa t:aa, apê mw:aandiye wa t:aa. ³⁶ Yepê, Tumutumumu wa a lê, dpî tédê kîngmê m:uu nmyo. ³⁷ Yepê, Kópuni nmye dí vyi, pi yilí yintómu yi l:êê dîy:o n:aa tpaê, yepê, dmyinê t:ââ.

Kada pini knî y:oo Yesu u pwele u ngwo a chápwo ngópu

Mátiyu 26:1-5; Luukí 22:1-2; Njon 11:45-53

14 Nju tpémi y:oo yi naa ndîi dé daa kêmakêma dnye kuwo dê. Yi náali dé yi pi dé Tp:ee Kaa W:êew:êê u Naa, Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa. Dêêpî pyu knî ngmê, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii Yesu u pwele yi ngwo a chápwo ngópu. ² Noko yepê, Naa ndîi m:ii. Noko yepê, Yi kópu naa kpo nakí d:uu. Noko yepê, Pi yilí kédê t:aa, wa gheteghete mbê dmi.

Tpileni tuu mb:aamb:aa pyââ ngmê ngê Yesu u pwo u ngwo a pii ngê

Mátiyu 26:6-13; Njon 12:1-8

³ Yesu Petani doon:aa ya, Saimon u ngomo k:oo doon:aa kmaapî. Yi pini p:uu too pee mbii leprîsi mwiyé doo ya. Yi kmaapî tédê pyââ ngmê ngê pód:a ngma a núwo, tuu mb:aamb:aa. Yi tpile u pywuu ndîi, u pi naadî, tód:o ntee tpile, tuu mb:aamb:aa. Yi pyópu ngê yi pód:a komo puwâ, naadî Yesu mbêmê

† 13:22 Deut 13:1-3; 2 Tes 2:9; Tpyuu 13:13 †† 13:24-25 2 Pita 3:10; Tpyuu 6:12-14 ‡ 13:26 Tpyuu 1:7 ‡† 13:27 1 Tes 4:16-17

d:ud:umbiy:e a chedê ngê. ⁴ Yélini y:oo yi kópu m:uu ngópu, woni yoo nod:e dniye, noko yepê, Kí pyópu ngê lukwe dîy:o kí kópu dê d:uu? Apê, Naadî lukwe dîy:o de dyênê? ⁵ Apê, Kí pyópu ngê nmo woda kê, ye ndapî pyolo yono y:a pudu kmênê, yi ndapî ndîi pinté knî ye pudu y:oo. Wod:oo yi yéli yi pyópu ka a tpêpwo dniye. ⁶ Yesu ngê yepê, U kwo namê mbumu. Yepê, Lukwe dîy:o dmye mywenemywene kalê ngmê. Yepê, A nuu u kópu a nga yi d:uu. ⁷ Yepê, Dye ghi yintómu u ntââ pinté yoo anmya a pyw:êmî dé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê u yi nmye adî kwo, Nmî ngee té, yepê, u ngwo dmyinê ngêêpî dé. Yepê, Mu dini ghi ngê nmyi vy:o mēdaanî kwo. ⁸ Yepê, Kí pyópu ngê u ntââ kópu a nga yi d:uu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê anî pw:onu, wa kmênê nê. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, tpileni pi ntóó p:uu anyi d:ii, kí pyópu ngê a p:uu vyílo yii d:ii. ⁹ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Pi knî y:oo a kópu mb:aa dyámê ghi knî yi mbêmê kwéli adnyin:aa nyêm, kí pyópu ngê kópuni a nga dê d:uu, amyimî ny:ee ngmê. Yepê, Kópuni a nga dê d:uu, u mgamê ngê adîn:aa ya.

Njudas ngê kada pini knî ye u ngwo vuy, yepê, Yesu kwódo ngê anî ghê

Mátíyu 26:14-16; Luukí 22:3-6

¹⁰ Yesu u dyépi y:a mê miyó knî yi vy:o pi ngmēdo kwo, u pi Njudas, Kédiyót pi. Yi Njudas kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî ye loo, yepê, Yesu u vyee u yi nmye a kwo. Yepê, Kwódo ngê anî ghê. ¹¹ Kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, Njudas ka kwo, Wanmî yi, u ye ndapî nga anmo kê. Wod:oo Njudas ngê dye ghi doo y:enê, apê, Yesu kwódo ngê wu dini ghi ngê anî ghê.

Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u nté l:âmol:âmo

Mátíyu 26:17-19; Luukí 22:7-13

¹² Wéni n:ii ngê Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa dnyimo kuwo, Nju tpémi y:oo sipi tp:oo u ngwo dnyimo vyee dé, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté u ngwo dnyimo l:âmol:âmo. Yi wéni ngê Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka póó dniye, kwo, Mââwe. Kwo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u nté ló y:i nmîmo l:âmol:âmo? ¹³ Yesu ngê pi miyó dy:ââ ngê, yepê, Njedusalem choo lêpî, pi ngmê ngê maa p:uu wunê pyépi dp:o, yi pini nkono mbwaa d:umu ngmêdpó mumu ngmê. ¹⁴ Yepê, U ngomo k:oo dpî ngm:êê nyoo, ngomo chóó ka dp:uu póó cho, kwipi, Nyi mââwe ngê atédê dy:ââ nyo, ada, Naa u nté ló ngomo ghi k:oo wanm:uu ma, a p:uu ndiye pyu knî yi k:ii? ¹⁵ Yepê, Yi ngomo chóó ngê podo ngomo ghi ndîi dpo ngmêwunê kēmakēma, yepê, nmî ntââ tpile yilî yintómu y:i a tóó. Yepê, Nmî naa nté y:i dp:uu l:âmo nyoo. ¹⁶ Wod:oo p:uu ndiye pyu dê y:oo kada a y:ee ngópu, Njedusalem lee knopwo, kópuni Yesu ngê ye vuy, yi tpile yilî mî m:uu ngópu, yi nááli u nté yi ngomo k:oo adî l:âmo ngmê.

Yesu u k:ii u kuwókuwó kmaapî u ngwo dóó ngópu

Mátíyu 26:20-30; Luukí 22:14-23; Njon 13:21-30; 1 Kódin 11:23-25

¹⁷ Kââdî dini ghi n:ii ngê gho, Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi k:ii yi ngomo ghi k:oo mî kee dniye, nté kwéli a l:âmo ngópu. ¹⁸ Dini ghi n:ii ngê dnye kmaapî, Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, yepê, k:omo tpile nipi nmo kmaapî té, ngmênê nmyi vy:o pini ngmê daa kēmakēma a kwódo ngê a wowo. ¹⁹ P:uu ndiye pyu yoo yi nuw:o dmi dono ngê pyodo, ngmêngmênté u kwo doo póó, kópu, Nê kuu, apii? ²⁰ Yesu ngê yepê, Ye y:a mê miyó anmyi tóó, yepê, k:omo tpile d:ââ mu ngmîdi k:oo mbîdédi n:êê nmo kmênêkmênê té, ngmênê nmyi vy:o pini ngmê a kwódo ngê a wowo. ²¹ Yepê, Ala kópu puku yedê ló dini mwo a d:êê ngópu, apê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u kwódo ngê pi angmê ghê, pi knî y:oo wa mgîmî ngmê, wa kpaka ngmê, wa vya ngmê. Yepê, Pini n:ii ngê yi kópu a ntiyentiye, a kwódo ngê a wowo, yi pini d:ud:umbiy:e choo nkîngê, Chóó Lémi ngê dpodom-biy:e wa kpada. Yepê, Yi pini ngê u kpadakpada tédê ala kópu wamî vyi, awo, L:omo m:aa ta, yi dono daap:aa d:uu ngê.

²² Dini ghi n:ii ngê dnye kmaapî, Yesu ngê mbîdédi a ngêêdî, Chóó Lémi kwuno ngê, puwâ, p:uu ndiye pyu knî ye y:ângo, yepê, Ala a chóochóó, nê. ²³ U kuwó dini ghi ngê kapî a y:ângo, wain k:oo a pii ngê, kumu mbee ngê, Chóó Lémi kwuno ngê, p:uu ndiye pyu knî ye mye y:ângo, yintómu nda ngópu. ²⁴ Yesu ngê yepê, Ala a wêê. Yepê, Pi yilî yi l:êê dîy:o wêê a p:uu wa pwii. Yepê, Yi wêê ngê Chóó Lémi ka pi yilî wa a kââdî. ²⁵ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Wain daamunî nda, u dí wéni n:ii ngê a pi ndîi ngê amî pyódu, pi yintómu anî y:enê, Chóó Lémi kóó k:oo kmaapî ndîi u ngwo anm:uu dóó, wain kamî u ngwo anm:uu nda. ²⁶ U kuwó dini ghi ngê wéti ngma a ngí ngópu, Njedusalem a kuwo ngópu, mbu mbêmê mî kee dniye, mbwini n:ii u pi Olipi.

Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vuy

Mátíyu 26:31-35; Luukí 22:31-34; Njon 13:36-38

²⁷ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo a mgîmîmgîmî nê, nmyinê kuwokuwo nê, nmye mbêpêmbêpê té. Yepê, Puku yedê alanté a tóó, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê sipi y:enê pyu wa vy:a, sipi w:uu wa mbêpê dmi. ²⁸ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê amênî pyidu, nmyi kada anî ghê, Nkálili anî lê. ²⁹ Pita ngê kwo, K:omo tpile kí tpóknî y:oo wunê kuwokuwo ngi, kwo, nê mu ngmîdi daanê kuwo ngi. ³⁰ Yesu ngê Pita ka kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpapê. Kwo, Mgîdí vy:o kēmkēm ghêlî k:ii my:oo daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, pi knî ye ala kópu nye tpapê, yenyê, D:aa p:uu dniye pyu ngmê. ³¹ Pita ngê kwo, A Lémi. Kwo, Yi kópu daanî d:uu. Kwo, K:omo tpile l:êê dîy:o amye vya nê, myedaanê wópu ngi. Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu ka yinté mye vyi ngópu.

† 14:24 Ex 24:8; Jer 31:31-34; 1 Kódin 10:16; Hipîlu 9:20

Yesu Nketsemane u ngwo doon:aa ngêpê

Mátiyu 26:36-46; Luukí 22:39-46

³² Kwéli lee dniye, yi kélê ghi u pi Nketsemane. Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Al:ii dmyinê ya, nîmo ngêpê. ³³ Yesu ngê pi pyile ngmidi ngê, Pita ngmê, Njems myomo, Njon pyolo, yi k:ii lee dniye. Yesu nkîngê mbê wo, u ghê a kee wo. ³⁴ Yi pini pyile knî ye yepê, A nuw:o dono ngê ayi chedêchedê nê. Yepê, Al:ii dmyinê ya, dpî ngê kêê nangê t:oo, dmyinê t:âât:ââ nê, a l:êê díy:o myedmyinê ngêpê. ³⁵ Yesu ngê a kuwo too, pee tp:oo mwada y:i loo, têpê mbêmê mî dyimê wo, u mî ka doo ngêpê, kwo, M:aa. Kwo, U ntââ ala dono kópu daanê pyw:oo? ³⁶ Kwo, Tpile yilí yintómu n-ga u ntââ. Kwo, U ntââ ala dono u mbwaa daanî nda? Kwo, Ngmênê ngwépi daanî puwâ. Kwo, K:omo tpile ala kópu u ya a nga daa kwo, ngmênê a nga dpî d:uu ngi, mu kópu u díy:o a kada nye tóó.

³⁷ U kuwó dini ghi ngê Yesu yedê diyé wo, apê, A p:uu ndiye pyu yoo mu dpî té. Yesu ngê Pita ka kwo, Saimon. Kwo, Lukwe díy:o nye dpî? Kwo, D:ee ngêpê. Kwo, Lukwe díy:o doo u ntââ, dye ghi dêêkwédi ntênê daanyi ya? ³⁸ Yesu ngê yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo, dpodombiy:e dmyinê ngêpê, pi ngê dpodombiy:e kédangê tókó nmyo, dono nmye daapêdê nî we. Yepê, K:omo tpile kópu mb:aa wanmyi vyi t:oo, ngmênê nmyi tókótókó tédê wanmyi dêê dmi.

³⁹ Myombó Yesu ngêpê tédê mē loo, mwiémwiyé ntee doon:aa ngêpê, yinté modoon:aa ngêpê. ⁴⁰ U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu pyile knî ye mē diyé wo, apê, Mu dpî té. Dpî vyílê ngê dyaa ye chedê ngê. Yesu dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, mywene ye ghê wo, kópu u kwo daa vyi ngópu.

⁴¹ Pyolombó Yesu modon:aa ngêpê, p:uu ndiye pyu knî ye yedê diyé wo, yepê, Mwo anmyi dpî té? Yepê, Angênté, dmyongê nyaa dniye? Yepê, Munto. Yepê, Ala u dye ghi. Yepê, Pi dono knî y:oo ala ngwo a mgímímgímí nê. ⁴² Yepê, A pii dmyeno. Yepê, Paa ala. Yepê, Óó! Yepê, A kwódo ngê pini n:ii dê ghê, yepê, ka pwiyé knî.

Yesu u ngwo mgímí ngópu

Mátiyu 26:47-56; Luukí 22:47-53; Njon 18:1-11

⁴³ Yesu ngê danêmbum ghêlî daa chedê ngê, wod:oo lede yoo taa dniye, Njudas yi kada doo kwo, pini n:ii Yesu p:uu ndiye pyu y:a mē miyó knî yi vy:o pwii wo, Yesu yinê dóó. Yi lede knî y:oo kaa taa nuw:o tumo. Yi yéli Nju tpémi yi kada pini knî y:oo dy:ââ tumo, yepê, Yesu nyinê mgímí yó. ⁴⁴ Maa p:uu Njudas ngê yepê, Pini n:ii nínê chipéchipé, yepê, yi pini yi vyílo. Yepê, Dpî mgímí yó, nmí kada pini knî ye dpî nuw:o yó.

⁴⁵ Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Njudas Yesu ka loo, kwo, Máâwe. Njudas ngê Nju tpémi yi chipéchipé ngê Yesu u ngwo a chipé ngê, n:uu Yesu kpââ pee p:uu dyíngo. ⁴⁶ Wod:oo lede knî y:oo Yesu dpodombiy:e mgímí ngópu. ⁴⁷ Yesu p:uu ndiye pyu ngmê ngê u yi doo kwo, Lede yoo nî vya té, wod:oo u taa a ngêédí,

lede ngmê mbwámê pèdê chápwo, ngmênê kn:aadi ngê, ngwene ngmê ngópu. Yi lede kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u dpodo pyu ngmê. ⁴⁸ Yesu ngê yi lede knî ye yepê, D:aa l:êê pyu ngmê. Yepê, Lukwe díy:o kaa taa kélê a ka dmyinê lee dmi. ⁴⁹ Yepê, Wo yilí yi k:oo Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmyi vy:o kînoo a kwo, y:i nîmon:aa dêêpî. Yepê, Lukwe díy:o y:i dpîp:e mgímí noo. Yepê, Kópuni puku yedê a tóó, awêde até dmye ntiye ngmê. ⁵⁰ Wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, mbêpê dniye.

⁵¹ U kuwó dini ghi ngê pi mgémí ngmê ngê Yesu u yâmuyâmu kn:ââ chópu. Lede knî y:oo apê, My:oo mgímí. ⁵² Yi pini u kpídí ngê kaa dniye, mbêpê dini ghi n:ii ngê a puwâ, u kpídí yi kêê yedê a kuwo ngê, wod:oo kn:ââ mbwii mbêpê wo.

Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu u ngwo kóté kalê ngópu

Mátiyu 26:57-68; Luukí 22:54-55,63-71; Njon 18:13-14,19-24

⁵³ Yesu dini ghi n:ii ngê mgímí ngópu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndíi u ngomo k:oo nuw:o ngópu. Yi ngomo k:oo Nju tpémi yi kada pini yoo nipi lee dniye, dêêpî pyu yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii. ⁵⁴ Pita ngê Yesu doo yâmuyâmu, tumutumumu yi kuwó doo a kwo, daa chono doo a paa. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngomo k:oo mî kee wo, Pita yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo myimí kee wo, ndoo chedê yaa wo, lede knî yi k:ii dnye ndê vyílí. ⁵⁵ Yi ngomo k:oo Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu dnyen:aa kóté kîgha. U yi y:e doo kwo, Yesu kn:ââ nmí ché, u ngwo nmí vy:a. Pi yilí knî y:oo yi chóó yi yipe tee kópu Yesu p:uu yilí t:ee ngópu, ngmênê pi miyó dē y:oo yi kópu ngmidi ngê daa pyódu ngópu, yi kópu u l:êê díy:o Nju tpémi ye doo u ntââ ngê pyodo, Yesu daapí ndyíko ngópu.

⁵⁷ U kuwó dini ghi ngê pi knî ngmê ghêédí wo, k:omo ngê yepê, Kí pini ngê ala kópu mwo a vuu, nmopê, Chóó Lémi u ngomo anê pw:ono, pi knî y:oo n:ii wó ngópu, wo pyile amí lê, kamîni m:uu aní wó, daa pi ngê kíli wa wó. ⁵⁹ Daa ngmidi mbêmê dnye danê, yi kópu u mo u mo dé, wod:oo kada pini knî y:oo noko yepê, Ka k:omodanê té.

⁶⁰ U kuwó dini ghi ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndíi ghêédí wo, Yesu ka póó wo, kwo, Kópuni m:uu dē vyí ngmê, daanyinê vy:a? ⁶¹ Ngmênê Yesu tumu doo ya, kópu myedaa vuu. Yi pini myombó u kwo mē póó wo, kwo, Ndêndê ngê Chóó Lémi ngê a ngmidi nyoo? Kwo, Mumdoon nyi Tp:oo? ⁶² Yesu ngê kwo, Nyââ. Kwo, Mu dini ghi ngê wanmyi m:uu nê, wanmyi vyi ngmê, anye, Kí Chóó Lémi u Pi Ndêndê. Anye, U pi ndíi ngê dē pyódu, Chóó Lémi u che p:ââ pee ngê dē pyódu, nkali too pee dmi mbêmê muyedê pwiyé knî. ⁶³ Yesu ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê u kwo vuu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê chóó u mbwo kpídí a chópu, yi mââwe knî ye yepê, Kí pini u chápwo pyu u yi nmo daamu a kwo. Yepê, Chóóchóó kédê ndyíko. ⁶⁴ Yepê, Ala kópu nmo dē vyí, Chóó Lémi u d:aa anê kââdí. Yepê, Nmyi nuw:o dmi angênté a tóó? Kada pini yintómu knî y:oo

† 14:34 Njon 12:27; Hipílu 5:7-8

kwo, Chóó u pye dê yé. Kwo, Vya koo, pw:oo we, daadfi ya.

⁶⁵ Knî ngmê Yesu p:uu dnye tpyîpwi. U kuwó dini ghi ngê Yesu ngwolo dê kpîdî pee ngê wópu dumo, u nkwo dnye vyee, kópu, N:aa dê vya ngi? Kópu, Chi dîpî. Kópu, W:ii Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, pini n:ii ngê dê vya ngi, u pi nmo pîchi vyi. U kuwó dini ghi ngê lede knî ye Yesu y:ee ngópu, wod:oo dnye kpakakpaka.

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê

Mátiyu 26:69-75; Luukí 22:56-62; Njon 18:15-18,25-27

⁶⁶ Dini ghi n:ii ngê Yesu dnye kóté kîgha, yi dini ghi ngê Pita yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo doo ya. Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîi u dpodo módó ngma a loo. ⁶⁷ Pita dini ghi n:ii ngê ndê vyîlí tédê módu, doo myeme, kwo, Nyi ngmê, Yesu Nasalet pi p:uu nye ya yédi, apii? ⁶⁸ Ngmênê Pita ngê u kwo a wópu ngê, kwo, Ye kópu a lama daa tóó, myed:oo ngê w:ee ngê.

Wod:oo Pita pyuwópyuwó tédê u nkîgh:ê doon:aa kwo, kêmkêm u ngwo ka wo. ⁶⁹ Yélini y:i doo kwo, yi pyópu ngê yepê, Kí pini Yesu p:uu ndiye pyu ngmê.

⁷⁰ Pita ngê mēdē wópu ngê. Daa ndîi dye ghi yimî loo, yi yéli y:oo Pita ka kwo, Nye k:omodanê. Kwo, Nyi yi pini p:uu ndiye pyu ngmê. Kwo, Dpî wee mu ngmidi, Nkálili Wee. ⁷¹ Wod:oo Pita ye kpaawo, yepê, Pini n:ii u pi a ka nmye tpapê ngmê, yepê, yi pini daa a lama pini. ⁷² Vyîlo yi dini ghi ngê kêmkêm my:oo ka wo, wod:oo Pita ngê Yesu u kópu mî nuw:o kwólu, apê, Yesu ngê a ka moda vyi, Kêmkêm ghêlí k:ii my:oo daawa kâa, pyolo nyinê wópuwópu nê. Wod:oo Pita ngê mbê a puwâ.

Yesu Paléti ka u ngwo húw:o ngópu

Mátiyu 27:1-2,11-16; Luukí 23:1-5,13-25; Njon 18:28-19:16

15 Mw:aa mgîdí vy:o Nju tpémi yi kada pini yoo nipi dnyen:aa danêmbum, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo mye yi k:ii. Yi danêmbum tédê Yesu u vyee u dy:oo a chápwo ngópu. U kuwó dini ghi ngê Yesu kóó dê kudu dumo, Lóma lede yoo yi määwe ndîi Paléti ka húw:o ngópu. ² Paléti u kwo póó wo, kwo, Mumdoon nyi Nju tpémi yi king? Yesu ngê kwo, Njyóó kîchi vyi. ³ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo Yesu p:uu yipe tee kópu yilí t:ee ngópu, wod:oo Paléti u kwo mē póó wo, kwo, Angênté, yi kópu yilí daanyinê vy:a? Kwo, Kêêmî m:uu yilí kînga dê kaa ngmê. ⁵ Ngmênê Yesu ngê kópu daa vvu, Paléti ngê apê, Kí lónté pini? Apê, Lukwe díy:o kópu daawa vyi?

⁶ M:ââ k:oo Nju tpémi yi naa ndîi u dye ghi ngê, yélini mbwa k:oo dnyimo kwo, Paléti ngê ngmēdpîmo pw:iipw:ii, apu, Nju tpémi yi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa we. Pini n:ii u pi pi knî y:oo u kwo dnyimo tpapê, yini yidpîmo pw:iipw:ii. ⁷ Yi m:aani ngê mbwa u mēnê pi ngmēdoo kwo, u pi Mbadapas. Yi pini ngê u yi doo a kwo, Lóma lede yoo nmí ngm:ii kalé té. U yoo yi kada mwiyé a ghê wo, Lóma lede woni a vya tumo, u l:êê díy:o u yoo knî yi k:ii mbwa k:oo u ngwo kee dnyie. ⁸ Dini ghi n:ii ngê Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Wo dyimê wo, pi yilí Paléti ka lee dnyie, kwo, Kópuni nye

d:uud:uu ngê, ala ngwo yinté mē d:uu ngi, kwo, mbwa k:oo pi ngmê pw:ii ngi. ⁹ Wod:oo Paléti ye póó wo, yepê, Nju tpémi. Yepê, U yi nmye a kwo, nmyi king aní pw:ii? ¹⁰ Paléti ngê yi kópu ye poo ngê, mu kópu u díy:o u lama doo ya, apê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo Yesu ka n:ee dê kaa ngmê, a kêê k:oo u l:êê díy:o dê kaa ngmê. ¹¹ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo yoo yi mbodo dmi vvuwo ngópu, yepê, Paléti ngê yi pini kîngê pw:ii, ngmênê Mbadapas yu pw:ii ngê. ¹² Paléti pi knî ye mē póó wo, yepê, Nju tpémi. Yepê, Pini n:ii u pi nmye tpapê ngmê, Nmî king, yepê, lukwe u ngwo ngmanî md:o? ¹³ U kwo mbwó dnyie, kwo, Kídosi nédê t:ee ngi. ¹⁴ Paléti ngê yepê, Doo u ntââ. Yepê, Dono kópu ndîi daangmê d:uu ngê. Ngmênê pi yilí yintómu Paléti ka dpodombyi:e mbwolo, kwo, Vya ngi. Kwo, Kídosi nédê t:ee ngi. ¹⁵ Paléti ngê u yi doo kwo, Yoo yi gha dmi mb:aamb:aa ngê nî pyódu, wod:oo Mbadapas mbwa k:oo pw:ii ngê, lede knî ye yepê, Yesu kpaawo. Wod:oo yedê kpê dmi ngê kpaawo ngópu. U kuwó dini ghi ngê Paléti ngê yepê, Nuw:o yó, kídosi nédê nyi t:ee yó.

Lóma lede knî y:oo Yesu u ngwo dnye nkwitinkwiti

Mátiyu 27:27-31; Njon 19:2-3

¹⁶ Lóma lede knî y:oo Yesu Paléti u ngomo mbwa kalé ngmê k:oo húw:o ngópu. Ledeni yoo dnyen:aa líme, nipi a danê tumo. ¹⁷ Kpîdí pee king knî y:oo yi mbwo ntee dnyimo t:emí dé, yinté kpîdí u mbwo my:oo t:ee ngópu. Noko yepê, King knî yi mbêmê kidon ntee a kwo nyédi, kí pini mbêmê yinté tpile my:oo kaa koo, wod:oo yi kóó diidii a ngî tumo, a kmongo tumo, kidon ntee tpile u ngwo ngmê l:âmo ngópu, Yesu mbêmê kaa ngópu. ¹⁸ U kuwó dini ghi ngê k:omodanê ngê dnya a chipéchipé, kópu, Mw:ââkó nmî määwe, Nju tpémi yi king. ¹⁹ Yimbwi mbêmê dnye kpêêpî, p:uu dnye tpyîpwi, yi mbodo ngê k:ame u kwo dnye wowo, yinté dnye nkwitinkwiti. ²⁰ U nkwitinkwiti dini ghi n:ii ngê yé ngópu, kpîdí mb:aa n:ii u mbwo t:ee ngópu, mēdê ngee ngópu, chóó u kpîdí u mbwo mē t:ee ngópu, wod:oo húw:o ngópu, apê, Kídosi nédê nm:uu t:oo.

Yesu kídosi nédê u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 27:32-44; Luukí 23:26-43; Njon 19:17-27

²¹ Maa p:uu pi ngmê m:uu ngópu, u pi Saimon, Njedusalem doo lèpî. Lede knî y:oo yi pini ka dpodombyi:e kwo, Kí pini u kídosi dnyinê ngi. (Yi pini Saimon, Sadéni pi, Aleksándê mbwémi Lupas yi mí.) ²² Yesu ghi ngmê húw:o ngópu, yi ghi u pi Mbodo Dínê, Nju tpémi yi dnye ngê, Nkolkota. ²³ U yi y:e doo kwo, Yesu ka wiwi ndîi ngê daapaa pyaa we, wod:oo yi komo ngmê wain d:ââ k:oo a vyilê ngópu, Yesu ka y:ee ngópu, ngmênê Yesu ngê wépi ye puwâ. ²⁴ Yesu u mbwo kpîdí a ngee tumo, kídosi nédê u ngwo t:ee ngópu, wod:oo u kpîdí yêê tumo, yi kpîdí knî yi l:êê díy:o dnye ng:oo, Noko yepê, Alani nanê wa a ngî, woni nanê wa a ngî? ²⁵ Yesu mw:aandiye u kéténi pee kídosi nédê t:ee ngópu. ²⁶ U pwopwo u nt:u kópu kídosi nédê u pwo mye t:ee

ngópu, apê, Nju tpémi yi king. ²⁷ Pi miyó yi wéni ngé Yesu u nkígh:ê kídosi ñedê mye t:ee dumo. Woni u wéni pee t:ee ngópu, woni u t:anê pee t:ee ngópu. Yi tpódu y:oo pi mwiyé dpímo a vyee dé, yi tpile myedpímo a t:âmot:âmo dé. ²⁸

²⁹ Yélini maa p:uu dnye paa, dini ghi n:ii ngé Yesu kídosi ñedê a m:uu ngópu, dnye nkwitinkwiti, kópu, Nyi lónté pini? Kópu, U yi nga doo kwo, Chóó Lémi u ngomo nê pw:ono, wo pyile amî lê, u ngwo am:aa wó. ³⁰ Kópu, Nyóó kídosi ñedê a ghidi, ñyóochóó mē ngee ngi. ³¹ Dêêpî pyu yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii, yinté myednye nkwitinkwiti. Noko yipu, Kn:aa pini yoo yidoo ngêêpî dé, ngmênê doo u ntââ chóochóó daawa ngee. ³² Noko yipu, Mumdoó Chóó Lémi ngé a ngmidi ngé, nmî kada pini ngé a pyódu ngé, kídosi ñedê chóó wunê wupwo knomomê, ye u ngwo u kwo nmo kêlîmî té. N:ii dē Yesu u nkígh:ê kídosi ñedê t:ee dumo, Yesu myedpímo nkwitinkwiti.

Yesu kídosi ñedê u ngwo pwene

Mátiyu 27:45-56; Luukî 23:44-49; Njon 19:28-30

³³ Kââdî mââ kélê dini ghi ngé, yi dyámê pee mbêmê mgîdî a ghay wo. Dini ghi n:ii ngé kââdî ngé liy:aa pyile a kuwo ngé, mē wa wo. ³⁴ Yi dini ghi ngé Yesu dpodombiy:e ka wo, apê, Ilay, Ilay, lama sapaktáni. Yi kópu u nt:u kópu, A Yâpwo éé. A Yâpwo éé. Lukwe díy:o a mo cha kuwo nê? Lukwe díy:o nga d:oo ch:anê wo? ³⁵ Yélini y:i doo kwo, Yesu u dnye yi ny:ee ngópu. Yi yélini woni knî y:oo noko yepê, Ilacha ka ka kââ. ³⁶ Pi mbêpêmbêpê ngmê loo, tpênê n:êê ngmê ñuwo, wain d:ââ k:oo kmênê ngé, yimbwi ñedê kââ, Yesu komo t:âmo mbee ngé, apê, Nda ngé. Yi pini ngé yepê, Ngî t:ââ kmêlé. Yepê, Ilacha wunê pwiyé knî, ó daawa nî. Yepê, Ilacha ngé kî pini kídosi ñedê yinê wunê ngêêpî? ³⁷ Yesu dpodombiy:e yi ka wo, yed:oo pwene.

³⁸ Yi dini ghi ngé Chóó Lémi u ngomo k:oo kpîdî ndîi n:ii doo ya, yi kpîdî ngé yoo yi maa dpímo nkokonkoko, apê, Chóó Lémi u yâpwo ghi k:oo daapaa nî dniye. Yesu kídosi ñedê dini ghi n:ii ngé pwene, wod:oo yi kpîdî chóó mîné chaa wo, châpwochâpwo ngé nkwoa a yaa wo, knâpwo dí. †

³⁹ Ledé n:ii knî y:oo Yesu kídosi ñedê t:ee ngópu, yi mââwe ndîi kídosi u nkígh:ê doon:aa kwo. Dini ghi n:ii ngé Yesu u ngópu ka wo, u ngópu pwene, apê, E! Apê, Kî ndêndê ngé Yâpwo ndîi Tp:oo.

⁴⁰ Pyââ knî y:i ngmêdoo kwo, daa chono dnya a kwo, y:i dnya a vyuwo. Yi pyópu knî yi vy:oo pyââ pyile doo kwo, yi pi dmi Salóme ngmê, Méli Makídala pyââ myomo, Méli pyolo, Njems mbwémi Njósés yi pye. ⁴¹ Yi pyópu knî y:oo Yesu dnyimo a yâmuyâmu, myednyimo a ngêêpî, dini ghi n:ii ngé Nkálili Wee u kwo dpímo a paa. Pyââ mē yilí Yesu u pwopwo tédê y:i dnye kwo, n:ii dé Nkálili a ndê dniye, Yesu k:ii Njedusalem lee dniye.

Yesu ntóo u ngwo kmênê ngópu

Mátiyu 27:57-61; Luukî 23:50-56; Njon 19:38-42

⁴² Daa kêmakêma kââdî doo wupwo, Adamátiya pi ngmê ta, u pi Njósép. U yi u ngwo doo kwo, Yesu ntóo n:uu kmênê. ⁴³ Yi pini Nju tpémi y:oo dnyimo chââchââ, yi kada pini knî yi vy:oo dpímo kwo. Yi pini ngé apu, Chóó Lémi ngé nmî y:enê kn:ââ lîmî k:ii ngé paa chaa ngé. U gha vy:oo apê, Awêde Pîdade, mââ nmî lîme wo. Apê, Yi kópu u l:êê díy:o kââdî ghêlî kîngî ghîi, Yesu ntóo mwiyé nî kmênê. Wod:oo u nkíngê kuwa a kuwo ngé, Paléti ka loo, Yesu ntóo u kwo mîné ch:ee ngé. ⁴⁴ Paléti ngé apê, Mumdoó? Apê, Ye pini lukwe díy:o lîmîlîmî ngé dē pw:onu? Ledeni knî y:oo Yesu kídosi ñedê t:ee ngópu, yi mââwe ndîi ka Paléti u kwo póo wo, kwo, Ye pini ló dini ghi ngé dē pw:onu? ⁴⁵ Yi pini ngé Paléti ka kwo, Wunê modê pw:onu. Wod:oo Paléti ngé Njósép ka kwo, Chi lèpî, nyi kmênê ngi.

⁴⁶ Wod:oo Njósép adí lê, kpîdî mb:aa ngmê pwila ngé, Yesu ntóo kídosi ñedê a ngópu, yi kpîdî ngé a kmongo ngé, ntóo ñuwo, kpomo u mênê mî yó, chêêpî ndîi yi kpomo t:âmo ngmê tpiyé wupu kwólu, u ngwo nkoko ngé. Yi kpomo pi knî y:oo t:aanî paa mwiyé ché ngópu, pi ntóo kmênêkmênê u l:êê díy:o. ⁴⁷ Méli Makídala pyââ, Méli Njósés u pye, yi pyópu dē yi ngópu, Njósép ngé Yesu ntóo kmênê ngé.

Yesu u ngwo a pii wo

Mátiyu 28:1-8; Luukî 24:1-12; Njon 20:1-10

16 Sádêdé ngé kââdî dini ghi n:ii ngé gho, Nju tpémi yi lîme wo machedê ngé pyodo. U kuwó dini ghi ngé pyópuni yoo yi ngópu Yesu pwene, yi pyópu pyile knî y:oo kponî mtyîmî ntee tpile knî ngmê pwila ngópu, apê, Yesu ntóo p:uu nm:uu t:ee té. Yi pyópu yoo yi pi dmi Salóme ngmê, Méli Makídala pyââ myomo, Méli Njems u pye pyolo. ² Sandé mw:aa mgîdî vy:oo kpomo chedê lee dniye. ³ Maa p:uu dnye lèpî, noko yepê, Chêêpî kpomo t:âmo nanê nmo wa tpiyé wupu kwolo? ⁴ Mu kópu u díy:o chêêpî pââ ndîi, doo u ntââ, yi chóó daapî tpiyé wupu kalê ngópu. Yi taa dniye, apê, Chêêpî lukwe ngé atédê tpiyé wupu kwolo? ⁵ Kpomo mênê adí kee dmi, pi mgêmî ngmê m:uu ngópu, u kpîdî dmi kpaapîkpaapî, apê, Wéni pee u kéténi mu tóó. Ngwéti dniye. ⁶ Yepê, Nuku ngwéti. Yepê, A lama ka tóó, Yesu ka nmye vyuwo té, Nasalet pi, pini n:ii kídosi ñedê t:ee ngópu. Yepê, Al:ii daa tóó. Yepê, Kêda pyidu. Yepê, A pwiyé dmyeno, ntóo kwéli yé ngópu, yi ghi anyi m:uu yó. ⁷ Yepê, Lee dmyeno, yepê, p:uu ndiye pyu knî ye mdoó ñuw:oo yó, Pita ka mdoo mye ñuw:oo yó. Yepê, Ye dp:uu vyi yó, yipi, Yesu nmyi kada a kwo, Nkálili. Yipi, Y:i anmy:uu m:uu ngmê, wunê ntee nmye a vvu. ⁸ Wod:oo pyââ yoo pwii wo, kpomo u mênê, mbêpê dmi a pwaá ngópu, kpomo a kuwo ngópu, mu kópu u díy:o nkíngê ngé y:ay:a pwiyé dniye. Yi nkíngê u l:êê díy:o pi ka kópu ghêlî daa vyi ngópu.

Kópuni Mak ngé d:êê ngé, wu u dí. U kuwó dini ghi ngé kópu daamu d:êê ngé. Ala danêmbum pi knî yi

† 15:38 Ex 26:31-33; Hipîlu 9:3-4; 10:19-20

lama doo ya, Yesu dini ghi n:ii ngê a pii wo, p:uu ndiye pyu knî y:oo m:uu ngópu. Yi danêmbum u kuwó dini ghi ngê d:êê ngópu, kópuni Mak ngê d:êê ngê, yi danêmbum dê nipi a kââdî dumo. Kópuni pi knî y:oo u kuwó dini ghi ngê d:êê ngópu, ala yi danêmbum.

Yesu ngê Méli Makídala pyââ ka chóóchóó u ngwo a kêma ngê

Mátiyu 28:9-10; Njon 20:11-18

⁹ Sandé mw:aa mgîdî vy:o, Yesu dini ghi n:ii ngê a pii wo, Méli Makídala pyââ ka chóóchóó mwiye a kêma ngê. Wunê yi pyópu u kmêna Yesu ngê pyudu a ngm:ii kwólu. ¹⁰ Yi pyópu ngê Yesu dini ghi n:ii ngê módu, wod:oo loo, p:uu ndiye pyu knî ye mdoo núwo, yepê, Yesu kêda pyidu. ¹¹ Dnye yii, dnye mbê. Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi pyópu ka daa kêlîmî mbê dniye.

Yesu ngê p:uu ndiye pyu miyó dê ye chóóchóó u ngwo a kêma ngê

Luukî 24:13-35

¹² U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu miyó dê y:oo Yesu u nkwo m:uu ngópu, dini ghi n:ii ngê Njedusalem a kuwo ngópu, p:aa tp:oo ngmê y:i dpîmo lêpî. Yesu u mo u nâmo ye a ghê wo, chóóchóó ye a kêma ngê.

¹³ Yi pini dê dini ghi n:ii ngê Njedusalem a diyé knopwo, yi pyipe knî ye mî vyi ngópu, yepê, Yesu kîdnye m:uu. Yi pyipe yoo ye daa kêlîmî mbê dniye.

Yesu ngê chóóchóó p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo a kêma ngê

Mátiyu 28:16-20; Luukî 24:36-49; Njon 20:19-23; Dpodo 1:6-8

¹⁴ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê ngmê knî y:oo kmaapî têtê Yesu u nkwo m:uu ngópu,

chóóchóó ye a kêma ngê. Ye nod:e wo, mu kópu u díy:o k:omo tpile u pyidepyide p:uu daa ng:êêntómu ye doo a danêmbum, ngmênê dèdnye kêlîmî, pini n:ii knî y:oo Yesu m:uu ngópu, apê, Kêda pyidu, yi yéli ye myedaa kêlîmî mbê dniye. ¹⁵ Yesu ngê yepê, Dyámê pee yintómu knî yi mbêmê dmyinê lêpî, pi knî ye a kópu dyuu dmyinên:aa tpapê. ¹⁶ Yepê, N:ii dé a ka wunê kêlîmî té, a pi ngê mbwaa paa am:ii kmênê t:oo, yini yoo wanî ngee té, a kêê k:oo wanî kaa té. Yepê, N:ii dé a ka daadnya a kêlîmî, yi yéli yi dono machedê ngê daawa pyaa dmi, dono wa a pyw:ee ngmê. ¹⁷ Yepê, N:ii dé a ka wadnya a kêlîmî, u ntâa ngê adnyi ya, mbwudu yilî adnyi chap. Yepê, A pi ngê kmêna adnyi ngm:ii kígha dé, daa dyámê ngmîdi dnye ngê adnyi mbumu. ¹⁸ Yepê, K:omo tpile tpile pê ngê wa kiye té, ó ló wa nda ngmê, myedaawa pw:oo dmi. Yepê, N:ii dé a ka wadnya a kêlîmî, yi yéli y:oo pwoopwokopwe knî yi mbêmê kêê adnyi yiyé dé, yed:oo yinté adnyi pyipyi dé. †

Yesu u Mî ka u ngwo kee wo

Luukî 24:50-53; Dpodo 1:9-11

¹⁹ U kuwó dini ghi ngê Yesu u Mî ka kee wo, u che p:ââ pee ngê pyodo. ^{††20} P:uu ndiye pyu yoo dyámê mbêmê dyámê mbêmê lee dniye, Yesu u kópu mb:aa pi knî ye dnyen:aa tpapê. Pi yilî ye kêlîmî mbê wo, mu kópu u díy:o daa yi mo dnyen:aa dpodo, nmî Lémi ngê modoo a ngêêpî dé, mbwudu yilî u ngwo dnyimo chap. ‡

Wu u dí.

† 16:18 Luukî 10:19 †† 16:19 Dpodo 2:33-34; Epeso 1:20; 1 Pita 3:22 ‡ 16:20 Dpodo 14:3; Hipîlu 2:3-4

Luukî

Ala puku pini n:ii ngê d:êê ngê, u pi Luukî, daa Nju pi, ngmênê Antiyóka pi, Kídiki dnye ngê dpîmo mbumu. Ndiye pyu ngmê, kpeede ngê doo ya, Yesu u yoo vy:o mye ghê wo. Puku dmi miyó d:êê ngê, ngmê ala puku dmi, myomoni u pi Yesu u dyépi yoo yi dpodo.

Yesu dini ghi n:ii ngê mwo a pwene, m:ââ pyoloy:a mê pyile mî loo, Luukî ngê u puku dê u ngwo a d:êê doo. U kuwó dini ghi ngê m:ââ mê limi mî loo, Lóma lede knî y:oo Njedusalem u ngwo a pw:oo ngópu.

1 Mw:ââkó nmî lémi, Tiyopilas,

Yesu u danêmbum nyi nyongo, u kwo nyi kélîmî mbê wo. Kópuni yilí Yesu ngê dyámê mbêmê d:uu too, pi yilí knî y:oo yi kópu ka d:êêd:êê t:oo. ² Yélini y:oo yi kópu knî yi chóo yi ngwolo ngê m:uu tumo, pi knî ye u nkwo a tpaê tumo, u ngwo nmî ny:ee too. ³ Yi kópu yilí yi p:uu mb:aamb:aa ngê noo ndiye, yi kn:ââ dmi nî chó, u mâlo nî yé too, l:êê díy:o yi danêmbum n:aa d:êêd:êê. ⁴ A lémi, Yesu p:uu kópuni nyi ndê too, u ya a nga a kwo ndê kópu ngê nga dny:oo ya.

Enjel ngê Sekídaiya ka kópuni vyyu

⁵ Dini ghi n:ii ngê Helodi Njuda tpémi yi king ngê doo ya, kpêê yiyé pyu ngmê, u pi Sekídaiya, Apaicha u yoo vy:o pini ngmê. U kpâm u pi Elisîpet, kpêê yiyé pyu tp:oo módó ngmê. ⁶ Chóó Lémi u nuu u pi cha, u nuu u kópu yidpîmo d:uud:uu dé, u dêêpî kópu yintómu myedpîmo cháachââ dé. ⁷ K:omo tpile pi cha mb:aa dê, ngmênê tp:ee daa tpyé ngópu. U yi y:e doo kwo, Nyi tpaê knî, ngmênê Elisîpet daa tpete u ntâa ngê doo ya, u dí cha miyó dê mî vy:ene knopwo.

⁸ Wiki n:ii ngê Apaicha u yoo Chóó Lémi ka dnyen:aa kpêê yiyé, Sekídaiya yi vy:o doo kwo. ⁹ Yi l:êê ghi alanté dpîmo ya, mtyîmî nk:êênî pyu ng:oo ngê dnyimo a pyw:êmî. Sekídaiya yinté a pyw:ee ngópu, Chóó Lémi u ngomo k:oo yâpwo ghê dy:ââ ngópu, y:i doon:aa mtyîmî nk:êênî. ¹⁰ Yi ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê mtyîmî doo nk:êênî, yoo kuwa doo a kwo, dnya a ngêpê. ¹¹ Yi dini ghi ngê Sekídaiya ngê Chóó Lémi u enjel ngmê módu, Sekídaiya ngwéti wo, nkîngê mbê wo, apê, Mtyîmî nk:êênî tédê u wéni pee, apê, enjel ngmê kwo. ¹³ Enjel ngê kwo, Sekídaiya, kwo, namê nkîngê. Kwo, Chóó Lémi ngê ngêpê kêda ny:oo, kwo, ngmâm Elisîpet wa a ngee, tp:ee angmê tpyé, Njon u pyîmo dpî téní, mu kópu u díy:o yi tpémi Chóó Lémi u módó yeedeyeede. ¹⁴ Kwo, Dini ghi n:ii ngê wa t:aa, n-ga mb:aamb:aa ngê wa pyódu, w:aa anyinê pyw:oo. Kwo, Pi yilí knî y:oo w:aa amyedê pyw:ee ngmê, ¹⁵ mu kópu u díy:o Chóó Lémi u komo kapî pyu ndîi ngê wa pyódu. Kwo, Ghêlí daawa t:aa, Chóó Lémi u Ghê Dmi u mênê wa yâa, d:ud:umbiy:e wa a nt:ono. Kwo, Wain kîngmê nda, yinté mbwáani myekîngmê nda. Kwo, Pi knî y:oo u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Kí Chóó Lémi u

momu pini. ¹⁶ Kwo, Yisîléli tpémi yilí Chóó Lémi ka amêdê diyédiyé kalê té, pini n:ii yi yâpwo ndêndê.

¹⁷ Kwo, Yi tpémi nmî Lémi u kada wa ghê, u maa yinê amênê yé. Kwo, Ilacha ntee pini ngê wadí ya, pi mupwo mupwoknî, n:ii noko kpeme a pyede, amêdê kâadî té, n:ii knî y:oo dnye daa nyêmî ngmê, yi nuw:o dmi wa ngmê té, yoo mb:aa ngê amîmî pyódu té, nmî Lémi u yoo ndêndê ngê u ngwo wa pyódu té. [†]

¹⁸ Sekídaiya ngê enjel ka kwo, Ye kópu ndê kópu ngê a nga angênté wa pyódu? Kwo, Nê pi vy:ee, a kpâm mye pyâa vy:ee. ¹⁹ Enjel ngê kwo, Lama daa tóo kí pini, nê Nkepîlel, Chóó Lémi u nkîgh:ê n:aa kwo, yinê nga da dy:ââ nê, ala kópu mb:aa nga yedên:aa vyi. ^{††20} Kwo, K:omo tpile a ka chuu kélîmî mbê wo, ngmênê kópuni nga dí vyi, díyo ndêndê ngê wa pyódu. Kwo, Dnye u kîgha doo u ntâa ngê dí pyódu ngi, kwo, kópu daamunyi vyi, u dí wéni n:ii ngê yi kópu wa pyódu. Kwo, Dnye mênê dí chedê, kópu daamunyi vyi, mu kópu u díy:o a ka chuu kélîmî mbê wo.

²¹ Yélini kuwa doo kwo, yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, apê, Sekídaiya ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo lukwe díy:o mgî dímo puwâ. ²² Dini ghi n:ii ngê a pwii wo, doo u ntâa kópu ye daapî vyyu, kóopyâa ngê ye doo danêmbum, u ngwo a w:ee ngópu, apê, Kí pini ngê tpile ngmêdê m:uu, kí ngomo k:oo.

²³ Apaicha u yoo knî y:oo dini ghi n:ii ngê yi dpodo u wiki a kélî ngópu, Chóó Lémi p:uu dpodo tédê, yi p:o p:o mê diyé dniye, Sekídaiya u p:o mye loo. ²⁴ U kuwó dini ghi ngê u kpâm Elisîpet mbwili ngê pyodo, yi gha dê mb:aamb:aa ngê pyaa knopwo, ²⁵ Elisîpet ngê apê, Chóó Lémi ngê dê ngee nê, kópuni u l:êê díy:o yoo a p:uu dnye danê, yinê dê chedê, a p:uu mēdaadnyi danê. Ngmênê yoo vy:o dēdpîmo paa, apê, Pi knî y:oo wadnyi yumuyumu nê, a ka daawa a kélîmî mbê dmi. Yi kópu u l:êê díy:o d:ââ limi ngomo k:oo doo kwo.

Enjel ngê Méli ka kópuni vyyu

²⁶ Elisîpet d:ââ wéni u mbwili ngê doo kwo, Chóó Lémi ngê u enjel Nkepîlel kwodo ngmê ka u ngwo dy:ââ ngê, u pi Méli. Pini n:ii u yémî p:uu yidoo kwo, u pi Njósép, king Dépidi u tii nédê pini ngmê. Nasalet dpîmo ya, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóo. ^{†††} Yi enjel

† 1:17 Mát 17:11-13; Mal 3:1; 4:5-6 †† 1:19 Hipîlu 1:14

Méli ka loo, kwo, Mw:ââkó Méli. Kwo, Nmî Lémi ngê da ngmîdi ngi, nga myewunê vuuwo. ²⁹ Méli ngê yi kópu dèpê w:ee ngê, u nuw:onuw:o kópu ngê pyódu. ³⁰ Enjel ngê kwo, Namê nkîngê. Kwo, Chóó Lémi ngê da ngmîdi ngi. ³¹ Kwo, Mbwili ngê wanyi pyódu, tp:ee mââ ngmanyi tpyé, u pi dpî nténi, Yesu. ³² Kwo, U pi d:ud:umbiy:e ndîi ngê wa pyódu, nmî yâpwo njini ngê u kwo wa a vyi, kwo wo, Nyi a tp:ee njini. Kwo, Nmî Lémi ngê yi tpémi king ngê wa pyódu, u kn:ââ Dépidi u d:aa yinê wa a kââdî. ³³ Kwo, Njakóp u yoo yintómu yi king ngê adî ya, chedê ngê daawa pyódu.

³⁴ Méli ngê enjel ka kwo, Ye kópu a nga angênté wa pyódu? Kwo, Nê kwodo, d:oonngê yéé wo. ³⁵ Enjel ngê kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa nt:ee ngi, u wêdêwêdê mbêmê yi kópu nga wa pyódu. Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o yi tpémi yâpwo ndîi tp:oo, u momu pini ngê adî ya. ³⁶ Kwo, Elisîpet p:uu nuw:oo ngî kwéli, pyópuni u k:ii dpî p:uu ngmîdi. Kwo, K:omo tpile daa tpete módó, mye pyââ vy:ee, ngmênê ala ngwo d:ââ wéni u mbwili. ³⁷ Kwo, Chóó Lémi ngê kópuni dpî vyi, yi kópu ndêndê ngê dpî d:uu, daawa kn:aadi. ³⁸ Méli ngê kwo, Nmî Lémi p:uu mb:aamb:aa ngê n:aa dpodo yédi, u ntâa ye kópu a nga dpî pyaa we. Wod:oo enjel ngê Méli a kuwo ngê.

Méli Elisîpet ka u ngwo loo

³⁹ Daa dye ghi daadîi yimî loo, Méli u yoo knî yi k:ii ka da a y:ee ngópu, Njuda Wee u kwo lee dniye, mbu kwéli a wee. ⁴⁰ Sekîdaiya u p:o dini ghi n:ii ngê taa dniye, u ngomo k:oo kee dniye, Méli Elisîpet ka mbwolo. ⁴¹ Dini ghi n:ii ngê Elisîpet ngê Méli u dnye nyongo, tp:ee u mênê paa mbê wo. Yi ngwo dini ghi ngê Elisîpet Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a nt:ee ngê, ⁴² Méli ka dpodombiy:e mbwolo, kwo, Pyââ yintómu knî yi vy:o mî ndîi ngê dè pyódu, ñm:ee u pi ndîi ngê amye pyódu. ⁴³ Kwo, A pi tédê, nyi nmî Lémi u pye, kwo, lukwe dîy:o chin:aa m:uu nê? ⁴⁴ Kwo, Dini ghi n:ii ngê nye dî ny:oo, a tp:ee u gha mb:aamb:aa ngê dè pyódu, a mênê dè mbêka. ⁴⁵ Kwo, Nga mb:aamb:aa ngê dè pyódu, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u kópu ka chi kélîmî mb:anê. Kwo, Kópuni nga vyu, ndêndê ngê wa pyódu.

Méli ngê Chóó Lémi u ngwo chaa kwólu

⁴⁶ Méli ngê apê,
Chóó Lémi n:aa chaa kígha,
⁴⁷ a gha mb:aamb:aa ngê dè pyódu,
mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê wa ngee nê,
⁴⁸ k:omo tpile a pi tédê, ngmênê da ngmîdi nê,
kópu ndîi a nga ngmêdê d:uu.
Mu dini ghi ngê pi yintómu yi lama yi kópu wadî ya,
yi nuwo daawa a kuwo.
Chóó Lémi nmî yâpwo ndêndê, u kópu yilî yintómu mb:aamb:aa dé,
⁵⁰ yélini y:oo ntênê a châachâa ngmê,
yi yéli yi nuu ghi dmi nódo a tóó,
daawa kée té, anyi dî angêw:êê.

⁵¹ U wêdêwêdê mbêmê kópu ndîi yilî a d:uud:uu, mbodo ndîi mbodo ndîi u yoo daa kêmakêma a ngm:ii kígha té.

⁵² King ndîi yilî yi lémilémi a chedêchedê,
yélini yi pi dmi tédê, yi pi dmi ndîi ngê a pyépi.
⁵³ Ngópuch:anê knî ye kópu mb:aa yilî a yém,
ngmênê ndáápi knî ye kópu mb:aa daawa y:oo.
⁵⁴ Nmî kn:ââ knî ye ndê kópuni a vyu,
atédê ntiye, u nuwo dèpê kuwo wo.
U yoo Yisîléli tpémi, yinêwa ngee té.
⁵⁵ Chóó Lémi nódo Epîlaham u nuu ghi a tóó,
u yoo u nuu ghi dmi nódo mye tóó,
chedê ngê daawa pyódu.

⁵⁶ Méli Elisîpet p:uu doon:aa ya, d:ââ pyile, u kuwó di-ni ghi ngê u p:o mē diyé wo.

Njon Baptist u ngwo pyodo

⁵⁷ Elisîpet ngê pwopwo kele, ghêpê wo, tp:ee mââ ngmê tpyó. ⁵⁸ Elisîpet u yoo, p:aa tpémi yi k:ii, yi kópu yi ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Nmî Lémi ngê kópu ndîi u ngwo ngmêdê d:uu.
⁵⁹ Wo woloni ngê Chóó Lémi u l:ii yi tpémi p:uu t:ee ngópu. U yi y:e doo kwo, U mî Sekîdaiya u pi u pyimo nmî t:oo, ⁶⁰ ngmênê u pye ngê yepê, Kêle. Yepê, U pi Njon. ⁶¹ Kwo, Nnoo pee vy:o pi ngmê u pyimo Njon daa t:a. ⁶² Sekîdaiya ka yi kêêpyââ ngê póó dniye, kwo, U pi n:uu? ⁶³ Sekîdaiya ngê kóopyââ ngê d:êê tédê u tpile ye ngmê dmy:ee ngê, tp:oo u pi y:i d:êê ngê, apê, U pi Njon. Ngwéti dniye. ⁶⁴ Yi ngwo dini ghi ngê Sekîdaiya ngê dnye mē pw:ii ngê, wod:oo Chóó Lémi doo chaa kígha. ⁶⁵ Yi p:aani tpémi ngwéti dniye, mye nkîngê mbê dniye. Yi kópu yilî Njuda Wee u kwo p:aani p:aani ny:ee ngópu. ⁶⁶ Pi yintómu knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, dnye nuw:onuw:o, apê, Lónté pini ngê wa pyódu, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u kwo wunê vuuwo.

Sekîdaiya u wéti

⁶⁷ Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Njon u mî Sekîdaiya a nt:ee ngê, Sekîdaiya ngê Chóó Lémi Tp:oo p:uu kópu u ngwo a w:ee ngê, ala kópu dyuu u ngwo vyu, apê,
⁶⁸ Yisîléli tpémi, nmî Lémi chaa kígha koo,
pini n:ii nmî yâpwo njini,
mu kópu u dîy:o chóó u yoo knî ye a lèpî,
yinê wa ngee té.
⁶⁹ Nmî Mbwámê ndêndê nmo wunê dyede,
u dpodo pyu Dépidi u tii ñedê pini ngmê.
⁷⁰ Yi kópu chóó u komo kapî pyu knî y:oo ló dini a vyi ngópu,
ala ngwo atédê ntiye.
⁷¹ N:ii knî ye nmî diya dniye,
yi kélê yinê wa dyé nmo.
⁷² Nmî nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo ka tóó,
mu kópu u dîy:o Epîlaham ka ndêndê kópu n:ii mwiyé a vyu, kwo,
Nyoo knî ye ana a vuuwo,
yi kópu daa kn:aadi ngê, nmî kn:ââ knî ye doo a vuuwo. ^{††74} Epîlaham ka ala ndêndê kópu mye vyu,

kwo, Yélini nyoo knî yi p:uu adnyi l:êê,
 yi kêlê wanî dyé té,
 mu kópu u l:êê díy:o daapîdny:oo nkîngê,
 a p:uu u ngwo pídnny:oo dpodo,
⁷⁵ a yoo mb:aa, u momu yéli ngê pídnny:oo kwo,
 chedê ngê daawa pyódu.
⁷⁶ Sekîdaiya ngê tp:oo Njon ka kwo, A tp:ee.
 Kwo, Chóó Lémi ngê da ngmídi ngi,
 u komo kapî pyu ndîi ngê wanyi pyódu,
 nmî Lémi u kada wanyi ghê,
 u maa anyimo yé. †
⁷⁷ Kwo, Ala kópu u yoo knî ye any:uu vyi,
 yenye, Nmyi dono kée tóó,
 nmî Lémi ngê u ngwo wa ngee nmyo. ⁷⁸ Sekîdaiya
 ngê yepê,
 Chóó Lémi ka dpî ch:anê dmi.
 Yepê, Kââdí ngê mgîdí ntee dpî chaa,
 nmî Mbwámê yinté nmo wa t:a. ††
⁷⁹ Yepê, K:omo tpile mgîdí vy:oo nmo pyede,
 pwopwo ka nmo nkîngê té,
 ngmênê yi mgîdí yinê wa chaa,
 Chóó Lémi ka maa nmo yinê wa a kêma. †
⁸⁰ Dini ghi n:ii ngê Njon kaa wo, mâawe ngê pyodo,
 Chóó Lémi u kópu yilí a w:ee too. Daa yoo vy:oo doo
 kwo, u dye ghi doo t:âât:ââ, Yisiléli tpémi ye Chóó Lémi
 u kópu dyuu u tpaépê kn:ââ ghêlí daa chópu. ††

Yesu Kédisu u ngwo pyodo

Mátiyu 1:18-25

2 Dini ghi n:ii ngê Njon pyodo, Lóma tpémi yi king
 ndîi Okastas ngê u yi doo kwo, Kada pini knî y:oo
 yoo a kp:aa y:e. Lóma tpémi y:oo Nju tpémi dêpêngê
 kp:aa tumo, ala yi mwiyémiyé. ² Yi dini ghi ngê Kwî-
 diniyês Sidiya tpémi yi kada pini ngê doo ya. ³ Pi kpââ
 u l:êê díy:o pi yintómu yi p:o p:o loo. ⁴ Njósép ka kwo,
 Nyi Dépidi u tii ñedê pini ngmê, Dépidi kwéli a pyodo,
 Petîlem, mî y:i dp:uu yé. U yémí p:uu Méli k:ii Nasalet a
 kuwo ngópu, Njuda Wee u kwo lee knopwo, Petîlem
 mí taa knopwo. Pi kpââ tédê p:aa a nt:ee wo. ⁶ K:omo
 tpile Méli mbwili pââ ndîi, ngmênê dpî ngomo knî yi
 k:oo yi p:aa dêpwo ya, hosi ndonki knî yi ngomo k:oo
 mí kee knopwo. Y:i ghêpê wo, tp:oo kaa y:i tpyó, kpídí
 pee ngê kwédi kê ngê, hosi knî yi kmaapî tédê y:i yó.

Sipi y:ee:ee pyu knî y:oo Yesu u ngwo mí m:uu ngópu

⁸ Yi dyámê pee p:uu sipi w:uu y:enê pyu yoo ngmê-
 doo kwo, mgîdí vy:oo w:amî mbêmê sipi w:uu dnye
 y:enê dé. ⁹ Nmî Lémi u enjel ye ngmê ta, nmî Lémi u
 wuu yi pwo mí kée ngê. D:ud:umbiy:e nkîngê ngê
 y:ay:a pwiyé dniye. ¹⁰ Enjel ngê yepê, Namê nkîngê.
 Yepê, Kópu mb:aa nmye yed:a núw:o, u l:êê díy:o pi
 yintómu knî y:oo w:aa wa a pyw:ee ngmê. ¹¹ Yepê, Pini
 n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, ala mgîdí vy:oo Dépidi
 u p:o kêda t:aa. Yepê, Yi pini nmî Lémi ndêndê, mye
 nmyi Mbwámê. ¹² Yepê, Alanté nmye myeme ngmê,

†† 1:72-73 Gen 17:7; Gen 22:16-17 † 1:76 Is 40:3; Mal 3:1;
 Mát 3:3; 11:10 †† 1:78 Is 60:1-2 † 1:79 Is 9:2; Mát 4:16 ††
 1:80 Mát 3:1-6; Njon 8:12

tp:ee kamî nmyinê pyw:émî ngmê, kpídí ngê kwédi kê
 ngmê, hosi knî yi kmaapî tédê a dpî.

¹³ Dini ghi ngê enjel ngê u danêmbum ye a kéli ngê,
 Chóó Lémi u enjel mē yilí m:uu ngópu, dnye wéti,
 Chóó Lémi dnye chaa kîgha, apu,

¹⁴ Chóó Lémi nmî pwo a tóó,
 nmo chaa kîgha.

Nmyi Mbwámê dyámê mbêmê da dy:ââ,
 mu kópu u díy:o u kwo nmyi ch:anê dniye.

¹⁵ Dini ghi n:ii ngê enjel knî y:oo sipi w:uu y:enê pyu
 yoo a kuwo tumo, Chóó Lémi ka mē diyé dniye, yi
 tpókni y:oo noko yepê, Petîlem lee kmêle, nmî Lémi
 ngê kópuni u pi nmo dē vyi, nye m:uu koo. ¹⁶ Wod:oo
 kada a y:ee ngópu, Petîlem lîmîlîmî ngê mí taa dniye,
 Méli ghee a pyw:ee dumo, Njósép u k:ii dnye ya, apê,
 Tpómu kamî hosi knî yi kmaapî tédê mu dpî. ¹⁷ Yi m:uu
 ngópu, apê, Kî vyîlo. Kópuni enjel ngê yi tpémi p:uu ye
 vyi too, pi knî yi ngêédî a nté tumo. ¹⁸ N:ii knî y:oo yi
 kópu dyuu ny:ee tumo, ngwéti dniye. ¹⁹ Méli ngê yi
 kópu yilí u gha vy:oo yé too, doo nuw:onu:oo dé. ²⁰ U
 kuwo dini ghi ngê sipi w:uu y:enê pyu yoo mē diyé
 dniye, maa p:uu dnye wéti, kópuni ny:ee tumo, kópuni
 m:uu tumo, yi kópu knî yi l:êê díy:o Chóó Lémi dnye
 chaa kîgha. Enjel ngê kópuni ye mí vyi too, yi tpémi
 yinté mínê pyw:ee ngópu.

Yesu u pi u ngwo ntaa ngópu

²¹ Wo pyudu mí loo, woloni ngê Chóó Lémi u l:ii Yesu
 p:uu t:ee ngópu, u pi ntaa ngópu, apê, Yesu, enjel ngê
 n:ii u pi Méli ka vyyu, ghêlí k:ii mbwili ngê daa pyodo.

Tpómu Chóó Lémi ka u ngwo núw:o ngópu

²² Mósisi ngê u dêêpî kópu dyuu vy:oo kópu ngma a
 d:êê ngê, apê, Pyópuni dē tpamê knomomê, Chóó Lé-
 mi ka tupwótupwó ngê a ya yédi, Chóó Lémi u ngomo
 mbwa kalê ngmê k:oo kîngí nî. Apê, Wo podoy:a choo
 t:ââ, vy:émê miyó Chóó Lémi ka choo ñeñe dē, kpêê
 yiyé pyu ngê adí nk:êênî dē, u tupwó machedê ngê u
 ngwo adí pyodopyodo. Yi kópu u ntiyentiye u l:êê díy:o
 Njósép mupwokni Njedusalem lee dniye. Mósisi ngê
 kópu m:uu a d:êê ngê, mye ntiye ngópu. Yi kópu ala.
 Tp:ee mââ kaani yintómu Chóó Lémi u nêni dé, yi pye
 mí knî y:oo Chóó Lémi ka dny:oo pywupwi dé. Yi kópu
 u l:êê díy:o Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê
 k:oo núw:o ngópu.

²⁵ Pi vy:ee ngmêdoo ya, Njedusalem, u pi Simiyón,
 k:uuchêm u pi, Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê dpîmo
 chââchââ, alanté dpîmo nuw:o, apu, Chóó Lémi ngê
 pini n:ii a ngmídi ngê, pini n:ii nmî Mbwámê ngê wa
 pyódu, lîmîlîmî ngê taa we. Chóó Lémi u Ghê Dmi p:uu
 doo ya, ²⁶ ala kópu u kwo a vyyu, kwo, Ghêlí daanyi
 pw:onu, ngmênê nmyi Mbwámê mwiyé wa t:aa. ²⁷ Dini
 ghi n:ii ngê Yesu u pye mí y:oo Yesu Chóó Lémi u ngo-
 mo mbwa kalê ngmê k:oo núw:o ngópu, Chóó Lémi u
 Ghê Dmi ngê Simiyón y:i mye dy:ââ ngê. ²⁸ Simiyón
 ngê tpómu yi kêlê a ngópu, u kede paa t:àngo, wod:oo
 Chóó Lémi doo chaa kîgha, kwo,

²⁹ Mw:ââkó a Lémi, dpodoni a ka nyinê kpo, mo kalê nédi.

Kwo, Ngêê k:oo kaa nédi.
Kwo, Kópuni a ka nyinê vuu,
awêde chi ntiye.

³⁰ Kwo, Pini n:ii nyinê ngmîdi ngê, nmî Mbwámê,
a chóo a ngwolo dê y:oo atédî m:uu. †

³¹ Kwo, Pi dyêêdí yintómu yi ngópu nye tpyuu.

³² Kwo, Yélini daa Nju tpémi yi pywápê ngê wa pyódu,
ala tpémi u l:êê díy:o nyoo Yisíléli tpémi yi pi dmi ndîi
ngê wa pyódu.

³³ Simiyón ngê kópuni vyi too, Yesu p:uu, Njósép cha
yi ngwétingwéti u kópu ngê pyaa dniye. ³⁴ Simiyón yi
l:êê díy:o doo ngêpê, u kuwó dini ghi ngê Yesu u pye
Méli ka kwo, Chóo Lémi ngê ala tpémi a ngmîdi ngê,
Yisíléli tpémi yinê wa chámê té. Kwo, Yi chóo yi gha
dmi yi l:êê díy:o wa numo chámê té, woni yoo ala tpé-
mi ngê wa ngee té, woni knî y:oo u wépi wa pwa ng-
mê, yi chóo wa dyênê dmi. Kwo, Nmî ng:aa t:emî u l:êê
díy:o Chóo Lémi ngê da dy:ââ, ngmêni pi yilí u kwo
adnyi kwopwepe, yinê ye k:omodanê pyu ngê adín:aa
ya. Kwo, Mu dini ghi ngê anyin:aa nyepê, mbê ngê
y:ay:a wanyi pwiyé. ††

³⁶ Pyââ ngmê yi dini ghi ngê myedê loo, u pi Ana, u
mî u pi Panuwel, Asê u tii hédê pyópu ngmê. Pyââ
vy:ee, u m:ââ wloy:a mê páádi, u moo k:ii m:ââ pyudu
ma ngópu, yed:oo u moo pwene. Yi kuknwe dye ghi
yintómu Chóo Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo
dpîmo ya, yi kêlí ghi dépê kuwo ngê, w:êênî ngídî vy:o
Chóo Lémi ka dpîmo ngêpê, u ngêpê wêdêwêdê kígha
u l:êê díy:o, dye ghi knî ngmê ngê nté dèdpîmo pîpî.
Dini ghi n:ii ngê Njósép mupwoknî m:uu too, Chóo Lé-
mi kwuno ngê. U kuwó dini ghi ngê Njedusalem tpémi
yi vy:o, n:ii knî y:oo nmî Mbwámê dnye t:âât:ââ, yi yéli
ye yi tpémi p:uu dpîmo danêmbum. ‡

Njósép mupwoknî Nasalet u ngwo mê diyé dniye

³⁹ Mósisi ngê tpómu kamî knî yi p:uu kópuni a d:êê
too, Njósép cha y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngê d:uu tu-
mo, yi p:o mê diyé dniye, Nasalet, p:aani n:ii Nkálili
Wee u kwo a tóo. ⁴⁰ Yi tp:ee yi kaa wo, wêdêwêdê u
mênê yaa wo, Chóo Lémi u kwo dpîmo a vuyuu, u
nuw:o myedê hépwi ngê.

Yesu ngê chóo u maa u ngwo a yó

⁴¹ M:ââ yintómu yi k:oo Njósép mupwoknî Nje-
dusalem dnyimo lèpî, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa tédê.
††⁴² Dini ghi n:ii ngê Yesu u m:ââ y:a mê miyó ngê doo
ya, yi nááli tédê mye lee dniye. ⁴³ Dini ghi n:ii ngê yi
nááli machedê ngê pyodo, yoo mê nyalê wo, yi p:o p:o
mê diyé dniye, ngmêni Yesu daa loo, Njedusalem a
yaa wo. U pye mî yi lama dépwo ya, Dpo kuwo ngmê.
⁴⁴ Yinê ye, Nyi yoo knî yi k:ii kada dê ghê dmi. Yi wéni a
kêlí ngópu, dèdpîmo nuw:onuw:o. Maa p:uu p:aani n:ii
dpî dniye, yi p:aani dini ghi n:ii ngê taa dniye, wod:oo

† 2:30 Taitas 2:11 †† 2:34-35 Is 8:14-15; 1 Kódin 1:23; 1 Pita
2:6-8 ‡ 2:36-38 1 Tim 5:5 †† 2:41 Ex 12:1-14,24-27

yi tp:ee dpîmo nmy:uu, yi yoo knî ye yi pyipe knî ye
dpîmo póo, yipu, Nyi tp:ee angênê? ⁴⁵ Dépê pyw:ee
ngópu, wod:oo womumo mw:aandiye Njedusalem mê
diyé knopwo, ntumokwodo mî taa knopwo, y:i dpî
knopwo. ⁴⁶ Womumo mw:aandiye Chóo Lémi u ngomo
chedê mênê pyw:ee ngópu, apê, Ndiye pyu ndîi knî yi
k:ii mu pyede, apê, mu ng:aang:aa té, apê, ye myeka
póo. ⁴⁷ Yélini y:oo dnye ng:aang:aa dé, yi nyepênypê
u kópu ngê pyodo, noko yipu, Kí tpémi u nuw:o ndîi,
mâawe knî yi k:ii mb:aamb:aa ngê ka danêmbum té.
⁴⁸ U pye mî y:oo dini ghi n:ii ngê a pyw:ee ngópu, ng-
wéti knopwo, u pye ngê kwo, Kí tpémi. Kwo, Lukwe
díy:o ye kópu nye chi d:uu. Kwo, Mî k:ii kîny:oo nmy:uu
ngi, nuw:onuw:o u wo my:ee chedê. ⁴⁹ Yesu ngê yepê,
Lukwe díy:o dpo nmy:uu nê? Yepê, Angénté, dpî lama
daa tóo M:aa ngê u dpodo tédê dé kaa nê? ⁵⁰ Kópuni
ye vuu, Njósép cha y:oo dépê w:ee ngópu.

⁵¹ Nasalet kwéli a ndê dniye, Yesu u k:ii y:i mê diyé
dniye, Yesu ngê yi dnye dê mb:aamb:aa ngê doo
nyêmî dê. U pye ngê yi kópu yilí u gha vy:o doo yiyé
dé. ⁵² Dini ghi n:ii ngê Yesu kaa wo, nuw:o ndîi u mênê
yi yaa wo, pi knî ye pi mb:aa ngê doo ya, Chóo Lémi ka
pi mb:aa ngê myedoo ya.

Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo a yó

Mátíyu 3:1-12; Mak 1:1-8; Njon 1:19-28

3 Lóma tpémi yi king Okastas dini ghi n:ii ngê
pwene, u wo tp:ee Taipidiyas ngê u d:aa a kââdí
ngê. M:ââ y:a mê limi mî loo, Sekîdaiya tp:oo Njon ngê
u dpodo kn:ââ u ngwo chópu. Yi dini ghi ngê Lóma
lede knî y:oo Nju tpémi dnye y:enê dé, yi kada pini u pi
Pontiyas Paléti. Antipas Helodi ngê Nkálili tpémi doo
y:enê dé, mu kópu u díy:o Lóma tpémi y:oo yi kada pi-
ni ngê y:oo pyódu ngópu. U mbwó Pilipi ngê Itudiya
tpémi Tîdakonaitis tpémi yinê doo y:enê dé, Laisaniyas
ngê Apîlini tpémi yinê doo y:enê dé. ² Yi dini ghi ngê
Nju tpémi yi kpêê yiyé pyu ndîi miyó doo ya, Anas pini
dê Kayapas. Yi yéli doo kwo, Sekîdaiya tp:oo Njon
w:amî mbêmê doon:aa ya, daa yoo vy:o. Yi dini ghi ngê
Chóo Lémi u kópu dyuu y:i mînê nyongo, u dpodo
kn:ââ u ngwo chópu. ³ Njon mbwaa ndîi Njódan wope
wope p:aani p:aani dpîmo lèpî, pi knî ye dpîmon:aa
dèêpî, yipu, Nmyi dono yilí yi l:êê díy:o Chóo Lémi u
yoo kuwa nmyi chóo nmyi ghê dniye. Yipu, Nmyi dono
yilí kéé tóo, n:aa mbápitísím kígha nmyo, Chóo Lémi
ngê nmyi dono yilí u kuwó u ngwo wa kéé té, mē-
daawa a ngí té, Chóo Lémi u yoo njini ngê u ngwo
wanmyi pyaa dmi. ⁴ Kópuni Yisaya ngê u puku yedê
wunê a d:êê ngê, Njon ngê yi ngwo ntiye ngê. Yi kópu
ala.

W:amî mbêmê pi ngma adî kââ, yewo,

Nmî Lémi u maa a yé yó,
maa mb:aa yidó yé yó. ††

⁵ Ghi nkîlínkîlí a nmy:ee tóo,

paa ghi dpî ché tóo,

mbu mbodo myoo ché tóo,

maa kwolo ngmê dé ntênê dpo yé tóo,

†† 3:4 Is 40:3-5

nmî Lémi u maa p:uu duu kîngmê kwo.

⁶ U kuwó dini ghi ngê nmî Mbwámê ngê yi máádi wa a kwolo,
pi yintómu knî y:oo yi pini u ngwo wa m:uu ngmê.

⁷ Njon ngê yoo kwéli dpîmo mbápitísím kîgha, yi pi yilí u kwo loo, u yi y:e doo kwo, Nye mbápitísím kalé nmîne. Njon ngê yi gha dmi módó, yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo. Yepê, Lukwe díy:o nmyinê nmye, Mbápitísím mbêmê Chóó Lémi ngê daawa kpada nmo. ⁸ Yepê, Nmyi dono yilí mwiyé kée tóó. Yepê, Dono kópu n:aamungí d:uu, kópu mb:aa yilí dmyinên:aa d:uud:uu, u ngwo anê w:ee, nê, Yi nuw:o dmi ndêndê ngê dê ngmêê t:oo. Yepê, Ala kópu namê tpapê, Epílaham nmî kn:ââ, Chóó Lémi ngê daawa kée nmo, p:ee nmo ada a vuywo. Yepê, Yi kópu ló dini mwo a vyu, ngmênê nmyi dono yilí yi l:êê díy:o ntênê wa kée nmyo, Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîi, u ntââ, ala chêêpî dyuu wa a ngí, pi ngê wa pyódu té, nmyi d:aa dmi y:oo wa a kâádí ngmê. Yepê, Vyílo yi yéli ye ada a vuywo. ⁹ Yepê, Ala ngwo Chóó Lémi maadí kíyedê kwo, u myángo wumê mumu. Yepê, Yi myángo vy:o yini n:ii nt:u mb:aamb:aa ngê daa kekelele, wa kpono, pââ ndiya wa kée.

¹⁰ Pi knî y:oo kwo, Ló kópu ngmanmî d:uu? ¹¹ Yepê, N:ii u mb:êê pee ndîi, pinté yoo míchoo a wopwe dé. Yepê, Nté myenté, n:ii u ngópu nté a tóó, choo yêêpî. ¹² Táki ngêêpî pyu yoo myedê lee dniye, apê, Njon ngê nye mbápitísím kalé nmîne. Njon ka pódó dniye, kwo, Mâawe, ló kópu ngmanmî d:uu? ^{†13} Yepê, Táki ndapî u ntââ mbêmê dmyina a ngêêpî. Yepê, Yoo namê dódó, nmyi chóó nmyi ndapî ndîi nama a ngêêpî. ¹⁴ Helodi u lede ngmê knî y:oo kwo, Nmo angênté dé? Kwo, Ló kópu ngmanmî d:uu? Yepê, Pi u tpile módó nangmê ngí, pi p:uu kêêmî nangmê kââ. Yepê, Nmyi dpodo u pywuu p:uu namê danê, u ntââ ngê nmye choo ya.

¹⁵ Pi yintómu yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê, ndoo apê wu Njon vyílo. Apê, Nmî kada wa ghê, Lóma tpémi wanmî ngm:ii kalé té, yed:oo nmî chóó anmî ya. ¹⁶ Njon ngê pi yintómu knî ye yepê, Nê kuu. Yepê, A kada pini kíyedê pwiyé knî, pi ni n:ii u pi ndîi. Yepê, Nê têdê, d:oo u ntââ, u nkîgh:ê daanî ní. Yepê, Nê tp:ee. Yepê, Mbwa ngê muní mbápitísím kîgha nmyo, ngmênê yi pini ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa mbápitísím kalé nmyo, ndyuw:e ngê wamye mbápitísím kalé nmyo. ¹⁷ Yepê, Pini n:ii wunê pwiyé knî, daa kêmakêma a taataa. Yepê, Dini ghi n:ii ngê wa t:aa, nmyo yintómu daawa ngee nmyo, wa chámê nmyo. Yepê, N:ii yoo mb:aamb:aa dé, wa a ngí té, n:ii yoo dono dé, wa kée té, ndê ngê wa ma té, yi ndyuw:e chedê ngê daawa pyódu.

¹⁸ Yesu u kópu mb:aa p:uu Njon ngê yoo daa kópu ngmídi p:uu doo ndiye kîgha dé. ¹⁹ Ngmênê Njon Antipas Helodi p:uu myedpîmo danê, mu kópu u l:êê díy:o Antipas Helodi ngê u kpâm kpîpî ngê, u mbwó kpâm Helodiyas t:âmo ngê, kópu dono mē yilí dpîmo d:uud:uu. ^{‡20} U kuwó dini ghi ngê Antipas Helodi ngê

kópu dono ndîi ngmê d:uu ngê, Njon mbwa k:oo kmungo.

Njon ngê Yesu u ngwo mbápitísím kwólu

Mátíyu 3:13-17; Mak 1:9-11

²¹ Antipas Helodi ngê Njon mbwa k:oo ghêlí daa kmungo, Yesu Njon ka loo. Dini ghi n:ii ngê Njon ngê pi yintómu mbwaa paa kmênê too, Yesu mbwaa paa mye kmênê ngê. U kuwó dini ghi ngê Yesu doo ngêpê, u mî ka, mbóó u ngwo u kwo a kpêmî ngê, ²² Chóó Lémi u Ghê Dmi vy:êê k:ii ntee tpile ngê u pwo a ghêpê wo. Mbóó p:uu dnye ngmê ny:ee ngópu, kwo, Nyi a tp:ee njini, nuu ghi a nódo ka tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu nye d:uud:uu too.

Yesu Kédisu u tii

Mátíyu 1:1-17

²³ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u dpodo kn:ââ chópu, yi ngwo u m:ââ pyoloy:a ngê doo ya. Yoo alanté dnye nuw:o, apê ngmênê, Yesu Njósép tp:oo, Eli u kee.

²⁴ Eli u mî Matati. Matati u mî Lipi.

Lipi u mî Melíki. Melíki u mî Njanay.

Njanay u mî Njósép. ²⁵ Njósép u mî Matataiyas. Matataiyas u mî Emos. Emos u mî Nahum.

Nahum u mî Esíli. Esíli u mî Nankay.

²⁶ Nankay u mî Maati. Maati u mî Matataiyas.

Matataiyas u mî Seméni. Seméni u mî Njóséki.

Njóséki u mî Njóda. ²⁷ Njóda u mî Njówanan.

Njówanan u mî Lésa. Lésa u mî Sedapapel.

Sedapapel u mî Siyaltiyéli. Siyaltiyéli u mî Nédi.

²⁸ Nédi u mî Melíki. Melíki u mî Adi.

Adi u mî Kósam. Kósam u mî Elímadam.

Elímadam u mî Edi. ²⁹ Edi u mî Njósuwa.

Njósuwa u mî Eliyesa. Eliyesa u mî Njódím.

Njódím u mî Matati. Matati u mî Lipi.

³⁰ Lipi u mî Simiyón. Simiyón u mî Njuda.

Njuda u mî Njósép. Njósép u mî Njónam.

Njónam u mî Elayakim. ³¹ Elayakim u mî Méliya.

Méliya u mî Mena. Mena u mî Matata.

Matata u mî Natan. Natan u mî Dépídi.

³² Dépídi u mî Njési. Njési u mî Opédi.

Opédi u mî Mbówas. Mbówas u mî Salfímon.

Salfímon u mî Nason. ³³ Nason u mî Aminatap.

Aminatap u mî Adímin. Adímin u mî Ani.

Ani u mî Hesídon. Hesídon u mî Pedes.

Pedes u mî Njuda. ³⁴ Njuda u mî Njakóp.

Njakóp u mî Yisak. Yisak u mî Epílaham.

Epílaham u mî Tela. Tela u mî Nahó.

³⁵ Nahó u mî Seduki. Seduki u mî Leyu.

Leyu u mî Peléki. Peléki u mî Epédi.

Epédi u mî Sila. ³⁶ Sila u mî Kainan.

Kainan u mî Apakísadi. Apakísadi u mî Sem.

Sem u mî Nówa. Nówa u mî Laméki.

³⁷ Laméki u mî Mítusíla. Mítusíla u mî Inóki.

Inóki u mî Njadédi. Njadédi u mî Mahalalil.

Mahalalil u mî Kainan. ³⁸ Kainan u mî Inos.

Inos u mî Séti. Séti u mî Adam.

† 3:8 Dpodo 26:20 †† 3:12 Luukî 7:29

‡ 3:19 Mát 14:3-4; Mak 6:17-18

Adam u mî Chóó Lémi.

Setan ngê Yesu u ngwo doo dódó

Mátiyu 4:1-11; Mak 1:12-13

4 Dini ghi n:ii ngê Njon ngê Yesu mbwaa paa kmênê ngê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu d:ud:umbiy:e a nt:ee ngê. Yesu ngê Njódan mbwáani a kuwo ngê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê w:amî mbêmê núwo. ² Setan ngê y:i doon:aa dódó, u yi u ngwo doo kwo, Dpodoni Chóó Lémi ngê u kwo a y:ângo, apê, yi dpodo pêdê kuwo ngê.

Wo podoy:a Yesu ngê nté dêpwo pîpî. ³ Dini ghi n:ii ngê dómu u ngwo kele, Setan ngê kwo, Mumdoon nyi Chóó Lémi Tp:oo, kí chêêpî ngma a ngini, nté ngê pyó-du ngi, ma ngi. ⁴ Yesu ngê kwo, Puku yedê alanté a tóó,

Nté u mo doo u ntââ, pi u ngwo daa ya yédi.

Nté daa nté njini,

Chóó Lémi u kópu dyuu, yi nté njini. †

⁵ U kuwó dini ghi ngê Setan ngê Yesu mbu mbêmê kmungo, dyámê pee yintómu límílimî ngê y:i u kwo mênê kêma too. ^{††6} Setan ngê kwo, Ala tpile yilí nga waní kê té, yoo yintómu yi kada waní kaa ngi, wanyi y:enê dé. Kwo, Yi tpile yintómu a chóó a nêni dé, a chóó n:aa y:enê té. Kwo, Pini n:ii aní ngmidi, u ntââ adí y:enê dé. ⁷ Kwo, A dnye nye nyêmî knomomê, ye ala tpile yintómu yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. ⁸ Yesu ngê kwo, Puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi nmî Yâpwo njini chi cháâchââ, kn:aa pini u dnye nangmê ny:oo. ‡

⁹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ka ngmênê u kwo, Setan ngê Njedusalem dê núw:o nê, M:aa u ngomo pw:ono y:i d:uu kaa nê. Setan ngê kwo, Mumdoon nyi Chóó Lémi tp:oo, mumdoon mî ngê amyedê ngee ngi, ye ala ngomo pw:ono a mbêka, ¹⁰ mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi ngê u enjel yoo wunê dyede té, a ngêêpî ngi.

¹¹ Kwo, Ala kópu puku yedê mye tóó,

Enjel yoo yi kêê yedê anyi kwo,

nyí dê chêêpî u mênê daanyinê dêê dê.

¹² Yesu ngê kwo, Doo u ntââ M:aa yinté daanê tókó, mu kópu u dîy:o puku yedê ala kópu a tóó,

Chóó Lémi nmî Yâpwo njini kidima a tókótókó. ††

¹³ Setan ngê Yesu doo dódó, u kópu yintómu chedê ngê, ngmênê dêê wo, wod:oo Yesu mwiyé mêtê kuwo ngê. ††

Yesu ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu

Mátiyu 4:12-17; Mak 1:14-15

¹⁴ Yesu Nkálili Wee u kwo mêtê diyé wo, Chóó Lémi u Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê y:i dpîmon:aa dpodo, p:aani p:aani yi ngêê ngomo knî yi k:oo lîme wo ngê myedpîmon:aa dêêpî. Yi wee u kwo pi yintómu knî y:oo u pi yi ny:ee ngópu, dnyimo chaa kígha.

Yesu u ngwo mb:ii ngópu, Nasalet

Mátiyu 13:53-58; Mak 6:1-6

¹⁶ Yesu Nasalet kwéli kaa wo, y:i mêtê diyé wo. Lîme wo dini ghi n:ii ngê dyimê wo, yoo yi k:ii ngêê ngomo k:oo kee dniye. Dnye ngêê, u kuwó dini ghi ngê kópu yilí n:ii Mósisi ngê a d:êê too, pi ngmê ngê knî ngma a kp:aa ngê, Yesu u nkwo ghêêdî wo, puku kpââ u l:êê dîy:o yi kada mînhê ghê wo. ¹⁷ Chóó Lémi u kópu dyuu n:ii Yísaya ngê wunê a d:êê ngê, yi ngomo t:âât:ââ pyu ngê yi puku Yesu ka a núwo. Yi puku até yi pywálf ngê, ala kópu dyuu y:i a pyw:ângo, pi knî yi ngêêdî a kp:aa ngê, yepê,

¹⁸ Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinê a mbêpê kígha nê. Yinê a ngmidi noo, a ka pê,

Ngópuch:anê knî ye a kópu mb:aa chin:aa tpaépê dé.

A ka pê, Mbwa k:oo yélini a wee, ala kópu ye dp:uu vyi,

Chóó Lémi ngê a pw:iipw:ii nmyo.

A ka pê, Yélini my:oo a pyede, ala kópu ye dp:uu vyi,

Chóó Lémi ngê nmyi ngwolo dmi a pywálfpywálf té.

A ka pê, Yélini pi dono kwulo a pyede, kwulo dp:uu dyé té. †††

¹⁹ A ka pê, Pi knî ye dp:uu vyi ngi,

Daa kêmakêma nmî Lémi ngê u yoo a ngêêpî.

²⁰ Yesu ngê puku dmi mêtê kuwo ngê, ngomo t:âât:ââ pyu ka mêtê y:ângo. Chóó u ya têtê mêtê diyé wo, yi kada mînhê yaa wo, u ngwo a w:ee ngópu, apê, Ala ngwo a dêêpî. Ngêê ngomo k:oo pi yintómu knî y:oo dnye y:enê. ²¹ Wod:oo dêêpî kn:ââ ye chópu, yepê, Kópuni nmye d:a kp:aa, awêde a chóó dî ntiye. ²² Kópu mb:aa ye yilí vvu, yi nuu u kópu ngê pyaa dniye. Noko yepê, Kí kópu mb:aa lónté a tpaépê té, daa ndiye pyu ndîi, Njósép tp:oo. ²³ Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê yepê, Ala mgongo kópu a ka wanmyinê vyi ngmê, a ka nye, Mumdoon nyi kpeede, ye nyóóchóó mêtê pyi ngi. Yepê, Ala kópu a ka am:ii vyi ngmê, Pi knî y:oo ala kópu nmo a vyi ngópu, Nê ngê kópu ndîi yilí

Kípêênnyém a d:uud:uu ngê, a ka nye, ala ngwo yinté kópu knî nmî ngópu ngmê d:uu ngi, ye u ngwo nga wanmo kêlîmî mbê dmi. ²⁴ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê. Yepê, Pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapí ngê, chóó u p:aa tpémi y:oo d:uudpî

châpu ngmê. ²⁵ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ilacha u dye ghi ngê Yisîléli tpémi Chóó Lémi ka dêdnaya a kêlîmî. Yepê, Chóó Lémi kée ngópu, u komo kapí pyu

Ilacha ka dêdnaya a ng:aa. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê tpii dêpê gh:ay ngê, m:ââ pyile d:ââ wéni. Yepê, Yi ngwo m:uu ghê wo, nté chedê ngópu,

dnye dómudómu. †††²⁶ Yepê, Yisîléli tpémi yi vy:o kuknwe yilí doo dómudómu, ngmênê Chóó Lémi ngê Ilacha ngmê ka daa dy:ââ ngê, Ilacha ngê daangmê ngópu.

Yepê, Chóó Lémi ngê Yisîléli tpémi u ngwo mb:ii too, Ilacha kn:aa dyámê pee p:uu dy:ââ ngê, Sadepata pyââ

y:i ngmêmî ngópu, yi m:uu u dye ghi ngê yi pyópu daa

† 4:4 Deut 8:3 †† 4:5 Njon 12:31; 14:30 ‡ 4:8 Deut 6:13-14

†† 4:12 Deut 6:16; 1 Kódin 10:9 ††† 4:13 Hipîlu 2:18; 4:15

††† 4:18 Is 61:1-2 †††† 4:25 1 Kings 17:1,7; 18:1; Njems 5:17

pwene. ^{†27} Yepê, Yinté kópu mu ala, Ilasa u dye ghi ngê, k:omo tpile Yisiléli tpémi yi vy:o pi yilî yi p:uu too pee mbii leprîsi doo ya, ngmênê Ilasa ngê daangmê ngópu. Yepê, Pi mu ngmidi pyi ngê, daa Yisiléli pi, u pi Naaman, Sidiya pi. ^{††28} Yi ngêpê ngomo k:oo pi yintómu knî y:oo dini ghi n:ii ngê yi kópu ny:ee tumo, a w:ee ngópu, apê, Kî pini nmî p:uu a mgongo. ²⁹ D:ud:umbiy:e u kwo nod:e dniye, ghêêdî dniye, Yesu mgîmî ngópu, kuwa húw:o ngópu. Yi p:aani u maknopwo paa ghi ngmêdoo ya. Yesu y:i húw:o ngópu, apê, Y:i nm:uu d:ii, apê, pw:oo we. ³⁰ Ngmênê yi kêlê a pwii wo, yi vy:o mí loo.

Yesu ngê kmêna ngmê u ngwo ngm:ii kwólu

Mak 1:21-28

³¹ Yesu Kîpêênnyêm loo, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. Lîme wo knî yi k:oo yoo dpîmo ndiye kîgha dé. ³² Kópuni ye vyi too, yi nyepênnyepê u kópu ngê pyaa dniye, mu kópu u dîy:o kópuni ye dpîmo tpapê dé, daa ndiye pyu ndîi yoo yi pi dmi mbêmê dpîmo tpapê dé, chóó u pi mbêmê dpîmo tpapê dé. Noko yipu, U kópu yilî yintómu ndê kópu dé. ³³ Lîme wo ngmê ngê ngêpê ngomo k:oo pi ngmêdoo ya, kmêna u ngwo ngmêdoo kwo. Yi pini ngê yi kmêna u komo kââ, Yesu ka dpodombiy:e mbwolo, ³⁴ kwo, Yesu Nasalet pi. Kwo, Lukwe nmo ngmanyi md:o? Kwo, Wanyi dyênê nmo? Kwo, A lama nye tóó, Chóó Lémi ngê a ngmidi nyoo, nyi u nuu u pi. ³⁵ Yesu ngê yi kmêna ka kwo, Tumu chi ya. Kwo, Ye pini a kuwo ngi. Yi kmêna ngê yi pini yi ngópu mbwódo danê ngê, dyââpe u ngwo daa t:ângo, wod:oo yi pini a kuwo ngê. ³⁶ Pi yintómu ngwéti dniye, noko yepê, Kî lónté kópu. Noko yepê, U wêdêwêdê ndîi, u pi mye ndîi, kmêna knî y:oo u dnye dpî ny:ee ngmê, u ngwo dpî ngm:ii kalê té. ³⁷ Yi kópu dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, Yesu u pi ngê yi wee a ngêêdî.

Yesu ngê Saimon u mbywé pyââ u ngwo pyi ngê

Mátiyu 8:14-17; Mak 1:29-34

³⁸ Ngêpê ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê a pwii dniye, Yesu Saimon u p:aa pee loo, u ngomo k:oo kee wo. Saimon u mbywé pyââ doo mbii, Yesu ka yuu até yedê y:ee ngópu, kwo, U ntââ wany:uu pyi? ³⁹ Yesu u kwo loo, u nkîgh:ê mí ghê wo, yi mbii ka kwo, Ye pyópu a kuwo ngi. Wod:oo yi mbii ngê a kuwo ngê, yi pyópu mê ghêêdî wo, nté ye mê y:ângo.

⁴⁰ Kââdî dini ghi n:ii ngê gho, yi ngwo Nju tpémi yi lîme wo machedê ngê pyodo. U kuwó dini ghi ngê yélini yi yoo dnye mbii, yi yéli y:oo yi pwopwokopwe yoo Yesu ka a húw:o tumo. K:omo tpile daa mbii ngmidi ye doo ya, ngmênê Yesu ngê kêê yi mbêmê ngmêngmênté doo yiyé, doo pyipyi dé. ⁴¹ Mbii pyu yoo yi vy:o n:ii knî y:e yi kmêna dnye kwo, yi kmêna yoo yi komo y:oo dnye kapî, dnye kââ, Yesu ka kópu, Nyi Chóó Lémi Tp:oo. Yesu ngê danêmbum ye doo kwódukwódu, mu kópu u dîy:o ala kópu yi lama doo ya, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, kî vyîlo. U yi u ngwo dêpwo kwo,

Yi kópu pi yintómu yi lama ghêlî k:ii yaa we. Yesu ngê yi kmêna yintómu ngm:ii kalê too.

Yesu ngê Kîpêênnyêm u ngwo a kuwo ngê

Mak 1:35-39

⁴² Womumo mw:aa mgîdî vy:o, Yesu ngê kada a y:ângo, pi kwéli dêpwo a ya, y:i loo. Pi knî y:oo dnye nmy:uu. Dini ghi n:ii ngê a pyw:ee ngópu, kwo, Ng:ii mwiyé mí ya kmêle. ⁴³ Yepê, Doo u ntââ ala p:aani u mo daanî ya. Yepê, P:aani p:aani kópu mb:aa ye myenîn:aa tpapê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye nîmo danêmbum. Yepê, Yi dpodo ríedê Chóó Lémi ngê a kaa noo. ⁴⁴ Yi dyámê pee p:uu p:aani p:aani dpîmo lêpî, yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dpîmon:aa dêêpî.

Yesu ngê u mwiyé mwiyé p:uu ndiye pyu yoo u ngwo ngmidi too

Mátiyu 4:18-22; Mak 1:16-20; Njon 1:35-51

5 Dye ghi ngmê ngê Yesu Nkenesadet Kpé Lêê u nkîgh:ê atédo kwo, Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye doo tpapê. Pi yilî ngê pyodo, dnye kadakada, u yi y:e doo kwo, Yi kópu dyuu mb:aamb:aa ngê nmî ny:oo. ² Yesu ngê tii pââ p:uu dinki miyó até yi módu, woni Saimon mbwémi Andru yi dinki, woni Njems mbwémi Njon yi dinki. Yi yéli nipi dnyimo dpodo. Yesu ngê apê, Yi dinki dê atédê pêêdî d:oo, apê, yi peede u pwoo dê mu ghêêghêê d:oo. ³ Yesu ngê Saimon ka kwo, Saimon. Kwo, Ninki gh:ay yó, k:oo n:aa wowo, kyedekyede mu mwada y:i húw:o nédi, pi knî ye y:i nîmo dêêpî. Saimon p:uu y:oo yi kópu d:uu ngópu, dinki mwada kêténi húw:o ngópu, Yesu k:oo doo a ya, yoo u ngwo doon:aa ndiye kîgha dé.

⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye u danêmbum a kêlî ngê, Saimon ka kwo, Dinki kpé u kwo húw:o koo, pwoo y:i anyi kée yó. ⁵ Saimon ngê kwo, Mââwe. Kwo, Ala mgîdî dp:o vy:u, pwoo k:oo te doo gho. Kwo, Ngmênê kópuni a ka chi vyi u l:êê dîy:o, pwoo kpé u kwo nmono kéké. ⁶ Dini ghi n:ii ngê pwoo kée ngópu, te yilî a gho, daa kêmakêma te knî y:oo pwoo pî chaa ngópu, ⁷ wod:oo yi pyipe knî ye dnye kpede, yepê, Nmyi dinki al:ii a húw:o yó, anyi ngee nmédi. Wod:oo yi pyipe yoo y:i loo, mí ngee tumo, dinki dê yi k:oo te yilî ché ngópu, daa kêmakêma pî vy:êê knopwo. ⁸ Dini ghi n:ii ngê Saimon Pita ngê yi kópu yi módu, Yesu yu km:ee dyimê wo, yu mbodo dê y:e k:ame ghê wo, Yesu ka kwo, A Lémi, kwo, nyi nmî pwo pini ndêndê. Kwo, A nkîgh:ê a yumwe, mu kópu u dîy:o nê pi dono. Kwo, Doo u ntââ a nkîgh:ê daanyi kwo. ⁹ Saimon u yoo knî yi k:ii yi ngwétingwéti u kópu ngê pyodo, ¹⁰ Sepédi tp:oo dê Njems mbwémi Njon yi ngwétingwéti u kópu ngê mye pyodo. Yesu ngê Saimon ka kwo, Namê nkîngê. Kwo, Ntee nye te vuywó yédi, mu dini ghi ngê yinté anyin:aa pi vuywó. ^{††11} Wod:oo yi dinki dê tii pââ p:uu a pêêdî dumo, yi tpile yilî yintómu y:i a kuwo tumo, Yesu u kuwó ghê dniye.

† 4:26 1 Kings 17:8-16 †† 4:27 2 Kings 5:1-14

‡ 5:4 Njon 21:3-7 †† 5:10 Luukî 11:23

Yesu ngê pi ngmê pyi ngê, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya

Mátiyu 8:1-4; Mak 1:40-45

¹² Yesu p:aa ngmê doo ya, y:i pi ngmê u kwo a loo. Yi pini p:uu too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya. Dini ghi n:ii ngê Yesu módu, yu km:ee dyimê wo, kwodok-wodombiy:e k:ame ghê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, Mââwe. Kwo, U yi nga choo kwo knomomê, ye u ntâa kópuni ngê tupwótupwó ngê pyódu noo, wanyi chedê. ¹³ Yesu ngê kêê p:uu yó, kwo, U ya a nga ka kwo. Kwo, Njupwó dí chedê. Yi ngwo yi mbii ngê yi pini a kuwo ngê. ¹⁴ Yesu ngê yi pini ka kwo, Kópuni nga dí d:uu, pi ngmê ka kidingê vyi. Kwo, Njedusalem dpî lili, kpêê yiyé pyu ngê amî m:uu ngi. Kwo, Mósisi ngê kópuni a d:êê ngê, yi kópu dp:uu d:uu ngi, ímê miyó dp:uu íuw:o ngi, kpêê yiyé pyu ka dp:uu y:ee dé, wamî nk:êê dê, kópuni nga dí d:uu u ngwo pêdê w:ee y:e. ¹⁵ Ngmênê yi pini ngê Yesu u dnye daa nyongo, p:êê mî chaa ngê, pi yintómu knî y:oo Yesu u pi mî ny:ee ngópu. U kuwó dini ghi ngê pi dêpwo a ya, Yesu dnye yâmuyâmu, woni knî y:oo u yi doo kwo, U kópu dyuu nm:uu ny:oo, woni knî y:oo u yi doo kwo, Nyi pyi nmîne. ¹⁶ Yesu ngê dpîmo a kuwokuwo dé, pi kwéli dêdpîmo a ya, y:i dpîmo lêpî, u Mî ka y:i dpîmon:aa ngêpê. ††

Yesu ngê u knêyómu ya pyu u ngwo pyi ngê

Mátiyu 9:1-8; Mak 2:1-12

¹⁷ Wo ngmê ngê Yesu ngomo ngmê k:oo doo kwo, yoo doo ndiye kígha dé. Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo y:i myednye kwo. Yi yéli daa p:aa ngmîdi a ndê dniye, woni yoo Nkálili Wee u kwo a ndê dniye, woni yoo Njuda Wee u kwo a ndê dniye, woni yoo Njedusalem a ndê dniye. Pi piyipi u l:êê díy:o, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê Yesu u ntâa ngê doo ya. ¹⁸ Pi ngmê knî y:oo ngmîtedmi mbêmê pi ngma a dnyinê ngópu, Yesu kwéli doo ya, yi p:aani pee a íuw:o ngópu. Yi pini kpâlî dê ntóó dê. U yi y:e doo kwo, Nmî pyipe Yesu u ngópu nm:uu tpyé, nyi pyi ngê. ¹⁹ Ngmênê maa dêpwo ya, pi yilî ngê pyodo, ngomo a nt:ee ngópu, pi kuwa mî ghay wo. Wod:oo yi pini ngomo pw:ono km:êê ngópu, ngomo pw:ono puu ngmêmînê t:ee ngópu, yi pini u ngmîtedmi mbêmê yedê ngê y:i a ghîpî ngópu, Yesu u ngîma mî yé ngópu. ²⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu too, a w:ee ngê, apê, N:ii knî y:oo kî pini a ka da íuw:o ngmê, ndêndê ngê a ka wunê kélîmî té. Yesu ngê yi pini ka kwo, A mbwó, nono yilî yintómu dí chedê, Chóó Lémi ngê mēdaawa kpada ngi. ²¹ Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo noko dnye danêmbum, noko yepê, Kî pini ngmênê u kwo n:uu, u yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nê kâadî. Noko yepê, Chóó Lémi mu ngmîdi ngê yinê wa vyi, awo, Nono yilî dí chedê. Noko yepê, Doo u ntâa pi ngê yinté kópu d:uudpî vyi. ²² Kópuni tumu vyi tumo, Yesu ngê a w:ee too, yepê, Lukwe díy:o yenté nmye nuu mbumu té. ²³ Yepê, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, u ntâa ngê yinê a pyódu noo, u ntâa dyámê mbêmê pi

ka wanî vyi, Nono yilî dí chedê, Chóó Lémi ngê nono yilî u kuwó dê kée té, mēdaawa a ngî té. Yepê, K:omo tpile a kópu ka módó daanmyi kélîmî mbê dmi, ngmênê kópuni kî kpâlî ntóó ngê n:aa d:uud:uu, a kópu ka u ngwo nmye kélîmî té. Wod:oo Yesu ngê yi kpâlî ntóó ka kwo, Gh:êêdê, ngmîtedmi a ngini, p:o lili. ²⁵ Yi ngwo yi pini yi vy:o ghêêdí wo, ngmîtedmi n:ii mbêmê doo dpî a ngêêdí, Chóó Lémi u chaa kígha kn:ââ yi a chópu, u p:o dí. ²⁶ Pi yintómu ngwéti dniye, mye nkíngê mbê dniye, apê, Nmî pwo pini nmî vy:o ayi kwo. Chóó Lémi chaa kalê ngópu, apê, Nyepênepê u kópu knî awêde ngmudu m:uu.

Yesu ngê Lipi u ngwo ngmîdi ngê

Mátiyu 9:9-13; Mak 2:13-17

²⁷ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii kada a y:ee ngópu, maa p:uu tákisi ngêêpî pyu ngmê m:uu ngópu, u pi Lipi. Yi pini ndapî ngêêpî u ngomo ghi k:oo doo ya. Yesu ngê kwo, A ngm:êê nédi.

²⁸ Wod:oo ghêêdí wo, u tpile yintómu a kuwo ngê, Yesu u kuwó ghê wo.

²⁹ U kuwó dini ghi ngê Lipi ngê Yesu u l:êê díy:o kmaapî ndîi ngma a pwââ, u ngomo k:oo. Yi kmaapî têtê tákisi ngêêpî pyu yilî mî ta, pi yilî mye ta, nipi dnye kmaapî. ³⁰ Pádisi yoo dêêpî pyu yoo daa yi nuu u kópu ngê pyodo, Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Lukwe díy:o tákisi ngêêpî pyu yoo kn:aadi te pyu yoo yi k:ii nmye kmaapî té, nmye mbwaa ndanî té. ³¹ Yesu ngê yepê, N:ii mb:aamb:aa dé, yi yéli ye kpeede d:uudpî nî. Yepê, Kpeede mbii pyu knî ye dpî lê. ³² Yepê, Yélini yinê ye, Nmo mb:aamb:aa dé, daa yi yéli yi díy:o al:ii nê loo, yepê, ngmênê kn:aadi te pyu yoo yi díy:o nê loo, yenipi, Nmyi dono kée tóó, Chóó Lémi ka mē diyé dmyeno.

Nté kpîpîkpîpî u danêmbum

Mátiyu 9:14-17; Mak 2:18-22

³³ Yesu ka kwo, Njon p:uu ndiye pyu knî y:oo wiki yintómu wo miyó knî yi k:oo nté dpî kpîpî ngmê, Chóó Lémi ka dpodombiy:e u ngwo a ngêpê nyédi. Kwo, Pádisi yoo yi p:uu ndiye pyu knî y:oo yinté mye d:uud:uu ngópu. Kwo, Lukwe díy:o m:uu ndiye pyu knî y:oo nté d:uudpî kpîpî ngê, dye ghi yintómu a kmaapî nyédi, a mbwaa ndanî nyédi. Kwo, Yinté myedny:oo d:uud:uu, nté myedny:oo kpîpîkpîpî. ³⁴ Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê pi cha dpî yéé knî, pi ngê nté pi ka d:uudpî kwódu. Yepê, A p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a pyede, doo u ntâa nté ye daanî kwódu. Yepê, Wéni n:ii ngê pi dpî pw:onu, u yoo yi gha dmi dono ngê dpî pyódu, dye ghi knî ngmê ngê nté dpî kpîpî ngmê. ³⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê a p:uu ndiye pyu yoo yi vy:o mēdaanî kwo, yi ngwo yi gha dmi yinté dono ngê wa pyódu. Yepê, Yi wéni ngê yi chóó nté wa kpîpî ngmê.

³⁶ Yesu ngê yepê, Kópu kamî ngma atéd:a íuw:o, nmyi l:êê ghi mbwee dmi daa kópu kamî yi pee dé. Mgongo ye ngmê kwólu, yepê, N:ii ngê kpîdí kamî dpî pwila, daawa chaa, kpîdí mbwee p:uu puu u ngwo

† 5:14 Lev 14:1-32; Luukî 17:12-14 †† 5:16 Mak 1:35

daawa a kââdí. Yepê, Yi kópu wa d:uu knomomê, u kpîdí kamî wa dyênê, kpîdí pee kamî daa kpîdí mbwee u pee, miyó dê dono ngê wa pyaa knî. Yepê, Kpîdí pee kamî, kpîdí pee mbwee daa numo yi pee dê, myenté l:êê ghi mbwee a kópu kamî daa numo yi pee dê.

³⁷ Yepê, Wain kamî nmye ngmêd:a húw:o, doo u ntââ u yiyé tédê mbwee knî yi k:oo daanî yé, wa dyênê té, mbwódo amî d:ii. ³⁸ Yepê, U ntââ kamîni knî yi k:oo n:aa yiyé, daawa dyênê té. ³⁹ Yepê, Wain mbwee n:ii nmye ndanî ngmê, u nt:u kópu nmyi l:êê ghi mbwee dé. Yepê, N:ii ngê wain mbwee dpî nda, kamîni dini ghi n:ii ngê dpî d:uu, dpî mb:ii, dpo, Wain mbwee yi mb:aamb:aa. Yepê, N:ii ngê u l:êê ghi mbwee daawa kéé té, a kópu kamî u mênê daawa yââ.

Yesu ngê lîme wo p:uu kópuni vyyu

Mátiyu 12:1-8; Mak 2:23-28

6 Lîme wo ngmê ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii witi yâpwo tédê dnyen:aa paa. P:uu ndiye pyu knî y:oo witi w:uu mtyé dnya a ngêêpî dé, yi kêê yedê dnye vyyu:avyuw:a dé, too pee dnye wupî dé, w:uu u nkwo dnye pîpî dé. Daa dpodo ndîi yidnye dódó, ngmênê Pádisi knî ye yinê ye dnye dpodo, ¹² Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Lukwe dîy:o nmî lîme wo ngê nmye dpodo té? ^{†13} Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépidi u yoo knî yi k:ii mudnya a dómudómu, kópuni yi ngwo a d:uu ngópu, angênté, yi kópu dp:eengê kp:aa ngópu? ^{†4} Yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépidi ngê Sóól a kuwo ngê, u yoo knî yi k:ii mbêpê dniye, nté daa húw:o ngópu. Yepê, Dómu ngê pî ngee too, wod:oo Dépidi Chóó Lémi u wónu ngomo k:oo kee wo, yâpwo mbîdédi knî ngma a ngêêdí, u lede knî yi k:ii ma tumo. Yepê, Yinté mbîdédi kpêê yiyé pyu knî y:oo y:oo dnyimo pîpî dé, doo u ntââ kn:aa pini ngê daapî ma too. ⁵ Yepê, Ngmênê Dépidi ka pi ngê yey ngê kêê dèpê t:ângo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, king ngê a pyódu ngê. Yepê, My:aanté, yepê, Chóó Lémi ngê myedê ngmîdi noo, nê u Pi Ndêndê. Yepê, U l:êê dîy:o nê u ntââ, lîme wo u dèêpî kópu dyuu nmye n:aa tpaê.

Yesu ngê kóó ntóó u ngwo pyi ngê

Mátiyu 12:9-14; Mak 3:1-6

⁶ Lîme wo m:uu ngê Yesu p:uu ngêpê ngomo k:oo kee dniye, yoo doo ndiye kígha dé. Pi yi vy:o ngmêdoo kwo, u wéni pee kóó ntóó. ⁷ Dèêpî pyu yoo Pádisi yoo y:i myednye kwo. Yi ngwolo dmi Yesu p:uu doo kwo, dèpê y:ee tumo, apê, Nmî lîme wo ngê pi ngma a pyipyi knomomê, u ngwo nmo ndyíkondyíko. ^{†8} Kópuni dnye nuw:onuw:o dé, Yesu ngê a w:ee too, kóó ntóó ka kwo, A gh:êédê, pi knî yi ngíma a nkígh:ê anyinê ghê. Wod:oo yi pini ghêédí wo, Yesu ka loo, yoo yi ngíma mínê ghê wo. ⁹ Yesu ye póó wo, yepê, Nmî dèêpî kópu dyuu lónté? Yepê, Lîme wo ngê kópu mb:aa ngmanyi d:uu, ó dono kópu ay:ii d:uu? Yepê, Pi ngmanyi ngee, ó anyi vy:a? ^{†10} Doo y:enê dé, kóó ntóó

† 6:1 Deut 23:25 †† 6:2 Ex 20:10 † 6:3 1 Sam 21:1-6 ††
6:7 Luukî 13:14; 14:1-5 †† 6:9 Njon 7:21-23

ka kwo, Ngêê kpêd:e ngi. Yinté d:uu ngê, kóó mb:aamb:aa ngê mē pyodo. ¹¹ Yi kópu kada pini yoo yi nódo dnyinté daa kele, d:ud:umbiy:e u kwo nod:e dniye, noko yepê, Ló kópu u ngwo ngmanmî d:uu. ^{††}

Yesu ngê u dyépi y:a mē miyó u ngwo ngmîdi too

Mátiyu 10:1-4; Mak 3:13-19

¹² U kuwó dini ghi ngê Yesu mbu ngmê mbêmê loo, Chóó Lémi ka doon:aa ngêpê, mgîdí mē wââ kwólu. ¹³ Dini ghi n:ii ngê wa wo, p:uu ndiye pyu knî ye ka wo, yepê, Al:ii a pwiyé dmyeno. Pi y:a mē miyó ngmîdi ngê, u dyépi ngê pyódu too. ¹⁴ Yi pi dmi Saimon ngmê, pini n:ii Yesu ngê u pi nt:ângo, apê, Pita. Saimon u mbwó Andru myomo, Njems mbwémi Njon pyolo podo, Pilipi Mbatolomyu limo wono, ¹⁵ Mátiyu Tomas pii wolo, Njems tówo, Alípayas tp:oo. Saimon yono, pini n:ii yoo woni knî yi k:ii u yi y:e doo kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalê té, mu kópu u dîy:o u yi y:e dèpwo kwo, Lóma lede knî y:oo dny:oo y:enê nmo. ¹⁶ Njudas mē ngmê, Njems tp:oo. Njudas Kédiyót pi mē myomo, pini n:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo.

Yesu u ngwo dpîmo dèêpî, myedpîmo pi pyipyi

Mátiyu 4:23-25

¹⁷ Mbu mbêmê dini ghi n:ii ngê mēdê ghêpê dniye, mbu vyyuwo kuwó ndîi ngmê mbêmê taa dniye. Yi pi dèpwo ghêdê, Yesu u paa u dí pwaa ngópu. Yi yéli yi vy:o p:uu ndiye pyu yilí doo kwo. Yélini Yesu ka lee dniye, daa p:aa ngmîdi a ndê dniye, Njuda Wee u kwo p:aani p:aani a ndê dniye, Njedusalem tpémi myedê lee dniye. Ntii chedê yoo myedê loo, Taiya p:aani dē Saidon a ndê dniye. Yi yéli daa Nju tpémi. ¹⁸ Woni knî y:e u yi doo kwo, Yesu u dèêpî kópu dyuu nm:uu ny:oo, woni knî y:e u yi doo kwo, Nyi pyi nmîne. Wod:oo Yesu ngê pyi too. Yélini kmêna knî y:oo dyênê tumo, mye pyi too. ¹⁹ N:ii knî y:oo kêê p:uu dnyimo yiyé, u wédêwédê mbêmê dnyimo pyiyépyiyé. Yi kópu u l:êê dîy:o yoo dnye kadakada.

Yesu mbu paa u ngwo doo dèêpî

Mátiyu 5:1-12

²⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo doo y:enê dé, yepê,

K:omo tpile nmyo pinté yoo,
ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya,
mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê yinê a ngmîdi nmyoo,
kóó k:oo wa kaa nmyo.

²¹ Yepê, K:omo tpile ala ngwo nmye dómudómu té,
ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya,
mu kópu u dîy:o dîyo wanmy:uu pile dmi.
Yepê, K:omo tpile ala ngwo nmye mbê té,
ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya,
mu kópu u dîy:o dîyo anmyin:aa yumu. ^{††}

²² Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê a l:êê dîy:o pi knî ye wanmyi diya dmi, wa mb:ii

††† 6:11 Luukî 11:53-54 ††† 6:21 Tpyuu 7:16-17

nmyo, amye kée nmyo. ¹²³ Yepê, Yi dono vy:o nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyaa dniye, myoo pywálf dniye, dono ngê kîngî pyaa dmi, mu kópu u dîy:o yi mgîní vyîmî u pywuu mb:aa wanmyimo ngee ngmê, mbóó p:uu. Yepê, Yi kópu daa nmyi mo nmye wa pyódu. Yepê, Yinté kópu knî yi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:e wunê kîmyedê d:uu tumo.

²⁴ Yepê, N:ii dé ndáápi yoo, dmyinê nkîngê.

Yepê, K:omo tpile nmyi ndapî ndî dé, mb:aamb:aa ngê nmye pyede, ngmênê dîyo yi kópu machedê ngê wa pyaa dmi, dono anmyinê pyw:ee ngmê. ^{††}

²⁵ Yepê, N:ii dé u ntââ mbêmê nmye pyede, dmyinê nkîngê, dîyo anmyin:aa dómudómu.

Yepê, N:ii dé a yumu té, dmyinê nkîngê, dîyo anmyin:aa mbê.

²⁶ Yepê, Pi yintómu knî y:oo adnyi chaa kîgha nmy-omomê, ye dmyinê nkîngê. Yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u komo ndêndê ngê dnyimo a kapî, pi knî y:oo dèdnyimo a cháâcháâ dé. Yepê, Yélini y:oo yi chóó yi kópu dyuu dnyimo a tpaépê dé, pi knî y:oo vyîlo yidnyimo chaa kîgha dé.

Yesu u dêêpî kópu dyuu

Mátiyu 5:38-48; 7:12

²⁷ Yesu ngê yepê, Yélini a ka nmyinê ng:aa té, ala kópu ny:ee yó. Yepê, K:omo tpile pi knî y:oo dono nmye adnyi d:uud:uu, ngmênê ntââ ye nangê vy:u. Yepê, Yélini ye anmyi diya dmi, yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya, kópu mb:aa y:e dmyinê d:uud:uu dé.

²⁸ Yepê, N:ii ngê dono nmye wa d:uu, u l:êê dîy:o dmyinê ngêpê. Yepê, N:ii ngê nmyi mgapî u yi adf kwo, u mb:aamb:aa Chóó Lémi ka moo dmy:ee yó. ^{††29} Yepê, Pini n:ii ngê nmyi teknâpwo dê dêê knomomê, wopee u kwo my:oo y:ee yó, y:i myedo dêê ngê. Yepê, Pi ngê nmyi nkuwo kpídí dê t:âmo knomomê, nmyi mbwo kpídí myoo t:âmo ngê, u kwo nangê kwódu. ³⁰ Yepê, N:ii ngê tpileni nmye dê dmy:ee knomomê, u kwo dpî y:ee yó. Yepê, Pini n:ii ngê nmyi tpile ngmêdê ngî knomomê, u kwo nangê vyi, A ka mêtê ki. ³¹ Yepê, Kópuni u yi nmye adnyi kwo, Pi knî y:oo nmo dny:oo d:uud:uu dé, yi kópu y:e mwiyé dmyinê d:uud:uu dé.

³² Yepê, Yélini yi nódo nmyi nuu ghi dmi a tóó, yi yéli yi mo yi nuu ghi dmi nmyi nódo adf ya knomomê, nmyinê nmye kópu ndîf ayinmyi d:uud:uu? Yepê, Lukwe, nmyinê nmye Chóó Lémi ngê yi kópu mb:aamb:aa ngê nmye wa pwila? Yepê, Kêle, Pi dono knî y:oo yi kópu dpî d:uu ngmê. Yepê, Ngmênê pi yintómu yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya. ³³ Yepê, Nmyi yoo knî yi k:ii anmyi numo ngêêpî knomomê, yi kópu Chóó Lémi ka daa ndîf kópu. Yepê, Yoo dono nmye yinté dé, a numo ngêêpî nyédi. Yepê, N:ii dé doo u ntââ dé, daawa ngee nmyo, wanmyi ngee t:oo, ye Chóó Lémi ngê kópu mb:aa nmye ngmêwa d:uu. ³⁴ Yepê, Pi ka ndapî anyi y:oo, u kuwó dini ghi ngê amoo wumo knomomê, Chóó Lémi ka yi kópu daa ndîf kópu. Yepê, Yoo dono

y:oo yi kópu nmye d:uud:uu ngópu, noko ndapî a yémî ngópu, numo piy:e mê wumwe nyédi. Yepê, Ngópuch:anê knî ye ndapî ngmanmyi y:ee ngmê, wumwe u pi ye daanmyi vyi ngmê, ye Chóó Lémi ngê kópu mb:aa nmye ngmêwa d:uu. ³⁵ Yepê, Ala kópu kamî dmyinê d:uud:uu. Yepê, Yélini y:oo dono nmye a d:uud:uu ngópu, ye mêtmyinê mb:aamb:aa. Yepê, Ngópuch:anê knî ye ndapî dmyinê yémî, wumwe u pi ye mênangê vyi. Yepê, Yinté anmyi d:uud:uu, ye u Dîghê Lémi ntee a tóó, yinté anmyi ya. Yepê, K:omo tpile yoo dono dé, Chóó Lémi daa kwunokwuno ngópu, ngmênê kópu mb:aa ye yilf wunê d:uud:uu ngê. ³⁶ Yepê, Nmyi Mî ka yoo ntee dpî ch:anê dmi, yinté yoo nmye myedny:oo ch:anêch:anê. ^{‡‡}

Pi u pi dyede

Mátiyu 7:1-5

³⁷ Yesu ngê yepê, Pi u pi módó nangmê dyênê, nmyi pi dmi u nkwo daawa dyênê t:oo. Yepê, Pi knî yi kn:aa-di te kópu ndîf ngê nangmê pyódu, nmyi kn:aadi te kópu ndîf ngê u nkwo daawa pyódu t:oo. Yepê, Pi knî yi dono kópu nmyi kuwó dpî kée tóó, nmyi dono kópu yinté yi kuwó u nkwo wa kée t:oo. ^{††38} Yepê, Ngópuch:anê yoo dmyinê yeedeyeede dé, Chóó Lémi ngê u nkwo ada a yeedeyeede nmyo, mtíkó ngê kêê nmye daawa a t:oo, mb:aamb:aa ngê wa a nt:ââ. Yepê, Pi knî ye angêntoo yeedeyeede ayinmyi kîgha, Chóó Lémi ngê yintoo yeedeyeede nmye amyedê kwolo. ^{‡‡‡}

³⁹ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Ngwolo kopwe kwulo pini n:ii a ya yédi, yi pini ngwolo dê dono ngê myekîngî pyaa knî. Yepê, Miyó dê ngwolo kopwe dê, ye lónté adpî paa? Yepê, Maa wa kn:aadi ngmê, dnyinté ghê amí dyimê knî. Yepê, N:ii ngê u yi adf kwo, Pi knî ye maa mb:aa nê kêma, yi pini u lama maa mb:aamb:aa ngê choo ya, yi máádi kîngî kn:aadi. ⁴⁰ Yepê, Pwóo l:âmol:âmo n:ii ngê nmyi nuw:oo adf kîgha, doo u ntââ yi pini u kada daanmyimo y:aa dmi. Yepê, Kópuni yilf u mênê adnyi ya, anmyi ndê t:oo, doo u ntââ kn:aa kópu daanmyi ndê ngmê. Yepê, N:ii ngê u yi adf kwo, Yoo yi l:êê ghi dmi ní wáti té, yi pini u dono kópu kîngmê ya, mu kópu u dîy:o yi kópu dmi p:uu amye ndê ngmê. ⁴¹ Yepê, Kn:aa pini ngîma tpile kmono pee ngmadf ya knomomê, lukwe dîy:o ndîf kópu ngê nmye wa pyódu? Yepê, Nmyi lama daadf ya tpile kmono pee ndîf nmyi ngîma nmye pyede. ⁴² Yepê, Lukwe dîy:o yi pini ka wanmyi vyi ngmê, Nmî mbwó, tpile kmono pee ngîma nmo wupî. Yepê, Lukwe dîy:o nmyi lama daa tóó nmyi chóó nmyi ngîma tpile kmono pee ndîf nmye pyede. Yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo. Yepê, Tpile kmono pee ndîf nmyi ngîma mwiyé dpo ngî tóó, u kuwó dini ghi ngê yélf mb:aamb:aa ngê am:ii m:uu ngmê, nmyi mbwó ngîma tpile kmono pee u ngwo dpî wêê yó. Yepê, Nmyi chóó nmyi dyâape mwiyé daanmyi pwaa t:oo, ye kn:aa yélf yi dyâape nangê pwaa té.

† 6:22 Njon 16:1-2; 1 Pita 4:14 †† 6:24 Njems 5:1-6 ‡ 6:27 Lóma 12:20; 1 Pita 3:9 ‡† 6:28 Lóma 12:14

‡‡ 6:36 Epeso 4:32 ‡‡† 6:37 Mát 6:14; Njems 2:13 ‡‡‡ 6:38 Prov 19:17

Nté kîgha u mgongo danêmbum

Mátiyu 7:16-20; 12:33-35

⁴³ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Chikini n:ii nkwodo kîgha nj:iinj:ii yu kaa dmi, pwópwó yi yini nkwodo d:uudpî kaalí, myenté pwópwó n:ii nkwodo dpî kaa dmi, kîgha nj:iinj:ii nkwodo mêt:uudpî kaalí. ⁴⁴ Yepê, Chikini n:ii chóó dpî pyidu, lama daadî ya, mb:aamb:aa ó dono, nj:iinj:ii ó pwópwó. Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpî dâa, kîgha anyi d:uu, u ngwo anyinê w:ee, anye, Kî chikini mb:aamb:aa, kîgha nj:iinj:ii dé. Yepê, Myenté, L:êê yini nkwodo kéme kîgha daanyinê ngee, dpumo nkwodo t:aa kîgha myedaanyinê ngee. ⁴⁵ Yepê, Yoo myenté. Yepê, Kópuni ngê pi u gha dpo nt:ono, yi kópu vyílo ye tpaê ngê. Yepê, N:ii mb:aamb:aa, kópu mb:aa knî y:oo u gha dpo nt:ee ngmê, kópu mb:aa ye tpaê too. Yepê, N:ii dono, kópu dono knî y:oo u gha dpo nt:ee ngmê, kópu dono ye tpaê too. †

Ngomo wuwó pyu dê yi mgongo danêmbum

Mátiyu 7:24-27

⁴⁶ Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:oo a pi ndî ngê nmye pyépi ngmê, a ka nmyimo, Nmî Lémi. Yepê, A dnye daa nmyi ng:aa. †⁴⁷ Yepê, Pini n:ii a ka wunê lêpî yédi, a kópu dyuu wumê ng:aang:aa ngê, myewumê châachâa too, yi pini p:uu mgongo nmye ngmên:aa kîgha. †⁴⁸ Yepê, Ngomo dini ghi ngê dpî wó, k:âa u mgî mb:aamb:aa ngê dpo tpênê té, k:âa kn:âa mb:aamb:aa ngê dpî wiye té, ngomo wêdêwêdê kpetekpete yu wó. Yepê, K:omo tpile ló yópu ndî ngmêdo pwópu, ngmênê yi ngomo d:uudpî tpa. ⁴⁹ Yepê, N:ii ngê a kópu dyuu dpî ny:oo, daa châachâa too, yi pini p:uu mgongo nmye my:oon:aa kîgha. Yepê, Yi pini ngê u ngomo dnyinté dpî wó, k:âa u mgî dnyinté dpî ché té, k:âa kn:âa dnyinté dpî wiye té. Yepê, Yópu ndî dini ghi n:ii ngê dpo pwópu, u ngomo lîmî k:ii dpî tpa, dpî tpikim-biy:e.

Yesu ngê Lóma lede yoo yi kada pini u dpodo pyu u ngwo pyi ngê

Mátiyu 8:5-13

7 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye u danêmbum a kêlî ngê, yed:oo Kîpêenyém loo. ² Lóma lede yoo yi kada pini ngmê y:i doo ya. Yi pini u dpodo pyu yoo yi vy:oo u dpodo pyu ngmê, u nuu u pi, doo mbii, daa kêmakêma doo pwopwo. ³ Dini ghi n:ii ngê kada pini ngê Yesu u pi nyongo, Nju tpémi yi ngêpê ngomo u kada pini knî u kwo ngmê dy:âa ngê, yepê, Ala kópu u kwo nyi vyi yó, U ntâa wa a lê, a dpodo pyu amî pyi. ⁴ Yesu ka a lee dniye, yi kópu u kwo mî vyi ngópu, kwo, K:omo tpile daa Nju pi, Lóma pi, ngmênê pi mb:aa. Kwo, U ntâa u dpodo pyu wany:uu pyi. ⁵ Kwo, Nmî yoo Nju tpémi yi k:ii nmî nuu ghi dmi mb:aamb:aa ngê u nódoo a tóó, chóó u ndapî ndî kée ngê, nmî ngêpê ngomo u ngwo nmî wó. ⁶ Wod:oo Yesu ngê ngm:êê too. Kada pini u ngomo chedê daa kêmakêma dnye

taataa, kada pini ngê u pyipe yoo Yesu ka m:uu dy:âa ngê, kwo, Kada pini ngê atéda dy:âa nmo, nmodê, Nyi a ngomo k:oo kîdangê nî, mu kópu u dîy:oo d:aa u ntâa, nmodê, doo u ntâa a ngomo k:oo daawa a kee.

⁷ Nmodê, Yi kópu u l:êê dîy:oo u kwo d:oo n:ee. Nmodê, Nyi muchoo a ya, ngmênê kópu ngma a vyi ngê, a dpodo pyu u ngwo a pyiyépyiyé. ⁸ Nmodê, Kópuni nyi ngê wunê tpaê, ndêndê ngê a pyodopyodo. Nmodê, Kópuni a kada pini ngê a ka dpo vyi, dpî d:uu. Nmodê, Kópuni a lede knî ye dpî vyi, dpî d:uu ngmê. Nmodê, Kópuni a dpodo pyu ka dpî vyi, ntênê dpî d:uu. Nmodê, Nyi ngê a dpodo pyu u l:êê dîy:oo pyiyépyiyé u pi a vyi ngê, yed:oo u ngwo wumê pyiyépyiyé. ⁹ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi kópu dyuu yi nyongo, u nyepényepê u kópu ngê u kwo pyaa dniye. Pini n:ii knî y:oo dnye yâmuyâmu ye diyé wo, yepê, Yisîléli tpémi yi vy:oo wuntoo kêlîmî pyu d:oo ngmê módu. ¹⁰ Kada pini ngê yélini Yesu ka dy:âa too, dini ghi n:ii ngê u ngomo k:oo diyé dniye, apê, Kada pini u dpodo pyu kîmaa pyiyé.

Yesu ngê kuknwe tp:oo u ngwo mêtê pyidu ngê

¹¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu yoo, pi mêtê yilî yi k:ii p:aa ngmê lee dniye, u pi Néénî. ¹² Dini ghi n:ii ngê yi p:aani chêêpî mbwa chedê taa dniye, yi p:aani tpémi y:oo pi ntóó kuwa ngma a pw:ii ngópu, u kmênêkmênê têtê dnye néne. Pini n:ii ntóó dnye dnyinêdnyinê, yi pini kuknwe ngmê tp:oo, u tîdê mbwó dêpwomu ya, d:oo mu ngmidi. Yi p:aani pi yilî yi kuknwe u k:ii dnye ya. ¹³ Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi ngê yi kuknwe módu, u kwo ch:anê wo, kwo, Namê mbê. †¹⁴ Wod:oo ntóó u pyinê ngwódu, ngmîtedmi p:uu kêê yó. N:ii knî y:oo dnye dnyinêdnyinê yi paa u dí dmi puwâ, wod:oo Yesu ngê yi pini ntóó ka kwo, Kî pini, a dnye nyeni, a pyidu, ntênê yey. ¹⁵ Wod:oo yi pini a pii wo, ntênê yaa wo, danêmbum kn:âa mêtê chópu, Yesu ngê u pye ka mêtê y:ângo. †¹⁶ Pi yintómu nkîngê mbê dniye, Chóó Lémi dnye chaa kîgha, noko yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu ndî nmî vy:oo ngmatédê t:aa. Noko yepê, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:âa da chaa. ¹⁷ Kópuni Yesu ngê d:uu ngê yi wee u kwo p:aani p:aani yi nuwo yaa wo, Njuda Wee u kwo p:aani p:aani yi nuwo mye yaa wo.

Njon Baptist ngê pi miyó Yesu ka u ngwo dy:âa doo

Mátiyu 11:2-19

¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Njon Baptist mbwa k:oo doo kwo, chóó p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu ngê kópuni yilî doo d:uud:uu, u kwo a nté tumo, wod:oo Njon p:uu ndiye pyu miyó ye mbwolo, ¹⁹ nmî Lémi ka dy:âa doo, yepê, U kwo dpî póo cho, kwipi, Pini n:ii nmo t:âat:âa, mum-doo nyi vyílo ó kn:aa pini yuno t:âat:âa? ²⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu ka lee knopwo, kwo, Njon Baptist ngê nga atédê dy:âa nyo, nyedê, U kwo dpî póo cho, kwipi, Pini n:ii nmo t:âat:âa, mum-doo nyi vyílo ó kn:aa pini yuno t:âat:âa? ²¹ Yi ngwo dini ghi ngê, yi tpódu yi ngópu

† 6:45 Njems 3:10-12 †† 6:46 Mát 7:21 † 6:47 Njems 1:22

†† 7:13 Luukî 8:41-42,49-55 †† 7:15 1 Kings 17:21-24; 2 Kings 4:36

Yesu ngê mbii pyu daa ngmîdi pyi ngê, woni yi mbii u mo u mo dé, ngwolo kopwe daa ngmîdi mye pyi ngê. Yélini y:e yi kmêna dnyimo kwo, yi kmêna ye ngm:ii kalê too. ²² Njon p:uu ndiye pyu dê ye yepê, Kópuni dpî m:uu t:oo, kópuni dpî ny:ee t:oo, yi kópu yilí Njon ka dpumo nté tóó. Yepê, U kwo dp:uu vyi nyoo, kwipi, Kópuni yilí Yisaya ngê wunê a d:êê too, nê ngê ka ntiyentiye té. Kwipi, Yélini dêdnyimo vuywo, yélfî mêka y:enê ngmê. Kwipi, Yélini dêdnyimo m:ii, mêka paa té. Kwipi, Yélini yi p:uu too pee mbii doo ya, kîmaa pyi té. Kwipi, Yélini ngwene pwââ dé, dnye mêka nyêmî ngmê. Kwipi, Yélini pw:oo dniye, mêkîyedê pyidupyidu té. Kwipi, Ngópuch:anê knî y:oo Kópu Mb:aa a nyêmî ngmê. ²³ Kwipi, Pini n:ii ngê a wépi daawa a puwâ, mb:aamb:aa wa a pyw:oo.

²⁴ Dini ghi n:ii ngê Njon p:uu ndiye pyu dê y:oo kada a y:ee ngópu, Njon ka mê diyé knopwo, Yesu pi knî ye Njon p:uu doo danêmbum, yepê, Dini ghi n:ii ngê Njon w:amî mbêmê modoo a dpodo, lukwe u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Mumdo u yi nmye doo kwo, Nmín:aa yópu u dnye nyêmî? Yepê, Kêle. ²⁵ Yepê, Lukwe u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Pini n:ii u kpîdí mb:aa dé u pyinê nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Kêle. Yepê, Pini n:ii u kpîdí mb:aa dé, u nté ndapî yilí, w:amî mbêmê daa dpodo yédi, yi pini king p:uu a ya yédi, ngomo mb:aa k:oo a kwo yédi. ²⁶ Yepê, A ka vyi yó. Yepê, Lónté pini u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, apii? Yepê, Nyââ, yi pini yi vyílo, ngmênê Chóó Lémi u komo kapî pyu yintómu mêtê kuwo too, yi pwo pini ngê mêtê tóó. ²⁷ Yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê ala kópu a ka a vyu, u komo kapî pyu ngmê ngê yi ngwo a d:êê ngê, apê,

A kópu y:eey:ee pyu ngada waní kââ,
maa yinê amîné yé.

²⁸ Yesu ngê yepê, Njon ngê a maa a yó, yoo mbwee yi pwo pini ngê u ngwo pyodo, ngmênê n:ii yoo a yoo kamî vy:oo wa ghê dmi, Njon amêdê kuwo ngmê, u pwo pini ngê amê pyaa dmi.

²⁹ Yepê, Tákisi ngêêpî pyu yoo, pi yilí mye yi k:ii, Njon u kópu dyuu ny:ee ngópu, apê, Ndê kópu, apê, Chóó Lémi u maa mb:aa kînmî kn:aadi ngê. Yepê, Yi yéli yintómu Njon ngê mbáptisîm kalê too, ³⁰ ngmênê Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii Chóó Lémi u maa kn:aadi ngópu, Njon u wépi pwaa ngópu. ^{†31} Yepê, Yi yéli lónté yéli. Yepê, Lukwe díy:oo Njon u wépi pwaa ngópu, a wépi myaa pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu yoo. ³² Yepê, Yi p:uu n:aa mgongo. Yepê, Tp:ee ngmê ngê u mbwó knî ye wa vyi, yewo, Tpile we a nté koo, u kwo wa nganê mbê dmi. Yepê, Ala kópu u nkwo ye wa vyi, yewo, Pi ntóó kmênêkmênê a nté koo, yi kópu u wépi u kwo amye pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu yoo.

³³ Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo mye yinté yéli, nganê pyu yoo. Yepê, K:omo tpile Njon Baptist ngê nté dpîmo kpîpîkpîpî, wain myedêdpîmo ndanî, Chóó Lémi u kópu dyuu ye dpîmo tpapê, ngmênê u wépi pwaa

ngópu, ala kópu p:uu vyi ngópu, apê, Kmêna u ngwo ngma kwo, kêdê ghéti. ³⁴ Yepê, K:omo tpile nté dîní kpîpîkpîpî ngê, wain n:aa ndanî ngê, ngmênê a wépi myaa pwaa ngmê, ala kópu a p:uu dpî vyi ngmê, dpo, Nkéli nûknwe nmye yila, mye nkéli mbwaa ndanî pyu ndîi. Dpo, Tákisi ngêêpî pyu yoo pi dono yoo yi pyipe. Yepê, Njon u wépi kêdê pwaa ngmê, a wépi kîmyaa pwaa ngmê. Yepê, Ló kópu u yi y:e m:uu a kwo.

³⁵ Yepê, Ngmênê n:ii Chóó Lémi u nuw:oo mbêmê a dpodo yédi, u dpodo nt:u dpî kaalí, pi knî y:oo u ngwo pêtê w:ee y:e, yi pini Chóó Lémi u dpodo pyu ngmê.

Yesu ngê pyópuni u dono yilí chedê ngê

³⁶ Pádisi ngmê, u pi Saimon, Yesu ka kwo, A p:aa pee nté dp:uu ndii, wod:oo yi pini u ngomo k:oo kee dniye, kmaapî têtê dnye ya. ³⁷ Yi p:aani pyââ ngmêdoo ya, mââ ti módó. Yi pyópu ngê yi nyongo, apê, Yesu Saimon u ngomo k:oo ka tóó, u k:ii ka kmaapî té. Yi pyópu ngê pód:a ngma a núwo, tuu mb:aamb:aa. ³⁸ Saimon u ngomo k:oo kee wo, Yesu u nkîgh:ê mî ghê wo, yu km:ee dyimê wo, yi doo mbê, Yesu yu kpâpu dê ngimi ngê a ndê doo. Dini ghi n:ii ngê mbê a kêlí ngê, mbodo gh:aa dmi pywálí ngê, Yesu yu dê u ngwo mêtê pyi doo, mye nt:uu kalê doo, tpileni d:ââ a núwo, yu kpâpu dê yi mbêmê a pii ngê. ³⁹ Yi Pádisi ngê dini ghi n:ii ngê módu, u gha vy:oo apê, Kí pini ngê Chóó Lémi u komo ndêndê ngê wo kapî, ye pyópu n:ii ngê a vyêpvyêpî, pêtê w:ee, pêtê, Kí pyópu ngê pyââ dono, u wépi paa puwâ. ⁴⁰ Yesu ngê Pádisi ka kwo, Saimon. Kwo, Kópu nga ngmên:aa tpapê. Saimon ngê kwo, Mâawe. Kwo, Vyi ngi. ⁴¹ Yesu ngê kwo, Pi miyó dê y:oo ndáapi ngmê ka ndapî knî ngmê dmy:ee ngópu, kwo, Díyo am:ii wumo té. Yesu ngê kwo, Woni ngê limoy:a dmy:ee ngê, woni ngê limo yono y:a dmy:ee ngê. ⁴² Kwo, Yi pini dê y:e wumwe doo u ntââ ngê pyodo, wod:oo yi ndáapi ngê yi tpódu yi tp:uu dê chóó mêtê kêlí doo. Kwo, Saimon. Kwo, Nga n:aa póó. Kwo, Ló pini nódo yi ndáapi u nuu ghi ntênê wa yââ? ⁴³ Saimon ngê kwo, Ndo. Kwo, N:ii u tp:uu ndîi yedê kêlí ngê. Yesu ngê kwo, Ndê kópu yichi vyi. ⁴⁴ Yi pyópu ka diyé wo, Saimon ka kwo, Ala pyópu p:uu chi nuw:oo. Kwo, Dini ghi n:ii ngê ngomo k:oo d:a kee, mbwaa a ka choo kpo, a yi dê u ngwo pîdí ghêê dê, ngmênê ala pyópu ngê mbê n:ii dê kwo-lo, u ngimi ngê a yi dê u ngwo dê ghêê dê, chóó u mbodo gh:aa dmi ngê maa pyi dê. ⁴⁵ Kwo, Dnyinté che chipé nê, n:uu a kpââ pee p:uu choo dyîngo, ngmênê yidí t:aa ala pyópu ngê a yi dê yi p:uu muka nt:uu, doongê yó. ⁴⁶ Kwo, Dnyinté che chipé nê, olipi wulu a mbêmê choo yó, ngmênê ala pyópu ngê tpileni d:ââ da núw:oo, tuu mb:aa, a yi dê yi mbêmê da pii. ⁴⁷ Kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpapê. Kwo, Ala pyópu ngê kópu mb:aa n:ii yilí a nga dê d:uu, u ngwo d:a w:ee, d:ê, Ala pyópu nódo a nuu ghi dnyinté daa tóó, mu kópu u díy:oo u tp:uu ndîi kíd:a kêlí, u dono yilí dí chedê té. Kwo, N:ii u tp:uu daa ndîi yed:a kêlí, a nuu ghi nódo dnyinté a tóó. ⁴⁸ Yesu ngê yi pyópu ka kwo, Nono yilí dí chedê té. ⁴⁹ Yélini yi kmaapî têtê dnye ya, noko yepê,

† 7:22 Is 35:5-6; 61:1; Mát 15:30-31; Mak 7:32-37; Luukî 4:18; 5:12-13; 7:12-16 †† 7:30 Mát 21:32

‡ 7:34 Luukî 5:30; 15:2

Kî pini ngmênê u kwo n:uu? Noko yepê, Mumdoonono dpî chedê té? ⁵⁰ Ngmênê Yesu ngê yi pyópu ka kwo, A ka che kélîmî mb:anê, nono yilî u ngwo dî chedê té. Kwo, Nono yilî mênangê nuw:onuw:o dé, chi lêpî, mb:aamb:aa ngê mêchin:aa ya.

Pyópuni yoo Yesu p:uu dnye ya

8 U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu y:a mêmíyó knî yi k:ii p:aani p:aani lee dniye, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu kópu mb:aa pi knî ye dpîmon:aa tpaê. ¹² Pyâa ngmê knî y:oo Yesu mye ngm:êê ngópu. Yi pyópu yoo woni knî Yesu ngê wunê a pyi too, woni knî y:e yi kmêna mye ngm:ii kalê too. Yi pyópu knî yi vy:o pyâa pyile doo kwo, yi pi dmi Méli Makídala pyâa ngmê, Yesu ngê pyópuni u kmêna pyudu knî wunê a ngm:ii kalê too. ³ Pyâa myomoni u pi Njówana, u moo u pi Chusa, King Helodi p:uu dpodo pyu yoo yi kada pini. Pyâa pyoloni u pi Susana. Yi pyópu knî y:oo yi chóó yi ndapî dnyimo kéké, Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii u ngwo dnyimo mbonombono dé.

Witi nt:ene u mgongo danêmbum

Mátiyu 13:1-9; Mak 4:1-9

⁴ Pi yilî tp:oo témi tap Yesu ka loo, daa p:aa ngmídi a ndê dniye. Dini ghi n:ii ngê nipi a wó, Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, ⁵ Pi ngmê witi w:uu nt:ene tédê loo, têpê mwiyé chó, witi w:uu y:i u nkwo doo dmi dé. Yepê, Witi w:uu woni dé maa p:uu mî dyimê dniye, yoo yi pwo doo m:ii, ímê knî y:oo ma tumo. ⁶ Yepê, Witi w:uu woni dé t:aanî mbêmê mî dyimê dniye, têpê mdoo kwéli dêpwo ya. Yepê, Dini ghi n:ii ngê pii dniye, kâadî ngê nt:âa too, mu kópu u díy:o têpê daa nt:umunt:umu, nkumu u mênê dêpwo ya. ⁷ Yepê, Witi w:uu woni dé tpyé vy:o mî dyimê dniye, yi mî pii dniye, tpyé ngê ma too. ⁸ Yepê, Witi w:uu woni dé têpê ghi mb:aa mbêmê mî dyimê dniye, yi mî pii dniye, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê kaa dniye, yintómu yi nkwodo yonoy:a yonoy:a kele. Dini ghi n:ii ngê mgongo ye a kélî ngê, dpodombiy:e ye mbwolo, yepê, Kópuni nmye dí vyi, yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.

Kópuni u díy:o Yesu ye doo mgongo

Mátiyu 13:10-17; Mak 4:10-12

⁹ Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka póó dniye, kwo, Mgongoni chi kwolo, u nt:u kópu lukwe? ¹⁰ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo, tumu kópu ngê doo ya. Yepê, Yi tumu kópu yilî nmye wanî tpaê dé, ngmênê kn:aa yéli ye nt:u p:uu daana a dêêdêê, ye anî mgongo, mu kópu u díy:o k:omo tpile dpî m:uu ngmê, d:uudpî mya ngmê, dpî ny:ee ngmê, myed:uuwodê w:ee ngmê.

Witi nt:ene u mgongo u nt:u kópu

Mátiyu 13:18-23; Mak 4:13-25

¹¹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Mgongoni dî kwolo, ala u nt:u kópu. Yepê, Witi w:uu pi ngê ntee a dimi too, pi ngê Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye yinté a tpaê too. Yepê, Yi kópu pi woni knî yi mênê nt:u dpî kaalí, woni knî yi mênê nt:u d:uudpî kaalí. ¹² Yepê, Witi w:uu woni knî maa p:uu ntee dpî dyimê dmi, ímê knî y:oo ntee dpî ma t:oo, yepê, pi woni knî yinté wêdêwêdê dé, yi ngópu dmi dpî kuwo t:oo, kópu yi gha vy:o d:uudpî kee, yi nt:u dmi d:uudpî kaalí, mu kópu u díy:o Setan ngê yi kópu dpî t:âmo té. ¹³ Yepê, Witi w:uu woni knî t:aanî mbêmê ntee dpî dyimê dmi, w:uu dpî pii dmi, lîmî k:ii ngê moo pw:oo dmi, yepê, pi woni knî yinté dé, dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u kópu dpî ny:ee ngmê, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê yi kópu daa dye ghi daadî yi gha vy:o a ya yédi. Yepê, Yi tókótókó tédê lîmî k:ii ngê dpo ghay dmi, u ngwo dpî kpîpî nê. ¹⁴ Yepê, Witi woo woni knî tpyé ngê ntee dpî ma té, yepê, pi woni knî yinté dé, Chóó Lémi u kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, ngmênê dyámê u tpile knî y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu yinté dpî ma ngmê. Yepê, Yi yéli nté ndapî, tpile yilî yi p:uu a nuw:o nyédi, Chóó Lémi p:uu daa nuw:o nyédi, yi gha vy:o u kópu dyuu nt:u d:uudpî kaalí. ¹⁵ Yepê, Witi woo woni knî têpê mb:aa mbêmê yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê ntee dpî kaalí, yepê, pi woni knî yinté dé, yoo mb:aa, Chóó Lémi u dnye y:oo a nyêmî ngmê, Chóó Lémi d:uudpî kpîpî ngmê, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dpî kaalí. ¹⁶

¹⁶ Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Dini ghi n:ii ngê mgídî dpo ghay, n:ii ngê lam dpo vuyuwó, doo u ntâa tpile u pwo k:ame daawa kâa, mu kópu u díy:o lukwe ngê mgídî wa chaa. Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwodo dpî kâa. Yepê, Yélini u kwo dpî lee dmi, tpile yilî u ngwo dpî m:uu ngmê. ¹⁷ Yepê, Tumu kópu yintómu díyo wa a pywálf dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedê pywálf dmi. ¹⁸ Yepê, A ka ntênê dmyina a ng:aa, a kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dmyina a wopwe, mu kópu u díy:o n:ii ngê a kópu dyuu wa a w:ee, díyo knî m:uu u kwo wanî y:oo. Yepê, N:ii ngê a kópu dyuu daawa a w:ee, tédêni kópu ayedê w:ee, yi kópu l:âmo wa ngee, u nuwo wa a kuwo.

Yesu u pye ghee knî y:oo Yesu u ngwo dnye nmy:uu

Mátiyu 12:46-50; Mak 3:31-35

¹⁹ Yesu kwéli doo dêêpî, u pye ghee knî y:i taa dniye. U yi y:e doo kwo, Nm:uu m:uu. Doo u ntâa ngê ye pyodo, mu kópu u díy:o Yesu yoo vy:o a gho. ²⁰ Pi ngmê ngê Yesu ka kwo, Mye ghee knî kuwa ka wee, ka poopoo ngi. ²¹ Ngmênê Yesu ngê yepê, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a nyêmî ngmê, yini yoo yi niye ghee knî. ²²

† 8:1 Mát 27:55-56; Mak 15:40-41; Luukî 23:49; 24:10

†† 8:11 1 Pita 1:23 ‡ 8:14 Luukî 18:18-27 †† 8:15 Njems 1:22 †† 8:21 Luukî 11:27-28; Njon 1:11-13

Yesu ngê yópu ndîi u ngwo chedê ngê

Mátiyu 8:23-27; Mak 4:35-41

²² Wo ngmê ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, dinki k:oo até yi wo dniye. Yesu ngê yepê, Kpé lêê mwada pee lee kmêlé. Wod:oo kada a y:ee ngópu. ²³ Dini ghi n:ii ngê kédî ngópu, wod:oo Yesu dpî wo. U kuwó dini ghi ngê yópu ndîi ngma a pwaa wo, vuywó ndîi ngê pyaa dniye, daa kêmakêma dinki pî vy:êê wo, pwopwo yidnye nuw:onuw:o. ²⁴ Wod:oo Yesu u dpî ny:ââ ngópu, kwo, Mââwe, Mââwe. Kwo, Awêde nmo pwopwo té. Yesu yedê pii wo, vuywó yópu ye yepê, Munto. Yi ngwo vuywó yópu chedê ngê pyaa knopwo, dye ndîi mê kââ. ²⁵ P:uu ndiye pyu knî ye yepê, Lukwe dîy:o a ka dp:ee kêlîmî té. Ngwéti dniye, nkîngê ngê y:ay:a mye pwiyé dniye, noko yepê, Kî lónté pini? Noko yepê, Vuywó yópu y:oo u dnye kédê ny:ee ngmê, kîmyaa châpu ng-mê.

Nkedîsa pi ngmê u danêmbum

Mátiyu 8:28-34; Mak 5:1-20

²⁶ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu Nkálili Kpéni Lêê mwada pee yimî tee dniye, Nkedîsa tpémi kwéli dnya a ya. ²⁷ Yesu lyoko yi ghay wo, yi p:aani pi u kwo ngma a loo, kmêna yilî u ngwo doo kwo. Yi pini ngê u p:aa ló dini a kuwo ngê, kn:ââ mbwii dpîmo m:ii. Kpomo u mênê, pi ntóó kwéli dnyimo yiyé dé, yi kpomo knî yi mênê dpîmo kwo. ²⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu módu, yu km:ee dyimê wo, dpodombiy:e u kwo mbwolo, kwo, Yesu. Kwo, Yâpwo Ndîi Tp:oo. Kwo, Lukwe a nga ng-manyi md:o? Kwo, Nga atédê nkêpê mb:anê, nangê kpada nê. ²⁹ Yi kópu u kwo vuy, mu kópu u dîy:o Yesu ngê kmêna ka mwiyé vuy, kwo, Ye pini a kuwo ngi. Daa ng:êêntómu yi kmêna ngê yi pini dpîmo mbêpê kîgha. K:omo tpile yi p:aani tpémi y:oo yi pini dnyimo ngîmîngîmî, kóó yu puwóma ti ngê dnyimo kudukudu dé, ngmênê mēdpîmo pwapî dé, pi kwéli dēdpîmo a ya, yi kmêna ngê y:i dpîmo íeíe. ³⁰ Yesu u kwo póó wo, kwo, Mî n:uu? Yi pini ngê kwo, Nmî pi dîdyênî. Yi kópu vuy, mu kópu u dîy:o kmêna yilî u ngwo doo kwo. ³¹ Yi kmêna knî y:oo Yesu ka kwo, Mun-mîkó, nmî kpadakpada tédê nangê dy:ââ nmo. ³² Mb-wêwê w:uu ndîi yi nkîgh:ê ngmêdoo kwo, w:amî mbêwê dnye kmaapî. Yi kmêna yoo Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ kî mbwêwê w:uu vy:o wanyi dy:ââ nmo. Yesu ngê yepê, U ntââ. ³³ Wod:oo yi kmêna knî y:oo yi pini a kuwo ngópu, mbwêwê knî yi p:uu mî kaa dniye. Yi mbwêwê w:uu yintómu paa ghi p:uu ghîpîla dniye, kpé lêê u kwo mî dyimê dniye, wod:oo vy:êê dniye.

³⁴ Pini n:ii yoo mbwêwê w:uu ka dnye vuywo, dini ghi n:ii ngê yi kópu m:uu ngópu, mbêpê dniye, yi p:o lee dniye, pi knî ye mdoo íuw:o ngópu, ghi yintómu mye lee dniye, pi knî ye mdoo mye íuw:o ngópu. ³⁵ N:ii knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, u yi y:e doo kwo, Yi kópu nm:uu m:uu, wod:oo Yesu ka lee dniye. Pini n:ii u kmêna ngm:ii kalê too, Yesu yu km:ee doo ya, apê, Nmo ntee pini ngê mēka tóó, mēdaa ghétighéti, kpídî u paa

mēka t:a. Nkîngê ngê y:ay:a u ngwo pwiyé dniye.

³⁶ Yélini yi ngópu Yesu ngê yi pini u kmêna ngm:ii kalê too, wo yéli ye yi kópu a nté ngópu. ³⁷ Nkedîsa Wee u kwo tpémi d:ud:umbiy:e nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, wod:oo Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ anyinê kuwo nmo. Wod:oo Yesu p:uu dinki k:oo wo dniye, apê, Kada nmo y:oo. ³⁸ Pini n:ii u kmêna yoo Yesu ngê ngm:ii kalê too, yi pini ngê Yesu ka kwo, U ntââ wanî ngm:êê ngi? Ngmênê Yesu ngê kwo, Kêlé, chi ya. ³⁹ Kwo, P:o mē dini, Chóó Lémi ngê kópu ndîi n:ii nga dē d:uu, pi knî ye chin:aa tpapê. Wod:oo kada a y:ee ngópu. U kuwó dini ghi ngê yi pini yi wee u kwo p:aani p:aani loo, Yesu ngê kópuni u ngwo d:uu ngê, pi knî ye doon:aa a nj:ii.

Yesu ngê Njayidus tp:oo módó u ngwo mēdê pyidu ngê

Mátiyu 9:18-26; Mak 5:21-43

⁴⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu y:oo Nkálili Kpéni Lêê ngmêê ngópu, Nkálili Wee u kwo mî tee dniye, pi yilî m:uu ngópu. Yi yéli y:oo Yesu dnye t:âât:ââ, mîné tipé ngópu. ⁴¹ Pi ngmê u pi Njayidus, ngêpê ngomo u y:enê pyu ngmê, yi ngwo y:i mye ta. Yesu yu km:ee mî dyimê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, U ntââ a p:o ng:ii mwiyé am:ii lee knî. ⁴² Yi kópu Yesu ka dmy:ee ngê, mu kópu u dîy:o tp:oo módó doo a mbii, daa kêmakêma doo pwopwo. Yi dmââdí u tîdê mbwó dēpwomu ya, u m:ââ y:a mē miyó ngê doo ya. Wod:oo Yesu yi pini u kuwó ghê wo. Pi mē yilî yi k:ii lee dniye, maa p:uu dnye kadakada, u yi y:e doo kwo, U nkîgh:ê nm:uu ghê dmi.

⁴³ Pyââ yi vy:o ngmêdoo kwo, kmene muwó. Dye ghi yintómu yinté dpîmo ya, m:ââ y:a mē miyó ndîi, wêê p:uu dēpê vyâ. K:omo tpile kpeede yilî p:uu dnyimo dpodo, ngmênê dēdnyimo pyipyi. ⁴⁴ Yi pyópu Yesu u kuwó a ta, u kpídî p:uu kēê a yó, wod:oo wêê a vyâ.

⁴⁵ Yesu ngê yepê, Kêê a p:uu n:aa dē yé? Pi yintómu knî y:oo a wópu ngópu. Pita ngê kwo, Mââwe, mēkidimê póó. Kwo, Pi kînga dîdyênî. ⁴⁶ Ngmênê Yesu ngê kwo, Daa ye kópu p:uu n:aa danê. Kwo, Pi ngmê ngê kēê a p:uu kédê yé, u l:êê dîy:o a wââ u ngwo dē kee. ⁴⁷ Yi pyópu ngê apê, Até ngê da pywálfî nê, wod:oo nkîngê mbê wo, Yesu yu km:ee mî dyimê wo. Kópuni u l:êê dîy:o Yesu p:uu kēê yó, u ngwo pyiyé wo, pi yintómu yi ngêédî Yesu ka a nté ngê. ⁴⁸ Yesu ngê kwo, A ch:am, a ka che kêlîmî mb:anê, u ngwo chi pyiyé. Kwo, Yi kópu machedê, u nuw:onuw:o ngê kēê kídangê t:oo. Kwo, P:o mē dini.

⁴⁹ Yesu ngê u danêmbum ghêlfî dēpê kêlfî ngê, Njayidus u ngomo k:oo pi ngma a ndê wo, Njayidus ka kwo, Nm:ee módó ngê pi nga da dy:ââ. Kwo, Doo u ntââ kî mââwe ngê mēdaawa ngee ngi. Kwo, Ngomo k:oo mēkidingê íuw:o. ⁵⁰ Yesu ngê yi kópu yi nyongo, ngmênê Njayidus ka kwo, Namê nkîngê. Kwo, Chi kêlîmî, mē pyiyépyiyé. ⁵¹ Dini ghi n:ii ngê ngomo chedê taa dniye, Yesu ngê ngomo k:oo pi daa kmungo, ngmênê Pita, Njems mbwémi Njon, yi dmââdí u pye mî yi k:ii vyílo dé yi km:êê too. ⁵² Pi yintómu knî y:oo yi dmââdí ntóó dnye mbumu, u l:êê dîy:o myednye mbê.

Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Munto mbê. Yepê, Ye dmââdí doo pwene, ngmênê a dpî. ⁵³ Yesu dnye yumuyumu, mu kópu u díy:o yi lama doo ya, apê, Kêdê pw:onu. ⁵⁴ Ngmênê Yesu yi dmââdí kwulo kele, kwo, Kî dmââdí, a pyidu. ⁵⁵ Wod:oo u ghê dmi u kwo mêtê diyé wo, yi ngwo mêtê pii wo. Yesu ngê u pye mî ye yepê, Nté pee u kwo ngmê y:ee nyoo. ⁵⁶ U pye mî yi nyepênypê u kópu ngê pyodo, ngmênê Yesu ngê ye kwódu ngê, yepê, Kópuni dí d:uu, pi knî ye nangê vyi.

Yesu ngê u dyépi y:a mêtê miyó p:aani p:aani u ngwo dy:âa too

Mátiyu 10:5-15; Mak 6:7-13

9 Yesu ngê p:uu ndiye pyu y:a mêtê miyó nipi a danê ngê, yepê, A pi ngê n:aa dyede nmyo, u ntâa ngê myinê pyépi nmyo, anmyin:aa pi pyipyi, n:ii knî y:e yi kmêna a wee, yi kmêna anmyin:aa ngm:ii kîgha dé. ² Yepê, Pi knî ye n:aa dyede nmyo, ala kópu ye dmyinên:aa tpaê, yipi, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, Chóó Lémi ngê chóó u ngwo ada a y:enê nmo, yi dini ghi daa kêmakêma a dyimêdyimê. Yepê, Myedmyinên:aa pi pyipyi. ³ Yepê, Nmyi tpile nangmê húw:o. Yepê, Nmyi kiyé nangmê húw:o, nmyi tpile péé nangmê húw:o, nté nangmê húw:o, ndapî nangmê húw:o, nmyi nkuwo kpîdí myomoni myenangmê húw:o. ¹⁴ Yepê, P:aani p:aani pi miyó miyó dpî lee we. Yepê, P:aani n:ii pini n:ii d:uu taa knomomê, ngomoni k:oo adpî koko, y:i dny:oo ya, u dí yi p:aani mêtény:oo a kuwokuwo. ⁵ Yepê, Pini n:ii d:uu p:aani n:ii adpîn:aa taataa, yi p:aani tpémi y:oo yi yi d:uu y:e daachoo kwo knomomê, yepê, yi dnye d:uu daadnyimo nyémí knomomê, ye yi pini d:uu y:oo yi p:aani dny:oo a kuwokuwo, yi p:aani u têtê yi yi yodo p:uu dny:oo vyavva. Yepê, Yi p:aani tpémi y:oo ala kópu u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Yinê ye dp:oo Nju tpémi, dp:oo Chóó Lémi u yoo. ¹⁶ Wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, p:aani p:aani lee dnye, Yesu p:uu kópu mb:aa pi knî ye dnyen:aa tpaê, myednyen:aa pi pyipyi.

Antipas Helodi Yesu p:uu u ngwo doo nuw:o

Mátiyu 14:1-12; Mak 6:14-29

⁷ Dini ghi n:ii ngê yi kópu dnyimo pyodopyodo, Antipas Helodi Nkálili tpémi yi king ngê doo ya. Yi kópu knî yi pi dmi yi nyongo, u nuw:o yilí ngê u ngwo u kwo pyodo, mu kópu u díy:o pi ngmê knî y:oo kópu, Njon Baptist kímêdê pyidu. ⁸ Woni knî y:oo kópu, Ilacha kî-maa t:aa, woni knî y:oo kópu, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, ngmê kêda pyidu. ⁹ Helodi ngê u gha vy:o apê, Njon Baptist mbwámê kînî châpwo. Apê, Pini n:ii u kópu dyuu n:aa nyémí té, apê, wu n:uu? Apê, Yi pini a chóó u nkwo ngêp:aa m:uu.

Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo mbono ngê

Mátiyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Njon 6:1-15

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu ka u dyépi yoo mêtê diyé dnye, kópuni mî d:uu tumo, u kwo mînê nté tumo. Yesu ngê yi mo húw:o too, p:aa ngmê mî tee dnye, u pi Mbetísaida. ¹¹ Yoo yi nt:anê kada a y:ee ngópu. Kwéli mî tee dnye, yoo ndíi y:i mye loo. Yesu ngê a chipé too, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye doo danêmbum, n:ii dé dnye mgînî vyímî mye pyi too.

¹² Dini ghi n:ii ngê kâadî t:ono ghê wo, p:uu ndiye pyu y:a mêtê miyó knî u kwo lee dnye, kwo, Kî yéli mêtê dy:âa té, p:aani p:aani dny:oon:aa nté pywupwi, yi chóó yi dpî têtê dmi ngmênynîe pyw:ee y:e, mu kópu u díy:o daa p:o nmo pyede. ¹³ Ngmênê Yesu ngê yepê, Nmyi chóó nté pee knî ye ngmê y:ee yó. Kwo, Doo u ntâa. Kwo, Yintoo ntini nmî ngópu daa tóó. Kwo, Mbîdédi tp:oo limi, te miyó nmî ngópu ka pyede, mêtê ntini daamo a tóó. Kwo, U yi nga a kwo, Kî yéli yi ntâa ntini anm:uu pwila? ¹⁴ (Mâa limo yono yono y:a y:i doo ya.) Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi yêê yó, yoo ngmê limoy:a, yoo ngmê limoy:a a pyódu yó, mbwódo yaa dnye. ¹⁵ Yinté d:uu ngópu, mbwódo yaa kalé tumo. ¹⁶ Yesu ngê mbîdédi limi knî a ngî too, te d:uu myedê ngî doo, mbóó p:uu vyo wo, Chóó Lémi yi l:êê díy:o kwuno ngê, pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, apê, Pi knî ye yee téne. ¹⁷ Pi yintómu doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. Nté kmono n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo péé y:a mêtê miyó mêtê ntówo ngópu.

Pita ngê Yesu p:uu kópuni vyo

Mátiyu 16:13-19; Mak 8:27-29

¹⁸ Wo ngmê ngê Yesu u mo até yidoo ngêpê, p:uu ndiye pyu yoo u kwo yedê lee dnye, ye póó wo, yepê, Pi knî ye yinê ye nê n:uu? ¹⁹ Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpaê ngmê, apu, Nyi Njon Baptist. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpaê ngmê, apu, Nyi Ilacha. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpaê ngmê, apu, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, ngmêkêda pyidu, nyi vyílo. ²⁰ Yesu u nkwo ye póó wo, yepê, Nmyinê nmye nê n:uu? Pita ngê kwo, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdi ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê, nyi vyílo. ²¹ Yesu ngê yi kópu dpodombiy:e ye kwódu ngê, yepê, Pi ka nangê vyi.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátiyu 16:20-28; Mak 8:30-9:1

²² Yesu p:uu ndiye pyu knî ye chóó p:uu ye modoo danêmbum, yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, yinê a ngmîdi noo, ngmênê kada pini knî y:oo wa mb:ii nê, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo wa mb:ii nê, dêêpî pyu knî y:oo wamye mb:ii nê. Yepê, Yi yéli y:oo dono kópu yilí a nga wa d:uu ngmê, wa vya nê, wo pyoloni ngê amênê pyidu.

²³ Yesu ngê pi yintómu knî ye yepê, N:ii ngê u yi adí kwo, Nê u yoo vy:o ní ghê, yi pini ngê choo a yâmuyâ-

mu nê, u gha d:ud:umbiy:e a ka dpo kê ngê, chóo u kópu knî yi p:uu mêkîngê nuw:o, k:omo tpile a l:êê díy:o adí wélíí mgíní vyímí, ngmênê dpo ngm:êê nêne. †²⁴ Yepê, Pini n:ii u ghê p:uu adí nuw:o, awo, Kîngî vya nê, u ngwo wa kede, a yoo vy:o daawa ghê, yepê, yi pini ndêndê ngê wa pw:onu, ndê ngê amî ma. Yepê, Pini n:ii a l:êê díy:o wa pw:onu, yi pini amêdê pyidu, ghê kamî u ngwo wa a pyw:oo, mb:aamb:aa ngê adín:aa ya. †²⁵ Yepê, Pini n:ii chóo u tpile knî yi p:uu adí nuw:o, u l:êê díy:o Chóo Lémi wa mb:ii, yi pini dini ghi n:ii ngê wa pw:onu, yed:oo dono wa a pyw:oo. Yepê, K:omo tpile dyámê u tpile yintómu yi pini u ngópu adí ya knomomê, ngmênê doo u ntâa ghê kamî u ngwo daawa pwila, dono wa a pyw:oo. †²⁶ Yepê, Dini ghi n:ii ngê a l:êê díy:o nmyi p:uu adnyi d:uu, n:ii ngê wa mb:ii nê, yewo, Nê kuu, nangê kpada nê, yepê, yi pini u nkwo waní mb:ii, dini ghi n:ii ngê anê diyé. Yepê, Yi dini ghi ngê a pi ndíí ngê wa pyódu, M:aa, u enjel kní yi k:ii yi pi dmi ntoo, a pi yintoo ngê wa pyódu. †²⁷ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, Pi kní nmyi vy:o ngma a kwo, ghêlí daawa pw:oo dmi, Chóo Lémi ngê chóo nmyi y:enê kn:âa mwiyé wa chaa.

Yesu u dyépi pyile knî ye u mo u nâmo u ngwo mîné ghê wo

Mátiyu 17:1-8; Mak 9:2-8

²⁸ Wiki ngmê mî loo, Yesu ngê u dyépi pyile njini mbu mbêmê núwo, yi dnyen:aa ngêpê. Yi pini pyile knî yi pi dmi Pita, Njems mbwémi Njon. †²⁹ Dini ghi n:ii ngê Yesu doo ngêpê, kwódo ng:oo dmi tpaê wo, u kpídf d:ud:umbiy:e kpaapíkpaapí ngê pyodo, myedoo a wuu mbele. †³⁰ Yi ngwo pi miyó Yesu u k:ii dnye danêmbum, yi pi dê Mósisi pini dê Ilacha. †³¹ Yi tpódu myedpîmo a wuu mbele. Mósisi ngê Nju tpémi dono vy:o Yichip u ménê ntee a pw:ii too, Yesu u lama doo ya, Daa kê-makêma yinté kópu Njedusalem ngmênîmo d:uud:uu. Yi kópu p:uu dnye danêmbum. †³² Yi dini ghi ngê Pita u pyipe dê yi k:ii dnye dpí. Yi nyaa dnye, Yesu u wuu yi pwo yimí kéé ngê, Yesu u nkígh:ê Mósisi pini dê Ilacha m:uu dumo. †³³ Dini ghi n:ii ngê yi tpódu y:oo Yesu dpîmo a kuwokuwo, Pita ngê Yesu ka kwo, Mâawe. Kwo, U p:o chi yé, cha núw:o nmo. Kwo, Ngomo pee pyile nmínê t:emí, kwo, nêni ngmê, Mósisi u nêni ngmê, Ilacha u nêni ngmê. Ngmênê doo u lama doo mbumu. †³⁴ Pita ngê danêmbum ghêlí dêpê kélí ngê, wod:oo nkálí too pee yi pwo ngmê yó, nkíngê ngê y:ay:a pwiyé dnye. †³⁵ Yi nkálí too pee u ménê dnye ngmê ny:ee ngópu, yepê, Kî a Tp:ee, a chóo nê ngmídi ngê, u kwo ntênê dmyinê ng:aa. †³⁶ Yi dnyeni machedê ngê yi pyodo, apê, Yesu u mo mu kwo. Kópuni yi ngópu pyodo, pi ka ghêlí daa vyi ngópu. Yi kópu tumu yi ménê doo ya.

Yesu ngê tp:ee ngmê pyi ngê nyuno pwopwo u ngwo doo ya

Mátiyu 17:14-18; Mak 9:14-27

³⁷ Womumo mw:aandiyé, dini ghi n:ii ngê Yesu u dyépi pyile knî yi k:ii mbu vuywo a ghêpê dniye, pi yilí Yesu ka loo. †³⁸ Yi yéli yi vy:o Yesu ka pi ngma a ka wo, kwo, Mâawe. Kwo, U ntâa a tp:ee mu ngmídi wany:uu m:uu? Kwo, Nga daawa ch:anê? †³⁹ Kwo, Dini ghi n:ii ngê u kmêna ngê dpí vy:a, a kâa yédi, ntóo têtê mbêmê dpí d:ii, tpí ch:aa pee dê u kwo dpí pwii knî. Kwo, Dye ghi yintómu yi kmêna ngê a tp:ee dpodom-biy:e a kpakakpaka ngê. †⁴⁰ Kwo, M:uu ndiye pyu kní ye kídí nkêpê mb:anê, yed:ê, U ntâa wu kmêna anmyi ngm:ii kalê ngmê? Kwo, Ngmênê doo u ntâa ngê y:ee dê pyódu. †⁴¹ Yesu ngê yepê, Nmyo lónté yéli. Yepê, Nmyo yoo dono, lukwe díy:o Chóo Lémi ka dp:ee kélímí té. Yepê, M:âa yémi nmyi vy:o aní kwo, u dí Chóo Lémi ka mb:aamb:aa ngê anmyin:aa kélímí. Yi pini ka kwo, Njm:ee al:ii a núw:e. †⁴² Dini ghi n:ii ngê yi tpémi Yesu u kéténi doo lèpí, u kmêna ngê dpodom-biy:e vyâ, têtê mbêmê danê ngê. Yesu ngê yi kmêna ngm:ii kwólu, yi tpémi pyi ngê, u mî ka mê y:ângo. †⁴³ Pi kní y:oo dini ghi n:ii ngê yi kópu m:uu ngópu, ngwéti dniye, Chóo Lémi u pi ndíí ngê u ngwo pyódu ngópu.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye modoo danê

Mátiyu 17:22-23; Mak 9:30-32

Yesu ngê pi knî yi ngópu kópuni doo d:uud:uu dé, pi kní y:oo yi kópu dnyimo nyepênyepê dé, ngmênê Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye yepê, †⁴⁴ Ala kópu nmyi nuwo kídangê kuwo, yepê, K:omo tpile nê Chóo Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê yoo dono yi kêê k:oo waní ghê. †⁴⁵ P:uu ndiye pyu yoo alanté dnye nuw:o, apê, Lukwe díy:o kînté nmo a mbumu. Apê, Chóo Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, u pi ndíí ngê wa pyódu, dono daawa a pyw:oo. Yinê ye ngmee u kópu ye yi vyyu, dêpê w:ee ngópu, u kwo myedaa póo dniye, mu kópu u díy:o nkíngê mbê dniye.

Yoo yi kada wowo u danêmbum

Mátiyu 18:1-5; Mak 9:33-37

⁴⁶ Yesu p:uu ndiye pyu yoo noko dnye kwopwepe. Yi vy:o pini n:ii u pi ndíí ngê doo ya, yi kópu p:uu dnye kwopwepe. †⁴⁷ Tumu kópuni dnye tpaê dé, Yesu ngê a w:ee too, wod:oo tp:ee ngma a ngêédí, u nkígh:ê kâa, yepê, †⁴⁸ Pini n:ii alanté tpémi ka a l:êê díy:o adí vuywo, daa yi tpémi ka u mo adí vuywo, ngmênê a ka amyeda a vuywo, amyedí chââchââ nê. Yepê, Myenté, Pini n:ii ngê adí chââchââ nê, daa a mo adí chââchââ nê, ngmênê pini n:ii ngê a dy:âa noo, amyedí chââchââ. Yepê, Nmyi vy:o pini n:ii u pi daa ndíí, vyílo yi pini yidmyinê chââchââ. †⁴⁹

† 9:23 Mát 10:38-39 †† 9:24 Njon 12:25 † 9:26 Luukî 12:9; 2 Tim 2:12 †† 9:32 Njon 1:14; 2 Pita 1:16-18 †† 9:35 Luukî 3:22

††† 9:46 Luukî 14:11; 22:24-27 ††† 9:48 Luukî 10:16; Njon 13:20

Yesu ngê u ngwo ye vuyu, yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu, nmî pee pini
Mak 9:38-40

⁴⁹ Njon ngê Yesu ka kwo, Mâawe. Kwo, Pi ngmêkudu m:uu, kwo, mi ngê pi knî yi kmêna kî ngm:ii kîgha té. Kwo, Yi kópu u kwo kudu kwódu, mu kópu u díy:o daa nmî yoo vy:o pini ngmê. ⁵⁰ Yesu ngê yepê, U kwo nangê kwódu. Yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu yédi, nmî pee pini.

Samédiya tpémi y:oo Yesu u wépi u ngwo pwaa ngópu

⁵¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê a w:ee ngê, apê, Daa kê-makêma a dye ghi dyámê mbêmê machedê ngê a pyodopyodo, pi knî y:oo Njedusalem wa vya nê, ye daa kede wo, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii paa u nuw:o Njedusalem mê yé ngópu. ⁵² Maa p:uu p:aa ngmê u nkîgh:ê taa dniye, Samédiya tpémi yi p:aa ngmê. Yesu ngê u yi doo kwo, Y:i nm:uu dpí dmi, wod:oo pi kada miyó kâa, apê, Tpile yilí nmî kada paan:aa l:âmo y:e. ⁵³ Ngmênê yi p:aani tpémi y:oo u wépi pwaa ngópu, mu kópu u díy:o Njedusalem dnye lèpî. Apê, Yinê ye nmo yoo dono. Apê, Lukwe díy:o ala p:aani wa dpí dmi. ⁵⁴ Dini ghi n:ii ngê Njems mbwémi Njon y:oo yi kópu ny:ee ngópu, nod:e knopwo, Yesu ka kwo, Nmî Lémi, Chóó Lémi ka ala kópu vyi koo, Mbóó p:uu ndyuw:e ngma a ghêpê we, wu p:aani tpémi ndê ngê paa ma téne. ⁵⁵ Ngmênê Yesu ye diyé wo, yi kópu ye kwódu ngê, ⁵⁶ wod:oo kn:aa p:aani mê lee dniye.

Pi ngê komo ngê kîngî vyi Yesu aní yâmuyâmu
Mátiyu 8:19-22

⁵⁷ Dini ghi n:ii ngê maa p:uu dnye paa, pi ngmê ngê Yesu ka kwo, Kwéli anyi lê, ana a yâmuyâmu ngi. ⁵⁸ Yesu ngê kwo, Mumdoo anya a yâmuyâmu nê? Kwo, Chii w:ââ w:uu yi dpî tédê dmi a pyede, y:i a dpî nyédi, rîmê knî yi ny:uu a pyede, y:i a dpí nyédi, ngmênê a ngomo daa kwo, a dpí tédê daa tóó, a ghê vyiîmî tédê myedaa tóó. Kwo, Mumdoo nyi u ntââ, anya a yâmuyâmu nê? ⁵⁹ Pi m:uu ka kwo, Cha a yâmuyâmu nê. Ngmênê yi pini ngê kwo, M:aa a ngópu mwiyé paa pw:oo we, an:uu kmênê, u ngwo ana a yâmuyâmu ngi. ⁶⁰ Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, N:ii yi ghê daa pyede, yinté kópu p:uu dny:oo nuw:o, ngmênê nyi, a ngm:êê nédi, yoo Chóó Lémi u yoo vy:o a chin:aa kapí dé. ⁶¹ Pi m:uu ngê Yesu ka kwo, A Lémi, ana a yâmuyâmu ngi, ngmênê a yoo knî ye nd:uu mwiyé nîmo tpapê. ⁶² Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, Nee k:oo tpiipi kn:aa ada a vuyuwu, nee wo mbêmê wa knî. Kwo, N:ii kn:aa adí nuw:o, Chóó Lémi p:uu angênté adín:aa dpodo. †

Yesu ngê pi pyud:oy:a mê miyó yi dpodo tédê dpodo tédê u ngwo dy:ââ too

10 U kuwó dini ghi ngê nmî Lémi ngê pi mê pyud:oy:a mê miyó ngmídi ngê, yepê, P:aani p:aani a kada miyó miyó choo kwo. ² Yepê, Chóó Lémi u yâpwo tédê y:i nté dédê ghêdê, ngmênê nté mgîpî pyu mdoo daa tóó. Yepê, Yâpwo tédê chóó ka dmyinê ngêpê, nté mgîpî u l:êê díy:o pi knî nmye mupêdê kê ngê. ³ Yepê, Dpî lee dmyeno. Yepê, Y:ee tímêlyu yi vy:o kêmkêm tp:oo w:uu ntee tpile ngê anmyi pyaa dmi. ⁴ Yepê, Ndapî nangmê núw:o, ndapî yiyé tédê u tpile nangmê núw:o, nmyi yi dópo kn:aani nangmê núw:o. Yepê, Gha pi yoo nmye adnyin:aa a vuyuwu. Yepê, Maa p:uu danêmbum ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Límílmî ngê dmyinên:aa dpodo, mgí kídmyengê pwaa ngmê.

⁵ Yepê, P:aani p:aani a kada miyó miyó choo kwo. Yepê, Pini n:ii dê ngomoni k:oo dpîmo koko knomomê, yi ngomo chóó ka ala kópu dny:oo tpapê, Mw:ââkó, Chóó Lémi ngê nyoo knî yi k:ii a ngee nmyine. ⁶ Yepê, Yi ngomo chóó ngê yi pini dê yi wépi dê adí pwapí dê, ye kópuni mwiyé u kwo adpî tpapê, yi kópu ye amêda a diyédiyé. Yepê, Yi ngomo chóó ngê u yi adí kwo, Chóó Lémi ngê a ngee nmîne, ye wa ngee té. ⁷ Yepê, Pini n:ii dê ngomoni k:oo adpî koko, y:i dny:oo kwo, kn:aa mêmîngê lee knî. Yepê, Yi tpódu yi ngomo k:oo dny:oo kwo, y:i dny:oo kmaapí, mu kópu u díy:o pi módó daa dpodo yédi, u dpodo u pywuu dpoo ngee. ⁸ Pini n:ii dê p:aani n:ii dpîmo taataa knomomê, yi p:aani tpémi y:oo yi tpódu yi dnye dê dpîmo nyêmî knomomê, ntini n:ii yi l:êê díy:o adnyí l:âmol:âmo, dny:oo pîpî, ⁹ yi p:aani u pwoopwokopwe dpí pyi téne, ala kópu ye dny:oo tpapê, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, Chóó Lémi ngê u yoo chóó u ngwo ada a y:enê, yi dini ghi daa kêmakêma a dyimêdyimê.

¹⁰ Yepê, Pini n:ii dê p:aani n:ii adpîn:aa taataa, pi knî y:oo yi wépi dê adnya a pwapí dê, ye yi ngópu kâa puu ghê dny:oo a wowo, ala kópu tââ ye dny:oo tpapê, ¹¹ Nmyi p:aa u têtê nyi yi yodo p:uu nye vyavya, ala kópu u ngwo dpoo w:ee yó, Ala dp:oo Chóó Lémi u yoo. Yepê, Ala kópu ye myedny:oo tpapê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê u yoo chóó ada a y:enê, yi dini ghi daa kêmakêma a dyimêdyimê, ngmênê Chóó Lémi ngê daada a y:enê nmyo, wa mb:ii nmyo, mu kópu u díy:o dmyi mb:ii nyo. ¹² Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê Sodom a pw:oo ngê, dnyinté a kpada too. Yepê, P:aani n:ii tpémi y:oo adnya a mb:iimb:ii nmyo, kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kpada té. ¹³ Yepê, Kódasin tpémi dny:oo nkîngê, Mbetísaida tpémi myedny:oo nkîngê. Yepê, K:omo tpile mbwudu yi ngópu yilí nî chópu, ngmênê yi dono doongê kéé tumo. Yepê, Taiya p:aani dê Saidon tpémi yi ngópu yinté kópu ndíi w:aangmê d:uu ngê, ye k:omo tpile daa Nju tpémi, ngmênê yi dono yilí límílmî ngê pî kéé tumo, yi mbodo dmi pêdê ny:ii ngópu, tpéé

† 9:53 Luukî 10:33; Njon 4:9 †† 9:54 2 Kings 1:9-16 ‡ 9:59 Luukî 14:26,33 †† 9:62 Pilipay 3:13

‡‡ 10:7 1 Kódin 9:6-14; 1 Tim 5:18 ††† 10:11 Dpodo 13:50-51; 18:6

kópu myepî vyi ngópu. ¹⁴ Yepê, Kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê dnyinté wa kpada té, ngmênê Kódasin p:aani dê Mbetísaida tpémi dnyinté daawa kpada té. ¹⁵ Yepê, Kîpêênnyem tpémi myedny:oo nkîngê. Yepê, Yi chóó yi pi dmi mbóó p:uu a kmîmî t:oo, ngmênê yi kpadakpada tédê wa lee dmi.

¹⁶ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pini n:ii ngê nmyi dnye dmi a nyêmî ngê, daa nmyi mo nmyi dnye dmi ye nyêmî ngê, a dnye myeye nyêmî ngê. Yepê, N:ii ngê dpî mb:ii nmyo, daa nmyi mo dpî mb:ii nmyo, myoo mb:ii nê, daa a mo dpî mb:ii nê, n:ii ngê a dy:âa noo, myoo mb:ii.

Yesu ka u dpodo pyu pyud:oy:a mê miyó u ngwo mêtê diyé dniye

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu ka u dpodo pyu pyud:oy:a mê miyó mêtê diyé dniye, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Dpodo tédê w:aa nm:uu pyw:ângo. Kwo, Mî mbêmê daa mbii pyu yoo yi mo nmeen:aa pyipyi dé, n:ii knî y:e yi kmêna dnye kwo, my:oo pyi too, yi kmêna y:e nmî ngm:ii kalê too. ¹⁸ Yesu ngê yepê, Nyâa, Lîmî u wuu ndî ngê ntee a tóó, ngmênê mēdaa ya yédi, yinté tpile ngmênî módu. Yepê, K:omo tpile dyámê mbêmê tpémi yi pwo Setan u pi ndî ngê doo ya, ngmênê ala ngwo da ghay, mbwódo d:uu d:ii. ¹⁹ Yepê, U ntâa ngê dí pyódu nmyo, k:omo tpile mg:ee tpile pê yi vy:o anmyin:aa m:ii, ngmênê kópu nmye daangmêwa pyódu. Yepê, Setan ngê ló kópu nmye ngmadí d:uud:uu, wa dîpî. ²⁰ Yepê, Ala kópu nangê vyi, W:aa dpo pyw:oo, pi knî y:e yi kmêna nmî ngm:ii kalê too, ngmênê ala kópu dpî vyi yó, W:aa dpo pyw:oo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u yoo kamî vy:o dê kaa nmo. †

Yesu ngê u Mî u ngwo doo chaa kîgha

Mátíyu 11:25-27; 13:16-17

²¹ Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu a nt:ee ngê, w:aa a pyw:ângo, u Mî ka kwo, M:aa. Kwo, Nyi mbóó dyámê yi kada pini ndêndê. Kwo, Nîné chaa kîgha ngi, mu kópu u dîy:o kópuni dyuu a ka nyinê kpo, nyi ngmo too. Kwo, Ndiye pyu ndî knî y:oo dêpê w:ee tumo, ngmênê yélini yi pi dmi daa ndî, y:ooda w:ee t:oo. Kwo, Níyóó nuw:o u pono nye vyápê. †

²² Yesu ngê pi knî ye yepê, Kópu yilî n:ii n:aa tpapê too, M:aa ngê yinê a ka dpo vyi té. Yepê, Pi ngmê u lama daa tóó, Nê lónté pini, M:aa u lama u mo a tóó. Yepê, Pi ngmê u lama daa tóó, M:aa lónté pini, a mo a lama a tóó. Yepê, N:ii ka M:aa mb:aamb:aa ngê anê kêma, yi pini u lama M:aa ndêndê ngê adî ya. †

²³ Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yi diyé wo, yi mo ye yepê, Kópuni nmye mumu t:oo yi l:êê dîy:o, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. ²⁴ Yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, king yoo yi k:ii, u yi y:e doo kwo, Nê u kópu yilî nmî ny:ee té, my:oo m:uu té, ngmênê daa m:uu tumo, myedaa ny:ee tumo, wunê a pw:oo dniye. ††

† 10:18 Njon 12:31; Tpyuu 12:8-9 †† 10:19 Mak 16:18 †
10:20 Pilipay 4:3; Tpyuu 3:5; 20:12 †† 10:21 1 Kódin 1:26-28 ††
10:22 Njon 3:35; 10:15 ††† 10:24 1 Pita 1:10

Yesu pi ka vuywo p:uu pi knî ye u ngwo doo mgongo

²⁵ Yélini y:oo Yesu dnye ng:aang:aa, yi vy:o dêêpî pyu ngmêdoo kwo. U yi u ngwo doo kwo, Yesu ní dóó, wod:oo ghêêdí wo, Yesu ka kwo, Mâawe. Kwo, Ló kópu ngmanî d:uu, ghê kamî u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu? ²⁶ Yesu ngê kwo, Nangê lónté? Kwo, Puku yedê angênté a tóó? ²⁷ Yi pini ngê Yesu ka kwo, Ala dêêpî kópu kada a tóó, Chóó Lémi u nuu ghi nmyi nódo mb:aamb:aa ngê choo ya. Kwo, Chóó Lémi nmyi gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu dmyinê nuw:o, u nuu u kópu yidmyinê d:uud:uu dé. Kwo, Yi dêêpî kópu u kuwó alani a tóó, kwo, Níyóó nuu ghi nódo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódo yinté myechoo ya. †††²⁸ Yesu ngê kwo, Ndê kópu yichi vyi. Kwo, Yi kópu dê anyi d:uud:uu dê, ye ghê kamî u ngwo anyinê pyw:oo. †

²⁹ Pi yilî yi nuu ghi dmi yi dêêpî pyu nódo dêpwo ya, wod:oo u yi u ngwo doo kwo, Yesu ngê ala kópu a ka vyi ngê, Daa pi yintómu yi nuu ghi dmi nódo yichoo ya. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ka póó wo, kwo, Ló yélini yi nuu ghi dmi a nódo ngmadí ya? ³⁰ Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, Nju pi ngmê, Njedusalem a ndê wo, Njédikó doo lêpî. Maa p:uu kpáapi knî y:oo mgîmî ngópu, dnye vyee, u ndapî t:âmo ngópu, u kpîdí mye t:âmo tumo, ntóó kée ngópu, maa p:uu a kuwo ngópu, ngmênê ghê tp:oo doo ya. ³¹ U kuwó dini ghi ngê kpêê yiyé pyu ngmê ngê yi máadi a kwólu. Dini ghi n:ii ngê yi pini módu, daa ngópu, u kwo mî loo. ³² Kwo, U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo dpodo pyu ngmê ngê yi máadi myedê kwólu. Kwo, Dini ghi n:ii ngê yi pini ntóó módu, myedaa ngópu, u kwo myimî loo. ³³ Kwo, U kuwó dini ghi ngê Samédiya pi ngmê ngê yi máadi até myeyedê kwólu. Kwo, K:omo tpile Samédiya tpémi nmyinê nmye yoo dono dé, ngmênê yi Nju pi Samédiya pi ka ch:anê wo. ³⁴ Kwo, U kwo loo, yimo knî yi p:uu wain a pii ngê, olipi wulu myedê pii ngê, yimo kwéli dnye ya, kpîdí pee ngê kwédi kê too, apê, Mb:aamb:aa ngê mē paa pyaa we. Kwo, U kuwó dini ghi ngê yi pini ntóó chóó u ndonki pyipwo yó, p:aa ngmê núwo. Kwo, Yi p:aani ngomo ngmêdoo kwo, maa p:uu n:ii knî ye mgîdí dpîmo a ghayghay, yi dnyimo dpî. Kwo, Yi ngomo k:oo kee knopwo, Samédiya pi Nju pi ka y:i doo vuywo. ³⁵ Kwo, Womumo mw:aandiye Samédiya pi ngê yi ngomo chóó ka ndapî miyó y:ângo, kwo, Ala pini ka chi vuywo. Ndapî ntémwi p:uu anyi dyênê, amêma amênê wumo té. ³⁶ Yesu yi dêêpî pyu ka póó wo, kwo, Kpaa pyu knî y:oo pini n:ii vya ngópu, u nuu ghi wu pini pyile knî yi vy:o n:uu nódo yó? ³⁷ Dêêpî pyu ngê kwo, Pini n:ii ka ch:anê wo. Yesu ngê kwo, Yinté kópu vyílo yichin:aa d:uud:uu.

Mata mbwémi Méli yi danêmbum

³⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii p:aani p:aani dnye lêpî, p:aa ngmê taa dniye. Yi p:aani pyâa mbwémi miyó doo ya, yi pi dê Mata mbwémi

††† 10:27 Deut 6:5; Lev 19:18 § 10:28 Lóma 10:5; Nkal 3:12

Méli. Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu y:i taa dniye, Mata ngê mênê dóó kalê too, yepê, Dîyo a ngomo k:oo nté dp:uu ma yó. ³⁹ Y:i taa dniye, mbwódo yi yaa dniye, Yesu ngê yoo doo ndiye kîgha dé. Méli a loo, yu km:ee mî yaa wo, Yesu doon:aa ng:aaang:aa. ¹⁴⁰ Mata u nuw:o dono ngê pyodo, apê, Kî mââwe yi t:aa, lukwe díy:o nté dyêédî ngmídi dnye chono, wod:oo Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Nga d:oo ch:anê wo, a mo anî nté ch:eech:ee? Kwo, Méli daanyinê dy:ââ, daamî ngee nê? ⁴¹ Yesu ngê kwo, Mata. Kwo, Kidimê nod:enod:e. Kwo, Kópu yilí kidimê nuw:onuw:o. ⁴² Kwo, Kópu mu ngmídi u ntââ. Kwo, Méli u nuw:o kópuni p:uu a kwo, yi kópu yi mb:aamb:aa. Kwo, Yi kópu u kwo daanî kwódu. ^{††}

Yesu ngê kópuni vyyu, nmî Mî ka ngêpê p:uu

Mátiyu 6:9-13; 7:7-11

11 Wo ngmê ngê Yesu ghi ngmê até yedoo ngêpê. Dini ghi n:ii ngê u ngêpê a kêlí ngê, p:uu ndiye pyu ngmê ngê kwo, Nmî Lémi, Njon Baptist ngê p:uu ndiye pyu yoo yi nuwo ngêpê ntee kwólu, kwo, yinté nmî nuwo my:oo kwéli. ^{‡2} Yesu ngê yepê, Ala ngêpê yidmyina a ng:êênî, apii Munmíkó M:aa, pi knî y:oo ntênê dny:oo chââchââ ngi. Nmî y:enê kn:ââ lîmî k:ii a chépi. ³ Wonêwodiyédiyé u ntââ ntini nmo cha a kuwo. ⁴ Pi knî yi dono kópu ntee nmî kuwó nmî kée too, nmî dono kópu yinté nguwo myoo kée té, mēdaanyi nuw:onuw:o dé. Nmî tókótókó ndî tédê nangê nūw:o nmo. ⁵ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, mgîdí nūknîñūknî p:uu u mbwó ka wa lê, awo, A mbwó, nté pee a ka ngma a ki. ⁶ Kwowo, A pyipe ala ngwo ngmêdê t:aa, nté a ngópu daa tóó, ló ntini u kwo ngmaní y:oo. ⁷ Yepê, Yi pini ngê u mbwó ka ala kópu wa vyi, awo, Ala dpî dye ghi, nté a ka mēkidimên:aa dmyinê. Kwowo, Keñe kînga dp:o kuwo, nmî mupwoknî aténgê dpî dpî dmi. Kwowo, Daanê pyidu, myedaanî ngee ngi. Kwowo, W:êênî wochi t:aa. ⁸ Yepê, K:omo tpile yi pini daawa pyidu, u mbwó ka nté daawa y:ee knomomê, ngmênê u mbwó ngê dyaa u kwo wa chedê, mywene u ngwo myedaadî kwo, ye wa pyidu, u mbwó ngê tpileni u yi adî kwo, u kwo wa y:oo. ^{†9} Yepê, Kópuni u l:êê díy:o anmyi ngêpê, yi kópu p:uu nmyi Mî ka dyaa dmyinê chedêchedê. Yepê, Kópuni u kwo anmyi dmyinê, nmye wa a kê, kópuni anmyi nmy:uu, anmyinê pyw:ee ngmê, keñeni p:uu anmyin:aa depedepe, nmye wa kpêmî. ^{††10} Yepê, Pini n:ii ngê u kwo wa dmyinê, yi pini ka wa y:oo, pini n:ii ngê adî nmy:uu, wa a pyw:oo, pini n:ii adî depedepe, keñe u kwo wa kpêmî. ^{††11} Yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, tp:oo ngê te mbyuu u kwo wa dmyinê, ye mt:enge mbyuu u kwo daawa y:oo, awêde wa pw:onu. ^{††12} Yepê, Myenté, tp:oo ngê kpée w:uu u kwo wa dmyinê, pēla ngê mg:ee daawa ngî, u kwo daawa y:oo, awêde wa kiye. ^{††13} Yepê, K:omo tpile dono nmyi mênê a

tóó, ngmênê nmyi tp:ee dmââdîma ye tpile mb:aa vy:ee yémî tumo. Yepê, Pi ka vyyuwo tédê nmyi Mî ngê a t:ee kîgha nmyoo. Yepê, Mbóó p:uu wunê tóó, dono u mênê daa tóó. Yepê, N:ii ngê u Ghê Dmi u kwo wa dmyinê, daawa dóó, ndêndê ngê u kwo wa a y:oo.

Yesu u pyimo Setan u pi u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 12:22-30; Mak 3:20-27

¹⁴ Wo ngmê ngê Yesu ngê pi ngmê pyi ngê. Yi pini ngê u kmêna ngmêdoo kwo. Yi kmêna ngê yi pini ló dini a dyênê ngê, dnye dēpwo kîgha. Dini ghi n:ii ngê kmêna ngê a kuwo ngê, wod:oo yi pini modoo danēmbum. Pi knî yi mênê ghê ghipé wo, yi nyepēnyepē u kópu ngê mye pyodo. ¹⁵ Ngmênê woni knî y:oo noko yepê, Setan ntee pini nmye yila, n:ii kmêna knî yi kada pini. Noko yepê, Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna yoo yinê a ngm:ii kîgha too. ¹⁶ Woni knî y:oo Yesu dnya a tókótókó, kwo, Mumdoó Chóó Lémi p:uu nye dpodo, ye mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. ¹⁷ Kópuni dnye nuw:onuw:o dé, yi kópu yilí Yesu ngê yi gha vy:o m:uu too, mgongo ye u ngwo ngmê kwólu, yepê, Yélini wee ngmídi u kwo a pyede, yoo wa chaa knomomê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi wee wa dyênê ngmê. Yepê, Myenté, mupwoknî ngmê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi pi dmi wamye dyênê ngmê. ¹⁸ Yepê, Setan u yoo mye yinté. Yepê, Numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye angénté adnyi ya. Yepê, Dmye kn:aadi ngmê, daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha too. ¹⁹ Yepê, Nmye ngênî póó. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo n:uu u wêdêwêdê mbêmê kmêna a ngm:ii kîgha tumo? Yepê, Ala kópu nmye tpapê ngmê, N:ii ngê kmêna a ngm:ii kîgha too, yi pini ngê yi kada pini Setan u wêdêwêdê mbêmê a ngm:ii kîgha too. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo yi kópu nmye wa wópu ngmê, nmyewo, K:omodanê kópu yila. Nmyewo, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kmêna nmo ngm:ii kîgha too. ²⁰ Yepê, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kmêna ntênê n:aa ngm:ii kîgha too. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o ala kópu nmyi lama choo ya, Chóó Lémi ngê u yoo daa kēmakēma chóó adî y:enê. Yepê, U yoo kuwa kîngî kaa nmyo. ²¹ Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Tpileni l:âmo dy:ââ ngê dpî t:âmo té, u ngomo k:oo dpî km:êê té, doo u ntââ u ngomo k:oo daanyi kee, mēdaanyimo ngî té, awêde u kaa taa ngê wa vya ngi. ²² Yepê, Ngmênê n:ii u wêdêwêdê ndî, yi pini u ntââ, yi l:âmo dy:ââ dpî mgîmî, u kaa taa dpo ngî té, u ngomo k:oo dpî kee, tpileni mwiyé a t:âmo too, tpile chóó knî ye yi tpile moo y:ee té. Yepê, Setan l:âmo dy:ââ ntee pini, u wêdêwêdê ndî. Yepê, Ala yéli yinê mgîmî ngê, n:ii knî y:e yi kmêna a wee. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi a mênê a tóó, u wêdêwêdê mbêmê Setan kóó yu dí kudu té, yélini y:e yi kmêna a wee, dpî pyi té, yi kmêna n:aa ngm:ii kîgha too. ^{†††}

† 10:39 Njon 11:1-2; 12:2-3 †† 10:42 Mát 6:33; Njon 6:27 ††† 11:1 Luukî 5:33 ††† 11:8 Luukî 18:5 ††† 11:9 Njon 14:13-16

††† 11:22 Tpyuu 20:2

²³ Yepê, N:ii daa a pee pini, a p:uu a d:uu yédi. Yepê, A p:uu ndiye pyu knî yi k:ii nmo vuyuwó té. Yepê, N:ii ngê daa ngêêpî nmo, te nmo dpî ngm:ii kalê té. †

Pi ka u kmêna u ngwo modo diyé

Mátiyu 12:43-45

²⁴ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi vy: o yéli y:oo pi ka u kmêna dpî ngm:ii kalê ngmê, yepê, yi kmêna wee dono u kwo wumê paambwi yédi, u yââyââ tédê ka wumê vuyuwó yédi, dpo, Y:i n:uu yââ. Yepê, U yââyââ tédê d:uuwodê pyw:ee knomomê, ye u nuw: o k:oo dpo, Kwéli nê ndê wo, y:i mîndê diyédiyé. ²⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpo diyé, dpo, Ngomoni k:oo nê pwii wo, kamî ngê aténgê maa pyódu, tpile dono k:oo daa tóó, u y:enê pyu daa tóó. ²⁶ Yepê, Wod:oo dpî lê, u pyipe mê pyudu dpî nya, n:ii knî yi l:êê ghi dmi d:ud:umbiy:e dono. Yepê, Yi kmêna wááli knî yi ngomo k:oo a kwo nyédi. Yepê, Yi pini u ya d:ud:umbiy:e dono ngê dpî pyódu, wunê ntee dpîmo a ya, mēdaa yinté. ††

Pyââ ngmê ngê Yesu ka kópuni vuy, u pye p:uu

²⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu pi knî ye doo danêmbum, yi yéli yi vy: o pyââ ngmê Yesu ka dpodombiy:e a mbwolo, kwo, Pyópuni ngê tpyé nyoo, u ngmo ngê myedê mbono nyoo, u gha mb:aamb:aa ngê choo ya. ²⁸ Ngmênê Yesu ngê kwo, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu adnyi nyêmî dé, amyidnyi chââchââ dé, vyílo yi yéli Chóó Lémi ngê wa ngee té, yi gha dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê u ngwo wa pyaa dmi.

Yesu Njóna p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Mátiyu 12:38-42

²⁹ Dini ghi n:ii ngê pi yilí Yesu ka lee dniye, yepê, Lukwe díy: o dnyinté a ka nmyinê kélímî té. Yepê, Nmyo yoo dono. Yepê, Lukwe díy: o a ka dmye vyi ngmê, Mumdoó Chóó Lémi p:uu nye dpodo, ye mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. Yepê, Yinté kópu nmyi ngópu daangmaní d:uu, ngmênê díyo kópu ndíi mu ngmidi wanmyi m:uu ngmê. Yepê, Kópuni Njóna ngê a pyodo, yinté kópu díyo a nga ngmêwa pyódu. ³⁰ Yepê, Ninipe tpémi y:oo ntee a w:ee ngópu, apê, Yâpwo Ndêndê ngê kî Njóna nmo yinê a dy:ââ ngê, yepê, yélini ala ngwo a pyede, ala kópu yinté myepédê w:ee y:e, awo, Wu Chóó Lémi ngê u Pi Ndêndê nmo yinê a dy:ââ ngê. ³¹ Yepê, Kuwókuwó wéni ngê, dini ghi n:ii ngê pi yintómu wa a pii dmi, Ninipe tpémi y:oo wa m:uu nmyo, nmyi pi dmi wa dyênê ngmê, wamyé ndyíko nmyo, mu kópu u díy: o dini ghi n:ii ngê Njóna u kópu dyuu ny:ee tumo, yi dono kópu yintómu yi kuwó kée tumo. Yepê, K:omo tpile Njóna dyámê mbêmê pi, ngmênê Ninipe tpémi y:oo u dnye ny:ee ngópu. Yepê, Nê Njóna u pwo pini, lukwe díy: o a dnye dp:ee nyêmî ngmê. Yepê, Myenté, yepê, kuwókuwó wéni ngê Sipa tpémi yi kwini ngê wamyé ndyíko nmyo, mu kópu u díy: o kuughê a ndê wo, Solomon u gha kópu dyuu doon:aa

ng:aang:aa dé. Yepê, K:omo tpile Solomon dyámê mbêmê pi, ngmênê Sipa tpémi yi kwini ngê châpu ngê. Yepê, Nê Solomon u pwo pini. Yepê, Lukwe díy: o dp:ee chââchââ nê.

Lam ndêndê u danêmbum

Mátiyu 5:15; 6:22-23

³³ Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Dini ghi n:ii ngê mgídî dpo ghay, n:ii ngê lam dpo vuyuwó, doo u ntââ tpile u pwo k:ame daawa kââ, myedaawa a mgiye, mu kópu u díy: o lukwe ngê mgídî wa chaa. Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwodo dpî kââ. Yepê, Yélini u kwo dpî lee dmi, tpile yilí u ngwo dpî m:uu ngmê. ³⁴ Yepê, Nmyi ngwolo dmi lam ntee tpile dé. Yepê, N:ii ngê u ngwolo dê dê kuwo dê, doo mya noo, yi pini ngê u lam da mgiye, u kópu yilí yintómu mgídîmgídî dé. Yepê, N:ii ngê u ngwolo dê dê pywálfî dê, dê mya nê, yi pini u lam ya nkwodo a kwo, u kópu yilí yintómu lam wo a pyede. ³⁵ Yepê, Nmyi ngwolo dmi pywálfî tóó, nmyi lam kîdmyinêngê mgiye t:oo. ³⁶ Yepê, N:ii ngê u lam d:uuwodê mgiye, u kópu mgídî vy: o d:uungmêdpî ngmo, mu dini ghi ngê yi pini ngê Chóó Lémi u lam wo kópu yilí yintómu wa m:uu té.

Yesu ngê Pádisi yoo dêêpî pyu yoo yi pi dmi u ngwo a ghîpî ngê

Mátiyu 23:1-36; Mak 12:38-40

³⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye danêmbum a kélî ngê, Pádisi ngmê ngê u ngomo k:oo kmaapî tédê núwo. ³⁸ Yesu ngê kóó dê mwiyé daa ghêê doo, kmaapî tédê u ngwo yaa wo. Pádisi ngê dini ghi n:ii ngê módu, ghê u mênê ghipé wo, apê, Kî pini ngê lukwe díy: o nmî dêêpî kópu doo châpu ngê, kmaapî tédê módó dê yââ, kóó dê doo ghêê doo. ³⁹ Ngmênê nmî Lémi ngê kwo, Nmyo Pádisi yoo nmyi d:ââ píléti yi kpadama yinmye ghêêghêê tumo, lukwe díy: o yi kó dp:ee ghêêghêê t:oo. Yepê, Nmyi too pee yinmye ghêêghêê tumo, ngmênê nmyi gha dmi tupwótupwó dé. Yepê, Nmyo ndapî u mb:aami yoo, nmyi gha dmi dono dé. ⁴⁰ Yepê, Nuw: o nmyi mênê daa tóó. Yepê, N:ii ngê nmyi too pee l:âmo too, nmyi gha dmi yinê mye l:âmo too. Yepê, Lukwe díy: o too pee u kópu dé nmyinê nmye ndíi kópu dé, gha u kópu dé nmyinê nmye tédê kópu dé. ⁴¹ Yepê, Nmyi kêê yedê tpileni a pyede, ngópuch:anê knî ye dmyinê yémî dé, yed:oo nmyi gha k:oo tupwó mēdaadî ya, nmyi too pee p:uu tupwó myedaadî ya.

⁴² Yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye ala kópu a vuy, yepê, Ntini n:ii pi ngê yâpwo tédê dpo núwo, dyuu y:a dpo pyidu ngê, yononi dyuu Chóó Lémi u dpodo pyu knî ye dpî y:ee ngê. Yepê, Yi kópu dnyinté dp:ee chââchââ ngmê. Yepê, K:omo tpile nkêpe w:uu y:a, ó kpono w:uu y:a nmyinê pyw:émî ngópu, ngmênê myenmyinê kpââ ngópu, Chóó Lémi u dpodo pyu knî ye yononi ntênê nmye yémî ngópu. Yepê, Yi kópu ndíi kópu ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Kópuni Chóó Lémi ka ndíi kópu, lukwe díy: o tédê kópu ngê nmyi pyódu

† 11:23 Luukî 9:50 †† 11:26 Njon 5:14 † 11:30 Njóna 3:4-10; 1 Kings 10:1-10

†† 11:38 Mát 15:2

ngópu. Yepê, Lukwe dîy:o pi knî ye dp:ee vyuwo nyédi, ngópuch:anê knî ye myedp:ee vyuwo nyédi, lukwe dîy:o nmyi nódo Chóó Lémi u nuu ghi daa tóó. Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, Têdê kópu ndîi kópu ngê nmyi pyódu tumo, ndîi kópu têtê kópu ngê nmyi pyódu tumo. Yepê, Têdê kópu dmyinê d:uud:uu dé, kópuni Chóó Lémi ka ndîi kópu dé, myedmyinê d:uud:uu dé.

⁴³ Yepê, Pádisi yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Ngêpê ngo-mo k:oo nmyi chóó kada nmyimo yââyââ nyédi, u yi nmye a kwo yédi, Pi knî y:oo naa têtê mb:aamb:aa ngê dny:oo chââchââ nmo. ⁴⁴ Yepê, Dmyinê nkîngê.

Yepê, Kwodombê mbwee maa p:uu ngma ya yédi, n:ii u lama daa ya yédi, kpî knî yi pwo a m:ii yédi. Yepê, Yi kpî ntee dé, nmyo yinté yéli, pi knî yi lama daa ya yédi, tupwó ndîi nmyi gha vy:o a tóó.

⁴⁵ Dêêpî pyu ngmê ngê Yesu ka kwo, Ye kópu kîchi vyé té, nmî pi dmi myeche ghîpî. ⁴⁶ Yesu ngê kwo, Dêêpî pyu yoo, myedmyinê nkîngê. Yepê, Mósisi ngê yoo u ntââ dêêpî kópu dyuu yi d:êê ngê, ngmênê nmyi chóó yilí ngê nmyi pyódu ngópu, pi knî ye dpodo ndîi ngê nmyi pyódu tumo, yi dpodo têtê d:ud:umbiy:e dp:ee ngêêpî tumo. ⁴⁷ Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê kwéli a kmênê tumo, ngomo mb:aa yi pwo nmyi wó tumo, yi mti ngê a pyede. Yepê, Ngmênê nmyi chóó nmyi kn:ââ knî y:oo y:oo a vya tumo. ⁴⁸ Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo mwâ a vya tumo, nmyinê nmye gha kópu yi d:uu ngópu, mu kópu u dîy:o y:oo a vya tumo, yi pwopwo u mti dmi u nkwo nmyi t:ee tumo. ⁴⁹ Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê ala gha kópu a vya, apê, Ala yéli ye a komo kapî pyu yoo a dyépi yoo wanê dy:ââ té, ngmênê ala yéli y:oo wa mb:ii t:oo, woni wa kpaka t:oo, woni amye vya t:oo. ⁵⁰ Yepê, Dye ghi yintómu nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo dnya a vyeé dé, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwâ a l:âmo ngê, Kéén ngê Epel mwâ a vyâ, nkoo nmo, a vyeé u yi nmye mye kwo. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo dnyinté a mya tumo, Chóó Lémi ngê dnyinté u nkwo kpada too. Yepê, Kêlî ghê, king Njehu u dye ghi ngê, dini ghi n:ii ngê Sekîdaiya Chóó Lémi u ngomo chedê vya ngópu, Chóó Lémi ngê dnyinté a kpada too, Sidiya tpémi dy:ââ too, Njedusalem tpémi yi ndapî mî t:âmo tumo, yi tpile yilí mye t:âmo tumo, ngmênê yi p:aa dêpê pw:oo ngópu. Yepê, Ala ngwo Chóó Lémi ngê u komo kapî pyu ndêndê nmye da dy:ââ, dmy:oo mya ngópu. Yepê, Wanmyi vya knomomê, ye Chóó Lémi ngê dnyinté u nkwo daawa kpada nmyo, nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a pw:ono. Yepê, Nmyi kn:ââ yoo yi yikí dmi nmyi pwo wa ghay. †

⁵² Yepê, Dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, N:ii u lama puku kpââ a tóó, yi pini ngê u ntââ Chóó Lémi puku yedê wa a pyw:oo. Yepê, Yi puku dmi ngomo ntee tpile, u kii nmyi ngópu a tóó, ngmênê pi knî ye yi ngomo dp:ee kpêmîkpêmî ngmê. Yepê, Nmyi chóó yi ngomo k:oo dp:ee koko nyédi, n:ii ngê u yi a kwo, dpó,

† 11:50-51 Gen 4:8; 2 Chr 24:20-21

Yi ngomo u mênê nî kee, u maa u kwo nmye nkokonkoko ngópu.

⁵³ Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii, Yesu ka d:ud:umbiy:e nod:e dniye, Yesu ngê yi p:aani pee u ngwo a kuwo ngê. U kuwó dini ghi ngê dpodombiy:e dnya a tókótókó, kópu yilí yi p:uu u kwo dnye póó. ⁵⁴ U yi y:e doo kwo, Yesu nmî dóó, kn:aadi te kópu ngmê vyi ngê, u ngwo p:oo ndyíko.

Yesu pi dóó p:uu u ngwo doo danêmbum

Mátiyu 10:26-27

12 Pi yilí tp:oo témi tap Yesu ka lee dniye, u kwo dnye kadakada. Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pádisi yoo yi nj:ii ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Pi dóó pyu yoo, kópuni a tpapê tumo, daa d:uud:uu tumo. Yepê, K:omo tpile pi dóó daa ndîi nmyi vy:o adí ya, ngmênê d:ud:umbiy:e wa dyênê nmyo. ² Yepê, Tumu kópu yintómu dîyo wa a pywálí dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedê pywálí dmi. ³ Yepê, Tumu kópuni mgídfi vy:o anmyi vyi t:oo, w:êênî wa ny:ee t:oo. Yepê, Tumu kópuni d:omo yu kn:ââ u mênê kwayi ngê anmyi vyi t:oo, dîyo naa têtê tââ wa kaa dmi.

Yesu pi ka nkîngê p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Mátiyu 10:28-33; 12:32; 10:19-20

⁴ Yesu ngê yepê, A pyipe yoo, pi knî ye namê nkîngê. Yepê, A l:êê dîy:o wa vya nmyomomê, am:ii pw:oo dmi, ye ló kópu nmye m:uu wa d:uu ngmê. Yepê, Doo u ntââ, kópu nmye daamuwa d:uu ngmê. ⁵ Yepê, Ye anmyi nkîngê knomomê, a wépi u ngwo anmyi pwaa ngmê, ye Chóó Lémi ngê nmyi wépi dmi u nkwo wa puwâ, ndiya wa kéé nmyo. Yepê, Chóó Lémi p:ee vyílo, u kwo yidmyinê nkîngê.

⁶ Yepê, Kópuni dí vyi, nmye mênî tpapê, Pi knî ye namê nkîngê. Yepê, Mtyímwe daa ndîi nméni tp:oo, knî ngmêdê pw:oo knomomê, nmyinê nmye k:omo tpile, ngmênê Chóó Lémi ye wunê vyuwo yédi. ⁷ Yepê, Nmye myewunê vyuwo yédi, dp:ee mtyímwe ntee yéli, dnyinté nmye dêdê vyuwo. Yepê, Nmyo yintómu u lama nmye pyede, nmyi mbêmê mbêmê mbodo gh:aa ntémwi a kwo, u lama mye tóó, doo u lama daangmêwa a ghay. Yepê, D:ud:umbiy:e pi ka namê nkîngê.

⁸ Yepê, Pini n:ii ngê pi knî ye daawa a wópu nê, yewo, Nyââ, Chóó Lémi u Pi Ndêndê p:uu n:aa dpodo, ye kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi u enjel knî yi ngîma yi pini u nkwo daanîmo wópu, a kêê k:oo wan:uu kââ.

⁹ Yepê, N:ii ngê pi knî yi ngîma wa a wópu nê, yewo, Ye pini daa Chóó Lémi u Pi Ndêndê, p:uu dîné dpodo, ye kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi u enjel knî yi ngîma yi pini u nkwo wanîmo wópu, a kêê k:oo daan:uu kââ.

¹⁰ Yepê, Pini n:ii ngê daawa mya nê, a p:uu adí peede tpapê, u kuwó dini ghi ngê yi pini ngê yi dono kópu u kuwó amê kéé knomomê, u ntââ Chóó Lémi ngê yi pini u dono u kuwó wa kéé, mēdaawa a ngî, ngmênê n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi u dpodo p:uu adí peede tpapê, yi pini Chóó Lémi ka daawa diyé, Chóó Lémi ngê u dono yilí u kuwó daawa kéé té.

¹¹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngêpê ngomo y:enê pyu knî y:oo adnyin:aa kóté kîgha nmyo, kada pini knî y:oo ó king knî y:oo adnyin:aa kóté kîgha nmyo, kópuni ye anmyin:aa tpaê dé, yi kópu knî ye nuw:o ngê kêê nangê t:oo. ¹² Yepê, Kópuni ye anmyin:aa tpaê dé, yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmyi nuw:o ñedê mwiye ada a t:emî dé.

Yesu kmungo pyu yoo yi p:uu u ngwo doo mgongo

¹³ Yesu yélini ye doo danêmbum, yi vy:o pi ngmê ngê kwo, Mâawe. Kwo, M:aa dini ghi n:ii ngê pwene, a mb-wó ngê tpile yintómu u mo a ngî too. Kwo, U kwo vyi ngi, Knî a ka ngma a kê ngê. ¹⁴ Yesu ngê kwo, Kî pini. Kwo, N:uu ngê nmyi kóté kîgha pyu ngê pyódu noo. ¹⁵ Pi knî ye yepê, Kmungo pyu yoo yi nj:ii ngê kêê u ngwo nangê t:oo, mu kópu u dîy:o pi u ghê ndêndê daa tpile knî yi p:uu a tóó. ¹⁶ Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Ndáápi ngmê, ndapî u ngópu dêpwo ghêdê, tpile u ngópu myedêpwo ghêdê. ¹⁷ Yepê, Chóó u nuw:o k:oo apê, Pudumakó w:uu ngmên:aa kaakaa, ndapî ndîi u ngwo wanî kmênê. ¹⁸ Apê, A stówa my:oon:aa pyidupyidu, a ndapî d:ud:umbiy:e ndîi ngê u ngwo wa pyódu. ¹⁹ Apê, U kuwó dini ghi ngê a gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, anê, Nê pi ngmê, tpile ka mêdîné nuw:o, m:âa yilî yi k:oo anî líme, anî kmaapî, daanî dpodo, d:ud:umbiy:e anî gha vyîlê. ²⁰ Yesu ngê yepê, Ngmênê Chóó Lémi ngê kwowo, Mudo podo. Nyi mtíkó pyu ndîi. Awêde mgîdí vy:o nye pwopwo, ñmile yintómu n:uu ngê wa ghay dmi. ²¹ Yesu ngê yepê, N:ii ndapî mu ngmîdi p:uu adî nuw:o, Chóó Lémi p:uu daadî nuw:o, yi pini yinté pini ngê wa pyódu, mbodo podo.

Tpile p:uu nuw:o u danêmbum

Mátiyu 6:25-34

²² Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ala kópu mye ny:ee yó. Yepê, Ntini n:ii nmye pîpî ngmê, nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kîngî pyódu, kpîdíni nmye t:emî ngmê, nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê myekîngî pyódu. ²³ Yepê, Nté kpîdí daa ndîi kópu dé, nmyi ghê dmi yi ndîi kópu. ²⁴ Yepê, Nîmê knî yi p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Nté woo d:uudpî kaa ngmê, nté nt:u d:uudpî t:ee ngmê, p:o d:uuwodê ñuw:o ngmê, ngomo k:oo d:uuwumê yé ngmê. Yepê, Kêle, Chóó Lémi ngê yinê dpo mbono té. Yepê, Dp:ee ñmê ntee tpile dé, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê wamyedê mbono nmyo. ²⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê anmya a pwopwo, k:omo tpile nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê adî pyodopyodo, ngmênê doo u ntâa nmyi ya daadî ngê daanmya a pyépi. ²⁶ Yepê, Yi kópu nmye doo u ntâa, lukwe dîy:o kn:aa kópu knî nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê a pyede. ²⁷ Yepê, Yinênê knî yi p:uu ngî nuw:o mbê dmyeno. Yepê, Yi kpîdí p:uu daa dpodo nyédi, myedaa kpile nyédi. Yepê, K:omo tpile Solomon u ndapî ndîi, u kpîdí mb:aa dé, ngmênê yinênê knî y:oo Solomon u kpîdí mêdê ch:ii tumo. ²⁸ Yepê, K:omo tpile chii mênê

† 12:15 1 Tim 6:9-10 † 12:16 1 Tim 6:17 † 12:19 Njems 4:13-15 † 12:24 Psalm 147:9; Luukî 12:7

yi awêde a kwo, mâa m:ii ndê ngê dpî ma, ngmênê Chóó Lémi ngê nêndê yi nkwodo dpî kâa, kpile ye yinê wunê yémî. Yepê, Dp:ee yi ntee tpile dé, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê wamyé kpîlê nmyo. Yepê, Lukwe dîy:o dnyinté u kwo nmye kélîmî té. ²⁹ Yepê, Nté mb-waa yi pyw:emî nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kîngî ya. ³⁰ Yepê, Yélini Chóó Lémi ka daa kélîmî nyédi, vyîlo yi kópu knî yi p:uu yi nuw:o dmi a mbêpê té. Yepê, Nmyi Mî u lama ka tóó, yi tpile daadnyî ya knomomê, ye nmyi ya dono ngê wa pyódu. ³¹ Yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo ndîi kópu ngê nmye choo ya, yi tpile dé nmye u ngwo wa a kê té. ³² Yepê, K:omo tpile dp:ee yoo ndîi, ngmênê pi knî ye nkîngê ngê kêê kîdmyenêngê t:ee ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi Mî ngê u yoo chóó adî y:enê, yi yélini yi kada pini knî y:oo wa pyódu nmyo. ††

Daa tpile ndapî yi p:uu nuw:o u danêmbum

Mátiyu 6:19-21

³³ Yesu ngê yepê, Pini n:ii u ngópu ndapî a tóó, dyámê mbêmê, wonêwodyédiyê a nuw:onuw:o ngê, dpo, L:âmo mokîdangê ngee ó pi ngê kîngî t:âmo. Yepê, U kpîdí mb:aa knî yi p:uu nmye nuw:o yédi, dpo, Tpile we ngê kîngî dyênê té. Yepê, Nmyi tpile yilî nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê nmye kîngî pyaa dmi, nmyi ndapî nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê myekîngî pyódu. Yepê, Nmyi tpile yilî kwéli a pyede, dye ghi yintómu nmyi nuw:o dmi y:i adî kwo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi dyámê mbêmê kîngî kwo, ngmênê mbóó p:uu choo kwo. Yepê, Nmyi tpile yilî pi knî ye dpî y:ee tóó, nmye wa pwila t:oo, yi ndapî dpo ngî yó, ngópuch:anê knî ye dpî y:ee yó. Yepê, Yi ndapî Chóó Lémi ngê mbóó p:uu ya mb:aa ngê nmye amîmê wumo. Yepê, Doo u ntâa yi yáni mb:aa kpáápi knî y:oo daawa t:âmo ngmê, tpile we knî y:oo myedaawa dyênê ngmê.

Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye kópuni vvu, u t:âat:âa p:uu

³⁵ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, A kuwó mgîdí wa a ghay, ngmênê dpî ngê kêê kîdmyenêngê t:ee ngmê, nmyi dpodo u kpîdí dmi nmyi mbwo kîdmyenêngê ngee t:oo, nmyi lam dmi kîngî pw:oo dmi, dny:oo pîpî. ³⁶ Yepê, Lémi knî y:oo yi dpodo pyu yoo wunê kuwokuwo tumo, yedpo, Dmyinê t:âat:âa nmo, kîd:oonngê dpî dmi. Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi lémi yoo dpo diyé dmi, keñe p:uu wunê depedepe nyédi, yi dpodo pyu knî y:oo keñe ye dpî kpêmî t:oo, yi lémi yoo yi nté dpo têédî ngmê. ³⁷ Yepê, Yi lémi ngmê ngê mgî wa a pwaa knomomê, mgîdí ñuknîñuknî p:uu wamî t:aa, u dpodo pyu knî yi p:uu ada a nuw:o, awo, A dpî té, ó a t:âat:âa nê? Yepê, N:ii u dpodo pyu yoo daadnyî dpî, yi kada pini adnyî t:âat:âa, yi pini u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa pyódu. Yepê, K:omo tpile u dpodo pyu yoo, ngmênê chóó u nté wa a têédî, ye wa y:oo. Yepê, Wamyé chaa kalê té, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê wamyé pyaa dmi.

‡‡ 12:27 1 Kings 10:23-25 ‡‡‡ 12:32 Luukî 22:29-30 ‡‡‡ 12:35 Mát 25:1-13; 1 Pita 1:13; Mak 13:32-37

³⁹ Yi kópu p:uu Yesu ye myedoo mgongo, yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Nmyi lama daa tóo wéni n:ii ngê kpáápi ngê nmyi ngomo wa pwââ. Yepê, Yi wéni nmyi lama adí ya knomomê, wanmyi t:ââ ngmê, am:ii ngm:ii kalê ngmê. ^{†40} Yepê, Yinté myedmyinê t:âât:ââ nê, mu kópu u díy:o dini ghi n:ii ngê nmyinê nmye Chóo Lémi u Pi Ndêndê daawa t:aa, yepê, vyílo yi dini ghi ngê wanê t:aa.

Yesu chóo u yoo yi kada pini knî yi p:uu u ngwo doo mgongo
Mátiyu 24:45-51

⁴¹ Pita Yesu ka póo wo, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Ye mgongo nmî mo nmo chi kwolo, ó pi yintómu knî yi k:ii? ⁴² Nmî Lémi ngê yepê, A yoo yi kada pini ngê wanmyi pyaa dmi. Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Lémi ngmê ngê pi ngmê wa ngmídi, u dpodo pyu yoo yi kada pini ngê wa pyódu, u kwo wa vyi, kwowo, Dy:oo ye cha a chápwo, yi nté ndapî ye chi yémî dê. Yepê, Yi lémi kuughê wa lê, dye ghi daadîi y:i adín:aa ya. Yepê, Pini n:ii wa ngmídi, dpodo pyu yoo yi kada wa kââ, yepê, yi pini u nuw:o ndîi ngê adí ya knomomê, u l:êê ghi mb:aamb:aa ngê a myaa ya, ye yi pini lónté adí dpodo? ⁴³ Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi lémi u p:o amêdê diyé, tpile yilí yintómu mb:aamb:aa ngê wa m:uu té, ye u gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, ⁴⁴ dpodo pyu yoo yi kada pini wa chaa kwolo, u tpile yilí yintómu u kwo wa y:ee té, yi kada pini ngê wa pyódu. ^{†45} Yepê, Ngmênê yi lémi ghêlî daawa taa knomomê, dpodo pyu knî yi kada pini alanté adí nuw:o, awo, Nmî lémi kêma amêdê diyé, yepê, yi pini pi dono ngê wa pyódu, adí nukn-weñuknwe, mbwaa adí ndanî, u ngwo adí ghétighéti, dpodo pyu dpodo módó yoo adí kpakakpaka dé, ⁴⁶ ye dpodo pyu yoo yi kada pini doo u lama, yi lémi ayi t:aa. Yepê, Yi kópu dini ghi n:ii ngê wa ny:ee té, d:ud:umbiy:e yi pini ka wa nod:e, dnyinté daawa kpa-da, kuwa yéli yi vy:o wa kââ.

⁴⁷ Yesu ngê yepê, Dpodo pyu n:ii u lama u lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo yédi, ngmênê a mgeemgee yédi, u dpodo daawa dóo knomomê, ye u lémi ngê yi pini dpodombiy:e wa kpada. ⁴⁸ Yepê, Ngmênê n:ii u lama dnyinté a ya yédi, ngmêdpí kn:aadi, u lémi ngê dpodombiy:e d:uudpí kpada. Yepê, N:ii u lama a kópu dyuu dnyinté a kwo, dnyinté adí châachââ. Yepê, N:ii u lama a kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo, d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê choo châachââ.

Yesu yoo chámêchámê p:uu u ngwo doo danêmbum
Mátiyu 10:34-36

⁴⁹ Yesu ngê yepê, M:aa u yâpwo tédê chââ ntee tpile ngê dê pyódu, nté woo kapî y:i doo u ntââ. Yepê, Ala kópu u l:êê díy:o nê loo, nê, Yi chéli nîmo vuyuwó. Yepê, U ya a nga a kwo, Yi chéli d:ââ nîmo vuyuwó. ⁵⁰ Yepê, Daa kêmakêma dono u mênê anîné wupwo, yi dono p:uu nuw:o ngê dê dyênê nê, u dí yi p:eeni kópu a nga

† 12:39 Mát 24:43-44; 1 Tes 5:2 †† 12:44 Mát 25:19-23 ‡ 12:47 Njems 4:17

wa pyódu. ⁵¹ Yesu ye póo wo, yepê, Nmyinê nmye yoo kâadîkâadî u l:êê díy:o dyámê mbêmê nê loo, apii? Yepê, Ngmênê kêle, daa yoo kâadîkâadî u l:êê díy:o nê loo, nê, Yoo n:uu chámê. ⁵² Yepê, Yoo chámêchámê kn:ââ wunê kídî chaa, dye ghi yintómu a l:êê díy:o yoo adnyi numo chámêchámê. Yepê Pi mupwoknî limi knî kwéli adnyi ya, a l:êê díy:o wanîmo chámê té, pyile miyó dê yi p:uu adí d:uu, miyó myenté pyile knî yi p:uu adí d:uu. ⁵³ Yepê, Yi pini mupwo noko dnyinté adpî ya, u kpâm tp:oo módó k:ii noko dnyinté adpî ya, u n:ââ k:ii noko dnyinté amyidu ya.

Yesu ngê pi knî ye u ngwo vuy, yepê, Lukwe díy:o dp:ee myeme nê
Mátiyu 16:2-3

⁵⁴ Yesu ngê Nju tpémi ye yepê, Dini ghi n:ii ngê nkali nmye mumu ngópu, nye, Daa kêmakêma tpíi wunê ghayghay, yepê, yed:oo tpíi dpo ghay. ⁵⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê mgídî vy:o pudu yilí a kwo yédi, nye, Mââ kâadî y:ay:a wa pwiyé, yepê, yed:oo womumo kâadî y:ay:a dpí pwiyé. ⁵⁶ Yepê, Lukwe díy:o my:oo nmye pyede. Yepê, Kópuni mbóo p:uu nmye mumu tumo, mb:aamb:aa ngê nmyinê wopwe tumo, ngmênê kópuni n:aa d:uud:uu too, lukwe díy:o dênmyinê wopwe t:oo. Yepê, Lukwe díy:o dp:ee myeme nê.

Yesu yoo yi kóté kîgha p:uu u ngwo doo danê
Mátiyu 5:25-26

⁵⁷ Yesu ngê yepê, Lukwe díy:o nmyi nuw:o kwolo ngmê dé. ⁵⁸ Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngmanmyi kn:aadi ngmê, n:ii ngê u yi adí kwo, Nî kóté kalê nmyo, dini ghi n:ii ngê kóté tédê adí héne nmyo, yi kópu maa p:uu d:ââ dpí l:âmo yó, yed:oo kóté y:enê pyu u ngíma mē-daanmy:uu ghê dmi, mbwa k:oo mēdaamî km:êê nmyo. ⁵⁹ Yepê, Mbwa k:oo wa km:êê nmyomomê, y:i anmyin:aa ya, u dí nmyi dono ntênê wanmyi pwila t:oo. Yepê, Daa kêmakêma kóté tédê n:aa héne nmyo, nmyi kópu dmi d:ââ l:âmo tóo.

Dono kuwokuwo u danêmbum

13 Yi dini ghi ngê pi knî ngmê ta, Yesu ka mdoo a nūwo ngópu, kwo, Nkálili pi knî ngmê y:oo Chóo Lémi ka kpêê dnye yiyé, kwo, Lóma lede knî y:oo kí vya tumo. ² Yesu ye póo wo, yepê, Lukwe díy:o yinté pw:oo dniye? Yepê, Yélini pw:oo dniye, nmyinê nmye yi dono ndîi, wo yéli yi dono daa ndîi, apii? ³ Yepê, Kêle, yinté daa tóo. Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Nmyi dono daanmyinê kuwo t:oo, ye yi yéli ntee pw:oo dniye, yinté am:ii pw:oo dmi. ⁴ Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngomo daadîi pwaa wo, Sailówam, pi y:a mē wáali vyâ, yepê, lukwe, yi yéli yi dono ndîi, wo yéli yi dono daa ndîi? ⁵ Yepê, Kêle. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, nmyi dono yilí daanmyinê kuwo knomomê, ye yi yéli yi nt:anê wanmyi yaa dmi, wam:ii pw:oo dmi.

Yesu Nju tpémi yi p:uu u ngwo doo mgongo

⁶ Yesu ngê Nju tpémi ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Lémi ngmê, u kuwe kn:ââ ngmêdoo kwo. Yepê, U yi u ngwo doo kwo, Kuwe kîgha ngmênî ma, ngmênê dêpê pyw:ângo, ¹⁷ wod:oo u dpodo pyu ka kwo, M:ââ pyile kî yini kîgha d:oo ngmê ndîî, kwo, kp:anê ngi, daadî kwo. ^{††8} Yepê, Ngmênê yi dpodo pyu ngê kwo, A Lémi, ghêlî nangê kpono, m:ââ mu ngmidi u kwo yéni. Kwo, Têpê ngê mênî wuwó, tpile tp:oo knî yi kn:êê u mênê n:aa yiyé. ^{††9} Kwo, Kî m:aani ngê nt:u nkwodo daawa kaa knomomê, ye u ngwo dpî kp:anê ngi.

Yesu ngê duwoduwo módó u ngwo pyi ngê

¹⁰ Lîme wo ngmê ngê Yesu ngêpê ngomo k:oo doo dêêpî. ^{††11} Pyââ y:i ngmêdoo ya, kmêna u ngwo ngmêdoo kwo, yi pyópu duwoduwo kwólu, m:ââ y:a mê wáali yinté doo m:ii, ntênê paa doo u ntââ ngê u kwo dpîmo ya. ¹² Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê módu, kwo, A pwiyé, wod:oo Yesu ka loo. Kwo, A ch:am. Kwo, Kópuni ngê dyênê nyoo, dî chedê. ¹³ Wod:oo Yesu ngê kóó dê kpadama yé doo, kwo, Mbwó a pyidu ngi. Yi ngwo yi pyópu ngê mbwó yedê pyidu ngê, Chóó Lémi doo chaa kîgha. ¹⁴ Yi ngêpê ngomo u kada pini nod:e wo, mu kópu u dîy:o Yesu ngê lîme wo ngê yi pyópu pyi ngê, wod:oo pi knî ye yepê, Wo wéni dpodo u wo, yi wéni knî y:oo nmyi pyipyi u l:êê dîy:o dmyina a lèpî, ngmênê daa lîme wo ngê. ¹⁵ Yesu ngê yi pini ka kwo, Nmyo k:omodanê pyu yoo, kópuni nmye tpapê tumo, yi kópu dp:ee d:uud:uu tumo. Kwo, Setan ngê ala pyópu ló dini a kudu ngê, m:ââ y:a mê wáali doo duwoduwo. Kwo, Lîme wo ngê yi yedê dî pywálf, nmyinê nmye dono kópu yidî d:uu, ngmênê yinté kópu kîmy:ee d:uud:uu tumo. Kwo, Lîme wo ngê nmyi hósi ndonki knî yi yedê kînmye pywálfpywálf tumo, mbwaa paa nmye ñeñe tumo, mbwaa y:i dp:uu nda ngmê. Kwo, Daa hósi ntee tpile yidî pywálf, ala lîme wo ngê. Kwo, Epîlaham u tii ñedê pyópu ngmê yidî pywálf. ^{††17} Yélini Yesu p:uu dnye d:uu, yi kópu u mywene ye ghê wo, wo yéli yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Nmí nuu u kópu ye d:uud:uu too. Yi kópu knî yi l:êê dîy:o dnye chaa kîgha.

Kwee u mgongo danêmbum

Mátiyu 13:31-32; Mak 4:30-32

¹⁸ Yesu ye póó wo, yepê, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ lónté wa chaa? Yepê, Yi kópu p:uu lónté anî mgongo? ¹⁹ Yepê, Kwee ntee dpî k:aa, Chóó Lémi u yoo yinté yilî ngê amí pyódu. Yepê, K:omo tpile kwee pii tp:oo daa ndîî ngê wunê kwo yédi, ngmênê dini ghi n:ii ngê yi nkwodo dpî kee, dpî tîpîtîpî mb:anê, pywápê ye ya yédi.

† 13:6 Mát 21:19; Mak 11:13 †† 13:7 Luukî 3:9 † 13:8 2 Pita 3:9,15 †† 13:10 Luukî 6:1-11; Njon 5:16; Ex 20:9-10 †† 13:15-16 Luukî 14:1-6

Yis u mgongo danêmbum

Mátiyu 13:33

²⁰ Myombó Yesu ngê yepê, Chóó Lémi u yoo kaakaa p:uu lónté anî mgongo. ²¹ Yepê, Alanté. Yepê, Mbîdédi nk:êênî tédê pyââ ngê yis knî tp:oo dpo ngî, k:omo tpile kpo ndîî u mênê dpî yé, ngmênê u kuwó dini ghi ngê kpo yintómu dpî mbó.

Keñe kwólu puu tédê u danêmbum

Mátiyu 7:13-14,21-23

²² U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Njedusalem dnye lèpî, maa p:uu p:aani p:aani yoo doo ndiye kîgha dé. ²³ Pi ngmê Yesu ka póó wo, kwo, Nmî lémi, pi yilî Chóó Lémi kóó k:oo wa ghê, ó daa yilî? ²⁴ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi keñeni t:âmo wunê tóó, yi keñe kwólu puu daa ndîî. Yepê, Yi keñe t:âmo koko, ndîî kópu ngê nmye choo ya, dpodombiy:e ghê dmyeno, yi keñe t:âmo paa kee dmyeno. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, pi yilî y:oo u yi y:e wadî kwo, awo, Yi keñe t:âmo nm:uu kee dmi, ngmênê wa dêê dmi. ^{††25} Yepê, Ngomo chóó wa gh:êêdê, keñe nmye wa a kuwo. Yepê, Kuwa anmya a kwo, keñe p:uu anmya a depedepe, kwonye, Nmî Lémi, keñe nmo a kpêmî ngi. Nmyewo, Dp:ee a lama yéli, kwéli dmyinê ndê dmi, a lama myedaa tóó. ²⁶ Kwonye, Ng:ii kînmee a yakmaapî, nmî p:o kînyoo a ndiye kîgha nmo. ²⁷ Nmyewo, Dp:ee a lama yéli, kwéli dmyinê ndê dmi a lama myedaa tóó. Nmyewo, A nkîgh:ê a y:ee dmyeno, nmyi l:êê ghi dmi dono dé. ²⁸ Yepê, Dini ghi n:ii ngê Epîlaham mupwo káámi, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo yi k:ii Chóó Lémi kóó k:oo wanmyi m:uu t:oo, ngmênê kuwa anmyi kwo, yi ngwo tpéé kópu wanmyi vyi ngmê, anmyi mbê, anmyi nod:enod:e, nmyi kpéngi ti dmi kekekele adnyi paa. ^{††29} Yepê, Kn:aa dyámê kn:aa dyámê tpémi Chóó Lémi kóó k:oo am:ii m:uu t:oo, anye, Nipi ka yakmaapî té. ³⁰ Yepê, Yi ngwo kada yéli mê kuwó, kuwó yéli mê kada.

Pádisi knî y:oo k:omo ngê Yesu ka mbwó u ngwo yé ngópu

Mátiyu 23:37-39

³¹ Yi dini ghi ngê Yesu Nkálili Wee u kwo modoo ya, ghêlî dêpê kuwo ngê, Pádisi knî u kwo ngmê loo, kwo, Kn:aa chi lèpî, king Antipas Helodi u wee a kuwo ngi, u yi u ngwo a kwo, Nyi nî vy:a. ³² Yesu ngê yepê, Ye pini chii w:ââ ntee pini, ala kópu u kwo nyi vyi yó, kwipi, Nê ngê yoo yi kmêna ka ngm:ii kîgha té, myeka pi pyipyi, mââ m:ii kèlê u dpodo wa chedê, kada u ngwo wa a y:oo. ³³ Yepê, Doo u ntââ al:ii daanî ya. Yepê, Mââ m:ii kèlê Nkálili Wee anê kuwo, Njedusalem anî lè. Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi ngê Njedusalem a ngmidi ngê, u nuu u p:aa ngê pyódu ngê, ngmênê yi p:aani tpémi y:oo u komo kapî pyu yoo y:oodnyimo a vyee dé. Yepê, Chóó Lémi u komo wodîñî kapî, ye al:ii pídmíyí vya nê.

††† 13:24 Pilipay 3:12-14 ††† 13:28 Mát 8:11-12 † 13:29 Luukî 14:15

³⁴ Yi Pádisi knî ye yepê, Ee Njedusalem tpémi, nmye vyuwo pyu lukwe díy:o dmyongê mya ngópu. Yepê, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo nmye dnyimo a kapî, nmyimo a kpadakpada dé, woni yoo chêêpî ngê nmyi vya tumo. Yepê, Kêmkêmi ngê tp:oo w:uu nûupee dé yi maknopwo ntee dpî w:êê té, daa ng:êêntómu nê, Yintê nî w:êê nmyo, ngmêê a wépi nmyi pwaa ngópu.

³⁵ Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a kuwo, amyinê kuwo, mēdaamunmyi m:uu nê, u dí wéni n:ii ngê anmyi vyi ngmê, anye, Pini n:ii Chóó Lémi u pi mbêê a m:ii, Chóó Lémi ngê ntênê choo a ngêêpî.

Yesu mgî k:oo ghayghay p:uu u ngwo ye doo danê

14 Lîme wo ngmê ngê Pádisi yoo yi kada pini ngmê u ngomo k:oo Yesu doon:aa kmaapî. Yélini y:i dnye ya yi ngwolo dmi Yesu p:uu doo kwo, dêpê y:ee tumo. ² Pi ngmê, kóo kpâlî mbó ngmê dé, Yesu ka loo, ³ wod:oo Yesu dêêpî pyu knî ye Pádisi knî ye póo wo, yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu angênté a kwo? Yepê, Lîme wo ngê pi ngmanyi pyi, ó doo u ntââ? ⁴ Ngmêê u póo u kwo daa vya ngópu, kópu u kwo myedaa vyi ngópu. Wod:oo Yesu ngê yi pini pyi ngê, p:o mē dy:ââ ngê. ⁵ Wod:oo ye mē póo wo, yepê, Nmyi vy:oo pini ngmê, tp:oo lîme wo ngê mgî k:oo wa ghîi knomomê, doo u ntââ chóo mēdaawa a kee, yepê, lukwe, lîme wo u l:êê díy:o u mî ngê yi tpémi yi mgini k:oo wa a kuwo? Yepê, Kêle, daawa a kuwo, lîmîlîmî ngê amêêdê pēêdî. Yepê, K:omo tpile daa tp:oo yedê ghîi, ngmêê u pudumakó ayedê ghîi, k:omo tpile lîme wo, wamyedê pēêdî. Yepê, Daa pudumakó ntee tpile yidî pyi, ngmêê pi yidî pyi. ⁶ Yesu ka u kópu daangmê vya ngópu, dêê dniye.

Yesu kada yââyââ p:uu u ngwo ye doo mgongo

⁷ Dini ghi n:ii ngê kmaapî tēdê dnye koko, kada pini yoo yââyââ tēdê mb:aa mî yaa dniye. Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, ¹⁸ Dini ghi n:ii ngê pi ngmê ngê kmaapî tēdê amêêdê dóo kalê nmyo, yââyââ tēdê mb:aa ghêlî k:ii kada nangmê:aa yââ. Yepê, Nmyi lama daadî ya, yi pini ngê kada pini ndîi ngmê-dumu dóo kwolo. ⁹ Yepê, Yi pini ngê ala kópu nmye wa vyi, nmyewo, Ghêlî k:ii kada pini u ya tēdê dmyen:aa yaa dmi, nmyewo, mwada y:i nyinê yaa dmyeno, kada pini yoo al:ii a yââyââ té. Yepê, Mywene nmye wa ghê, pi kamî yoo yi vy:oo anmy:uu yaa dmi. ¹⁰ Yepê, Yélini yi pi dmi tēdê, yi vy:oo p:ee dmyina a yââyââ, naa chóo ngê ala kópu chóo nmye choo a tpapê, A léma, a pwiyé dmyeno, léma yi vy:oo myanyi yaa dmyeno. Yepê, Pi knî yi ngîma nmyi pi dmi ndîi ngê u ngwo wa pyódu. ¹¹ Yepê, N:ii ngê u pi chóo a kmîmî ngê, Chóó Lémi ngê yi pini u pi tēdê ngê wa a pyódu, n:ii ngê chóo u pi wunê ghîpîghîpî ngê, Chóó Lémi ngê yini u pi ndîi ngê wa pyódu.

^{†12} U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê ngomo chóo ka kwo, Dini ghi n:ii ngê nté nyimo l:âmol:âmo knomomê,

myipe yoo, mwó yoo, nêni yoo, ndáapi ndîi yoo nama a dóo kîgha dé, mu kópu u díy:o díyo yi kmaapî tēdê kmaapî tēdê u nkwo adnya a dóo kîgha ngi, yi ntini u ngwo moo ngomontaa ngmê. ^{†13} Kwo, Ngópuch:anê yoo, kóo kpêê dé, kpâlî kpêê dé, ngwolo kopwe dé p:ee yicha a dóo kîgha dé. ¹⁴ Kwo, K:omo tpile doo u ntââ dé, yi ntini daawa ngomontaa ngmê, ngmêê Chóó Lémi ngê dini ghi n:ii ngê yoo mb:aa kpêêni wa a pyidu té, wamyedê pyidu ngi, ya mb:aa u ngwo wanyimu pyw:oo.

Yesu Chóó Lémi kóo k:oo kmaapî ndîi p:uu u ngwo ye doo mgongo
Mátiyu 22:1-10

¹⁵ Yélini y:i dnye kmaapî, yi vy:oo pi ngmê ngê Yesu ka kwo, Dyámê mbêêmi nipi kmaapî daa ndîi kópu. Kwo, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê kmaapî tēdê kóo k:oo wa a dóo kalê nmo, yi ngwo w:aa d:ud:umbiy:e wanmîmo pyw:oo, apii. ^{†16} Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Lémi ngmê ngê kmaapî ndîi u l:êê díy:o wo ngmê ngmîdi ngê, pi yilî mîê dóo kwólu, yepê, a kmaapî tēdê dp:uu taa dmyeno. ¹⁷ Yesu ngê yepê, Yi wéni dini ghi n:ii ngê dyimê wo, u dpodo pyu ngmê dy:ââ ngê, kwo, Yoo a pwiyé we, ala kópu ye nyi vyi, Tpile yilî yintómu machedê, kmaapî ala. ¹⁸ Yepê, Wod:oo yi pini ye loo, u lémi u kópu ye doon:aa tpapê, ngmêê u kwo nganê mbê dniye. Yepê, Pi ngmê ngê kwo, Doo u ntââ daanî nî. Ngada pini ka dpî vyi ngi, A yâpwo tēdê kamî kwéli adî ya, yi ghi nîmo mumu. ¹⁹ Yepê, Ngmê ngê kwo, Doo u ntââ daanî nî. Ngada pini ka dpî vyi ngi, Pudumakó y:a dí pwila, p:o nîêê nêêê té. ²⁰ Yepê, Ngmê ngê kwo, Doo u ntââ daanî nî. Ngada pini ka dpî vyi ngi, Ala ngwo até dí yéé. ^{†21} Yepê, Yi dpodo pyu u lémi ka mē diyé wo, yi kópu yilî u kwo mîêê nté ngê, wod:oo yi lémi d:ud:umbiy:e nod:e wo, apê, A wépi lukwe díy:o da pwaa ngmê. Yepê, U dpodo pyu ka kwo, P:aani pee p:aani pee chi lêpî, ngópuch:anê yoo, kóo kpêê dé, kpâlî kpêê dé, ngwolokopwe dé a nûw:o té. ²² Yepê, Wod:oo loo, yi ngópuch:anê yoo a nûw:o too, u lémi u ngomo k:oo km:êê too, u kuwó dini ghi ngê u lémi ka kwo, Pi knî m:uu yi p:aa dmi ka tóo. ²³ Yepê, Wod:oo yi lémi ngê kwo, Kn:aa p:aani tpémi al:ii myedê nûw:o té, a ngomo pēdê nt:ee y:e. ²⁴ Kwo, Yélini mwiyé nê dóo kalê too, a nté pee tp:oo daangmêwa ma ngmê.

Mwiyé nuw:o u dyimê pywuu dê
Mátiyu 10:37-38

²⁵ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê kada a y:ângo, doo paa, maa p:uu pi yilî knî y:oo dnye yâmuyâmu, wod:oo ye diyé wo, ^{†26} yepê, N:ii ngê a p:uu dpodo u l:êê díy:o, u pye mî, u kpâm ghee knî, u tídê mbwó yoo u mbodo kn:ââ vwuwo daawa yé té, doo u ntââ a p:uu daawa kaalî. Yepê, Myenté, n:ii ngê chóo u nuu u kópu dé u mbodo kn:ââ vwuwo daawa yé té, doo u ntââ a p:uu myedaawa kaalî. ²⁷ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê,

† 14:7 Mát 23:2-3,6 † 14:11 Luukî 18:9-14

‡ 14:12 Luukî 6:32-35 † 14:15 Luukî 13:29; Tpyuu 19:9 † 14:20 1 Kódin 7:33 †† 14:25 Luukî 18:28-30

Mu dini ghi ngê pi dono knî y:oo a yoo vy:o yéli ad-nyin:aa kpakakpaka dé, woni amyimî vya t:oo. Yepê, N:ii ngê a l:êê dîy:o dono daawa a vy:u, a l:êê dîy:o myedaawa pw:onu, yepê, yi pini wa dîpî, a kêê k:oo daamî ghê. ^{†28} Yepê, A yâmuyâmu ngê ghêlî k:ii kêê nangê t:oo, yi kópu p:uu mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê nuw:o, anmya a yâmuyâmu nê, ó daanmya a yâmuyâmu nê. Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênî nê kuwo. Yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, Nkéli ndîî ngmênî pwila, lémi ngê u ngwo nî pyódu, yepê, yi pini ngê chóó u ndapî mb:aamb:aa ngê mwiyé dpo kp:aa ngê, mu kópu u dîy:o nkéli ñuknî a tóó. ²⁹ Yepê, Chóó u ndapî mwiyé dnyinté wa a kp:aa knomomê, u ndapî doo u ntââ ngê wa pyódu, u nêni knî ye amêdîn:aa nkêpê. Yepê, Wa dêê knomomê, nkéli daawa pwila knomomê, ye pi knî y:oo wa yumu ngmê, wamye nkewiti ngmê. ³⁰ Yepê, Yi pini p:uu adnyi danê, noko yewo, U yi u ngwo doo kwo, Kópu ndîî ngmênî d:uu, ngmênê kêdê dîpî. Yepê, A yâmuyâmu ngê ghêlî k:ii kêê nangê t:oo, yi kópu p:uu mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê nuw:o. ³¹ Yepê, Myenté, dyimê pywuu nmye munî nê kuwo. Yepê, Lede yoo yi kada pini ngmê, dini ghi n:ii ngê ala kópu wa ny:oo, awo, Kn:aa lede yoo yilî kiyedê pwiyé dniye, nmî lede yoo daa yilî, yepê, yi pini mbwódo wa yââ, mb:aamb:aa ngê adî nuw:o. ³² Yepê, U yoo doo u ntââ ngê adî ya knomomê, ye yi pini ngê u pi knî angmê dy:ââ, wo lede yoo yi kada pini ka kwowo, L:êê u yi nmo daa kwo, mb:aamb:aa u yi nmo ye kwo, kópu mb:aamb:aa ngê mēpaa l:âmo koo. Yepê, Mwiyé daadî nuw:o knomomê, u lede yoo l:êê tédê wa dy:ââ tumomê, wo yéli y:oo wa vya t:oo, kada pini wamye pw:onu. ³³ Yepê, Myenté, mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê nuw:o. Yepê, N:ii ngê chóó u kópu dé daawa kéé té, doo u ntââ a p:uu daawa kaalî. ††

K:omo ntii u mgongo danêmbum

Mátiyu 5:13; Mak 9:50

³⁴ Yepê, Ntii mb:aamb:aa. Yepê, Nté tpyópu u mênê ntii daanyi yé knomomê, u n:uu daadî ya, pwópwó ngê wa pyódu, nanê wa ma. Yepê, Ntii vy:émî tédê nmyi tp:ee ngmanmyi dy:ââ knomomê, pye nkwo doo ntii wa vy:êê knomomê, yini pwópwó, u n:uu daadî ya, ye lón-té mb:aamb:aa ngê wa pyódu? ³⁵ Yepê, Doo u ntââ. Yepê, U dpodo daadî ya, wanmyi pii ngmê. Yepê, N:ii knî yi ngópu puu a pyede, yi kópu ny:ee y:e, p:uu dny:oo nuw:o. Yepê, N:ii ngê k:omo ngê wunê yâmuyâmu nê, mye yinté pini, u dpodo daadî ya, wanî kéé.

Sipi tp:oo l:âmo ngêêpî u mgongo danêmbum

Mátiyu 18:12-14

15 Wo ngmê ngê tákisi ngêêpî pyu yilî Yesu ka lee dniye, yélini Pádisi knî y:oo mwiyé kéé tumo, u kwo mye lee dniye, danêmbum tédê dnyen:aa ng:aang:aa. ^{‡2} Yesu yi vy:oo doo kwo, mywene u ngwo myedêpwo kwo, wod:oo Pádisi yoo dêêpî pyu yoo dnye nuu mbumu, noko yepê, Lukwe dîy:o kî pini pi

† 14:27 Luukî 9:23 †† 14:33 Mát 5:27-28 ‡ 15:1 Luukî 5:29-30

dono knî yi k:ii a yakmaapî té. ³ Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Kópu nmye ngmên:aa poopoo. ⁴ Yepê, Nmyi vy:oo pini ngmê, u sipi yonoy:a adî kwo. Yepê, W:amî mbêmê wa ñuw:o té, yi ad-nyin:aa kmaapî. Yepê, Ntumokwodo dini ghi ngê, awo, P:o m:aa ñuw:o té. Yepê, Dini ghi n:ii ngê wa a kp:aa té, yonoy:a daawa m:uu knomomê, tonoy:a mē chu ayi m:uu knomomê, lukwe, ye ala kópu wa vyi, awo, Yonoy:ani mwo a p:aa, monyi pw:oo we? Yepê, Doo u ntââ, yi kópu daawa vyi. Yepê, Tonoy:a mē chu kmaapî tédê wa a kuwo té, yonoy:ani adîn:aa nmy:uu. ⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê amênê pyw:oo, u gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, wa dnyinê, u nkono wa yé, p:o wa ñuw:o. ⁶ Yepê, U kuwó dini ghi ngê u pyipe knî ye, ngmênêni knî mye yi k:ii, ye wa mbwólu, yewo, A da we, a sipi tp:oo n:ii nî nmy:uu, kîmêd:a pyw:oo, u kmaapî tp:oo dóó koo. ^{†7} Yepê, N:ii ngê dono u maa dpo kuwo, Chóó Lémi ka dpo diyé, yi pini u l:êê dîy:o Chóó Lémi u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. Yepê, Yini sipi yonoy:ani ntee pini. Yepê, N:ii yoo yi nuw:o dmi alanté a tóó, apu, Nmo mb:aamb:aa dé, yepê, yi yéli Chóó Lémi ka daawa diyé dmi. Yepê, Yi l:êê dîy:o Chóó Lémi u gha mb:aamb:aa ngê daawa pyódu.

Ndapî l:âmo ngêêpî u mgongo danêmbum

⁸ Yepê, Pyââ ngmê u ndapî y:a njini adî ya, yononi l:âmo wa a ngee knomomê, lukwe, ala kópu wa vyi, Mwo a p:aa? Yepê, Kêle, yi kópu daawa vyi. Yepê, Wadî nmy:uu, u tpile yintómu wa w:ee té, u ngomo maknopwo ghi wa a gh:ii, u dî amênê pyw:oo. ⁹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê amêdê pyw:oo, u pyipe knî ye, ngmênêni knî mye yi k:ii, yewo, A da we, ndapî l:âmo n:ii nê ngópu, até mēd:a pyw:oo. ¹⁰ Yepê, Myenté, dini ghi n:ii ngê pi ngê u dono yilî dpo kuwo té, Chóó Lémi ka dpo diyé, enjel yintómu yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. Yepê, Yélini a ka wunê lèpî nyédi, yi dono wunê kuwokuwo tumo, Chóó Lémi ka mēwunê diyédiyé té. Yepê, Yi l:êê dîy:o nmyi gha dmi lukwe dîy:o mb:aamb:aa ngê daa tóó.

Pini n:ii tp:oo l:âmo a ngêpa wo u mgongo danêmbum

¹¹ Yesu ngê Pádisi knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Pi ngmê, tp:oo miyó doo ya. ¹² Yepê, Kaapeeni ngê u mî ka kwo, M:aa, ñmile yilî a mbwó k:ii ala ngwo nye yéépi. Yepê, Wod:oo yi mî ngê u tpile yintómu ye yópu. ¹³ Yepê, Wo wéni knî yi k:oo kaapeeni ngê u tpile woni pi knî ye y:ee too, u kwo pwila tumo, wod:oo kada a y:ângo. Yepê, Dyámê pee ngmê mbêmê chono daa loo, yi doon:aa ya, u ndapî yilî u pyipe knî yi p:uu mî dyênê ngê, nipi dnyen:aa mbwaa ndanî. ¹⁴ Yepê, U tpile yilî yintómu l:âmo mî nê ngópu, yed:oo yi dyámê pee p:uu m:uu ndîî ngmê ghê wo, nté chedê ngê pyodo, yi pini ngê dómudómu myedê pyw:ângo. ¹⁵ Yepê, Yi p:aaani pi ngmê p:uu doon:aa dpodo, u mbwémê w:uu ka dpîmon:aa vuywo, ngmênê u dpodo u pywuu doo u ntââ yidpîmo a ngêêpî, nté pee tp:oo yidpîmo

†† 15:6 Luukî 19:10

pîpî. ¹⁶ Yepê, Ntini n:ii mbwêmê knî y:oo dnyimo a pyw:êmî, u yi u ngwo dpîmo kwo, Yi ntini my:aa ma, ngmênê doo u ntââ, yi ntini daapî ndîi. ¹⁷ Yepê, U nuw:o u kwo yimênê diyé wo, apê, Ng:aanî dómudómu. Apê, M:aa p:uu dpodo pyu knî y:oo dye ghi yintómu u ntââ ntini yiwunê pîpî ngmê. ¹⁸ Apê, M:aa ka p:o mênê lèpî, M:aa ka ala kópu an:uu vyi, M:aa, Chóó Lémi ka noo dono, nga myenoo dono. ¹⁹ Doo u ntââ ñm:ee ngê mēdaanî ya, ñmodo pyu ngê pyódu nédi. ²⁰ Yesu ngê yepê, Wod:oo kada a y:àngo, u mî ka p:o mē diyé wo.

Yepê, Chono dêpwo a m:ii, u mî ngê y:i a módu. Yepê, Tp:oo u mî ka ch:anê wo, u mî ngê mbêpê a puwâ, maa p:uu mîné pyódu ngê, tp:oo u kede paa t:àngo, dmi ngmidi kpo, n:uu kpââ pee p:uu dyíngo. ²¹ Yepê, Tp:oo ngê kwo, M:aa, Chóó Lémi ka noo dono, nga myenoo dono, doo u ntââ ñm:ee ngê mēdaanî ya. ²² Yepê, U mî u kwo daa nod:e wo, u dpodo pyu knî ye yepê, Ngomo k:oo kpídî mb:aa ngmê nya yó, lîmîlîmî ngê u mbwo nyi t:ee yó, yu dópo dê yuwo mye t:ee dóó, pi yintómu yi lama yaa we, Ala a tp:ee njini. ²³ Yepê, Pudumakó tp:oo n:ii p:uu ntênê yilí a t:a, ngmênê vya yó, kmaapî ndîi ngma a pwaa koo, ²⁴ mu kópu u díy:o a tp:ee na a ka kî pwene, kîmêdê pyidu, na a ka l:âmo a ngêpa wo, ngmênê até maa t:aa. † ²⁵ Yesu ngê yepê, Yi dini ghi ngê tp:oo kaa dpodo tēdê doo ya. Yepê, Dini ghi n:ii ngê p:o mēdoo a diyédiyé, maa p:uu apê, M:aa k:ii nyi ngomo k:oo lukwe u dnyengi ka kwo, lukwe díy:o ka yumu té, ka wéti té, ka kââkââ té. ²⁶ Yepê, U mî u dpodo pyu ngmê ka kpede mbê wo, u kwo póó wo, kwo, K:ii lukwe ngma a pyodopyodo, ló mâawe ngmêyi t:aa? ²⁷ Yepê, Yi dpodo pyu ngê kwo, M:wó kîmêdê diyé, mî ngê nté pee u l:êê díy:o ngmêkêdê l:âmo, mu kópu u l:êê díy:o dîmî pwene, mēkêda diyé, vyílo yi dnyengi ye kwo. ²⁸ Yepê, Tp:oo kaani d:ud:umbiy:e u mî ka nod:e wo, u yi u ngwo dêpwo kwo, Yi ngomo k:oo nî kee. Yepê, Wod:oo u mî kuwa u kwo a pwii wo, kwo, Ngomo k:oo a kee. ²⁹ U mî ka kwo, Kî m:aaani yilí kîné vy:ungo, m:uu wâpu noo dpodo. Kwo, Ngópu yilí dîpîngmê kn:aadi ngê, ngmênê yenté kópu a nga dipingmê d:uu ngê, nunukwéti a pyipe knî yi k:ii nmo myedipengmê kpo. ³⁰ Kwo, Ñm:ee ngê ñapî yilí tēli pyââ knî yi p:uu mî dyênê ngê. Dini ghi n:ii ngê p:o mēdê diyé, pudumakó u l:êê díy:o lukwe díy:o ngmêchi vy:a. ³¹ U mî ngê kwo, A tp:ee, al:ii dye ghi yintómu ng:ii nye tóó mo, tpile yilíni a ngópu a tóó, ñeni dé. ³² Kwo, Doo u ntââ m:wó módó daapaa t:aa, mu kópu u díy:o na a ka mîni pwene, kîmêdê pyidu, l:âmo mîné ngêpa wo, kîmêdê a pyw:oo. Yesu ngê Pádisi knî ye yepê, Nmyo yi pini tp:oo kaa ntee pini dé.

Lémi dódó pyu u mgongo danêmbum

16 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Ndáápi ngmê, u stówa ndîi ngmêdoo kwo. Yepê, Pini n:ii ngê yi stówa dpîmo y:enê, ndáápi p:uu dpîmo dpodo, u lémi u ndapí chóó dpîmo

† 15:24 Epeso 2:1,5; 5:14; Kílosa 2:13

pîpî. Yepê, Ndáápi ngê yi kópu u tuu kââ pee dini ghi n:ii ngê nyongo, ² stówa y:enê pyu ka pi ngmê dy:ââ ngê, kwo, A pwiyé we. Yepê, Ndáápi ka loo, ndáápi ngê kwo, Ngópu ngmêkídî ny:oo, lukwe díy:o a ndapí nye pîpî. A stówa k:oo tpile yilí mb:aamb:aa ngê nyi l:âmo té, n:aa dyede ngi, a p:uu mēdaanyi dpodo. ³ Yepê, Stówa y:enê pyu ngê ala kópu vyu, apê, A lémi ngê kuwa ka kapî nê, angenté waní pyódu. Apê, Nê pi vy:ee, mēd:aa kílí dpodo u ntââ, myenté doo u ntââ a nēni knî ye daanî:n:aa ndapí dmyinê, mywene a nga amî ghê. ⁴ Yesu ngê yepê, U kuwó dini ghi ngê nuw:o ghi ngma a pyw:àngo, apê, Pi yilí a pyipe ngê n:aa pyépi, dini ghi n:ii ngê a lémi ngê kuwa wa kaa nê, yi ngomo k:oo ngomo k:oo u nkwo anî:n:aa kmaapí. ⁵ Yepê, N:ii dé yi tp:uu yilí yi ndáápi u piy:e dnye kwo, yini knî ye pi dy:ââ ngê, yepê, A pwiyé dniye. Yepê, Ngmêngmênté doo taataa, stówa y:enê pyu k:ii tumutu-mu dpîmon:aa danêmbum. ⁶ Yepê, Stówa y:enê pyu ngê ngmê ka kwo, Ñm:uuni a lémi u piy:e a kwo, yonoy:a. Kwo, N:aa ngêépî ngi, puku yedê limoy:a módó n:aa vye, mwo mo u p:aa, mē limoy:a ñyóó modo kélí ngi. Kwo, Kópuni dí d:uu, pi ka nangê vyi. ⁷ Yepê, Myomoni ka kwo, Ñm:uu yono yonoy:a a lémi u piy:e a kwo, n:aa ngêépî ngi, puku yedê my:oo yonoy:a módó n:aa vye, mwo mo u p:aa, wolo yonoy:a ñyóó modo kélí ngi. Kwo, Kópuni dí d:uu, pi ka nangê vyi. Yepê, Stówa y:enê pyu ngê yinté doo kê, pi yilí u pyipe ngê u ngwo pyódu ngê.

⁸ Nmî Lémi ngê yi stówa y:enê pyu dono chaa kwólu, mu kópu u díy:o nuw:o ndîi u kópu yi d:uu ngê. Dyámê mbêmbê tpémi nuw:o ndîi mbêmbê yi chóó ye wunê vyuwo nyédi, ngmênê pywápê u yoo, nuw:o tēdê mbêmbê yi chóó ye wunê vyuwo nyédi.

⁹ Yi kópu u l:êê díy:o Yesu ngê yepê, Chóó Lémi nmyi pyipe ngê pyódu yó. Yepê, Ndapîni nmyi ngópu a tóó, ngópuch:anê yoo u ngwo dmyinê ngêépî dé, Chóó Lémi ngê u nkwo wa ngee nmyo, ya mb:aa n:ii chedê ngê daawa pyódu, u ngwo anmyimo pyw:ee ngmê. ^{††10} Yepê, Tpile pywupwi tēdê pi ngmanyi dy:ââ, u l:êê díy:o ndapí u kwo anyi y:oo, n:ii ka ndapí tēdê ngmanyi y:oo, daangmêwa mgîpa kwolo, u ntââ yi pini ka ndapí ndîi am:ii y:oo, myedaawa mgîpa kwolo. Yepê, Ngmênê n:ii ka ndapí tēdê ngmanyi y:oo, wa dóó ngi, ñapí wa mgîpa kwolo, yi pini ka ndapí ndîi nangmê y:oo, wamye dóó ngi. ^{††11} Yepê, Chóó Lémi ngê ngópuch:anê knî yi l:êê díy:o ndapîni nmyeda kê, ye daanmyi y:ee knomomê, anmyi mgîpa kalê knomomê, ye tpile mb:aa ndêndê nmye daawa a kê. ¹² Yepê, U ndapí wanmyi mgîpa kalê knomomê, ye tpile mb:aa nmye daamuwa a kê. ¹³ Yepê, Doo u ntââ pi ngmidi lémi miyó dé yi p:uu daadí dpodo. Yepê, Woni u kwo adí diya, woni u nuu u pi ngê adí ya, woni ka dnyinté adí ng:aa, woni u dnye mb:aamb:aa ngê adí nyêmî. Yepê, Doo u ntââ ndapí Chóó Lémi yi p:uu kwodonkwodo daanyi dpodo. Yepê, Chóó Lémi chââchââ ndîi kópu ngê nmye choo ya, ndapí kmênêkmênê tēdê kópu ngê nmye choo ya.

†† 16:9 Luukî 12:33-34; 14:12-14 † 16:10 Luukî 19:17-26

¹⁴ Yi danêmbum têtê Pádisi yoo ngmêdoo kwo, Yesu u danêmbum dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, dnye yu-muyumu, mu kópu u díy:o ndapî u yi mb:aamb:aa ngê y:e doo kwo. ¹⁵ Wod:oo Yesu ngê Pádisi knî ye yepê, Pi knî yi ngîma nmyi chóo nmyi pi dmi nmye kmîmî tumo, ngmênê Chóo Lémi ngê nmyi gha dmi u lama dé. Yepê, Kópuni nmyi gha vy:o dpo m:uu, ngmênê u kwo dono, mu kópu u díy:o pi knî yi nuu u kópu dé, Chóo Lémi ka ngmênê u kwo doo u nuu u kópu dé.

Yesu ngê Pádisi yoo yi ng:aa dmi u ngwo t:ângo.

¹⁶ Yesu ngê yepê, Dêêpî kópuni Mósisi ngê a d:êê too, kópuni Chóo Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo, dye ghi daadî pi knî ye yi kópu dyuu kînmyee a tpaê dé, myenmyee a tpiye dé. Yepê, Nmyi chóo nmyi dêêpî kópu dyuu pi knî ye myenmyee tpaê dé, nmyi pi dmi u ngwo nmyee a kmîmî, ngmênê yi dêêpî kópu dyuu yi châachâa pi knî ye doo u nt:âa ngê dpî pyódu, u nkwo nmyimo kéké dé, yi yoo kuwa nmyimo kapî dé. Yepê, Ngmênê Njon Baptist ngê kópu kamî kn:âa ngmê chópu. Yepê, Ala ngwo pi knî ye yenîmo, Nmyi dono a kuwo tóo, Chóo Lémi kóo k:oo ghê dmyeno. Yepê, Yi dono u nkwo wunê kuwokuwo tumo, a kadakada nyédi, apu, Chóo Lémi kóo k:oo nmî kee dmi. ¹⁷ Yepê, Ngmênê mbóo dyámê ntee chedê ngê ghêlî k:ii daawa pyaa knî, Chóo Lémi u dêêpî kópu dyuu ndêndê yinté chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Nmyi dono yilî daanmyinê kuwo knomomê, ye Chóo Lémi ngê yi dêêpî kópu dyuu mbêmê wa ndyîko nmyo, wamye kpada nmyo. ¹⁸ Yepê, Dyimê pyuwu nmye ngmênîné kuwo. Yepê, Yéyéé u dêêpî kópu dyuu ndêndê chedê ngê daawa pyódu, doo u ntâa myedaanmyi ngmêê ngmê. Yepê, Pini n:ii ngê u kpâm dpî kpîpî, yi pini ngê kn:aa pyópu kîmungê nya. Yepê, Yi pini ngê kn:aa pyópu muwa nya knomomê, ye daa yéyéé u kópu ayi d:uu, ngmênê pyâa ti u kópu ayi d:uu. Yepê, Myenté, pyópuni u moo ngê mwiyé dpî kpîpî, n:ii ngê yi pyópu wa nya, daa yéyéé u kópu ayi d:uu, ngmênê pyâa ti u kópu ayi d:uu. ††

Ndáápi pini dê Lasadas yi danêmbum

¹⁹ Yesu ngê Pádisi knî yi p:uu mgongo ngmê kwólu, yepê, P:êê nmye ngmênîné nj:ii, p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Pi miyó, woni ndáápi ndî, woni pinté. Yepê, Ndáápi u kpîdí mb:aa dé, u nté mb:aa, u tpile yilî yintómu mb:aamb:aa dé. ²⁰ Yepê, Pinté u pi Lasadas, ngópuch:anê, u pâa yimo vyi, dye ghi yintómu ndáápi u ngomo nkîgh:ê dpîmon:aa ya, y:i myedpîmon:aa dpî. ²¹ Yepê, U yi u ngwo doo kwo, Ndáápi ngê ngee nêne, nté kmononi d:uu kê, a ka a kê ngê, ngmênê yi ndáápi ngê dêdpîmo ngêêpî, u kwo myedaa ch:anê wo. Yepê, Doo dómudómu, mye mg:eme wo, k:omo tpile w:âa knî y:oo u yimo dnyimon:aa dêêdêê dé, ngmênê doo u ntâa daapodo ngm:ii kîgha dé, ndáápi ka myedaa ch:anê wo. ²² Yepê, Dini ghi n:ii ngê pwene, enjel knî y:oo Chóo Lémi kóo k:oo núw:o ngópu, Epîlaham u

nkîgh:ê mî yé ngópu, y:i doon:aa ya. Yepê, U kuwó dini ghi ngê ndáápi mye pwene, ntóo kmênê ngópu, yed:oo ndiya mî gho, wélîlî ndî mînê pyw:ângo.

²³ Yepê, Yi vvu wo, apê, Lasadas Epîlaham u nkîgh:ê moda tóo ó! ²⁴ Yepê, Wod:oo Epîlaham ka mbwolo, kwo, Kââkââ, nga d:oo ch:anê wo, u ntâa Lasadas anyinê dy:âa, mbwaa kuu k:oo kóo pyâa a kmênêkmênê, a dêê yedê wumî nkênkê kîgha, mu kópu u díy:o mgîní vyîmî ndî atéd:a pyw:oo, ndiya. ²⁵ Yepê, Epîlaham ngê kwo, A kee, dyámê mbêmê munyoo a ya, y:i nuw:o ngî kwéli. Kwo, Tpile mb:aa ngópu dêpwo a ghêdê, Lasadas u ya dono, tpile u ngópu dêpwo a ya. Kwo, Ala ngwo ya mb:aa até dumu pyw:oo, ngmênê anyinê wélîlî mgîní vyîmî. ²⁶ Myenté, kwo, nmî kélî ghê nkéli weelyunkoo ntee ghi ye tóo, y:i maa daa t:a. Kwo, N:ii ngê u yi adî kwo, Nmye nê lê, doo u ntâa, nmye daawa a lê, myenté n:ii ngê u yi amya a kwo, Al:ii nê lê, myedoo u ntâa, daawa a lê. ²⁷ Yepê, Ndáápi ngê kwo, Kââkââ, u ntâa Lasadas M:aa u p:o wanyi dy:âa, a mbwó y:i limi kiyedê tóo. ²⁸ Kwo, Ala kópu ye dp:uu vyi ngê, Nmyi mbwó nt:anê nangmê yâa, mînê wélîlî mgîní vyîmî. ²⁹ Yepê, Epîlaham ngê kwo, Kópuni Mósisi ngê a d:êê too, kópuni Chóo Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo puku yedê ka pyede. Kwo, M'wó knî y:oo dny:oo a kpâa dé. ³⁰ Yepê, Ndáápi ngê kwo, Kââkââ, kwo, yenté doo u ntâa, ngmênê pi kpêênî ngmêwa a pyidu, ye wa lê, yed:oo yi dono wa kée t:oo, a nt:anê daawa a yaa dmi. ³¹ Yepê, Epîlaham ngê kwo, Kópuni puku yedê a pyede daawa ny:ee t:oo, ye k:omo tpile pi kpêênî ngmêwa pyidu, u kwo myedaawa ng:aa mbê dmi, yi nuw:o dmi myedaawa ngmêê t:oo. ‡

Yesu ngê kópuni vvu, dono p:uu

Mátiyu 18:6-7,21-22; Mak 9:42

17 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Kópuni knî yi l:êê díy:o pi knî y:oo maa mb:aa wa kn:aadi ngmê, yi kópu dyuu maa nkîgh:ê adnyi kwo, ngmênê n:ii ngê yinté kópu yi máadi nkîgh:ê ngmada a ñeñe, yi pini d:ud:umbiy:e choo nkîngê. ² Yepê, Pini n:ii u l:êê ghi mbêmê pi kamî knî y:oo maa mb:aa wa kn:aadi ngmê, Chóo Lémi ngê yi pini dnyinté daawa kpada. Yepê, Pi knî y:oo yi pini mwiyé wo mgîmî ngópu, chêêpî pâa ndî nódo ngmêwo kudu ngópu, mbéli u kwo wumê kalê ngópu, ye yi dono ndî daapî d:uu ngê, Chóo Lémi ngê dpodombiy:e daapaa kpada. ³ Yepê, Nmyi chóo nmye dmyina a vvuwo.

Yepê, Nmyi mbwó ngê dono kópu angmê d:uu, ye u kwo dpî kwódu yó. Yepê, U dono dpo kuwo knomomê, ye u dono nmyi mbodo kn:âa vvuwo dpî kée yó. Yepê, Ntâa u ngwo nangê vy:u. ††⁴ Yepê, K:omo tpile wo ngmidî k:oo yi pini nmyi p:uu pyud:o adî dono knomomê, tpée kópu pyud:o wa vyi knomomê, nmyewo, Dî kn:aa-di, daamunî d:uu, ye u dono nmyi mbodo kn:âa vvuwo pyud:o dpî kée yó, mênangê ngî. Yepê, Ntâa u ngwo myenangê vy:u.

† 16:17 Mát 5:18 †† 16:18 Mak 10:11-12; 1 Kódin 7:10-11

‡ 16:31 Njon 11:44-48 †† 17:3 Mát 18:15-17

Yesu ngê kópuni vynu, kêlîmî p:uu

⁵ Yesu u dyépi knî y:oo nmî Lémi ka kwo, Nmî kêlîmî ndîî ngê pyódu ngi. ¹⁶ Nmî Lémi ngê yepê, Lukwe dîy:oo nmyi kêlîmî daa ndîî tp:oo? Yepê, Chipa w:uu u mênê w:uu n:ii a kwo, yi tpile daa ndîî tp:oo, apii? Yepê, Nmyi kêlîmî wo yintoo, ye kí nkêpe ka pîdmyi vyi ngmê, Kada yéni, nt:ee nyi ghê, yepê, yi kópu ntênê paa d:uu, nt:ee paan:aa ghê. ††

Yesu ngê u yoo yi pi dmi kmîmî u ngwo ye kwódu ngê

⁷ Yesu ngê u yi dêpwo kwo, A yoo knî y:oo yi pi dmi dny:oo kmîmî dé, yi kópu u l:êê dîy:oo dyimê pywuu ye ngmê y:àngo, yepê, Pi mupwoknî ngmê yâpwo tédê adnyin:aa dpodo. Yepê, Lukwe, ntumokwodo yi pini ngê u kpâm ka wa vyi, kwowo, Chi lîme, nté n:aa ch:eech:ee? ⁸ Yepê, Kêle. Yepê, Yi pini ngê u kpâm ghee knî p:o kada wa kaa té, u kpâm ka kwowo, Chin:aa nté ch:eech:ee, kuwó nîné kwo. Yepê, Yi pini p:o dini ghi n:ii ngê wa t:aa, nté tpyópu ndiya wa m:uu, lukwe, u kpâm wa chaa kwolo, kwowo, Y:ay:a chi pwiyé? ⁹ Yepê, Kêle, u dpodo y:i a tóó. ¹⁰ Yepê, Nmyo myenté dé. Yepê, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu yintómu wanmyi châpu t:oo, ye nmyi chóó nmyi pi dmi nangê knî. Yepê, Ala kópu dpî vyi yó, Dpodoni nmo a kpo, vyîlo yidu dóó, daa chaa kîgha u dpodo yidu dóó.

Yesu ngê pi y:a u ngwo pyi ngê n:ii knî yi p:uu too pee mbii leprîsi doo ya

¹¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Njedusalem dnye lêpî, Nkálili Wee Samédiya Wee yi kêlî ghê dnye paa. ¹² Daa kêmakêma p:aa ngmê dnye taataa, pi y:a maa p:uu a pyódu ngópu, too pee mbii leprîsi ye doo ya. Yi pini y:a knî y:oo Mósisi u dêêpî kópu dyuu châpu ngópu, Yesu p:uu yi nkîgh:ê daa nî dniye, ¹³ dpodombiy:e u kwo mbó dniye, kwo, Yesu, nmî lémi, nga dp:oo ch:anê dniye? ¹⁴ Yesu ngê yi m:uu too, yepê, Njedusalem lee dmyeno, kpêê yiyé pyu ngê amî m:uu nmyo, wod:oo kada a y:ee ngópu. Maa p:uu too pee mbii yi p:uu machedê ngê pyodo. ¹⁵ Yi vy:oo pi ni ngmê ngê dini ghi n:ii ngê a w:ee ngê, apê, Aténgê dî pyiyé, mêtê diyé wo, Chóó Lémi dpodombiy:e tââ doo chaa kîgha. ¹⁶ Yesu yu km:ee dyimê wo, doo kwunokwuno. Yi pini daa Nju pi, Samédiya pi. ¹⁷ Yesu ngê pi knî ye yepê, Pi y:a kîdî pyi, angênê mêtê chu. ¹⁸ Yepê, Lukwe dîy:oo Chóó Lémi u yoo vy:oo pini chu knî y:oo, Chóó Lémi doon:aa kwuno ngópu, kn:aa p:aani pi ngmê ngê u mo até d:uu kwuno. ¹⁹ Wod:oo Yesu ngê kwo, Gh:êêdé, kada a yéni, ngêlîmî u l:êê dîy:oo chi pyiyé.

Chóó Lémi ngê dini ghi n:ii ngê u yoo chóó ada a y:enê

Mátiyu 24:23-28,37-41

²⁰ Pádisi knî ngmê Yesu ka póó dniye, kwo, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ chóó anté dini wa chaa? Yesu

† 17:5 Mak 9:24 †† 17:6 Mát 17:20; 21:21 ‡ 17:12 Lev 13:45-46 †† 17:14 Lev 14:1-4; Luukî 5:14 †† 17:16 Njon 4:9

ngê yepê, Chóó Lémi u yoo y:enê doo u ntââ ngwolo ngê daanmyi m:uu ngmê. ²¹ Yepê, Doo u ntââ pi ngê daawa vyi, Al:ii kn:ââ kédê chaa, ó mwi kn:ââ kêda chaa, mu kópu u dîy:oo wod:oo yi kópu nmyi vy:oo ka tóó.

²² Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dîyo Chóó Lémi u Pi Ndêndê wanmy:uu tpy:oo ngmê, anmyi t:âât:ââ, ngmênê lîmîlîmî ngê daawa t:aa.

²³ Yepê, Dye ghi knî ngmê ngê pi knî y:oo ala kópu nmye wa vyi ngmê, nmyewo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê al:ii ka tóó, ó mu p:aani kîyedê tóó. Yepê, Ye n:uungmê ng:aa mb:anê, yi nangmê nî. ²⁴ Yepê, Daa p:aa ngmîdi tpémi y:oo Chóó Lémi u Pi Ndêndê wa m:uu ngmê, ngmênê pi yintómu knî y:oo wa m:uu ngmê. Yepê, Lîmî ntee dpî pywâlî, pi yintómu knî y:oo ntee dpî m:uu ngmê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê yinté amye m:uu ngmê.

²⁵ Yepê, Ngmênê ala dini ghi u yoo knî y:oo mwiyé wa mb:ii ngmê, dono u ngwo wa d:uu ngmê.

²⁶ Yepê, U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé. Wéni n:ii ngê amêdê diyé, pi lama daadî ya. Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo ntee doo a kwo, wéni n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé, yoo yinté amyaa kwo. ²⁷ Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo dêdnyimo a nkîngê, dnya a kmaapî, dnya a mbwaa ndanî, dnyimo a yéyéyé, u dî wéni n:ii ngê Nówa p:uu nkéli k:oo wo dniye, wo yéli vyi ngê vyâ. ²⁸ Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo daa yi lama ntee a pw:oo dniye, Loté u dye ghi ngê mye yinté. Yepê, Yoo dnya a kmaapî, dnya a mbwaa ndanî, dnya a tpile pywupwi, dnya a nté woo kapî, dnya a ngomo wuwó. ²⁹ Yepê, Wéni n:ii ngê Loté ngê Sodom a kuwo ngê, ndê mbóó p:uu ngma a ndê wo, yi p:aani d:ud:umbiy:e a vuywó ngê, pi yintómu ma too. ³⁰ Yepê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé, mye yinté, yoo dono daa yi lama yi kpadakpada tédê wa lee dmi.

³¹ Yepê, Yi wéni ngê n:ii u ngomo maknopwo adî ya, lîmîlîmî ngê dpî mbêpê we, u ngomo k:oo mêtîngê kee, u tpile kîdangmên:aa ngî. Yepê, Myenté pini n:ii u yâpwo tédê adîn:aa dpodo, u p:o mêtîngê diyé, u tpile kîngmê nya, lîmîlîmî ngê dpî mbêpê we. ³² Yepê, Loté u kpâm p:uu nuw:o ngî kalé yó, pyópuni mêtê diyé wo, apê, A p:aa ndê ngê modo pîpî, u ngwo pwene.

³³ Yepê, N:ii chóó u ghê p:uu adî nuw:o, u ghê l:âmo wa a ngee, n:ii u ghê p:uu daadî nuw:o, ghê ndêndê wa a pyw:oo. ³⁴ Yepê, Yi mgîdî ngê pi miyó ngmîtédmîno adpî dpî, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê. ³⁵ Yepê, Pyââ miyó adpî ghee, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê.

³⁶ Yepê, Pi miyó yâpwo tédê adpî dpodo, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê. ³⁷ Yesu ka p:uu ndiye pyu yoo u kwo póó dniye, kwo, Nmî Lémi, yi kópu ló y:i wa pyódu? Yesu ngê yi póó ye daa vyâ, ngmênê ala mgongo ye yi kwólu, yepê, Chaapyu w:uu nt:ee ngmanmyi m:uu ngmê, anmyinê w:ee ngmê, anye, mgomo k:ii a kwo. Yepê, Doo u ntââ yi kópu daanmyi kn:aadi ngmê.

††† 17:20 Njon 3:3; 18:36 ††† 17:22 Luukî 21:7-8 § 17:31 Mak 13:15-16

Kóté y:enê pyu dono u mgongo danêmbum

18 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, u nt:u kópu, dye ghi yintómu Chóó Lémi ka dny:oo ngêpê, kîngí yé ngmê. ¹²Yepê, P:aa ngmê, kóté y:enê pyu ngmêdoo ya, Chóó Lémi dèdpîmo châachââ, yoo myedèdpîmo châachââ. ³Yepê, Yi p:aaani kuknwe ngmêdoo ya, pi ngmê ngê u tpile knî mwiye ngma a t:âmo ngê. Yi kuknwe kóté y:enê pyu ka dpîmo lêpî, kópu, Ngee nédi, pini n:ii ngê a tpile t:âmo too, u kwo vyi ngi, a ka mêdê kê téne. ⁴Yepê, Dye ghi daadî kóté y:enê pyu ngê yi kuknwe dèdpîmo ngêêpî, u kuwó dini ghi ngê apê, K:omo tpile Chóó Lémi dîní châachââ, yoo myedîní châachââ, ⁵ngmênê kî kuknwe ngê dya yono a ka dê chedê, a ngîma dê kaalî, ala ngwo n:aa ngêêpî, yi kpáapi n:aa kóté kîgha, kuknwe ka u tpile yintómu u kwo mêwunê diyédiyé kîgha. ⁶Nmî Lémi ngê yepê, Kópuni yi kóté y:enê pyu dono ngê vyu, yi kópu p:uu dmyinê nuw:o. ⁷Ye póó wo, yepê, W:êênî mgîdî vy:o Chóó Lémi ka chóó u yoo adnyi ngêpê knomomê, lukwe, u kwo wa ch:anê dmi, ó daawa ch:anê dmi, lîmîlîmî ngê wa ngee té, ó daawa ngee té? ^{†18}Yepê, Mgî daawa puwâ, lîmîlîmî ngê wa ngee té. Yepê, Ngmênê dini ghi n:ii ngê amênê diyé, a yoo vy:o pi yémi adî kwo. Yepê, Kuwa yéli y:oo kîngí chedê nmyo. Yepê, Yi kuknwe dmyina a nj:ii, ngêpê tédê chaa dmyinê chedêchedê, Chóó Lémi ngê u ngwo wa a ngee nmyo, wo yéli wa dèê dmi, daawa chedê nmyo.

Pádisi pini dê tákisi ngêêpî pyu yi mgongo danêmbum

⁹Yélini y:oo apu, Nmo mb:aamb:aa dé, wo yéli dono dé, yi yéli yi p:uu Yesu ngê mgongo ngmê kwólu, ¹⁰yepê, Pi miyó, Chóó Lémi u ngomo k:oo ngêpê tédê lee knopwo, woni Pádisi, woni tákisi ngêêpî pyu. ¹¹Yepê, Pádisi ghêêdî wo, yoo yi ngîma u mo mîné ghê wo, alanté doo ngêpê, Chóó Lémi ka kwo, Mw:ââkó a Lémi, dye ghi yintómu nyinê ngêêpî noo, u l:êê díy:o a l:êê ghi mb:aamb:aa dé, pi yilí ntee, d:aa yinté, d:aa kmungo pyu, d:aa kêémî kapî pyu, d:aa pyââ ti pyu, d:aa kí tákisi ngêêpî pyu ntee pini. ^{†12}Kwo, Wiki yintómu knî yi k:oo wo miyó dê yi k:oo nté dîní pîpî ngê, nga u ngwo nîné ngêpê yédi. Kwo, Ntini n:ii dpo pyw:oo, dîní mgîpa kîgha ngê, dyuu y:a dp:o pyidu, yononi mb:wó nmodo pyu knî ye dpî y:oo. ^{†13}Yesu ngê yepê, Pádisi yinté doo ngêpê, ngmênê tákisi ngêêpî pyu mwa-da y:i u mo a ghê wo, u dono knî yi l:êê díy:o k:ame doo kwo, tpéé kópu yilí doo tpapê, mbodo a ny:ii ngê, Chóó Lémi ka kwo, A Lémi, nga d:oo ch:anê wo, a dono yilí nguwo wanyi kée té? ¹⁴Yesu ngê yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Tákisi ngêêpî pyu u dono yilí p:ee chedê ngê pyodo, ngmênê daa Pádisi, mu kópu u díy:o n:ii ngê chóó u pi a kmîmî ngê, Chóó Lémi ngê yi pini u pi tédê ngê wa a pyódu, n:ii ngê chóó u pi wunê

ghîpîghîpî ngê, Chóó Lémi ngê yini u pi ndî ngê wa pyódu.

Pi knî y:oo yi tp:ee dmââdîma Yesu ka u ngwo úuw:o tumo

Mátiyu 19:13-15; Mak 10:13-16

¹⁵Pi ngmê knî y:oo yi tp:ee mbópó Yesu ka a úuw:o tumo, apê, Kóó yi mbêmê nyi yé ngê, ngmênê Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo yi m:uu tumo, ye kwódu ngópu. ¹⁶Ngmênê Yesu ngê yepê, A ka a úuw:o teñe, ye namê kwódu yé, mu kópu u díy:o tp:ee dmââdîma ntee yéli Chóó Lémi ngê chóó adî y:enê dé. ¹⁷Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, yepê, Tp:ee ngê u mî u dnye ntee a nyêmî ngê, n:ii ngê Chóó Lémi u dnye yinté daadî nyêmî, Chóó Lémi ngê yi pini wa mb:ii, kóó k:oo daawa kââ.

Ndáápi ngmê u danêmbum

Mátiyu 19:16-30; Mak 10:17-31

¹⁸Kada pini ngmê Yesu ka póó wo, kwo, Nmî ndiye kîgha pyu mb:aa. Kwo, Ló kópu ngmanî d:uu, ghê kamî u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu? ¹⁹Yesu ngê kwo, Lukwe díy:o mb:aamb:aa u pi a pyimo chi t:oo? Kwo, Pi mb:aamb:aa daangma a tóó, Chóó Lémi mu ngmîdi yi mb:aamb:aa. ²⁰Kwo, Dêêpî kópu dyuu lama a kwo, kwo, Pi u kuwó nangmê pwiye, pi nangmê vy:a, pi u tpile nangmê t:âmo, pi nangmê yipe, mye mî chi châachââ dé. ^{†21}Yi pini ngê kwo, Tp:ee tédê noo a ya, yi kópu dyuu noo a châachââ, ala ngwo myenî châachââ té. ²²Yesu ngê yi kópu yi nyongo, kwo, Kópu mu ngmîdi chuungê d:uu ngê, tpile yilíni ngópu a tóó, ngópuch:anê knî ye nyi yéepi, yed:oo dpo ngm:êê nédi, cha a yâmuyâmu nê, kwo, ya mb:aa mbóó p:uu u ngwo anyimo pyw:oo. ^{†23}Dini ghi n:ii ngê yi pini ngê yi kópu nyongo, u gha dono ngê pyodo, mu kópu u díy:o ndáápi ndî, u tpile yilí.

²⁴Yesu ngê a w:ee ngê, apê, Wu pini u tpile yilí yi p:uu a nuw:o, wod:oo pi knî ye yepê, N:ii ndáápi ndî, a maa p:uu paa dpodo ndî ngê u kwo wa pyódu, Chóó Lémi kóó k:oo angênté amî ghê. ²⁵Yepê, Mbwêmê ndî, tee kn:ââ puu u mênê daawa kee, yepê, myenté Chóó Lémi kóó k:oo ndáápi d:uudpî ghê. ²⁶N:ii knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, noko yepê, Wu lónté kópu? Noko yepê, Ndáápi yoo Chóó Lémi kóó k:oo daangmêwa ghê knomomê, ye n:uu ngmê u ntââ y:i amî ghê? ²⁷Yesu ngê yepê, Doo u ntââ Chóó Lémi kóó k:oo pi chóó daangmêmî ghê, ngmênê Chóó Lémi chóó u ntââ, pi chóó kóó k:oo wa kââ. Yepê, Kópu yilí yintómu Chóó Lémi u ntââ.

²⁸Pita ngê Yesu ka kwo, Mâawe. Kwo, Nmî p:aa dmi nmo kuwo too, anmîné yâmuyâmu ngi. ²⁹Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, pini n:ii ngê a l:êê díy:o u p:aa dpo kuwo, u kpâm ghee knî dpo kuwo té, u tîdê mbwó yoo dpo kuwo té, u pye mî dpo kuwo dé, ³⁰yepê, yi pini ngê yinté tpile mē yilí ala dini ghi ngê amédé pyw:oo, mu dini ghi ngê ghê kamî

† 18:1 Lóma 12:12; Kílosa 4:2; 1 Tes 5:17†† 18:7 Tpyuu 6:9-11 † 18:11 Luukî 16:15 †† 18:12 Mát 23:23,28

‡† 18:20 Ex 20:12-16; Deut 5:16-20 ‡†† 18:22 Mát 6:20; Luukî 12:33

amyemînê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.

Yesu pyolombó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátíyu 20:17-19; Mak 10:32-34

³¹ Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó kn:aa núw:o too, yi mo yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ala ngwo Njedusalem nmo lêpî té, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo Chóó Lémi u Pi Ndêndê p:uu kópuni a d:êê tumo, yi kópu yilí y:i wumê ntiyentiye té. ³² Yepê, Lóma tpémi yi kêê k:oo wa kaa nê, wadnyi nkwitinkwiti nê, a p:uu wadnyi peede tpapê, a p:uu wadnyi tpyîpwi. ³³ Yepê, Wadnyi kpakakpaka nê, wa vya nê, ngmênê wo pyoloni ngê wamênî pyidu. ³⁴ P:uu ndiye pyu knî y:oo yi kópu dyuu d:ud:umbiy:e dêpê w:ee tumo, apê, Lukwe dîy:o kînté nmo a mbumu. Apê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u pi ndîi ngê wa pyódu, dono daawa a pyw:oo. Yinê ye ngmee u kópu ye yi vvu, dêpê w:ee ngópu.

Yesu ngê ngwolo kopwe ngmê pyi ngê, Njédikó

Mátíyu 20:29-34; Mak 10:46-52

³⁵ Daa kêmakêma Yesu p:uu Njédikó dnye taataa, maa nkîgh:ê pi ngmêdoo ya, ngwolo dê kopwe dê. Daa dpodo u ntâa, dye ghi yintómu maa nkîgh:ê dpîmo ya, pi knî ye ndapî dpîmo dmyinê. ³⁶ Dini ghi n:ii ngê yoo u nkîgh:ê doon:aa lêpî, yi dnye dmi yi ny:ee too, ye póo wo, yepê, Lukwe ngmêdê pyódu? ³⁷ Kwo, Yesu Nasalet pi kîyedê pwiyé knî. ³⁸ Wod:oo dpodombiy:e ka wo, kwo, Yesu. Kwo, N:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, Dépidi ntee pini, u ntâa nga wanê ch:anê? ³⁹ K:omo tpile yélini u kada dnye kwo, u kwo a tpêpwo dniye, kwo, Tumu chi ya, ngmênê yi dnye dmi daa nyongongo, dpodombiy:e modoo kâa, kwo, Dépidi ntee pini. Kwo, U ntâa nga wanê ch:anê? ⁴⁰ Wod:oo Yesu ngê paa u dí puwâ, yepê, Kî pini a ka a núw:o yó. Dini ghi n:ii ngê u kwo a núw:o ngópu, Yesu u kwo póo wo, ⁴¹ kwo, Lukwe nga ngmanî mdo? Yi pini ngê kwo, A Lémi. Kwo, U ya a nga a kwo, Yélí m:aa m:uu. ⁴² Yesu ngê kwo, Yélí mê mwini. Kwo, Ngélimî mbêmê chi piyiyé. ⁴³ Wod:oo yi ngwo yélí mê módu, Yesu u kuwó mye ghê wo, Chóó Lémi doo chaa kîgha. N:ii knî y:oo m:uu ngópu, Chóó Lémi myednye chaa kîgha.

Sîkiyîs u danêmbum

19 Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Njédikó taa dniye, tákisi ngêêpî pyu yoo yi kada pini ngê yi nyongongo, apê, Yesu Nasalet pi kêdê t:aa. ² Yi pini u pi Sîkiyîs, ndáapi pâa ndîi. ³ U yi u ngwo doo kwo, Yesu nî m:uu, ngmênê u kwo, angênté pini, ngmênê pi ghi dêêkwé-dí, pi knî yi vy:o a dêê wo, ⁴ wod:oo mbêpê a puwâ, Yesu u kada maa nkîgh:ê yi ngmêmî vy:ungo. ⁵ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu yi yini km:ee lee dniye, yi vvu dniye, apê, Sîkiyîs yi nkwo doo mu kwo. Yesu ngê kwo, Sîkiyîs, lîmî k:ii a ghidi, awêde nmyi ngomo k:oo nîmo dpî. ⁶ Wod:oo Sîkiyîs u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, lîmîlîmî ngê a ghêpê wo, Yesu kóo mgîmî ngê, kwo, A p:aa pee lee kmêle. ⁷ Njédikó tpémi yélini y:i doo kwo, dnye nuu mbumu, noko yepê, Lukwe dîy:o kî pini pi dono u p:aa

pee a lêpî. ⁸ Wod:oo Sîkiyîs mî ghê wo, nmî Lémi ka kwo, Nmî Lémi. Kwo, Tpileni yilí a ngópu a tóo, dyuu miyó ngê wanî pyódu, woni dyuu ngópuch:anê knî ye wanî y:oo, woni dyuu a ka wa a mbêpê. Kwo, N:ii dé wunê nî dóo too, yi ndapî nê t:âmo too, ntémwi nê t:âmo ngê, yi ntémwi ye mêdaani y:oo, ngmênê páadi páadi ye am:aa y:oo. ⁹ Yesu ngê kwo, Chóó Lémi ngê awêde da ngee ngi, nono yilí dí chedê té. Pi knî ye yepê, Nmyi mo dp:ee Epîlaham u yoo vy:o yélini, ala pini mye Epîlaham u tii nedê pini ngmê. ¹⁰ Yepê, Yélini y:oo maa kn:aadi ngópu, vyílo yi yélini yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê u Pi Ndêndê nmyi vy:o u ngwo a dy:âa ngê, kwo, Chin:aa nmy:uu dé, a kêê k:oo myechin:aa kapî dé. ††

Yesu chóo u yoo y:enê p:uu u ngwo doo mgongo

Mátíyu 25:14-30

¹¹ N:ii knî y:oo yi kópu dyuu ny:ee tumo, yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Daa kêmakêma Njedusalem nmo taataa té, Chóó Lémi ngê Yesu nmî king ngê u ngwo wunê pyépi. Yesu u lama doo ya, daa yi ngwo king ngê anî pyódu, wod:oo yi kópu p:uu mgongo ye ngmê kwólu, ¹² yepê, Lémi ngmê, king ndîi ngê a ngmîdi ngê, pi knî ngmê u kwo dy:âa too, yepê, Yi lémi dpo pwiyé we, chóo u yoo yi king ngê wanî pyódu, u kuwó dini ghi ngê amê diyé, chóo u yoo adîn:aa y:enê dé. ¹³ Yepê, Kada ghêlî dêpê y:ângo, u dpodo pyu y:a knî a danê too, nkól pee ngmêngmênté ye y:ângo, yi nkól pee yi pywuu ndîi dé, d:âa pyile yi dpodo u pywuu ntoo, nkól pee ngmê u pywuu mye yintoo. Yepê, Yi lémi ngê u dpodo pyu knî ye yepê, Ndapîni nmye d:a kê té, dpî dpodo kalê tóo, a l:êê dîy:o knî mu u ngwo dpî kmênê yó, u dí dini ghi n:ii ngê amênê diyé. ¹⁴ Yesu ngê yepê, Wod:oo kada a y:ângo, kn:aa dyámê pee p:uu king ndîi ka loo. Yepê, Chóó u dyámê tpémi ye diya wo, wod:oo kópu u kuwó dy:âa ngópu, king ndîi ka kwo, U yi nmo daa kwo, Yi pini nmî king ngê pyaa we. ¹⁵ Yepê, Ngmênê king ndîi ngê yi kópu daa nyongongo, yi pini yi king ngê pyódu ngê. Yepê, U kuwó dini ghi ngê u dyámê pee p:uu mêtê diyé wo, u dpodo pyu y:a knî até yedê danê too, ye póo wo, yepê, Ndapîni nmye nê kê too, nmyi dpodo kalê tumo, ndapî yémi u ngwo m:ii kmênê ngópu? ¹⁶ Yesu ngê yepê, Mwiyémiyénî u kwo loo, kwo, A lémi, nkól peeni a ka nyinê kpo, mê y:a u ngwo nê kmênê ngê. ¹⁷ Yi lémi ngê kwo, Y:ay:a chi pwiyé, nyi dpodo pyu mb:aa. Kwo, Daa ndîi dpodo nga yinî kpo, yi dpodo mb:aamb:aa ngê nyi dóo, p:aa y:a knî yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. ¹⁸ Yesu ngê yepê, Myomoni u nkwo u kwo até yedê loo, kwo, A lémi, nkól peeni a ka nyinê kpo, mê limi u ngwo nê kmênê ngê. ¹⁹ Yi lémi ngê kwo, P:aa limi knî yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. ²⁰ Yepê, U kwo m:uu até yedê loo, kwo, A lémi, nkól peeni a ka nyinê kpo, mê ala, kînoo ng:uu néne. ²¹ Kwo, Nga nî nkîngê mbê wo, mu kópu u dîy:o a lama ka tóo, d:ii dóo u pi, nê, Ndapî l:âmo wanê ngee, nê, angênté a ka wa t:aa. Kwo, Pi knî ye ntooni nye yémî ngê, daa yintoo mêtînyinê pwapî ngê, pâa ndîi yinyinê

† 19:8 Ex 22:1 †† 19:10 Njon 3:17; 1 Tim 1:15 ‡ 19:14 Njon 1:11 †† 19:17 Luukî 16:10-11

pwapî ngê, ntini woo n:ii d:ii kapî ngê, vyîlo y:ee pîpî ngê. ²² Yepê, Yi lémi ngê kwo, Nyi dnyinté dpodo pyu. Kwo, Nyóó ngópu knî yi l:êê dîy:o n:aa kpadakpada ngi. Kwo, Lama ngee tóó, d:aa dódó u pi, pi knî ye ntooni n:aa yémî ngê, daa yintoo mēyinîné pwapî ngê, ntini woo n:ii dîni kapî ngê, vyîlo yinî pîpî ngê. ²³ Kwo, Lukwe dîy:o a ndapî, ndapî u ngomo k:oo dipi yó, ndapî knî m:uu pîni puwâ. ²⁴ Yesu ngê yepê, Yélini yoo y:i dnye kwo, yi lémi ngê yepê, Nkól pee kwulo a ngee yó, pini n:ii u ngópu y:a a tóó, u kwo y:ee yó. ²⁵ Yesu ngê yepê, Yi yéli y:oo yi lémi ka kwo, Nmî lémi lukwe dîy:o? Kwo, U ngópu y:a ka tóó. ²⁶ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê, N:ii u ngópu tpile yilî a tóó, mu dini ghi ngê knî m:uu wa a pyw:oo, n:ii u ngópu tpile pyile njini a tóó, yi tpile knî yi l:âmo wa a ngee té. ²⁷ Yepê, N:ii knî y:oo a wépi pwaa ngópu, apê, Nê nmî king ngê kîngî pyódu, yepê, a ñuw:o tóó, a ngópu anyi vya tóó.

²⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê danêmbum ye a kêlî ngê, kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lêpî, p:uu ndiye pyu yoo yi kada doo kwo.

Njedusalem u ngwo vy:êê ngópu

Mátiyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Njon 12:12-19

²⁹ Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Njedusalem ghêlî daa nî dniye, yi kada p:aa miyó doo ya, Petani p:aani dê Petepake, mbu y:i ngma a kwo, u pi Olipi, mu kópu u dîy:o nté kn:ââ kpê yi mbwini mbêmê ngmêdoo ya, yi yini yi pi dmi mye olipi. Dini ghi n:ii ngê yi mbwini mbêmê kee dniye, Yesu ngê p:uu ndiye pyu kada miyó kââ, ³⁰ yepê, Mu p:aani nmî kada choo kwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê y:i dpo taataa mo, ndonki tp:oo dpo mumu ngmê, yedê ñedê a t:a. Yepê, Yi ndonki tp:oo pyipwo pi doongmê yaa wo. Yepê, Dpo pywâlî nyoo, a ka dpo ñuw:o nyoo. ³¹ Yepê, Pini n:ii ngê dpo dê vyi knomomê, Ndonki tp:oo lukwe dîy:o dpo ñeñe ngmê, yepê, ala kópu u kwo dpî vyi nyoo, kwipi, Nmî lémi ngê u yi u ngwo wunê kwo. ³² Pini n:ii dê Yesu ngê dy:ââ doo, yi p:aani lee knopwo, ndonki p:uu kópuni ye vyu, yinté a pyw:ee ngópu. ³³ Yedêni ndonki nódo doo ya, dini ghi n:ii ngê k:ââ ghi p:uu dpîmo a pywâlîpywâlî, yi ndonki chóó knî y:oo yepê, Lukwe dîy:o dpo pywâlîpywâlî ngmê. ³⁴ Yi tpódu y:oo yepê, Nmî lémi ngê u yi u ngwo wunê kwo. ³⁵ Wod:oo Yesu ka ñuw:o ngópu, yi nkuwo kpîdî dê yi mbwo a ngee dumo, ndonki pyipwo talê du-mo, Yesu pyipwo u nkwo yaa wo. Kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lêpî, maa p:uu ndonki ngê Yesu doo dnyinédnyinê. ³⁶ King ntee dnyimo chââchââ, Yesu yinté mye châpu ngópu, woni knî y:oo yi nkuwo kpîdî a ngee tumo, Yesu u kada maa p:uu talê tumo. ³⁷ Dini ghi n:ii ngê mbu vuywo a ghêpê dniye, Njedusalem u nkîgh:ê, yélini yilî u kwo dnye kêlîmî, yi yéli y:oo Chóó Lémi dpodombiy:e dnye kwunokwuno, myednye chaa kîgha, mu kópu u dîy:o Yesu ngê kópu ndîi yilî yi ngópu mwiyé a d:uu too. ³⁸ Kópu, Munmîkó Nmî king. Kópu, Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi ngê nyinê loo. Kópu, Chóó Lémi ngê nmî Mbwámê ngê a pyó-

† 19:26 Mát 13:12; Luukî 8:18 †† 19:36 2 Kings 9:13

du nyoo, chaa kîgha koo. ³⁹ Wod:oo Pádisi knî ngmê, yélini yoo vy:o dnya a kwo, Yesu ka kwo, Kî pini, m:uu ndiye pyu knî y:oo lukwe dîy:o a chaa kîgha ngi. Kwo, Ye kwódu ngi. ⁴⁰ Yesu ngê yepê, Doo u ntââ ala p:aani módó daanî vy:u. Yepê, Tumu wo pyede, ye chêêpî knî y:oo y:oopê chaa kîgha nê.

Yesu Njedusalem tpémi yi dîy:o u ngwo doo mbê

⁴¹ Yesu p:uu Njedusalem modnyen:aa lêpî, Yesu ngê Njedusalem doo y:enê, u nuw:o p:uu doo kwo, u yoo u kwo ch:anê wo, wod:oo yi l:êê dîy:o doo mbê, myedoo tpyóókaa yiyaa, ⁴² apê, Ayii! Njedusalem tpémi ee! Apê, Lukwe dîy:o my:oo nmye pyede, daanmyi mya nê. Apê, Kópuni a nga wanmyi d:uu ngmê, M:aa ngê ntââ nmye wa a vy:u. Apê, Awêde wodmyi mya nê, ye pîdmyi châpu nê, M:aa ngê a ntââ nmye daapêdê vy:u. ⁴³ Apê, Mu dini ghi ngê Lóma lede knî y:oo nmyi p:aa téli k:oo wa kaa ngmê, mbwa pw:ono maa ngmê wa a yé ngmê, mbêmê u ngwo wa lóó dmi, ⁴⁴ d:ud:umbiy:e wa vya nmyo, nmyi ngomo dé, nmyi p:aa u mbwa dé d:ud:umbiy:e wa dyênê t:oo, wa pwaa t:oo, chêêpîni knî y:oo nmyi wó tumo, yi p:uu ngmîdi myedaadî ya. Apê, Yi kópu nmye wa pyódu, mu kópu u dîy:o nmyi Mbwámê dpîp:e mya ngópu.

Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo u ngwo kee dniye

Mátiyu 21:12-17; Mak 11:15-19; Njon 2:13-22

⁴⁵ Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yimî kee dniye, apê, Pi knî y:oo tpile tp:oo mu pywupwi t:oo, kpêê yiyé u l:êê dîy:o. Apê, Yélini al:ii a dpodo nyédi, yoo mu dódó t:oo, yi ndapî mu chedêchedê t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê a pw:oo too, ⁴⁶ Chóó Lémi u kópu Yisaya ngê n:ii a d:êê ngê, yi kópu ye vyu, yepê, Puku yedê ala kópu mu tóó, A ngomo kwéli a kwo, ngêpê têtê ngê choo ya, yepê, ngmênê kpaa têtê ngê dmye pyódu ngmê. ⁴⁷ U kuwó wéni knî yi k:oo Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo doo ndiye kîgha dé. Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo, yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii, u yi y:e doo kwo Yesu nmî vy:a, ⁴⁸ ngmênê doo u ntââ ngê ye pyodo, mu kópu u dîy:o pi yintómu u kwo dnye ng:aa, kada pini knî y:oo u mo dêpê pyw:ee ngópu. ⁴⁹

Yesu pini n:ii u pi mbêmê doo dpodo

Mátiyu 21:23-27; Mak 11:27-33

20 Wo ngmê ngê Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo doo kwo, yoo doo ndiye kîgha dé, u yi u ngwo doo kwo, Yoo yi nuw:o dmi nî ngmêê, Chóó Lémi kóó k:oo nî kaa té. Yi ngwo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo, yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii kwodonkwodo u kwo lee dniye, ² kwo, Chóó Lémi u ngomo nmî chóó nmo y:enê. Kwo,

‡ 19:38 Psalm 118:26 †† 19:39 Mát 21:14-16 †† 19:41 Njon 11:35; Luukî 13:34-35 ††† 19:42 Mát 13:14; Lóma 11:8 ††† 19:46 Is 56:7; Jer 7:11 § 19:47 Njon 18:20 §† 19:48 Mát 21:46

Kópuni nye d:uud:uu too, n:uu ngê nga vvu, u ngwo nye d:uud:uu too? Kwo, N:uu u pi mbêmê ye kópu yilí nye d:uud:uu ngê? ³ Yesu ngê yepê, Kópu nmye mwiyé ngmên:aa poopoo, yepê, a ka vyi yó, ⁴ n:uu u pi mbêmê Njon ngê pi mbwaa lêê u mênê dpîmo kmênêkmênê dé? Yepê, Chóó Lémi u pi mbêmê ó chók u pi mbêmê? ⁵ Noko yepê, Ló kópu u kwo ngmanmî vyi? Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpaê, Chók Lémi u pi mbêmê, noko yepê, ala kópu nmo a tpaê, Lukwe díy:o Njon ka dpîp:e kélîmî mbê dniye. ⁶ Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpaê, Chók u pi mbêmê, noko yepê, pi kní y:oo chéêpî ngê wa vya nmo, mu kópu u díy:o yinê ye Njon Chók Lémi u komo kapî pyu ngmê. ⁷ Yi kópu u l:êê díy:o kede dniye, Yesu ka kwo, Pini n:ii u pi ngê a loo, nmî lama daa tóó. ⁸ Myenté, Yesu ngê yepê, Pini n:ii u pi mbêmê kópu yilí n:aa d:uud:uu ngê, nmye myedaanî vyi.

Yesu Nju tpémi yi kada pini kní yi p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 21:33-46; Mak 12:1-12

⁹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê pi kní ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Pi ngmê ngê wain kpê ngmê yó, pi ngmê kní ye yepê, A wain kpê ka dmyinê vvuwo, dini ghi n:ii ngê nt:u dê kaa knomomê, kîgha dmyina a ngéêpî dé, dmyinê vyilêvyilê dé, wain u ngwo dmyinê l:âmol:âmo, kní a ka ngmêdmyina a dyede, woni nmyi nêni. Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi pini ngê wain kpê a kuwo ngê, kn:aa p:aani loo, dye ghi daadî y:i doon:aa ya. ¹⁰ Yepê, Wain kpê dini ghi n:ii ngê kyopwo wo, wain kpê chók ngê u dpodo pyu ngmê dy:ââ ngê, kwo, A wain kpê mênê chi lèpî, u y:enê pyu kní y:oo a wain kní nga ngmêdo kê y:e, a ka dpo níuwo ngi. Yepê, Ngmênê yi pini dini ghi n:ii ngê wain kpê mênê mî ta, u y:enê pyu kní y:oo wain kní u kwo daa y:ee ngópu, yi pini mgîmî ngópu, kpaka ngópu, wain kpê chók ka módó mé dy:ââ ngópu. ¹¹ Yepê, U kuwó dini ghi ngê wain kpê chók ngê u dpodo pyu myomoni dy:ââ ngê, yinté kópu mu ngmîdi u ngwo myedê d:uu ngópu, dpodombiy:e kpaka ngópu, wain kpê chók ka módó mye dy:ââ ngópu. ¹² Yepê, U kuwó dini ghi ngê pyoloni ye mye dy:ââ ngê, wain kpê y:enê pyu kní y:oo myemîné kpaka ngópu, ngm:ii kalé ngópu. ¹³ Yepê, U kuwó dini ghi ngê wain kpê chók até yedoo nuw:o, apê, Ló kópu ngmanî d:uu? Apê, A tp:ee njini ye n:aa dyede. Apê, U nuu ghi a nódo ka tóó, doo u ntââ, daaminê mb:ii ngmê. ¹⁴ Yepê, Ngmênê dini ghi n:ii ngê wain kpê y:enê pyu kní y:oo m:uu ngópu, noko yepê, Kî wain kpê chók tp:oo. Noko yepê, Vya koo, yed:oo wain kpê nmo wa ghay. ¹⁵ Yepê, Wod:oo vya ngópu, ntóó chii mênê mî kéé ngópu.

Yesu ye póó wo, yepê, Yi wain kpê chók ngê ló kópu y:e angmê d:uu? ¹⁶ Yepê, Wa a lê, yi tpókni wa vya té, kn:aa yéli y:oo yi d:aa dmi u nkwo amênê kâadî ngmê. Yi mgongo danêmbum yedê w:ee ngópu, Yesu ka kwo, Doo u ntââ, ye kópu nmo kîngê pyódu. ¹⁷ Wod:oo Yesu ngê doo y:enê dé, ye póó wo, yepê, Yi kópu mumdo

nmye daawa pyódu? Yepê, Kópuni puku yedê a tóó, a w:ee yó. Yepê, Yi kópu ala, yepê,

Yi pââni ngomo wuwó pyu kní y:oo kéé ngópu, yi yini pââ pw:eni ngê vyílo mēyi pyodo. [†]

¹⁸ Yepê, Nê chéêpî kpiyé ntee tpile. Yepê, N:ii yi chéêpî kpiyé p:uu wa a lvêêdî, mbodo wa pwââ. Yepê, N:ii mbêmê yi chéêpî kpiyé wa a ghay, koo dyuu ngê wa pyódu. ^{††}

¹⁹ Yi ngwo dini ghi ngê dēêpî pyu yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii, u yi y:e doo kwo, Yesu nmî mgîmî, mu kópu u díy:o a w:ee ngópu, apê, Kî nmî p:uu a mgongo, ngmênê kêê u ngwo dēpê t:ee ngópu, mu kópu u díy:o pi kní ye nkîngê mbê dniye. [‡]

Tákisi pywupwi u danêmbum

Mátiyu 22:15-22; Mak 12:13-17

²⁰ Doo u ntââ kada pini kní y:oo Yesu yoo vy:oo daapî mgîmî ngópu, wod:oo dpodombiy:e dnye y:enê, apê, Kn:aadi te kópu nmî ngópu ngma a tpaê knomomê, ye Lóma lede yoo yi kada pini ndîi ka yuu nmîné yémî, u ngwo wa kpada. Tumutumu pi kní u kwo ngmê dy:ââ ngópu, yepê, Dmyinên:aa dódó. ²¹ Wod:oo Yesu ka yi lee dniye, kwo, Mâawe. Kwo, Nmî lama ka tóó, Ndêndê ngê nye danêmbum. Kwo, Pi kní ye d:ee nkîngê yédi, ngmênê Chók Lémi u kópu dyuu pi kní ye ndêndê ngê nye tpaê ngê. ²² Kwo, Nmo vyi ngi, kwo, nmî dēêpî kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u ntââ Lóma tpémi yi king ndîi ka tákisi wanmî pywupwi, ó daanmî pywupwi? ²³ Ngmênê Yesu ngê yi kópu a w:ee ngê, apê, Kínga a dódó nê. ²⁴ Yepê, Tákisi ndapî a ngópu ngmê tpyé yó, ngmênî m:uu. U ngópu yi tpyé ngópu, ye póó wo, yepê, Ala ndapî p:uu n:uu u kâa ye tóó, n:uu u pi myeye tóó? Kwo, Lóma tpémi yi king ndîi u kâa u pi ye tóó mo. ²⁵ Wod:oo Yesu ngê yepê, Tpileni Lóma tpémi yi king ndîi ngmênêni, u kwo mēdmyinê yémî. Yepê, Tpileni Chók Lémi ngmênêni, Chók Lémi ka mēdmyinê yémî. ²⁶ Yoo yi ngîma u dódó ngê dēê dniye, kn:aadi te kópu daangmê vvu, wod:oo tumu yaa dniye, yi nyepênypê u kópu ngê pyodo.

Pyidepyide u danêmbum

Mátiyu 22:23-33; Mak 12:18-27

²⁷ Yoo ngmê Yesu ka loo, yi yéli Sadyusi yoo. Yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Pi dpî pw:onu, mēd:uuwodê pyidu. U yi y:e doo kwo, Yesu u pi nmî dyênê, u l:êê díy:o Yesu alanté dnye dódó. ²⁸ Yesu ka kwo, Mósisi ngê ala dēêpî kópu a d:êê ngê, apê, Pi angmê pw:onu, u kuknwe adî ya knomomê, yi tp:ee daadî ya knomomê, ye yi pini u mbwó ngê yi kuknwe moo ndê ngê, u mbwó u l:êê díy:o tp:ee angmê tpyé ngmê. ^{††29} Kwo, Pi mbwémi pyudu doo ya, kaani yéé wo, tp:ee daa tpyó, u ngwo pwene. ³⁰ Kwo, Kaapeeni ngê yi kuknwe mē ndê ngê, yi pyópu ngê tp:ee myedêpê ngêêdî, kaapeeni yinté u nkwo mye pwene. ³¹ Kwo, Yi mbwémi kní yintómu yi pyópu mu ngmîdi yinté dnye ny:ee, yintómu pw:oo dniye, tp:ee yi pyópu ngê dē-

[†] 20:17 Psalm 118:22 ^{††} 20:18 Is 8:14-15 [‡] 20:19 Luukî 19:47-48 ^{††} 20:28 Deut 25:5

pangmê ngî ngópu. ³² Kwo, U kuwó dini ghi ngê yi pyópu mye pwene. ³³ Kwo, Lukwe díy:o pyidepyide u pi nye tpapê. Kwo, Yoo wa a pii knomomê, ye yi pyópu ngê lukwe angmê pyódu, ló pini u kpâm ngê amê pyódu? Kwo, Doo u ntââ, mu kópu u díy:o yi mbwémi pyudu knî yi pyópu mu ngmídi p:uu yéé dniye.

³⁴ Yesu ngê yepê, Ala dini ghi ngê pyââ mââ numo p:uu a yéyéé nyédi, ³⁵ ngmênê Chóó Lémi ngê yélini yi p:uu wa a vyi, awo, Kí a yoo mb:aamb:aa, kpêênî u ngwo wa a pyidu té, kóó k:oo wa kaa té, yi yéli numo p:uu mēdaadnyi yéyéé. ³⁶ Yepê, Mēdaawa pw:oo dmi, mu kópu u díy:o enjel ntee pini ngê adnyi ya. Yepê, Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ ngê adnyi ya, mu kópu u díy:o kpêênî chóó wa a pyidu té. ³⁷ Yepê, W:êê mââwe n:ii ndêndê ngê nmye chââchââ ngópu, Mósis, yi pini pyidepyide p:uu myedoo a d:êê. Yepê, U puku yedê, ndê ngê yi tp:oo kwéli doo pîpî, Chóó Lémi p:uu ala kópu a d:êê ngê, apê, Chóó Lémi, Epílaham u yâpwo, myenté tp:oo Yisak u yâpwo, myenté Yisak tp:oo Njakóp u yâpwo. ³⁸ Yepê, Chóó Lémi yi tpókni yi yâpwo, yi kópu u l:êê díy:o, k:omo tpile a pw:oo dniye, ngmênê u kwo yi ghê dmi a pyede. Yepê, Chóó Lémi daa ntóó knî yi yâpwo, ngmênê n:ii dé yi ghê a pyede, vyílo yi yéli yi yâpwo. †

³⁹ Dêêpî pyu ngmê knî y:oo kwo, Mââwe, yi póó ye mb:aamb:aa ngê chi vy:a, doo dóó nyoo. ⁴⁰ Yi ngwo póó u kwo daamu y:ee ngópu.

Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, n:uu ntee pini ngê adî ya?

Mátiyu 22:41-46; Mak 12:35-37

⁴¹ Yesu ngê dêêpî pyu knî ye yepê, Lukwe díy:o ala kópu nmye tpapê ngmê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, King Dépidi u tii héde pini ngmê? ⁴² Yepê, Yi pini kada a tóó, Dépidi u kuwó a tóó, mu kópu u díy:o wéti u puku yedê Dépidi ngê ala kópu chóó a d:êê ngê, apê,

Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,

Mi ndî ngê n:aa pyépi, a wéni pee dpî yey, pi yintó-mu chi y:enê dé. †

⁴³ Yélini m:uu a l:êê té, díyo anî vya té, nyi yodo u ma-knopwo wanî yé té.

⁴⁴ Yesu ngê yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, Dépidi ngê apê, Yi pini a kada pini. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o, yi pini daa Dépidi ntee pini, ngmênê pi knî yi pwo pini ntee pini.

Yesu pi knî ye dêêpî pyu yoo yi p:uu u ngwo doo danê

Mátiyu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luukî 11:37-54

⁴⁵ Pi yilî yi ngópu Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, ⁴⁶ Dêêpî pyu yoo yi n:ii ngê kêê nangê t:oo, n:ii knî y:oo u yi a kwo, Nmî pi dmi ndî ngê pyaa we, nmî kpídî dmi mb:aa kélê nmî m:ii, pi knî y:oo mb:aamb:aa ngê pídn:oo chââchââ nmo. Yepê, Yinté yéli ngêpê ngomo k:oo yi chóó kada dp:uu yaa dmi, naa tédê yi chóó kada myoon:aa yaa dmi. ⁴⁷ Yepê, K:omo tpile

kuknwe dpî dóó t:oo, yi tpile dpî t:âmo t:oo, ngmênê pi knî yi ngîma Chóó Lémi ka a ngêpê nyédi, ngêpê daadî ngê dpî pyódu t:oo. Yepê, K:omodanê pyu yoo. Yepê, Chóó Lémi ngê yinté yéli dpodombiy:e wa kpada té.

Kuknwe ngmê ngê Chóó Lémi ka tpileni y:ângo

Mak 12:41-44

21 Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo k:oo dnye ya, pi knî y:oo ndapî Chóó Lémi ka kwéli dnye yémî. Yesu ngê doo y:enê dé, apê, Ndáapi knî y:oo ndapî ndî yilî mu kéké ngmê. ² Kuknwe my:oo módó, apê, Ndapî kmono miyó njini adî kée. ³ Pi knî ye yepê, Ndêndê ngê kî kuknwe ngê ndapî ndî yi kée, ndáapi knî y:oo tédê yi kée ngmê, ⁴ mu kópu u díy:o yi yéli yi ngópu ndapî ndî ye tóó, tédê yi kée ngmê, yepê, kî kuknwe u ngópu ndapî n:ii kmono dê tóó mo, vyílo dê yi kée dê, u ngópu mēdêdêmu tóó.

Yesu Chóó Lémi u ngomo pw:oopw:oo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátiyu 24:1-2; Mak 13:1-2

⁵ Yesu p:uu ndiye pyu knî ngmê Chóó Lémi u ngomo p:uu dnye danêmbum, apê, Kí lóntoo chêêpî ngomo, k:uuchêm u tpile p:uu myeka pyede, apê, tpileni pi knî y:oo y:ee tumo, k:ii kî t:ee tumo. ⁶ Yesu ngê yepê, Ngomoni p:uu nmye danêmbum té, mu dini ghi ngê chedê ngê wa pyódu. Yepê, Chêêpî pywápê ngmê n:ii ngê kî ngomo a wuwó ngópu, mu dini ghi ngê numo u pwo u pwo daangmadî ya. Yepê, Kn:aa lede knî y:oo kî ngomo d:ud:umbiy:e wa pwaa ngmê. ††

Kópu dono yilî yi danêmbum

Mátiyu 24:3-14; Mak 13:3-13

⁷ Yesu p:uu ndiye pyu knî ngmê Yesu ka póó dniye, kwo, Mââwe. Kwo, Chóó Lémi u ngomo ló dini ghi ngê wa a pw:oo ngmê? Kwo, Ló kópu ngmanmî ny:oo, nmî lama u ngwo wa yââ, nê, Yi kópu daa kêmakêma a pyodopyodo?

⁸ Yesu ngê yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vyuwo, pi ngmê ngê kíngî dóó nmyo. Yepê, Pi yilî wa a lê, a pi adnyi tpapê, nmyewo, Ala nê vyílo. Nmyewo, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, ala yi dini ghi. Yepê, Ye ng:aa ngê kêê nangê t:oo. ⁹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê l:êê pââ ndî u pi ngmanmyi ny:ee ngmê, ó yoo yi kada pini knî yi p:uu amyidnyi l:êê, ye nkíngê ngê kêê nangê t:oo, mu kópu u díy:o yinté kópu knî mwiyé angmēdn:ii pyodopyodo, daawa tēda dmi, yepê, ngmênê nangê vyi, Ala d:oo kuwókuwó dini ghi. ¹⁰ Yepê, Kn:aa dyámê tpémi kn:aa dyámê tpémi yi p:uu adnyi l:êê, yepê, ¹¹ dyámê pee knî ngmê wadî ghêdê, pi yilî wa pw:oo dmi, daa ng:êentómu m:uu wa ghídî, yoo adnyi dómudómu, amyidnyi pwopwo, dye ghi knî ngmê ngê mbii ngmê ngê pi yilî adî héne. Yepê, Nkíngê u kópu dé adnyi pyodopyodo, mbóó p:uu kópu ndî amyidnyi pyodopyodo.

† 20:36 1 Njon 3:1-2 †† 20:37 Ex 3:2-6 † 20:38 Lóma 14:8-9
†† 20:42 Psalm 110:1

‡ 21:3 2 Kódin 8:12 ‡† 21:6 Luukî 19:43-44

¹² Yepê, Yi kópu yilí ghêlí daawa pyódu, pi dono knî y:oo u yi y:e adí kwo, Nê u yoo nmî chedê, yepê, u l:êê díy:o nmyi p:uu adnyi d:uu. Yepê, Adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, ngêpê ngomo knî yi y:enê pyu knî y:oo adnyin:aa kóté kîgha nmyo, mbwa k:oo u ngwo adnyi kmîmî nmyo. Yepê, A l:êê díy:o king knî y:oo, kada pini knî y:oo amyidnyin:aa kóté kîgha nmyo. ^{†13} Yepê, A p:uu ye anmyin:aa danê. ¹⁴ Yepê, Nmyi kóté kîgha u l:êê díy:o, nmyi kópu dyuu u kadakada mwiyé kídmyinêngê kapî, ¹⁵ mu kópu u díy:o a chóó a komo nmyi kwo ayin:aa kwo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi a chóó wana a ñepwiñepwi, yélini nmyi p:uu adnyi d:uu, nmyi kóté kîgha ngê wa dêê dmi, yi pwo anmyin:aa a dimi. ^{††16} Yepê, Nmyi pye mî knî y:oo, nmyi tídê mbwó knî y:oo, nmyi nêni knî y:oo, nmyi pyipe knî y:oo, y:oo adnyi ndyíkondyíko nmyo, nmyi vy:o woni knî u ngwo adnyi pwoopwo. ¹⁷ Yepê, A l:êê díy:o pi yintómu knî ye wanmy:uu diya dmi, ¹⁸ ngmênê nmyi vy:o pi l:âmo daangmêwa a ngêpa. ¹⁹ Yepê, Kídmyengê kede dmi, myekídmyengê mb:ii nê, nmyi l:âmo dmi u nkwo daawa ngêpa. †

Lóma lede knî y:oo Njedusalem ghêlí dêpê pw:oo ngópu, yi kópu p:uu Yesu u ngwo ye doo danêmbum
Mátiyu 24:15-21; Mak 13:14-19

²⁰ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê lede yilí knî y:oo Njedusalem wa a yina ngmê, u ngwo dpo w:ee yó, apii, Daa kêmakêma ala p:aani wunê pw:oopw:oo ngmê. ^{††21} Yepê, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, dpî mbêpê dniye, mbu knî yi vuyuu dp:uu mbwolo dniye. Yepê, Yélini Njedusalem adnyi ya, dpî mbêpê dniye, yélini kn:aa adnyin:aa m:ii, Njedusalem mêkîngê diyé dmi. ²² Yepê, Yi dini ghi ngê a ntââ u ngwo wa a vy:ee ngmê, mu kópu u díy:o kópuni yilí puku yedê a tóó, yi ngwo adnyi ntiyentiye dé. ^{††23} Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu wa pyódu, mbwili knî y:oo dpodo ndîi wa a pyw:ee ngmê, p:aa knî y:oo dpodo ndîi amyedê pyw:ee ngmê. Yepê, Nju tpémîni ala wee u kwo adnyi ya, dono ndîi wa a pyw:ee ngmê, mu kópu u díy:o Chóó Lémi yi p:uu adí d:uu. ^{††24} Yepê, Lede knî y:oo wa vya t:oo, woni kn:aa dyámê pee knî yi p:uu wa ñuw:o t:oo, y:i wop adnyin:aa dpodo. Yepê, Njedusalem d:ud:umbiy:e wa a pw:oo ngmê, yélini daa Nju tpémî dye ghi yintómu Njedusalem y:oo adnyi y:enê, u dí Chóó Lémi ngê wa vyi, awo, Yi yéli yi dye ghi machedê. ††

Chóó Lémi u Pi Ndêndê dini ghi n:ii ngê wa a diyé
Mátiyu 24:29-31; Mak 13:24-27

²⁵ Yesu ngê yepê, Pi knî y:oo kópu ndîi d:ââ kâadî, pudu knî yi p:uu adnyi mumu dé, u ngwo wa nkîngê mbê dmi. Yepê, Chaa kwodo chaa kwodo vuyuwó ndîi ngê wa pyaa dmi, yi dnye dmi ndîi ngê wa pyaa dmi, yoo amyidnyi nkîngê. ^{††26} Yepê, Chóó Lémi ngê mbóó p:uu tpile dé yi díne dmi wa ghêê té, pi knî y:oo awo,

† 21:12 Luukî 12:11-12 †† 21:15 Dpodo 6:10 † 21:19 Hipîlu 10:36 †† 21:20 Luukî 19:41-44 †† 21:22 Luukî 23:27-31 ††† 21:23 1 Kódin 7:26 ††† 21:24 Tpyuu 11:2; Lóma 11:25 § 21:25 Tpyuu 6:12-13

Dyámê mbêmê ló kópu ngma a pyodopyodo, nkîngê ngê y:ay:a wa pwiyé dmi, yed:oo wa a vyóó dmi.

²⁷ Yepê, U kuwó dini ghi ngê pi knî y:oo wa m:uu nê, wanye mya nê, awo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê kiyedê pwiyé knî, u pi ndîi ngê dê pyódu, u wêdêwêdê ndîi ngê myaa pyódu, nkalí too pee dmi mbêmê ka kwo. ^{††28} Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu yilí yi kn:ââ dmi adí chapî, dpî ghêêdí dmyeno, mbóó p:uu dpî vuy dmyeno, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyaa we, apii, Nmî Mbwámê kiyedê pwiyé knî. ^{†††}

Yesu Njedusalem u pw:oopw:oo p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 24:32-35; Mak 13:28-31

²⁹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu. Yepê, Kpêdê p:uu ngî nuw:o mbê dmyeno, myenté yi woni knî mye yi k:ii. ³⁰ Yepê, Dini ghi n:ii ngê kpêdê vyi dpî ghê, nmyi lama u ngwo dpî yââ, nmyimo, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu. ³¹ Yepê, Kpêdê ngê ntee nmye dpî vyi, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu, yepê, kópuni p:uu nmye nî danê, dini ghi n:ii ngê yi kópu wanmyi m:uu t:oo, yinté nmyi lama u ngwo wa yââ, anye, Daa kêmakêma Chóó Lémi ngê kóó k:oo a kapî nmo.

³² Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Yélini ala ngwo a pyede, ghêlí daawa pw:oo dmi, Njedusalem p:uu kópuni nmye dí vyi, yi kópu mwiyé wa pyódu. ³³ Yepê, Mbóó dyámê chedê ngê wa pyaa knî, ngmênê a kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.

Kuwókuwó wéni u t:ââ:t:ââ u danêmbum

³⁴ Yesu ngê yepê, Nmyi chóochóó nmye dmyina a vuyuu. Yepê, Nté ndapí y:oo nmyi nuw:o dmi kídangê y:ee ngmê, mbwaa ndanî ngê nmyi nuw:o dmi myekîdangê y:oo. Yepê, Kópuni dyámê mbêmê tpémî y:oo a nuw:onuw:o t:oo, yi kópu knî y:oo nmyi nuw:o dmi kîdangê y:ee ngmê. Yepê, Yi kópu knî y:oo nmyi nuw:o dmi wa y:ee knomomê, ye kuwókuwó wéni daa nmyi lama wa d:ii. ^{††35} Yepê, Chii ngê kpéé ntee dpî lvêêdí, yi wéni ngê yinté kîngê lvêêdí nmyo, mu kópu u díy:o pi yilí yintómu dyámê mbêmê yi wéni ye wa d:ii. ³⁶ Yepê, Namê mgeemgee, dye ghi yintómu dmyinê ngêpê, yi kópu knî yi vy:o mb:aamb:aa ngê paan:aa lee dmyeno, Pi Ndêndê u ngîma paan:aa ghê dmyeno.

³⁷ W:êênî Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo dpîmon:aa ndiye kîgha dé, ntumokwo-dini ghi ngê p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Njedusalem dnyimo a kuwokuwo, mbwini n:ii u pi Olipi, yi mbwini mbêmê dnyimo lêpî, kââ puu ghê y:i dnyimon:aa dpî. ³⁸ Mw:aandiye yintómu pi yilí Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo u kwo mēdnyimo lêpî, y:i dnyimon:aa ng:aang:aa.

§† 21:27 Tpyuu 1:7 §†† 21:28 Lóma 13:11 §† 21:34 Luukî 17:27; Lóma 13:13; Epeso 5:18; 1 Tes 5:3

Kada pini knî y:oo Yesu u pwele u ngwo a châpwo ngópu

Mátiyu 26:1-5; Mak 14:1-2; Njon 11:45-53

22 Nju tpémi y:oo yi naa ndîi daa kêmakêma dnye kuwo. Yi nááli u pi Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa, u pi mye Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa. ² Dêêpî pyu knî ngmê, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii Yesu u pwele yi ngwo a châpwo ngópu. U yi y:e dêpwo kwo, Yesu yoo vy:o nmî mgîmî, mu kópu u dîy:o pi knî ye dnyimo nkîngê.

Njudas ngê kada pini knî ye u ngwo vvu, yepê, Yesu kwódo ngê anî ghê

Mátiyu 26:14-16; Mak 14:1-11

³ Yesu u dyépi y:a mê miyó knî yi vy:o pi ngmêdoo kwo, u pi Njudas, Kédíyót pi. Yi dini ghi ngê Setan yi Njudas u mênê kee wo, ⁴ wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî ye loo, yepê, Yesu u vyee u yi nmye a kwo. Yepê, Kwódo ngê anî ghê. Kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, Njudas ka kwo, Wanmî yi, u ye ndapî nga anmo kê. U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii nipi dnyen:aa danêmbum, Yesu u mgîmîmgîmî u nuw:o ghi dyuu yid-nya a pyw:êmi. ⁶ Njudas u nuw:o yi kópu ngmîdi mbêmi doo ya, dye ghi doo y:enê, apê, Pi yilí kwéli daadî m:ii, Yesu kwódo ngê yi ngwo anî ghê.

Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u nté l:âmol:âmo

Mátiyu 26:17-19; Mak 14:12-16

⁷ Wéni n:ii ngê Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa dnyimo kuwo, Nju tpémi y:oo sipi tp:oo u ngwo dnyimo vyee dé, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté u ngwo dnyimo l:âmol:âmo. ⁸ Yesu ngê Pita pini dê Njon dy:ââ doo, yepê, Choo lêpî, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u nté kwéli nmîmo pîpî, tpile yilí y:i nmî kada nyi l:âmo nyoo. ⁹ Yesu ka póo knopwo, kwo, Tpile yilí ló y:i any:uu l:âmo? ¹⁰ Yepê, Njedusalem choo lêpî, pi ngmê ngê maa p:uu wunê pyépi dp:o, yi pini nkono mbwaa d:umu ngmêdpo mu-mu ngmê. Yepê, U ngomo k:oo dpî ngm:êê nyoo, ¹¹ ngomo chóo ka dp:uu póo cho, kwipi, Nyi määwe ngê atédê dy:ââ nyo, ada, Naa u nté ló ngomo ghi k:oo wanm:uu ma, a p:uu ndiye pyu knî yi k:ii? ¹² Yepê, Yi ngomo chóo ngê podo ngomo ghi ndîi dpo ng-mêwunê kêmakêma, yepê, nmî ntââ tpile yilí yintómu y:i a tóo. Yepê, Nmî naa nté y:i dp:uu l:âmo nyoo. ¹³ Wod:oo p:uu ndiye pyu dê y:oo kada a y:ee ngópu, Njedusalem lee knopwo, kópuni Yesu ngê ye vvu, yi tpile yilí mî m:uu ngópu, yi nááli u nté yi ngomo k:oo adî l:âmo ngmê.

Yesu u k:ii u kuwókuwó kmaapî u ngwo dóo ngópu

Mátiyu 26:20-30; Mak 14:17-26; Njon 13:21-30; 1 Kódin 11:23-25

¹⁴ Kâadî dini ghi n:ii ngê gho, Yesu, u dyépi yoo yi k:ii, yi ngomo ghi k:oo mî kee dnyie, kmaapî tédê yi yaa dnyie. ¹⁵ Yesu ngê yepê, A mgîni vyîmî u dye ghi n:ii noo t:âât:ââ, u ya a nga dêpwo kwo, Yi kópu ghêlî k:ii a

nga pyaa we. Yepê, Yi ngwo a nga wodê pyodo, ye ala Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté nipi daapudu ma.

¹⁶ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ala a kuwókuwó nááli, a k:ii mēdaamunmî kê, u dí Chóó Lémi ngê chóo ada a y:enê nmyo. Yepê, Kópuni ala nááli u mgamê ngê a tóo, ala yi kópu, Chóó Lémi ngê nmî kn:ââ yoo Yichip tpémi yi kêê k:oo mwo a pw:ii too, apii. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê dono kwulo yinté d:ud:umbiy:e wa a pw:ii nmyo.

¹⁷ Wod:oo Yesu ngê kapî ngma a y:ângo, wain k:oo a pii ngê, kumu mbee ngê, Chóó Lémi kwuno ngê, u dyépi knî ye yepê, Ala wain kapî a ngee yó, kníknî nda yó, ¹⁸ mu kópu u dîy:o wain daamunî nda, u dí wéni n:ii ngê a pi ndîi ngê amî pyódu, pi yintómu anî y:enê, kmaapî ndîi u ngwo anm:uu dóo. ¹⁹ U kuwó dini ghi ngê mbîdédi a ngêêdî, Chóó Lémi kwuno ngê, puwâ, p:uu ndiye pyu knî ye y:ângo, yepê, Ala a chóochóo, nê, nmye yed:a kê. Yepê, Kópuni dí d:uu, myedmyinê d:uud:uu, a mgamê ngê choo ya. ²⁰ Kmaapî u kuwó di-ni ghi ngê kapî mēdê y:ângo, wain k:oo a pii ngê, ye y:ângo, yepê, Ala a wêê. Yepê, Nmyi l:êê dîy:o wêê a p:uu wa pwii, Chóó Lémi ka kâadî te kamî ngê yinê wa a kâadî nmyo. ²¹ Yepê, Ngmênê nmyi vy:o pini mu ng-midî kuu. Yepê, K:omo tpile u k:ii nipi nmo kmaapî té, ngmênê daa kêmakêma yi pini a kwódo ngê a wowo. ²² Yepê, Chóó Lémi ngê kópuni a p:uu ló dini a vvu, yi kópu ndéndê ngê a pyodopyodo, ngmênê pini n:ii a kwódo ngê a wowo, d:ud:umbiy:e choo nkîngê.

²³ Wod:oo noko dnye póo, noko yipu, Nmî vy:o pini n:uu ngê kî kópu a d:uud:uu?

Lémilémi u danêmbum

²⁴ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu yoo noko dnye kwopwepe, noko yipu, Yesu u kuwó n:uu ngma tóo, nmî kada pini ngê vyílo ayi pyódu. ²⁵ Yesu ngê yepê, Yélini daa Nju tpémi, yi vy:o yélini kada pini ngê dpî pyaa dmi, a lémilémi nyédi, yi chóo yi pi dmi a kmîmî tumo, apu, Nmo yoo yi mbwámê dé. ²⁶ Yepê, Ngmênê yi kópu nmyi vy:o kîngê ya. Yepê, Tp:ee ngê pyâawe määwe ntee a châachâa too, nmyi vy:o pini n:ii u pi ndîi ngê dê pyaa knomomê, yi pini ngê u tîdê mb-wó yoo yinté myechoo châachâa dé. Yepê, Pini n:ii nmyi kada adî kwo, u tîdê mbwó yoo myechoo ngêêpî dé. ²⁷ Yepê, Nee k:oo ló pini yi lémi ndîi, n:ii a lîme yé-di, ó n:ii a mbiye yédi? Yepê, N:ii a lîme yédi, yini lémi ndîi, apii, ngmênê nmyi vy:o dēnoo lîme, myedēnoo lémilémi. Yepê, Yinté myedmyinê d:uud:uu, lémilémi ngê kêê nangê t:oo. ²⁸

²⁸ Yepê, Ngmênê mu dini ghi ngê nmyi pi dmi ndîi ngê wa pyódu. Yepê, K:omo tpile a tókótókó tédê pi knî y:oo a pi tédê ngê a pyódu ngópu, ngmênê dpîp:ee kuwo noo, nmyi pi dmi tédê ngê myedê pyódu ngópu. ²⁹ Yepê, M:aa ngê ntee a ngmîdi noo, yoo yi kada pini ngê a pyódu noo, yepê, yinté mu dini ghi ngê Yisîléli tpémi yi yoo dyêêdî y:a mê miyó wanmyi y:enê dé.

† 22:19 Luukî 24:30 †† 22:20 Jer 31:31-34 † 22:21 Psalm 41:9; Njon 13:21-22 †† 22:26 Mát 23:11; Mak 9:35 †† 22:27 Njon 13:12-15

Yepê, Yi dini ghi ngê a kêê k:oo nipi anmîn:aa yak-maapî.

Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyo
Mátiyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Njon 13:36-38

³¹ Yesu ngê Pita ka kwo, Saimon. Kwo, Ala kópu ngê nyeni. Kwo, Setan ngê wunê kêda ch:ee nmyo, u yi u ngwo a kwo, Nê tókó té. ^{†32} Kwo, Ngmênê ǀ:êê díy:o kîn:aa ngêpê yédi, k:omo tpile nyinê wópuwópu nê, ngmênê ngêlímî a ka d:ud:umbiy:e chedê ngê daawa pyódu. Kwo, Dini ghi n:ii ngê a ka amênynê tpélimbiy:e, ǀwó yoo dpî wêdêwêdê kalê té, yi kêlímî ndîi ngê dpî pyódu ngi. ^{†33} Pita ngê kwo, A Lémi, daanê wópu ngi. Kwo, K:omo tpile mbwa k:oo wa km:êê ngi, a k:ii amy:ii kee knî, k:omo tpile ǀ:êê díy:o wa vya nê, myedaanê wópu ngi. ³⁴ Yesu ngê kwo, Pita. Kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpapê. Kwo, Kêmkê m ghêlî k:ii daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, pi knî ye ala kópu nye tpapê, yenye, Ye pini daa a lama pini.

Yesu dye ghi kamî p:uu u ngwo doo danêmbum

³⁵ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê p:aani p:aani munî dy:ââ nmyoo, nmyi tpile dpîp:engmê húw:o ngópu, ndapî dpîp:e húw:o ngópu, nmyi yi dópo kn:aani myedpîp:e húw:o ngópu, yepê, lukwe, tpile ngmê u p:aa nmye ngmêmî yó? Kwo, Kêle, u ntââ mbê m nmeen:aa ya, yoo mb:aamb:aa ngê nmo dnya a vyo. ³⁶ Yesu ngê yepê, Ngmênê dye ghi kamî ngma ala, yinté nmye mēdaamudnya a vyo. Yepê, N:ii u ngópu paambwi u tpile n:ii a pyede, dpî húw:o teñe, n:ii u ngópu ndapî a tóó, myoo húw:o ngê. Yepê, N:ii u ngópu l:êê taa daa tóó, u nkwo kpîdí pi ngmê ka dpî y:ee ngê, u kwo wa pwila, u l:êê taa u ngwo ngmêpaa pwila ngê, ³⁷ mu kópu u díy:o kópuni a p:uu ló dini a d:êê ngópu, pi knî y:oo a ntiyentiye ngmê. Yi kópu ala, Yi pini p:uu pi knî y:oo wa vyi ngmê, Pi dono yila. [†] Yepê, Kópu yilî n:ii a p:uu a d:êê tumo, pi knî y:oo a ntiyentiye t:oo. ³⁸ P:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Nmî Lémi. Kwo, Nmî l:êê taa miyó ala. Yesu ngê yepê, Yinté danêmbum munto.

Yesu Nketsemane u ngwo doon:aa ngêpê

Mátiyu 26:36-46; Mak 14:32-42

³⁹ Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, mgîdí vy:o ntee dnyimo lèpî, yi mgîdí ngê yinté mye lee dniye, Njedusalem a kuwo ngópu, mbwini n:ii u pi Olipi, yi mbwini mbê m lee dniye. ⁴⁰ Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Yesu ngê yepê, Dmyinê ngêpê, nmyi tókótókó ndîi ngê daapaa pyaa we. ⁴¹ Wod:oo a kuwo too, ntee daa kuughê loo, yu mbodo dē y:e yi mî ghê wo, y:i doon:aa ngêpê. ⁴² U Mî ka kwo, M:aa. Kwo, U ntââ ala dono u mbwaa daanî nda? Kwo, Ngmênê ngwépi daanî puwâ. Kwo, K:omo tpile ala kópu u ya a nga daa kwo, ngmênê a nga dpî d:uu ngi, mu kópu u díy:o a kada nye tóó. ⁴³ Wod:oo enjel ngmê mbóó p:uu a ndê wo, Yesu yimi

† 22:31 Njopi 1:6-12; 2:1-6; 2 Kódin 2:11 †† 22:32 Njon 17:9-15; 21:15-17 ‡ 22:35 Luukî 9:3; 10:4 †† 22:37 Is 53:12; Luukî 22:52; 23:32-33

mê wêdêwêdê kwólu. ⁴⁴ U nuw:o dyênê wo, u ghê a kee wo, dpodombiy:e modoo ngêpê, wod:oo kiyé t:ââ u ngwo yedoo ya.

⁴⁵ U kuwó dini ghi ngê ngêpê yedê kêlî ngê, p:uu ndiye pyu knî ye yi diyé wo, dpî tédê m:uu too, mu kópu u díy:o yi nuw:o dmi d:ud:umbiy:e dono ngê pyodo. ⁴⁶ Wod:oo yepê, Lukwe díy:o nmye dpî té. Yepê, A pii dmyeno, dmyinê ngêpê, nmyi tókótókó ndîi ngê daapaa pyaa we.

Yesu u ngwo mgîmî ngópu

Mátiyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Njon 18:1-11

⁴⁷ Yesu ngê danêmbum ghêlî daa chedê ngê, wod:oo lede yoo taa dniye, Njudas yi kada doo kwo, pini n:ii Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi vy:o pwii wo, Yesu yinê dóó. Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Njudas Yesu ka loo, Nju tpémi yi chipéchipé ngê Yesu u ngwo a chipé ngê, n:uu Yesu kpââ pee p:uu dyíngo. ⁴⁸ Ngmênê Yesu ngê kwo, Lukwe díy:o chipéchipé mbê m Chóó Lémi u Pi Ndêndê pi dono knî ye nyinê kêmakêma? ⁴⁹ Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo dini ghi n:ii ngê a w:ee ngópu, apê, Yesu awêde a mgîmîmgîmî ngmê, wod:oo Yesu ka póó dniye, kwo, Nmî Lémi, yi p:uu l:êê kmêle, apii? ⁵⁰ Wod:oo ngmê ngê u taa a ngêédî, apê, Lede yoo nî vya té, apê, ngmê mbwámê nê chápwo, ngmênê kn:aadi ngê, u wéni pee ngwene ngópu. Yi lede kpêê ziyé pyu yoo yi kada pini u dpodo pyu ngmê. ⁵¹ Ngmênê Yesu ngê yepê, Yi p:uu l:êê munto, wod:oo yi lede ngwene mê kââ.

⁵² Yélini Yesu u mgîmîmgîmî u l:êê díy:o a lee dniye, kpêê ziyé pyu yoo yi kada pini yoo, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo, kada pini yoo mye yi k:ii, yi yéli ye Yesu ngê yepê, D:aa l:êê pyu ngmê. Yepê, Lukwe díy:o kaa taa kêlê a ka dmyinê lee dmi. ⁵³ Yepê, Wo yilî yi k:oo Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmyi vy:o kînoo a kwo, y:i nímon:aa dêêpî. Yepê, Lukwe díy:o y:i w:êênî dpîp:e mgîmî noo. Yepê, Nmyo mgîdí u yoo, Setan ka nmye ng:aa té, mgîdí vy:o dmye mgîmî nê.

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê

Mátiyu 26:57-58,69-75; Mak 14:53-54,66-72

Njon 18:12-18,25-27

⁵⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu mgîmî ngópu, kpêê ziyé pyu yoo yi kada pini ndîi u ngomo k:oo húw:o ngópu, u kóté kîgha u l:êê díy:o. Pita ngê doo yâmuyâmu dé, tumutumu yi kuwó doo a kwo, daa chono doo a paa, wod:oo yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo myimî kee wo. ⁵⁵ Nkuwo u l:êê díy:o ndyuw:e ndîi y:i ngmê kpê ngópu, Pita u k:ii ndoo chedê yaa dniye. ⁵⁶ Dpodo módó ngmê ngê ndyuw:e u wo Pita yi módu, doo y:enê, pi knî ye yepê, Pini n:ii dmyinê húw:o ngmê, kî pini p:uu kîdpîmo ya. ⁵⁷ Ngmênê Pita ngê a wópu ngê, kwo, Kî dmââdî, ye pini daa a lama pini. ⁵⁸ U kuwó dini ghi ngê pi ngmê ngê myeyi módu, kwo, Nyi wu pini p:uu ndiye pyu ngmê. Ngmênê Pita ngê kwo, Kî pini, nê kuu. ⁵⁹ Daa ndîi dye ghi yimî loo, pi m:uu ngê u pyipe knî ye yepê, Kî pini nmo ka k:omodanê, u dnye

ngî ny:ee yó, Nkálili pi nmye yila, yi dnyeni nmye ka kîgha. ⁶⁰ Ngmênê Pita ngê kwo, Kî pini, kópuni p:uu a ka nye danê, a lama daa tóó. Danêmbum ghêlí dèpê kèlí ngê, wod:oo kêmkêm ka wo. ⁶¹ Yesu yi ngwo Pita ka diyé wo, doo y:enê, wod:oo Pita ngê nmî Lémi u kópu mê nuw:o kwólu, apê, Ala kópu a ka moda vyi, Kêmkêm ghêlí k:i daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, ⁶² wod:oo Pita u gha d:ud:umbiy:e dyênê wo, kuwa pwii wo, y:i doon:aa mbê.

Yesu u ngwo dnye nkwitinkwiti

Mátiyu 26:67-68; Mak 14:65

⁶³ Yélini yi kèê k:oo Yesu doo kwo, yi yéli y:oo dnye nkwitinkwiti, myednye kpakakpaka. ⁶⁴ Dini ghi n:ii ngê dnye nkwitinkwiti, kpîdí pee ngê u ngwolo dê wópu dumo, u nkwo dnye vye, kópu, N:aa dê vya ngi? Kópu, Chi dîpî. Kópu, W:ii Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, ye pini n:ii ngê dê vya ngi, u pi nmo pîchi vyi. ⁶⁵ U pi dyênê ngópu, daa gha kópu u kwo yilí vyi ngópu.

Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu u ngwo kóté kalé ngópu

Mátiyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Njon 18:19-24

⁶⁶ Dini ghi n:ii ngê wa wo, Nju tpémi yi kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dèêpî pyu yoo yi k:ii, nipi a da wo, Yesu u ngwo dnye kóté kîgha. ⁶⁷ Kwo, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:ii nmo t:âat:âa, nyi vyílo y:ii kwo knomomê, ye nmo vyi ngi. Yepê, Nmye n:aa tpaê knomomê, Ala nê vyílo, ye a ka daanmyinê kèlímî mbê dmi. ⁶⁸ Yepê, Myenté, nmye n:aa póó knomomê, kópu a ka myedaanmyinê vyi ngmê, ⁶⁹ ngmênê daa kêmakêma Pi Ndêndê Chóó Lémi u nkîgh:ê wumê yââyââ, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, anye, Kî Chóó Lémi u che p:âa pee. ⁷⁰ U kwo póó dniye, kwo, Mumdoon nyi Chóó Lémi Tp:oo? Yepê, Nmyi chóó kîdmye vyi ngmê. ⁷¹ Wod:oo noko yepê, Kî pini u chápwo pyu u yi nmo daamu a kwo, chóóchóó kèdê ndyíko, chóó u kópu dyuu nmî chóó kudu ny:oo, u yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nê kââdí. Noko yepê, Pw:oo we, daadî ya.

Yesu Paléti ka u ngwo húw:o ngópu

Mátiyu 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Njon 18:28-38

23 Kada pini yintómu yi ngwo a ghêédí dniye, Lóma lede yoo yi kada pini ndîi Paléti ka Yesu húw:o ngópu, ² p:uu yipe tee kn:âa yi ngwo a chaa ngópu, kwo, Ala pini aténgê dp:o mgîmî, pi knî ye ala kópu a tpaê ngê, yipu, Kada pini n:ii Lóma wunê tóó, tákisi u kwo namê pywupwi. Kwo, Yi kópu mbêmê pi yilí da pyidu té, u yoo vy:o u ngwo dê kaa té. Kwo, Ala kópu ye mye tpaê ngê, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, nmyi king ngê wunê pyépi nê. ³ Paléti ngê p:oo ngê, kwo, Mumdoon nyi Nju tpémi yi king? Yesu ngê kwo, Njyóó kîchi vyi. ⁴ Wod:oo Paléti ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, pi yilí yi k:ii, yepê, Ala pini u kpadakpa-

da u kópu d:oongmê pyw:ângo. ⁵ Ngmênê Paléti ka dyaa dnye chedêchedê, kópu, Pi yilí wunê pyidupyidu too, dnyinté wunê tpyuu té. Kópu, Nkálili Wee u kwo kn:âa a chópu, Njuda Wee u kwo p:aani p:aani yoo myemênê pyidu too, u dí ala Njedusalem myimî ta.

Paléti ngê Antipas Helodi ka Yesu u ngwo dy:âa ngê

⁶ Dini ghi n:ii ngê Paléti ngê yi kópu yi nyongo, pi knî ye póó wo, yepê, Mumdoon ala pini Nkálili pi? Kwo, Nyââ, Nkálili a ndê wo. ⁷ Dini ghi n:ii ngê Paléti ngê a w:ee ngê, apê, Yesu Helodi kóó k:oo pini ngmê, wod:oo Helodi ka dy:âa ngê, mwada p:aani pee. Yi ngwo Helodi Njedusalem naa tédê myedoo ya. ⁸ Helodi ngê Yesu yi módu, u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, mu kópu u díy:o u pi ló dini a nyongo, dye ghi daadî u yi u ngwo doo kwo, Nî m:uu, mbwudu a ngópu ngmê chaa ngê. ⁹ Wod:oo Helodi ngê Yesu doo póópóó, ngmênê Yesu ngê kópu u kwo daangmê vyi. ¹⁰ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dèêpî pyu yoo mye yi k:ii, dpodombiy:e ghê dniye, Yesu p:uu yipe tee kópu yilí t:ee ngópu. ¹¹ U kuwó dini ghi ngê Helodi u lede knî yi k:ii, Yesu dnye nkwitinkwiti, d:ud:umbiy:e daa chápwo ngópu. Kpîdí mb:aa u mbwo ngmê t:ee ngópu, Paléti ka u ngwo mê dy:âa ngópu. ¹² Yi wéni ngê Paléti pini dê Helodi numo pyipe ngê mê pyaa knopwo, mu kópu u díy:o Paléti ngê Helodi chápwo ngê, kóó k:oo pini u kwo ngmê dy:âa ngê. Mwiyé noko dpîmo a diya.

Paléti ngê Yesu u vye tédê u ngwo dy:âa ngê

Mátiyu 27:15-26; Mak 15:6-15; Njon 18:39-19:16

¹³ Paléti ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, yoo yi kada pini yoo, pi yilí mye yi k:ii, nipi mêtê danê ngê, ¹⁴ yepê, Ala pini a ka kîdmyinê húw:o ngmê, a ka kîdmye vyi ngmê, a ka nyimu, Yoo yilí kîyedê pyidupyidu té, chóó u pee ngê ka kapî té. Yepê, Wunê nmyi ngópu kîdí kóté kwolo, pwopwo u kópu p:uu d:oongmê pyw:ângo, ¹⁵ Helodi ngê yinté kópu p:uu myedoo pyw:ângo, a ka kîmêda dy:âa. Yepê, Pwopwo u kópu p:uu daa t:a mo daa t:a. ¹⁶ Yepê, A lede knî y:oo a kpakakpaka ngmê, yed:oo n:aa pw:iipw:ii. ¹⁷ M:âa k:oo Nju tpémi yi naa ndîi u dye ghi ngê, yélini mbwa k:oo dnyimo kwo, Paléti ngê ngmêdpîmo pw:iipw:ii, apu, Nju tpémi yi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa we. Pini n:ii u pi pi knî y:oo u kwo dnyimo tpaê, yini yidpîmo pw:iipw:ii. ¹⁸ Paléti ngê u yi doo kwo, Yesu nî pw:ii, ngmênê pi yintómu dpodombiy:e u kwo mbó dniye, kwo, Daanyi pw:ii. Kwo, Vya ngi. Kwo, Mbadapas yi pw:ii ngi. ¹⁹ (Yi Mbadapas ngê u yi doo a kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalê té. U yoo yi kada mwiyé a ghê wo, Lóma lede woni a vya tumo, u l:êê díy:o u yoo knî yi k:ii mbwa k:oo u ngwo kee dniye.) ²⁰ Paléti ngê u yi doo kwo, Yesu nî pw:ii, wod:oo pi knî ye mbwolo, yepê, Kêle. Yepê, Yesu vyílo yiní pw:iipw:ii, ²¹ ngmênê pi knî y:oo dpodombiy:e kwo, Kîdosi nédê t:ee ngi. Kwo, Pw:oo we, daadî ya.

† 22:67 Njon 10:24-26; 3:12; 8:45 †† 22:69 Dpodo 7:56 ††
23:2 Luukî 20:20-26 †† 23:3 1 Tim 6:13

‡‡ 23:7 Luukî 3:1 ††† 23:8 Luukî 9:9

²² Paléti pyolombó ye mē póó wo, yepê, Ló dono kópu ndîi ngmê d:uu ngê? Yepê, Pwopwo u kópu p:uu d:oo ngmê pyw:ângo. Yepê, A lede knî y:oo a kpakak-paka ngmê, yed:oo n:aa pw:iipw:ii. ²³ Ngmênê Paléti ka dēdnye ng:aa, dpodombiy:e u kwo modnye kââ, kópu, Kîdosi ñedê t:ee ngi. Yinté dnye kââ ee, u dî yi pono mî vyápê wo, ²⁴ lede knî ye yepê, kîdosi ñedê nyi t:ee yó. ²⁵ Paléti yi pono vyápê wo. Pini n:ii l:êê pyu ndîi Mbada-pas, pi vyee u l:êê dîy:o mbwa k:oo mwiye a kee wo, pwopwo y:i doon:aa t:âât:ââ, yi pini pw:ii ngê, ngmênê Yesu u vyee tēdê dy:ââ ngê.

Yesu kîdosi ñedê u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Njon 19:17-27

²⁶ Lóma lede knî y:oo Yesu u vyee tēdê ñuw:o ngópu. Maa p:uu pi ngmê m:uu ngópu, u pi Saimon, Sadéni pi, Njedusalem doo lēpî. Lede knî y:oo yi pini mgîmî ngópu, Yesu u kîdosi u kîgha yé ngópu, kwo, Kî pini u kîdosi dnyinê ngi. Wod:oo Yesu u kuwó doo kwo, u kîdosi doo dnyinêdnyinê.

²⁷ Pi yilî yi kuwó doo kwo, dnye yâmuyâmu dé. Pyââ knî yi vy:oo my:oodoo kwo, Yesu u l:êê dîy:o dnye mbê. ²⁸ Yesu ye mênê diyé wo, yepê, Njedusalem pyââ yoo. Yepê, A l:êê dîy:o mbê mu yé yó, nmyi chóo nmyi l:êê dîy:o dmyinê mbê, nmyi tp:ee dmââdîma yi l:êê dîy:o myedmyinê mbê. ²⁹ Yepê, Dye ghi ngmê kîyedê pyiyé knî, yi ngwo nmyi kpadakpada ndîi wanmyinê pyw:ee ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi tp:ee dmââdîma nmyi ngópu adnyi vyee dé, ala kópu wanmy:uu vyi ngmê, anye, L:omo m:aa tpamê wo, a tp:ee l:omo m:aa tpyó. ³⁰ Yepê, Yi ngwo nkîngê ngê y:ay:a wanmyi pwiyé dmi, u yi nmye adî kwo, anye, Mbu nmî pwo a vuyuwó dnyie, lîmîlîmî ngê u ngwo p:oo pw:oo dmi. ³¹ Yepê, Ala lede yoo yi p:uu dēnoo d:uu, ngmênê dono a nga a d:uud:uu ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi p:uu an-myin:aa d:uu, angēntoo dono u nkwo nmye angmê d:uu ngmê.

³² Pi mē miyó yi vyee tēdê mye ñuw:o dumo, pi dono dē. ³³ Kwéli lee dnyie, yi ghi u pi Mbodo Dîñê. Yesu kîdosi ñedê y:i mî t:ee ngópu, pi dono dē kîdosi ñedê y:i myimî t:ee dumo, woni u wéni pee t:ee ngópu, woni u t:anê pee t:ee ngópu. ³⁴ Yesu ngê u mî ka kwo, M:aa. Kwo, Kî yéli y:oo kópuni a nga dē d:uu ngmê, daa yi lama dē d:uu ngmê. Kwo, Yi kópu modo kn:ââ vuyuwó dpî kéé ngi, mēnangê ngî. Yesu u kpîdî yêê tumo, yi kpîdî knî yi l:êê dîy:o dnye ng:oo, noko yepê, Alani nanê wa a ngî, woni nanê wa a ngî? ³⁵ Yélini y:i doo kwo, yi yéli y:oo dnye y:enê. Yí ngópu Nju tpémi yi kada pini knî y:oo dnye nkwitinkwiti, noko yipu, Mumdoó Chóó Lémi ngê kî pini a ngmidi ngê, yoo ntee doo ngēpî dé, ye chóochóó yinté mye ngee ngê. ³⁶ Lede knî y:oo myednye nkwitinkwiti, k:omo ngê wain u kwo dnye dp:eedp:ee, ³⁷ kópu, Mumdoó nyi Nju tpémi yi king, ñyóochóó mē ngee ngi. ³⁸ U pwopwo u nt:u kópu kîdosi ñedê u pwo t:ee ngópu, apê, Nju tpémi yi king.

³⁹ Pini n:ii dē u nkîgh:ê t:ee dumo, ngmê ngê kwo, Chi dîpî. Kwo, Nyi lónté kada pini. Kwo, Mumdoó Chóó Lémi ngê a ngmidi nyoo, ye ñyóochóó mē ngee ngi, mye ngee nyédi. ⁴⁰ Ngmênê woni ngê yi kópu u kwo kwódu ngê, kwo, U kwo kidimê mbumu. Kwo, Lukwe, Chóó Lémi ka d:ii nkîngê? Kwo, U ngmidi ngmê u pi vyílo y:ii nkwitinkwiti. Kwo, Nipi nganmo mgîmî vyímî té. ⁴¹ Kwo, Kópuni nyi kn:aadi too, u dîy:o nye mgîmî vyímî mo, ngmênê kî pini ngê kópu daangmê kn:aadi ngê. Kwo, Lukwe dîy:o nye nkwitinkwiti. ⁴² Yesu ka kwo, Yesu, dini ghi n:ii ngê king ngê anyi pyódu, ngêê k:oo dpî kaa nédi. ⁴³ Yesu ngê kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpapê, awêde ghi mb:aa nipi nye lēpî mo.

Yesu kîdosi ñedê u ngwo pwene

Mátiyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Njon 19:28-30

⁴⁴ Yi dini ghi ngê kââdî mbóó ñuknîñuknî p:uu doo kwo, yi dyámê pee mbêmê mgîdî a ghay wo. Dini ghi n:ii ngê kââdî ngê liy:aa pyile a kuwo ngê, mē wa wo. ⁴⁵ Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo kpîdî ndîi n:ii doo ya, yi kpîdî ngê yoo yi maa dpîmo nkokonkoko, apê, Chóó Lémi u yâpwo ghi k:oo daapaa nî dnyie. Yesu kîdosi ñedê dini ghi n:ii ngê pwene, wod:oo yi kpîdî chóo mínê chaa wo, châpwochâpwo ngê nkwo a yaa wo, knâpwo dî. ⁴⁶ Yesu kîdosi ñedê modoo ya, u mî ka dpodombiy:e ka wo, kwo, M:aa, a ghê dmi nga d:a kê, a ngini. Yi kópu yi vuyuwó, wod:oo pwene. ⁴⁷ Lede n:ii knî y:oo Yesu kîdosi ñedê t:ee ngópu, yi lede yoo yi mââwe ndîi kîdosi u nkîgh:ê doon:aa kwo. Dini ghi n:ii ngê Yesu u ngópu pwene, Chóó Lémi chaa kwólu, apê, Kî ndēndē ngê pi mb:aa, u kn:aadi te kópu daa tóó. ⁴⁸ Pi yilî, n:ii knî y:oo Yesu u pwopwo tēdê dnyen:aa y:enê, dini ghi n:ii ngê yi ngópu pwene, yi nuw:o dmi dono ngê pyodo, u l:êê dîy:o dnye yii, yi p:aa pee p:aa pee mē diyé dnyie. ⁴⁹ Yélini Yesu u lama dnye ya, daa chono dnya a kwo, y:i dnya a y:enê. Pyópuni yoo Nkálili Wee u kwo Yesu p:uu mwiye a kaa dnyie, u k:ii Njedusalem lee dnyie, yi yéli yi vy:oo myednye kwo.

Yesu ntóo u ngwo kmênê ngópu

Mátiyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Njon 19:38-42

⁵⁰ Kada pini ngmê, u pi Njósép, Adamátiya pi. Yi p:aani Njuda Wee u kwo a tóó. Yi pini pi mb:aa, apu, Chóó Lémi ngê nmî y:enê kn:ââ lîmî k:ii ngê paa chaa ngê. K:omo tpile kada pini knî yi vy:oo doo kwo, ngmênê Yesu u pwele châpwo tēdê, u vyee tēdê yi vy:oo daa ghê wo. ⁵² Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, yi pini Paléti ka loo, Yesu ntóo u kwo mínê ch:ee ngê. ⁵³ Paléti ngê kwo, U ntââ, wod:oo Njósép loo, Yesu ntóó kîdosi ñedê a ngópu, kpîdî pee ngê a kmongo ngê, ntóó ñuwó, kpomo u mênê mî yó. Yi kpomo pi knî y:oo t:aanî paa mwiye a ché ngópu, pi ntóó kmênêkmênê u l:êê dîy:o. ⁵⁴ Yi wéni Pîdade, womumo lîme wo.

⁵⁵ Pyópuni knî y:oo Yesu Nkálili Wee u kwo dnya a yâ-muyâmu, Njedusalem u k:ii myimî taa dnyie, yi pyópu knî y:oo Njósép ngm:êê ngópu, Yesu ntóó kpomo u mênê yi ngópu mî kmênê ngê. ⁵⁶ U kuwó dini ghi ngê

† 23:30 Hos 10:8; Tpyuu 6:16 †† 23:34 Mát 5:44; Psalm 22:18
‡ 23:35 Psalm 22:7-8

†† 23:44 Luukî 18:31; Amos 8:9 †† 23:45 Hipîlu 9:2-3,6-8

yi p:aa pee mê diyé dniye, apê, Tpileni tuu mb:aamb:aa dé, knî ngmênmi nya, Yesu ntóo p:uu nm:uu d:ii té, ngmênê yi ngwo kâadî gho, yi líme wo kn:ââ chópu, mēdaa lee dniye. Yi dēēpî kópu dyuu chāpu ngópu, líme wo ngê dnye líme.

Yesu u ngwo a pii wo

Mátiyu 28:1-10; Mak 16:1-8; Njon 20:1-10

24 Pyópuni knî y:oo tpileni tuu mb:aa mwiyé a l:âmo tumo, Sandé mw:aa mgîdí vy:o rúw:o tu-mo, apê, Yesu ntóo p:uu nm:uu d:ii té. ² Kpomo chedê dini ghi n:ii ngê taa dniye, apê, Chêēpî ndîi kpomo t:âmo lukwe ngê atédê tpiyé wupu kwolo, ³ wod:oo kpomo u mēnê kee dniye, ngmênê nmî Lémi Yesu ntóo daa m:uu ngópu. ⁴ Yi kópu dēpê w:ee ngópu, yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, wod:oo pi miyó anya a pwiyé knopwo, apê, Mu kwo mo, yi kpîdí dmi dē muyedê wuu mbele mo. ⁵ Nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, yi tpódu chāpu dumo, mbwódo dyimê dniye, k:ame ye ghê dniye. Yi tpódu y:oo yepê, Pini n:ii ghê a t:a, lukwe díy:o kpēēnî m:een:aa nmy:uu ngmê. ⁶ Yepê, Al:ii daa tóo, yepê, kēda pyidu. Yepê, Yi kópu dyuu wunê munmya a vuu, dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o mod-oo a kwo, Nkálili Wee u kwo. Yepê, Ala kópu nmye mwo a vuu, ⁷ nmyepê, K:omo tpile nê Chóo Lémi u Pi Ndēndê, ngmênê pi dono knî y:oo wa mgîmî nê, kîdosi ředê wa t:ee nê, wo pyoloni k:oo amēnê pyidu. ^{††8} Wod:oo yi pyópu knî y:oo yi kópu dyuu yimî nuw:o kalê ngópu, ⁹ kpomo a kuwo ngópu, Yesu u dyépi y:a mê ngmê knî ye mdoo rúw:o ngópu, Yesu u yoo woni knî ye mdoo mye rúw:o ngópu. ¹⁰ Yi pyópu knî yi vy:o pyâa pyile doo kwo, yi pi dmi Méli Makídala pyâa ng-mê, Njówana myomo, Méli Njems u pye pyolo. K:omo tpile yi pyópu knî y:oo dyépi knî ye yi kópu yilî mēnê nté tumo, ^{††11} ngmênê dyépi yoo ye daa kēlîmî mbê dniye, yinê ye daa ndê kópu ye tpaépê ngmê. ¹² Ng-mēnê Pita ngê mbēpê a puwâ, kpomo chedê loo, yedê tepe mbê wo, Yesu ntóo p:uu kpîdíni t:ee tumo, vyílo yi m:uu too, tpile daamu módu, wod:oo u p:aa pee mê diyé wo, yi kópu u nuw:onuw:o u ngwo ghê wo.

Pi miyó dē y:oo Yesu u ngwo m:uu ngópu

Mak 16:12-13

¹³ Yi Sandé ngê Yesu p:uu ndiye pyu miyó dē y:oo Njedusalem a kuwo ngópu, p:aa tp:oo ngmê yidpîmo lēpî, u pi Emeyís, ntee daa kuughê dpîmo lēpî. (12 km.) ¹⁴ Kópuni yilî Yesu ngê pyaa dniye, maa p:uu yi p:uu dpîmo danēmbum. ¹⁵ Yi kópu knî yi p:uu dini ghi n:ii ngê dpîmo danēmbum, Yesu anya a pwiyé wo, yi kuwó doo kwo, dini ghi n:ii ngê a kp:anê doo, u k:ii nipi mîd-nye paa. ¹⁶ Yi m:uu ngópu, ngmênê daa mya ngópu. ¹⁷ Yesu ye póo wo, yepê, Maa p:uu ló kópu p:uu dpo danēmbum mo? Wod:oo ghê knopwo, ndîdí yi ngîma kele, ¹⁸ u kwo ngmê póo wo, pini n:ii u pi Kliyópas, kwo, Njedusalem kópuni pyaa dniye, pi yintómu yi lama a pyede, mumdoo yi kópu knî lama daangma

† 24:4 Dpodo 1:10 †† 24:7 Luukî 9:22; 18:31-33 ‡ 24:10 Luukî 8:2-3

tóo? ¹⁹ Yesu ye póo wo, yepê, Ló kópu dé? Kwo, Yesu Nasalet pi ngê kópuni pyaa dniye. Kwo, Chóo Lémi u komo kapî pyu ngmê, mye u nuu u pi, mb:aamb:aa ngê dpîmo dēēpî, mbwudu yilî dpîmo chap, pi knî y:oo myednyimo chāachāa. ²⁰ Kwo, Ngmênê nmî kada pini yoo, kpêê ziyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii, kî mgîmî ngópu, u vye tēdê dy:ââ ngópu, lede knî y:oo kîdosi ředê u nkwo mî t:ee ngópu. ²¹ Kwo, Ngmênê alanté nmee nuw:o, Yisîléli tpēmi yintómu knî yi k:ii nmî kada vyílo ayi ghê, Lóma tpēmi u ngwo wanmî ngm:ii kalê té. Kwo, Ala kópu m:uu, k:omo tpile m:ii tuwo a vya ngópu, ngmênê awēde nmî vy:o pyâa ngmê knî y:oo ghê nmî mēnê dē ghipé ngmê, mw:aa mgîdí vy:o kpo-mo chedê kēdê lee dmi, ^{††23} ngmênê yi pini ntóo doo m:uu ngópu. Kwo, Nmo yedê diyé dmi, nmodê, Enjel miyó kudun:aa m:uu, yedê, Yi pini kîmēda pyidu.

²⁴ Kwo, Nmî vy:o pi knî ngmê kpomo chedê myaa lee dmi, yi pyópu knî y:oo ntee nmo dumu nté ngmê, yin-té myaan:aa m:uu ngmê, ngmênê yi pini ntóo doo m:uu ngópu. ††

²⁵ Wod:oo Yesu ngê yepê, Lukwe díy:o dpî mbodo dē dîngîdîngî dē. Yepê, Kópuni yilî Chóo Lémi u komo kapî pyu knî y:oo a d:êê tumo, lukwe díy:o yi kópu knî ye dēdpîdê kēlîmî mo. ²⁶ Yepê, Pini n:ii Chóo Lémi ngê a ngmîdi ngê, doo u ntâa yi dono u wépi daapî puwâ. Yepê, Yi dono u wépi wo puwâ, u dpodo ndēndê lónté pí dóo, u pi ndîi ngê lónté u nkwo pí pyodo. ²⁷ Wod:oo kópuni puku yedê chóo p:uu ló dini a d:êê tumo, u kakēmê yilî ye chámê ngê, kn:ââ Mósi ngê kópuni a d:êê too, nkoo Chóo Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni myedê d:êê tumo.

²⁸ P:aani n:ii tp:oo dpîmo lēpî, y:i yimî taa dniye, yi tpódu ye yinê ye yi pini kn:aa p:aani doo lēpî, ²⁹ ng-mēnê yi tpódu y:oo u dí pwaa ngópu, kwo, Nakî ní, kâadî daa kēmakēma a wupwo. Kwo, Ng:ii dpî kmēle, wod:oo ngomo k:oo u k:ii nipi mê kee dniye. ³⁰ Dini ghi n:ii ngê kmaapî tēdê yaa dniye, mbîdédi a ngēēdî, Chóo Lémi kwuno ngê, yi puwâ, ye yi y:àngo. ³¹ Yi ngwo mb:ēē yi ngîma a ngópu, apê, E, kî Yesu, ngmênê y:i anyi ye mê pwiyé wo. ³² Noko kwo, Maa p:uu nyi gha dē kēdê pywálî knî, apii, kópuni puku yedê a pyede u kakēmê yilî nye kēdê chámê.

³³ Yi ngwo dini ghi ngê yi tpódu ghēēdî knopwo, Njedusalem d:âmo mê diyé knopwo, Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê ngmê, yi pyipe knî yi k:ii, ye yi taa knopwo, ³⁴ yi tpókni y:oo yepê, Nmî Lémi ndēndê ngê kēda pyidu, Saimon ngê kēdê m:uu. ³⁵ Wod:oo yi tpódu y:oo yepê, Kîmyednye m:uu. Yepê, Moma u k:ii kudu lee dmi, dny:oo myâa. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kmaapî tēdê dpî yaa dmi, mbîdédi yi pwââ, u ngwo dnye mya.

Yesu ngê chóochóo p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo a kēma ngê

Mátiyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Njon 20:19-23; Dpodo 1:6-8

³⁶ Dini ghi n:ii ngê yi kópu p:uu dnye danēmbum, Yesu anya a pwiyé wo, yi vy:o ghê wo, yepê, Mw:ââkó a tîdê mbwó yoo, ala nê, namê nkîngê. ³⁷ Ngmênê

†† 24:21-22 Luukî 19:11; Dpodo 1:6 ††† 24:24 Njon 20:3-10

nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, apê ngmênê, Kmêna ye kwo. ³⁸ Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o nmye nkîngê té. Yepê, Lukwe dîy:o dnyinté nmye kêlîmî té. ³⁹ Yepê, A kêê yi ngî m:uu tóó, nmyi kêê dmi a p:uu yé yó, yepê, Ala nê vyîlo. Yepê, D:aa kmêna, myed:aa mbwee. Yepê, Kmêna mbwee yi mênê dînê daa kwo, yi p:uu mbyuu too daa t:a mo. ⁴⁰ Yi kópu yi vvu, wod:oo kóó yu yi ngópu tpyé too. ⁴¹ Ngmênê doo u ntââ u kwo myedaapê kêlîmî mbê dniye, mu kópu u dîy:o yi gha dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo, mye ngwéti dniye. Wod:oo ye póó wo, yepê, Nté pee nmyi ngópu ngma tóó, n:aa pîpî. ⁴² Te mbyuu ch:ee ngmê u kwo ngmê y:ee ngópu, ⁴³ yi kêê a ngópu, yi ngópu ndîi.

Yesu p:uu kópuni puku yedê a pyede, p:uu ndiye pyu knî y:oo u ngwo a w:ee tumo

⁴⁴ Yesu u Mî ka ghêlî daa diyé wo, p:uu ndiye pyu yoo modoo ndiye kîgha dé, yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o munoo a kwo, a pwopwo p:uu munmyenîmo a danê. Yepê, Kópuni Mósisi ngê a p:uu a d:êê too, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo, n:ii wéti u puku yedê mye pyede, doo u ntââ yi kópu dyuu daap:aa kn:aadi ngê. ⁴⁵ U kuwó dini ghi ngê yi nuw:o dmi íedê mb:êê a ngópu, apê, Puku yedê kópuni a pyede, pêdê w:ee téne. ⁴⁶ Yi kópu yilî yi nt:u mu ngmîdi, yi nt:u dmi alanté, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê dini ghi n:ii ngê wa t:a, wa mgîmî ngmê, wa vya ngmê, wa kmênê ngmê, wo pyoloni ngê amêdê pyidu,

⁴⁷ u yoo knî y:oo u pi pi knî ye adnyin:aa tpaapê, kn:ââ Njedusalem wa chaa ngmê, nkoo dyámê pê wopee wopee, n:ii knî y:oo u pi wa ny:ee ngmê, u pi mbêmê yi dono yilî wa kée t:oo, Chóó Lémi ngê yi dono yilî mbo-do kn:ââ vvuwo u nkwo wa kée té, mēdaawa a ngî té.

⁴⁸ Yesu ngê yepê, Yi kópu yilî nmyi chóó kînmyi m:uu tumo. Yepê, Pi knî ye dmyinên:aa tpaapê dé, ⁴⁹ ngmênê n:ii ngê a d:aa amênê kââdî, mwiyé dmyinê t:âât:ââ, nmye anîmo dy:ââ. Yepê, Yi pini M:aa u Ghê Dmi, yinê amî wêdêwêdê kalê nmyo. Yepê, Mwiyé nmye munê vvu, nmyenê, M:aa ngê nmyi ngêêpî pyu nmye wa a dy:ââ. Yepê, Njedusalem ghêlî k:ii kēdmyinēngē kuwo ngmê, nmyi wêdêwêdê kîgha pyu mwiyé dmyinê t:âât:ââ.

Yesu u Mî ka u ngwo kee wo

Mak 16:19-20; Dpodo 1:9-11

⁵⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi ka-da ghê wo, Njedusalem a kuwo ngópu, Petani u nkîgh:ê yi taa dniye, wod:oo ghê dniye, kóó dê yi pwo mbee doo, yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ka doo ngêpê. ⁵¹ Dini ghi n:ii ngê yi l:êê dîy:o doo ngêpê, u Mî ngê a y:ân-go, mbóó p:uu kmungo. ⁵² Wod:oo p:uu ndiye pyu yoo Njedusalem mē diyé dniye, yi gha dmi maa p:uu d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo, ⁵³ wo yintómu Chóó Lémi u ngomo k:oo dnyimon:aa koko, Chóó Lémi dnyimon:aa chaa kîgha.

Wu u dí.

Njon

Pini n:ii ngê ala danêmbum d:êê ngê, u pi Njon, Sepédi tp:oo, Yesu u dyépi ngmê.

1 Mwiémwiyé dini ghi ngê, nmî Kêlî Pini doo ya. Yi pini nmî Mî Tp:oo, nmî Mî nmo yinê a kêma ngê.

Nmî Mî k:ii dpîmo ya, yi gha ngmidi ngê doo ya.

^{†2} Dyámê pê ghêlî daangê l:âmo ngê, ngmênê nmî Mî k:ii nipi dpîmo ya. ³ Tpile yilî yintómu nipi l:âmo ngópu, wu tpile Kêlî Pini k:ii daa l:âmo ngópu, daa tóó. ^{††4} Kêlî Pini Ghê Njini u Kn:ââ, kamî ngê yinê dpî pyódu nmo. Yi Ghéni Kn:ââ nmî pywápê ngê vyílo yi pyodo. ^{†5} Yi pywápê ngê mgîdî yinê chópu. Mgîdî dêê wo, yi pywápê daa nt:ââ ngê. ^{††6} Yi pywápê, nmî Mî Tp:oo. Ghêlî daa ta, u mdoo tpaê pyu ngmê Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmo a dy:ââ ngê. Yi pini u pi Njon Baptist. Pi knî ye yi pywápê p:uu doon:aa danêmbum, mu kópu u dîy:o apê, Pi yintómu u kwo paa kêlîmî mbê dniye.

⁸ Chóó vyílo daa pywápê, ngmênê pywápê p:uu pi knî ye doon:aa danêmbum.

⁹ Pywápê njini p:uu ye doon:aa danêmbum. Pi yintómu yi l:êê dîy:o yi pywápê dyámê mbêmê doo a lèpî.

¹⁰ Nyââ, nmî pywápê dyámê mbêmê doo ya, dyámêni Chóó Lémi k:ii l:âmo ngópu, ngmênê yi dyámê tpémi y:oo daa mya ngópu. ¹¹ Chóó u dyámê pee p:uu a loo, chóó u yoo y:oo u wépi pwaa ngópu. ¹² Ngmênê ngmê knî y:oo daa mb:ii ngópu, u kwo kêlîmî mbê dniye. Yi yéli Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ ngê pyódu too.

¹³ Daa pi ngê yinté pyódu too, daa yi chóó Chóó Lémi u yoo vy:o ghê dniye, ngmênê Chóó Lémi ngê chóó tp:oo módó tp:oo mââ ngê pyódu too. ^{††}

¹⁴ Kêlî Pini pi ngê pyodo, nmî vy:o doo kwo. Ala kópu nmo w:ee ngê, Kî nmî Mî Tp:oo mu ngmidi. Nmî ngêêpî pyu ndîi, u kópu yintómu ndê kópu dé. ^{†††}

¹⁵ Nmî Kêlî Pini pi ghêlî daa myââ, Njon Baptist yi pini p:uu nmo doo danêmbum. Pi knî yi k:ii dpodombiy:e nmo mbwolo, nmopê, Pini n:ii p:uu nmye noo danêmbum, munmyenê, A kuwó wunê kwo, nmopê, yi pini a kada pini ngê a tóó, mu kópu u dîy:o ghêlî dpîngê ta, ngmênê yi pini dye ghi yintómu doo a ya.

¹⁶ Nmo yintómu kópu mb:aa yilî Kêlî Pini ngê nmo wunê d:uud:uu. Kópu mb:aa nmo daangmê w:êê ngê.

¹⁷ Mósisi ngê kópu mb:aa ngmê d:uu ngê, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu nmo a ñuwo, ngmênê Yesu Kédisu ngê daa yintoo kópu yi d:uu ngê, kópu ndîi yi d:uu ngê. Yesu ngê Chóó Lémi u módó yeedeyeede ndîi nmo a kpo, u Mî ka maa njini u ngwo a yó. ¹⁸ Pi ngê Chóó Lémi doo u kpêê. Chóó Lémi Tp:oo mu ngmidi,

† 1:1 Njon 17:5; 1 Njon 1:1-2; Tpyuu 19:13 †† 1:3 1 Kódin 8:6; Kíloa 1:16-17; Hipîlu 1:2 ‡ 1:4 Njon 5:26 †† 1:5 Njon 8:12 †† 1:13 Njon 3:3-6; Njems 1:18; 1 Pita 1:23 ††† 1:14 Nkal 4:4; Pílpay 2:7; Hipîlu 2:14

pini n:ii u nuu ghi Chóó Lémi nódo a tóó, Chóó Lémi nmî nuw:o yinê kwólu.

Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo a yó

Mátiyu 3:1-12; Mak 1:1-8; Luukí 3:1-18

¹⁹ Dini ghi n:ii ngê Njon Baptist mbwaa ndîi Njódan u nkígh:ê doo dpodo, Nju tpémi yi kada pini yoo yi nuw:o dmi alanté pyodo, apê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, ndoo apê wu vyílo. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi u ngomo k:oo dpodo pyu knî ngmê u kwo a dy:ââ tumo, yepê, U kwo nye póó dmyeno, kwipi, Nyi n:uu? ²⁰ Njon Baptist ngê yepê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, ndêndê ngê d:aa vyílo. ²¹ Kwo, Chóó Lémi ngê wunê kópuni a vvu, apê, Ilacha dîyo dyámê mbêmê amêdê diyé, yi kópu vyílo yichi ntiye? Yepê, D:aa vyílo. Kwo, Mósisi pini n:ii p:uu nmî kn:ââ knî ye doo a danêmbum, yepê, Chóó Lémi ngê pi ngmê wa a ngmidi, komo yinê adín:aa kapî, kwo, lukwe, nyi vyílo? Yepê, Kêle. ²² Kwo, Pini n:ii knî y:oo a dy:ââ nmo, módó ye mêdaanmî diyé dmi. Kwo, Ngakême ñyóó nmo mê chámê ngi. ²³ Njon Baptist ngê yepê, Yisaya ngê ala kópu mwo a d:êê ngê, yepê,

W:amî mbêmê pi ngma adî kââ, yewo,

Nmî Lémi u maa mb:aamb:aa ngê a yé yó.

Njon Baptist ngê yepê, Yi kópu vyílo yinî ntiyentiye. ²⁴ Yélini Pádisi knî y:oo u kwo a dy:ââ tumo, yi yéli y:oo kwo, D:ii nmî Lémi, d:ii Ilacha, d:ii Chóó Lémi u komo kapî pyu. Kwo, Lukwe dîy:o pi yilî mbwaa paa nye kmênêkmênê? ²⁶ Njon Baptist ngê yepê, Yoo mbwaa ngê mun:aa mbápitísím kígha too, ngmênê yi dpodo daa ndîi, tédê. Yepê, Nmî Lémi nmî vy:o ka kwo, ngmênê dmyongê mya ngópu. ²⁷ Yepê, K:omo tpile u kada d:a ghê, ngmênê nê tédê. Yepê, N:ii a kuwó wunê kwo, u pi ndîi. Yepê, Doo u ntââ u nkígh:ê daanî nî.

²⁸ Yi kópu yintómu Petani pyodo, daa Njedusalem u nkígh:ê p:aani n:ii a tóó, ngmênê Njódan mwada mbwáani pee Petani, Njon Baptist ngê mbwaa paa yoo kwéli doo kmênêkmênê dé, yi Petani.

Sipi tp:oo n:ii Chóó Lémi ngê nmo a kpo

²⁹ Womumo Njon Baptist ngê Yesu yi módu, nmopê, Ó. Kí pini kíyedê pwiyé knî, pini n:ii p:uu nmye noo danê. Nmopê, Sipi tp:oo n:ii Chóó Lémi ngê nmo a kpo, kí vyílo. Nmopê, Pi ngê chóó u dono u l:êê dîy:o sipi tp:oo ntee dpî vy:a, kí pini yinté sipi tp:oo ngê wa pyódu, pi knî y:oo wa vya ngmê. Nmopê, Dyámê mbêmê tpémi nmo yintómu nmî yikí dmi u pwo wa

ghay. ¹³⁰ Nmopê, Pini n:ii p:uu nmye noo danêmbum, vyílo nmye kiyedê pwiyé knî. Nmopê, Munmyenê, A kuwó kiyedê kwo, ngmênê a kada pini ngê a tóó, mu kópu u díy:o ghêlî dípîngê ta, ngmênê yi pini dye ghi yintómu doo a ya. ³¹ Nmopê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, ghêlî dípî módu, Yisíléli tpémi ye noo danêmbum, mbwaa paa myenoo kmênêkmênê dé, mu kópu u díy:o nê, Yi ngwolo dmi paa pywálf y:e, yi pini paa mya y:e. ³² Nmopê, Chóó Lémi ngê a dpodo dini ghi n:ii ngê a ka a kpo, a ka pê, Mu dini ghi ngê a Ghê Dmi wanyi m:uu, pi ngmê u pwo wa ghîi, p:uu adí ya. A ka pê, Yi pini ngê a Ghê Dmi mbêmê yoo yi gha dmi wa ghêê té. Njon Baptist ngê nmopê, Kí pini nmye vyílo, Chóó Lémi u Ghê Dmi mbóó p:uu a ndê wo, vy:êmê k:ii ntee tpile ngê u pwo a gho, mbêmê doo kwo. ³⁴ Nmopê, Yi kópu ndêndê ngê kînf módu. Nmopê, Ala kópu ny:ee yó, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, Kí vyílo.

Yélini Yesu p:uu mwiyé kele

³⁵ Womumo Njon Baptist u k:ii y:i nmee ya, p:uu ndiye pyu ngmê mye u k:ii. ³⁶ Yesu paambwi tédê nmî módu, Njon Baptist ngê nyepê, Sipi tp:oo n:ii Chóó Lémi ngê nmo a kpo, kí vyílo. ^{††37} Dini ghi n:ii ngê nyi nyongo, Njon Baptist nyinê kuwo ngê, Yesu nyi ngm:êê ngê. ³⁸ Yesu nye mênê diyé wo, nyepê, Lukwe u pyinê dpo ngmêê ngmê? Kwonyenê, Máâwe. Kwonyenê, Ló y:i nyinê tóó? ³⁹ Nyepê, A pwiyé choo, anye m:uu nyoo. Wod:oo nyi ngm:êê ngê, kwéli doo a ya, yi ghi ny:uu módu. Ntumokwodo nmî lee dniye, wo y:i nm:uu chedê ngê.

⁴⁰ Pini n:ii k:ii Yesu nyi ngm:êê ngê, u pi Andru, Saimon Pita u mbwó. ⁴¹ Yi ngwo Andru ngê u mbwó até yedê pyw:àngo, kwo, Kédisu kídnynê pyw:oo. (Kédisu u nt:u kópu, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê.) ⁴² Andru ngê u mbwó Saimon Yesu ka adê húw:o. Yesu ngê até doo y:enê, kwo, Nyi Saimon, Njon tp:oo, ngmênê mî dí nt:ââ, Pita. (Pita u nt:u kópu, chêêpî kpiyé.) ‡

Yesu ngê Pilipi pini dê Nêtaníyel u ngwo ngmídi doo

⁴³ Womumo Yesu ngê u yi doo kwo, Nkálili nî lê. Pilipi ada pyw:oo, kwo, A ngm:êê nédi. ⁴⁴ (Pilipi Mbetísaida pi, Andru mbwémi Pita yi k:ii yí p:aa mu ngmídi.) ⁴⁵ Pilipi ngê Nêtaníyel ada pyw:oo, kwo, Mósisi pini n:ii p:uu doo a d:êê, yi pini kídp:o pyw:oo. Kwo, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo p:uu myednya a d:êê. Kwo, Yi pini Yesu, Njósép tp:oo, Nasalet pi. ^{††46} Nêtaníyel ngê kwo, Doo u ntââ. Kwo, Yintoo pini Nasalet daawa chaa. Pilipi ngê kwo, A pwiyé, úyóó anyi mwini. Wod:oo Yesu ka adí lee knî. ^{††47} Yesu ngê Nêtaníyel yi módu, nmopê, Daa dnyinté Yisíléli pi ngmêkíyedê pwiyé knî, k:omodanê pee tp:oo p:uu daa t:a. ⁴⁸ Nêtaníyel ngê yi kópu yi nyongo, Yesu ka kwo, Lónté lama n:aa tóó? Yesu ngê kwo, Pilipi ngê ghêlî doon:aa pyw:ee nyoo,

† 1:29 Is 53:6-7; 1 Pita 1:18-19 †† 1:36 Njon 1:29 ‡ 1:42 Mát 16:18 †† 1:45 Deut 18:18 †† 1:46 Njon 7:41,52

dini ghi n:ii ngê yi km:ee nyinê ngêpê, a nuw:o k:oo d:a pyw:ee ngi, a lama u ngwo chi yââ. ⁴⁹ Nêtaníyel ngê kwo, A Lémi. Kwo, Nyi Chóó Lémi Tp:oo, Yisíléli tpémi yi k:ii nyi nmî king. ⁵⁰ Yesu ngê kwo, Kópuni nga dí vyi, yi km:ee ngêpê tédê mudí m:uu ngi, yi kópu u díy:o mumdoo a ka che kélímî mb:anê? Kwo, Yi kópu tédê. Kwo, Díyo ndíi kópu knî wanyi m:uu té. ⁵¹ Nmopê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Nmopê, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê. Nmopê, Njakóp ngê máadíni a wádívyíngo, enjel knî y:oo mudnye vy:eevy:ee húw:óhúw:ó, yi máádi ntee máádi ngê waní pyódu. Nmopê, Chóó Lémi ka u ngwo wanê kâádí nmyo. Nmopê, Yi kópu wanmyinê w:ee ngmê, ndê kópu ngê nmye wa pyódu. ††

Yesu ngê mbwaa wain ngê u ngwo tpólu

2 Wo miyó mî loo, yéyéyé u naa Kéna u ngwo ngmê kê ngópu, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. Yesu u pye yi nááli tédê mî ta. ² Pi knî y:oo Yesu u k:ii myemínê dóó kalê nmoo, u ngwo nm:uu taa dniye. ³ Yi nááli tédê wain chedê ngópu, Yesu u pye ngê tp:oo ka kwo, Wain u ndanî ngê kédê chedê ngmê. ⁴ Yesu ngê kwo, Mw:ââkó Niye. Kwo, A pi lukwe díy:o yenté chi vyi? Kwo, A wêdêwêdê u mumu u dye ghi doongê yó. ^{††5} Yesu u pye ngê naa u dpodo pyu knî ye yepê, Kópuni nmye a tpapê, dpí d:uu yó.

⁶ Mbwaa d:ââ ndíi y:i wéni doo kwo, pi knî y:oo yi dêêpî kópu dyuu u l:êê díy:o yi kêê dmi kwéli dnyimo ghêghêê dé. Yi d:âmu ndíi dé chêêpî ngê l:âmo tumo, mu daa mu tp:oo k:omo dé. ⁷ Yesu ngê naa u dpodo pyu knî ye yepê, Kí d:âmu mbwaa ngê ntówo tóó, wod:oo d:ud:umbiy:e a nt:ee tumo. ⁸ Yepê, Yi mbwááni knî ngma a vy:êê yó, naa u kada pini ka húw:o yó, amí d:uu. ⁹ Yi mbwááni tpalê wo, wain ngê pyodo. Dpodo pyu knî y:oo naa u kada pini ka knî ngmê húw:o ngópu, yi d:uu ngê, apê, Wain mb:aa ala. U lama dêpwo ya, Ala wain anye da pwiyé, ngmênê dpodo pyu n:ii knî y:oo a vy:êê ngópu, yi lama doo ya. ¹⁰ Naa u kada pini ngê naa chóó ka kwo, A pwiyé. Kwo, Ala wain até dí d:uu, mb:aamb:aa. Kwo, Kópu kamí ngmêchi d:uu. Kwo, Pi ngmudu yéé, u pyipe knî ye wain mb:aa ye mwiyé dpí y:oo, n:ii pee tp:oo mb:aamb:aa kuwó ye dpí y:oo, mu kópu u díy:o yi dini ghi ngê d:uwwodê w:ee ngmê, yinê ye lónté wain yuno ndanî. Kwo, Ngmênê yinté chuu d:uu ngê. Kwo, Wain n:ii d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa kuwó nmo cha kê.

¹¹ Yesu ngê u mwiyémwiyé mbwudu yinté chópu, u wêdêwêdê u l:ii yinté nmî módu. Yinté nmo w:ee ngê, nê, Kí Chóó Lémi Tp:oo. U ngwo u kwo nmî kélímî mbê dniye. Yi kópu Kéna pyodo, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. ⁵

¹² U kuwó dini ghi ngê Yesu u pye ghee knî yi k:ii Kípêêníyem nmí lee dniye, wo knî ngmê y:i nmeen:aa ya.

††† 1:51 Gen 28:12 ††† 2:4 Njon 7:30; 8:20 § 2:11 Njon 1:14; 4:54

Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo u ngwo a pw:oo ngê

Mátíyu 21:12-13; Mak 11:15-17; Luukí 19:45-46

¹³ Nmî naa ndîi, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Wo, daa kê-makêma doo dyimêdyimê, wod:oo Yesu u k:ii Nje-dusalem nmî lee dniye. ¹⁴ Chóó Lémi u ngomo k:oo nmeee koko, yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmî kee dniye. Kwéli nmî kee dniye, yélini daa Nju tpémi, u ntââ Chóó Lémi ka y:i pêdyimo ngêpê. Yi kêlî ghê pi yilí nmî módu, nê, Pi knî y:oo tpile tp:oo mu pywupwi t:oo. Nê, Kpêê yiyé u l:êê díy:o pudumakó, sipi, ndêêdí mu pywupwi t:oo, nê, kn:aa dyámê ndapî nmî ndapî ngê mye ngmêêpî t:oo. Yesu ngê yi m:uu too, doo u nuu u kópu ngê pyodo. ¹⁵ Yesu ngê yedê kpê dmi ngmê l:âmo ngê, tpile tp:oo yintómu u ngwo ngm:ii kalê too, pudumakó sipi yintómu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo pw:ii too. Yélini knî y:oo ndapî dnye ngmêêpî dé, yi tépîl ye tpaá too, yi ndapî tpíi yi kópú. ¹⁶ N:ii knî y:oo pywupwi u nímê tp:oo a nūw:o tumo, Yesu ngê yepê, Ye nmeni tp:oo mye pw:ii tóó. Yepê, M:aa u ngomo lukwe díy:o tpile tp:oo u pywupwi u ngomo ngê nmyi pyódu ngópu? ¹⁷ Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê u kópu dyuu n:ii puku yedê a kwo, yi kópu y:i nm:uu nuw:o kwólu. Ala yi kópu,

A Lémi, ngomo a nuu u ngomo.

Pi ngê wa dyênê, ndyuw:e k:ii ntee tpile a gha vy:o wa dnyapwi. †

¹⁸ Nju tpémi yi kada pini yoo Yesu ka póó dniye, kwo, Ye kópu lukwe díy:o chi d:uu? Kwo, Lóntoo mbwudu ngmanyi chaa, u ngwo anmo w:ee, Chóó Lémi ngê nyi vyílo yedê ngmídi nyoo? ¹⁹ Yesu ngê yepê, Ala Chóó Lémi u ngomo anmyinê pw:oo ngmê, wo pyile amí lê, u ngwo am:aa wó. ²⁰ Kwo, Nye k:om. Kwo, Wo pyile k:oo mēdaanyi wó. Kwo, Lama daa tóó nmeee wuwó, m:ââ podoy:a mē wéni. ²¹ Kópuni Yesu ngê ye vuu, dēpê w:ee ngópu. Daa ngomo p:uu ye doo danê, chóó p:uu ye doo danê. †²² Yesu dini ghi n:ii ngê kpêênî a pii wo, u kópu yi ngwo nm:uu nuw:o kwólu, Chóó Lémi u komo kapí pyu yoo yi kópu ka nmî kēlímî mbê dniye, Yesu ka my:oo kēlímî mbê dniye. ‡

²³ Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa dye ghi ngê, Nje-dusalem dini ghi n:ii ngê nmeee ya, Yesu ngê mbwudu yilí chópu, pi yilí u ngwo u kwo kēlímî mbê wo. ²⁴ Ngmênê Yesu ngê p:uu daa t:ee too, mu kópu u díy:o apê, Kí yéli y:oo a dpodo doongê w:ee ngópu, apê, daa a nuu u maa p:uu wa kaa nê. ²⁵ Yesu u lama pi yintómu yi gha dmi doo ya. K:omo tpile pi ngê Yesu ka yoo yi kakêmmê dmi daa chámê ngê, ngmênê yi l:êê ghi dmi u lama doo ya.

Nikódimês u danêmbum

3 Nju tpémi yi kada pini ngmê, u pi Nikódimês, mye Pádisi knî yi vy:o pini ngmê. †¹² Mgídî ngmê ngê Yesu ka a loo, kwo, Mâawe. Kwo, Nmî lama ka tóó Chóó Lémi ngê lama kígha pyu ngê a pyódu nyoo.

† 2:17 Psalm 69:9 †† 2:21 1 Kódin 6:19 ‡ 2:22 Luukí 24:6-8; Njon 12:16; 14:26 †† 3:1 Njon 7:50; 19:39

Kwo, Mbwudu n:ii nye chapî té, yinté kópu pi ngê módó daawa d:uu, ngmênê Chóó Lémi ngê wa a ngee, yinté kópu u ngwo wa d:uu té. ³ Yesu ngê kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpapê. Kwo, N:ii myombó mē-daawa pyódu, yini Chóó Lémi kóó k:oo daawa ghê.

†⁴ Nikódimês ngê kwo, Pini n:ii dpî k:aa, angênté amê pyódu? Kwo, Doo u ntââ pi u pye u mênê mēdaawa kee, yinté mēdaawa t:aa. ⁵ Yesu ngê kwo, Ndê kópu nga yinî tpapê, Chóó Lémi kóó k:oo pi módó daawa ghê. Kwo, Pi cha y:oo tp:ee kamî ntee dpî tpyé ngmê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pini n:ii kamî ngê yinté dpî pyódu, vyílo yi pini Chóó Lémi kóó k:oo ayi ghê. ††⁶ Kwo, Pyââ ngê pi ntee pini yu tpyé, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pini n:ii moo pyódu, yi pini u nuw:o dpî ngmêê. ††⁷ Kwo, Yi kópu u l:êê díy:o nga dê vyi, ngadê, Moo pyaa dmyeno. Kwo, Yi kópu lukwe díy:o kópu kamî ngê nga dê pyódu? ⁸ Kwo, Yópu wunê wupe, chóó u nuw:o u pono a vyápê. Kwo, U dnye anyi ny:oo, ngmênê daanyi m:uu. Kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi mye yinté. Kwo, Lama daa tóó pi kamî ngê lónté dpî pyódu.

⁹ Nikódimês ngê kwo, Yinté kópu lónté dpî pyódu?

¹⁰ Yesu ngê kwo, Nyi Yisíléli tpémi yi ndiye kígha pyu ngmê. Kwo, Lukwe díy:o choongê w:ee ngê? ¹¹ Kwo, Ndê kópu nga yinî tpapê, kópuni nmye nmo tpapê té, ndêndê ngê vyílo nmî lama ye pyede, vyílo myey:uu m:uu too, ngmênê nmî kópu dyuu ka dp:ee kēlímî té.

¹² Kwo, Dyámê mbêmmê kópu knî yi p:uu a ka dp:ee kēlímî té. Kwo, Chóó Lémi u kópu knî yi p:uu angênté a ka anmyinê kēlímî mbê dmi? ¹³ Kwo, Pi Chóó Lémi ka doongmê n:ee, myedoongmê diyé wo, kwo, ngmênê pi mu ngmídi u kwo a ndê wo, pini n:ii u Pi Ndêndê.

¹⁴ Kwo, Mósisi ngê yoo yi pyipyi u l:êê díy:o nkéli chêêpî tpile pé tââ ntee a t:ângo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê tââ yinté wamye t:ee ngmê, mu kópu u díy:o pini n:ii u kwo adê kēlímî, u nuw:o kamî ngê paa pyaa we, ghê kamî pēdê pyw:ee ngê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. §

¹⁶ Dyámê mbêmmê tpémi yi nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo dnyinté daa tóó, wod:oo chóó Tp:oo mu ngmídi nmo a kpo, mu kópu u díy:o n:ii u kwo adí kēlímî, daawa dyênê, u nuw:o kamî ngê wa pyódu, ghê kamî wamyedê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. †¹⁷ Chóó Lémi ngê Tp:oo daa nmî kpadakpada u l:êê díy:o a dy:ââ ngê, ngmênê nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê. ††¹⁸ Pini n:ii u kwo adí kēlímî, Chóó Lémi ngê daawa kpada. Pini n:ii u kwo daa kēlímî, yi pini ngê u kpadakpada ye t:âât:ââ, mu kópu u díy:o Chóó Lémi Tp:oo mu ngmídi u wépi puwâ, u kwo daa kēlímî. ¹⁹ Yi kpadakpada yi chóó a pyw:ee ngópu, mu kópu u díy:o dyámê u pywápê u wépi pwaa ngópu. Chóó Lémi ngê nmî pywápê nmo a dy:ââ ngê, nmî vy:o a kwo, ngmênê pi knî y:oo mgídî u yi y:e mē kwo, mu kópu u díy:o dono a d:uud:uu ngmê. ²⁰ N:ii ngê dono kópu a d:uud:uu té, pywápê u kwo dpî diy:a, u wo d:uudpî nî,

‡‡ 3:3 Mát 18:3; 1 Pita 1:23 ††† 3:5 Ezek 36:25-27; Taitas 3:5 ††† 3:6 Njon 1:13 § 3:14-15 Num 21:9; Njon 12:32 †† 3:16 Lóma 5:8; 1 Njon 4:9-10; Njon 3:36; 6:47 ††† 3:17 Luukí 19:10; Njon 5:22; 12:47; Dpodo 17:31

dpo, A dono kópu a p:uu angmê m:uu ngmê. ²¹ N:ii ndê kópu dyuu u pono a vyápê yédi, pywápê u wo dpo lê, dpo, Pi knî y:oo pèdê w:ee y:e, awo, Chóó Lémi ngê nê wunê ngêêpî, kópu mb:aa u ngwo a d:uud:uu té.

Yesu pini dê Njon Baptist

²² U kuwó dini ghi ngê Yesu u k:ii Njedusalem nmo kuwo ngê, Njuda Wee u kwo nmeen:aa ya, mbwaa paa yoo nmeê kmênêkmênê dé. ²³ Njon Baptist Enon doo ya, Sálím u nkígh:ê, Samédiya Wee u kwo, mbwaa paa myedoo pi kmênêkmênê, mu kópu u dîy:o mbwaa y:i yilí doo ya. ²⁴ Yi ngwo Njon Baptist mbwa k:oo ghêlí daa kee wo.

²⁵ Wo ngmê ngê Nju pi ngmê Njon Baptist p:uu ndiye pyu knî yi k:ii noko dnye kwopwepe. Yi Nju pi ngê yepê, Mbwaa paa pi kmênêkmênê n:ii nmye kígha ngmê, yini ngê Chóó Lémi ka pi mb:aamb:aa ngê dnyinté a pyépi. Yepê, Yesu ngê n:ii a d:uud:uu, yini yi mb:aamb:aa. ²⁶ Wod:oo Njon Baptist p:uu ndiye pyu yoo yi kada pini ka lee dniye, kwo, Mâawe. Kwo, Pini n:ii Njódan mwada pee nmo nyinê kêma ngê, mu nmo nye vyyu, nye, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, wu vyílo, kwo, Lukwe dîy:o yi pini myeka pi kmênêkmênê, pi yintómu u kwo ka lêpî té. ²⁷ Njon Baptist ngê yepê, Pi ngê kópu u mo daawa d:uu, Chóó Lémi ngê yinê dpo ngee, yi kópu u ngwo dpî d:uu. Yepê, Chóó Lémi ngê yi pini wunê ngêêpî, yoo u kwo a lêpî té. ²⁸ Yepê, Nmyi ngêêdí pi knî ye munê vyyu, yenê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, d:aa vyílo. Yepê, U maa yiyé u l:êê dîy:o u kada nê ghê wo. ²⁹ Njon Baptist ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Pini n:ii dpî yéé, pyâa u kwo dpî lê, u mbwó ka d:uudpî nî, ngmênê u mbwó u gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. Yepê, Kópuni a ka dmyi vyi ngmê, yi kópu u dîy:o a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dê pyódu. ³⁰ Yepê, Yi pini u pi ndíi ngê choo pyodopyodo, a pi tédê ngê choo a pyodopyodo.

Pini n:ii Chóó Lémi ka a ndê wo

³¹ Pini n:ii Chóó Lémi ka a ndê wo, u pi ndíi, nmo tédêtédê dé. Nmo dyámê mbêmê tpémi, dyámê mbêmê nmî pyaa dniye, dyámê u kópu knî yi p:uu nmo danê té. Chóó Lémi ka pini n:ii a ndê wo, nmo yintómu nmî pwo a tóó. ³² Kópuni a m:uu too, kópuni a ny:ee too, nmo vyílo ye tpapê té, ngmênê pi knî y:oo yi kópu daa nyémî ngmê. ³³ N:ii knî y:oo u kópu a nyémî ngmê, u nuu u kópu dé ye d:uud:uu t:oo, pi knî y:oo u ngwo dpo w:ee ngmê, apu, Chóó Lémi u kópu dyuu p:uu k:omodanê pee tp:oo daa t:a mo daa t:a. ³⁴ Pini n:ii Chóó Lémi ngê nmo a dy:ââ ngê, Chóó Lémi u kópu dyuu yedoon:aa tpapê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi d:ud:umbiy:e u kwo a y:ângo. ³⁵ U Mí nódo Tp:oo nuu ghi a tóó, tpile yintómu u kada pini ngê a pyódu ngê. ³⁶ Yélini Tp:oo ka a kélímî nyédi, yi nuw:o dmi kamî ngê dpî pyódu, ghê kamî dpo pyw:ee ngmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yélini Tp:oo ka daa kélímî té, u dnye daa nyémî ngmê, yi yéli yi

nuw:o dmi kamî ngê daawa pyaa dmi, ngmênê Chóó Lémi ngê adí kpadakpada dé. Yi kpadakpada chedê ngê daawa pyódu.

Yesu ngê Samédiya pyâa ka mbwaa u ngwo dmy:ee ngê

4 Dini ghi n:ii ngê yoo mbwaa paa nmeê kmênêkmênê dé, Pádisi knî y:oo ala kópu ny:ee ngópu, apê, Pi yilí Yesu p:uu ka ndiye té, mbwaa paa yinê a kmênêkmênê té, ngmênê Njon ka pi mdoo daa lêpî. ² Pi knî y:oo mdoo dnyinté ye rúuw:o ngópu. Yesu ngê pi mbwaa paa dêpwo kmênêkmênê dé, ngmênê yélini yi k:ii Yesu p:uu nmeê ndiye, nmî chóó nmeê kmênêkmênê dé. ³ Yesu u lama dini ghi n:ii ngê yaa wo, apê, Pádisi knî y:oo ala kópu dé ny:ee ngmê, Yesu ka pi yilí a lêpî, wod:oo Njuda Wee nmo kuwo ngê, Nkálili Wee u kwo m:oo diyé dniye. ⁴ K:omo tpile Nju tpémi Samédiya tpémi noko dnye diya, ngmênê Samédiya máadi nm:uu kwólu.

⁵ Samédiya Wee u kwo, p:aa ngmê u pi Saika. Yi p:aani ghêlí dpîpî nî dniye, têtê ghi ngmê mbêmê nmî taa dniye, têtê ghini nmî kn:ââ Njakóp ngê tp:oo Njósép ka wunê a y:ângo. Kâadî mâa kélí dini ghi ngê y:i nmî taa dniye. ^{†6} Njakóp ngê mbwaa mgî n:ii chó, y:i nmî módu. Yi mgini k:oo mbwaa p:ââ y:i dpîmo a ya, Samédiya tpémi y:oo mbwaa y:i dnyimo a vy:émî. Yesu ka paa diya wo, wod:oo yi mgini u nkígh:ê yaa wo. Yesu y:i nmo kuwo ngê, Saika nté pywupwi tédê nmî lee dniye.

⁷ Nté pywupwi tédê nmeen:aa ya, nmî kuwó Saika pyâa ngmê mbwaa vy:émî tédê loo. Yesu yi mgini u nkígh:ê módu, yi pyópu ka kwo, Mbwaa knî a ka ngma a kí. ⁹ Yi pyópu ngê kwo, Nyi Nju pi, nê Samédiya pyâa, mumdoo mbwaa a ka chi dmyinê? Yi kópu u kwo vyyu, mu kópu u dîy:o Samédiya tpémi y:oo tpileni k:oo mbwaa dpî nda ngmê, Nju tpémi y:oo y:i d:uudpî nda ngmê, mu kópu u dîy:o yinê ye tupwótupwó dé. ^{††10} Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, Kópuni Chóó Lémi ngê módó nga wa a kê, yi kópu lama waa yâa, wuchimye mya nê, ye yi kópu a ka pîchi dmyinê, mbwáani n:ii ghê a t:a, yi mbwáani nga pîd:a kê. ^{††11} Yi pyópu ngê kwo, Mâawe. Kwo, Mbwaa vy:émî u tpile ngópu daa tóó, yedê kpê ngópu myedaa tóó. Kwo, Mbwaa chono daa tóó, mgî k:oo p:ââ y:i wunê tóó ó! Kwo, Mbwáani n:ii ghê a t:a, yi mbwáani ló y:i anyinê vy:oo? ^{††12} Kwo, Nmî kn:ââ Njakóp, u dpodo pyu knî yi k:ii ala mbwáani u mgî y:oo a tpênê ngópu. Kwo, Mbwáani n:ii u mênê a pyw:ee ngópu, yi mbwáani chóó ndâa, tp:oo knî y:oo mye ndaa ngópu, u tpile tp:oo knî y:oo mye ndaa ngópu. Kwo, Ala kópu mumdoo a ka chi vyi, Mí ndíi, Njakóp u pi tédê? ^{††13} Yesu ngê kwo, Ala mbwaanté mbwaa ala. Kwo, N:ii ngê wa nda, mâa m:ii amaa mbwaambwaa. ^{††14} Kwo, N:ii ka mbwáani n:ii aní y:oo, wa nda, yi pini mēdaadí mbwaambwaa. Kwo, Yi mbwáani yi pini u gha vy:o ada a kmímí, yi pini u nuw:o kamî ngê u ngwo wa pyódu, ghê kamî u ngwo

† 4:5 Gen 33:19 †† 4:9 Luukí 9:52-53 ‡ 4:10 Njon 7:37-38; Tpyuu 21:6

wa a pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ^{†15} Yi pyópu ngê kwo, Mâawe. Kwo, Yi mbwááni kní a ka ngma a ki, daap:aa mbwaambwaa, ala mbwááni mē-daapínên:aa vy:oo.

¹⁶ Yesu ngê kwo, Chi lèpí, m̄oo a pwiyé we. ¹⁷ Yi pyópu ngê kwo, A moo daa tóó. Yesu ngê kwo, Ndê kópu, m̄oo daa tóó. ¹⁸ Kwo, Pi limi yi p:uu nyi yéé wo, ala ngwo n:ii k:ii dpo tóó mo, yini ngê módó a y:eñey:eñe ngi. Kwo, Ndê kópu a ka yichi vyi. ¹⁹ Yi pyópu ngê kwo, Ala kópu kí:d:a w:ee, nyi Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê, mu kópu u d̄y:oo a nuw:oo kichi m:uu. ²⁰ Kwo, Nmo Samédiya tpémi nm̄i kn:ââ kní y:oo kí mbwini mbêmê Chóó Lémi ka kpêê dnyimo yiyé, ngmênê nmyo Nju tpémi, nmyinê nmye Njedusalem mu ngmidi Chóó Lémi ka u mo kpêê yiyé tédê. ²¹ Yesu ngê kwo, Nmyo Samédiya tpémi nmyi lama daa tóó pini n:ii ka nmye kpêê yiyé té, ngmênê nmo Nju tpémi, n:ii ka nmo kpêê yiyé té, nm̄i lama ka tóó, mu kópu u d̄y:oo nmo Nju tpémi u ngmidi ngmê u yoo, nm̄i vy:oo Chóó Lémi ngê pi ngma a ngmidi ngê, daa yoo ngmidi yi Mbwámê ngê vyílo ayi pyódu. Kwo, A ch:am. Kwo, Ala kópu ka chi kélímí. Kwo, Mu dini ghi ngê pi kní y:oo kí mbwini mbêmê kpêê daamo wa yé ngmê, Njedusalem kpêê myedaamuwa yé ngmê. ²³ Kwo, Mu dini ghi ngê dye ghi kamí ngmêwa d:ii, yi dini ghi kn:ââ wunê kíni chópu. Kwo, Yi dini ghi ngê yélini y:oo Chóó Lémi ndéndê ngê adnyi châachââ, mēdaadnyi kpêê yiyé, yi yélini yi gha vy:oo nm̄i Mí ka ntênê adnyi ngêpê. Kwo, Yin-té ngêpê pyu yoo yi yi dmi nm̄i Mí ngê a kwo. ²⁴ Kwo, Chóó Lémi, Ghê Dmi ye tóó. Kwo, Yélini u kwo a ngêpê té, daa módó adnyi ngêpê, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê choo a ngêêpí dé, ndéndê ngê u ngwo u kwo dny:oo ngêpê. ^{††}

²⁵ Yi pyópu ngê kwo, Kédisu nmo t:âât:ââ, pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê. Kwo, A lama ka tóó, yi pini dini ghi n:ii ngê wa t:aa, kópu yilí nm̄i nuwo yinê amí kwolo. ²⁶ Yesu ngê kwo, Ala nê vyílo nga yiní danêmbum.

²⁷ Yi dini ghi ngê nmo diyé dniye, nm̄i ngwéti dniye, noko nmomo, Kí lukwe? Nmomo, Yesu pyâa k:ii ka danêmbum mo. Nm̄i ngwéti dniye, mu kópu u d̄y:oo pini n:ii kní y:oo Chóó Lémi u kópu p:uu yoo a ndiye kígha too, Nju tpémi y:oo yinté pini kní ye pyâa u k:ii danêmbum ye kwódu ngópu. K:omo tpile nm̄i ngwéti dniye, ngmênê yi pyópu ka dp̄ipí v̄yu, Lukwe ka nye v̄yuwo? Yesu ka myedp̄ipí v̄yu, Lukwe d̄y:oo ye pyópu k:ii dp̄i danêmbum mo?

²⁸ Wod:oo yi pyópu ngê u mbwaa pwódo y:i a kuwo ngê, yi p:aani mē diyé wo, p:aa tpémi ye yepê, Nga a pwiyé dmyeno. ²⁹ Yepê, Pi ngmê ka tóó, nganyi m:uu yó. Yepê, Kópuni yilí nê d:uu too, chóó kēda w:ee té. Yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê ndoo apê wu vyílo. ³⁰ Wod:oo yi p:aani a kuwo ngópu, Yesu ka a lee dniye.

³¹ Yi pyópu u kuwó Yesu ka kwonmo, Nté pee ngmê ma ngi. ³² Yesu ngê nmopê, Ntini n:ii n:aa p̄ipí, nmyi lama daa tóó. ³³ Noko nm̄i póó dniye, nmomo, Pi ng-

mê ngê nté pee u kwo ngmêda núw:o? ³⁴ Yesu ngê nmopê, Ntini n:ii p:uu nmye aní danê, ala yi ntini. Nmopê, Pini n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini u pono n:aa vyápê, dpodoni a ka a kpo, yi dpodo n:aa chedêchedê. Nmopê, Yi kópu ye a nté njini. [‡]

³⁵ Yesu ngê witi nt:ene u mgongo nmo ngmê kwólu, nmopê, Ala kópu nmye tpapê ngmê, Nté nt:u kēma wa kaalí, ngmênê ala kópu nmye n:aa tpapê, Yâpwo tédê n:ii u mēnê nmo pyede, ngí m:uu yó, nt:u wunê kédê kaalí. ^{††36} Nmopê, Ala nté mḡipí u dye ghi. Nmopê, Yâpwo tédê nté ntee nmo ny:ee ngê, ala p:aani pi yilí yinté a núw:o tēme, yi nuw:oo dmi kamí ngê u ngwo paa pyaa we, ghê kamí pēdê pyw:ee y:e, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Nmopê, Nté woo kapí pyu, nté mḡipí pyu y:oo wo ngmidi ngê w:aa pēdê pyw:ee y:e. ³⁷ Nmopê, Pi ngê witi dp̄i ntówo, dp̄i k:aa, nt:u dini ghi n:ii ngê dp̄i kaalí, pi kní y:oo dp̄i ghada ngmê.

³⁸ Nmopê, Nté woo al:ii dp̄ip:e kaa ngópu, ngmênê al:ii nmye nté mḡipí té. Nmopê, Kn:aa yélini al:ii wunê yedoo dpodo, yi dpodo u nt:u nmye dē kaalí.

³⁹ Samédiya Wee u kwo tpémi yi p:aani yélini doo kwo, Yesu ka kélímí mbê dniye, mu kópu u d̄y:oo yi pyópu ngê yepê, Kópuni yilí nê d:uu too, chóó kēda w:ee té. ⁴⁰ Yesu ka dini ghi n:ii ngê a lee dniye, kwo, U ntââ nm̄i p:oo anyinê lē, nm̄i vy:oo anyin:aa kwo. Wod:oo yi p:aani nm̄i lee dniye, wo miyó y:i nm:uu chedê ngê.

⁴¹ Samédiya pi mē yilí y:oo Yesu u kópu ny:ee tumo, u ngwo u kwo kélímí mbê dniye, yi pyópu ka kwo, Daa ngópu dyuu mu ngmidi u l:êê d̄y:oo kí pini ka dp̄i kélímí mbê dmi, ngmênê kópuni nmo dē vyi té, yi kópu kní yi l:êê d̄y:oo u kwo dp̄i kélímí mbê dmi. Kwo, Nm̄i lama dē yââ, Kí ndéndê ngê dyámé mbêmê tpémi yintómu nm̄i Mbwámê.

Yesu ngê mâawe nd̄ií tp:oo u ngwo pyi ngê

⁴³ Wo miyó Samédiya Wee u kwo nmee ya, womumo Nkálili nm̄i lee dniye, mu kópu u d̄y:oo Yesu u nuw:oo alanté doo ya, Pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapí ngê, chóó u p:aa tpémi y:oo d:uudp̄i ch̄apu ngmê.

⁴⁵ Ngmênê Nkálili dini ghi n:ii ngê nm̄i taa dniye, yi yélini y:oo Yesu mb:aamb:aa ngê ch̄apu ngópu, mu kópu u d̄y:oo kópu nd̄ií yilí n:ii Njedusalem naa tédê mwiyé m̄i d:uu too, yi yélini y:oo ngópu yi kópu yilí m̄i d:uu too.

⁴⁶ Nkálili Wee u kwo nmee paa, Kéna nm:uu taa dniye, p:aani n:ii Yesu ngê mbwaa wain ngê mwiyé kwélini a tpólu. Mâawe nd̄ií ngmê, Kípêên̄iyem doo a ya, tp:oo doo a mbii. ^{††47} Dini ghi n:ii ngê u lama yaa wo, apê, Yesu ngê Njuda Wee ka a kuwo ngê, Nkálili Wee u kwo ka tóó, wod:oo nmo a loo, Yesu ka kwo, A tp:ee kíyedê mbii, Kípêên̄iyem, daa kēmakēma ka pwopwo, kwo, u ntââ wany:uu pyi. ⁴⁸ Yesu ngê kwo, Mbwudu nmyi ngópu daangmaní chaa knomomê, ye a ka daanmya a kélímí. ^{††49} Yi pini ngê Yesu ka kwo, A lémi, mwiyé a ngmêê nédi, a tp:ee wa a pw:onu. ⁵⁰ Yesu ngê kwo, M̄o mē dini, ħm:ee kédê pyiyé. Yi pini Yesu u kópu ka kélímí mbê wo, wod:oo mē diyé wo. ⁵¹ U dpo-

† 4:14 Njon 6:35 †† 4:24 Lóma 12:1; Pilipay 3:3

‡ 4:34 Njon 6:38; 17:4 †† 4:35 Luukí 10:2 †† 4:46 Njon 2:1-11 ††† 4:48 Njon 2:18; 1 Kódin 1:22

do pyu knî y:oo maadî a pyódu ngópu, mdoo u kwo y:oo a ñuw:o ngópu, kwo, Ñm:ee kêda pyiyé. ⁵² Yi pini ye póo wo, yepê, Ló dini ghi ngê dê pyiyé? Kwo, Ma, kâadî mââ kêlî u kuwó dini ghi ngê pyiyé. ⁵³ Yi pini ngê mî nuw:o kwólu, apê, Yesu ngê a ka pê, Ñm:ee kêda pyiyé, apê, wu vyílo yi dini ghi. Yi kópu u l:êê díy:o u yoo knî yi k:ii Yesu ka kêlîmî mbê dniye.

⁵⁴ Mwiyémwiyé Yesu u k:ii Njuda Wee nmo kuwo ngê, Nkálili Wee u kwo nmî lee dniye, Kéna Yesu ngê mbwaa wain ngê a tpólu, u ngwo u kwo nmî kêlîmî mbê dniye. Myombó Njuda Wee mono kuwo ngê, Nkálili Wee u kwo nmî lee dniye, Kéna nmeé ya, mâawe ndîi tp:oo Yesu ngê u ngwo pyi ngê, yi mâawe u yoo knî yi k:ii u ngwo u kwo kêlîmî mbê dniye. †

Mbwaa lêê u nkîgh:ê Njedusalem Yesu ngê pi ngmê u ngwo pyi ngê

5 Njedusalem naa ndîi ngma a pwaa wo, Yesu u k:ii yi nááli têtê nm:uu taa dniye. ² Njedusalem u chêêpî mbwa u keñe knî yi vy:o, ngmê u pi, sipi knî yi koko têtê. Yi keñe u nkîgh:ê mbwaa lêê ngma a kwo, u pi Mbetísaida. Yi mbwááni lêê u nkîgh:ê chêêpî ngomo tp:oo limi doo kwo. ³ Yi ngomo knî yi k:oo pwopwokopwe yilî dpîmo kwo, ngwolo kopwe dé, yu kwolo ngmê dé, kpâlî kpêê dé. ⁴ Y:i pêpê dnyimo ya, Chóó Lémi u enjel dnyimo t:âat:âa, mu kópu u díy:o dye ghi knî ngmê ngê yi enjel ngê yi mbwááni lêê dpîmo ghêê kîgha. Yi dini ghi ngê yi mbwááni lêê u kwo pini n:ii mwiyé dpîmo wupwo, yed:oo dpîmo pyiyépyiyé. ⁵ Pi ngmê y:i doo ya, m:âa pyoloy:a mê wááli u knéyómu doo ya. ⁶ Yesu ngê yi pini yi módu, a w:ee ngê, apê, Kí pini dye ghi daadîi kî kópu u ngwo u ngwo a pyodo, wod:oo u kwo póo wo, kwo, Pyiyépyiyé u yi nga a kwo? ⁷ Yi pini ngê kwo, A lémi. Kwo, A ngêêpî pyu daa tóo. Kwo, Mbwaa dini ghi n:ii ngê a ghêê yédi, a ngêêpî pyu wodoo ya, mbwaa lêê u kwo yinê pî kmênê noo, u ngwo p:aa pyiyé wo. Kwo, Mbwaa dini ghi n:ii ngê a ghêê yédi, pi knî y:oo dpo kuwo nê, nmî vy:o pini ngmê n:ii kî mbwááni lêê u kwo mwiyé dpî ghîi, u ngwo dpî pyiyé. ⁸ Yesu ngê yi pini ka kwo, Gh:êêdé. Kwo, Ngmítédmi a ngini, a kmongo ngi, yed:oo chi paa. ⁹ Yi pini até yi pyiyé wo, u ngmítédmi a ngêêdî, wod:oo kada a y:ángo.

¹⁰ Wéni n:ii ngê yi kópu pyodo, yi wéni lîme wo, wod:oo pini n:ii Yesu ngê pyi ngê, Nju tpémi yi kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, yi pini ka póo dniye, kwo, Nmî lîme wo ngê lukwe díy:o nye dpodo? Kwo, Ngmítédmi lukwe díy:o nye dnyinédnyinê? Kwo, Apuu! Kwo, Nmî dêêpî kópu dyuu chuu châpu ngê. ^{††11} Yi pini ngê yepê, Pini n:ii ngê dê pyi nê, yi pini ngê a ka dê, Ngmítédmi a ngini, a kmongo ngi, yed:oo chi paa. ¹² U kwo póo dniye, kwo, Pini n:ii ngê yi kópu nga dê vyi, u pi n:uu? ¹³ Ngmênê yi pini u lama dêpwo ya, Yesu daa myâa, u chii myedêpwo kwo. Yi kêlî ghê pi dêpwo ghêê, pi ngê Yesu daa módu.

¹⁴ Yesu ngê pini n:ii pyi ngê, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo mîmî módu, kwo, Kí pini.

† 4:54 Njon 2:11,23 †† 5:10 Jer 17:21; Luukî 13:14

Kwo, Chi pyiyé. Kwo, Dono kópu n:aaungê d:uu. Kwo, Dono u maa p:uu am:ii ghê knomomê, dono ndîi u ngwo m:uu anyinê pyw:oo. ^{†15} Wod:oo yi pini Nju tpémi yi kada pini knî ye loo, yepê, Pini n:ii ngê dê pyi nê, u pi Yesu, Nasalet pi. ¹⁶ Yi kópu kn:âa ngê pyodo. Yesu lîme wo ngê dpîmo pi pyipyi, wod:oo Nju tpémi yi kada pini yoo p:uu u nkwo dnyimo d:uu, u dí mîmî vya ngópu. ¹⁷ Yesu ngê yepê, Lîme wo ngê M:aa daa lîme yédi. Yepê, M:aa dye ghi yintómu ntee a dpodo, yinté myinê dpodo. ¹⁸ Nju tpémi yi kada pini knî ye yi kópu ndîi kópu ngê pyodo, Yesu u vyeé u díy:o u ngwo a châpwo ngópu. Noko yepê, Ala dono kópu a d:uud:uu, lîme wo u dêêpî kópu dyuu daa châachâa, ngmênê ala ngwo dono kópu ndîi ngmêkêdê d:uu, nmodê, Nê Chóó Lémi Tp:oo. Noko yepê, Nmî Mî u pi ntoo, chóó u pi yintoo ngê myeka pyépi. ††

Chóó Lémi ngê dpodoni Yesu ka a kêma too yi danêmbum

¹⁹ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi Tp:oo, ngmênê a mo a kópu daangmanî d:uu. Yepê, M:aa p:uu kópuni n:aa mumu too, yi kópu yinî d:uud:uu té. Yepê, M:aa ngê kópuni a d:uud:uu too, yi kópu vyílo yinî d:uud:uu té. ²⁰ Yepê, A nuu ghi M:aa nódo a tóo, kópuni chóó a d:uud:uu too, a ka wunê kêmakêma too. Yepê, Kópu ndîi a ka amyedê kêma té, u nkwo anî d:uu té, ghê dmi nmyi mênê u ngwo wa ghipé. ²¹ Yepê, Yélini pw:oo dniye, M:aa ngê ntee dpo pyidu té, yinté yélini anî ch:ii, yi yéli ye ghê kamî anî y:oo, yi nuw:o dmi am:aa ngmêê. ²² Yepê, M:aa ngê chóó pi daawa kóté kwolo, ngmênê pi yilî yintómu yi kóté kîgha pyu ngê dê pyódu nê, mu kópu u díy:o pi yintómu knî y:oo M:aa ntee a châachâa ngmê, yinté myedny:oo châachâa nê. Yepê, Pini n:ii ngê daadî châachâa nê, M:aa myedaadî châachâa, n:ii ngê a dy:âa noo. ††

²⁴ Yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpapê, N:ii ngê a dnye adî nyêm, M:aa ka amyedê kêlîmî, yi pini u nuw:o kamî ngê wunê dê pyódu, ghê kamî wunê da pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Yi pini daanî kóté kwolo, myedaanî kpada. Yepê, Yi pini pwopwo u yoo vy:oo wunê da pwii, ghê kamî u mênê wunê dê yâa. ^{††25} Yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpapê, Kópu kamî u dye ghi ngmêkîyedê pwiye knî. Yepê, N:ii knî y:oo ghê kamî doongê pyw:ee ngópu, a dnye yi ngwo wa ny:ee ngmê, ghê kamî u ngwo ye wa t:aa. Yepê, Yi yéli y:oo wa mya nê, awo, Wu Chóó Lémi Tp:oo nmo yedê mbwólu. Yepê, Ala kópu nmye yinî tpapê, Yi dini ghi mye ala. ^{††26} Yepê, M:aa Ghê Kamî u Kn:âa ngê ntee a tóo, yinté Ghê Kamî u Kn:âa ngê mye pyódu noo. ²⁷ Yepê, Pi yintómu yi kóté kîgha pyu ngê mye pyódu noo, mu kópu u díy:o nê u Pi Ndêndê. ²⁸ Yepê, Ghê dmi nmyi mênê lukwe díy:o dê ghipé. Yepê, Dye ghi ngmêkîyedê pwiye knî, dini ghi n:ii ngê kpêênî yéli y:oo a dnye wa ny:ee ngmê, u ngwo wa a pii dmi. Yepê, Yélini y:oo mb:aamb:aa dnyimo d:uud:uu, yi yéli y:oo ghê kamî

‡ 5:14 Njon 8:11 †† 5:18 Njon 10:30,33 †† 5:22-23 Piliipay 2:10-11 ††† 5:24 Njon 3:16-18 ††† 5:25 Epeso 2:5-6

wa a pyw:ee ngmê, yélini y:oo dono dnyimo d:uud:uu, yi kpadakpada tédê wa lee dmi. ³⁰ Yepê, Doo u ntâa a chók a kópu daangmanî d:uu. Yepê, Yoo ndêndê ngê anî kóté kwolo, mu kópu u dîy:o daa a chók a pono n:aa vyápê, ngmênê pini n:ii ngê a dy:âa noo, yi pini u pono n:aa vyápê.

Kópuni dê y:oo Yesu a kêma ngópu

³¹ Yesu ngê yepê, Ala kópu a ka anmyi vyi knomomê, a ka nye, Kópuni nmo chi vyi, mo nmo chi vyi, ngópu dyuu ndê kópu ngê lónté nmo anyi pyódu. ³² Yepê, Pi ngma tóó, n:ii a p:uu a danê. Yepê, A lama ka tóó, kópuni a p:uu a tpaê, ndê kópu. ³³ Yepê, Njon ka pi knî ngmênmyi dy:âa ngópu, kópuni a p:uu ye vyi too, yi kópu ndê kópu dé. ³⁴ Yepê, K:omo tpile pi u kópu a ka daa ndîi kópu, ngmênê yi kópu nmye kîdí vyi, mu kópu u dîy:o a ka pêdmyina a kélîmî, u ngwo p:aa ngee nmyo. ³⁵ Yepê, Njon pywápê k:ii ntee tpile yedoo pîpî, u wu ngê nmyi mgîdí mwiyé mî chópu. ³⁶ Yepê, A ka kélîmî kn:âa miyó. Yepê, Kópuni Njon ngê a p:uu nmye a vyi, wu ngmê. Yepê, Myomoni, kópu ndîi n:ii n:aa d:uud:uu too. Yepê, Yini ndîi. Yepê, M:aa ngê yi dpodo yilí a ka a kpo, yi dpodo knî y:oo nmye yinê wunê kêmakêma noo. ³⁷ Yepê, M:aa ngê ndêndê ngê a dy:âa noo, ndê kópu yilí a p:uu yinê a tpaê. Yepê, U dnye dmy:oo ngê ny:ee ngópu, myedmy:oo ngê m:uu ngópu. ³⁸ Yepê, K:omo tpile nmye yinê a dy:âa noo, ngmênê a ka dp:ee kélîmî té. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o u kópu dyuu nmyi mênê daa kwo. ³⁹ Yepê, M:aa u kópu dyuu puku yedê nmyinê kpâa ngópu, mu kópu u dîy:o alanté nmye nuw:o nyédi, ghê kamî u ngwo anmo pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ⁴⁰ Yepê, K:omo tpile yi kópu dyuu ngê wunê kêmakêma noo, ngmênê a wépi nmye pwapî ngmê, yi ghéni kamî dênmyinê pyw:êmî ngmê.

⁴¹ Yepê, K:omo tpile anmyi chaa kîgha nê, ó daanmyi chaa kîgha nê, yi kópu a ka daa ndîi kópu. ⁴² Yepê, A lama ka tóó, Chók Lémi u nuu ghi nmyi nódo daa tóó. ⁴³ Yepê, K:omo tpile M:aa u pi ngê nê loo, ngmênê a wépi nmye pwapî ngmê. Yepê, Pini n:ii chók u pi ngê dpo lê, u wépi dp:uuw:ee pwa a ngmê. ⁴⁴ Yepê, U yi nmye a kwo, Pi knî y:oo dny:oo chaa kîgha nmo, ngmênê kópuni u l:êê dîy:o Chók Lémi ngê choo a chaa kîgha nmyo, yinté kópu dmy:oo ngmê d:uu ngópu. Yepê, Pini n:ii yâpwo ndêndê ngê a tóó daanmyi châachâa. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o a ka dp:ee kélîmî té. ⁴⁵ Yepê, Nê kuu, M:aa ka a chók daanî ndyîko nmyo, ngmênê Mósisi ngê yinê wa ndyîko nmyo, pini n:ii nmyinê nmye nmyi mbwámê. ⁴⁶ Yepê, Mósisi u kópu dyuu ka ndêndê ngê w:ee kélîmî té, ye a ka myep:ee kélîmî té, mu kópu u dîy:o a p:uu doo a d:êê. ⁴⁷ Yepê, U kópu dyuu ka dp:ee kélîmî té, a ka myedp:ee kélîmî té. †

† 5:36 Njon 14:11 †† 5:39 Luukî 24:27,44 † 5:46 Dpodo 3:22 †† 5:47 Luukî 16:31

Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo mbono ngê

Mátiyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Luukî 9:10-17

6 U kuwó dini ghi ngê Yesu u k:ii Nkálili Kpéni Lêê nmî ngmópu. Yi kpéni lêê u pi mye Taipidiyas. ² Pi yilí tp:oo témi tap knî y:oo dnya a yâmuyâmu nmo, mu kópu u dîy:o Yesu ngê mbwudu yi ngópu yilí dpîmo chap, pwopwokopwe dpîmo pyipyi dé. ³ Yesu u k:ii mbu mbêmê nmî kee dniye, y:i mbwódo nm:uu yaa dniye. ⁴ Nju tpémi yi naa ndîi, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa, daa kêmakêma doo dyimêdyimê. ⁵ Yesu ngê ngwolo dê yi kalê doo, apê, Yoo ndîi ngmêyedê pwiyé knî. Pilipi ka póó wo, kwo, Nté knî ló y:i ngmanmî pwila, kî yéli ndîi u ngwo wanmî mbono té? ⁶ Pilipi doo a tókótókó, yi kópu u ngwo u kwo vyi. Yesu u lama doo ya, Kî yéli yi ngópu mbwudu ngmên:aa chap, u ngwo n:aa mbonombono té. ⁷ Pilipi ngê kwo, Yoo ló mye ntoo. Kwo, Ndapî my:oo yono y:a doo u ntâa. Kwo, Nté pee tp:oo ye pîpî ngmê, awêde daawa pile dmi. ⁸ Yesu p:uu ndiye pyu m:uu, Saimon Pita u mbwó Andru, yi pini ngê Yesu ka kwo, Tp:ee ngmê ala. Kwo, Mbîdédi tp:oo limi yi tpyé, te miyó. Kwo, Ngmênê daa yoo u ntâa. ¹⁰ Yesu ngê nmopê, Ye vyi yó, Mbiye mbêmê yaa dniye. (Yi kélî ghê mbiye dêpwo ghêdê.) Pi yilí yintómu mbwódo yaa dniye, yintómu limo yono yono y:a (5,000). ¹¹ Yesu ngê yi mbîdédi limi knî a ngí too, pwa a too, Chók Lémi yi l:êê dîy:o kwuno ngê, mbîdédi n:êê kuu nmo a kpo, yi yéli ye nmî y:ângo, yoo u ngwo nmî mbono ngê. Yi kópu te miyó dê y:e mye d:uu ngê, pi yintómu dnye kmaapî, pile dniye, nté daa chedê ngópu. ¹² Dini ghi n:ii ngê yi ghê dmi a kee wo, Yesu ngê nmopê, Ntini n:ii kmono d:uu kê, mêtê wó yó, nté kmono pi daawa dyênê. ¹³ Wod:oo yi ntini kmono nmo wó, péé y:a mêtê miyó nmî ntówo.

¹⁴ Yélini y:oo yi ntini ma ngópu noko yepê, Yesu ngê mbwudu nmo ngmêdê chaa. Noko yepê, Chók Lémi u komo kapî pyu n:ii nmo t:âat:âa, kî vyîlo. ¹⁵ Yesu ngê a w:ee ngê, apê, Kî yéli y:oo wunê ny:ee nê, lede knî yi kada pini ngê a pyépi nê. Yesu ngê u yi dêpwo kwo, Yinté kada pini ngê pyódu nêne, wod:oo kada a y:ângo, mbu mbêmê u mo mî kee wo. ††

Yesu kpé mbêmê u ngwo doo paa

Mátiyu 14:22-33; Mak 6:45-52

¹⁶ Ntumokwodo dini ghi yi yó, Yesu p:uu yélini nmee ndiye, dinki k:oo nmî wo dniye, kada nmo y:ângo, Kîpêênnyem nmee lêpî. Mgîdí maa p:uu nmo a ghay wo, Yesu nmo dêpêngê loo. ¹⁸ Yópu ndîi nmo ngma a pwa a wo, vyiwo mbêmê kpaapî ghê wo. ¹⁹ Daa kêmakêma Kîpêênnyem nmee todotodo, Yesu ntii mbêmê paa tédê nmî módu, nmî nkîngê mbê dniye, noko nmomo, Lukwe nmî kéténi kiyedê pwiyé knî? ²⁰ Yesu ngê nmopê, Namê nkîngê, ala nê. ²¹ U yi nmo doo kwo, Yesu dinki k:oo nmî ché, ngmênê lyoko yi dini ghi ngê nmî kee dniye.

†† 6:14 Deut 18:15; Njon 5:46 ††† 6:15 Njon 18:36

Pi knî y:oo Yesu u ngwo dnye nmy:uu

²² Womumo mw:aandiye, Yesu ngê yoo kwéli mbono too, yoo y:i nipi a wó, Yesu dnye t:âât:ââ, mu kópu u dîy:o alanté dnye nuw:o, Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii ma dinki mu ngmidi ngê a lee dmi, p:uu ndiye pyu yoo yi dinki ngê yi mo mê diyé dmi. Noko yepê, Yesu al:ii ló y:i a tóó? ²³ Dnye nmy:uu, ngmênê dèpê pyw:ee ngópu, noko yepê, Al:ii daa tóó, p:uu ndiye pyu yoo al:ii myedaa pyede. Dinki knî ngmê Taipidiyas a ndê dniye, nmî Lémi ngê Chóó Lémi kwéli kwuno ngê, yoo kwéli mye mbono ngê, y:i mî tee dniye. Yoo yi dinki knî yi k:oo wo dniye, Kîpêênnyem u ngwo a lee dniye, Yesu dnyen:aa nmy:uu.

Yesu u kwo kêlîmî p:uu u ngwo ye doo mgongo

²⁵ Pi knî y:oo Yesu dini ghi n:ii ngê Kîpêênnyem a pyw:ee ngópu, kwo, Mââwe. Kwo, Al:ii anté nyi t:aa? ²⁶ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê. Yepê, Anmye nmy:uu nê, mu kópu u dîy:o ma ntini n:ii nmye nê kê, yi ntini ngê nmyi pile dmi. Yepê, Yi ntini p:uu nmye nuw:o té, dpodoni nî dóó, yi kópu p:uu dp:ee nuw:o té. ²⁷ Yepê, Ntini n:ii chedê ngê dpî pyódu, yi ntini p:uu namê dpodo, ngmênê ntini n:ii chedê ngê daawa pyódu, yi ntini p:uu dmyinê dpodo, ghê kamî u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Yi ntini Chóó Lémi u Pi Ndêndê ngê nmye yinê wa a kê, pini n:ii Chóó Lémi ngê a myââ, nmye myedê kêma ngê. ²⁸ Yesu ka póó dniye, kwo, Ló dpodo ngmê Chóó Lémi u nuu u dpodo vyílo ay:uu dóó, ghê kamî u ngwo anmo pyw:oo? ²⁹ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi ngê ala dpodo u yi ye kwo, Pini n:ii nmye a dy:ââ ngê, u kwo dmyinê kêlîmî. ³⁰ Yesu ka kwo, Lóntoo mbwudu nmî ngópu ngmanyi chaa, u ngwo nga anmo kêlîmî mbê dmi? Kwo, Ló kópu ngmanyi d:uu? ³¹ Kwo, Nmî kn:ââ knî y:oo nko mênê mana yidnya a pîpî. Kwo, Puku yedê alanté a tóó, Ntini n:ii mbóó p:uu doo a ndiyendiye, vyílo ye yedoo a yém. ³² Yesu ngê yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpaépê, Ntini n:ii mbóó p:uu doo a ndiyendiye, daa Mósisi ngê vyílo nmye yedê kpo. Yepê, M:aa ngê nté njini nmye wunê kuwo. Yepê, Chóó Lémi ngê ntini n:ii nmye wunê kuwo, daa nté ntee ntini, ³³ ngmênê pini n:ii mbóó p:uu a ndê wo, ghê kamî nmye yinê wunê kuwo, wu vyílo. ³⁴ Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Dye ghi yintómu yinté ntini nmo yicha a kuwo. ³⁵ Yesu ngê yepê, Nê nmyi nté njini. Yepê, N:ii a yoo vy:o dpî ghê, yini daa dómudómu yédi. Yepê, N:ii a ka ada a kêlîmî, yini myedaadî mbwaambwaa. ^{††} ³⁶ Yesu ngê yepê, Ala kópu wunê mu nmye nî vuu, K:omo tpile nmyi m:uu noo, ngmênê a ka dp:ee kêlîmî té. ³⁷ Yepê, M:aa ngê yélini a ka wunê kuwo, yi yéli yintómu a ka wa a lee dmi, yi wépi dmi daanî puwâ, ³⁸ mu kópu u dîy:o daa a chóó a pono vyápê u l:êê dîy:o mbóó p:uu nê ndê wo, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini u pono vyápê u l:êê dîy:o nê loo.

† 6:31 Ex 16:14-15 †† 6:35 Njon 4:14 ‡ 6:37 Njon 17:6-8

³⁹ Yepê, Yélini a ka a kpo, l:âmo daangmanî ngee, ngmênê kuwókuwó wéni ngê anê pyidu té. Yepê, Vyílo yi kópu u l:êê dîy:o nê loo. ^{††40} Yepê, M:aa ngê ala kópu u yi ye kwo, Yélini y:oo a tp:ee wa m:uu ngmê, u kwo amyidnyi kêlîmî, yi yéli yi nuw:o dmi kamî ngê pyaa we, ghê kamî a pyw:ee y:e, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Kuwókuwó wéni ngê yi yéli wanê pyidu té.

⁴¹ Kópuni Yesu ngê Nju tpémi ye mwiyé vuu, yepê, Ntini n:ii mbóó p:uu a ndê wo, ala nê vyílo, yi kópu u l:êê dîy:o Nju tpémi u ngwo dnye nuu mbumu. ⁴² Noko yepê, Kí pini Njósép tp:oo, u pye mî nmî lama dê. Noko yepê, Ala kópu lukwe dîy:o dê vyi, Mbóó p:uu nê ndê wo. ⁴³ Yesu ngê yepê, Noko namê nuu mbumu. ⁴⁴ Yepê, Pi módó a yoo vy:o daangmêwa a ghê, ngmênê M:aa ngê a ka yinê wa a núw:oo, yi pini a yoo vy:o u ngwo wa ghê, kuwókuwó wéni ngê yi pini anê pyidu. ⁴⁵ Yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê ngê ala kópu a d:êê ngê, apê, Pi yilî yintómu Chóó Lémi p:uu adnyi ndiye. Yepê, N:ii knî y:oo M:aa u dnye a nyémî ngmê, p:uu a ndiye té, yi yéli a ka vyílo yiwunê lèpî. ⁴⁶ Yepê, K:omo tpile u dnye a nyémî ngmê, ngmênê daa mumu ngmê. Yepê, Nê mu ngmidi M:aa a mo n:uu módu, mu kópu u dîy:o nipi nyipu a ya.

⁴⁷ Yesu ngê yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpaépê, N:ii a ka ada a kêlîmî, yi pini u nuw:o anî ngmêê, ghê kamî u ngwo wa a pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ⁴⁸ Yepê, Nê nmyi nté njini. ⁴⁹ Yepê, K:omo tpile nmyi kn:ââ knî y:oo mana nko mênê dnya a pîpî, ngmênê nmye pw:oo dniye. ⁵⁰ Yepê, Nté njini n:ii mbóó p:uu a ndê wo, daa mana ntee ntini. Yepê, Pini n:ii ngê yi ntini ndêndê wa ma, daawa pw:onu. ⁵¹ Yepê, Nê nmyi nté njini, mbóó p:uu nê ndê wo, ghê njini a mênê a tóó. Yepê, N:ii ngê ala ntini wa ma, u ghê chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Ntini n:ii u kwo anî y:oo, a chóó a mbyuu u kwo ay:ii y:oo, mu kópu u dîy:o dyámê mbêmê tpémi y:oo ghê kamî pèdê pyw:ee y:e.

⁵² Yesu u kópu dyuu u l:êê dîy:o Nju tpémi noko kwopwepe mbê dniye, noko yepê, Kí pini ngê chóó u mbyuu pee lónté nmo wa a kê, wanmî ma? ⁵³ Yesu ngê yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpaépê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê mbyuu daanmyi ma knomomê, u wêê myedaanmyi nda knomomê, ye ghê kamî nmyi mênê daawa yââ. ⁵⁴ Yepê, N:ii ngê a mbyuu wa ma, a wêê amye nda, yini u mênê ghê kamî wa yââ, kuwókuwó wéni ngê anê pyidu. ⁵⁵ Yepê, Nté ntee ntini u pîpî daa ndî kópu, a mbyuu u pîpî yi ndî kópu. Yepê, Mbwaa ntee mbwááni u ndanî daa ndî kópu, a wêê u ndanî yi ndî kópu. ⁵⁶ Yepê, N:ii ngê a mbyuu wa ma, a wêê amye nda, yini k:ii ngmidi ngê anyi pyaa knî. ⁵⁷ Yepê, M:aa, ghê u kn:ââ. Yepê, Yinê a dy:ââ noo. Yepê, M:aa u ghê a mênê ntee a tóó, pini n:ii ngê wa ma nê, a ghê u mênê yinté adî ya. ⁵⁸ Yepê, Nté njinini mbóó p:uu a ndê wo, ala vyílo yi ntini. Yepê, Daa mana ntee ntini. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo w:amî mbêmê mana dnya a pîpî, myedê pw:oo dniye, ngmênê n:ii ngê ala ntini wa

‡† 6:39 Njon 10:28-29; 17:12

ma, yini daawa pw:onu, adí ya, chedê ngê daawa pyódu.

⁵⁹ Yi kópu dyuu Yesu ngê u dêêpî tédê ye vuu, dini ghi n:ii ngê Kîpêênnyem ngêpê ngomo k:oo doo dêêpî.

Yesu p:uu ndiye pyu yilí knî y:oo Yesu u ngwo a kuwo ngópu

⁶⁰ Yesu p:uu ndiye pyu woni knî y:oo yi kópu dyuu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, noko yepê, Wu kópu dyuu u nyêm nmo doo u ntâa. Nanê wa ny:ee té. ⁶¹ Yesu ngê yi kópu chóo a w:ee ngê, apê, A p:uu ndiye pyu yoo ka nuu mbumu té. Yesu ngê yepê, Yi kópu dyuu u l:êê dîy:oo a wépi wanmyi pwaa ngmê? ⁶² Yepê, Mbóo p:uu kwéli nê ndê wo dini ghi n:ii ngê nmyi ngópu am:aa diyé, ye yi ngwo a ka anmyinê kélímî mbê dmi? ⁶³ Yepê, Kópuni nmyi chóo wanmyi d:uu t:oo, doo u ntâa dé, ghê kamî u ngwo daanmyinê pyw:ee ngmê, ngmênê Chóo Lémi u Ghê Dmi mu ngmídi u ntâa, ghê kamî nmye yinê wa a kê. Yepê, A kópu dyuu Chóo Lémi u Ghê Dmi mbêmê nmye dí vyi, ghê kamî u ngwo wanmyinê pyw:ee ngmê, ngmênê nmyi vy:oo ngmê knî daa kélímî té. ⁶⁴ Yesu ngê yi kópu vuu, mu kópu u dîy:oo yélini u kwo dèdnye kélímî, yi yélini wunê mwiyé a m:uu too, pini n:ii u kwódo ngê ghê wo, wunê myedê módu. ⁶⁵ Yesu ngê yepê, Yi kópu u l:êê dîy:oo nmyenê, Pi ngmê a yoo vy:oo módó daangmêwa ghê. M:aa ngê u ntâa ngê mwiyé wa a pyódu, a yoo vy:oo u ngwo wa ghê. †

⁶⁶ Yi kópu dyuu u l:êê dîy:oo, yélini y:oo Yesu dnye yâ-muyâmu, yi yélini yi vy:oo pi yilí knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, mèdeednye yâ-muyâmu. ⁶⁷ Wod:oo nmo y:a mê miyó, Yesu ngê nmopê, U yi nmye a kwo, Amy:ee lee dmi? ⁶⁸ Saimon Pita ngê kwo, A Lémi. Kwo, N:uu ka am:oo lee dmi? Kwo, Kópuni dyuu nye tpapê, yi kópu dyuu mbêmê ghê kamî anmo pyw:oo. ⁶⁹ Kwo, Nga dp:oo kélímî mbê dmi. Kwo, Ala kópu nmî lama kédê yâa, Nyi Chóo Lémi u ngmídi ngmê u pi. ⁷⁰ Yesu ngê nmopê, K:omo tpile nmyi y:a mê miyó a chóo nê ngmídi nmyoo, ngmênê nmyi vy:oo Setan u pénta ngma a kwo. ⁷¹ Njudas p:uu nmo doo mbumu, pini n:ii Saimon tp:oo, Kédiyót pi. K:omo tpile nmî y:a mê myomoni, ngmênê Yesu u lama doo ya, A kwódo ngê vyílo ayi ghê.

Yesu u mbwó knî y:oo kópuni Yesu ka vyi ngópu

7 Yesu ngê Nkálili Wee ghêlî dèpê kuwo ngê, p:aani p:aani y:i doon:aa dpodo. U yi u ngwo dèpwo kwo, Njuda Wee u kwo nî lê, mu kópu u dîy:oo Nju tpémi yi kada pini knî y:oo u vye u yi y:e doo kwo. †² Nju tpémi yi nté ghada u naa daa kêmakêma doo dyimêdyimê, pi yintómu yi náali tédê Njedusalem dnye lèpî. ³ Yesu u mbwó knî y:oo Yesu ka kwo, Ala p:aani a kuwo ngi, Njuda Wee u kwo chi lèpî, kópuni nye d:uud:uu té, m:uu ndiye pyu knî y:oo y:i nye m:uu téne. ⁴ Kwo, N:ii ngê u yi adí kwo, Yoo yi lama nî yâa, yi pini mēdaa mb-wolombwolo paa yédi. Kwo, Mumdoos yi kópu nye

d:uud:uu té, ye pi knî yi ngópu dp:uu d:uu té, ñyóochóo ye nyinê kêma ngi. ⁵ (K:omo tpile u mbwó yoo, u kwo myedèdnye kélímî.) †⁶ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii n:aa t:âat:âa, yi dini ghi doongê yó, ngmênê dye ghi yintómu nmyi dye ghi dé. ⁷ Yepê, Doo u ntâa pi knî ye daanmyi diya dmi, ngmênê p:ee ye dí diy:a, mu kópu u dîy:oo yi kópu dono ye n:aa kwódukwódu too. †⁸ Yepê, Yi náali tédê dmyinê lèpî, nê dîñ lèpî, mu kópu u dîy:oo dini ghi n:ii n:aa t:âat:âa, yi dini ghi doongê dyimê wo. ⁹ Yi kópu ye vyi too, Nkálili ghêlî dèpê kuwo ngê, y:i doo ya.

Yesu u k:ii nté ghada u naa tédê u ngwo nmî lee dniye

¹⁰ Yesu u mbwó yoo nté ghada u naa tédê dini ghi n:ii ngê lee dniye, yi kuwó my:oo ghê dniye, Yesu u k:ii naa tédê my:oo lee dniye. Yi náali tédê daa pi lama nmî taa dniye, ngmênê tumutumu nmî taa dniye. ¹¹ Nju tpémi y:oo yi náali tédê Yesu dnye nmy:uu, noko yepê, Angênê yi pini? ¹² Kwayi ngê p:uu dnye danê. Ngmê knî y:oo apê, Pi mb:aa. Ngmê knî y:oo apê, Kêle. Apê, Pi yilí a dódó. ¹³ Yesu p:uu tâa dèdnye danê, mu kópu u dîy:oo kada pini knî ye dnye nkîngê. ††

¹⁴ Yi náali u wo knî yi ñukñíukñí p:uu dnye ya, Yesu u k:ii Chóo Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nm:uu kee dniye, Yesu ngê dêêpî kn:âa ye ngmê chópu. ¹⁵ Nju tpémi yi mênê ghê dmi ghipé wo, noko yepê, Kí pini ndiye pyu ndîi p:uu dèpwo ndiye, ngmênê puku yedê kópu dyuu u lama mb:aamb:aa ngê a kwo.

¹⁶ Yesu ngê yepê, Ala daa a chóo a kópu dyuu nmye yinî tpapê, ngmênê n:ii ngê a dy:âa noo, u kópu dyuu nmye yinî tpapê. ¹⁷ Yepê, Pini n:ii Chóo Lémi u pono a vyápê, yi pini ngê chóo wa a w:ee, awo, Nê ngê daa chóo u kópu dyuu ye tpapê, ngmênê Chóo Lémi u kópu dyuu ye tpapê. ¹⁸ Yepê, Pini n:ii ngê chóo u kópu dyuu a tpapê ngê, u yi u ngwo a kwo yédi, A chóo a pi ní knî. Yepê, Ngmênê pini n:ii ngê a dy:âa noo, u ya a nga a kwo, Yi pini u pi ní knî. Yepê, Dîñi dódó nmyo, myedîñi k:omodanê. ¹⁹ Yepê, Ala kópu nmye ndîi kópu, Mósisi ngê Chóo Lémi u dêêpî kópu dyuu daa kn:aa yéli ye y:àngo, ngmênê nmo a kpo. Yepê, K:omo tpile Mósisi u dêêpî kópu dyuu nmyinê nmye ndîi kópu dyuu, ngmênê dp:ee châachâa ngmê. Yepê, Lukwe dîy:oo a vye módó nmyi mênê a tóó? ²⁰ Pi knî y:oo Yesu ka kwo, Chi ghéti. Kwo, M:yye u yi n:uu ngê a kwo?

²¹ Yesu ngê yepê, Lîme wo ngê nmyi ngópu pi ngmênî pyi ngê. Yepê, Lukwe dîy:oo nmyi nyepényepê u kópu ngê pyodo? Yepê, Lîme wo ngê kîmy:ee dpodo nyédi. Yepê, Mósisi ngê ala kópu a d:êê ngê, apê, nmyi tp:ee mâa choo taataa, wo woloni ngê Chóo Lémi u l:ii p:uu dmyinê t:emî. (Yi kópu kn:âa daa Mósisi ngê yinê a chópu, ngmênê u kn:âa knî y:oo y:oo a chaa ngópu.) Yepê, K:omo tpile tp:ee mâa u wo woloni lîme wo ngê dpî d:ii, ngmênê yi wéni ngê Chóo Lémi u l:ii yi tpémi u ghi ngmídi p:uu mye t:emî ngópu, yi ghi mb:aamb:aa ngê u ngwo dpî pyódu. Yepê, Pini n:ii lîme wo ngê ní pyi ngê, u nt:u ghi yintómu mb:aamb:aa ngê ní pyódu

† 6:63 2 Kódin 3:6 †† 6:65 Njon 6:44 † 6:69 Mát 14:33; 16:16 †† 7:1 Njon 5:18

‡† 7:5 Mát 13:55; Dpodo 1:14 ††† 7:7 Njon 15:18 ††† 7:13 Njon 12:42; 19:38

too. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o lukwe dîy:o módó nmye nod:enod:e té. ^{†24} Yepê, Too pee pw:ono kídmymemê nuw:o, u mênê ntênê dmyinên:aa nuw:o. ^{††}

Chóó Lémi u ngmídi ngmê u pi p:uu u ngwo dnye danê

²⁵ Njedusalem pi ngmê knî y:oo noko yepê, Nmî kada pini knî y:oo pini n:ii u vyee u yi a kwo, kí vyílo, apii? ²⁶ Noko yepê, Lukwe dîy:o tumutumu daa m:ii, nmî ngópu pi yintómu knî ye mêka danêmbum, ngmênê kada pini knî y:oo kópu u kwo myedaa tpapê ngmê. Noko yepê, Mumdoo nmî kada pini knî ye yinê ye pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, kí vyílo? ²⁷ Noko yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, kwéli wa a ndê nmî lama daa tóó, ngmênê kí pini kwéli a ndê wo, nmo yintómu nmî lama ka tóó. [‡]

²⁸ Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê yoo doo ndiye kígha, dpodombiy:e ye mbwolo, yepê, Ye mumdoo nmyi lama n:aa tóó, kwéli nê ndê wo, yi ghi nmyi lama mye tóó? Yepê, Daa a chóó nê loo, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini pi ndêndê. ^{††29} Yepê, Daa nmyi lama pini, ngmênê a lama pini, mu kópu u dîy:o u kwo nê ndê wo, yinê a dy:ââ noo. ³⁰ Wod:oo pi knî y:oo u yi doo kwo, Yesu nmî mgîmî, ngmênê kêê u ngwo dèpê t:ee ngópu, mu kópu u dîy:o u vyee u dye ghi daangê yó. ^{††31} Yi yéli yi vy:o pi yilí u kwo kélímî mbê wo, noko yepê, Kí pini ngê mbwudu yilí dê chaa, doo u ntâa pi ngê daawa t:ee kwolo. Noko yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, kí vyílo. ^{†††}

Yesu u mgîmîmgîmî ngê u ngwo dêê dniye

³² Pi knî y:oo Yesu p:uu kópuni kwayi ngê dnye tpapê dé, Pádisi knî y:oo yi kópu ny:ee tumo, wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî yi k:ii kwodonkwodo a wó, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo dy:ââ tumo, yepê, Yesu nyinê mgîmî yó, nmo a húw:o yó. ³³ Ghêlí daa mgîmî ngópu, Yesu ngê pi knî ye yepê, Daa ndîí la ghi tp:oo nmyi vy:o mwiyé mîné kwo, u kuwó dini ghi ngê n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini ka am:aa diyé. ³⁴ Yepê, Wanmyi nmy:uu nê, ngmênê daanmyinê pyw:ee nê, mu kópu u dîy:o kwéli aní lê, doo u ntâa y:i daangmanmyinê ní. ³⁵ Nju tpémi y:oo noko yepê, Ló y:i wa lê, doo u ntâa u ngwo daanmo pyw:oo? Noko yepê, Lukwe, kn:aa dyámê pee mbêmê wa lê, Kídiki tpémi y:i adín:aa ndiye kígha dé? ³⁶ Noko yepê, Ala kópu a tpapê, Anmyi nmy:uu nê, ngmênê daanmyinê pyw:ee nê. Kwéli aní lê, doo u ntâa y:i daangmanmyinê ní. Noko yepê, Yi kópu knî yi nt:u kópu lukwe?

Mbwaa yeedeyeede u dyimê pywuu

³⁷ Yi nááli tédê, wéni n:ii Nju tpémi ye ndîí ngê doo ya, yi wéni u kuwókuwó wéni. Yi wéni ngê Yesu ghêédí wo, pi knî ye dpodombiy:e mbwolo, yepê, Pini n:ii a mbwaambwaa, a ka myewunê kélímî, yi pini a pwiyé we, mbwaa knî ngmanyi nda ngê. ^{†††38} Yepê, Puku yedê

alanté a tóó, Mbu ngê mbwaa ntee dpî yeede té, yi pini ngê pi yilí mbwaa njini ngê yinté wa yeede té. ³⁹ Yesu Chóó Lémi u Ghê Dmi p:uu ye doo danê. Yélini yi k:ii u kwo nmee kélímî, Chóó Lémi ngê yi Ghéni Dmi ghêlí nmo dèpèngê kpo, mu kópu u dîy:o Yesu ghêlí k:ii u Mí ka daangê diyé wo. ⁵

Yoo u ngwo chaa ngópu

⁴⁰ Yesu ngê kópuni vyyu, pi knî y:oo yi kópu yi ny:ee ngópu, ngmê knî y:oo apê, Chóó Lémi u komo kapí pyu n:ii nmo t:âât:ââ, ndêndê ngê kí vyílo. ^{††41} Ngmê knî y:oo apê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, kí vyílo. Ngmênê woni knî y:oo apê, Kêle. Apê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, daa Nkálili wa t:aa. ⁴² Apê, Puku yedê alanté a tóó, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, Pétilem wa t:aa, Dèpidi p:aaani n:ii ta, mu kópu u dîy:o Dèpidi u tii nédê pini ngmê. ^{††43} Wod:oo pi knî y:oo Yesu u l:êê dîy:o yoo chaa ngópu. ^{††44} Ngmê knî y:oo u yi doo kwo, Nmî mgîmî, ngmênê kêê p:uu daa yé ngópu.

Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo kada pini knî ye módó u ngwo diyé dniye

⁴⁵ Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo kada pini knî ye dini ghi n:ii ngê diyé dniye, kada pini knî y:oo yepê, Lukwe dîy:o yi pini dmy:oo húw:o ngópu? ^{††46} Ngomo t:âât:ââ pyu knî y:oo yepê, Yi pini u momu pini. Yepê, Ntee a mbumu, pi yinté daangma a mbumu. ^{††47} Pádisi knî y:oo yepê, Aa, ye dê dóó nmyo. ⁴⁸ Yepê, Kada pini u kwo daangmê kélímî mbê wo, Pádisi u kwo myedaangmê kélímî mbê wo. ^{††49} Yepê, Yélini u kwo dê kélímî mb:anê, dèêpî kópu dyuu yi lama dnyinté a kwo. Yepê, Chóó Lémi u maa dê kn:aadi ngmê, yinê amê kpada té. ⁵⁰ Nikódimês Yesu ka wunê pini n:ii loo, yi pini yi yéli yi vy:o doo kwo, yepê, A léma. ^{††51} Yepê, Dèêpî kópu dyuu mbêmê nmo m:ii té, apii? Yepê, Doo u ntâa yi pini módó daanmî ndyíko. Yepê, U kópu dyuu mwiyé ny:ee koo, ló kópu ngma a d:uud:uu. ⁵² Nikódimês nkwiti ngópu, kwo, Lukwe dîy:o yi Nkálili pi u pee cha ghê. Kwo, Lukwe, m:ii Nkálili pi? Kwo, Puku mède kp:aa té. Kwo, Chóó Lémi u komo kapí pyu Nkálili daangmêwa a ndê.

⁵³ Pi yintómu p:o p:o lee dniye, ngmênê Yesu mbu Olipi mbêmê mí kee wo.

Yepeni u tumu mââ dpîmo ya Yesu ka u ngwo húw:o ngópu

8 Womumo mw:aandiye Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mē diyé wo, mbwódo yaa wo. Pi knî y:oo a yina ngópu, wod:oo doo ndiye kígha dé. ³ Dèêpî pyu yoo Pádisi knî yi k:ii pyââ ngma a húw:o ngópu. Yi pyópu u tumu mââ k:ii pi knî y:oo mgídí vy:o a pywálí dumo. Yi pyópu Yesu ka húw:o

† 7:21-23 Lev 12:3 †† 7:24 Njon 8:15 ‡ 7:27 Njon 7:41-42
†† 7:28 Mát 11:27 ††† 7:30 Njon 8:20; 13:1 †††† 7:31 Njon 2:23

††† 7:37 Njon 4:10, 14 § 7:39 Njon 15:26; Dpodo 2:4 ††
7:40 Deut 18:15; Dpodo 3:22 ††† 7:42 Micah 5:2; Mát 2:4-6 §†
7:43 Njon 9:16 §†† 7:45 Njon 7:32 †† 7:46 Mak 1:22 §† 7:48
Njon 12:42 §†† 7:50 Njon 3:1-2

ngópu, pi knî yi ngîma kaa ngópu. ⁴ Yesu ka kwo, Mâawe. Kwo, Ala pyópu u tumu mâa k:ii pi knî y:oo da pywálí d:oo. ⁵ Kwo, Mósisi ngê nmî dêêpí kópu dyuu alanté nmo a kpo, apê, Yinté kópu n:ii ngê choo d:uud:uu knomomê, yini chêêpí ngê dmyinê vye, ghê dmyina a ng:êênî. Kwo, Yi kópu p:uu ló kópu nmo ngmanyi vyi? ¹⁶ Yesu dnye dódó, alanté dnye nuw:o, apê, Yesu ngê ala kópu nmo a tpapê, Kí pyópu vya yó, ye Lóma tpémi ye u nkwo wanmí vyi, Yesu ngê u yi a kwo, Nmyi d:aa dmi nê kâadî. Ngmênê ala kópu wa vyi knomomê, Nangê vy:a, ye pi knî ye wanmí vyi, Yesu ngê Mósisi u dêêpí kópu dyuu daa châachâa. Yinté dnye nuw:o, ngmênê Yesu ngê kópu ye daa vyu, k:ame ye ghê wo, wod:oo kóopyâa ngê têpê mbêmê doo d:êê. ⁷ Y:i dnye kwo, u kwo mudnye póó, Yesu ngê mbwó ye yedê pyidu ngê, yepê, N:ii ngê dono daangmê d:uu ngê, yini ngê mwiyémwiyé chêêpí a ngí ngê, ala pyópu ngê d:ee ngê, u ngwo vya ngê. ⁸ Wod:oo k:ame mé ghê wo, têpê mbêmê mēdoo d:êê. ⁹ Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, ngmēngmētē doo lēpī, vy:ee mwiyé lee dniye. Pi knî y:oo yi pyópu Yesu ka a kuwo ngópu. ¹⁰ Yesu ngê mbwó mēdē pyidu ngê, yi pyópu ka kwo, Pi anyi dē pwiyé dmi? Kwo, Nyíkondyîko pyu daangma a tóó? ¹¹ Yi pyópu ngê kwo, Mâawe, pi daangma a tóó. Yesu ngê kwo, Myedaanî ndyîko ngi. Kwo, Chi lēpī, dono kidimongê d:uu. ††

Yesu chóó pywápê p:uu u ngwo ye doo danêmbum

¹² U kuwó dini ghi ngê Yesu pi knî ye modoo danêmbum, yepê, Ala nê, ala dyámê pē u pywápê. Yepê, N:ii ngê ada a yâmuyâmu nê, mgídí vy:o daadí paa, pywápê u wo adí paa. Yepê, Yi pywápê Ghê Kamî u Kn:ââ. ¹³ Pádisi knî y:oo kwo, Ye kópu mo nmo chi vyi. Kwo, Ló pini m:uu ngê dē ngee ngi? Kwo, Doo u ntâa ye kópu ndê kópu ngê nmo daanyi pyódu. ¹⁴ Yesu ngê yepê, K:omo tpile pi ngê daa ngêêpí nê, ngmênê ndê kópu nmye yinî tpapê, mu kópu u dîy:o kwéli nê ndê wo a lama ka tóó, kwéli am:aa diyé, a lama mye tóó. Yepê, Kwéli nê ndê wo nmyi lama daa tóó, kwéli am:aa diyé nmyi lama myedaa tóó. ¹⁵ Yepê, Lukwe dîy:o dyámê u l:êê ghi dmi mbêmê nmye kóté kîgha nê. ¹⁶ Yepê, Pi dîningmê kóté kîgha. Yepê, Pi woní kóté kîgha té, ndêndê ngê pînî kóté kîgha té, mu kópu u dîy:o daa a mo n:aa tóó. Yepê, N:ii ngê a dy:ââ noo, u k:ii nye tóó mo. ¹⁷ Yepê, Dêêpí kópu dyuu puku yedê alanté a kwo, Pi miyó dē y:oo kópu mu ngmidí ayi vyi ngmê, yi kópu ndê kópu. ¹⁸ Yepê, Daa a mo a kópu yidí vyi, ngmênê n:ii ngê a dy:ââ noo, u kópu vyílo myeyidê vyi. Yepê, M:aa yi vyílo, myeyinê wunê kēmakēma noo. ¹⁹ Pádisi knî y:oo kwo, Angênê mî? Yesu ngê yepê, Dmyongê mya noo, M:aa nmyi lama myedaa tóó. Yepê, W:ee mya noo, ye M:aa nmyi lama myepí tóó.

²⁰ Yi kópu yilí Yesu ngê ye vyi too, dini ghi n:ii ngê doo ndiye kîgha dé. Chóó Lémi u ngomo k:oo vyi too, pi knî y:oo Chóó Lémi ka ndapí kwéli dnyimo yém. Kada pini knî y:oo u yi y:e doo kwo, Yesu nmî mgîmî, ng-

mênê daa mgîmî ngópu, mu kópu u dîy:o u vye u dye ghi daangê yó.

Yesu u pwopwo p:uu u ngwo ye doo mgongo

²¹ Yesu ngê pi knî ye yepê, Dini ghi n:ii ngê aní lē, wanmyi nmy:uu nê, daanmyinê pyw:ee nê. Yepê, Chóó Lémi ngê nmyi dono u kuwó daawa kée té, yinté amy:ee pw:oo dmi. Yepê, Kwéli aní lē, doo u ntâa y:i daangmanmyi nî. ²² Nju tpémi y:oo noko yepê, Ala kópu ka tpapê, Kwéli waní lē, doo u ntâa y:i daangmanmyi nî. Noko yepê, Yi kópu u nt:u kópu lukwe, ndoo apê chóochóó wa vy:a? ²³ Yesu ngê yepê, Nmyo dyámê mbêmê tpémi. Yepê, D:aa dyámê mbêmê pi, ngmênê nmyi pwo nê ndê wo. ²⁴ Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o u ngwo nmye dí vyi, nmyed:ê, Chóó Lémi ngê nmyi dono u kuwó daawa kée té, yinté amy:ee pw:oo dmi. Yepê, A pi, A chóó n:aa tóó. Yepê, Yi kópu ka daanmyi kēlîmî mbê dmi, ye Chóó Lémi ngê nmyi dono u kuwó daawa kée té, yinté amy:ee pw:oo dmi. ²⁵ Nju tpémi y:oo kwo, Nyi n:uu? Yesu ngê yepê, A pi dye ghi yintómu munmyenoo a tpapê, ngmênê a ka dp:ee kēlîmî té. ²⁶ Yepê, Kópu yilí nmyi p:uu aní vyi, u ngwo aní ndyîko nmyo, ngmênê a chóó a kópu dyuu nmye daanî vyi té. Yepê, Pini n:ii ngê a dy:ââ noo, k:omodanê pee tp:oo p:uu daa t:a. Yepê, Kópuni a ka a vyi too, yi kópu vyílo nmye yinî tpapê too.

²⁷ Nmî Mî p:uu ye doo danê, ngmênê pini n:ii p:uu ye doo danê, yi pini dēpê w:ee ngópu. ²⁸ Dēpê w:ee ngópu, wod:oo Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê mudu y:i wanmyi km:êê ngmê, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, a pi, A chóó n:aa tóó. Yepê, Ala kópu amyenmyinê w:ee ngmê, A mo kópu daangmaní d:uu, M:aa ngê kópuni a ka a vyi too, vyílo nmye yinî tpapê té, kópu nmye daamoní vyi. ²⁹ Yepê, N:ii ngê a dy:ââ noo a p:uu a t:a, a mo dēpê kuwo noo, mu kópu u dîy:o dye ghi yintómu u nuu u kópu yinî d:uud:uu too. †

³⁰ Yélini y:oo yi kópu ny:ee tumo, yi yéli yi vy:o pi yilí Yesu ka kēlîmî mbê wo.

Módó dpodo pyu yoo yi danêmbum

³¹ Nju tpémi yi vy:o yélini Yesu ka kēlîmî mbê wo, Yesu ngê yepê, Dye ghi yintómu a ka anmya a ng:aa, ye ndêndê ngê a p:uu ndiye pyu ngê anmyi pyaa dmi, Pi Ndêndê nmyi lama wa yâa, dpodoni módó nmye dódó ngmê, yinêwa chedê. ³³ Yesu ka kwo, Nmî kn:ââ mu ngmidí Epílaham, nmo u yoo. Kwo, Pi p:uu módó dēnmeê dpodo. Kwo, Lukwe dîy:o módó dpodo u pi nmo chi vyi? ³⁴ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye yinî tpapê, pini n:ii ngê dono a d:uud:uu, yini Setan p:uu módó a dpodo, doo u ntâa u módó dpodo u wépi daawa puwâ. ³⁵ Yepê, Doo u ntâa yi módó dpodo u mênê daanmyi pwii dmi, ngmênê mâawe ndíi tp:oo u ntâa, yinêwa pw:ii nmyo. ³⁷ Yepê, K:omo tpile nmyo Epílaham u yoo, ngmênê a vye u yi nmye a kwo, mu

† 8:5 Lev 20:10; Deut 22:22-24 †† 8:11 Njon 5:14

‡ 8:21 Njon 7:34-36 †† 8:28 Njon 3:14; 5:19 †† 8:29 Njon 16:32 ††† 8:34 Lóma 6:16; 2 Pita 2:19 ††† 8:35-36 Nkal 5:1

kópu u díy:o a kópu dyuu u wépi dmye pwaa ngmê.
³⁸ Yepê, M:aa ngê kópuni a ka kêma too, yi kópu vyílo nmye yiní tpaê té, ngmênê kópuni nmyi mí ngê nmye a vii too, vyílo vy:ee d:uud:uu t:oo. ^{†39} Yesu ka kwo, Nmí mí Epílaham, nmo u yoo.

Yesu ngê u ngwo ye vvu, yepê, Nmyi mí Setan

Yesu ngê yepê, Nmyi too pee dmi Epílaham u tii íedê a pyede, ngmênê na a ka dp:ee u yoo vy:o yéli. Yepê, W:ee Epílaham u yoo ndêndê, ye kópuni doo d:uud:uu dé, yi kópu myep:ee d:uud:uu t:oo. ⁴⁰ Yepê, Chóó Lémi ngê ndê kópu n:ii a ka vii too, dye ghi yintómu yi ndê kópu vyílo nmye yiní tpaê too, ngmênê a vye nmyi mênê a tóó. Yepê, Epílaham ngê yinté kópu daangmê d:uu ngê. ⁴¹ Yepê, Nmyi mí ngê kópuni a d:uud:uu too, yi kópu vyílo vy:ee d:uud:uu t:oo. Yesu ka kwo, Dp:oo maadí tp:ee dé. Kwo, Nmí Mí mu ngmídi, Chóó Lémi. ⁴² Yesu ngê yepê, Chóó Lémi ndêndê ngê wo nmyi mí, ye a nuu ghi nmyi nódo pê tóó, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê yinê a dy:ââ noo, al:ii u ngwo nê loo. Yepê, Daa a chóó nê loo, ngmênê yinê a dy:ââ noo. ^{†43} Yepê, Kópuni nmye n:aa tpaê too, lukwe díy:o dênmyinê wopwe t:oo? Yepê, Mu kópu u díy:o a kópu dyuu u yi nmye daa kwo. ⁴⁴ Yepê, Nmyi mí Setan, nmyo u yoo. Yepê, U kópu dyuu vyílo vy:ee yâ-muyâmu ngmê. Yepê, Mwiýmwiyé dini ghi ngê pi vy:ee pyu ngê doo a ya, k:omodanê pyu ndíí, ndê kópu pee tp:oo u mênê daa tóó. Yepê, Dini ghi n:ii ngê a k:omodanê yédi, chóó u nuu u kópu ye d:uud:uu too, mu kópu u díy:o k:omodanê pyu, mye k:omodanê u kn:ââ. ⁴⁵ Yepê, Ndê kópu nmye yiní tpaê ngê, yi kópu u l:êê díy:o a ka dênmyinê kélímí nyédi. ⁴⁶ Yepê, Nmyi vy:o n:uu ngê dono a p:uu ngmêdê m:uu? Yepê, A dono daa tóó. Yepê, A kópu yintómu ndê kópu dé, lukwe díy:o a ka dp:ee kélímí té? ^{†47} Yepê, Yélini Chóó Lémi u yoo, Chóó Lémi u dnye a nyémí ngmê. Yepê, W:ee Chóó Lémi u yoo, a dnye p:ee nyémí ngmê.

Yesu pini dê Epílaham yi danêmbum

⁴⁸ Nju tpémi y:oo Yesu ka kwo, Ala kópu ndêndê ngê m:uu nmí vvu, Nyi pi dódó pyu, my:ii ghéti. ^{†49} Yesu ngê yepê, Kêle, d:aa ghéti. Yepê, M:aa u pi n:aa kmímí, a pi nmyinê ghípíghípí ngmê. ⁵⁰ Yepê, A chóó a pi daaní kmímí. Yepê, Pi ngmêka tóó, n:ii ngê u yi a kwo, Nê u pi ndíí ngê pyaa we, yi pini ngê nmyi kópu dyuu yinêwa vya té. ⁵¹ Yepê, Ndê kópu nmye yiní tpaê, N:ii ngê a kópu dyuu adí d:uud:uu, yini daawa pw:onu. ^{†52} Nju tpémi y:oo kwo, Ala ngwo ntênê nmí lama kêdê yââ, Ndêndê ngê chi ghéti. Kwo, K:omo tpile Epílaham pwene, Chóó Lémi u komo kapí pyu yoo mye pw:oo dniye, ngmênê ala kópu nmo chi vii, N:ii ngê a kópu dyuu adí d:uud:uu, yini daawa pw:onu. Kwo, Chi ghéti. ⁵³ Kwo, Nmí kn:ââ Epílaham pwene. Kwo, Lukwe díy:o Epílaham nye chêêfichêêlí. Kwo, Chóó Lémi u komo kapí pyu yoo kímye pw:oo dniye. Kwo, Mí nanê dê

† 8:38 Njon 8:44 †† 8:42 Njon 16:28 ‡ 8:44 1 Njon 3:8; Gen 3:4 †† 8:46 2 Kódin 5:21 †† 8:48 Njon 7:20 ††† 8:51 Njon 5:24

kní? ⁵⁴ Yesu ngê yepê, A chóó a chili woní dimi ngê, ye a pi k:omodanê ngê pê koko. Yepê, N:ii ngê a chili ndêndê ngê a dimi ngê, yi pini M:aa, pini n:ii p:uu ala kópu nmye tpaê ngmê, yi pini nmí yâpw. ⁵⁵ Yepê, Daa nmyi lama pini, ngmênê a lama pini. Yepê, Ala kópu nmye wudí vii, Daa a lama pini, ye nmye pínê k:omodanê, p:aa nmyo ntee pini. Yepê, Ngmênê a lama pini, u kwo n:aa ng:aa, u pono n:aa vyápê. ^{†56} Yepê, Nmyi kn:ââ Epílaham u nuw:o mb:aamb:aa ngê a pyodo, mu kópu u díy:o a l:êê díy:o Chóó Lémi ngê wéni n:ii a ngmídi ngê, yi wéni u nuw:o k:oo doo a y:enê, u gha mb:aamb:aa ngê u ngwo a pyodo. ⁵⁷ Nju tpémi y:oo kwo, Kidimê k:omodanê. Kwo, Nyi tp:ee. Kwo, M:ââ daa limoy:a, Epílaham dipi módu. ⁵⁸ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye yiní tpaê, Epílaham ghêlí daa ta, ngmênê a pi alanté doo a ya, A chóó n:aa tóó. ⁵⁹ Nju tpémi y:oo noko yepê, Lukwe díy:o kí pini ngê Chóó Lémi u pi u pyimo a t:emí. Noko yepê, Vya koo, wod:oo chêêpí kní ngma a ngí ngópu, daa kêmakêma Yesu ngê pí dy:ee tumo, ngmênê p:ee ye y:aa wo, Chóó Lémi u ngomo a kuwo ngê. [†]

My:oo pini n:ii ta, u danêmbum

9 Yélini yi k:ii Yesu p:uu nme ndiye, Yesu u k:ii nipi nme paa. Yi ngwo pi ngmênmi módu, my:oo doo ya, yinté a ta. ² Nmí vy:o pini ngmê Yesu ka póó wo, kwo, Mâawe. Kwo, Kí pini my:oo ka tóó, n:uu u dono u l:êê díy:o my:oo ta, chóó u dono u l:êê díy:o ó u pye mí yi dono u l:êê díy:o? ^{††3} Yesu ngê nmopê, Kí pini ngê dono daa d:uu ngê, u pye mí y:oo dono myedaa d:uu ngópu, ngmênê kí pini my:oo a ta, mu kópu u díy:o pi kní y:oo Chóó Lémi u wêdêwêdê p:uu paa m:uu y:e. ^{†4} Nmopê, Pini n:ii ngê a dy:ââ noo, doo u ntâa u dpodo u wépi daanmo puwâ, mu kópu u díy:o ala w:êêní nmo pyede. Nmopê, Nê, ala dyámê u wuu. Nmopê, Dini ghi n:ii ngê wa núw:o nê, yi ngwo mgídí wa a ghay, doo u ntâa dpodo daamunmyi dóó ngmê. ⁶ Yi kópu nmo yi vvu, wod:oo tpí kuwó têtê mbêmê pywé ngê, têtê u ngwo kn:êê kwólu, yi pini ngwolo dê u ngwo tpidi doo, yi pini ka kwo, Chi lèpí, Sailówam mbwááni lèê u kwo nyi kwidi. ⁷ (Yi mbwááni lèê u pi nmínê nmo, Dyede u mbwaa.) Wod:oo yi pini loo, yi mbwááni lèê u kwo mí kpêê wo, yélí mí módu, u ngwo mêtê diyé wo. ⁸ Yélini yi vy:o yi pini dpímo kwo, myenté yélini y:oo ndapí dmyinê tédê dnyimo mumu, yi pini u l:êê díy:o noko dnye póó, noko yepê, Pini n:ii dpímo ndapí dmyinê, kí vyílo, apii? ⁹ Ngmê kní y:oo apê, Kí vyílo, woni kní y:oo apê, Kêle, daa vyílo, ngmênê yi pini ntee pini. Yi pini ngê chóó yepê, Ala nê vyílo. ¹⁰ U kwo póó dniye, kwo, Ngwolo dê lukwe ngê dê pywálí dê? ¹¹ Yepê, Pi ngmê u pi Yesu, yi pini ngê têtê dê kn:êê kwolo, a ngíma dê d:ii, a ka dê, Chi lèpí, Sailówam mbwááni lèê u kwo nyi kwidi. Wod:oo dí lè, dín:aa kudu, yélí u ngwo dín:aa m:uu. ¹² Kwo, Angênê yi pini? Yepê, Ndo, a lama daa tóó.

††† 8:55 Njon 7:28-29 § 8:58 Njon 1:1 †† 8:59 Njon 10:31 ††† 9:2 Ex 20:5; Ezek 18:20; Luukí 13:2,4 †† 9:3 Njon 11:4

Pini n:ii my:oo ta, Pádisi knî ye u ngwo ñuw:o ngópu

¹³ Pini n:ii my:oo ta, Pádisi knî ye ñuw:o ngópu.
¹⁴ Wéni n:ii ngê Yesu ngê tēpē kn:ēē kwólu, yi pini ngî-
 ma dyíngo, ngwolo dē u ngwo pyi doo, yi wéni líme
 wo. ¹⁵ Pádisi yoo yi pini ka mye póo dniye, kwo, Ngwo-
 lo dē lónté nyi pywálfí dē? Yi pini ngê yepē, Yesu ngê
 tēpē kn:ēē kwolo, a ngîma d:ii, nî lē, n:uu kudu, ala ng-
 wo yéli m:aanî y:enē. ¹⁶ Pádisi ngmê knî y:oo apê, Kî
 kópu pini n:ii ngê d:uu, daa Chóó Lémi ka a ndē wo, yi
 dpodo líme wo ngê dóó. Woni knî y:oo apê, Kêle. Apê,
 Chóó Lémi ngê nmo a dy:ââ ngê. Apê, N:ii ngê dono
 dpî d:uu, yi pini ngê yinté dpodo ndî d:uudpî dóó. Yi
 nuw:o miyó ngê pyodo. ¹⁷ Wod:oo yi pini ka mē póo
 dniye, kwo, Pini n:ii ngê ngwolo dē pywálfí dē, nangê
 lónté pini? Yi pini ngê yepē, Chóó Lémi u komo kapî
 pyu ngmê. ¹⁸ Kada pini yoo u kwo daa kélîmî mbê
 dniye, apê, Kî pini nmo ka k:omodanê, apê, my:oo dēp-
 wo a ya u ngwo daa ta. Wod:oo yi pini u pye mî ye pi
 knî ngmê dy:ââ ngópu, yepê, A pwiyé dniye. ¹⁹ Yi taa
 knopwo, wod:oo ye póo dniye, yepê, Mumdoó kî dpî
 tp:ee?

Yepê, Nyââ, kî nyi tp:ee.

Yepê, Mumdoó my:oo doo ya, u ngwo a ta?

Yepê, Nyââ, my:oo doo ya, u ngwo a ta.

Yepê, Yélfí lónté maa m:uu?

Yepê, Ndoo, yi kópu nyi lama daa tóó. Yepê, Pini n:ii
 ngê ngwolo dē pywálfí dē nyi lama myedaa tóó.

Yepê, Mââwe yila, nmyi chóó u kwo póo dmyeno.

²² Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u dîy:o kada pini knî
 ye nkîngê mbê knopwo. Kada pini knî y:oo ala kópu
 wunê mwiyé a vyi ngópu, apê, N:ii ngê wa vyi, Pini n:ii
 Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, vyílo yi Yesu, yi pini dpî
 kéé yó, u yoo kuwa dpî kaa yó. ²³ Yi kópu u l:êê dîy:o yi
 pini u pye mî nkîngê mbê knopwo, kada pini knî ye
 yepê, Mââwe yila, nmyi chóó u kwo póo dmyeno.

²⁴ Pini n:ii my:oo doo ya myombó kwo, Chóó Lémi
 ngê kp:aani, ndêndê ngê chi danê. Kwo, Nmî lama ka
 tóó, pini n:ii u pi nmo chi vyi, yi pini dono pyu. ²⁵ Yi pini
 ngê yepê, A lama daa tóó, dono pyu ó daa dono pyu.
 Yepê, Kópu mu ngmîdi a lama ka tóó, my:oo noo ya,
 ala ngwo yélfí mênî y:enē. ²⁶ U kwo póo dniye, kwo,
 Lukwe nga ngmê md:o? Kwo, Ngwolo dē lónté pywálfí
 dē? ²⁷ Yi pini ngê nkwti too, yepê, Wunê nmye kídfí vyi,
 a ka dpîp:e ng:aa té. Yepê, Lukwe dîy:o yi kópu am:ii
 ny:ee ngmê? Yepê, U yi nmye a kwo, P:uu ndiye pyu
 ngê am:ii pyaa dmi? ²⁸ U ngwo u kwo a tpêpwo dniye,
 kwo, Nyi yi pini p:uu ndiye pyu, nmo Mósisi p:uu ndiye
 pyu yoo. ²⁹ Kwo, Nmî lama ka tóó Chóó Lémi Mósisi ka
 doo a danê, ngmênê yi pini kwéli a ndê wo nmî lama
 daa tóó. ³⁰ Yi pini ngê yepê, Ye lónté kópu? Yepê,
 K:omo tpile a ngwolo dē kî pywálfí dē, ngmênê kwéli a
 ndê wo, nmyi lama daa tóó. ³¹ Yepê, Nmî lama ka tóó,
 Chóó Lémi dono pyu ka d:uudpî ng:aa mb:anê, ng-
 mênê pini n:ii ngê Chóó Lémi a chââchââ ngê, u nuu u
 kópu ye d:uud:uu too, yi pini ka Chóó Lémi dpî ng:aa
 mb:anê. ³² Yepê, K:omo tpile my:oo nî ta, ngmênê yi pi-
 ni ngê a ngwolo dē kî pywálfí dē. Yepê, Yinté kópu pi

doongmê nyongo, pi ngmê ngê doongmê d:uu ngê,
 kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pē mwá a l:âmo ngê,
 nkoo nmo. ³³ Yepê, Yi pini Chóó Lémi ka wodêpê ndê
 wo, ye yi kópu ndîi daapî d:uu. ³⁴ Yi pini ka kwo, Nyi pi
 dono tp:oo, dono vy:o nyi kaa wo. Kwo, Doo u ntââ
 daanyi ndiye kígha nmo. Wod:oo yi pini u yoo kuwa
 kaa ngópu.

³⁵ Yesu ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê nyongo, apê, Yi
 pini u yoo kuwa kédê kaa ngmê, wod:oo y:i a pyw:ân-
 go, u kwo póo wo, kwo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê ka nye
 kélîmî? ³⁶ Yi pini ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, U pi a
 ka vyi ngi, u ngwo u kwo anî kélîmî. ³⁷ Yesu ngê kwo,
 Awêde chi m:uu. Kwo, Pini n:ii k:ii dpo danêmbum mo,
 nê vyílo. ³⁸ Yi pini Yesu yu km:ee yu mbodo dē y:e ghê
 wo, Yesu ka kwo, A Lémi, nga nînhê kélîmî. ³⁹ Yesu ngê
 kwo, Dyámê mbêmê nê loo, mu kópu u dîy:o nê, Yoo
 n:uu chámê. Nê, Yélfíni my:oo a pyede, yi ngwolo an:uu
 pywálfí té, yélfí amê m:uu ngmê, nê, yélfíni yinê ye kópu
 mb:aamb:aa ngê wunê nuw:onuw:o too, yi nuw:o dmi
 anîmo mbuknwe, pi my:oo ntee pini ngê wa pyaa dmi.
⁴⁰ Pádisi knî ngmê y:i myednye ya, Yesu ka kwo, Lukwe,
 ala kópu nye tpapê, My:oo nmyeno pyede? ⁴¹ Yesu ngê
 yepê, Pini n:ii my:oo a tóó, maa dpî kn:aadi. Yepê, Ala
 kópu nmye tpapê ngópu, nmyimo, Tpile yintómu
 mb:aamb:aa ngê nmo y:enê té. Yepê, Lukwe dîy:o maa
 mb:aa nmyi kn:aadi ngópu. Yepê, Lukwe dîy:o nmyi
 chóó my:oo nmyi yaa dniye, maa mb:aa u ngwo nmyi
 kn:aadi ngópu. Yepê, Nmyi dono yilfi chedê ngê daawa
 pyaa dmi. Yepê, Maa mb:aa u kópu dyuu wodpîp:e
 ny:ee ngópu, ye daap:ee kn:ââ dé, u ntââ nmyi dono
 chedê ngê pí pyaa dniye.

Sipi w:uu u mgongo danêmbum

10 Yesu ngê Nju tpémi ye yepê, Ndê kópu nmye
 ngmên:aa tpapê. Yepê, Sipi w:uu mbwa k:oo dini
 ghi n:ii ngê a wee, n:ii ngê keñe ye d:uuwodê kpêmî,
 ngmênê mbwa mbêmê dpî lóó, ye yi pini kpáápi.
² Yepê, Pini n:ii ngê keñe dpî kpêmî, mbwa k:oo u ng-
 wo dpî kee, yi pini sipi y:ee y:ee pyu. ³ Yepê, Mbwa
 y:enê pyu ngê keñe yi pini ka dpî kpêmî, k:oo u ngwo
 dpî kee, ye dpî mbwólu, yi pi dmi ngmêngmênté a tpa-
 pê too, yi kada dpî ghê, nté nmy:uu u l:êê dîy:o u ngwo
 dpî pwii dmi. ⁴ Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpo pwii dmi, yi
 kada dpî ghê, a yâmuyâmu ngópu, u dnye yi lama.
⁵ Yepê, Kn:aa pini p:uu daawa kaa dmi, awêde u kwo
 wa mbêpê dmi, mu kópu u dîy:o u dnye daa yi lama.
⁶ Yi kópu dēpê w:ee ngópu, mu kópu u dîy:o Yesu ye
 doo mgongo, ⁷ wod:oo Yesu ngê mgongo ye m:uu
 kwólu, yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpapê. Yepê, Nê
 sipi knî yi keñe t:âmo ndêndê. ⁸ Yepê, Yélfíni y:oo sipi
 w:uu a y:enê ngmê, kpáápi pââ ndîi dé, ngmênê sipi
 knî y:oo yi dnye dmi daa nyêmî ngópu. ⁹ Yepê, Nê keñe
 t:âmo ndêndê. Yepê, N:ii a pi ngê wa a kee, wanî ngee,
 adí koko, amaa pyuwúpyuwú, u nté adîn:aa a
 pyw:êmî. ¹⁰ Yepê, Kpáápi u nuw:o mu ngmîdi, u yi u
 ngwo a kwo, Sipi w:uu nî t:âmo té, my:aa vya té. Yepê,
 Ala kópu u l:êê dîy:o nê loo, nê, Yi nuw:o dmi n:uu ng-

mêê, ghê kamî ye n:uu y:oo, yi ya mb:aamb:aa ngê u ngwo paa pyaa we.

Sipi y:eey:ee pyu mb:aa u danêmbum

¹¹ Yesu ngê yepê, Nê sipi y:eey:ee pyu mb:aa. Yepê, U ntâa a sipi knî yi l:êê dîy:o wa vya nê, ye daanî mbêpê. ^{†12} Yepê, N:ii daa sipi w:uu chókó, n:ii ngê sipi ka vyyuwo tédê ndapî a kmênêkmênê ngê, yi pini daa sipi y:eey:ee pyu mb:aa. Yepê, N:ii ndapî u l:êê dîy:o a dpo-do yédi, dini ghi n:ii ngê chii w:ââ w:uu dpo lê, ye sipi w:uu dpo kuwo, dpî mbêpê, dpo, W:ââ ngê wa kiye nê. Yepê, Wod:oo w:ââ knî y:oo sipi woni a vye tumo, woni a ngm:ii kîgha tumo. ¹³ Yepê, Yi pini dpî mbêpê, mu kópu u dîy:o daa yi sipi w:uu chókó, u kwo d:uudpî ch:anê dmi. ¹⁴ Yepê, Nê sipi w:uu chókó. Yepê, M:aa u lama ntee n:aa tóó, sipi knî yi lama yinté myenî tóó. Yepê, M:aa A lama ntee a tóó, sipi w:uu a lama yinté mye kwo. Yepê, U ntâa sipi knî yi l:êê dîy:o wa vya nê, ye daanî mbêpê. ^{†16} Yepê, Sipini knî kuwa a m:ii té, daa ala sipi w:uu vy:o sipi dé, ngmênê yi sipi mya a sipi dé, yintómu anê núw:o té, a dnye amyednyi nyêm, ala sipi w:uu vy:o anê kaa té, sipi w:uu mu ngmidi ngê amî pyódu, yi kada pini mu ngmidi ngê yinê adî y:eey:ee dé. ‡

¹⁷ Yepê, A nuu ghi M:aa nódo a tóó, mu kópu u dîy:o daanî kede, pwopwo u wépi daanê puwâ. Yepê, A ghê wanî y:oo, myombó amênê dy:o. ^{†18} Yepê, A vye ye wanî kwódu knomomê, ye doo u ntâa daawa vya nê. Yepê, Ngmênê ye daanî kwódu, a chókó a nuw:o ngê a ghê wanî y:oo. Yepê, M:aa u pi ngê a ghê wanî y:oo, myombó amênê dy:o. Yepê, M:aa ngê a ka pê, Yi kópu dé dpî d:uu dé. ‡

¹⁹ Yi kópu knî yi l:êê dîy:o Nju tpémi yi nuw:o dmi u mo u mo ngê mē pyaa dniye. ²⁰ Woni knî y:oo wo yéli ye yepê, Kî pini nkono kmêna ngma a kwo, u ngwo dē ghéti. Yepê, U kwo kîdmyemê ng:aa. ²¹ Wo yéli y:oo u nkwo yepê, Pini n:ii u kmêna a kwo yédi, yinté daa danê yédi. Yepê, Doo u ntâa kmêna ngê ngwolo kopwe d:uudpî pyi.

Nju tpémi y:oo Yesu u ngwo mb:ii ngópu

²² M:ââ yintómu yi k:oo tpîi yópu yi dye ghi ngê, Nju tpémi y:oo naa ngma a kuwo ngópu, Chókó Lémi u ngomo u l:êê dîy:o. ²³ Yesu u k:ii yi nááli tédê nmî lee dniye, Chókó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmî kee dniye, ghini n:ii u pi Solomon u ngomo ghi, y:i nme paa. ²⁴ Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu a yina ngópu, u kwo póó dniye, kwo, Dye ghi nmo mēkidimê dówodówo. Kwo, T:ââ nmo dē diy:a. Kwo, Nmo namê k:omodanê. Kwo, Pini n:ii Chókó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:ii nmo t:ââ:ââ, ye nyi vyílo? ²⁵ Yesu ngê yepê, Wunê nmye monî vyyu, ngmênê a ka dpîp:e kēlîmî mbê dniye. Yepê, M:aa u pi ngê kópuni yilî n:aa d:uud:uu ngê, yi kópu knî y:oo nmye yinê wodê kēma noo, ²⁶ ngmênê nmyi ngwolo dmi nmyi kuwo ngópu, yi

† 10:11 Psalm 23:1; Njon 15:13; Tpyuu 7:17†† 10:14-15 1
Njon 3:16 ‡ 10:16 Njon 11:52 †† 10:17 Pilipay 2:8-9 ‡† 10:18
Njon 19:11

kópu yilî dpîp:e m:uu ngópu, mu kópu u dîy:o dp:ee a sipi w:uu vy:o yéli. ²⁷ Yepê, A sipi knî y:oo a dnye yi ng:aa, a lama ka pyede, wunê yâmuyâmu noo. ²⁸ Yepê, Ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu, ye n:aa yémî ngê, u l:êê dîy:o daangmêwa dyênê. Yepê, Pi ngmê ngê a kēlê myedaangmêwa a pwââ. ²⁹ Yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, awo, Kwulo nê pwaa té, yepê, yi pini wa dpîpî, mu kópu u dîy:o u wédêwédê tédê. Yepê, M:aa ngê a ka yinê a kē too, u wédêwédê pââ ndîi, pi ngê kwulo daawa a pwaa té. ³⁰ Yepê, M:aa ntee, nê mye yinté. ³¹ Nju tpémi y:oo noko yepê, Lukwe dîy:o kî pini ngê Chókó Lémi u d:aa wunê kâadîkâadî. Noko yepê, Vya koo, wod:oo myombó chêépî knî ngma a ngî ngópu, apê, Yesu ngê nmî dy:ee té. ³² Yesu ngê yepê, M:aa u pi ngê nmyi ngîma kópu mb:aa yilî nî d:uu ngê. Yepê, Lóni u l:êê dîy:o a vye u yi nmye a kwo? ³³ Nju tpémi y:oo kwo, Daa kópu mb:aa ngmê u l:êê dîy:o myee u yi nmo a kwo, ngmênê k:omo tpîle nyi nmo ntee pini, ngmênê ala kópu nye tpapê, Chókó Lémi u pi ntoo, a pi yintoo ngê n:aa pyépi. ³⁴ Yesu ngê yepê, Yélini y:oo Chókó Lémi u kópu wunê a ny:ee ngópu, Chókó Lémi ngê yepê, Nmyo nê ntee yéli. Yepê, Nmyi chókó nmyi puku yedê yi kópu a tóó, doo u ntâa u wépi daanmyi pwaa ngmê. Yepê, Chókó Lémi ngê dyámê mbêmê chókó yinê a dy:ââ noo, u ngwo nmye nî vyyu, nmyenoo, Nê Chókó Lémi Tp:oo, yepê, doo u ntâa yi kópu u wépi myedaanmyi pwaa ngmê. ^{††37} Yepê, M:aa u dpodo wodîni dódó ngê, ye a ka daap:ee ng:aa té. ³⁸ Yepê, Ngmênê M:aa u dpodo dye ghi yintómu ndéndê ngê n:aa dódó ngê. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, k:omo tpîle a kópu dyuu daanmyi ny:ee ngmê, ngmênê kópuni n:aa d:uud:uu too, yi l:êê dîy:o a ka dmyina a kēlîmî, mu kópu u dîy:o ala kópu nmyi lama ndéndê ngê pîchoo ya, M:aa ntee a tóó, nê my:aa vyílo, yinté myinî tóó. ^{††39} Yi kópu u l:êê dîy:o myombó u yi y:e mēdoo kwo, Nmî mgîmî, ngmênê yi kēlê a pwii wo.

⁴⁰ Yesu u k:ii Njedusalem nmo kuwo ngê, mbwaa ndîi Njódan nmî ngmópu, Njon Baptist ngê yoo mbwaa paa kwéli dpîmo kmênêkmênê dé, y:i nmeen:aa ya. ⁴¹ Pi yilî nmo a loo, noko yepê, K:omo tpîle Njon ngê mbwudu daangmê chópu, ngmênê kópuni yilî Yesu p:uu vyyu, yintómu ndê kópu dé, k:omodanê kópu yi p:uu daa t:a. ⁴² Wod:oo pi yilî y:i Yesu ka kēlîmî mbê wo.

Lasadas u ngwo pwene

11 Pi ngmê, u pi Lasadas, u tídê dē yi k:ii p:aa ngmê dnyimo ya, Petani. U tídê dē yi pi dē Mata mbwémi Méli. (Pyópuni ngê nmî Lémi yu p:uu mbwáani n:ii tuu mb:aa a pii ngê, chókó u mbodo gh:aa dmi ngê mē pyi ngê, yi pyópu vyílo yi Méli.) ^{§3} Yi pyópu dē yi tídê Lasadas mbila wo, wod:oo Yesu ka kópu dy:ââ ngópu, kwo, Myipe mb:aa kédê mbila, y:ay:a dē pwiyé. ^{§14} Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê a nyongo, nmopê, Wu mbii daa pwopwo u mbii, ngmênê u nt:u kópu ala, Chókó Lémi u pi ndîi ngê paa pyaa we, Tp:oo u pi ndîi

††† 10:34-36 Psalm 82:6; Njon 5:17-20 ‡†† 10:38 Njon
14:10-11 § 11:1-2 Luukî 10:38-39; Njon 12:3 †† 11:3 Njon 11:36

ngê u ngwo myepaa pyaa we. ¹⁵ Yesu nódo Lasadas lé-mi knî yi nuu ghi dmi mb:aamb:aa ngê doo ya. ⁶ K:omo tpile Lasadas u mbii u pi a nyongo, ngmênê ghêlî u kwo daa n:ee. Kwéli nmeê ya, wo mê miyó y:i nmî chedê ngê. ⁷ U kuwó dini ghi ngê nmopê, Njuda Wee u kwo mê diyé kmêle. ⁸ Kwonmo, Mâawe. Kwonmo, Nju tpémi y:oo m:ii tuwo chêêpî ngê mupî vya nyoo, lukwe díy:o y:i mono diyédiyé té. ¹⁹ Yesu ngê nmopê, Ghêlî daawa vya nê. Nmopê, Kââdî nmo doongê ghêpê wo. Nmopê, N:ii w:êênî a dpodo yédi, ñedê d:uudpî kaalî, mu kópu u díy:o w:êênî a dpodo yédi, tpile yilî a y:enê ngê. ¹⁰ Nmopê, Ngmênê kââdî dini ghi n:ii ngê dpî ghî, n:ii ngê u dpodo d:uudpo kêlî, mgîdí vy:o a dpodo yé-di, ñedê u ngwo dpî kaalî, mu kópu u díy:o wo daa ya yédi. ¹¹ Yi kópu nmo yi vvu, u kuwó dini ghi ngê nmopê, Nmî pyipe Lasadas kiyedê dpî, n:aa lèpî, u dpî nîmo ny:âany:ââ. ¹² Kwonmo, Mâawe. Kwonmo, Wunê dpî knomomê, ye chóó mê pyiyépyiyé. ¹³ Nmîné nmo u mbii ychedê ngê wunê pyodopyodo, wunê dpî, ngmênê Yesu Lasadas u pwoowo p:uu nmo doo mgongo. ¹⁴ Wod:oo Yesu ngê yimi nmopê, Lasadas kêdê pw:onu, ¹⁵ ngmênê nmyi l:êê díy:o a gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu. Nmopê, U kwo w:aa loo, ye kópu tédê yip:ee m:uu ngópu, d:ud:umbiy:e a ka daap:ee kêlîmî mbê dniye. Nmopê, U kwo lee kmêle, nmyi kêlîmî ndî ngê paa pyaa we. ¹⁶ Nmî vy:o pini ngmê Tomas, pini n:ii u mbwó k:ii nipi taa knopwo, yi pini ngê nmopê, Nmî mâawe u k:ii nipi lee kmêle, u k:ii nipi paa pw:oo kmêle. †

Yesu nmî pyidepyide u kn:ââ mye nmî ghê u kn:ââ

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Petani nmî taa dniye, nmopê, Lasadas paa tuwo kî kmênê ngópu. ¹⁸ Nmopê, Pi yilî Njedusalem kêda ndê, Mata mbwémi Méli ye kédê lee dmi, yi nuw:o dê ka l:âmol:âmo d:oo, yi tîdê u l:êê díy:o. (Petani Njedusalem u nkîgh:ê a tóó, daa kuughê, 3 km.)

²⁰ Dini ghi n:ii ngê Mata ngê nyongo, apê, Yesu maa p:uu kiyedê pwiye knî, wod:oo u mbwó Méli ngomo k:oo a kuwo ngê, maa p:uu mênê pyódu nmoo. ²¹ Yesu ka kwo, A Lémi. Kwo, Al:ii wonyoo ya, a tîdê daapî pwene, ²² ngmênê a lama ka tóó Chóó Lémi ka kópuni nye dmyinê, yi kópu vyîlo ye d:uud:uu. ²³ Yesu ngê kwo, Nîdê mēwunê pyidepyide. ²⁴ Mata ngê kwo, A lama ka tóó, kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê pi yintómu wa pyidu té. Kwo, A tîdê u ngwo amêdê pyidu. ²⁵ Yesu ngê kwo, A chóó nê yoo yi pyidepyide u kn:ââ, mye yi ghê kamî u kn:ââ. Kwo, N:ii a ka ada a kêlîmî, k:omo tpile wa pw:onu, ghê amaa ya. ²⁶ Kwo, N:ii u ghê a t:a dyámê mbêmê, a ka ada a kêlîmî, ghê kamî wa a pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Kwo, Yi kópu ka nye kêlîmî? ²⁷ Mata ngê kwo, A Lémi. Kwo, Yi kópu ka n:aa kêlîmî. Kwo, A lama ka tóó, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, n:ii nmo t:âât:ââ, nyi vyîlo, Chóó Lémi Tp:oo. ††

† 11:4 Njon 9:3; 11:40 †† 11:8 Njon 8:59; 10:31 † 11:11 Luukí 8:52 †† 11:16 Mak 14:31 †† 11:21 Njon 11:32 ††† 11:24 Njon 5:29; 6:39-40 ††† 11:27 Njon 6:68-69

Yesu ngê mbê u ngwo a puwâ

²⁸ Mata ngê maa p:uu a kuwo nmoo, Petani mê diyé wo, u mbwó Méli ka tumu u kwo mbwolo, kwo, Mâawe kêda t:a, ka poopoo ngi. ²⁹ Dini ghi n:ii ngê Méli ngê nyongo, wod:oo ghêêdí wo, Yesu u k:ii nmo a loo.

³⁰ (Ghêlî k:ii p:o pi dêmî ta, Mata ngê maa p:uu kwéli a pyódu nmoo, y:i nmeê ya.) ³¹ Dini ghi n:ii ngê Méli lîmîlîmî ngê ghêêdí wo, ngomo k:oo a pwii wo, Nju tpémîni Méli u nuw:o l:âmol:âmo u l:êê díy:o yi ngomo k:oo dnye kwo, mye ghêêdí dniye, Méli mye ngmêê ngópu. Apê ngmênê, Kpê chedê dê lê, wumê mbê.

³² Dini ghi n:ii ngê Méli ngê Yesu módu, u kwo a loo, yu km:ee dyimê wo, kwo, A Lémi. Kwo, Al:ii wonyoo ya, ye a tîdê daapî pwene. ³³ Yesu ngê Méli yi módu, apê, Mu mbê. Apê, Kî yéli myeka mbê té. U gha dyênê wo, kwodo ng:oo dmi mye tpalê wo. ³⁴ Yepê, Ló y:i nmyi kmênê ngópu? Kwo, Nmî Lémi. Kwo, Lee kmêle, nga anyi mwini. ³⁵ Yesu ngê mbê u ngwo myedê puwâ.

³⁶ Nju tpémi y:oo noko apê, U pyipe mb:aa. ³⁷ Pi ngmê knî y:oo apê, Kî pini ngê ngwolo kopwe angênté pyi ngê, lukwe díy:o Lasadas daa pyi ngê. †

Yesu ngê Lasadas u ngwo mēdê pyidu ngê

³⁸ Myombó Yesu u gha mê dyênê wo, wod:oo kpê chedê nmî lee dniye. Kpomo u mênê ntóó y:i mî kmênê ngópu, chêêpî ndî u kpê komo t:âmo ngmê kaa ngópu. ³⁹ Yesu ngê yepê, Chêêpî tpiyé wupu kalê yó. Mata ngê Yesu ka kwo, Tuu wunê yiyé. Kwo, Paa tuwo nmî kmênê ngê. ⁴⁰ Yesu ngê kwo, Ala kópu nga dí vyi, A ka nye kêlîmî, ye Chóó Lémi u wêdêwêdê ndî awêde nye mumu. Kwo, Lukwe. Kwo, Yi kópu ka d:ee kêlîmî? ⁴¹ Wod:oo chêêpî a tpiyé wupu kalê ngópu. Yesu mbóó p:uu vvu wo, u Mî ka kwo, Mw:ââkó M:aa.

Kwo, Kópuni nga d:a dmyinê, kîcha d:uu. ⁴² Kwo, A lama ka tóó, dye ghi yintómu a ka nyinê ng:aa, ngmênê ala yéli yi l:êê díy:o yi kópu dí vyi, mu kópu u díy:o ala kópu ka paa kêlîmî mbê dniye, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a dy:ââ ngê, kî vyîlo. ⁴³ Yi kópu yi vvu, wod:oo dpodombiy:e mbwolo, apê, Lasadas, a pwii. ⁴⁴ Wod:oo ntóó a ghêêdí wo, kpomo u mênê a pwii wo. Ntee kmênê ngópu, yinté mēdê pii wo, kóó yu yi p:uu kpîdí pee n:ii t:ee tumo, yinté p:uu dnye ya, kpîdí pee n:ii ngê mbodo a kmongo ngópu, yi kpîdí pee mbêmê myedoo ya. Yesu ngê yepê, Kî pini p:uu kpîdí pee a ngee tóó. Yepê, Paa wunê yém.

Yesu u vye u dy:oo u ngwo a chápwo ngópu

Mátíyú 26:1-5; Mak 14:1-2; Luukí 22:1-2

⁴⁵ Nju tpémîni Méli ka lee dniye, u nuw:o l:âmol:âmo u l:êê díy:o, yi yéli yi ngópu Yesu ngê Lasadas a pyidu ngê. ⁴⁶ Pi yilî u kwo kêlîmî mbê wo, ngmênê woni knî Njedusalem mê diyé dniye, Pádisi knî ye yi kópu u yuu ye mênê y:ee ngópu. ⁴⁷ Wod:oo Pádisi yoo, kpêê yiyé pyu yoo, kada pini yintómu nipi a wó, noko yepê, Lukwe ngmanmî md:o, wu pini ngê kópu yilî ka d:uud:uu.

§ 11:35 Luukí 19:41 † 11:37 Njon 9:6-7

⁴⁸ Noko yepê, Yi kópu adí d:uud:uu dé, pi yintómu u kwo wa kélímî mb:anê, Lóma tpémi y:oo wa ny:ee ng-mê, awo, Wu pini ngê u pi lukwe díy:o mudu y:i a kmímî. Noko yepê, U kuwó dini ghi ngê lede yilí ala Njuda Wee u kwo wa a dy:ââ ngmê, wamí vya nmo, Chóó Lémi u ngomo wamye pwaa ngmê. ⁴⁹ Pi ngmê yi vy:o doo kwo, u pi Kayapas, yi m:aani ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê doo ya. Yi pini ngê yepê, Nuw:o nmyi mênê daa tóó. ⁵⁰ Yepê, Ala kópu dmyongê w:ee ngópu. Yepê, Pi ngmídi pi yintómu yi l:êê díy:o paa pw:oo we, ye Lóma tpémi y:oo daawa a pw:oo nmo. ⁵¹ Yi pini doo u lama doo mbumu, ngmênê ndê kópu yedoo tpaapê. Yi m:aani ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê doo ya, Chóó Lémi u komo u ngwo kââ. ⁵² A tídê mbwó yoo, nmî lama ka tóó, Yesu Nju tpémi yi l:êê díy:o pwene, kn:aa yéli yi l:êê díy:o mye pwene, mu kópu u díy:o Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ yoo dyámê mbêmê dyámê mbêmê yélini a kwo, yoo ngmídi ngê u ngwo paa pyaa we. Kayapas u lama yi kópu dèpwo ya, ngmênê yinté kópu ye yi vvyu. ⁵³ Yi wéni ngê Nju tpémi yi kada pini kní y:oo Yesu u vye u dy:oo a chápwo ngópu, ⁵⁴ wod:oo Yesu tumutumuu doo paa, Njuda Wee nmo kuwo ngê, pi kwéli dèpwo paa, y:i nmí lee dniye, p:aa ngmê u pi Epídayim y:i nmeen:aa ya. ⁵⁵ Nju tpémi yi naa ndíí, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa, daa kêmakêma doo dyimédyimê, wod:oo pi yilí Njedusalem loo, daa dyámê ghi mu ngmídi tpémi y:i mí taa dniye. Yi nááli ghêlí daa kê ngópu, Njedusalem u ngwo lee dniye, Chóó Lémi ka tupwóni yi p:uu doo ya, u ngwo chedê ngópu. ⁵⁶ Yesu dnye nmy:uu, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo noko dnye póó, noko yipu, Naa tédê daawa t:aa, apii? ⁵⁷ Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u díy:o Pádisi yoo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini kní yi k:ii, ala kópu pi kní ye mwiyé vyi ngópu, yepê, N:ii u lama Yesu choo ya, yi pini ngê nmo dpí vyi ngê, yed:oo nmo mgímîmgímî.

Tpileni tuu mb:aamb:aa Méli ngê Yesu u pwo u ngwo a pii ngê

Mátiyu 26:6-13; Mak 14:3-9

12 Dini ghi n:ii ngê Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa ndíí nê wámê, Yesu u k:ii Petani nmí lee dniye, Lasadas kwéli doo a ya, pini n:ii Yesu ngê kpêêní a pyidu ngê. ¹² Yesu u l:êê díy:o nté pee ngmê l:âmo ngópu, Lasadas u k:ii nmee kmaapí. Mata ngê nté doo a teetee, nté kuu dmi nmí kêmê doo kapí dé. ¹³ U mbwó Méli ngê mbwááni n:ii tuu mb:aa pód:a ngma a rúwo, yi mbwááni u pywuu pââ ndíí, u pi naadí. A ngêédí, komo puwâ, Yesu mbêmê kní ngma a pii ngê, yu dè u ngwo mye ghêê doo, chóó u mbodo gh:aa dmi ngê yu dè u ngwo mê pyi doo. Yi tpile tuu mb:aa ngê ngomo kó a ngêédí. ⁴ Nmí vy:o pini ngmê, Njudas Kédiyót pi, pini n:ii Yesu u kwódo ngê daa kêmakêma doo wowo, yi Njudas ngê nmopê, ⁵ Kí pyópu ngê lukwe díy:o naadí dè dyênê. Nmopê, Nmo woda kê, ndapí ndíí pudu kmênê, yi ndapí pinté kní ye pudu y:oo. ⁶ Yi kópu

vvyu, ngmênê daa pinté kní yi p:uu doo nuw:o, chóó p:uu doo nuw:o. Kpáápi ngê doo ya, nmí ndapí péé yinê dpímo y:enê, ngmênê yinê médpímo pípí. ⁷ Yesu ngê kwo, U kwo kidimê mbumu. Kwo, A pwopwo u l:êê díy:o wiye ngê. ⁸ Nmopê, Dye ghi yintómu u ntââ pinté yoo anmyinê pyw:ee t:oo. Nmopê, Dini ghi n:ii ngê u yi nmye adí kwo, Nmí ngee té, nmopê, u ngwo dmyinê ngêépí dé. Nmopê, Mu dini ghi ngê nmyi vy:o mēdaaní kwo.

Lasadas u vye u dy:oo u ngwo a chápwo ngópu

⁹ Nju tpémi yilí y:oo yi ny:ee ngópu, apê, Yesu Petani ka tóó, wod:oo y:i lee dniye. Daa Yesu u mo u l:êê díy:o lee dniye, ngmênê u yi y:e myedoo kwo, Lasadas nm:uu m:uu, pini n:ii Yesu ngê kpêêní a pyidu ngê. ¹⁰ Wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini kní y:oo Lasadas u vye u dy:oo myedê chápwo ngópu, ¹¹ mu kópu u díy:o Lasadas u l:êê díy:o Nju pi yilí kní y:oo yi chóó yi kada pini dnya a kuwokuwo dé, Yesu ka dnye kélímî.

Njedusalem u ngwo nmí vy:ungo

Mátiyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Luukí 19:28-40

¹² Womumo pi yilí n:ii Njedusalem naa tédê ta, yi yéli y:oo yi ny:ee ngópu, apê, Yesu awêde al:ii a taataa. ¹³ Wod:oo king ntee dnyimo châchâ, Yesu yinté mye chápwo ngópu, dpumo nkoo dmi kní ngma a rúwo:oo ngópu, maa p:uu a pyódu nmoo, dnye kââ, kópu, Munmíkó Nmí Lémi. Kópu, Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi ngê nyinê loo. Kópu, Nmo Yísíléli tpémi, nyi nmí king, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê choo a ngêépí ngi. ¹⁴ Yesu ngê ndonki ngma a pyw:ângo, pyipwo yaa wo, Njedusalem u ngwo loo. Kópuni puku yedê a tóó, Yesu ngê vyílo yi ntiye ngê. Yi kópu ala.

¹⁵ Njedusalem tpémi, namê nkíngê.

Nmyi king wunê pwiyé kní, ndonki tp:oo pyipwo wunê tóó. ⁵

¹⁶ K:omo tpile p:uu nmee ndiye, ngmênê yi ngwo pi dèpê w:ee ngê. Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, mēdê pii wo, u Mí ka mê kee wo, u ngwo nmo w:ee ngê, kópuni Yesu p:uu ló dini a d:êê ngópu u ngwo nmí nuw:o kwólu, noko nmímo, Yesu ngê yi wéni ngê nmí d:uu ngê. st

¹⁷ Yi yéli ndíí y:oo Yesu chápwo ngópu, mu kópu u díy:o Lasadas u danêmbum mwiyé ny:ee ngópu. Yélini yi ngópu Yesu ngê Lasadas kpêêní a pyidu ngê, yi yéli y:oo pi yintómu kní ye mênê nté ngópu. ¹⁹ Wod:oo Pádisi yoo y:oo noko yepê, Dmyinê w:ee ngmê, dpí dē dmi. Noko yepê, Pi yintómu u pee kédê ghê. ^{stt}

Yesu chóó u pwopwo p:uu u ngwo doo mgongo

²⁰ Yélini Njedusalem naa tédê lee dniye, woni kní Kídiki tpémi. ²¹ Pilipi ka lee dniye, pini n:ii Mbetísaida pi, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. Kwo, Mââwe, u

† 11:50 Njon 18:14 †† 11:52 Njon 10:16; 17:21; 1 Njon 2:2
‡ 11:54 Njon 7:1 †† 12:1 Njon 11:1,43 †† 12:2 Luukí 10:39

††† 12:5 Mát 19:21 ††† 12:13 Psalm 118:25-26 § 12:15
Zech 9:9 †† 12:16 Njon 2:22 ††† 12:19 Njon 11:48

yi nmo a kwo, Yesu nmo mumu. ²² Yi kópu Pilipi ngê Andru ka mî vyu, yi tpódu nipi lee knopwo, Yesu ka u nkwo mî vyi ngópu. ²³ Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê u pi ndîi ngê wa pyódu, yi wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê, ngmênê u pi tédê ngê mwiyé wunê pyodopyodo. ¹²⁴ Mgongo ye ngmê kwólu, ye póo wo, yepê, Witi w:uu ngmanyinê ngî, kílfí anyi tpyé, mb:aamb:aa ngê u kwo anyi vyuwo, lukwe, yilí ngê u ngwo wa pyódu? Yepê, Doo u ntââ. Yepê, Têpê mbêmê wanyi pw:ono, têpê u mênê wa kee, ye mu di-ni ghi ngê wa pyidu, nt:u wa kaalfí, w:uu yilí ngê u ngwo wa pyódu. ^{†125} Yepê, N:ii ngê a p:uu dpodo u yi adí kwo, ye yini a maa p:uu choo m:ii, choo a yâmuyâmu nê, kwéli aní lê, y:i dpo lee we. Yepê, N:ii a p:uu yinté adí dpodo, yini u pi M:aa ngê ndîi ngê wa pyódu. Yepê, Ngmênê n:ii chóó u ghê p:uu adí nuw:o, u l:êê díy:o a wépi wa puwâ, yini ngê u ghê kamí l:âmo wa a ngee. Yepê, Dyámê mbêmê n:ii chóó u ghê p:uu daadí nuw:o, a p:uu dpodo tédê daawa kede, yini ngê u ghê kamí l:âmo daawa a ngee, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.

²⁷ Yesu ngê nmopê, A ghê da kee. Nmopê, M:aa ka ala kópu n:aa dmyinê, kwonê, A ngee nédi, pi kní y:oo yi dono kópu a nga kíngmê d:uu ngmê. Nmopê, Yi kópu M:aa ka wanê dmyinê? Nmopê, Kêle. Nmopê, Yi kópu u kwo daanê dmyinê, mu kópu u díy:o yi dono kópu u l:êê díy:o dyámê mbêmê nê loo. ²⁸ Nmopê, M:aa ka ala kópu n:aa tpapê, M:aa, mî ndîi ngê pyódu ngi. Yi kópu nmo yi vyu, u kuwó dini ghi ngê, nê, Mbóó p:uu dnye ngmê wíle, Yesu ka kwo, A pi ndîi ngê wunê ní pyódu ngê, myombó ndîi ngê mêní pyépi. ²⁹ Yélini yi vy:o nmee kwo yi dnyeni mye ny:ee ngópu, ngmênê dnyinté a w:ee ngópu. Ngmê kní y:oo apê ngmênê, Mwini yi mbwólu. Woni kní y:oo apê ngmênê, Enjel u kwo yi mbwólu. ³⁰ Yesu ngê yepê, Wu dnyeni daa a l:êê díy:o da kwolo, ngmênê nmyi l:êê díy:o da mbwólu. ³¹ Yepê, Dyámê mbêmê tpémi yi chámêchámê kn:ââ daa kêmakêma a chapí. Yepê, Ala ngwo Setan ngê dyámê pê yintómu yinê a mbêpê kígha, ngmênê u ngm:ii kígha kn:ââ daa kêmakêma n:aa chapí. ³² Yepê, Dini ghi n:ii ngê têpê mbêmê wa a ngí nê, tââ wa km:êê nê, ye pi yintómu a chóó a kéténi wanê pèêdí. ^{†33} Yi kópu ye vyu, chóó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo mgongo. ³⁴ Pi kní y:oo kwo, Puku yedê alanté kópu ngmêka tóó, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, dini ghi n:ii ngê wa t:a, dyámê pê adí y:enê, chedê ngê daawa pyódu. Kwo, Nýóó m:uu ala kópu nye tpa-pê ngê, nyimo, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, kwo, ala ngwo ala kópu kíchi vyi, Tââ wa km:êê nê. Kwo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u kakême nmo chámê ngi. ^{†35} Yesu ngê yepê, Nmyi pywápê daa kêmakêma a pwopwo. Yepê, Pywápê wo dmyinê m:ii, mgí nangê puwâ. Yepê, Mgídí nmyi pwo kídangê ghay. Yepê, N:ii mgídí vy:o a m:ii, maa dpí kn:aadi. ³⁶ Yepê, Nmyi pywápê a pwopwo, límílimí ngê u kwo kélímí mbê dmyeno, yed:oo wo u yoo ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. ^{†††}

† 12:23 Njon 17:1 †† 12:24 1 Kódin 15:36 ‡ 12:31 Luukí 10:18; Njon 16:11 †† 12:32 Njon 3:14-15 †† 12:34 Dan 7:13-14

Yesu u mb:iimb:ii

Yesu ngê yi kópu yi vyi too, yi yéli a kuwo ngê, yi vy:o mî mbwolo wo. ³⁷ K:omo tpile mbwudu yilí yi ngópu chópu, ngmênê u kwo dèdnye kélímí, ³⁸ kópuni Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, yi ngwo mî ntiye ngópu. Yi kópu ala,

A Lémi, lukwe díy:o nmí kópu ka daa kélímí mbê dniye,
ngwêdêwêdê ndîi lukwe díy:o daa mya ngópu. ^{††}
³⁹ Doo u ntââ daapê kélímí mbê dniye, mu kópu u díy:o Yisaya ngê Chóó Lémi u komo alanté myedé kââ, apê,

⁴⁰ Yi ngwolo dmi my:oo ní yó,
nê, Yélfí daapaa m:uu y:e,
yi nuw:o l:âmo dmi nê ngópu,
nê, Daapêdê w:ee y:e,
a ka daapêdê diyé dniye,
yi pyipyi u l:êê díy:o. [§]

⁴¹ Yisaya ngê yi kópu a d:êê ngê, mu kópu u l:êê díy:o Yesu u pi ndîi mwiyé a módu, p:uu u ngwo doo a d:êê. ^{§†}

⁴² K:omo tpile Nju pi yilí u kwo dèdnye kélímí, ngmênê mê yilí u kwo dnye kélímí, kada pini kní ngmê yi vy:o myednye kwo. Yi yéli y:oo kópu daa vyi ngópu, ngmênê tumutumu u kwo dnye kélímí, mu kópu u díy:o Pádisi kní ye dnye nkíngê, apu, Wa kée nmo, nmí yoo kuwa wa kaa nmo. ^{§††43} Yélini tumutumu dnye kélímí, u yi y:e doo kwo, Pi kní y:oo dny:oo chaa kígha nmo. Yi kópu yinê ye ndîi kópu. K:omo tpile daa Chóó Lémi u nuu u kópu yidnye d:uud:uu, ngmênê yi kópu yinê ye tédê kópu. ^{§†}

Mgídí u yoo yi ndyíkondyíko

⁴⁴ U kuwó dini ghi ngê Yesu pi kní ye dpodombiy:e mbwolo, yepê, N:ii a ka wunê kélímí, daa a mo a ka wunê kélímí, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, u kwo mye kélímí. ⁴⁵ Yepê, N:ii ngê dè mya nê, pini n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini myaa mya. ⁴⁶ Yepê, Dyámê pê u pywápê ngê nê loo, nê, N:ii a ka ada a kélímí, mgídí vy:o daadí kwo, pywápê u wo adí ya. ^{§††47} Yepê, N:ii u lama a kópu dyuu adí kwo, daadí châachââ dé, nê kuu, a chóó daaní ndyíko. Yepê, Daa yoo yi ndyíkondyíko u l:êê díy:o nê loo, ngmênê yi ngêêpí u l:êê díy:o nê loo. ^{§†48} Yepê, N:ii ngê a wépi wa puwâ, a kópu dyuu u wépi amye puwâ, yini ngê chóochóó dè ndyíko, kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê wa kpada, ^{§†49} mu kópu u díy:o daa a mo a kópu dyuu yiní tpa-pê, M:aa ngê yinê a dy:ââ noo, kópuni a ka doo a tpa-pê dé, nmye vyílo yi-noo tpa-pê dé. ⁵⁰ Yepê, Kópuni M:aa ngê a ka a vyu, a lama ka tóó, a ka pê, Ghê kamí pèdê pyw:ee y:e, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yepê, M:aa ngê kópuni a ka a vyi too, vyílo nmye yiní tpa-pê té. ^{§§†}

††† 12:36 Epeso 5:8 ††† 12:38 Is 53:1 § 12:40 Is 6:10 §† 12:41 Is 6:1 §†† 12:42 Njon 9:22 §† 12:43 Njon 5:44 §†† 12:46 Njon 1:9; 8:12 §† 12:47 Njon 3:17 §† 12:48 Hipílu 4:12 §§† 12:50 Njon 8:26,28

Yesu ngê nmî yi dmi u ngwo ghêe too

13 Nê mâa Tp:ee Kaa W:êew:êê u Naa. Yesu u lama doo ya, apê, Daa kêmakêma dyâmê pê nînê kukuwo, M:aa ka mîni diyédiyé. Yélini yi k:ii u kwo nmeê kélîmî, nmî nuu ghi dmi ndêndê ngê nódoo doo ya. Yi kópu yi wéni ngê ndêndê ngê nmo w:ee ngê, dîni ghi n:ii ngê Yesu ngê ala ndîi kópu nmo d:uu ngê. †
² Yesu u k:ii mgîdî vy:o kmaapî tédê nmeê ya. Setan ngê Njudas ka Yesu u kwódo ngê wowo u pi wunê mwiyé a vuu. Yi Njudas u mî Saimon, Kédiyót pi. ³ Yesu u lama doo ya, apê, M:aa ngê tpile yintómu a kêê yedé yó, u kwo nê ndê wo, u kwo mîni diyédiyé. ⁴ Wod:oo Yesu kmaapî tédê ghêêdî wo, u kpîdî mb:aa u mbwo a ngópu, tâali daadîi u paa ngmê t:àngo, ⁵ mbwaa kuu nmoko yedê ngmê ntówo, nmî yi dmi ngmêngmênté doo ghêêghêê, tâali ngê doo pyipyi dé. ⁶ Saimon Pita ka u nkwo yi loo, yu dê daa kêmakêma doo ghêêghêê dê, wod:oo Pita ngê kwo, Mâawe. Kwo, Nyi nmî kada pini, nê tp:ee. Kwo, Doo u ntâa a yi dê daanyi ghêê dê. ⁷ Yesu ngê kwo, Kópuni n:aa d:uud:uu, choongê w:ee ngê, dîyo wanyinê w:ee. ⁸ Pita ngê kwo, A Lémi, nê tp:ee. Kwo, Doo u ntâa mo doo u ntâa, a yi dê daanyi ghêê dê. Yesu ngê kwo, Nyi dê daanî ghêê knomomê, a yoo vy:o daamonyi kwo. ⁹ Saimon Pita ngê kwo, A Lémi, a yi dê yi mo kidingê ghêê dê. Kwo, A kêê dê dpî ghêê dé, a mbodo myoo ghêê ngi. ¹⁰ Yesu ngê kwo, Pini n:ii dpî kudu, maa p:uu yu dê tupwótupwó ngê moo pyaa knî, yi pini mêt:uudpî kudu, yu dê mêyu ghêê dê, yed:oo tupwó p:uu mēdaa ya yédi. Yesu ngê nmopê, Nmyo yintómu tupwó nmyi p:uu daa t:a, ngmênté mu ngmîdi. ¹¹ Pini n:ii Yesu u kwódo ngê doo wowo, Yesu u lama mwiyé yaa wo. Yi kópu u l:êê dîy:o u ngwo nmo vuu, nmopê, Nmyo yintómu tupwó nmyi p:uu daa t:a, ngmênté mu ngmîdi tupwótupwó.
¹² Nmî yi dmi ghêêghêê dini ghi n:ii ngê chedê ngê, Yesu ngê tâali u paa mēdê ngópu, u kpîdî mb:aa u mbwo mē t:àngo, kmaapî tédê mē yaa wo. Nmo póo wo, nmopê, Kópuni nmye dî d:uu, yi kópu dmyinê w:ee ngmê? ¹³ Nmopê, A ka nmyinê mbumu nyédi, nyimo, Nmî ndiye kîgha pyu, nmî Lémi. Nmopê, U ntâa mbêmê a ka nmyinê mbumu té, mu kópu u dîy:o ndêndê ngê nê vyîlo. ¹⁴ Nmopê, K:omo tpile nê nmyi kada pini, nmyi ndiye kîgha pyu, a pi ndîi, ngmênté tp:ee u dpodo ngmêdê dóo, nmyi yi dmi dî ghodo. Nmopê, Lémi lémi ngê kêê nangê t:oo, dmyinê numo ngêêpî. ¹⁵ Nmopê, Yi kópu nmye dî d:uu, mu kópu u dîy:o pēdmyina a nj:ii nê. ¹⁶ Nmopê, Ndê kópu nmye ngmênté:aa tpaê, dpodo pyu u pi tédê, u kada pini u pi ndîi, dyede pi u pi tédê, n:ii ngê a dy:ââ ngê u pi ndîi. Nmopê, Nê nmyi kada pini, lémi lémi ngê kêê dēp:a t:àngo, kêê u ngwo myenangê t:oo. ¹⁷ Nmopê, Yi ndê kópu dyuu ala ngwo dmyinê w:ee ngmê. Nmopê, Wanmyi d:uud:uu dé, M:aa ngê mb:aamb:aa ngê adî ngêêpî nmyo, noko mb:aamb:aa ngê anmyi ya.

† 13:1 Pilipay 2:7-8 †† 13:14 Luukî 22:27 ‡ 13:15 Pilipay 2:5; 1 Pita 2:21

¹⁸ Nmopê, Daa nmyo yintómu nmyi p:uu yi kópu dî vyi. Nmopê, Nmyi gha dmi a lama dé, a chóo nê ngmîdi nmyoo, ngmênté pi nmyi vy:o ngma kwo, n:ii ngê ala kópu a ntiyentiye, kópuni puku yedê a tóo, apê, A nté pini n:ii ngê doo pîpî, dono a nga dê d:uu. ¹⁹ Nmopê, Yi kópu ghêlî doongê pyodo, u ngwo nmye dî vyi, mu kópu u dîy:o ala kópu nmyi lama choo ya, a pi, A chóo n:aa tóo. ²⁰ Nmopê, Ala kópu nmye kîdî vyi, Namê lémi lémi, ngmênté ndê kópu nmye m:uu n:aa tpaê, Nmyo a dyede pi yoo. N:ii ngê adî châachâa nmyo, amyedî châachâa nê. Nmopê, Ndê kópu m:uu ala, N:ii ngê adî châachâa nê, M:aa amyedî châachâa, pini n:ii ngê a dy:ââ noo.

Yesu ngê Njudas u ngwo nmo a kêma ngê, pini n:ii u kwódo ngê ghê wo

Mátiyu 26:20-25; Mak 14:17-21; Luukî 22:21-23

²¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu u ghê a kee wo, nmopê, Ndê kópu nmye ngmênté:aa tpaê, nmyi vy:o pini ngmê a kwódo ngê a wowo. ²² Munmye nîmo y:enê, nê, Ala n:uu p:uu a danê? ²³ Yesu u nkîgh:ê noo ya, mu kópu u l:êê dîy:o nê u nuu u pi. ²⁴ Saimon Pita ngê u mbodo ngê a ka pē, U kwo ngê péé, N:uu p:uu a danêmbum. ²⁵ Wod:oo Yesu u nkîgh:ê yimi nî loo, tumutumumu kwonoo, A Lémi, n:uu p:uu nye danêmbum? ²⁶ A ka pē, Alanté nga nînê kêmakêma, Pini n:ii ka nté n:êê ngmênté:aa yém, yi pini yi vyîlo. Wod:oo nté n:êê ngma a ngêêdî, nté nyii kuu k:oo kmênê ngê, Njudas ka y:àngo, pini n:ii Saimon Kédiyót pi tp:oo. ²⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê nté n:êê u kwo y:àngo, yi ngwo Setan u mênê kee wo. Yesu ngê kwo, Kópuni mênê a tóo, kwo, lîmîlîmî ngê d:uu ngi. ²⁸ Kópuni Njudas ka vuu, a mo nê w:ee ngê. A pyipe knî y:oo dēpê w:ee ngópu. ²⁹ Woni knî y:oo apê ngmênté, Njudas ngê nmî ndapî yinê a y:enê. Apê ngmênté, Yesu ngê ala kópu u kwo yi vyi, Mâa naa tédê nté pee n:ii u yi nmo adî kwo, knî m:uu nyi pwila ngi. Alanté mye nuw:o mbê dniye, apê ngmênté, Ala kópu u kwo yi vyi, Pinté knî ye ndapî knî ngmênny y:eni. ³⁰ Njudas ngê dini ghi n:ii ngê nté n:êê ndîi, wod:oo kuwa pwii wo, mgîdî vy:o.

Dêêpî kópu kamî

³¹ Njudas yi loo, Yesu ngê nmopê, Daa kêmakêma pi knî y:oo wunê wopwe ngmê, Chóo Lémi u Pi Ndêndê u pi ndîi ngê dē pyódu, Chóo Lémi u pi ndîi ngê u ngwo amyé pyódu ngmê. ³² Nmopê, Yi kópu u l:êê dîy:o M:aa ngê u che p:ââ pee ngê wa pyódu nê. Nmopê, Yi kópu daa kêmakêma a d:uud:uu. ³³ Nmopê, A mbwó yoo. Nmopê, Daa dye ghi daadîi nmyi vy:o n:aa kwo. Nmopê, Wanmyi nmy:uu nê, ngmênté daanmyinê pyw:ee nê. Nmopê, Kópuni kada pini knî ye ní vuu, nmye myinê tpaê, kwéli anî lê, doo u ntâa y:ii daangmênmyinê lê. ³⁴ Nmopê, Dêêpî kópu kamî nmye ngmênté:aa tpaê. Nmopê, Nmyi nuu ghi dmi nîmo nódoo choo ya, mb:aamb:aa ngê noko dmyinê vuuwo. Nmopê, Nmye ntee nînê vuuwo, yinté noko myedmy-

†† 13:23 Njon 21:7,20 †† 13:29 Njon 12:6; Psalm 41:9 ††† 13:33 Njon 7:33-34

inê vyyuwo. ^{†35} Nmpopê, Noko mb:aamb:aa ngê anmyi vyyuwo, ye pi knî yi lama wa yââ, awo, Nmyo a p:uu ndiye pyu yoo.

Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyyu
Mátiyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Luukî 22:31-34

³⁶ Saimon Pita Yesu ka póo wo, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Ló y:i nye lêpî? Yesu ngê kwo, Kwéli n:aa lêpî, doo u ntââ ala ngwo daanyinê ngmêê nê, ngmênê díyo yi máádi anyinê kwolo. ³⁷ Pita ngê kwo, A Lémi, lukwe díy:o ala ngwo daanî ngm:êê ngi? Kwo, K:omo tpile l:êê díy:o amye vya nê, ngmênê myedaanê kuwo ngi. ³⁸ Yesu ngê kwo, Mumdo a l:êê díy:o wanyi pw:onu? Kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpaê. Kwo, Kêmkêmgêlî k:ii daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, yenye, D:aa p:uu ndiye pyu ngmê.

Yesu nmî maa, Nmî Mî ka

14 Yesu ngê nmpopê, Nmyi ghê dmi kîdangê kee, nmyi nuw:o dmi myekîngê dyênê. Nmpopê, Chóó Lémi ka dmyinê kélîmî, a ka myedmyina a kélîmî. ^{††2} Nmpopê, M:aa u p:o ngomo dêdê ghêdê. Nmpopê, N:aa lêpî, nmyi p:aa dmi nmyi kada nîmo l:âmol:âmo. Nmpopê, Yi kópu wodaa ndê kópu, ye nmye daapîdí vyi. ³ Nmpopê, Nmyi p:aa dmi l:âmol:âmo u kuwó dini ghi ngê, amênê diyé, a chóó anê nya nmyo, p:o anî núw:o nmyo, kwéli anîn:aa ya, y:i amyenmyin:aa ya. ⁴ Nmpopê, Kwéli n:aa lêpî nê, yi máádi nmyi lama ka t:a. ⁵ Tomas ngê kwo, Nmî Lémi. Kwo, Mááadini nye kîgha, yi máádi nmî lama daa t:a. Kwo, Ló y:i nye lêpî? ⁶ Yesu ngê kwo, A chóó nê nmyi maa, ndê kópu yintómu knî yi kn:ââ, mye ghê u kn:ââ. Kwo, M:aa ka maa daamo a t:a, nê nmyi maa mu ngmidi. ⁷ Nmpopê, A kn:ââ nmyi lama ndêndê ngê wodoo ya, ye M:aa nmyi lama myepê tooó. Nmpopê, Ala ngwo M:aa ntênê nmyi lama dê yââ, kîmyedmye m:uu ngmê.

⁸ Pilipi ngê kwo, Nmî Lémi. Kwo, Mî nmo a kêma ngi, ye u ntââ mbêmê nmo yââyââ té. ⁹ Yesu ngê kwo, Ló dini nmyi vy:o nî ghê wo, lukwe díy:o choongê mya noo, kî pini. Kwo, Anmye y:enê nê, ye nê vyílo. Kwo, Lukwe díy:o a ka chi vyi, M:aa nmo a kêma ngi. ^{††10} Kwo, Lukwe díy:o alanté d:ee nuw:o, Nê, myenté M:aa, mu ngmidi. Yesu ngê nmpopê, Kópu yilî n:ii nmye nî vyi too, daa a chóó a mo a kópu dé. Nmpopê, M:aa k:ii ngmidi ngê nye tooó mo, chóó u dpodo yinoo dódó. ¹¹ Nmpopê, Ala kópu ka dmyinê kélîmî, M:aa k:ii ngmidi ngê nye tooó mo. Nmpopê, Yi kópu ka kélîmî dpodo ndî ngê nmye dê pyaa knomomê, ye kópuni nî d:uu too, yi kópu knî yi l:êê díy:o a ka dmyina a kélîmî. ¹² Nmpopê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê, Pini n:ii a ka ada a kélîmî, kópuni noo d:uud:uu dé, yi pini ngê yi kópu amyedí d:uud:uu dé, kópu ndî knî myowa d:uu, mu kópu u díy:o M:aa ka n:aa lêpî. ¹³ Nmpopê, A pi ngê kópuni a ka anmyinê dmy:ee ngmê, wanê d:uu, M:aa u

pi ndî ngê u ngwo wanî pyódu. ^{††14} Nmpopê, A pi ngê kópuni anmyinê dmy:ee ngmê, wanê d:uu.

Yesu Chóó Lémi u ghê dmi p:uu u ngwo doo danê

¹⁵ Yesu ngê nmpopê, A nuu ghi nmyi nódo adí ya, ye a dêêpî kópu dyuu anmyi châachââ. ^{††16} Nmpopê, M:aa ka nmyi ngêêpî pyu ngmanê dmyinê, chóó u Ghê Dmi. Nmpopê, Nmyi p:uu adí ya, daawa a kuwo nmyo. ^{††17} Nmpopê, Mgîdí u yoo yi mênê daawa kee, mu kópu u díy:o daawa m:uu ngmê, myedaawa mya ngmê. Nmpopê, Nmyi lama pini, mu kópu u díy:o nmyi vy:o ka kwo, mu dini ghi ngê nmyi mênê amyaa ya. ⁵¹⁸ Nmpopê, Nmyi mo daanê kuwo nmyo, ngmênê nmye wamênê diyé. ¹⁹ Nmpopê, Mââ m:ii mgîdí u yoo knî y:oo mē-daamowa m:uu nê, ngmênê nmyi mo wanmyi mumu nê. Nmpopê, A ghê adí ya, yi kópu u l:êê díy:o ghê njini nmyi mênê a myaa ya. ²⁰ Nmpopê, Yi wéni ayi d:ii, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, M:aa k:ii nye ngmidi, a k:ii ngmidi ngê amy:oo pyaa dmi. ²¹ Nmpopê, N:ii ngê a dêêpî kópu dyuu a nyêmi too, wunê ng:êênî too, u mênê a yii too, a châachââ too, vyílo yi pini nódo a nuu ghi a tooó. Nmpopê, Yi pini u nuu ghi M:aa nódo adí ya, a nódo amyaa ya, a chóochóó u kwo amyenê kêma.

²² Nmî vy:o pini ngmê, Njudas, daa pini n:ii Yesu kwódo ngê ghê wo, yi Njudas Yesu ka póo wo, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Lukwe díy:o nmî mo wanmî m:uu ngi, wo yéli y:oo daawa m:uu ngi? ²³ Yesu ngê kwo, Mu kópu u díy:o n:ii nódo a nuu ghi adí ya, yi pini ngê a kópu dyuu adí châachââ, M:aa nódo yi pini nuu ghi adí ya, M:aa k:ii u kwo anyinê lee knî, u k:ii anmîn:aa ya. ^{††24} Kwo, N:ii nódo a nuu ghi daa tooó, a kópu dyuu ka myedaa ng:aa. Kwo, Kópuni dyuu nmye nî vyi too, daa a mo a kópu dyuu, ngmênê M:aa u kópu dyuu, pini n:ii ngê a dy:ââ noo.

²⁵ Nmpopê, Ala ngwo nmyi vy:o anî kwo, yi kópu knî u ngwo nmye dí vyi té. ²⁶ Nmpopê, A kuwó M:aa ngê chóó u Ghê Dmi a pi ngê nmye wa a dy:ââ, yinê adí ngêêpî nmyo, kópu yilî yintómu yi p:uu adí ndiye kîgha nmyo, kópu yintómu n:ii nmye nî vyi too, nmyi nuw:o nêdê yimi amê t:ee té. ^{†††}

²⁷ Nmpopê, Nkîngê nmyi mênê anê ngî, a chóó a gha ntee, nmyi gha dmi yinté adí ya. Nmpopê, Pi knî y:oo yi komo ngê a tpaê ngópu, apu, Namê nkîngê, ngmênê a chóó nmyi nkîngê machedê ngê n:aa pyépi. Nmpopê, Nmyi ghê dmi kîdangê kee, myenangmê nkîngê mb:anê. ^{††28} Nmpopê, Ala kópu mwiyé nmye kídî vyi, nmyed:a, Nîné kuwokuwo nmyo, díyo nmye amênê diyé. Nmpopê, Nmye wanî yipê, ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Nmpopê, A nuu ghi ndêndê ngê nmyi nódo wo tooó, ye w:aa pēdmyinê pyw:ee ngmê, mu kópu u díy:o M:aa ka diyédiyé a ka mb:aamb:aa. Nmpopê, Ala ngwo a pi tēdê, yi ngwo a pi ndî ngê wamî pyódu, M:aa u che p:ââ pee ngê an:uu pyódu. ²⁹ Nmpopê, Yi kópu knî ghêlî doongê pyaa dniye, u ngwo nmye dí vyi té, mu kópu u díy:o a ka pēdmyina

† 13:34 Njon 15:12,17; 1 Njon 3:23; 2 Njon 1:5 †† 14:1 Njon 14:27 † 14:6 Epeso 2:18; Njon 11:25 †† 14:9 Kîlosa 1:15; Hipîlu 1:3

‡ 14:13 Mát 7:7; Njon 16:23-24; 15:7 ‡†† 14:15 1 Njon 5:3 ‡†† 14:16 Njon 14:26; 15:26 § 14:17 Lóma 8:26 †† 14:23 Tpyuu 3:20 ††† 14:26 Njon 15:26; 16:7 †† 14:27 Pillipay 4:7

a kélímî. ³⁰ Nmpôê, Doo u ntâa dye ghi daadîi noko daanmî danê, mu kópu u díy:o Setan u lede yoo daa kêmakêma wunê pwiyé dniye. ³¹ Nmpôê, Setan u kópu a p:uu daa t:a, yinê daa y:enê nê, ngmênê kópuni awêde a nga a d:uud:uu, u kwo daanî kwódu. Nmpôê, Yi kópu u l:êê díy:o M:aa ngê al:ii a dy:âa noo. Nmpôê, Pi yintómu yi lama píchoo ya, dye ghi yintómu M:aa u dnye n:aa nyêmî ngê. Nmpôê, Ghêêdí kmêle, kn:aa lee kmêle.

Nté kn:âa u mgongo danêmbum

15 Yesu ngê mgongo nmo ngmê kwólu, nmpôê, M:aa ngê nté kn:âa ngmê kâa, nê vyílo. ² Nmpôê, A kpâlî woni knî yi p:uu nt:u d:uudpî kaalî, M:aa ngê dpo chápwo té, dpî kée té. Nmpôê, N:ii knî yi p:uu nt:u dpî kaalî, yini mb:aamb:aa dé. Nmpôê, M:aa ngê mb:aamb:aa ngê dpî pyódu té, dyâape n:ii p:uu a ya yédi, dpo chápwo té, dpî kée té, dpo, Nt:u mb:aamb:aa ngê paa kaa we. ³ Nmpôê, Kópuni nmye nî vyi too, yi kópu knî y:oo mb:aamb:aa ngê wunê kî pyódu nmyoo. ⁴ Nmpôê, Ngmîdi ngê ya kmêle. Nmpôê, Nangê kée nê, myedaanî kée nmyo. Nmpôê, Yi kpâlî ngmanyinê chápwo, dpî pw:onu, nt:u p:uu d:uudpî kaalî. Nmpôê, Nmyo myentee dé, anmyinê kuwo nê, nmyi nt:u dmi daawa kaalî. ⁵ Nmpôê, Nê nté kn:âa, nmyo a kpâlî dé. Nmpôê, N:ii ngê daawa a kuwo nê, ngmîdi ngê u k:ii any:oo ya, yi pini nt:u mb:aamb:aa ngê wa kaalî. ⁶ Nmpôê, Wanmyinê kuwo nê, ye nmyi chóó kópu mb:aa daangmanmyi d:uu ngmê. Nmpôê, N:ii ngê wa a kuwo nê, M:aa ngê wa kée. Nmpôê, Yi yini kpâlî wa pw:onu, ntóó ngê wa pyódu, ndiya wa kée, ndê ngê wa ma. ⁷ Nmpôê, A k:ii ngmîdi ngê anmî ya, a kópu dyuu p:uu anmyi nuw:o, ye M:aa ka kópuni anmya a dmyinê, nmyi l:êê díy:o wa a d:uu. ⁸ Nmpôê, Dmyina a nj:ii nê, nmyi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dpî kaa we, ye pi knî y:oo Chóó Lémi u pi ndîi ngê u ngwo wa pyódu ngmê. ⁹ Nmpôê, A nuu ghi M:aa nódo ntee a tóó, nmyi nuu ghi dmi yinté a nódo mye tóó. Nmpôê, Dye ghi yintómu a nuu u yoo ngê dmyinê kwo. ¹⁰ Nmpôê, Kópuni nmye nî vyi too, anmyi d:uud:uu dé, ye a nuu u yoo ngê anmyi kwo. Nmpôê, M:aa u nuu u pi ngê n:aa tóó, mu kópu u díy:o kópuni yintómu a ka a vyi too, nî d:uu too. ¹¹ Nmpôê, Yi kópu knî nmye yidî vyi té, mu kópu u díy:o M:aa p:uu w:aa ntee nê pyw:ângo, w:aa d:ud:umbiy:e a p:uu yinté myedmyina a pyw:êmî. ¹² Nmpôê, Ala a dêêpî kópu, Nmye ntee nî nê vyuwo, noko yinté myedmyinê vyuwo. ¹³ Nmpôê, Nmye nî nê vyuwo, kópu ndîi amy:aa d:uu, nmyi l:êê díy:o a ghê wanî y:oo, u ngwo anî pw:onu, mu kópu u díy:o nmyi nuu ghi dmi a nódo dnyinté daa tóó. Nmpôê, Dmyina a nj:ii nê, nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo ya. ¹⁴ Nmpôê, A kópu dyuu anmyi d:uud:uu dé, ye nmyo ndêndê ngê a pyipe yoo. ¹⁵ Nmpôê, Nmyo a pyipe yoo. Nmye daamonî vyi, A dpodo pyu yoo, mu kópu u díy:o

† 14:30 Njon 12:31; Epeso 2:2 †† 15:5 Njon 15:16; 1 Kódin 12:27; 2 Kódin 3:4-5 † 15:8 Mát 5:16 †† 15:10 1 Njon 2:5 †† 15:12 Njon 13:34 ††† 15:13 Lóma 5:8; 1 Njon 3:16

kópuni lémi ndîi ngê a d:uud:uu ngê, u dpodo pyu knî ye daa tpaê ngê, u pyipe knî ye a tpaê ngê. Nmpôê, M:aa ngê kópuni yilî a ka a vyi too, wunê nmye kídî vyi té. Nmpôê, A pyipe yoo, M:aa k:ii nuw:oni nmyi mênê a tóó, nmyi mênê myeka tóó.

¹⁶ Nmpôê, Dpîp:e ngmîdi noo, a chóó p:ee nê ngmîdi nmyoo. Nmpôê, Dpodo têtê n:ii nî kaa nmyoo, yi dpodo têtê nmyi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dp:uu kaa we, yi dpodo chedê ngê kîngî pyódu. Nmpôê, Yi dpodo têtê M:aa ka a pi ngê kópuni anmyi dmy:ee ngmê, nmye wa a kê. ¹⁷ Nmpôê, Ala kópu dmyinê d:uud:uu, numo ka mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo.

Yesu u yoo yi diyadiya, mgîdí u yoo knî ye

¹⁸ Yesu ngê nmpôê, Kópu ngmê p:uu nmyi ng:aa dmi n:aa t:emî. Nmpôê, Mgîdí u yoo knî ye ntee n:aa diya yédi, yinté ye am:ii diya dmi. ¹⁹ Nmpôê, Mgîdí u yoo knî yi k:ii ngmîdi ngê w:ee pyede, ye yi nuu u yoo ngê p:ee pyede, ngmênê yi yéli yi vy:o nê ngmîdi nmyoo, yi vy:o mêdp:ee wee, yi kópu u l:êê díy:o ye dmyi diya dmi. ²⁰ Nmpôê, Ala kópu wunê nmye kídî vyi, Dpodo pyu u pi têtê, u kada pini u pi ndîi. Nmpôê, Yi kópu p:uu dmyinê nuw:o, u nt:u kópu m:uu ala, Mgîdí u yoo knî y:oo dono a nga a d:uud:uu ngmê, nmye amyednyi d:uud:uu. Nmpôê, Wo châachâa nê, pê châachâa nmyo, a kópu dyuu wo ny:ee ngópu, ye nmyi kópu dyuu myepaa ny:ee ngmê. ²¹ Nmpôê, Yi dono kópu yilî nmye wa d:uu ngmê, mu kópu u díy:o nmyo a yoo, daa mya noo, n:ii ngê a dy:âa noo, yi lama myedaa tóó. ²² Nmpôê, Yi yéli ye danêmbum têtê wodîp:a loo, ye daapî mb:ii noo, yi dono ndîi ngê daapî pyodo, ngmênê dono ndîi ngmê d:uu ngópu, kî mb:ii noo, M:aa ngê dpodombiy:e u ngwo wa kpada té. ²³ Nmpôê, Pini n:ii knî ye nî diya wo, yi pini knî ye M:aa mye diya wo. ²⁴ Nmpôê, Kópu ndîi n:ii yi vy:o noo d:uud:uu dé, yintoo kópu wunê pi ngê daangmê d:uu ngê. Nmpôê, Yi kópu ndîi yi vy:o wodîpî d:uu too, ye yi dono ndîi ngê daapî pyodo. Nmpôê, K:omo tpile yi kópu knî m:uu tu-mo, ngmênê mye mb:ii noo, ye nî diya wo, M:aa ye mye diya wo. ²⁵ Nmpôê, Kópuni puku yedê a tóó ndêndê ngê a ntiyentiye ngmê, doo u ntâa daawa kn:aadi ngmê. Nmpôê, Yi kópu ala, D:ud:umbiy:e módó ye nî diya wo.

²⁶ Yesu ngê nmpôê, Wo yéli ye nî diya wo, ngmênê dini ghi n:ii ngê M:aa u Ghê Dmi nmye wanê dy:âa, yinê wa ngee nmyo, pi knî ye a p:uu anmyin:aa danê, nmyi kópu dyuu ndê kópu ngê ye yinê wa pyódu té. Nmpôê, Kópuni nî vyi too, kópuni nî d:uu too, nmyi lama mb:aamb:aa ngê ka pyede. A dpodo kn:âa dini ghi n:ii ngê nê chópu, a p:uu u ngwo nmyinê kaa dniye, dye ghi daadîi nipi nmee a ya, u dí awêde.

16 Nmpôê, Dono kópu n:ii nmye wadnyi d:uud:uu dé, nmyi ng:aa dmi n:aa t:emî, ² mu kópu u díy:o dini ghi n:ii ngê nmye wa pyaa dmi, u ya a nga daa kwo, Ala kópu paa vyi yó, Nê ngê lukwe díy:o dóó nmoo, dono vy:o anmî wee, u nkwo nmo kpîpîkpîpî. Nmpôê, Nju tpémi y:oo kópu dono yilî nmye adnyi d:uud:uu dé, wa kée nmyo, nmyi yoo kuwa wa kaa

nmyo, yi ngêpê ngomo k:oo koko nmye wa kwódu ngmê. Nmopê, U kuwó dini ghi ngê amyednyi vyee nmyo, nmyi vy:o woni yi ghê wa a ngî t:oo, ala kópu u ngwo adnyi tpaapê, awo, Ala Chóó Lémi u dpodo yino dódó. ³ Nmopê, Yi kópu yilí nmye adnyi d:uud:uu, mu kópu u díy:o M:aa k:ii yi lama d:ii tóó mo. ⁴ Nmopê, Yi kópu knî yi pi dmi nmye kídí vyi té, mu kópu u díy:o di ni ghi n:ii ngê nmye wa pyaa dmi, nmyinê nmye daa kópu kamí ngê adnyi ya, ngmênê u ngwo anmy:uu nuw:o kalê ngmê, anye, Nê ngê yi pi dmi mwiyé nmo mwo a vuu.

Chóó Lémi u Ghê Dmi u dpodo

Yesu ngê nmopê, Kópuni nmye dí vyi té, wunê nmye dípí vyi too, mu kópu u díy:o dye ghi yintómu nmyi vy:o noo kwo. ⁵ Nmopê, Pini n:ii ngê a dy:âa noo, ala ngwo u kwo mênê diyédiyé, ngmênê a ka daanmyi vyi ngmê, Ló y:i nye lèpí. ⁶ Nmopê, Kópuni nmye dí vyi té yi l:êê díy:o nmyi gha dmi dono ngê dê pyódu. ⁷ Nmopê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaapê, Nmyi mb:aamb:aa u l:êê díy:o n:aa lèpí. Nmopê, Daanî nî knomomê, ye nmyi ngêêpí pyu daawa a nî, ngmênê di ni ghi n:ii ngê aní lè, nmyi ngêêpí pyu nmye anîmo dy:âa. ^{†8} Nmopê, Pi yoo yi nuw:o dmi ala ngwo alanté a tóó, apu, Nmo Chóó Lémi u yoo mb:aa, dono ndíi dpípíngmê d:uu ngê. Nmopê, Chóó Lémi u Ghê Dmi dini ghi n:ii ngê wa t:aa, yoo woni yi nuw:o dmi yinê wa ngmêê, u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, kînmî mb:ii ngê, dono ndíi u ngwo ngmênmî d:uu ngê. Nmopê, Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo wa vya nê, ala kópu wa vyi ngmê, awo, Ndêndê kópu yino d:uud:uu, daa kn:aadi te kópu yino d:uud:uu. Nmopê, Ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi dini ghi n:ii ngê wa t:aa, yoo woni yi nuw:o dmi yinê wa ngmêê, u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Kn:aadi te kópu ndíi ngmêkînmî d:uu ngê, pini n:ii nmî vyâ, pi mb:aa, u dono daa tóó, kpêênî daa mgee wo, Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê, u kwo mêtê diyé wo, nmî vy:o mêtêdaa kwo. Nmopê, Pi yoo yi nuw:o dmi ala ngwo alanté a tóó, Chóó Lémi ngê pi doongmê kóté kwólu, myedaawa kóté kalê nmo. Nmopê, Ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi dini ghi n:ii ngê wa t:aa, mgídí u yoo woni yi nuw:o dmi wa ngmêê té, u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Chóó Lémi ngê Setan wunê dê kóté kwolo, ntâa u ngwo wa a vy:u, nmo amyedê vy:u. ^{††}

¹² Yesu ngê nmopê, Kópu ndíi yilí a mênê ka tóó. Nmopê, U ya a nga ka kwo, Nmye nî vyi té, ngmênê u nyêmî ngê dp:ee ntâa dé ala ngwo. ¹³ Nmopê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi wa t:aa, ndê kópu yintómu knî yi maa komo nmye yinê wa a kêma. Nmopê, Kópuni ghêlí doongê pyaa dniye, nmye u ngwo amí vyi té. Nmopê, Doo u kópu dyuu nmye ayidên:aa tpaapê, ngmênê a kópu dyuu nmye ayidên:aa tpaapê, a pi ndíi ngê u ngwo amí pyódu. ^{†15} Nmopê, Nmye d:oo vuu, M:aa u kópu dyuu nmye ayidên:aa tpaapê, ngmênê

nmyed:ê, A kópu dyuu nmye ayidên:aa tpaapê, mu kópu u díy:o kópuni M:aa u nêni dé, mya a nêni dé.

Yesu u pwopwo p:uu u ngwo nmo doo danê

¹⁶ Yesu ngê nmopê, Daa ndíi la ghi tp:oo ala ngwo nmyi vy:o aní kwo, ye daamunmyi m:uu nê. Nmopê, U kuwó dini ghi ngê daa ndíi la ghi tp:oo ayimí lè, u ngwo am:ii m:uu nê. ¹⁷ P:uu ndiye pyu knî ngmê noko dnye póó, apu, Lukwe p:uu nmo ka danê? Apu, Ala kópu a tpaapê, Daa ndíi la ghi tp:oo ala ngwo nmyi vy:o aní kwo, ye daamunmyi m:uu nê. U kuwó dini ghi ngê daa ndíi la ghi tp:oo ayimí lè, u ngwo am:ii m:uu nê. Apu, Ala kópu mye tpaapê, Mu kópu u l:êê díy:o M:aa ka n:aa lèpí. ¹⁸ Apu, Yi daa ndíi la ghi tp:oo u nt:u kópu lukwe? Apu, Kópuni a tpaapê, dp:oongê w:ee ngê. ¹⁹ Yesu u lama doo ya, apê, U yi y:e a kwo, Yi kópu u nt:u kópu nê ka nmî poo, wod:oo nmopê, Ala kópu u l:êê díy:o noko nmye póó té, Daa ndíi la ghi tp:oo ala ngwo nmyi vy:o aní kwo, ye daamunmyi m:uu nê, u kuwó dini ghi ngê daa ndíi la ghi tp:oo ayimí lè, u ngwo am:ii m:uu nê. ^{†20} Nmopê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaapê, Anmyi mbê, amyenmyi yii, ngmênê mgídí u yoo yi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê wa pyódu. Nmopê, Nmyi nuw:o dmi dono ngê adí ya, ngmênê u kuwó dini ghi ngê nmyi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê amê pyódu, nmyi gha dmi amye ndê. ^{†21} Nmopê, Dini ghi n:ii ngê mbwili ngê pwopwo dpí kaalí, mgínî vyímí n:ii a kîgha ngê, u nuw:o dono ngê dpí pyódu, ngmênê dini ghi n:ii ngê tp:ee dpí t:a, u mgínî vyímí anyi dpí yé, mu kópu u díy:o u gha mb:aamb:aa ngê dpí pyódu, dpó, A tp:ee kêtê t:a. ²² Nmopê, Nmyo myentee dé, nmyi nuw:o dmi dono ngê dê pyódu, ngmênê am:aa m:uu nmyo, nmyi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê amê pyódu, w:aa amyenmyinê pyw:ee ngmê, doo u ntâa pi ngmê ngê yi w:aa nmyi mênê daawa a ngí. ²³ Nmopê, Yi wéni ngê kópu a ka daangmanmyi poo ngmê. Nmopê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaapê, Kópuni M:aa ka a pi ngê wanmyi dmy:ee ngmê, nmye wa a kê. ^{††24} Nmopê, Kópu a pi ngê dmy:oongmê dmy:ee ngópu. Nmopê, A dpodo u l:êê díy:o kópuni u yi nmye adí kwo, M:aa ka dmyinê dmyinê, nmye ada a kuwo, mu kópu u díy:o w:aa ndêndê ngê pêtê pyw:ee yó. ²⁵ Yesu ngê nmopê, Kópu yilí yi p:uu nmye noo mgongo, ngmênê mu dini ghi ngê nmye mêtêdaanî mgongo, M:aa p:uu ntênê nmye anîn:aa danê. ^{††26} Nmopê, Yi dini ghi ngê kópuni u yi nmye adí kwo, M:aa ka a pi ngê dpí dmy:ee yó. Nmopê, Ala kópu dínî tpaapê, Yi kópu nmyi l:êê díy:o M:aa ka waní dmyinê, mu kópu u díy:o M:aa chóó nmye wunê vuuwo. ²⁷ Nmopê, Nmyi nuu ghi dmi M:aa nódo a tóó, mu kópu u díy:o a nuu ghi nmyi nódo a tóó, mye ala kópu u l:êê díy:o, ala kópu ka nmyi kélímí mbê dniye, Nê M:aa ka a ndê wo. ^{§28} Nmopê, Nyââ, M:aa ka nê ndê wo, dyámê mbêmê nmye nê loo, ala ngwo dyámê mênîndê kuwokuwo, M:aa ka mênê diyédiyé. ²⁹ Yi kópu y:oo nyongo, wod:oo ala kópu u kwo nmî vuu, kwon-

† 16:7 Njon 14:16 †† 16:8-11 Njon 12:31 ‡ 16:13-14 Njon 14:26; 1 Njon 2:27

†† 16:19 Njon 17:14 ††† 16:20 Njon 13:16 ††† 16:23 Luukí 10:16 ††† 16:25 Psalm 69:4 § 16:27 Njon 14:21,23

mo, Kópu yilí mb:aamb:aa ngê anmînê wopwe, mêt:ee mgongo. ³⁰ Kwonmo, Ala ngwo nmî lama dê yââ, kópu yintómu lama ka tóó. Kwonmo, K:omo tpile kópu nga daanmî póó, ngmênê kópuni nmî mênê a pyede, wunê kîchi m:uu té. Kwonmo, Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu ka dpî kélímî mbê dmi, Chóó Lémi ka nyinê ndê wo. ³¹ Yesu ngê nmopê, Ala ngwo nmye kélímî té, ngmênê daa kêmakêma nmyi p:o p:o nmye mbêpêmbêpê té, a mo nmyinê kuwokuwo nê. Nmopê, Daa d:ud:umbiy:e a mo nmyinê kuwokuwo nê, ngmênê M:aa a p:uu a t:a. ¹³³ Nmopê, Yi kópu nmye dî vyi té, mu kópu u dîy:o nmyi nuw:o dmi a p:uu daapaa dyênê we. Nmopê, Mgîdí u yoo knî y:oo dono kópu nmyi p:uu yilí wa d:uu ngmê, ngmênê nkîngê ngê kêê nangê t:oo, mu kópu u dîy:o a wêdêwêdê yi pwo dê lê, wa dêê dmi. ††

Yesu nmî l:êê dîy:o u ngwo doo ngêpê

17 Yesu ngê u danêmbum dini ghi n:ii ngê nmo a kélí ngê, mbóó p:uu vyu wo, Chóó Lémi ka kwo, M:aa. Kwo, Kópuni u l:êê dîy:o dyámê mbêmê nê loo, yi kópu u dye ghi ala. Kwo, Yoo yi ngwolo dmi a pywáfi ngi, ala kópu paa vyi y:e, Kí Chóó Lémi Tp:oo. Kwo, Mî ndîí ngê u ngwo wa pyódu. ² Kwo, Pi yintómu knî yi l:êê dîy:o nyinê dy:ââ noo, mu kópu u dîy:o yélini a ka nyinê kpo, nîmo, Yi nuw:o dmi kamî ngê p:aa pyódu, ghê kamî ye p:aa y:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ³ Kwo, N:ii ngê ala kópu dpî vyi, dpo, Chóó Lémi nmî yâpwo ndêndê, daamo a tóó, dpo, pini n:ii a ngmidi ngê, wu Yesu Kédisu, kwo, yi pini ngê ghê kamî dpo pyw:oo. ⁴ Kwo, M:aa. Kwo, Dpodoni a ka nyinê kê too, kîní chedê too, dyámê mbêmê mî ndîí ngê nî pyódu ngê. ⁵ Kwo, Dyámê pê ghêlí dèpwo a kwo, dini ghi n:ii ngê nipi nyipu a ya, a pi ndîí ngê ntee doo a ya, yintoo ngê mêtê pyódu ngi. ††

⁶ Yesu ngê kwo, M:aa, yélini mgîdí u yoo vy:o nyinê y:ee too, a ka nyinê kê too, yi yéli ye ntênê nê kêma nyoo. Kwo, Yi yéli nyoo vy:o yéli, a ka nyinê kê too, ngópu dyuu ka mb:aamb:aa ngê ng:aa mbê dniye. ⁷ Kwo, Yi lama ka tóó, A kópu yintómu daa a mo a kópu dé, ngmênê a ka nyinê kê too. ⁸ Kwo, Kópuni a ka nyinê vyi too, ye kîní vyi too, kí ny:ee tumo. Kwo, Ala kópu ndêndê ngê yi lama a tóó, Nga nê ndê wo, ala kópu ka nye kélímî mbê dniye, nyóó nyinê dy:ââ noo. ††

⁹ Yesu ngê kwo, M:aa, Yi kópu knî yi dîy:o ala yéli yi l:êê dîy:o nga nînê ngêpê. Kwo, Daa mgîdí u yoo knî yi l:êê dîy:o nga nînê ngêpê, ngmênê yélini a ka nyinê kpo yi l:êê dîy:o nga nînê ngêpê, mu kópu u dîy:o nyóó nyoo. ¹⁰ Kwo, Yélini a yoo, myenté nyoo, yélini nyoo, myenté a yoo. Kwo, Yi l:êê dîy:o pi knî y:oo a pi wa km:êê ngmê. ¹¹ Kwo, Daa kêmakêma nga nînê lèpî, mgîdí u yoo vy:o a yoo nînê kuwokuwo. Kwo, M:aa. Kwo, Nyi mu ngmidi yâpwo ndêndê. Kwo, Mî ngê nê loo, mb:aamb:aa ngê ye nê kêma nyoo, ye mb:aamb:aa ngê micha a vyuwo, a yoo vy:o kîngê pwii

† 16:31-32 Mát 26:31,56; Njon 8:29 †† 16:33 2 Tim 3:12; 1 Njon 5:4 † 17:3 1 Njon 5:20 †† 17:4 Njon 4:34 †† 17:5 Njon 17:24 ††† 17:8 Njon 16:30 ††† 17:9 Njon 6:37,44

dmi, mu kópu u dîy:o ngmidi ngê ntee nye tóó mo, yinté ngmidi ngê pîdny:oo ya. ¹² Kwo, Dini ghi n:ii ngê yi vy:o noo kwo, mî mbêmê mb:aamb:aa ngê ye noo vyuwo, yi l:âmo dèp:èngmê ngópu, ngmênê mu ngmidi l:âmo d:a ngee, pini n:ii ngê doo u ntââ dono u maa d:uuwodê kuwo. Kwo, Puku yedê kópuni a tóó, yi pini ngê yinê a ntiyentiye. ¹³ Kwo, Ala ngwo nga anînê lèpî, dyámê pê ghêlí d:oo ngê kuwo ngê, yi kópu knî u ngwo nga d:a vyi té, mu kópu u dîy:o w:aani a mênê a tóó, nyi yoo yi mênê d:ud:umbiy:e myepíchoo ya. ¹⁴ Kwo, Kópu dyuu n:ii a ka nyinê kpo, yi kópu dyuu ye kîní vyi too, mgîdí u yoo knî ye yi yéli u ngwo wa diya dmi. Kwo, Mgîdí u yoo knî yi nuw:o u mo, a nuw:o u mo. Kwo, Nyi yoo myenté, yi nuw:o u mo, mgîdí u yoo yi nuw:o u mo. Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o mgîdí u yoo knî ye nmî diya dniye. ¹⁵ Kwo, Nga dênînê tpapê, Nyi yoo dyámê mbêmê a ngî té, ngmênê Setan kwulo dpî dyé té. ¹⁶ Kwo, Ala kópu nga mud:a vyi, A nuw:o u mo, mgîdí u yoo yi nuw:o u mo, nyi yoo myenté, yi nuw:o u mo, mgîdí u yoo yi nuw:o u mo. ¹⁷ Kwo, M:aa. Kwo, Yélini yi l:êê dîy:o nga nînê ngêpê, nyoo mb:aa ngê a pyódu té. Kwo, Ngópu dyuu ndêndê yi mênê choo kwo. Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o daa yi chóó yi p:uu pîdny:oo dpodo, ngmênê m:uu dny:oo dpodo. ¹⁸ Kwo, Mgîdí u yoo vy:o ntee nyinê dy:ââ noo, nyi yoo mgîdí u yoo vy:o yinté myidí dy:ââ té. ¹⁹ Kwo, A chóochóó nga d:a kê, mu kópu u dîy:o nye ntênê n:aa nyêmî, nye ntênê myedny:oo nyêmî. ††

²⁰ Kwo, Daa ala yéli yi mo yi l:êê dîy:o nga nînê ngêpê, ngmênê ala yéli yi kópu dyuu mbêmê dîyo yélini a ka wa a kélímî mbê dmi, yi yéli yi l:êê dîy:o nga myenînê ngêpê. ²¹ Kwo, Yi nuw:o dmi ngmidi ngê dny:oo ya. Kwo, M:aa. Kwo, Ngmidi ngê ntee nye tóó mo, yi yéli yi k:ii yinté ngmidi ngê myepaa ya kmêle. Kwo, Ngmidi ngê pîdny:oo ya, mu kópu u dîy:o pi yoo ala kópu ka paa kélímî mbê dniye, Nyóó nyinê dy:ââ noo. ²² Kwo, A nuu ghi ntee nódo a tóó, ala yéli yi nuu ghi dmi yinté a nódo my:aa yó, mu kópu u dîy:o ngmidi ngê ntee nye tóó mo, yinté ngmidi ngê myedny:oo ya. ²³ Kwo, Nyi nuw:o dê ntee a tóó mo, yi nuw:o dmi yinté myedê pyódu ngi, mu kópu u dîy:o d:ud:umbiy:e ngmidi ngê pîdny:oo ya, yoo yi lama u ngwo paa yaa we, awo, Chóó Lémi ngê nê yinê a dy:ââ ngê, nê ka ntee doo a vyuwo, nê u yoo knî ye yinté myekiyedê vyuwo.

²⁴ Yesu ngê kwo, M:aa. Kwo, Ala yéli a ka nyinê kpo, kwéli n:aa lèpî, u ya a nga a kwo y:i myepêdê lee dniye, y:i ntee noo a lémilémi, yi lémilémi paan:aa m:uu y:e. Kwo, Dyámê pê ghêlí dèpwo a kwo, a nuu ghi nódo doo a ya, lémi ngê u ngwo nyinê pyódu noo. ²⁵ Kwo, M:aa. Kwo, Kn:aadi te kópu lama daa tóó. Kwo, Mgîdí u yoo yi lama d:ii tóó, ngmênê a lama nye tóó, ala yéli yi lama ala kópu mye tóó, nyóó nyinê dy:ââ noo. ²⁶ Kwo, Ntênê ye nê kêma nyoo, ngakême ye my:aa chámê ngê, ngmênê ye am:aa a tpapê, mu kópu u dîy:o nuu u

§ 17:11 Njon 17:21 †† 17:12 Dpodo 1:18 ††† 17:13 Njon 15:11 †† 17:15 2 Tes 3:3 ††† 17:19 Hipîlu 10:10 †† 17:21 Nkal 3:28 †† 17:22 Dpodo 4:32

pi ngê ntee noo a ya, n̄uu u yoo ngê yinté myepêd-ny:oo a ya, yi k:ii nmî nuw:o ngmîdi ngê pêchoo ya.

Yesu u ngwo mgîmî ngópu

Mátiyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Luukí 22:47-53

18 Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u Mî ka ngêpê chedê ngê, Njedusalem nmo kuwo ngê, mbwaa tp:oo ngmênmi ngmópu, u pi Kidîlon, myângo ndîi ngmê u mênê nmî ch:iy:e dniye. ² Pini n:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo, Njudas, yi pini u lama yi myângo doo ya, mu kópu u dîy:o Yesu ngê Njudas u k:ii daa ng:êêntómu y:í n̄uw:o nmoo. ³ Wod:oo Njudas ngê yi mgîdî ngê y:i a pyw:ee nmoo. Yoo ngmê yi kada doo kwo. Yi yéli yi vy:o Lóma lede yilí doo kwo, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo yi vy:o myednye kwo. Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, Pádisi yoo yi k:ii yi yéli y:oo a dy:ââ tumo. Yi kaa taa a n̄uw:o tumo, yi pywápê dmi yi lam dé myedê n̄uw:o tumo, nmo u ngwo a lee dniye. ⁴ Yesu u lama yaa wo, apê, Daa kêmakêma kópu yilí yintómu a nga a d:uud:uu ngmê, wod:oo ye loo, yepê, N:uu ka nmye vyyuwo té? ⁵ Kwo, Yesu, pini n:ii Nasalet pi. Yesu ngê yepê, Ala nê vyílo, a chóó n:aa tóó. Pini n:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo, Njudas, yi vy:o doo kwo. ⁶ Yesu ngê Chóó Lémi u pi dini ghi n:ii ngê ye vyyu, yepê, A chóó n:aa tóó, u ngwo ngwéti dniye, wod:oo a mbee ngópu, yoo woni tēpê mbēmē tpalē dniye. ⁷ Myombó Yesu ye mē póó wo, yepê, N:uu ka nmye vyyuwo té? Kwo, Yesu, pini n:ii Nasalet pi. ⁸ Yesu ngê yepê, Wunê nmye kídî vyi, Ala nê vyílo, a chóó n:aa tóó. Yepê, Pini n:ii ka nmye vyyuwo té, kídmyinê pyw:ee ngmê, ngmênê a p:uu ndiye pyu kní yi p:uu kēê nangmê yé, dpí dy:ââ tóó. ⁹ (Yi kópu ye vyyu, mu kópu u dîy:o u Mî ka kópuni vyyu, ndê kópu ngê pyaa we, kwo, M:aa, yélini a ka nyinê kpo yi l:âmo dēpēngmê ngópu.) ¹⁰ Saimon Pita ngê u yi doo kwo, Lede yoo n̄i vya té, wod:oo u taa a ngêédí, lede ngmê mbwámê pēdê chāpwo, ngmênê kn:aadi ngê, u wéni pee ngwene ngópu. Yi lede u pi Mélika, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u dpodo pyu ngmê. ¹¹ Yesu ngê Pita ka kwo, N̄aa u dōpo mēnē mē kēdi. Kwo, Lukwe, u yi nga a kwo, M:aa ngê dono u mbwaa n:ii a ka a kpo u wépi n̄i puwâ? Kwo, Kêle, n:aa ndanî.

Anas u ngîma Yesu u ngwo mî kaa ngópu

¹² Lede yoo yi kada pini ngê yepê, Mgîmî yó, yedê ngê kudu yó, wod:oo lede kní y:oo Nju tpémi yi k:ii Yesu mgîmî ngópu, kóó dē kudu dumo, ¹³ Anas ka mwiyé n̄uw:o ngópu, pini n:ii tp:oo módó Kayapas ngê nyââ. ¹⁴ Kayapas kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê doo ya, yi m:aani ngê. Yi Kayapas ngê Nju tpémi yi kada pini kní ye mwiyé a vyyu, yepê, Maa mb:aa ala, pi ngmîdi pi yintómu yi l:êê dîy:o paa pw:oo we. †

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê.

Mátiyu 26:69-70; Mak 14:66-68; Luukí 22:55-57

¹⁵ Dini ghi n:ii ngê Yesu mgîmî ngópu, Njedusalem n̄uw:o ngópu, Saimon Pita k:ii nyipu yâmuyâmu dé. Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo dini ghi n:ii ngê Yesu km:êê ngópu, Pita kuwa nê kuwo ngê, a k:ii nmî kee dniye, mu kópu u dîy:o kada pini u lama noo ya. ¹⁶ Myombó mênê diyé wo, kehe dmââdîni ngê doo t:âât:ââ, kwonê, Kî pini a kmini. ¹⁷ Pita yedê kee wo, yi dmââdî ngê kwo, D:ii wu pini p:uu ndiye pyu ngmê, apii? Pita ngê kwo, Nyââ, nê kuu. ¹⁸ Yi dini ghi ngê nkuwo ndîi ngê pyodo, wod:oo ndyuw:e ngmê kpê ngópu, yi ngomo chóó u dpodo pyu yoo, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo yi k:ii, ndoo chedê dnye kwo. Pita yi vy:o myimî ghê wo, myedoon:aa ndê vyíli.

Anas ngê Yesu u ngwo doo poopoo

Mátiyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Luukí 22:66-71

¹⁹ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini Yesu ka p:uu ndiye pyu kní yi l:êê dîy:o doo póó, kópuni nmo doo tpapê dé yi l:êê dîy:o u kwo myedoo póó. ²⁰ Yesu ngê kwo, Pi yilí yi ngîma nîmo danêmbum. Kwo, Nju tpémi kwéli wunê wó ngê, Chóó Lémi u ngomo k:oo, ngêpê ngomo kní yi k:oo, y:i ye nîmo a danêmbum. Kwo, Tumu kópu d:oo ngmê vyyu. ²¹ Kwo, Lukwe dîy:o nye p:oop:oo nê. Kwo, A kópu dyuu n:ii kní y:oo ny:ee tumo, ye ngí péé, yi kópu yi lama a pyede. ²² Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi kópu yi vyyu, lede ngmê ngê kopwe u te knâpwo puwâ, kwo, Lukwe dîy:o nmî kada pini u dnye nye vyye. ²³ Yesu ngê kwo, Pi kní ye kópu dono w:aangmê vyyu, ye ala léma ye yi kópu yuu pîcha y:oo. Kwo, Ntênê n:aa mbumu, lukwe dîy:o kopwe a te knâpwo chi puwâ.

²⁴ U kuwó dini ghi ngê Anas ngê Kayapas ka Yesu dy:ââ ngê. Yedê kwulo daa pywálí ngópu, p:uu modoo ya.

Pita ngê Yesu u ngwo mēdê wópu ngê

Mátiyu 26:71-75; Mak 14:69-72; Luukí 22:58-62

²⁵ Yi dini ghi ngê Pita ndoo chedê modoo kwo. Pi ngmê kní y:oo kwo, D:ii wu pini p:uu ndiye pyu ngmê, apii? Pita ngê a wópu ngê, yepê, Nê kuu. ²⁶ Pita ngê pini n:ii ngwene ngópu, yi pini u mbwó kada pini u dpodo pyu ngmê, ndoo chedê myedoo ya, Pita ka kwo, Ndoos apê nyi vyílo, wu pini p:uu myângo vy:o kídî m:uu ngi. ²⁷ Pita ngê mēdê wópu ngê, wod:oo kēm kēm ka wo.

Yesu Paléti ka u ngwo n̄uw:o ngópu

Mátiyu 27:1-2,11-14; Mak 15:1-20; Luukí 23:1-5,13-25

²⁸ Kââdî dini ghi n:ii ngê a kee wo, Yesu Kayapas u ngomo k:oo a pw:ii ngópu, Lóma lede yoo yi mââwe ndîi Paléti ka n̄uw:o ngópu. Nju tpémi yi kada pini yoo Paléti u ngomo k:oo daa kee dniye, mu kópu u dîy:o apê, Daa Nju pi u ngomo. Apê, Nmo koko té, ye dono pee nmî p:uu ngma a kelekele, Chóó Lémi ka dono

ngê nmo pyodopyodo té, yed:oo Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté doo u ntââ daanmî ma. ²⁹ Yi Nju tpémi Paléti u ngomo k:oo daa kee dniye, wod:oo kuwa ye a pwii wo, yepê, Wu pini ngê ló dono kópu ngmêdê d:uu? ³⁰ Paléti ka kwo, Dono kópu wodaa d:uu ngê, ye nga daapód:oo ñuw:o. ³¹ Paléti ngê yepê, Ñuw:o yó, nmyi chók nmyi dêêpî kópu dyuu mbêmê nyi kóté kalê yó. Kwo, Machedê. Kwo, Wunê kudu kóté kwolo, ala d:oo pw:oo we. Kwo, Ngmênê pi vye nmo nmyi kwódu ngópu. Kwo, Nmyi l:êê ghi mbêmê nyi vya ngi, kîdosi ñedê nyi t:ee ngi. ¹³² (Yesu ngê kópuni wunê a vyu, nmopê, Tââ wa km:êê nê, u pwopwo p:uu kîdosi ñedê u ngwo doo danê, yi kópu Nju tpémi y:oo ala ngwo d:uu ntiye ngmê.) ^{††33} Paléti u ngomo k:oo mê diyé wo, lede knî ye yepê, Yesu al:ii a ñuw:o yó, wod:oo u kwo ñuw:o ngópu. Yesu ka kwo, Mumdoon nyi Nju tpémi yi king? ³⁴ Yesu u kwo póo wo, kwo, Ye kópu ñyóó mênê cha ngî, ó pi knî y:oo nga y:oo d:uu vyi ngmê? ³⁵ Paléti ngê kwo, D:aa Nju pi. Kwo, Ñyóó nyoo knî y:oo, yi kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî yi k:ii y:oo a ka da ñuw:o ngi. Kwo, Ló dono kópu ngmêchi d:uu? ³⁶ Yesu ngê kwo, Daa dyámê mbêmê tpémi y:oo king ngê y:oo pyódu noo. Kwo, W:aa dyámê pê u king ntee pini, ye a dpodo pyu yoo a l:êê dîy:oo pî l:êê té, Nju tpémi y:oo daapaa mgímî nê. Kwo, Daa dyámê mbêmê tpémi y:oo king ngê y:oo pyódu noo. ³⁷ Paléti ngê kwo, Mumdoon nyi king? Kwo, Yi kópu awêde dî ny:oo. Yesu ngê kwo, Ñyóó nuw:o ngê chi vyi, nyimo, Nê king. Kwo, Ngmênê ala kópu mu ngmîdi u l:êê dîy:oo dyámê mbêmê nî pyodo, nê, Pi knî y:oo ndê kópu yintómu knî yi kn:ââ paa m:uu y:e. Kwo, N:ii knî y:oo ndê kópu knî yi maa a kîgha ngmê, a dnye y:oo nyémî ngmê. ^{†38} Paléti ngê kwo, N:uu u ntââ, ndê kópu dé yi kn:ââ dpo pyw:oo? Wod:oo Paléti kuwa mê pwii wo, Nju tpémi ye yepê, Wu pini u kpadakpada u kópu d:oo ngmê pyw:àngo. ³⁹ Yepê, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa dye ghi ngê mbwa k:oo tpémi yi vy:oo pi ngmên:aa pw:iipw:ii ngê. Yepê, Nju tpémi. Yepê, U yi nmye a kwo, Nmyi king nî pw:ii? ⁴⁰ Dpodombiy:e u kwo mbwó dniye, kwo, Daa ye pini. Kwo, Mbadapas yi pw:ii ngi. (Yi Mbadapas Lóma lede yoo yi p:uu mwiyé dpîmo a l:êê, mbwa k:oo u ngwo kee wo.)

Paléti Yesu u pw:iipw:ii ngê u ngwo dêê wo

19 Wod:oo Paléti ngê lede knî ye yepê, Yesu ñuw:o yó, yedê kpê dmi ngê nyi kpaka yó, wod:oo mî kpaka ngópu. ² Lede knî y:oo Yesu dnye yumuyumu, noko yipu, King knî yi mbêmê kîdon ntee a kwo nyédi, kî pini mbêmê yinté tpile my:oo kaa koo, wod:oo yi kóó diidii a ngî tumo, a kmongo tumo, kîdon ntee tpile u ngwo ngmê l:âmo ngópu, Yesu mbêmê kaa ngópu. Kpídî pee mb:aa ngmê, king knî y:oo yi mbwo ntee dnyimo t:emî dé, yinté kpídî pee mtyemtye u mbwo ngmê t:ee ngópu. ³ U kuwó dini ghi ngê u kwo dnye lêpî, k:omodanê ngê dnya a chipéchipé, kópu, Mun-

† 18:31 Dpodo 18:15 †† 18:32 Njon 12:32-33 † 18:37 1 Tim 6:13

mîkó nmî mâawe ndîi, Nju tpémi yi king, u nkwo dnye vye.

⁴ Paléti kuwa mêtê pwii wo, Nju tpémi ye yepê, Wu pini ngomo k:oo nmye mênîndê pw:iipw:ii, nmyi ngîma n:aa kapî, mu kópu u dîy:oo nmyi lama paa yaa we, u kn:aadi te kópu d:oo ngmê pyw:àngo. ⁵ Wod:oo Yesu kuwa a pw:ii ngê, yi kóó diidii dmi mbêmê modoo ya, kpídî mb:aa u mbwo myedoo ya. Paléti ngê Nju tpémi ye yepê, Yi pini ala. ⁶ Kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, dpodombiy:e mbwó dniye, Paléti ka kwo, Kîdosi ñedê t:ee ngi. Kwo, Daadî ya. Wod:oo Paléti ye nod:e wo, yepê, Yi kópu nmyi lama ma tóó. Yepê, Nmyi chók nuw:o yó, kîdosi ñedê nyi t:ee yó. Yepê, U pwopwo u kópu d:oo pyw:àngo, daa tóó modaa tóó. ⁷ Nju tpémi y:oo Paléti ka kwo, Nmî dêêpî kópu alanté, Pini n:ii ngê Chók Lémi u pi k:omodanê ngê dpî vyi, yi pini anyi vy:a. Kwo, Ye pini ngê chók u komo ngê ala kópu vyi, Nê Chók Lémi Tp:oo. Kwo, Daadî ya, pw:oo we. ^{††}

⁸ Dini ghi n:ii ngê Paléti ngê yi kópu nyongo, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé wo, ⁹ u ngomo k:oo mê kee wo, Yesu ka kwo, Ló yi nyinê ndê wo? Yesu ngê kópu u kwo daa vyi. ^{††10} Paléti ngê kwo, Lukwe dîy:oo kópu a ka daanyi vyi. Kwo, Lama daa tóó, a kêtê k:oo nye kwo? Kwo, Ye n:aa tpapê, Vya yó, yed:oo a vye ngi. Kwo, Ye n:aa tpapê, N:aa pw:iipw:ii, ye kêtê nga daawa t:ee ngmê.

¹¹ Yesu ngê kwo, Pini n:ii nmî pwo a tóó nmî kada pini ngê wodaa pyódu nyoo, ye ngêê k:oo daapídî ghê. Kwo, Yi pini u dnye chuu nyongo, módó nye kpadakpada nê. Kwo, Yélini y:oo nga da ñuw:o nê yi dnye dmi yichi ny:oo, dono u ngwo chi d:uu. Kwo, Ngmênê yi yéli yi dono d:ud:umbiy:e ndîi. ^{††12} Paléti ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê nyongo, d:ud:umbiy:e u yi u ngwo doo kwo, Yesu nî pw:ii, ngmênê Nju tpémi dpodombiy:e u kwo mbwó dniye, kwo, Ye pini ngê apu, Nê king. Kwo, U yi u ngwo a kwo, Pini n:ii nmî king ndîi ngê wunê tóó, Lóma, u d:aa nê kâadî. Kwo, Yinté pini king ndîi p:uu a d:uu yédi. Kwo, Ye pini nye pw:iipw:ii knomomê, ye king ndîi ngê yi kópu wa a ny:oo, doo u nuu u pi ngê anyi pyódu. ^{††13} Paléti ngê yi kópu yi nyongo, Yesu kuwa ye a pw:ii ngê, pi kwéli dpîmo kóté kîgha dé, yi ñuwu. (Yi kêtê ghê chêtêpî u kadakada mwiyé yé tumo, Nju tpémi yi dnye ngê u pi Nkapata.) ¹⁴ Wéni n:ii ngê Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u l:êê dîy:oo tpile yilî dnye wiyewiye, yi wéni ngê yi kópu yilî u ngwo pyodo. Kâadî mââ kêtê dini ghi ghêlî daa yó, Paléti ngê Yesu kuwa ye a pw:ii ngê, Nju tpémi ye yepê, Ala nmyi king.

¹⁵ Dpodombiy:e u kwo mbwó dniye, kwo, Pw:oo we. Kwo, Vya ngi. Kwo, Kîdosi ñedê t:ee ngi. Paléti ngê yepê, Mumdoon nmyi king kîdosi ñedê wanî t:oo? Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo kwo, Nmî king mu ngmîdi, king ndîi n:ii Lóma wunê tóó. ¹⁶ Wod:oo Paléti ngê lede knî ye yepê, Yesu ñuw:o yó, kîdosi ñedê nyi t:ee yó.

†† 19:7 Lev 24:16; Njon 5:18 †† 19:9 Mát 27:12; Luukí 23:9 ††† 19:11 Njon 10:18; Dpodo 2:23; Lóma 13:1 ††† 19:12 Luukí 23:2; Dpodo 17:7

Yesu kîdosi ñedê u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Luukí 23:26-43

Lóma lede knî y:oo Yesu ñuw:o ngópu, ¹⁷ Njedusalem a kuwo ngópu, ghi ngmê ñuw:o ngópu, yi ghi u pi Mbodo Dîñê. (Nju tpémi yi dnye ngê Nkolkota.) Maa p:uu Yesu ngê u kîdosi chóó doo dnyinêdnyinê. ¹⁸ Yi mbwini mbêmê Yesu kîdosi ñedê mí t:ee ngópu, pi u nkîgh:ê mē miyó kîdosi ñedê t:ee dumo, u wéni pee ngmê t:ee ngópu, u t:anê pee ngmê t:ee ngópu, Yesu yi kēlî ghê kîdosi ñedê doo ya. ¹⁹ Paléti ngê u dpodo pyu ngmê ka kwo, Yesu u nt:u kópu d:êê ngi, apii, Yesu Nasalet pi, Nju tpémi yi king. Yi pini ngê yi kópu dyuu pyolo d:êê ngê, Nju dnye ngê d:êê ngê, Kídiki dnye ngê d:êê ngê, Lóma dnye ngê mye d:êê ngê. Yi kópu dyuu Yesu u pwo kîdosi ñedê t:ee ngópu. Nju tpémi yilí knî y:oo yi kópu dyuu a kp:aa ngópu, mu kópu u díy:o Njedusalem u nkîgh:ê Yesu kîdosi ñedê mí t:ee ngópu, daa kuughê. ²¹ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo Paléti ka kwo, Lukwe díy:o chi d:êê, Nju tpémi yi king. Kwo, Alanté wochi d:êê, Kí pini ngê apu, Nê Nju tpémi yi king. ²² Paléti ngê yepê, Kópuni dí d:êê, muchoo ya. Yepê, Daaní ngmêê.

²³ Dini ghi n:ii ngê Yesu kîdosi ñedê t:ee ngópu, lede knî y:oo u kpídí yêê tumo, tpile dyuu páádi ngê pyódu ngópu, lede ngmê u tpile dyuu ngmê. U kpídí ngmê mb:aamb:aa, kpídí d:umu daadíi, kēlî ghê daa dmy:ee ngmê. ²⁴ Lede knî y:oo noko yepê, nangê chaa, ng:oo kmêle, n:uu ngê wunê ng:êênî. Kópuni nmí Mî u puku yedê a tóó, yi Lóma lede páádi knî y:oo daa yi lama yi kópu ntiye ngópu. Yi kópu ala,

A tpile dē yêê t:oo,

A kpídí mb:aa u díy:o mye ng:oo té. †

²⁵ Yesu u kîdosi u nkîgh:ê pyââ páádi yi k:ii nmee kwo, Niye mbwémi Yesu u pye miyó, Méli Kílópas u kpâm pyolo, Méli Makídala pyââ podo. ^{†26} Yesu ngê u pye a nkîgh:ê módu, kwo, Niye. Kwo, Kí ñm:ee. ²⁷ A ka pē, Kí ñye, u kwo mb:aamb:aa ngê chi vuywo. U kuwó dini ghi ngê u kwo noo vuywo, a ngomo k:oo doo kwo.

Yesu kîdosi ñedê u ngwo pwene

Mátiyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Luukí 23:44-49

²⁸ Yesu u lama doo ya, A dpodo yilí yintómu daa kē-makêma n:aa chedêchedê. U yi u ngwo doo kwo, Kópuni puku yedê a tóó ní ntiye, wod:oo yepê, Mbwaa a nga dē chópu. ^{†29} Wain d:ââ y:i ngmêdoo kwo. Pi ngmê ngê tpênê n:êê ngma a ngêêdí, wain d:ââ k:oo kmênê ngê, yimbwi ñedê kââ, Yesu komo t:âmo mbee ngê. ^{†30} Yesu ngê yi wain yi ndââ, yepê, Machedê, wod:oo mbodo k:ame a ghê wo, pwene. †

Yesu u ngwo dmya ngópu

³¹ Wéni n:ii ngê Yesu pwene, yi wéni Pídaidé, womu-mo líme wo ndíi ngmê, ntóó yi wéni ngê kîdosi ñedê daapêdoo ya. Yi kópu u l:êê díy:o Nju tpémi yi kada pi-

† 19:24 Psalm 22:18 †† 19:25 Mát 27:55-56 † 19:28 Psalm 22:15 †† 19:29 Psalm 69:21 †† 19:30 Njon 4:34

ni knî ngmê Paléti ka lee dniye, kwo, Yélini kîdosi ñedê a pyede, u ntââ yi kpâlî dmi wa pwaa t:oo, límílimî ngê u ngwo paa pw:oo dniye, yed:oo awêde mîpaa kmênê téne. ^{††32} Wod:oo lede yoo lee dniye, Yesu u nkîgh:ê kî-dosi ñedê n:ii dē dpîmo ya, yi kpâlî páádi knî pwaa tumo, ³³ ngmênê Yesu u kîdosi chedê y:i ní dniye, yi vuy dniye, apê, Até dē pw:onu, wod:oo kpâlî dē mēdaa pwaa dumo. ³⁴ Lede ngmê ngê u kaa a ngêêdí, Yesu podo pee dmi kēpa dóó, u kaa yedê pēédí ngê, wêê mbwaa kwodonkwodo a mbêpê knopwo. ³⁵ Yi kópu yilí a chóó a ngwolo dē y:oo ní módu, ntênê dí d:êê té, mu kópu u díy:o yi kópu knî ye paa kēlímî mbê dmyeno. ^{††36} Lede knî y:oo daa yi lama puku yedê kópu miyó ntiye ngópu, ngmê alanté, Dîñê daangmêwa pwaa ngmê, woni alanté, Pini n:ii wa dmya ngmê, pi knî y:oo adnyi y:enê. †

Yesu ntóó u ngwo kmênê ngópu

Mátiyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Luukí 23:50-56

³⁸ Pi ngmê, u pi Njósép, Adamátiya pi. Yi pini Yesu ka myedpîmo kēlímî, ngmênê tumutumumu, mu kópu u díy:o kada pini knî ye dpîmo nkîngê. Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, yed:oo yi Njósép Paléti ka loo, kwo, U ntââ Yesu ntóó wan:uu kmênê. Paléti ngê kwo, U ntââ, wod:oo Yesu u kîdosi chedê nmo a loo, ntóó nmo ngópu. ^{††39} Pi m:uu nmo myeda loo, u pi Nikódimês, pini n:ii Yesu ka mgídí vy:o mwiyé a loo. Yi pini ngê, u dpodo pyu knî yi k:ii mtyímî ntee tpile péé knî ngma a ñuw:o ngópu, tuu mb:aamb:aa. Yi tpile péé dmi yi dīngídīngí ndíi. ^{††40} Yi mâawe dē y:oo yi mtyímî ntee tpile Yesu ntóó p:uu dpîmo t:emî, kpídí ngê ntóó u nkwo dpîmo a kmongokmongo, mu kópu u díy:o nmí Nju tpémi nmí pi ntóó kmênêkmênê yinté a tóó. ⁴¹ Yesu kîdosi ñedê kwéli pwene u nkîgh:ê myângo ngmêdoo ya. Yi myângo vy:o kpomo kamí ngmêdoo ya, wunê pi ntóó y:i daangmê kmênê ngópu. ⁴² Yi lémi dē y:oo Yesu ntóó yi kpomo u mênê kmênê ngópu, mu kópu u díy:o mgídí doo a ghayghay, doo u ntââ ku-ughê daapí ñuw:o ngópu.

Yesu u ngwo a pii wo

Mátiyu 28:1-8; Mak 16:1-8; Luukí 24:1-12

20 Sandé mw:aa mgídí vy:o, Méli Makídala pyââ kpomo chedê yi loo, Yesu kwéli kmênê ngópu. Apê, Chêêpî pââ ndíi n:ii kpomo t:âmo kaa ngópu, apê, Lukwe ngê atédê tpiyé wupu kwolo. ² Wod:oo mbêpê a puwâ, Saimon Pita k:ii mdoo nye a ñuwo, nyepê, Nmí Lémi ntóó kpomo u mênê kédê ngî ngmê, kwéli d:uu yé ngmê, nmí lama daa tóó. ³ Pita k:ii kpomo u chedê nyi lee knopwo. ⁴ Maa p:uu nipi nyipu mbêpê, mbêpê tédê Pita nê kuwo ngê, kpomo u chedê mwiyé n:uu ta, ngmênê kpomo u mênê ghêlî dîpí kee wo. ⁵ Kpomo u mênê nê tepe mbê wo, Yesu ntóó p:uu kpídíni t:ee tumo, ní m:uu too. ⁶ Pita dini ghi n:ii ngê ta, yi ngwo kpomo u mênê kee wo, kpídí mye m:uu too. ⁷ Kpídíni ngê

††† 19:31 Deut 21:22-23 ††† 19:35 Njon 21:24 † 19:36-37 Ex 12:46; Tpyuu 1:7 †† 19:38 Njon 7:13; 12:42 ††† 19:39 Njon 3:1-2

mbodo a kmongo ngópu, apê, U mo mu tóó, kmongo ngmê. ⁸ Myenté kpomo u mênê my:aa kee wo, yi kópu knî y:aa m:uu too, ala kópu ka u ngwo ní kélímî mbê wo, nê, Nmî Lémi kêda pyidu. ⁹ Yesu u pyidepyide p:uu kópuni puku yedê a pyede, yi ngwo ghêlî dpîp:o w:ee too. ¹⁰ U kuwó dini ghi ngê p:o m:ee diyé knopwo.

Yesu ngê Méli Makídala pyââ ka chóóchóó u ngwo a kêma ngê

Mátiyu 28:9-10; Mak 16:9-11

¹¹ Méli kpomo chedê doo kwo, doo mbê. Kpomo u mênê yedê tepe mbê wo, ¹² enjel miyó módu, yi kpîdí dê kpaapîkpaapî dê. Yesu ntóó mwiyé kwéli doo ya, yi kélî ghê dpîmo ya, mbodo kwéli yé ngópu, woni y:i doo ya, woni yu dmyîno doo ya. ¹³ Ngmê ngê Méli ka kwo, Lukwe díy:o nye mbê. Yepê, Nmî Lémi ntóó até da ngî ngmê, anyi d:uu yé ngmê. ¹⁴ Wod:oo Méli yi diyé wo, Yesu yi módu, ngmênê daa myââ. ¹⁵ Yesu ngê kwo, Lukwe díy:o nye mbê. Kwo, N:uu ka nye vuywo? Méli ngê apê ngmênê, Myângo u y:enê pyu ye kwo, kwo, Ala pini ntóó dmyinê ngî ngmê, kwéli dmyin:a a yé ngmê a ka vyi ngi, n:aa lèpî, ntóó mênîn:aa ng:êênî. ¹⁶ Yesu ngê kwo, Méli. Yi ngwo dini ghi ngê Méli ngê myââ, apê, Kîngê Yesu. Nju dnye ngê kwo, Laponi, u nt:u kópu nmînê nmo, Nmî Lémi. Wod:oo Yesu u nkîgh:ê loo. ¹⁷ Yesu ngê kwo, Kalê nédi, mu kópu u díy:o M:aa ka d:ooongê kee wo. Kwo, A mî mye nmyi Mî, a yâpwo mye nmyi yâpwo. Kwo, Yi pini ka n:aa koko. Kwo, A mbwó knî ye yi kópu dp:uu vyi ngi. ¹⁸ Wod:oo Méli Makídala pyââ nmo a loo, nmopê, Nmî Lémi kîdí m:uu. Méli ka kópuni a vyi too, nmo mînê nté too.

Yesu u ngwo nmî módu

Mátiyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Luukí 24:36-49

¹⁹ Yi Sandé ntumokwodo n:ii knî yi k:ii Yesu p:uu nmeê ndiye, ngomo k:oo nmeê kwo. Keñe nmo kuwo too, mu kópu u díy:o Nju tpémi yi kada pini knî ye nmî nkîngê mbê dniye. Wod:oo Yesu anya a pwiyé wo, nmî vy:o ghê wo, nmopê, Mw:ââkó a tídê mbwó yoo, ala nê, namê nkîngê. ²⁰ U kuwó dini ghi ngê kóó dê nmî ngópu tpyé doo, kaa kwéli dóó ngópu, nmî ngópu mye tpyó. Dini ghi n:ii ngê nmî myââ, nmî gha dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo. ²¹ Myombó Yesu ngê nmopê, Namê nkîngê. Nmopê, M:aa ngê dyámê mbêmê ntee a dy:ââ noo, pi knî ye yinté u nkwo n:aa dyede nmyo. ²² Wod:oo Yesu nmo kó wââ mbê wo, nmopê, M:aa u Ghê Dmi nmyi mênê dí yé. ²³ Nmopê, N:ii yi dono wanmyi chedê t:oo, M:aa ngê yi dono u mbodo kn:ââ vuywo wa kée té, mēdaawa a ngî té. Nmopê, N:ii p:uu M:aa u Ghê Dmi mbêmê ala kópu wanmyinê w:ee ngmê, anye, Kî pini ngê u dono dē mgîmî té, mēdaawa kée té, nmopê, yi pini ka wanmyi vyi ngmê, Nono knî y:oo dē dyênê ngi, ye yi pini u dono M:aa ngê u mbodo kn:ââ vuywo daawa kée té.

† 20:14 Luukí 24:16; Njon 21:4 †† 20:17 Lóma 8:29; Hipîlu 2:11-12 ‡ 20:20 Njon 19:34; 16:22; 1 Njon 1:1 †† 20:21 Njon 17:18

Tomas ngê Yesu u ngwo módu

²⁴ Wéni n:ii ngê Yesu nmî módu, nmî vy:o pini ngmê Tomas, pini n:ii u mbwó k:ii nipi taa knopwo, yi pini nmî vy:o dēpwo kwo, ²⁵ wod:oo dini ghi n:ii ngê Tomas nmî módu, kwonmo, Nmî Lémi kudu m:uu. Tomas ngê nmopê, Kpêêpî u kwéli kóó dē yi p:uu daanî m:uu knomomê, a kēêpyââ yi kwéli p:uu daanî yé knomomê, kaa kwéli dóó ngópu a kēê y:i daanî yé knomomê, ye daanî kélímî mb:anê.

²⁶ Wiki ngmidi mî loo, Tomas u k:ii ngomo k:oo nipi nmeê kwo. K:omo tpile keñe nmo kuwo too, ngmênê Yesu anya a pwiyé wo, nmî vy:o ghê wo, Nmopê, Mw:ââkó a tídê mbwó yoo. ²⁷ Tomas ka kwo, A kēê dē ngî m:uu dé, ngēêpyââ yi p:uu kédi, a podo pee dmi kēpa ngēê mye yé. Kwo, Lukwe díy:o d:ii kélímî. Kwo, Chi kélímî. ²⁸ Tomas ngê kwo, A Lémi, nyi nmî yâpwo ndêndê. ²⁹ Yesu ngê kwo, Wochoo m:uu noo, daapíchi kélímî mb:anê. Kwo, Yélini a ka adnya a kélímî, k:omo tpile daawa m:uu nê, a ka amyednya a kélímî, yi yéli yi gha dmi M:aa ngê d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa pyódu té. ³⁰

Kópuni u l:êê díy:o ala puku dmi nî d:êê ngê

³⁰ K:omo tpile Yesu ngê mbwudu yilî nmî ngópu chópu, ngmênê ala puku yedê pyile njini nî d:êê ngê. ³¹ Nî d:êê too, mu kópu u díy:o ala kópu ka paa kélímî mbê dmyeno, pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmî kada pini ngê pyódu ngê, yi pini Yesu, pini n:ii Chóó Lémi Tp:oo. U ya a nga a kwo Yesu ka kélímî mbê dmyeno, u pi mbêmê ghê kamî u ngwo pēdê pyw:ee yó. ⁵

Yesu pyolombó u ngwo nmî módu

21 U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê chóóchóó nmî ngópu mē tpyó. Dini ghi n:ii ngê Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê nmeê ya, yi kópu nmo u ngwo pyodo. ² Nmî pyudu nmeê ya Saimon Pita ngmê, Tomas my-omo, pini n:ii u mbwó k:ii nipi taa knopwo, Nêtáníyel pyolo, Kéna pi, Nkálili Wee u kwo p:aani n:ii a tóó, a mbwó k:ii nye podo limo, Yesu p:uu ndiye pyu mē miyó yi k:ii. ³ Saimon Pita ngê nmopê, Vuywó tēdê n:aa lèpî. Kwonmo, Nmî k:ii lee kmêle. Wod:oo dinki k:oo nm:uu wo dniye, munmeen:aa vuywó. Yi mgîdí nmo dyé ngê, pwoo k:oo te dēpê gho. ⁴ Mw:aamw:aa dini ghi ngê Yesu tii vuywo nmî módu, ngmênê pi daa myââ. ⁵ Nmopê, Kí tpóknî. Nmopê, Pwoo k:oo te doo gho? Kwonmo, Nyââ, te doo gho. ⁶ Nmopê, Nmyi pwoo dinki mwada pee kée yó, y:i knî ngmê wunê wupwo. Wod:oo pwoo dinki mwada pee nmî kée ngê, te yilî a gho, doo u ntââ pwoo dinki k:oo daap:ono pēdî ngê. ⁷ Pita ka kwonoo, Kí nmî Lémi vyílo ye kwo. Saimon Pita ngê yi nyongo, apê, Nmî Lémi ye kwo, wod:oo u paa kpîdí u paa ngmê t:ângo, tpuu a ndê ngê, kpé lēê

‡‡ 20:24 Njon 11:16; 14:5 ††† 20:29 1 Pita 1:8 ††† 20:30 Njon 21:25 § 20:31 Njon 3:15; Lóma 1:17; 1 Njon 5:13 †† 21:5 Luukí 24:41 ††† 21:6 Luukí 5:4-7

u kwo mbêka wo, Yesu ka châachâa mî kee wo. ⁸ Dinki k:oo a kuwo nmoo, nmînê pwoo nmee a paapaa. Yesu kwéli doo a kwo daa kuughê, pwoo y:i nm:uu têêdî ngê. ⁹ Dini ghi n:ii ngê lyoko nmî tee dniye, nê, Yesu ngê ndyuw:e ngmê atédê kpê, te ngmê nk:êênî, mbîdédi knî my:oo kwo. ¹⁰ Yesu ngê nmopê, Te n:ii da ghêpê dmi, knî ngma a ñuw:o yó. ¹¹ Saimon Pita dinki kn:ââ ghê nmo a loo, pwoo nipi lyoko nmo pêêdî ngê. K:omo tpile te ndîi yono y:a limo y:a mē pyile y:i a ghê, ngmênê pwoo daa chaa ngópu. ¹² Yesu ngê nmopê, A pwiyé dmyeno, nté anyi ma yó. U kwo nmî nkîngê mbê dniye, u kwo mēdaap:oo póo dniye, Nyi n:uu, mu kópu u dîy:o nmî lama doo ya, Kí nmî Lémi. ¹³ Wod:oo Yesu ngê mbîdédi a ngêêdî, nmo a kpo, te nmo myedê kpo. ¹⁴ Yesu ngê yinté chóochóo pyolombó nmo a kēma ngê, kpêênî mwâ a pii wo. †

Yesu Pita k:ii u ngwo dpîmo danêmbum

¹⁵ Kmaapî yinmo kēlî ngê, Yesu ngê Saimon Pita ka kwo, Njon tp:oo. Kwo, Mumdoó kí yéli yi nódo a nuu ghi dnyinté a tóó, ngmênê nyi mu ngmidi a nuu ghi ndêndê ngê nódo a tóó? Pita ngê kwo, Nyââ, a Lémi. Kwo, Lama ka tóó nê, ñuu ghi a nódo ka tóó. Yesu ngê kwo, A sipi w:uu chi mbonombono. ††¹⁶ Myombó Yesu ngê Saimon ka kwo, Njon tp:oo. Kwo, A nuu ghi nódo a tóó? Pita ngê kwo, Nyââ, a Lémi. Kwo, Lama ka tóó, ñuu ghi a nódo ka tóó. Yesu ngê kwo, A sipi w:uu chi y:enê. ††¹⁷ Pyolombó Yesu ngê Saimon ka kwo, Njon tp:oo. Kwo, Mumdoó a nuu ghi nódo a tóó? Pita u nuw:o dono ngê pyodo, mu kópu u dîy:o Yesu u kwo pyolo póo wo, kwo, A nuu ghi nódo a tóó. Yesu ka kwo, A Lémi, kópu yilî yintómu lama ka pyede. Kwo, Lama ka tóó, ñuu ghi a nódo ka tóó. Yesu ngê kwo, A sipi w:uu chi mbonombono, mb:aamb:aa ngê cha a

† 21:14 Njon 20:19,26 †† 21:15 Mát 26:33 † 21:16 Dpodo 20:28; 1 Pita 5:2

chedêchedê y:amîy:amî dé. ¹⁸ Kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpapê. Kwo, Dini ghi n:ii ngê pi mgêmî ngê nyoo a ya, ñalêti ñaa nyimo t:emî, ñuw:o ngê ghini u pi dpîmo tpapê, y:i nyimo lêpî. Kwo, Dini ghi n:ii ngê vy:enevy:ene kēpa anyin:aa kwo, pi ngmê ngê yedê ñedê amî t:ee ngi, ghini u yi nga daadî kwo, y:i wa ñuw:o ngi, ngêê dē y:i wa chámê dē, u ngwo wa km:êê ngi. ††¹⁹ Kwo, Cha a nj:ii nê. Yesu ngê Pita u pwopwo u maa yinté nmo a kēma ngê, u ngwo nmo w:ee ngê, nê, Pita ngê Chóó Lémi u pi yi pwopwo tēdê wa knî.

Kópuni Yesu ngê a p:uu vyu

²⁰ Pita u kuwó yi diyé wo, yi m:uu noo, apê, Pini n:ii Yesu u nuu u pi ngê a tóó, mu kwo. Apê, Kmaapî tēdê Yesu ka vyílo yi póo wo, kwo, N:uu ngwódo ngê angmê ghê. Wod:oo Pita Yesu ka póo wo, kwo, A Lémi, Kí pini ngê lukwe ngmêwa pyódu? ††²² Yesu ngê kwo, K:omo ngê u ya a nga wo kwo, Kí pini choo ya, u dî anê diyé, ye lukwe dîy:o yi kópu p:uu nye nuw:o. Kwo, Cha a nj:ii nê. ²³ Kópuni Yesu ngê Pita ka vyu, yi kópu u l:êê dîy:o Yesu u yoo knî y:oo ala kópu a tpapê ngmê, apu, Nê daawa pw:onu. Ngmênê Yesu ngê daa vyu, Nê daawa pw:onu. Ala kópu yi vyu, K:omo ngê u ya a nga wo kwo, Nê choo ya, u dî anê diyé, ye lukwe dîy:o yi kópu p:uu nye nuw:o.

A kuwókuwó kópu

²⁴ Yi kópu yilî a ngópu pyodo, a ngwolo dē y:oo m:uu tumo, u ngwo dî d:êê té. K:omodanê kópu d:oongmê d:êê ngê. ††²⁵ Yesu ngê kópu mē yilî d:uu ngê. Yi kópu yilî yintómu w:oo d:êê too, pi knî ye doo u ntââ ngê paa pyódu, daapêdê kp:aa t:oo.

Wu u dî. ††

†† 21:18 2 Pita 1:14; Njon 13:36 †† 21:20-21 Njon 13:23-25 ††† 21:24 Njon 19:35 ††† 21:25 Njon 20:30

Dpodo

Yesu u yoo yilí ngê u ngwo pyodo, ala u danêmbum. Nkéli dnye ngê u pi , Misima dnye ngê u pi Toulali, nmîné nmo, Yesu u dyépi yoo yi dpodo. Pini n:ii ngê d:êê ngê, u pi Luukî, Antiyóka pi, yi pini kpeede ngê doo ya. Dye ghi knî ngmê ngê Póól dpîmo yâmuyâmu, yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu yinê d:êê ngê, apê, Tídówas nmo kuwo ngê, Samótídési nmî lee dniye. (Dpodo 16:11)

Mââwe ndîi ngmê, u pi Tiyopilas. Luukî ngê u yi doo kwo, Tiyopilas ngê Yesu u yoo yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê pêdê w:ee ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o Luukî ngê u puku miyó d:êê ngê, ngmê Yesu u danêmbum, woni ala puku, u pi Yesu u dyépi yoo yi dpodo.

Nmî lama mb:aamb:aa ngê daa tóó, Luukî ngê ala puku ló m:aani ngê a d:êê ngê. Ndoó apê Yesu m:aani n:ii ngê pwene, m:ââ 28 mî loo, Luukî ngê ala puku u ngwo a d:êê ngê. U kuwó dini ghi ngê m:ââ mê 9 mî loo, Lóma tpémi y:oo Njedusalem u ngwo a pw:oo ngópu. Yi m:aani 70, ala ngwo 1970 u pwo.

Luukî ngê Tiyopilas ka u puku dê yi kakêmê u ngwo chámê ngê

1 Mw:ââkó Tiyopilas.

Ala kópu yilí a mwiyémiwiyé puku yedê nî d:êê ngê, Yesu ngê kópuni yilí d:uu ngê, myenté pi knî yi nuwo kópuni yilí kwólu, u dî, wéni n:ii ngê u Mî ka mî kee wo.

Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye chóochóó u ngwo ye a kéma ngê

² Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, mêda pii wo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê ngópu, u dyépi knî ye u kópu yilí a kuwo ngê, yélini mwiyé a ngmîdi ngê. ^{†3} Yi dpodo p:uu wo podo y:a chedê ngê, daa ng:êêntómu chóochóó ye dpîmo a kêmakêma, wod:oo yi lama mb:aamb:aa ngê yaa wo, apê, Kî pini ndêndê ngê mêdê pii wo. Yi dini ghi ngê Yesu ngê daa ng:êêntómu chóochóó ye a kéma ngê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye dpîmo danêmbum. ^{††4} Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii nipi dnye ya, Yesu ngê yepê, Njedusalem kêdmyenêngê kuwo ngmê. Yepê, M:aa u yeedeyeede mwiyé dmyinê t:âât:ââ, kópuni p:uu nmye noo a danêmbum. Yepê, Yinê wa wêdêwêdê kalê nmyo. ^{‡5} Yepê, Njon ngê mbwaa paa yoo dpîmo a kmênêk-mênê dé, ngmênê mââ m:ii M:aa ngê chóó u Ghê Dmi u mênê wa kmênê nmyo. ^{‡†}

Yesu u Mî ka u ngwo kee wo

Mak 16:19-20; Luukî 24:50-53

⁶ Dini ghi n:ii ngê Yesu u dyépi knî yi k:ii nipi a wó, u kwo póó dniye, kwo, Nmî Lémi. Kwo, W:êê tpémi y:oo ala kópu m:uu ka a vyi ngópu, apê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê wa a ngee nmo, nmo Yisiléli tpémi nmî mbodo dmi mudu y:i wa yââ, kn:aa yéli yi kada pini ngê am:oo pyaa dmi. Kwo, Yi kópu ala

ngwo a pyodopyodo? ⁷ Yesu ngê yepê, Kópuni wa pyódu, M:aa ngê yi dini ghi u kópu chóó wa vyi. Yepê, Yi dini ghi nmyi lama daawa yââ. ^{‡8} Yepê, M:aa u Ghê Dmi dini ghi n:ii ngê nmyi pwo wa a ghîi, yepê, d:ud:umbiy:e wa wêdêwêdê kalê nmyo, pi knî ye a p:uu u nkwo anmyin:aa danê, Njedusalem tpémi ye, Njuda tpémi ye, Samédiya tpémi ye, myenté dyámê ghi yintómu knî yi mbêmê. ^{‡†9} U danêmbum dini ghi n:ii ngê a kélî ngê, wod:oo Chóó Lémi ngê mbóó p:uu yi ngópu kmungo, apê, Nkalí too pee vy:o ad:uu t:iy:e.

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê mbóó p:uu kee wo, p:uu ndiye pyu knî y:oo yi ngwolo dmi dêpê y:ee ngópu, mbóó p:uu mudnye vwuwo, wod:oo pi yi nkîgh:ê miyó adí m:uu ngmê, yi kpídî dê kpaapîkpaapî dê. ^{†11} Yi tpódu y:oo yepê, Nkalíli tpémi. Yepê, Lukwe dîy:o al:ii nmye kwo té? Yepê, Lukwe anmye y:enê ngmê, mbóó p:uu? Yepê, Ye pini Yesu, pini n:ii nmyi ngópu dê kee, u Mî ka, yepê, mbóó p:uu u Mî ka ntee dê kee, dîyo dyámê mbêmê yinté amêdê diyé. ^{‡††}

Mêtayas ngê Njudas u d:aa u ngwo a kââdí ngê

¹² U kuwó dini ghi ngê Yesu u dyépi knî y:oo mbu mbodo Olipi a kuwo ngópu, Njedusalem mê diyé dniye, daa ndîi máadi ghi tp:oo yi kalê ngópu. (1 km.)

¹³ Dini ghi n:ii ngê Njedusalem taa dniye, yi ngomo ghi u mênê mî kee dniye, kwéli dnya a ya. Yi pi dmi Pita ngmê, Njon myomo, Njems pyolo, Andru podo, Pilipi limo, Tomas wono, Mbatolomyu pii, Mátiyu wolo, Njems Alípayas tp:oo tówo, Saimon yono, n:ii ngê u yi doo kwo, Lóma tpémi nmî ngm:ii kalê té, Njudas Njems tp:oo mê ngmê. ^{†4} Dye ghi yintómu nipi dnyimo ngêpê, pyââ knî yi k:ii, myenté Méli Yesu u pye ghee knî mye yi k:ii.

¹⁵ Wo ngmê ngê pi yonoy:a mê myoy:a nipi dnye ya, yélini Yesu ka dnye kélîmî. Wod:oo Pita yi vy:o ghêêdí wo, yepê, A tîdê mbwó yoo. Yepê, Chóó Lémi u Ghê

† 1:2 Luukî 24:51 †† 1:3 Luukî 24:36-49; Dpodo 10:41 ‡ 1:4 Luukî 24:49; Njon 14:16-17; Dpodo 2:33 †† 1:5 Mát 3:11

‡† 1:7 Mak 13:32 ‡†† 1:8 Mát 28:19; Dpodo 2:32; 5:32; Epeso 3:16 ‡†† 1:11 Luukî 21:27; Tpyuu 1:7

Dmi ngê Dépidi ka Njudas p:uu kópuni a vyu, yi kópu Dépidi ngê puku yedê u nkwo a d:êê ngê, yepê, doo u ntâa Njudas ngê yi kópu daapî kn:aadi ngê, ndêndê ngê ntiye ngê. Yepê, Yi Njudas Yesu u kwódo ngê vyîlo yi ghê wo, dini ghi n:ii ngê Yesu mî mgîmî ngópu.

^{†17} Yepê, Njudas nmî vy:o pini ngmê, mu kópu u dîy:o Yesu ngê a ngmîdi ngê, u k:ii nipi nmîmo dpodo.

¹⁸ (Dini ghi n:ii ngê Njudas Yesu u kwódo ngê ghê wo, Nju tpémi yi mâawe ndîi knî y:oo u kwo yi ngópu, yi ye ndapî ngê Njudas ngê têpê ghi ngmê pwila ngê. Njudas ngê tpéé kópu vyu, apê, Ayii! Yesu u kwódo ngê m:aa ghê wo. Wod:oo chóochóo mbwámê a nâkâ ngê, têpê mbêmê dyimê wo, daa pyiyê wo. Ntôo mbwó wo, km:oo pwaa wo, ñuknî a pwii wo. ^{††19} Njedusalem tpémi y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi têpê ghi u pi ntaa ngópu, apê, Wêê u têpê ghi, yi chóo yi dnye ngê, Akeldama.)

²⁰ Pita ngê yepê, Dépidi ngê wéti puku yedê ala kópu a d:êê ngê, apê,

U ngomo podo ngê paa pyaa we,
pi y:i daapîchoo ya.

Yepê, ala kópu myedê d:êê ngê, apê,

Kn:aa pini ngmê ngê dpodo têdê u d:aa pêdê kâadî ngê, †

²¹ Pita ngê yepê, Pi ngmê ngê Njudas u d:aa modo kâadî ngê, pini n:ii u lama a tóo, Ndêndê ngê Yesu a pii wo. Yepê, Yi pini ngê pi knî ye choon:aa tpaépê, Yesu ndêndê ngê a pii wo. Yepê, Alanté pini u ntâa, pini n:ii dye ghi yintómu nmî vy:o doo kwo, kn:ââ Njon ngê Yesu mbwaa paa mwo a kmênê ngê, u dî Yesu u Mî ka mî kee wo.

²³ U kuwó dini ghi ngê pi miyó a pyw:ee ngópu, Mêtayas pini dê Njósép Sapasî tp:oo, u pi mo a tóo, Njastas. ²⁴ Dini ghi n:ii ngê a pyw:ee dumo, Yesu ka dnye ngêpê, kwo, Mw:ââkó nmî Lémi, doo u ntâa ala pini dê daanmî chámê dê, ngmênê nyi u ntâa, mu kópu u dîy:o pi yintómu yi gha dmi lama dé. Kwo, Pini n:ii nyinê ngmîdi ngê, kwo, nmî nuw:o ñedê yimi a téni.

²⁵ Kwo, Yi pini nyépi ngê wa pyódu, nipi u k:ii anmî dpodo, Njudas u d:aa yinê wa a kâadî, mu kópu u dîy:o Njudas ngê ka a kuwo nmoo, chóo angênté kî pyodo.

²⁶ U kuwó dini ghi ngê Pita yi ngópu doo ng:oo, Mêtayas u ngwo a pyw:ângo, wod:oo yi pini ngê Njudas u d:aa yinê a kâadî ngê, dyépi y:a mê ngmê knî yi vy:o mî ghê wo.

Yesu u yoo knî ye Chóo Lémi u Ghê Dmi u ngwo a gho

2 Dini ghi n:ii ngê Yesu pwene, wo limoy:a mî loo, Nju tpémi yi naa ngma a pwaa wo, u pi Péntikos. ^{‡12} N:ii dé Yesu ka dnyimo kêlîmî, yi náali têdê nipi a da wo, wod:oo mbóo p:uu yópu ndîi u dnye ngmê ny:ee ngópu. Ngomoni k:oo dnye kwo, pi yintómu knî y:oo mye ny:ee ngópu. ³ Wod:oo ndê dóo yilí m:uu ngópu, chaa wo, yi ndéni dóo yi mbêmê ntémwintémwi ghê wo. ^{‡‡4} Chóo Lémi u Ghê Dmi ngê yi yéli yintómu yi gha

† 1:15-16 Psalm 41:9 †† 1:18 Mát 27:3-10; Luukí 22:22 ‡ 1:20 Psalm 69:25; 109:8 †† 2:1 Deut 16:9-11 †† 2:3 Mát 3:11; Njon 3:8

dmi a nt:ee too, u ntâa ngê pyódu too, wod:oo daa dnye ngmîdi ngê dnye mbumu. Yélini Njedusalem doo kwo, yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo yoo nipi a wó. ^{‡‡}

⁵ Yi dini ghi ngê Nju tpémi daa dyámê pee ngmîdi mbêmê dnya a ya. Epîlaham yi kn:ââ mu ngmîdi, Chóo Lémi yi yâpwo mu ngmîdi, ngmênê yi dnye u mo u mo dé. Dye ghi knî ngmê ngê Njedusalem naa têdê dnyimo lèpî. ⁶ Yi yéli y:oo Yesu u yoo yi dnye dmi dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, apê, Kí lónté kópu? Apê, K:omo tpile kî yéli yintómu Nkálili tpémi, yi dnye mu ngmîdi, ngmênê nmî dnye ngê nmî dnye ngê ka mbumu té. Apê, Lukwe y:e ngmêdê pyódu? ⁹ Apê, Nmo knî ngmê Pátiya tpémi, Midiya tpémi, Elam tpémi, Mbápiilon tpémi, Njuda tpémi, Kapadosiya tpémi, Pontós tpémi, Esiya tpémi, Pídichiya tpémi, Pamípiliya tpémi, Yichip tpémi. Apê, Nmo knî ngmê Sadéni tpémi, Lipiya wee u kwo nmo ndê dnye. ¹¹ Apê, Nmo knî ngmê Lóma tpémi, woni knî yi kn:ââ Epîlaham, woni knî yi chóo Nju pi ngê pyaa dnye. Apê, Nmo knî ngmê Kíditi tpémi, nmo knî ngmê Alépiya tpémi. Apê, K:omo tpile nmî dnye daa ngmîdi, ngmênê kî yéli y:oo nmî dnye ngê nmî dnye ngê ka mbumu té, Chóo Lémi ngê ndîi kópuni d:uu too, nmo ka tpaépê t:oo. ^{‡‡12} Kópuni pyodo d:ud:umbiy:e dèpê w:ee ngópu, noko yepê, Kí lónté kópu? ¹³ Pi yilí knî y:oo yi kópu vyi ngópu, ngmênê woni knî y:oo noko yepê, Kêdê ghéti dmi, mbwaa dè nda ngmê.

Pita u kópu dyuu

¹⁴ U kuwó dini ghi ngê Yesu u dyépi y:a mê miyó yintómu ghêédî dnye, Pita pi knî ye dpodombiy:e mbwo-lo, yepê, Nju tpémi. Yepê, Yélini Njedusalem dmyinê dâa, yepê, a ka nga a ng:aa mbê dmyeno. Yepê, Kópuni dê pyódu, u kakêmê nmye n:aa chámêchámê.

¹⁵ Yepê, Ala kópu dmye vyi ngmê, Kí tpóknî y:oo mbwaa dè nda ngmê. Yepê, Kêle, ngmênê mbwaa dp:oo ndâ, mu kópu u dîy:o doo u dye ghi, kâadî ngê daa ndîi mbóo ghi yedê kuwo. ¹⁶ Yepê, Kí tpóknî yi k:ii daa mbwaa yidpî nda, ngmênê kópu kamî nmo ngmêyi t:aa, Njowel wunê kópuni p:uu doo a danê, Chóo Lémi u komo u ngwo mwo a kâa. Yepê, Njowel ngê Chóo Lémi u kópu wunê alanté mwo a d:êê ngê, apê,

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê tpile yilí yintómu machedê ngê wadî pyodopyodo,

a Ghê Dmi mwiyé wanê dy:ââ,
pi yilí yintómu yi mênê wa kee.

Nmyi tp:ee dmâadîma y:oo a komo pi knî ye adnyin:aa kapî,
mâawe knî ye yi wóo k:oo a kópu dyuu ana a tpaépê dé. [§]

¹⁸ Yi dini ghi ngê daa kada pini knî ye yi mo a Ghê Dmi wanê dy:ââ,

ngmênê a yoo yintómu knî ye a Ghê Dmi amyenê dy:ââ,

yélini a ka adnya a ng:aa.

‡†† 2:4 Njon 14:17; Dpodo 4:31; 10:44-46; 19:6; Mak 16:17
‡‡† 2:11 Tpyuu 7:9 § 2:17 Joel 2:28-32

Yi yéli y:oo a komo y:oo adnyin:aa kapî.

¹⁹ Mbóó p:uu kópu ndĩ yilí anîn:aa d:uud:uu, dyámê mbêmê yinté amyenîn:aa d:uud:uu dé. Yi ngwo dini ghi ngê wêê wa pwii, ndê wa t:aa, dpudu ndĩ ngê wa pyódu, kâadĩ mgêê nkaa vy:o wa ch:iy:e, d:ââ wêê kuu ngê wa pyódu, u kuwó dini ghi ngê pi yilí wanî kpada.

²¹ Yi dini ghi ngê pini n:ii ngê a ka wa vyi, Ngee nédi, yi pini wanî ngee.

²² Pita ngê yepê, Yisîléli tpémi. Yepê, A kópu dyuu dpî ny:ee yó. Yepê, Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Pi knî yi lama paa yaa we, awo, Chóó Lémi ngê Yesu yinê a dy:ââ ngê. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê Yesu yinê a wêdêwêdê kwólu, mbwudu yilí u ngwo doo chap. Yepê, Yi kópu nmyi lama ka tóó, mu kópu u díy:o Yesu ngê yi kópu yilí nmyi ngópu doo d:uud:uu.

^{†23} Yepê, Chóó Lémi ngê u dy:oo wunê a châpwo, apê, Díyo Yesu amí mgímí ngmê, amí vya ngmê. Yepê, Yi kópu nmyi ntiye ngópu, Yesu nmyi mgímí ngópu, Ló-ma tpémi ye nmyi y:ee ngópu, vya ngópu, kídosi íedê t:ee ngópu. ^{††24} Yepê, Yesu nmyi vya ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê. Yepê, Yi dono vy:o mêtê y:ângo, mu kópu u díy:o doo u ntââ pwopwo ngê daapêdoo tpyé. ²⁵ Yepê, King Dépidi ngê Yesu u kópu dyuu wunê alanté a d:êê ngê, apê,

A lama a tóó, A lémi ngê daawa kuwo nê, yinê a ngêêpî nê, dono daangmanê pyw:oo. †

²⁶ Yi kópu u l:êê díy:o a gha mb:aamb:aa ngê a tóó, Chóó Lémi n:aa chaa kígha ngê.

A Lémi, k:omo tpile wanî pw:onu, wanyinê ngee nê.

²⁷ Yélini pw:oo dniye, yi yéli yi vy:o daanyinê kuwo nê, wanyinê ngî nê, têtê ngê daawa ma nê, mu kópu u díy:o nyi mu ngmídi a kada nye tóó.

²⁸ A ghê a ka amênyninê diyédiyé kwolo.

Dini ghi n:ii ngê am:aa m:uu ngi, a gha mb:aamb:aa ngê am:ii pyódu.

²⁹ Pita ngê Nju tpémi ye yepê, A tídê mbwó yoo. Yepê, Nmí mââwe ndĩ Dépidi u kakêmê nmye n:aa chámêchámê. Yepê, Wunê ló dini mwo a pwene, kí kmênê ngópu, awêde kpê ala p:aani ka tóó. ^{††30} Yepê, Chóó Lémi u komo yinê dpîmo a kapî, kópuni Chóó Lémi ngê u kwo a vya, yi kópu u lama mb:aamb:aa ngê doo ya, kwo, Níi íedê pi ngmanê ngmídi, yi pini nyoo yi king ngê wa pyódu. Kwo, Ntee nye tóó, yintoo king ngê wa pyódu. ^{††31} Yepê, Dépidi u lama doo ya, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, dini ghi n:ii ngê wa pw:onu, têtê ngê daawa ma, amêdê pyidu. Yepê, U l:êê díy:o Dépidi ngê yi kópu u ngwo d:êê ngê.

^{††32} Yepê, Dépidi pini n:ii p:uu doo a danêmbum, yi pini ndêndê ngê Yesu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê pwene, Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê, nmo yintómu nmí ngwolo knî y:oo kînmí módu, Yesu mêka a pii wo. ^{††33} Yepê, Chóó Lémi ka mê kee wo, u nkígh:ê mímí yaa wo, u che p:ââ pee ngê mímí pyodo. Yepê, Nmí Mí ngê kópuni wunê a vya, yi kópu u ngwo dê d:uu, Yesu ka

chóó u Ghê Dmi dê y:oo, nmo yinê myedê dy:ââ.

³⁴ Yepê, Yesu mbóó p:uu ntee kee wo, Dépidi yinté mêtê daa kee wo, ngmênê Dépidi ngê chóó u kópu dyuu alanté wunê a d:êê ngê, apê,

Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,

Mi ndĩ ngê n:aa pyépi a che p:ââ pee ngê chi ya, pi yintómu chi y:enê dé. [§]

³⁵ Yélini m:uu a l:êê té, díyo anî vya té,

nyí yodo u maknopwo wanî yé té.

³⁶ Pita ngê yepê, Yisîléli tpémi. Yepê, Ala kópu ka dmyinê kélímí, Yesu pini n:ii kídosi íedê nmyi t:ee ngópu, yi pini Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, nmí kada kââ.

³⁷ Pi knî y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, tpéé kópu mí vyi ngópu, yi gha dmi d:ud:umbiy:e dono ngê pyodo, Pita u pyipe knî yi k:ii nipi ye póo dniye, yepê, Nmí mbwó yoo, ló kópu ngmanmí d:uu? Yepê, Chóó Lémi ngê ntââ nmo awêde wunê vyímí. ^{§†38} Pita ngê yepê, Nmyo ngmêngmênté nmyi dono a kuwo tóó, Yesu u pi ngê mbwaa paa nmo kmênêkmênê nmyo, yed:oo nmyi dono mêtêdaadí ya, Chóó Lémi ngê u kuwó wa kéé té, mêtêdaawa a ngí té. Yepê, Yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê u módó yeedeyeede nmye wa a kê, chóó u Ghê Dmi nmyi mênê wa kee. ³⁹ Yepê, Chóó Lémi ngê chóó u Ghê Dmi nmye wa a dy:ââ, nmyi tp:ee dmââdíma yi k:ii, yélini kuughê wunê kwo mye yi k:ii. Yepê, Chóó Lémi ngê yélini wa a ngmídi, yi yéli u yoo vy:o wa kââ, chóó u Ghê Dmi ye wa a dy:ââ, yi mênê wa kee. ^{§††}

⁴⁰ Pita ngê pi knî ye daa kópu ngmídi vya, doo kwunokwuno dé, yepê, Mw:ââkó a tídê mbwó yoo, yélini knî y:oo Yesu vya ngópu, yi yéli mwo a kuwo tóó, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê daa pêtê kpada nmyine. ⁴¹ Pi yilí Pita ka kélímí mbê dniye, yi yéli dyépi knî y:oo Yesu u pi ngê mbwaa paa dnye kmênêkmênê dé, pi pyolo yono yono y:a yi wéni ngê Yesu u yoo vy:o ghê dniye. ^{§†42} Yi yéli dyépi knî yi p:uu dnyimo ndiye, yi nuw:o dmi ngmídi ngê dpîmo ya, nipi dnyimo ngêpê, nipi dnyimo kmaapî, Yesu ngê mbîdédi ntee puwâ, wain ntee ye y:ângo, yi kópu yinté u nkwo dnyimo d:uud:uu.

Yesu u yoo ntee dnyimo ya

⁴³ Yesu u dyépi knî y:oo mbwudu yilí dnyimo chap, pi yoo yi nyepényepê u kópu ngê dpîmo pyodopyodo, apu, Kí tpókní y:oo lónté kópu ka d:uud:uu t:oo. ^{§†44} Yélini Yesu ka dnyimo kélímí, yi nuw:o dmi ngmídi ngê dpîmo ya, yi tpile noko dnyimo yémí dé. ^{§†45} Yi tpile kuwa dnyimon:aa yémí dé, pi knî y:oo ye dnyimon:aa pywupwi dé. Yi tpile knî yi pywuu dnyimo a íeíe, yi vy:o pinté knî ye dnyimon:aa yémí. ⁴⁶ Dye ghi yintómu Chóó Lémi u ngomo k:oo nipi dnyimo a wó, yi ngomo k:oo yi ngomo k:oo nté nipi dnyimo pîpî, yi gha dmi

† 2:22 Njon 3:2 †† 2:23 Dpodo 4:27-28; 1 Pita 1:20 ‡ 2:25 Psalm 16:8-11 †† 2:29 1 Kings 2:10; Dpodo 13:36 †† 2:30 Psalm 132:11 ††† 2:31 Psalm 16:10 ††† 2:32 Dpodo 1:4,8; 7:55-56; 1 Pita 3:22

§ 2:34 Psalm 110:1 †† 2:37 Dpodo 16:30-33 ††† 2:39 Epeso 2:12-13,17 †† 2:41 Dpodo 4:4; 5:14 ††† 2:43 Dpodo 5:11-12 †† 2:44 Dpodo 4:32-35

mb:aamb:aa ngê dpîmo ya, dnyimo numo yeedeeyeede, noko dèdnyimo mtíkó, Chóó Lémi dnyimo chaa kîgha. ^{†47} Kuwa tpémi y:oo apu, K:uuchêm u yoo. Dye ghi yintómu nmî Lémi ngê pi dpîmo ngêêpî dé, u ngwo u kwo dnyimo kélîmî, u yoo vy:o dnyimon:aa wowo, u yoo yinté yilî ngê dpîmo pyodopyodo. ^{††}

Pita Njon y:oo kpâlî kpêê u ngwo pyi ngópu

3 Wo yintómu knî yi k:oo Nju tpémi Chóó Lémi u ngomo k:oo dnyimon:aa ngêpê, dini ghi n:ii ngê kâadî t:ono dpîmo wowo, u ngwo dnyimo koko. Wo ngmê ngê Pita pini dê Njon yi ngêpê tédê até yi lee knopwo. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo dpîmo koko, keñe n:ii u pi K:uuchêm u keñe, ² yi keñe nkîgh:ê pi ngmê m:uu ngópu, kpâlî dê kpêê dê. Yi pini dini ghi n:ii ngê mwo a ta, yinté dpîmo ya, kpâlî dê kpêê dê, dèdpîmo m:ii. Dye ghi yintómu yi pini u pyipe knî y:oo dnyimo dnyinédnyinê, yi keñe nkîgh:ê dnyimon:aa yiyé. Yélini ngêpê tédê dnyimo koko, yi kpâlî kpêê ngê ndapî ye dpîmo dmyinê. ^{†3} Dini ghi n:ii ngê yi kpâlî kpêê ngê Pita pini dê Njon m:uu doo, yepê, Ndapî a ka ngma a kê nyoo. ⁴ Até yidpîmo y:enê, Pita ngê kwo, Ngî m:uu nyédi. ⁵ Wod:oo ye até yi vyu wo, apê ngmênê, Tpile a ka ngmê wunê kuwo ngmê. ⁶ Pita ngê kwo, Ndapî a ngópu daa tóó, ngmênê kópuni a mênê a tóó, vyílo nga yinîné kuwo. Kwo, Yesu Kédisu Nasalet pi u pi ngê n:aa ghêêmî kapî ngi. ^{††7} Kwo, Gh:êêdé. Wod:oo u wéni pee kele, ghêêmî kâa. Yi dini ghi ngê yi pini yu nd:oo dê wêdêwêdê ngê pyaa knopwo, mbêka wo, ghêêmî ghê wo, wod:oo doo paa. ⁸ Wod:oo yi pini Pita pini dê Njon yi p:uu kele, Chóó Lémi u ngomo k:oo nipi mê kee dniye. Yi ngomo k:oo doo m:ii, doo mbêka, Chóó Lémi modoo chaa kîgha. ⁹ Pi knî y:oo dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, mya ngópu, apê, Kî kpâlî kpêê. Apê, Dye ghi yintómu K:uuchêm u keñe t:âmo kîdpîmo yââyâ, pi knî ye y:i dpîmo ndapî dmyinê. Apê, Ala ngwo mb:aamb:aa ngê mênê m:ii, Chóó Lémi myeka chaa kîgha. Apê, Kî lónté kópu? Apê, Lukwe u ngwo ngmêdê pyódu?

Pita ngê kpâlî kpêê p:uu kópuni vyu

¹¹ Pita Njon y:oo pini n:ii pyi ngópu, yi pini yi kêlê kele, yi kêê dê mgîmî doo. Chóó Lémi u ngomo dini ghi n:ii ngê dnya a kuwokuwo, ghi ngmê y:i lee dniye, u pi Solomon u ngomo ghi. Yi kêlî ghê pi yintómu a da wo, Noko yepê, Vyuw! Apê, Kî tpódu y:oo kî pini lónté dê pyi ngmê? ¹² Pita ngê yoo dini ghi n:ii ngê módu, yepê, Yisíléli tpémi. Yepê, Lukwe dîy:o nmye liya té? Yepê, Lukwe dîy:o nmye y:enê nyo? Yepê, Daa nyi chóó nyi wêdêwêdê ngê dnye pyi. Yepê, Daa nyi chóó nyi l:êê ghi u dîy:o kî pini dê pyiyé. ¹³ Yepê, Kêle. Yepê, Chóó Lémi ngê yinê dê pyi. Yepê, Nmî yâpwo njini, pini n:ii ka nmî kn:ââ Epîlaham dpîmo a ngêpê, tp:oo Yisak u kwo myedpîmo a ngêpê, Njakóp u kwo myedpîmo a ngêpê, yepê, pini n:ii ka nmî kn:ââ yoo dnyimo a

ngêpê, yepê, yi yâpwo ngê ala pini yinê dê pyi, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, A dpodo pyu Yesu u pi ndîî ngê paa pyaa we. Yepê, Yi pini nmyi mgîmî ngópu, Paléti ka nmyi y:ee ngópu. Yepê, K:omo tpile Paléti ngê u yi doo kwo, Yesu nî pw:ii, yepê, ngmênê nmyi mb:ii ngópu. ^{††14} Yepê, Yesu ngê Chóó Lémi mu ngmîdi u dnye doo nyêm, kópu dono daangmê d:uu ngê, ngmênê u wépi nmyi pwaa ngópu, Paléti ka nmyi vyi ngópu, kwonye, Yesu vya ngi, Mbadapas pw:ii ngi. ¹⁵ Yepê, Mbadapas pi vye pyu, yi pini nmyi pw:ii ngópu, Ghê u Kn:ââ nmyi vya ngópu. Yepê, Nmyi vya ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê mēda pyidu ngê. Yepê, Yi kópu nmî chóó nmî módu. ^{††16} Yepê, Vyílo yi Yesu u wêdêwêdê mbêmê ala kpâlî kpêê dnye pyi. Yepê, Kópuni dmye m:uu ngmê, kópuni nmyi lama a tóó, yepê, yi kópu Yesu u pi ngê dnye d:uu, mu kópu u dîy:o u kwo nye kélîmî mo. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o ala pini nmyi ngópu dê pyiyé. Yepê, Nmyo yintómu kîdmye m:uu ngmê.

¹⁷ Yepê, A tîdê mbwó yoo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi kada pini knî yi k:ii Yesu nmyi vya ngópu, nmyi lama dêpwo ya, Yi pini Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê. ^{††18} Yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê yinté kópu a vyi ngópu, apê, Dîyo Chóó Lémi ngê pi ngmê wa a ngmîdi, yi pini ngê dono wa a pyw:oo. Yepê, Chóó Lémi ngê yi kópu yinté ntiye ngê. ^{†19} Yepê, Nmyi dono a kuwo tóó, Chóó Lémi ka diyé dmyeno, yed:oo nmyi dono yintómu wa chedê, mb:aamb:aa ngê amê pyódu nmyo, Yesu amyedê dy:ââ, pini n:ii nmyi l:êê dîy:o a ngmîdi ngê. ²¹ Yepê, Mbóó p:uu a tóó. Yepê, Kópu yintómu n:ii Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê a vyi tumo dini ghi n:ii ngê wa pyaa dmi, yepê, Yesu dyámê mbêmê u ngwo wa a diyé. ²² Yepê, Mósisî ngê ala kópu a vyu, apê, Nmî Lémi nmî yâpwo ngê ntee a ngmîdi noo, nê ntee pini nmyi vy:o mu wa a pyw:oo, nmye wa a dy:ââ. U dnye ka mb:aamb:aa ngê dmyinê ng:aa. ^{††23} Pini n:ii ngê yi pini u dnye daadî nyêm, yi pini Chóó Lémi ngê u yoo vy:o wa a pw:ii, wamye kpada. ²⁴ Yepê, Pini n:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo a kapî, kn:ââ Samuwel, nkoo nmo, yi komo kapî pyu yintómu nmî dye ghi p:uu dnyimo a danê. ²⁵ Yepê, Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo a vyi tumo, yi kópu nmyi vy:o a pyodopyodo té. Yepê, Dini ghi n:ii ngê Epîlaham pini dê Chóó Lémi a numo kâadî doo, Chóó Lémi ngê Epîlaham ka kwo, Nii nédê pi ngmê ngê dyámê mbêmê pi yintómu wa ngee té. ^{††26} Yepê, Chóó Lémi ngê yi pini wunê ka a dpodo kwólu, nmye mwiyé a dy:ââ ngê, yinê wa ngee nmyo, nmyi l:êê ghi dono knî yi vy:o yinê amyedê y:ee nmyo.

Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Pita pini dê Njon u ngwo kóté kalé dumo

4 Pita pini dê Njon y:oo pi knî ye danêmbum ghêlî k:ii dêpê kélî ngópu, kpêê yiyé pyu yoo, Sadyusi yoo, Chóó Lémi u ngomo y:enê pyu u k:ii y:i u ngwo

† 2:46 Luukî 24:53 †† 2:47 Dpodo 6:7; 11:21,24 † 3:2 Dpodo 14:8 †† 3:6 Dpodo 3:16; 16:18

†† 3:13 Ex 3:6,15; Luukî 23:13-25 ††† 3:15 Dpodo 2:32; 5:30 ††† 3:17 Luukî 23:34; 1 Tim 1:13 § 3:18 Luukî 24:27 †† 3:22 Deut 18:15,18-19 ††† 3:25 Gen 22:18; Nkal 3:8

taa dniye. ²Yi yéli nod:e dniye, Pita pini dê Njon ye, mu kópu u díy:o yi pini dê y:oo pi knî ye dpîmo tpaê, yipu, Yesu kî pwene, kîmêdê pii wo. Sadyusi knî y:oo noko vyi ngópu, apê, Lukwe díy:o kî pini dê y:oo ala kópu a tpaê ngmê, Pi wa pw:onu, amêdê pyidu. Apê, Yinté daa tóó. Yi kópu u l:êê díy:o nod:e dniye. ³Wod:oo yi pini pyile knî ngmî tumo, mbwa k:oo kalê tumo, mu kópu u díy:o apê, Mgîdí wunê ghayghay. Apê, Mâa wanmî kóté kalê té. ¹⁴N:ii knî y:oo Pita u kópu ny:ee ngópu, yi yéli yi vy:o yilí u kwo kélímî mbê wo. Yesu u yoo ndî ngê u ngwo pyodo, mâa yintómu limo yono yono y:a. (5,000) ††

⁵Womumo mw:aandiye Nju tpémi yi kada pini yoo, mâawe ndî yoo, dêêpî pyu yoo Njedusalem mênê wó, kpêê yiyé pyu knî yi kada pini ndî Anas u yoo knî yi k:ii, myenté Kayapas, Njon pini dê Aleksándê mye yi k:ii.

⁷Yi yéli y:oo Yesu u dyépi dê kóté kalê dumo, yepê, Angênté dpî d:uu ngmê? Yepê, Ló wêdêwêdê mbêmê dpî d:uu ngmê? Yepê, N:uu u pi ngê dpî d:uu ngmê? ⁸Wod:oo Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Pita a nt:ee ngê, yepê, A léma, nmî kada pini yoo. ⁹Yepê, U yi nmye a kwo, Nmyi lama yaa we, kpâlî kpêê nanê pyi, kópu mb:aa n:uu ngê u ngwo d:uu, apii? ¹⁰Yepê, Nmyi lama choo ya, Yisîléli tpémi yintómu yi lama myechoo ya, Yesu Kédisu Nasalet pi, pini n:ii kîdosi íedê nmyi t:ee ngópu, Chóó Lémi ngê mēda pyidu ngê, yi pini u wêdêwêdê mbêmê, u pi mbêmê ala kpâlî kpêê nyi pyi. Yepê, Ngî m:uu yó, mb:aamb:aa ngê mēka m:ii.

¹¹Yepê, Vyílo Yesu p:uu ala kópu wunê a d:êê ngópu, apê,

Yi pâani nmyi kéé ngópu,
yi yini pâa pw:eni ngê vyílo mēyi pyodo.

¹²Yepê, Yesu mu ngmîdî nmî mbwámê. Yepê, Dyámê mbêmê pi yilí yi vy:o Chóó Lémi ngê pi mu ngmîdî a ngmîdî ngê, u ntâa yinê wa ngee nmo. †††

¹³Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Pita u kópu dyuu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, ghê dmi yi mênê ghipé wo, apê, Á! Apê, K:omo tpile daa ndiye pyu ndî dê, ng-mênê doo kede knopwo, nmo ka danêmbum mo. U kuwó dini ghi ngê a w:ee ngópu, apê, Kî pini dê Yesu p:uu dpîmo ya. ¹⁴Yed:oo kópu mēdaa vyi ngópu, mu kópu u díy:o Pita pini dê Njon y:oo pini n:ii pyi ngópu, yi pini yi nkîgh:ê m:uu ngópu. ¹⁵Wod:oo yi pini pyile knî kuwa mwiyé mē dy:âa tumo. ¹⁶Noko yepê, Lukwe y:e ngmanmî md:o? Noko yepê, Njedusalem pi yintómu yi lama a tóó, Wu pini dê y:oo mbwudu ngmê chaa ngmê. Noko yepê, Doo u ntâa daanmî vyi, A k:omodanê mo. ¹⁷Noko yepê, Ala kópu ndî ngê kîngê pyódu, mwada y:i kîngê nî. Noko yepê, Wu pini dê ye paa kwódu koo, pi knî ye Yesu u pi mēkîngê vyi ngmê. ¹⁸Wod:oo yi pini pyile knî a dyé tumo, Pita Njon ye yepê, Kî tpódu. Yepê, Yesu u pi ngê pi kudungmê ndiye kalê ngmê. ¹⁹Pita Njon y:oo yepê, Nmyi chóó dpî vyi yó, nmyi dnye dmi ayiny:oo nyêm, ó Chóó Lémi u dnye ayiny:oo nyêm. ²⁰Yepê, Kópuni nyinê m:uu too, kópuni

† 4:3 Dpodo 5:18 †† 4:4 Dpodo 2:41; 5:14 ‡ 4:7 Mát 10:19-20 †† 4:10 Dpodo 3:6, 13-16 †† 4:11 1 Pita 2:4, 7 ††† 4:12 Njon 14:6 ††† 4:15 Njon 11:47 § 4:17 Dpodo 5:28-29, 40

nyinê ny:ee too, pi knî ye vyílo y:ee tpaê té, ye danêmbum daanyi yé. ²¹Nju tpémi yi kada pini knî y:oo d:ud:umbiy:e ye kwódu ngópu, yed:oo mē kalê tumo. Doo u ntâa daapê kpada dumo, mu kópu u díy:o pi yilí yintómu yi lama doo ya, Kî tpódu y:oo kpâlî kpêê y:oo pyi ngmê, Chóó Lémi u ngwo dnye chaa kîgha. ²²Yi kpâlî kpêê mâawe ndî, u m:âa podo y:a ka mē mbêpê wo.

Yesu u yoo Chóó Lémi ka u ngwo dnye ngêpê

²³Pita Njon kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê kalê dumo, Yesu u yoo vy:o mē diyé knopwo, Nju tpémi yi kada pini knî y:oo kópuni ye vyi ngópu, yi kópu Yesu u yoo knî ye mîmî vyi ngópu. ²⁴Yi yéli y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo Chóó Lémi ka dnye ngêpê, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Mbóó dyámê nti nyi l:âmo too, tpileni y:i a pyede m:ii l:âmo too. ²⁵Kwo, Nmî kn:âa Dépidi m:uu doo a dpodo, íyóó Ngê Dmi ngê yinê a ngópu, ala kópu u ngwo a d:êê ngê, apê,

Kn:aa dyámê tpémi lukwe díy:o Chóó Lémi ka a nod:enod:e nyédi?

A Lémi u pwele lukwe díy:o a châpwo ngópu?
Dpî dêê dmi. ††

²⁶Dyámê u kada pini yoo nipi dpo wó,
u yi y:e a kwo yédi,

Chóó Lémi p:uu nmî l:êê,
pini n:ii a ngmîdî ngê, p:uu myenmî l:êê.

²⁷Kwo, Yi kópu ndêndê ngê pyodo, dini ghi n:ii ngê Helodi pini dê Pontiyas Paléti y:oo a kâadî ngópu, Yisîléli tpémi kn:aa dyámê tpémi mye yi k:ii myedê kâadî ngópu, Yesu u ngwo mb:ii ngópu. Kwo, K:omo tpile nyinê ngmîdî ngê, m:uu doo dpodo, kn:aa pini p:uu dêpwo dpodo, ngmênê mye mb:ii ngópu. ²⁸Kwo, Yi kópu d:uu ngópu, mu kópu u díy:o wunê nyinê vyu, anye, Yi kópu díyo wa pyódu. ²⁹Kwo, K:omo tpile kada pini knî y:oo nmo dê kwódu ngmê, nkîngê nmî mênê a ngini, a ngee nmédi, ngópu dyuu pi knî ye anmîn:aa tpaê. ³⁰Kwo, Ngwêdêwêdê mbêmê pi yilí dpî pyi ngi, dpî ngee nmédi, yed:oo nmodo pyu mb:aa Yesu u pi ngê mbwudu yilí anmî chap.

³¹Dini ghi n:ii ngê ngêpê a kélî ngópu, kwéli dnye ngêpê, yi ghi doo ghêdê. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yi gha dmi a nt:ee ngê, yed:oo dêdnyimo nkîngê, Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye mēdnyimon:aa tpaê.

Yesu u yoo y:oo yi tpile noko u ngwo dnyimo yêêpî

³²Yesu ka yélini dnyimo ng:aa, yi gha dmi mu ngmîdî, yi nuw:o dmi mu ngmîdî. Pi ngê daa vyu, Ala a mo a tpile, ngmênê tpileni yilí yi ngópu dpîmo ya, noko dnyimo yêêpî. ³³Yesu u dyépi knî y:oo pi knî ye dnyimon:aa tpaê, yipu, Ndêndê ngê Yesu ka a pii wo, nmî chóó nmî ngwolo knî y:oo nmî módu. Chóó Lémi ngê dpîmo wêdêwêdê kîgha dé, mbwudu yilí u ngwo dnyimo chap. ³⁴Yesu u yoo vy:o pinté dêpwo kwo, mu

†† 4:25 Psalm 2:1-2 ††† 4:27 Luukî 23:7-11 §† 4:28 Dpodo 2:23 §†† 4:29 Epeso 6:19 †† 4:32 Dpodo 2:44

kópu u díy:o yélini yoo yi chóó yi tēpē ghi dnyimo ya, ó yi ngomo dnyimo kwo, kuwa tpémi y:oo yi tpile yilí ye dnyimo pywupwi dé. ^{†35} Yélini kní y:oo ndapí yinté dnyimo kmênēkmênē, yi ndapí dyépi kní ye dnyimo yémí, yi ndapí p:uu nipi mēdnyimo kmaapí. ³⁶ Lipi u tii íédē pini ngmē ngē yinté kópu ngmē d:uu ngē, u pi Njósép. Yi pini Saipídís pyodo. Dyépi kní y:oo yi pini u pi ntaa ngópu, apē, Mbanapas (u nt:u kópu, dēêpí pyu mb:aa). ^{††37} Yi pini ka kn:aa pini ngmē ngē u tēpē ghi pwila ngē, wod:oo Mbanapas ngē yi ndapí dyépi kní ye a núwo, ye mí y:àngo.

Ananayas cha dyépi kní ye u ngwo my:aayede mbē knopwo

5 Pi ngmē u pi Ananayas, u kpām u pi Sapada. Yi tēpē ghi kn:aa pini ngmē ka y:ee ngópu, ye pwila ngē. ² U kpām k:ii ndapí kní ngmē mgípa kalē ngópu, Ananayas ngē woni kní dyépi kní ye núw:o too, ye mí y:ee too, yepē, Ala a tēpē ghi u pywuu. ^{†3} Pita ngē kwo, Ananayas. Kwo, Lukwe díy:o Setan ngē nga dē nt:ono, nga yinē dē vyi, Chóó Lémi u Ghē Dmi u ngwo chi dóó. Kwo, Lukwe díy:o hēpē ghi u pywuu kní m:uu chi mgípa kwolo. ^{††4} Kwo, Tēpē ghi h́yóó h́pē ghi, u pywuu nyinē ngópu, ndapí mye napí. Kwo, Dini ghi n:ii ngē ndapí kní ngmē muchi mgípa kwolo, lukwe díy:o nmo chi vyi, Ala a tēpē ghi u pywuu d:ud:umbiy:e. Kwo, Daa nmo nye k:omodanē, ngmēnē Chóó Lémi ka nye k:omodanē. ⁵ Dini ghi n:ii ngē Ananayas ngē yi kópu nyongo, wod:oo a vyóó wo, yed:oo y:i pwene. Noko yepē, K:omo tpile Ananayas ngē tumu kópu yi d:uu, ngmēnē nmí Lémi ngē da m:uu. Noko yepē, Pi ngē dono kópu kíngmē d:uu. Pi kní y:oo dini ghi n:ii ngē ny:ee ngópu, nkíngē mbē dniye. ⁶ Pi mgēmí yoo ngma a loo, ntóó mí kwede ngópu, dnyinē ngópu, mí kmēnē ngópu.

⁷ Kââdí liy:aa pyile mí loo, Ananayas u kpām yi ngomo k:oo u nkwo ta. U lama dêpwo ya, Moo kēdē pw:onu. ⁸ Pita ngē kwo, Mumdo, kwo, tēpē ghini dpí y:ee ngópu, ala d:ud:umbiy:e u pywuu? Yi pyópu ngē kwo, Nyââ, kwo, ye d:ud:umbiy:e yi tēpē ghi u pywuu. ⁹ Pita ngē kwo, Lukwe díy:o moo k:ii nmí Lémi u Ghē Dmi dpí dóó ngmē? Kwo, Wunē u Ghē Dmi ngē até da pywálí dp:o. Kwo, Pini n:ii kní y:oo moo dē kmēnē ngmē keñe t:âmo ngee wee, h́óó mye kmēnēkmēnē ngmē. ^{††10} Wod:oo yi pyópu y:i myedē vyóó wo, mye pwene. Pi mgēmí yoo a lee dniye, ntóó yi m:uu ngópu, apē, Atémya pw:onu. Wod:oo mye dnyinē ngópu, u moo u nkígh:ê mí kmēnē ngópu. ¹¹ Yesu u yoo yintómu kní y:oo dini ghi n:ii ngē ny:ee ngópu, nkíngē mbē dniye, pi woni kní y:oo myeyi ny:ee ngópu, mye nkíngē mbē dniye, nkíngē ngē y:ay:a pwiyé dniye.

Dyépi kní y:oo pwopwokopwe yilí u ngwo dnyimo pyipyi

¹² Dyépi kní y:oo pi kní yi ngópu mbwudu yilí dnyimo chap. Chóó Lémi u ngomo mbwa kalē ngmē k:oo, ngomo ghi ngmēdoo ya, u pi Solomon u ngomo ghi. Yesu u yoo yintómu yi ngomo ghi k:oo nipi dnyimon:aa a wó. ^{††13} K:omo tpile kuwa tpémi y:oo Yesu u yoo dnyimo chaa kígha dé, noko yipu, K:uuchēm u yoo, ngmēnē ye dnyimo nkíngē, yi ngomo ghi k:oo dēdnyimo koko, yi vy:o dēdnyimon:aa wowo, apu, Ngmanmí pw:onu. ¹⁴ Ngmēnē woni yoo, dini ghi n:ii ngē Yesu ka ndēndē ngē kélímí mbē dniye, u yoo vy:o u ngwo ghē dniye, Yesu u yoo ndíi ngē u ngwo dpímo pyodopyodo.

¹⁵ Dyépi kní y:oo kópuni dnyimo d:uud:uu dé, yi kópu kní yi l:êê díy:o pi kní y:oo mbii pyu yoo dnyimo dnyinēdnyinē dé, maa p:uu yi ngmítédmi yedē dnyimon:aa yiyé dé, apu, Pita dini ghi n:ii ngē pēdē lee we, u kââ mbii pyu kní yi pwo paan:aa kéé ngē, u ngwo paa pyiyé dniye. ¹⁶ Njedusalem u nkígh:ê p:aani n:ii dnye ya, yi p:aani tpémi y:oo yi mbii pyu yoo Njedusalem dnyimo a h́eñe dé. N:ii dé y:e yi kmēna dnye kwo, Njedusalem myednyimo a h́eñe dé. Dyépi kní y:oo yi yélini yintómu dnyimo pyipyi dé. ^{††}

Dyépi yoo u ngwo kpaka tumo

¹⁷ Yi dini ghi ngē kpēê yiyé pyu kní yi kada pini ndíi, u pyipe yoo Sadyusi yoo yi k:ii Yesu u dyépi kní ye h́:ee kaa ngópu. ^{††18} Wod:oo Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo dy:ââ tumo, yi yélini y:oo dyépi yoo mínē mgímí tumo, núw:o tumo, mbwa k:oo mí kalē tumo. ¹⁹ Yi mgídí ngē, Chóó Lémi u enjel ngmē ngē mbwa keñe ye kpēmí ngē, dyépi yoo kuwa pw:ii too, yepē, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalē ngmē k:oo dmyinē lēpí, pi kní ye ghē kamí dmi p:uu dmyinēn:aa danē. ^{††21} Dyépi kní y:oo u dnye ny:ee ngópu, yi wa wo, wod:oo Chóó Lémi u ngomo mbwa kalē ngmē k:oo kee dniye, pi kní ye ghē kamí dmi p:uu dnyen:aa danēmbum.

U kuwó dini ghi ngē kpēê yiyé pyu yoo yi kada pini u pyipe kní yi k:ii Nju tpémi yi kada pini yintómu a danē ngópu, pi kní ngmē dy:ââ ngópu, yepē, Yesu u yoo mbwa k:oo nye pw:ii tóó, nmo a núw:o tóó. ²² Yi yélini ghi n:ii ngē taa dniye, mbwa yi kpēmí ngópu, apē, Pi u chii daa kwo. Wod:oo mē diyé dniye, Nju tpémi yi kada pini kní ye mdoo núw:o ngópu, yepē, Dini ghi n:ii ngē mbwa chedē dpí taa dmi, keñe kuwo ngmē dpí m:uu, d:ê, Mbwa t:âât:ââ pyu dē mu kwo mo. Yepē, Mbwa keñe dini ghi n:ii ngē dpí kpēmí, mbwa k:oo pi dp:oo módu. ²⁴ Chóó Lémi u ngomo y:enē pyu, kpēê yiyé pyu yoo yi k:ii yi kópu dēpē w:ee ngópu, noko yepē, Lukwe ngē dē pw:ii té? Noko yepē, Díyo lukwe nmo angmē pyódu? ²⁵ Pi ye ngma até yedē loo, yepē, A léma. Yepē, Pini n:ii yoo mbwa k:oo munmyi km:êê t:oo, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalē ngmē k:oo mēmínē wee, pi kní ye mínē dēêpí té. ²⁶ Wod:oo Chóó

† 4:34 Dpodo 2:45 †† 4:36 Dpodo 11:22-26; 13:2-3 † 5:2 Dpodo 4:34-35 †† 5:3 Njon 13:2; 1 Kódin 12:8 †† 5:9 1 Kódin 10:9; 12:8

††† 5:12 Dpodo 2:43; 14:3 ††† 5:16 Mak 6:56; Dpodo 19:11-12 § 5:17 Dpodo 4:1-3,6 §† 5:19-20 Dpodo 12:7-10

Lémi u ngomo y:enê pyu u lede knî yi k:ii lee dniye, dyépi yoo mē nya tumo. Daa gheteghete ngē nya tumo, mu kópu u dīy:o nkīngē mbē dniye, apē, Pi knî y:oo chēêpî ngē wa vya nmo.

²⁷ Dyépi yoo Nju tpémi yi kada pini knî ye nūw:o tumo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngē yepê, Kî tpókknî. ²⁸ Yepê, Yesu u pi tpapê nmye munmî kwódu ngē, ngmênê Njedusalem wope wope u pi yi nuwo kídmye kalê ngmê. Yepê, Pi knî ye nmye tpapê ngópu, yenmyimo, Nmî kada pini yoo kn:ââ dé, Yesu y:oo vya ngópu. ¹²⁹ Pita u pyipe knî yi k:ii kada pini knî ye yepê, Daa yoo yi dnye dmi yinmo nyêm, ngmênê Chóó Lémi u dnye vyílo yinmo nyêm. ³⁰ Yepê, K:omo tpile Yesu nmyi vya ngópu, kídosi ñedê nmyi t:ee ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngē mēdê pyidu ngē, yâpwoni ka nmî kn:ââ yoo dnyimo a ngêpê, yi yâpwo ngē mēdê pyidu ngē. ³¹ Yepê, Chóó Lémi ngē Yesu dini ghi n:ii ngē a pyidu ngē, u che p:ââ pee ngē pyódu ngē, nmî kada kââ, nmî mbwámê ngē pyódu ngē. Yepê, Yisíléli tpémi yi maa yinê a yó, u yi u ngwo a kwo, Yi dono mwiyé kéé téne, ala máádi u ngwo pēdê kalê y:e, Chóó Lémi yi dono p:uu mēdaapíchoo nuw:o. ³² Yepê, Yi kópu yilí ndēndē ngē nmî chóó kīnmî módu. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngē Yesu myewunê kēmakēma, mu kópu u dīy:o daa Yisíléli tpémi yintómu ye Chóó Lémi ngē u Ghê Dmi a dy:ââ ngē, ngmênê Yesu u yoo mu ngmidi u Ghê Dmi ye a dy:ââ ngē, yélini y:oo Chóó Lémi u dnye a nyémî ngmê. †

³³ Dini ghi n:ii ngē Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Pita u kópu ny:ee ngópu, dyépi knî ye nod:e dniye, u yi y:e doo kwo, Nmî vya té. ³⁴ Ngmênê pi yi vy:o ngmê ghēêdî wo, u pi Nkamaliyel. Yi pini Pádisi yoo yi vy:o pini ngmê, pi knî ye Chóó Lémi u dēêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngē dpímo tpapê, pi knî y:oo u nkwo dnyimo cháâchââ. Yi pini ngē Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu knî ye yepê, Yesu u dyépi yoo mwiyé mē pw:ii tóó. Wod:oo kuwa pw:ii tumo. ³⁵ U kuwó dini ghi ngē Nkamaliyel ngē kada pini knî ye yepê, Yisíléli tpémi. Yepê, Kî tpókknî ghêlî k:ii nangê vya té. ³⁶ Yepê, M:ââ pyolo y:a d:uu lê, pi ngmê ngē u pi ndī ngē chóó doo pyépi, yi pini u pi Táyódas. Yepê, K:omo tpile pi podo yono y:a yi Táyódas dnye yâmuyâmu, dini ghi n:ii ngē yi pini mî vya ngópu, u yoo mbêpê wo, yi kópu dmi machedê ngē pyodo. ³⁷ Yepê, Myenté, yepê, u kuwó dini ghi ngē, pi u kpââ u dye ghi ngē, pi ngmê ngē u yoo myedê danê ngē, u pi Njudas, Nkálili pi. Yepê, Yi pini dini ghi n:ii ngē vya ngópu, u yoo mye mbêpê wo. ³⁸ Nkamaliyel ngē yepê, Yesu ngē u yoo myedê danê ngē, mye pwene, u yoo wamyé mbêpê dmi. Yepê, Chóó Lémi ngē daadî ngēêpî dé, ye yi kópu dmi machedê ngē wa pyódu. Yepê, Ngmênê Chóó Lémi ngē adî ngēêpî dé, ye doo u ntââ yi kópu dmi daanmyi chedê ngmê. Yepê, Nmyi lama daa tóó, Kî tpókknî n:uu p:uu a dpodo té. Yepê, Doo u ntââ daanmyi vya t:oo. Yepê, Chóó Lémi p:uu kídmyemê d:uu.

† 5:28 Dpodo 4:18-19; Mát 27:25 †† 5:31 Epeso 1:20; Hipîlu 12:2 ‡ 5:32 Dpodo 1:8

⁴⁰ Kada pini knî y:oo Nkamaliyel u dnye ny:ee ngópu, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo dy:ââ tumo, yepê, Yesu u dyépi yoo nya tóó, al:ii a nūw:o tóó, yedê dmi ngē dpî kpaka tóó. Wod:oo nūw:o tumo, mî kpaka tumo. U kuwó dini ghi ngē kada pini knî y:oo Yesu u dyépi knî ye yepê, Yesu u pi ngē ndiye ngē kēê namungê t:oo. Wod:oo dy:ââ tumo. ⁴¹ Yesu u dyépi yoo yi lama ala kópu yi yaa wo, Chóó Lémi ngē yinê da vyi, apu, Kî a yoo mb:aamb:aa. Apu, K:omo tpile wa kpaka t:oo, ngmênê Yesu u dpodo daawa kalê ngmê. Yi kópu u l:êê dīy:o yi gha dmi mb:aamb:aa ngē pyodo. ⁴² Dye ghi yintómu dyépi yoo pi knî ye dnyimon:aa dēêpî, Chóó Lémi u ngomo k:oo, ó p:o p:o. Pi knî ye Yesu p:uu kópu mb:aa y:i ye dnyimon:aa tpapê dé, pini n:ii Chóó Lémi ngē a ngmidi ngē, yi pini p:uu dnyimon:aa danêmbum. ††

Ndapî yêêpî pyu pyudu yi danêmbum

6 Dyépi yoo Yesu p:uu yélini ye dnyimon:aa danêmbum, woni knî Yesu ka kēlímî mbē dniye. Yi yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Yesu u yoo yinté ndī ngē doo pyodopyodo. Yesu u yoo vy:o woni knî Kídiki dnye ngē dnyimo mbumu, woni knî Nju dnye ngē dnyimo mbumu. Yi yélini yi kēlî dīdīpwódu ngmê ghê wo, mu kópu u dīy:o n:ii dé Kídiki dnye ngē dnyimo mbumu, yi yélini y:oo woni knî ye yepê, Lukwe dīy:o nmyi kuknwe yoo mb:aamb:aa ngē nmyinê wopwe t:oo, ngmênê nmî kuknwe yoo dnyinté nmyinê wopwe t:oo? ² Yi kópu u l:êê dīy:o dyépi knî y:oo Yesu u yoo yintómu nipi a danê ngópu, yepê, Doo u ntââ pi knî ye Chóó Lémi u kópu tpapê daanmî yé, doo u ntââ ndapî nmî chóó kuknwe knî ye daanmî yêêpî. ³ Yepê, Nmî tīdê mbwó yoo. Yepê, Nmyi vy:o pi pyudu a pyw:ee yó, n:ii dé Chóó Lémi u Ghê Dmi ngē da nt:ee té, n:ii dé yi nuw:o mbêmê a nuw:o té. Yepê, Yi yélini ndapî yêêpî u kada pini ngē anmî pyódu té. ⁴ Yepê, U kuwó dini ghi ngē nmî chóó dpodo mu ngmidi ayinmî dódó, Chóó Lémi ka ngêpê, pi knî ye u kópu dyuu tpapê. ⁵ Yesu u yoo y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngē ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngē pyodo, wod:oo pi pyudu a pyw:ee ngópu, Stipen ngmê, pini n:ii Yesu ka dpodom-biy:e dpímo kēlímî, pini n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi ngē myedê nt:ee ngē, Pilipi myomo, Pídokodos pyolo, Nikano podo, Timon limo, Pamenas wono, Nikólas pii, Antiyóka pi, pini n:ii Nju pi ngē chóó mî pyodo. ⁶ Yesu u yoo y:oo yi pini pyudu knî dyépi knî ye a nūw:o tumo, dyépi knî y:oo yi kēê dmi yi mbêmê yé tumo, Chóó Lémi ka dnye ngêpê, yi dpodo u kada pini ngē u ngwo pyódu tumo. ⁷ U kuwó dini ghi ngē yélini Chóó Lémi u kópu ka dnye kēlímî, Njedusalem, yi yélini doo kaakaa, ndī ngē doo pyodopyodo. Kpêê yiyé pyu yilí yi kópu ka mye kēlímî mbē dniye, Yesu u yoo vy:o mye ghê dniye. §

†† 5:40 Dpodo 4:18 †† 5:41 Mát 5:10-12; 1 Pita 4:13 ††† 5:42 Dpodo 17:3 ††† 6:6 Dpodo 13:3 § 6:7 Dpodo 16:5

Stipen u ngwo mgîmî ngópu

⁸ Chóó Lémi ngê Stipen mb:aamb:aa ngê doo a ngêêpî, u wêdêwêdê ndîi ngê pyódu ngê, pi knî yi vy: mbwudu yilî dpîmo chap. ⁹ Ngmênê Nju tpémi yoo ngmê u kwo dnye kwopwepe, yi yéli yi pi dmi, Lipîtini. Woni yoo Sadéni a ndê dniye, woni yoo Aleksándîdiya a ndê dniye. Nju pi knî ngmê yi vy:o ghê dniye, woni yoo Silisiya a ndê dniye, woni yoo Esiya a ndê dniye. Yi yéli yintómu Stipen ka dnye kwopwepe. ¹⁰ Ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Stipen ka nuw:o mb:aa y:ângo, wod:oo kwopwepe têtê Stipen mbodo mudu y:i yaa wo, yi yéli dêê dniye, Stipen dêpê vy:oo ngópu. ¹¹ Yi kópu u l:êê dîy:o pi ngmê knî ye ndapî y:ee ngópu, wod:oo yi yéli y:oo ala kópu k:omo ngê vyi ngópu, Nju tpémi ye yepê, Stipen ngê dono kópu knî ngmê kêtê vyi, Chóó Lémi pini dê Mósisi yi p:uu. ¹² Yi kópu u mdoo dini ghi n:ii ngê a núw:o ngópu, yi kópu ngê Nju tpémi yi kada pini yoo yi némi dmi dyênê ngê, dêêpî pyu yoo yi némi dmi mye dyênê ngê, yoo yi némi dmi mye dyênê ngê, wod:oo Stipen ka lee dniye, mgîmî ngópu, Nju tpémi yi kada pini yintómu a danê ngópu, Stipen a ngî ngópu, yi ngîma mî kaa ngópu. ¹³ N:ii dé y:oo Stipen yipe ngópu, Yi yéli kótê têtê mye-da núw:o tumo, yi yéli y:oo yepê, Kî pini ngê Chóó Lémi u ngomo p:uu dono kópu yilî ka a tpaê ngê, dêêpî kópuni Mósisi ngê a d:êê too, yi dêêpî kópu knî yi p:uu dono kópu yilî myeka a tpaê ngê. ¹⁴ Yepê, Ala kópu nmî ngêêdî kî vyi, Yesu Nasalet pi ngê Chóó Lémi u ngomo wa a vy:oo, l:emi ghi n:ii Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye y:ee too, yi l:emi ghi wa ngmêê té. ¹⁵ Pi yilî yintómu y:oo Stipen dnye y:enê, apê, Kî pini kwodo ng:oo dmi kêtê tpâlî, ka dnyednye. Enjel kwodo ng:oo dmi ntee, Stipen kwodo ng:oo dmi yinté mye pyodo.

Stipen Epîlaham p:uu u ngwo ye doo danêmbum

7 Kpêê yiyé pyu knî yi kada pini ngê Stipen ka kwo, Kópuni dê vyi ngmê, yi kópu mumdoo ndê kópu? ² Stipen ngê yepê, A léma, a mbwó yoo. Yepê, A ka a ng:aa mbê dmyeno. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ Epîlaham Mbápilon Wee u kwo doo a ya, Chóó Lémi ngê chóochóó u kwo a kêma ngê, pini n:ii yâpwo, u pi ndîi. Yepê, Chóó Lémi ngê kwo, Nyoo a kuwo ngi, nyámê pee myedê kuwo ngi. ³ Kwo, Kn:aa dyámê pee p:uu chi lèpî, ghi n:ii nga nîmo kêmakêma, y:i dpî lili. ⁴ Yepê, Wod:oo Epîlaham ngê Mbápilon wee a kuwo ngê, Halan loo, y:i doon:aa ya. Yepê, Epîlaham u mî dini ghi n:ii ngê pwene, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê ala dyámê pee p:uu u ngwo mêda núwo, awêde kwéli nmo pyede. ⁵ Yepê, Yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê Epîlaham ka têtê ghi daangmê y:ângo, têtê ghi tp:oo u kwo myedaa y:ângo, ngmênê Chóó Lémi ngê Epîlaham ka ndêndê ngê a vyi, kwo, Mu dini ghi ngê ala dyámê pee nga wanê kê, mwada dini ghi ngê ala dyámê pee nyoo knî yi têtê ghi ngê amyedîn:aa ya.

Yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Epîlaham ka yi kópu ndêndê ngê vyi, yi ngwo Epîlaham tp:oo dêpwo ya. ⁶ Yepê, Ngmênê Chóó Lémi ngê Epîlaham ka kwo, Nyoo dini ghi n:ii ngê wamî ch:aa, kn:aa dyámê pee mbêmbê adnyin:aa ya, wop adnyin:aa dpodo, pi knî y:oo y:i adnyin:aa kpakakpaka dé, dono ngê adnyin:aa ya, m:ââ podo yono y:a. ⁷ Kwo, Ngmênê u kuwó dini ghi ngê yélini yi p:uu wop adnyin:aa dpodo, yi yéli wanî kpada, nyoo yi vy:o wanê pw:ii, ala dyámê pee mbêmbê wanê núw:o té, al:ii a ka adnyin:aa kpêê yiyé, a ka amyednyin:aa a ngêpê. ⁸ Stipen ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Epîlaham ka yi kópu a vyi, u kuwó dini ghi ngê a numo kâadî doo, kwo, Awêde dî ngmîdi ngi, nyoo ka mb:aamb:aa ngê amy:aa a vyiwo. Kwo, A l:ii m:uu alanté dpî ténî, mî njini too dpî chepwe, myenté nyoo vy:o mââ yintómu knî yi p:uu a l:ii yinté my:oon:aa kaa we. Kwo, Pini n:ii p:uu a l:ii adî ya, yini ka ana a vyiwo. Stipen ngê yepê, U kuwó dini ghi ngê Epîlaham tp:oo Yisak ta, wo wáali mî loo, Epîlaham ngê Chóó Lémi u l:ii tp:oo p:uu u ngwo t:ângo. Yepê, Myenté, yepê, Yisak mye tpaê wo, tp:oo Njakóp p:uu Chóó Lémi u l:ii mye t:ângo. Yepê, U kuwó dini ghi ngê Njakóp myimî tpaê wo, Chóó Lémi u l:ii tp:oo y:a mē miyó knî yi p:uu mye t:ângo. ⁹

Stipen Njakóp tp:oo y:a mē miyó yi p:uu u ngwo ye doo danêmbum

⁹ Yepê, Njakóp tp:oo knî y:oo yi mbwó Njósép ka á:ee kaa ngópu, wod:oo mgîmî ngópu, kn:aa pini knî ye y:ee ngópu. Yepê, Yi yéli y:oo Njósép u mbwó knî ye pwila ngópu, Yichip núw:o ngópu, pi ngmê ngê ye pwila ngê, yi pini p:uu wop doon:aa dpodo. ¹⁰ Yepê, Ngmênê Chóó Lémi ngê Njósép y:i doo a ngêêpî, k:omo tpile dono kópu yilî u ngwo pyodo, ngmênê Chóó Lémi ngê yi dono chedê too. Yepê, Chóó Lémi ngê Njósép u nuw:o ndîi ngê pyódu ngê, Yichip tpémi yi king Pééló ka pi mb:aa ngê pyódu ngê, wod:oo Pééló ngê Njósép u che p:ââ pee ngê pyódu ngê. ¹¹ Yepê, Yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê Njósép myedê ngópu, u lama kwólu, kwo, Mu dini ghi ngê kâadî ndîi angmê kee, Yichip tpémi Kenan tpémi yi nté wa chedê. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o Njósép ngê witi a danê ngê, king u ngomo knî yi k:oo doo a ghada. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kâadî ndîi kee wo, Yichip tpémi Kenan tpémi yi nté chedê ngê, yi yéli y:oo dómudómu a pyw:ee ngópu. Yepê, Doo u ntââ nmî kn:ââ knî y:oo nté daapêdê pyw:ee ngópu, ngmênê Yichip tpémi y:oo Njósép ka witi dnyimon:aa pywupwi. Yepê, Njósép u mî Njakóp ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê nyongo, tp:oo yoo Yichip dy:ââ too, Njósép ka dnyen:aa witi pywupwi, ngmênê daa mya ngópu, yi lama dêpwo ya, Kî nmî mbwó. Yepê, U kuwó dini ghi ngê Kenan mē diyé dniye. ¹³ Yepê, Witi dini ghi n:ii ngê kmaapî ngê mî chedê ngópu, yi mî ngê Yichip mē dy:ââ too. Yepê, Yi dini ghi ngê Njósép ngê u mbwó knî ye yepê, A mbwó

† 6:10 Luukî 21:15 †† 6:11 Mát 26:59-61 ‡ 7:2 Gen 11:31-12:7

†† 7:5 Gen 17:8 ††† 7:6 Gen 15:13-14; Ex 3:12 †††† 7:8 Gen 17:9-14; 21:4 ††††† 7:9 Gen 37:11,28; 39:21-23 § 7:10 Gen 41:37-44 §† 7:11-12 Gen 42:1-5

yoo, ala nê. Stipen ngê yepê, Yi ngwo Pééló u lama yaa wo, apê, Njósép u mî mupwoknî Kenan wunê dómudó-mu té. ^{†14} Yepê, Wod:oo Njósép ngê u mbwó knî ye yepê, M:aa nya yó, nmyi kpâm gheegheema mye nya tóó, al:ii a pwiyé dmyeno. Yepê, Wod:oo Njakóp mupwoknî káámi knî r:ee mi knî Yichip lee dniye, yintómu pyudu y:a mê limi. Dye ghi daadî y:i dnyen:aa ya, y:i myemî pw:oo dniye. ^{††16} Yepê, Njakóp mupwo Njósép yi ntóó dê Sekem mî kmênê dumo, Epilaham kwéli kmênê ngópu. Yepê, Wunê yi têpê ghi Epilaham ngê Hamó u yoo knî ye pwila ngê. †

Stipen Mósisi p:uu u ngwo ye doo danêmbum

¹⁷ Stipen ngê kada pini knî ye yepê, Nmî kn:ââ yoo m:ââ yilí Yichip dnya a ya, yilí ngê y:i a pyodo. Yepê, U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê apê, Epilaham ka wunê kópuni nê vyyu, yi kópu daa kêmakêma n:aa d:uud:uu. ^{††18} Yepê, Yi dini ghi ngê kn:aa king m:uu yaa wo, yi king u lama Njósép u pi dêpwo ya. ¹⁹ Yepê, Yi king ngê nmî kn:ââ yoo wop dpodo kalê too, yi dpodo têtê myednye kpakakpaka dé. Yepê, U kuwó dini ghi ngê Yichip tpémi y:oo nmî kn:ââ yoo yi tp:ee mââ tpómuni dnyimo vyee dé, pye paa dnyimo kéké dé. ^{††20} Yepê, Yi dini ghi ngê Mósisi mye ta, k:uuchêm u tp:ee, d:ââ pyile u pye ngê ngomo k:oo doo w:êêw:êê. ^{††21} Yepê, U kuwó dini ghi ngê Pééló tp:oo módó ngê yinê a nmyââ, chóó tp:oo ngê pyódu ngê. ²² Yepê, Yichip tpémi y:oo yi chóó yi kópu yilí Mósisi u lama kalê ngópu, mââwe ndî ngê pyodo, u nuw:o ndî ngê mye pyodo, kópu ndî yilí dpîmo d:uud:uu. ²³ Yepê, Dini ghi n:ii ngê Mósisi u m:ââ podo y:a ngê doo ya, apê, A yoo Yisiléli tpémi ngîn:uu m:uu té. ^{††24} Yepê, Ye y:i n:ee, apê, Yi dpodo têtê Yichip pi ngmê ngê Yisiléli pi ngmêmî vyee. Yepê, Wod:oo Mósisi ngê Yisiléli pi ngópu, ntââ Yichip pi ngê a vy:ungo, u nkwo vyâ. ²⁵ Yepê, Mósisi ngê u gha vy:o apê, Yisiléli tpémi y:oo wa a w:ee ngmê, Chóó Lémi ngê wa ngee nê, Yichip u mênê wanî pw:ii té, ngmênê Yisiléli tpémi y:oo dêpê w:ee ngópu, Kí nmî dyédyé pyu. ²⁶ Yepê, Womumu Mósisi ngê Yisiléli pi miyó módu, apê, Mu l:êê mo. Apê, Nî dyé dê, nê kâadî dê. Yepê, Wod:oo Mósisi ngê yepê, Kí tpódu, dpî mbwémi, lukwe dîy:o dpo l:êê mo? ²⁷ Yepê, Ngmênê n:ii ngê woni doo vyee, Mósisi dny:ii dyíngo, kwo, N:uu ngê nmî kada pini ngê pyódu nyoo, nanê nga vyyu, Anyi kóté kîgha nmo? ²⁸ Kwo, Ma Yichip pi ntee nyi vy:a, lukwe yinté am:ii vya nê? ²⁹ Yepê, Yi kópu Mósisi ngê dini ghi n:ii ngê nyongo, Yichip tpémi ye nkîngê mbê wo, wod:oo mbêpê wo, Yichip Wee a kuwo ngê, Midiyên Wee u kwo loo, y:i mî yéé wo, tp:ee y:i miyó mî tpyó. ³⁰ Yepê, M:ââ podo y:a mî loo, u kuwó dini ghi ngê Mósisi ka enjel ngmê ta. Yepê, Mósisi ngê daa pi ntee tpile yi módu, ngmênê yi vyyu wo, apê, Yi tp:oo ndê ngê ngmêmî pîpî, ngmênê chedê ngê daa pyodopyodo. Yepê, Pi kwéli dêpwo ya, mbu ndî vyyuwo Sainay, Mó-

sisi ngê yi yini tp:oo p:uu ndê y:i mî módu. ^{§31} Yepê, Mósisi ngê yi kópu yi módu, apê, E! Kí lónté tpile? Apê, Ngîn:uu m:uu, wod:oo u nkîgh:ê chono loo. ³² Yepê, Nmî Lémi ndî y:i u kwo a mbwolo, kwo, Nî ng:ââ knî yi yâpwo, Epilaham u yâpwo, tp:oo Yisak mupwo Njakóp yi yâpwo. Yepê, Mósisi nkîngê mbê wo, u yi u ngwo dêpwo kwo, Yi ghi m:aa m:uu. ³³ Yepê, Nmî Lémi ndî ngê kwo, Nyi dupó dê a ngee dé, mu kópu u dîy:o yâpwo ghê nye kwo. ³⁴ Kwo, Ndêndê ngê kídî m:uu, a yoo Yichip dnyinté mînê kwo, kwo, Yichip tpémi y:oo dpodo têtê a kpakakpaka t:oo. Kwo, A ka dê ch:anê dmi, até d:a ghî, dîn:aa ngee té. Kwo, Yichip n:aa dyede ngi.

³⁵ Stipen ngê yepê, K:omo tpile Chóó Lémi ngê Mósisi a ngmîdi ngê, ngmênê Yisiléli tpémi y:oo u wépi pwaá ngópu. Yepê, Ala kópu u kwo vyi ngópu, kwo, N:uu ngê nga vyyu, nmî kada pini ngê anyi ya, anyi kóté kîgha nmo? Yepê, Yi pini Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, yi kada pini ngê pyódu ngê, yi mbwámê ngê mye pyódu ngê. Yepê, Daa chóó kada pini ngê pyodo, ngmênê yi yini tp:oo p:uu enjel n:ii módu, yi enjel ngê kada pini ngê yinê pyódu ngê. ³⁶ Yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ yoo Yichip u mênê yinê a pw:ii too, mbwudu y:i yilí a chópu, Ntii Mtyemtye u nkîgh:ê mbwudu m:uu a chópu. Yepê, Maa p:uu nko mênê mbwudu mê yilí a chópu, m:ââ podo y:a k:oo. ^{††37} Yepê, Yi Mósisi ngê Yisiléli tpémi ye yepê, Chóó Lémi ngê nê ntee pini nmyi vy:o m:uu wa a pyw:oo, nmye wa a dy:ââ, komo yinê amaan:aa kapî. ^{††38} Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ yoo Sainay mbu ndî vyyuwo dnyen:aa kwo, enjel mbu mbêmi u kwo doo a mbumu, yi Mósisi yi kélî vyílo yedoo kwo. Yepê, Yi Mósisi ngê Chóó Lémi u kópu dyuu nmo yinê a núwo, yi kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu. ^{§†}

³⁹ Yepê, K:omo tpile Mósisi ngê yi kópu yilí d:uu ngê, ngmênê nmî kn:ââ yoo u kwo daa ng:aa mbê dniye, mye mb:ii ngópu, u yi y:e doo kwo, Yichip moo diyé dmi. ^{††40} Yepê, Wod:oo pi knî y:oo Mósisi u mbwó Alon ka kwo, Yâpwo knî ngmê l:âmo ngi. Kwo, Yi yâpwo knî nmî kada vyílo ayi ghê dmi, Yichip y:oo amê diyédiyé kalê nmo. Kwo, Nmî lama daa tóó, Mósisi ngê lukwe angmê pyódu, pini n:ii ngê Yichip u mênê a pw:ii nmo. ^{††41} Yepê, Wod:oo k:omo yâpwo ngmê l:âmo ngópu, pudumakó tp:oo mââ ntee tpile yi l:âmo ngópu. Tpileni yi chóó l:âmo ngópu, u kwo dnye kpêê ziyé, u naa mye kê ngópu. ⁴² Yepê, Yi dini ghi ngê k:omo yâpwo ka ngêpê kn:ââ u ngwo a chaa ngópu, m:ââ wono yono y:a mî loo, u kuwó dini ghi ngê king Manasa u dye ghi ngê yi kópu ndî ngê yimî pyodo, wod:oo Chóó Lémi ngê yi dyaa mbâlâ dyuu yi pwo kée ngê, pudu knî ye dnyimo ngêpê, yi tp:ee dnyimo vyee dé, pudu knî ye kpêê ngê dnyimo ziyé dé. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o pi ngmê ngê Chóó Lémi u komo u ngwo kââ, ala kópu d:êê ngê, apê,

† 7:13 Gen 45:1-18 †† 7:14-15 Gen 46:1-7; 49:33 † 7:16 Gen 33:19 †† 7:17 Ex 1:7-8 †† 7:19 Ex 1:10-22 ††† 7:20 Ex 2:1-10 ††† 7:23 Ex 2:11-15,21-22

§ 7:30 Ex 3:1-10 †† 7:36 Ex 7:3; 14:21; Num 14:33 ††† 7:37 Deut 18:15 †† 7:38 Ex 19:3; Deut 9:10 ††† 7:39 Num 14:3 †† 7:40 Ex 32:1-6

Yisiléli tpémi. Dini ghi n:ii ngê nmyi kn:ââ yoo w:amî mbêmê u ngwo dnya a paa, m:ââ podo y:a, na a ka daa a ka dnyimo a tpile tp:oo nk:êênî.

⁴³ Apê, Na a ka daa a wónu ngomo yidnyimo a dnyinêdnyinê, ngmênê yi chóó yi k:omo yâpwo Molokî u wónu ngomo yidnyimo a dnyinêdnyinê, puduni u pi Lapanî u kwo myednyimo ngêpê. Apê, Na a ka yi chóó tpileni l:âmo tumo, yi tpile knî ye dnye ngêpê.

Apê, Nmyo yinté yéli, yi kópu u l:êê dîy:o Mbápiilon mwada pee wanî dy:ââ nmyo.

Stipen Chóó Lémi u ngomo p:uu u ngwo ye doo danêmbum

⁴⁴ Stipen ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ yoo w:amî mbêmê dnya a paa, Chóó Lémi u wónu ngomo ngmê l:âmo ngópu. Yepê, Chóó Lémi ngê Mósisi u lama ntee kwólu, yinté l:âmo ngópu. Yepê, Yi lama doo ya, Chóó Lémi yi wónu ngomo u mênê a kwo. Yepê, Ghi ngmê dini ghi n:ii ngê dnyimo a kuwokuwo, yi wónu ngomo dnyimo a kmongokmongo, dnyimo dnyinêdnyinê, kwéli dnyimon:aa taataa, wónu ngomo y:i dnyimon:aa wuwó. ⁴⁵ Yepê, Yi yéli dini ghi n:ii ngê pw:oo dniye, yi tp:ee knî y:oo Chóó Lémi u wónu ngomo Kenan u nkîgh:ê y:oo mî t:aa ngópu. Yepê, Yi dini ghi ngê Mósisi pwene, Njósuwa ngê u d:aa yinê a kâadî ngê, yi yéli yi kada ghê wo, Kenan núw:o too. Yepê, Chóó Lémi ngê Kenan tpémi ngm:ii kalé too, Yisiléli tpémi y:oo yi têpê ghi yi kêlê a pwaa tumo. Yepê, Chóó Lémi u wónu ngomo Kenan núw:o ngópu, y:i mî wó ngópu, y:i doo kwo, dye ghi daadîi, king Dépidi u dye ghi ngê y:i myedoo kwo. ⁴⁶ Yepê, Dépidi Chóó Lémi u nuu u pi ngê pyodo, Chóó Lémi ka kwo, Nmî Lémi, Njakóp u yâpwo, u ntââ ngomo mb:aa ngmanî wó, y:i anyi kwo. ¹⁴⁷ Yepê, Ngmênê Dépidi ngê Chóó Lémi u ngomo daa wó, tp:oo Solomon ngê yinê mî wó. ^{††}

⁴⁸ Yepê, K:omo tpile Solomon ngê Chóó Lémi u ngomo wó, ngmênê Chóó Lémi pââ ndîi, dyámê mbêmê ngomo ngmê k:oo daawa a vyil:a. Yepê, Wunê pi ngmê ngê Chóó Lémi u komo alanté a kââ, apê, [‡]

⁴⁹ Nmyinê nmye dyámê pê ndîi, na a ka têdê. Apê, A ntââ ngomo lónté ngmanmyi wó ngmê, y:i anê vyil:a?

⁵⁰ Apê, Kî tpile yilî yintómu a chóó nî l:âmo ngê, ló tpile a l:êê dîy:o ngmanmyi l:âmo ngmê?

⁵¹ Stipen ngê yepê, Nmyo nkéli wépi dnyangê pyu yoo. Yepê, Dye ghi yintómu Chóó Lémi nmye mb:iimb:ii ngópu, u kópu dyuu dp:ee nyêmî ngópu. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u Ghê Dmi wépi ntee dnyimo a pwapî, yinté u wépi my:ee pwapî ngmê. ^{†52} Yepê, Pini n:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo a kapî, nmyi kn:ââ knî y:oo daa ngmê châpu ngópu, ngmênê dono kópu yilî y:e dnyimo a d:uud:uu. Yepê, Wunê pini n:ii yoo Chóó Lémi u Dpodo Pyu Mb:aa p:uu

† 7:46 2 Sam 7:1-16 †† 7:47 1 Kings 6:1,14 ‡ 7:48 Is 66:1-2 †† 7:51 Ex 32:9; Jer 9:26; Is 63:10

dnyimo a danê, n:ii knî y:oo pi knî ye yipu, Dîyo Chóó Lémi ngê yi pini nmo wa a dy:ââ, yepê, yi yéli nmyi kn:ââ knî y:oo a vya tumo. Yepê, Mwolo yi pini kwódo ngê munmyi ghê dniye, my:ee vya ngópu. ^{†53} Yepê, K:omo tpile enjel knî y:oo nmî kn:ââ knî ye Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu a y:ee tumo, nmyi ny:ee tumo, ngmênê mēdp:ee châachââ tumo. ^{‡†}

Stipen chêêpî ngê u ngwo vya ngópu

⁵⁴ Nju tpémi yi kada pini knî y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee tumo, yi kópu ngê dyênê too, yi kpéngi ti dmi kekekele dnye paa. ⁵⁵ Ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Stipen a nt:ee ngê, mbóó p:uu vya wo, Chóó Lémi u wuu ndîi módu, pi knî ye yepê, Mbóó kêdê kpêmî, Yesu Chóó Lémi u nkîgh:ê ka kwo, u che p:ââ pee ngê dê pyódu. ^{††57} Wod:oo noko dpodomby:e mbó dniye, noko yepê, Kî pini ngê Chóó Lémi u pi ndîi kn:aa pini ka lukwe dîy:o dê núw:o? Noko yepê, Kî pini ka namê ng:aa, wod:oo yi ngópu nkoko tumo, u kwo tpé dniye, mgîmî ngópu, p:aa pee núw:o ngópu, a ngî ngópu, dny:ii d:ii ngópu, mwada y:i mî danê ngópu, wod:oo chêêpî ngê yidnye vyee. Yélini y:oo Stipen chêêpî ngê dnye vyee, yi yéli y:oo yi nkuwo kpídî a ngee tumo, pi lvulu ngmê ka y:ee tumo, ye doo vya wo. Yi pini u pi Sól. ⁵⁹ U dí daa pwaa ngópu, Stipen chêêpî ngê mudnye vyee, wod:oo Stipen doo ngêpê, apê, Yesu a Lémi, a ghê dmi a ngépi. ^{†60} Yu mbodo dê y:ee ghê wo, dpodomby:e ka wo, Yesu ka kwo, A Lémi, kópu dononi a nga ka d:uud:uu ngmê, yi kópu modo kn:ââ vya wo dpî yé té, kidangmê ngî. Yi kópu dyuu dini ghi n:ii ngê vya, wod:oo pwene. Pi knî y:oo Stipen dini ghi n:ii ngê vya ngópu, Sól u nuu u kópu ngê mye pyodo. ^{†††}

Nju tpémi ye Yesu u yoo u ngwo doo diya

8 Yélini y:oo Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê dnyimo châachââ, yi yéli y:oo Stipen ntóó kmênê ngópu, u l:êê dîy:o myednye mbê. Yi wéni ngê Nju tpémi y:oo Yesu u yoo yi kpadakpada kn:ââ chaa ngópu, Njedusalem. Yesu u yoo yintómu knî y:oo Njedusalem a kuwo ngópu, p:aani p:aani lee dniye, woni Njuda Wee u kwo p:aani p:aani lee dniye, woni Samédiya Wee u kwo p:aani p:aani lee dniye, ngmênê dyépi knî y:oo Njedusalem dêpê kuwo ngópu. ^{§†}

³ Sól ngê u yi dpîmo kwo, Yesu u yoo nî chedê, wod:oo ngomo k:oo ngomo k:oo dpîmon:aa koko, Yesu u yoo dpîmon:aa mgîmîmgîmî dé, pyââ pyââ mââ mââ mbwa k:oo dpîmon:aa kmîmî dé. ^{†††}

Samédiya tpémi Yesu ka u ngwo kélîmî mbê dniye

⁴ Yesu u yoo yéli n:ii mbêpê wo, yi yéli p:aani p:aani lee dniye, pi knî ye Yesu u kópu mb:aa dnyen:aa tpapê. ⁵ Pini n:ii pyudu knî mwiyé a pyw:ee tumo, ndapî yêêpî

‡† 7:52 2 Chr 36:16 ††† 7:53 Dpodo 7:38; Hipîlu 2:2 ††† 7:55-56 Kîlosa 3:1 § 7:57-58 Dpodo 22:20 †† 7:59 Luukî 23:46 ††† 7:60 Luukî 23:34 †† 8:1-2 Dpodo 11:19 ††† 8:3 Dpodo 9:1-2; 26:9-11

u kada pini ngê a pyódu tumo, yi vy:o pini ngmê u pi Pilipi. Yi pini ngê Njedusalem a kuwo ngê, Samédiya loo, pi knî ye yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, yi pini wunê kî ta, ngmênê nmî kada pini knî y:oo daa mya ngópu, kî vya ngópu, myombó Chóó Lémi ngê kímêdê pyidu ngê. Yepê, Yi pini u pi Yesu.

⁶ Samédiya tpémi Pilipi ka mb:aamb:aa ngê ng:aa mbê dniye, mu kópu u dîy:o Pilipi ngê yi ngópu mbwudu yilí dpîmo chap. ⁷ Pi yilí yi kmêna Pilipi ngê ngm:ii kalê too, wod:oo yi kmêna yoo dpodombiy:e u ngwo dnye kââ. Myenté kóó ntóó kpâlî ntóó yilí mye pyi ngê, yélini dnyinté dnyimo paa, mye pyi too. ¹⁸ Yi kópu u l:êê dîy:o Samédiya tpémi yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo.

⁹ Yi p:aani pi ngmêdoo ya, u pi Saimon, pipi kópu knî yi mbêmê kópu ndîi yilí dpîmo d:uud:uu, Samédiya tpémi yinté dpîmo liya kîgha dé. Pi knî ye yipu, Nê pi ngmê. ¹⁰ Tp:ee vy:o, dmââdî vy:o, lémi vy:o, ch:am vy:o apu, Vyuw! Apu, Kî pini nmînê nmo Chóó Lémi ntee pini, u wêdêwêdê ndîi. Wod:oo yoo yintómu u kwo dnyimo ng:aa. ¹¹ Nyââ, dye ghi daadîi kópu ndîi yilí dpîmo d:uud:uu, yi kópu u l:êê dîy:o yoo u ngwo dnyimo liya, u kwo mb:aamb:aa ngê myednyimo ng:aa. ¹² Pilipi Yesu Kédisu p:uu ye dpîmo danêmbum, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye myedpîmo danêmbum. Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi kópu dyuu ka kêlímî mbê dniye, wod:oo Pilipi ngê pyââ pyââ mââ mââ mbwaa paa kmênê too, Yesu u yoo vy:o kaa too. ¹³ Saimon myenté mye kêlímî mbê wo, Pilipi ngê mbwaa paa mye kmênê ngê, wod:oo Saimon Pilipi p:uu kele. Dini ghi n:ii ngê Pilipi ngê mbwudu dpîmo chapî dé, Saimon ngê yidpîmo mumu dé, u ngwo mêdpîmo liya.

¹⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu u dyépi knî y:oo yi kópu Njedusalem a ny:ee ngópu, apê, Samédiya tpémi Chóó Lémi u kópu dyuu ka kêdê kêlímî mbê dmi, wod:oo Pita pini dê Njon Samédiya dy:ââ dumo. ¹⁵ Dini ghi n:ii ngê taa knopwo, a w:ee ngópu, apê, K:omo tpile Pilipi ngê kî yélini Yesu u pi ngê mbwaa paa kmênê too, ngmênê Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi ye doongê y:àngo. ¹⁷ Wod:oo Pita Njon y:oo kêê yi mbêmê dpîmo yiyé dé, yi l:êê dîy:o dpîmo ngêpê, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi u ngwo ye dpîmo yém. ††

¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Saimon ngê yi kópu módu, apê, Dini ghi n:ii ngê Pita Njon y:oo kêê nmî mbêmê dê yé ngmê, apê, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi u ngwo nmo da kê. ¹⁹ Wod:oo Saimon ngê Pita pini dê Njon ye ndapî kêlê ngmê yó, apê, Ye nî y:oo. Yepê, U ntââ u ntââ ngê u nkwo wadpî pyódu nê, pini n:ii mbêmê a kêê dê aní yé dê, yi pini ka Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi ada a yém. ²⁰ Ngmênê Pita ngê kwo, Napî ngópu choo ya, kumu chi tpyé, ndiya u ngwo nyi ghidi, mu kópu u dîy:o nga vy:o chi vyi, Chóó Lémi u módó yeedeyeede ndapî ngê nî pwila. ²¹ Kwo, Doo u ntââ ala dpodo p:uu daanyi ngee nyo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u lama a tóó, nga daa ntênê a tóó. ²² Kwo, Yi dono kópu ndîi a kuwo ngi, nmî Lémi ndîi ka chi ngêpê, u kwo dpî vyi ngi, kwipi, A Lémi, dono kópuni dí d:uu, u ntââ nguwo

wanyi kée, yi kópu mēdaanyi nuw:onuw:o. ²³ Kwo, Nga kídî m:uu, ye n:ee nye yichi kââ, doo u ntââ dono u wépi daanyi puwâ. ²⁴ Saimon ngê yepê, U ntââ a l:êê dîy:o amêdpî ngêpê, kópuni a ka dpî vyi t:oo, yi kópu a nga kîngmê pyódu.

²⁵ Pita Njon y:oo Yesu p:uu kópuni m:uu tumo, Samédiya tpémi ye yi kópu mî vyi tumo, u kuwó dini ghi ngê Njedusalem mē diyé knopwo. Maa p:uu Samédiya Wee u kwo p:aa yilí a kêlî ngópu, Yesu p:uu kópu mb:aa pi knî ye dpîmo tpapê, yed:oo Njedusalem mîmî taa knopwo.

Yitiyópiya pi ngmê Yesu ka u ngwo kêlímî mbê wo

²⁶ Enjel ngmê ngê nmî Lémi u kópu Pilipi ka a áuwo, kwo, Gh:êêdê, kwo, chi lèpî, Njedusalem Nkaasa yi kêlî máadi dpî kwéli. (Yi wee u kwo pi daa tóó, kpî yi mye daa kwo, mbwaa mye doo u p:aa.) ²⁷ Wod:oo Pilipi ghêêdî wo, kada a y:àngo. Yi máadi p:uu pi ngmê módu, Njedusalem a ndê wo, Nkaasa doo lèpî. Yi pini mâawe ndîi ngmê, Yitiyópiya tpémi yi ch:am ndîi p:uu dpîmo dpodo, u ndapî yinê dpîmo y:enê. Yi pini Chóó Lémi ka ngêpê têdê a ndê wo, Njedusalem, u p:o modoo diyédiyé. U chádiyót mbêmê doo ya, hósí dê y:oo dpîmo a paapaa, kópuni Yisaya ngê d:êê ngê, yi pini ngê maadî doo a kpââ. ²⁹ Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Pilipi ka kwo, Kî pini u nkîgh:ê máadi nyi kwéli.

³⁰ Wod:oo Pilipi mbêpêmbêpê loo, u nkîgh:ê máadi mî kwólu, apê, Chóó Lémi u kópuni Yisaya ngê a d:êê ngê, apê, muedê kpââ, wod:oo u kwo adî póó, kwo, Kópuni nyinê kpââ, kwo, cha w:ee? ³¹ Yi pini ngê kwo, Lónté wanê w:ee? U kakêmê nanê a ka wa chámê? Kwo, A pwiyé, a chádiyót k:oo a kee, a nkîgh:ê anyi yey, u kakêmê a ka anyi chámê ngi. Wod:oo Pilipi yi chádiyót k:oo kee wo. ³² Kópuni yi pini ngê doo a kpââ, ala yi kópu.

Sipi u vyeê têdê ntee d:uudpî gheté tóp, u vyii têdê myed:uudpî kââ, yi pini ngê yinté kópu daangmê vyu. ††

³³ Pi knî y:oo yi pini p:uu yipe tee u kópu yilí t:ee ngópu, yi kópu u l:êê dîy:o kpaka ngópu, mye nkwati ngópu. Tp:oo knî yi p:uu pi ngê kópu d:uudpî vyi, mu kópu u dîy:o dyámê mbêmê u ya machedê ngê dê pyódu.

³⁴ Yitiyópiya pi Pilipi ka póó wo, kwo, Chóó Lémi u komo kapî pyu ló pini p:uu doo a danêmbum? Kwo, Chóó p:uu doo a danêmbum ó kn:aa pini p:uu doo a danêmbum? ³⁵ Pilipi ngê ala kópu a w:ee ngê, apê, Chóó Lémi u komo kapî pyu Yesu p:uu doo a danêmbum, wod:oo Pilipi ngê danêmbum kn:ââ Yitiyópiya pi ka adî chaa, Yesu u kópu mb:aa u ngwo u kwo vyu. ³⁶ U kuwó dini ghi ngê maa p:uu mbwaa ngmê m:uu ngópu, wod:oo Yitiyópiya pi ngê Pilipi ka kwo, Óó. Kwo, Mbwaa ngmêka t:a. Kwo, U ntââ Yesu u pi ngê yi mbwááni paa wanyi kmênê nê? ³⁷ ³⁸ Wod:oo chádiyót u tpiipi ka kwo, U dí y:i pwáadi, wod:oo u dí y:i adî puwâ. Pilipi k:ii mbwaa paa nipi ghêpê knopwo, Pilipi ngê yi pini y:i mî

† 8:7 Mát 10:1; Mak 16:17 †† 8:17 Dpodo 9:17; 19:6; 2 Tim 1:6

‡ 8:27-28 Is 56:3-7 †† 8:32 Is 53:7-8

kmênê ngê. ³⁹ Mbwaa paa dini ghi n:ii ngê a kee knopwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Pilipi a y:ângo, Yitiyópiya pi ngê Pilipi mēdaa módu, ngmênê u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, chádiyót k:oo mē wo wo, wod:oo kada mēdê y:ângo. ⁴⁰ Pilipi Asídót mī ta, u kuwó dini ghi ngê p:aani p:aani doo lēpī, Yesu u kópu mb:aa pi knī ye doon:aa tpaépē, u kuwó dini ghi ngê Sisadiya mī ta. †

Sóól ngê u nuw:o u ngwo ngmópu, Yesu ka u ngwo kélímí mbê wo

Dpodo 22:6-16; 26:12-18

9 Dini ghi n:ii ngê yi kópu dnye pyodopyodo, Sóól ngê u yi dpímo kwo, Yesu u yoo nmī vya té, yi vye u pi pi knī ye dpodombiy:e dpímo tpaépē. ^{†12} U yi u ngwo myedoo kwo, Dîmaskís nī lē, yélini Yesu u maa p:uu a m:ii, yi yélini n:uu mgímí té, pyââ mââ yoo yi kpadakpada tēdê Njedusalem mēnê diyédiyé kalē té. Yi kópu u l:êê dīy:o kpēê yiyé pyu yoo yi kada pini ka loo, yi kópu u kwo mī vyu, kwo, Nju tpémi yélini a kwo, Dîmaskís, u ntââ yi kada pini knī ye wanyi dy:ââ nê, a kakēmê ye am:ii chámê, u ngwo ye n:aa lēpī. Kwo, Kópu dyuu ngmê d:êê ngi, ye n:aa rēnē. Wod:oo Sóól ngê pi knī ngmê rúwo, Njedusalem a kuwo ngópu, Dîmaskís dnye lēpī. ³ Daa kēmakēma Dîmaskís dnye taataa, tpile u wuu ndīī mbóó p:uu yi pwo ngma a kwólu. ⁴ Sóól ngê yi tpile u wuu ndīī dini ghi n:ii ngê módu, wod:oo tēpê mbēmê dyimê wo, dnye ngmê nyongongo, kwo, Sóól, Sóól. Kwo, Lukwe dīy:o dono kópu ndīī yilí a nga nye d:uud:uu? ⁵ Sóól ngê kwo, A Lémi. Kwo, Nyi n:uu? Nmī Lémi ngê kwo, Nê Yesu, pini n:ii ngê dono kópu ndīī yilí nye d:uud:uu. ^{†6} Kwo, A pyidu, kwo, Dîmaskís chi lēpī. Kwo, Kópuni u ya a nga a kwo, y:i nga an:uu vyi, dīyo yi kópu anyin:aa d:uud:uu. ⁷ Pini n:ii knī y:oo Sóól dnye yāmuyāmu, mbóó p:uu dnye dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi paa u dī dmi puwā, noko kópu daa vyi ngópu, myenté pi myedaa m:uu ngópu. ⁸ Sóól tēpê mbēmê yeda pii wo, ngwolo dē yi pywálf doo, ngmênê yélfí daa módu, wod:oo kwulo kaa dniye, Dîmaskís rúw:o ngópu. ⁹ Wo pyile knī yi k:oo yélfí dēpwo y:enê, tpéé kópu yi ngwo mī vyu, nté mbwaa chóó u kwo kwódu doo, Chóó Lémi ka doo ngēpē, kwo, U ntââ a dono yilí nguwo wanyi kēé.

¹⁰ Yesu u yoo vy:o pi ngmê Dîmaskís doo ya, u pi Ananayas. Yi pini ngê nmī Lémi módu, kwo, Ananayas. Ananayas ngê kwo, A Lémi, ala nê. ¹¹ Nmī Lémi ngê kwo, Ala p:aani ghi a kuwo ngi, máádini u pi Kpēélfí Ghi Daa Tóó, yi máádi dp:uu kwélfí, yi máádi p:uu Njudas u ngomo a kwo. Kwo, Yi ngomo k:oo pi ngma a tóó, u pi Sóól, Taasís pi. Kwo, Yi pini ye dpī poo ngi. ¹² Kwo, Yi pini wunê ngēpē, kwo, u nuw:o k:oo kēdê m:uu ngi, kwo, ala kópu dē vyi, Pi ngmê wunê pwiyé knī, u pi Ananayas, kóó dē a mbēmê wumê yiyé dē, yed:oo yélfí mb:aamb:aa ngê mēnê mumu. ¹³ Ananayas ngê kwo, A Lémi. Kwo, Pi yilí knī y:oo ye pini u pi a ka ka tpaépē ngmê, nyoo knī y:e kópu dono yilí doo d:uud:uu, Njedusalem. ¹⁴ Kwo, Kpēê yiyé pyu yoo yi kada pini knī

y:oo ala kópu u kwo a vyi ngópu, Dîmaskís chi lēpī, Yesu u yoo nyinê mgímí tóó. ¹⁵ Nmī Lémi ngê kwo, Chi lēpī, mu kópu u dīy:o yi Sóól d:a ngmídi, a p:uu pīchoo dpodo, Yisíléli tpémi ye, king knī ye, myenté kn:aa yélfí ye a pi yi lama myepaan:aa kalē ngê. ^{†16} Kwo, Dono kópu yilíni pi knī y:oo a l:êê dīy:o u ngwo wadnyi d:uud:uu dé, a chóó u kwo wanê kēma té. ^{†17} Wod:oo Ananayas ngê Sóól yi ngomo k:oo a pyw:ângo, kóó dē mbēmê yé doo, kwo, Sóól a mbwó. Kwo, Nmī Lémi ngê até dē dy:ââ nê, amēma pini n:ii nyinê módu, yi pini Yesu, chóó nga até dē dy:ââ nê. Kwo, Ala p:eeni kópu u dīy:o até dē dy:ââ nê, yélfí m:ee mumu, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wunê nt:eent:ee ngi. ¹⁸ Te too pee ntee tpile dē Sóól ngíma yi ngwo a ghay knopwo, wod:oo yélfí mē módu. Yi ghēédí wo, wod:oo Yesu u pi ngê mbwaa paa kmênê ngópu. ¹⁹ U kuwó dini ghi ngê nté yi ndīī, u wēdēwēdē u kwo mēdê diyé wo.

Sóól Yesu p:uu u ngwo ye doo danēmbum, Dîmaskís

²⁰ Yesu u yoo yélini Dîmaskís dnye ya, Sóól ngê wo knī ngmê yi vy:o chedê ngê, wod:oo Nju tpémi yi ngēpē ngomo knī yi k:oo dpímon:aa koko, ye dpímon:aa danēmbum, yipu, Yesu ndēndē ngê Chóó Lémi tp:oo. ²¹ N:ii knī y:oo yi kópu ny:ee ngópu, ghê dmi yi mēnê ghipé wo, noko yepē, Pini n:ii ngê Yesu u yoo doo vyeé dé, Njedusalem, mumdoo kí vyílo? Apē, Mumdoo al:ii a loo, mu kópu u dīy:o u yi u ngwo doo kwo, Yesu u yoo n:uu mgímí té, kpēê yiyé pyu knī yi kada pini knī ye n:uu y:ee té, Njedusalem? Apē, Lukwe dīy:o Yesu u pee ngê maa ghê? ²² Ngmênê Sóól ngê pi knī yi pwo mīnê dyíngo. Kópuni Chóó Lémi u komo kapí pyu knī y:oo a d:êê tumo, Sóól ngê pi knī yi ngópu u nkwo dpímo a kpāâ dé, yipu, Ala kópu yilí Yesu ngê ndēndē ngê ntiye ngê. Yipu, Yi kópu u l:êê dīy:o, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, yi pini Yesu. Yi kópu Sóól ngê wēdēwēdē ngê ye dpímo tpaépē dé, Nju tpémíni Dîmaskís dnye ya, doo u ntââ Sóól u dnye daapí vya ngópu.

²³ Wo yilí mī loo, u kuwó dini ghi ngê Nju tpémi nipi a wó, noko yepē, Sóól paa vya koo, ngmênê Sóól ngê yi kópu u tuu kââ pee ngmê nyongongo. ²⁴ Nju tpémi y:oo noko yepē, Sóól kīngê mbēpē, Dîmaskís kīdangē kuwo. Yi kópu u l:êê dīy:o yi p:aani mbwa keñe w:ēênī dnyimo t:âât:ââ, mgídí vy:o myednyimo t:âât:ââ. U yi y:e doo kwo, Sóól nmī vy:a. ²⁵ Ngmênê mgídí ngmê ngê Sóól p:uu ndiye pyu knī y:oo Sóól a ngí ngópu, kpéni ndīī k:oo ché ngópu, yi kpéni kpē t:ee ngópu, yi p:aani mbwa mbēmê l:uu ngópu, kuwa kalē ngópu. P:uu ndiye pyu knī yedē kpē p:uu dnya a ya, yi yedē ngê kpéni dnye ghípíghípí, Sóól k:oo doo kwo, dini ghi n:ii ngê mbwódo mī ghê wo, wod:oo Sóól mbēpē wo.

Sóól Njedusalem u ngwo loo

²⁶ Dini ghi n:ii ngê Sóól Njedusalem mī ta, u yi u ngwo doo kwo, Yesu u yoo yi p:uu n:uu kaalfí, ngmênê u kwo daa kélímí mbê dniye, apē, Ngmênê daa Yesu u

† 8:40 Dpodo 21:8 †† 9:1 Dpodo 8:3 ‡ 9:5 Dpodo 5:39

†† 9:15 Dpodo 25:23; Lóma 1:5 ‡‡ 9:16 2 Kódin 11:23-28

yoo vy:o pini ngmê. Yintómu u kwo nkíngê mbê dniye. ²⁷ Ngmênê pi ngmê u kwo daa nkíngê mbê wo, u pi Mbanapas. Mbanapas ngê Yesu u dyépi knî yi vy:o yinê ñuwo, yepê, Dini ghi n:ii ngê Sóól Dîmaskís doo lêpî, nmî Lémi maa p:uu módu, Sóól ka y:i a mbwolo. Yepê, Sóól Dîmaskís Yesu u pi ngê dpodombiy:e doo dêêpî, myedaa nkíngê mbê wo. ²⁸ Wod:oo Sóól Njedusalem doo ya, p:aani pee p:aani pee dpîmon:aa dêêpî, Yesu u pi ngê dpodombiy:e doon:aa dêêpî, myedaa nkíngê mbê wo. ²⁹ Nju tpémîni Kîdiki dnye ngê dnyimo mbumu, Sóól ye dpîmon:aa dêêpî, Sóól u k:ii noko myednyimon:aa kwopwepe, ngmênê u yi y:e doo kwo, Sóól nmî vy:a. ³⁰ Yesu u yoo knî y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, Sóól Sisadiya ñuw:o ngópu, u p:aa njini Taasís mí dy:ââ ngópu.

³¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu u yoo mb:aamb:aa ngê dnye ya, pi ngê kópu dono y:e daa d:uu ngê. Ala wee pyile knî yi kwo dnye ya, Njuda Wee ngmê, Nkálili Wee myomo, Samédiya Wee pyolo. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê doo a ngêêpî dé, pi yilí Yesu ka kêlímî mbê dniye, u yoo yilí ngê u ngwo doo pyodopyodo. Nmî Lémi mb:aamb:aa ngê dnyimo châachââ.

Pita ngê mbwudu n:ii dê chaa doo

³² Dye ghi yintómu Pita p:aani p:aani dpîmo lêpî, Yesu u yoo dpîmon:aa mumu dé. Wo ngmê ngê Lida u nkwo até yi loo. ³³ Yi p:aani pi ngmêdoo ya, u pi Aniyês. Yi pini yu dê ntóó dê, paa doo u ntââ ngê u kwo dpîmo ya. M:ââ wááli ngmítédmi mbêmê dpîmo ya. ³⁴ Pita ngê kwo, Aniyês. Kwo, Yesu Kédisu ngê ala ngwo dê pyi ngi, ngmítédmi mbêmê a pyidu, ngmítédmi a kmongo ngi. Wod:oo Aniyês ada pyidu. ³⁵ Yi wee ndîi u kwo yélini dnye kwo, Aniyês paa tédê dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, yi yélini nmî Lémi ka u ngwo mêdê diyé dniye.

³⁶ Njopa Yesu u yoo vy:o pyââ ngmêdoo kwo, u pi Tapîta. (Kîdiki dnye ngê u pi Dókís.) Dye ghi yintómu yi pyópu ngê kópu mb:aa yilí dpîmo d:uud:uu, pinté knî y:e. ³⁷ Yi dini ghi ngê mbii u ngwo ngmê kele, yed:oo mye pwene. Ntóó ghêê ngópu, a ngî ngópu, ngomo k:oo yé ngópu. ³⁸ Yesu u yoo n:ii Njopa doo kwo, yi lama doo ya, Pita chono a tóó, Lida, wod:oo pi miyó dé ye yepê, Lida choo lêpî, Pita lîmî k:ii ngê dpo pwiyé we. ³⁹ Wod:oo Pita ka lee knopwo, yi pini dé yi p:uu a kele, Njopa lee dniye. Dini ghi n:ii ngê taa dniye, yi pyópu ntóó ngomoni k:oo doo ya, Pita y:i km:êê ngópu. Kuknwe knî y:oo a yina ngópu, dnye mbê. Yi pyópu ngê kpîdîni dmya too, ye y:ee too, yi kpîdî Pita u ngópu dnye tpyuu dé. ⁴⁰ Pita ngê yi ngomo ghi k:oo pi yintómu pw:ii ngê, yu mbodo dê y:oo ghê wo, wod:oo doo ngêpê. Yi pyópu ntóó ka diyé wo, kwo, Tapîta, a pyidu. Wod:oo ngwolo dê pywálf doo, Pita yi módu, wod:oo ntênê yaa wo. ⁴¹ Wod:oo Pita ngê yi pyópu ka kóó dp:ee ngê, kwulo kele, ghêêmî kââ. U kuwó dini ghi ngê Pita Yesu u yoo knî ye mbwolo, kuknwe knî ye mye mbwolo, yepê, A pwiyé dmyeno, ala pyópu ghê até maa kaalf. ⁴² Njopa tpémî ye yi kópu u mdoo yi ñuw:o ngópu, pi yilí nmî Lémi ka kêlímî mbê wo. ⁴³ Pita Njopa

doo ya, wo yilí. Pini n:ii u ngomo k:oo doo kwo, yi pini u pi Saimon, tpile tp:oo too pee l:âmol:âmo pyu.

Kóniliyês u danêmbum

10 Lóma lede Sisadiya yilí doo ya. Yi kada pini knî yi vy:o pi ngmêdoo kwo, u pi Kóniliyês. Lede yoo n:ii yi vy:o Kóniliyês doo kwo, yi yélini pi dmi Yitali lede yoo. ² K:omo tpile Kóniliyês daa Nju pi, ngmênê Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê dpîmo kêlímî, dye ghi yintómu u kwo dpîmo ngêpê. Yi pini u kpâm ghee knî, u dpodo pyu yoo Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê myednyimo ng:aa. Nju tpémî yi vy:o pinté yoo yilíni dnyimo kwo, Kóniliyês ngê dpîmo a wopwe dé. ³ Kóniliyês ngê Nju tpémî yi l:êê ghi dmi dpîmo d:uud:uu dé, kââdî dini ghi n:ii ngê t:ono dpîmo wowo, Chóó Lémi ka u ngwo dpîmo ngêpê. Wo ngmê ngê u ngêpê tédê enjel ngmê módu, kwo, Kóniliyês. ⁴ Kóniliyês ngê enjel dini ghi n:ii ngê módu, nkíngê mbê wo, enjel doo y:enê, kwo, A lémi, lukwe pyinê ché ngmêê? Enjel ngê kwo, Chóó Lémi ngê ngêpê kédê ny:oo, mu kópu u díy:o pinté yoo nyinê wopwe too. Kwo, Ala ngwo u nkwo wunê ngêêpî ngi. ⁵ Kwo, Ala ngwo pi knî ngmê dy:ââ ngi, Njopa, pi ngmê nya y:e, u pi Saimon Pita. ⁶ Kwo, Yi pini nti chedê a tóó, ngomoni k:oo a kwo, yi ngomo chóó u pi mye Saimon, tpile tp:oo too pee l:âmol:âmo pyu. ⁷ Enjel ngê Kóniliyês ka danêmbum dini ghi n:ii ngê a kêlî ngê, wod:oo y:aa wo. Kóniliyês u dpodo pyu miyó dé ye adî mbwólu, u lede ngmê ka mya adî mbwólu, yepê, Nga a pwiyé dmyeno. Yi lede Kóniliyês u t:âât:ââ pyu ngmê, Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê myedpîmo kêlímî. ⁸ Kóniliyês ngê kópuni pyodo, yi kópu yi ngêêdî ada nt:o, wod:oo adî dy:ââ té, Njopa.

⁹ Womumo kââdî mââ kêlê, dini ghi n:ii ngê Njopa u nkígh:ê dnyen:aa paa, Pita yi chêêpî ngomo pywápê ngmê pwono kee wo, y:i doon:aa ngêpê. ¹⁰ Dómu ndîi u ngwo ngmê kele, u yi u ngwo doo kwo, Nté pee ngmênî ma. ¹¹ Dini ghi n:ii ngê nté dnye ch:eech:ee, Pita yi vyyu wo, apê, Mbóó ada kpêmî, apê, wónu k:ii ntee tpile yélfí vyââ yi kêlî ngmêyedê ghêpê knî, kwódo páá-dî. ¹² Yi wónu k:ii ntee tpile k:oo tpile tp:oo knî ngmêdoo kwo, dyêêdî daa ngmîdi, tpile pê dé, pyaa dé, ñmê dé yi tpile k:oo myednye kwo. Yi tpile Pita ka p:ââp:ââ doo a wupwo. Yi tpile tp:oo dyêêdî yintómu Nju tpémî ye tupwótupwó dé, Nju tpémî y:oo dèdnyimo pîpî dé. ¹³ Pita ngê mbóó p:uu dnye ngmê nyongo, kwo, Gh:êêdé, kî tpile tp:oo ngmê vyee, ma ngi. ¹⁴ Ngmênê Pita ngê kwo, A Lémi, kî tpile tp:oo dyêêdî yintómu kwódu yé u tpile tp:oo dé, nmínê nmo tupwótupwó dé, doo u ntââ daa ngma aní ma. Kwo, Yinté tpile tp:oo tupwótupwó d:oo ngmê ndîi. ¹⁵ Pita ngê myombó yi dnyeni mē nyongo, kwo, Chóó Lémi ngê tpileni p:uu ala kópu dê vyi, Kî tpile mb:aamb:aa, kwo, yi tpile p:uu ñyóó kidingê vyi, Yi tpile tupwótupwó. ¹⁶ Yi ntini u wépi Pita ngê pyolo puwâ, yi kópu dyuu mu ngmîdi pyolo nyongo, wod:oo yi wónu k:ii ntee tpile mbóó p:uu mē kee wo.

¹⁷ Pita ngê kópuni módu, yi kópu doo nuw:onuw:o, u nt:u kópu dèpèngè pyw:àngo, wod:oo pini n:ii pyile knî Kóniliyês ngê dy:ââ too, Saimon u ngomo pi knî y:oo ye adê kêma ngmê, wod:oo keñe t:âmo dnyen:aa kwo, yi ngomo chóo ka adî mbwó dmi, kwo, Pi al:ii ngma kwo, u pi Saimon Pita? ¹⁹ Pita ngê kópuni módu, u yi u ngwo doo kwo, U nt:u kópu nê pyw:oo, wod:oo Chóo Lémi u Ghê Dmi ngê kwo, Pita. Kwo, Pi pyile knî y:oo ka nmy:uu ngi. ²⁰ Kwo, Ghidi, kidimê nuw:o kîgha néd-inuw:o, nyi ngm:êê té, mu kópu u dîy:o a chóo nê dy:ââ té. ²¹ Wod:oo Pita adî ghî, yepê, Pini ka nmye vyuwo té, ala nê. Yepê, Lukwe u pyinê dmyinê ngmêê ngmê? ²² Kwo, Nmî kada pini Kóniliyês ngê yinê a dy:ââ nmo. Kwo, Yi pini pi mb:aa ngmê, k:omo tpile daa Nju pi, ngmênê Chóo Lémi mb:aamb:aa ngê a chââchââ. Kwo, Nju tpémi yi nuu u pi ngê a tóo. Kwo, Chóo Lémi u enjel ngmê ngê ala kópu u kwo vyi, kwopê, Saimon Pita ngomo k:oo dpo pwiyé we, nga adî:n:aa danêmbum. ²³ Pita ngê kópuni yélí vyââ yi kélí módu, yi kópu yi nuw:o kwólu, wod:oo ala kópu daa vvu, Kí pini pyile knî daa Nju pi dé, nmî ngomo k:oo kédangê kee dmi. Yi kópu daa vvu, ngmênê yi pini pyile knî ngomo k:oo adî km:êê té, yi k:ii dpî dniye.

Womumo mw:aandiye Pita ngê Kóniliyês u dpodo pyu pyile knî adî ngm:êê té, Yesu u yoo Njopa yélini doo kwo, yi yéli woni knî yi k:ii mye lee dniye. ²⁴ Maa p:uu dpî dniye, womumo Sisadiya mî taa dniye. Kóniliyês u yoo knî yi k:ii yi yéli dnye t:âât:ââ dé. ²⁵ Pita dini ghi n:ii ngê Kóniliyês u ngomo k:oo doo koko, Kóniliyês ngê yi módu, yu mbodo dè y:e k:ame u kwo ghê wo. ²⁶ Ngmênê Pita ngê ghêêmî mē kââ, kwo, Ghêêmî ghé. Kwo, D:aa enjel ntee pini. Kwo, Nê dyámé mbêmê pi. ²⁷ Pita Kóniliyês ka modoo danêmbum, ngomo k:oo u ngwo mî kee knopwo, pi yilí y:i m:uu ngópu. ²⁸ Pita ngê yepê, Nmyi lama ka tóo, Nju pi ngmê kn:aa pini u ngomo k:oo d:uudpî kee, kópu y:e myed:uudpî d:uu, ngmênê Chóo Lémi ngê yi kópu a ka a kwódu ngê, doo u ntââ pi p:uu daanî vyi, kî pini tup-wótupwó. ²⁹ Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o dini ghi n:ii ngê nmyinê nya noo, até dâ lê, kópu dîpîngmê vvu. Yepê, Lukwe dîy:o nmyinê nya noo?

³⁰ Kóniliyês ngê kwo, Pyile tuwo alanté dini ghi ngê, dini ghi n:ii ngê kââdî t:ono ghê wo, a ngomo k:oo kînoo ngêpê, pi ngmê até y:ii módu, u kpîdî dnye wu mbele, a kada mî ghê wo. ³¹ Yi pini ngê a ka pê, Kóniliyês, Chóo Lémi ngê ngêpê kîyedê nyêm, tpileni yilí pinté knî ye nye yémî, yi tpile yilí chóo Lémi u nuw:o k:oo kîyedê pyede. ³² A ka pê, Pi Njopa ngmê dy:ââ ngi, pi ngmêdpo pwiyé we, u pi Saimon Pita. A ka pê, Yi pini ntii chedê a tóo, pini n:ii u ngomo k:oo a kwo, yi pini u pi mye Saimon, tpile tp:oo too pee l:âmol:âmo pyu. ³³ Kóniliyês ngê kwo, Yed:oo pi pyile n-ga kîni dy:ââ ngê, u ngwo cha lê. Kwo, Awêde al:ii até dp:o wó, Chóo Lémi u ngîma, kwo, anmî t:âât:ââ ngi, nmî Lémi ngê kópuni nga dè vyi, yi kópu nmo ngmê vyi.

Pita Kóniliyês u ngomo k:oo u ngwo doon:aa dêêpî

³⁴ Pita ngê danêmbum kn:ââ dini ghi n:ii ngê chópu, yepê, Ndêndê ngê kîd:a w:ee, yoo daa ngmidi Chóo Lémi ngê ada a ngêêpî. ^{†35} Yepê, Pini n:ii ngê Chóo Lémi adî chââchââ, kópu mb:aa u ngwo adî d:uud:uu dé, yepê, k:omo tpile yi pini daa Nju pi, ngmênê Chóo Lémi ngê wa ngee, u yoo vy:o wa kââ. ³⁶ Yepê, Ala kópu dyuu nmyi lama a kwo, Chóo Lémi ngê kópu mb:aa nmo ngma a dy:ââ ngê, Yisîléli tpémi yi k:ii, nmopê, Yesu Kédisu ngê a ka yinê wa a kââdî nmyo. Yepê, Yi pini Yesu Chóo Lémi ngê nmo yintómu nmî kada kââ. ^{‡37} Yepê, Nkálili wee u kwo, Njuda wee u kwo, kópu ndîi n:ii dnye pyodopyodo, yi kópu nmyi lama ka pyede. Yepê, Dini ghi n:ii ngê Njon doo a dêêpî, yoo mumyedo a mbápitísîm kîgha dé, yi dini ghi ngê yi kópu ndîi kn:ââ u ngwo a chópu. ³⁸ Yepê, Yesu Nasalet pi u danêmbum nmyi lama a tóo, Chóo Lémi ngê u Ghê Dmi u mênê u ngwo a yó, u wêdêwêdê ndîi ngê u ngwo pyódu ngê. Yepê, Yi pini p:aani p:aani dpîmon:aa paa, kópu mb:aa yilí dpîmon:aa d:uud:uu, pini n:ii yoo Setan ngê dyênê too, Yesu ngê mē pyi too, mu kópu u dîy:o Chóo Lémi ngê doo a ngêêpî. ³⁹ Yepê, Yesu ngê Nju tpémi yi vy:o kópuni doo d:uud:uu dé, yi kópu yilí nmî chóo nmî ngwolo ngê nmî módu. ^{†40} Yepê, Nju tpémi y:oo Yesu vya ngópu, kîdosi íedê t:ee ngópu, ngmênê Chóo Lémi ngê wo pyoloni ngê mēdê pyidu ngê, chóochóo nmî ngópu mē tpyó. ⁴¹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê a pii wo, daa pi yintómu knî y:oo m:uu ngópu, ngmênê yélini yi k:ii nmeê yâmuyâmu, Yesu nmî chóo nmî módu. Yepê, Chóo Lémi ngê yi kópu u l:êê dîy:o mwiyé a ngmidi nmoo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê a pii wo, u kuwó dini ghi ngê u k:ii nmeê kmaapî, u k:ii nmeê mbwaa ndanî. ^{‡42} Yepê, Mu dini ghi ngê yinê wa kóté kalê nmo, n:ii mwiyé wa pw:oo dmi, n:ii adnyi ya, nipi wa kóté kalê nmo. Yepê, Chóo yinê dpodo kalê nmoo, wod:oo pi knî ye nmo tpapê ngê, yenmîmo, Chóo Lémi ngê vylí yedê ngmidi ngê, nmî kóté kîgha pyu ngê a pyódu ngê. ⁴³ Yepê, Pini n:ii knî y:oo Chóo Lémi u komo dnyimo a kapî, yi pini yintómu Yesu p:uu dnyimo a danê, yipu, Pini n:ii yoo yi pini ka adnyi kélîmî, Chóo Lémi ngê yi dono yilí u kuwó wa kée té, mēdaadî nuw:onuw:o dé, yi pini u pi u l:êê dîy:o. ^{‡‡}

Chóo Lémi ngê u Ghê Dmi Kóniliyês u yoo knî ye u ngwo y:àngo

⁴⁴ Pita dini ghi n:ii ngê ye doo danêmbum, yélini y:oo dnye ng:aang:aa, yi yéli ye Chóo Lémi u Ghê Dmi a gho. ⁴⁵ Yesu u yoo vy:o pini n:ii yoo Pita u k:ii Njopa a ndê dniye, yi yéli yintómu Nju tpémi, mî ngwéti dniye, apê, Kí yéli daa Nju tpémi. Apê, Chóo Lémi ngê chóo u Ghê Dmi ye kîmyeda dy:ââ. ⁴⁶ Apê, Kn:aa dyámê dnye ngê kn:aa dyámê dnye ngê myeka mbumu té, Chóo Lémi myeka chaa kîgha ngmê. ^{‡‡47} Pita ngê u pyipe knî ye yepê, Chóo Lémi ngê u Ghê Dmi wunê ntee nmo a

† 10:19 Dpodo 10:28; 11:12

†† 10:34 Lóma 2:11; Nkal 2:6 ‡ 10:36 Epeso 2:13-14 ††
10:39 1 Kódin 15:4-7 ‡‡ 10:41 Luukí 24:42-43 ‡‡† 10:43 Is
53:5-6; Jer 31:34 ‡‡‡ 10:46 Dpodo 2:4; 19:6; 1 Kódin 12:10

kpo, kî yéli ye yinté kîmyeda y:oo. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o doo u ntâa pi ngê daawa vyi, Kî yéli mbwaa ngê nangê mbápitísím kalê té. ⁴⁸ Wod:oo u pyipe knî ye yepê, Kî yéli Yesu Kédisu u pi ngê mbápitísím kalê tóó. U kuwó dini ghi ngê Kóniliyês u yoo y:oo Pita ka kwo, Wo miyó pyile ng:ii mwiyé mê ya kmêlé. †

Kóniliyês u danêmbum u nkoo

11 Yesu u yoo yintómu, Njuda wee u kwo yélini doo kwo, yi yéli Yesu u dyépi knî yi k:ii ala kópu nipi ny:ee ngópu, apê, Kn:aa dyámê tpémi y:oo Chóó Lémi u kópu kîmya ny:ee ngmê. ² Dini ghi n:ii ngê Pita Njedusalem loo, yi yéli y:oo kwo, Ngmênyi kn:aadi ngê. ³ Kwo, Lukwe dîy:o kn:aa dyámê tpémi yi ngomo k:oo ny:uu kee wo. Kwo, Lukwe dîy:o nté y:i myin:aa ndîi. Kwo, Yi kópu Nju pi ngmê ngê d:uudpî d:uu. ⁴ Wod:oo Pita ngê yi kópu u nt:u kópu mb:aamb:aa ngê ye ada nt:o.

⁵ Pita ngê yepê, Njopa kînoo ngêpê, tpile y:i ng-mêkîni módu, Yéli vyâa yi kêlî a ghêpê wo, wónu k:ii ntee tpile, kwódo páadi. ⁶ Yepê, Yi tpile a nkîgh:ê dini ghi n:ii ngê a ghêpê wo, u mênê tpile tp:oo yilî nî módu, dyêêdî daa ngmidi, tpile pê dé, pyaa dé, ímê dé y:i nî m:uu too. ⁷ Yepê, Dnye ngmênî nyongo mbóó p:uu, a ka pê, Pita. A ka pê, Gh:êêdé, kî tpile tp:oo ngmê vy-ee, ma ngi. ⁸ Kwono, A Lémi. Kwono, Yi kópu daanî d:uu, mu kópu u dîy:o kî tpile tp:oo dyêêdî yintómu nmo kwódu yé u tpile tp:oo dé, nmîné nmo tupwótupwó dé, doo u ntâa daa ngma anî ma. Kwono, Yinté tpile tp:oo tupwótupwó d:oo ngmê ndîi. ⁹ Yepê, Yi dnyeni mbóó p:uu myombó m:aa nyongo, a ka pê, Chóó Lémi ngê tpileni p:uu ala kópu dê vyi, Kî tpile mb:aamb:aa, a ka pê, yi tpile p:uu ala kópu íyóó kid-ingê vyi, Yi tpile tupwótupwó. ¹⁰ Yepê, Yi kópu pyolo a nga pyodo, u kuwó dini ghi ngê yi wónu k:ii ntee tpile mbóó p:uu mê kee wo. ¹¹ Yepê, Yi ngwo pi pyile a ka taa dniye, Sisadiya a ndê dniye. ¹² Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a ka pê, Ngm:êê té, nuw:o kîgha nédin-uw:o ngê kêê kidangê t:oo. Yepê, Nmî mbwó yoo, kî pi-ni wéni knî ka wee, yoo yi k:ii Njopa nmo ndê dniye, Sisadiya nmî lee dniye, Kóniliyês u ngomo k:oo nm:uu kee dniye. ¹³ Yepê, Yi pini ngê enjel n:ii módu, u p:êê nmî ngêêdî até yedê nté ngê. Yepê, Yi enjel ngê ala kópu u kwo vyi, kwopê, Pi ngmê dy:âa ngi, Njopa. Kwopê, Pi ngmê nya y:e, u pi Saimon Pita. ¹⁴ Kwopê, Yi pini ngê kópuni u mdoo nmye wa a íuw:o, nmî Lémi ngê u ngwo wa ngee nmyo, kóó k:oo wa kaa nmyo. ^{††15} Yepê, Dini ghi n:ii ngê danêmbum kn:âa nî chópu, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi mwiyé ntee nmo a kpo, yinté ye myedê y:ângo. ^{††16} Pita ngê yepê, Kópuni Yesu ngê nmo a vyi, yi kópu yi ngwo n:uu nuw:o kwólu, nmopê, Njon ngê mbwaa paa yoo dpîmo kmênêkmênê dé, ngmênê M:aa ngê chóó u Ghê Dmi u mênê wa kmênê nmyo. ^{††17} Yepê, Chóó Lémi ngê yeedeyeedeni nmo a kpo, mu kópu u dîy:o nmî Lémi Yesu Kédisu ka nmî kêlîmî mbê dniye, vyílo yi yeedeyeede yi yéli ye myedê

† 10:48 Dpodo 2:38; Mát 28:19 †† 11:14 Dpodo 16:31 †
11:15 Dpodo 2:4 †† 11:16 Dpodo 1:5

y:ângo. Yepê, K:omo tpile daa Nju tpémi, ngmênê yi yeedeyeede ye mye y:ângo. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, kópuni Chóó Lémi ngê a d:uud:uu, doo u ntâa daap:aa vyi, Yi kópu u dî nî puwâ. ¹⁸ Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, Pita ka kópu daamu vyi ngópu, Chóó Lémi mê chaa kalê ngópu, noko yepê, Chóó Lémi ngê kn:aa dyámê tpémi ye maa kîmyedê yé, yi dono yilî u ngwo pêdê kuwo téne, ghê kamî myepêdê pyw:ee y:e. †

Antiyóka tpémi Yesu u yoo vy:o u ngwo ghê dniye

¹⁹ Nju tpémi y:oo Stipen dini ghi n:ii ngê vya ngópu, Yesu u yoo mye kpada tumo, Yesu u yoo woni mbêpê dniye, kn:aa p:aani kn:aa p:aani mî taa dniye. Wo yéli chono daa lee dniye, woni yoo Antiyóka mî taa dniye, woni yoo Pênisiya Wee u kwo lee dniye, woni knî y:oo ntii mî ngmêê ngópu, Saipídís dyámê w:uu mbêmê lee dniye. Kwéli dnyimon:aa taataa, yi yéli y:oo Yesu u kópu Nju tpémi ye yi mo dnyimo tpapê, kn:aa dyámê tpémi ye dêdnyimo tpapê. ²⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu u yoo ngmê Antiyóka lee dniye, woni yoo Saipídís tpémi, woni yoo Sadéni tpémi. Yi yéli y:oo nmî Lémi Yesu u kópu daa Nju tpémi ye yi mo dnyimon:aa tpapê, kn:aa yéli ye myednyimon:aa tpapê. ²¹ Yi yéli yi p:uu nmî Lémi u wêdêwêdê ndêndê ngê kele, pi yilî y:oo yi yéli yi dnye dmi ny:ee ngópu, nmî Lémi ka u ngwo mênê diyé dniye, u kwo mê kêlîmî mbê dniye, yi kada pini ngê pyódu ngópu. ††

²² Yesu u yoo Njedusalem yélini dpîmo a kwo dini ghi n:ii ngê yi kópu ny:ee ngópu, apê, Daa Nju tpémi Yesu u yoo vy:o kîmya ghê dmi, Antiyóka, yed:oo Mbanapas y:i dy:âa ngópu. ††23 Mbanapas Antiyóka dini ghi n:ii ngê ta, apê, Yesu u yoo yilî ngê até dê pyódu, u gha mb:aamb:aa ngê pyodo. Yesu u yoo knî ye yepê, Nmî Lémi mb:aamb:aa ngê dmyinê cháâcháâ, u nuw:o ghi p:uu dmyinê mbêpê, dye ghi yintómu. ^{††24} Mbanapas pi mb:aa, nmî Lémi ka u kêlîmî ndîi, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u gha d:ud:umbiy:e myedê nt:ee ngê. Pi yilî Yesu u yoo vy:o yinê kââ.

²⁵ U kuwó dini ghi ngê Mbanapas Taasís loo, Sóól ka doon:aa vyiwo. ²⁶ Dini ghi n:ii ngê a pyw:ângo, Antiyóka íuwu. Yi tpódu y:oo Antiyóka m:âa ngmê ma ngópu, Yesu u yoo knî ye dpîmon:aa dêêpî. Antiyóka tpémi y:oo Yesu u yoo yi ngwo ntaa tumo, apê, Yi pi dmi Kîdistên yoo.

²⁷ Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê knî y:oo Njedusalem a kuwo ngópu, Antiyóka lee dniye. ²⁸ Yi vy:o pini ngmê, u pi Akapas, yi pini Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a wêdêwêdê kwólu, yi pini ghêêdî wo, yepê, Dyámê mbêmê daa kêmakêma nté machedê ngê a pyodopyodo. (Dini ghi n:ii ngê Kílódiyás Lóma tpémi yi kada pini ngê doo ya, dyámê mbêmê m:uu u ngwo ghê wo. M:aani n:ii ngê Yesu pwene, m:âa y:a mê pyile mî loo, yi m:uu u ngwo ghê wo.) ^{††29} Yesu u yoo Antiyóka yélini doo kwo noko yepê, Nmî ndapî a kââdî koo, yepê, ndapî tp:oo

†† 11:18 Dpodo 14:27 ††† 11:21 Dpodo 2:41 ††† 11:22 Dpodo 4:36 † 11:23 Dpodo 14:22 †† 11:28 Dpodo 21:10

nt:eemwint:eemwi m:uu koo, yepê, nmî tîdê mbwó knî ye paa dy:ââ koo, Njuda. ¹³⁰ Wod:oo ndapî a kââdî ngópu, Mbanapas pini dê Sóól ye y:ee ngópu, yepê, Ala ndapî núw:o nyoo, Yesu u yoo yi kada pini knî ye dp:uu y:ee nyoo, Njedusalem. ^{††}

King Helodi ngê Pita mbwa k:oo u ngwo kmungo

12 Yi dini ghi ngê Akídipa Helodi Nju tpémi yi king ngê doo ya, Lóma tpémi yi maknopwo. U lede yoo dy:ââ too, Yesu u yoo woni mgîmî tumo, mgîní vyîmî kalê tumo, ² Njems Njon u mbwó taa ngê mye vya ngópu. ³ Dini ghi n:ii ngê Nju tpémi y:oo ny:ee ngópu, apê, Helodi ngê Njems kêdê vy:a, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Munmîkó, Yesu u yoo yi kada pini ngmêdê vya ngmê. Yi kópu u l:êê dîy:o Helodi ngê Pita mye mgîmî ngê, mbwa k:oo kmungo. (Yi kópu Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa dye ghi ngê d:uu ngê.) ⁴ Dini ghi n:ii ngê Pita mbwa k:oo kee wo, lede páádi páádi knî y:oo Pita dnye t:âât:ââ, lede páádi dye ghi ngmê. Helodi ngê u yi doo kwo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u kuwó dini ghi ngê Pita p:aa pw:ii, Nju tpémi yi ngópu p:aa kóté kwolo. ⁵ Nyââ, Pita mbwa k:oo doo kwo, ngmêndê Yesu u yoo Chóó Lémi ka u l:êê dîy:o mîdnye ngêpê. ^{††}

Pita mbwa k:oo u ngwo pwii wo

⁶ Wéni n:ii ngê Helodi ngê u yi doo kwo, apê, Mââ Pita nî pw:ii, pi knî yi ngópu nî kóté kwolo, yi mgîdî ngê Pita lede dê yi kélî doo dpî. Puwóma té dê y:oo kóó dê kudu dumo, lede miyó kuwa dpîmo paa, mbwa y:oo dpîmo t:âât:ââ. ⁷ Wod:oo enjel ngma até yedê loo, u wuu mbwa k:oo mî kéé ngê, Pita kwulo kele, u dpî ny:ââ ngê, kwo, Lîmîlîmî ngê a piidi. Yedê pii wo, wod:oo puwóma té dê kwulo yi chóó mîndê pywálf knopwo. ⁸ Enjel ngê kwo, Maléti maa téni, nyi dópo dê nye t:ee dé. Wod:oo Pita ngê yinté d:uu ngê, enjel ngê kwo, Nguwo u kpîdî mwo mye téni, kwo, a pwiyé, a ngm:êê nédi. ⁹ Wod:oo Pita ngê enjel até yi ngm:êê ngê, ngmêndê u kwo doo wóó. Nanê kwopê, Enjel ngê ndêndê ngê dê pw:ii ngî? ¹⁰ Mbwa t:âât:ââ pyu yoo ngmê a kuwo ngópu, myomoni yoo myedê kuwo ngópu, nkéli chêépî keñe u nkîgh:ê yi nî knopwo, apê, Keñe lukwe ngê até dê kpêmî? Wod:oo pwii knopwo, daa ndîí máádi ghi tp:oo yi kalê ngópu, wod:oo enjel ngê Pita a kuwo ngê. ¹¹ Pita ka u nuw:o yi mênê diyé wo, apê, Ala ndê kópu, apê, Nmî Lémi ngê enjel ngmêda dy:ââ, apê, Helodi kóó k:oo até dumo y:ee nê, apê, Nju tpémi yi ngópu mêdaawa kóté kalê nê.

¹² Dini ghi n:ii ngê Pita ngê yi kópu a w:ee ngê, wod:oo Njon Mak u pye Méli u p:aa pee loo. Pi yilí yi doo kwo, dnye ngêpê. ¹³ Yi ngomo u koko tédê u keñe p:uu Pita doo depedepe, dpodo módó ngmê, u pi Lóda, keñe t:âmo mî ghê wo. ¹⁴ Yi dmââdî ngê Pita u dnye adî mya, wod:oo u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, keñe daa kpêmî ngê, adî lê, u pyipe knî ye mdoo adî

† 11:29 Lóma 15:26 †† 11:30 Dpodo 12:25 ‡ 12:2 Mát 4:21 †† 12:5 Epeso 6:18; Njems 5:16 †† 12:7 Dpodo 5:19; 16:26

núw:o, yepê, Pita kuwa ka kwo. ¹⁵ U kwo daa kélîmî mbê dniye, kwo, Kidima k:om. Kwo, Chi ghéti. Ngmêndê yepê, Dîni k:omodanê. Yepê, Ndêndê ngê kuwa ka kwo. Kwo, Daa vyîlo ye kwo, kwo, u enjel ye kwo. ¹⁶ Pita ngê keñe p:uu depedepe daa yó, u kuwó dini ghi ngê keñe u kwo adî kpêmî ngmê. Dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, ghê dmi yi mênê ghipé wo. ¹⁷ Pita ngê kêê yi ngîma mgîmî ngê, kwayi ngê ye vyu, yepê, Tumu. Yepê, A pi tââ namê tpapê. Yepê, Nmî Lémi ngê u enjel a ka ngmêda dy:ââ, mbwa k:oo yinê dê pw:ii nê. Yepê, Njems ka mdoo dpî núw:o yó, yepê, nmî tîdê mbwó knî ye myoo vyi yó. Yed:oo Pita ngê a kuwo too, kn:aa p:aaani mê loo. ^{†††}

¹⁸ Dini ghi n:ii ngê wa wo, lede yoo yi ghê dmi a kee wo, noko dnye póó, noko yepê, Pita anye atédê pwiyé? ¹⁹ Helodi ngê lede yoo dy:ââ too, yepê, Lee dmyeno, Pita dmyinên:aa nmy:uu. Ngmêndê dêê dniye, dêpê pyw:ee ngópu, wod:oo lede n:ii knî ye Pita pwii wo, yi lede yoo Helodi ngê kóté kalê too, yepê, Pita lónté nmye dê pwii? Yepê, Ala ngwo u nkwo n:aa vye nmyo. Wod:oo dy:ââ too, kn:aa lede knî y:oo u nkwo mî vya tumo.

U kuwó dini ghi ngê Helodi ngê Njuda Wee a kuwo ngê, Sisadiya doon:aa ya.

Helodi u ngwo pwene

²⁰ Taiya tpémi Saidon tpémi ye king Helodi ye nod:e wo, wod:oo yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, apê, Helodi ngê nté nmo wa mgîmî, u dyámê pee p:uu nté daamunmî pwila. Yi kópu u l:êê dîy:o Helodi u dpodo pyu yoo yi kada pini yi pee ngê kaa ngópu, u pi Pîlastas, kwo, U ntââ Helodi nmo wanyi kpéki. Wod:oo Helodi yinê ye kpéki ngê, kwo, Kî yéli y:e mb:aamb:aa u yi y:e a kwo. ²¹ Helodi ngê wéni n:ii ye ngmîdî ngê, yi wéni ngê nipi a wó, Helodi kpêlê wo, u lémilémi u kpîdî dmi u mbwo t:ângo, u yââyââ tédê yaa wo, wod:oo pi knî ye doo danêmbum. ²² Yoo dpodombiy:e doo kââ, apu, Daa nmo ntee pini ye danêmbum, apu, ngmêndê nmî yâpw wo ye danêmbum. ²³ Chóó Lémi u enjel ngmê ngê Helodi yi danêmbum tédê atéyi vyâ, mu kópu u dîy:o pi knî ye daa vyu, D:aa yâpw. Ala kópu myedaa vyu, Nê nmyo ntee pini. Helodi u mênê mwi pê dnye kmaapî, u gha a kélî ngópu, wod:oo pwene.

²⁴ Yi ngwo Yesu u yoo y:oo Chóó Lémi u kópu pi knî ye mudnye tpapê, Yesu u yoo yinté yilí ngê u ngwo dpîmo pyodopyodo. ^{†††}

²⁵ Mbanapas pini dê Sóól y:oo yi dpodo a kélî ngópu, Njedusalem a kuwo ngópu, Njon Mak núw:o ngópu, Antiyóka mê diyé dniye. [§]

Mbanapas pini dê Sóól Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ngwo a ngmîdî doo

13 Yesu u yoo vy:o Antiyóka, dêépî pyu yoo ngmêdo kwo, Chóó Lémi u komo y:oo dnyimo kapî, yi pi dmi Mbanapas ngmê, Simiyón myomo (u pi Too

††† 12:17 Dpodo 12:7-8 ††† 12:24 Is 55:11; Dpodo 6:7; 19:20 § 12:25 Dpodo 11:29-30; 12:12; 3:13; 15:37

Pee Kpêdêkpêdê), Lusiyas pyolo, Sadéni pi, Manayén podo (pini n:ii Helodi k:ii nipi kaa knopwo), Sóól limo. ¹² Wo ngmê ngê nté yi chóó noko kwódu ngópu, dpodo mu ngmídi yidnye dódó, nmî Lémi ka dnye ngêpê. Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yepê, Mbanapas pini dê Sóól d:a ngmídi dê, yi dpodo tédê dpí dy:âa dóó. ¹³ Nté ghêlî daa ma ngópu, nmî Lémi ka u ngwo dnye ngêpê, yi pini dê yi mbêmê yi kêê dmi yé ngópu, yi l:êê dîy:o dnye ngêpê, wod:oo dy:âa dumo. †

Saipídîs kópuni pyodo

⁴ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Mbanapas pini dê Sóól dy:âa doo, Njon Mak mye núw:o ngópu, Antiyóka a kuwo ngópu, Selyusiya lee dnye, liyé nkéli k:oo y:i mí wo dnye, dyámê w:uu ngmê mbêmê mí tee dnye, u pi Saipídîs. ⁵ P:aani n:ii mí tee dnye, u pi Salamîs. Y:i dnye ya, Nju tpémi yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dnyimo koko, Chóó Lémi u kópu p:uu ye dnyimon:aa danê.

⁶ U kuwó dini ghi ngê yi dyámê w:uu mwada pee lee dnye, Papós mí taa dnye, pi y:i ngmê m:uu ngópu, u pi Mba-Yesu, Nju pi, Kídiki dnye ngê u pi Elimas, pipi kópu knî yi mbêmê kópu ndîi yilî dpîmo d:uud:uu. Pi knî ye k:omodanê ngê dpîmo tpapê, yipu, Nê nmî yâpwo ndîi u komo kapî pyu ngmê. ⁷ Yi pini ngê yi dyámê w:uu u kada pini dpîmo yâmuyâmu, u pi Sêênjîs Póólîs. Yi dyámê w:uu u kada pini mb:aamb:aa ngê dpîmo nuw:o, u yi u ngwo doo kwo, Yâpwo ndîi u kópu ngmênî ny:oo, u l:êê dîy:o pi knî ye yepê, Mbanapas pini dê Sóól a pwiyé dnye. ⁸ Dini ghi n:ii ngê kópu u kwo ngmêdpîmo tpapê, Elimas yi kwo doo kwopwepe, mââwe ka kópu, Ye kidimê ng:aa, ngee k:omodanê mo. U yi u ngwo dêpwo kwo, Yi mââwe Yesu u yoo vy:oghê we. ⁹ Wod:oo Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Sóól a nt:ee ngê, u pi mye Póól, Elimas ka ngwolo dy:âa ngê vyu wo, kwo, Nyi Setan ntee pini. ¹⁰ Kwo, Doo u ntâa kópu mb:aa daangmanyi d:uu, kwo, nmî Lémi u ndêndê kópu dyuu u wépi nyi puwâ, kwo, k:omodanê kópu yilî nyinê ngêédî. ¹¹ Kwo, Nmî Lémi ngê ala ngwo wunê kpadakpada ngi, kwo, ngwolo kopwe ngê a pyépi ngi, yéli daanyi y:enê, u dî yinê amêdê vyi. Yi ngwo mgo kpêdêkpêdê Elimas ngîma até yi kéé ngê, wod:oo doo maa nmy:uu, apê, A ngêêpî pyu ngmênê pyw:oo, maa a ka yinê pêdê kêma ngê. ¹² Dyámê w:uu u kada pini ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê módu, wod:oo nmî Lémi ka kélîmî mbê wo. Nmî Lémi u kópu dyuu u nyepenyepê u kópu ngê u kwo pyaa dnye.

Ántiyóka n:ii Pisidiya Wee u kwo a tóó, Yesu u kópu yi u ngwo ye mí vyi ngópu

¹³ Póól u pyipe knî yi k:ii liyé nkéli k:oo mê wo dnye, Papós a kuwo ngópu, Pamîpiliya mí tee dnye, Pêêka u ngwo mí lee dnye. Njon Mak ngê u pyipe dê y:i mínê kuwo doo, Njedusalem mêtê diyé wo. ¹⁴ Póól Mbanapas y:oo Pêêka a kuwo ngópu, Pisidiya Wee u kwo lee

knopwo, p:aa ndîi ngmê taa knopwo, u pi mye Antiyóka, mwiyé p:aani n:ii a ndê knopwo, yi p:aani dê yi pi mu ngmídi. Nju tpémi yi líme wo dini ghi n:ii ngê dyimê wo, ngêpê ngomo k:oo yi k:ii kee dnye, mbwódo yaa dnye. ¹⁵ Pi ngmê ngê Mósisi u dêêpî kópu dyuu ghi ngma a kp:aa ngê, pi myomoni ngê Chóó Lémi u komo kapî pyu u kópu dyuu ghi myedê kp:aa ngê, u kuwó dini ghi ngê ngêpê ngomo y:enê pyu knî y:oo Póól pini dê Mbanapas ye pi ngma a dy:âa ngópu, yepê, Nmî mbwó dê. Yepê, U ntâa pi knî ye kópu ngma dpí vyi ngmê, yi gha dmi wêdêwêdê kígha u l:êê dîy:o. ¹⁶ Wod:oo Póól a ghêédî wo, kóó ntênê ye kâa, danêmbum kn:âa ye chópu.

Yepê, Mw:ââkó a lémi ch:ama, Yisíléli tpémi, yélini yi k:ii Chóó Lémi ka nmye ngêpê té, yepê, ala kópu ny:ee yó. ¹⁷ Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmî kn:âa yoo Yisíléli tpémi Yichip mudnya a ya, yepê, daa yi chóó yi dyámê pee p:uu dnya a ya, yepê, yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê yi yéli yilî ngê pyódu ngê, u wêdêwêdê mbêmê Yichip u mênê a pw:ii too. ¹⁸ Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi u nódo kópu yilî a t:ee ngópu, ngmênê myedaa kéé too, yepê, maa p:uu m:âa podo y:a a ma ngópu, Kenan u ngwo mí taa dnye. ¹⁹ Yepê, Chóó Lémi ngê Kenan yoo dyêédî pyudu a pw:oo ngê, yi dyámê pee chóó u yoo knî ye y:ângo. Yepê, M:âa podo yono y:a mê limo y:a mí loo, (450) yi kópu yintómu u ngwo a pyaa dnye.

²⁰ Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi yéli yi kada pini knî ngma a pyw:ângo, kuwókuwóni u pi Samuwel, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê. ²¹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi yéli y:oo king u yi y:e ngmêdoo kwo, wod:oo Chóó Lémi ngê Sóól yi king ngê pyódu ngê, yi pini Kisi tp:oo, Mbenjîmîn u tii íedê pini ngmê. ²² Yepê, Yi king ngê doo ya, m:âa podo y:a, wod:oo Chóó Lémi ngê Sóól mí ngmópu, Dépidi yi king ngê mé pyódu ngê. Yepê, Chóó Lémi ngê ala kópu p:uu ye vyu, yepê, A gha ntee, Njési tp:oo Dépidi u gha mye yinté, a nuu u kópu amyedê d:uud:uu dé. ²³ Póól ngê yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo ala kópu dnyimo a tpapê, apu, Dîyo Dépidi u yoo vy:o Chóó Lémi ngê pi ngmê wa a ngmídi, yi pini ngê Yisíléli tpémi yinê wa ngee té. Póól ngê yepê, A tîdê mbwó yoo. Yepê, Yi kópu wunê kêtê pyódu. Yepê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, yi pini nmî Mbwámê, u pi Yesu. ²⁴ Yepê, Yesu ngê u dpodo kn:âa ghêlî daa chópu, Njon Yisíléli tpémi ye doon:aa danêmbum, yipu, Nmyi dono yilî kéé tóó, mbwaa paa n:aa kmênêkmênê nmyo. ²⁵ Yepê, Njon ngê u dpodo ghêlî dêpê kélî ngê, pi knî ye ala kópu dpîmo tpapê, yipu, Nmyinê nmye nê n:uu? Yipu, Pini n:ii nmye t:âât:âa ngmê, d:aa vyílo. Yipu, Nê tédê. Yipu, Doo u ntâa u nkîgh:ê daa ní ní. Yipu, Yi pini ngê u dpodo kn:âa doongê chópu. ²⁶

²⁶ Póól ngê yepê, A tîdê mbwó yoo, yélini yi k:ii nmî kn:âa Epílaham, myenté yélini Chóó Lémi ka nmye ngêpê té. Yepê, Yesu daa pi yintómu yi mbwámê ngê pyodo, mu kópu u dîy:o yélini Njedusalem a kwo, yi ka-

† 13:1 Dpodo 11:27 †† 13:2 Dpodo 9:15; Nkal 1:15-16 † 13:3 Dpodo 6:6 †† 13:6 2 Tim 3:8 †† 13:9 Dpodo 4:8; Njon 8:44

‡†† 13:17 Ex 6:6; 12:51 ‡†† 13:18 Ex 16:35 § 13:21 1 Sam 8:5, 19 §† 13:22 1 Sam 13:14; 16:13; Psalm 89:20 ††† 13:23 Is 11:1 §† 13:24 Mát 3:1-2 §†† 13:25 Njon 1:20,27

da pini knî mye yi k:ii, nmî Mbwámê Yesu dpîp:e mya ngópu, yepê, yi kópu u l:êê dîy:o yi yéli y:oo Yesu mb:ii ngópu. Yepê, K:omo tpile líme wo yintómu knî yi k:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo yi kópu dyuu pi knî y:oo yi ngêêdî dnyimo a kpââ dé, yepê, ngmênê yi kópu dyuu vyílo yi ntiye ngópu, noko yepê, Yesu paa vya koo, paa pw:oo we. ²⁸ Póól ngê yepê, K:omo tpile Yesu u pwopwo u nt:u kópu dêpê pyw:ee ngópu, ngmênê Paléti ka kwo, Vya ngi. Kwo, Pw:oo we. ²⁹ Yepê, Yesu p:uu kópuni puku yedê a pyede, yi kópu yilí ntiye ngópu, kídosi ñedê t:ee ngópu, u kuwó dini ghi ngê mêtê ngee ngópu, kmênê ngópu. ³⁰ Yepê, Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê, wo yilí yi k:oo p:uu ndiye pyu knî y:oo dnyimo mumu. Yepê, Yesu ghêlî daa pwene yélini yi k:ii Nkálili Wee a kuwo ngópu, Njedusalem u ngwo lee dniye, yepê, yi yéli y:oo ala ngwo pi knî ye a tpaê ngmê, yipu, Yesu ndêndê ngê a pii wo, nmí ngwolo knî y:oo nmí módu. ³² Yepê, Ala ngwo nmyi ngíma anye kwo mo, ala kópu mb:aa nmye ngmênê tpaê. Yepê, Chóó Lémi ngê nmí kn:ââ knî ye kópuni wunê a vyu, yi kópu nmí l:êê dîy:o kêtê pyódu, Chóó Lémi ngê Yesu a pyidu ngê. Yepê, Wéti myomoni u mênê Chóó Lémi u kópu dyuu alanté a kwo, nmí Mbwámê ka kwo, Nyi a tp:ee, awêde mî ngê dî pyódu. ³⁴ Yepê, Chóó Lémi ngê yi pini a pyidu ngê, mēdaawa pw:onu, kpêênî daawa mg:ee. Yepê, Chóó Lémi ngê u nuu u yoo knî ye yepê, Tpileni p:uu Dépidi ka ndêndê ngê noo a danê, yi tpile nmye wanê kê. ³⁵ Póól ngê yepê, Puku yedê kópu m:uu a tóó, apê, Chóó Lémi u nuu u pi kpêênî daawa mg:ee. ³⁶ Póól ngê yepê, Daa Dépidi p:uu dnya a d:êê, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê Dépidi doo a ya, Chóó Lémi p:uu doo a dpodo, yed:oo pwene, u kn:ââ knî yi nkîgh:ê mî kmênê ngópu, kpêênî mgee wo. ³⁷ Yepê, Ngmênê pini n:ii Chóó Lémi ngê a pyidu ngê, yi pini kpêênî daa mgee wo. ³⁸ Yepê, A tîdê mbwó yoo. Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Yi pini Yesu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê nmí dono yilí u kuwó wa kée té. Yepê, Komo tpile dono yilí knî y:oo mgîmî nmyoo, Mosisi u dêêpî kópu dyuu dêê wo, daa pywálî nmyoo, ngmênê pini n:ii Yesu ka wa kêlîmî mb:anê, Yesu ngê yi dono vy:oo u ngwo wa a y:oo. ⁴⁰ Yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê paa. Yepê, Chóó lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni a d:êê ngópu, yi kópu nmye kîngê pyódu. ⁴¹ Yepê, Chóó Lémi u kópu yedê d:êê ngópu, apê,

A ka wépi dnyangê pyu yoo, ala kópu ny:ee yó.

Tpéé kópu wanmyi vyi ngmê, yed:oo wanmyi pw:oo dmi,

mu kópu u dîy:o kópuni nmyi dye ghi ngê wanî d:uu, yi kópu ka daanmyi kêlîmî,

k:omo tpile pi ngê nmye wa vyi, u kwo myedaanmyi kêlîmî. ⁵

⁴² Dini ghi n:ii ngê pwii dniye, pi knî y:oo Póól Mbanapas ye yepê, Pyimê modo diyé cho, yepê, yi kópu knî nmo m:uu dp:uu vyi nyoo. ⁴³ Dini ghi n:ii ngê nyalê wo,

† 13:28 Mát 27:22-23 †† 13:30-31 Dpodo 2:24; 1:3,8 †
13:32-33 Psalm 2:7 †† 13:34 Is 55:3 †† 13:35 Psalm 16:10
††† 13:36 Dpodo 2:29 ††† 13:38-39 Dpodo 10:43; Lóma 10:4
§ 13:41 Hab 1:5

Nju pi yilí y:oo Póól Mbanapas dnye yâmuyâmu dê, kn:aa yéli mye yi k:ii, wunê yélini Nju pi ngê a pyaa dniye. Yi tpódu y:oo yepê, Chóó Lémi ngê Tp:oo nmo a kpo, nmí Mbwámê ngê vyílo yi pyódu ngê. Yepê, Dpodombiy:e u kwo dmyinê kêlîmî.

Nju tpémi y:oo Yesu u kópu wépi u ngwo pwaa ngópu, Antiyóka

⁴⁴ U kuwó líme wo ngê mêtê diyé knopwo, Antiyóka pi dêpwo a ya, u yi y:e doo kwo, Lémi Ndîi u kópu u nkwo ngmên:uu ny:oo. ⁴⁵ Dini ghi n:ii ngê Nju tpémi y:oo yi yéli m:uu tumo, rí:ee ye kaa ngópu, kópuni Póól ngê doo tpaê dé, yi kópu mîdnya a wópuwópu dé, Póól p:uu myednye peede tpaê, yepê, Kí pini nmye ka k:omodanê, u kwo kídmyoma ng:aa. Póól u kópu yinté dnya a wópuwópu dé. ⁴⁶ Ngmênê Póól pini dê Mbanapas daa nkîngê mbê knopwo, Nju tpémi ye yepê, Doo u ntâa nyi chóó daanyi kée nmyo, Chóó Lémi u kópu nmye mwiye nyi vyu, ngmênê yi kópu u yi nmye daa kwo. Yepê, Ghê kamîni chedê ngê daawa pyódu, u wépi dmye pwaa ngmê, wod:oo nyinê kuwokuwo nmyo, kn:aa yéli ye nye lèpî mo. ⁴⁷ Yepê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdi ngê, yi pini ka ala kópu u kwo a vyu, kwo,

Daa Nju tpémi yi mo yi pywápê ngê dî pyódu ngi, dyámê mbêmê tpémi yintómu yi mbwámê ngê wanyi pyódu.

Yepê, Yi kópu awêde até dmye ntiye ngmê. ⁴⁸ Yélini daa Nju tpémi, yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, nmí Lémi u kópu dyuu mē chaa kalê ngópu. Chóó Lémi ngê yélini a ngmîdi ngê, apê, Yi yéli y:oo ghê kamî dmi pêtê pyw:ee y:e, yi yéli Yesu ka kêlîmî mbê dniye.

⁴⁹ Nmí Lémi u kópu ngê yi wee u kwo yéli a ngêêdî.

⁵⁰ Ngmênê Nju tpémi y:oo Antiyóka u kada pini yoo yi mbodo dmi vuywo ngópu, ch:am ndîi knî ngmê, n:ii dé Chóó Lémi ka dnye ngêpê, yi mbodo dmi mye vuywo ngópu, Póól pini dê Mbanapas ngm:ii kalê dumo, yepê, Ala wee u kwo n:aamungê nî. ⁵¹ Yi tpódu y:oo yi p:aani u têtê yi yi yodo p:uu vyaa ngópu, yinté Nju tpémi ye yepê, Dp:ee Chóó Lémi u yoo. Kada u ngwo a y:ee ngópu, Yikóniyêm lee knopwo. ⁵² Yesu u yoo yélini Antiyóka doo kwo, w:aa a pyw:ee ngópu, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê myedê nt:ee too.

Póól Mbanapas Yikóniyêm u ngwo lee knopwo

14 Kópuni Antiyóka y:e a pyodo, yinté kópu Yikóniyêm y:e myimê pyodo. Póól pini dê Mbanapas Nju tpémi yi ngêpê ngomo k:oo kee knopwo, Yesu u kópu ye adê vyi ngmê, wod:oo Nju pi yilí, kn:aa yéli mye yi k:ii Yesu ka kêlîmî mbê dniye. ² Ngmênê Nju tpémi, n:ii dé daa kêlîmî mbê dniye, yi yéli y:oo kn:aa yéli yi mbodo dnye vuywovyuwo dé, Yesu u yoo yi p:uu myednye d:uu. ³ Ngmênê yi tpódu y:i dpîmo ya, dye ghi daadî. Daa nkîngê mbê knopwo, nmí

§† 13:45 Dpodo 14:2; 17:5 †† 13:46 Dpodo 18:6 §† 13:47 Is 49:6 §†† 14:2 Dpodo 13:45

Lémi u kópu dyuu ye mēdpîmo tpaapê, kópuni nmo a kpo, yi kópu p:uu ye dpîmo danê. Nmî Lémi ngê u wēdēwēdê yi tpódu ye y:àngo, pwopwokopwe yilí yi wēdēwēdê mbēmê pyi ngópu, kópu yilí mye d:uu ngópu, nmî Lémi ngê yi tpódu yi kópu dyuu pi knî ye ndê kópu ngê yinté u ngwo pyódu ngê. ¹⁴Yikóniyēm tpémi y:oo yoo yêê ngópu, woni yoo Yesu u dyépi dē yi p:uu dnye d:uu, woni yoo yi pee ngê a ghê dniye.

⁵U kuwó dini ghi ngê Nju tpémi, kn:aa dyámê tpémi, kada pini knî yi k:ii, nipi a wó, u yi y:e doo kwo, Yi tpódu nmî mgîmî dē, chēêpî ngê nmî vya dē, d:o pw:oo dniye. ¹⁶Dini ghi n:ii ngê yi tpódu y:oo yi kópu u tuu kââ pee yi ny:ee ngópu, wod:oo mbêpê knopwo, Lisitîda, Ndêêpi, Likiyóniya, yi wee pyile knî yi kwo dpîmon:aa ya. ⁷Yi wee u kwo p:aani p:aani pi knî ye Yesu u kópu mb:aa mēdpîmon:aa tpaapê.

Lisitîda kpâlî kpêê u ngwo pyi ngópu

⁸Lisitîda pi ngmēdoo ya, kpâlî dē kpêê dē, paa daa tpyó, yinté a ta. ⁹Dini ghi n:ii ngê Póól ngê Yesu u kópu ye doo tpaapê, yi pini myedoo ng:aa. Póól ngê u ngwo a w:ee ngê, apê, Kî pini u kēlîmî ndîi, apu, Yesu u ntââ, yinê a pyipyi nê. ¹⁰Wod:oo Póól u kwo vya wo, u kwo até yi mbwolo, kwo, Kî pini. Kwo, Gh:êêdê. Kwo, Ghêêmî ghê. Wod:oo yi pini mbêka wo, paambwi kn:ââ chópu. ¹¹Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo yi kópu m:uu ngópu, Likiyóniya dnye ngê dpodombiy:e mbwó dniye, apê, Nmî yâpwo dē pi k:ii ntee tpile ngê atédê pyaa knî, nmo até myedê ghêpê knî. ¹²Yi yéli Chóó Lémi ka dēdnyimo ngêpê, kn:aa yâpwo yilí knî ye dnyimo ngêpê, yi yâpwo knî yi kada pini u pi Susî. Mbanapas u pyimo yi yâpwo u pi t:ee ngópu, apê, Susî, Póól u pyimo Hêêmis t:ee ngópu, mu kópu u dîy:o ye vyîlo yedoo danêmbum. ¹³Yi p:aani u nkîgh:ê ngomo ngmēdoo kwo, pi knî y:oo Susî ka kpêê kwéli dnyimo yé. Yi yâpwo u kpêê yiyé pyu knî y:oo yi nêê té vy:ee tumo, pudumakó u ngwo kpîlê tumo, yi p:aani u mbwa keñe t:âmo mî kaa tumo. Yi p:aani tpémi kpêê yiyé pyu yoo yi k:ii nipi a wó, u yi y:e doo kwo, Nmî yâpwo dē ye kpêê nmî yé. ¹⁴Dini ghi n:ii ngê Mbanapas pini dē Sóól y:oo ny:ee ngópu, yi kpîdî dē a chaa dumo, yoo pee dē yi kēlî mbêpê dē a pwaa dumo, ye mbwó knopwo, yepê, Kî yéli. ¹⁵Yepê, Lukwe dîy:o ye kópu nmye d:uud:uu ngmê? Yepê, D:ee yâpwo dē, nyo nmyo ntee pini dē. Yepê, Kópu mb:aa p:uu nmye nye danêmbum mo. Yepê, U yi nye a kwo, Nmyi k:omodanê kópu knî yi p:uu nyinê diyédiyé kîgha nmyo. Yepê, Yâpwo njini ka dmyinê ngêpê, n:ii ghê a t:a, n:ii ngê mbóó dyámê l:âmo doo, ntii mbwaa mye l:âmo doo, tpileni yi ghê a pyede té, yinê mye l:âmo too. ¹⁶Yepê, Wunê dini ghi ngê pi yilí y:oo yi chóó yi kópu n:uu yidnye ng:uu dé, Chóó Lémi ngê kalê too, ye mye daa kwódu ngê. ¹⁷Yepê, Dye ghi yintómu Chóó Lémi ngê chóóchóó nmye doo a kēmakēma, tpîi nmye doo a dyede, kââdî nmye doo a dyede, nmyi yâpwo tēdê nté nt:u

mb:aamb:aa ngê doo kelekele, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê doo pyépi, kópu mb:aa nmye yilí doo a d:uud:uu, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Pi knî y:oo a pyw:ee nêne. ¹⁸Pi knî y:oo daa kēmakēma yi tpódu ye kpêê pî yé ngópu, yi tpódu y:oo kópu yilíni ye vyi ngópu, yi dî dmi u ngwo pwaa ngópu.

¹⁹U kuwó dini ghi ngê Nju pi knî ngmê Antiyóka p:aani dē Yikóniyēm a ndê dniye, Lisitîda tpémi yi pee a kaa tumo, Póól chēêpî ngê vya ngópu, ntóó dnya a paapaa, kuwa n:uu:oo ngópu, alanté dnye nuw:oo, apê ngmênê, Dê pw:onu. ²⁰Dini ghi n:ii ngê Yesu u yoo kwodonkwodo a wó, ntóó a yina ngópu, wod:oo Póól mēdê pii wo, yi p:aani mē diyé wo. Womumo mw:aandiye Mbanapas k:ii yi p:aani a kuwo ngópu, Ndêêpi lee knopwo.

Póól pini dē Mbanapas Antiyóka u ngwo mē diyé knopwo

²¹Póól pini dē Mbanapas y:oo Ndêêpi tpémi ye Yesu u kópu mb:aa mî vyi ngópu, wod:oo pi yilí Yesu u yoo vy:o ghê wo. U kuwó dini ghi ngê Lisitîda, Yikóniyēm, Antiyóka, yi p:aani pyile knî yi kwo mē diyé knopwo.

²²P:aani p:aani Yesu u yoo wēdēwēdê kalê tumo, yepê, Yesu ka dpodombiy:e dmyinê kēlîmî. Yepê, Pi knî y:oo dono yilí nmî p:uu wa d:uu ngmê, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ka anmî lee dmi. ²³P:aani p:aani Yesu u yoo vy:o pi knî ngmê a ngmîdi ngópu, yi kada pini ngê pyódu tumo. Nté yi chóó ye kwódu ngópu, Chóó Lémi ka u ngwo dnye ngêpê, Lémini ka kēlîmî mbê dniye, yi Lémi ka a kuwo tumo, yepê, Nmî Lémi nmye wada a vuywo.

²⁴Pisidiya Wee a kuwo ngópu, Pamîpiliya mîmî taa knopwo. ²⁵Yesu u kópu dyuu Pêêka tpémi ye vyi ngópu, u kuwó dini ghi ngê Atáliya lee knopwo, liyé nkéli k:oo y:i mî wo knopwo, Sidiya mî tee knopwo, Antiyóka u ngwo mē diyé knopwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê kwéli a ngmîdi doo, Yesu u yoo yi l:êê dîy:o mwiyé kwéli dnye ngêpê. ²⁶

²⁷Dini ghi n:ii ngê Antiyóka taa knopwo, Yesu u yoo a danê ngópu, kópuni Chóó Lémi ngê y:e doo d:uud:uu dé, kn:aa yéli Yesu u yoo vy:o n:ii mē kaa tumo, yi kópu yilí yi ngêêdî a nté ngópu. ²⁸Yi p:aani Yesu u yoo vy:o dpîmo kwo, dye ghi daadîi.

Mósis u dēêpî kópu dyuu u ngwo dnye tpiditpidi pēêdîpēêdî

15 Nju pi ngmê knî y:oo Njuda Wee a kuwo ngópu, Antiyóka lee dniye, Yesu u yoo knî ye ala kópu dnyimon:aa tpaapê, yipu, Kópuni Mósis ngê a d:êê ngê, yi kópu dpî d:uu yó, Chóó Lémi u l:ii nmyi too pee p:uu dpî kaa we. Yipu, Chóó Lémi u l:ii nmyi too pee p:uu daawa kaa knomomê, nmî l:êê ghi dmi daanmyi d:uud:uu knomomê, yipu, ye Chóó Lémi ngê kóó k:oo daawa kaa nmyo. ¹Póól pini dē Mbanapas y:oo yi yéli yi kópu dpîmo vyee dé, u kuwó dini ghi ngê yi kópu

† 14:3 Mak 16:20; Dpodo 19:11; Hipîlu 2:4 †† 14:5 Dpodo 14:19; 2 Tim 3:11 † 14:8 Dpodo 3:2 †† 14:15 Dpodo 17:22-31; Lóma 1:19-20

‡ 14:19 Dpodo 17:13; 2 Kódin 11:25; 2 Tim 3:11 ††† 14:22 Dpodo 18:23; 2 Tim 3:12 ††† 14:25-26 Dpodo 13:1-2 § 14:27 Dpodo 15:4,12 §† 15:1 Nkal 2:12; 5:2

nipi mēdnyimo tpiditpidi pēēdīpēēdī. Yesu u yoo y:oo Póól pini dē Mbanapas, kn:aa yéli yi k:ii Njedusalem dy:ââ tumo, yepê, Nmî Lémi u dyépi knî ye, kada pini knî ye dmyinê lēpî, yepê, ala kópu y:oo amî l:âmo ngmê.

³ Yélini dy:ââ ngópu, Antiyóka a kuwo ngópu, Pēnisiya Wee u kwo mî lee dniye, Samédiya mî taa dniye. P:aani p:aani dnyen:aa lēpî, Yesu u yoo knî ye dnye tpapê, yipu, Chóó Lémi ngê kópu ndīi yi d:uu ngê, p:aani p:aani pi yilí Yesu u yoo vy:o yinê kaa too, yipu, daa Nju tpémi yi mo, ngmênê kn:aa yéli mye yi k:ii. Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, w:aa u ngwo a pyw:ee ngópu.

⁴ Njedusalem dini ghi n:ii ngê taa dniye, Yesu u dyépi yoo, kada pini yoo, yélini Yesu u yoo vy:o dnye kwo, yi yéli yintómu y:oo kwuno tumo, yi kēê dmi mye mgîmî ngópu. Póól pini dē Mbanapas y:oo kópuni Chóó Lémi u wēdēwēdē mbēmê dpîmon:aa d:uud:uu dé, yi kópu yilí ye adê nté ngmê. ¹⁵ Ngmênê yélini Yesu u yoo vy:o doo kwo, woni yoo Pádisi yoo. Yi yéli ghēēdī dniye, yepê, Kn:aa yéli Yesu u yoo vy:o yélini ghê wo, Chóó Lémi u l:ii yi too pee p:uu dpî kaa we, Mósisi u dēēpî kópu yintómu myedny:oo chāachāa dé.

⁶ Kada pini yoo dyépi yoo nipi ada wó, yi kópu p:uu dnye danê. ⁷ Dye ghi daadīi yimî loo, u kuwó dini ghi ngê Pita ghēēdī wo, yepê, A mbwó yoo. Yepê, Nmyi lama ka tóó, wunê dini ghi ngê nmyi vy:o Chóó Lémi ngê ka a ngmidi noo, kn:aa yéli ye dy:ââ noo, Yesu u kópu mb:aa ye nîmo nté ngê, u ngwo Yesu ka kēlîmî mbê dniye. ^{†8} Yepê, Pini n:ii ngê nmî gha dmi u kpêê, chóó u Ghê Dmi ntee nmo a dy:ââ ngê, kn:aa yéli ye yinté myedê dy:ââ ngê, yepê, u ngwo nê w:ee ngê, nê, Chóó Lémi ngê kn:aa yéli myedê mya té, yi wépi dmi daa puwâ. ⁹ Yepê, Daa chámê nmo, kópuni nmo doo d:uud:uu dé, kn:aa yéli y:e myedoo d:uud:uu dé, yepê, yi dono yilí u kuwó kée too, mu kópu u dīy:o Yesu ka mye kēlîmî mbê dniye. ¹⁰ Yepê, Lukwe dīy:o Chóó Lémi mbodo l:âmo nmyinê ngēēpî ngmê. Yepê, Yesu u yoo ye dpodo ndīi yilí namê yém. Yepê, Nmî kn:ââ yoo dēē dniye, Mósisi u dēēpî kópu dyuu yilí ngê y:e pyodo, doo u ntāâ yi kópu yintómu daapî d:uu ngópu. Yepê, Nmo my:oo ntee dé, yi dēēpî kópu yilí ngê nmo myaa pyódu. ¹¹ Yepê, Daa dēēpî kópu dyuu chāachāa mbēmê Chóó Lémi ngê wa ngee nmo. Yepê, Nmo Nju tpémi, kn:aa yéli yi k:ii nmo yoo mu ngmidi, nmî Lémi Yesu ngê wāpu wunê ngēēpî nmo, u kwo nmo kēlîmî té, yinê wa ngee nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. [‡]

¹² Dini ghi n:ii ngê Póól pini dē Mbanapas ghēēdī knopwo, pi yilí yintómu tumu yaa wo. Chóó Lémi u wēdēwēdē mbēmê kn:aa yéli yi vy:o mbwudu n:ii dpîmon:aa chapî dé, pini n:ii dpîmon:aa pyipyi dé, yi kópu yi ngēēdī a nté tumo. ¹³ Yi danēmbum dini ghi n:ii ngê a kēlî ngópu, wod:oo Njems ghēēdī wo, yepê, A mbwó yoo, ala kópu ngî ny:ee yó. ¹⁴ Yepê, Chóó Lémi ngê kn:aa yéli mwiyé a ngmidi too, u yoo vy:o mye kaa too, nmî lama u ngwo yaa wo, nmîmo, Chóó Lémi kn:aa

yéli ye mye vuywo, yepê, yi kópu ala ngwo Saimon Pita ngê nmo kēdê vyi. ¹⁵ Yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo yinté kópu myeyi d:ēē ngópu, Chóó Lémi u kópu yi d:ēē ngópu, apê,

¹⁶ K:omo tpile Dépidi u yoo y:oo dono a pyw:ee ngópu,

ngmênê mu dini ghi ngê amênê diyé,
yi yéli am:aanê wēdēwēdē kalê té. ^{††}

¹⁷ Kn:aa yéli yintómu y:oo adnyi nmy:uu nê,
k:omo tpile daa Nju tpémi, ngmênê yélini nê ngmidi ngê,

yi yéli a yoo vy:o wanî kaa té.

¹⁸ Nmî Lémi ngê yi kópu ló dini a vuu.

¹⁹ Njems ngê yepê, A nuw:o ghi alanté, Chóó Lémi ka kn:aa yélini wunê diyédiyé, doo u ntāâ yi yéli ye dpodo ndīi daanmî y:oo. ²⁰ Yepê, Pweepwee pee ngmê d:ēē koo, nmî tîdê mbwó knî ye paa dy:ââ koo, ala kópu pyile knî ye paa d:ēē téme. Yepê, Mwiyéni alanté, Tpile tp:oo n:ii kn:aa pini ngê k:omo yāpwu u l:ēē dīy:o dpî vy:a, yi tpile tp:oo Yesu u yoo y:oo daapaa ma y:e. Yepê, Myomoni alanté, Pyââ ti mââ ti ngê kēê daapêdê t:ee y:e. Yepê, Pyoloni mye alanté, Tpile tp:oo kídnyingê ntapî, ngmênê tpile tp:oo dny:oo vyee, wêê choo pyuwópyuwó, u ngwo dny:oo pîpî, yi tpile tp:oo wêê kîngê nda ngmê. ^{‡21} Yepê, U ntāâ ngê doo ya, kn:aa yéli y:oo Mósisi u dēēpî kópu wunê pēdê ny:ee tumo, mu kópu u dīy:o m:ââ yilí yi k:oo nmî w:êê mââwe knî y:oo yi ngépê ngomo knî yi k:oo yi kópu dyuu dnyimo a kpââ dé, yi p:uu myednyimo a dēēpî.

Dyépi knî y:oo kópuni d:ēē ngópu

²² U kuwó dini ghi ngê dyépi yoo, kada pini yoo, Yesu u yoo yintómu yi k:ii nipi a wó, u yi y:e doo kwo, Nmî vy:o pi miyó nmî ngmidi, Póól pini dē Mbanapas yi p:uu nmî t:ee dē, Antiyóka nmî dy:ââ té. Wod:oo yi kada pini miyó ngmidi dumo, Sailas pini dē Njudas, pini n:ii u pi mye Mbasapas. ²³ Pweepwee pee ngmê d:ēē ngópu, yi tpóknî ye y:ee ngópu. Yi pweepwee pee alanté d:ēē ngópu, yepê,

Nmo Yesu u dyépi yoo, kada pini yoo yi k:ii, ala pweepwee pee nmye dpo dy:ââ. Yélini daa Nju tpémi, Yesu u yoo vy:o n:ii ghê dniye, yélini Sidiya Wee u kwo, Silisiya Wee u kwo, Antiyóka yélini a kwo, munmíkó nmî tîdê mbwó yoo. ²⁴ Yepê, Nmî lama até d:uu yââ, nmî vy:o pini knî ngmê nmye a lee dniye, Mósisi u dēēpî kópu p:uu nmye dnyen:aa danê, u ngwo mî dyênê nmyoo, ngmênê yi yéli dpîp:oo dy:ââ too, yi chóó nmye dnyen:aa danēmbum. ^{‡†25} Yepê, Nipi até dp:o wó, nmî nuw:o ngmidi ngê até dpî pyódu, pi miyó kudu ngmidi, nmye nmînê dyede dē, Mbanapas pini dē Póól yi p:uu wunê kelekele mo, nipi nmye wunê lēpî té. ²⁶ Yepê, Mbanapas pini dē Póól nmî nuu u pi dē, k:omo tpile pi knî y:oo pî vya dumo, ngmênê nmî Lémi Yesu Kédisu u dpodo dēpê kuwo ngópu. ²⁷ Yepê, Nyââ, Njudas pini dē Salas nmye dp:o dy:ââ dē, kópuni dp:o d:ēē, yi chóó yi komo ngê nmye amîmênê nté ngmê.

† 15:4 Dpodo 14:27 †† 15:7 Dpodo 11:4-17 ‡ 15:11 Nkal 2:16; Epeso 2:5-8

†† 15:16 Amos 9:11-12 ‡‡ 15:20 Lev 17:10-16 ‡‡‡ 15:24 Dpodo 15:1

²⁸ Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi u k:ii nmî nuw:o dmi ngmídi ngê dê pyódu, dpodo ndî nmye daanmo kê, ala kópu pyile njini dmyinê d:uud:uu. ^{†29} Yepê, Nju tpémi n:ii nmyi vy:o a wee, Yesu u yoo vy:o, yi yéli yi l:êê dîy:o, tpile tp:oo n:ii pi ngê k:omo yâpwo u l:êê dîy:o dpî vy:a, myenté tpile tp:oo n:ii ntapî u tpile tp:oo, wêê p:uu d:uudpî pw:ii ngmê, yepê, yinté tpile tp:oo myekídmyengmê ma ngmê, mu kópu u dîy:o Nju tpémi ye tupwótupwó dé, kwódu ngmê u tpile tp:oo dé, d:uudpî ma ngmê. Yepê, Pyââ ti mââ ti ngê kêê kídmyengê t:ee ngmê. Yepê, Yi kópu knî yi p:uu kêê daanmyi yé ngmê, ye Nju tpémi yi k:ii mb:aamb:aa ngê anmyi ya. Yepê, Nmî kópu dyuu wu u dî. ^{††}

³⁰ Wod:oo yi pini páádi knî y:oo pweepwee pee adî ñuw:o ngmê, Antiyóka lee dniye, Yesu u yoo yintómu a danê ngópu, wod:oo pweepwee pee ye adî y:ee ngmê.

³¹ Dini ghi n:ii ngê a kp:aa ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê mê pyodo. ³² Njudas pini dê Sailas, daa kópu ngmídi p:uu ye dpímo danêmbum, yimi mê wêdêwêdê kalê tumo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u komo myedpímo kapî. ³³ Wiki miyó pyile y:i dpímo ya, u kuwó dini ghi ngê nd:uu ye mê vyi ngópu, Njedusalem mê diyé knopwo. ³⁴

³⁵ Póól pini dê Mbanapas Antiyóka dpímo ya, dye ghi daadî. Lama pini yilí yi k:ii nmî Lémi p:uu pi knî ye dnyimo danêmbum.

Póól Mbanapas u ngwo numo chámê doo

³⁶ U kuwó dini ghi ngê Póól ngê Mbanapas ka kwo, Nmî Lémi u kópu p:uu kwéli nyipun:aa danêmbum, yi mēpaa lee knî, nmî tîdê mbwó yoo angênté wunê pyede té, mēpaan:aa m:uu téme. ³⁷ Mbanapas ngê u yi doo kwo, Njon Mak nye ñuw:o, ngmênê Póól ngê u yi dēpwo kwo, Nye ñuw:o, mu kópu u dîy:o, mwiyé Pamípiliya mîné kuwo doo, yi tpódu y:oo yi dpodo ghêlî dēpa kēlî ngópu, u ngwo mîné kuwo doo.

³⁹ Wod:oo noko nod:e knopwo, wod:oo adê numo chámê dê. Mbanapas ngê Mak ñuwo, liyé nkéli k:oo wo knopwo, Saipídís mî tee knopwo. ⁴⁰ Póól ngê Sailas adî ngmídi, kwo, Dpodo tédê ng:ii paa lee knî. Yesu u yoo y:oo Chóó Lémi ka dmy:ee ngópu, kwo, U ntââ kî tpódu wanya a y:enê dê, p:aani n:ii a lēpî mo.

⁴¹ Wod:oo Póól Sailas y:oo Antiyóka a kuwo ngópu, Sidiya Silisiya yi wee dê yi kwo lee knopwo. P:aani n:ii dpímo taataa, Yesu u yoo y:i dpímo wêdêwêdê kîgha dé.

Timoti Póól pini dê Sailas yi p:uu u ngwo kele

16 Póól pini dê Sailas Ndêêpi taa knopwo, u kuwó dini ghi ngê Lisitída lee knopwo. Yesu u yoo vy:o pini ngmê, y:i doo ya, u pi Timoti, u pye Nju pyââ, Yesu u yoo vy:o mye ghê wo. U mî daa Nju pi, ngmênê Kídiki pi. ^{††2} Yesu u yoo yélini doo kwo Lisitída p:aani dê Yikóniyêm, apê, Timoti k:uuchêm u pi. ^{††3} Póól ngê u yi doo kwo, Timoti nî ñuw:o, wod:oo Chóó Lémi u l:ii p:uu

† 15:28 Mát 23:4 †† 15:29 Dpodo 15:20 ‡ 15:37-38 Dpodo 12:12,25; 13:13; Kílosa 3:10 †† 16:1 2 Tim 1:5 †† 16:2 Pilipay 2:19-22

t:ângo, Nju pi ngê u ngwo pyódu ngê, mu kópu u dîy:o p:aani p:aani Nju tpémi yi lama doo ya, Timoti u mî Kídiki pi, tp:oo p:uu Chóó Lémi u l:ii daa t:ângo.

^{††4} P:aani p:aani lee dniye, kópuni Yesu u dyépi knî y:oo Njedusalem a d:êê ngópu, yi kópu Yesu u yoo ye dnyimon:aa tpapê, yepê, Ala kópu dyuu dmyinê chââchââ dé. ^{††5} Wod:oo p:aani p:aani Yesu u yoo wêdêwêdê ngê pyaa dniye, yilí ngê yinté doo pyodopyodo.

Luukí Póól p:uu u ngwo kele

⁶ Póól u pyipe dê yi k:ii Pídichiya Wee Nkalásiya Wee yi kēlî ghê lee dniye. Ésiya Wee u kwo daa nî dniye, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u yi dēpwo kwo, Esiya Wee u kwo Yesu u kópu p:uu dny:oon:aa danê. ⁷ Dini ghi n:ii ngê Misiya Wee u nkîgh:ê taa dniye, u yi y:e doo kwo, Mbitiniya Wee u kwo nmî lee dmi, ngmênê Yesu u Ghê Dmi ngê yi kópu ye kwódu ngê. ⁸ Wod:oo Misiya Wee mwada pee lee dniye, Tídówas mî taa dniye, nti chedê kwéli noo ya. ⁹ Mgîdî ngmê ngê Póól até doo wóó, u wóó k:oo Másídóniya pi ngmê módu, apê, Mu kwo. Yi pini Póól ka ngêpê mbê wo, kwo, Másídóniya dpo pwiyé, dp:uu ngee nmédi. ¹⁰ Dini ghi n:ii ngê Póól a pii wo, wóó nmo yedê nté ngê, wod:oo ala kópu noko nmî vyu, Másídóniya lee kmêle, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u yi a kwo, A kópu mb:aa yi yéli ye ngmênnyi vyi y:e.

Lidiya Yesu ka u ngwo kēlîmî mbê wo, Pilipay

¹¹ Liyé nkéli k:oo nmî wo dniye, Tídówas nmo kuwo ngê, Samótídési nm:uu tee dniye. Womumo mw:aandiye Samótídési mun:oo kuwo ngê, Niyapolis nm:uu tee dniye. ¹² Yi ndini nmî yó, Pilipay nm:uu taa dniye, p:aa ndî. Másídóniya Wee u ghi páádi knî yi vy:o, mwiyéni ghi u kwo, yi p:aani a tóó. Lóma tpémi yi p:aa ngmê, mu kópu u dîy:o Lóma pi yilí y:oo Lóma wunê a kuwo ngópu, Pilipay a lee dniye, yi p:aani y:oo mî gh:ii ngópu. ¹³ Wo miyó pyile yi p:aani nmeé ya, lîme wó dini ghi n:ii ngê dyimê wo, yi p:aani u nkîgh:ê mbwáani paa nmî lee dniye, Nju tpémi kwéli dnyimon:aa a wó, ngêpê u l:êê dîy:o. Mbwódo nmî yaa dniye, pyââ knî ye até nmeé danêmbum. ¹⁴ Yi yéli yi vy:o pyââ ngmêdoo kwo, u pi Lidiya, Tayátida pyââ. Pi knî y:oo yi pyópu ka kpídî yadî mb:aamb:aa dnyimo pywupwi dé. Yi pyópu daa Nju pyââ, ngmênê Chóó Lémi ka dpímo ngêpê. Nmî Lémi ngê yi kyímwi u gha a pywálí ngê, Póól ka kēlîmî mbê wo. ¹⁵ U kuwó dini ghi ngê Póól ngê Yesu u pi ngê mbwaa paa kmênê ngê, u yoo yintómu, yélini u ngomo k:oo doo kwo, Yesu u pi ngê mbwaa paa mye kmênê too. Yi kyímwi ngê nmopê, K:omo tpile d:aa Nju pyââ, ngmênê a ngm:êê nódó, a ngomo k:oo nmyi k:ii nye ya kmêle, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ka ntênê n:aa kēlîmî. Wod:oo yi kyímwi ngê nmî nuw:o dmi mē ngmópu, u kuwó nmî ghê dniye, nmî ngm:êê ngê. ⁵

††† 16:3 Nkal 2:3-5 ††† 16:4 Dpodo 15:23-29 § 16:15 Dpodo 16:33; 18:8

Póól pini dê Sailas mbwa u mênê u ngwo kee knopwo,
Pilipay

¹⁶ Wo ngmê ngê ngêpê têtê até nmî lee dniye, maa p:uu dpodo módó ngmênmi módu. Yí pyópu ngê u kmêna ngmêdoo kwo. Yí kmêna ngê yi dmââdí pi knî yi kpeede ngê pyódu ngê, u kwo dpîmo tpaê, kópu, Mu dini ghi ngê wu kópu wa pyódu. Pini n:ii knî yi p:uu yi dmââdí wâpu dpîmo dpodo, yi yéli y:oo ndapî ndî dnyimo kmênêkmênê, dini ghi n:ii ngê yi dmââdí ngê pi knî ye dpîmo tpaê, yipu, Mu dini ghi ngê wu kópu wa pyódu. ¹⁷ Póól u k:ii nmîmo paa, yi dmââdí ngê myedpîmo yâmuyâmu nmo, pi knî ye dpîmo kâa, yipu, Kî tpoóni u díghê yâpwo p:uu a dpodo té. Yipu, Nmyi Mbwámê ngê pini n:ii pyodo, u kópu vyílo nmye ka tpaê ngmê. ¹⁸ Wo yilí yi k:oo yi dmââdí nmî kuwó dpîmo a kâa, u kuwó dini ghi ngê Póól mbodo l:âmo a ngêpa wo, yi dmââdí ka diyé wo, yi kmêna ka kwo, Yesu Kédisu u pi ngê nga d:a mbwólu, Ye dmââdí a kuwo ngi, wod:oo kmêna ngê yi dmââdí a kuwo ngê. ¹⁹ Dini ghi n:ii ngê yi dmââdí u kada pini knî y:oo a w:ee ngópu, apê, Wod:oo ndapî daamunmî kmênê, wod:oo Póól pini dê Sailas mgîmî dumo, kóté têtê núuw:o dumo. ²⁰ Yi p:aani u kada pini dê ye yepê, Kî tpoódu Nju pi dê, nmî némi dmi dê dyênê ngmê. ²¹ Yepê, Kî tpoódu y:oo l:êê ghi kamî p:uu ka ndiye kígha nmo, lémi ghi n:ii nmî kn:âa knî y:oo nmo kwódu tumo. Yepê, Nmo Lóma tpémi, doo u ntâa yi lémi ghi p:uu daanmî ndiye. ²² Pi yilí yintómu y:e a kââdí wo, Póól pini dê Sailas yi p:uu dnye d:uu. Yi p:aani u kada pini dê y:oo lede knî ye yepê, Mgîmî dóó, yi kpîdí dê yi mbwo dpo chaa dóó, kpêê ghi ngê dpî kpaka dóó. ²³ Wod:oo lede knî y:oo dpodombiy:e kpaka dumo, mbwa k:oo km:êê dumo, mbwa y:enê pyu ka kwo, Mb:aamb:aa ngê chi y:enê dê. Kwo, Kíngê pwii knî. ²⁴ Yi kópu u l:êê díy:o mbwa y:enê pyu ngê d:omo yu kn:âa u mênê mênê kuwo doo, yi kpâlí páadi knî yi pâa ghi dê yi kélí yé tumo. ²⁵ K:omo tpile Póól pini dê Sailas dpîmo mgîmî vyími, ngmênê mgîdí nukuñuknî p:uu Chóó Lémi ka dpîmo ngêpê, myedpîmo wéti. Yélini mbwa k:oo doo kwo, yi yéli y:oo myednye nga:ang:aa dê. ²⁶ Wod:oo têtê doo ghêdê, mbwa dpodombiy:e myedoo ghêdê, keñe yintómu kpêmî too, puwóma té mînhê ghay dniye, yélini mbwa k:oo dnye kwo u ntâa pî pwii dniye, ngmênê daa pwii dniye. ²⁷ Mbwa y:enê pyu yi nyaa wo, apê, Keñe dmi lukwe ngê mêtê kpêmî? Apê ngmênê, Pi yintómu dê mbêpê. Wod:oo u taa u paa a mbywongo, u yi u ngwo doo kwo, A chóochóó nî vy:a. ²⁸ Póól u kwo adí mbwólu, kwo, Apuu! Kwo, Nyóochóó kidingê vy:a. Kwo, Nmo yintómu anmî pyede té. ²⁹ Mbwa y:enê pyu ngê pi ngmê ka kwo, Lam ngma a núw:e, wod:oo mbwa k:oo kee wo, Póól pini dê Sailas yi kêmatâmo dyimê wo, doo nkíngê. ³⁰ Wod:oo pw:ii doo, yepê, A lémi dê, ló kópu ngmaní d:uu, dpî yâpwo ngê u nkwo wa ngee nê? ³¹ Yi tpoódu y:oo kwo, Nmî Lémi Yesu ka chi kélími, u l:êê díy:o wa ngee ngi, yélini m:uu a t:a, wamyé ngee

† 16:17 Mak 1:24 †† 16:18 Mak 16:17 ‡ 16:22 2 Kódin 11:25; Pilipay 1:30; 1 Tes 2:2

té. ³² Wod:oo nmî Lémi u kópu p:uu u kwo dpîmo danêmbum, u kpâm ghee knî mye yi k:ii. ³³ Yi mgîdí ngê yi pini ngê Póól pini dê Sailas yi kpadama mbwómtyé adí ghêê té, wod:oo Póól ngê Yesu u pi ngê yi pini mupwoknî yi mbêmê mbwaa adí yé. ³⁴ Wod:oo yi pini ngê yi tpoódu u ngomo k:oo adí núw:o dê, ad:uu mbono dê. Yi pini mupwoknî y:oo w:aa a pyw:ee ngópu, mu kópu u díy:o yi ngwo Chóó Lémi ka kélími mbê dniye.

³⁵ Womumo mw:aandiye yi p:aani u kada pini dê y:oo lede knî ye yepê, Nju pi dê nye pw:ii dóó. ³⁶ Lede knî y:oo mbwa y:enê pyu ka yi kópu mî vyi ngópu, wod:oo yi pini ngê Póól ka kwo, Kada pini dê y:oo ala kópu da vyi ngmê, Nju pi dê nye pw:ii dóó. Póól ka kwo, Pwii choo, kwo, mb:aamb:aa ngê míchoo lèpî. ³⁷ Ngmênê Póól ngê lede knî ye yepê, Lóma u pi nyí p:uu a t:a, lukwe díy:o nmyi kpaka nyo. Yepê, K:omo tpile pi knî y:oo yipe nyo, kada pini dê y:oo dnyinté mye kóté kalé nyo, ngmênê pi yintómu yi ngîma nmyi kpaka nyo, mbwa k:oo módu my:ee km:êê nyo. Yepê, Kada pini dê y:oo yi chóó paa pw:ii nyo. ³⁸ Lede knî y:oo yi kópu kada pini dê ye dini ghi n:ii ngê vyi ngópu, wod:oo nkíngê mbê knopwo, apê, Nyi lama daa ya, Yi tpoódu nyo ntee pini dê, Lóma u pi yi p:uu mye t:a. Apê, Yinté pini módu pi d:uudpî kpaka. ³⁹ Yi kópu u l:êê díy:o kada pini dê mbwa chedê yi chóó lee knopwo, Póól pini dê Sailas ye mb:aamb:aa mímê y:ee ngópu, mbwa k:oo yi chóó mêtê pw:ii dumo, yepê, Nyi lémi dê, U ntâa ala p:aani mb:aamb:aa ngê wadpo kuwo ngmê. ⁴⁰ Póól pini dê Sailas y:oo mbwa a kuwo ngópu, Lidiya u p:aa pee lee knopwo, u ngomo k:oo mî kee knopwo, Yesu u yoo yi mî m:uu tumo, y:imê mêtê wêdêwêdê kalé tumo, yed:oo lee knopwo.

Póól pini dê Sailas Tesalonika u ngwo lee knopwo

17 Póól Sailas y:oo Pilipay a kuwo ngópu, Ambipolis mî taa knopwo, yi ndini yé ngópu, Apoloniya mî taa knopwo, yi ndini mêté yé ngópu, Tesalonika mî taa knopwo, Nju tpémi yi ngêpê ngomo kwéli doo kwo. ¹ Póól ngê p:aani p:aani kópuni dpîmo a d:uud:uu, Tesalonika myimî d:uu ngê, líme wo ngê ngêpê ngomo k:oo yi kee wo. Líme wo pyile knî yi k:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo yi kópu dyuu yi ngêédí doo a kpâa, u kakêmê ye doo chámêchámê. ² Yepê, Ala kópu dmyinê w:ee ngmê. Yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê yi nuw:o ghi alanté doo a ya, apê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê pi ngmêwa a ngmídi, yi pini ngê dono wa a pyw:oo, wa vya ngmê, u kuwó dini ghi ngê amêdê pyidu. Yepê, Yi pini u pi ala ngwo nmye n:aa tpaê. Yepê, U pi Yesu, pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo yi kópu yinê ntiye too. ³ Nju pi knî ngmê yi kópu ka kélími mbê dniye, Póól pini dê Sailas yi p:uu kaa dniye, Kídiki pi yilí yi k:ii, yélini Chóó Lémi ka dnyimo ngêpê, ch:am ndî knî ngmê mye yi k:ii, Póól pini dê Sailas yi p:uu mye kaa dniye.

†† 16:33 Dpodo 16:15 †† 16:37 Dpodo 22:25 ††† 17:1 1 Tes 2:1-2 ††† 17:2 Luukí 24:26-27; Dpodo 9:22

⁵ Ngmênê Nju tpémi n:ii knî y:oo Yesu u kópu u wépi pwaa ngópu, n:ee ye kaa ngópu, paambwi pyu dono knî ye ka dniye, yi mbodo dmi mye vuuwo ngópu, yi p:aani tpémi yintómu yi pee kaa ngópu, dnyengi dnyeng:aa ndî ngma a pwaa ngópu, Njeson u p:aa pee lee dniye. U yi y:e doo kwo, Njeson u ngomo keñe nmî pwââ, Póól pini dê Sailas nmo pw:ii dê, pi knî yi ngîma nmî kaa dê. ⁶ Ngmênê dêpê pyw:ee dumo, wod:oo Njeson Yesu u yoo knî ngmê yi k:ii mgîmî tumo, yi p:aani u kada pini knî ye n:uw:o tumo, kada pini knî ye dpodombiy:e ye mbó dniye, yepê, Pini n:ii knî y:oo wee wee p:aani p:aani yi némi dmi dnyimo a dyede, mê miyó al:ii kêda lê, nmî némi dmi myaan:aa dyênê ngmê. ⁷ Yepê, Yi pini dê Njeson u ngomo k:oo dpîmo ya. Yepê, Yi yéli y:oo Lóma tpémi yi king ndî u kópu dyuu daa châachââ ngmê, ngmênê u mo king u pi mu ka tpaê ngmê, u pi Yesu. ⁸ Yi p:aani tpémi y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, Lóma tpémi ye nkîngê mbê dniye, dnyengi u ngwo kaa ngópu. ⁹ Kada pini knî y:oo Njeson ka kwo, Nyoo knî yi k:ii ndapî kéé yó. Kwo, Alanté dnyengi daamuwa ghê knomomê, ndapî nmye amêdê diyé. Kwo, Muwa ghê knomomê, ndapî nmye mêdaawa diyé. Wod:oo Njeson u pyipe knî yi k:ii yi ndapî kéé ngópu, yed:oo pwii dniye.

Póól pini dê Sailas Mbédiya u ngwo lee knopwo

¹⁰ Yesu u yoo knî y:oo u yi y:e dêpwo kwo, Póól Sailas pw:oo dniye, wod:oo mgîdí dini ghi n:ii ngê a ghay wo, Mbédiya dy:ââ dumo, y:i lee knopwo. Lîme wo yi k:ii yi ye dyimê wo, Nju tpémi yi k:ii yi ngêpê ngomo k:oo mye kee dniye. ¹¹ Tesalonika tpémi y:oo Yesu u kópu ntee mb:ii ngópu, Mbédiya tpémi y:oo yi kópu yinté daa mb:ii ngópu, ngmênê yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi pywálfí wo. U yi y:e doo kwo, Nmî lama yaa we, kópuni Póól ngê a tpaê té, ndê kópu dé ó daa ndê kópu dé, yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê kópuni a d:êê tumo, dye ghi yintómu dnyimo a kpââ dé. ¹² Nju pi yilí Yesu u kópu ka kélímî mbê dniye, Kídiki lémi ch:ama mye yi k:ii. ¹³ Ngmênê Nju tpémi n:ii Tesalonika doo kwo dini ghi n:ii ngê a ny:ee ngópu, apê, Póól ngê yi pini u kópu Mbédiya tpémi ye myemîné tpaê, wod:oo Mbédiya lee dniye, pi yilí yi mbodo dmi y:i mye vuuwo ngópu. ¹⁴ Yesu u yoo y:oo Póól ntii kêpa até yi dy:ââ ngópu, ngmênê Sailas pini dê Timoti Mbédiya dpîmo a ya. ¹⁵ Póól pini n:ii knî y:oo ntii kêpa ngm:êê ngópu, liyé nkéli k:oo wo dniye, Aténi mî tee dniye, y:i mîné kuwo ngópu, yi yéli Mbédiya mê diyé dniye. Póól ngê yepê, Sailas pini dê Timoti ala ngwo a pwiyé dniye.

Póól ngê kópuni d:uu ngê, Aténi

¹⁶ Dini ghi n:ii ngê Póól ngê Sailas pini dê Timoti Aténi doon:aa t:âât:ââ dê, u gha dono ngê pyodo, apê, Ala p:aani tpémi yi k:omo yâpwo daa ghêdê, apê, yi kópu ngê a nuw:o dê dyênê. ¹⁷ Wod:oo Nju tpémi yi

ngêpê ngomo k:oo kee wo, Nju tpémi yi k:ii Yesu u kópu p:uu nipi dnye danê, myenté kn:aa yéli n:ii Chóó Lémi ka dnye ngêpê mye yi k:ii. Póól Aténi tpémi yi danêmbum tédê myedpîmo lèpî, pi knî yi k:ii myednyimon:aa danêmbum. ¹⁸ Kídiki tpémi yi lama pini knî ngmê, Póól u k:ii nipi dnye danêmbum, yi yéli yi vy:o pi dyêêdí miyó doo ya, Epikudiyên yoo ngmê, Stókí yoo myomo. Pi ngmê knî y:oo apê, Kí pini mtye k:ii nmo ka danêmbum. Apê, Doo u lama ka danê. Pi ngmê knî y:oo apê, Kn:aa dyámê tpémi yi yâpwo dê yi p:uu nmo ka danêmbum. Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u díy:o Póól Yesu p:uu ye doo danê, u pyidepyide p:uu ye myedoo danê. ¹⁹ Yéli y:oo lama pini yoo dnyimo y:enê, pi knî y:oo yi yéli ye Póól n:uw:o ngópu. Yi yéli y:oo kwo, Kópuni p:uu nye danê, nmî nuwo kwéli. ²⁰ Kwo, Kópu kamî n:ii chi vyi té, yi kakêmbê nmo chámê ngi. ²¹ (Yi kópu vyi ngópu mu kópu u díy:o Aténi tpémi yintómu knî y:oo kópu kamî ngmêdnyimo nyêm, wo yi dnyimo chedêchedê dé.)

²² Yi yéli yi ngîma Póól ghêêdí wo, yepê, Aténi tpémi. Yepê, A lama ka tóó, yâpwo yilí ye nmye ngêpê té. ²³ Yepê, Ala p:aani nmyi yâpwo ka ngêpê tédê yilí nî módu, yi vy:o ngmênî módu, yi chêêpí kaa p:uu alanté d:êê ngópu, apê, Yâpwoni u pi nmî lama daa tóó. Yepê, Yâpwoni ka daa nmyi lama nmye ngêpê té, yi yâpwo u pi nmye mîné tpaê, u pi Chóó Lémi, pini n:ii ngê mbóó dyámê l:âmo doo, tpile yintómu yinê mye l:âmo ngê. ²⁴ Yepê, Daa ngomo k:oo a tóó, mu kópu u díy:o mbóó dyámê yi kada pini. ²⁵ Yepê, Doo u ntââ tpile u kwo daangmênî y:oo, mu kópu u díy:o tpile yilí yintómu yinê nmo wunê kuwo, ghê nmo yinê myewunê kuwo. ²⁶ Yepê, K:omo tpile pi dyêêdí daa ngmîdi, ngmênê nmî kn:ââ mu ngmîdi Chóó Lémi ngê yinê l:âmo ngê. Yepê, Chóó Lémi ngê pi dyêêdí yintómu yi wee u kwo yi wee u kwo dy:ââ too, kwéli wumê pyede, yi kélí ghi u nuw:o ngê mwiyé a pyw:ee too. ²⁷ Yepê, U yi u ngwo doo kwo, A ka pídnia a vuuwo, pídnia nmy:uu nê, pèdê pyw:ee nêne. Yepê, Ngmênê Chóó Lémi daa kuughê wunê tóó, nmî nkígh:ê chono a tóó. ²⁸ Yepê, Pi ngmê ngê ala kópu d:êê ngê, apê,

Wo daa vyílo, daapóno pyede,

myedaapóno m:ii té,

nmî ghê dmi myedaapê t:a.

Yepê, Nmyi vy:o pini ngmê ngê ala kópu mye d:êê ngê, apê,

Nmo my:oo tp:oo yoo.

²⁹ Yepê, Chóó Lémi nmî mî, yi kópu u l:êê díy:o, nmo ntee dé, nmî Mî mye yinté pini, daa chêêpí ntee tpile, daa pi u kââ ntee tpile. Yepê, K:omo tpile pi u kââ silípê ngê wanmyi l:âmo ngmê, nkól ngê wanmyi l:âmo ngmê, ngmênê nmî Mî daa yinté pini. ³⁰ Yepê, Chóó Lémi ngê wunê kópu nmye dêpêngmê vyu, mu kópu u díy:o nmyi lama dêpwo a ya, ngmênê ala ngwo nmyo yintómu nmye kídí vyi, u l:êê díy:o nmyi kópu dono yilí a kuwo tóó. ³¹ Yepê, Chóó Lémi ngê wunê wo ngma a yó, wéni n:ii ngê pi yintómu ndêndê ngê wa kóté kwo-lo. Yepê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdi ngê, yi pini

† 17:6 Dpodo 16:20 †† 17:7 Luukí 23:2 ‡ 17:11 Njon 5:39
†† 17:12 Dpodo 13:50; 17:4 ††† 17:13 Dpodo 14:19

††† 17:24 Dpodo 7:48 †††† 17:29 Gen 1:27; Dpodo 19:26

ngê yinë wa kóté kalê nmo. Yepê, Yi kópu nmî lama a tóó, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê yi pini kpêênî a pyidu ngê. †

³² Dini ghi n:ii ngê Póól ngê Yesu u pyidepyide u kópu ye yi vvu, woni knî y:oo Póól dnye yumuyumu, woni knî y:oo kwo, Mu dini ghi ngê yenté kópu nmo m:uu dp:uu vyi. ³³ Wod:oo Póól ngê yi yéli a kuwo ngê. ³⁴ Pi knî ngmê p:uu kaa dniye, Yesu ka kêlîmî mbê dniye, yi vy:o pi ngmêdoo kwo, u pi Dayonisiyas, lama pini yoo yi kada pini ngmê. Pyââ yi vy:o my:oodoo kwo, u pi Damadís.

Póól Kódin u ngwo doon:aa dpodo

18 Póól ngê Aténi a kuwo ngê, Kódin loo. ² Yi p:aani Nju pi ngmê módu, u pi Akwila, yi pini Pontós Wee u kwo ta. Yi pini u kpâm u pi Pîdisila, cha yi ngwo Yitali a ndê knopwo, mu kópu u dîy:o Lóma tpémi yi king ndîí Kílódiyas ngê Nju tpémi l:êê too, yepê, Lóma a kuwo yó, kn:aa p:aani dmyinê lêpî. (Yesu m:aani n:ii ngê ta, m:ââ podoy:a mê chu mî loo, Nju tpémi y:oo Lóma u ngwo a kuwo ngópu.) ³ Póól ngê Akwila cha mî m:uu doo, yi ngomo k:oo u k:ii dnye ya, mu kópu u dîy:o dpodo ngmîdi p:uu dnye dpodo, tpile tp:oo too pee ngê dnyimo tpile lâmolâmo. ^{††4} Lîmé wo ngê Póól Nju tpémi yi ngêpê ngomo k:oo dpîmo koko, Nju tpémi Kîdiki tpémi yi k:ii Yesu p:uu y:i nipi dnyimon:aa danêmbum.

⁵ Dini ghi n:ii ngê Sailas pini dê Timoti y:oo Másîdóniya Wee a kuwo ngópu, Kódin mî taa knopwo, Póól ngê u ndapî p:uu dpodo a kêlî ngê, dye ghi yintómu Nju tpémi ye dpîmo danêmbum, yipu, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdi ngê, wunê kî ta, u pi Yesu. ^{†6} Ngmênê Póól ka daa ng:aa mbê dniye, u kwo dnye kwopwepe, u kwo myednye peede tpapê, wod:oo Póól ngê u kpîdí u mbwo a ngópu, vyêêdí ngê, yepê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdi ngê, yi pini dmye mb:ii ngmê. Yepê, Dp:ee Chóó Lémi u yoo njini. Yepê, Nmyi tupwó a kpîdí p:uu daadí ya. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê wa mb:ii nmyomomê, kîdmyongê yipe nê, nê kuu, nmyi chóó nmyo kn:ââ dé. Yepê, Wod:oo d:a kuwo nmyo, ala ngwo kn:aa yéli ye n:aa lêpî, yélini daa Nju tpémi. ^{†7} Wod:oo yi ngêpê ngomo a kuwo ngê, u chedê ngomo n:ii doo kwo, yi ngomo k:oo mî kee wo, pi knî ye y:i dpîmon:aa danêmbum. Yi ngomo chóó u pi Titiyas Njastas, daa Nju pi, ngmênê Chóó Lémi ka myedpîmo ngêpê. ⁸ Nju tpémi yi kada pini u pi Kîdisîpês. Yi pini mupwoknî nmî Lémi ka kêlîmî mbê dniye, Kódin pi yilí y:oo Yesu u kópu mye ny:ee ngópu, u kwo mye kêlîmî mbê dniye, Yesu u pi ngê mbwaa yi mbêmbê mye yé ngópu.

⁹ Mgîdí ngmê ngê Póól até yedoo wóó. U wóó k:oo nmî Lémi ngê kwo, Namê nkîngê. Kwo, A p:uu danêmbum kidingê yé, a pi ye muchi tpapê. ^{††10} Kwo, Ala p:aani pi yilí a ka wa kêlîmî mbê dmi, yi kópu u l:êê dîy:o ana a ngêépî ngi, doo u ntââ pi ngmê ngê daawa vya ngi. ^{††11} Wod:oo Póól y:i doo ya, m:ââ n:êê ngmê

d:umu ngmê Chóó Lémi u kópu p:uu doo ndiye kîgha dé.

¹² Dini ghi n:ii ngê Lóma tpémi y:oo Nkálíyó Kódin dy:ââ ngópu, Kîdiki tpémi yi kada pini ngê u ngwo pyódu ngópu, yi dini ghi ngê Nju tpémi y:oo a kââdí ngópu, Póól mgîmî ngópu, Nkálíyó u ngópu kóté kalê ngópu. ¹³ Nkálíyó ka kwo, Mósisi ngê Chóó Lémi u dêépî kópu dyuu n:ii a d:êê too, ala pini ngê u yi a kwo, Pi knî y:oo yi kópu dyuu kée y:e, daa yi dêépî kópu dyuu mbêmbê Chóó Lémi ka pîdny:oo ngêpê. ¹⁴ Póól ngê u yi doo kwo, Yi kópu nê wópu, ngmênê Nkálíyó ngê u dnye vyâ, Nju tpémi ye yepê, Nju tpémi. Yepê, Kî pini ngê kópu dono wongmê d:uu ngê, yepê, ye nmyi dnye dmi pîdí ny:oo. ¹⁵ Yepê, Ngmênê kópu dyuu u dîy:o, pi u pi u dîy:o, nmyi chóó nmyi l:êê ghi dmi u dîy:o u ngwo nmye nod:enod:e té, wod:oo yi kópu nmyi chóó moo lâmo yó. Yepê, Yinté kópu daangmaní lâmo. Yepê, Nê kuu. ¹⁶ Wod:oo kóté tédê pw:ii too. ¹⁷ Yélini Chóó Lémi ka dêdnye ngêpê, yi yéli y:oo Nju tpémi yi kada pini mgîmî ngópu, mye kpaka ngópu. Yi pini u pi Sosíténi. Nkálíyó ngê yi kópu yi módu, ngmênê ye daa kwódu ngê.

Póól Ántiyóka u ngwo mê diyé wo

¹⁸ Póól ngê u gha nmî Lémi ka d:ud:umbiy:e y:ângo, wod:oo Nju tpémi yi kópu ngmê d:uu ngê, yi kópu u l:ii yi t:ângo, nkéli mbwaa wain kpîpî ngê, mbodo mgamê kwólu, myedêpê chápwo. Wo yilí Kódin doo ya, Yesu u yoo vy:o, wod:oo Akwila cha yi k:ii kada a y:ee ngópu, Sénkîdiya lee dniye. Yi p:aani Póól ngê u mgamê yimênê ngêêdí, mbodo a chápwo, mbwaa mye ndâ. ¹⁹ U kuwó dini ghi ngê liyé nkéli k:oo wó dniye, Epeso mî tee dniye, Póól Nju tpémi yi ngêpê ngomo k:oo mî kee wo, yi tpóknî yi k:ii Yesu p:uu dnyen:aa danêmbum. ^{††20} Yi yéli y:oo kwo, Dye ghi daadí ng:ii mwiyé mî ya kmêle. Ngmênê Póól ngê yepê, Kêle. Yepê, Doo u ntââ. ²¹ Yepê, Chóó Lémi ngê a ka yinë wa vyi, u ngwo amênê diyé. Wod:oo Póól liyé nkéli k:oo wo wo, Epeso a kuwo ngê, Akwila cha y:i myedê kuwo doo. ^{††}

²² Póól dini ghi n:ii ngê Sisadiya mî tee wo, Njedusalem mî loo, Yesu u yoo y:i mî módu, Ántiyóka u ngwo mê diyé wo. ²³ U kuwó dini ghi ngê Ántiyóka mêtê kuwo ngê, Nkalásiya Wee u kwo loo, p:aani p:aani dpîmo taataa, Yesu u yoo dpîmo wêdêwêdê kîgha dé, u kuwó dini ghi ngê Pîdichiya Wee u kwo yinté mye loo.

Apolosa u danêmbum

²⁴ Nju pi ngmê, u pi Apolosa, pini n:ii Aleksándídiya ta, yi pini Epeso loo. Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni d:êê tumo, Apolosa u lama yi kópu mb:aamb:aa ngê dnyimo ya, yi kópu knî yi p:uu pi knî ye mb:aamb:aa ngê dpîmo dêépî. ²⁵ Nmî Lémi u kópu dyuu u lama doo kwo, yi kópu dyuu u nuu u kópu dyuu, pi knî ye mb:aamb:aa ngê dpîmo tpapê dé, ng-

† 17:31 Njon 5:22; Dpodo 10:42 †† 18:3 1 Kódin 4:12 †† 18:5 Dpodo 17:14-15 †† 18:6 Dpodo 13:46 †† 18:9 1 Kódin 2:3

††† 18:19 Dpodo 17:17 ††† 18:21 Lóma 1:10; 1 Kódin 4:19; Njems 4:15

mênê yi pini daa Yesu u pi ngê mbápitísím kalê ngópu, wunê Njon ngê yoo ntee dpîmo a mbápitísím kîgha dé, yi pini yinté mye mbápitísím kalê ngópu. ¹²⁶ Apolosa daa nkîngê mbê wo, Nju tpémi yi ngêpê ngomo k:oo Yesu p:uu danêmbum kn:ââ yi chópu. Dini ghi n:ii ngê Akwila cha y:oo u kópu dyuu ny:ee ngópu, yi chóó yi ngomo k:oo núw:o ngópu, Chóó Lémi u kópu p:uu u nuw:o yimîmê wáti ngópu. ²⁷ Apolosa ngê u yi doo kwo, Kîdiki nî lê, wod:oo Yesu u yoo n:ii Epeso doo kwo, pweepwee pee ngmê d:êê ngópu, Apolosa u kakêmê y:i chámê ngópu, Apolosa ka y:ee ngópu. Apolosa dini ghi n:ii ngê Kîdiki Wee u kwo mî tee wo, yi pweepwee pee u mbwó knî ye y:ângo. Kîdiki doo ya, Yesu u yoo mb:aamb:aa ngê doo ngêêpî, yélini Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê. ^{†28} Nju tpémi yi kópu dyuu dpîmo vyee dé, yipu, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, vyîlo yi Yesu. Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni wunê a d:êê tumo, Apolosa ngê pi knî yi ngêêdî dpîmo a kpââ dé, Yesu u kópu yinté ndê kópu ngê ye dpîmo pyépi. †

Póól ngê Epeso kópuni d:uu ngê

19 Dini ghi n:ii ngê Apolosa Kódin doo ya, Póól ngê Pîdichiya Wee a kuwo ngê, Epeso mî ta. ^{†12} Yesu u yoo y:i ngmê módu, ye póó wo, yepê, Dini ghi n:ii ngê Yesu ka munmye kêlîmî mbê dniye, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi nmye a kpo? Kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi u pi awêde dpî ny:oo. ^{†3} Póól ngê yepê, Lónté mbápitísím yinmyinê ngee ngópu? Kwo, Njon ngê wunê pi ntee dpîmo mbápitísím kîgha dé, yinténi yino ngópu. ⁴ Póól ngê yepê, Yélini y:oo yi dono dnyimo kéké dé, Njon ngê vyîlo yidpîmo mbápitísím kîgha dé. Yepê, Yisîléli tpémi ye ala kópu dpîmo tpapê, yipu, Pini n:ii a kuwó wunê kwo, yi pini ka dpî kêlîmî mbê dmyeno. Póól ngê yepê, Nmî lama ka tóó, yi pini u pi Yesu. ^{†15} Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo Póól ngê Yesu u pi ngê mbápitísím kalê too. ⁶ Póól ngê kóó dê yi mbêmbê doo ziyé dê, Chóó Lémi u Ghê Dmi yi pwo doo a wupwo, kn:aa dyámê dnye ngê kn:aa dyámê dnye ngê dnye mbumu, Chóó Lémi u komo myednye kapî. ^{†7} Yi yélini yintómu y:a mê miyó.

⁸ D:ââ pyile knî yi k:oo, Póól Nju tpémi yi ngêpê ngomo k:oo dpîmo koko, pi knî yi k:ii nipi dnyimo danêmbum, mywenemywene ngê kêê ye dêpê t:ângo. U yi u ngwo doo kwo, Pi knî y:oo pêdê w:ee y:e, Pini n:ii Chóó Lémi ngê nmî kada a kââ, yinê adî y:enê nmo, yi pini u pi Yesu. ⁹ Ngmênê ngmê knî y:oo Póól u dnye daa ny:ee ngópu, u kwo daa kêlîmî mbê dnye, Yesu p:uu kópu dono pi knî yi ngîma yilî vyi ngópu, wod:oo Póól ngê a kuwo too, Yesu u yoo yi k:ii pwii dniye. Wo yintómu knî yi k:oo Tidanas u ndiye ngomo k:oo Póól dpîmo koko, pi knî yi k:ii y:i nipi dnyimo danêmbum. ^{†10} Póól ngê Epeso m:ââ miyó ndî. Nju tpémi, Kîdiki tpémi,

Esiya Wee u kwo yélini doo kwo, yi yélini y:oo Chóó Lémi u kópu u ngwo ny:ee ngópu.

Yesu u pi ndî ngê u ngwo pyodo, Epeso

¹¹ Póól ngê Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmbê mbwudu yilî dpîmo chap. ^{†12} K:omo tpile Póól p:aani p:aani dêd-pîmo lêpî, ngmênê pi knî y:oo u kpîdî dmi u kwo dnyimo a ny:ee dé, pwopwokopwe knî ye dnyimo ñeñe dé, yed:oo yi pwopwokopwe knî dnyimo pyiyépyiyé, kmê-nani pi knî y:e dnyimo kwo, yi yélini myednyimo a kuwokuwo dé. ^{††13} Nju pi knî ngmê yi wee u kwo p:aani p:aani dnyimon:aa lêpî, pi knî yi kmêna yoo dnyimo ngm:ii kîgha dé. Pi mbwémi pyudu knî yinté kmêna dnyimo ngm:ii kîgha dé, yi mî u pi Sepa, Nju tpémi yi kpêê ziyé pyu yoo yi kada pini ngmê. Yi mbwémi knî y:oo apê, Yesu u pi ngê kmêna paa ngm:ii kîgha téme, wod:oo kmêna ngmê ka vyi ngópu, kwo, Póól ngê pini n:ii u pi nmo a tpapê, Yesu, kwo, yi pini u pi ngê ye pini a kuwo ngi. ¹⁵ Ngmênê yi kmêna ngê yepê, Yesu a lama, Póól u pi nî nyongo, ngmênê nmyo ló yélini? Yepê, K:omo ngê Yesu u pi dmye vyi ngmê. Yepê, Yesu ka dmy:oo ngê kêlîmî mbê dniye, u wêdêwêdê nmyi mênê daa tóó. ^{†16} Pini n:ii yi kmêna ngê doo mbêpê kîgha, yi pini ngê vya too, yi kpîdî a chaa too, u ngomo k:oo ngm:ii kalê too, wod:oo mbêpê dniye. ¹⁷ Nju tpémi y:oo yi mo yi kópu daa ny:ee ngópu, ngmênê Epeso pi yintómu knî y:oo mye ny:ee ngópu, nkîngê mbê dniye, nmî Lémi Yesu u pi ndî ngê u ngwo pyódu ngópu.

¹⁸ Yesu u yoo y:oo yi tîdê mbwó knî ye yi dono yu dnyimon:aa a yémî dé. ¹⁹ Pini n:ii knî y:oo pipi kópu knî yi mbêmbê dono mwiye dnyimo d:uud:uu, yi kópu kpîpî ngópu, yi pipi kópu u puku dmi a núw:o tumo, pi knî yi ngópu mî nk:êê tumo. Yi puku dmi yi pywuu a pyw:ee tumo, a kââdî ngópu, ndapî yintómu limo yono yono yono y:a. (50,000) ^{†20} Yi kópu knî yi mbêmbê Yesu u yoo dpîmo kaakaa, ndî ngê u ngwo dpîmo pyodopyodo.

Epeso tpémi Póól ka u ngwo nod:e dniye

²¹ U kuwó dini ghi ngê Póól ngê u yi doo kwo, Másîdóniya Wee u kwo nî lê, Kîdiki Wee u kwo my:aa lê, u kuwó dini ghi ngê Njedusalem u ngwo p:aan:aa lê, yi ndini p:aa yé, Lóma p:aan:aa lê. ^{†22} Wod:oo u ngêêpî pyu dê, Timoti pini dê Edastas, u kada kaa doo, Másîdóniya dy:ââ doo, chóó ngmênê Esiya Wee u kwo doo ya.

²³ Yi dini ghi ngê Yesu u kópu u l:êê dîy:o kópu ndî Epeso ngmê pyodo. ^{†24} Epeso tpémi yi yâpwo u pi Atémîs, u ngomo ndî y:i ngmêdoo kwo. Pi ngmê ngê yi ngomo u kââ tp:oo silîpê ngê dpîmo l:âmol:âmo dé, pi knî y:oo u nkwo u kwo dnyimo pywupwi dé. Yi pini u pi Dîmitîdiyias. U dpodo pyu knî yi k:ii yi dpodo p:uu ndapî ndî yilî dnyimo kmênêkmênê. ²⁵ Yi pini ngê u dpodo pyu yoo a danê ngê, yélini yinté dpodo p:uu myednyimo dpodo, yi yélini myedê danê ngê. Yepê, A léma. Yepê, Nmyi lama ka tóó, ala dpodo p:uu ndapî ndî

† 18:25 Dpodo 19:3 †† 18:27 2 Kódin 3:1; Kîlosa 4:10 †
18:28 Dpodo 9:22 †† 19:1 1 Kódin 3:6 †† 19:2 Dpodo 2:38;
8:15-16 ††† 19:4 Mát 3:1-2,11 ††† 19:6 Dpodo 2:4; 8:17;
10:44,46 † 19:9 2 Kódin 6:14-18

†† 19:11 Dpodo 14:3 ††† 19:12 Dpodo 5:15 †† 19:15 Mak
1:24,34 ††† 19:19 Deut 18:10-12 †† 19:21 Lóma 1:13 ††
19:23 2 Kódin 1:8

yuno kmênêkmênê. ²⁶ Yepê, Kópuni Póól ngê a d:uud:uu, mb:aamb:aa ngê nmyi lama mye tóó. Yepê, Póól ngê ala kópu a tpaê, apu, Pi ngê yâpwo ni kîlî a l:âmol:âmo, yini daa yâpwo njini. Yepê, Pi yilî Póól ka dê kêlîmî mbê dmi, daa Epeso tpémi yi mo dê kêlîmî mbê dmi, ngmênê Esiya Wee u kwo tpémi mye yi k:ii myaa kêlîmî mbê dmi. ¹²⁷ Yepê, Ala dpodo dpî dyênê, pi knî y:oo tpile nmo daamuwa pwila ngmê. Yepê, Ala kópu mye ny:ee yó. Yepê, K:omo tpile Esiya tpémi yintómu Atémîs ka a ngêpê té, kn:aa p:aani tpémi u kwo mye ngêpê té, ngmênê Atémîs u pi tédê ngê wa pyódu, u ngomo ndîi k:omo tpile ngê amye pyódu.

²⁸ Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, Póól ka nod:e dniye, wod:oo kâa kn:âa chaa ngópu, apu, Atémîs nmî yâpwo njino! ²⁹ Epeso pi yilî yi yéli yi pee ghê dniye, Másídóniya pi miyó mgîmî ngópu, p:êê kpo núw:o dumo, Póól u pyipe dê, yi pi dê Nkayas pini dê Adistakas. ^{†30} Póól ngê u yi doo kwo, Pi knî ye kópu ngmên:uu vyi, ngmênê Yesu u yoo y:oo kwo, Apuu! Kidingê nî. ³¹ Yi wee u kada pini knî ngmê, yélini Póól u pyipe yoo, pi u kwo dy:âa ngópu, kwo, P:êê kpo kid-ingê nê. ³² Yi p:êê kpo dnyengi ndîi ngmê kaa ngópu, yi ngwo pi ka ng:aa dêpwo ya, ngmê knî y:oo kópu ngmédnye tpaê, kâa paa dnye t:emî, woni knî y:oo kópu m:uu dnye tpaê, kâa paa myednye t:emî, mu kópu u dîy:o pi yilî yi lama dêpwo ya, Lukwe dîy:o nipi dp:o wó. ³³ Kópuni u dîy:o dnye kâa u nt:u kópu Nju pi ngmê Aleksándê ka adî vyi ngmê, wod:oo Nju tpémi y:oo núw:o ngópu, pi knî yi ngîma mínê kaa ngópu, kwo, Ala kópu ye dpî vyi ngi, Nmî kuu dé, wod:oo kóó ntênê ye kâa, yepê, Epeso tpémi. ³⁴ Ngmênê dini ghi n:ii ngê mya ngópu, apê, Kî Nju pi, wod:oo kâa kn:âa mê chaa ngópu, kópu mu ngmîdi mîdnye tpaê, apu, Atémîs nmî yâpwo njino! Atémîs nmî yâpwo njino! Yinté dnye kâa, kâadî liy:aa miyó mí loo.

³⁵ U kuwó dini ghi ngê Epeso tpémi yi kada pini, pini n:ii Lóma lede knî y:oo kada pini ngê wunê a pyódu ngópu, yi pini até yi ghêédî wo, wod:oo yoo mbwódo yaa wo. Yepê, Epeso tpémi. Yepê, Nmyi dnyengi munto. Yepê, Pi yintómu yi lama ala kópu ka tóó, Epeso tpémi Atémîs u ngomo ka mb:aamb:aa ngê a vyuwo té. ³⁶ Yepê, Pi ngê yi kópu nmo daawa a wópu. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o mb:aamb:aa ngê dmyinê ya, nmyi mbodo l:âmo dmi kîdnyimê a ngêpangêpa. ³⁷ Yepê, K:omo tpile ala pini dê y:oo nmî yâpwo u ngomo k:oo tpile daa ngmê t:âmo ngópu, nmî yâpwo p:uu dono kópu myedaangmê vyi ngópu, ngmênê al:ii até dmyinê núw:o d:oo. ³⁸ Yepê, Dîmitîdiyas u dpodo pyu knî yi k:ii pi ngmê p:uu yi d:uu kópu ngma t:a, yepê, kóté tédê dpî núw:o y:e, kada pini knî yi ngîma noko dp:uu vyi y:e. ³⁹ Yepê, Kópu nmyi mênê m:uu adî ya knomomê, ye pi yintómu anê dono, yi kópu nipi paa l:âmo koo. ⁴⁰ Yepê, Lóma tpémi y:oo ala kópu awêde a tpaê ngmê, Epeso tpémi yi mênê dêêpî daa tóó, yepê, yed:oo wa kpada nmo. Yepê, Ala dnyengi ndîi u nt:u kópu daa tóó. Yepê, Lóma tpémi ye ló kópu ng-

manmî vyi? ⁴¹ Yi kópu dini ghi n:ii ngê ye vyu, yoo yi p:o p:o mê dy:âa too.

Póól Epeso a ndê wo, Kídiki u ngwo mê diyé wo

20 Dini ghi n:ii ngê dnyengi pwaa wo, Póól ngê Yesu u yoo a danê ngê, mê wêdêwêdê kalé too, nd:uu ye vyu, wod:oo kada a y:ângo, liyé nkéli k:oo wo wo, Másídóniya mí tee wo. ² Yi wee u kwo p:aani p:aani dpîmo lêpî, Yesu u yoo dpîmon:aa wêdêwêdê kîgha dé. U kuwó dini ghi ngê liyé nkéli k:oo y:i mê wo wo, Kídiki u ngwo mí tee wo. ³ D:âa pyile nt:âa ngê, y:i doo ya. Póól ngê u yi doo kwo, Nju tpémi yi k:ii nkéli k:oo nipi nmî wo dmi, Njedusalem naa tédê nipi nmî lee dmi, ngmênê dini ghi n:ii ngê nyongo, apê, Nju tpémi y:oo a vyee u dy:oo kédê chápwo ngmê, apê, nkéli k:oo mbywémî wa kée nê, wod:oo yi nkéli k:oo mēdaa wo wo, u mo nkéli k:oo mē wo wo, Másídóniya mîmî tee wo. ⁴ U pyipe pyudu knî yi k:ii lee dniye, Sopata ngmê, Pidas tp:oo, Mbédiya pi, Nkayas myomo, Ndêêpi pi, Adistakas pini dê Sîkandas pyolo podo, Tesalonika pi dê, Tikikas pini dê Tîdopimas limo wono, Esiya pi dê, Timoti pii, Lisitîda pi. ⁵ Póól ngê yepê, Nmî kada dmyinê kwo, Tîdówas dmyinên:aa t:âat:âa nmo. ⁶ Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa u kuwó dini ghi ngê liyé nkéli k:oo nmî wo dniye, Pilipay nmo kuwo ngê, liyé nkéli k:oo wo limi nmî chedê ngê, Tîdówas u ngwo nm:uu tee dniye, y:i nmeê ya, wiki ngmê.

Póól ngê pi mgêmî wó u ngwo t:ângo, Tîdówas

⁷ Lîme wo ntumokwodo, kâadî dini ghi n:ii ngê gho, nipi nmo wó, u yi nmo doo kwo, Ntê nipi nmî ma, Yesu ngê mbîdédi ntee puwâ, wain p:uu ndiye pyu knî ye ntee y:ângo, yinté kópu my:oonmî d:uu. Póól nmo doo danêmbum, danêmbum daa yó, mu kópu u dîy:o apê, Mâa mw:aandiye paa anê y:oo. ⁸ Mudu ngomo ghi k:oo, kwéli nmeê danêmbum, lam yilî doo pîpî. ⁹ Pi mgêmî nmî vy:oo ngmêdoo kwo, u pi Yutikas. Yi pini windówa t:âmo doo ya, Póól y:i doo ng:aang:aa, wod:oo dpîdpî kn:âa chópu. Póól doo danêmbum, mgîdí nûknînûknî p:uu dini ghi yi yó, wod:oo Yutikas ngiy:a wo, yi ngomo dyêédî pyoloni ghi k:oo mênê ghay wo, têpê mbêmê mē dyimê wo. Yinmo ngêédî, nê ngmênê, Dê pw:onu. ¹⁰ Wod:oo Póól mbêpêmbêpê a ghêpê wo, u pwo dpî wo, dpodombiy:e mgîmî ngê, nmopê, Kîdmyimê nuw:onuw:o, ghê ka t:a. ¹¹ U kuwó dini ghi ngê Póól tâa mē kee wo, mbîdédi puwâ, pi knî ye y:ângo, ma ngópu. Póól ye modoo danêmbum, u dî kâadî mênê kee wo, wod:oo a kuwo too. ¹² Pi mgêmîni mîngê ghay wo, p:o adê núw:o ngmê, wod:oo yi gha dmi mb:aamb:aa ngê mē pyodo.

Póól ngê Tîdówas ndini a yó, Militas u ngwo loo

¹³ Mgîdí vy:oo Póól ngê nmopê, A kada ghê dmyeno, nkéli k:oo wo dmyeno, dédê nîngê lêpî, Asos dmyinên:aa t:âat:âa nê. ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê Póól ngê Asos mî m:uu nmoo, nmî p:uu y:i mē kele, nkéli k:oo u k:ii

† 19:26 Dpodo 17:29 †† 19:29 Dpodo 27:2

‡ 20:4 Dpodo 19:29; 21:29; Epeso 6:21

m:oo wo dniye, yi ndini nmî yó, Mitilini nm:uu tee dniye. ¹⁵ Yi ndini m:oo yó, u kuwó wéni ngê Kiyos nm:uu tee dniye. Womumo Epeso dpîpî tee dniye, mu kópu u díy:o Póól ngê u yi dèpwo kwo, Esiya Wee u kwo mgî nî puwâ, apê, Ímîlîmî ngê Njedusalem nî lê, apê, Péntikos u wo a kada wa d:ii. Yi kópu u l:êê díy:o Epeso dpîpî tee dniye, ngmênê Samos nm:uu tee dniye, u kuwó wéni ngê Militas nm:uu tee dniye.

Yesu u yoo ye Epeso, Póól ngê nd:uu u ngwo ye mênê vyu

¹⁷ Póól ngê pi ngmê Epeso dy:ââ ngê, kwo, Yesu u yoo yi kada pini yoo ala Militas a pwiye dniye. ¹⁸ Dini ghi n:ii ngê taa dniye, yepê, A mbwó yoo. Yepê, A dpodo kn:ââ Esiya Wee u kwo dini ghi n:ii ngê nî chópu, u dí Epeso mênên:aa kuwo ngê, yepê, kópuni noo d:uud:uu dé, yi kópu nmyi lama mb:aamb:aa ngê ka pyede. ¹⁹ Yepê, Lémilémi ngê kêê dîp:ê t:ângo, a yoo yi l:êê díy:o nîmo mbê, yepê, k:omo tpile a yoo y:oo a vyee u dy:oo dnyimo a châpwo, ngmênê nmî Lémi u dpodo p:uu mênîmo dpodo. ²⁰ Yepê, Pi knî yi ngîma ntee noo danêmbum, nmyi p:o nmyi p:o yinté nmye myenoon:aa danêmbum. Yepê, Kópuni knî y:oo a ngêêpî nmyo, yi kópu yilí yintómu nmye kîní vyu, myedêpêngmê wópu ngê. ²¹ Yepê, Pi yintómu knî ye yenê, Nmyi dono yilí yi l:êê díy:o Chóó Lémi ngê wa kpada nmyo. Yenê, Nmyi dono kée tóó, yi yuu Chóó Lémi ka a y:ee tóó. Yenê, Nmî Lémi Yesu Kédisu ka dmyinê kélîmî, yinê wa ngee nmyo.

²² Póól ngê yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê até dê dy:ââ nê, Njedusalem n:aa lêpî, a lama daa tóó ló kópu y:i a nga angmamî pyódu. ²³ Yepê, P:aani p:aani nîmo lêpî, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a ka dpîmo tpapê, Mu dini ghi ngê dono anyinê pyw:oo, mbwa k:oo wa km:êê ngi. ²⁴ Yepê, K:omo tpile wanî pw:onu, ngmênê nmî Lémi Yesu ngê dpodoni a ka a kpo, nîmo, Yi dpodo nî chedê. Yepê, Yi dpodo alanté, pi knî ye ala kópu mb:aa u tpapê, Chóó Lémi ngê u yi a kwo, Nî ngee té. [†]

²⁵ Yepê, Dye ghi daadîi nmyi vy:o noon:aa paa, munmyenê, Chóó Lémi u dnye dmyinê nyêm, yinê ada a y:enê nmyo. Yepê, Ngmênê ala ngwo nîné kuwokuwo nmyo, daamunmyi m:uu nê. ²⁶ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, Nmyi vy:o pini ngmê ngê Chóó Lémi u maa wa kn:aadi knomomê, chóó kn:ââ, nê kuu. ²⁷ Yepê, Mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê kópu yilí n:ii yi dy:oo a châpwo too, yi kópu yilí nmye kîní vyu, dèp:angmê wópu ngê. ²⁸ Yepê, Nmyi chóó nmye dmyinê a vyuwo, Chóó Lémi u yoo ye mb:aamb:aa ngê myedmyinê vyuwo, yélini tp:oo u wêê ngê pwila ngê, yi yéli chóó u yoo ngê u ngwo pyódu ngê. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yi yéli yi y:ee:ee pyu ngê yinê pyódu nmyoo. ²⁹ Yepê, Ye mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo, mu kópu u díy:o a kuwó kêêmî kapî pyu yoo adnya a lêpî, Yesu u yoo yi némi dmi adnyin:aa dyede, yi kélîmî wamye dyênê ngmê. ³⁰ Yepê, Myenté, yepê, nmyi vy:o pini knî y:oo yinté kópu knî my:oowa d:uu

† 20:22 Dpodo 19:21 †† 20:23 Dpodo 21:11 † 20:24 2 Tim 4:7 †† 20:28 1 Pita 5:2-4 †† 20:29 Mát 7:15

ngmê, daa ndêndê kópu yilí amyidnyi tpapê, u yi y:ee adí kwo, Yesu u yoo kn:aa máádi p:uu nmî núw:o té. ³¹ Yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vyuwo. Yepê, Ala kópu dmyinê nuw:onuwo, nmyi nuwo kédangê kuwo, m:ââ pyile knî yi k:oo, w:êênî nmye noo dèêpî, mgîdí vy:o nmye myenoo dèêpî, nmyi l:êê díy:o myenîmo mbê.

³² Póól ngê yepê, Ala ngwo nîné kuwokuwo nmyo, Chóó Lémi nmye ada a vyuwo. Yepê, Kópuni nmo a kpo, nmye kîné vyu, yepê, yi kópu ngê yinê wa wêdêwêdê kalê nmyo. Yepê, Dye ghi yintómu yi kópu dyuu dmyinê vyílívyílí, yed:oo kópu mb:aa n:ii Chóó Lémi ngê u yoo njini ngê wa d:uu, yi kópu nmye wamye d:uu. ³³ Yepê, U ya a nga dèdpîmo kwo, Pi ngê ndapî a ka ngma a kê ngê, ó kpîdí a ka my:oo a kê ngê. ³⁴ Yepê, Nmyi lama ka tóó, a chóó a kêê dê y:ee noo dpodo, yepê, yi tpile yilí u ngwo nî kmênê ngê, yélini a p:uu doo ya yi tpile yilí my:aa kmênê ngê. ³⁵ Yepê, Dye ghi yintómu dpodombiy:e noo dpodo, pwopwopwopwe yoo noo ngêêpî dé, mu kópu u díy:o ala kópu nmî Lémi Yesu ngê vyu, Pini n:ii ngê tpile wa ngí té, u gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, ngmênê n:ii ngê u tpile wa yêê, yini u gha Chóó Lémi ngê d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa pyódu. Póól ngê yepê, Dmyinê a nj:ii nê, ntee noo dpodo, yinté myedmyinê dpodo, pinte yoo myedmyinê ngêêpî dé.

³⁶ Dini ghi n:ii ngê Póól ngê danêmbum a kélí ngê, wod:oo yi mbodo dmi ngê ghê dniye, nipi dnye ngêpê. ³⁷ Wod:oo dnye mbê, nt:uunt:uu vyêpîvyêpî u ngwo dóó tumo. ³⁸ Kópuni Póól ngê ye vyu, yepê, Daamunmyi m:uu nê, yi kópu ngê yi gha dmi d:ud:umbiy:e yinê dyênê ngê. Wod:oo lee dniye, Póól ngm:êê ngópu, nkéli k:oo mî ché ngópu. [§]

Póól Njedusalem u ngwo loo

21 Nd:uu ye nm:uu vyu, wod:oo kada nmo y:ângo, Kosî nm:uu tee dniye. Womumo Lodési nm:uu tee dniye, yi ndini nmî yó, Patada nm:uu tee dniye. ² Nkéli y:i ngmênmî módu, Pênisiya doo lêpî, wod:oo yi nkéli k:oo nmî wo dniye, kada nmo y:ângo. ³ Dini ghi n:ii ngê Saipídís nmî módu, y:i pi daa tee wo, nmî kuwa kwólu, Sidiya Wee u nkígh:ê nm:uu lee dniye, Taiya nm:uu tee dniye, p:aani n:ii tpile gh:ay ngópu. ⁴ Yesu u yoo vy:o pini knî y:i ngmênmî módu, yi k:ii nmee ya, wiki ngmê. Yi yéli y:oo Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê ala kópu a w:ee ngópu, apê, Njedusalem tpémi y:oo Póól ngê dono kópu angmêmî d:uu ngmê. Yi kópu a w:ee ngópu, wod:oo Póól ka vyi ngópu, kwo, Njedusalem n:uungmê nî. ⁵ Dini ghi n:ii ngê yi wiki nmo kélí ngê, kada nmo y:ângo, Yesu u yoo yintómu yi kpâm gheegheema yi k:ii nkéli chedê mî dy:ââ nmo. Tii vyuwo nmî yi mbodo dmi ngê nm:uu ghê dniye, y:i nmeen:aa ngêpê. ⁶ Wod:oo nd:uu noko nmî vyu, nkéli k:oo nmî wo dniye, yi yéli yi p:o mê diyé dniye.

⁷ Taiya nmo kuwo ngê, Tpolîmas nm:uu tee dniye, Yesu u yoo y:i m:uunmî módu, yi k:ii nmee ya, wo ng-

††† 20:32 Kílosa 1:12; 2:7 ††† 20:34 Dpodo 18:3; 1 Tes 2:9 § 20:38 Dpodo 20:25

midi. ⁸ Womumo kada mono y:ângo, Sisadiya nm:uu tee dniye, Pilipi u ngomo k:oo nmeen:aa kwo, pini n:ii ngê Samédiya tpémi ye Yesu u kópu yinê núwo. Pini n:ii pyudu knî Njedusalem a ngmidi tumo, yi Pilipi yi yéli yi piini. ⁹ Tp:oo módó kwodo páádi doo kwo, n:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo kapî. ¹⁰ Wo pyile páádi y:i nmî chedê ngê, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê ta, Njuda Wee u kwo a ndê wo, u pi Akapas. ¹¹ Nmo até yedê loo, Póól u mbalêti a ngêêdî, chóó kóó yu u ngwo kudu too, nmopê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê ala kópu da vyi, apu, Ala mbalêti chóó Nju tpémi y:oo Njedusalem alanté wa kudu ngmê, kn:aa yéli ye wa y:ee ngmê. ¹² Yi kópu dini ghi n:ii ngê nmî nyongo, Póól ka kwonmo, Munmîkó Njedusalem kid-ingê ní. ¹³ Ngmênê Póól ngê nmopê, Lukwe díy:o nmye mbê té? Nmopê, Lukwe díy:o nmye nkîngê kîgha nhê? Nmopê, K:omo tpile wa kudu nê, Njedusalem, wamye vya nê, nmopê, u ntââ nmî Lémi Yesu u pi ngê amy:aa pw:onu. ¹⁴ U nuw:o l:âmol:âmo ngê nmî dêê dniye, wod:oo yi kópu u kwo dpîpîmu vvu, kwonmo, Chóó Lémi ngê kópuni u yi a kwo, yi kópu paa pyaa we.

¹⁵ U kuwó dini ghi ngê nmî tpile nmî wiye too, Sisadiya nmo kuwo ngê, Njedusalem nmî lee dniye.

¹⁶ Yesu u yoo vy:o pini knî ngmê y:oo Njedusalem mîné kuwo nmoo. Pi ngmê u ngomo k:oo y:i nmeen:aa kwo, yi pini u pi Nmason, Saipidís pi. Yi pini Yesu u yoo vy:o ló dini a ghê wo.

Póól ngê Njems u ngwo módu, Njedusalem

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Njedusalem nmî taa dniye, Yesu u yoo y:oo mb:aamb:aa ngê a chipé nmoo. ¹⁸ Womumo mw:aandiye Póól u k:ii Njems ka nmî lee dniye, Yesu u yoo yi kada pini yintómu y:i myednye kwo. ¹⁹ Póól ngê kwuno too, u dpodo u danêmbum yi ngêêdî adê nt:o. Chóó Lémi ngê kn:aa dyámê tpémi yi vy:o kópu yilíni yintómu u ngwo mîné d:uu too, yi danêmbum yi ngêêdî vyílo yedê nté ngê. ²⁰

²⁰ Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo Chóó Lémi dnye chaa kîgha. Póól ka kwo, Nmî mbwó. Kwo, Nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê dê pyódu, ngmênê kópu ngmê anmî nuw:onuwo. Kwo, Ala kópu lama a tóó. Kwo, Nju tpémi yilí tp:oo témi tap Yesu u yoo vy:o kî ghê dniye. Kwo, Mósisi ngê dêêpî kópuni d:êê too, yi yéli y:oo yi kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a chââchââ ngmê. ²¹ Kwo, Nmodo p:uu ala kópu ny:ee ngópu, apê, Nju tpémini kn:aa dyámê pee p:uu wumê pyede, Póól ngê yi yéli ye yipu, Mósisi u dêêpî kópu dyuu kée tóó, nmyi l:êê ghi dmi mye kée tóó, nmyi tp:ee yoo yi p:uu Chóó Lémi u l:ii namungê t:oo. Kwo, K:omo tpile yi kópu dipi vyi too, ngmênê yélini Yesu ka daa kélîmî té, yi nuw:o dmi yinté a tóó, u yi y:e a kwo, Nyi nmî vy:a. ²² Kwo, Dini ghi n:ii ngê yi lama wa yââ, nyi Njedusalem kêdê t:aa, kwo, wa nod:e dmi, myee u yi y:e adí kwo, wa vya ngi. Kwo, Lónté anmo vyilê té? ²³ Kwo, Alanté. Kwo, Ala kópu dpî d:uu ngi. Kwo, Pi páádi nmî vy:o a kwo, n:ii

† 21:8 Dpodo 8:5,40; 6:5 †† 21:9 Dpodo 2:17 ‡ 21:10 Dpodo 11:28 ††† 21:11 Dpodo 21:33 ††† 21:13 Dpodo 20:24 ††† 21:19 Dpodo 15:12

knî yi p:uu mgamê a t:a. ²⁴ Kwo, Yi pini páádi knî y:oo kn:aadi ngópu, Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê u ngwo pyaa dniye. Kwo, Yi tupwó alanté wa chedê ngmê, yi mbodo dmi wa vyi ngmê, kpêê yiyé pyu ka tpile tp:oo knî angmê y:ee ngmê. Kwo, Yi pini páádi knî yi p:uu dpî kááli, modo myedo vyi ngi, tpile tp:oo yintómu úyóó dpî pwila té. Kwo, Yi kópu pi knî yi lama dini ghi n:ii ngê wa yââ, ala kópu wa vyi ngmê, awo, Mwiyé kópuni nmî nyongo, yi kópu daa ndê kópu. Awo, Nyi ngê Mósisi u dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a chââchââ té. ²⁵ Kwo, Wu Nju tpémi yi kópu, ngmênê kn:aa yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, yi yéli yi kópu alanté. Kwo, Pweepwee pee wunê ye ngmêkînmî dy:ââ ngê, ntini n:ii k:omo yâpwo ka mwiyé dpî y:ee ngmê, yi ntini ye kînmî kwódu ngê, ntapí u tpile tp:oo n:ii p:uu wêê d:uudpî pwii ye nmî kwódu ngê, pyââ ti mââ ti ye my:oo kwódu ngê. ²⁶

²⁶ Womumo mw:aandiye Póól ngê yi pini páádi knî ngm:êê too, Nju tpémi yi l:êê ghi yingmêê d:uu ngópu, yi tupwó mê ghêê ngópu. U kuwó dini ghi ngê Póól loo, Chóó Lémi u ngomo k:oo mî kee wo, kpêê yiyé pyu ka kwo, Pyimê amênê diyé, kwo, yi pini páádi knî yi tpile tp:oo knî anê núw:o té. ²⁷

Póól Chóó Lémi u ngomo k:oo u ngwo mgîmî ngópu

²⁷ Wo limi wéni mî loo, Nju pi knî ngmê, yélini Esiya Wee u kwo a ndê dniye, Póól Chóó Lémi u ngomo k:oo yi m:uu ngópu, pi yilí yintómu tpaá ngópu, Póól mgîmî ngópu. ²⁸ Pi knî ye mbwó dniye, yepê, Yisiléli tpémi. Yepê, Ngee nmédi. Yepê, Pini n:ii ngê p:aani p:aani pi knî ye dpîmon:aa tpapê, yipu, Mósisi u dêêpî kópu dyuu kée yó, Chóó Lémi u ngomo k:oo kpêê n:aamuu yé, yipu, k:omo tpile d:ii Nju pi, Chóó Lémi ngê wamye ngee ngi, yepê, yi pini ala. Yepê, Kópu m:uu kêdê d:uu, kn:aa pini knî m:uu ala ngomo k:oo kêda núw:o té, yi yéli daa Nju tpémi, yepê, ala ngomo Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê u ngwo dê pyódu. ²⁹ (Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u díy:o Tîdopimas Epeso pi Póól u k:ii Njedusalem paambwi têtê mwiyé m:uu dumo. Nuw:o kn:aadi ngópu, apê ngmênê, Póól ngê Tîdopimas Chóó Lémi u ngomo k:oo dê knî.) ³⁰ Dnyengi chaa wo, Nju pi yintómu Póól ngê tpaalê dniye, wod:oo mgîmî ngópu, dnya a paapaa, kuwa pw:ii ngópu. N:ii yoo Chóó Lémi u ngomo ka dnye vvuwo, yi yéli y:oo ngomo keê a kuwo tumo. ³¹ Yélini y:oo Póól a pw:ii ngópu, myednye vye, u yi y:e doo kwo, Ghê nmo ngî. Wod:oo pi ngmê ngê Lóma lede yoo yi kada pini ka mdoo núwo, kwo, Pi yintómu ka l:êê té. ³² Kada pini ngê lede yoo até yedê danê ngê, yoo vy:o ch:iy:e dniye. Pi knî y:oo lede yoo dini ghi n:ii ngê m:uu tumo, Póól u vye u ngwo yé ngópu. ³³ Kada pini Póól ka loo, lede knî ye yepê, Kî pini mgîmî yó, puwóma té miyó dê y:oo kóó dê kudu dóó. Pi knî ye adí póó, yepê, Ala ló pi-ni? Yepê, Ló dono kópu ngmêdê d:uu? ³⁴ Ngmê knî y:oo kópu ngmêdnye tpapê, kââ paa dnye t:emî, woni knî y:oo kópu m:uu dnye tpapê, kââ paa myednye

††† 21:25 Dpodo 15:28-29 § 21:26 1 Kódin 9:20 §† 21:33 Dpodo 21:11

t:emî, kada pini ka u nuw:o chaa ngópu, wod:oo kada pini ngê lede knî ye yepê, Kî pini mbwa k:oo núw:o yó.
³⁵ Wod:oo núw:o ngópu, yoo u kuwó dnya a mbêpê, kâa paa ala kópu dnya a t:emî, yipu, Vya yó. Vya yó. Pi knî y:oo lede knî yi kêlê Póól pêdê pwaa ngópu. Dini ghi n:ii ngê k:anê pê kn:âa vuywo lee dniye, lede knî y:oo tâa dnyinê ngópu, u ngwo w:êê ngópu. †

Póól Njedusalem tpémi ye u ngwo doo danêmbum

³⁷ Mbwa k:oo ghêlî daa km:êê ngópu, Póól ngê Kîdiki dnye ngê kada pini ka kwo, U ntâa kópu nga ngmanî vyi? Kada pini ngê kwo, E! Kwo, Kîdiki dnye lama ka tóó. ³⁸ Kwo, Mumdo. Kwo, D:ii Yichip pi, pini n:ii ngê Nju pi yilî a danê ngê, lede ngê pyódu too, nko u ménê núw:o too, nmî p:uu l:êê têtê mî pw:oo dniye? ³⁹ Póól ngê kwo, D:aa yi pini, kwo, ngmênê nê Nju pi, Taasîs nî ta, p:aani n:ii Silisiya Wee u kwo a tóó. Kwo, A p:aa u pi ndîi. Kwo, U ntâa kópu knî pi knî ye ngmanî vyi. ⁴⁰ Kada pini ngê kwo, U p:o yila. Wod:oo Póól k:anê pê nyedê a ghê wo, pi knî ye kóó a pyidu ngê, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Yoo tumu yaa we. Dini ghi n:ii ngê tumu yaa dniye, Póól Hipîlu dnye ngê ye doo danêmbum.

22 Yepê, A léma, a mbwó yoo. Yepê, A ka a ng:aa mbê dmyeno. Yepê, Kópuni u dîy:o noo dpodo nmyi ngêêdî nîné nj:ii. ² Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, apê, Nmî chóó nmî dnye ngê mu mbumu. Wod:oo yimi tumu mê yaa dniye.

³ Póól ngê yepê, Nê Nju pi, Taasîs nî ta, Silisiya Wee u kwo p:aani, ngmênê ala Njedusalem n:uu kaa wo, Nkamáliyel p:uu noo ndiye. Yepê, Nmî kn:âa yoo yi dêêpî kópu dyuu d:ud:umbiy:e yimi nî ndê ngê. Yepê, Nmyi gha dmi Chóó Lémi ka ntee nmyi y:ee ngópu, a gha yinté u kwo my:aa y:ângo. ^{†4} Yepê, N:ii knî y:oo Yesu u maa dnye kîgha, noo a kpadakpada dé, woni pw:oo dniye. Yepê, Pyâa pyâa mâa mâa mbwa k:oo noo kmîmî dé. ⁴⁵ Yepê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini, nmî kada pini yoo yintómu mye yi k:ii, yi kópu ndê kópu ngê nmye y:oo wa pyódu ngmê. Yi Lémi knî y:oo a kakêmê chámêchámê u pweepwee pee ngmê d:êê ngópu, a ka a kê ngópu, mu kópu u dîy:o u ya a nga doo kwo, Dîmaskîs nî lê, Yesu u yoo y:i n:uu mgîmî té, Njedusalem nê núw:o té, kada pini knî y:oo paan:aa kpada téne.

Póól u nuw:o ngmêêpî p:uu u ngwo ye doo danê 9:1-19; 26:12-18

⁶ Póól ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Dîmaskîs u nkîgh:ê noo paa, kâadî mâa kêlî tpile u wuu ndîi mbóó p:uu a pwo ngma a kwólu. ⁷ Yepê, Têpê mbêmê nî dyimê wo, dnye y:i ngmênî nyongo, a ka pê, Sóól, Sóól. A ka pê, Lukwe dîy:o dono kópu ndîi yilî a nga nye d:uud:uu? ⁸ Kwuno, A Lémi, Nyi n:uu? A ka pê, Nê Yesu, Nasalet pi, pini n:ii ngê dono kópu ndîi yilî nye d:uud:uu. ⁹ Póól ngê yepê, Pini n:ii knî yi k:ii nmee paa, yi tpile u wuu mye m:uu ngópu, ngmênê pini n:ii a ka a mbwolo, u

dnye dêpê w:ee ngópu. ¹⁰ Yepê, Ala kópu u kwo nî vyu, kwono, A Lémi, lukwe ngmanî md:o? Yepê, Nmî Lémi ngê ala kópu a ka a vyu, a ka pê, Gh:êêdé, Dîmaskîs chi lêpî, kópuni Chóó Lémi ngê u yi wunê kwo, apê, Nê ngê paan:aa d:uu ngê, a ka pê, dîyo yi kópu nga an:uu vyi, yed:oo dp:uu d:uu ngi. ¹¹ Yepê, Yi tpile u wuu ngê a ngwolo dê dono ngê pyódu doo, wod:oo a pyipe yoo a kêlê kaa dniye, Dîmaskîs núw:o noo.

¹² Póól ngê yepê, Dîmaskîs pi ngmêdoo ya, u pi Ananayas. Yepê, Yi pini ngê Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê doo châachâa, nmî dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê myedoo châachâa. Yepê, Nju tpémi yilîni Dîmaskîs dpîmo kwo, apu, K:uuchêm u pi. ¹³ Yepê, Yi pini a ka a loo, a nkîgh:ê mî ghê wo, a ka pê, Sóól a mbwó, Yélfî mê m:uu ngi. Yepê, Yélfî até yim:aa módu, nê, Yi pini mu kwo. ¹⁴ Yepê, Ala kópu a ka vyu, a ka pê, Nmî kn:âa knî yi yâpwo ngê da ngmidi ngi, u Dpodo Pyu Mb:aa nyi módu, chóó u dnye my:ee nyongo. ¹⁵ A ka pê, Yinê dê dy:âa ngi, kópuni nyi módu, kópuni nyi nyongo, pi yintómu knî ye yi kópu anyin:aa nj:ii. ¹⁶ A ka pê, Kidingê t:âa, gh:êêdé, nmî Lémi u pi ngê mbwaa paa nmîmo kmênêkmênê ngi, nono yilî yintómu yinê a ghêêghê té. Yepê, Yi wéni ngê Yesu u pi ngê mbwaa paa kmênê noo, Yesu u yoo vy:o u ngwo nî ghê wo.

Póól u dyede, kn:aa dyámê tpémi ye, Nju tpémi ye yi kópu u ngwo a nté ngê

¹⁷ Póól ngê yepê, Wo yilî Dîmaskîs nî chedê ngê, Njedusalem u ngwo m:aa diyé wo. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo noo ngêpê, nmî Lémi nî módu. ¹⁸ A ka pê, Lîmîlîmî ngê Njedusalem a kuwo ngi, mu kópu u dîy:o kópuni a p:uu anyin:aa tpapê, yélini al:ii a kwo, yi kópu ka daawa kêlîmî mbê dmi. ¹⁹ Yepê, Ala kópu u kwo nî vyu, kwono, A Lémi. Kwono, Ngêpê ngomo knî yi k:oo kînoo koko, yélini nga wumê kêlîmî, kînoo a mgîmîmgîmî dé, mbwa k:oo noo kîgha dé, myenoo kpakakpaka dé. ^{†20} Kwono, Dini ghi n:ii ngê nmodo pyu ngmê Stipen vya ngópu, yi vy:o noo kwo, a nuu u kópu ngê pyodo, n:ii knî y:oo dnye vyee, yi kpîdí dyuu noo t:âat:âa. Kwono, Yi kópu yilî yintómu ala yéli yi lama ka tóó, ndoo apê a ka wa a ng:aa mbê dmi, ala kópu wa vyi ngmê, Kî pini u nuw:o n:uu ngê dê ngmêê? ^{†21} Yepê, Ngmênê nmî Lémi ngê a ka pê, Chi lêpî, daa chono dí dy:âa ngi, daa Nju tpémi yi vy:o dí dy:âa ngi. ^{††}

²² Pi knî y:oo Póól dnye ng:aang:aa, ngmênê kn:aa dyámê tpémi yi pi dmi dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo dpodombiy:e dnye kâa, Lóma lede knî yi kada pini ka kwo, Vya ngi. Kwo, U némi dyênê ngi. Kwo, Doo u ntâa daadî ya. ²³ Wod:oo dnye kâa, yi kpîdí dnye kpêêkpêê dé, têtê kookoo dnye dyimî, wâa mbóó p:uu doo ntéentéé. ²⁴ Kada pini ngê u lede knî ye yepê, Kî pini mbwa k:oo núw:o yó, u kwo dpî póó dmyeno, kwipi, Lukwe dîy:o Nju tpémi nga a dnyengi té. Yepê, Yedê kê dmi ngê dmyinên:aa kpakakpaka, u dí nt:u kópu nmye amî vyi. ²⁵ Wod:oo mbwa k:oo núw:o

† 21:35-36 Dpodo 22:22; Luukî 23:18 †† 22:3 Dpodo 5:34
 ‡ 22:4 Dpodo 8:3; 22:19

†† 22:19 Dpodo 8:3 †† 22:20 Dpodo 7:58 ††† 22:21 Dpodo 9:15

ngópu, kudu ngópu, apê, Nmî kpaka, ngmênê Póól ngê yi lede yoo yi mâawe ndîi ka kwo, Lukwe díy:o wanyi kpaka nê? Kwo, Lama daa tóó, Lóma u pi a p:uu a t:a? Kwo, Pini n:ii p:uu Lóma u pi a t:a, yini módó pi d:uudpî kpaka. Kwo, Pi ngê doongê kóté kalê noo, doo u ntâa daanyi kpaka nê. ¹²⁶ Mâawe ndîi ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê nyongo, wod:oo kada pini ka adî lê, kwo, A Lémi. Kwo, Lukwe díy:o nmo chi vyi, Wu pini kpaka yó. Kwo, Lóma u pi p:uu a t:a. ²⁷ Wod:oo kada pini adî lê, chóó Póól ka ad:uu póó, kwo, Mumdoó Lóma u pi m:uu a t:a? Póól ngê kwo, Nyââ. ²⁸ Kada pini ngê Póól ka kwo, Ndapî ndîi ngmênê kée ngê, Lóma u pi a p:uu u ngwo kele. Póól ngê kwo, Ndapî dípî kée ngê, ngmênê a kn:ââ knî y:oo Lóma tpémi ngee tumo, Lóma u pi wâpu yi p:uu u ngwo kele. ²⁹ Ledeni knî y:oo apê, Póól nmî kpaka, yi kópu yi ny:ee ngópu, wod:oo mède mbee ngópu. Kada pini mye nkîngê mbê wo, apê, Kî pini p:uu Lóma u pi a t:a, lukwe díy:o kípîdí kpaka.

Póól Nju tpémi yi kada pini knî yi ngîma u ngwo ghê wo

³⁰ Kada pini ngê u yi doo kwo, Nju tpémi yi dnyengi u nt:u kópu nê pyw:oo, wod:oo womumo mw:aandiye Nju tpémi yi kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yintómu nipi a danê ngê, Póól mbwa k:oo pw:ii ngê, yi ngîma mî kââ.

23 Póól Nju tpémi yi kada pini knî yi ngîma doo vyuwo, kn:aa daa vwu wo, yepê, A mbwó yoo. Yepê, Monî ta, Chóó Lémi u ngîma noo a paa, kópu dono dípîngmê d:uu ngê. ² Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini Ananayas ngê Póól u nkîgh:ê yéli ye yepê, Kî pini komo t:âmo ngmê kpêê yó, wod:oo ngmê ngê komo t:âmo puwâ. ³ Póól ngê kpêê yiyé pyu knî yi kada pini ka kwo, Ndêndê ngê Chóó Lémi ngê u nkwo wa vya ngi. Kwo, Pi knî yi ngîma nyi mb:aamb:aa, ngmênê nga dono. Kwo, Anye kóté kîgha nê, ngmênê nmî dêêpî kópu nyóó chuu châpu ngê, wâpu ye chi vyi, Kî pini komo t:âmo ngmê kpêê yó. ⁴ Póól u nkîgh:ê yéli y:oo Póól ka kwo, Lukwe díy:o Chóó Lémi u kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîi ka nye dono kópu tpapê. ⁵ Póól ngê yepê, A lama wo tóó, Yi pini kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini, ye yi kópu daapîdí vyi, mu kópu u díy:o puku yedê alanté a tóó, apê, Nyoo yi kada pini p:uu dono kópu kidingmê vyi. ^{††}

⁶ Póól ngê dini ghi n:ii ngê a w:ee ngê, apê, Kada pini yoo woni Pádisi yoo, woni Sadyusi yoo, yi yéli ye kaa wo, yepê, A mbwó yoo. Yepê, Nê Pádisi, a kn:ââ yoo mye Pádisi yoo. Yepê, Awêde nmye kóté kîgha nê, mu kópu u díy:o ala kópu ka nî kêlîmî mbê wo, nê, Pi wa pw:onu, amêdê pyidu. ^{†††} Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo Pádisi yoo Sadyusi yoo noko kwopwepe mbê dniye, yoo chaa ngópu. ⁸ (Yoo chaa ngópu, mu kópu u díy:o Sadyusi knî y:oo apu, Pi dpî pw:onu, mède:uudwê pyidu, myenté apu, Enjel daa tóó, ghê dmi myedaa m:ii. Ngmênê Pádisi yoo pyidepyide ka a kêlîmî té, enjel knî ye a kêlîmî té, ghê dmi knî ye mye

kêlîmî té.) ^{††††} Wod:oo dnyengi ndîi ngê pyodo, Dêêpî pyu knî ngmê, n:ii dé Pádisi yoo, ghêêdí dniye, ye a tpêpwo dniye, yepê, Kî pini ngê dono kópu daa d:uu ngê. Yepê, Ndoo apê ghê dmi u kwo yidoo danêmbum ó enjel u kwo yidoo danêmbum. ¹⁰ Dnyengi ndîi ngê mê pyodo, wod:oo Lóma lede yoo yi kada pini ngê apê, Póól wa yéti ngmê, wod:oo lede knî ye yepê, Póól yi vy:oo a y:ee yó, mbwa k:oo mê km:êê yó.

¹¹ Yi mgîdí vy:oo nmî Lémi Póól u nkîgh:ê ghê wo, kwo, Namê nkîngê. Kwo, Ala Njedusalem a kópu ntee ye chi vyi, Lóma yinté ye myoon:aa vyi. ^{††}

Póól u vye u dy:oo u ngwo a châpwo ngópu

¹² Womumo mw:aandiye Nju pi ngmê knî y:oo Póól u vye u dy:oo a châpwo ngópu, noko Chóó Lémi ngê kpa dnyie, apê, Nté ghêlî daanmî ma, mbwaa ghêlî myedaanmî nda, Póól mwiye anm:uu vy:a. ¹³ N:ii knî y:oo Póól u vye u dy:oo a châpwo ngópu yintómu podo y:a pwodo doon:aa ya. ¹⁴ Nju tpémi yi kada pini knî ye lee dniye, yepê, Chóó Lémi ngê nipi dpî kpa dmi, nté ghêlî daanmî ma, mbwaa ghêlî myedaanmî nda, Póól mwiye anm:uu vy:a. ¹⁵ Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o Lóma lede yoo yi kada pini ka pi ngmê dy:ââ yó, Póól a núw:o ngê, u póópóó u l:êê díy:o. Yepê, Anmî t:âat:ââ, al:ii ghêlî daamî t:aa, maa p:uu anmo vy:a.

¹⁶ Ngmênê Póól u chênê ngê u kênê u vye u pi yi nyongo, wod:oo mbwa k:oo kee wo, u kênê ka yi kópu yuu adumu y:oo. ¹⁷ Wod:oo Póól lede yoo yi mâawe ndîi ngmê ka mbwolo, kwo, Nga a pwiye. Kwo, A chênê kada pini ka núw:e, kópu u mênê ngmêka tóó, u kwo amî vyi. ¹⁸ Wod:oo mâawe ngê yi pini adî núw:o, kada pini ka, kwo, Pini n:ii mbwa k:oo a kwo Póól, a ka kêda mbwólu, a ka dê, A chênê kada pini ka núw:e, kópu u mênê ngma tóó, u kwo amî vyi. ¹⁹ Kada pini Póól u chênê kwulo kele, mwada y:i núwo, y:i u kwo mî póó wo, kwo, Ló kópu mênê ngma tóó? ²⁰ Póól u chênê ngê kwo, Mâa mw:aandiye Nju tpémi yi kada pini knî y:oo nga amî vyi ngmê, Póól dpo pwiye we, u yi nmo a kwo, U kwo yimi nmî póó dmi. ²¹ Kwo, Ngmênê ye ng:aa ngê kêê kidangê t:oo, mu kópu u díy:o pi podo y:a pwodo wumê t:a, wa mbwolo dmi, maa p:uu wa t:ââ ngmê. Kwo, Dê kpa dmi, nté ghêlî daawa ma ngmê, mbwaa ghêlî myedaawa nda ngmê, Póól mwiye amî vya ngmê. Kwo, Yi kópu wunê kêdê l:âmo ngmê, ka t:âat:ââ ngi. ²² Kada pini ngê kwo, Pi ngmê ka kidingê vyi, Nê ka yuu mîdîn:aa y:oo. Wod:oo kada pini ngê Póól u chênê mê dy:ââ ngê.

Lede knî y:oo Póól Sisadiya u ngwo mênê kuwo ngópu

²³ Kada pini ngê lede yoo yi mâawe ndîi miyó dê ye yepê, Sisadiya n:aa dyede dp:o, nmî kada pini Piliks ka Póól dpî núw:o nyoo. Yepê, Taa ngê l:êê pyu yoo my:oo yono y:a dpî núw:o nyoo, keete ngê l:êê pyu yoo my:oo yono y:a myoo núw:o nyoo, hosi mbêmê l:êê pyu yoo pyudu y:a myoo núw:o nyoo, Póól hosi mbêmê dpî yé nyoo, mgîdí vy:oo kada dpo y:ee yó, Sisadiya dpî lee

† 22:25 Dpodo 16:37-38 †† 23:5 Ex 22:28 †† 23:6 Dpodo 24:15,21

†† 23:8 Mát 22:23 †† 23:11 Dpodo 28:16,23

dmyeno. ²⁵ U kuwó dini ghi ngê kada pini ngê Piliks u pweepwee pee ngmê d:êê ngê, yi mâawe dê ye y:ân-go.

²⁶ Pweepwee pee p:uu ala kópu yi d:êê ngê, apê, Nê Kílódiyas Lisiyas, Mw:ââkó a Lémi Piliks. ²⁷ Kwo, M:ii tuwo Nju tpémi y:oo ala pini a mgîmî ngópu, kîpî vya ngópu. Kwo, A lama kí yaa wo, Lóma u pi ala pini p:uu a t:a, wod:oo lede yoo nî húwo, nm:uu dyé ngê.

²⁸ Kwo, U ya a nga doo kwo, Nju tpémi yi dnyengi u nt:u kópu nê pyw:oo, wod:oo yi kada pini yoo ma nipi nê dono, ala pini yi ngîma kîní kââ. ²⁹ Kwo, Ngmênê u pwopwo u kópu dîp:ê pyw:oo, u mbwa k:oo kmîmî u kópu myedîp:ê pyw:oo. Kwo, Yi chóó yi dêêpî kópu dyuu u díy:o kídnýi dnyengi. ³⁰ Kwo, Dini ghi n:ii ngê u vye u pi dí ny:oo, u ngwo nga d:a dy:ââ. Kwo, Yélini p:uu a d:uu té, ala kópu ye wanî vyi, yenê, Yi pini Piliks ka kídf dy:ââ, u ngópu dp:uu kóté kalê yó.

³¹ Yi mgîdf vy:oo lede knî y:oo kada a y:ee ngópu, Póól húw:o ngópu, Antipatídis mw:aa mgîdf vy:o taa dniye. ³² Ledeni yoo dèdê doo paa Njedusalem mē diyé dniye, n:ii dé hósi mbêmê dnye paa Póól Sisadiya mîné kuwo ngópu. ³³ Pweepwee pee Piliks kóó yedê mî yé ngópu, Póól u kwo mîné kuwo ngópu. ³⁴ Piliks ngê pweepwee pee yedê kp:aa ngê, wod:oo Póól ka póó wo, kwo, Nyi ló dyámê ghi pi? Póól ngê kwo, Nê Silisiya Wee u kwo pi. ³⁵ Piliks ngê kwo, W:ii Helodi u k:oo ghi pi, ye yinê paa kóté kalê ngi. Kwo, N:ii dé m:uu a d:uu té, wa taa dmi, u ngwo anê kóté kalê ngi. Piliks ngê lede knî ye yepê, Ala pini a ngomo ghi ngmê k:oo nye km:êê yó, y:i dmyinên:aa y:enê, kíngî pwii.

Piliks ngê Póól u ngwo kóté kwólu

24 Wo limi mî loo, u kuwó dini ghi ngê Nju tpémi yi kada pini yoo Sisadiya lee dniye, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini Ananayas u k:ii lee dniye, pini n:ii u lama Lóma tpémi yi dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê doo kwo u k:ii mye lee dniye, yi pini mye Nju pi, u pi Têêtulas. Piliks ngîma ghê dniye, Póól ka kópuni u díy:o dnye nod:enod:e, yi kópu u nt:u kópu Piliks ka vyi ngópu. ² Dini ghi n:ii ngê Póól a húw:o ngópu, Têêtulas ngê kóté kpêmî ngê, Piliks ka kwo, Munmîkó nmî Lémi, mb:aamb:aa ngê nyinê y:enê nmo, dye ghi daadî pi l:êê ngê kêê doongê t:àngo, dono kópu yilí nyi ngmópu, ya mb:aa u ngwo dp:o pyw:oo. ³ Kwo, Dye ghi yintómu p:aani p:aani nmo chaa kígha ngi, myeno kwunokwuno ngi. ⁴ Kwo, Kópu yilí nga daanî vyi, mwa-da y:i daanî nî, nga anî tpapê, a dnye nyeni. ⁵ Kwo, Ala pini nkéli dono u pye yiyé pyu, Nasalet pi u yoo yi kada pini ngmê, dyámê pee yilí yi mbêmê Nju tpémi yi vy:o dnyengi u pye yilí a yiyé. ⁶ Kwo, Ala kópu mye d:uu ngê, u yi u ngwo doo kwo, Yélini daa Nju tpémi Chóó Lémi u ngomo k:oo my:aa km:êê té, wod:oo y:i nmî mgîmî ngê. ⁷ ⁸ Kwo, Ala pini chi p:oo knomomê, kwo, kópuni u díy:o u kwo nmo nod:enod:e té, yi kópu chóó nga wa vyi. ⁹ Dini ghi n:ii ngê Têêtulas ngê u danêm-

bum yó, Nju tpémi y:oo Piliks ka kwo, Kópu yilí n:ii nga dê vyi, yi kópu yilí yintómu ndê kópu dé.

Póól ngê Piliks ka kópuni vyu

¹⁰ Piliks ngê Póól ka kwo, Ló kópu mênê ngma a tóó? Póól ngê kwo, Mw:ââkó a Lémi, m:ââ yilí yi k:oo ala dyámê pee úyóó nye y:enê, nmî l:êê ghi dmi yintómu lama a tóó, kwo, yi kópu u l:êê díy:o a lama ka tóó, ndêndê ngê nye kóté kígha nê. ¹¹ Kwo, Daa dye ghi daadî yimí loo, y:omye m:ii ngê Chóó Lémi ka ngêpê tédê nî loo, Njedusalem. Kwo, Pi knî y:oo yinté nga amye vyi ngmê. ¹² Kwo, Chóó Lémi u ngomo k:oo pi knî ye kwopwepe ngê kêê dîp:ê t:àngo, ngêpê ngomo knî yi k:oo yi mbodo dmi myedîpî vyuwo ngê, yi p:aani u ghi yintómu knî yi k:oo yinté kópu myedîpî d:uu ngê. ¹³ Kwo, Ala ngwo kópuni nga dê vyi t:oo, doo u ntââ yi kópu dyuu ndê kópu ngê nga daawa pyódu t:oo.

¹⁴ Kwo, Kópuni dyuu nga dê vyi ngmê, mu ngmidi ndê kópu, nga daanê wópu, kwo, Yesu Nasalet pi u yoo vy:o nî ghê wo. Kwo, K:omo tpile Nju tpémi y:oo ala kópu a tpapê ngmê, apu, Nasalet pi ngê máadini a yó, yi máadi daa ndêndê, kwo, ngmênê yi máadi n:aa kígha, nmî kn:ââ yoo yi yâpwo ka ndêndê ngê u ngwo anî lê. Kwo, Ngmênê kópu yilí n:ii Mósisi ngê a d:êê ngê, myenté Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni mye d:êê tumo, yi kópu knî ye n:aa kêlîmî. ¹⁵ Kwo, Kí yéli kópuni ka a kêlîmî té, yi kópu ka myinê kêlîmî. Kwo, Yi kópu alanté, Pi yilí yintómu mwiyé wa pw:onu, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê amêdê pyidu té, yoo dono yoo mb:aa chóó wa chámê dê.

¹⁶ Kwo, Yi kópu u l:êê díy:o dye ghi yintómu dpodom-biy:e anî dpodo, kópu mb:aa anî d:uud:uu dé, Chóó Lémi ngê a ka daapaa vyi ngê, Chi kn:aadi, pi knî y:oo yi kópu a ka myedaapaa vyi y:e.

¹⁷ Póól ngê kwo, M:ââ ngmê knî yi k:oo Njedusalem dènoo ya. Dini ghi n:ii ngê Njedusalem nê diyé wo, Nju tpémi yi vy:o pinté knî ye yi ndapî knî ngmênî húwo, u ya a nga myedoo kwo, nê, Chóó Lémi ka kpêê n:uu yé. ¹⁸ Kwo, A tupwó mwiyé nî ghêê ngê, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo nî kee wo, kpêê yiyé u l:êê díy:o. Kwo, Pi a p:uu dèpwo ya, pi ngê dnyengi ngê kêê myedîp:ê t:àngo. ¹⁹ Kwo, Ngmênê Nju tpémîni Esiya Wee u kwo dnyimo a ya, yi yéli y:oo mgîmî noo. Kwo, Lukwe díy:o yi yéli al:ii daa kwo? Kwo, Wo ndê kópu y:aa d:uu ngê, ye pèdê lee dmi, yi kópu nga paan:aa vyi ngmê. ²⁰ Kwo, Yélini y:oo Njedusalem kóté kalê noo, yi yéli awêde kédê taa dmi. Kwo, Ye ngî péé, Kóté tédê ló kópu a p:uu ngma a pyw:ee ngópu.

²¹ Kwo, Yi vy:o kópu mu ngmidi nî d:uu ngê, ye nî mb-wolo, yenê, Awêde anmye kóté kígha nê, mu kópu u díy:o ala kópu ka n:aa kêlîmî, Pi wa pw:onu, amêdê pyidu. ²²

²² Piliks ngê yepê, Nmyi kada pini Lisiyas dini ghi n:ii ngê wa t:aa, yepê, Póól p:uu kópu u ngwo nmye ng-manî vyi. Wod:oo Piliks ngê kóté chedê ngê, mu kópu u díy:o Yesu ngê máadini a yó, yi máadi p:uu kópu yilí

† 23:27 Dpodo 21:30-33; 22:25-27 †† 23:28 Dpodo 22:30 † 23:29 Dpodo 18:14-15 †† 24:5 Dpodo 17:6 †† 24:6 Dpodo 21:28-30

††† 24:15 Njon 5:28-29 ††† 24:17 Lóma 15:25-26 § 24:18 Dpodo 21:26-27 †† 24:21 Dpodo 23:6

u lama dnye ya, pi knî y:oo Piliks u ngêêdî mwiyé dnyimo a tpaépê dé. ²³ Ledeni ngê Póól dpîmo y:enê, Piliks ngê yi pini ka kwo, Póól mbwa k:oo mē km:êê ngi, y:i choon:aa ya, y:i choon:aa paambwi. Kwo, U pyipe knî y:oo u yi adî kwo, Tpile u kwo ngmēm:uu y:oo, kwo, ye kidingê kwódu.

Póól ngê Piliks cha ye kópuni vyu

²⁴ Wo knî ngmēmî loo, Piliks cha y:oo u yi y:e doo kwo, Póól nyi ngêêdî choo danēmbum. (Piliks u kpâm Dîdusila Nju pyââ.) Wod:oo Piliks ngê pi ngmê dy:ââ ngê, kwo, Póól a pwiyé we. Póól dini ghi n:ii ngê ta, Piliks cha ye Yesu Kédisu ka kêlîmî p:uu ye doo danēmbum. Yi kópu dyuu dpîmo nyēmî dé. ²⁵ U kuwó dini ghi ngê Póól ngê yepê, Doo u ntââ dono kópu yilî daanmî d:uud:uu, ngmēmê nmî chóó nmî l:êê ghi dmi ka vwuwo kmêle, mu kópu u dîy:o mu dini ghi ngê Yesu ngê wa kóté kalê nmo. Piliks ngê yi kópu dini ghi ngê nyongo, nkîngê mbê wo, Póól ka kwo, Ala ngwo chi lêpî. Kwo, Dini ghi n:ii ngê a dpodo daadî ya, a chóó nga an:uu vyi, u ngwo modo pwiyé. ²⁶ Wo knî ngmê ngê Piliks ngê pi ngmê ka dpîmo tpaépê, kópu, Póól a ka dpóúuw:e. Daa ng:êêntómu u k:ii danēdanê knopwo, mu kópu u dîy:o Piliks ngê u yi dpîmo kwo, Póól ngê ndapî ndîi a ka ngmêpêda kê ngê, u ngwo p:aa pw:ii.

²⁷ M:ââ miyó mî loo, Pósiyas Pestas ngê Piliks u d:aa a kâadî ngê, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê Nju tpémi kn:aa yéli yi k:ii numo p:uu dnye l:êê, Sisadiya, Piliks ngê lede yoo dy:ââ too, Nju tpémi yi kada pini yilî vya ngópu. Nju tpémi y:oo Lóma tpémi yi king ka pweepwee pee yilî d:êê ngópu, wod:oo yi king ngê apê, Piliks Lóma modo diyé we. Piliks ngê u yi doo kwo, Nju tpémi y:oo kópu dono a p:uu daamupaa vyi y:e, wod:oo Póól mbwa k:oo a kuwo ngê, Lóma u ngwo mē diyé wo.

Pestas ngê Póól u ngwo kóté kwólu

25 Pestas Sisadiya ta, wo pyile mî loo, Njedusalem u ngwo loo. ² Nju tpémi yi kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi k:ii u yi y:e doo kwo, Póól nmî ndyíko, wod:oo yi kópu dyuu Pestas ka vyi ngópu. ³ Kwo, Munmîkó nmî Lémi, u yi nmo a kwo, Póól al:ii nmo dpóúuw:e, u ngwo anmî kóté kwólu. Yi kópu u kwo vyi ngópu, mu kópu u dîy:o u yi y:e doo kwo, Maa p:uu Póól p:oo vy:a. ⁴ Pestas ngê yepê, Póól Sisadiya mbwa u mênê kîyedê kwo. Yepê, Daa kêmakêma y:i mîné diyédiyé. ⁵ Yepê, Nmyi kada pini yoo a p:uu dpî t:ee tóó, Sisadiya yi k:ii wanmî lee dmi. Yepê, Póól u ndyíkondyíko u kópu yi chóó u ngópu paan:aa vyi téne.

⁶ Pestas ngê wo wááli ó wo y:a yi vy:o mē chedê ngê, u kuwó dini ghi ngê Sisadiya mē diyé wo. Womumo kóté tédê yaa wo, yepê, Póól a pwiyé we. ⁷ Póól dini ghi n:ii ngê kóté tédê kee wo, Nju tpémi yélini Njedusalem a ndê dnye, yi tpóknî y:oo Póól a yina ngópu, u ndyíkondyíko u kópu ndîi yilî vyi ngópu, ngmēmê doo

u ntââ yi kópu ndê kópu ngê daapî pyódu tumo.

^{††8} Póól ngê yi kópu yilî a wópu ngê, Pestas ka kwo, Nju tpémi yi dêêpî kópu dyuu dîpîngmê puwâ, Chóó Lémi u ngomo k:oo dono kópu dîpî d:uu ngê, Lóma king p:uu kópu dono myedîpî vyu. ⁹ Pestas ngê u yi doo kwo, Nju tpémi y:oo kópu mb:aa a p:uu pîdnyi tpaépê dé, wod:oo Póól ka póó wo, kwo, U ntââ Njedusalem wanyi lê, y:i an:uu kóté kalê ngi? ^{††10} Póól ngê kwo, Kêle. Kwo, Lóma u dêêpî kópu dyuu mbêmê anye kóté kîgha nê. Kwo, Doo u ntââ Njedusalem daany:uu kóté kalê nê, mu kópu u dîy:o Nju tpémi y:e kópu dono dîpîngmê d:uu ngê. Kwo, Yi kópu lama mb:aamb:aa ngê ka tóó. ¹¹ Kwo, Dêêpî kópu w:aangmê puwâ, ó pwopwo u kópu w:aangmê d:uu ngê, ye p:aa pwene, daap:aa mbêpê wo. Kwo, Ngmēmê a ndyíkondyíko u kópu dyuu ndê kópu ngê nga doo pyodo, yi kópu u l:êê dîy:o doo u ntââ ye daa nyi y:ee nê. Kwo, Lóma king ngê yinê paan:aa kóté kalê nêne. ¹² Wod:oo yélini y:oo nuw:o ghi mb:aa Pestas ka dnyimo yém, yi yéli yi k:ii nipi dnye danēmbum, Pestas ngê Póól ka kwo, U yi nga a kwo, Nmî king ndîi ngê yinê paan:aa kóté kalê nyine, yed:oo yi king ka anyi lê, Lóma.

Pestas Póól p:uu Akídipa ka u ngwo doo danēmbum

¹³ Wiki knî ngmê mîmî loo, Akídipa Helodi lémi Mbêênis u k:ii Sisadiya lee knopwo, noko yepê, Pini n:ii ngê Piliks u d:aa da kâadî, nye m:uu ngmê. ¹⁴ Wo knî ngmê Akídipa lémi y:i dpîmo ya, Pestas ngê Akídipa u ngêêdî Póól u p:êê adê nt:o, kwo, Pi mbwa k:oo ngmêka kwo, Piliks ngê ka a kuwo ngê. ¹⁵ Kwo, Dini ghi n:ii ngê Njedusalem nî loo, Nju tpémi yi kada pini yoo kpêê yiyé pyu knî yi k:ii u ndyíkondyíko u kópu dé a ka ka a vyi tumo, a ka pê, Dpî vya ngi. ¹⁶ Kwo, Ala kópu ye nî vyu, yenê, Nmo Lóma tpémi ye daa nmî l:êê ghi. Yenê, Pi u kpakakpaka tédê módó daanmî dy:ââ. Yenê, U ndyíkondyíko u kópu dyuu mwiyé paa ny:ee ngê, u wópuwópu kuwó paa d:uu ngê. ¹⁷ Kwo, Dini ghi n:ii ngê al:ii a lee dnye, t:ââ ngê kêê dîp:ê t:àngo, ngmēmê womumo yi pini nî kóté kwólu. ¹⁸ Kwo, Yélini p:uu dnye d:uu daa dono kópu ndîi knî yi p:uu dnye danê.

^{††19} Kwo, Yi chóó yi yâpwo ka ngêpê p:uu dnye danê, pi ngmê p:uu myednye danê, u pi Yesu, pini n:ii pwene, ngmēmê Póól ngê yepê, Yi pini mēdê pii wo. ²⁰ Kwo, Yi kópu yilî dèp:èngmê ngêêdî, wod:oo Póól ka nî póó wo, kwonê, U ntââ Njedusalem wanyi lê, y:i an:uu kóté kalê ngi? ²¹ Kwo, Ngmēmê a ka pê, Doo u ntââ. A ka pê, Njyóó chi y:enê nê, u kuwó dini ghi ngê Lóma king ngê yinê paan:aa kóté kalê nêne. Kwo, Yed:oo mbwa k:oo m:aa kmungo, nê, Dîyo nmî king ka p:aa dy:ââ.

^{††22} Akídipa ngê Pestas ka kwo, U ya a nga kwo, Yi pini chóó a ka choo danēmbum. Pestas ngê kwo, Dîyo mââ nga adî danēmbum.

²³ Womumo Akídipa lémi dnye nyēm u ngomo k:oo lémilémi u l:êê ghi ngê kee knopwo, lede knî yi kada pini yoo yi k:ii, Sisadiya u kada pini yoo mye yi k:ii yi ngomo k:oo nipi a wó. Pestas ngê lede knî ye yepê,

† 25:3 Dpodo 23:15

†† 25:7 Dpodo 24:5-6, 13 † 25:9 Dpodo 24:27 †† 25:18 Dpodo 23:29 †† 25:21 Dpodo 25:11-12

Póól a pwiyé we. ^{†24} Póól dini ghi n:ii ngê ta, Pestas ngê yi lémi ch:ama ye yepê, Mw:ââkó a lémi ch:ama, king Akídipa lémi yi k:ii, yepê, pini n:ii p:uu Nju tpémi a d:uu té, ala vyílo. Yepê, Nju tpémi yélini ala p:aani a kwo, myenté Njedusalem yélini wunê kwo, kââ paa ala kópu a t:emî ngópu, apu, Kî pini vya ngi, kîmê ya, pw:oo we. ^{†25} Yepê, Ngmênê u pwopwo u kópu dêp:êngmê pyw:ângo. Yepê, Yi pini ngê ala kópu a ka yinê vyu, a ka pê, Lóma king ngê yinê paan:aa kóté kalê nêne, yepê, yed:oo Lóma wanî dy:ââ. ²⁶ Yepê, Ngmênê u kópu njini d:oo ngmê pyw:ângo, ló kópu a Lémi ka ngmanî d:êê? Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o ala pini nmyi ngíma u ngwo dî kââ, ngmênê nyi, king Akídipa, ngíma kídî kââ, mu kópu u díy:o kópuni nipi wanmo pyw:oo, yi kópu a Lémi ka u nkwo anî dy:ââ. ²⁷ Yepê, Mu kópu u díy:o pi módó daanyi dy:ââ, ngmênê u nt:u kópu mb:aamb:aa ngê anyi d:êê, u ngwo anyi dy:ââ.

Póól ngê Akídipa ka kópuni vyu, u kn:ââ chap

26 Akídipa ngê Póól ka kwo, Nýyóó l:êê díy:o nmo chi danêmbum. Póól ngê kwo, Mw:ââkó a lémi. ² Kwo, A nuw:o vyilêvyilê ngê a ka dê pyódu, mu kópu u díy:o Nju tpémi y:oo kópuni dyuu vyi ngópu, a ndyíkondyíko u kópu dyuu ngíma anînê wópuwópu té. ³ Kwo, A nuw:o vyilêvyilê ngê ala kópu u díy:o a ka dê pyódu, Nju tpémi yi l:êê ghi dmi lama mb:aamb:aa ngê a pyede, yi kwopwepe u kópu dé lama mb:aamb:aa ngê mye pyede. Kwo, A kópu dyuu mb:aamb:aa ngê nyinê wopwe. Kwo, U ntââ mb:aamb:aa ngê a ka anya a ngédingada. ⁴ Kwo, Kópuni yilí yintómu noo d:uud:uu dé, Nju tpémi yintómu yi lama a pyede. Dini ghi n:ii ngê tp:ee tédê noo a ya, a yoo vy:o Njedusalem noo a kwo. Kwo, Pádisi ngê noo a ya, nmî vy:o yélini y:oo kópu yilí a kwódukwódu ngmê. ⁵ Kwo, Yi kópu Nju tpémi yintómu yi lama ka tóó. Kwo, Lukwe díy:o a kóté kígha tédê daa vyi ngópu. ⁶ Kwo, Ala kópu u l:êê díy:o dnye kóté kígha nê, Chóó Lémi ngê nmî kn:ââ kní ye ndê kópuni a vyu, yi kópu ka n:aa kélîmî. ^{†7} Kwo, Nju tpémi yi pi dyêédí y:a mē miyó u yi y:e a kwo, Kópuni Chóó Lémi ngê nmo wa a kê, nmo vyílo yipêdê kê ngê. Kwo, W:êênî mgídí vy:o Chóó Lémi ka a ngêpê té, yi kópu a t:âât:ââ ngmê. Kwo, Vyílo yi kópu u l:êê díy:o Nju tpémi y:oo a ndyíkondyíko u yi y:e a kwo. ⁸ Kwo, Lukwe díy:o ala kópu ka dp:ee kélîmî té, Pi wa pw:onu, Chóó Lémi ngê amêdê pyidu. ⁹ Kwo, Mwiyé u ya a nga doo kwo, Yesu u yoo chedêchedê nî chedê. ^{†10} Kwo, Njedusalem yi kópu vyílo yinoo a d:uud:uu. Kwo, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u pi mbêmê, Chóó Lémi u yoo mbwa k:oo yilí nî kmungo. Kwo, Dini ghi n:ii ngê kada pini kní y:oo yi vyee u pi vyi ngópu, yi kópu my:aa vyu, yenê, Momye pw:oo dniye. ¹¹ Kwo, Dye ghi yintómu nîmon:aa kpakakpaka dé, mu kópu u díy:o u ya a nga doo kwo, ala kópu paa vyi y:e, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, yi pini doongê ta, Yesu daa vyílo. Kwo, Ye noo

nod:enod:e, k:omo tpile kn:aa dyámê pee p:uu dnyimo mbêpêmbêpê y:i nîmon:aa kpakakpaka dé. ^{††}

Póól Akídipa ka u nuw:o ngmêêpî p:uu u ngwo doo danê

Dpodo 9:1-19; 22:6-16

¹² Póól ngê kwo, A lémi. Kwo, Yesu u yoo yi kpakakpaka u l:êê díy:o kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê Dîmaskís dy:ââ noo. ¹³ Kwo, Maa p:uu kââdí mââ kélî tpile u wuu ndî mbóo p:uu ngmênî módu, kââdí u wuu tédê ngê pyodo. Kwo, A piye kní yi k:ii yi tpile u wuu nmî pwo a kwólu. ¹⁴ Kwo, Nmo yintómu tēpê mbêmê nmî dyimê dniye, nê, Dnye ngmê wule. Nmî chóó nmî dnye ngê a ka a mbwolo, Hipílu dnye ngê. A ka pê, Sóól, Sóól. A ka pê, Lukwe díy:o nye kpakakpaka nê? A ka pê, Lama daa tóó, Nýyóó ngada pini anyi vyee, díyoo nga u nkwo anî diyé, u nkwo anî vya ngi. ¹⁵ Kwonê, A Lémi. Kwonê, Nyi n:uu? A ka pê, Nê Yesu, pini n:ii nye kpakakpaka. ¹⁶ A ka pê, Gh:êédé. A ka pê, A chóochóó nga d:a kêma, a dpodo pyu ngê dî pyódu ngi, kópuni awêde chi m:uu, pi kní ye dp:uu vyi ngi, mu dini ghi ngê kópuni nga anê kêma té, pi kní ye myoon:aa vyi té. ¹⁷ A ka pê, Yélini ye anî dy:ââ ngi, u yi y:e adí kwo, Nmî vy:a, yi yéli yi kélê anî dyé ngi, Nju tpémi yi kélê wanî dyé ngi, kn:aa yéli yi kélê amy:aa dyé ngi. ¹⁸ A ka pê, Yi ngwolo dp:uu pywálí té, mgídí u mênê dpo y:ee té, w:êênî dpo núw:o té, Setan u maknopwo myedo ngí té, Chóó Lémi u maknopwo dpo núw:o té. A ka pê, A ka wa kélîmî mbê dmi, Chóó Lémi ngê yi dono u kuwó u ngwo wa kée té, u nuu u yoo ngê wa pyódu té.

Póól Akídipa ka u dpodo p:uu u ngwo doo danê

¹⁹ Póól ngê kwo, Akídipa a lémi. Kwo, Kópuni yilí mbóo p:uu pini ngê a ka a vyu, yi kópu yilí ntênê noo d:uud:uu dé. ²⁰ Kwo, Yi kópu yilí Dîmaskís mwiyé noo a d:uud:uu dé, Njedusalem myenoon:aa d:uud:uu dé, kuwó Njuda Wee u kwo p:aani n:ii a pyede, yi noon:aa d:uud:uu dé, kn:aa yéli yi vy:o myenoon:aa d:uud:uu dé. Kwo, Pi yintómu kní ye yenê, Nmyi dono yintómu a kuwo tóó, Chóó Lémi ka diyé dmyeno, u maa mb:aamb:aa ngê kalê yó, kópu mb:aa yilí dmyinê d:uud:uu, pi kní y:oo ala kópu paa vyi y:e, Yi nuw:o dmi kédê ngmêê ngmê. ²¹ Kwo, Yi kópu u l:êê díy:o Nju tpémi y:oo Chóó Lémi u ngomo k:oo mî mgímî noo, myepî vya noo. ²² Kwo, Ngmênê Chóó Lémi ngê doo a ngêêpî nê, u dí ngíma anîmo kwo, nmyo yintómu ndê kópu nmye yinî tpapê, kada pini kní ye myenté pinté kní ye yi kópu myinê tpapê ngê. Kwo, Ala kópu daa kópu kamî, ngmênê Chóó Lémi u komo kapí pyu kní y:oo wunê kópuni a d:êê ngópu, ala vyílo yinî tpapê. ²³ Kwo, Ala kópu yedê d:êê ngópu, apê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, dono mwiyé wa a pyw:oo, wamye pw:onu, kuwó amêdê pyidu, daa Nju tpémi yi mo yi Mbwámê ngê wa pyódu, kn:aa yéli yi Mbwámê ngê wamye pyódu. ^{††}

† 25:23 Mát 10:18 †† 25:24 Dpodo 22:22 ‡ 26:4 Dpodo 22:13; Pílipay 3:5-6 †† 26:6 Dpodo 28:20 †† 26:9 Dpodo 8:3

††† 26:11 Dpodo 9:1-2 ††† 26:23 Luukí 24:44-47

²⁴ Póól ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê vyu, Pestas Póól ka dpodombiy:e mbwolo, kwo, Ye lukwe, Póól. Kwo, Chi ghéti. Kwo, Kópu yilí n:ii lama dê yââ, yi kópu kní y:oo dê ghétighéti kalê ngi. ²⁵ Póól ngê kwo, A lémi, d:oo ghéti wo. Kwo, Dîni k:omodanê, myedîni yumudnyadê kîgha nmyo, ngmênê ala ndê kópu yini tpaê. ²⁶ Kwo, Nmî lémi Akîdipa ka n:aa tpaê, mywenemywene ngê kêê daanê t:oo, mu kópu u dîy:o yi kópu yilí yintómu u lama ka pyede. Kwo, Kópu yilíni Yesu ngê pyodo daa tumu kópu dé, ngmênê pi yilí kní yi ngîma pyaa dniye. ²⁷ Póól ngê Akîdipa ka kwo, A lémi. Kwo, Kópu yilíni Chóó Lémi u komo kapî pyu kní y:oo a d:êê tumo, yi kópu kní ye nye kélîmî, apii? ²⁸ Akîdipa ngê kwo, Ye kópu pyile njini ngê Yesu u yoo vy:o mumdoo wanyi kaa nê? ²⁹ Póól ngê kwo, K:omo tpile kópu pyile njini ngê ó kópu yilí ngê, ngmênê Chóó Lémi ka aní ngêpê, kwonîmo, U ntââ ala yéli nê ntee pini ngê wanyi yódu té, ngmênê daa mbwa k:oo adnyi kwo. ³⁰ Wod:oo Akîdipa lémi Mbêênis ghêêdî knopwo, Pestas léma yi k:ii nye ghêêdî dniye, yi ngomo a kuwo ngópu, ³¹ noko yepê, Wu pini ngê pwopwo u kópu daangmê d:uu ngê, mbwa mênê koko u kópu myedaa d:uu ngê. ³² Akîdipa ngê Pestas ka kwo, Wu pini ngê nga wodaa vyu, Lóma king ngê yinê paan:aa kóté kalê nêne, kwo, ye módó paa pwii.

Sisadiya u ngwo nmo kuwo ngê

27 Dini ghi n:ii ngê Pestas ngê u yi doo kwo, Póól Lóma nî dy:ââ, lede kní yi kada pini Njulyas p:uu t:ângo, mbwa k:oo pini kní ngmê mye yi k:ii. Yi Njulyas Lóma king u kópu y:eeey:ee pyu yoo yi vy:o pini ngmê. ² Nkéli ngmê k:oo nmî wo dniye. Yi nkéli Adamitiyam modoo diyédiyé, apê, Esiya wee u kwo yinê amînê kuwo nmo. Adistakas u k:ii nmî wo dniye, Tesalonika pi, Másidóniya Wee u kwo p:aani n:ii a tóó. ³ Kada nmo y:ângo, womumo Saidon nm:uu tee dniye. Njulyas, pini n:ii ngê Póól doo y:enê, nmo mb:aamb:aa ngê doo ya, Póól ka lyoko ghayghay daa kwódu ngê, wod:oo nmî pyipe kní ye nmî lee dniye, tpileni u yi nmo doo kwo, nmo dnya a kuwo. ⁴ Saidon ndini nmî yó, yópu kêpa yópu ngê a ghê wo, Saipídîs u kêténi nmî yó, yópu mdoo kwéli dêpwo ya. ⁵ Silisiya u nkîgh:ê nm:uu lee dniye, Pamîpiliya u nkîgh:ê my:oon:aa lee dniye, Maida nm:uu tee dniye, p:aani n:ii Lisiya Wee u kwo a tóó. ⁶ Njulyas ngê nkéli y:i ngma a pyw:ângo, yi nkéli k:oo ché nmo. Yi nkéli Aleksándîdiya a ndê wo, Lóma doo lêpî. ⁷ Yi ndini nmî yó, wo pyile páádi nkéli kyedekyede doo mbêpê, paa dpodo ndîi ngê nmo pyodo, Knidus dpîpî tee dniye. Kêpa yópu ngê nmo a pii ngê, yi máádi dpîpî kwólu, Kîditi máádi nm:uu kwólu, Salîmone ñuwo nmomo y:aa dniye, Kîditi u kêténi nmî yó, yópu mdoo kwéli dêpwo ya. ⁸ Dyámê w:uu u nkîgh:ê chono nmeepaa, paa dpodo ndîi ngê nmo mê pyodo, kpéé kn:ââ ngmênmi vy:ungo, u pi Kpéé Kn:ââ Mb:aa, yi ghi p:aa ngmê u nkîgh:ê a tóó, u pi Laseya.

⁹ Y:i nmeey, dye ghi daadîi, yópu ndîi u dye ghi daa kêmakêma doo dyimêdyimê, nê, Anmî lee knomomê, ye maa p:uu dono anmo pyw:oo. Póól ngê gha nuw:o ghi ye ngmê y:ângo. ¹⁰ Yepê, Léma. Yepê, Nmo lêpî té, ye maa p:uu dono awêde nmînê pyw:êmî, nkéli k:oo tpile yilí nmo kîgha, nkéli myeno kîgha, myeno pwopwo té. ¹¹ Njulyas Póól ka daa ng:aa mbê wo, ngmênê nkéli chóó pini dê tpiipi ye ng:aa mbê wo. ¹² Nkéli k:oo dpodo pyu kní y:oo noko yepê, Ala kpéni kn:ââ doo u ntââ, yópu ndîi vy:o nkéli al:ii daadî ya, noko yepê, Piniks paa ngî d:uu koo. Noko yepê, Yi kpéni kn:ââ mb:aamb:aa, yópu ndîi ngê y:i nkéli daawa dyênê. Noko yepê, Yópu ndîi y:i nye t:âât:ââ koo, yópu mwiyé pêdê ngee ngê, u ngwo paa lee kmêle.

Yópu ndîi u ngwo a pwaa wo

¹³ Yópu chaa yópu ngê a ghê wo, daa dpodombiy:e a ghê wo, noko yepê, Ala yópu u ntââ, ala ngwo Piniks lee kmêle, wod:oo anka a pêêdî ngópu, kada nmo y:ângo, yi dyámê w:uu u nkîgh:ênkîgh:ê nmî t:ângo. ¹⁴ Daa dye ghi daadîi nmeey mbêpê, wod:oo kpâpu yópu ngê nmo a ghê wo, yópu pââ ndîi ngê pyodo, nkéli t:âmo ngê, vyuwó ndîi vy:o nmeey mbêpê. ¹⁵ Dyámê w:uu tp:oo ngmênmo y:amê kwólu, u pi Kóda. Vyuwó ndîi y:i dêpwo kwo, wod:oo dinki dpodombiy:e nmo pêêdî ngê, nkéli k:oo nmî chângo. ¹⁶ Noko yepê, Nkéli kudu koo, kpêêpî wa a pwii dmi, yimbwi wa pywâlî dmi, nkéli nmo wa yapê. Yi kópu u l:êê dîy:o nkéli u maknopwo yedê mênê y:amê kalê tumo, pwono dpodombiy:e mîmî kudu tumo. U yi y:e dêpwo kwo, Lipiya tii pââ p:uu nmî pw:oo dmi, wod:oo liyé a vy:oo ngópu, vyuwó ndîi kní yi l:êê dîy:o tpii dê wiye dumo, doo u ntââ pi ngê daapodo tpyé dé. ¹⁷ Yinté nmeey ntéentéé, yópu dêpê ngópu, wod:oo womumo mw:aandiye nkéli u mb:êê pee kní ngmê kée ngópu, womumo mw:aandiye nkéli u nj:ee kîlî mye kée ngópu. ¹⁸ Wo yilí kní yi k:oo kâadî dpîpî módu, pudu myedpîpî módu, yópu ndîi mudoo a wupe, wod:oo noko nmo-mo, Daanmî pyiyé dmi, nmo pwopwo té. ¹⁹ Wo kní ngmê yi k:oo nté dêdnye pîpî, u kuwó dini ghi ngê Póól yi ngîma ghêêdî wo, yepê, A léma. Yepê, A ka wonmyinê ng:aa mbê dniye, ye Kîditi daapîno kuwo ngê, nkéli daapî dyênê wo, tpile daap:oo kée too. ²⁰ Yepê, Ngmênê namê nkîngê. Yepê, Daangmênmyi pw:onu, ngmênê nkéli mu ngmîdi yinmo kîgha. ²¹ Yepê, Yâpwoni p:uu n:aa dpodo, yi yâpwo, a vyuwo pini, mgîdí vy:o u enjel a ka ngmêda dy:ââ, a ka dê, Póól. ²² A ka dê, Namê nkîngê. A ka dê, Ghêlî daanyi pw:onu, ngmênê Lóma king u ngîma mwiyé any:uu ghê. A ka dê, Chóó Lémi ngê ngêpê kêda ny:oo, yélini yi k:ii nmye wee, daangmêwa pw:onu. ²³ Póól ngê yepê, Kí léma, namê nkîngê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ka n:aa kélîmî, a lama ka tóó, kópuni enjel ngê a ka dê vyi, yi kópu ndêndê ngê wa yódu. ²⁴ Yepê, Pi daawa pw:onu, ngmênê dyámê w:uu ngmê mbêmê anmî kee dmi. #

† 26:26 Njon 18:20 † 26:31 Dpodo 25:25

‡ 27:21 Dpodo 27:9-10 † 27:23 Dpodo 23:11 † 27:26 Dpodo 28:1

²⁷ Wéni n:ii ngê Kîditi nmo kuwo ngê, wo y:a mê páá-di maadî nmee mbêpê, yópu ndîi modoo a wupe, mgîdî nûknînûknî p:uu nkéli k:oo dpodo pyu knî y:oo a w:ee ngópu, apê, Ala dyámê w:uu u nkîgh:ê chono nmo m:ii té. ²⁸ Wod:oo nkichi pee yedê ngê nt:ee ngmê kalê ngópu, dini ghi n:ii ngê mbwódo mí yaa wo, mêtê pêtêdî ngópu, ntii u mti u ngwo a ngee ngópu, apê, Podo y:a p:uu até d:uu kaalî. (40 m.) U kuwó dini ghi ngê yedê mê kalê ngópu, ntii pyolo y:a p:uu mîmî kele, (30 m.) noko yepê, Ala ghodo nmo m:ii té, daa kêmakêma dyámê w:uu mbêmê nmo koko té. ²⁹ Noko yepê, Nkéli mgîdî vy:ô kîd:ongê dopo, wod:oo anka páádi knî nkéli kn:ââ ghîghê mênê kée tumo, wo u díy:ô dnye ngêpê, apê, Lîmî k:ii wa we. ³⁰ Nkéli k:oo dpodo pyu knî y:oo u yi doo kwo, Dinki nmî gh:ay, nmî mbêpê dmi, wod:oo dinki gh:ay ngópu, nmopê, Nkéli núwo anka nmîmo kéké té. ³¹ Ngmênê dnye k:omodanê, Póól ngê a w:ee ngê, Njulyas ka kwo, Kî nkéli k:oo dpodo pyu yoo a mbêpêmbêpê té, yed:oo nmo pwopwo té. ³² Wod:oo lede knî y:oo dinki yedê dê châpwo dumo, mo kalê ngópu.

³³ Dini ghi n:ii ngê doo wââwââ, Póól ngê kmaapî u pi ye vyu, yepê, Wo y:a mê páádi d:uu lê, nté dmyongê ma ngópu. ³⁴ Yepê, Mw:ââkó nmyo, nté pee ngmê ma yó, nté ngê yinê a wêdêwêdê kîgha nmyo. Yepê, Daangmanmyi pw:onu. ³⁵ Póól ngê mbîdédi a ngêêdî, puwâ, Chóó Lémi yi ngîma kwuno ngê, wod:oo ndîi. ³⁶ Yi gha dmi vyilê kê dniye, pi yintómu doo kmaapî. ³⁷ Nkéli k:oo yélini nmee kwo, nmo yintómu my:oo yono y:a pyud:oy:a mê wéni. (276) ³⁸ Dini ghi n:ii ngê u ntââ ngê pyaa dniye, witi nt:ee kée ngópu, apê, Nkéli vyilê kê we.

Nkéli u ngwo a ghidi wo

³⁹ Dini ghi n:ii ngê wa wo, nkéli k:oo dpodo pyu yoo yi lama dêpwo ya, Kî ló dyámê pee. Lyoko ngmê m:uu ngópu, tii pââ y:i ngmêdoo ya, u yi y:e doo kwo, Nkéli tii pââ p:uu nyinê ghidi we. ⁴⁰ Mwiye yedêni dê y:oo tpîi dê kudu dumo, yi yedê dê mê pywâlî dumo, anka u yedê páádi knî mye châpwo tumo, liyê tp:oo nkéli núwo ngmê t:ee ngópu, tii pââ u kêténi dnye tpîi. ⁴¹ Nkéli tii pââ p:uu daa n:ee, ch:êênî p:uu a ghidi wo, nkoo ghi mîné kele, vyuwó ndîi knî y:oo kn:ââ ghi dnya a pwapî.

⁴² Lede knî y:oo noko yepê, Mbwa k:oo yéli vya téme, nt:ee wa a pwila dmi, tii pââ p:uu wa kee dmi, wa mbêpê dmi. ⁴³ Ngmênê Njulyas ngê yi kópu ye kwódu ngê, u yi u ngwo doo kwo, Póól nî dy:ô, wod:oo nmopê, N:ii u lama chââchââ a tóó, dpo pwila we, ⁴⁴ n:ii u lama chââchââ daa tóó, nkéli u yi pee mbêmê dpî chââ we. Wod:oo yinté nmî d:uu ngê, nmî chââ dniye, nmo yintómu tii pââ p:uu nm:uu kee dniye.

Mólîta kópuni nmo pyodo

28 Dini ghi n:ii ngê tii pââ p:uu nm:uu kee dniye, yi dyámê w:uu u pi y:i nm:uu nyongo, nmopê, Ala Mólîta. ² Mólîta tpémi mb:aamb:aa ngê nmo dnya a vyuwu, ndyuw:e nmo ngmê kpê ngópu, mu kópu u

díy:ô tpîi vy:ô, nkuwo ndîi. ³ Póól ngê ndê dyuu ngma a ngêêdî, ndiya dini ghi n:ii ngê doo yiyé, wod:oo tpile pê ka ndê tee u kwo yimî ghê wo, yi pââ u mênê a pwii wo, wod:oo Póól kwulo kiye wo, y:i a yipal:a wo. ⁴ Mólîta tpémi y:oo apê, Kî pini kwulo tpile pê ngmê ka kiye, myekiyedê yiyii. Noko yepê, Kî pini ngê pi ngma a vyâ. Yepê, K:omo tpile nt:ee daa pwene, ngmênê ala ngwo u dono u pyuwu yeda ngee, ala ngwo a pwopwo. ⁵ Ngmênê Póól ngê tpile pê kpêêdî ngê, ndiya danê ngê, kópu u ngwo daa pyodo. ⁶ Dnye t:ââ, apê, Kî pini kóó a mbweembwee, mye pwopwo. Dye ghi daadî dnye y:enê, ngmênê kópu u ngwo daa pyodo, wod:oo noko yepê, Kî pini daa nmo ntee pini, ngmênê nmî yâpwo ntee pini. ^{††}

⁷ Tii pââ u nkîgh:ê yâpwo têtê ngmêdoo ya. Yi yâpwo têtê chóó u pi Papîliyas, yi pini Mólîta tpémi yi kada pini. Mb:aamb:aa ngê nmo doo a vyuwu, wo pyile u ngomo k:oo nmee kwo. ⁸ U mí doo mbii, m:êê mgîni u ngwo myedoo ya. Póól u ngomo ghi k:oo adî lê, Chóó Lémi ka u l:êê díy:ô ngêpê mbê wo, kóó dê u pwo yé doo, wod:oo pyi ngê. ⁹ Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi dyámê w:uu mbêmê pwopwokopwe yoo myedê lee dniye, Póól ngê mye pyi too. ¹⁰ Tpile yilî nmo a kê ngópu, dini ghi n:ii ngê kada nmee a yém, tpileni u yi maa p:uu nmo adnyi kwo, yi tpile yilî nmo myedê kê tumo.

Mólîta u ngwo nmo kuwo ngê, Lóma u ngwo nmee lèpî

¹¹ Dini ghi n:ii ngê Mólîta d:ââ pyile nmî nt:ângo, nkéli ngmê k:oo nmî wo dniye, yi nkéli Aleksándîdiya myedê ndê wo, Mólîta yópu ndîi yidoon:aa t:âât:ââ. Yi nkéli u pi Yâpwo Mbwémi. ¹² Mólîta ndini nmî yó, Saidakyus nm:uu tee dniye, wo pyile y:i nmee ya. ¹³ Yi ndini m:oo yó, Léchênm:uu tee dniye. Womumo kuwó yópu ngê a ghê wo, wo miyó njini maadî nmee mbêpê, Puteyoli u ngwo nm:uu tee dniye. ¹⁴ Nkéli y:i nmîmo kuwo ngê, Yesu u yoo y:i ngmênmi módu, wiki yi k:ii ngmênmo kp:anê ngê, wod:oo kada nmo y:ângo, dêdê m:oo lee dniye, Lóma nmee lèpî. ¹⁵ Yesu u yoo, yélini Lóma doo a kwo, nmî pi dmi a ny:ee ngópu, maa p:uu mēda nya nmoo. Ngmê knî y:oo nté pywupwi têtê Apiyas mîné pyw:ee nmoo, woni knî y:oo kn:aa p:aani mîné pyw:ee nmoo, p:aani n:ii u pi Dpî Ngomo Pyile. Póól ngê dini ghi n:ii ngê m:uu too, Chóó Lémi yi l:êê díy:ô kwuno ngê, u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, mêtêpwo nkînge.

Lóma u ngwo nm:uu taa dniye

¹⁶ Dini ghi n:ii ngê Lóma nm:uu taa dniye, lede knî y:oo Póól mbwa k:oo daa km:êê ngópu, ngmênê lede ngmê p:uu t:ee ngópu, kn:aa ngomo ngmê k:oo nmî kee dniye.

¹⁷ Wo pyile mí loo, Póól ngê Nju tpémi yi kada pini yoo u ngwo a danê ngê, yepê, A mbwó yoo. Yepê, K:omo tpile nmî yoo yí p:uu d:uu ngê kêê dêp:a t:ângo,

nmî kn:ââ yoo yi l:êê ghi dmi p:uu kópu dono myedîpî vyu, ngmênê Njedusalem mbwa k:oo a km:êê noo, Lóma tpémi ye mye y:ee noo. ¹⁸ Yepê, Kada pini ngê a p:oo noo, u yi u ngwo doo kwo, Nê nî pw:ii, mu kópu u dîy:o a pwopwo u kópu dêpê pyw:ângo. ¹⁹ Yepê, Ngmênê Nju tpémi y:oo u yi dêpwo kwo, Nê mbwa k:oo pwii we, wod:oo a ka doo u ntââ ngê pyodo, kada pini ka kwono, Lóma tpémi yi king ngê u nkwo paan:aa kóté kalê nêne. Yepê, A mbwó yoo, u ya a nga daa kwo, A yoo nî ndyîko té. ²⁰ Yepê, Yi kópu yilí yi p:uu danêmbum u l:êê dîy:o u ngwo d:a danê nmyo. Yepê, Pini n:ii Yisiléli tpémi y:oo a t:âât:ââ ngmê, yi pini u l:êê dîy:o mbwa k:oo kî km:êê noo. ²¹ Nju tpémi y:oo Póól ka kwo, Njuda Wee u kwo yélini wunê kwo, m:uu kópu nmo doongmê dy:ââ ngópu, pi yi doongmê ndê wo, m:uu kópu dono nmo myedoongmên:aa vyu. ²² Kwo, U yi nmo a kwo, Njuw:o ngínmí m:uu, mu kópu u dîy:o ala kópu kínmo nyongo, yélini yi vy:o nyi ghê wo, yi yéli yi p:uu p:aani p:aani dono kópu yilí a tpaép ngópu. ²³ Wod:oo wo u kwo ngma adí ngmídi ngmê, yi wéni ngê Nju tpémi ada dââ, pi dêpwo a ya. Mw:aandiye danêmbum ngê a yaa dniye, u dí mgîdí vy:o mí yé ngópu. Póól ngê yepê, A mbwó yoo, ala kópu nmyi lama ka tóó. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê chóó ada a y:enê nmo, pi ngmê wa a ngmídi, nmî kada wa kââ, vyílo ayuno yâmuyâmu. Yepê, Ala kópu kamî ny:ee yó, Chóó Lémi ngê yi pini wunê nmo ka a dy:ââ ngê, u pi Yesu, ngmênê Njedusalem tpémi y:oo kî mb:ii ngópu, mye vya ngópu, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê. Póól ngê u yi doo kwo, Yi kópu yilí ndê kópu ngê ye nî pyódu té, wod:oo kópuni Mósis ngê a d:êê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu kní y:oo a d:êê tumo, yi ngêédí myedê nté too. ²⁴ Wono yoo u kwo kélímí mbê dniye, woni yoo u

† 28:18 Dpodo 26:31-32 †† 28:20 Dpodo 26:6-7

kwo daa kélímí mbê dniye. ²⁵ Wod:oo Póól a kuwo ngópu, noko dnye kwopwepe, ngmênê ghêlí daa lee dniye, Póól ngê ala kópu ye mye vyu, yepê, Kópuni Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yisaya ka a vyu, nmyi kn:ââ kní yi p:uu a d:êê ngê, yi kópu ndê kópu. ²⁶ Yepê, Yisaya ka ala kópu a vyu, kwo, kî yéli ye ala kópu dpî vyi ngi,

U nyémí ngê anmyi nyémí,
mêdaanmya a wopwe,
U mumu ngê anmyi mumu,
mêdaanmyi y:enê. ‡

²⁷ Kwo, Yi kópu kî yéli ye dpî vyi ngi, mu kópu u dîy:o, yi ngwolo dmi my:oo a tóó, nkê kpeme a pyede, yi mbodo podo dé.

Wodaa yinté,
u mumu ngê pê mumu ngmê,
u nyémí ngê pê nyémí ngmê,
u wopwe ngê pêdê wopwe ngmê,
a ka pêdê diyé dmi,
pîdí pyi té.

²⁸ Póól ngê yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Chóó Lémi ngê Yesu nmí Mbwámê ngê pyódu ngê. Yepê, K:omo tpile anmyi mb:ii ngmê, ngmênê yélini daa Nju tpémi, yi yéli y:oo Yesu u pi wa ny:ee ngmê, yi Mbwámê ngê wa pyódu. ††

³⁰ M:ââ miyó Póól yi p:aani doo ya, ngomoni k:oo dpîmo kwo, yi ngomo chóó myedpîmo pywupwi. N:ii ngê u mumu u yi dpîmo kwo, yi u kwo dpîmon:aa danêmbum. ³¹ Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye dpîmo danêmbum, nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu ye myedpîmo danêmbum, dêpwo nkîngê, pi ngê u kwo myedaa kwódu ngê.

Wu u dí.

‡ 28:26 Is 6:9-10 †† 28:28-29 Dpodo 13:46

Lóma

Dini ghi n:ii ngê Yesu u danêmbum Lóma núw:o ngópu, daa Nju tpémi ye núw:o ngópu, ngmênê kn:aa yéli ye núw:o ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o Nju pi daa yilí Yesu u yoo vy:o doo kwo, Lóma.

Yi ngwo Póól Epeso doo dpodo. U kuwó dini ghi ngê Epeso a kuwo ngê, Kídiki Wee u kwo loo, d:ââ pyile y:i mî nt:ââ ngê. (Dpodo 20:3) Yi dini ghi ngê Póól ngê kópu dyuu ngmê d:êê ngê, Yesu u yoo kní ye dy:ââ ngê, yélini Lóma doo a kwo. Ala yi kópu dyuu.

1 Nê Póól, Yesu Kédisu u dpodo pyu, myenté u dyépi, ala pweepwee pee nmye até d:a dy:ââ, yélini Yesu u yoo vy:o nmyinê ghê dniye, Lóma. Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, a ka pê, A kópu mb:aa pi kní ye chin:aa tpaê. ¹² Yi kópu mb:aa nmî Mbwámê p:uu kópu mb:aa. Pini n:ii nmî Mbwámê ngê pyodo, Chóó Lémi ngê yi pini u kópu mb:aa chóó u komo kapí pyu kní ye mwiye a vyyu, yi kópu y:oo a d:êê ngópu. ³ Nmî Mbwámê Chóó Lémi Tp:oo, nmî Lémi Yesu Kédisu, ndêndê ngê nmo ntee pini. Nmî w:êê mâawe Dépidi, vyílo yi pini u tii nedê, Yesu mî chópu. ¹⁴ U ghê dmi ndêndê ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi. Chóó Lémi ngê nmopê, Ala a Tp:ee. Yi kópu ndê kópu ngê alanté nmo pyódu ngê, u wêdêwêdê mbêmê kpêênî mêda pyidu ngê. ⁵ Yesu ngê ntênê a ngee noo, u dyépi ngê a pyódu noo, a ka pê, A pi kn:aa dyámê tpémi ye chin:aa tpaê, u ngwo a ka pêdê kélímî mbê dnye, a nuu u kópu dé myedny:oo d:uud:uu dé. ⁶ Nmyo myentee dé, Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi u yoo vy:o myeda danê nmyo, yélini u nuu u yoo, u momu yéli. Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, nmye mb:aamb:aa ngê dny:oo a vyyuwo.

Póól u ngêpê, Lóma tpémi yi dîy:o

⁸ Ala kópu nmye mwiye nîné d:êêd:êê. Yesu u pi ngê nmyi l:êê dîy:o Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o dyámê mbêmê pi yilí yintómu yi lama a tóó, Yesu ka dpodombiy:e nmye kélímî té. ⁹ Chóó Lémi u pi ngê nîné kpaa, dini ghi n:ii ngê u kwo n:aa ngêpê yédi, dye ghi yintómu nmyi l:êê dîy:o u kwo myiní ngêpê yédi. Pi kní ye Yesu u kópu mb:aa p:uu n:aa danê yédi, Chóó Lémi p:uu dpodombiy:e u ngwo n:aa dpodo yédi. ¹⁰ Dini ghi n:ii ngê u kwo n:aa ngêpê yédi, ala kópu u kwo n:aa dmyinê ngê, kwonipi, A Lémi, a maa nangê kwódu, dpí ngee nédi, Lóma tpémi ye dpí dy:ââ nédi. ¹¹ Lóma tpémi. U yi mb:aamb:aa ngê a nga a kwo, n:uu m:uu nmyo, Nmî Mî u Ghê Dmi mbêmê myan:aa wêdêwêdê kalê nmyo. ¹² Daa a mo an:uu wêdêwêdê kalê nmyo, ngmênê nmî kélímî mbêmê nmî gha dmi paa numo wêdêwêdê kalê téme. ¹³ A mbwó yoo, ala kópu nmyi lama choo a ya, daa ng:êêntómu ní

vyyu, nîmo, Lóma nî lê, ngmênê lukwe ngê a dí mîkídoo pwapî. Kn:aa yéli Yesu u yoo vy:o ntee nê núwo, u ya a nga a kwo, Yinté nmye my:aan:aa d:uu, ¹⁴ mu kópu u dîy:o pi yilí yintómu kní yi l:êê dîy:o Yesu ngê dpodo kalê noo. K:omo tpile nko pi dé ó kada pini dé, ndiye pyu dé ó p:aa tpémi, ngmênê Yesu ngê u yi u ngwo a kwo, Nê ngê u yoo vy:o kaa téne, ghê kamî u ngwo pêdê pyw:ee y:e. ¹⁵ Yi kópu u l:êê dîy:o u yi mb:aamb:aa ngê a nga a kwo, Yesu u kópu mb:aa p:uu u ngwo nmye nî:n:aa danê. ¹⁶ A lama ka tóó, yi kópu mb:aa d:uudpí dîpí. Yélini Yesu ka wa kélímî mbê dmi, Chóó Lémi ngê yi kópu mbêmê wa ngee té, chóó u wêdêwêdê mbêmê wa ngee té. Nju tpémi mwiye doo ngêêpí dé, ala ngwo kn:aa yéli amyeda a ngêêpí dé. ¹⁷ Yesu p:uu kópu mb:aa mbêmê ala kópu nmo w:ee ngê, Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kóté kalê nmo, módó nmo daawa vyi, Dyâape nmyi p:uu daa t:a, ngmênê Yesu ka kélímî mbêmê nmî dyâape wa pwaa té. Yesu ka dye ghi yintómu dmyinê kélímî, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó, apê,

Pini n:ii adí kélímî,

Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo wa pyódu. ¹⁸

Yélini daa Nju tpémi yi l:êê ghi dono u danêmbum

¹⁸ Yesu p:uu kópu mb:aa mbêmê ala kópu myeno w:ee ngê, yélini y:oo dono a d:uud:uu ngópu, Chóó Lémi ngê wa kpada té. Yi yéli y:oo Chóó Lémi daa châachâa ngmê, pi kní yi p:uu kópu dono yilí a d:uud:uu ngópu, Chóó Lémi u kópu ndêndê dé yi wépi dmi u ngwo dpí pwaa t:oo. ¹⁹ Chóó Lémi ngê yi yéli wa kpada, mu kópu u dîy:o tpileni yi ngópu tpyé too, daa m:uu tumo, yi ngwolo dmi my:oo doo ya. ²⁰ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê dyámê mbêmê tpile yilí a l:âmo ngê, daangmê ngmo ngê, u wêdêwêdê ndî yinté nmî ngîma mye yó. K:omo tpile Chóó Lémi dpînê y:enê, ngmênê lukwe dîy:o yi yéli y:oo nmî Yâpwo njini daa mya ngópu? Yi nt:u kópu chedê. ²¹ K:omo tpile Chóó Lémi yi lama a tóó, ngmênê daa châachâa ngópu, myedaa kwunokwuno ngópu. Yi mbodo podo dé, yi gha mgîdîmgîdî dé. ²² Yinê ye yi nuw:o ndî dé, ngmênê yi mbodo podo dé. ²³ Yâpwoni u mênê ghê njini a tóó,

† 1:1 Dpodo 9:15; Nkal 1:15 †† 1:3 Mát 22:42; Lóma 9:5 †
1:8 1 Tes 1:8 †† 1:9 Epeso 1:16

‡ 1:16 1 Kódin 1:18,24 ‡† 1:17 Lóma 3:21-22; Hab 2:4
‡†† 1:20 Njópí 12:7-9; Psalm 19:1; Hipílu 11:3 § 1:21 Epeso
4:17-18

daa cháächâá ngópu, ngmênê tpileni u kâá a l:âmól:âmo tumo, vyílo ye cháächâá tumo, pi u kâá dé ó nmê u kâá dé ó tpile tp:oo u kâá dé ó tpile pê u kâá dé, yinté k:omo yâpwo ye cháächâá tumo.

²⁴ Yi yéli y:oo Chóó Lémi mwiyé a kpîpî ngópu, Chóó Lémi ngê u nkwo a kpîpî too, mye kala too, apê, Kópu dono n:ii yi nuu u kópu dé, mudny:oo d:uud:uu dé, apê, mywenemywene kópuni nongo a d:uud:uu tumo, mudny:oo d:uud:uu dé. ²⁵ Chóó Lémi u ndê kópu yilí yi wépi dmi pwaa tumo, k:omodanê kópu a ngí tumo. Pini n:ii ngê tpile yilí yintómu l:âmo ngê, n:ii dye ghi yintómu pídnny:oo cháächâá, yi pini daa chaa kígha ngmê, ngmênê tpileni l:âmo too, yi tpile ye chaa kígha tumo, ye a ngêpê nyédi, p:uu mye dpodo nyédi.

²⁶ Nyââ, Chóó Lémi kpîpî ngópu, Chóó Lémi ngê u nkwo kpîpî too, mye kala too, mywenemywene u kópu yilí a d:uud:uu ngópu. Mââ yoo yi kpâm kní ye daa lèpí nyédi, ngmênê a numo kpêêpí nyédi, yi gha vy:o yi kn:aadi te kópu u pywuu u nkwo wunê ngêêpí ngópu. Daa mââ yoo yi mo, ngmênê pyââ yoo mye yi k:ii, yi moo kní ye daa lèpí nyédi, ngmênê a nmyee nyédi. †

²⁸ Chóó Lémi u kópu ndêndê u wépi pwaa ngópu, Chóó Lémi ngê yi wépi dmi u nkwo pwaa too, dnyinté a nuw:o té, dono kópu yilí a d:uud:uu ngópu. ²⁹ Yoo dono, kn:aadi te pyu yoo, tpile u mb:aami dé, daa gha yoo, n:ee kapí pyu yoo, l:êê pyu yoo, pi vyee pyu yoo, pi dódó pyu yoo, pi u pi dyede pyu yoo. Dono ngê yi gha dmi a nt:ee ngê. ³⁰ P:êê dono chaachaa u yoo, dono kópu numo p:uu yilí a tpapê ngópu, Chóó Lémi ye diya wo, peede tpapê pyu yoo, chaa pyu yoo, yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo, yi pye mî yi dnye a vyee tumo, u yi y:e a kwo yédi, Dono kópu kamî m:uu nmo pyw:oo. ³¹ Yoo dono, yi chóó yi kópu u ntii dèdê vy:êmî tumo, pi ye d:uudpí ch:anê, myed:uudpí ngee ngmê. ³² Yi lama ka tóó, Chóó Lémi ka yi kópu yilí pwopwo u kópu dé, ngmênê mye d:uud:uu tumo, pi kní ye mye tpapê ngópu, ye dpo, Yinté kópu nipi paa d:uud:uu téme.

Pi yintómu yi kóté kígha

2 Nju tpémi. Ala kópu wanmyi vyi ngmê, anye, Yi yéli yi l:êê ghi dmi dono, Chóó Lémi ngê paa kpada téne. Yi kópu wanmyi vyi knomomê, ye nmyi chóó nmyi p:uu anmyi danê, mu kópu u díy:o k:omo tpile nmyo n:uu dé, ngmênê yi kópu myenmye d:uud:uu tumo. ² Nmî lama ka tóó, pini n:ii kní y:oo yi kópu dono a d:uud:uu tumo, Chóó Lémi ngê yinê wa kpada té. Doo u ntââ pi módó kuwa daangmêwa ghê. ³ Kópuni kní yi l:êê díy:o ala kópu nmye tpapê ngópu, Chóó Lémi ngê mopêdê kpada téne, yi kópu dono nmyi chóó nmye d:uud:uu tumo. Lukwe díy:o ala kópu nmye tpapê ngmê, Nmo Chóó Lémi u yoo mb:aa, daawa kpada nmo? ⁴ A pyipe yoo, ye lukwe? Chóó Lémi ngê nmyi dye ghi ka dówodówo, dye ghi daadîi doongê kpada nmyoo. Yi kópu nmyinê nmye k:omo tpile? Chóó Lémi ngê ka t:âât:ââ nmyo, mu kópu u díy:o u yi u ngwo a kwo, Yi dono kéé téne, a ka pèdê diyé dniye. ⁵ Nmyi chóó nmyi

pono nmye vyápê té, dnye daanmyi ng:aa. Lukwe díy:o nmyi dono yilí dmyongê kéé ngópu? Yi kópu u l:êê díy:o, wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê wa kóté kalê nmo, dnyinté daawa kpada nmyo. ⁶ Chóó Lémi ngê pi yilí yintómu kní ye yi kópu yilí ye wa pwila té. †† N:ii kní y:oo u yi y:e a kwo, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dmi, dye ghi yintómu u k:ii nmî ya, yi kópu u l:êê díy:o kópu mb:aa dye ghi yintómu a d:uud:uu tumo, yi yéli ye Chóó Lémi ngê ghê kamî wa y:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ⁸ N:ii kní yi chóó yi p:uu a nuw:o té, maa ndêndê wunê da kuwo ngmê, dono u maa p:uu a wee, yi yéli ye Chóó Lémi wa nod:e, wamye kpada té. ⁹ N:ii kní y:oo dono a d:uud:uu ngópu, dono wa a pyw:ee ngmê, ngîmî vyímî amyedê pyw:ee ngmê, kn:aa yéli y:oo daa yi mo wa a pyw:ee ngmê, ngmênê nmyo Nju tpémi, amyenmyinê pyw:ee ngmê. ¹⁰ Pini n:ii kní y:oo kópu mb:aa a d:uud:uu tumo, Chóó Lémi ngê yi pi dmi ndîi ngê wa pyódu té, mb:aamb:aa ngê adnyin:aa ya, nmyo Nju tpémi daa nmyi mo, ngmênê kn:aa yéli mye yi k:ii. ¹¹ Chóó Lémi ngê nmo yintómu dèêpí kópu dyuu mu ngmîdi mbêmê wa kóté kalê nmo.

¹² Pini n:ii ngê dono wa d:uu, Chóó Lémi ngê wa kpada. Yélini daa Nju tpémi, k:omo tpile yi yéli yi lama Mósisi u dèêpí kópu dyuu daa kwo, Chóó Lémi ngê yi dono kní yi l:êê díy:o amyé kpada té. K:omo tpile dono mb:aamb:aa yi chóó a chámêchámê dumo, ngmênê kópu mb:aa daa d:uud:uu tumo, kópu dono ye d:uud:uu tumo. Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi u dèêpí kópu dyuu yi gha vy:o a kwo, mu kópu u díy:o dini ghi n:ii ngê kópu mb:aa a d:uud:uu tumo, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê a ya nyédi, dini ghi n:ii ngê kópu dono a d:uud:uu tumo, yi gha dmi dono ngê dpí pyódu. Chóó Lémi ngê Nju tpémi amyedê kpada té. K:omo tpile Mósisi u dèêpí kópu dyuu yi lama a kwo, ngmênê daa cháächâá tumo. K:omo tpile pi u lama Mósisi u dèêpí kópu dyuu a kwo, yi pini ngê yi kwódu yé kópu dé adê d:uud:uu dé, ye Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê daawa pyódu, ngmênê n:ii ngê yi kwódu yé kópu dé daadîi d:uud:uu dé, yini Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê wa pyódu. ¹⁶ Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu nmo wa a dy:ââ, nmî tumo kópu dono kní yi l:êê díy:o yinê wa kóté kalê nmo. Pi kní ye yi kópu n:aa tpapê ngê, mu kópu u díy:o yi kópu ndêndê ngê nmo wa pyódu.

Nju tpémi yi l:êê ghi dmi

¹⁷ Nju tpémi. Chóó Lémi nmyinê kââkââ ngópu, ala kópu nmye tpapê ngópu, nmyimo, Mósisi u dèêpí kópu dyuu nmî lama a kwo, Chóó Lémi ngê daawa kpada nmo. ¹⁸ Nmyimo, Chóó Lémi u nuu u kópu dé nmî lama a pyede, u dèêpí kópu dyuu ngê nmî nuw:o dmi dê wáti té. ¹⁹ Nmyimo, Mgîdí vy:o yélini a kwo, nmo yi pywápê dé, my:oo yélini a tóó, maa mb:aa ye nmîné kêmakêma. ²⁰ Nmyimo, Mbodo podo kní ye yi dono kópu nmo kwódukwódu too, pi kamî yoo myeno ndiye kígha too, mu kópu u díy:o ndê kópu yintómu,

† 1:26-27 Lev 18:22; 1 Kódin 6:9

†† 2:6 Njon 5:29 ‡ 2:8 2 Tes 1:8

lama kópu yintómu nmî kn:ââ knî y:oo wunê a d:êê tu-mo. ²¹ Nju tpémi. Kn:aa yéli vy:ee ndiye kîgha tumo, lukwe dîy:o nmyi chóó dp:ee numo ndiye kîgha nyédi? Nmyimo, Namê kpaa, ngmênê nmyi chóó nmye kpaa nyédi? ²² Nmyimo, Pi u kuwó nangmê pwiyé, ngmênê yi kópu nmyi chóó nmye d:uud:uu ngópu? Nmyimo, Kn:aa yâpwo ka namê ngêpê, ngmênê ndapî nmyi yâpwo ngê nmyi pyódu ngópu, nmyi nuu u tpile ngê my:ee pyódu ngópu. ²³ Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu nmyinê kââkââ ngópu, ngmênê yi kópu dyuu dp:ee nyêmî ngópu, Chóó Lémi ka mywenemywene u ngwo nmyine ñeñe ngópu. ²⁴ Puku yedê yinté kópu mye tóó, apê, Nju tpémi yi l:êê dîy:o, kn:aa yéli y:oo Chóó Lémi daa cháâcháâ ngópu.

²⁵ Nju tpémi. Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu anmyi nyêmî knomomê, u l:ii nmyi too pee p:uu adî ya knomomê, ye up:o. Ngmênê daanmyi nyêmî knomomê, k:omo tpile u l:ii nmyi too pee p:uu adî ya, yi l:ii ngê daawa ngee nmyo. ²⁶ K:omo tpile kn:aa yéli yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii daa t:a, u kópu dyuu adnyî nyêmî knomomê, ye Chóó Lémi ngê awo, Na a ka a l:ii yi p:uu a t:a, a nuu u yoo. ^{†27} Nju tpémi. K:omo tpile kn:aa yéli yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii daa t:a, yi yéli y:oo Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu adnyî nyêmî knomomê, ye yi yéli y:oo wa ndyîko nmyo, mu kópu u dîy:o, k:omo tpile Chóó Lémi u l:ii nmyi too pee p:uu a t:a, Mósisu u dêêpî kópu myenmyinê kpââ tumo, ngmênê yi kópu dyuu dp:ee nyêmî ngópu. ²⁸ Dmyinê w:ee ngmê? Ló pini ndêndê ngê ngmê Nju pi? Daa pini n:ii too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii a t:a, ngmênê pini n:ii u gha vy:o Chóó Lémi u l:ii a t:a. Yi kópu daa dêêpî kópu ngê dpî d:uu, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinê dpî d:uu. Yi pini ndêndê ngê Nju pi, daa pi knî y:oo a chaa kîgha ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê yinê a chaa kîgha ngê. †

Nju tpémi yi ya

3 Ala kópu mwiyé kîdî d:êê, d:ê, Pini n:ii u too pee mu ngmîdi p:uu Chóó Lémi u l:ii a t:a, yi pini daa ndêndê ngê Nju pi. D:ê, Pini n:ii u gha mênê Chóó Lémi u l:ii a t:a, yi pini ndêndê ngê Nju pi. Yi kópu u l:êê dîy:o a ka wanmyinê póó dmi, a ka nye, Chóó Lémi u l:ii ngê Nju tpémi lónté a ngêêpî too? A ka amy:ee póó dmi, a ka nye, Nju tpémi y:oo ló kópu mb:aa ngmêwunê pyw:êmî ngópu, kópuni kn:aa yéli y:oo dêdê pyw:êmî ngópu? ² Nmyenê, Nju tpémi y:oo kópu mb:aa yilî wunê pyw:êmî ngópu. Ala mwiyé mwiyé kópu. Vyîlo Nju tpémi ye Chóó Lémi ngê chóó u kópu dyuu ye a y:ângo, u ngwo yi lama yaa wo, a w:ee ngópu, apê, Chóó Lémi alanté pini. Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, A yoo nê ntee pini ngê paa pyaa dniye, kn:aa yéli y:oo yi vy:o u ngwo myepaa m:uu nêne. ³ K:omo tpile woni knî y:oo Chóó Lémi u kópu dny:ii dy:ee tumo, ngmênê kópuni Chóó Lémi ngê ndêndê ngê ye a vyi too, yi kópu dyuu chóó daawa kéé té, ndêndê ngê wa d:uu té. ^{†4} K:omo tpile pi yintómu adnyî k:omodanê,

† 2:26 Nkal 5:6 †† 2:28-29 Njon 7:24; Kílosa 2:11 ‡ 3:3 2 Tim 2:13

ngmênê Chóó Lémi mu ngmîdi ngê k:omodanê ngê kêê daawa a t:oo. Puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi u kópu yintómu ndê kópu dé.

Pi ngê k:omodanê kópu Chóó Lémi p:uu daawa a pyw:oo. †

⁵ Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngópu, apu, Nmo mgîdîmgîdî dé, Chóó Lémi mu ngmîdi pywápê, yi kópu u l:êê dîy:o dono kópu yilî paa d:uud:uu koo, mgîdî ndîî ngê paa pyépi koo, pi knî y:oo Chóó Lémi u wuu mb:aamb:aa ngê u ngwo paa m:uu y:e. Apu, K:omodanê kópu yilî paa tpapê koo, pi knî y:oo ala kópu u ngwo paa vyi y:e, Chóó Lémi mu ngmîdi u mênê k:omodanê kópu daa tóó modaa tóó. Apu, Chóó Lémi ngê nmî dono knî yi l:êê dîy:o kîngî kpada nmo, mu kópu u dîy:o u pi ndîî ngê u ngwo nmo pyépi.

A tîdê mbwó yoo, yinté daa tóó. Ngmê knî y:oo a pi dyênê ngópu, apê, Nê ngê yi kópu yinê vyu. Nê kuu. Chóó Lémi ngê yi yéli ndêndê ngê wa kpada té. A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kóté kalê nmo. Pini n:ii ngê dono dpî d:uu, Chóó Lémi ngê ndêndê ngê wa kpada.

Nmo yintómu dono dé

⁹ A ka anmyinê póó dmi, A ka nye, Lukwe, Nju tpémi Chóó Lémi ka yoo mb:aa, kn:aa yéli Chóó Lémi ka yoo dono? Nmyenê, Kêle, yinté daa tóó. Ala kópu wunê kîdî d:êê, Nuw:o dono ngê pi yintómu mgîmî too, daa kn:aa yéli yi mo, ngmênê Nju tpémi mye yi k:ii. ^{††10} Yin-té kópu puku yedê mye tóó,

N:ii ngê dono daa d:uu ngê, yinté pini daa tóó. ††

¹¹ Pini n:ii ngê Chóó Lémi u kópu wunê wopwe, yinté pini daa tóó.

Pi ngmê ngê Chóó Lémi daa nmy:uu.

¹² Pi yintómu Chóó Lémi ka kpeme yaa dniye, dono kópu yilî a d:uud:uu ngmê.

Pi ngmê ngê kópu mb:aa daangma a d:uud:uu.

¹³ Yi yéli y:oo kópuni a tpapê tumo,

tuu a wee,

yi komo t:âmo kpêênî mbwee wââ tuu yiwunê yiyé.

K:omodanê pyu yoo, daa ndê kópu ye tpapê tumo,

Mg:ee ngê pi ntee dpî kiye,

yi kópu dé mye yinté dé,

pi yinté dpî vya t:oo. †††

¹⁴ Peede tpapê pyu yoo. ⁵

¹⁵ A pi vyuwó nyédi, pi lîmîlîmî ngê dpî vya t:oo. ^{††}

¹⁶ Kwéli dpî lee dmi, kópu dono y:i wumê d:uud:uu tumo,

yoo myoo yii kalê t:oo.

¹⁷ Pi u némi dyede yi lama ye tóó,

p:êê kópu l:âmol:âmo yi lama mēdaa tóó.

¹⁸ Chóó Lémi u cháâcháâ ndêndê ngê yi lama daa tóó. ^{†††}

¹⁹ A tîdê mbwó yoo. Yi kópu dyuu daa kn:aa yéli yi mo yi p:uu a d:êê tumo, ngmênê Nju tpémi yi k:ii nipi yi

†† 3:4 Psalm 51:4 †† 3:9 Lóma 3:23 ††† 3:10 Psalm 14:1-3 ††† 3:13 Psalm 5:9; 140:3 † 3:14 Psalm 10:7 †† 3:15 Prov 1:16 ††† 3:18 Psalm 36:1

p:uu a d:êê tumo, mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó, puku yedê kópuni a pyede, Nju tpémi yi l:êê dîy:o a d:êê tumo. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê wa kóté kalê nmo, pi ngê u kwo daawa vyi, A nt:u kópu daa tóó. ²⁰ Daa dêêpî kópu dyuu châachââ mbêmê pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu. Dêêpî kópu dyuu mbêmê ala kópu yunon:aa w:ee ngê, nê, Ala dpî kn:aa-di. †

Chóó Lémi ka kêlîmî mbêmê pi u ngwo dpo kââdî

²¹ Chóó Lémi ka pi u kââdîkââdî, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê yi kópu p:uu puku yedê dnya a d:êê, yi kópu ala ngwo kudu m:uu. Daa dêêpî kópu dyuu mbêmê Chóó Lémi u k:ii anmo kââdî, ngmênê pi ni n:ii Yesu Kédisu ka adî kêlîmî, yi pini Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê wa pyódu, u k:ii wa a kââdî ngmê. ^{†23} Dp:oo u mo u mo dé, pi yintómu nmo dono dé, dp:oo Chóó Lémi u pee dé, ngmênê Chóó Lémi ngê nmî módó yeedeyeede nmo a kpo, Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, dono vy:o yinê wunê pw:iipw:ii nmo, u l:êê dîy:o Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dniye. ^{‡25} Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, nmî kpêê ngê yaa wo, nmî yikî dmi u pwo ghay wo. Yesu ka pini n:ii adî kêlîmî, Chóó Lémi ngê yi pini u dono u kuwó wa kée té, mēdaawa a ngî té. K:omo tpile dye ghi daadî Chóó Lémi ngê pi knî yi dono u dîy:o daa kpada too, ngmênê daa kedekede pyu, mu kópu u dîy:o ala ngwo Yesu yi yéli yi pywuu ngê dê pyódu, Chóó Lémi ngê mēdaawa kpada té. Pini n:ii Yesu ka adî kêlîmî, Chóó Lémi ngê daawa kpada, chóó u kwo wa a kââdî, mu kópu u dîy:o pi mb:aa ngê u kwo wa pyódu. Chóó Lémi ngê Tp:oo nmo a kpo, nmî l:êê dîy:o pwene, mu kópu u dîy:o ala kópu nmî lama yaa we, nmî dono yilí daa módó ghêê too, ngmênê nmî yikî dmi Tp:oo u pwo ghay wo. †

²⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o pi ngê chóó u pi d:uudpî knî, d:uudpî vyi, Nê u ntââ, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu n:aa châachââ, u l:êê dîy:o u kwo wa a kââdî nê. Kêle, yinté daa tóó. ²⁸ Chóó Lémi ngê daa dêêpî kópu dyuu mbêmê u kwo wa a kââdî nmo, ngmênê Yesu ka kêlîmî mbêmê u kwo wa a kââdî nmo. ^{‡29} Myenté, Nju tpémi y:oo yi chóó yi pi dmi d:uudpî km:êê ngmê, d:uudpî vyi ngmê, Chóó Lémi daa kn:aa yéli yi yâpwo, ngmênê nmî mo nmî yâpwo. Kêle. Chóó Lémi mye kn:aa yéli yi yâpwo. ^{‡30} Chóó Lémi daa miyó, mu ngmîdi. Nju tpémi n:ii dé Yesu ka a kêlîmî té, Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê dpî pyaa dmi. Kn:aa yéli mye yinté dé. Yi vy:o yélini Yesu ka a kêlîmî té, Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê myoo pyaa dmi. ³¹ A ka wanmyinê póo dmi, a ka nye, Lukwe? Yesu ka kêlîmî mbêmê dêêpî kópu dyuu dpî chedê? Nmyenê, Kêle, dp:oo chedê ngê, ngmênê dêêpî kópu dyuu mbêmê nmî nê wopwe ngê, anye, Ala dpî kn:aadi.

Póol ngê Epîlaham dyimê pywuu ngê u ngwo pyódu ngê

⁴ Nmo Nju tpémi, nmî kn:ââ mu ngmîdi, Epîlaham. Yi Epîlaham dyimê pywuu ngê nmye nínê pyépi. ² Chóó Lémi ngê Epîlaham ka wo vyu, Kópu mb:aa yilí nye d:uud:uu, dyââpe m:uu daa t:a, ye Epîlaham ngê chóó u pi pîdoo kmîmî. Ngmênê Chóó Lémi u ngîma u pi chóó daapîdoo kmîmî, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó, Epîlaham Chóó Lémi ka dpîmo a kêlîmî, pi mb:aa ngê u ngwo u kwo a pyodo. ^{‡‡4} Dpodo pyu ngê u pywuu dpo ngee, u kada pini ngê u kwo daawa vyi, Ala a módó yeedeyeede nga yed:a kê. Chóó Lémi ngê módó yeedeyeede n:ii Epîlaham ka y:ângo, doo u dpodo u pywuu. ⁵ Pini n:ii ngê a tpapê, apu, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu u châachââ ngê ní dêê wo, ngmênê Chóó Lémi ka anî kêlîmî, a dono u kuwó paa kée téne, yi pini Chóó Lémi ngê wa ngee, u kêlîmî u l:êê dîy:o u dono wa ghêê té. ⁶ King Dépîdi ngê vyîlo yinté pini u kópu yi d:êê ngê, apê,

⁷ Pini n:ii u dono Chóó Lémi ngê u kuwó dpî kée té, mēd:uuwodê ngî té, myedaa nuw:onuw:o too, yi pini u gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. [§]

⁹ A tîdê mbwó yoo. Yi kópu daa yoo ngmîdi yi kópu, daa yélini yi mo Chóó Lémi u l:ii yi too pee p:uu a t:a, ngmênê kn:aa yéli mye yi k:ii. Kópuni d:a d:êê, yi kópu nmye mênî nê tpapê, Epîlaham Chóó Lémi ka dpîmo kêlîmî, Chóó Lémi ngê ala módó yeedeyeede u ngwo u kwo y:ângo, kwo, Dyââpe m:uu daa t:a. ¹⁰ A tîdê mbwó yoo, ala kópu dmyinê nuw:onuw:o. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê yi kópu Epîlaham ka a vyu, lukwe, Chóó Lémi u l:ii yi ngwo Epîlaham u too pee p:uu doo a ya, ó dêpwo a ya? A tîdê mbwó yoo, yi ngwo dêpwo a ya.

¹¹ Chóó Lémi ngê Epîlaham u kêlîmî mwiyé módu, u nkwo u kwo vyu, kwo, Dyââpe m:uu daa t:a, yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi u l:ii Epîlaham p:uu u nkwo kele. Dyââpe pwapî kn:ââ Epîlaham ngê a chópu, ala ngwo yélini ye Chóó Lémi ngê a tpapê, yipu, A ka kêlîmî u l:êê dîy:o, dyââpe nmyi p:uu daa t:a, k:omo tpile yi yéli yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii daa t:a, ngmênê na a ka yi yéli yi kn:ââ mye Epîlaham. ¹² Epîlaham mye Nju tpémi yi kn:ââ, n:ii dé yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii a t:a, ngmênê Nju tpémi yi vy:o yoo ngma a kwo, yi yéli yi kn:ââ njini Epîlaham, mu kópu u dîy:o Epîlaham Chóó Lémi ka ntee dpîmo a kêlîmî, yi yéli yinté u kwo mye kêlîmî té. Epîlaham Chóó Lémi ka yinté mwiyé dpîmo a kêlîmî, kuwó Chóó Lémi u l:ii too pee p:uu u ngwo kele.

Epîlaham Chóó Lémi u ndêndê kópu dyuu ka u ngwo kêlîmî mbê wo

¹³ Chóó Lémi ngê ala ndêndê kópu Epîlaham ka a vyu, kwo, Dyámê ghi yintómu, nyoo knî yi k:ii nmyi dyámê ghi ngê wa pyaa dmi. Daa dêêpî kópu dyuu châachââ u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê yi ndêndê kópu

† 3:20 Psalm 143:2; Nkal 2:16; Lóma 7:7 †† 3:21-22 Lóma 1:17; Nkal 2:16 ‡ 3:23-24 Epeso 2:8 †† 3:25-26 Epeso 1:7 †† 3:28 Nkal 2:16 ††† 3:29 Lóma 10:12

‡‡ 4:2-3 Gen 15:6; Nkal 3:6; Njems 2:23 § 4:7-8 Psalm 32:1-2

dyuu Epílaham ka a vvu, ngmênê Epílaham Chóó Lémi ka doo kélímí, yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo pyodo. ¹⁴ Yi dyámê ghi u l:êê dîy:o Epílaham wodoo dpodo, dêêpî kópu yintómu wodoo cháachâa dé, ye Chóó Lémi ngê módó daapí yeede ngê, Epílaham u kélímí Chóó Lémi ka k:omo tpile ngê pí pyodo. Nmo my:oo ntee dé, kópuni Chóó Lémi ngê módó nmo wa a kê, doo u ntâa dpodo ngê daanmí pwila. ¹⁵ U yi nmo adí kwo, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu d:ud:umbiy:e nmî châpu, ya mb:aa u ngwo u kwo nmî pwila, ngmênê wanmî dêê dmi, nmî kpadakpada anmo pyw:oo, mu kópu u dîy:o doo u ntâa pi ngê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu d:ud:umbiy:e d:uudpî châpu. Dêêpî kópu dyuu wodaa kwo, ye pi ngê daapê vyi, Dono kópu ngmêchi d:uu. ††

¹⁶ Chóó Lémi ngê nmî kélímí mbêmê u módó yeede-yeede nmo wa a kê, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, Epílaham u yoo yintómu knî ye nî y:oo, daa Nju tpémi yi mo, ngmênê kn:aa yéli mye yi k:ii, Epílaham u kélímí a ka ntoo, yi yéli yi kélímí mye yintoo. A tîdê mbwó yoo, nmo yintómu Epílaham mu ngmídi nmî kn:âa. ¹⁷ Chóó Lémi ngê nmo yintómu nmî kn:âa ngê pyódu ngê. Yinté kópu puku yedê mye tóó, Chóó Lémi ngê Epílaham ka kwo, Yoo yilí yi kn:âa ngê dí pyódu ngi. Epílaham Chóó Lémi ka dpodombiy:e doo kélímí, u gha vy:o apê, K:omo tpile a kpâm Sela k:ii nyi vy:ene knopwo, daa kêmakêma nye pwopwo mo, ngmênê Chóó Lémi ngê u ntâa ngê wa pyódu nyo, tp:ee u ngwo angmênyi tpyé. Apê, Chóó Lémi ngê tpieni p:uu wa vyi, Yi tpile taa we, yed:oo yi tpile ndêndê ngê wa t:aa. ¹⁸ K:omo tpile u kpâm Sela k:ii yi tp:ee daa tpyé ngópu, ngmênê yi kópu p:uu Chóó Lémi ka dpodombiy:e doo kélímí, yoo yilí yi kn:âa ngê u ngwo pyodo. Puku yedê alanté mye tóó, kwo, Nyoo yilí ngê wa pyódu, mbóó p:uu pudu yilí ntee, yinté. ¹⁹ K:omo tpile daa kêmakêma Epílaham ngê u m:âa yono y:a ngê doo pyépi, u pâa myedê mtiti wo, u kpâm Sela doo u ntâa tp:ee daapí tpyó, ngmênê u kélímí tédê ngê daa pyodo. ²⁰ Chóó Lémi ngê kópuni u kwo a vvu, yi kópu ka u kélímí tédê ngê daa pyodo, ngmênê u kélímí ndî ngê u kwo mē pyodo, u l:êê dîy:o Chóó Lémi modoo chaa kîgha. ²¹ U nuw:o k:oo apê, Chóó Lémi u wêdêwêdê u ntâa, yi kópu daawa téd:a, ndêndê ngê wa d:uu. ²² Yi kélímí u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê ala módó yeede yeede u ngwo u kwo y:ângo, kwo, Dyâape m:uu daa t:a. ²³ Yi kópu dyuu daa Epílaham u mo u l:êê dîy:o d:êê ngópu, ngmênê nmî l:êê dîy:o mye d:êê ngópu, yélini Chóó Lémi ka nmo kélímí té, pini n:ii ngê nmî Lémi Yesu a pyidu ngê. ²⁵ Chóó Lémi ngê Yesu nmo a dy:âa ngê, nmî dono knî yi l:êê dîy:o pwene. Nmî yikí dmi u pwo ghay wo, pi mb:aa ngê u ngwo nmî pyaa dniye, wod:oo Chóó Lémi ngê Tp:oo mēdê pyidu ngê.

Yesu ngê Chóó Lémi ka u ngwo a kâadî nmoo

5 Nmî Lémi Yesu Kédisu ka nmo kélímí té, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo nmî pyaa dniye. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi u k:ii numo p:uu dpínê d:uu té. ² Yesu Kédisu ngê keñe nmo yinê kpémí ngê, Chóó Lémi u yoo vy:o u ngwo nmî ghê dniye, Chóó Lémi nmo u ngwo wunê vvuwo. Nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a tóó, mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó, mu dini ghi ngê Chóó Lémi ntee pini ngê anmî pyaa dmi. ³ Kópu m:uu ala. K:omo tpile dono kópu nmo wadnyi pyodopyodo, ngmênê nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê amyednyi ya, mu kópu u dîy:o dono u vyímí pyu ndî ngê u ngwo anmî pyaa dmi. ⁴ Yi dono anmo a vyímí knomomê, ye Chóó Lémi ngê nmo wa vyi, Nmyo mb:aamb:aa dé. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî lama dpî yâa, nipi, Chóó Lémi ngê daawa mb:ii nmo. ⁵ Yi kópu nmî lama ka tóó, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê chóó u Ghê Dmi nmo a dy:âa ngê, nmî mênê yaa wo, u ngwo nmo a vvu, apê, Nmyi nuu ghi dmi a nódó a tóó.

⁶ Dini ghi n:ii ngê dono ngê nmeê a ya, doo u ntâa nmî chóochóó daap:oo ngee nmoo. Chóó Lémi ngê wéni n:ii a ngmídi ngê, yi wéni ngê Yesu Kédisu nmo a dy:âa ngê, nmî l:êê dîy:o u ngwo pwene. ⁷ Dyámê pee u l:êê dîy:o wanyi vyi, anye, U ntâa l:êê tédê waní pw:onu, ngmênê k:omo tpile myipe pi mb:aa, myedaanyi vyi, A pyipe u l:êê dîy:o n:aa pwopwo. ⁸ Ngmênê dini ghi n:ii ngê daa yoo mb:aa ngê nmeê a kwo, Yesu Kédisu ngê yi kópu vyílo yi d:uu ngê, nmî l:êê dîy:o pwene, ala kópu u ngwo nmo w:ee ngê, nmîmo, Nmî nuu ghi dmi Chóó Lémi nódó ndêndê ngê a tóó. ⁹ U pwopwo u l:êê dîy:o, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dniye. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî lama ka tóó, Yesu ngê nmî kpadakpada tédê ndêndê ngê wa dyé nmo. ¹⁰ Chóó Lémi u k:ii noko nmeê diya, ngmênê chóó Tp:oo u pwopwo u l:êê dîy:o, u kwo a kâadî nmoo. Ndêndê ngê yinê wa ngee nmo, Yesu u ghê kamí nmî mênê adí ya, mu kópu u dîy:o nmo Chóó Lémi u pyipe yoo. ¹¹ Kópu m:uu a tóó, Chóó Lémi ngê nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a pyódu ngê, mu kópu u dîy:o nmî Lémi Yesu Kédisu nmo a dy:âa ngê, Chóó Lémi ka yinê a kâadî nmoo.

Adam pini dê nmî Lémi Yesu Kédisu

¹² Pi ngmídi ngê dyámê mbêmê dono u kn:âa a chópu, pwopwo u kn:âa yinê mye chópu. Ala ngwo nmo yintómu pwopwo u yoo, mu kópu u dîy:o dono nmo d:uud:uu ngê. ¹³ Kn:âa Adam u dye ghi ngê, nkoo Mósisi ngê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu mí d:êê ngê, yi ngwo dyámê mbêmê dono modoo ya. Doo u ntâa pwopwo u wépi daapí pwaa ngópu. Chóó Lémi ngê Adam ka kópuni a vvu, yi kópu Adam ngê daa nyonggo, dono d:uu ngê, u kuwó dini ghi ngê yed:oo pwene. Chóó Lémi ngê yélini ye kópu daa vvu, mye

† 4:14 Nkal 3:18 †† 4:15 Lóma 5:13 † 4:17 Gen 17:5 †† 4:18 Gen 15:5 †† 4:19 Gen 17:17 ††† 4:22 Gen 15:6 ††† 4:23-24 Lóma 15:4

§ 5:1 Lóma 3:24 §† 5:3 Njems 1:2-3 §†† 5:8 Njon 3:16; 1 Njon 4:10 §† 5:9 Epeso 1:7 §†† 5:10 Kílosa 1:22 §† 5:12 Gen 3:6; Lóma 6:23

pw:oo dniye. Yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê u dêêpî kópu dyuu pi ka ghêlî daa vuu, yi kópu u l:êê dîy:oo Chóó Lémi ngê yi dono dêdpîmo a kpââ.

Adam ntee doo a ya, Yesu yinté myedoo a ya, mu kópu u dîy:oo pi ngmîdi u wââ pi yilî yi p:uu kee wo. Adam mu ngmîdi ngê knâpwo kalê nmo, Yesu mu ngmîdi nmî Mbwámê ngê mê pyodo. ^{†15} Ngmênê Adam pini dê Yesu yi dpodo dê u mo u mo dê. Chóó Lémi u módó yeedeyeede daa Adam u dono ntee tpile. K:omo tpile pi ngmîdi ngê dono kn:ââ a chópu, pwopwo kn:ââ myedê chópu, ngmênê Yesu Kédisu mu ngmîdi ngê ndîî kópu ngmê nmo yinê a ñuwo, Chóó Lémi u módó yeedeyeede nmî yilî nmo a kpo. ^{†16} Adam ngê dono mu ngmîdi d:uu ngê, dono kn:ââ u ngwo a chópu, wod:oo Chóó Lémi ngê kpadakpada u yoo ngê pyódu nmo. Ngmênê Yesu Kédisu u l:êê dîy:oo, k:omo tpile dono yilî nmî d:uu ngê, Chóó Lémi ngê u módó yeedeyeede mbêmê yi dono yilî mê chedê ngê. ^{†17} K:omo tpile pi mu ngmîdi u dono u l:êê dîy:oo pwopwo u pi ndîî ngê pyodo, doo u ntââ pi ngê u wépi daawa puwâ, ngmênê nmî Lémi Yesu Kédisu ngê kópu ndîî ngmê d:uu ngê. Chóó Lémi ngê pini n:ii ka u módó yeedeyeede wa y:oo, Yesu Kédisu u l:êê dîy:oo pi mb:aa ngê u kwo wa pyódu, yi pini ka ghê kamî wa y:oo, u pi ndîî ngê wamye pyódu.

^{†18} Nmî kn:ââ ngê u dono mbêmê ntee knâpwo kalê nmo, kpadakpada u yoo ngê u ngwo nmî pyaa dniye, nmî Mbwámê ngê u kópu mb:aa mbêmê nmî tpyuu u maa yinté a yó, nmî ghê kamî u maa yinté myedê yó. ^{††19} Nmî kn:ââ ngê Chóó Lémi u dnye a vyâ, yoo dono ngê u ngwo pyódu nmo. Nmî Mbwámê ngê Chóó Lémi u dnye mb:aamb:aa ngê a nyongo, yi kópu u l:êê dîy:oo Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo anmî pyaa dmi.

^{†20} Chóó Lémi ngê u dêêpî kópu dyuu nmo a kpo, mu kópu u dîy:oo apê, Yi lama paa yaa we, Ala nmo dono dé. Pini n:ii ngê ala kópu wa vyi, A dono ndîî, ala kópu amye vyi, Chóó Lémi u módó yeedeyeede a ka mye ndîî, a dono u kuwó myaa kéé té. ^{†21} Dono ngê ntee dpîmo mbêpê kîgha nmo, u l:êê dîy:oo pwopwo nmî vy:oo a tóó, Chóó Lémi u módó yeedeyeede ngê ala ngwo yinté mye mbêpê kîgha nmo. Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê yinê pyódu nmo, ghê kamî nmo amyedê kê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ‡

Yesu u k:ii nipi pwopwo

6 A ka anmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe, dono yilî anmî d:uud:uu, Chóó Lémi u módó yeedeyeede ndîî ngê u ngwo nmo paa pyaa we? ^{†2} Nmyenê, Kêle, yinté daa tóó. Nuw:oo dono ka nmî pw:oo dniye, doo u ntââ mēdaadî mbêpê kîgha nmo. ^{†3} Ala kópu nmyi lama a yaa we, Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu u pi ngê mbwaa paa a kmênê nmo, u pwopwo ka u ngwo a kâadî nmo. ^{†4} Yi ngwo Yesu u k:ii nipi nmî pw:oo dniye, u k:ii mye kmênê nmo. Nmî Mî ngê u wêdêwêdê mbêmê

† 5:13-14 †1 Kódin 15:21-22 †† 5:18 †1 Kódin 15:22 ‡ 5:21 Lóma 6:23

Yesu Kédisu ntee a pyidu ngê, ghê kamî yinté nmo amyedê kê. Nuw:oo kamî ngê dye ghi yintómu choo mbêpê kîgha nmo. ^{†5} Yesu u k:ii nmo kâadî ngê, ntee pwene, yinté my:oo pw:oo dniye. Daawa kéé nmo, ntee a pii wo, yinté amyino pii dmi. ^{†6} Pini n:ii Yesu u yoo vy:oo dpî ghê, yi pini ngê ala kópu dpî vyi, dpo, Na a ka a nuw:oo mbwee Yesu u kîdosi ñedê mye t:ee ngópu, yi:oo mye pwene, Chóó Lémi ngê u yi a kwo, Yi nuw:oo dono pw:oo dniye, nuw:oo dono ngê mēdaadî mbêpê kîgha dé. ^{†7} Dini ghi n:ii ngê pi dpî pw:onu, u dono yilî dyámê mbêmê dpo kuwo. ^{†8} Yesu u k:ii nmî pw:oo dniye, yi kópu u l:êê dîy:oo u k:ii anmî ya. ^{†9} Nmî lama ka tóó, Yesu ka a pii wo, mēdaawa pw:onu. Pwopwo wa dpî, mēdaawa ñuw:oo. ^{††10} Yesu ng:êentómu pwene, dono mēdaamowa a pyw:oo. Chóó Lémi k:ii nipi a tóó mo, chedê ngê daawa pyódu. ^{††11} Alanté dmyinê nuw:oo, dono ka nmî pw:oo dniye, mēdaadî mbêpê kîgha nmo, Yesu Kédisu u k:ii nmo kâadî ngê, Chóó Lémi ngê wunê mbêpê kîgha nmo. ^{†5}

^{†12} Ala dini ghi ngê nuw:oo dono ngê kîmê mbêpê kîgha nmyo, nmyi chóó nmyi nuw:oo dono dpî kéé tóó. ^{†13} Nmyi nuw:oo dmi nuw:oo dono p:uu kîmê kwo, nmyi yi dmi dono u maa p:uu nangmê kââ, nmyi kêé dmi dono p:uu nangmê yé, ngmênê nmyi chóochóó ndêndê ngê Chóó Lémi ka dpî y:ee tóó, kópu mb:aa u ngwo dmyinê d:uud:uu dé, mu kópu u dîy:oo pwopwo vy:oo yinê a y:ee nmyoo, ghê kamî nmye yinê myedê kpo. ^{†14} Ala kópu ndê kópu. Dono ngê daadî mbêpê kîgha nmyo, mu kópu u dîy:oo daa dêêpî kópu dyuu ngê a wêdêwêdê kîgha nmyo, ngmênê Chóó Lémi ngê u módó yeedeyeede mbêmê yinê a wêdêwêdê kîgha nmyo.

Dpodo pyu yoo yi danêmbum

^{†15} A ka anmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe, dono ngmanmî d:uu, mu kópu u dîy:oo daa dêêpî kópu dyuu p:uu nmî nuw:oo dmi a wee, ngmênê Chóó Lémi u módó yeedeyeede p:uu nmî nuw:oo dmi a wee, nmî dono yilî yintómu u kuwó wa kéé té, mēdaawa a ngî té? Nmyenê, Apuu! Yinté daa tóó. ^{††16} Ala kópu ndêndê ngê nmyi lama ka tóó, pini n:ii p:uu nmye dpodo té, yi pini ngê yinê adî dpodo kîgha nmyo. Dono p:uu anmyi dpodo, ye pwopwo anmyinê pyw:ee ngmê. Chóó Lémi p:uu anmyi dpodo, u dnye ka mb:aamb:aa ngê anmyi ng:aa, ye pi mb:aa ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. ^{††17} Chóó Lémi kwunokwuno koo, mu kópu u dîy:oo k:omo tpile dono p:uu wunê mwiyé nmyee a dpodo, ngmênê dono p:uu dpodo nmyinê kuwo ngópu, Yesu u kópu n:ii nmyi ny:ee tumo, yi kópu dyuu d:ud:umbiy:e nmye chââchââ ngmê. ^{†18} Nyââ, Yesu ngê dono kwulo a pwaa nmyoo, dpodo mb:aa p:uu dpodo kalê nmyoo. ^{††19} (Dyimê pywuu nmye yed:a kê, mu kópu u dîy:oo Chóó Lémi p:uu kópu dé yi wopwe nmye dpodo ndîî, módó daanmyinê w:ee t:oo.) Wunê dono u dpodo pyu ngê nmyi pyaa dniye, p:uu nmyee a dpodo,

†† 6:4 Kîlosa 2:12 †† 6:6 Nkal 5:24 ††† 6:9 Tpyuu 1:18
††† 6:10 †1 Pita 3:18 † 6:11 †1 Pita 2:24 †† 6:15 Lóma 6:1
††† 6:16 Njon 8:34 †† 6:18 Njon 8:36

até dono kópu yilí nmyee a d:uud:uu, kópu dpíp:eng-mê kuwa kalê ngópu. Ala ngwo pi mb:aa u dpodo pyu ngê pyaa dmyeno, u nuu u kópu yidmyinê d:uud:uu dé, ntee a tóó, yinté yinê a pyépi nmyo.

²⁰ Dini ghi n:ii ngê dono u dpodo pyu ngê nmyee a ya, mb:aamb:aa p:uu dênmyee a mbêpê. ²¹ Dono u yi woo n:ii nmyi ntówo tumo, yi yini kîgha ló dé, pwopwo u tpile dé. Yi kópu yilí ala ngwo nmyinê nmye mywene-mywene u kópu dé. ^{†22} Yesu ngê dono kwulo a pwaanmyoo, Chóó Lémi u dpodo pyu ngê pyódu nmyoo, Chóó Lémi ntee pini ngê mye pyépi nmyo, ghê kamí u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ²³ Pini n:ii dono p:uu a dpodo, pwopwo u ngwo wunê kmênêkmênê, ngmênê Chóó Lémi ngê nmí Lémi Yesu Kédisu u k:ii nipi wunê kââdîkââdî nmoo, u módó yeedeyeede mbêmê ghê kamí nmo wunê kuwo ngê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ^{††}

Yéyéé u dyimê pywuu

7 A tîdê mbwó yoo, ala kópu u wopwe ngê daanmyi dêê dmi, mu kópu u dîy:o dêêpî kópu dyuu nmyi lama a kwo. ² Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Dêêpî kópu dyuu ngê pi cha dpo kââdî dê, u dí pwopwo anyi wunê tóó. Yepe ngê u moo wa a kuwo, kn:aa pini ka amí lê, ye daa yéyéé u kópu ayi d:uu, ngmênê mââ ti u kópu ayi d:uu. Ngmênê u moo mwiye dpî pw:oo knomomê, ye yéyéé u dêêpî kópu yi pyópu p:uu u ngwo dpo pywálí, módó pyââ ngê moo pyódu, u ntââ amê yéé, mêdaa mââ ti u kópu yu d:uu. ⁴ A tîdê mbwó yoo, nmyo mye ntee dé. Mósisi u dêêpî kópu dyuu ka nmyi pw:oo dniye, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u k:ii nipi nmyi pw:oo dniye. Yi kópu u l:êê dîy:o Mósisi u dêêpî kópu dyuu ngê daamodî mbêpê kîgha nmyo. Yesu Kédisu dini ghi n:ii ngê a pii wo, u yoo ngê u ngwo pyódu nmoo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Kópu mb:aa yilí dny:oo d:uud:uu dé, M:aa u pi ndîi ngê paa pyaa we. ^{†5} Dini ghi n:ii ngê nuw:o mbwee p:uu nmee a mbêpê, dêêpî kópu dyuu ngê kwódu yé u kópu nmí nuwo yinê kalê too. K:omo tpile pwopwo u kópu dé, ngmênê u yi nmo doo kwo, Yi kópu nmí d:uu té. ^{††6} Ngmênê ala ngwo dêêpî kópu dyuu nmí p:uu da pywálí, mu kópu u dîy:o tpileni ngê doo tpyé nmo, yi tpile ka nmí pw:oo dniye. Mósisi ngê wunê kópu dyuu n:ii a d:êê ngê, daa yi kópu dyuu ngê a mbêpê kîgha nmo, ngmênê kópu kamí, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinê a mbêpê kîgha nmo. ^{††}

Nuw:o dono pini dê dêêpî kópu dyuu

⁷ A ka wanmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe, dêêpî kópu dyuu lónté tpile, dono? Nmyenê, Kêle, ngmênê dêêpî kópu dyuu ngê dono a ka yinê a kêma ngê. Dêêpî kópu dyuu ngê wodaa vuu, Kn:aa pini u tpile u yi nga kîngmê kwo, ye yi kópu a lama daapê tóó.

^{††18} Dêêpî kópu dyuu mbêmê nuw:o dono ngê dóó noo, u ngwo noo nuw:o dono, kn:aa pini u tpile dé yi yi dmi

† 6:21 Lóma 7:5 †† 6:23 Lóma 5:12,15 ‡ 7:4 Lóma 6:2,11; Nkal 2:19 †† 7:5 Lóma 6:21 †† 7:6 Lóma 8:2; 6:4 ††† 7:7 Ex 20:17

a nga u ngwo dpîmo kwo. Dêêpî kópu dyuu wodaa kwo, ye nuw:o dono paa dpî. ⁹ Dêêpî kópu dyuu a lama ghêlî daa yaa wo, a ghê doo ya, ngmênê dini ghi n:ii ngê dêêpî kópu dyuu nî nyongo, nuw:o dono a gha vy:o wêdêwêdê ngê pyodo, u ngwo nî pwene.

^{††10} K:omo tpile Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Dêêpî kópu dyuu ngê ghê ye mê y:ee ngê, ngmênê pwopwo u ngwo nê pyw:ângo, mu kópu u dîy:o dêêpî kópu dyuu mbêmê nuw:o dono ngê dóó noo, u ngwo vya noo. ¹² A tîdê mbwó yoo, dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Pi ngê tuu angma a ngí, pi u ngwo angmê vy:a, ye daanmí vyi, Tuu dono. Kêle, tuu dpodo u tpile, nuw:o u mênê daa tóó. Tpile mb:aa. Pini n:ii ngê u mbwó dpî vy:a, yi pini dono. K:omo tpile Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa, ngmênê nuw:o dono ngê a ngí too, u ngwo vya noo. ⁵

¹³ A ka wanmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu mb:aa ngê vya nyoo? Nmyenê, Kêle, ngmênê nuw:o dono ngê p:ee vya noo. Nuw:o dono ngê yi dêêpî kópu dyuu mb:aa ngma a ngêêdî, tuu ntee tpile ngê pyódu ngê, u ngwo vya noo, u ngwo nê w:ee ngê, nê, Nuw:o dono u mênê mb:aamb:aa daa tóó mo daa tóó.

Pi u tpiipi

¹⁴ Nmí lama ka tóó, Chóó Lémi ngê dêêpî kópu dyuu nmo yinê a kpo, ngmênê a chóó a wêdêwêdê mbêmê yi dêêpî kópu dyuu u chââchââ ngê n:aa dîpedîpe yédi, mu kópu u dîy:o nê dono p:uu dpodo pyu, yinê a mbêpê kîgha noo. ¹⁵ Kópuni n:aa d:uud:uu too, dênîné wopwe too, mu kópu u dîy:o, u ya a nga a kwo, kópu mb:aa yiní d:uud:uu dé, ngmênê dîné d:uud:uu too. Kópuni a ka dono dé, vyílo yi kópu yiní d:uud:uu too. ¹⁶ Tpéé kópu tpapê ngê nê w:ee ngê, nê, Dêêpî kópu dyuu a ka yi mb:aamb:aa. ¹⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o nê kuu, dono kópu a chóó dîní d:uud:uu too, ngmênê nuw:o dono n:ii a gha vy:o a tóó, yinê wunê tpyuu noo. ¹⁸ A lama ka tóó, a chóó a mênê kópu mb:aa daangma a tóó. K:omo tpile u ya a nga a kwo yédi, Kópu mb:aa nî d:uud:uu dé, ngmênê n:aa dîpedîpe yédi, dîní d:uud:uu too, a yi dê dnyinté ghiye a m:ii mo, a kêê dê dono p:uu a dpodo mo. ¹⁹ Kópu mb:aa n:ii u ya a nga a kwo yédi, Nî d:uu, yi kópu d:uuw:ee d:uu. Kópu dono n:ii u ya a nga daa kwo yédi, Nî d:uu, yi kópu vyílo yiní d:uud:uu ngê. ²⁰ Yi kópu u l:êê dîy:o na a ka a nuw:o daa a tpiipi, ngmênê nuw:o dono n:ii a mênê a tóó, yinê wunê tpyuu noo.

²¹ A tîdê mbwó yoo, alanté a tóó. Dini ghi n:ii ngê u ya a nga adí kwo, Kópu mb:aa ngmênî d:uu, ngmênê nuw:o dono a nkîgh:ê a ya yédi. ²² Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu a nuu u kópu dyuu, ngmênê kn:aa lémi ghi a mênê ngma a dpodo yédi, a nuw:o p:uu a d:uu yédi, dono p:uu dpodo pyu ngê yinê a pyépi noo. ^{††24} A nuw:o mu ngmîdi ngê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu yinê a chââchââ ngê, ngmênê a chóó a wêdêwêdê ngê doo u ntââ kópu mb:aa daanî d:uu, a yi dê dnyinté

††† 7:9 Njems 1:15 § 7:12 1 Tím 1:8 §† 7:22-23 Nkal 5:17; Njems 4:1; 1 Pita 2:11

ghiye a mo, a kêê dê dono p:uu a dpodo mo. Nuw:o dono ngê dono u maa p:uu wunê tpyuu noo, máádini u dí pwopwo. Yi kópu ngê a gha dê dyênê, a p:uu nanê wa a pywálí? Mw:ââkó Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu ngê yinê wa a pywálí. †

Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono vyápê

8 Yélini Yesu Kédisu u k:ii a kââdí dniye, yi yélini Chóó Lémi ngê daawa kpada. ² U Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê Yesu ka yinê a kââdí nmoo, ghê kamî nmo yinê myedê kpo, pwopwo pini dê dono ye yinê mye w:êê nmoo. ³ Mósisi u dêêpî kópu dyuu dêê wo, mb:aamb:aa ngê daa pyódu nmoo, mu kópu u díy:o dp:oo nuw:o pyu mb:aa dé. Chóó Lémi ngê chóó tp:oo nmo a dy:ââ ngê, nmo ntee pini ngê pyodo. Nmî l:êê díy:o nmî dono íedê kele, Chóó Lémi ngê dono u ngwo ndyíko ngê. ⁴ Yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntâa ngê wunê pyépi nmoo, kópuni Chóó Lémi ngê u yi a kwo, yi kópu yinmo d:uud:uu too. Daa nmî chóó nmî wêdêwêdê mbêmê nmo m:ii té, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê nmo m:ii té, u dêêpî kópu dyuu u ngwo nmo chââchââ too. ^{†5} Yélini Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono a vyápê té, Chóó Lémi u nuu u kópu ye d:uud:uu t:oo, ngmênê yélini yi chóó yi nuw:o mbwee u pono a vyápê té, daa Chóó Lémi u nuu u kópu ye d:uud:uu t:oo. ⁶ Yélini yi chóó yi nuw:o u pono a vyápê té, ghê kamî yi mênê daa tóó, myedaawa a pyw:ee ngmê. Yélini Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono a vyápê té, ghê kamî wunê da pyw:ee ngmê, Chóó Lémi u k:ii noko mb:aamb:aa ngê a pyede. ^{†7} Pini n:ii chóó u nuw:o u pono a vyápê yédi, yi pini Chóó Lémi p:uu a d:uu yédi, u dêêpî kópu dyuu daa chââchââ ngê, mu kópu u díy:o yi pini dpî dpî. ⁸ Doo u ntâa yi pini ngê Chóó Lémi u nuu u kópu daangmêwa d:uu.

⁹ A tídê mbwó yoo, ngmênê dp:ee yinté yélini. Mum-doo Chóó Lémi u Ghê Dmi ndêndê ngê nmyi mênê a tóó, ye u pono nmye vyápê nyédi, nmyi chóó nmyi nuw:o mbwee u pono dp:ee vyápê nyédi. N:ii u mênê Yesu Kédisu u Ghê Dmi daa tóó, yi pini doo u yoo vy:o pini ngmê. ^{†10} K:omo tpile dono ngê nt:ââ nmyoo, doo u ntâa nmyi chóó kópu mb:aa u ngwo daangmanmyi d:uu ngmê, ngmênê Yesu Kédisu nmyi gha vy:o a tóó, u Ghê Dmi ngê mêtê pyidu nmyoo, a wêdêwêdê kîgha nmyoo, mu kópu u díy:o Yesu ngê Chóó Lémi ka a kââdí nmyoo. Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu a pyidu ngê. U Ghê Dmi vyílo nmyi mênê ye tóó, yinê a wêdêwêdê kîgha nmyoo.

¹² A tídê mbwó yoo, nmyi nuw:o mbwee u wépi dmyinê pwapî dé. ¹³ Nmyi nuw:o mbwee u pono anmyi vyápê, ye wanmyi pw:oo dmi. Chóó Lémi u Ghê Dmi ka anmyi ng:aa, nmyi nuw:o mbwee u kópu dono u ngwo anmyi kée t:oo, ye ghê kamî wanmyinê pyw:ee ngmê. ^{†14} Yélini Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono a vyápê té, yi yélini Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mâa yoo. ¹⁵ Wunê daa dnyinté nmyimo a nkîngê. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinté nkîngê têtê daawa diyédiyé kalê nmyo. Kêle.

† 7:24-25 1 Kódin 15:57 †† 8:4 Nkal 5:16,25 ‡ 8:6 Lóma 6:21; Nkal 6:8 †† 8:9 1 Kódin 3:16; 12:3 †† 8:13 Nkal 6:8

Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mâa ngê yinê pyódu nmyoo, Chóó Lémi ka u ngwo nmo tpapê ngê, kwon-mîmo, M:aa. ^{†16} A tídê mbwó yoo, nmî lama ka tóó, nmo Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mâa yoo. U Ghê Dmi k:ii nmî ghê dmi knî y:oo yi kópu a tpapê ngópu. ^{†17} Yesu u tídê mbwó ngê nmî pyaa dniye, pi knî y:oo Yesu Kédisu u l:êê díy:o dono nmo wa d:uu knomomê, yi dono u mgîni anmo vyîmî knomomê, ye Yesu u k:ii mb:aamb:aa ngê wanmîn:aa ya, Chóó Lémi ngê u módó yeedeede nmo wa a kê. ⁵

Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê kópuni wa d:uu

¹⁸ Ala dini ghi ngê dononi u mgîni nmo vyîmî, yi mgîni vyîmî daa ndî. Ala ndî kópu, mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê ngmênê ntee pini ngê amî pyódu nmo. ^{†19} K:omo tpile Chóó Lémi ngê tpile yintómu mb:aamb:aa ngê a l:âmo ngê, ngmênê nmî kn:ââ u dono u díy:o tpile yilí yintómu a dyênê dniye, ala ngwo a l:êê nyédi, a wélfí mgîni vyîmî nyédi, a pwopwo nyédi, myoo mg:eme dmi. Ngmênê mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê yi dono wa chedê, tpile yilí yintómu kamî ngê amî pyódu té, tp:oo módó tp:oo mâa knî yi k:ii noko mb:aamb:aa ngê adnyin:aa ya. Mbwili ntee a mgîni vyîmî yédi, tpile yintómu yinté a mgîni vyîmî té, u yi y:e a kwo, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mâa yoo anmî m:uu té, yi wéni límílimî ngê dyimê we, Chóó Lémi ngê tpile yilí yintómu kamî ngê u ngwo paa pyódu téne. ^{†23} Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi nmo a kpo, ngmênê u módó yeedeede nmo doongê chedê ngê. Yi kópu u l:êê díy:o nmî gha vy:o nmo mgîni vyîmî té, u dí, Chóó Lémi ngê u dpodo amî chedê, nmî chóochóó nmî pâa dmi kamî ngê amê pyódu té, tp:oo módó tp:oo mâa ngê anmîn:aa ya. ^{†24} Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi ngê yi dpodo wa chedê, ngmênê yi kópu dp:oo ngê módu. Yi kópu w:oo módu, Chóó Lémi ka daapono nuw:o té. ²⁵ K:omo tpile yi kópu dp:oo ngê módu, ngmênê yi kópu nmo t:ââ:ââ, nmînyé vyîmî.

²⁶ Nmî lama daa tóó, Chóó Lémi ka lónté anmî ngêpê, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinê a ngêêpî nmoo. Kópu ndî n:ii nmî mênê a tóó, u tpapê ngê doo u ntâa, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Chóó Lémi ka yinê dpî vyi, nmî l:êê díy:o a ngêpê yédi. ²⁷ Chóó Lémi nmî gha vy:o wunê vuuwo, u Ghê Dmi kópuni p:uu a nuw:o, yi kópu u lama mye tóó. Kópuni Chóó Lémi ngê u yi a kwo yédi, a yoo ye ní y:oo, u Ghê Dmi ngê yi kópu nmî l:êê díy:o u kwo a dmyinê ngê.

²⁸ Ala kópu nmî lama a tóó, Chóó Lémi u nuu ghi n:ii dé yi nódo adí ya, yi yélini y:e kópu yilí n:ii wa pyaa dmi, yi yélini yi mb:aamb:aa u l:êê díy:o y:e wa pyaa dmi, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê ló dini a ngmídi too, yi nuu ghi dmi nódo a tóó. ^{†29} Chóó Lémi ngê yi yélini ló dini a ngmídi ngê, apê, A tp:ee ntee yélini ngê waní pyódu té, a tp:ee u tídê mbwó yilí ngê u ngwo paa pyaa we. ³⁰ Yélini Chóó Lémi ngê wunê a ngmídi ngê, nmo yi

††† 8:15 2 Tim 1:7; Nkal 4:5-6 ††† 8:16 2 Kódin 1:22 § 8:17 Nkal 4:7; Tpyuu 21:7 †† 8:18 2 Kódin 4:17 ††† 8:19-22 Gen 3:17-19; 2 Pita 3:13; Tpyuu 21:1-5 †† 8:23 2 Kódin 5:2-4 ††† 8:28 Epeso 1:11

yéli, ala ngwo nmodê, A pwiyé dmyeno, a yoo vy:o anyi ghê dmyeno, mu kópu u dîy:o nmyi dono a kuwó kîdí kée té. Chóó Lémi ntee a tóó, yinté pini ngê a pyépi nmo.

Doo u ntâa kópu ngmê ngê Yesu nódo nmî nuu ghi dmi daawa a ngî

³¹ Chóó Lémi ngê yinê a ngmîdi nmo, chóó u kwo a kâadî nmo, doo u ntâa pi ngê mēdaawa chámê nmo. ³² Chóó Lémi daa kede wo, daa vya, A chóó a tp:ee angênté anî y:oo, ngmêntê nmo yintómu nmî kpêê ngê yó. Chóó tp:oo nmo a kpo, tpile yilî u ntâa mbêmê nmo amyedê kê. ³³ Nmo Chóó Lémi u ngmîdi ngmê u yoo, pi mb:aa ngê chóó pyódu nmo. ³⁴ Yî kópu u l:êê dîy:o doo u ntâa pi ngê daawa ndyîko nmo. Yesu Kédisu ngê daawa ndyîko nmo, mu kópu u dîy:o nmî l:êê dîy:o vyîlo yi pwene, myombó mēdê pii wo, Chóó Lémi u nkîgh:ê a tóó, nmî l:êê dîy:o u kwo a ngêpê yé-di. ³⁵ Yesu Kédisu nódo nmî nuu ghi dmi kópu ngmê ngê daawa a ngî. K:omo tpile nmo dómudómu té, ó ndapî nmî ngópu daadî ya, ó pi knî y:oo dono kópu nmo wa d:uu t:oo, amy:oo pw:oo dmi, ngmêntê yi kópu knî y:oo Yesu Kédisu nódo nmî nuu ghi dmi daawa a ngî ngmê. ³⁶ Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê ngê yi dono knî yi l:êê dîy:o ala kópu a d:êê ngê, apê,

Nmî Lémi u l:êê dîy:o pi knî y:oo nmî vyee tēdê wo dpî chedê ngmê.

Sipi vyee yinê ye ntee daa ndîi kópu, yinté lîmîlîmî ngê dpî vya nmo.

³⁷ Yî kópu knî y:oo Yesu nódo doo u ntâa nmî nuu ghi dmi daawa a ngî ngmê, ngmêntê yi vyîmî ngê Yesu u wēdēwēdê ngê a wēdēwēdê kîgha nmo. Nyââ, a lama ka tóó, kópu ngmê ngê nódo nmî nuu ghi dmi doo u ntâa daawa a ngî. Pwopwo wa dîpî, dyámê u tpile yilî yintómu wamyē dēē dmi, enjel yoo kada pini yoo amyē dēē dmi, awēde u kópu dé wa dēē dmi, mâa u kópu dé amyē dēē dmi, dyámê u wēdēwēdê yintómu amyē dîpî. Yî kópu yintómu knî y:oo Chóó Lémi nódo nmî nuu ghi dmi daawa a ngî ngmê, mu kópu u dîy:o nmî Lémi Yesu Kédisu nmî Mbwámê ngê pyodo.

Nju tpémi yi danêmbum

9 A yoo Nju tpémi yi l:êê dîy:o a nuw:o d:ud:umbiy:e dono ngê dē pyódu. Lukwe dîy:o Yesu Kédisu kí mb:ii ngópu? Yesu ngê u nkwo wa mb:ii té. U ya a nga a kwo, Yesu ka nê tpélimbiy:e té, yi Mbwámê ngê u ngwo paa pyaa we. K:omo tpile Chóó Lémi ngê wa mb:ii nê, a d:aa wa a kâadî ngmê, yi kópu a ka mye u ntâa. Ndê kópu yidê vyî, dîní k:omodanê. Yesu Kédisu ngê dî kp:aa, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê myidî kp:aa. ⁴ Nju tpémi Chóó Lémi u ngmîdi ngmê u yoo, yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê wana a vya wo, pi nmyi vy:o ngmanê ngmîdi, nmyi Mbwámê ngê wanî pyódu. Chóochóó ye a kêma ngê, chóó u kwo myedê kâadî too, u dēêpî kópu dyuu ye mye y:àngo, u kwo

† 8:34 1 Njon 2:1; Hipîlu 7:25 †† 8:35 2 Kódin 4:8-11; Psalm 44:22

ngêpê u kakêntê chóó ye mye chámê ngê. ⁵ Yî kn:ââ yoo yi pi dmi ndîi, Epîlaham ngmê, tp:oo Yisak myomo, u kee Njakóp pyolo. Nju tpémi yi vy:o Chóó Lémi ngê nmî Mbwámê ngma a ngmîdi ngê, Yesu Kédisu, pini n:ii mye nmî Yâpwo njini, nmo yintómu yinê a y:enê nmo. U pi ndîi ngê pyépi koo, u chaa kîgha chedê ngê daawa pyódu. Ndê kópu yila. †

⁶ Chóó Lémi ngê Epîlaham ka kwo, Nyoo yilî ngê wa pyódu, yi yéli wanî ngee. Lukwe dîy:o Nju tpémi yilî y:oo nmî Mbwámê mb:ii ngópu? Lukwe, kópuni Chóó Lémi ngê a vya, yi kópu daa ntiye ngê? Kêle, u kópu ndêndê ngê a ntiye ngê, ngmêntê daa Nju tpémi yintómu yi ngee too, mu kópu u dîy:o daa Nju tpémi yintómu Chóó Lémi u ngmîdi ngmê u yoo. ⁷ Myenté, Epîlaham u yoo vy:o woni knî doo u yoo njini, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê Epîlaham ka kwo, Nyoo njini, daa Yisímél u yoo, ngmêntê Yisak u yoo. ⁸ K:omo tpile Sela daa tpete u ntâa, ngmêntê Chóó Lémi ngê Epîlaham ka kwo, M:ââ daanîmo kēlî, u ngwo amēntê diyē, yed:oo Sela tp:oo mââ wa t:aa. Yî kópu u nt:u kópu alanté, pi cha ntee dpî tpamê knî, tpémîni dpî tpyé t:oo, yi tpémîni yoo daa Chóó Lémi tp:oo yoo, ngmêntê tpémîni Chóó Lémi u kópu u l:êê dîy:o dpî t:aa, yini ndêndê ngê tp:oo. ††

¹⁰ Epîlaham tp:oo dē y:e kópuni pyodo, yi kópu Yisak tp:oo dē y:e mye pyodo, tpémîni mwiyé ta, Chóó Lémi ngê mb:ii ngê, kuwóni yedê ngmîdi ngê. ¹¹ Dini ghi n:ii ngê yi pye Lípeka u mēntê nipi dpîmo a kwo, Chóó Lémi ngê yi pyópu ka kwo, N:ii kada wa t:aa, yini ngê u mbwó u dnye wadî nyēm. Ghêlî daa taa knopwo, kópu mb:aa p:uu kêê daa yé ngópu, kópu dono p:uu kêê myedaa yé ngópu, Chóó Lémi ngê Njakóp u ngwo a ngmîdi ngê, ngmêntê Yisó mb:ii ngê. Wéni n:ii ngê taa knopwo, Yisó mwiyé ta, Njakóp u kuwó doo a kwo. Dini ghi n:ii ngê kaa knopwo, Njakóp ngê Chóó Lémi u kópu ntiye ngê, Yisó u d:aa a kâadî ngê, pi kaa ngê mē pyodo. Daa yi pini mbwémî yi l:êê ghi dmi mbêmê Chóó Lémi ngê chámê doo, ngmêntê chóó u nuw:o ngê Njakóp a ngmîdi ngê, Yisó mb:ii ngê. ¹³ Pi ngmê ngê Chóó Lémi u kópu dyuu puku yedê a d:êê ngê, apê, Njakóp u yoo a nuu u yoo, Yisó u yoo daa a nuu u yoo. †††

¹⁴ A ka anmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe dîy:o Chóó Lémi ngê Njakóp a ngmîdi ngê, Yisó mb:ii ngê? A ka nye, Yinté daa tóó. A tîdê mbwó yoo, Yî kópu dmyongê w:ee ngópu. ¹⁵ Chóó Lémi ngê Mósisi ka kwo, Pi yintómu kpadakpada u yoo, yi dono knî yi l:êê dîy:o, ngmêntê n:ii a ka wa ch:anê, yi pini u dono a kuwó wanî kée té, yed:oo yi pini mēdaanî kpada. ¹⁶ K:omo tpile pi ngê u yi adî kwo, Chóó Lémi u yoo vy:o nî ghê, kópu mb:aa yilî u l:êê dîy:o adî d:uud:uu, ngmêntê doo u ntâa Chóó Lémi u ngmîdi ngmê u pi ngê chóó daawa pyódu, ngmêntê pini n:ii Chóó Lémi ka wa ch:anê, Chóó Lémi ngê yi pini chóó wa a ngmîdi, yi pini u dono yilî u kuwó wa kée té. ¹⁷ Chóó Lémi ngê Yichip tpémi yi

† 9:5 Mát 1:1-2; Njon 1:1 †† 9:7 Gen 21:12 †† 9:8-9 Gen 18:14 ††† 9:11-12 Gen 25:21,23 ††† 9:13 Mal 1:2-3 § 9:15 Ex 33:19 §† 9:16 Epeso 2:8

king Péló ka kwo, Mbii tédê p:aa vya nyoo, ngmênê dîpî vya nyoo, mu kópu u dîy:o pi knî y:oo a wêdêwêdê ndîi m:uu paa m:uu y:e. Kwo, K:omo tpile a yoo daanyi kwolo, ngmênê dini ghi n:ii ngê anî kpada ngi, u ngwo wanyi kalê té, dyámê mbêmê tpémi y:oo a pi u ngwo wa ny:ee ngmê. ^{†18} A tîdê mbwó yoo, pini n:ii Chóó Lémi ka wa ch:anê, yi pini Chóó Lémi ngê wa ngee. Pini n:ii Chóó Lémi ka wa diy:a, Chóó Lémi ngê yi pini ngópungópu pyu ngê wa pyódu. Yi pini Chóó Lémi ka daawa a tpélimbiy:e, Chóó Lémi ngê yi pini u nkwo wa kpada.

Yamî d:ââ u dyimê pywuu

¹⁹ A ka wanmyinê póo dmi, a ka nye, Lukwe, Chóó Lémi ngê yoo ngópungópu pyu ngê chóó wa pyódu té, lukwe dîy:o yi ngópungópu u dîy:o amê kpada té? A ka nye, Chóó Lémi ngê kópuni a d:uud:uu, n:uu ngmê u ntââ, yi kópu u kwo wa kwódu. ²⁰ Nmyinê nmye nmye n:uu dé, Chóó Lémi u dnye u ngwo nmyinê vyee ngmê. Yamî d:ââ ngê u l:âmol:âmo pyu ka daawa vyi, Lukwe dîy:o alanté chi l:âmo nê? ^{††21} Mu kópu u dîy:o d:ââ l:âmol:âmo pyu chóó u nuw:o ngê a dpodo yédi. U ntââ yi pini ngê têpê ngmîdi ngê d:ââ miyó dpî l:âmo, woni lîmîlîmî ngê dpî l:âmo, daa mb:aamb:aa ngê, ntumokwodo mw:aandiyee k:oo a tpyópwi nyédi. Woni mb:aamb:aa ngê dpî l:âmo, d:êê mb:aa p:uu dpî yé té, mb:aamb:aa ngê u kwo a vuyuwó yédi, módó d:uudpî pwii, naa ndîi tédê dpî pwii. ^{††22} Chóó Lémi ngê yinté kópu myeye d:uud:uu ngê. Chóó Lémi yélini ye dê nod:e, yi yéli dîyo wa a pw:ono, pi knî y:oo u nod:enod:e pini dê u wêdêwêdê nipi yi ngwo wa m:uu d:oo. Ngmênê ala ngwo yi yéli yi dono kîyedê vyîmî. ²³ Chóó Lémi ngê u yi a kwo, Pi knî y:oo a yoo yi p:uu paa m:uu nêne, wod:oo a ngmîdi nmoo, nmî dono u kuwó kée too, mb:aamb:aa ngê a pyépi nmo. ²⁴ Daa Nju tpémi yi mo yi vy:o a ngmîdi nmoo, ngmênê kn:aa yéli mye yi vy:o myedê ngmîdi nmoo. ²⁵ Hóséya ngê Chóó Lémi u komo alanté a kââ, apê,

Yélini a yoo vy:o dêpwo a kwo,
a yoo ngê anî pyódu té.

Yélini yi nuu ghi dmi a nódo dêpwo a ya,
yi nuu ghi dmi a nódo am:aa yé. ^{††}

²⁶ Apê, Yélini ye nî vvu, yenê, Nmyo dp:ee a yoo,
yi yéli yi pi dmi pi knî y:oo wa ntaa ngmê,
awo, Yâpwoni ghê a t:a, yi yâpwo tp:oo yoo. ^{††}

²⁷ Yisaya ngê Yisîléli tpémi yi p:uu ala kópu a d:êê ngê, apê, K:omo tpile Yisîléli tpémi têda tii, ngmênê Chóó Lémi ngê kóo k:oo yilî daawa kââ, ^{†††28} mu kópu u dîy:o dyámê mbêmê tpémi yi kpadakpada u kópu n:ii a vvu, ndêndê ngê lîmîlîmî ngê wa d:uu. ²⁹ Yisaya ngê ala kópu mye d:êê ngê, apê, Nmî Lémi ndîi ngê nmî tp:ee dmââdîma yi vyee tédê wodîpê dyé too, ye Sodom tpémi Kîmoda tpémi ntee chedêchedê chedê ngê, yinté myepî chedê nmoo. ^{†††}

Lvêêdîlvêêdî u chêêpî u dyimê pywuu

³⁰ A tîdê mbwó yoo. Yélini daa Yisîléli tpémi, yi yéli y:oo Chóó Lémi dêdnye nmy:uu, ngmênê dini ghi n:ii ngê Yesu ka kêlîmî mbê dniye, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo pyaa dniye. ³¹ Yisîléli tpémi y:oo u yi doo kwo, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dmi, u l:êê dîy:o u dêêpî kópu dyuu dnyimo châachââ, ngmênê u châachââ ngê dêê dniye. ³² Dêê dniye, mu kópu u dîy:o yi chóó yi wêdêwêdê mbêmê dêêpî kópu dyuu dnyimo châachââ dé, Chóó Lémi ka dêdnyimo kêlîmî. Chêêpî ngmê p:uu a lvêêdî dniye, u ngwo a ghay dniye.

³³ Chóó Lémi ngê yi chêêpî p:uu ala kópu a vvu, apê, Yisîléli tpémi yi maa p:uu chêêpî kpiyé ngmên:aa kapî,
p:uu pêdê lvêêdî dniye,
u ngwo pêdê ghay dniye.
Ngmênê pini n:ii ngê yi chêêpî kpiyé wa mya, u kwo adî kêlîmî,
yi pini daawa a ghay.
A tîdê mbwó yoo, yi chêêpî kpiyé u pi Yesu Kédisu, nmî Mbwámê. [§]

Nju tpémi yi nuw:o mbwee

10 A tîdê mbwó yoo, a chóó a yoo Nju tpémi yi l:êê dîy:o a ghê tuu ye tóo. Dye ghi yintómu yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ka n:aa ngêpê yédi. Ndêndê ngê u ya a nga a kwo, Chóó Lémi ka mê diyé dniye, kóo k:oo u ngwo paa kaa tène. ² Chóó Lémi u pi ndêndê ngê a châachââ ngmê, ngmênê u nuw:o ghi dyuu dnyinté yi lama a pyede. ³ Ala kópu doongê w:ee ngópu, Yesu nmî l:êê dîy:o pwene, pini n:ii u kwo adî kêlîmî, Chóó Lémi ngê yi pini u dono u kuwó wa kée té, pi mb:aa ngê wa pyódu. Ngmênê Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdi ngê, yi pini mb:ii ngópu, yi chóó yi wêdêwêdê mbêmê dêêpî kópu dyuu a châachââ ngmê, mu kópu u dîy:o u yi y:e a kwo, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dmi, kóo k:oo u ngwo paan:aa kaa nmîne. ⁴ Ngmênê Yesu ngê yi máádi nkoko ngê, u maa kamî kpêmî ngê, pini n:ii u kwo adî kêlîmî, Chóó Lémi ngê yi pini kóo k:oo u ngwo wa a kââ.

Yesu ka kêlîmî pini dê u pi tpapê yi kópu

⁵ Dêêpî kópu châachââ u maa p:uu Mósisi ngê ala kópu a d:êê ngê, apê, Pini n:ii ngê dêêpî kópu dyuu d:ud:umbiy:e adî châachââ, yi pini ngê u ghê njini u ngwo wa a pyw:oo. ⁶ Ngmênê dp:oo u ntââ dé. Dêêpî kópu dyuu u châachââ ngê nmo dîpedîpe nyédi, ngmênê Yesu ka anmî kêlîmî, ye Chóó Lémi ngê pi mb:aa ngê wa pyódu nmo. Yi kópu nmî nkîgh:ê a tóo, Yesu daa kuughê wunê tóo. Yesu u ghîpîghîpî tédê, mbóo p:uu pi d:uudpî nî, kpêênî pi myed:uuwodê pyidu.

⁸ Kêle, ngmênê nmî nkîgh:ê chono a tóo. Yesu u kópu dyuu nmî gha vy:o a kwo, nmî komo ngê nmo tpapê ngê, pi knî ye yenmîmo, Yesu ka kêlîmî mbê dmyeno.

⁹ Nmyi gha vy:o ala kópu ka anmyi kêlîmî, Chóó Lémi

† 9:17 Ex 9:16 †† 9:20 Is 45:9 ‡ 9:21 Jer 18:6 †† 9:25 Hos 2:23 ††† 9:26 Hos 1:10 †††† 9:27 Is 10:22-23 †††† 9:29 Is 1:9

§ 9:33 Is 28:16; 1 Pita 2:6; Lóma 10:11

ngê Yesu kpêênî mède pyidu ngê, myenté pi knî ye nmyi komo ngê amy:ee vyi ngmê, anye, Yesu nmî Lémi, ye Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa nmyo. ¹⁰ Nmî gha vy:o Yesu ka anmî kélímî, ye Chóó Lémi ngê pi mb:aa ngê wa pyódu nmo. Pi knî ye nmî komo ngê amy:oo vyi, yenmê, Yesu nmî Lémi, ye nmî Mbwámê ngê wa ngee nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. ¹¹ Puku yedê alanté a tóó, Pini n:ii u kwo adî kélímî, yi pini daawa a ghay. ¹² Nmo yintómu dp:oo u mo u mo dé, k:omo tpile Nju tpémi ó kn:aa yéli, ngmênê Chóó Lémi nmî Lémi ndîi mu ngmidi. Yélini u kwo wa ngêpê mbê dmi, yi yéli ye u módó yeedeyeede ye wa a y:oo. ¹³ Puku yedê alanté a tóó, Pini n:ii ngê nmî Lémi ka wa vyi, Ngee nédi, yi pini wa ngee, kóó k:oo wa kââ. ^{††}

¹⁴ A tîdê mbwó yoo. Lukwe dîy:o Nju tpémi nmî Lémi Yesu ka daa ngêpê té? Yesu ka wo kélímî mbê dniye, u kwo pídnje ngêpê. Yesu ka kélímî u kn:ââ ló y:i wunê kwo? Chóó Lémi ngê pi yilí ye a dy:ââ ngê, u kópu dyuu mb:aa ye yidnyen:aa tpaépê. ¹⁵ Lukwe dîy:o Nju tpémi daa kélímî mbê dniye? Lukwe, yi kópu daa ny:ee ngópu? Lukwe, nmî Lémi ngê pi ye daa dy:ââ ngê? Kêle, nmî Lémi ngê pi yilí ndéndê ngê ye dy:ââ ngê, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê u kópu y:ee:ee pyu yoo pi knî ye dy:ââ too, yi wéni mb:aamb:aa. ^{†16} Ngmênê Nju tpémi yilí y:oo yi kópu mb:aa u wépi pwaa ngópu. Yisaya ngê yinté kópu myedê d:êê ngê, apê, A Lémi, nmî kópu ka pi daangmê kélímî mbê wo. ^{†17} Ala kélímî u kn:ââ, pi ngê Yesu Kédisu p:uu kópu dyuu ye mwiyé wa vyi, wa ny:ee ngmê, u ngwo wa kélímî mbê dmi.

¹⁸ A tîdê mbwó yoo. Lukwe, Nju tpémi y:oo yi kópu dyuu daa ny:ee ngópu? Kêle, kí ny:ee ngópu. Puku yedê alanté a tóó,

Yi kópu dyuu dyámê ghi yintómu yi mbêmê loo,
pi yintómu knî y:oo ny:ee ngópu. ^{‡‡}

¹⁹ A tîdê mbwó yoo. Lukwe, Yisiléli tpémi yi lama dêpwo ya? Kêle, Mósisi ngê yi lama ka a kwólu, Chóó Lémi u komo alanté a kââ, apê,

Kn:aa yéli ye kópu mb:aa ngmanî d:uu,
ń:ee u ngwo ye anmyi kaa ngmê,
ye amy:ee nod:e dmi. ^{‡‡‡}

²⁰ Yisaya ngê Chóó Lémi u kópu ndîi alanté a d:êê ngê, apê,

Yélini y:oo dèdnyimo nmy:uu nê,
yi yéli y:oo kèda pyw:ee nê.
Apê, Yélini y:oo dèdnyimo poopoo nê,
yi yéli ye a chóóchóó mîné kema ngê. ^{‡‡‡}

²¹ Chóó Lémi u komo alanté mye kââ,
Wo nîmo chedêchedê dé, Yisiléli tpémi ye yenîmo,
A ka nga a diyé dmyeno, nmyi yi dmi a nga a kwo,
ngmênê wépi a ka dnyimo pwapî,
a dnye dèdnyimo nyêm. [§]

Chóó Lémi ngê Nju tpémini a ngmidi too

11 K:omo tpile Yisiléli tpémi y:oo Chóó Lémi u wépi pwaa ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê

d:ud:umbiy:e daa mb:ii too. Nê Yisiléli pi ngmê, a kn:ââ Mbenjîmîn, pini n:ii Epîlaham u maka. Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, daa mb:ii noo. ^{†2} Yisiléli tpémi yi vy:o Chóó Lémi ngê yélini a ngmidi ngê, yi yéli daa mb:ii ngê. Ala kópu nmyi lama a tóó. Dini ghi n:ii ngê Yisiléli tpémi Ilacha p:uu dnya a d:uu, Ilacha ngê yi mt:ene dmi Chóó Lémi ka a dóó too, kwo, A Lémi. ³ Kwo, Yisiléli tpémi y:oo ngomo kapî pyu yoo ka vye t:oo, ngmê yiyé tédê wunê pw:oopw:oo t:oo. Kwo, Nê mu ngmidi ngomo kapî pyu ngê anî tóó, a vye u yi y:e myeka kwo. ^{††4} Chóó Lémi ngê kwo, Daa mo. Kwo, Yisiléli pi pyud:o yono yono y:a (7,000) a ka wunê ngêpê, yélini k:omo yâpw Mbaal ka daa ngêpê té. ^{†5} Ilacha u dye ghi ngê ntee doo a ya, ala ngwo mye yinté, Chóó Lémi ngê Yisiléli tpémi yi vy:o pi knî ngma a ngmidi ngê. ⁶ Chóó u módó yeedeyeede mbêmê a ngmidi too, daa yi chóó yi l:êê ghi dmi mbêmê a ngmidi too. Kópu mb:aa n:ii d:uu tumo yi l:êê dîy:o wodê ngmidi too, ye doo u módó yeedeyeede mbêmê pèdê ngmidi too.

⁷ Yisiléli tpémi y:oo kópuni dnye nmy:uu, yi kópu dêpê pyw:ee ngópu. Yi vy:o yélini Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, yi yéli y:oo yi kópu y:oo a pyw:ee ngópu. Woni knî Chóó Lémi ngê nkê kpeme yé too. ⁸ Yinté kópu puku yedê mye tóó, apê, Chóó Lémi ngê dpîdpî kalê too, yi ngwolo dmi my:oo yó, yi ngópu nkoko too. Apê, Wunê yinté doo a ya, awède yinté myeka tóó.

^{††9} King Dépidi ngê ala kópu a d:êê ngê, apê,
Yi nté ndapî ndîi yi l:êê dîy:o ala kópu paa vyi y:e,
Chóó Lémi nmo wunê vwuwo.

Apê, Pèdê ghay dniye, dono pèdê pyw:ee y:e.

Apê, Yi nté ndapî ndîi y:oo pèdê lvêêdî téne. ^{††}

¹⁰ Apê, Ngwolo kopwe ngê paa pyaa dniye,
yéli daapaa m:uu y:e.

Apê, Dono kópuni dpo pyw:ee t:oo, yi dono ngê pèdê kwolo téne, yi kópu chedê ngê daapaa pyaa we.

¹¹ Nju tpémi dini ghi n:ii ngê chêépî kpiyé p:uu a lvêêdî dniye, a ghay dniye, lukwe, wa a pii dmi, ó daawa a pii dmi? A tîdê mbwó yoo, mu dini ghi ngê amênê pii dmi. Nju tpémi y:oo Yesu mb:ii ngópu, yi kópu u l:êê dîy:o kn:aa yéli Chóó Lémi u yoo vy:o ghê dniye, Nju tpémi y:oo ń:ee u ngwo ye paa kaa y:e.

^{†12} Nju tpémi y:oo Yesu mb:ii ngópu, kn:aa yéli yilí y:oo kópu mb:aa u ngwo ngma a pyw:ee ngópu, Chóó Lémi u yoo vy:o ghê dniye. K:omo tpile Nju tpémi y:oo yi kópu dono d:uu ngópu, ngmênê kn:aa yéli y:oo kópu mb:aa u ngwo a pyw:ee ngópu. Dini ghi n:ii ngê Nju tpémi Chóó Lémi ka wamêdê tpélimbiy:e dmi, Yesu u yoo vy:o wa ghê dmi, d:ud:umbiy:e kópu mb:aa u ngwo wanmo pyw:oo.

† 10:12 Dpodo 15:9; Kílosa 3:11; Nkal 3:28 †† 10:13 Joel 2:32
‡ 10:15 Is 52:7 †† 10:16 Is 53:1 ††† 10:18 Psalm 19:4 †††
†††† 10:19 Deut 32:21 †††† 10:20 Is 65:1 § 10:21 Is 65:2

§† 11:1 Pilipay 3:5 ††† 11:3 1 Kings 19:10,14 §† 11:4 1
Kings 19:18 †††† 11:8 Deut 29:4 ††† 11:9 Psalm 69:22-23 §†
11:11 Dpodo 13:46

Yi ngmê olipi, u mgongo danêmbum

¹³ Yélini daa Nju tpémi, ala kópu ny:ee yó. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u dyépi ngê pyódu noo, daa Nju tpémi ye a dy:ââ noo, ngmênê nmye a dy:ââ noo. Yi kópu Nju tpémi ye dye ghi yintómu n:aa tpaê ngê, mu kópu u dîy:o u ya a nga a kwo, N:ee nmye paa kaa y:e, Yesu u yoo vy:o myepaa ghê dniye. ¹⁵ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê mb:ii too, u ngwo u kwo a kââdí nmyoo. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê u kwo amêdê kââdí té, n:aa ngê p:eeni kópu kpêênî amêdê pyidu té.

¹⁶ Chóó Lémi ngê nmyi kn:ââ mwiyé dèpêngmê ngmîdi ngê, ngmênê Epîlaham yedê ngmîdi ngê, Yesu u l:êê dîy:o u yoo vy:o ala ngwo dê kaa nmyo. Dymê py-wuu nmye ngmênê kuwo. Pini n:ii ngê yini n:ii woo dpî kââ, dini ghi n:ii ngê dpî k:aa, yed:oo yi pini chóó u yi. ¹⁷ Chóó Lémi ngê olipi woo n:ii kââ, yi olipi woo, Epîlaham. Yi yini ala ngwo dê k:aa, ndî ngê dê pyódu, u nt:u kópu Nju tpémi. Ngmênê yi yini kóó woni knî y:oo Chóó Lémi Tp:oo mb:ii ngópu, Chóó Lémi ngê yi yini kóó u nkwo a pwaa too, dny:ii dy:ee too, yi kuu kóó knî y:i m:uu kââ, yi yini nkwo mé kaa too, ndî ngê mé pyaa dniye. Nmyo yi kuu kóó dé, Nju tpémi yi wulu ngê yinê a kaakaa nmyo. ¹⁸ Yini kóó n:ii a pwaa too, yi p:uu kópu dono nangmê vyi, nmyi chóó chaa ngê kêê nangê t:oo. Km:êê ka wulu daanmyi y:ee ngmê, ngmênê km:êê ngê yinê a ngêêpî nmyo.

¹⁹ Ndo apê ala kópu wanmyi vyi ngmê, Chóó Lémi ngê nmî yi dmi vyîlo ye kwo, yi yini kóó a pwaa too, nmî p:aa dmi yi yó. ²⁰ Nmyenê, Ndê kópu, a pwaa too, mu kópu u dîy:o Yesu u kópu ka dèdnye kélîmî. Yi yini nkwo nmye wee, mu kópu u dîy:o Yesu ka mb:aamb:aa ngê nmye kélîmî té. Yi kópu p:uu chaa ngê kêê nangê t:oo, ngmênê dmyinê nkîngê. ²¹ K:omo tpile Nju tpémi yi yini kóó njini dé, ngmênê Chóó Lémi ye daa kede wo, yi yini kóó a pwaa too, dny:ii dy:ee too. Ndêdê ngê nmye myedaawa kede. ²² Yi kópu mbêmê ala kópu dp:o w:ee, k:omo tpile Chóó Lémi ngê u yi a kwo, Pi yilî nî ngee, ngmênê daa kedekede pyu. Yélini y:oo Tp:oo mb:ii ngópu, yi yélini u nkwo mb:ii too, ye daa kede wo. Chóó Lémi u k:ii mb:aamb:aa ngê anmyi ya, ye nmye ada a vwuwo, wamye ngee nmyo. Ngmênê Chóó Lémi anmyinê kuwo ngmê, dono u maa p:uu anmyi ghê dmi, ye Chóó Lémi ngê amye kpîpî nmyo. ²³ Nju tpémi Chóó Lémi ka wa kélîmî mbê dmi, ye Chóó Lémi ngê yi yini nkwo amê kaa té. Chóó Lémi u ntââ, kwéli dnya a kwo y:i amê kaa té. ²⁴ Nmyo yi kuu kóó dé, nmyi kââdí kââdí Chóó Lémi u yi nkwo dpodo ndî. Nju tpémi yi chóó p:ee yi yini kóó dé, yi yini nkwo yi kââdí kââdí daa dpodo ndî.

Pi yintómu knî ye Chóó Lémi u módó yeedeyeede

²⁵ A tîdê mbwó yoo, nmyi chóó chaa ngê kêê nangên:aa t:oo. Ala kópu nangê vyi, Nju tpémi yi mbo-do podo dé, nmî nuw:o dmi p:ee ndî. Yi kópu u l:êê dîy:o ala tumo kópu u ngwo nmye nîné tpaê. Kn:aa yélini Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê dini ghi n:ii ngê u

kwo wa a kââdí té, Nju tpémi yi ngópungópu machedê ngê u ngwo wa pyódu. ²⁶ Yi kópu dini ghi n:ii ngê wa pyódu, Chóó Lémi ngê Yisîléli tpémi yintómu wa ngee té. Chóó Lémi u kópu puku yedê alanté a tóó,

Yisîléli tpémi yi vy:o yi Mbwámê dini ghi n:ii ngê wa t:aa,

Njakóp u yoo yi dono yilî yintómu yinê wa chedê. †

²⁷ Chóó Lémi ngê ala kópu mye vvu, apê,

Dini ghi n:ii ngê yi dono anî chedê té,

a ka u ngwo anê kââdí té. ††

²⁸ Nju tpémi y:oo Yesu p:uu kópu mb:aa u wépi pwaa ngópu, yinê ye daa ndê kópu, Chóó Lémi p:uu u ngwo a d:uu té. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi u yoo vy:o yi d:aa dmi nmyinê kââdí ngópu. Ngmênê Chóó Lémi nó-do yi nuu ghi dmi a tóó, u ngmîdi ngmê u yoo ngê mye pyede, mu kópu u dîy:o Epîlaham ka kwo, Nyoo knî ye wana a vwuwo. ²⁹ Chóó Lémi ngê u módó yeedeyeede mbêmê yélini a ngmîdi ngê, yi yélini p:uu u nuw:o daawa a y:oo. ³⁰ K:omo tpile wunê Chóó Lémi ka dênmyee a ng:aa, ngmênê ala ngwo nmyi dono yilî u kuwó dê kéé té, mu kópu u dîy:o Nju tpémi u kwo daa ng:aa té, Chóó Lémi ngê yi d:aa k:oo kaa nmyoo.

³¹ Nju tpémi yélini Chóó Lémi ka daa ng:aa té, dîyo u kwo amê diyé dmi. Nmyi dono ntee u kuwó kéé too, yi dono yinté u kuwó amye kéé té. ³² Chóó Lémi ngê nmo yintómu ngwene pwââ ngê pyódu nmoo, u dnye u ngwo dênmee nyêm, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, A módó yeedeyeede mbêmê yi dono a kuwó nî kéé té. Doo u ntââ kn:aa kópu mbêmê Chóó Lémi ka daanmo kââdí dmi, ngmênê chóó u módó yeedeyeede mu ngmîdi mbêmê u kwo anmo kââdí dmi.

³³ Chóó Lémi u módó yeedeyeede angêntoo. Chedê ngê daawa pyódu. U nuw:o angêntoo, tpile yintómu u lama a tóó. Kópuni a d:uud:uu too, yi kópu nanê wa a w:ee té, yi kakêmê nanê amye chámê té? ³⁴ Puku yedê alanté a tóó,

N:uu ngmê u lama a tóó, Nmî Lémi u nuw:o alanté?

N:uu ngmê u ntââ u nuw:o yinê wa ríepwi? ‡

³⁵ N:uu ngê nmî Lémi ka wa vyi,

A chóó a tpile nga nîné kuwo,

dîyo moo wumo ngi. ††

³⁶ Mu kópu u dîy:o tpile yilî yintómu Chóó Lémi ngê yinê l:âmo ngê, yinê a mbêpê kîgha té, chóó u l:êê dîy:o a pyede. U pi ndî ngê pyépi koo, u chaa kîgha munangê yé. Ye ndê kópu. ††

Yesu u yoo y:oo kópuni dny:oo d:uud:uu

12 A tîdê mbwó yoo, nmî nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo ndêdê ngê a tóó, u kwo nmî ch:anê dniye, nmî dono yintómu u kuwó u ngwo kéé too. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ka nmyi chóóchóó y:ee tóó, nmyi nuw:o dmi p:uu dny:oo kwo, p:uu dpodom-biy:e myedmyinê dpodo. U nuu u kópu dé yidmyinê d:uud:uu dé. Chóó Lémi u châachââ ndêdê ngê yinté a tóó. ††† Dyámê mbêmê tpémi yi p:uu nama a

† 11:26 Is 59:20-21 †† 11:27 Jer 31:33-34 ‡ 11:34 Is 40:13
†† 11:35 Njôpi 41:11 ††† 11:36 1 Kódin 8:6 ††† 12:1 Lóma 6:13

mtýmwe ngêêpî, ngmênê Chóó Lémi ngê nmyi gha dmi a ngmêê ngê, nmyi nuw:o dmi d:ud:umbiy:e myedê ngmêê ngê. Chóó Lémi u nuu u kópu dé yi d:uud:uu ngê u ntâa ngê u ngwo anmyi pyaa dmi, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, anye, Ala kópu d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa dé, ndêndê ngê Chóó Lémi u nuu u kópu dé. †

³ Chóó Lémi ngê u dyépi ngê a pyódu noo, u l:êê dîy:o ala kópu dyuu u ngwo nmye nînê t̄papê. Ala kópu a ny:ee yó. Nonî nmyi pi kmîmî ngê kêê nangê t:oo, ngmênê nmyi chóó ntênê nmyi p:uu dmyinê nuw:o. Dpodoni knî yi p:uu Chóó Lémi ngê dpodo kalê nmyoo, yi dpodo knî yi mbêmê nmyi chóó nmyi p:uu dmyinê nuw:o. ††4 Kêê mdoo dpodo, yi mdoo paa, ngwolo mdoo yedavyuwo. Nmî p:uughê ghi yilî a tóó, yi dpodo dpodo a tóó. †5 Nmo yinté dé, Yesu Kédisu u nt:u ghi dé. K:omo tpile nmo yilî, ngmênê ngmidu ngê pyódu nmoo. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi chóó nmyi pi dmi nangê knî. ⁶ Chóó Lémi ngê dpodoni u ntâa ngê pyódu nmoo, yi dpodo d:uud:uu téme. Chóó Lémi ngê u komo kapî pyu ngê pyódu nyoo, ye kópuni nga a kpo, pi knî ye chin:aa t̄papê. ††7 Pi knî yi ngêêpî pyu ngê pyódu nyoo, ye chin:aa pi ngêêpî. Ndiye pyu ngê pyódu nyoo, ye Yesu u yoo yi lama chin:aa kígha. ⁸ Chóó Lémi ngê dêêpî pyu ngê pyódu nyoo, ye pi knî ye yimi chi dêêpî. N:ii ngê pinté knî ye ndapî a yémî ngê, mtíkó ngê kíngî y:oo. Yesu u yoo yi kada pini ngê nye tóó, dpodombiy:e chi dpodo. N:ii ngê ngópuch:anê a ngêêpî too, u gha mb:aamb:aa ngê choo ya, u ngwo choo ngêêpî dé.

⁹ Pi knî yi nuu ghi dmi nmyi nódo ndêndê ngê choo ya. Dono dmyinê kéké, mb:aamb:aa dmyina a ng:êênî. ††10 Nmyo Yesu u tîdê mbwó yoo, nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo ya, mb:aamb:aa ngê dmyinê numo châachâa. ¹¹ Chóó Lémi p:uu dpodombiy:e dmyinê dpodo, u dpodo nmyi nuu u dpodo ngê choo ya, p:uu mgeemgee ngê kêê nangê t:oo. ††12 Nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u dîy:o Yesu nmyi mbwámê ngê pyodo, ghê kamî nmye amyedê kê. Ló kópu dono nmye angmê pyódu, dmyina a vyímî. Dye ghi yintómu dmyinê ngêpê. ††13 Yesu u yoo vy:o n:ii u ngópu nté ndapî daachoo ya, dmyinê yeedeyeede. Pi my:oo knî ye mb:aamb:aa ngê dmyinê vuuwo.

¹⁴ Yélini y:oo Yesu u l:êê dîy:o adnyi kpadakpada nmyo, yi yélini yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ka mêdmyinê ngêpê. Nyâa, yi l:êê dîy:o dmyinê ngêpê, nangê vyi, Chóó Lémi ngê a pw:oo téne. ††15 Yélini yi nuw:o dmi mb:aamb:aa, yi k:ii myedmyinê mb:aamb:aa. Yélini a mbê té, yi k:ii myedmyinê mbê. ¹⁶ Noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya. Chaa ngê kêê nangê t:oo, k:ââ héne ngê kêê nangê t:oo, lémilémi ngê kêê myenangê t:oo. Nonî nangê vyi, Nê pi ngmê. Myenangê vyi, Kópu yilî yintómu a lama a tóó. ††

¹⁷ Pi ngê ló dono kópu nga ngmêdê d:uu knomomê, ntâa u ngwo kí dangê vy:u. Kópuni pi knî ye mb:aamb:aa, yi kópu yidmyinê d:uud:uu dé. ††18 Pi yilî yi k:ii mb:aamb:aa ngê dmyinê ya. Yi kópu p:uu dpodombiy:e dmyinê dpodo. ¹⁹ A tîdê mbwó yoo. Ntâa nangê vy:u, ngmênê Chóó Lémi ngê yinê pêdê vy:êê ngê. Puku yedê nmî Lémi u kópu alanté a tóó, Ntâa a chóó ana a vyímî. ††20 Kópuni puku yedê a tóó, yi kópu dmyinê d:uud:uu. Ala yi kópu. N:ii m:uu choo d:uu, nté mbwaa u kwo dpî y:ee dé, yed:oo mywene u ngwo wa ghê. ²¹ Dono nmyi pwo kíngî lê, ngmênê kópu mb:aa yilî dmyinê d:uud:uu, dono chedê ngê u ngwo dpî pyódu yó.

Kada pini yoo yi châachâa

13 Dyámê pee u kada pini yoo yi dnye dmi dmyinê nyémî dé, p:aa u kada pini yoo yi dnye dmi myedmyinê nyémî dé, mu kópu u dîy:o daa yi chóó kada pini ngê pyaa dniye, Chóó Lémi ngê kada pini ngê yinê pyódu too. ††12 Pini n:ii kada pini knî yi p:uu adî d:uu, Chóó Lémi p:uu amyaa d:uu. Yi pini ngê u kpadakpada chóó wa a pyw:oo. ³ N:ii knî y:oo dono adnyi d:uud:uu, kada pini knî ye adnyi nkíngê. N:ii knî y:oo mb:aamb:aa adnyi d:uud:uu, daadnyi nkíngê. Kada pini ka nkíngê u yi nga daachoo kwo knomomê, ye kópu mb:aa yichi d:uud:uu dé, u ngwo wa chaa kalê ngi. ††4 Kada pini Chóó Lémi p:uu a dpodo, nmyi mb:aamb:aa u l:êê dîy:o. Dono kópu ngmanyi d:uu knomomê, ye u kwo chi nkíngê, mu kópu u dîy:o yi wêdêwêdê daa módó p:uu a t:a. Yélini y:oo dono a d:uud:uu ngópu, Chóó Lémi u pi mbêmê kada pini ngê u ngwo a kpadakpada too. ⁵ Nmyi kada pini knî ye dmyinê ng:aa, daa nmyi kpadakpada u mo u l:êê dîy:o, ngmênê mu kópu u dîy:o ala kópu nmyi lama a tóó, Chóó Lémi ngê kada yinê kaa too.

⁶ Tákisi anmyi pywupwi, mu kópu u dîy:o nmyi kada pini yoo Chóó Lémi p:uu a dpodo té. ⁷ Kada pini ngê ló tákisi u pi nmye ngmêchoo t̄papê, dmyinê pywupwi. Nmyi kada pini yoo yintómu mb:aamb:aa ngê dmyinê châachâa dé. ††

Mgîdí kuwokuwo, w:êênî yââyâa

⁸ Nmyi tp:uu dmi dmyina a kêlîkêlî, ngmênê tp:uu mu ngmidî nangê kêlî. Ala yi tp:uu, nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo ya. Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi a tóó, yi pini ngê dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a châachâa ngê. ††9 Ló dêêpî kópu dé, pi u kuwó nangmê pwiyé, pi nangmê vy:a, pi u tpile nangmê t:âmo, pi u tpile u yi nga kíngmê kwo, yi kópu yintómu ala kópu u mênê a pyede, ñyóó nuu ghi ñódo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi ñódo yinté myechoo ya. ††10 Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi a tóó, yi pini ngê kópu dono yi p:uu daawa d:uu. Dêêpî kópu yintómu ala kópu u mênê a pyede, yoo yi nuu ghi dmi ñódo choo ya. ††

† 12:2 Epeso 4:22-24; 5:17 †† 12:3 Epeso 4:7 † 12:4 1 Kódin 12:12 †† 12:6 1 Kódin 12:4-11; 1 Pita 4:10-11 †† 12:9 1 Pita 1:22 ††† 12:11 Kílosa 3:23; Tpyuu 3:15 ††† 12:12 1 Tes 5:16-18 † 12:14 Mát 5:44; Luukí 23:34 †† 12:16 Pilipay 2:2-3

††† 12:17 1 Tes 5:15 †† 12:19 Deut 32:35; 2 Tes 1:6-7 ††† 13:1 Taitas 3:1 †† 13:3 1 Pita 2:13-14 †† 13:7 Mát 22:21 ††† 13:8 Mát 22:39-40 ††† 13:9 Ex 20:13-17 ††† 13:10 1 Kódin 13:4-7

¹¹ A tídê mbwó yoo. Mgîdí u kópu kée tóó, wo u kópu a ngî tóó, mu kópu u díy:o daa kêmakêma a wâawââ. A pii dmyeno, namê dpî, Chóó Lémi p:uu dpodo kmêle. Chóó Lémi u dpodo ala ngwo dóó koo. Dini ghi n:ii ngê Yesu ka nmî kêlîmî mbê dniye, nmî ngêêpî u wo kyedekyede mo kuughê doo a ya. Ala ngwo yi wéni nmî kêténi kîyedê d:êmê. ^{†13} Wo u kópu d:uud:uu téme, mgîdí u kópu a kuwo téme. Namê núknweñuknwe. N:uungmê ghéti, mbwaa ndanî tédê. Pyââ ti mââ ti ngê kêê nangê t:oo. L:êê ngê kêê nangê t:oo, n:ee kapî ngê kêê myenangê t:oo. ^{††14} A tídê mbwó yoo, nmyi nuw:o mbwee knî y:oo yi kópu dé yi yi dmi a kwo. Nmyi nuw:o mbwee knî yi pono namê vyápê, ngmênê nmî Lémi Yesu Kédisu ntee pini ngê pyaa dmyeno. ‡

Daa numo p:uu danê u danêmbum

14 A tídê mbwó yoo, nmyo yintómu Yesu u yoo vy:o yéli, ngmênê ala kópu a lama kîyedê tóó, nmyi vy:o pi dyêêdí miyó a tóó, dyêêdí ngmê n:ii dé Nju tpémi, dyêêdí woni n:ii dé daa Nju tpémi. N:ii dé Nju tpémi, nté pywupwi tédê tpile tp:oo mbyuu d:uud:pî pwila ngmê, myedaawa ma ngmê, mu kópu u díy:o dpo, N:ii ngê kî tpile tp:oo dê vy:a, chóó u k:omo yâpwo ka yi tpile tp:oo u ghê dê y:oo. Dpo, Kî tpile tp:oo mbyuu wanmî ma knomomê, ye Chóó Lémi ka tupwó-tupwó ngê wanmî pyaa dmi. A tídê mbwó yoo, yi yéli y:oo dêêpî kópu dyuu mwo a cháâcháâ ngmê, ala kópu ye d:ud:umbiy:e doongê wa wo, Yesu ka kêlîmî mbêmê Chóó Lémi ngê yinêwa a kââdí nmo. Yélini Yesu ka dpodombiy:e a kêlîmî té, yi yéli y:oo tpile tp:oo mbyuu a pywupwi tumo, mye pîpî tumo, mu kópu u díy:o dpo, K:omo tpile kî tpile tp:oo u ghê k:omo yâpwo ka dê y:ee ngmê, ngmênê k:omo yâpwo k:omodanê u tpile, daa yâpwo ndêndê. A tídê mbwó yoo, k:omo tpile nmyi nuw:o dmi u mo u mo dé, ngmênê noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya. Pini n:ii Yesu ka dpodombiy:e daa kêlîmî, u l:êê díy:o tpile tp:oo mbyuu daa pîpî too, yi pini nangê mb:ii, u nuw:o nangê ngmêê. ^{‡13} Yélini y:oo tpile tp:oo mbyuu a pîpî tumo, yélini y:oo daa pîpî tumo, numo p:uu danê ngê kêê kîdmyenêngê t:ee ngmê, mu kópu u díy:o nmyo yintómu Chóó Lémi ngê u yoo vy:o kaa nmyoo. ⁴ Kn:aa pini u dpodo pyu p:uu danê ngê kêê pi d:uud:wodê t:oo. Yi pini chóó u kada pini a tóó, yinê dpî vyi, dpo, Kî pini ngê mb:aamb:aa ngê a dpodo, ó dono ngê a dpodo. Nmî Lémi u dpodo pyu yoo mb:aamb:aa ngê adnyi dpodo, mu kópu u díy:o yi dpodo tédê yinê wa ngee té. ‡

⁵ A tídê mbwó yoo, ala myomoni kópu, kópuni p:uu nmyi nuw:o u mo u mo dé, nmyi ya nmye yinê kîngî dyênê. Nmyi vy:o ngmê knî y:oo ala kópu a tpapê ngópu, apu, Wo knî ngmê ndîí dé, wo knî m:uu tédê dé. Woni knî y:oo ala kópu a tpapê ngópu, apu, Wo yintómu mye ntee dé. Yi kópu p:uu nmyi chóó nmyi nuw:o u pono dmyinê vyápê. ⁶ Pini n:ii ka wo knî ngmê dpudu u wo dé, yi wéni knî y:oo Chóó Lémi

† 13:11-12 Epeso 6:11 †† 13:13 Epeso 5:18 ‡ 13:14 Nkal 5:16 †† 14:1-2 Lóma 15:7 ‡† 14:4 Mát 7:1

mb:aamb:aa ngê a cháâcháâ ngópu. N:ii knî y:oo nté dyêêdí yintómu a pîpî tumo, yi ntini yilí yi l:êê díy:o Chóó Lémi a kwunokwuno ngópu, yed:oo mye u cháâcháâ. N:ii knî y:oo nté woni dpî kpîpî t:oo, Chóó Lémi u l:êê díy:o dpî kpîdí t:oo, mye kwunokwuno ngópu. ⁷ Daa nmî chóó nmo pyede, ngmênê nmî Lémi u nuw:o pono nmo vyápê té. Daa nmî chóó nmo pwopwo té, ngmênê nmî Lémi u kópu mbêmê nmo pwopwo té. K:omo tpile anmî ya ó anmî pw:oo dmi, ngmênê nmî Lémi p:uu nmo pyede. ^{‡†9} Yesu Kédisu pwene, mêdê pii wo, mu kópu u díy:o yélini yi ghê dmi a t:a, yi kada pini ngê choo ya, yélini pw:oo dniye, yi kada pini ngê myechoo ya. ¹⁰ Lukwe díy:o yi kópu knî yi l:êê díy:o numo p:uu nmye danê nyédi? Nmo yintómu Chóó Lémi ngîma wanm:uu ghê dmi, yinê wa kóté kalé nmo. ^{‡†11} Nmî Lémi puku yedê alanté kpaa wo, apê,

Ndêndê ngê n:aa tóó, pi yilí yintómu yi yi mbodo dmi ngê k:ame a ka wa ghê dmi,

Ala kópu wa vyi ngmê,

Nmî yâpwo njini kî ndêndê ngê vyílo.

¹² A tídê mbwó yoo, Chóó Lémi ka nmî chóó nmî kakêmé dmi anm:uu chámê té. ⁵

Daa pi lvêêdílvêêdí u danêmbum

¹³ Numo p:uu danê mwo yé koo. Nmyi tídê mbwó knî yi kada lvêê kpî té nangmê yé. ¹⁴ Nmî Lémi Yesu u kópu ngê nê w:ee ngê, nê, Nté yintómu mb:aamb:aa dé. Pini n:ii ka nté knî ngmê kwódu yé u nté dé, yi pini ngê yi ntini knî d:uudpî ma té, mu kópu u díy:o u kwo ndêndê ngê tupwótupwó ngê dpî pyaa dmi. Yi ntini u ngópu ngmanyi ma knomomê, yi pini ngê wamyé ma knomomê, nonî awo, Ngmêdí kn:aadi, ala ntini mêdí ma, Chóó Lémi ngê wa kpîpî nê. ^{‡†15} Mwo yi ntini p:uu anyinê lvêêdí, ye u nuu ghi nódo daadí ya. Pini n:ii u l:êê díy:o Yesu Kédisu pwene, ntini n:ii nye pîpî, yi ntini ngê yi pini kîdangê lvêêdí. ^{‡†16} K:omo tpile nté yintómu nmye mb:aamb:aa dé, ngmênê yi ntini kn:ââ ngê kîdangê pyaa dmi, pi yoo nmyi p:uu u nkwo adnyen:aa danê. ¹⁷ Chóó Lémi u yoo vy:o, kmaapî daa ndîí kópu, mbwaa ndanî myedaa ndîí kópu. Kópuni Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a d:uud:uu té, yi kópu yi ndîí kópu dé. Nmî dyââpe a pwapî too, Chóó Lémi u k:ii nmî ya mb:aamb:aa ngê a pyépi, w:aa mbêmê nmîné pyw:êmî ngê. ¹⁸ Yesu Kédisu u yoo vy:o pini n:ii ngê u mbwó daawa a lvêêdí, yi pini Chóó Lémi ka mb:aa, pi knî ye mye pi mb:aa.

¹⁹ Noko mb:aamb:aa ngê dmyinê a ya, dmyinê numo wêdêwêdê kîgha. ^{‡†20} Kópuni Chóó Lémi ngê nmyi vy:o a d:uud:uu, nté ngê yi kópu nmye kîngî dyênê. Kwódu yé u nté daa tóó, u ntââ wanmyi ma t:oo, ngmênê ntini n:ii ngê pi wa a lvêêdí, yi ntini kîdmyengmê ma ngmê. ²¹ Kópuni ngê mwo wa a lvêêdí, k:omo tpile tpile tp:oo mbyuu pîpî ó mbwaa ndanî ó ló kópu ngmê, ngmênê yi kópu kîdmyengmê d:uu ngmê. ^{‡†22} Yi kópu knî yi

‡†† 14:7-8 1 Tes 5:10; Pilipay 1:21 ‡†† 14:10 Dpodo 17:31; 2 Kódin 5:10 § 14:12 1 Pita 4:5 ‡†† 14:14 Dpodo 10:15 ‡†† 14:15 1 Kódin 8:11-12 ‡†† 14:19 Lóma 12:18 ‡†† 14:21 1 Kódin 8:13

p:uu ntee nye nuw:o, ye Chóó Lémi k:ii dpî mbywuu d:êê ngê choo kwo. Pini n:ii u nuw:o ngmídi, u gha mb:aamb:aa. ²³ Pini n:ii nté ngmê p:uu u nuw:o miyó ngê dpî pyódu, yi ntini dpî ma knomomê, ye dono dpî d:uu, mu kópu u d̄y:o kópuni dpî d:uu, daa kélîmî mbêmê dpî d:uu. Kópuni daa kélîmî mbêmê dpî d:uu, yi kópu dono.

Yoo yi wêdêwêdê kîgha u danêmbum

15 Yélini yi k:ii Yesu ka ndêndê ngê nmo kélîmî té, nmî pyipe yoo, n:ii dé u kwo dnyinté a kélîmî té, yi yéli yi kwódu yiyé u kópu dé pêdê vyîmî téme. Nmî chóó nmî nuw:o u pono daanmî vyápê. ² Nmî tídê mbwó yoo yi mb:aamb:aa p:uu paa nuw:o kmêle, Yesu ka mb:aamb:aa ngê pídnye kélîmî. ¹³ Nmî chóó nmî nuw:o u pono daanmî vyápê, mu kópu u d̄y:o Yesu Kédisu chóó u nuw:o u pono dêpwo vyápê. Dépidi ngê Yesu komo alanté a kââ, Chóó Lémi ka kwo, Peede kópu yilí n:ii nga vyi ngópu, a pwo ghay dniye. ¹⁴ Kópu yilí n:ii Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê a d:êê tumo, nmî wêdêwêdê kîgha u l:êê d̄y:o a d:êê tumo. Ala dye ghi dono u vyîmî tédê, yi kópu knî y:oo a ngêêpî nmo. Yi kópu knî yi mbêmê nmî lama ka tóó, Yesu ngê ndêndê ngê wa ngee nmo. ¹⁵ K:omo tpile ló kópu angmanmya a vyîmî, Chóó Lémi ngê yi kópu u vyîmî tédê wa ngee nmyo, nmyi nuw:o dmi amyedê l:âmo té. Chóó Lémi ngê choo a ngêêpî nmyo, nmyi nuw:o dmi ngmídi ngê u ngwo paa pyaa we, Yesu Kédisu u nuw:o p:uu dmyinê mbêpê. ⁶ Nmî yâpwo njini Chóó Lémi, nuw:o ngmídi ngê dmyinê chaa kîgha, pini n:ii nmî Lémi Yesu Kédisu u Mî.

Yoo yilí yi kââfikââdí

⁷ Yesu ngê u kede paa ntee t:ee nmyoo, numo u kede paa yinté dmyinê ya. Yi kópu u l:êê d̄y:o pi knî y:oo Chóó Lémi u ngwo dny:oo chaa kîgha. ⁸ Yesu Kédisu Nju tpémi yi ngêêpî pyu ngê pyodo, Chóó Lémi ngê yi kn:ââ knî ye kópuni a vyi too, yi kópu u ngwo ntiye too, mu kópu u d̄y:o Nju tpémi y:oo pêdê w:ee y:e, awo, Chóó Lémi ngê u kópu yilí ndêndê ngê dê ntiye té. ¹⁹ Yesu Kédisu kn:aa yéli yi l:êê d̄y:o myeda loo, apê, módó yeedeyeede u l:êê d̄y:o Chóó Lémi paa chaa kalê y:e. Dépidi ngê yinté kópu puku yedê alanté a d:êê ngê, Chóó Lémi ka kwo,

A Lémi, n:aa chaa kîgha ngi, l:êê d̄y:o aní wéti.

Yélini daa Nju tpémi,

yi yéli y:oo a kópu dyuu wamye ny:ee ngmê.

¹⁰ Puku yedê alanté mye tóó,

Kn:aa yéli. Chóó Lémi u yoo yi k:ii, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya. ¹¹

¹¹ Alanté mye tóó,

Kn:aa yéli, yélini daa Nju tpémi. Chóó Lémi dpodom-biy:e dmyinê chaa kîgha. ¹²

¹² Yisaya ngê ala kópu a d:êê ngê, apê,

Dépidi u tii ínedê pi ngmêwa t:aa,

Chóó Lémi ngê u pi ndî ngê yinê wa pyódu,

Kn:aa yéli amyedê y:enê dé,

Yi nuw:o dmi p:uu adnyi kwo. ¹³

¹³ Chóó Lémi ngê choo a wêdêwêdê kîgha nmyo, mu kópu u d̄y:o Yesu ka nmye kélîmî té. W:aa u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê, u k:ii mb:aamb:aa ngê anmyin:aa ya. Yi kópu knî yi mbêmê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê adí ngêêpî nmyo, ala kópu nmyi lama ndêndê ngê wa yââ, Chóó Lémi ngê daawa kée nmo, u kwo wa a kââdí nmo. ⁵

Ala pweepwee pee u nt:u kópu

¹⁴ A tídê mbwó yoo, a lama ka tóó, nmyo mb:aamb:aa dé, nmyo lama yéli, u ntââ wanmyi numo ndiye kîgha. ¹⁵ K:omo tpile nmyo u ntââ dé, ngmênê daa tumu noo ya, ala pweepwee pee yedê yi kópu dyuu nmye mêt:a vyílí té, mu kópu u d̄y:o Yesu Kédisu ngê a ngmídi noo, dpodoni u pi ndî a ka ngma a kpo, kn:aa yéli yi l:êê d̄y:o u dyépi ngê a pyódu noo.

¹⁶ Kpêê yiyé pyu knî y:oo Chóó Lémi ka tpile tp:oo ntee a yémî tumo, yélini daa Nju tpémi Chóó Lémi ka yinté myinê yémî té. U Ghê Dmi ngê Chóó Lémi u nuu u yoo ngê u ngwo dê pyódu té. ¹⁷ Chóó Lémi u dpodo n:ii Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê n:aa dódó ngê, dpodo u pi ndî ngê n:aa pyépi. ¹⁸ A chóó a pi daanî knî, ngmênê kópuni Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê nî d:uu too, yi kópu knî yi mo yi p:uu nîndê danê. Kópuni nî vyi too, kópuni nî d:uu too, kn:aa yéli Chóó Lémi u yoo vy:oo u ngwo nî kââ, yi kópu yilí Yesu u wêdêwêdê mbêmê nî d:uu too. ¹⁹ Nmî Mî u Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê kópu ndî yilí my:aa d:uu ngê, kn:aa yéli Chóó Lémi u yoo vy:oo u ngwo nî kaa too. Njedusalem nê yaa wo, Ilidikê Wee u kwo nîmo diyé wo, p:aani p:aani pi knî ye Yesu Kédisu u kópu mb:aa noo tpapê. ²⁰ Dye ghi yintómu u ya a nga dpîmo kwo, Yesu Kédisu u pi kwéli doongê ny:ee ngópu, y:i nî lê, Yesu u kópu mb:aa ye ngmên:uu vyi, mu kópu u d̄y:o pi kuu u dpodo p:uu dpodo u ya a nga dêpwo kwo. ²¹ Kópuni puku yedê a tóó, nê, Yi kópu nî ntiye. Ala yi kópu.

Yélini y:oo u pi doongê ny:ee ngópu,

D̄y:oo wa ny:ee ngmê, amyedê w:ee ngmê. ²²

Póól ngê Lóma paa u dy:oo u ngwo a châpwo

²² M:ââ yilí yi k:oo u ya a nga doo kwo, N:uu m:uu nmyo, ngmênê a dpodo al:ii ndî ngê doo ya. Yi dpodo ala wee knî yi kwo atédí chedê, ala ngwo nîndê pwiyé knî, nîmo mumu nmyo. U ya a nga a kwo, Spén nî lê, moma anê m:uu nmyo, nmyi p:uu mwiyé am:aa ya, u kuwó dini ghi ngê dpî ngee nódó, Spén u ngwo aní lê. ²⁵ Ala ngwo Njedusalem mwiyé mîdí lê, Chóó Lémi u yoo d̄n:aa ngee té, mu kópu u d̄y:o Yesu u yoo yélini Másídoniya Wee u kwo Kídiki Wee u kwo a kwo, yi yéli y:oo yi ndapí tp:oo nt:emwint:emwi m:uu tumo, a ka a kê tumo, Njedusalem aní núw:o té, Chóó Lémi u yoo

† 15:2 Lóma 14:19; 1 Kódin 10:24 †† 15:3 Psalm 69:9 †
15:4 1 Kódin 10:11; 2 Tim 3:16-17 †† 15:8 Dpodo 3:25-26; Psalm
18:49 †† 15:10 Deut 32:43 ††† 15:11 Psalm 117:1

††† 15:12 Is 11:10 § 15:13 Lóma 14:17 †† 15:15 Lóma 1:5
§†† 15:18 2 Kódin 3:5; Dpodo 19:11-12 ††† 15:20 2 Kódin
10:15-16 ††† 15:21 Is 52:15 †† 15:22-24 Dpodo 19:21

vy:o pinténi wunê wee, yi ndapî ye anî núw:o té.
^{†27} Yélini y:oo yi ndapî a ka a kê tumo, yi chóó noko yepê, Pinténi Njedusalem wunê pyede, paa ngee téme, ndapî knî ye ngmêpaa dy:ââ koo. Yi kópu yi chóó vyi ngópu, ngmênê Nju tpémi y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu ye mwiyé y:ee ngópu, wod:oo kn:aa yéli y:oo dyámê u tpile mb:aa knî ngmê Nju tpémi ye u nkwo dny:oo yémî dé. ²⁸ Dini ghi n:ii ngê Njedusalem anî lê, yi ndapî yintómu ye an:uu y:ee té, Lóma máadi an:uu kwolo. Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê an:uu wêdêwêdê kalê nmyo. U kuwó dini ghi ngê Spén an:uu lê. ††

³⁰ A tîdê mbwó yoo, ndîi kópu nmye ngmênîndê dmyinê. Nmî Lémi Yesu Kédisu u pi ngê nmye nîndê dmyinê, u ntâa a l:êê díy:o wanmya a ngêpê. Nmî Mî u Ghê Dmi ngê a nuu ghi nmyi nódo a yó, yi kópu u l:êê díy:o nmye myenîndê dmyinê, u ntâa a ngêpê wanmyinê vyíko ngmê, a l:êê díy:o Chóó Lémi ka amy:ee dmy:ee ngmê. ³¹ Ala kópu dpî dmy:ee yó, Nju tpémi yélini Yesu u yoo vy:o daa ghê dniye, Njuda Wee u kwo, yi yéli y:oo kîngî vya nê. Ala kópu myoo dmy:ee yó, Tpileni Njedusalem anî núw:o, Yesu u yoo knî y:oo yi tpile kîngî mb:ii ngmê. ³² Chóó Lémi ngê nmî ngêpê pêdê ny:ee ngê, pêdê ngee nêne, ye y:i nmye u ngwo anê lê, w:aa u ngwo anê pyw:oo, nmyi vy:o ghê u ngwo an:uu vy:u. ³³ Chóó Lémi ngê choo a ngêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê u ngwo dmyinê a ya. Ye ndîi kópu.

Póol u nd:uu tpaê

16 Pyópuni ngê ala pweepwee pee nmye wunê ñeñe, u kakêmê nmye nîndê chámêchámê. U pi Pipi, Yesu u yoo n:ii Sénkîdiya a pyede té, yi ngêêpî módó ngmê. ² Nmyi vy:o mb:aamb:aa ngê choon:aa kwo, mu kópu u díy:o mye Yesu u yoo vy:o pyópu ngmê. Dpodoni p:uu adî dpodo, dpî ngee yó, mu kópu u díy:o, pi yilí doo ngêêpî, myedoo ngêêpî nê.

³ Akwila cha ye a mb:aamb:aa dpî y:ee yó. ^{††4} Yi pini cha yi k:ii Yesu Kédisu p:uu nipi nmeê dpodo, y:oo dyé noo, a l:êê díy:o pî vya dumo. A gha vy:o mwânîndê kwunokwuno dê, Yesu u yoo vy:o yélini yi vy:o dpîmo dpodo, yi yéli y:oo myewunê kwunokwuno d:oo. ⁵ Yesu u yoo yélini yi pini cha yi ngomo k:oo wunê wó ngê, yi yéli ye a mb:aamb:aa myoo y:ee yó.

A pyipe mb:aa Epánitas ka a mb:aamb:aa dpî y:ee yó, pini n:ii Yesu ka mwiyé kélîmî mbê wo, Esiya Wee u kwo. ^{††6} Méli ka a mb:aamb:aa dpî y:ee yó, pyópuni nmyi vy:o mb:aamb:aa ngê doo dpodo. ⁷ Andídonikas pini dê Njuniyas ye a mb:aamb:aa myoo y:ee yó, Nju pi n:ii dê yi k:ii mbwa k:oo nmeê kwo. Pi yilí yi lama a tóó, yi pini dê Yesu u dyépi dê. Yesu u yoo vy:o ghêlî dpî ghê wo, u ngwo a ghê knopwo.

⁸ Nmî Lémi u yoo vy:o a pyipe mb:aa ngmê, Ambíliatus, a mb:aamb:aa u kwo dpî y:ee yó. ⁹ Pini n:ii k:ii nmî Lémi p:uu nipi nyipu dpodo, Udîpanus, a mb:aamb:aa u kwo dpî y:ee yó, a pyipe mb:aa, Stakis, a mb:aamb:aa

† 15:25-26 2 Kódin 8:1-2; 9:2 †† 15:28-29 Lóma 1:11 † 15:30 Kílosa 4:3; 2 Tes 3:1-2 †† 16:3 Dpodo 18:2,26 †† 16:5 1 Kódin 16:19

u kwo myoo y:ee yó. ¹⁰ A mb:aamb:aa Apeles ka dpî y:ee yó, pini n:ii k:omo tpile Yesu u l:êê díy:o dnyimo kpadakpada, ngmênê Yesu myedaa mb:ii ngê.

Adistopulas p:uu yéli ye a mb:aamb:aa myoo y:ee yó. ¹¹ Helodiyon ka a mb:aamb:aa dpî y:ee yó, pini n:ii Nju pi. Nasisas mupwoknî yi vy:o yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, a mb:aamb:aa ye myoo y:ee yó.

¹² Nmî Lémi u dpodo módó dê, Tîdaipósa pyópu dê Tîdaipána, a mb:aamb:aa ye dpî y:ee yó, a tîdê mb:aa Pêsis ka a mb:aamb:aa myoo y:ee yó, pyópuni nmî Lémi p:uu dpodombiy:e dpîmo dpodo. ¹³ Nmî Lémi u dpodo pyu mb:aa, Lupas, a mb:aamb:aa u kwo dpî y:ee yó, u pye ka a mb:aamb:aa myoo y:ee yó, pyópuni ngê tp:oo ntee pini ngê pyódu noo. ^{††14} Ala yéli ye a mb:aamb:aa dpî y:ee yó, Asinkîditus ngmê, Pílikon myomo, Hêêmis pyolo, Patídópes podo, Hêêmas limo, nmî mbwó yoo yélini yi vy:o a kwo mye yi k:ii, a mb:aamb:aa ye myoo y:ee yó. ¹⁵ Ala yéli ye a mb:aamb:aa myoo y:ee yó, Pilolokas ngmê, Njuliya myomo, Nédiyas Lémi pyolo podo, Olimbas limo, myenté Chóó Lémi u yoo yélini yi vy:o a kwo, a mb:aamb:aa ye myoo y:ee yó.

¹⁶ Numo kóó dmyinê mgîmîmgîmî dé. Yesu u yoo ala wee u kwo yélini a kwo, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê. †††

Pi dódó pyu yoo yi danêmbum

¹⁷ A tîdê mbwó yoo, ala kópu a ny:ee yó. Pi ngê chóó u nuw:o ghi mbêmê kîngî chámê nmyo, nmyi kélîmî myekîngî dyênê. Pini n:ii ngê yinté kópu nmye choo d:uud:uu, yi pini dmyina a kuwokuwo. Yesu u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê nmyi ndê ngópu. Pini n:ii ngê u yi adî kwo, Yi kópu nî ngmê té, yi pini mēdmyina a kuwokuwo. ^{§18} Pini n:ii ngê yinté kópu a d:uud:uu too, daa nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu a dpodo yédi, chóó p:uu a dpodo yédi. Yi pini ngê kópu mb:aa yilí dpî vyi, yoo k:omo ngê a chaa kîgha ngê, yélini daa nuw:o pyu yoo, dpî dóó té. ^{§19} Pi yintómu yi lama a tóó, Yesu p:uu kópu mb:aa dpodombiy:e nmyi mgîmî ngópu. Yi kópu u l:êê díy:o a gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu. U ya a nga a kwo, Kópu mb:aa d:uud:uu nmyi lama mb:aamb:aa ngê choo ya, ngmênê dono d:uud:uu nmyi lama kîngî ya. ^{§†20} K:omo tpile Setan ngê pi dódó pyu yoo nmyi vy:o wa a dy:ââ té, ngmênê Chóó Lémi ngê nmyi ya mb:aa u yi a kwo, wa ngee nmyo, pi dódó pyu yoo nmyi dódó ngê lîmîlîmî ngê wa dêê dmi. Nmî Lémi Yesu ngê u módó yeedeyeede ngê choo a ngêêpî nmyo. ²¹ Pini n:ii u k:ii nye dpodo mo, Timoti, yi pini ngê u mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ. A pyipe Nju pi pyile knî y:oo yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê, yi pi dmi Lusiyas ngmê, Njeson myomo, Sosipatê pyolo. ††

²² Pini n:ii u ngomo k:oo n:aa kwo, u pi Nkayas, yi pini ngê u mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ. Yesu u yoo yélini ala p:aani a pyede, Nkayas u ngomo k:oo a dap-

††† 16:13 Mak 15:21 ††† 16:16 1 Kódin 16:20; 1 Pita 5:14 † 16:17 Taitas 3:9-10 †† 16:18 Pilipay 3:19; 2 Pita 2:3 ††† 16:19 Lóma 1:8 †† 16:21 Dpodo 16:1-2

wadódo nyédi. Ala p:aani ndîi u ndapî pini n:ii ngê a y:enê, Edastas, nmî mbwó Kwótas k:ii, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê. †

²⁴ Nê Têêtias, Póól ngê kópuni yilî nmye dê vyi té, a chóó d:a d:êê té. A mb:aamb:aa nmye myenîndê dyede.

Chóó Lémi u chaa kîgha

²⁵ Chóó Lémi chaa kîgha koo. Dye ghi yintómu doo a ya, chedê ngê daawa pyódu. Chóó Lémi u ntâa a kópu dyuu ka nmyi kêlîmî dmi yinê pî kaa, Yesu Kédisu u kópu dyuu nmyi mênê yinê myedpî kaa. Kópu ndîi n:ii Yesu ngê a d:uu ngê yi kópu ghêlî daa pyodo, tumu kópu ngê mwiyé doo a ya, m:ââ yilî yi k:oo pi knî yi

† 16:22-23 1 Kódin 1:14

lama dêpwo a ya, ngmênê Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo mgo vy:oo dnya a y:enê, p:uu dnyimo a mgongo, u ngwo dnyimo a d:êê. Chóó Lémi u kópu mbêmê yi tumu kópu ala dini ghi ngê d:umo pywálî, u komo kapî pyu knî y:oo kópuni a d:êê tumo, Yesu ngê yi kópu yinê ntiye too. Dyámê ghi yintómu yi mbêmê pi knî ye yi tumu kópu nmo tpapê, mu kópu u dîy:oo pi yilî yintómu Chóó Lémi ka choo kêlîmî, u dnye myedny:oo nyêmî. †²⁷ Chóó Lémi mu ngmîdi u nuw:oo u ntâa yi kópu dpî d:uu, tp:oo Yesu Kédisu u l:êê dîy:oo chóó u ngwo u kwo a kââdî nmoo. Chaa kîgha koo, chedê ngê kîngî pyódu. Ye ndîi kópu.

Wu u dî. ‡

†† 16:25-26 Kîlosa 1:25-26 ‡ 16:27 1 Tim 1:17

1 Kódin

Kódin tpémi y:oo Yesu u pi ghêlî daangê ny:ee ngópu, Póól Kódin yi loo, Yesu u pi u ngwo mî ny:ee ngópu, woni knî Yesu u yoo vy:o u ngwo ghê dniye. Nju pi daa yilî Yesu u yoo vy:o ghê dniye, ngmênê yélini daa Nju tpémi, Yesu u yoo vy:o vyílo yi ghê dniye. Yi danêmbum puku yedê mye tóó, Dpodo 18:1-17.

U kuwó dini ghi ngê Póól Epeso doon:aa ya. (Dpodo 19) U kuwó, kópu knî ngmê ngê Yesu u yoo a dyênê too, Kódin. Yoo woni dnye pyâa ti, myenté yi kada pini knî y:oo yoo chámê ngópu. Póól ngê yi kópu yi ny:ee too, ala pweepwee pee d:êê ngê, ye dy:ââ ngê. Ala pweepwee pee ghêlî daangê d:êê ngê, kn:aani mwiyé ngmê d:êê ngê, ye dy:ââ ngê, ngmênê yini nmî ngópu daa tóó, l:âmo a ngee ngópu.

1 Nê Póól, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo. Nmî mbwó Sosíténi u k:ii nipi anye tóó mo. ²Yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Kódin, ala pweepwee pee nmye nîné dyede. Chóó Lémi ngê myedê ngmidi nmyoo, Yesu Kédisu ngê nmyi dyââpe pwaa too, kamî ngê pyódu nmyoo, chóó u yoo vy:o mye kaa nmyoo. Dyámê wope wope n:ii knî y:oo nmî Lémi Yesu Kédisu mye chââchââ ngmê, nipi yi k:ii u yoo vy:o kaa nmyoo. ³Nmî Mî, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vuyuo.

Póól ngê Kódin tpémi yi l:êê dîy:o nmî Mî u ngwo doo kwunokwuno

⁴Dye ghi yintómu nmyi l:êê dîy:o Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ka a kââdî nmyoo, kópu mb:aa yilî nmye wunê d:uud:uu too. ⁵Kópu yintómu u ntââ ngê a pyódu nmyoo, kópuni u lama a pyede, woni knî nmyi lama dpî yaa dmi, pi knî ye u nkwo nmye tpaépê tumo. ⁶Yesu Kédisu p:uu kópuni nmye n:uu vyi too, yi kópu nmyi vy:o ntênê dê pyaa dmi. ⁷Nmî Mî u Ghê Dmi ngê dpodo yilî yintómu u ntââ ngê a pyódu nmyoo, nmî Lémi Yesu Kédisu u diyédiyê u ngwo nmye t:âât:ââ ngmê. ⁸Yiné adî wêdêwêdê kîgha nmyo, u dí dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu Kédisu wa a diyé. Yi ngwo nmyi kóté kîgha têtê dyââpe nmyi p:uu daangmêwa a pyw:oo. ⁹Chóó Lémi ngê ntênê daawa dóó nmyo. Yiné a ngmidi nmyoo, Tp:oo nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii ngmidi ngê yiné a pyódu nmyoo. †

Póól ngê u ngwo yepê, Modo numo kââdî tóó

¹⁰A tîdê mbwó yoo, mw:ââkó, nmî Lémi Yesu Kédisu u pi mbêmê nîné kwunokwuno nmyo, nmyi nuw:o dmi ngmidi ngê moo pyódu yó, nmyi kópu dyuu ngmidi ngê myoo pyódu yó. Modo numo kââdî tóó. Maa mu ngmidi yidmyinê kîgha, dpodo mu ngmidi p:uu dmyinê dpodo. ¹¹A tîdê mbwó yoo, a lama ayimî tóó, noko dnyinté nmyinê pyede. Klowe u yoo knî y:oo yuu

† 1:4 Kílosa 1:3-4 †† 1:8 Pilipay 1:6; 1 Tes 3:13 † 1:9 1 Njon 1:3 †† 1:10 Pilipay 2:2

a ka kîmînê y:ee ngópu, a ka pê, Noko dnyinté wunê pyede. ¹²Nmyi vy:o knî ngmê ala kópu nmye tpaépê ngmê, nmyimo, Póól p:uu nmee ndiye, u kópu dyuu vyílo yi ndêndê kópu dyuu. Ngmê knî y:oo apu, Apolosa p:uu nmee ndiye, u kópu dyuu vyílo yi ndêndê kópu dyuu. Ngmê knî y:oo apu, Pita p:uu nmeen:aa ndiye, u kópu dyuu vyílo yi ndêndê kópu dyuu. Ngmê knî y:oo apu, Wu yéli yi pi dmi têtê dé, Yesu Kédisu mu ngmidi vyílo yino chââchââ. ¹³A tîdê mbwó yoo, yinté daadî ya. Lukwe dîy:o Yesu Kédisu nmyi pepe kalê ngópu. Lukwe, nmyinê nmye Póól kîdosi íedê nmyi l:êê dîy:o vyílo yi pwene? Kêle, nê kuu. Daa a chóó a pi mbêmê nî mbápitísím kalê nmyoo. ¹⁴A gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu, nmyi vy:o pini daa yilî nî mbápitísím kwólu, Kídisîpês pini dê Nkayas yi mo nî mbápitísím kalê doo. ¹⁵Doo u ntââ daanmy:ee vyi ngmê, Nê ngê chóó u yoo vy:o kaa nmoo. ¹⁶(Ó, myenté, Stepanas mupwoknî a nuwo dê kuwo dmi, mbápitísím a chóó ye my:aa y:ângo, ngmênê a lama daa tóó, apê, Pi m:uu nî mbápitísím kwólu.) ¹⁷Daa yoo yi mbápitísím kîgha u l:êê dîy:o Yesu Kédisu ngê a ngmidi noo, ngmênê u kópu dyuu tpaépê u l:êê dîy:o nmye a dy:ââ noo. Daa nuw:o ndîi u kópu knî yi mbêmê yoo yi nuw:o n:aa ngmêêpî too, ngmênê Yesu ngê kîdosi íedê kópuni nmî l:êê dîy:o d:uu ngê, yi kópu vyílo yinî tpaépê ngê, yi kópu mbêmê Yesu ka u ngwo dpî kêlîmî mbê dmi. U ya a nga daa kwo, Yi kópu têtê kópu ngê nî pyódu. §

Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîi, u nuw:o ndîi nmo u ngwo a kêma doo

¹⁸Yélini ndê u maa p:uu a wee, Yesu ngê kîdosi íedê kópuni d:uu ngê, yiné ye mbodo podo mbodo podo u kópu, ngmênê yi kópu nmî nyongo, u kwo nmî kêlîmî mbê dniye, Chóó Lémi ngê u wêdêwêdê mbêmê u ngwo wunê ngêêpî nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. ¹⁹Chóó Lémi u kópu puku yedê alanté a tóó, apê,

Yélini yiné ye yi nuw:o dmi ndîi, mbodo podo ngê wanî pyódu té.

‡† 1:11 Dpodo 18:24-28; 19:1-2 ‡†† 1:14 Dpodo 18:8 ‡†† 1:16 1 Kódin 16:15 § 1:17 1 Kódin 2:1-2,5 §† 1:18 Lóma 1:16

Ndiye pyu ndĩ knĩ ye daanĩ ng:aa. †

²⁰ Yélini yi nuw:o dmi ndĩ, yi yélini y:oo maa ndêndê kn:aadi ngópu, dêêpĩ pyu knĩ y:oo mye kn:aadi ngópu. N:ii yoo yi lama yoo yi nuw:o ngmêêpĩ mb:aamb:aa ngê a tóó, yi yélini y:oo mye kn:aadi ngópu. Dyámê mbêmê yélini yi nuw:o dmi ndĩ dé, Chóó Lémi ka ngmênê u kwo yi mbodo podo dé, ye daa ng:aa yédi.

²¹ Chóó Lémi chóó u nuw:o u pono vyápê mbê wo, doo u ntâa ngê pyódu nmoo, pi ngê chóó u nuw:o mbêmê Chóó Lémi d:uwodê pyw:oo. Ngmênê Chóó Lémi ngê maa komo ngmê kpêmĩ ngê, pi knĩ ye yi máádi komo u kêmakêma u l:êê d̄y:oo a dy:âa nmoo. N:ii nmĩ kópu ka dpĩ kêlĩmĩ mb:anê, Chóó Lémi ngê dpĩ ngee. ²² Nmyo Kídiki tpémi nmyi ndiye pyu knĩ ye nmĩ kópu dyuu mbodo podo mbodo podo u kópu dyuu, mu kópu u d̄y:oo nuw:o u kópu dé yinê ye ndĩ kópu dé. Nju tpémi nmĩ kópu dyuu ka daa kêlĩmĩ nyédi, mu kópu u d̄y:oo dpo, N:ii ngê mbwudu nmĩ ngópu angmê chaa, u ngwo u kwo anmĩ kêlĩmĩ. †²³ P:aani p:aani Nju tpémi y:oo dpĩ mb:ii nmo, kn:aa yélini y:oo myoo mb:ii nmo, mu kópu u d̄y:oo ye nmo tpapê ngê, yenmĩmo, Yesu Kédisu kídosi íedê nmĩ l:êê d̄y:oo pwene. Yi kópu p:uu Nju tpémi dpo lvêêd̄f̄ té, dpo, Wu pini daa vyílo. Dpo, Pini n:ii nmo t:âât:âa, dono daawa a pyw:oo, u pi ndĩ ngê wa pyódu. Yélini daa Nju tpémi, nmĩ kópu dyuu yinê ye mbodo podo mbodo podo u kópu dyuu. ²⁴ Ngmênê Chóó Lémi ngê Nju tpémi yélini dpo ngmĩdĩ té, Yesu Kédisu ka dpĩ kêlĩmĩ mbê dmi, Chóó Lémi u wêdêwêdê u ngwo dpo pyw:ee ngmê. Yélini daa Nju tpémi, Chóó Lémi ngê n:ii dpo ngmĩdĩ té, Yesu Kédisu ka myoo kêlĩmĩ mbê dmi, Yesu p:uu Chóó Lémi u nuw:o ndĩ u ngwo dpĩ m:uu ngmê. ²⁵ Chóó Lémi ngê kópuni d:uu ngê, k:omo tpile pi knĩ ye mbodo podo mbodo podo u kópu yi d:uu ngê, ngmênê ndêndê ngê nuw:o ndĩ u kópu yi d:uu ngê. K:omo tpile pi knĩ ye yinê ye Yesu u wêdêwêdê d̄epwo ya, kídosi íedê u ngwo pwene, ngmênê Chóó Lémi ngê u wêdêwêdê mbêmê kpêênĩ mēdē pyidu ngê. Ló pini ngmê u ntâa yinté kópu angmê d:uu?

²⁶ A tĩdê mbwó yoo, nmyi chóó nmyi p:uu a nuw:o mbê dmyeno. Chóó Lémi ngê u yoo vy:oo kaa nmyoo, ngmênê pi knĩ ye yinê ye, Nuw:o pyu ndĩ yi vy:oo yilĩ daa kwo, kada pini yi vy:oo yilĩ daa kwo, yélini yi pi dmi ndĩ yi vy:oo yilĩ myedaa kwo. †²⁷ K:omo tpile yinê ye nmyi nuw:o dmi daa ndĩ dé, ngmênê Chóó Lémi ngê a ngmĩdĩ nmyoo, mu kópu u d̄y:oo yélini ye yi nuw:o dmi ndĩ dé, mywene ye paa ghê we. K:omo tpile yinê ye kada pini nmyi vy:oo daa kwo, ngmênê Chóó Lémi ngê a ngmĩdĩ nmyoo, mu kópu u d̄y:oo kada pini knĩ ye mywene ye paa ghê we. ²⁸ K:omo tpile nmyi yi dmi y:e daa kwo, yinê ye nmyi pi dmi daa ndĩ, yinê ye nmyo k:omo tpile dé, ngmênê Chóó Lémi ngê a ngmĩdĩ nmyoo, mu kópu u d̄y:oo yélini kada a wee, d̄y:oo k:omo tpile ngê u nkwo paa pyaa dniye. †²⁹ Yélini nmyi pi dmi daa ndĩ, Chóó Lémi ngê a ngmĩdĩ nmyoo, kada pini yoo mb:ii too, mu kópu u d̄y:oo u yi u ngwo daa kwo, Pi ngê chóó

u pi a ngópu choo kmĩmĩ. ³⁰ Kada pini yoo mb:ii too, ngmênê Yesu Kédisu ka a kâadĩ nmyoo. Yesu ngê Chóó Lémi u nuw:o ndĩ nmo a kêma ngê, nmĩ yikĩ dmi u pwo ghay wo, Chóó Lémi u momu yélini ngê pyódu nmoo, d̄y:oo kóó k:oo wa kaa nmo. †³¹ Yesu Kédisu ngê ngee nmoo, daa nmĩ chóó nmĩ wêdêwêdê mbêmê mb:aamb:aa nmo pyw:ângo. Yi kópu u l:êê d̄y:oo kópuni puku yedê a tóó, dpĩ ny:ee yó.

Pi ngmê ngê chóochóó k̄ingĩ chaa kwolo, nmĩ Lémi yichoo chaa k̄igha. ††

Daa nuw:o ndĩ u kópu knĩ yi mbêmê nmyi kêlĩmĩ mbê dniye

2 A tĩdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u kópu dyuu nmye noon:aa tpapê, daa nuw:o ndĩ u kópu knĩ yi mbêmê nmye noon:aa tpapê dé. †² Alanté nĩ nuw:o mbê wo, nê, Kódin tpémi ye kópu yilĩ yi p:uu daanĩ danê, ngmênê kópuni ndĩ kópu ngê a tóó, yi kópu ye n:aa tpapê. Nê, Yesu Kédisu mu ngmĩdĩ p:uu ye n:aa danê, nmyenê, Kídosi íedê t:ee ngópu, nmĩ l:êê d̄y:oo pwene, nmĩ yikĩ dmi u pwo ghay wo. ³ Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:oo noon:aa kwo, noo mywenemywene, myenoo nk̄ingê. ⁴ Daa nuw:o ndĩ u kópu knĩ yi mbêmê nmye noon:aa danê, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê doo a ngêêpĩ nê, u wêdêwêdê mbêmê nmye noon:aa danê, mbwudu nmyi ngópu noo chapĩ dé, †⁵ mu kópu u d̄y:oo daa nuw:o ndĩ u kópu knĩ yi mbêmê paa kêlĩmĩ mbê dmyeno, ngmênê Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê paa kêlĩmĩ mbê dmyeno.

Chóó Lémi u nuw:o ndĩ u kópu dyuu

⁶ Dini ghi n:ii ngê nmye mwiyé noon:aa danê, daa nuw:o ndĩ u kópu knĩ yi mbêmê nmye noon:aa danê, ngmênê nuw:o ndĩ u kópu dyuu ngma kwo, n:ii pi ngmê knĩ ye nmo tpapê ngê. Yesu u yoo vy:oo yélini, n:ii knĩ y:oo Yesu p:uu kópu dé mb:aamb:aa ngê dpo w:ee t:oo, yélini yi l:êê ghi dmi mye mb:aamb:aa dé, yi yélini ye yi mo yi kópu dyuu nmo tpapê ngê. Yi kópu dyuu, daa dyámê mbêmê tpémi yi nuw:o mbêmê u kópu dyuu, myedaa kada pini yoo yi nuw:o mbêmê u kópu dyuu. Yi kada pini yoo d̄y:oo kuwó wa a ghê dmi. ⁷ Ngmênê kêle, Chóó Lémi u nuw:o ndĩ u tumu kópu dyuu vyílo yinmo tpapê ngê. Chóó Lémi ngê dyámê p̄e ghêlĩ daa l:âmo ngê, yi kópu dyuu u ngwo a ngmo ngê, pi knĩ yi lama daa pyede. Vyílo yi kópu dyuu mbêmê wa ngee nmo, chóó ntee a tóó, yinté pini ngê wa pyódu nmo. †⁸ Dyámê mbêmê kada pini yoo yi lama yi kópu dyuu d̄epwongmê ya. Yi kópu dyuu yi lama wodoo kwo, ye nmĩ Lémi ndêndê kídosi íedê daapĩ t:ee ngópu. †⁹ Doo u ntâa yi kópu daapêdê w:ee ngópu, mu kópu u d̄y:oo ala kópu puku yedê a tóó, Chóó Lémi ngê kópuni nuw:o kwólu, apê, Yélini yi nódo a nuu ghi a tóó, yi kópu y:e wanĩ d:uu, yi kópu pi ngê doongê módu,

† 1:19 Is 29:14 †† 1:22 Mát 12:38; Dpodo 17:18 † 1:26 Mát 11:25 †† 1:28 Njems 2:5

‡‡ 1:30 2 Kódin 5:21 ††† 1:31 Jer 9:24; 2 Kódin 10:17 ††† 2:1 1 Kódin 1:17 § 2:2 Nkal 6:14 §† 2:4 1 Tes 1:5 §†† 2:7 Kílosa 1:26 §‡ 2:8 Luukí 23:34; Dpodo 13:27

pi ngê doongê nyongo,
pi ngê myedoongê nuw:o kwólu. †

¹⁰ Ngmênê nmo vyílo dé, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi mbêmê yi tumu kópu dyuu nmo yinê a pywálí ngê. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yi tumu kópu yilí yintómu yinê dpo pyw:ee té, Chóó Lémi u tumu kópu ndíí dé yinê myedo pyw:ee té. ¹¹ Dyimê pywuu nmye ngmênê kuwo. Pi u tumu kópu dé kn:aa pini u lama daa ya nyédi, chóó u nuw:o k:oo a ya nyédi. Chóó Lémi nye yinté, u tumu kópu ndíí dé chóó u Ghê Dmi u lama a pyede. ¹² Daa nmí chóó nmí nuw:o kní yi mbêmê ala kópu dyuu nmo pyw:àngo, ngmênê Chóó Lémi ngê chóó u Ghê Dmi nmo a kpo, mu kópu u díy:o kópuni nmí l:êê díy:o d:uu too, yi kópu dé nmí lama ntênê dny:oo ya. ^{†13} Kópuni nmo tpapê too, daa nuw:o pyu ndíí kní yi vy:o nmí ndê too, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmí lama yinê a kalê too. Yélini yi mênê yi Ghéni Dmi nye too, yi kópu dyuu ye nmo tpapê too, ye myeno tpiyé too. ¹⁴ Ngmênê yélini yi mênê yi Ghéni Dmi daa tóó, doo u ntââ yi Ghéni Dmi u kópu dyuu d:uudpo pyw:ee ngmê, mu kópu u díy:o d:ud:umbiy:e d:uudwôê w:ee t:oo, yinê ye mbodo podo mbodo podo u kópu dé. Yélini yi mênê Chóó Lémi u Ghê Dmi a tóó, u kópu dyuu dpí ny:ee t:oo, kn:aa yéli y:oo d:uudpí ny:ee t:oo. ^{†15} N:ii u mênê yi Ghéni Dmi a tóó, u ntââ kópu yilí yintómu dpí mya té, myedo w:ee té, ngmênê yi pini kuwa yéli y:oo d:uudwôê w:ee ngmê, u gha myed:uudpí m:uu ngmê. ¹⁶ Yinté kópu puku yedê nye tóó,

N:uu ngmê u ntââ, nmí Lémi u nuw:o wa m:uu?

N:uu ngmê u ntââ, nmí Lémi wa dêêpí kê?

Ngmênê nmí mênê nmí Lémi u Ghê Dmi a tóó, Yesu Kédisu u nuw:o nmí mênê nye tóó. †

Kódin tpémi mwiyé ntee dnya a ya

3 A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noo a kwo, k:omo tpile Chóó Lémi u Ghê Dmi nmyi mênê doo ya, ngmênê na a ka nmyi mênê dêpwo ya. Chóó Lémi u nuw:o ndíí u kópu dyuu nmye dípí vyi too. Yesu Kédisu u yoo vy:o tpómu ntee tpile ngê nmy-ee ya. ^{†2} Pyââ ngê tpómu ka ngmo ntee a yémí ngê, yinté noo ndiye kígha nmyo, nté wêdêwêdê nmye dêp:a kpo, mu kópu u díy:o doo u ntââ daap:ee ma ngópu. Ala ngwo nmyo dp:ee u ntââ dé, ³ mu kópu u díy:o nmyi chóó nmyi p:uu nmye nuw:o nyédi, Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono dnyinté nmye vyápê nyédi. Yi kópu nmye kíd:a d:êê, mu kópu u díy:o nipi ya nmyi lama dnyinté a tóó, u yi nmye a kwo, Yoo nmí chaa. Lukwe díy:o kn:aa yéli yi maa p:uu dmye ghê dmi. ⁴ Lukwe díy:o dyámê mbêmê tpémi yi l:êê ghi dmi nmye d:uud:uu t:oo, ngmê kní y:oo apu, Póól p:uu nmeê ndiye, u kópu dyuu vyílo yi ndêndê kópu dyuu, ngmê kní y:oo apu, Apolosa p:uu nmeê ndiye, u kópu dyuu vyílo yi ndêndê kópu dyuu.

Chóó Lémi p:uu dpodo pyu yoo

⁵ A tîdê mbwó yoo, Apolosa k:ii nyi pi dê yi mbêmê lukwe díy:o nmyi yoo dmyenê chaa ngmê. D:ii kada pini ndíí dê. Nye Chóó Lémi u dpodo pyu dê. Nyi dpodo mbêmê Yesu u yoo vy:o u ngwo nmyi ghê dniye. Dpodoni dê yi p:uu Chóó Lémi ngê a kaa nyópu, vyílo yi dpodo dê y:e dódó doo. ⁶ Nmyo Chóó Lémi u yâpwo têtê. Yâpwo têtê n:uu kpêmí ngê, nté woo n:uu kââ, Apolosa yi doon:aa ngolo, ngmênê Chóó Lémi ngê nt:u yinê t:àngo. ^{†7} N:ii ngê nté woo dpí kââ, u pi têtê, n:ii ngê dpí ngolo, u pi nye têtê. Chóó Lémi mu ngmídi u pi ndíí, mu kópu u díy:o nt:u yinê dpí t:oo. ⁸ N:ii ngê nté woo dpí kââ, n:ii ngê dpí ngolo, yi pi dê won-too wontoo, pi mu ngmídi p:uu a dpodo nódó. N:ii mb:aamb:aa ngê adí dpodo, yâpwo têtê chóó ngê mb:aamb:aa ngê wa pwila, n:ii dnyinté adí dpodo, dnyinté wa pwila. ⁹ Chóó Lémi p:uu Apolosa k:ii nipi nye dpodo mo.

Nmyo Chóó Lémi u yâpwo têtê, myenté u ngomo kamí. ^{†10} Chóó Lémi ngê u ntââ ngê a pyódu noo, ngomo km:ee mwiyé n:uu chó, sîment y:i u nkwo ní ndê ngê, ngmênê ala ngwo nmyi kada pini yoo yi ngomo pywuu p:uu mê dpodo té. N:ii yi ngomo p:uu adí dpodo, nuw:o mbêmê choo dpodo. ¹¹ Doo u ntââ pi ngmê ngê ngomo kn:ââ daamuwa a t:oo. Yesu Kédisu mbêmê nmyi ngomo a kwo. ^{†12} Yélini yi ngomo p:uu a dpodo nyédi, tpileni ngê a dpodo nyédi, yi tpile u mo u mo dé. Woni kní y:oo chêêpí dpo ngí t:oo, u ngwo a dpodo nyédi, woni kní y:oo nkéli chêêpí pee dpo ngí t:oo, u ngwo a dpodo nyédi, woni kní y:oo silípê nkól p:uu a t:emí dumo. Woni kní y:oo yimbwi dpo kp:anê t:oo, u ngwo a dpodo nyédi, woni kní y:oo yi yââ ó kâmo yââ p:uu dpí t:ee t:oo. ¹³ Kuwókuwó wéni ngê nmí Lémi ngê pi yintómu yi dpodo têtê dmi wa m:uu té. Yi wéni ngê ndyuw:e wa nyow:a, yi dpodo têtê dmi u ngwo wa d:uu té. ^{†14} Pini n:ii u dpodo têtê ghi wêdêwêdê, doo u ntââ ndê ngê daawa ma, yi pini ngê u dpodo u pywuu wa ngee. ¹⁵ Ngmênê pini n:ii u dpodo têtê ghi ndê ngê wa ma, u dpodo u pywuu daawa a ngee. Tpiileni l:âmo ngê, mwo p:aa ngê wa pyódu, ndê ngê wa ma, ngmênê yi pini ngê chóó u ghê l:âmo daawa ngee, ndê dóó u mênê wa a pwii.

¹⁶ A tîdê mbwó yoo, lukwe díy:o Chóó Lémi u ngomo nmyi chaa ngópu. Mumdoon nmyi lama daa tóó, nmyo Chóó Lémi u ngomo, u yâpwo ghi nmyi mênê a tóó, u Ghê Dmi nmyi mênê nye tóó? ^{†17} N:ii ngê Chóó Lémi u ngomo wa dyênê, Chóó Lémi ngê u nkwo wa dyênê. Chóó Lémi u ngomo k:oo u yâpwo ghi a tóó, dono y:i daa ya yédi. Nmyo nye ntee dé, nmyo u ngomo ghi dé, dono nmyi mênê kíngmê ya.

¹⁸ Nmyi nuw:o kní y:oo kíngê dóó nmyo. Nmyi vy:o pini n:ii ngê dpo, Nê pi ngmê, dyámê mbêmê tpémi yi vy:o a nuw:o ndíí ngê dê pyódu, yi pini ngê yi kópu dpí kée ngê, Chóó Lémi u nuw:o ndíí u kópu dyuu dé pèdê

† 2:9 Is 64:4 †† 2:12 Njon 16:13 † 2:14 1 Kódin 1:23 ††
2:16 Is 40:13 †† 3:1 Hipílu 5:12-13

††† 3:6 Dpodo 18:4,27-28 ††† 3:9 Epeso 2:20-22 § 3:11 1 Pita 2:4-6 §† 3:13 1 Kódin 4:5; 2 Tes 1:7-10 §†† 3:16 1 Kódin 6:19

pyw:ee téne. K:omo tpile dyámê mbêmê tpémi ye yi pini mbodo podo ngê wa pyódu, ngmênê Chóó Lémi ka u nuw:o ndîi ngê wa pyódu. ¹⁹ Mu kópu u dîy:o dyámê mbêmê tpémi ye nuw:o ndîi u kópu dé Chóó Lémi ka mbodo podo mbodo podo u kópu dé. Yinté kópu puku yedê mye tóó,

N:ii dé yi nuw:o ndîi dé, dpo, Yoo nmî dóó té, yi yéli dpî dêê dmi, Chóó Lémi ngê u nkwo dpî dóó té. †

²⁰ Yinté kópu m:uu puku yedê mye tóó,

Nmî Lémi u lama a tóó,

yélini yi nuw:o dmi ndîi,

dnyinté a nuw:o nyédi. ††

²¹ Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi ndiye kîgha pyu yoo yi pi dmi mbêmê nmyi chóochóó namê chaa kîgha nmyo. Nangê vyi, Nê wu pini u yoo vy:o pini ngmê, mu kópu u dîy:o nmyi ndiye kîgha pyu yoo yintómu nmyi p:uu a dpodo nyédi. Chóó Lémi ngê kópu yilí yintómu nmye a kpo. ²² Nê, Apolosa pini dê Pita yi k:ii nmyi ndiye kîgha pyu ngê nmo pyede. Chóó Lémi ngê tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmyoo, dyámê pê nmye a kpo, ghê pini dê pwopwo nmyi p:uu a dpodo mo. Kópuni ala ngwo a dpodo té, nmyi p:uu a dpodo té, mu dini ghi ngê u kópu dé nmyi p:uu amyidnyi dpodo. ²³ Myenté Yesu Kédisu p:uu nmyo dpodo té, nmyo u yoo, Yesu Kédisu Chóó Lémi p:uu a dpodo, chóó Tp:oo.

Yesu Kédisu u dyépi yoo

4 Apolosa u k:ii ala kópu nyi p:uu dmyinê tpaê, apii, Yesu Kédisu p:uu a dpodo mo, Chóó Lémi u tumu kópu dyuu y:oo a y:eñey:eñe ngmê. ² Dpodo pyu ngê kn:aa yéli yi dnye dmi d:uudpî ny:oo, u lémi mu ngmidi u dnye vyílo yichoo nyêmî. ³ Yi kópu u l:êê dîy:o kópuni a p:uu anmyi vyi t:oo, a ka tédê kópu dé. Kópuni kn:aa pini ngê a p:uu dpî vyi, a ka mye tédê kópu. A chóó a dpodo p:uu kópu myedîni tpaê ngê. ⁴ A dpodo tédê kópu d:oo ngmê kn:aadi ngê, ngmênê a chóó daani vyi, Dyâape a p:uu daa t:a. Pini n:ii ngê nmî gha dmi dpo m:uu té, yi kópu a ka yinê wa vyi. ⁵ Yi kópu u l:êê dîy:o pi u pi ghêlî k:ii nangmê dyênê. Nmî Lémi dini ghi n:ii ngê wa a diyé, tumu kópuni mgîdî vy:o a pyede, w:êênî wa yé té, kópuni knî yi l:êê dîy:o yoo p:uu a dpodo nyédi, amyedê pywálî té. Yi ngwo Chóó Lémi ngê u dpodo pyu yoo ntênê wa chaa kalê té.

⁶ A tîdê mbwó yoo, nmyi l:êê dîy:o Apolosa k:ii dyimê pywuu ngê nmye d:a pyódu nyo, mu kópu u dîy:o dêêpî kópu ngmê u nt:u kópu pèdê w:ee yó. Yi dêêpî kópu ala, Puku yedê kópu knî yi mbêmê dmyinê paa, u nt:u kópu alanté, Pi ngê pi ngmê u pi kîngî kmî, kn:aa pini u pi kîngî dyênê. ⁷ N:ii ngê chóó u pi a kmîmî ngê, ala kópu u kwo nîné tpaê, Kí pini, n:uu ngê kada pini ngê pyódu nyoo? Kópuni u l:êê dîy:o kada pini ngê nyi pyodo, Chóó Lémi ngê nga yinê a kê too, apii? Nyi kuu, ngmênê Chóó Lémi ngê nga yinê a kê too. Lukwe dîy:o ñyóochóó nye chaa kîgha ngê.

⁸ A tîdê mbwó yoo, lukwe dîy:o nmyinê nmye kópu yilí yintómu yi ntââ mbêmê nmye pyede. Lukwe dîy:o nmyinê nmye ndáápi ntee pini ngê nmyi pyaa dniye. Lukwe dîy:o nmyinê nmye king ntee pini ngê nmye pyede. Yinté dpîno pyede. King ngê ntênê w:ii pyede, ye king ngê myepîdmyi pyódu nmo. ⁹ K:omo tpile nmo Chóó Lémi u dyépi yoo, ngmênê na a ka Chóó Lémi ngê kuwó pini ngê mêtê pyódu nmoo. Na a ka vyída ntee pini ngê pyódu nmoo, pi yintómu yi ngîma, enjel yoo mye yi ngîma, nmî vyee tédê dy:ââ nmoo. ¹⁰ Yesu Kédisu u l:êê dîy:o pi knî ye mbodo podo mbodo podo u yoo ngê nmî pyaa dniye, ngmênê nmyinê nmye Yesu Kédisu ngê nmyi nuw:o dmi ndîi ngê dê pyódu té. Nmî chóó nmî wêdêwêdê p:uu dp:ee nuw:o nyédi, ngmênê nmyinê nmye nmyi wêdêwêdê ndîi. Kuwa yéli y:oo nmî pi dmi a dyede tumo, lukwe dîy:o nmyi pi dmi a kmîmî tumo. ¹¹ Dye ghi yintómu dono ngê nmo pyede. Nmo dómudómu nyédi, nmo mbwaambwaa nyédi, nmî kpîdî dpo chaa dmi, kuwa yéli y:oo a kpakakpaka nmoo, p:aani p:aani nmo lêpî nyédi. ¹² Pi knî ye ndapî dpîno dmyinê ngê, nmî nté ndapî yi p:uu nmî chóó nmo dpodo nyédi. N:ii knî nmî p:uu a peede tpaê nyédi, yi l:êê dîy:o nmîno ngêpê nyédi. Dini ghi n:ii ngê a kpakakpaka nmoo, nmîno vyímî ngê. ¹³ N:ii knî y:oo nmî pi dmi a dyede ngópu, nmo kwunokwuno too, u yi nmo a kwo yédi, nmîmo, Yi nuw:o dmi nmî ngmêê. Dyámê mbêmê tpémi ye, yinê ye nmo nté dîné péé dono, nmî p:uu a danê nyédi, dpo, Yi tuu dmi a kwo.

¹⁴ Daa nmyi mywenemywene kîgha u l:êê dîy:o yi kópu d:a d:êê té, ngmênê u ya a nga a kwo, nîmo, Nmyi nuw:o dmi nê wáti té. Mu kópu u dîy:o nmyo a tp:ee ntee yéli. ¹⁵ K:omo tpile pi yono yono y:aa knî y:oo Yesu Kédisu u pi mbêmê adnyi ndiye kîgha nmyo, ngmênê nê mu ngmidi nmyi mî, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u pi y:i a chóó nmyi nuw:o n:uu kwólu. ¹⁶ U l:êê dîy:o, u ya a nga a kwo, A p:uu dmyina a mtyímwe ngêêpî. ¹⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o Timoti a kada kîné kââ, daa kêmakêma nmyimo mumu ngmê. Yi pini a tp:ee ntee pini, u nuu ghi ndêndê ngê a nódo a tóó. Daa pi dóó pyu, nmî Lémi p:uu nipi nye dpodo mo. Yesu Kédisu u yoo yi l:êê ghi dmi nmye amî vyílî té, kópuni dyuu Yesu u yoo knî ye p:aani p:aani nîmo tpaê too, nmye amyimî vyílî té. †††

¹⁸ Nmyi vy:o pi knî ngmê dê mbodo ndîi mbodo ndîi mbê dmi, apu, Nê ngê mēdaamî m:uu nmo. ¹⁹ Ngmênê nmî Lémi ngê a maa daawa a nkoko knomomê, ye lîmîlîmî ngê anmy:uu m:uu nê. Mbodo ndîi mbodo ndîi u yoo yi ngwo an:uu m:uu té, nê, Mumdoó Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê a dpodo té, ó yi chóó yi kópu dyuu ye tpaê tumo. ²⁰ Chóó Lémi kóó k:oo yoo daa kópu dyuu mbêmê dpî ghê dmi, ngmênê chóó u wêdêwêdê mbêmê dpî ghê dmi. ²¹ A tp:ee yoo, nmyi nuw:o dmi angênté? Dpodombiy:e nmye wan:uu mbwólu, ó nmyi kópu dmi a kada am:ii l:âmo t:oo, ye mb:aamb:aa ngê u ngwo nmye p:aa t:aa.

† 3:19 Njôpi 5:13 †† 3:20 Psalm 94:11

‡ 4:8 Tpyuu 3:17,21 †† 4:11 2 Kódin 11:23-27 †† 4:12 Dpodo 18:3; Luukî 6:28 ††† 4:16 Pilipay 3:17 ††† 4:17 Pilipay 2:22 § 4:20 1 Kódin 2:4

Yesu u yoo vy:o pini ngmê ngê Yesu u pi kîngî dyênê

Mátiyu 18:15-17

5 A tp:ee yoo, kópu nmyi p:uu mukídî ny:oo. Nmyi vy:o pini ngmê ngê pyââ ti u kópu ndîi ngmê d:uu ngê. Yintoo kópu mgídî u yoo knî y:oo doongmê d:uu ngópu. Lukwe dîy:o Yesu u yoo vy:o pini ngmê ngê yi kópu d:uu ngê. Lukwe dîy:o u mî u kpâm kuwó pyââni t:âmo ngê. Apuu! ² Lukwe dîy:o u kwo dpîp:e kwódu ngópu. Lukwe dîy:o nmyinê mbodo ndîi mbodo ndîi té. U mywene nmye wo ghê wo, nmyi yoo kuwa w:ee kaa ngópu. ³ K:omo tpile nmyi vy:o dênîné kwo, ngmênê a nuw:o nmyi vy:o yiwunê kwo. A nuw:o k:oo yi pini wunê kídî kóté kwolo. ⁴ Nipi dpo wó yó, a nuw:o nmyi vy:o adîn:aa kwo, nmî Lémi Yesu u wêdêwêdê mbêmê yi pini kuwa anmî kââ. ⁵ Setan kóó k:oo anmî kââ, yi pini too pee yinê paa dyênê ngê, mu kópu u dîy:o nmî Lémi wéni n:ii ngê wa a diyê, yi pini u ghê dmi mēpaa ngee ngê.

⁶ Lukwe dîy:o nmyinê mbodo ndîi mbodo ndîi té. Nmyi lama ka tóó, yis knî tp:oo daa ndîi anyinê ngî, kpo ndîi u mênê anyi yé, anyi pwiyé, kpo yintómu dpî mbwó. Dononi nmyi mênê a tóó, mye yinté, wa k:aa. ⁷ Yi dono a ngî tóó, dny:ii dy:ee tóó, yed:oo mb:aamb:aa ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. Yesu ngê kamî ngê ntee a pyódu nmyoo, yinté am:ii pyaa dmi. Nmyi lama ka tóó, nmo Nju tpémi, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u dye ghi ngê, nmî ngomo knî yi k:oo yis daa ya yédi, nmo kéké ngê, mbîdédi pywápê ngmê wop nmo pîpî ngê. Nmî kn:ââ knî y:oo sipi tp:oo ntee a vya tumo, Chóó Lémi ngê yi tp:ee mââ kaa a w:êê too, daa vya too, Yesu Kédisu yinté mye pwene, ndê ka w:êê nmoo. ^{††8} Yesu u yoo vy:o nmyi k:ii nipi nmo wee, yis ntee dono nmî mênê kîngmê ya, pi dódó nmî mênê kîngê ya, dyââpe nmî p:uu myekîngmê ya. ^{*}

⁹ Pweepwee pee n:ii mwiyé nmye nê dy:ââ ngê, munmyenê, Pyââ ti pyu yoo yi k:ii yakmaapî ngê kêê nangê t:oo. ¹⁰ Daa kuwa yéli yi p:uu nmye noo a danêmbum, yélini a pyââ ti nyédi, a rúknweñuknwe nyédi, a kpa nyédi, yélini kn:aa yâpwo knî ye a ngêpê nyédi. Yinté yéli p:aa yintómu a pyede. Doo u ntââ daanmyinê kuwó t:oo. ¹¹ Daa kuwa yéli yi p:uu noo a danêmbum, ngmênê Yesu u yoo vy:o yéli yi p:uu noo a danêmbum. Nmyi vy:o pini ngmê ngê yinté kópu ngmadî d:uud:uu, adî pyââ ti, adî rúknweñuknwe, kn:aa yâpwo knî ye adî ngêpê, yoo yi pi dmi adî dyede dé, nté ndapî yi mb:aa mi ngê adî ya ó ndee pyu ndîi ngê adî ya, yinté pini u k:ii yakmaapî ngê kêê nangê t:oo. ^{††}

¹² Doo u ntââ kuwa yéli daanmo kéé té, Chóó Lémi ngê yinê wa kóté kalê té. Ngmênê yinté dono nmyi vy:o n:ii ngê choo d:uud:uu, dmyinê kóté kîgha, nmyi yoo kuwa dmyinê kapî. Yinté kópu puku yedê mye tóó, Pi dono nmyi yoo kuwa dmyinê kapî.

Numo kóté kîgha u danêmbum

6 Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o pini miyó dnyinté a ya nódó, lukwe dîy:o kóté y:enê pyu ka dpî lee knî, kuwa. Lukwe dîy:o mywene y:e d:uudpî ghê. Yinté kópu nmyi chóó p:ee dmyinê l:âmol:âmo dé. ² Angên-té, nmyi lama daa tóó Chóó Lémi u yoo knî y:oo dyámê mbêmê tpémi yintómu y:oo wa kóté kalê t:oo. Mum-doo dp:ee ntââ dé, yinté kópu têtê nmyi chóó daanmyi l:âmol:âmo? ³ Lukwe, nmyi lama myedaa tóó, mu dini ghi ngê enjel yoo amy:oon:aa chámê té. Lukwe dîy:o nmyi chóó nmyi kópu dyuu daanmyi l:âmol:âmo dé. ⁴ Dini ghi n:ii ngê yinté kópu nmyi vy:o dpî pyódu, lukwe dîy:o kóté y:enê pyu knî ye kuwa nmye lèpî nyédi. ⁵ Mywene nmye choo kwo. Mum-doo nuw:o pyu nmyi vy:o daangma a kwo, pini n:ii u ntââ yinté kópu dpî l:âmo? ⁶ Lukwe dîy:o pi ngmê ngê u mbwó kóté têtê dpî rúw:o, kuwa pini ngê dp:uu kóté kalê dê.

⁷ Ndéndê ngê nmye kn:aadikn:aadi ngópu. Lukwe dîy:o nmye numo kóté kîgha nyédi. Lukwe dîy:o yi kópu knî dênmyinê vyîmî tumo. Nmyi mbwó ngmê adî mtíkó knomomê, nangê kóté kwolo, dmyina a vyîmî. ^{††8} Lukwe dîy:o numo p:uu nmye dono nyédi. Lukwe dîy:o nmyi chóó nmyi tîdê mbwó yoo yi tpile nmye t:âmot:âmo tumo. ⁹ Mum-doo nmyi lama daa tóó, pi dono yoo Chóó Lémi kóó k:oo daamî ghê dmi. Pi knî y:oo kîngê dóó nmyo. Yélini a pyââ ti nyédi, kn:aa yâpwo knî ye a ngêpê nyédi, pi u kuwó a pyuwópyuwó nyédi, ó a numo kpêêpî nyédi, yinté pini Chóó Lémi kóó k:oo daangmamî ghê. ^{††10} Kpáápi yoo, rúknwe yoo, ndee pyu ndîi yoo, pi u pi dyede pyu yoo, ó nté ndapî yi mb:aami yoo, yinté pini Chóó Lémi kóó k:oo myedaangmamî ghê. ¹¹ Knî ngmê yinté kînmýee a ya, ngmênê nmî Lémi Yesu Kédisu ngê nmyi dono kî chedê too, nmî Mî u Ghê Dmi ngê nmyi nuw:o dmi ngmópu, Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê pyódu nmyoo. ^{††}

Pyââ ti mââ ti p:uu kópu

¹² Nmî Lémi Yesu ngê daa dèêpî kópu dyuu mbêmê kamî ngê pyódu nmoo. U l:êê dîy:o kópu yilî yi kwódu yé kópu daangma a tóó, ngmênê kópu yilî knî y:oo yoo dpî dyênê t:oo. Yi kópu knî namê d:uud:uu dé. Nyââ, kópu yilî yi kwódu yé kópu daangma a tóó, ngmênê kópu ngmê nmyi kada kîngê ghê. Yesu Kédisu nmyi kada vyîlo yichoo kwo. ¹³ Nté nmî rúknî yi mênê dpî lè, yi l:êê dîy:o a tóó, nté u l:êê dîy:o nmî rúknî a pyede, ngmênê mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê miyó dé wa dyênê dê. Pyââ ti mââ ti daa yinté kópu dê. Nmî Lémi ngê daa pyââ ti mââ ti yi l:êê dîy:o a l:âmo nmoo, chóó u l:êê dîy:o a l:âmo nmoo, nmî l:êê dîy:o mye pwene. ^{††14} Chóó Lémi ngê nmî Lémi kpêênî mède pyidu ngê, u wêdêwêdê mbêmê yinté amyedê pyidu nmo. ^{††}

¹⁵ Mum-doo nmyi lama daa tóó, nmyo Yesu Kédisu kóó kpâlî dé. Lukwe, pi ngmê ngê Yesu u mbyuu pee ngmê teli pyââ u k:ii ngmîdi ngê wa pyódu? Apuu! Doo

† 5:4 1 Tim 1:20 †† 5:7 Ex 12:21; Njon 1:29; 1 Pita 1:19 ††
5:8 Ex 12:15 †† 5:11 2 Tes 3:6; Taitas 3:10; 2 Njon 1:10-11

†† 6:7 Mát 5:39-40; 1 Tes 5:15 ††† 6:9 Epeso 5:5; Tpyuu 22:15
††† 6:11 Taitas 3:3-7§ 6:13 1 Tes 4:3-5 †† 6:14 Lóma 8:11; 2
Kódin 4:14

u ntââ. ¹¹⁶ Mumdoo nmyi lama daa tóó, n:ii téli pyââ ka dpî lê, u k:ii ngmídi ngê dpî pyaa knî. Yi kópu puku yedê mye tóó. ¹¹⁷ N:ii nmî Lémi k:ii ngmídi ngê dpî pyaa knî, yi nuw:o dê ngmídi ngê dpî pyaa knî.

¹⁸ Pyââ ti mââ ti vy:o a pwii dmyeno. Kn:aa dono ngmanyi d:uu, ye kn:aa pini ngmanyi dyênê, ngmênê wanmyi pyââ ti, ye nmyi chóóchóó wanmyi dyênê t:oo.

¹⁹ Nmyi nt:u dmi daa nmyi chóó a pyede, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi yi mênê a kwo. Ghéni Dmi n:ii Chóó Lémi ngê nmye a kpo, nmyo u yâpwo ghi.

²⁰ Nmyi nt:u dmi daa nmyi chóó nmyi tpile dé, Chóó Lémi ngê kópu ndîi ngmê d:uu ngê, u ngwo pwila nmyoo. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dmyinê dpodo kîgha dé, Chóó Lémi u pi ndîi ngê u ngwo paa pyaa we. [#]

Yéeyéé u danêmbum

7 A tîdê mbwó yoo, pweepwee pee yedê póó n:ii a ka nmyinê dy:ââ ngópu, yi kópu knî yi p:uu nmye nîndê d:êê. Yéeyéé p:uu mwiyé nmye nîndê d:êê. N:ii ngê u yi adî kwo, Nmî Lémi p:uu ntênê nî dpodo, u l:êê dîy:o daawa yéé, yi pini ngê kópu mb:aa dpî d:uu, ² ngmênê yi pini pyââ ti ngê kîngê dyênê. Yi kópu u l:êê dîy:o pi yintómu dny:oo yéeyéé.

³ Cha cha yi kópu ala. Pyââ u moo ka d:uudpî nganê mb:anê, mââ u kpâm ka myed:uudpî nganê mb:anê.

⁴ Pyââ p:uu tpile yilî daa chóó u tpile yilî, u moo u tpile yilî. Myenté, mââ p:uu tpile yilî daa chóó u tpile yilî, u kpâm u tpile yilî. ⁵ Numo p:uu wuwu nangê kwódu.

Ngmênê, pi cha y:oo u yi y:e adî kwo, Dpodombiy:e ny:oo ngêpê, wo knî ngmê yi k:oo, ye wuwu yi chóó noko dny:oo kwódukwódu, dpodombiy:e u ngwo dny:oo ngêpê. Yi ngêpê u wo knî dny:oon:aa lèpî, ye yi kwódu yé kópu machedê ngê u ngwo choo pyodopyodo. Setan u wépi pwapî nmyi lama dnyinté a tóó. Kîmê dódó nmyo, pi ngê kn:aa pyópu p:uu kêê kîngmê yé.

⁶ Kópuni nmye d:a d:êê, nmyenê, Pi yintómu dny:oo yéeyéé, daa dêêpî kópu nmye yed:a d:êê. Yi kópu u nt:u ala, n:ii ngê u yi adî kwo, Pyââ ngmênê nya, yini choo yéeyéé. ⁷ Ngmênê nê nê, a nuw:o alanté, u ya a nga a kwo, Kwodo mgêmî yintómu nê ntee yéli ngê dny:oo ya, kîdnyingê yéeyéé. Ngmênê daa pi yintómu u ntââ ngê a pyede. Chóó Lémi ngê woni yoo yéeyéé u ntââ mbêmê dpo pyódu té, woni yoo yi mo ya u ntââ mbêmê dpo pyódu té.

⁸ Kwodo mgêmî yoo, kuknwe yoo, ala kópu nmye nîndê tpapê. Ntee n:aa tóó, yinté myedmyinê ya. ⁹ Ngmênê nmyi mo ya doo u ntââ ngê nmye wa pyaa knomomê, ye dmyinê yéeyéé. Pyââ ti mââ ti yi l:êê dîy:o kîdnyingê ghiighii mbê dmi. [#]

¹⁰ Cha cha yoo yi dêêpî kópu m:uu ala, daa a chóó a dêêpî kópu, ngmênê nmî Lémi u dêêpî kópu. Pyââ ngê u moo kîngî kpîpî. ¹¹ Wa kpîpî knomomê, ye kn:aa pini ngê kêê p:uu kîngê yé. Yi pyópu u moo ka mēdaawa diyé knomomê, ye u mo choo ya. Myenté, mââ ngê u kpâm kîngê kpîpî.

¹² Cha cha n:ii Yesu u yoo vy:o mu ngmídi ghê wo, woni daa ghê wo, yi yéli yi p:uu nîndê danê. (A chóó a dêêpî kópu yinîndê tpapê, daa nmî Lémi u dêêpî kópu.) Yesu u yoo vy:o pini n:ii ghê wo, ngmênê u kpâm daa ghê wo, yi pyópu ngê u yi u ngwo adî kwo, Kwodonkwodo ny:oo ya, ye yi pini ngê u kpâm kîngê kpîpî. ¹³ Myenté, pyópuni Yesu u yoo vy:o ghê wo, ngmênê u moo daa ghê wo, yi pini ngê u yi u ngwo adî kwo, Kwodonkwodo ny:oo ya, ye yi pyópu ngê u moo kîngê kpîpî. ¹⁴ K:omo tpile yi pini Yesu ka daa kêlímî yé-di, ngmênê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu, mu kópu u dîy:o u kpâm k:ii ngmídi ngê a ya nódó, u kpâm Yesu ka a kêlímî yédi. Myenté, k:omo tpile nmî mbwó ngmê u kpâm Yesu ka daa kêlímî yédi, ngmênê Chóó Lémi ka pyââ mb:aa ngê dpî pyódu, mu kópu u dîy:o u moo k:ii ngmídi ngê a ya nódó, u moo Yesu ka a kêlímî yédi. Wo daa yinté, ye nmyi tp:ee dmââdîma Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê pê pyede, u nuu u yoo ngê daapídnye kwo. ¹⁵ Ngmênê pini n:ii Yesu ka daa kêlímî yédi u yi u ngwo adî kwo, U kpâm nê kuwo, ye dpî lee we, nmî tîdê u yéeyéé machedê ngê u ngwo wa pyódu. Myenté, pyópuni Yesu ka daa kêlímî yédi u yi u ngwo adî kwo, U moo nê kuwo, ye dpî lee we, nmî mbwó u yéeyéé machedê ngê u ngwo wa pyódu. Yini dpî lee we, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê daa dnyepéli u l:êê dîy:o a ngmídi nmyoo, u yi u ngwo a kwo, A yoo noko mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. ^{##16} Nmî tîdê, mumdoo nyi u ntââ, moo u nuw:o anyi ngmêê, nmî Lémi kóó k:oo anyi kââ? Nmî mbwó, mumdoo nyi u ntââ, ngmâm u nuw:o anyi ngmêê, nmî Lémi kóó k:oo anyi kââ? ^{##}

Daa ya ngmêêpî u danêmbum

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Yesu u yoo vy:o mwo a kaa nmyoo, yi ngwo ntee nmyee a ya, yinté myedmyinê ya, dpodoni nédê nmî Lémi ngê a kaa nmyoo, y:i dmyinê dpodo. P:aani p:aani Yesu u yoo knî ye yi dêêpî kópu dyuu yinté ye myinîn:aa tpapê too.

¹⁸ Nju pi n:ii Chóó Lémi ngê, Yesu u yoo vy:o dpî kââ, yi pini ngê kîngî vyi, U ya a nga daa kwo, Chóó Lémi u l:ii a p:uu choo ya. N:ii daa Nju pi, Chóó Lémi ngê Yesu u yoo vy:o dpî kââ, yi pini Nju pi ngê chóó kîngê pyódu, pi ngê Chóó Lémi u l:ii yi pini p:uu kîngî t:oo. ¹⁹ Ala ngwo Chóó Lémi u l:ii t:emî tédê kópu ngê dē pyódu, u dêêpî kópu dyuu chââchââ yi ndîi kópu. ²⁰ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Yesu u yoo vy:o mwo a kaa nmyoo, yi ngwo ntee nmyee a ya, yinté myedmyinê ya. ²¹ A mbwó. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Yesu u yoo vy:o kaa nyoo, yi ngwo pi ngmê ngê wop doo a dpodo kîgha ngi, ye p:uu chi dpodo, u nuw:onuw:o ngê kêê kîdangê t:oo. Ngmênê n:ii ngê wop a dpodo kîgha ngi, u yi u ngwo adî kwo, Nyi nî pw:ii, ye u kwo nangê nganê mb:anê, choo pw:iipw:ii ngi, nýóó l:êê dîy:o anyin:aa dpodo. ²² Pini n:ii pi ngmê ngê wop a dpodo kîgha ngê, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi ngê dpo ngmídi, u nuw:o nmî Lémi p:uu dpî ghê. Myenté, ndapî p:uu

† 6:15 Lóma 12:5; 1 Kódin 12:27†† 6:16 Gen 2:24‡ 6:19 1 Kódin 3:16 †† 6:20 1 Pita 1:18-19 †† 7:9 1 Tim 5:14

††† 7:15 Lóma 12:18 ††† 7:16 1 Pita 3:1-2 § 7:19 Lóma 2:25; Nkal 5:6

dpodo pyu n:ii nmî Lémi ngê dpo ngmidi, nmî Lémi p:uu dpodo pyu ngê dpî pyódu, Yesu Kédisu p:uu wop a dpodo yédi. ^{†23} Chóó Lémi ngê kópu ndîi ngmê d:uu ngê, u ngwo pwila nmyoo, yi kópu u l:êê dîy:o pi knî yi nuw:o u pono kîdmyemê vyápê. ²⁴ A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê mwo a ngmidi nmyoo, u k:ii nmyinê kââdî ngópu, yi ngwo ntee nmyee a ya, yinté myedmyinê ya.

Kwodo mgêmî yoo yi kópu

²⁵ Kwodo mgêmî yoo yi p:uu kópu u nkwo nmye ngmênîné tpaépê. Daa nmî Lémi u dêêpî kópu nmye yinîné tpaépê, ngmênê yi kópu p:uu a chóó a kópu nmye ngmênîné tpaépê. Doo u ntâa daanî dóó nmyo, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê a nuw:o u ntâa ngê a pyódu ngê.

²⁶ Ala dini ghi ngê dye ghi dono vy:o nmo pyede, u l:êê dîy:o pi ngê u ya kîngê ngmêê. ²⁷ N:ii u kpâm a tóó, kîngê kéé. N:ii u kpâm daa tóó, ghêlî k:ii kîngê yéé. ²⁸ Ngmênê pini n:ii dpî yéé, daa dono kópu yu d:uu, myenté pyópuni dpî yéé, mye daa dono kópu yu d:uu. Ngmênê u ya a nga daa kwo, Ala dye ghi dono vy:o dono a pyw:ee yó.

²⁹ A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi ngê dini ghi n:ii yó, daa kêmakêma a dyimêdyimê. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî nuw:o dmi dyámê u kópu knî yi p:uu kîngmê kwo. Yéé u nuw:o u kpâm p:uu kîngmê kwo, nmî Lémi p:uu choo kwo. ³⁰ N:ii u pi u l:êê dîy:o a mbê, u nuw:o modo dyé ngê, nmî Lémi p:uu dpî kaa ngê. N:ii knî y:oo w:aa da pyw:ee ngmê, yi kópu mu ngmidi p:uu yi nuw:o dmi kîngê kwo, nmî Lémi p:uu dny:oo nuw:o. N:ii knî y:oo yi tpile dpî pwila t:oo, yi tpile knî yi p:uu yi nuw:o dmi kîngê kwo, nmî Lémi p:uu dny:oo nuw:o. ³¹ Dyámê u kópu knî yi p:uu nmî nuw:o dmi kîngê kwo, nmî Lémi p:uu dny:oo kwo, mu kópu u dîy:o yi kópu yilî yintómu daa dye ghi daadîi adnyi ya, nmî Lémi ngê wa ngmêê té. ^{††}

³² U ya a nga daa kwo, Nmyi nuw:onuw:o u kópu dyuu ndîi kópu ngê nmye pyaa dniye. Pi mgêmî u nuw:o ngmidi ngê a ya yédi, nmî Lémi p:uu a dpodo yédi, u nuw:o nmî Lémi p:uu a kwo yédi, ³³ u yi u ngwo a kwo yédi, U nuu u kópu nî d:uud:uu dé. Ngmênê yéé u nuw:o miyó ngê a ya yédi. Nmî Lémi p:uu a nuw:o yédi, ngmênê dyámê u kópu knî yi p:uu mye nuw:o yé-di, u yi u ngwo a kwo yédi, U kpâm u nuu u kópu yinî d:uud:uu dé. ³⁴ Kwodo mye yinté, nmî Lémi p:uu a dpodo yédi, u yi u ngwo daa kwo yédi, U nuw:o kn:aa lee we, u yi u ngwo myedaa kwo yédi, U nt:u kn:aa pini ka nî y:oo. Ngmênê yepe dyámê u kópu knî yi p:uu a nuw:o yédi, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo yédi, U moo u nuu u kópu yinî d:uud:uu dé.

³⁵ Yi kópu nmye d:a vyi té, mu kópu u dîy:o u ya a nga a kwo, Mb:aamb:aa ngê pêdmyinê ya. Yéyéé nmye dîni kwódukwódu, ngmênê u ya a nga a kwo, Nmyi nuw:o dmi nmî Lémi mu ngmidi p:uu dny:oo kwo, kn:aa kîdnyingê kwo, mb:aamb:aa ngê p:uu dmy-ipodo.

³⁶ Pini n:ii u yémî p:uu a kwo, ghêlî k:ii daawa yéé knomomê, nmî Lémi p:uu dpodombiy:e adîn:aa dpodo, ye yi pini ngê maa mb:aa ye kîgha ngê. Ngmênê u kuwó dini ghi ngê u nuw:o u kwo ayimênê diyé, awo, A yémî p:uu pyâawe ngê a pyodopyodo, nanê wa nya, u yi u ngwo adî kwo, Nî nya, ye dpî nya ngê, daa kópu dono ayi d:uu. ³⁷ Ngmênê yi pini ngê chóó wa vyi, Daanî yéé, a mo anî ya, pwopwo u dî, ye yinté choo ya. U lama adî ya, A nuw:o ngê daawa dóó nê. Yi pini u mo choo ya, kîngê yéé. ³⁸ A tîdê mbwó yoo, n:ii ngê u yémî p:uu dpî nya, kópu mb:aa yu d:uu, n:ii u mo a ya yédi, kópu mb:aa mye d:uud:uu ngê, k:uuchêm u kópu ye d:uud:uu ngê.

Yepe yoo yi kópu

³⁹ Yepeni u moo a tóó, kn:aa pini p:uu kîngê nuw:o, ngmênê u moo wa pw:oo knomomê, ye u ntâa amê yéé. Pyópuni Yesu u yoo vy:o a kwo, kuwa pini ngê kîngî nya. ⁴⁰ Ngmênê yi pyópu daawa yéé knomomê, ye mb:aamb:aa ngê adî ya. K:omo tpile nmyi kada pini woni yoo yi nuw:o dmi daa yinté dé, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi a mênê mye tóó, u l:êê dîy:o yi kópu nmye d:a vyi.

Tpile tp:oo n:ii k:omo yâpwo ka a yémî ngópu, u pîpî p:uu danêmbum

8 A tîdê mbwó yoo, pweepwee pee yedê póó n:ii a ka nmyinê dy:ââ ngópu, myomoni kópu p:uu nmye nîné d:êê, tpile tp:oo n:ii k:omo yâpwo ka a yémî ngópu, u pîpî p:uu. Nmî lama ka tóó, K:omo yâpwo daa ndêndê ngê yâpwo njini, u l:êê dîy:o nmî vy:o pi ngmê knî y:oo yinté tpile tp:oo mbyuu ka a pîpî tumo, yinê ye u kópu daa tóó. Ngmênê pi woni knî ye kwódu ye u kópu, yi tpile tp:oo mbyuu d:uudpî ma ngmê. A tîdê mbwó yoo, n:ii yoo yi lama yinté a tóó, apu, K:omo yâpwo daa yâpwo njini, yi yéli daadnya a mbodo ndîi mbodo ndîi, wo yéli yi pi dmi daadnya a dyede. Nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya, nmyi mbwó yoo yi pi dmi namê dyede. N:ii nódo u tîdê mbwó yoo yi nuu ghi dmi a pyede, yi gha dmi a wêdêwêdê kîgha too. ² Pini n:ii ngmênê u kwo kópu yilî yintómu u lama a pyede, yi pini dnyinté a nuw:o yédi, ³ ngmênê n:ii nódo Chóó Lémi u nuu ghi a tóó, Chóó Lémi u lama pini, kóó kuwa daamî kââ. ^{††}

⁴ Dini ghi n:ii ngê kuwa pini ngmê ngê tpile tp:oo dpî vy:a, k:omo yâpwo u pi u ngwo dpî vyi, u ntâa yi tpile tp:oo mbyuu anmî ma, mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó k:omo yâpwo daa yâpwo ndêndê, Chóó Lémi mu ngmidi yi yâpwo ndêndê. ⁵ K:omo tpile pi knî y:oo yâpwo yilî a châachâa tumo, ngmênê nmîné nmo yâpwo mu ngmidi ndêndê, Chóó Lémi. Yi pini nmî Mî, tpile yilî yintómu yinê l:âmo too, u l:êê dîy:o nmo pyede. K:omo tpile yoo yi lémi yilî, a châachâa tumo, ngmênê nmî Lémi ndêndê mu ngmidi, Yesu Kédisu, pini n:ii Chóó Lémi k:ii dyámê pê l:âmo ngópu, ghê kamî nmo yinê myedê kpo. ^{††}

† 7:22 Epeso 6:6; 1 Pita 2:16 †† 7:31 1 Njon 2:17

‡ 7:39 Lóma 7:2-3; 2 Kódin 6:14 †† 8:3 Njon 14:23

⁷ Ngmênê pi woni knî yi lama yi kópu dnyinté a tóó. Yesu u yoo vy:o ghêlî k:ii daa ghê dniye, m:ââ yilî yi k:oo k:omo yâpwo knî ye dnyimo a ngêpê, k:omo yâpwo knî yi l:êê dîy:o tpile tp:oo kpêê ngê dnyimo a yiyé dé, mbyuu dnyimo a pîpî dé. Ngmênê ala ngwo yinté ntini daa pîpî tumo. Yinê ye k:omo yâpwo u pi p:uu a t:a, apu, Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê angmanmî pyódu. ⁸ Daa nté u l:êê dîy:o Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê anmî pyaa dmi. N:ii ngê yi ntini dpî kpîpî, Chóó Lémi ka dono ngê d:uudpî pyódu. Myenté, n:ii ngê yi ntini dpî ma, yi kópu mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê d:uudpî pyódu. ⁹ A mbwó, lama ka tóó, k:omo yâpwo dé daa yâpwo ndêndê dé, u l:êê dîy:o yinté ntini nye pîpî too. Nga u ntââ, ngmênê ñîdê mbwó yoo yi p:uu chi nuw:o. Pini n:ii u lama yi kópu dnyinté a tóó, nangê lvêêdî. ¹⁰ K:omo yâpwo u ngomo k:oo kmaapî tédê nangmê nî. Yinté pini ngê yi wa m:uu ngi, yi ntini pee my:ooowa ma, ngmênê u kwo dono kópu ayi d:uu, chóochóó nmî Lémi u yoo kuwa wa ghê. ¹¹ Kópuni lama a tóó u l:êê dîy:o lukwe dîy:o mwó anyinê lvêêdî. Yi pini u l:êê dîy:o nmî Lémi Yesu Kédisu pwene. ¹² Lukwe dîy:o nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu anyi dono, pini n:ii u l:êê dîy:o pwene anyinê lvêêdî, mwó yoo yi p:uu am:ii dono, yi nuw:o dmi anyi dyênê. ¹³ Nê nê a nuw:o alanté. Ntini n:ii ngê a mbwó wa a lvêêdî, yi ntini mêdaanî ma, u dí pwoopwo. U ya a nga daa kwo, A mbwó a l:êê dîy:o ngma a lvêêdî we. ††

Kópuni dyuu yi wépi dmi Póól ngê puwâ

9 A tîdê mbwó yoo, u ya a nga daa kwo, A l:êê dîy:o pi ngma a lvêêdî we. Dyimê pywuu nmye ngmênê kuwo. K:omo tpile u ntââ ndapî nmye p:aa dmy:ee ngê, ngmênê nmye dîp:ê dmy:ee ngê. K:omo tpile kópu yilî yi kwódu ye kópu daangma a tóó, ngmênê woni knî yi wépi dmi a chóó nî puwâ. K:omo tpile nmî Lémi Yesu a chóó a ngwolo dê y:oo nî módu, u dyépi ngê u ngwo a pyódu noo, ngmênê tpile nmye dîni dmyinê ngê. K:omo tpile nmî Lémi u yoo vy:o a chóó nî kaa nmyoo, ngmênê tpile nmye dîni dmyinê ngê. ¹² K:omo tpile pi woni knî ye yinê ye d:aa Yesu u dyépi ngmê, ngmênê nmyinê nmye nê u dyépi ngmê, mu kópu u dîy:o u yoo vy:o a chóó nî kaa nmyoo. ¹³ Yi kópu pi knî ye n:aa tpaapê ngê, yélini y:oo a pi a dyede ngópu.

⁴ A tîdê mbwó yoo, yélini yi l:êê dîy:o n:aa dpodo yé-di, mumdoo doo u ntââ nté mbwaa ye daanî dmyinê dê? U ntââ, ngmênê ye dîni dmyinê doo, a chóó a kêê dê y:oo n:aa dpodo yédi, ndapî u ngwo n:aa kmênêkmênê ngê. ⁵ A kpâm wo tóó, u ntââ p:aa y:eñey:eñe, yoo nye pîdnya a vyuuwo. Dyépi woni yoo, Pita u k:ii, nmî Lémi u mbwó yoo mye yi k:ii, yi kpâm yoo a y:eñey:eñe tumo, yoo yi ntépînâ knî yi k:oo a kmaapî nyédi. ⁶ Mbanapas k:ii nyo miyó njini nyi chóó nyi kêê dê y:oo nye dpodo nódó, nyi ndapî u ngwo nye kmênêkmênê ngê, ndapî nmye dényipu dmyinê.

⁷ Mumdoo lede knî y:oo yi kaa taa kpîdí yi chóó yi

‡‡ 8:5-6 Epeso 4:6; Njon 1:3† 8:9 Lóma 14:13-15†† 8:13 Lóma 14:21 ‡ 9:1 Dpodo 26:16 †† 9:2 2 Kódin 3:2-3

ndapî ngê dpî pwila t:oo? Kêle, yi kada pini ngê yinê dpî pwila té, ye dpî y:ee té. Mumdoo n:ii ngê yâpwo tédê dpî yé, nté y:i d:uudpî ma? Kêle, y:i a kmaapî yédi. Mumdoo n:ii u sipi w:uu a kwo yédi, módó ye a vyuuwo yédi? Mye yinté, yélini yi vy:o n:aa dpodo yédi, u ntââ yi ntépînâ knî yi k:oo anî kmaapî, ndapî ye amy:aa dmyinê. ⁸ Daa a mo dí vyi, ngmênê yinté kópu puku yedê mye tóó. ⁹ Mósisi ngê ala dêêpî kópu a d:êê ngê, N:ii ngê u pudumakó choo dpodo kîgha, komo kîngê kudu.

Choo dpodo, choo kmaapî.

Mumdoo Chóó Lémi pudumakó knî yi p:uu doo a danê? ¹⁰ Mumdoo daa nmî p:uu doo a danê? Ndêndê ngê nmî p:uu doo a d:êê. Yélini wunê n:êê nyédi, yélini wumê nté mgîpî nyédi, daa módó a dpodo nyédi. Yi lama a tóó, Kwéli nmo dpodo té, dîyo y:i anmî kmaapî. ¹¹ Nmyo a yâpwo tédê kamî, nté woo n:uu kaa too, mumdoo doo u ntââ nt:u daangmanî ma? ¹² N:ii knî y:oo wunê ndiye kîgha nmyoo, nmyi ntépînâ knî yi k:oo a kmaapî nyédi, mumdoo doo u ntââ yinté kópu a nga daanmyi d:uu ngmê? Ngmênê a chóó tpile nmye dîp:êngmê dmy:ee ngê. Kópu yilî yintómu noo a vyími dé, mu kópu u dîy:o u ya a nga dêpwo kwo pi ngmênê lvêêdî. U ya a nga myedêpwo kwo, Pi ngmê ngê Yesu Kédisu u kópu mb:aa u wépi pwaa ngê.

¹³ Nmyi lama ka tóó, kpêê yiyé pyu knî y:oo yi nté yi dpodo tédê a kmênêkmênê ngópu. ¹⁴ Myenté, nmî Lémi ngê apê, N:ii knî y:oo a kópu mb:aa pi knî ye adnyin:aa tpaapê, yi nté y:i dny:oon:aa kmênêkmênê. ¹⁵ Ngmênê tpile nmye dîp:êngmê dmy:ee ngê, ala pweepwee pee yedê ala ngwo nmye myedîni dmyinê. K:omo tpile dómudómu tédê amy:aa pw:onu, ngmênê pi knî ye nté ndapî daanî dmy:ee dé. Pi knî ye n:aa tpaapê ngê, yenîmo, A chóó a ndapî a kêê dê y:oo n:aa kmênêkmênê ngê. Yi kópu k:omodanê kópu ngê ye kîngî pyódu, u l:êê dîy:o ndapî ye dîni dmyinê ngê. ¹⁶ Yi kópu u dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, nmî Lémi u kópu dyuu pi knî ye módó n:aa tpaapê ngê. Doo u ntââ nmî Lémi u wépi daanê puwâ. Yi dpodo ñedê a kaa noo. Yi dpodo daanî dódó knomomê, ye nmî Lémi ngê dnyinté daawa kpada nê. ¹⁷ A chóó a nuw:o ngê wonî dpodo, ye a pywuu pênîné ngêêpî, ngmênê nmî Lémi ngê módó a dpodo kalê noo, doo u ntââ yi dpodo u wépi daanî puwâ. ¹⁸ A pywuu n:ii nîné ngêêpî ngê, alanté a tóó, a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. K:omo tpile yoo yi ntépînâ k:oo p:aa kmaapî, ngmênê yi kópu u wépi nî puwâ, nmî Lémi u kópu dyuu módó ye n:aa tpaapê ngê, a gha mb:aamb:aa ngê u ngwo dpî pyódu.

Kópuni u l:êê dîy:o Póól ngê u l:êê ghi dmi dpîmo ngmêpî dé

¹⁹ Doo u ntââ pi ngê daadî dpodo kîgha nê, ngmênê pi dyêêdî yintómu yi p:uu wop n:aa dpodo yédi, mu kópu u dîy:o pi yilî nmî Lémi Yesu u yoo vy:o paa ghê dniye. ²⁰ Dini ghi n:ii ngê Nju tpémi yi vy:o nîmo kwo yédi, kópuni a d:uud:uu tumo, myinê d:uud:uu too, mu

‡‡ 9:9 Deut 25:4; 1 Tim 5:18 ††† 9:11 Lóma 15:27 ††† 9:13 Deut 18:1-3 § 9:14 Mát 10:10; Nkal 6:6

kópu u díy:o nmî Lémi Yesu ka paa kélímî mbê dniye. K:omo tpile daa Mósisi u dêêpî kópu dyuu mbêmê nmî Lémi ngê wa ngee nmo, ngmênê Nju tpémi yi vy:o yi dêêpî kópu dyuu myinî cháâcháâ ngê, mu kópu u díy:o u ya a nga daa kwo, Pi ngmê a p:uu pêdê lvêêdí we.

²¹ Myenté, dini ghi n:ii ngê kn:aa yéli yi vy:o nîmo kwo yédi, kópuni a d:uud:uu tumo, myinî d:uud:uu too, mu kópu u díy:o nmî Lémi Yesu ka paa kélímî mbê dniye. Yi yéli y:oo Mósisi u dêêpî kópu dyuu daa cháâcháâ tumo, yi vy:o myedînîn:aa cháâcháâ too, mu kópu u díy:o mywene ye daapaa ghê we, a wépi daapaa pwaa y:e. (Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu dîpî kée ngê, nmî Lémi Yesu Kédisu u dêêpî kópu dyuu vyílo yinî cháâcháâ ngê.) ²² Yélini Yesu ka yimi doongê kélímî mbê dniye, yi yéli yi vy:o kyedekyede n:aa m:ii yédi, u ya a nga daa kwo, Ngmênê lvêêdí. U ya a nga a kwo, Nmî Lémi Yesu ka dpodombiy:e pîdny:oo kélímî. Yi pi dyêêdí knî yi vy:o yinté pini ngê myinê pyodopyodo yédi, mu kópu u díy:o nmî Lémi Yesu ka knî ngmê paa kélímî mbê we.

²³ Yi kópu yilí n:aa d:uud:uu too, mu kópu u díy:o nmî Lémi ngê u kópu mbêmê kóo k:oo paa kaa téne, kóo k:oo myepaa kaa nêne. Dpodombiy:e n:aa dpodo yédi, mu kópu u díy:o nmî Lémi ngê wa a kuwo nê. ²⁴ Dyimê pywuu nmye ngmênê kuwo. Mbêpê tédê, pi yilí a mbêpê nyédi, ngmênê ngmîdi kada dp:uu ghê. Dpodombiy:e dmyinê mbêpê, kada paa ghê dmyeno. ^{†25} Mbêpê pyu yoo ghêlí daa mbêpê nyédi, dpodombiy:e mwiyé wunê ndiye nyédi, daa nûknweñuknwe nyédi, daa mbwaa ndanî nyédi, u yi y:e a kwo yédi, Kada nmî mbêpê. N:ii kada dp:uu ghê, k:omo tpile pi knî y:oo yi pini u pi mēdaa nyepēnyepē ngópu, ngmênê dpodombiy:e a mbêpê nyédi. Kópuni u l:êê díy:o nmo mbêpê té, chedê ngê daawa pyódu. ^{††26} Yi kópu u l:êê díy:o dpodombiy:e n:aa mbêpê, u ya a nga a kwo, Kada n:uu ghê. Pini n:ii dē a l:êê nódó, nē yinté pini ngmê. Pini n:ii n:aa vyee ngê, dîñî kn:aadikn:aadi ngê, dpodombiy:e n:aa vyee ngê. ²⁷ A nt:u n:aa dpodo kîgha ngê, nûknweñuknwe u kwo n:aa kwódukwódu ngê, mu kópu u díy:o pi mgee ngê anî pyódu knomomê, k:omo tpile yoo woni a chóó nê danê too, ngmênê nmî Lémi ngê kuwa wa kaa nê.

Lvêêdílvêêdí u dyimê pywuu dé

10 A tídê mbwó yoo, n:ii ngê apu, Mb:aamb:aa ngê n:aa m:ii, ngwolo dē mb:aamb:aa ngê dny:oo kwo, kîdangê lvêêdí. Nmî kn:ââ yoo ntee a lvêêdí dniye, yinté kîdmyengê lvêêdí dmi. Dini ghi n:ii ngê Mósisi ngê Yichip u mēnê a pw:ii too, nkalfi too pee yidnya a yâmuyâmu, Ntii Mtyemtye u ngwo a ngmêê ngópu. ^{†2} Pi knî y:oo ntee mbápitisím kalê nmoo, Yesu u yoo vy:o u ngwo kaa nmoo, mye yinté, dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ knî y:oo nkalfi too pee dnya a yâmuyâmu, Ntii Mtyemtye u ngwo a ngmêê ngópu, Mósisi u yâmuyâmu pyu ngê u ngwo a pyaa dniye. ³ Yâpwo nté ntee nmo pîpî ngê, mye yinté, Chóó Lémi ngê nmî kn:ââ knî ye yi nté dpîmo a dyede, pi yintómu knî y:oo

† 9:24 Pilipay 3:14; 2 Tim 4:7-8 †† 9:25 2 Tim 2:4-5; Njems 1:12 † 10:1 Ex 13:21-22; 14:22-29

yi ntini dnyimo a pîpî. ^{††4} Yâpwo wain ntee nmo ndanî ngê, nmî Lémi Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê Mósisi ngê mbwaa yinté ye myedpîmo a yémî. Daa ng:êêntómu Mósisi ngê u kiyé t:aanî u mēnê dpîmo a dêêdêê, nmî Lémi ngê mbwaa u ngwo ye dpîmo a yémî. Yi t:aanî Yesu Kédisu ngê doo ya. ^{††5} K:omo tpile nmî Lémi ngê pi yintómu knî yi l:êê díy:o yi kópu knî dpîmo a d:uud:uu dé, ngmênê yilí knî y:oo daa Chóó Lémi u nuu u kópu yidnya a d:uud:uu dé, yi yéli maa p:uu a pw:oo dniye. ^{†††}

⁶ Kópuni y:e a pyodo, p:uu dmyinê nuw:o, yi nt:anê nangmê yââ. U yi y:e doo a kwo, Kópu dono nmî d:uud:uu dé. Yinté kópu nangmê d:uu. ⁷ K:omo yâpwo ngma a l:âmo ngópu, u kwo dnya a ngêpê. Puku yedê alanté a tóó,

Nipi dnye kmaapî, nipi dnye mbwaa ndanî, nipi myednye ndens. ^{†††}

Yinté kópu nangmê d:uu. ⁸ Ntee dnyimo a pyââ ti mââ ti, yinté kópu ngê kêê nangê t:oo. Wo ngmê ngê pyââ ti tédê pi my:oo yono yono yono y:a mē pyolo yono yono y:a (23,000) a pw:oo dniye. ⁹ Nmî Lémi u tókótókó ngê kêê nangê t:oo. Dini ghi n:ii ngê dnyimo a tókótókó, tpile pē yilí knî y:oo dnyimo a kiyekiye dé, pi yilí u ngwo pw:oo dniye. ^{††10} Nmî Lémi p:uu nuu mbumu ngê kêê nangê t:oo. Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ yoo nmî Lémi p:uu dnya a nuu mbumu, yi ngwo enjel ngmê dy:ââ ngê, yinê vya too. ^{†††}

¹¹ Kópuni y:e a pyaa dniye, yi p:uu dmyinê nuw:o, nmî l:êê díy:o dyimê pywuu ngê a pyede. Kuwókuwó wéni daa kēmakēma a dyimēdyimē, yinté dono kópu nangmê d:uu. ¹² N:ii ngê apu, Mb:aamb:aa ngê n:aa m:ii, ngwolo dē mb:aamb:aa ngê dny:oo kwo, kîdangê lvêêdí. ¹³ N:ii wa lvêêdí knomomê, chóó kn:ââ. Setan ngê ntee a dódó nmyoo, pi yintómu yinté mye dódó too. Nmyi dódó tédê Chóó Lémi ngê daawa a kuwo nmyo, dpî ngee nmyo, Setan ka dpî kwódu, doo u ntâê dpodombiy:e d:uudpî dóo nmyo. Nyââ, nmî Lémi ngê dpî ngee nmo, nmî tókótókó ndîi tédê dpî dyé nmo. ^{††}

Póol ngê k:omo yâpwo knî ye ngêpê u ngwo ye kwódu ngê

¹⁴ A tídê mbwó yoo, Setan ngê kîdangê lvêêdí nmyo. Nmyi nuu ghi dmi a nódó ka tóó, u l:êê díy:o nînê kwunokwuno nmyo, k:omo yâpwo knî ye ngêpê tédê yi nkîgh:ê nangmê ní. ¹⁵ Nmyi nuw:o knî yi mbêmê nmyo m:ii nyédi, ala kópu p:uu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:o. ¹⁶ Dini ghi n:ii ngê nipi nmînê wuwó ngê, wain d:ââ u l:êê díy:o Chóó Lémi nmo kwunokwuno ngê, nmo ndanî ngê, yi ngwo nmî Lémi Yesu Kédisu u wêê ngê Chóó Lémi ka dpo kââdí nmo. Dini ghi n:ii ngê mbîdédi nmo pwapî ngê, nmo pîpî ngê, nmî Lémi Yesu Kédisu ngê ngmîdi ngê dpî pyódu nmo, u nt:u ngê my:oo pyódu nmo. ^{†††17} K:omo tpile nmo yilí, ngmênê ngmîdi ngê nmo pyodopyodo nyédi, mu kópu u díy:o

†† 10:3 Ex 16:35 †† 10:4 Ex 17:6 ††† 10:5 Num 14:26-30; Hipîlu 3:17 ††† 10:7 Ex 32:6 § 10:8 Num 25:1-2 †† 10:9 Num 21:5-6 ††† 10:10 Num 16:41-49 †† 10:13 Hipîlu 4:15 ††† 10:16 Mát 26:26-28

mbîdédi mu ngmîdi yinmo pîpî ngê. ^{†18} Yisîlêli tpémi yi p:uu ngî nuw:o mbê dmyeno. Yélini kpêê yiyé tédê nipi a kmaapî nyédi, Chóó Lémi u k:ii ngmîdi ngê dpî pyaa dmi.

¹⁹ Kópu m:uu ala, p:uu dmyinê nuw:o. K:omo yâpwo dé daa yâpwo ndêndê dé, tpile tp:oo n:ii yi l:êê dîy:o a yee tumo, yi mbyuu tupwótupwó ngê d:uudpî pyódu. ^{††20} Ngmênê yélini k:omo yâpwo knî ye a kpêê yiyé nyédi, daa Chóó Lémi ka a ngêpê nyédi, Setan u enjel ngmê ka a ngêpê nyédi. Yélini yi kpêê yiyé tédê nipi a kmaapî nyédi, Setan u enjel u k:ii ngmîdi ngê dpî pyaa dmi. U ya a nga daa kwo, Setan u yoo vy:o ghê dmyeno. ^{‡21} Doo u ntââ nmî Lémi u k:ii ngmîdi ngê daanmyi ya, Setan u enjel u k:ii ngmîdi ngê myedaanmyi ya. N:ii Setan u enjel yoo yi k:ii a kmaapî nyédi, doo u ntââ nmî Lémi u k:ii mēdaa kmaapî nyédi. ^{‡‡22} Mumdoon nmyi lama daa tóó, nmo nmî Lémi u kpâm ntee tpile dé, kn:aa pini ka wanmyi lee dmi, nmî Lémi nmyi l:êê dîy:o adî k:uundêpî. Nangê vyi, U wêdêwêdê tédê, daawa kpada nmo. Nmyi lama daa tóó, dnyinté daawa kpada nmyo.

²³ Kópu yilî yi kwódu yiyé kópu daangma a tóó, ngmênê kópu yilî knî y:oo yoo dpî dyênê t:oo. Yi kópu knî namê d:uud:uu dé. Nyââ, kópu yilî yi kwódu yiyé kópu daangma a tóó, ngmênê kópu woni knî y:oo yoo yi gha dmi daa wêdêwêdê kîgha tumo. ²⁴ Daa nmyi chóó nmyi kópu knî yi p:uu dmyinê nuw:o, ngmênê nmyi tîdê mbwó knî ye dmyinê vyyuwo. [‡]

²⁵ Tpile tp:oo mbyuu n:ii nté pywupwi tédê anmyi mumu dé, dmyinê pywupwi dé, myedmyinê pîpî dé. Yi kópu daa tóó. Yi p:uu kîdmyinêngê nuw:o, ^{‡‡†26} mu kópu u dîy:o ala kópu puku yedê a tóó, apê,

Dyámê mbêmê tpile yintómu nmî Lémi u nêni dé. ^{‡‡}

²⁷ Kuwa pini ngmê ngê kmaapî tédê wa dóó kalê nmyo, u yi nmye adî kwo knomomê, Y:i nmî lee dmi, ye y:i dmyinê lèpî, ntini n:ii nmyi ngîma adî yé, dmyinê pîpî. U kópu daa tóó, p:uu nuw:o ngê kêê nangê t:oo.

²⁸ Ngmênê pi ngmê ngê nmye dî vyi knomomê, Kî tpile tp:oo mbyuu nangê ma, k:omo yâpwo ka kpêê ngê dé yé ngmê, ye yi ntini nangmê ma. ²⁹ N:ii ngê yi kópu nmye wa vyi, yi pini u kêlîmî u l:êê dîy:o yi ntini u wépi dpî pwaa yó, nangê ma. Daa nmyi chóó nmyi kêlîmî u l:êê dîy:o yi kópu nmye d:a d:êê.

Ala kópu a ka wanmyi vyi knomomê, a ka nye, Lukwe dîy:o pi ngmê ngê chóó u nuw:o mbêmê yi kópu nmo wa kwódu? ³⁰ A ka nye, Ntini n:ii u l:êê dîy:o Chóó Lémi nmo kwunokwuno ngê, doo u ntââ pi ngê yi ntini nmo daadî kwódukwódu. ³¹ A tîdê mbwó yoo, ntini n:ii nmye pîpî ngópu, mbwááni n:ii nmye ndanî ngópu, kópuni nmye d:uud:uu tumo, daa nmyi chóó nmyi nuw:o mbêmê dmyinê d:uud:uu dé, ngmênê alanté dmyinê nuw:o, apii, Kópuni u l:êê dîy:o Chóó Lémi u pi ndîî ngê wa pyódu, yi kópu nmo d:uud:uu. ^{§32} Pi nangmê lvéêdî. Nju tpémi yi maa dmi nangê nkoko, kn:aa

† 10:17 Lóma 12:5; Epeso 4:16 †† 10:19 1 Kódin 8:4 ‡ 10:20 Tpyuu 9:20 †† 10:21 2 Kódin 6:15-16 ‡‡ 10:24 Lóma 15:2 ‡‡† 10:25 1 Kódin 8:4-13 ‡‡‡ 10:26 Psalm 24:1 § 10:31 Kílosa 3:17

yéli yi maa dmi myenangê nkoko. Yélini nmî Lémi u yoo vy:o a wee, kn:aa máadi p:uu nangmê kââ.

^{§†33} Ntee n:aa m:ii, yinté myedmyinê m:ii. Kópu yilî yintómu daa a chóó a l:êê dîy:o n:aa d:uud:uu too, ngmênê yoo yi l:êê dîy:o n:aa nuw:o yédi, u ya a nga a kwo, Pi yilî nmî Lémi kóó k:oo paa ghê dniye. Nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu ntee nîné mtyîmwe ngêêpî, yinté a p:uu myedmyina a mtyîmwe ngêêpî. ^{§††}

Pyââ mbodo mââ, mââ mbodo Yesu

11 A tîdê mbwó yoo, mw:ââkó, nîné kwunokwuno nmyo, mu kópu u dîy:o a kópu dyuu nmyi nuwo doongê kuwo wo, myenté nmî Lémi u yoo yi l:êê ghi dmi n:ii nmye nê núwo too, dye ghi yintómu nmye d:uud:uu tumo. ³ Ngmênê u ya a nga a kwo, Ala kópu nmyi lama ntênê choo a ya, pyââ mbodo mââ, mââ mbodo Yesu Kédisu, Yesu Kédisu mbodo Chóó Lémi. ⁴ Nmyi lama ka tóó, Kîdiki tpémi yi vy:o, pyââ yoo dini ghi n:ii ngê a ngêpê nyédi, kpîdî pee yi mbêmê a ya nyédi. Yi kópu u nt:u kópu alanté, yi pyópu knî y:oo yi moo knî yi dnye dmi mb:aamb:aa ngê a nyémî tumo. Ngmênê mââ n:ii ngê ngêpê dpî dóó, ó Chóó Lémi u komo dpî kââ, kpîdî pee mbêmê d:uudpî yé, mu kópu u dîy:o u mbodo mu ngmîdi Yesu Kédisu, kn:aa pini ngmê doo u mbodo. ⁵ Myenté, pyópu n:ii ngê ngêpê dpî dóó, ó Chóó Lémi u komo dpî kââ, kpîdî pee mbêmê dpî yé, u nt:u kópu, u mbodo u moo. Yi kpîdî pee mbêmê d:uudpî yé knomomê, ye u moo dpî mywenemywene kwolo. Yepeni u tumu mââ dpo pywálî, yi pyópu mbodo ntee dpo vyi ngmê, mywene u ngwo dpî ghê, mye yinté, pyópu n:ii ngê ngêpê módó dpî dóó, kpîdî pee mbêmê daa ya yédi, yi pyópu u moo ngê mywene yinté myoo ghê. ⁶ Pyópu n:ii ngê yi kpîdî pee mbêmê daadî yé, mbodo chóó choo a vyi, mywene d:ud:umbiy:e u ngwo paa ghê we. Yi pyópu ngê u yi u ngwo daadî kwo knomomê, A mbodo a chápwo y:e, mywene a nga ghê we, ye yi pyópu ngê kpîdî pee mbêmê choo yiyé. ⁷ Mââ ngê kpîdî pee mbêmê d:uudpî yé, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê tpile yintómu ntee wunê y:enê té, mââ ngê u kpâm ghee knî yinté mye y:enê too. Myenté, mââ u l:êê ghi dmi ntee a pyede, u kpâm u l:êê ghi dmi yinté myedny:oo ya, ^{§†8} mu kópu u dîy:o mwiymwiyé dini ghi ngê pyââ ngê mââ mwiymwiyé daa tpyó, ngmênê Chóó Lémi ngê mââ podo ngma a y:ângo, pyââ u ngwo l:âmo ngê. ^{§†9} Myenté, daa pyââ u l:êê dîy:o mââ l:âmo ngê, ngmênê mââ u l:êê dîy:o pyââ l:âmo ngê. ^{§†10} Yi kópu u l:êê dîy:o pyââ knî y:oo yi moo yoo yi dnye dmi dny:oo nyémî dé, u l:ii yi p:uu mye choo ya. Enjel knî y:oo yi kópu yi p:uu paa m:uu y:e, nmî Lémi u ngwo paa chaa kalê y:e. ¹¹ Ngmênê nmî Lémi u yoo vy:o nipi nmo wee, mââ yoo daa nmî chóó nmo pyede, pyââ yoo myedaa yi chóó a pyede, numo ka nmo vyyuwo té. ¹² Myenté mwiymwiyé dini ghi ngê Chóó Lémi ngê mââ podo a y:ângo, pyââ u ngwo l:âmo ngê, ala ngwo pyââ ngê

§† 10:32 Lóma 14:13 §†† 10:33 1 Kódin 9:20-22 §† 11:7 Gen 1:26-27 §†† 11:8 Gen 2:21-23 §† 11:9 Gen 2:18

mââ yinë dpî tpyé. Chóó Lémi ngê chóó yinté pyódu ngê.

¹³ Yi kópu p:uu ntênê dmyinê a nuw:o. Mumdoos nmyinê nmye u ntââ, pyââ módó choo kwo, Chóó Lémi ka u ngwo choo ngêpê? ¹⁴ Pi yintómu yi lama alanté a tóó, pini n:ii ngê u mbodo d:uudpo chápwo, mywene u ngwo dpî ghê, ¹⁵ ngmênê mbodo gh:aa dmi ndîi ngê pyââ dpo nâmo, u mbodo nm:ââ ngê a ya yédi. ¹⁶ Nmyi vy:o pini ngmê yi kópu p:uu adí kwopwepe, yi pini ngê ala kópu dpî ny:ee ngê, Yesu u yoo dyámê wope wope yi l:êê ghi mu ngmidi, pyââ knî y:oo yi moo yoo yi dnye dmi a nyêmî tumo, u l:ii yi mbêmê a ya yédi.

Nmî Lémi u l:êê dîy:o kmaapî

¹⁷ A tîdê mbwó yoo, kópu nmyi p:uu mukîni nyongo, daa a nuu u kópu ngê a tóó. Dini ghi n:ii ngê nipi nmyinê wuwó ngê, dp:ee numo ngêêpî nyédi, ngmênê numo p:uu nmye dono nyédi. ¹⁸ Mwiymwiyé kópu ala, ala kópu kîni nyongo, ngmidi ngê dp:ee pyede, yoo nmyi chaa ngópu. Na a ka yi kópu ndê kópu, pee tp:oo u kwo dî kêlîmî mb:anê, ¹⁹ mu kópu u dîy:o nmyi vy:o n:ii yoo a mbodo ndîi mbodo ndîi nyédi, nipi dpo wuwó, yinë ye kópu yilí yintómu yi lama a pyede, wo yéli yi lama dnyinté a pyede. U yi y:e a kwo yédi, Pi knî y:oo dny:oo chaa kîgha nmo. Apuu! Yinté daadî ya.

²⁰ Myomoni kópu ala. Dini ghi n:ii ngê nipi nmyinê wuwó ngê, daa nmî Lémi u l:êê dîy:o nmye kmaapî nyédi, nmyi chóó nmyi l:êê dîy:o nmye kmaapî nyédi. ²¹ Lukwe dîy:o nmyi chóó nmyi nté lîmîlîmî ngê nmye pîpî ngópu, noko dp:ee yeede nyédi. Lukwe dîy:o nmyi vy:o ngópuch:anê yoo a dómudómu nyédi, yoo woni knî y:oo mbwaa yilí dpî nda ngmê, u ngwo dpî ghéti dmi. ²² Nmyi chóó nmyi ngomo knî yi k:oo dmyinên:aa ñuknweñuknwe, myedmyinên:aa ghétighéti. Lukwe dîy:o Chóó Lémi u yoo nmyinê nmye k:omo tpile dé. Lukwe dîy:o ngópuch:anê yoo nmye mywenemywene kîgha tumo. Mumdoos yi kópu u l:êê dîy:o wanî chaa kalê nmyo? Kêle, daanê chaa kalê nmyo, daa a nuu u kópu yinmyinê d:uud:uu t:oo.

²³ Kópuni u l:êê dîy:o nipi nmo kmaapî nyédi, dmy:oo ngê w:ee ngópu. Nmî Lémi ngê kópuni wunê a ka a vuu, kînyen:uu vuu. Mgîdí n:ii ngê Njudas nmî Lémi u kwódo ngê ghê wo, Yesu ngê mbîdédi a ngêêdî, ²⁴ Chóó Lémi kwuno ngê, puwâ, yepê, Ala a chóochóó, nê, nmye yed:a kê. Yepê, Kópuni dî d:uu, myedmyinê d:uud:uu, a mgamê ngê choo ya. ²⁵ Myenté, kmaapî u kuwó dini ghi ngê kapî a y:ângo, wain k:oo a pii ngê, yepê, Ala a wêê. Yepê, Yi wêê ngê Chóó Lémi ka pi yilí wa a kâadî. Yepê, Dini ghi n:ii ngê anmyi ndanî, ntee dî d:uu, yinté myedmyinê d:uud:uu. Yepê, A mgamê ngê choo ya. ²⁶ Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u l:êê dîy:o yinté nmye kmaapî nyédi, wain nmye ndanî ngópu, yi ngwo u pwopwo u nt:u kópu yinmyinê nj:ii ngópu, u dî wéni n:ii ngê wa a diyé.

²⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o n:ii ngê nmî Lémi u nté módó dpî ma, u mbwaa d:ââ módó myoo nda, yi pini ngê nmî Lémi u nt:u dnyinté dpî châpu, u wêê dnyinté my-

oo châpu. ²⁸ Mb:aamb:aa ngê p:ee mwiyé dmyinê nuw:o, nmyi dyââpe nmî Lémi ngê mwiyé choo pwapî dé, u nté u ngwo dmyinê pîpî, u mbwaa d:ââ u ngwo myedmyinê ndanî. ²⁹ Pini n:ii módó a kmaapî yédi, módó a mbwaa ndanî yédi, yi pini ngê nmî Lémi u nt:u d:uudpî mya, nmî Lémi ngê u nkwo wa kpada. ³⁰ Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi vy:o pi yilí dpî mbil:a, yi wêdêwêdê daa ndîi ngê dpî pyódu, knî ngmê wunê kî dpî dniye. ³¹ Nmyi dyââpe mwiyé w:ee pwapî tumo, ye Chóó Lémi ngê daapî kpadakpada nmyo. ³² Dpî mya nmyo, u ngwo dpî kpada nmyo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, Yi l:êê ghi dmi nî wáti té, kuwa yéli yi vy:o mēdaanî kée té. †

³³ A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê kmaapî tédê nmyinê wuwó ngê, dmyinê numo t:âât:ââ. ³⁴ Pini n:ii ngê dómu ndîi choo kelekele, u ngomo k:oo mwiyé choo a kmaapî, nmî Lémi u yoo vy:o daapîchoon:aa ñuknweñuknwe, nmî Lémi ngê u ngwo daawa a kpada nmyo. Dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, kópu woni knî a chóó nmye an:uu vyí té.

Kópuni yilí yi l:êê dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê dpî pyódu nmo

12 A tîdê mbwó yoo, kópuni yilí yi l:êê dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê dpî pyódu nmo, u kakêmê mb:aamb:aa ngê nmye nîné chámêchámê, u ya a nga a kwo, Ntênê nmyi lama a yaa dniye. ² Nmyi lama kîyedê tóó, Yesu u yoo vy:o wunê ghêlî dpîp:e ghê dniye, Setan ngê nmyi nuw:o dmi k:omo yâpwo knî yi p:uu a kaa too, k:omo yâpwo knî ye nmyimo a ngêpê, ngmênê yi yâpwo ntóó dé, dnye yi mênê daa tóó. ³ Ala ngwo pi knî y:oo Chóó Lémi u komo nmye wumê kapî ngópu, ngmênê woni yoo myewumê k:omodanê nyédi, woni knî y:oo ndêndê ngê nmye wumê kapî ngópu. Ala kópu mbêmê dmyinê myeme dé. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pini n:ii a mbêpê kîgha ngê, doo u ntââ Yesu u pi daawa dyênê, myenté Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pini n:ii a mbêpê kîgha ngê, vyílo yi pini ngê Yesu ntênê a chââchââ ngê, kn:aa pini doo u ntââ. Daawa vyi, Yesu nmî Lémi ndêndê. †

⁴ Dpodo daa ngmidi yi l:êê dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê dpo pyódu nmo. Yi Ghéni Dmi mu ngmidi u wêdêwêdê mbêmê nmo dpodo nyédi, daa kn:aa ghéni dmi u wêdêwêdê mbêmê yi dpodo nmo dódo too. ⁵ K:omo tpile nmî Lémi p:uu daa dpodo ngmidi nmo dódo ngê, ngmênê nmî Lémi mu ngmidi p:uu nmo dpodo nyédi. ⁶ K:omo tpile daa dpodo ngmidi yi p:uu Chóó Lémi ngê u ntââ ngê dpo pyódu nmo, ngmênê Chóó Lémi mu ngmidi p:uu nmo dpodo nyédi. ⁷ Nmo ngmêngmênté nmî dpodo tédê dpodo tédê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê dpo pyódu nmo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, Nmî Lémi u yoo yintómu wêdêwêdê ngê paa pyaa dniye. ⁸ Dye ghi knî ngmê ngê yi Ghéni Dmi ngê pi knî ngmê u ntââ ngê dpo pyódu té, nmî Lémi u nuw:o ndîi mbêmê pi knî ye u ngwo a mbumu nyédi. Dye ghi knî ngmê ngê

† 11:18 1 Kódin 1:10-12; 3:3 †† 11:25 Ex 24:6-8; Hipîlu 8:8-13

‡ 11:28 2 Kódin 13:5 †† 11:32 Hipîlu 12:5-6 †† 12:3 1 Njon 4:2-3 ††† 12:4 Lóma 12:6-8 ††† 12:7 1 Kódin 14:26

yi Ghéni Dmi ngê pi woni knî ye tumu kópu dé dpo kêma té, yi yéli y:oo yi kópu dyuu pi knî ye u nkwo dpî vyi t:oo. ^{†9} Yi Ghéni Dmi ngê pi knî ngmê yi kélîmî ndîi ngê dpo pyódu, pi woni knî u ntâa ngê dpo pyódu té, yoo u ngwo a pyipyi tumo. ^{††10} Yi Ghéni Dmi ngê pi knî m:uu u ntâa ngê dpo pyódu té, mbwudu u ngwo dpî chaa t:oo. Pi knî m:uu u ntâa ngê dpo pyódu té, Chóó Lémi u komo pi knî ye u ngwo a kapî ngópu. Pi knî m:uu u ntâa ngê dpo pyódu té, ghê dmi yinê dpî mya t:oo. Péntikos u wo ngê kópuni y:e pyodo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinté kópu ala ngwo mye d:uud:uu ngê, yoo woni u ntâa ngê yinê dpo pyódu té, kn:aa dyámê dnye ngê daa yi lama pi knî ye a mbumu nyédi. Pi knî m:uu u ntâa ngê dpo pyódu té, yi kópu dyuu dpo w:ee t:oo, pi knî ye yi kakê mē moo chámê t:oo. ^{††11} Vyílo yi Ghéni Dmi ngê nmo ngmēngmētē dpo dpo yilí yi l:êê dīy:oo u ntâa ngê dpo pyódu nmo. Daa nmî chóó nmî nuw:oo knî yi mbēmē dpo ngmīdi nmo, ngmēnē chóó u pono a vyápē yédi, nmî dpodo nēdē dpodo nēdē u ngwo dpî kaa nmo.

Nmo Yesu Kédisu kóó kpâlî dé

¹² Pi p:uu tpile yilí ntee a pyodopyodo, nmî Lémi Yesu Kédisu u yoo mye yinté, u yoo vy:oo pi dyēēdī yilí a kwo, nmî dpodo nēdē dpodo nēdē kaa nmo. ^{††13} Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi ngê mbápitísím kalê nmo, Yesu u yoo vy:oo u ngwo nmî ghê dniye. Ala ngwo ngmīdi ngê nmo pyede, ngmēnē mwiyé u mo mo nmeē a ya. Nmo knî ngmē Nju tpémi, knî ngmē daa Nju tpémi, knî ngmē yi pi dmi ndīi dé, knî ngmē yi pi dmi tēdē dé, ngmēnē Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê ngmīdi ngê a pyódu nmo, Yesu Kédisu kóó kpâlî ntee tpile ngê pyódu nmo, yinê a mbēpē kīgha nmo. ^{††}

¹⁴ Pi p:uu tpile yilí ntee a pyodopyodo, nmî Lémi u yoo mye yinté, nmo yintómu nmî dpodo daa ngmīdi, nmyi k:ii nmî dpodo nēdē dpodo nēdē a kaa nmo.

¹⁵ Yi dpodo knî yi p:uu dyimē pywuu nmye ngmēnē kuwo. Pi yu wo pi, daapaa vyi, D:aa pi kóó, u l:êê dīy:oo pi p:uu dīnī kwo. Kêlé, pi yu pi p:uu a kwo. ¹⁶ Pi ngwene myenté, wo pi, daapaa vyi, D:aa pi ngwolo, u l:êê dīy:oo pi p:uu dīnī kwo. Kêlé, pi ngwene pi p:uu a kwo. ¹⁷ Pi d:ud:umbiy:e ngwolo ngê wo tóó, ye dnye angētē pī nyēmī. Myenté, pi d:ud:umbiy:e ngwene ngê wo tóó, ye tpile tuu angētē pī nyēmī. ¹⁸ Ngmēnē Chóó Lémi chóó doo nuw:oo, pi p:uu tpile yilí u ngwo l:âmo ngê, kóó yu kaa too, ngwolo dē kaa doo, ngwene dē kaa doo, nūpu dē t:ee doo. ¹⁹ Yi tpile knî pi p:uu wodaa kaa too, ye pi daa pi ngê yipī tóó, yi pāa ntee tpile ngê pī tóó. ²⁰ Ngmēnē pi alanté a tóó, tpileni yilí p:uu a pyodopyodo, yi dpodo yi dpodo a tóó. Yesu u yoo mye yinté, nmî dpodo nēdē dpodo nēdē a kaa nmo.

²¹ Yi kópu u l:êê dīy:oo, pi ngwolo wo pi, kóó dē ye daapaa vyi, Dpî dpodo daa tóó, mwada y:i lee cho. Kêlé, doo u ntâa. Yi ngwolo ngê dpodo angētē pī dódó. Myenté, pi mbodo wo pi, yu dē ye daapaa vyi,

† 12:8 Njon 4:16-19; Dpodo 5:1-5 †† 12:9 Dpodo 3:6-7; 8:6-7; 14:8-10 † 12:10 Dpodo 2:4; 1 Kódin 14:5-12 †† 12:12 Lóma 12:4-5 †† 12:13 Nkal 3:28

Dpî dpodo daa tóó, mwada y:i lee cho. Kêlé, doo u ntâa. Yi mbodo angētē pī paa. Nmo mye yinté, nmî vy:oo woni ngwolo ntee tpile dé, woni kóó kpâlî ntee tpile dé. ²² Nmî p:uu tpileni daa dpodo u ntâa dé, doo u ntâa daanmî kée té. ²³ Nmî p:uu tpileni yi pi dmi tēdē dé, mb:aamb:aa ngê ye nmo vyuwo nyédi. Tpile n:ii dē pi ngê d:uudpī m:uu dē, mb:aamb:aa ngê nmo wópuwópu doo, ²⁴ ngmēnē nmî p:uu ghê tpile woni pi daa wópuwópu too. Chóó Lémi ngê yinté l:âmo nmo, nmî p:uu tpileni yi pi dmi daa ndīi dé, mb:aamb:aa ngê ye nmo vyuwo nyédi. ²⁵ Doo u ntâa nmî p:uu ghê tpile woni daanmî kée té, mu kópu u dīy:oo ghi ngmīdi a wee, numo ka a vyuwo nyédi. ²⁶ Pi p:uu ghi ngmīdi adī dpududpudu, ye pāa p:uu ghi yintómu mye dpududpudu yédi. Dpodoni pi ngê kílí dpî dódó anyi chaa kwo-lo, ye u gha mb:aamb:aa ngê dpī pyódu, u pāa p:uu tpile yilí mb:aamb:aa ngê moo pyódu.

²⁷ Nmo yintómu Yesu Kédisu p:uu nmo pyede, nmo kóó kpâlî dé. ^{††28} Yesu u yoo vy:oo Chóó Lémi ngê u dpodo nēdē dpodo nēdē a kaa nmo, mwiyé mwiyé yéli, dyépi yoo, myomoni yoo, komo kapī pyu yoo, py-oloni yoo, dēēpī pyu yoo, podoni yoo, n:ii knī y:oo Chóó Lémi u wēdēwēdē mbēmē mbwudu dpī chaa t:oo, limoni yoo, pi pyipyi pyu yoo, wononi yoo, pi ka vyuwo pyu yoo, piini yoo, dy:oo pyu yoo, woloni yoo, yéli kn:aa dyámē dnye ngê daa yi lama a mbumu nyédi. ^{††29} Yesu u yoo vy:oo pi pyile njini dyépi yoo, daa yilí komo kapī pyu yoo, daa yintómu dēēpī pyu yoo. Daa pi yintómu knī y:oo mbwudu a chapī tumo, ³⁰ daa pi yintómu a pi pyipyi nyédi, daa pi yintómu kn:aa dyámē dnye ngê a mbumu nyédi, daa pi yintómu yinté kópu u kakê mē chámēchámē u ntâa ngê a pyede. ³¹ Dpodoni yi pi dmi ndīi dé yi yi dmi nmye dny:oo kwo, ngmēnē kópuni u pi d:ud:umbiy:e ndīi, u kakê mē nmye nīnē chámēchámē. [§]

Yoo yi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya

13 Kópuni ndīi kópu ngê a tóó ala, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya. K:omo tpile kn:aa dyámē dnye ngê daa a lama anī mbumu, enjel yoo yi dnye ngê amy:aa mbumu, ngmēnē yoo yi nuu ghi dmi a nódo daadī ya knomomē, ye módó nmye pīnī mbumu. ^{§†2} Myenté, Chóó Lémi u komo anī kapī knomomē, tumu kópu yilí a lama adī ya knomomē, ngmēnē yoo yi nuu ghi dmi a nódo daadī ya knomomē, ye p:aa k:omo tpile. Myenté, a kélîmî ndīi ngê wa pyaa knomomē, yi kélîmî mbēmē u ntâa mbu mwada y:i ngmanī dy:ââ, ngmēnē yoo yi nuu ghi dmi a nódo daadī ya knomomē, ye wanī dpī. ³ K:omo tpile a tpile yintómu pi knī ye wanī y:ee té, ngmēnē yoo yi nuu ghi dmi a nódo daadī ya knomomē, ye Chóó Lémi ngê daawa chaa kalê nē. Dini ghi n:ii ngê pi knī y:oo u yi y:e adī kwo, Yesu u kópu u kwee nmî chapwo, yi ngwo Yesu daanī kée knomomē, u l:êê dīy:oo yi yéli y:oo ndiya wa kée nē, ngmēnē yoo yi nuu ghi dmi a nódo daadī ya knomomē, ye Chóó Lémi ngê myedaawa chaa kalê nē.

††† 12:27 Lóma 12:5 ††† 12:28 Epeso 4:11-12 § 12:31 1 Kódin 14:1 §† 13:1 1 Kódin 12:31; 14:39

⁴Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi mb:aamb:aa ngê a tóó, pi ka límílimí ngê d:uudpí nod:e, pi kní ye a vyuwo yédi. Yi pini daa n:ee kapí yédi, chóó u pi daa kmímí ngê, myedaa chaa yédi. ⁵Yi pini a pi chââchââ yédi, daa chóó u kópu kní yi p:uu a nuw:o yédi, daa nod:enod:e yédi, yoo yi dono kópu dé nódo daa t:emí too. ⁶Yi pini dono kópu kní yi l:êê díy:o u gha mb:aamb:aa ngê d:uudpí pyódu, ngmênê ndê kópu kní yi l:êê díy:o u gha mb:aamb:aa ngê dpí pyódu. ⁷N:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi a ya yédi, yoo yi dono kópu dé u kuwó dpí kée té, mēdaa nuw:onuw:o too. Pi kní ye a kēlímí yédi, ghēlī d:uudpí kée té, alanté a nuw:o yédi, dpo, Dīyo mb:aamb:aa ngê mē pyodopyodo té. ††

⁸Nmí nuu ghi dmi numo nódo adí ya knomomê, ye yi kópu chedê ngê daawa pyódu. Pi kní y:oo Chóó Lémi u komo ala ngwo a kapí ngmê, ngmênê dīyo chedê ngê wa pyódu. Pi yoo kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu nyédi, ngmênê dīyo chedê ngê wa pyódu. Chóó Lémi ngê kópu woni nmo dpo vyi té, nmí lama u ngwo dpí yaa dmi, ngmênê dīyo yi kópu chedê ngê amye pyódu. ⁹Ala ngwo kópu pyile njini nmí lama a tóó, Chóó Lémi u komo dnyinté nmo kapí ngê, ¹⁰ngmênê dini ghi n:ii ngê tpile yintómu ntênê anmí m:uu té, yi kópu yilí chedê ngê wa pyaa dmi. ¹¹Dyimê pywuu nmye ngmênê kuwo. Dini ghi n:ii ngê tp:ee noo a ya, tp:ee u nuw:o a mēnē yedoo a kwo, tp:ee u kópu dyuu yinoo a tpaapē dé, myenoo a d:uud:uu dé. Dini ghi n:ii ngê mǎâwe ngê nī pyodo, tp:ee u kópu dyuu nē kuwo ngê. ¹²Yi kópu u nt:u kópu ala. D:ââ pudu kní yi kââ dmi mbwaa paa ntee anyi m:uu té, Chóó Lémi u kópu yilí yinté nmo yenê too, ngmênê dīyo nmí nkīgh:ê ntênê anmí m:uu té. Chóó Lémi u kópu dyuu ala ngwo dnyinté nmí lama a kwo, u lama ntee nmo pyede, yi ngwo yinté nmí lama u nkwo wa yââ. †

¹³Ala kópu pyile kní chedê ngê daawa pyaa dmi, yoo yi nuu ghi dmi numo nódo ya ngmê, kēlímí myomo, nmí Lémi u t:âât:ââ pyolo. Yi kópu pyile kní yi vy:o mwiyéni yi ndīni, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya.

Chóó Lémi u komo kapí kada a tóó, kn:aa dyámê dnye ngê mbumu kuwó a tóó

14 Ala kópu ndī kópu ngê nmye choo ya, nmyi nuu ghi dmi numo nódo ntênê dny:oo ya. Myenté, u yi nmye choo kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê dpodo hédê kaa nmīne, yi dpodo u ntââ ngê mye pyódu nmīne. Yi dpodo kní yi vy:o, Chóó Lémi u komo kapí yi ndī kópu, kn:aa dyámê dnye ngê mbumu pee tp:oo. ^{††2}Pini n:ii kn:aa dyámê dnye ngê doo u lama a mbumu yédi, myedaa pi kní yi lama a mbumu yédi, d:uud:wodê w:ee t:oo. Yi kópu u l:êê díy:o daa pi kní ye a mbumu yédi, ngmênê Chóó Lémi ka a mbumu yédi, u Ghê Dmi mbêmê ngmee u kópu dé dpí vyi té. ³Ngmênê pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapí ngê, pi kní ye a mbumu yédi, dpí ngee té, dpí wêdêwêdê kalê té, yi gha dmi myoo pywálí té. ⁴Pini n:ii doo u lama kn:aa

dyámê dnye ngê a mbumu yédi, chóochóó ye ngêêpí ngê, ngmênê pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapí ngê, Yesu u yoo yintómu ye ngêêpí too.

⁵U ya a nga a kwo, Nmyo yintómu u ntââ ngê nmyi pyaa dmi, kn:aa dyámê dnye ngê u ngwo anmyi mbumu, ngmênê ndêndê ngê u ya a nga a kwo, U ntââ ngê nmyi pyaa dmi, Chóó Lémi u komo u ngwo anmyi kapí. Pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapí ngê, kópu ndī ye d:uud:uu ngê, ngmênê pini n:ii kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu yédi, daa kópu ndī ye d:uud:uu ngê. Pi kní ye yi kópu dyuu daawa tpaapē knomomê, ye angênté wa ngee té. Pi ngmê ngê yi kópu dyuu pi kní ye wa tpaapē knomomê, ye wa ngee té. ††

⁶A tīdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê nmye anê lē, kn:aa dyámê dnye ngê nmye anīn:aa mbumu knomomê, ye lónté an:uu ngee nmyo. Ngmênê Chóó Lémi u komo nmye an:uu kââ, ó kópu ngmê nmyi nuw:o an:uu kwolo, ó nmye anīn:aa dēêpí, ye vyílo yi kópu kní y:oo u ngwo wa ngee nmyo. ⁷Dyimê pywuu nmye ngmênê kuwo. Nkéli mbywuu pââ dnyinté anyi wêê knomomê, ye pi kní y:oo u l:uu lónté wa mya ngmê.

⁸Myenté, lede yoo yi vy:o n:ii ngê nkéli dpuwo dpí wuu, l:uu dnyinté dpo yé knomomê, ye yi lede kní y:oo lónté wa a w:ee ngmê, yi lama daadí ya yi ngwo l:êê, yi l:êê u tpile dé daawa l:âmo t:oo. ⁹Myenté, kn:aa dyámê dnye ngê anmyi mbumu knomomê, ye pi kní y:oo lónté wa a w:ee ngmê. Nmyi kópu dyuu módó wa ny:ee t:oo, yi mēnē daawa kee dmi, adnyi ntéenté.

¹⁰Dyámê mbêmê dyámê mbêmê dnye dyêêdí daa ngmídi a tóó, yintómu yi nt:u dmi a pyede. ¹¹Ngmênê kn:aa dyámê pi nmí vy:o ngmadí kwo knomomê, chóó u dnye ngê nmo adí mbumu knomomê, ye lónté anmo w:ee. Myenté yi pini ngê nmí dnye dmi myedaawa a w:ee. ¹²Nmyi wêdêwêdê kīgha mye yinté. U yi nmye a kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê kópu ndī kní ngmênê d:uu. Kópu n:ii ngê yoo dpí wêdêwêdê kwolo, yi kópu kní yi p:uu dmyinê ngêpê. †††

¹³Pini n:ii doo u lama kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu yédi, nmí Mí ka mīchoo ngêpê, u ntââ ngê paa pyódu ngê, pi kní ye chóó u kópu dyuu paa tpaapē ngê. ¹⁴Dini ghi n:ii ngê kn:aa dyámê dnye ngê n:aa ngêpê yédi, a ghê dmi ntênê a ngêpê yédi, ngmênê daa a lama n:aa mbumu yédi, a nuw:o a līme yédi. ¹⁵Yi kópu u l:êê díy:o ghê dmi mbêmê n:aa ngêpê yédi, a nuw:o mbêmê myenī ngêpê yédi, ghê dmi mbêmê n:aa wéti yédi, a nuw:o mbêmê myenī wéti yédi. ^{†††16}Dini ghi n:ii ngê pi ngmê ngê ghê dmi mbêmê Chóó Lémi dpí chaa kwolo, pi kní y:oo angênté wa vyi ngmê, Ndê kópu, mu kópu u díy:o daa yi lama dpí chaa kwolo. ¹⁷K:omo tpile yi pini ngê Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê dpí chaa kwolo, ngmênê yoo d:uudpí ngee té.

¹⁸Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u díy:o u ntââ ngê dpo pyódu nê, kn:aa dyámê dnye ngê a mo dnyinté dīnī mbumu yédi, yinté mbumu ngê nê t:ee kalê nmyoo. ¹⁹Ngmênê Yesu u yoo vy:o yinté ye dīnī mbumu yédi, mu kópu u díy:o kn:aa dyámê dnye

† 13:4 Lóma 13:10 †† 13:7 1 Pita 4:8 † 13:12 1 Njon 3:2
†† 14:1 1 Kódin 12:31; 14:39

†† 14:5 Dpodo 11:27-28; 15:32; 21:4,9-12 ††† 14:12 Epeso
4:12 ††† 14:15 Epeso 5:19

ngê kópu yono yono y:a ye waní vyi knomomê, daawa a w:ee t:oo. Ngmênê kópu pyile njini a nuw:o mbêmê ye waní vyi té, wa a w:ee t:oo, u ngwo waní wêdêwêdê kalê té.

²⁰ A tîdê mbwó yoo, mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:o. Tp:ee ntee a nuw:o yédi, yinté nuw:o dpî yé yó. Tpómu u lama dono ntee daa tóó, yinté dono nmyi mênê myekîngê ya, ngmênê pyâawe mâawe ntee a nuw:o nyédi, yinté dmyinê nuw:o. ^{†21} Chóó Lémi u kópu puku yedê alanté ló dini a d:êê ngópu, apê,

A yoo knî y:oo a dnye daa nyémî ngópu, u l:êê dîy:o kn:aa yéli waní ngee té, kaa taa ngê a yoo knî ye adnyi mbumu, yi chóó yi dnye ngê ye amyidnyi mbumu, ngmênê a yoo knî y:oo a dnye myedaawa ny:ee ngmê. ^{††}

²² Yi kópu u l:êê dîy:o, yélini nmî Lémi ka daa kêlîmî té, dini ghi n:ii ngê kn:aa dyámê dnye kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, ala kópu u ngwo dny:oo tpaépê, apii, Yoo ndêndê vy:oo dpîno wee, kuwa nmo wee, Lémi ndîi ngê wa kpada nmo. Yélini nmî Lémi ka a kêlîmî té, yi kópu d:uudpî vyi ngmê. N:ii ngê Chóó Lémi u komo dpî kââ, Yesu u yoo dpî wêdêwêdê kalê té, ngmênê kuwa yéli kuu dé, d:uudpî ngee té.

²³ Ngmênê Yesu u yoo yintómu nipi anmyinê wuwó knomomê, kn:aa dyámê dnye ngê kn:aa dyámê dnye ngê anmyi mbumu knomomê, yélini daa kêlîmî nyédi nmyi ngêpê têdê amye taa dmi, Yesu ka myedaawa kêlîmî mbê dmi, noko yewo, Kêdê ghéti dmi. ²⁴ Ngmênê Chóó Lémi u komo anmyi kapî knomomê, pini n:ii daa kêlîmî yédi nmyi vy:oo amyimê ghê knomomê, kópuni wa ny:ee té, u ngwo wa a w:ee, awo, Nê pi dono, a kpadakpada u maa p:uu n:aa kwo. ^{†25} Chóó u tumu kópu dé yi ngwo wa ny:ee té, yed:oo yu mbodo dê y:e wa ghê, Chóó Lémi wa chaa kwolo, nmyewo, Yâpwo ndêndê ntênê nmyi vy:oo a kwo.

Nipi ngêpê u kópu dé

²⁶ A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê nipi nmyinê wuwó ngê, pi ngmê ngê wéti kn:ââ a chapî ngê, ngmê ngê dêêpî a yémî ngê, ngmê ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê, ngmê kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu yédi, ngmê ngê yi kópu dyuu pi knî ye a tpiyé ngê. Kópuni yintómu nmye d:uud:uu tumo, yoo yi wêdêwêdê kîgha u l:êê dîy:o dmyinê d:uud:uu dé. ²⁷ Daa nuw:o mbêmê kn:aa dyámê dnye ngê mbumu nmyi vy:oo ndîi ngê kîngê pyódu. Pi miyó pyile choo ghodoghodo, ngmêngmênté dny:oo mbumu, yed:oo munto. Pi ngmê ngê yi kópu dyuu pi knî ye mîchoo tpiyé. ²⁸ Dnye tpiyé pyu nmyi vy:oo daachoo kwo knomomê, ye kn:aa dyámê dnye ngê pi doo u lama mêkîngê mbwólu, tumu choo ya, chóó u nuw:o k:oo Chóó Lémi ka mîchoo mbumu. ²⁹ Pi miyó pyile knî y:oo pi knî ye Chóó Lémi u komo dny:oo kapî, woni yoo yi kópu knî yi p:uu ntênê dny:oo nuw:o. ^{†30} Ngmênê Chóó Lémi ngê pi ngmê ka kópu m:uuwa a vyi knomomê, choo ghodoghodo, yi

kópu pi knî ye choo tpaépê, n:ii mwiyé adî mbumu, mbwódo choo yââyââ. ³¹ Nmyo ngmêngmênté Chóó Lémi u komo dmyinê kapî, mu kópu u dîy:o pi yintómu knî y:oo pêdê w:ee téne, wêdêwêdê ngê myepaa pyaa dniye. ³² N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo a kapî ngópu, nuw:o mbêmê a mbumu nyédi. Pi ngmê ngê danêmbum u yi choo kwo knomomê, ye komo kapî pyu mbwódo choo yââyââ, ³³ mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u yi u ngwo daa kwo, Pi yilí dye ghi ngmîdi mbêmê dny:oo mbumu, ngmênê u yi u ngwo a kwo, a yoo noko mb:aamb:aa ngê dny:oo ya.

Yesu u yoo knî yi vy:oo, p:aani ntee a tóó, ³⁴ nmyi vy:oo mye yinté choo ya, dini ghi n:ii ngê nipi nmyimo a wuwó knomomê, pyââ yoo tumu dny:oo ya, myedaadny:oo dêêpî. Kada daadnyen:aa wowo, mu kópu u dîy:o yinté kópu puku yedê ngma a tóó.

^{†35} Myenté, kópuni daadnya a wopwe dé, yi moo knî ye p:oo dny:oon:aa póó. Pyópuni ngêpê têdê chóó u nuw:o mbêmê adî mbumu knomomê, ye mywene u ngwo adî wowo.

³⁶ Lukwe dîy:o nmyi l:êê ghi dmi u mo dé? Mumdoo nmyinê nmye Chóó Lémi u kópu dyuu mwiyé nmyinê ny:ee tumo, mdoo nmo nmyi chóó nmyinê núw:o ngópu? Nmyinê nmye pi m:uu u lama Chóó Lémi u kópu dyuu daangma a kwo? ³⁷ Pini n:ii ka ngmênê u kwo chóó Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, u Ghê Dmi mbêmê kópu yilí n:aa d:uud:uu too, yi pini ngê dpî vyi ngê, Nê ngê nmî Lémi u kópu ntênê yedê d:êê.

³⁸ Ngmênê yi pini ngê a dnye daawa ny:ee knomomê, u dnye u nkwo nangê ny:oo.

³⁹ A tîdê mbwó yoo, ala danêmbum u dî al:ii n:aa yiyé. U yi nmye choo kwo, Chóó Lémi u komo nmî kapî, myenté pi knî ye kn:aa dyámê dnye ngê mbumu nangê kwódu. ⁴⁰ Dini ghi n:ii ngê nipi nmyinê wuwó ngê, kópu yilí yintómu ntênê dmyinê d:uud:uu dé.

Yesu u pyidepyide u danêmbum

15 A tîdê mbwó yoo, Yesu p:uu kópuni nmye n:uu vyi too, nmye mênîné vyílívyílí té. Yi kópu dyuu nmyi ny:ee tumo, ye nmyi kêlîmî mbê dniye, nmyi nuw:o dmi yi p:uu my:ee kaa ngópu. ² Yi kópu dyuu ka ntênê anmyi kêlîmî knomomê, dpodombiy:e anmyi mgîmî knomomê, ye nmî Lémi ngê kóó k:oo wa kaa nmyo.

³ Kópuni nmye n:uu vyi too, ala yi ndîi kópu. Kópuni puku yedê a pyede, Yesu Kédisu ngê yinê ntiye too, nmî dono chedêchedê u l:êê dîy:o pwene. ^{††4} Puku yedê kópu m:uu Yesu ngê mye ntiye ngê, dini ghi n:ii ngê kmênê ngópu, wo pyoloni ngê mêtê pii wo.

^{††5} Myenté, Pita ka chóóchóó a kêma ngê, u dyépi y:a mêtê miyó knî ye chóóchóó myedê kêma ngê. ³⁶ U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu limo yono y:a pwodo knî ye chóóchóó ye a kêma ngê, nipi m:uu ngópu. Yi yéli ka pyede, knî ngmê wunê kî dpî dniye. ⁷ U kuwó dini ghi ngê u mbwó Njems ka chóóchóó a kêma ngê, u dyépi yintómu knî ye chóóchóó mêtê kêma ngê.

† 14:20 Epeso 4:14 †† 14:21 Is 28:11-12 † 14:24 Njon 16:8
†† 14:29 Dpodo 17:11; 1 Tes 5:20-21

†† 14:34 1 Kódin 11:3; 1 Tim 2:11-12 ††† 15:3 Is 53:8-9 †††
15:4 Dpodo 2:24-32; Luukî 24:46 § 15:5 Luukî 24:33-34,36

⁸ K:omo tpile d:oo u pee pini ngmê, ngmênê kuwókuwó dini ghi ngê chóochóó a ka myedê kêma ngê. ⁹ Yesu u dyépi knî yi vy:o kuwó nînhê tóó, a pi tédê, doo u ntâa dyépi ngê daap:aa pyodo, mu kópu u dîy:o Yesu u yoo kínoo a vyeé dé. ¹⁰ Ngmênê Chóó Lémi ngê daa kpada noo, kópu mb:aa a nga yi d:uu ngê, a ngmídi noo, u dyépi ngê a pyódu noo. Daa módó a ngmídi noo, mu kópu u dîy:o dpodombiy:e n:aa dpodo yédi, dyépi yoo nî t:ee kalê too. Daa a chóó a wêdêwêdê mbêmê nî t:ee kalê too, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê n:aa dpodo yédi. ¹¹ Yi dyépi knî yi k:ii kópu mu ngmídi dyuu yino tpaê ngê, vyílo yi kópu knî ye nmyi kélímî mbê dniye.

Nmî pyidepyide u danêmbum

¹² Pi knî ye nmo tpaê ngê, yenmîmo, Yesu ka a pii wo. Lukwe dîy:o nmyi vy:o pi ngmê knî y:oo ala kópu a tpaê ngmê, apu, Pi dpî pw:onu, mêt:uudpo pyidu. ¹³ Yi kópu wo ndê kópu, ye pyidepyide daapê tóó, Yesu Kédisu myedaapêdê pii wo. ¹⁴ Yesu Kédisu wodêpê pii wo, ye u kópu dyuu módó pono tpaê, módó u kwo p:ee kélímî mbê dniye. ¹⁵ Pyidepyide wodaa tóó, ye Chóó Lémi p:uu nmye pono kêêmî kapî té, mu kópu u dîy:o nmyenmîmo, Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu kpêênî mêtê pyidu ngê. ¹⁶ A tîdê mbwó yoo, pyidepyide wodaa tóó, ye Yesu Kédisu daapêdê pii wo. ¹⁷ Myenté, Yesu Kédisu wodêpê pii wo, ye módó u kwo p:ee kélímî té, nmyi dono daapî chedê too. ¹⁸ Yesu u yoo vy:o yélini wunê a dpî dniye, angênté pî pyaa dniye, yi l:âmo dmi pêdê ngêpa wo. ¹⁹ Pyidepyide wodaa tóó, ye daapod:o pii dmi, dyámê mbêmê kópu knî yi p:uu pono nuw:o té, dyámê mbêmê tpémi yi dono yilí módó pênmînhê vyímî té, kuwókuwó wéni ngê mb:aamb:aa daapod:o pyw:oo, ngópuch:anê ndîi ngê pudu pyaa dmi. Dini ghi n:ii ngê dyámê mbêmê dono nmînhê vyímî té, nmî nuw:o dmi nmî pyidepyide p:uu a kwo.

²⁰ Ngmênê dp:oo ngópuch:anê yoo, Yesu Kédisu kpêênî mwiyé a pii wo, nmî kada ghê wo, yinté amyino pii dmi. ²¹ Adam ngê pwopwo u kn:âa ntee a chópu, Yesu Kédisu ngê pyidepyide u kn:âa yinté mye chópu. Nmo yintómu anmî pw:oo dmi, mu kópu u dîy:o nmî kn:âa mu ngmídi, Adam. Yesu u yoo mye yinté. Yesu Kédisu ngê chóó u kwo a kâadî nmoo, yiné amêdê pyidu nmo. ²³ Chóó Lémi ngê kópu yilí yintómu u mâlo dpî d:uu té. Yesu Kédisu mwiyé a pyidu ngê, nmî kada kâa. Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, yi ngwo wa a pyidu nmo, yélini yi k:ii u kwo nmo kélímî té. ²⁴ Kuwókuwó wéni ayi d:ii, Yesu Kédisu ngê kada pini yoo wa a gh:ay té, nkwépi yoo wamyedê gh:ay té, pi yintómu adí y:enê dé, u Mí Chóó Lémi u maknopwo wa yé té. ²⁵ Yesu king ngê adí ya, yélini p:uu adnyi l:êê, yu yodo u maknopwo wa yé té. ²⁶ Kuwókuwó dini ghi ngê pwopwo yu yodo u maknopwo wamyé yé, yélini pw:oo dniye wa a pyidu té. ²⁷ Puku yedê alanté a tóó, tpile yintómu u maknopwo dny:oo ya. Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi Tp:oo

u maknopwo daawa yâa, ²⁸ ngmênê dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê tpile yintómu Tp:oo yu yodo u maknopwo wa yé té, Tp:oo Chóó Lémi u maknopwo wa yâa, tpile yintómu Chóó Lémi u maknopwo u ngwo adnyi ya.

²⁹ Yélini wunê a pw:oo dniye yi l:êê dîy:o, pi woni knî y:oo mbápitísím dpo ngee ngmê. Pyidepyide wodaa tóó, ye yinté daapî d:uu ngópu. ³⁰ Pyidepyide wodaa tóó, ye pono nkíngê té, Yesu u pi pi knî ye daapono tpaê. ³¹ A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu Kédisu ngê a ngee noo, u yoo vy:o n:uu kaa nmyoo. Yi kópu ngê nmye nînhê kpaá, dînhê k:omodanê, dye ghi yintómu pwopwo u keñe t:âmo n:aa kwo. ³² Layoni ngê pi ntee dpî vy:a, Epeso tpémi mye yinté dé, a vyeé u yi y:e a kwo. Pyidepyide wodaa tóó, ye al:ii yi vy:o daapînh:aa dpodo. Pyidepyide wodaa tóó, alanté p:oo nuw:o té, pînmî, Nté ndîi yilí ma koo, mbwaa yilí nda koo, mâa m:ii anmî pw:oo dmi. ³³ A tîdê mbwó yoo, n:ii knî y:oo yinté kópu a tpaê tumo, maa dono p:uu kíngê kaa nmyo. Nmyi lama ka tóó, yoo dono yi vy:o pini n:ii a kwo yédi, u l:êê ghi dono ngê dpî pyódu. ³⁴ Dono u maa a kuwo yó, mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:o. Mywene nmye choo kwo. Nmyi vy:o knî ngmê yi lama Chóó Lémi daa tóó. ³⁵

Nmî Lémi ngê ntee wa a pyidu nmo

³⁵ N:ii pyidepyide ka daa kélímî, a ka wa a póó, a ka wo, Pi dpî pw:onu, angênté amêdê pyidu? A ka wo, Doo u ntâa. A ka wo, Ntóó wa mg:eme, yi pini p:uu angênté too amêyi ya. ³⁶ Yi pini mbodo podo. L:êê yini w:uu ó ló ntini w:uu ngomo k:oo adí ya, doo u ntâa daawa pyidu. Ngmênê têtê mênê anyi ntówo, u ngwo dpî pyidu. Pi mye yinté. N:ii a ya yédi, too yi ngwo d:uudpî ngmêê, ngmênê dpî pw:onu, u kuwó dini ghi ngê kamî ngê moo pyidu. ³⁷ Myenté, têtê mênê daa yi ayi ntówo, ngmênê w:uu ayi ntówo, witi w:uu ó ló ntini w:uu. W:uu têtê mênê ntee anyi ntówo, yinté d:uudpî k:aa, ngmênê yi ngê dpî pyódu, yâa nkwodo yilí dpî ghê. ³⁸ Chóó Lémi ngê dpo pyidu, yi ngê dpî pyódu. Ntee doo a nuw:o, yinté d:uu ngê. Yi yintómu yi dyêêdî dyêêdî a tóó, yi w:uu u mo u mo dé. ³⁹

³⁹ Tpileni yi ghê a pyede, mye yinté dé, yi dyêêdî dyêêdî a tóó. Pi too u mo, tpile tp:oo too u mo, nímê too u mo, te too u mo.

⁴⁰ Tpileni mbóó dyámê yi mbêmê a pyede, mye yinté. Woni knî yi wuu ndîi, woni knî yi wuu daa ndîi. ⁴¹ Kâadî u wuu ndîi, d:âa u wuu pee tp:oo, pudu knî yi wuu tédê. Myenté pudu woni knî yi wuu ndîi dé, woni knî yi wuu tédê dé.

⁴² Pyidepyide mye yinté. Pini n:ii dpî pw:onu, yinté mêtêdaawa a pyidu. Pini n:ii dpî pw:onu, têtê ngê dpî ma, chedê ngê dpî pyódu. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê wa a pyidu nmo, mêtêdaanmî pw:oo dmi, chedê ngê daanmî pyaa dmi. ⁴³ Pini n:ii dpî pw:onu, u wêdêwêdê chedê ngê dpî pyódu, u pi dpo ghay. Dini ghi n:ii ngê

† 15:8 Dpodo 9:3-6 †† 15:9 Dpodo 8:3 † 15:15 Dpodo 4:33
 †† 15:20 1 Tes 4:14 †† 15:21-22 Lóma 5:12,18 ††† 15:23 1
 Tes 4:16 ††† 15:26 Tpyuu 20:14

§ 15:27 Psalm 8:6 §† 15:30 2 Kódin 4:10-11; 11:26 §††
 15:32 Luukí 12:19-20 §† 15:34 Lóma 13:11; Dpodo 26:8 §††
 15:38 Gen 1:11

Chóó Lémi ngê wa a pyidu nmo, nmî pi dmi ndîi ngê wa pyódu té, nmî wêdêwêdê ndîi ngê wamye pyódu té. ^{†44} Ala ngwo nmî nuw:o knî y:oo yinê a mbêpê kîgha nmoo, ngmênê dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê wa a pyidu nmo, nmî ghê dmi knî y:oo y:oo adnyi mbêpê kîgha nmo. Ala ngwo nmî pââ dmi ntee a pyede, mu dini ghi ngê nmî ghê dmi knî yi pââ dmi amyednyin:aa ya. ⁴⁵ Yinté kópu puku yedê alanté mye tóó.

Mwiyémwiyé pini, Adam,

pi ngê pyodo, ghê u mênê yaa wo.

Adam nmî kn:ââ ngê ntee pyodo, Yesu ghê kamî u kn:ââ ngê yinté mye pyodo. ^{††46} Too pee u kópu dé mwiyé pyaa dniye, ghê kamî u kópu dé kuwó pyaa dniye. ⁴⁷ Chóó Lémi ngê mwiyé pini têtê ngê l:âmo ngê, myomoni mbóó p:uu a ndê wo. ^{†48} Pini n:ii têtê ngê l:âmo ngê, ntee doo ya, yinté myeno pyede, u nt:anê nmî yaa dniye. Pini n:ii mbóó p:uu a ndê wo, u yoo mye yinté dé, ntee a tóó, yinté wa pyódu nmo.

⁵⁰ A tîdê mbwó yoo, ntee nmo pyede, doo u ntââ Chóó Lémi kóó k:oo yinté daanm:uu ghê dmi. Mbyuu too n:ii nmî p:uu a t:a mo, nmî p:uu daadpî ya, chedê ngê wa pyaa knî. ^{††51} Tumu kópu ngma ala, p:uu dmyinê nuw:o. Yesu u yoo vy:o yéli knî ngmê ghêlî daawa pw:oo dmi, Yesu u ngwo wa a diyé. Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, nkéli dpuwo u dnye anmî ny:oo. Enjel knî y:oo mēdaamuwa wêê ngmê. Yélini mwiyé a pw:oo dniye, yi ngwo wa a pyidu té, mēdaawa pw:oo dmi. Lîmîlîmî ngê yi ngwo amye ngmêê nmo, kamî ngê wa pyódu nmo. ^{††53} Ala ngwo n:ii dpî pw:onu, mbyuu too dpî mg:eme knî. Yi ngwo doo u ntââ mēdaanm:uu pw:oo dmi, myedaanm:uu mg:eme dmi. ^{††54} Mbu ntee dpî kyopwo, dîné dpo kuwo, kamî ngê dpî pyódu, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi wa a diyé, yinté kamî ngê wa pyódu nmo. Kópuni puku yedê a tóó, nmî Lémi ngê wa ntiye, pwopwo wa a pw:ono, d:ud:umbiy:e wa chedê.

⁵⁵ Kópuni puku yedê a tóó, nmo tpaépê ngê, nmîmo, Pwopwo wa dípî, daawa t:ee kalê nmo, nmî némi dmi daawa dyênê.

⁵⁶ N:ii ngê Chóó Lémi u dēêpî kópu dyuu d:uudpî chāpu, dono dpî d:uu, d:ud:umbiy:e dpî pw:onu. ^{††57} Ngmênê nmî yikî dmi Yesu Kédisu u pwo ghay wo, pwopwo ka w:êê nmoo, kwunokwuno koo, Chóó Lémi mye kwunokwuno koo.

⁵⁸ A tîdê mbwó yoo, nangmê kede, nmî Lémi p:uu dpodoni nmye dódó ngmê, dpodombiy:e p:uu dmyinê dpodo, mu kópu u dîy:o yinê a ngēêpî nmyo, doo u ntââ daanmyi dēê dmi. ⁵

Ndapî ngēêpî u danêmbum

16 A tîdê mbwó yoo, kópu m:uu p:uu nmye nîné danê. Yesu u yoo yélini Njuda Wee u kwo wunê pyede, ndapîni ye nmye dyede ngmê, alanté dmyina a ngēêpî. Kópuni Nkalásiya tpémi ye nî vyyu, myedmyinê d:uud:uu. ^{††12} Wiki yintómu knî yi k:oo, mwiyé mwiyé

wéni ngê, ndapî dmyinê kéké. Nmyo ngmêngmênté n:ii ngê ndapî ndîi choo kmênêkmênê, ndîi choo kéké. N:ii ngê ndapî tédê choo kmênêkmênê, tédê choo kéké. Yi ndapî dpî wiye yó. Dini ghi n:ii ngê p:aa t:aa, ndapî mēdaapîné ngee. ³ Dini ghi n:ii ngê anî t:aa, pi miyó pyile dpî ngmîdi yó, pwēpwee pee ngmanî d:êê, ye wanî y:oo, yi ndapî Njedusalem y:ooowa núw:o ngmê. ⁴ Paa u ya a nga adî kwo knomomê, ye a k:ii nipi anmî lee dmi.

Póól paani p:uu dpîmo nuw:o

⁵ Másîdóniya Wee u kwo p:aani p:aani mwiyé anî lê, kuwó y:i nmye anê lê. ^{††16} D:ââ miyó pyile nmyi vy:o anîn:aa kwo, ndoo apê tpii yópu y:i anîn:aa t:âât:ââ dē. U kuwó dini ghi ngê, kwéli anî lê, tpileni u ya a nga adnyi kwo, dpî ngee nóó. ⁷ U ya a nga daa kwo, Wo pyile njini nmyi vy:o nîn:aa kwo. Nmî Lémi ngê ala kópu a ka daawa a kwódu knomomê, ye dye ghi daadîi nmyi vy:o anîn:aa kwo.

⁸ Ngmênê Epeso ghêlî daanê kuwo, Péntikos u Naa mwiyé wa d:ii, u ngwo anê lê. ⁹ K:omo tpile pi yilî a p:uu a d:uu té, ngmênê pi mē yilî knî y:oo yi ngópu dmi dē kpêmî t:oo, nmî Lémi u kópu dyuu a nyêmi tumo. ^{††}

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê Timoti nmye wa lee knomomê, u kwo dmyinê vyyuwo, myedmyinê chāchāâ, mu kópu u dîy:o nmî Lémi p:uu ntee n:aa dpodo, yinté mye dpodo. ^{††11} U pi nangê ghîpî, ngmênê mb:aamb:aa ngê dpo ngee yó, a ka u ngwo pēdê lee we, mu kópu u dîy:o nmyi mbwó yoo yi k:ii anmîno t:âât:ââ. ^{††}

¹² Nmî mbwó Apolosa p:uu kópu nmye ngmênê tpaépê. U ya a nga a kwo, Nmyi mbwó knî yi k:ii nipi nmye wa lee dmi, yi kópu p:uu dyaa u kwo nî chedê ngê, ngmênê nî dípe, u yi u ngwo daa kwo, Ala ngwo nê lê. Dini ghi n:ii ngê u nuw:o ngê wa a vyi, u ngwo nmye wa a lê. ^{††}

Póól u nd:uu tpaépê

¹³ A tîdê mbwó yoo, mb:aamb:aa ngê dmyinê vyyuwo, mb:aamb:aa ngê dmyinê kélîmî, namê nkîngê, dpodombiy:e dmyinê dpodo. ^{††14} Dye ghi yintómu nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya.

¹⁵ A tîdê mbwó yoo, nîné kwunokwuno nmyo, Stepanas mupwoknî mb:aamb:aa ngê dmyinê chāchāâ dé. Nmyi lama ka tóó, Kídiki Wee u kwo Yesu u yoo vy:o mwiyé a ghê dniye, ntênê nmyi vy:o a dpodo nyédi, a wêdêwêdê kîgha nmyoo. ^{††16} Yi dnye dmi dmyinê nyêmi dé, yélini yi k:ii a dpodo nyédi, myedmyinê chāchāâ dé. ^{††17} Dini ghi n:ii ngê Stepanas p:uu Pódyunatas pini dē Akaikas nmyinê t:ee dumo, a ka nmyinê dy:ââ tumo, a gha mb:aamb:aa ngê pyodo. Noo a tpy:ootpy:oo nmyo, a nuw:o mb:aamb:aa ngê y:oo mē pyódu ngópu. ¹⁸ Kópuni yilî nmyi p:uu noo a nuw:onuw:o dé, yi kópu yilî ntênê a ka kîmîné nté tumo, a nuw:o u ngwo a ka mēdê diyé wo. Kópuni nmye

† 15:43 Piliipay 3:20-21 †† 15:45 Gen 2:7; Njon 6:63 †
15:47 Njon 3:31 †† 15:50 Njon 3:5-6 †† 15:51-52 1 Tes 4:15-17
††† 15:53 2 Kódin 5:4 ††† 15:56 Lóma 6:23 † 15:58 Nkal 6:9;
Tpyuu 14:13 †† 16:1 Lóma 15:25-26; 2 Kódin 8:1-9; Nkal 2:10

††† 16:5 Dpodo 19:21 †† 16:9 Dpodo 19:1,8-10 ††† 16:10
1 Kódin 4:17 †† 16:11 1 Tim 4:12 †† 16:12 1 Kódin 3:6 †††
16:13 Epeso 6:10 ††† 16:15 1 Kódin 1:16 ††† 16:16 1 Tes 5:12

adnyi tpaê dé, nmyi nuw:o dmi y:oowa l:âmo t:oo.
Yinté pini yoo mb:aamb:aa ngê dmyinê chââchââ dé.

¹⁹ Yesu u yoo p:aani p:aani yélini Esiya Wee u kwo a pyede, yi mb:aamb:aa nmye dê dy:ââ ngmê. Yesu u yoo yélini Akwila cha Pîdisila yi ngomo k:oo nipi wunê wuwó ngê, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê.

²⁰ Al:ii Yesu u yoo vy:o yélini a pyede, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê. Nmyi tîdê mbwó knî yi k:ii mb:aamb:aa ngê dpo numo chipé tóó.

† 16:19 Lóma 16:3-5

²¹ Nê Póól, a chók a kêê ngê nîê chipéchipé nmyo, ala pweepwee pee ngê.

²² N:ii nódo nmî Lémi u nuu ghi daadî ya, nmî Lémi ngê dpî dyênê ngê. Nmî Lémi límîlímî ngê dpo pwiyé we. ††

²³ Nmî Lémi Yesu ngê choo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye choo a vyyuwo.

²⁴ Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê yoo ngmidi ngê pyódu nmoo, nmyo yintómu nmyi nuu ghi dmi a nódo ka tóó. Wu u dí.

†† 16:22 Nkal 1:8-9; Tpyuu 22:20

2 Kódin

Dini ghi n:ii ngê Póól ngê 1 Kódin d:êê ngê, Kódin tpémi ye dy:ââ ngê, yi ngwo Epeso doo dpodo. (Dpodo 19) Ala puku dmi u pi 2 Kódin. Yoo woni yi nuw:o dmi alanté a tóó, ala puku yedê daa pweepwee pee ngmidi ye tóó, ngmênê miyó ye tóó. Yinê ye Póól ngê nod:enod:e u kópu dyuu mwiyé ye yi d:êê ngê, ala puku yedê a tóó, kn:ââ 10, u dî kn:ââ 13. Póól ngê yi nod:enod:e u kópu dyuu ye d:êê ngê, Taitas ngê ye núwo, mu kópu u dîy:o Kódin tpémi woni knî y:oo Póól u wépi a pwaa ngópu, yinê ye Póól daa Yesu u dyépi ngmê. Yi kópu dyuu ghêlî ye daa d:êê ngê, ngmênê Póól Kódin chókoo loo. Pi ngmê ngê u pi dyênê ngê, (2 Kódin 2:5-8, 7:12) wod:oo Póól ngê a kuwo too, Epeso mê diyé wo, y:i nod:enod:e u pweepwee pee yi ngwo mî d:êê ngê, ye dy:ââ ngê. U kuwó dini ghi ngê Póól ngê Epeso a kuwo ngê, liyé nkéli k:oo wo wo, Tídówas mî tee wo, y:i doo dpodo, daa dye ghi daadî. (2 Kódin 2:12-13) Yi ngwo Kódin tpémi yi p:uu u nuw:o doo kwo, doo nuw:onuw:o dé, wod:oo Tídówas a kuwo ngê, liyé nkéli k:oo y:i wo wo, Másídóniya Wee u kwo mî tee wo. Y:i doo ya, Taitas y:i mîngê pyw:ângo. Taitas Kódin a ndê wo, mdoo u kwo yinê a núwo, kwo, Kódin tpémi y:oo yi nuw:o dmi kí ngmêê tumo, mêmîyedê châachââ ngi. (2 Kódin 7:5-16) Póól u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê mê pyodo, pweepwee pee m:uu ye dy:ââ ngê, ala puku yedê ka tóó, kn:ââ 1, u dî kn:ââ 9.

1 Nê Póól, Chókoo Lémi ngê a ngmidi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo. Yélini Yesu u yoo vy:o nmyinê ghê dniye, Kódin, myenté yi wee u kwo p:aani p:aani, nmî mbwó Timoti k:ii ala pweepwee pee nmye nyinê dyede. ² Nmî Mî, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyuwo.

Póól ngê Chókoo Lémi u ngwo doo kwunokwuno

³ Nmî Yâpwo ndêndê kwunokwuno koo, pini n:ii nmî Lémi Yesu Kédisu u Mî. Yi pini mye nmî Mî, u kwo nmo ch:anêch:anê nyédi. Dini ghi n:ii ngê nmî nuw:o dmi dono ngê dpî pyódu, yinê moo l:âmo té. ⁴ Dini ghi n:ii ngê ló dono ngmênmîngê vyîmî ngê, nmî nuw:o dmi yinê moo l:âmo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, Yélini y:oo dono wunê vyîmî ngmê, yi nuw:o dmi yinté nmî l:âmol:âmo té. Yi nuw:o l:âmol:âmo u ntââ ngê nmo pyede, mu kópu u dîy:o nmî Mî ngê nmî nuw:o dmi mwiyé a l:âmo ngê. Nmî nuw:o dmi mwiyé wodêpê l:âmo ngê, ye yoo yi nuw:o dmi lukwe mbêmê pînmoo l:âmol:âmo té. ⁵ Yesu Kédisu ngê dîngîdîngî ntee dnyinê ngê, dîngîdîngî yinté myino dnyinêdnyinê, nmî nuw:o dmi yinê moo l:âmo. ⁶ Dini ghi n:ii ngê dîngîdîngî nmîngê pyw:êmî ngê, nmyi nuw:o l:âmol:âmo u l:êê dîy:o yi dîngîdîngî nmo dnyinêdnyinê ngê, u yi nmo daa kwo yédi, Nmî Lémi u maa kn:aadi y:e. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi ngê nmî nuw:o dmi moo l:âmo, nuw:o l:âmol:âmo pyu ngê dpî pyódu nmo. Dîngîdîngî n:ii nmîngê vyîmî ngê, dini ghi n:ii ngê yinté dîngîdîngî nmyinê vyîmî ngópu, nmyi nuw:o dmi nmo l:âmol:âmo too. ⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o nmî lama ka tóó, nmî Lémi ngê daawa a kuwo nmyo. Dini ghi n:ii ngê dîngîdîngî anmy:aa a vyîmî, nmî Lémi ngê nmyi nuw:o dmi amaa l:âmol:âmo.

† 1:3 1 Pita 1:3; Lóma 15:5-6

⁸ A tîdê mbwó yoo, dononi Esiya Wee u kwo nîmo pyw:ee too, u ya a nga a kwo, Nmyi lama dny:oo a ya. Yi dono d:ud:umbiy:e a pwo nî módu, nê ngmênê, Yi dono vy:o daanê pwii, awêde n:aa pwopwo, ^{†9} pi knî y:oo a vyeê nê. Yi kópu a nga pyodo, mu kópu u dîy:o a nuw:o a chókoo a p:uu daadî kwo, ngmênê Chókoo Lémi p:uu choo kwo, pini n:ii ngê pi ntóó kpêênî dpo pyidu. ¹⁰ A vyeê a nkîgh:ê chono nî módu, ngmênê yi kélî yinê dyé noo, yinté dono vy:o amê dyé nê. A lama ka tóó, ntênê amê dyé nê, ^{†11} mu kópu u dîy:o a l:êê dîy:o nmyinê ngêpê nyédi. A l:êê dîy:o anmya a ngêpê, ye nmî Lémi ngê a vyeê tédê amêdî dyédyé nê, pi yilî knî y:oo nmî Lémi u ngwo adnyi kwunokwuno.

Póól ngê Kódin tpémi ye u ngwo yepê, Dîpî dóo nmyoo

¹² Kódin tpémi, kópu ngmê u l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu, a lama a tóó, dîpî dóo nmyoo. Dyámê wope wope pi knî ye ntee nîmo mbumu yédi, nmyi vy:o yinté myenoon:aa mbumu. Dîpîng:aa dóo nmyoo, kópu nmye myedîp:ê wópu ngê. Daa a chókoo a nuw:o mbêmê nmye noon:aa mbumu, ngmênê Chókoo Lémi u wêdêwêdê mbêmê nmye noon:aa mbumu. ^{†13} Pweepwee pee yedê nmye dênoo a mgongo, nê, Pêdê kp:aa y:e, myepêdê w:ee y:e. Kópuni ala ngwo dnyinté nmyi lama a tóó, u ya a nga a kwo, Ntênê pêdê w:ee yó. Yi kópu ala. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu wa a diyé, a gha nmyi l:êê dîy:o mb:aamb:aa ngê ntee wa pyódu, nmyi gha dmi a l:êê dîy:o mb:aamb:aa ngê yinté amye pyódu. [†]

¹⁵ Dini ghi n:ii ngê nmyee a châachââ nê, a nuw:o k:oo nê, Kódin tpémi my:oo an:uu wêdêwêdê kalê té.

¹⁶ Nê, Kódin máadi mwiyé anî kwolo, yi ntini anî yé,

†† 1:8 Dpodo 19:23; 1 Kódin 15:30-32 † 1:10 2 Tim 4:18 †† 1:12 1 Kódin 1:17; 2 Kódin 2:17 †† 1:13-14 Pilipay 2:16

Másîdóniya Wee u kwo u ngwo anî lê, myombó Kódin ye mēp:aa diyé, Njuda Wee u kwo paan:aa dy:ââ nēne. ¹⁷ Ngmēnē nmye máádi dīp:ê kwólu. Lukwe, nmyinē nmye nē k:omodanē pyu? Nmyinē nmye nē mgîdî u yoo vy:o pini ngmê? Nmyinē nmye nē ngē kópuni u komo ngē a tpaê too, doo u gha vy:o kópu dé? ¹⁸ Kêle, d:aa yinté pini. Chóó Lémi p:uu k:omodanē pee tp:oo ntee daa t:a, yinté a p:uu myedaa t:a, dīnî dódó nmyo, d:aa nuw:o miyó miyó pyu. ¹⁹ Pini n:ii u pi nmye n:uu vyyu, Yesu Kédisu Chóó Lémi Tp:oo, daa nuw:o miyó miyó pyu. Sailas pini dē Timoti yi k:ii, vyílo yi pini p:uu nmye nmeen:aa danēmbum. Yi pini daa nuw:o miyó miyó pyu. Kópuni dpî vyi, ntēnē dpî d:uu. ²⁰ Myenté, kópuni yilí yi pi dmi Chóó Lémi ngē wunē a vyi too, Yesu ngē ntiye too. Yi kópu u l:êê dīy:o Chóó Lémi nmo chaa kīgha ngē, Yesu Kédisu u pi mbēmē pi knî y:oo dpo, Ndē kópu yila. ²¹ Chóó Lémi ngē yinē a ngmidi nmo, myedē ngmidi nmyoo, Yesu Kédisu kóó k:oo nipi kaa nmo, daawa kéé nmo. ²² U l:ii nmí p:uu t:ângo, u Ghê Dmi nmí mēnē yó. Pi ngē dy:âma ndī ntee dpî y:oo, nmí Mí ngē u Ghê Dmi yinté nmí mēnē yó. Yi kópu u l:êê dīy:o nmí lama ka tóó, dīyo ntēnē wa ngee nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. †

Kópuni u l:êê dīy:o Póól Kódin tpémi ye daa n:ee

²³ Chóó Lémi u ngópu nmye dēnî nē k:omodanē, a gha myekiyedē yenē, ala kópu a ny:ee yó. Nmye dīp:ê n:ee, mu kópu u dīy:o u ya a nga dēpwo kwo, N:uu kpada té. ²⁴ Kópuni knî ye nmye kēlîmî té, daa yi kópu knî yi wátiwátî u l:êê dīy:o nmye anē lê, nmí Lémi ka ntēnē nmye kēlîmî té. Ala kópu u l:êê dīy:o nmyi vy:o anîn:aa dpodo, nē, W:aa pēdē pyw:ee y:e. †

2 A nuw:o k:oo kīnî vyyu, nē, Nod:enod:e mbēmē ye mēdaanî nî, yi gha dmi dono ngē mēdaan:uu pyódu. ² Nmyi gha dmi dono ngē wan:uu pyódu, ye a gha mb:aamb:aa ngē nanē wa pyódu? Daanmyi pyódu ngmê, noko dnyinté anmîn:aa ya. ³ Yi kópu u l:êê dīy:o nod:enod:e u pweepwee pee nmye nē d:êê ngē. U ya a nga doo kwo, Yi l:êê ghi dmi a kada a ngmêe teñe, u ya a nga dēpwo kwo, Nod:enod:e mbēmē ye n:uu t:aa, nē, A gha dono ngē awēde amî pyódu ngmê, ngmēnē vyílo yi yéli y:oo a gha mb:aamb:aa ngē y:oo paa pyódu y:e. Dini ghi n:ii ngē mb:aamb:aa ngē nmye ya nyé-di, a gha mb:aamb:aa ngē dpî pyódu, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngē myoo pyódu. ⁴ Dini ghi n:ii ngē yi pweepwee pee nmye nē d:êê ngē, noo a nuw:onuw:o nmyo, a gha dono ngē doo a ya, nmyi l:êê dīy:o dpodombiy:e myenoo a mbê. U ya a nga dēpwo kwo, Yi nuw:o dmi dono ngē nî pyódu. U ya a nga doo kwo, Yi lama pēdē yaa we, Nmí nuu ghi dmi nē nódo dnyinté dēdē tóó. ††

N:ii ngē Póól u pi dyēnē ngē, u danēmbum

⁵ Nmyi vy:o pini n:ii ngē dono d:uu ngē, daa a mo a nuw:o dyēnē ngē, nmyi nuw:o dmi pee tp:oo mye

† 1:20 Lóma 15:18-19; Tpyuu 3:14 †† 1:21 1 Njon 2:27 †
1:22 Epeso 1:13-14; Lóma 8:16-17 †† 1:23 Lóma 1:9 †† 1:24 1
Pita 5:3 ††† 2:1 1 Kódin 4:21 ††† 2:4 2 Kódin 7:8-9

dyēnē ngē. U ya a nga daa kwo, Yi kópu nî dówo. ⁵⁶ Nmyi vy:o pi yilí knî y:oo yi pini kpada ngópu, namungē kpada. ⁷ U dono nmyi kuwó p:ee kéé yó, u nuw:o mē l:âmo yó. U nuw:o d:ud:umbiy:e dono ngē kīngî pyódu. ⁸ Nīnē kwunokwuno nmyo, ala kópu u kwo dpî vyi yó, kwipi, Nuu ghi ntēnē nmí nódo ka tóó. ⁹ Ala kópu u l:êê dīy:o yi pweepwee pee nmye nē dy:ââ ngē, u ya a nga doo kwo, Yi l:êê ghi dmi nî m:uu. Nē, A kópu yintómu wa ny:ee t:oo, ó daawa ny:ee t:oo? ¹⁰ N:ii ngē dono dpî d:uu, dini ghi n:ii ngē u dono nmyi kuwó nmyo kéké ngópu, a kuwó myinî kéké ngē, yi kópu a nódo daawa kaalí. Kópuni dono a kuwó nî kéé ngē, daa ndī kópu. Yi kópu nmyi l:êê dīy:o a kuwó nî kéé ngē, mu kópu u dīy:o Yesu Kédisu u dpodo yinî dódó ngē. ¹¹ Setan ngē kīngî dódó nmo, kīngî chámē nmo. U dī nmí lama a tóó. ††

Póól Kódin tpémi yi p:uu u ngwo doo nuw:o, Tídówas

¹² Dini ghi n:ii ngē Tídówas n:uu tee wo, nē, Yesu Kédisu p:uu kópu dyuu pi knî ye nî vyi, yi ngwo nmí Lémi ngē Tídówas tpémi yi ngópu dmi a kpēmî too, mb:aamb:aa ngē a ka dnya a ng:aa. ¹³ Ngmēnē dye ghi yintómu noo a nuw:onuw:o nmyo, u ya a nga doo kwo, Nmí mbwó Taitas nē pyw:oo, nmyi p:uu kópu a ka ngmēnyi vyi ngē. Dēpē pyw:ângo, wod:oo Tídówas tpémi ye nd:uu nî vyyu, liyé nkéli k:oo nî wo wo, ala Másîdóniya Wee u kwo n:uu tee wo. Taitas al:ii nîmo pyw:ângo, nmyi p:uu kópu mb:aa yilí nî nyongo, a nuw:o mb:aamb:aa ngē u ngwo pyodo.

Chóó Lémi ngē dpodoni íedē Póól kâa

¹⁴ Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngē, mu kópu u dīy:o Yesu Kédisu u pee kaa nmo, Setan u pwo dpî yé nmo. Mtyîmî nēnē tuu kuughē ntee anyinē ny:oo, nmí Lémi ngē yi yini tuu ntee tpile ngē dpî pyódu nmo, p:aani p:aani a dyede nmo, u kópu dyuu pi knî ye nmo íeñe ngē. ¹⁵ Yi kópu dyuu pi yintómu knî ye nmo tpaê ngē, yélini nmí Lémi u maa p:uu a wee, ye nmo tpaê ngē, mgîdî u yoo knî ye myeno tpaê ngē. ¹⁶ Mtyîmî nēnē tuu ntee, nmí Lémi u yoo knî ye yinē ye nmo yinté yéli, mu kópu u dīy:o maa mb:aa p:uu a wee. Pi ntóó tuu ntee, mgîdî u yoo knî ye yinē ye nmo yinté yéli, mu kópu u dīy:o pwopwo u maa p:uu a wee. Dpodoni nmo dódó ngē, yi dpodo tēdē n:uu ngmê u ntââ? Chóó Lémi ngē u ntââ ngē yinē dpî pyódu nmo, ¹⁷ ngmēnē yoo woni daa yinté dé, Chóó Lémi u kópu dyuu mbēmē a ndapí kmēnēkmēnē nyédi. D:aa yinté pini, pi dódó daa a tpile. Chóó Lémi ngē yinē a ngmidi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngē a pyódu noo, u ngíma n:aa dpodo yédi. ††

Kakēmē chámēchámē u pweepwee pee u danēmbum

3 Ndoos apē nmyinē nmye nē ngē u kakēmē nmo yedē chámēchámē. Kêle, ló dini nmyi lama munî yaa wo. Yélini a kuwó nmye a lee dniye, Kódin, yi

§ 2:5 1 Kódin 5:1 §† 2:11 Luukî 22:31-32 §†† 2:14 Lóma
6:17 §† 2:15 1 Kódin 1:18 §†† 2:17 1 Pita 4:11

kakêmê chámêchámê u pweepwee pee nmye a núw:o tumo, nmyimo a kpââ dé, u l:êê dîy:o yi wépi dmi dpîp:e pwaa ngópu, ngmênê doo u ntââ pi ngê a kakêmê chámêchámê u pweepwee pee d:uudpî d:êê, nmyi lama wunê muní yaa wo. Myenté, U ya a nga dêpwo a kwo, a kakêmê chámêchámê u pweepwee pee ngmê d:êê y:e, kn:aa p:aani u ngwo nî lê. ¹² Pweepwee pee u ya a nga daa kwo, nmyo a kakêmê chámêchámê u pweepwee pee dé. Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa dpodo, nmyi nuw:o dmi nmyi ngmêê tumo, nmyi l:êê ghi dono nmyi kée tumo, l:êê ghi mb:aa nmyinê ngî tumo. N:ii ngê yi kópu wa ny:oo, awo, Nê ngê dpodo mb:aa yimí dóó. ³ Yesu Kédisu ngê kópu dyuu n:ii vyyu, nmyi gha vy:o a chóó n:uu d:êê ngê, pi yintómu yi pweepwee pee u kpââ ngê u ntââ mbêmê a pyede. Daa d:êê u tpile ngê yi kópu dyuu n:uu d:êê ngê, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê ghê kamí nmyinê pyw:ee ngópu. Mósisi ngê u dêêpî kópu dyuu chêêpî kpââ p:uu wunê a d:êê too, ngmênê Yesu Kédisu u kópu dyuu a komo ngê nmye n:uu vyyu, nmyi gha vy:o u ngwo n:uu d:êê too. ††

Kââdí té kamí u danêmbum

⁴ Daa a chóó a nuw:o mbêmê n:aa dpodo yédi, ngmênê Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi ka a kââdí noo, a nuw:o p:uu a kwo, u ngwo n:aa dpodo yédi. A dpodo u l:êê dîy:o d:aa u ntââ, ngmênê Chóó Lémi ngê u ntââ ngê dpo pyódu nê. ⁶ Daa a chóó yi dpodo íedê nî ghê wo, ngmênê Chóó Lémi ngê kââdí té kamí p:uu dpodo kalê noo, pi kní ye u ngwo n:aa tpapê ngê, yenímo, Yesu Kédisu ngê u yi u ngwo a kwo, Kââdí té kamí mbêmê Chóó Lémi ka yoo nê kââdí té. Kââdí té mbwee alanté a tóó, Chóó Lémi ngê Nju tpémi u kwo a kââdí too, u dêêpî kópu dyuu ye a y:ângo, ngmênê yi kópu dyuu dnyinté a chââchââ ngópu, pwopwo u maa p:uu a wee. Kââdí té kamí alanté a tóó, pini n:ii Yesu ka a kélîmî, Yesu ngê u nuw:o dpî ngmêê, Chóó Lémi ka dpo kââdí, Chóó Lémi ngê chóó u Ghê Dmi yi pini u mênê dpî yé, ghê kamí u ngwo dpo pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. †

⁷ Kââdí té mbwee u dêêpî kópu dyuu Mósisi ngê chêêpî kpââ p:uu a d:êê ngê. Yi ngwo Chóó Lémi u wuu ndîi Mósisi u pwo mî kée ngê, u l:êê dîy:o Mósisi kwódo ng:oo dmi doo a wuu mbele. U kuwó dini ghi ngê yi wuu mbele tédê ngê a pyodo, ngmênê Yisíléli tpémi ye ndîi ngê modoo ya, daapîdnye y:enê. Pi kní y:oo kââdí té mbwee u dêêpî kópu dyuu dnyinté a chââchââ ngópu, u l:êê dîy:o pwopwo u maa p:uu a wee, ngmênê kââdí té mbwee p:uu dpodo u pi ndîi, u l:êê dîy:o Mósisi kwódo ng:oo dmi doo a wuu mbele. ^{††} Kââdí té kamí p:uu nmo dpodo té, yi dpodo u l:êê dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi pi kní yi mênê u ngwo dpî yââ. Dpodoni íedê nmo wee, u pi ndîi, dpodoni Mósisi ngê doo a dóó, u pi tédê. ⁹ Dpodoni Mósisi ngê a dóó u l:êê dîy:o, Nju tpémi yi kpadakpada tédê dpî lee dmi, ngmênê yi dpodo u pi ndîi ngê doo a ya. Dpodoni ala

† 3:1 Dpodo 18:27 †† 3:3 Ex 24:12 ‡ 3:6 Njon 6:63; Lóma 7:6 †† 3:7 Ex 34:30; Nkal 3:2-5

ngwo nmo dóó u l:êê dîy:o, Yesu ngê yoo yi dyââpe dpî pwaa té, kamí ngê dpî pyódu té. Yi dpodo u pi d:ud:umbiy:e ndîi, Mósisi nmî t:ee kwólu. ^{††10} Dpodoni Mósisi ngê a dóó, u pi ndîi ngê doo a ya, ngmênê ala ngwo tédê ngê dê pyódu. Kââdí té kamí p:uu dpodo u pi ndîi ngê dê pyódu. ¹¹ Kââdí té mbwee u dye ghi machedê ngê dê pyódu, u l:êê dîy:o yi dpodo u pi tédê ngê dê pyódu, ngmênê kââdí té kamí chedê ngê daawa pyódu, u pi d:ud:umbiy:e ndîi ngê adí ya.

¹² Nmî lama ka tóó, dpodoni nmo dóó, chedê ngê daawa pyódu, u l:êê dîy:o pi kní ye daanmî nkîngê, ye myedaanmî kedekede. ¹³ Kópuni Mósisi ngê a d:uu ngê, yinté kópu daanmî d:uud:uu. Kpîdí pee mb:êêmb:êê ngê kwódo ng:oo dmi dpîmo a ngm:ââ, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê u wuu mbele tédê ngê dpîmo a pyodopyodo, u yi u ngwo dêpwo kwo, Yisíléli tpémi y:oo dny:oo yenê nê. ¹⁴ Yi yéli yi ngîma mb:êê yinté kele, Chóó Lémi u kópu dyuu dnyinté a ny:ee tumo. Ala ngwo mye yinté, yi mb:êê yi ngîma a t:a. Dini ghi n:ii ngê kââdí té mbwee u puku dmi dpo kp:aa t:oo, dnyinté dpo w:ee t:oo. Pini n:ii Yesu ka dpî kélîmî mb:anê, Yesu ngê yi pini ngîma mb:êê dpo ngee, kópu yilí u ngwo dpo w:ee té. ^{††15} Nyââ, ntee doo a ya, ala ngwo mye yinté. Mósisi ngê dêêpî kópuni a d:êê too, dini ghi n:ii ngê dpo kp:aa t:oo, dnyinté dpo w:ee t:oo, mu kópu u dîy:o yi mb:êê yi ngîma mu t:a. ¹⁶ Pini n:ii nmî Lémi ka dpo diyé, nmî Lémi ngê mb:êê ngîma dpo ngee. ^{††17} Nmî Lémi Ghê Dmi ye tóó, Setan kwulo dpo pwaa nmo, nmî mênê a ya yédi. ^{††18} Yélini yintómu yi k:ii Yesu u yoo vy:o nmî ghê dniye, mb:êê nmî ngîma daa t:a, nmî Lémi mb:aamb:aa ngê nmo y:enê ngê. Ntee a tóó, u Ghê Dmi ngê yinté pee tp:oo pee tp:oo a pyépi nmo, u dí, ntee a tóó, yinté pini ngê anmî pyaa dmi.

Nmî Mî ngê u wuu ndîi nmî pwo u ngwo kée ngê

4 Chóó Lémi ngê chóó a ngmídi nmo, u dpodo íedê a kaa nmo, yi kópu u l:êê dîy:o daanmî a kedekede, doo u ntââ yi dpodo daanmî kpîpî. ² K:omo dyépi kní y:oo yoo ntee a dóó tumo, yinté daanmî d:uud:uu, mywene nmo wadí wowo. Doo u ntââ yoo daanmî dóó, Chóó Lémi u kópu ntênê nmo tpapê too, doo u ntââ daanmî ngmêê té. Chóó Lémi u ngîma nmo dpodo nyédi, u ndê kópu dé ntênê nmo tpapê too, u yi nmo a kwo, Pi kní y:oo yi ngwo pédê w:ee y:e, awo, Yi p:uu dyââpe daa t:a. ^{††3} K:omo tpile Yesu Kédisu p:uu kópu mb:aa pi kní ye ntênê nmo tpapê too, ngmênê yoo woni kní y:oo d:uud:wodê w:ee t:oo, mb:êê yi ngîma a t:a. Yi yéli ndê u maa p:uu a wee. ⁴ Yesu ka daa kélîmî té, yi nuw:o dmi mgídî vy:o a kwo, mu kópu u dîy:o dyámê u yâpwo Setan ngê ngwolo kâpwe ngê pyódu too, mb:êê yi nuw:o íedê t:ângo. U yi u ngwo daa kwo, Mgídî u yoo kní y:oo Yesu Kédisu u wuu ndîi m:uu y:e, u kópu mb:aa dyuu mye ny:ee y:e. U lama a tóó, Chóó Lémi ntee a tóó, Yesu Kédisu

†† 3:9 Lóma 3:21 ††† 3:14 Lóma 11:25 ††† 3:16 Lóma 11:23,26 § 3:17 Njon 8:32,36; Lóma 8:2; Nkal 5:1 †† 4:2 1 Tes 2:5

ndêndê ngê mye yinté. U yi u ngwo daa kwo, Pi knî y:oo mya y:e. ¹⁵ Daa nmî chóó nmî p:uu pi knî ye nmî mo mbumu nyédi, ngmênê Yesu Kédisu p:uu nmo mbumu nyédi, yenmîmo, Nmyi kada pini ngê pyódu yó. Nmo, nmyi dpodo pyu yoo, mu kópu u dîy:o Yesu nmyi lama paa yaa we. ⁶ Chóó Lémi ngê yinê a vya, apê, Wo ngê mgídî chaa ngê, wod:oo wo ngê mgídî chópu, vyílo yi pini ngê u wuu nmî gha vy:o kée ngê. U yi u ngwo doo kwo, Yi yéli yi lama nî yââ, u l:êê dîy:o Tp:oo Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, apê, Pi knî y:oo a Tp:ee p:uu paa m:uu nêne. ^{††}

Dono vyímî u nt:u kópu

⁷ Chóó Lémi ngê dpodo ndîî íedê kaa nmoo, ngmênê nmî chóó nmî wêdêwêdê daa ndîî, dp:oo yi dpodo u ntââ dé. Pi knî y:oo Chóó Lémi u wêdêwêdê nmî p:uu paa m:uu y:e, daa nmî chóó nmî wêdêwêdê p:uu pîdny:oo nuw:o. Chóó Lémi ngê u wêdêwêdê ndîî mbêmê wodêpwo a ngêêpî nmoo, ye yamî d:ââ ntee dpî pwópu, yi dpodo íedê yinté p:oo pwaa dniye. ⁸ Daa ng:êêntómu wêê nmî p:uu a pw:ii ngópu, ngmênê nmî komo dmi ye pi daa kuwo ngê. Dye ghi knî ngmê ngê nmî nuw:o miyó ngê nmo dpî pyódu, ngmênê nmî Lémi ngê dpo ngee nmo, dpîno dîpedîpe nyédi. ⁹ K:omo tpile a kpakakpaka nmoo, ngmênê nmî Lémi ngê nmî mo d:uudwêdê kuwo nmo. Dpodombiy:e a vye nmoo, ngmênê nmî ghê d:uudwêdê ngî t:oo. ¹⁰ Yesu ntee vya ngópu, u yi y:e a kwo, Yinté my:oo vya té. Yi kwéli nmî p:uu ka pyede, mu kópu u dîy:o pi knî y:oo nmî p:uu paa m:uu y:e, awo, Yesu Kédisu ye wunê vuuwo.

¹¹ Nyââ, Yesu u l:êê dîy:o dye ghi yintómu pwopwo kêpa nmo wee, ngmênê Yesu ngê moo dyé nmo, mu kópu u dîy:o pi knî y:oo yi kópu nmî p:uu paa m:uu y:e, awo, Yesu ye wunê vuuwo. ¹² Nmî dpodo u l:êê dîy:o mgídî u yoo knî y:oo nmî vye u yi y:e a kwo, ngmênê vyílo yi dpodo u l:êê dîy:o ghê kamî nmyinê pyw:ee ngópu, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.

¹³ Doo u ntââ Yesu u pi tpapê daanmî yé, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ka nmo kélímî té. Yinté kélímî p:uu puku yedê kópu alanté ngma a tóó,

Ní kélímî mbê wo,

u l:êê dîy:o ye noo a danê.

¹⁴ Nmî lama ka tóó, n:ii ngê nmî Lémi Yesu kpêênî mêtê pyidu ngê, yinê amyedê pyidu nmo, mu kópu u dîy:o Yesu u k:ii ngmîdi ngê nmo pyede. Daa nmî mo wa a pyidu nmo, wamyedê pyidu nmyo, u ngîma nipi amî kaa nmo. ¹⁵ Yi kópu yilî nmyi l:êê dîy:o nmîné vyímî too. U yi nmo a kwo, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê pi yilî kóó k:oo nmî kââ, Chóó Lémi pèdny:oo kwunokwuno, u pi ndîî ngê u ngwo paa pyaa we.

¹⁶ Yi kópu u l:êê dîy:o nmî dpodo têtê dpîno kedekede nyédi. K:omo tpile pi knî y:oo nmî pââ dmi a dyede tumo, ngmênê nmî Lémi ngê nmî gha dmi dye ghi yintómu mêtunê wêdêwêdê kígha too. ¹⁷ Ala ngwo dîngîdîngî n:ii nmo dnyinêdnyinê té, nmîné nmo têtê kópu dé. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi ngê kóó k:oo

wa kaa nmo, d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê anmîn:aa ya. Yi ya mb:aamb:aa chedê ngê daawa pyódu. ¹⁸ Kópuni dyámê mbêmê nmo a pyodopyodo nyédi, nmî nuw:o dmi y:i daa wee, mu kópu u dîy:o chedê ngê wa pyaa dmi, ngmênê kópuni yilî doo u ntââ ngwolo ngê daanmî m:uu té, yi kópu knî yi p:uu nmî nuw:o dmi a wee, mu kópu u dîy:o chedê ngê daawa pyaa dmi. ^{††}

Nmî too pee ngmêêpî u danêmbum

⁵ Pi knî ye dpîno nkîngê té, mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó, Wa vya nmomomê, nmî Lémi ngê wamêdê pyidu nmo, nmî too pee kamî ngê wa pyódu té. Dyámê mbêmê nmî too pee kêêpî ngomo ntee tpile ngê a pyede. Dini ghi n:ii ngê chedê ngê wa pyaa dmi, Chóó Lémi ngê kamî ngê wa pyódu té, ngomo mb:aa ntee tpile ngê wa pyódu té, chedê ngê daawa pyaa dmi. ²² Ala ngwo nmo nkîni pîpî nyédi, u yi nmo a kwo, Mbóó p:uu ngomo mb:aa knî yi k:oo nmîn:aa kwo. ²³ Yi ngwo nmî too pee kamî ngê wa pyaa dmi, daa kmêna mbwee ntee tpile ngê anmîn:aa ya.

⁴ Dyámê mbêmê nmî too pee kêêpî ngomo ntee tpile ngê a pyede, dîngîdîngî nmo dnyinêdnyinê ngê, u l:êê dîy:o nmo nkîni pîpî nyédi. U yi nmo a kwo, Kêêpî ngomo nmo kuwo, ngomo mb:aa k:oo nm:uu kee dmi. Nyââ, u yi nmo a kwo, Nmî too pee tpalê dniye, kamî ngê pyaa dniye, chedê ngê daawa pyaa dmi. ¹⁵ Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê yinê l:âmo nmoo. Pi ngê dy:âma ndîî ntee dpî y:oo, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi yinté nmo a kpo. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî lama ka tóó, nmî too pee kamî ngê wa pyódu té. ^{††}

⁶ Pi knî ye dpîno nkîngê nyédi. Dye ghi yintómu nmî lama a tóó, dini ghi n:ii ngê nmî kêêpî ngomo knî yi k:oo nmo wee, daa nmî Lémi u p:oo nmo pyede. ⁷ Nmî Lémi dpîno y:enê, ala ngwo, ngmênê u kwo nmo kélímî té, u l:êê dîy:o p:uu nmo dpodo té. ⁸ Nyââ, pi knî ye dpîno nkîngê nyédi. U yi nmo a kwo, Nmî kêêpî ngomo nmo kuwo té, dyámê mbêmê, nmî Lémi ka p:oo nmî lee dmi. ⁹ Ngmênê nmî Lémi ngê ghêlî k:ii daawa núw:o nmomomê, nmo mye u ntââ. K:omo tpile dyámê mbêmê anmî ya, ó u kwo anmî lee dmi, ngmênê u yi nmo ndêndê ngê a kwo, U nuu u kópu nmî d:uud:uu dé. ¹⁰ Nmo yintómu Yesu Kédisu ngîma anm:uu ghê dmi, yinê wa kóté kalê nmo, nmo ngmêngmênté nmî pywuu dmi anmîmo ngee. Kópuni mb:aa dyámê mbêmê nmo d:uud:uu té, yi pywuu mb:aa anmîmo ngee, myenté kópuni dono yi pywuu dono amyenmîmo ngee. [†]

Chóó Lémi ka yoo kââdîkââdî

¹¹ Nmî lama ka tóó, nmî Lémi ngê wa kóté kalê nmo, u l:êê dîy:o u kwo nmo nkîngê té, u yi nmo a kwo, Yoo yi nuw:o dmi nmî ngmêê té, daapaa kpada téne. Chóó Lémi ngê nmî gha dmi u kpêê dé, u lama a tóó, Nê ngê u dpodo ndêndê ngê a dódó. Na a ka yi kópu nmyi

†† 4:17 Lóma 8:17-18 ††† 4:18 Hipîlu 11:1-3 ††† 5:1 1 Kódin 15:47-49 § 5:2 Lóma 8:23 §† 5:4 1 Kódin 15:53 §†† 5:5 Lóma 8:16,23 §† 5:6 Hipîlu 11:13-14 §†† 5:8 Pilipay 1:23 §† 5:10 Lóma 2:16

† 4:4 Epeso 2:2 †† 4:6 Gen 1:3; 1 Pita 2:9 † 4:11 Lóma 8:36
†† 4:14 Lóma 8:11; 1 Tes 4:14

lama ndêndê ngê mye tóó. ¹² A chóó a pi dîní kmîmî. K:omo dyépi knî y:oo yi too pee mbêmê yi pi dmi yi chóó a kmîmî tumo, ngmênê yi gha vy:o daa vwuwo nyédi. A p:uu kópu nmye d:a d:êê, mu kópu u dîy:o k:omo dyépi knî y:oo a pi wa dyênê knomomê, u ya a nga a kwo, Ye dpî vyi yó, yipi, Nê ngê nmî Lémi u dpodo ntênê a dódó, u gha ntênê a tóó. ¹³ Yinê ye nê ghéti wo, ngmênê Chóó Lémi p:uu n:aa dpodo. Nmyinê nmye nê doo ghéti wo, nmyi p:uu n:aa dpodo. ¹⁴ Yesu Kédisu nódo nmî nuu ghi dmi ntênê a tóó, u l:êê dîy:o u nuu u kópu nmo d:uud:uu too. Nmî lama ka tóó, pi ngmîdi nmî l:êê dîy:o pwene. Dini ghi n:ii ngê u yoo vy:o nmî ghê dniye, nmî nuw:o dono mye pwene. ¹⁵ Yesu nmo yintómu nmî l:êê dîy:o pwene, mu kópu u dîy:o apê, Ghê kamí pèdê pyw:ee y:e, yi chóó yi pono daapèdny:oo a vyápê, Yesu u pono pèdny:oo a vyápê. Nmî l:êê dîy:o pwene, kpêênî mēdê pii wo. †

¹⁶ Dyámê mbêmê tpémi y:oo yoo yi pi dmi mbêmê ntee a myeme tumo, yinté myenmee a myeme dé, ngmênê ala ngwo yi kópu dpîno d:uud:uu. Yesu Kédisu yinté nmî myââ, nmîné nmo u pi tēdê ngê nmo doo ya, ngmênê ala ngwo nmî lama ka tóó, u pi ndîi. ¹⁷ Pini n:ii Yesu Kédisu u yoo vy:o dpî ghê, kamí ngê dpî pyódu, u nuw:o mbwee dpî kéé, nuw:o kamí p:uu dpî kaalí. ^{††18} Chóó Lémi ngê yi kópu dpî d:uu. Wunê p:uu nme a d:uu, ngmênê Yesu Kédisu nmî l:êê dîy:o pwene, Chóó Lémi ngê chóó u kwo u ngwo mēdê kââdî nmoo, mye dpodo kalê nmoo. U yi u ngwo a kwo, Pi yilí u kwo nmo kââdî. ^{††19} Y:i nmo dpodo té, pi knî ye yenmîmo, Nmî yikí dmi Yesu Kédisu u pwo ghay wo, u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê nmî dono yilí daa nuw:onuw:o too, u yi u ngwo a kwo, A ka nê kââdî té. Nyââ, nmî Lémi ngê yi dpodo íedê kaa nmoo, nmopê, Yoo a ka anyinê kââdî tóó. ††

²⁰ Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu Kédisu komo nmo kapî ngê, Chóó Lémi komo myeno kapî ngê, nmo kwunokwuno nmyoo, nmyenmîmo, Nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu d:uu mu yé yó, u pee ghê dmyeno, u pono dmyinê vyápê. ²¹ Yesu Kédisu ngê dono daangmê d:uu ngê, ngmênê Chóó Lémi ngê nmî dono íedê kââ, nmî yikí dmi u pwo u ngwo ghay wo, u l:êê dîy:o pwene. U yi u ngwo doo kwo, A ka nê kââdî té, ntee n:aa tóó, yinté mye pyaa dniye, dono yi p:uu daapíchoo ya. ††

Yoo yi ngêêpî u dye ghi

6 Nmî Lémi u k:ii nipi nmo dpodo té, u l:êê dîy:o nmîno kwunokwuno nmyo, nmyenmîmo, Chóó Lémi ngê nmî l:êê dîy:o kópu ndîi ngmê d:uu ngê, u wépi nangê puwâ. ² Nmî Lémi u kópu puku yedê alan-té a tóó,

Dini ghi n:ii ngê u ya a nga doo kwo,

Yoo nî ngee,

Yi ngwo nmyi ngêêpê nî ny:ee too,

Nê, N:aa ngêêpî té, a kêê k:oo n:aa kapî té.

Kódin tpémi, ala kópu a ny:ee yó. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi ngê yoo a ngêêpî, ala yi dini ghi. Ala ngwo u yi u ngwo a kwo, A kêê k:oo nî kaa té. ††

Nmî Lémi p:uu dpodo tēdê kópuni dnyimo a vyîmî dé

³ U yi nmo daa kwo, Pi ngmê ngê nmî dpodo p:uu dono kópu ngmê vyi ngê, u l:êê dîy:o nuw:o ngê nmo dpodo té. U yi nmo a kwo, Pi knî y:oo nmî Lémi u maa dny:oo kîgha, u l:êê dîy:o lvêê kpî té yi máádi p:uu daanmî t:oo. ⁴ U yi nmo a kwo, Pi knî y:oo mya nmîne, ala kópu nmî p:uu paa vyi y:e, Yâpwo ndêndê p:uu a dpodo té. Yi kópu u l:êê dîy:o, k:omo tpile ló dono kópu ndîi nmo a d:uud:uu tumo, ngmênê nmîno vyîmî tumo. Daa dono kópu ngmîdi nmîno vyîmî ngê, doo u ntââ ngê nmo dpî pyaa dmi. ⁵ Dpî ngmîmî nmo, a kpakakpaka nmoo, mbwa k:oo a kmîmî nmoo. Dpodo ndîi yino dódó ngê, mgîdî vy:o nmo ngêêpê nyédi, dye ghi knî ngmê ngê nmo dómudómu nyédi. ⁶ Nmî Lémi u maa ntênê nmî lama a t:a, dono nmî p:uu daa t:a. Lîmîlîmî ngê dpîno nod:enod:e nyédi, pi knî ye mb:aamb:aa ngê nmo vwuwo nyédi. Nmî Lémi u Ghê Dmi mbêmê nmo dpodo té, yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo ntênê a tóó. ^{††7} Kópu dyuu ndêndê pi knî ye nmo tpapê ngê, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê mbwudu yilí nmo chapî ngê. Yi kópu yilí yi l:êê dîy:o pi knî y:oo dpî mya nmo, dpo, Yâpwo ndêndê p:uu a dpodo té. Lede knî y:oo yi kaa taa, káped:ê ntee a tpyé tumo, nmo my:oo yinté dé, kópu mb:aa nmo d:uud:uu too. Kópu mb:aa n:ii nmo tpapê too, yi kópu knî y:oo yoo dpo châpwo t:oo. ⁸ Nmî Lémi p:uu dpodo tēdê dye ghi knî ngmê ngê a châachââ nmoo, dye ghi knî ngmê ngê dpî mb:ii nmo. Dye ghi knî ngmê ngê nmî p:uu a danê nyédi, dye ghi knî ngmê ngê a chaa kîgha nmoo. Yinê ye nmo k:omodanê pyu yoo, ngmênê ntênê nmo mbumu nyédi. ⁹ Yinê ye nmo n:uu dé, ngmênê pi yilí yi lama nmo pyede. Yinê ye daa kêmakêma nmo pwopwo té, ngmênê anmî pyede. A kpakakpaka nmoo, ngmênê anmî pyede. ^{††10} Nmî nuw:o dmi dpî dyênê, ngmênê dye ghi yintómu w:aa nmîno pyw:êmî ngê. Nmo pinté yoo, ngmênê kópuni d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa, pi knî ye nmo yémî ngê, ndáâpi ntee pini ngê u ngwo dpî pyódu té. Tpile nmî ngópu daa tóó, ngmênê kópuni nmî Mí ngê nmo a kpo, doo u ntââ pi ngê nmî kēlê daawa a puwâ. Nyââ, yi kópu yilí yi mbêmê pi knî y:oo dpî mya nmo, dpo, Kí yâpwo ndêndê u dpodo pyu yoo. ^{††}

¹¹ Mw:ââkó Kódin tpémi, kópu nmye d:oo ngmê wópu ngê, d:ud:umbiy:e a gha nmye myed:a kpêmî. ¹² Nmyi nuu ghi dmi a nódo ntênê a tóó, ngmênê a nuu ghi nmyi nódo dnyinté a tóó. ¹³ A tp:ee yoo, nmyi nuu ghi dmi a nódo ntee a tóó, a nuu ghi nmyi nódo yinté myechoo a ya.

† 5:15 Lóma 14:7-8 †† 5:17 Njon 3:3 †† 5:18 Lóma 5:10
†† 5:19 Kílosa 1:19-20 †† 5:21 Hipîlu 4:15; 7:25-26

††† 6:2 Luukî 4:19-21; Is 49:8 ††† 6:6 1 Tim 4:12 § 6:9 2
Kódin 4:10 †† 6:10 Kílosa 1:24

Póól ngê yoo dono yi k:ii kââdí té u ngwo ye kwódu ngê

¹⁴ Yélini nmî Lémi ka daa kélímí té, yi yéli yi k:ii nangê kââdí. Nuw:o mb:aa pini dê nuw:o dono angênté anyinê kââdí dê? Doo u ntââ. Wo pini dê mgîdí lónté anyinê kââdí dê? Mye doo u ntââ. ^{†15} Yesu Kédisu pini dê Setan yi nuw:o dê ngmídi ngê angênté anyi pyódu dê? Doo u ntââ. Nmî Lémi ka kélímí pyu pini dê n:ii u kwo daa kélímí, yi nuw:o dê ngmídi ngê angênté anyi pyódu dê? Doo u ntââ. ¹⁶ Chóó Lémi u ngomo, yâpwo ghi, angênté ngmídi ngê anyi pyódu dê? Doo u ntââ. Yâp-woni ghê a t:a, Chóó Lémi, nmo u ngomo. Yinté kópu Chóó Lémi ngê ló dini a vuu, puku yedê alanté a tóó, apê,

A yoo vy:o anî kwo,
a k:ii anmî paa,
yi yâpwo ngê anî ya,
a yoo ngê adnyi kwo.

^{††17} Yi kópu u l:êê díy:o nmî Lémi ngê yepê,
Yoo dono yi vy:o a pwii dmyeno,
yi k:ii nangê kââdí.

Yepê, Tpile tupwótupwó p:uu kêê nangê yé,
a kêê k:oo u ngwo anî kaa nmyo. †

¹⁸ Yepê, Nmyi mî ngê anî ya,
a tp:ee dmââdíma ngê wanî pyódu nmyo.

Lémini u wêdêwêdê mu daa mu tp:ook:omo, vyílo yi Lémi ngê yi kópu ye yinê vuu. †

7 A tîdê mbwó yoo, daa yi yéli yi mo yi l:êê díy:o ye a vuu, yi vy:o nmî ghê dniye, yi kópu nmî l:êê díy:o mye vuu. Yi kópu u l:êê díy:o kópuni knî y:oo nmî gha dmi dpî dyênê t:oo, ó nmî too pee dmi myoo dyênê t:oo, yi kópu dono kéé téme. Chóó Lémi ntênê châachââ koo, mb:aamb:aa ngê ntee a tóó, yinté pyaa kmêle. †

Kódin tpémi y:oo yi nuw:o dmi u ngwo ngmêê ngópu

² A nuu ghi nmyi nódo choo a ya. Kópu dono nmye dîpîngmê d:uu ngê, pi dîpîngmê dyênê ngê, pi dîpîngmê dóó, nmyi ndapî dîpîngmê t:âmo ngê. ³ Daa nmyi pi dyede u l:êê díy:o yi kópu nmye d:a d:êê. Kêle. Kópuni mwiyé d:a d:êê, myombó mênîné d:êêd:êê, nmyi nuu ghi dmi a nódo ntênê a tóó. K:omo tpile anî ya, ó anî pw:onu, ngmênê nmyi nuu ghi dmi a nódo adî ya. ⁴ A lama ka tóó, nmî Lémi u maa mb:aamb:aa ngê nmye kîgha ngmê, u l:êê díy:o pi knî ye n:aa chaa kîgha nmyo. K:omo tpile dono kópu a nga a d:uud:uu tumo, ngmênê dîní nkîngê yédi, w:aa u ngwo nîné pyw:émí ngê.

⁵ Dini ghi n:ii ngê Másídóniya Wee u kwo nî ta, ghê dîpî vy:ungo, dono yilí noo a vyímí. Kuwa yéli a p:uu dnye d:uu, a gha vy:o noo a nuw:onuwo nmyo. ⁶ Ngmênê pini n:ii ngê nmî nuw:o dmi dpî l:âmo, Chóó Lémi, yi pini ngê a nuw:o yinê l:âmo ngê, Taitas a ka a dy:ââ ngê. ^{††17} Dini ghi n:ii ngê ní módu, a gha

mb:aamb:aa pyodo, myenté nmyi l:êê díy:o mdooni a ka a núwo, yi kópu u díy:o a gha mb:aamb:aa ngê mye pyodo. A ka pê, Kódin tpémi y:oo a nuw:o mêkî l:âmo ngópu. A ka pê, Nuu ghi yi nódo kîyedê tóó, tpéé kópu vyi ngópu. A ka pê, U yi y:e a kwo, Nê pono nmî vyápê. Yi kópu knî yi l:êê díy:o a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dê pyódu.

⁸ Pweepwee pee n:ii nmye nê d:êê ngê, yi pweepwee pee ngê nmyi nuw:o dmi dono ngê yinê pyódu ngê, ngmênê u l:êê díy:o tpéé kópu daanê vyi. Taitas ghêlî a ka dèpèngê diyé wo, tpéé kópu yi ngwo nê vuu, nê, Yi pweepwee pee lukwe díy:o ye nî dy:ââ ngê, yi nuw:o dmi dono ngê u ngwo nî pyódu ngê. Ngmênê daa ndîl la ghi nmyi nuw:o dmi dono ngê dnya a ya, ⁹ nmyi l:êê ghi dmi u ngwo nmyi ngmêê tumo, nmyi dono u ngwo nmyi kéé tumo. Yi kópu u l:êê díy:o awêde a gha mb:aamb:aa ngê a tóó. Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Yi nuw:o dmi dono ngê pyaa we, yi l:êê ghi dmi paa ngmêê y:e. Yinté pyodo, u l:êê díy:o yi pweepwee pee ngê dîpî dyênê nmyoo. ¹⁰ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê nmî nuw:o dmi dono ngê dpo pyódu, nmî l:êê ghi dmi dpî ngmêê té, yi ngwo nmî dono u kuwó dpî kéé té, kóó k:oo moo kaa nmo. Yi kópu u l:êê díy:o pi ngê tpéé kópu d:uudpî vyi, ngmênê mgîdí u yoo, dini ghi n:ii ngê dono wunê vyímí ngópu, yi l:êê ghi dono d:uudpî kéé t:oo, pwopwo u maa d:uudpo kuwo ngmê.

^{†††11} Kópuni nmye dê pyódu, p:uu dmyinê nuw:o. Chóó Lémi ngê nmyi nuw:o dmi dono ngê pyódu ngê, u l:êê díy:o nmyi l:êê ghi dmi nmyi ngmêê tumo. Ala ngwo u maa p:uu dpodombiy:e nmye wee, u yi nmye a kwo, nmyi pi dmi mb:aamb:aa ngê mê pyaa dniye. Nmyi nod:e dniye, nmyi nkîngê mbê dniye. U yi nmye doo kwo, nye, Nê ngê mênye m:uu nmîne. Nmyi vy:o pini n:ii ngê dono ndîl d:uu ngê, u yi nmye doo kwo, Nmî kpada. Kópu yilí yintómu mb:aamb:aa ngê nmyi chóó u mâlô mêmmyinê a yiyé dé, dyâape nmyi p:uu mēdaadî ya. ¹² N:ii ngê a pi dyênê ngê, daa yi pini u l:êê díy:o nmye noo a d:êê, myenté daa a pi u l:êê díy:o nmye noo a d:êê, ngmênê u ya a nga doo kwo, Kódin tpémi y:oo ala kópu a w:ee y:e, A nuu ghi yi nódo ntênê wunê tóó. Chóó Lémi ngê kîyedê y:enê nê, nmye dênîné k:omodanê. ¹³ Yi kópu u l:êê díy:o a nuw:o mb:aamb:aa ngê maa pyódu.

Nyââ, nmyi l:êê díy:o a nuw:o m:aa l:âmo ngê, myenté a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê mē pyodo. Dini ghi n:ii ngê Taitas nmye a loo, doo nuw:onuwo nmyo. Dini ghi n:ii ngê u kwo nmyi ng:aa mbê dniye, nmyo yintómu yi ngwo u nuw:o nmyi l:âmo ngópu. Yi kópu u l:êê díy:o a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo. ¹⁴ Taitas ghêlî k:ii nmye dèpangê n:ee, u ngêêdí noo chaa kîgha nmyo. Dini ghi n:ii ngê nmye a loo, kópu dyuu n:ii u kwo nê vyi too, nmyi ntiye tumo, nmyi l:êê ghi dmi nmyi ngmêê tumo, dpîp:e mywenemywene kalê noo. Dye ghi yintómu ndê kópu dé ntee nmye noo a tpapê dé, kópuni nmyi p:uu u kwo nê vuu, ndê kópu ngê yinté mye pyodo. ¹⁵ Taitas ka nmyi ng:aa mbê dniye, u kwo my:ee nkîngê mbê dniye. Ala ngwo

† 6:14 Epeso 5:7-11 †† 6:16 1 Kódin 3:16 † 6:17 Is 52:11
†† 6:18 Hos 1:10 †† 7:1 1 Njon 3:3 ††† 7:6 2 Kódin 1:3-4

††† 7:10 Mát 27:3-5; Hipîlu 12:16-17

yi kópu mēkīyedē nuw:onuw:o, nmyi nuu ghi dmi nódo ntēnē a tóó. ¹⁶ Ala ngwo a lama ka tóó, ndēndē ngē a dnye nmye nyēmī ngmē. Yi kópu u l:ēē dīy:o a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngē dē pyódu.

Ndapī danēdanē u danēmbum

8 A tîdē mbwó yoo, yélini Másídóniya Wee u kwo Yesu u yoo vy:o ghē dniye, kópu mb:aa n:ii d:uu tumo, nmye nîñē nj:ii té. Nmî Mî ngē ngee too, kópu ndîi daa ngmîdi d:uu ngópu. ¹² K:omo tpile nmî Lémi u l:ēē dīy:o dono yilí dnya a vyímî, ngmēnē nmî Lémi daa mb:ii ngópu. Yi kópu u l:ēē dīy:o yi gha dmi mb:aamb:aa ngē pyódu too. ³ K:omo tpile pinté dé, ngmēnē ndapī ndîi kēé ngópu. Ndapī yi ngópu dēpwomo ya, dínî k:omodanē, yi chóó yi nté pywupwi u l:ēē dīy:o doo u ntāā ngē pyaa dniye. ¹⁴ Yi ndapī kēé ngópu, mu kópu u dīy:o nmî Mî u yoo vy:o pinté n:ii wunē pyede, Njuda Wee u kwo, u yi y:e a kwo, Yi yélini ye ndapī nmî dy:ââ, u ngwo nmî ngee té. Másídóniya tpémi y:oo a ka pê, Doo u ntāā nmî wépi dmi daanyi puwâ, u yi nmo a kwo, Yi yélini myeno ngēēpî té. ⁵ U ya a nga doo kwo, Másídóniya tpémi y:oo ndapī knî ngmē kēé y:e, ngmēnē kópu ndîi yi d:uu ngópu. Myenté yi chóó yi gha dmi nmî Lémi ka mwiyé y:ee ngópu, nmî Mî u pono vyápē dniye, kuwó yi gha dmi a ka myedē kē ngópu. ⁶ Yi kópu u l:ēē dīy:o Taitas ka kwonoo, Mw:ââkó a mbwó, Kódin tpémi yi vy:o ndapī danēdanē kn:ââ ntee ny:uu chópu, yinté y:i chin:aa dpodo, ndapī danēdanē chedē ngē u ngwo dp:uu pyaa we. ⁷ Kódin tpémi, kópu yilí yintómu u ntāā ngē nmye pyede, nmî Lémi ka ntēnē nmye kēlîmî té, u ndē kópu dyuu ntēnē nmye tpapē tumo, u tumu kópu dé nmyi lama a pyede, p:uu ntēnē nmye dpodo té, a nuu ghi nmyi nódo mye tóó. Pi ngēēpî ngē u ntāā mbēmē myedmyinē ya, nmî Mî u yoo vy:o pinté yoo yi ndapī mb:aamb:aa ngē dpo danē yó. ⁸

⁸ Daa dēēpî kópu ngmē nmye yed:a d:ēē. Másídóniya tpémi y:oo kópuni d:uu ngópu, yi kópu nmye yed:a d:ēē, mu kópu u dīy:o u ya a nga a kwo, Nmyi nuw:o dmi nē m:uu. Lukwe, nmî Lémi nuu ghi nmyi nódo a tóó, ó daa tóó? ⁹ Nmî Lémi Yesu Kédisu ngē kópuni nmî l:ēē dīy:o d:uu ngē, nmyi lama ka tóó. Tpile yilí yintómu yi kada pini ngē wunē doo a ya, ngmēnē nmî l:ēē dīy:o dyámē mbēmē a loo, ngópuch:anē ngē mîmē pyodo, mu kópu u dīy:o u yi u ngwo doo kwo, A yoo yi l:ēē dīy:o kópu ndîi yilí nî d:uu. Nyââ, kópu yilí nmyi l:ēē dīy:o a d:uud:uu too, ngópuch:anē yoo yinté myedmyinē ngēēpî dé. ¹¹

¹⁰ Nē nē a nuw:o alanté, kópu mb:aa ngma ala. Kópuni kn:ââ m:ii tuwo kí m:aani ngē nmyinē chaa ngópu, ala ngwo yi dpodo dpī chedē yó. Wo yélini nmyi t:ee kalē tumo, ndapī danēdanē kn:ââ mwiyé nmyi chaa ngópu, u yi nmye mwiyé doo a kwo, nmî Mî u yoo vy:o pinté yoo nmî ngee té. ¹¹ Ala ngwo yi dpodo dpī chedē yó. Kópuni u yi nmye doo kwo, Nmî d:uu, ntēnē dmyinē d:uud:uu. ¹² Nmye dēnîñē tpapē, Ndapī ngē u

pwo dmyina a yé. U yi nmye adī kwo knomomē, Yi yélini ndapī ngē nmî ngee, ye ndapīni nmyi ngópu adī ya, nmî Mî ka yintoo u ntāā ngē adī pyodopyodo. Ndapīni nmyi ngópu daa tóó, yi ndapī p:uu daa nuw:o yédi. ¹³

¹³ Nmye dēnîñē tpapē, Wu yélini yi l:ēē dīy:o nmyi ndapī dpī chedē yó. Kéle, ngmēnē ala ngwo ndapī nmyi ngópu yilí a tóó, wu yélini ngópuch:anē yoo, dpī ngee tóó. U kuwó dini ghi ngē nmyi ndapī chedē ngē u nkwo wa pyaa knomomē, u nkwo wa a ngee nmyo. Noko yinté dmyinē vuyuo, nmyi ya ngmîdi ngē yinté choo ya. ¹⁵

¹⁵ Yinté kópu puku yedē mye tóó, N:ii ngē nté péé ndîi ntówo, nté w:ēē péé dîmî kē wo, n:ii ngē nté péé tēdē ntówo, u ntāā mbēmē doo ya. ¹⁶

Póol ngē yélini Kódin dy:ââ too

¹⁶ Taitas u l:ēē dīy:o nmî Mî n:aa kwunokwuno ngē, mu kópu u dīy:o ntee nîñē nuw:onuw:o nmyoo, yinté myewunē nuw:onuw:o nmyoo. ¹⁷ Dini ghi n:ii ngē Taitas nî kwuno ngē, kwonoo, U ntāā Kódin tpémi ye wam:ii lê, a ka pê, Nyââ, u ya a nga a kwo, Y:i n:aa lêpî. Chóó u nuw:o k:oo yi paa u yi u ngwo doo kwo.

¹⁸ Taitas p:uu nmî mbwó mē miyó nîñē t:emî, nmye nîñē dyede té. Yi tpódu k:uuchēm u pi dē, mwiyéni u kakēmē nmye nîñē chámēchámē. Ala wee u kwo p:aani p:aani Yesu u yoo knî y:oo mb:aamb:aa ngē a chââchâ ngópu, mu kópu u dīy:o nmî Lémi u kópu dyuu pi knî ye mb:aamb:aa ngē a tpapē too. ¹⁹ A chââchâ ngópu, myedē ngmîdi ngópu, dini ghi n:ii ngē ndapī Njuda Wee u kwo wanmî núw:o, a p:uu wa t:ee ngmē, ala wee u kwo yi ndapī yinē wa núw:o. Yi ndapī anmo núw:o, mu kópu u dīy:o Nju tpémi y:oo nmî Lémi paa chaa kalē y:e, ala kópu paa vyi y:e, Yesu u yoo vy:o yélini daa Nju tpémi, ka ngēēpî nmo.

²⁰ Yinté pini knî a p:uu angmē t:ee ngmē, ndapī ndîi n:ii nmyinē danēdanē ngópu, nipi wanmî núw:o, mu kópu u dīy:o pi ngē kîngē vyi, Nē ngē yi ndapī chóó ndîi. ²¹ U yi nmo a kwo, Kópuni nmo d:uud:uu, nmî Lémi ka kópu mb:aa ngē choo ya, myenté pi knî ye kópu mb:aa ngē myechoo ya.

²² Pini n:ii dē Taitas p:uu nîñē t:emî dē, nmî mbwó myomoni u kakēmē nmye nîñē chámēchámē. Daa ng:ēēntómu u k:ii nyipu dpodo, u dpodo ntēnē nî módu, nmî Lémi u yoo mb:aamb:aa ngē a ngēēpî too. U lama a tóó a dnye nmyinē nyēmī ngmē, u l:ēē dīy:o u yi u ngwo a kwo, Y:i nî lê. ²³ Yi pini dē Taitas p:uu nîñē t:emî dē, pini n:ii k:ii nmyi l:ēē dīy:o nipi nye dpodo nódó. Yi pini dē nmî mbwó dē, nmî Lémi u yoo yi dyépi dē. Yi l:ēē dīy:o pi knî y:oo Yesu Kédisu a chaa kîgha ngópu. ²⁴ Nmyi pyipe ngē dpī pyódu dóó, nmî Lémi u yoo yélini a wee, p:aani p:aani, u ngwo wa a w:ee ngmē, awo, Nē ngē Kódin tpémi daa módó doo chaa kîgha dé. ⁵

† 8:1 Lóma 15:26 †† 8:3 1 Kódin 16:2 † 8:7 2 Kódin 9:8
†† 8:9 Mát 8:20; Pilipay 2:6-7

‡‡ 8:12 Mak 12:43 ‡‡‡ 8:13-14 2 Kódin 9:12 ‡‡‡ 8:15 Ex
16:18 § 8:24 2 Kódin 7:13-14

Nmî Mî u yoo vy:o pinté yoo yi yeedeyeede

9 Nmî Mî u yoo vy:o yélini Njuda Wee u kwo wunê kwo, ndapîni ye anmî dy:ââ, yi kópu nmyi lama wunê kí yaa wo, doo u ntââ mēdaana a dówodówo. ^{†2} A lama ka tóó, u yi nmye a kwo, Ndapî ye nmî dy:ââ. Másídóniya tpémi ye n:aa chaa kígha nmyoo, yenîmo, Nmî mbwó yoo yélini Kídiki Wee u kwo wunê pyede, m:ii tuwo kí m:aani ngê alanté nuw:o mbê dniye, apê, Nmî mbwó yoo, yélini Njuda Wee u kwo wunê pyede, wanmî ngee té. Másídóniya yéli ye yinté n:aa chaa kígha nmyoo. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi nt:anê yilí yaa wo, yi chóó yi ndapî mye kée ngópu. ³ Ala ngwo nmî mbwó pyile knî nmye nîné dyede té, mu kópu u dîy:o ala ngwo ndapî a kada dmyina a danêdanê. A kada daanmyinê danê knomomê, ye pi knî y:oo awo, Lukwe dîy:o nê ngê módó doo chaa kígha dé. ⁴ Nyââ, ndapî a kada daanmyinê danê knomomê, dini ghi n:ii ngê Másídóniya pi ngmê knî yi k:ii nmye anmo lee dmi, mywene nmye wa ghê, a nga amye ghê, mu kópu u dîy:o ye n:aa chaa kígha nmyoo. ⁵ Yi kópu u l:êê dîy:o nmî mbwó pyile knî nmye nîné dyede té, a kada nîné kapî té, nmyi ndapî danêdanê u l:êê dîy:o. Yi ndapî danêdanê u pi wunê nmyinê vyi ngópu, ala ngwo yi kópu dpo d:uu yó. U ya a nga daa kwo, Yi kópu dpodombiy:e a chóó n:uu d:uu, nmyi chóó nmyi nuw:o knî yi mbêmê yi kópu a kada dpî d:uu yó.

⁶ Mtíkó pyu yoo yi nt:anê nangmê yââ. Dymê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Pini n:ii ngê nté woo pyile njini dpî kââ, nté nt:u pyile njini dpo pyw:oo. N:ii ngê nté woo yilí dpî kââ, nté nt:u yilí dpo pyw:oo. ^{†7} N:ii ngê u yi adí kwo, Ndapî wu ntémwi nî kée, yi ntémwi choo kéké. Yi pini u ndapî u l:êê dîy:o mēkîngê tpyóó, u gha vy:o kēdangê vyi, Ghêpêghêpê a mēnê dê gh:ay ngmê, u l:êê dîy:o a ndapî n:aa kéké. Kêlé. Ntémwi u yi u ngwo adí kwo, Nî kée, yi ntémwi choo kéké, mu kópu u dîy:o pini n:ii ngê yeedeyeede u nuu u kópu ngê a ya yédi, vylí yinté pini Chóó Lémi u nuu u pi ngê a ya yédi. ⁸ Ndapîni nmye kéké ngópu, Chóó Lémi u ntââ, amê wumo. Yi kópu u l:êê dîy:o dye ghi yintómu u ntââ mbêmê anmyi ya, myenté nmyi yeedeyeede yintómu yi l:êê dîy:o u ntââ mbêmê amyenmyi ya. ⁹ Yinté kópu puku yedê alanté a tóó,

Pi mb:aa ngê pinté yoo mb:aamb:aa ngê a yeedeyeede too,

u mb:aamb:aa chedê ngê d:uudpî pyódu. [‡]

¹⁰ Chóó Lémi ngê nté woo nmo dpo kê, nmo kapî too, Chóó Lémi ngê nt:u yinê dpî t:oo, u ngwo nmo pîpî too. Myenté, u ntââ mbêmê dpo pyódu nmo, yeedeyeede n:ii nmo kígha ngê, nt:u yinê dpî t:oo.

^{†11} Nyââ, Chóó Lémi ngê dye ghi yintómu u ntââ mbêmê dpo pyódu nmyo, u l:êê dîy:o u yoo vy:o pinté yoo nmyo yeedeyeede tumo. Ndapîni ye anmî n:uu o u l:êê dîy:o, Chóó Lémi wa chaa kalê ngmê. ¹² Yeedeyeede n:ii nmye kígha ngópu, yi nt:u miyó. Ngmê, pinté yoo nmye ngêêpî tumo. Myomoni, Chóó Lémi nmyi

l:êê dîy:o dpodombiy:e adnyi chaa kígha. ¹³ Nmyi yeedeyeede u l:êê dîy:o u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Kódin tpémi nmî Lémi Yesu Kédisu ka ntênê a kélímî té, u kópu dyuu ntênê a châachââ ngmê. Awo, Pi yilí yi k:ii ka a yeede nmo. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi wa chaa kalê ngmê, ¹⁴ nmyi l:êê dîy:o amyednya a ngêpê. Nmyi yi dmi y:e ntênê adí kwo, awo, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê dê ngee té, mb:aamb:aa ngê u nkwo da yeede nmo. ¹⁵ A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi kwuno koo, kópu ndîi ngmê d:uu ngê, doo u ntââ pi ngê daawa a w:ee.

Yoo woni yi nuw:o dmi alanté a tóó, Póól ngê pweepwee pee n:ii kuwó d:êê ngê, Kódin tpémi ye dy:ââ ngê, wu u dí. Nod:enod:e u pweepwee pee n:ii ye mwiyé dy:ââ ngê, ala yi pweepwee pee, kn:ââ 10, u dí kn:ââ 13.

Póól chóó u dpodo p:uu u ngwo doo d:êê

¹⁰ Mw:ââkó Kódin tpémi, nê Póól, a kópu dyuu dpo ny:ee yó. Yi a p:uu nmyinê danê nyédi, nmyimo, Dini ghi n:ii ngê nê nmî vy:o a kwo yédi, a nkîngê yédi, kwódu yé u kópu nmo d:uudpî vyi, ngmênê dini ghi n:ii ngê dpo kuwo nmo, kwódu yé u kópu yilí dpo d:êê, nmo dpo dy:ââ té. Yesu Kédisu ntee doo paa, u ya a nga a kwo, Yinté my:aa paa. Chóó u pi dēdpîmo kmîmî, lîmîlîmî ngê dēpwo nod:enod:e. Mw:ââkó, nîné kwunokwuno nmyo, ^{‡2} dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, nangê nod:enod:e kalê nê. Nmyi nuw:o dmi a ngmêê yó, u ya a nga daa kwo, Dpodombiy:e nmye nî:aa mbumu. Yélini nmyi vy:o a wee, n:ii knî y:oo a tpapê ngmê, apu, Nê ngê dyámê mbêmê tpémi yi maa ye kígha, yi yéli yi ngópu daanî nkîngê mb:anê, wanî nkoko té. ^{‡13} Dyámê mbêmê nmo pyede, ngmênê nmî nuw:o dmi daa dyámê p:uu a kwo. Nmî Mî ngê l:êê tēdê a dy:ââ nmo, dono p:uu nmo l:êê too. ⁴ Dyámê mbêmê tpémi ntee a l:êê nyédi, daa yinté nmo l:êê nyédi, ngmênê Chóó Lémi u wēdēwēdē mbêmê nmo l:êê nyédi. Yélini Setan ngê kóó k:oo kaa too, yinté nmîmo pw:iipw:ii too. ^{‡15} Kópu dyuu n:ii mbêmê Setan ngê yoo dpî dóó, yi kópu dyuu yuno vy-ee too. Kópu n:ii knî yi l:êê dîy:o yoo a mbodo ndîi mbodo ndîi nyédi, Chóó Lémi p:uu u ngwo daa nuw:o nyédi, yi kópu dyuu myeyuno vyee té. Yoo yi nuw:o nmo ngmêêpî too, Yesu Kédisu kóó k:oo nmo kapî too, u dnye u ngwo a nyêmî ngópu. ⁶ Kódin tpémi. Nmyi nuw:o dmi a ngmêê yó, Yesu Kédisu u dnye dmyinê nyêmî. N:ii ngê u dnye daawa ny:oo, wan:uu kpada.

⁷ Nmyi ngwolo dmi dpo pywálí yó. Nmyi vy:o n:ii ngê choo a tpapê, Nê Yesu Kédisu u dpodo pyu ngmê, yi pini ntênê choo nuw:o, u lama choo ya, my:aa Yesu Kédisu p:uu dpodo pyu. ⁸ Ndoó apê nmyinê nmye a chóó a dpodo ndîi ngê nmye yed:a pyódu, ngmênê mywene a nga daawa ghê, nmî Lémi ngê yi dpodo nēdê yinê a kaa noo. Daa nmyi dyede u dîy:o kada pini ngê pyódu noo, ngmênê nmyi wēdēwēdê kígha u l:êê dîy:o. ⁹ Ala kópu daanê dówo, mu kópu u dîy:o u ya a

† 9:1 2 Kódin 8:1-7†† 9:6 Prov 11:24‡ 9:9 Psalm 112:9
†† 9:10 Is 55:10; Hos 10:12

‡‡ 10:1 1 Kódin 2:3 ‡‡‡ 10:2 1 Kódin 4:21 ‡‡‡ 10:4 Epeso 6:13-17

nga daa kwo, Pi ngmê ngê a vyi ngê, Nê ngê u pweepwee pee yedê kîyedê nkîngê kîgha nmo. ¹⁰ Kópuni nmyinê tpaê tuma, a lama ka pyede, nmyimo, Nê ngê u pweepwee pee yedê kópu ndîi yilî wunê d:êêd:êê ngê, ngmênê dini ghi n:ii ngê nmî vy: o dpo lê, a mywenemywene yédi, u kópu mgaamgaá dé, tp:ee k:ii nmo a mbumu yédi. ¹¹ A tîdê mbwó yoo, n:ii ngê yinté kópu dpî vyi, ala kópu u lama choo ya, kópuni pweepwee yedê n:aa d:êêd:êê too, nmyi ngópu ntênê an:uu d:uu té. ††

¹² Nmyi vy: o yélini y:oo yi pi dmi yi chóo a kmîmî tumo, mumdoo yi yéli y:oo dê t:ee kalê nê? Mudny:oo a chaa. Yinê ye, Nmo mb:aamb:aa dé, ngmênê a numo chaa kîgha nyédi, Yesu Kédisu ngê daa chaa kîgha too. Yi mbodo dmi podo dé. ¹³ D:aa yinté pini. A chóo a pi daanî kmîmî. Dpodoni Chóo Lémi ngê a ka a kpo, yi dpodo u pi yinî kmîmî, mwada y:i a chóo mēdaanî nî. Pi yilî yi l:êê dîy: o Chóo Lémi ngê a dpodo kalê noo, nmyi l:êê dîy: o myedê dpodo kalê noo. ¹⁴ Nmyo, Chóo Lémi u yâpwo tēdê. Vyîlo yi yâpwo tēdê a dpodo kalê noo, y:i noon:aa nté woo kapî, Yesu Kédisu p:uu kópu mb:aa a chóo nmye mwiyé n:uu vyi. ¹⁵ Kn:aa pini ngê dpodoni u yâpwo tēdê dpî dóo, daa yi dpodo p:uu nîndē danê. A pi y:i daa t:a. Chóo Lémi ngê nmyi vy: o a dpodo kalê noo. U ya a nga a kwo, Nî wēdēwēdē kalê nmyo, nmyi kēlîmî ndîi ngê paa pyaa we. ¹⁶ U kuwó dini ghi ngê Chóo Lémi ngê kn:aa dyámê pee p:uu wa dy:ââ nê, u yâpwo tēdê y:i m:uu an:uu yé, Yesu Kédisu p:uu kópu dyuu u nkwo ye an:uu vyi. U ya a nga daa kwo, Kn:aa pini u dpodo mbêmê a pi ndîi ngê pyaa we. ¹⁷ A chóo a pi dîni kmîmî ngê, mu kópu u dîy: o puku yedê alanté a tóo,

Pi ngmê ngê chóochóo kîngî chaa kwolo, nmî Lémi yichoo chaa kîgha.

¹⁸ N:ii ngê dpî vyi, Nê mb:aamb:aa, daa yi pini nmî Lémi u nuu u pi ngê a ya yédi, ngmênê pini n:ii p:uu nmî Lémi ngê dpî vyi, dpo, Yi pini pi mb:aa, vyîlo yi pini u nuu u pi ngê a ya yédi. ††

K:omo dyépi yoo yi p:uu danêmbum

11 A tîdê mbwó yoo, a ka dmyina a ng:aa, nmyi ngópu dmi nangê nkoko. ² Kwodo n:ii u maadî pi daangmê ghê wo, nmyo yinté yéli, Yesu Kédisu u yémî p:uu ngê nî pyódu nmyoo. Kn:aa pini ngê kwulo kîngê dyé nmyo, adî k:uundêpî. Yi kópu u l:êê dîy: o Chóo Lémi ngê a nuw: o nēdê a t:ee nmyoo, nmyi p:uu dpodombiy: e u ngwo n:aa nuw: o. Pi mu ngmîdî nmyi moo ngê choo ya. ³ Mw:ee ngê u nuw: o ndîi mbêmê nmî kēpyââ Ivi ntee a dóo, pi woni knî y:oo yinté kîngê dóo nmyo. Dye ghi yintómu yi kópu a nuw: onuw: o u kópu ngê a tóo. Yesu Kédisu ka ntênê nmyi kēlîmî mbê dniye, yi pini mu ngmîdî nmyi kada doo kwo. Pi ngê kîngê dóo nmyo, nmyi nuw: o dmi kîngê ngmêê té. ⁴ Yesu p:uu kópu mb:aa mwiyé nmye n:uu vyi, u kwo nmyi kēlîmî mbê dniye, Chóo Lémi u Ghê Dmi nmyi

† 10:10 Nkal 4:12-14 †† 10:11 2 Kódin 13:2,10 † 10:13 Ló-ma 12:3 †† 10:18 1 Kódin 4:4-5 †† 11:2 Epeso 5:26-27 ††† 11:3 Gen 3:4,13

mênê u ngwo kee wo, ngmênê a kuwó pi knî nmye m:uu a loo, yi chóo yi nuw: o mbêmê Yesu u mo pini ngê nmye mî pyódu ngópu. Ntee nmye noon:aa danêmbum, daa yinté nmye a mbumu té. Ghê Dmi n:ii nmye wunê kuwo ngópu, u mo ghéni dmi. Lukwe dîy: o ye nmye ng:aa té, yi wépi dmi dp:ee pwapî tuma. †††

⁵ Wu yéli ye ntee nmye ng:aa té, yinté a ka myedo ng:aa mbê dmyeno, a wépi nangê puwâ. Mbodo podo mbodo podo u kópu nmye ngmênîndê tpaê, a ny:ee yó. Yélini ye nmye ng:aa té, nmyinê nmye Yesu u dyépi ndîi dé, nmyinê nmye myaa t:ee kalê nê, ngmênê doo t:ee kalê noo. ⁶ Nmyinê nmye tp:ee k:ii n:aa mbumu yédi, ngmênê Yesu p:uu kópu n:ii yilî a lama a tóo, y:i daa t:ee kalê noo. Dye ghi yintómu nmye nîmo a dēêpî, kópuni a lama a pyede yi ngwo nmyimo nyémî dé. ⁵

⁷ Yélini nmyinê nmye Yesu u dyépi ndîi dé nmye pywupwi tuma, ngmênê dini ghi n:ii ngê Chóo Lémi p:uu kópu mb:aa nmye n:uu vyi, nmye dîpî vyi, Pwila nódo, nmyi ntépîndê k:oo kmaapî ngê kēê myedîp: a t:ângo. A pi tēdê ngê yinté nê pyódu ngê, mu kópu u dîy: o nê, Nê pyidu té, maa ndēndê p:uu nî kaa té. Lukwe dîy: o yi kópu mbêmê a pi dpî dyênê ngmê. ⁸ Dini ghi n:ii ngê nmyi vy: o noon:aa dpodo, Yesu u yoo yélini kn:aa kn:aa wunê pyede, y:oo dnyimo a pywupwi nê, kpaá ntee tpile yinîmo a dódo. ⁹ Dini ghi n:ii ngê nmyi vy: o noon:aa kwo, a ndapî nî chedê ngê, ngmênê ndapî nmye dîpî dmy:ee ngê. Dini ghi n:ii ngê nmî mbwó dē Másídóniya Wee u kwo a ndê knopwo, ndapî a ka a nuw: o ngópu, u ntââ mbêmê mē yé noo. Nmyi ntépîndê k:oo dēnoo a kmaapî, mu dini ghi ngê myedaanîndê kmaapî. ¹⁰ Yesu Kédisu pi ndēndê, u ngwo nîndê kpaá, dîni k:omodanê. Kîdiki Wee u kwo p:aaani p:aaani kwéli anî lê, yélini anîndê ndiye kîgha, yi ntépîndê k:oo daanîndê kmaapî. ¹¹ Mumdoo nmyinê nmye nmyi ntépîndê k:oo dēnoo a kmaapî, mu kópu u dîy: o nmyi nuu ghi dmi a nódo daa tóo? Kêle, Chóo Lémi u lama ka tóo, nmyi nuu ghi dmi a nódo a tóo. ¹² Yi lémi ghi daanî ngmêê, mu kópu u dîy: o u ya a nga daa kwo, Yélini nmyinê nmye Yesu u dyépi ndîi dé, yi chóo yi pi dmi dny:oo kmîmî dé. Doo u ntââ daadnyî tpaê, Nê ngê kópuni a d:uud:uu, myino d:uud:uu. ¹³ Yi yéli k:omo dyépi yoo, pi dódo pyu yoo, k:omo ngê a tpaê ngópu, dpo, Nmo Yesu Kédisu u dyépi dé. ¹⁴ Daa nyepênypê u kópu ye d:uud:uu ngópu. Yi kada pini Setan u mo u nâmo dpo ghê, enjel ntee pini ngê dpî pyódu, wunê wuu mbele yédi. ¹⁵ U dpodo pyu knî y:oo daa kópu ndîi ye d:uud:uu ngópu, kópu mb:aa u dpodo pyu ntee pini ngê dpî pyaa dmi. Dono kópuni a d:uud:uu tuma, kuwókuwó wéni ngê yi pywuu amîndê ngee ngmê.

Póol ngê k:omo dyépi yoo u ngwo mywenemywene kalê too

¹⁶ Myombó nmye mēnîndê tpaê, pi ngmê ngê ala kópu kîma a tpaê, Nê mbodo podo. K:omo tpile nmy-

††† 11:4 Nkal 1:8-9 † 11:6 Epeso 3:3-4 †† 11:8 Pilipay 4:15-18 ††† 11:13 Pilipay 3:2

inê nmye nê mbodo podo, ngmênê a ka dmyina a ng:aa, mu kópu u dîy:o k:omo dyépi knî y:oo yi chóó yi pi dmi ntee a kmîmî tumo, a chóó a pi k:omo ngê yinté myenî kmîmî. ¹⁷ Daa nmî Lémi u kópu yinîné tpaépê, ngmênê mbodo podo mbodo podo u yoo yi nt:anê nîné yââyââ, yi chóó yi pi dmi ntee a kmîmî tumo, a chóó a pi k:omo ngê yinté nîné kmîmî. ¹⁸ Yélini nmyi vy:o a kadakada nyédi, dyámê u tpile knî yi mbêmê yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo, my:aaanté, a chóó a pi myinî kmîmî, daawa t:ee kalê nê. ¹⁹ Nmyinê nmye nmyi nuw:o dmi ndîi dé, mbodo podo mbodo podo u yoo yi wépi dmi dp:ee pwapî tumo. Yi yéli yi nt:anê n:aa yââyââ, a wépi myenangê puwâ, a dnye dpo ny:ee yó. ²⁰ Lukwe dîy:o yi wépi dmi dp:ee pwapî tumo. Yi chóó nmye wumê kadakada nyédi, kn:aa máádi p:uu a kapî nmyoo, kópuni dyuu nmye wumê tpaépê ngópu, yi kópu dyuu u châachââ dpodo ndîi ngê nmye dpî pyódu. Lukwe dîy:o yi wépi dmi dp:ee pwapî tumo. Dpî dóó nmyo, tpileni u pi nmye a tpaépê ngópu, ye nmye yémî tumo. Nmyi pi dmi dpo ghîpî t:oo, danêmbum tédê yi dnye ngê dpî vya nmyo. Lukwe dîy:o yi wépi dmi dp:ee pwapî tumo. ²¹ Yinté kópu nmye w:aaangmê d:uu ngê, a wépi daap:ee pwaa ngópu. Nmyinê nmye lukwe dîy:o yinté kópu dpî d:uu ngê? Nmyinê nmye nî nkîngê mbê wo? Kêle, dpî nkîngê mbê wo, ngmênê yinté kópu dono daangmanî d:uu.

Lukwe dîy:o yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo. Mywene y:e choo kwo. Mywene y:e ntee d:uudpî ghê, yinté a nga myedaawa ghê. Mbodo podo mbodo podo u yoo yi nt:anê n:aa yââyââ, a chóó a pi yinté myinî kmîmî. Daawa t:ee kalê nê, ngmênê p:ee dî t:ee kalê té. ²² Ala kópu mbêmê yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo, apu, Nmo Hipîlu tpémi. My:aaanté, my:aa Hipîlu pi. Apu, Nmo Yisîléli tpémi. My:aaanté, my:aa Yisîléli pi. Apu, Nmo Epîlaham u tii íedê yéli. My:aaanté, my:aa Epîlaham u tii íedê pini. ^{†23} Apu, Nmo Yesu Kédisu u dpodo pyu yoo. Nmyinê nmye nê ghéti, ngmênê ala kópu n:aa tpaépê, Yesu Kédisu u dpodo p:uu nê t:ee kalê too, u dpodo ndîi a chóó p:ee n:aa dóódó. Yesu Kédisu u l:êê dîy:o mbwa k:oo daa ng:êêntómu nî kee wo, yi yéli u ngwo nî t:ee kalê too. Daa ng:êêntómu pi knî y:oo kpaka noo, myepî vya noo, yi yéli u ngwo nî t:ee kalê too. ^{††24} Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu p:uu nîmo danê, Nju tpémi y:oo mgîmî noo, yedê kpê dmi ngê dnyimo vyee nê, pyolo y:a mê chu a p:uu dnyimo kpêépî. Daa ng:êêntómu yi kópu a nga pyodo, p:aa limi knî yi k:oo yinté limo kpaka noo. ^{†25} P:aa m:uu, chêépî ngê y:i pî vya noo. Lóma tpémi y:oo pyolo mgîmî noo, kpêê ghi ngê pyolo kpaka noo. Ala dpodo u l:êê dîy:o liyé nkéli k:oo n:aa wowo yédi, a k:ii pyolo nmî vy:ee dniye, wo ngmê mgîdí ngmê a k:ii nt:ee nmeê ntââ. ^{††26} Dpodo tédê dpodo tédê nîmo lèpî, daa ng:êêntómu t:ââ ngê pî t:âmo noo, kpáápi knî y:oo pî vya noo, Nju tpémi y:oo pî vya noo, kn:aa yéli y:oo pî vya noo. Daa ng:êêntómu p:aa ndîi knî yi k:oo pî vya noo, myenté nko mênê p:aa pwene, myenté nt:ee p:aa pwene, myenté

yélini Yesu u yoo vy:o k:omo ngê dpî ghê dmi, a dpodo u pi a dyede ngópu. ^{††27} Dpodo ndîi yinî dóódó ngê, mgîdí vy:o dye ghi daadîi n:aa ngêpê yédi, n:aa dó-mudómu yédi, n:aa mbwaambwaa yédi, ngêpê u l:êê dîy:o nté n:aa kpîpîkpîpî ngê, dye ghi knî ngmê ngê a dpî tédê daa ya yédi, a nkuwo kpîdí daa ya yédi. ²⁸ Yi kópu knî yi pwo ndîi kópuni a ka a tóó, Yesu u yoo yélini p:aani p:aani wunê pyede, dye ghi yintómu a nuw:o yi p:uu a kwo. ²⁹ Yi yéli yi vy:o n:ii nmî Lémi u yâmuyâmu p:uu a nkîngê yédi, u l:êê dîy:o myinî nkîngê yédi. N:ii kn:aa pini ngê dpo lvêédî, u l:êê dîy:o a nuu dpî dmyimê.

³⁰ Pi u pi kmîmî nmyi nuu u kópu ngê a tóó, u l:êê dîy:o a pi u nkwo n:aa kmîmî, ngmênê daa a kópu ndîi dé yi mbêmê a pi yinî kmîmî, kópu n:ii knî yi l:êê dîy:o mywene a nga dpî ghê, yi kópu knî yi mbêmê a pi yinî kmîmî. ³¹ Nmî Yâpwo ndêndê, pini n:ii nmî Lémi Yesu u Mî, n:ii pi knî y:oo dye ghi yintómu dny:oo chaa kîgha, yi pini u ngîma nîné danêmbum, dîní k:omodanê. ³² A mywenemywene u kópu ndîi ala, u l:êê dîy:o a pi n:aa kmîmî. Dini ghi n:ii ngê Dîmaskîs noon:aa dpodo, kada pini n:ii King Adetas u maknopwo doo ya, u yi u ngwo doo kwo, Nê ní vy:a, u lede knî y:oo maa nkîgh:ê dnyen:aa t:âât:ââ nê, ^{††33} ngmênê a pyipe knî y:oo kpéni k:oo ché noo, yi p:aani chêépî mbwa pwono yedê íedê mîné l:uu noo, u ngwo nî mbêpê wo, kada pini ngê mêdaa mgîmî noo.

Póol ngê kópuni módu, mbóó p:uu

12 Pi u pi kmîmî nmyi nuu u kópu ngê a tóó, u l:êê dîy:o a pi myinî kmîmî, ngmênê mb:aamb:aa p:uu daa t:a. Nmî Lémi u wêdêwêdê mbêmê kópuni nî m:uu too, kópuni nê w:ee too, yi p:uu nîné danê. ² M:ââ y:a mê páádi d:uu lê, Yesu Kédisu ngê yi ngwo mbóó p:uu km:êê noo, Chóó Lémi ngîma mî kaa noo. A lama daa tóó, nt:unt:umbiy:e nî loo, ó a ghê dmi yi loo, Chóó Lémi mu ngmîdi u lama a tóó. ³ Kópuni dî vyi, myombó mênê tpaépê, a lama daa tóó nt:unt:umbiy:e Chóó Lémi u ngîma n:uu ghê wo, ó a ghê dmi yi loo, Chóó Lémi mu ngmîdi u lama a tóó. ⁴ Chóó Lémi u kópu ndîi dé y:i n:uu ny:ee too, doo u ntââ pi ngê d:uudpî vyi té. ⁵ Kópuni a nga pyodo, ndîi kópu ngê nmye choo ya, ngmênê a chóó a pi u ngwo dîní kmîmî ngê. Kópuni yi l:êê dîy:o pi knî y:oo dpo w:ee ngmê, dpo, Nê u wêdêwêdê doo u ntââ, nmî Lémi u wêdêwêdê ndîi, yi kópu knî yi mbêmê nmî Lémi u pi n:aa kmîmî ngê. ⁶ U ya a nga wo kwo knomomê, A chóó a pi nî kmîmî, daapênê k:omodanê, myedaap:aa mbodo podo mbodo podo, ngmênê a chóó a pi daanî kmîmî. U ya a nga daa kwo, Kópuni a nga pyodo u l:êê dîy:o a pi ndîi ngê pyaa we. Pi knî y:oo yi chóó dny:oo yenê nê, a kópu dyuu ka dny:oo ng:aa, a p:uu u ngwo ntênê pèdny:oo nuw:o.

⁷ Chóó Lémi ngê yi kópu ndîi a nga a d:uu ngê, kópu ndîi yilí u ngwo nê w:ee too. U yi u ngwo dêpwo kwo, Yi kópu knî yi l:êê dîy:o nê choo mbodo ndîi mbodo ndîi, u l:êê dîy:o Setan ka daa kwódu ngê, mbii ntee

† 11:22 Pilipay 3:5 †† 11:23 Dpodo 16:23 † 11:24 Deut 25:3 †† 11:25 Dpodo 14:19; 16:22

†† 11:26 Dpodo 9:23; 14:5 ††† 11:32 Dpodo 9:23-25

tpile a nga ngmê t:ângo. Pini n:ii yu mênê yi dii dpî kee, ntee a mgîni vyîmî yédi, yinté myinî mgîni vyîmî yédi, mu kópu u díy:o nmî Mî ngê dpo, Nê wadî mbodo ndîi mbodo ndîi. ^{†8} Nmî Lémi ka pyolo noo ngêpê, kwonê, A mgîni vyîmî machedê ngê mêtê pyódu ngi. ⁹ A ka pê, N:aa ngêêpî ngi, u l:êê díy:o u ntâa mbêmê anyi ya. A ka pê, Dini ghi n:ii ngê ngwêdêwêdê doo u ntâa ngê adî pyodopyodo, pi knî y:oo a wêdêwêdê yi ngwo adnyi mumu. Kópu n:ii knî yi l:êê díy:o pi knî y:oo dpo w:ee ngmê, dpo, Nê u wêdêwêdê doo u ntâa, nmî Lémi u wêdêwêdê ndîi, yi kópu knî yi mbêmê nmî Lémi u pi n:aa kmîmî ngê. U wêdêwêdê mbêmê yi kópu knî n:aa d:uud:uu too. ^{††10} Yi kópu dé a nuu u kópu dé, mu kópu u díy:o dini ghi n:ii ngê a wêdêwêdê doo u ntâa ngê dpî pyódu, Yesu Kédisu ngê u ntâa ngê dpo pyódu nê. Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu p:uu dpodo têtê n:aa mgîni vyîmî yédi, yoo a p:uu a peede tpapê nyédi, ó a kpakakpaka noo, a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu ngê u ntâa ngê dpo pyódu nê.

Dyépi ndêndê yoo yi l:ii

¹¹ Kódin tpémi, a pi w:ee km:êê ngópu, ye nmye daapêd:a mbodo ndîi mbodo ndîi mb:anê. Lukwe díy:o k:omo tpile ngê nmyi pyódu noo, yélini nmyinê nmye Yesu u dyépi ndîi dé, yi pi dmi nmyi km:êê tumo. Doo u ntâa daawa t:ee kalê nê. ¹² Nmî Lémi ngê u yi doo a kwo, Pi knî y:oo nê nyi mya y:e, yi lama choo ya, nê u dyépi ngê a pyódu ngê. Yi kópu u l:êê díy:o a wêdêwêdê kalê noo, pwopwokopwe nmyi vy:o daa ngmidi nî pyi ngê, yinté mbwudu yilî nî chópu, daa wo ngmidi ngê. ^{†13} Lukwe díy:o nmyi mb:ii noo? P:aani p:aani Yesu u yoo knî y:oo daa mb:ii noo. Ndoos apê mu kópu u díy:o nmyi ntépîna k:oo dênoo a kmaapî, ngmênê kn:aa p:aani tpémi y:oo ndapî knî a ka ngma a dy:âa ngópu. Lukwe, nmyinê nmye nî kn:aadi ngê? Kêle, dîpî kn:aadi ngê. [†]

Póol ndapî p:uu u ngwo ye doo danê

¹⁴ A tp:ee yoo, a nuw:o k:oo nîmo, Pyolombó ye m:aa lê. Dini ghi n:ii ngê nmye an:uu t:aa, nmyi ntépîna k:oo myedaanî:aa kmaapî. Nmyi l:êê díy:o anê lê, daa nmyi ndapî u l:êê díy:o anê lê. Daanmyin:aa mbonombono nê, mu kópu u díy:o tp:ee dmââdîma y:oo yi pye mî yoo daa mbonombono tumo, yi pye mî knî y:oo tp:ee dmââdîma p:ee a mbonombono tumo. ¹⁵ U ya a nga a kwo, A chóo a ndapî nmyi p:uu an:uu chedê, nmyi l:êê díy:o dpodombiy:e anîn:aa dpodo, mu kópu u díy:o nmyi ghê dmi l:âmo daangmêpêdê ngee yó. Nmyi nuu ghi dmi a nódo ndêndê ngê a tóo, lukwe díy:o a nuu ghi dnyinté nmyi nódo wunê tóo?

¹⁶ Doo u ntâa daanmyinê vyi ngmê, Nê ngê nmî ndapî yedoo pîpî, ngmênê nmyinê nmye nê ngê dóo nmoo, ¹⁷ yélini nmo a dy:âa ngê, ¹⁸ ndapîni kmênê ngópu, nê ka mî y:ee ngópu. K:omodanê kópu yila. Yi

† 12:7 Njôpi 2:6 †† 12:9 Pilipay 4:11-13 † 12:12 Njon 4:48; Dpodo 19:12 †† 12:13 2 Kódin 11:9

yéli y:oo dîmî dóo nmyoo. Taitas nî kwuno ngê, nmî mbwó m:uu k:ii nmye u ngwo a lee knopwo. Mumdoos Taitas ngê mî dóo nmyoo, nmyi ndapî u ngwo t:âmo ngê? Kêle, k:omodanê kópu yila. Daa dóo nmyoo. Taitas u k:ii nyi dpodo mu ngmidi, maa mu ngmidi y:ee kîgha.

Kópuni knî yi l:êê díy:o Póol Kódin tpémi yi p:uu doo nuw:o

¹⁹ Ndoos apê alanté nmyinê nuw:o té, Nê ngê nmî ngîma u pi mb:aamb:aa ngê mêtka pyépi. Kêle, dp:ee kóté kîgha nê, Chóo Lémi u ngîma n:aa kwo. Yesu Kédisu p:uu ntênê n:aa dpodo yédi, u pi mbêmê yi kópu dé nmye d:a d:êê té, nmyi gha wêdêwêdê kîgha u l:êê díy:o, myenté nmyi wátiwáti u l:êê díy:o. Nmyi nuu ghi dmi a nódo wodaa tóo, ye daapêd:a d:êê té. ²⁰ Anînê nuw:onuw:o nmyo, ndoos apê dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, dnyinté an:uu m:uu nmyo, daa nmyi nuu u pi ngê wan:uu pyódu, wan:uu kóté kalê nmyo. Angênté an:uu m:uu nmyo? Ndoos apê dnyepéli têtê wan:uu m:uu nmyo, apê noko nmye r:ee kapî nyédi, nmyinê numo mbodo l:âmo ngêêpî nyédi, nmye numo nod:enod:e kîgha nyédi. Ndoos apê pi p:uu danê têtê an:uu m:uu nmyo, apê numo u pi nmyo dyede tumo, apê pi woni knî y:oo yi pi yi chóo a kmîmî tumo, ndoos apê d:ud:umbiy:e noko dnyinté nmyinê pyede. ²¹ Nmyi nuw:onuw:o ndîi a nga da ghê, dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, a Yâpwo ngê nmyi dono yilî yi mbêmê wa mywenemywene kalê nê. Yélini a kuwó dnya a dono, dnya a pyâa ti, ó mâa ti, ó yi gha dmi tupwótupwó ngê dnya a ya, pi u dnye dêdnya a nyêmî, ngmênê tpéé kópu daa vyi ngópu, yi dono yi kuwó daa kée tumo, yi yéli y:oo wa mywenemywene kalê nê, yi l:êê díy:o anî mbê. [†]

Póol ngê yi kpadakpada p:uu yi ng:aa dmi u ngwo t:ângo

13 Ala ngwo pyolombó nmye mênîné lèpî. Kópuni puku yedê a tóo, p:uu dmyinê nuw:o. Yi kópu ala.

Kóté têtê, doo u ntâa pi mu ngmidi u kópu mbêmê pi daanmyi ndyîko ngmê, ngmênê pi miyó pyile y:oo kópu mu ngmidi dny:oo tpapê knomomê,

yi pini u ngwo dmyinê kpadakpada. ^{†††}

² Dini ghi n:ii ngê myombó nmye munê loo, kópuni yi ngwo nmyi ngêêdí n:uu vyu, ala ngwo nmye mênîné tpapê. Yélini mwiyé dnya a dono, wo yéli mye yi k:ii, ala kópu dpo ny:ee y:e. Dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, yi ngwo daanê kede, ntênê wanî kpada nmyo, ³ mu kópu u díy:o nmyinê tókótókó nê, nmyinê nmye nê ngê Yesu Kédisu u komo daa kapî ngê. Yesu Kédisu ngê dpodo ndîi nmyi vy:o ntee a dódo too, yinté dpodo ndîi nmyi vy:o amy:aan:aa dóo té, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, anye, Kî Yesu Kédisu u dyépi ngmê. ⁴ K:omo tpile Yesu Kédisu ngê u wêdêwêdê a kuwo ngê, kídosi hédê u ng-

†† 12:21 2 Kódin 13:2 ††† 13:1 Mát 18:16; 1 Tim 5:19

wo t:ee ngópu, ngmênê Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kpêênî mêtê pii wo. Nê my:aa yinté. A chóó a wêdêwêdê myinê kuwo ngê, ngmênê Chóó Lémi u wêdêwêdê ndî mbêmê nmyi vy:o anîn:aa dpodo. †

⁵ Nama a tókótókó nê, nmyi chóó nmyi kêlîmî p:ee nga a m:uu yó. Nmyi lama a tóó, Yesu Kédisu nmyi mênê a tóó, apii? Wodaa tóó, u yoo vy:o daap:ee ghê dniye, u pi k:omo ngê p:ee tpaê ngmê. ⁶ D:aa yinté pi-ni. U pi daa k:omo ngê n:aa tpaê ngê, u dyépi ngê ntênê a pyódu noo. Díyo yi kópu nmyi lama wa yââ. ⁷ Chóó Lémi ka nmyi l:êê díy:o n:aa ngêpê yédi, mu kópu u díy:o u ya a nga daa kwo, Dmyina a dono. Nmyi dono daanmyi yé knomomê, ye a pi wanmyi dyênê ngmê, pi knî y:oo awo, Tp:oo yoo dono dé. Ngmênê daa yi kópu u l:êê díy:o n:aa ngêpê yédi, a chóó a pi p:uu dîñî nuw:o. K:omo tpile nmyinê nmye nê k:omo dyépi, ngmênê u ya a nga a kwo, Nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê pyaa we. ⁸ Nmî Lémi p:uu kópu dyuu ndêndê mb:aamb:aa ngê anmye chââchââ, ye doo u ntââ kópu nmye daangman:uu vyi. ^{†9} U ya a nga daa kwo, Dpodombiy:e n:uu kpada nmyo. U ya a nga a kwo, Nmî Lémi u wêdêwêdê mbêmê kópu mb:aa yilî dmyinê d:uud:uu. Nmî Mî ka n:aa ngêpê yédi, kwonî-mo, Mêtê wáti té, mb:aamb:aa ngê dpî pyódu té. ¹⁰ Yi

† 13:4 Pilipay 2:7-8 †† 13:8 1 Kódin 13:6

kópu u l:êê díy:o nmye ghêlî daanî nî, ala pweepwee pee nmye mwiyé nînê dyede. Nmyi l:êê ghi dmi d:ââ dpî l:âmo tóó. Nmî Lémi ngê nmyi kada kaa noo, ngmênê u ya a nga daa kwo, Nî kpada nmyo. Daa nmyi dyede u l:êê díy:o kada pini ngê pyódu noo, ngmênê nmyi wêdêwêdê kígha u l:êê díy:o. ‡

Póól u nd:uu tpaê

¹¹ Mw:ââkó a tîdê mbwó yoo, nmyi nuw:o dmi moo l:âmo tóó, mb:aamb:aa ngê dpî pyaa dniye. Nmyi l:êê ghi dmi moo wáti tóó, dmyinê mb:aamb:aa. A kópu dyuu dpî ny:ee yó, nmyi nuw:o dmi ngmidi ngê dny:oo ya, numo p:uu namê d:uu. Yinté anmyi ya knomomê, ye pini n:ii nódo nmî nuu ghi dmi a tóó, Chóó Lémi, daawa a kuwo nmyo, kóó k:oo ntênê wa kaa nmyo.

¹² Nmyi tîdê mbwó knî yi k:ii dpo numo chipé tóó. Al:ii Yesu u yoo vy:o yélini a pyede, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê.

¹³ Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê choo a ngêêpî nmyo, Chóó Lémi nódo nmyi nuu ghi dmi ntênê choo a ya, u Ghê Dmi nmyi p:uu choo a ya, choo a wêdêwêdê kígha nmyo.

Wu u dí.

‡ 13:10 2 Kódin 2:3-4

Nkalásiya

Nkalásiya Wee u kwo p:aa páádi a tóó, Antiyóka ngmê, Yikóniyêm myomo, Lisitîda pyolo, Ndêêpi podó. Póól pi-ni dê Mbanapas yi p:aani páádi knî yi k:oo lee knopwo, Yesu p:uu yi ye dpîmon:aa danêmbum. (Dpodo 13:14–14:20) Yi p:aani páádi knî yi k:oo Nju pi knî ngmê Yesu ka kêlîmî mbê dniye, yélini daa Nju tpémi, yilî mye kêlîmî mbê wo. U kuwó dini ghi ngê Póól Mbanapas y:oo yi yéli a kuwo tumo, Sidiya wee u kwo mê diyé knopwo.

Póól p:aani p:aani dpîmon:aa dpodo ee, u kuwó dini ghi ngê Nkalásiya tpémi yi p:uu kópu ngmê nyongo. Kópuni nyongo, yi kópu ala. Nju pi knî ngmê, Yesu u yoo vy:o n:ii ghê dniye, Nkalásiya tpémi ye ala kópu dnyimon:aa tpaê, yipu, Nju pi ngê pyaa dmyeno, Chóó Lémi u l:ii nmyi p:uu dpî kaa we, Mósisi ngê dêêpî kópuni a d:êê too, yintómu dmyinê chââchââ dé. Yipu, Póól ka namê ng:aa, Yesu p:uu dêpwo a ya. Yipu, Pita, Njems mbwémi Njon ye yidmyinê ng:aa, Yesu p:uu vyílo dé yidnya a ya. Nkalásiya tpémi woni knî y:oo yi yéli yi dnye dmi ny:ee ngópu.

Póól ngê u yi u ngwo doo kwo, Nkalásiya tpémi yi nuw:o dmi nî wáti té, u l:êê dîy:o ala pweepwee pee ye dy:ââ ngê. Chóó daa d:êê ngê, ngmênê kópuni doo tpaê dé, u pyipe ngmê ngê doo d:êêd:êê dé. Yi kópu dyuu ala.

1 Nê Póól, Yesu Kédisu u dyépi ngmê. Daa a chóó u dyépi ngê nî pyodo, myenté daa pi ngê u dyépi ngê yinê pyódu noo, ngmênê nmî Mî Chóó Lémi, n:ii ngê nmî Lémi Yesu Kédisu kpêênî mêtê pyidu ngê, yi dyépi ngê y:oo a pyódu noo. ¹² Yélini Yesu u yoo vy:o nmyinê ghê dniye, Nkalásiya Wee u kwo, ala pweepwee pee nmye nîné dyede. Nmyi tîdê mbwó yoo, yélini yi k:ii nmo pyede, yi mb:aamb:aa nmye da dy:ââ ngmê.

³ Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vuywo. ⁴ Nmî Lémi ngê nmî dono knî yi l:êê dîy:o chóochóó y:ângo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Dono kwulo nê pw:ii té. Yi ngwo nmî Mî u pono a vyápê wo. ¹⁵ Yi kópu u l:êê dîy:o pi knî y:oo nmî Mî adnyi chaa kîgha, chedê ngê daawa pyódu. Ndê kópu yila.

Nmî Lémi p:uu kópu dyuu ngmêêpî, u danêmbum

⁶ Nkalásiya tpémi, dmyinê ngwéti nê. N:ii ngê Yesu Kédisu kóó k:oo kaa nmyoo, Chóó Lémi, lukwe dîy:o lîmîlîmî ngê dmyinê kuwo ngmê. Lukwe dîy:o kn:aa yéli yi kópu knî ye nmyi ng:aa mbê dniye. ⁷ Nmî Lémi p:uu kópu ndêndê mu ngmîdi nmye kîny:uu vuy, ngmênê pi ngmê knî y:oo nmyi némi dmi wumê dyede tumo, u yi y:e a kwo, Yesu Kédisu u kópu dyuu nmî ngmêê. ⁸ N:ii ngê kn:aa kópu nmye angmêê vyi knomomê, Chóó Lémi ngê d:ud:umbiy:e wa dyênê. Kn:aa kópu nmye anm:uu vyi knomomê, ye Chóó Lémi ngê wa dyênê nmo, myenté enjel ngmê ngê kn:aa kópu nmye angmêê vyi knomomê, ye Chóó Lémi ngê wamyé dyênê. ⁹ Yi kópu wunê nmye kîny:uu vuy, ala ngwo mênîné tpaê, kópu dyuu ndêndê ka nmyi kêlîmî mbê dniye, n:ii ngê kn:aa kópu nmye angmêê

vyi knomomê, Chóó Lémi ngê d:ud:umbiy:e wa dyênê.

¹⁰ Lukwe, nmyinê nmye nê ngê u yi u ngwo a kwo, Yoo yi nuu u pi ngê nî pyódu? Kêle, u ya a nga a kwo, Chóó Lémi u nuu u pi ngê nî pyódu. U ya a nga wodoo kwo, Yoo yi nuu u pi ngê nî pyódu, ye Yesu Kédisu p:uu dpodo pyu ngê daapîné pyodo. [#]

Póól ngê kópu dyuu n:ii dpîmon:aa tpaê dé

Dpodo 8:3; 9:1-30

¹¹ A tîdê mbwó yoo, ala kópu nmyi lama choo a ya. Kópu dyuu n:ii nmye n:uu vyi too, a chóó a mênê dêp:a ngî too, ^{##12} mye daa pi ngê a ka yinê vyi too, pi p:uu myedênoon:aa ndiye. Kêle, Yesu Kédisu ngê a lama yinê kalê too.

¹³ Yesu u yoo vy:o ghêlî dêp:angê ghê wo, kópuni noo a d:uud:uu dé nmyi lama kîyedê pyede. U ya a nga doo kwo, Yesu u kwee nî chápwo, u yoo chedêchedê nî chedê. Yi kópu u l:êê dîy:o nîmon:aa mgîmîmgîmî dé, yi kpadakpada têtê nîmo rêhé dé. ^{##14} Nju tpémi yi vy:o yélini yi k:ii kwodonkwodo nmeê a kaakaa, yi yéli yilî nî t:ee kwólu. Nmî kn:ââ yoo yi dêêpî kópu dyuu ntênê noo a chââchââ dé, yi chââchââ têtê nî t:ee kalê too. [§]

¹⁵ Ngmênê Chóó Lémi ka nê ch:anê wo, niye mênê noo a kwo, u ngwo a ngmîdi noo, ^{§16} mu kópu u dîy:o apê, Nê a Tp:ee p:uu pîchoon:aa danêmbum, yélini daa Nju tpémi, yi yéli ye pîchoon:aa danêmbum. Dini ghi n:ii ngê Tp:oo a ka a kêma ngê, yi kópu p:uu pi ngmê ka dpîp póó wo. ^{§17} Njedusalem dpîp n:ee, yélini Yesu u dyépi ngê a kada a pyaa dniye, ye myedîp póó wo, ngmênê Alépiya Wee u kwo pi kwéli dêpwo a ya, yi: noon:aa a nuw:o, u kuwó dini ghi ngê Dîmaskîs nî diyé wo. ¹⁸ M:ââ pyile mî loo, Njedusalem u ngwo nî loo, Pita n:uu módu, wiki miyó u kwo noon:aa ya.

† 1:1 Nkal 1:11-12 †† 1:4 Nkal 2:19-20; Taitas 2:14 ‡ 1:7 Dpodo 15:1,24 †† 1:8 1 Kódin 16:22

1:10 1 Tes 2:4 ††† 1:11 Mát 16:17 ††† 1:13 Dpodo 8:3 § 1:14 Dpodo 22:3 †† 1:15 Is 49:1 ††† 1:16 Dpodo 9:3-6

¹⁹ Yesu u dyépi dípîm:uu módu, ngmênê Njems ngmídi nî módu, nmî Lémi u mbwó. †

²⁰ Kópuni nmye d:a vyi té, ndê kópu dé, Chóó Lémi u ngîma nmye dênîndê k:omodanê.

²¹ U kuwó dini ghi ngê Sidiya Wee Silisiya Wee yi kwo noon:aa dpodo. ²² Yi ngwo Njuda Wee u kwo yélini Yesu u yoo vy: o dnye kwo, yi lama dēnoo ya.

²³ Dpodoni nîmon:aa dódó dé, dnyimo nyepēnyepē dé, numo ka yipu, Pini n:ii ngê dpîmo a kpakakpaka nmo, ala ngwo nmî Lémi u kópu dyuu pi knî ye mēmîndê tpa-pê té. ²⁴ A l:êê dîy: o nmî Mî dnyimo chaa kîgha.

Kada pini knî y:oo Póól u kópu dyuu u ngwo daa ng-mêê tumo

2 M:ââ y:a mê páádi Yesu p:uu noo dpodo, yi ngwo Taitas a p:uu nî t:ângo, Mbanapas u k:ii Nje-dusalem nmî lee dniye. †² Léma n:ii Njedusalem doo a kwo, dēpa dóó kalê noo, ngmênê nmî Lémi ngê Nje-dusalem yinê dy:ââ noo. Pita, Njems mbwémi Njon, yélini yi pi dmi nmyi ndiye kîgha pyu knî ye ndîi dé, yi pini pyile knî ye yi mo a dpodo u kakê mê ye kîn:uu chámê ngê. Kópuni dyuu pi knî ye nîmo tpa-pê too, yi pini pyile knî ye kîndê nté too, mu kópu u dîy: o u ya a nga dēpwo kwo, Dpodoni nî dóó, k:omo tpile ngê pyaa we. Myenté dpodoni n:aa dódó ngê, u ya a nga daa kwo, K:omo tpile ngê mye pyaa we. ³ K:omo tpile a mbwó Taitas daa Nju pi, ngmênê yi lémi pyile knî y:oo Chóó Lémi u l:ii p:uu daa t:ee ngópu. ⁴ Nyââ, A dpodo u kakê mê ye n:uu chámê ngê, mu kópu u dîy: o Nju pi knî ngmê y:oo nmo Yesu u yoo tumo dnye ngetengete nmo. Yesu u yoo vy: o pi yilí dóó tumo, yinê ye, Nmî mbwó yoo, ngmênê daa nmî mbwó yoo. Yi Nju tpémi y:e u yi doo kwo, Kópuni u l:êê dîy: o Yesu u yoo knî y:oo nmî dēêpî kópu dyuu daa châachââ tumo, yi kópu nmo pyw:oo. U yi y:e doo kwo, Yesu u yoo knî y:oo nmî dēêpî kópu dyuu yintómu dny:oo châachââ dé. ⁵ Ngmênê yi Nju tpémi ye dpîp:ê ng:aa mbê dniye. U yi nmo dēpwo kwo, Nmî Lémi u kópu ndēndē ngmêê y:e. Yi kópu dyuu wo ngmêê tumo, ye yi dēêpî kópu yilí p:ee châachââ tumo, dpodo ndîi ngê nmye pî pyodo.

⁶ Nmyi ndiye kîgha pyu knî y:oo yi lémi pyile knî a châachââ tumo, mu kópu u dîy: o Yesu p:uu dnya a ya, ngmênê yi kópu a ka daa ndîi kópu. Nmî Mî ngê yoo daa yi pi dmi mbê mê a myeme too, nmî gha dmi u kpêê. Nyââ, yi lémi pyile knî y:oo a kópu dyuu daa ngmêê tumo, ⁷ ngmênê ala kópu a w:ee ngópu, nmî Lémi ngê Pita ka ntee a vuu, kwo, Nju tpémi ye a kópu dyuu chi tpa-pê, a ka yinté mye vuu, a ka pê, Yélini daa Nju tpémi, a kópu dyuu ye michin:aa tpa-pê. ⁸ Nyââ, nmî Lémi ngê Pita ntee a wêdêwêdê kwólu, Nju tpémi yi l:êê dîy: o u dyépi ngê pyódu ngê, yi pini mu ngmídi ngê yinê myedê wêdêwêdê kalê noo, u dyépi ngê a pyódu noo, yélini daa Nju tpémi, ye dy:ââ noo. ⁹ Nyââ, nmyi ndiye kîgha pyu knî y:oo pini n:ii pyile knî a châachââ tumo, Pita, Njems mbwémi Njon, vyílo yi pini pyile knî y:oo a w:ee ngópu, apê, Nmî Mî ngê nē ndēndē ngê a ngmídi ngê. Yi kópu u l:êê dîy: o yi tpóknî

y:oo Mbanapas k:ii nyi kēê dē mgîmî dumo. Nmî nuw: o dmi ngmídi ngê nmî pyódu ngê, nyepê, Nju tpémi yi vy: o anmî dpodo, kn:aa yéli yi vy: o choon:aa dpodo.

¹⁰ Kópu mu ngmídi nye vyi ngópu, nyepê, Nmî vy: o pin-té yoo choo a ngēêpî dé. U ya a nga doo kwo, Vyílo yi kópu yinî d:uud:uu.

Póól ngê Pita u ngwo wáti ngê

Dpodo 15:1-2

¹¹ A tîdê mbwó yoo, nmyi ndiye kîgha pyu knî y:oo apu, Pita u kópu dyuu, ndēndē kópu dyuu, nē a kópu dyuu daa ndēndē kópu dyuu, ngmênê dini ghi n:ii ngê Pita Antiyóka a loo, a chóó nî wáti ngê, mu kópu u dîy: o daa nmî Mî u nuu u kópu ngmê d:uu ngê. ¹² Dini ghi n:ii ngê Pita mwiyé Antiyóka nmo a loo, yélini daa Nju tpémi, u k:ii nmîmon:aa yakmaapî. U kuwó dini ghi ngê Nju pi knî ngmê Njedusalem a ndē dniye, Antiyóka a lee dniye. Yi yéli Njems p:uu dnya a ndiye. Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Pita kn:aa yéli yi vy: o mēdēpwon:aa yakmaapî, mu kópu u dîy: o Nju tpémi ye nkîngê mbê wo. ¹³ Nju tpémi n:ii Yesu u yoo vy: o dnye kwo, Pita u nt:anê mye yaa dniye, Mbanapas myedê pēêdí ngópu, Pita u nt:anê mye yé ngópu. ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê yi kópu yi p:uu nî módu, nē, Nmî Lémi u kópu dyuu ndēndē dē kn:aadi ngmê. Nē, Yélini daa Nju tpémi, lukwe dîy: o kpeme ye dē yaa dmi. Yi ngwo Pita yi ngópu nî ghââ kwólu, kwono, Nyi Nju pi, ngmênê yélini daa Nju tpémi yi k:ii kîm yee a yakmaapî. Kwono, Lukwe dîy: o l:êê ghi ala ngwo chi ngmêê, kpeme ye chi yââ. Kwono, Lukwe dîy: o u yi nga a kwo, Yélini daa Nju tpémi, nmî dēêpî kópu dyuu dny:oo châachââ.

¹⁵ Kwono, Yélini daa Nju tpémi, nmî dēêpî kópu dyuu daa châachââ tumo. Kwono, D:ee yinté pini dē. Kwono, Nye Nju pi dē, dēêpî kópu dyuu nyipu a châachââ,

¹⁶ ngmênê ala kópu nyinê w:ee ngê, daa dēêpî kópu dyuu châachââ mbê mê pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê pini n:ii Yesu Kédisu ka a kélímí, yi pini Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu. Kwono, K:omo tpile nye Nju pi dē, ngmênê Yesu Kédisu ka nyi kélímí mbê knopwo. Kwono, U yi nye doo kwo, Yesu Kédisu ka kélímí mbê mê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nyi pyaa knî. Kwono, Dēêpî kópu dyuu châachââ p:uu nyi nuw: o dē dēdpîmo a kwo, mu kópu u dîy: o ala kópu puku yedê a tóó, Doo u ntââ dēêpî kópu dyuu châachââ mbê mê pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê daawa pyódu. ‡

¹⁷ Kwono, Nyââ, u yi nye doo kwo, Yesu Kédisu ka kélímí mbê mê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nyi pyaa knî. Kwono, Yi kópu u l:êê dîy: o nmî kn:ââ yoo yi dēêpî kópu dyuu châachââ daa ndîi kópu ngê nye pyodo. Kwono, Kî Nju tpémi ye yinê ye, Yesu Kédisu ngê pi dono ngê da pyódu nyo. Kwono, Kî yéli yi kópu nangê ndē kópu? Kwono, Daa ndē kópu. ¹⁸ Kwono, Nmî kn:ââ yoo yi dēêpî kópu châachââ pi knî ye tēdê kópu ngê nî pyódu ngê. Kwono, Ye waní vyi knomomê, Yi dēêpî kópu dyuu mēdmyinê châachââ dé, ye ala kópu a ka wa vyi ngmê, a ka wo, Nyóó nyi kn:aadi ngê, dēnyoo a

† 1:19 Mát 13:55 †† 2:1 Dpodo 11:30

‡ 2:16 Lóma 3:20-28; 11:6

châächââ dé. ¹⁹ Kwono, Dêêpî kópu dyuu mbêmê nê w:ee ngê, nê, Nî kn:aadi ngê, Chóó Lémi ngê u l:êê dîy:o wamî dyênê nê. Kwono, Ngmênê a yikî Yesu Kédisu u pwo ghay wo, a l:êê dîy:o pwene. Kwono, Dini ghi n:ii ngê Yesu k:ii ngmidi ngê nyi pyaa knopwo, kwono, na a ka yi ngwo my:aa pwene, dêêpî kópu dyuu ngê mêdaa mbêpê kîgha nê. Kwono, Yesu Kédisu kpêênî mēdê pii wo, u l:êê dîy:o ghê kamî nê pyw:àngo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinê a mbêpê kîgha nê. ²⁰ Kwono, Daa a chóó a pono n:aa vyápê, Yesu Kédisu u pono n:aa vyápê, a p:uu mye t:a. Kwono, Ala ngwo Chóó Lémi Tp:oo ka n:aa kélímî, u ngwo n:aa dpodo. Kwono, Yi pini nódo a nuu ghi a tóó, chóóchóó a l:êê dîy:o y:àngo. ²¹ Kwono, Chóó Lémi ngê kópuni nmî l:êê dîy:o d:uu ngê, u wépi dîpî puwâ. Kwono, Kî Nju tpémi y:oo apu, Dêêpî kópu dyuu châächââ mbêmê, pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu. Kwono, Yi kópu wo ndê kópu, ye Yesu Kédisu módó pî pwene, u pwopwo mbêmê daapî ngee nmoo.

Dêêpî kópu dyuu châächââ u danêmbum

3 Nkalásiya tpémi, nuw:o nmyi mênê ngma a tóó? Lukwe dîy:o Yesu Kédisu dp:ee nuw:onuw:o ngmê, dêêpî kópu dyuu nmye châächââ tumo. Lónté pipi kópu ngê nmyi nuw:o dmi u ngwo nmyi ngmêê tumo? Yesu Kédisu ngê kópuni nmî l:êê dîy:o kídosi nédê d:uu ngê, u kakêmê ntênê nmye kîn:uu chámê ngê. Lukwe dîy:o nmyi nuw:o dmi p:uu daa wee. ² Kópu mu ngmidi nmye nîné póópóó. Ló kópu mbêmê Chóó Lémi u Ghê Dmi nmyinê pyw:ee ngópu? Dêêpî kópu dyuu châächââ mbêmê nmyinê pyw:ee ngópu, ó Yesu ka kélímî mbêmê nmyinê pyw:ee ngópu? ³ Angênté, nuw:o nmyi mênê mēdaa tóó? Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê kamî ngê pyódu nmyoo, lukwe dîy:o u yi nmye a kwo, Nmyi chóó nmyi wêdêwêdê mbêmê pi mb:aa ngê nmyi pyaa dmi. ⁴ Kópuni nmye pyaa dniye, lukwe, nmyinê nmye módó nmye pyaa dniye? Kêle, daa módó nmye pyaa dniye. ⁵ Nmyinê nmye ló kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi nmye a kpo, mbwudu nmyi vy:o u ngwo dpî chaa té? Lukwe, nmyinê nmye dêêpî kópu dyuu châächââ u l:êê dîy:o, ó Yesu ka kélímî u l:êê dîy:o?

⁶ Epílaham p:uu nga a nuw:o mbê dmyeno. Puku yedê alanté a tóó,

Epílaham Chóó Lémi ka dpîmo a kélímî,
pi mb:aa ngê u ngwo u kwo a pyodo. ^{††}

⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu nmyi lama choo a ya, N:ii knî y:oo dêêpî kópu dyuu a châächââ tumo, k:omo tpile yi kn:ââ Epílaham, ngmênê nmî Lémi ka daadnyi kélímî knomomê, ye daa Epílaham ntee yéli. Yélini nmî Lémi ka a kélímî té, vyílo yi yéli Epílaham ntee yéli.

⁸ Epílaham u dye ghi ngê, Chóó Lémi u lama doo a ya, apê, Yélini daa Epílaham u tii nédê yéli, dîyo a ka adnya a kélímî, pi mb:aa ngê u ngwo a ka wa pyaa dmi. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê Epílaham ka ló dini a vuu, kwo, Dyámê mbêmê pi dyêêdî yintómu knî y:oo l:êê dîy:o mb:aamb:aa wa a pyw:ee ngmê. ^{†††} Epílaham

Chóó Lémi ka doo a kélímî, mb:aamb:aa u ngwo a pyw:àngo. Yélini yinté a kélímî té, mb:aamb:aa yinté amyedê pyw:ee ngmê. ^{††}

¹⁰ N:ii knî y:oo u yi a kwo, Dêêpî kópu dyuu châächââ mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dmi, yi yéli wa dêê dmi, Chóó Lémi ngê dîyo wa dyênê té. Yi kópu nmî lama a tóó, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó,

N:ii ngê dêêpî kópu yintómu daadî châächââ,
Chóó Lémi ngê dîyo wa kpada. ^{††}

¹¹ Nyââ, dêêpî kópu dyuu châächââ mbêmê, pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê d:uudpî pyódu, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó,

Pini n:ii adî kélímî,

Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo wa pyódu. ^{†††}

¹² Dêêpî kópu dyuu châächââ daa kélímî u pee, ngmênê pini n:ii ngê dêêpî kópu dyuu d:ud:umbiy:e adî châächââ, yi pini ngê u ghê njini u ngwo wa a pyw:oo.

^{†††13} Ngmênê nmo dípedípe nyédi, dêêpî kópu dyuu dnyinté nmo châächââ ngê, u l:êê dîy:o nmî kpadakpada nmo t:âât:ââ. Ngmênê Yesu Kédisu ngê nmî kpadakpada tédê nmî d:aa dmi a kâadî ngê. Yinté kópu puku yedê alanté a tóó,

Pi knî y:oo pini n:ii dpî vya ngmê,

yi pee p:uu dpî t:ee ngmê,

yi pini daa Chóó Lémi u nuu u pi,

u kpadakpada tédê dpî lè. [§]

¹⁴ Nyââ, Yesu Kédisu ngê nmî kpadakpada tédê dyé nmoo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Kópuni M:aa ngê Epílaham ka a vuu, pi dyêêdî yintómu knî yi l:êê dîy:o ní d:uu, myenté yélini a ka adnya a kélímî, M:aa u Ghê Dmi yi mênê adî ya.

Dêêpî kópu dyuu châächââ ngê Chóó Lémi u ndê danê u d:aa dèpê kâadî ngê

¹⁵ A tîdê mbwó yoo, dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Dini ghi n:ii ngê pi ngê dy:âma ndîi dpî y:oo, yi ngwo naa dpî yé ngmê, yi náali d:uudpî téd:a, doo u ntââ pi ngê yi pini cha daawa chámê dé. ¹⁶ Chóó Lémi ngê Epílaham yinté u kwo a kâadî ngê, u kwo doo a ndê danê, u tii nédê pini ngmê p:uu myedoo a ndê danê. Doo u tii nédê yéli yintómu yi p:uu doo a ndê danê, ngmênê u tii nédê pini ngmidi p:uu doo a ndê danê, Yesu Kédisu. ^{†††17} Kópuni d:a d:êê té, yi nt:u kópu ala. Chóó Lémi ngê Epílaham u kwo a kâadî ngê, u kwo myedoo a ndê danê. M:ââ podo yono y:a mē pyolo y:a mî loo, Mósisi ngê u dêêpî kópu dyuu u ngwo a d:êê too. Doo u ntââ yi dêêpî kópu dyuu ngê Chóó Lémi u ndê kópu dyuu daawa ngmêê, wunê myedêpê ngmêê too. ^{†††18} Epílaham ngê dêêpî kópu dyuu châächââ mbêmê mb:aamb:aa wodê pyw:àngo, ye daa Chóó Lémi u ndê danê mbêmê pèdê pyw:àngo. Ngmênê Epílaham Chóó Lémi u ndê danê ka a kélímî mbê wo, mb:aamb:aa u l:êê dîy:o a pyw:àngo. ^{§†}

† 3:8 Gen 12:3; Dpodo 3:25 †† 3:9 Lóma 4:16 †† 3:10 Deut 27:26 ††† 3:11 Nkal 2:16 ††† 3:12 Lóma 10:5 § 3:13 Deut 21:22-23; 2 Kódin 5:21 §† 3:16 Luukî 1:54-55; Gen 12:7 §†† 3:17 Dpodo 7:6 §† 3:18 Lóma 4:14; 11:6

† 2:19 Lóma 6:6; 7:6; Njon 13:1; Nkal 1:4 †† 3:6 Gen 15:6

¹⁹ A ka anmyinê póo dmi, a ka nye, Lukwe díy:o Chóó Lémi ngê dêêpî kópu dyuu Mósisi ka a y:ângo? U nt:u kópu nmye nînê tpaê, pi knî y:oo dono kópu daamu-paa d:uu y:e, u dí Yesu Kédisu paan:aa taa we, pini n:ii p:uu Chóó Lémi Epílaham ka doo a ndê danê. Myenté Chóó Lémi ngê u dêêpî kópu dyuu pi knî ye chóó dêpê vuu, Mósisi ngê enjel knî yi kwo a ny:ee too, pi knî ye u nkwo mî vyi too. ^{†20} Ngmênê Chóó Lémi Epílaham ka chóó doo a ndê danê, pi yi kêlê daangmê ghê wo.

Kópuni u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê u dêêpî kópu dyuu Mósisi ka a vuu

²¹ A ka anmyinê póo dmi, a ka nye, Lukwe, Chóó Lémi Epílaham ka doo a ndê danê, u kuwó dini ghi ngê yi kópu k:omodanê kópu ngê pyódu ngê, u mo kópu Mósisi ka m:uu a vuu? Kêle. Doo u ntâa pi ngê dêêpî kópu dyuu châachâa mbêmê ghê kamî daawa a pyw:oo. Yinté dêêpî kópu dyuu wodnya a kwo, ye yi dêêpî kópu dyuu mbêmê yoo Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê pî pyaa dniye. ^{††22} Ngmênê pi yintómu yi dono knî yi l:êê díy:o, Chóó Lémi ngê yi maa dmi nkoko ngê, doo u ntâa módó u kwo daawa lee dmi. U yi u ngwo a kwo, Yélini a tp:ee Yesu Kédisu ka a kêlímî té, a ka pêdê lee dniye. U yi u ngwo a kwo, Epílaham ka kópuni wunê nê vuu, vyílo yi yéli yi l:êê díy:o nî d:uu, a kêê k:oo u ngwo p:aa kaa té. ‡

²³ Dini ghi n:ii ngê Yesu ka kêlímî kn:âa ghêlî k:ii pi daangê chópu, yi ngwo dêêpî kópu dyuu châachâa ngê a mgímî nmoo. Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, A tp:ee dini ghi n:ii ngê ye wamî t:aa, u kwo paa kêlímî mbê dniye. ²⁴ Nyâa, dêêpî kópu dyuu u maknopwo nmee a ya, u dí Yesu Kédisu mî ta. Chóó Lémi ngê u yi doo a kwo, A tp:ee ka paa kêlímî mbê dniye, pi mb:aa ngê u ngwo a ka paa pyaa dniye. ²⁵ Ala Yesu Kédisu ka kêlímî u dye ghi, doo u ntâa dêêpî kópu dyuu u maknopwo mêdaanmî ya.

Epílaham u yoo vy:o yéli

²⁶ Yesu Kédisu ka nmyinê kêlímî té, u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê tp:oo módó tp:oo mâa ngê a pyódu nmyoo. ^{††27} Dini ghi n:ii ngê u kwo nmyi kêlímî mbê dniye, yi ngwo mbápitísím kalê nmyoo, u kwo a kâadî nmyoo. Ntee a tóó, yinté nmyi pyaa dniye. ^{††28} Nyâa, Yesu Kédisu u k:ii ngmídi ngê nmî pyaa dniye. Nmo Nju tpémi dp:oo u mo yéli, kn:aa yéli doo u mo yéli, pyâa yoo doo u mo yéli, mâa yoo doo u mo yéli, yélini yi pi dmi ndî dé doo u mo yéli, yélini yi pi dmi tédê dé doo u mo yéli. Kêle, Yesu Kédisu ngê nmo yintómu yoo ngmídi ngê a pyódu nmoo. ^{††29} Yi kópu u l:êê díy:o, Epílaham u yoo vy:o mye kaa nmyoo. Chóó Lémi ngê Epílaham u l:êê díy:o kópuni u pi u kwo a vuu, nmyi l:êê díy:o kêdê d:uu, kóó k:oo dê kaa nmyoo.

Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mâa yoo

⁴ Nyâa, Chóó Lémi ngê tp:oo módó tp:oo mâa ngê a pyódu nmoo. Yi kópu p:uu dyimê pywuu nmye m:uunîné kuwo. Tpémíni u pye mî dpî pw:oo knî, k:omo tpile u mî u tpile yilí díyo u ngwo dp:uu ghay dmi, ngmênê dini ghi n:ii ngê tp:ee tédê ngê a ya yédi, u tpile ndapî pyile njini ngê a ya yédi, u mî u pywopwo u kîghê ngópu a kwo yédi. ² Yi tpémi u kîghê u ngomo k:oo a kwo yédi, u kîghê u dnye a nyêmî ngê, u dí u mî ngê m:aaani n:ii dpó kêma, tp:oo mâawe ngê u ngwo dp:uu pyódu. ³ Yinté tpémi ntee pini ngê nmee a ya. Dyámê u dêêpî kópu dyuu u maknopwo nmee a ya. ^{††4} Ngmênê Chóó Lémi ngê m:aaani n:ii mwiyé a ngmídi ngê, yi ngwo Tp:oo dyámê mbêmê nmo a dy:âa ngê, pyâa ngê tpyó, Mósisi u dêêpî kópu dyuu u maknopwo doo a ya. ⁵⁵ Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Yélini dêêpî kópu dyuu u maknopwo a pyede, Tp:oo ngê nyi pw:ii téne, tp:oo módó tp:oo mâa ngê u ngwo paa pyódu téne.

⁶ Chóó Lémi ngê tp:oo módó tp:oo mâa ngê a pyódu nmyoo, u l:êê díy:o Tp:oo u Ghê Dmi nmyi mênê yó. Yi Ghéni Dmi ngê u ntâa ngê dpî pyódu nmyo, Chóó Lémi ka kwonmyimo, Munmíkó M:aa. ^{5†7} Yi kópu u l:êê díy:o mēdp:ee módó dpodo pyu yoo, ngmênê tp:oo módó tp:oo mâa ngê nmyi pyaa dniye, Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa nmyo. ^{5††}

Nkalásiya tpémi yi nuw:onuw:o Póól ngê u ngwo ghê wo

⁸ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi nmyi lama ghêlî k:ii daangê yaa wo, yi ngwo k:omo yâpwo knî yi p:uu módó nmyimo a dpodo, ^{5†9} ngmênê ala ngwo Chóó Lémi nmyi lama a tóó, u kwo a kâadî nmyoo. Lukwe díy:o u yi nmye a kwo, Dêêpî kópu dyuu u maknopwo nmyi yaa dmi. Lukwe díy:o módó dpodo pyu ngê nmye pyodopyodo té. ¹⁰ Wiki yintómu knî yi k:oo, wo piini ngê, lukwe díy:o Nju tpémi yi l:êê ghi yilí nmye châachâa tumo. Myenté d:âa knî yi k:oo yi mwiémwiyé wéni nmye châachâa tumo, m:âa knî yi k:oo yi mwiémwiyé wéni myenmye châachâa tumo. Myenté m:âa k:oo, yi naa u wo ndî dé nmye châachâa tumo. ^{5†11} Nmyi nuw:onuw:o a nga da ghê. Mumdoon nmyi vy:o módó noon:aa dpodo?

¹² A tîdê mbwó yoo, nînê kwunokwuno nmyo, a nt:anê a yaa dmyeno. Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa kwo, a kn:âa yoo yi l:êê ghi dmi nê kuwo too. Ntee nmyee a ya, nmyi vy:o yinté myenoon:aa kwo. Yi lémi ghi dmi namê châachâa dé. Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noo a kwo, dono kópu a nga dpíp:engmê d:uu ngópu. ¹³ Nmyi lama kíyedê tóó, noo a mbii, u l:êê díy:o nmyi vy:o noon:aa kwo, nmî Lémi p:uu nmye noon:aa danê. ^{5†14} K:omo tpile a mbii u l:êê díy:o dpodo ndî nmyinê pyw:ee ngópu, ngmênê a wépi dpíp:e pwaa ngópu, a kópu dyuu k:omo tpile ngê nmye

† 3:19 Lóma 5:20 †† 3:21 Lóma 8:2-4 ‡ 3:22 Lóma 3:9-19
 †† 3:26 Njon 1:12 ††† 3:27 Lóma 6:3-4; 13:14 †††† 3:28 1
 Kódin 12:12-14

††† 4:3 Kílosa 3:20-23 § 4:4 Njon 1:14; Lóma 8:3-4 §† 4:6
 Lóma 8:15-16 §†† 4:7 Lóma 8:17; Nkal 3:29 §† 4:8 1 Kódin 8:4-6
 §†† 4:10 Kílosa 2:16 §† 4:13 1 Kódin 2:3

myedaa pyodo. Nyââ, a kópu dyuu nmyi ny:ee ngópu, Chóó Lémi u enjel k:ii nmyinê châpu noo, myenté Yesu Kédisu ntee pini ngê myenmyinê châpu noo. ¹⁵ A kópu dyuu u l:êê dîy:o w:aa n:ii nmyinê pyw:ee ngópu, ala ngwo lukwe u ngwo ngmêdê pyódu? A lama ka tóó, a kópu dyuu u l:êê dîy:o w:aa nmyinê pyw:ee ngópu, mu kópu u dîy:o yi ngwo kópuni nmye wonî dmy:ee ngê, a ka pênmyinê kê ngópu, a ka daap:ee w:êê ngópu. Nmyi ngwolo dmi nmye w:aa dmy:ee too, ye a ka pênmyinê kê tumo. ¹⁶ Kópu dyuu ndêndê n:ii nmye n:uu vyu, mumdoo yi kópu knî yi l:êê dîy:o daa nmyi nuu u pi ngê d:a pyódu? †

¹⁷ Nmyi ndiye kígha pyu knî y:oo wunê paapaa nmyo, u yi y:e a kwo, Nmî pee nmî kaa té, ngmênê daa kópu mb:aa ye d:uud:uu ngmê. U yi y:e a kwo, Ala yéli nê kwulo nmo puwâ, nmî yi dmi y:e vyîlo yichoo kwo.

¹⁸ Ngmênê dye ghi yintómu a yi nmye choo kwo. Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa kwo, a yi nmye doo a kwo. Ala ngwo kuughê nîndê tóó, a yi nmye mye choo a kwo. ¹⁹ A tp:ee yoo, ala ngwo nmyi l:êê dîy:o dpodo ndîî mêt:a pyw:oo. Mbwili wupwo têtê ntee a mgîní vyîmî yédi, yinté nmyi l:êê dîy:o my:aanîndê mgîní vyîmî, u dí Yesu Kédisu ntee pini ngê anmyi pyaa dmi. ²⁰ Nmyi vy:o wonîndê kwo, ye mb:aamb:aa ngê nipi pono danêmbum té. D:oo ngê w:ee nmyoo.

Kâadî te mbwee, kâadî te kamî, yi kópu dyuu

²¹ Nmyi vy:o yéli n:ii knî y:oo u yi y:e a kwo, Dêêpî kópu dyuu u maknopwo nmî ya, kópuni puku yedê a tóó, lukwe dîy:o daa nuw:onuw:o ngmê. ²² Yi kópu ala. Epîlaham tp:oo miyó, woni u kpâm Sela ngê tpyó, woni wop dpodo módó Heka ngê tpyó. ^{†23} Epîlaham ngê u dpodo módó mbwili ngê, daa kópu ndîî yi d:uu ngê, ngmênê m:ââ yilî yi k:oo u kpâm Sela ka tpete doo u ntââ ngê doo a ya. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê kópu ye ngma a vyu, u ntââ ngê u ngwo a pyódu doo, tp:ee u ngwo tpyé ngópu. Kópu ndîî yila. ^{†24} Kópuni y:e a pyodo, dyimê pywuu ngê nmye nîndê pyépi. Yi pyópu dê yi nt:u kópu alanté, kâadî te mbwee, kâadî te kamî. Wop dpodo módó Heka u nt:u kópu, kâadî te mbwee. Mósisi ngê kâadî te mbwee u dêêpî kópu dyuu Sainay mbwini mbêmê nya too. Heka wop ntee doo a dpodo, yélini yi dêêpî kópu dyuu u maknopwo a pyede, yinté wop dpodo pyu ntee pini ngê a pyede. ^{†25} Nyââ, Heka u nt:u kópu, Sainay, mbwini n:ii Alépiya Wee u kwo a kwo. U nt:u kópu m:uu a tóó, Njedusalem, p:aani n:ii Njuda Wee u kwo a tóó. Nju tpémi yi p:aa ndîî Njedusalem. Yi kópu u l:êê dîy:o, Heka wop ntee doo a dpodo, Nju tpémi mye yinté dé, wop dpodo pyu ntee pini ngê a pyede. ²⁶ Ngmênê dp:oo yinté yéli, nmî Njedusalem ndêndê mbóó p:uu wunê tóó. Nmî pye Sela daa wop dpodo módó ngê doo a ya. Yi kópu u l:êê dîy:o wop dpodo pyu ntee pini ngê dpîno pyede.

^{†27} Njedusalem n:ii mbóó p:uu wunê tóó, yi p:aani p:uu ala kópu puku yedê a tóó,

Pyópu daa tpete módó, ala kópu nyeni,

† 4:16 Njon 8:45 †† 4:22 Gen 16:15; 21:2 ‡ 4:23 Lóma 9:7-9 †† 4:24 Lóma 8:15 †† 4:26 Hipîlu 12:22; Tpyuu 21:2,10

nga mb:aamb:aa ngê choo ya.

Tp:ee choongmê tpyó,

ngmênê w:aa anyinê pyw:oo,

u l:êê dîy:o chi kââkââ.

Pyópu u moo ngê dèpê kuwo ngê,

yi pyópu wanyi t:ee kwolo.

K:omo tpile moo ngê a kuwo nyoo,

ngmênê dini ghi n:ii ngê nga amêdê diyé,

tp:ee yilî anyi tpyé. ††

²⁸ A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi u kópu mbêmê Sela ngê Yisak ntee a tpyó, nmyo mye yinté dé, Chóó Lémi ngê chóó u kópu mbêmê tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmyoo. ²⁹ Epîlaham u dye ghi ngê Heka tp:oo ngê Sela tp:oo u vyee u yi u ngwo dpîmo a kwo. Nyââ, tpémini Chóó Lémi u Ghê Dmi u kópu mbêmê a pyodo, yi tpémi daa Heka tp:oo u nuu u pi ngê doo a ya. Ala ngwo mye yinté. ³⁰ Ngmênê puku yedê ala kópu a tóó,

Wop dpodo módó ghee dpî dy:ââ dé,

mu kópu u dîy:o ñmile dyuu tp:oo ngê daapaa ghay we.

Pyópu daa wop dpodo módó, yi pyópu tp:oo ngê Epîlaham u tpile dé ghay dniye. ^{††31} A tîdê mbwó yoo, dp:oo wop dpodo módó u yoo, ngmênê nmo Sela u yoo.

Póól ngê u ngwo ye vyu, yepê, Wop dpodo pyu ngê mênangmê pyódu

5 Wunê wop dpodo pyu ngê nmee a ya, ngmênê Yesu Kédisu ngê y:i a pw:ii nmoo, y:i mênangmê diyé, wop dpodo pyu ngê mênangmê pyódu. ⁵

² Nê Póól, ala kópu nmye nîndê tpapê. Pi ngmê ngê Chóó Lémi u l:ii nmyi too pee p:uu angmê t:ee knomomê, ye kópuni Yesu Kédisu ngê nmî l:êê dîy:o d:uu ngê, k:omo tpile ngê nmye wa pyódu, daawa ngee nmyo. ³ Kópuni wunê nmye n:uu vyu, nmye mênîndê tpapê, pini n:ii too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii dê kaa knomomê, dêêpî kópu dyuu yintómu choo chââchââ dé. ⁴ N:ii ngê u yi adî kwo, Dêêpî kópu dyuu chââchââ mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nî pyódu, yi pini Yesu Kédisu kóó k:oo wa a pwii, u yikî Yesu Kédisu u pwo daa ghay wo. ⁵ Ngmênê Yesu Kédisu ka nmo kêlîmî té, u l:êê dîy:o nmî lama a tóó, u Ghê Dmi mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê wa pyódu nmo. ⁶ K:omo tpile Chóó Lémi u l:ii nmî p:uu a t:a, ó daa t:a, ngmênê Yesu Kédisu ka nmî kêlîmî mbê dniye, u ngwo u kwo a kâadî nmoo, ala ngwo yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo a tóó.

⁷ Nmî Lémi u maa ndêndê mb:aamb:aa ngê kînmeye a kígha. N:ii knî y:oo yi máadi p:uu a y:ee nmyoo, lukwe dîy:o ye nmyi ng:aa mbê dniye. ⁸ Chóó Lémi ngê yi máadi p:uu mwiye kaa nmyoo. N:ii knî y:oo nmyi nuw:o dmi ngmêê tumo, doo u dpodo pyu yoo. ⁹ Nmyi lama kíyedê tóó, yis knî tp:oo daa ndîî anyinê ngî, kpo ndîî u mênê anyi yé, anyi pwiye, kpo yintómu dpî mbwó. Yi yéli y:oo yinté kíngê dyênê nmyo. ¹⁰ Nmî Lémi

††† 4:27 Is 54:1 ††† 4:30 Gen 21:10; Njon 8:35 § 5:1 Njon 8:32,36; Dpodo 15:10

mbêmê nê w:ee ngê, yi yéli y:oo daawa dyênê nmyo, a ka anmyinê ng:aa mbê dmi. N:ii knî y:oo nmyi némi dmi a dyede ngmê, nmî Lémi ngê wa kpada té.

¹¹ A tîdê mbwó yoo, pi knî ye ala kópu wunê tpapê ngê, Chóó Lémi u l:ii nmyi p:uu choo kekelele, ye Nju tpémi y:oo daapîdnye kpakakpaka nê, kópuni Yesu Kédisu u kîdosi p:uu n:aa tpapê ngê, yi kópu p:uu daapêdê lvêêdîlvêêdî té. ¹² N:ii knî y:oo u yi a kwo, Ala yéli yi pi njini too nmo a ngêêpî dé, kópu dono ye d:uud:uu ngmê, yi yéli y:oo yi chóó yi vyóó w:uu dmi dny:oo a ngêêpî dé.

Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono vyápê

¹³ A tîdê mbwó yoo, dpodoni wunê wop nmyimo a kîgha, nmî Lémi ngê y:i a pw:ii nmyoo, ngmênê nangê vyi, Pi ngmê u maknopwo dp:ono pyede, kópuni yilí yi yi dmi nmo a kwo, nmo d:uud:uu dé, yi kwódu yé u kópu daa tóó. Yi kópu nangê vyi, ngmênê nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo ya, numo p:uu wop dmyinê dpodo. ¹⁴ Dêêpî kópu yilí yintómu ala kópu u mênê a pyede, rýóó nuu ghi nódodo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódodo yinté myechoo ya. ¹⁵ Numo ka namê dnyepéli, numo ka myenamê peede tpapê, kminté d:ud:umbiy:e wanmyi numo dyênê té.

¹⁶ A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono dmyinê vyápê, nmyi chóó nmyi pono namê vyápê. ¹⁷ Nuw:o dono n:ii nmyi mênê a tóó, Chóó Lémi u Ghê Dmi p:uu a d:uu yédi, myenté Chóó Lémi u Ghê Dmi yi nuw:o dono p:uu a d:uu yédi. Nmî Mî ngê u yi u ngwo daa kwo, A yoo yi chóó yi pono dny:oo vyápê. ¹⁸ Nmî Mî u Ghê Dmi u pono anmyi vyápê knomomê, ye Nju tpémi yi dêêpî kópu dyuu u maknopwo daanmyi kwo. ¹⁹

¹⁹ N:ii yoo yi chóó yi pono a vyápê nyédi, yi l:êê ghi dono dé nmî lama dé. A pyâa ti mâa ti nyédi, yi gha tupwótupwó dé, pi u dnye daa yi ng:aa. ²⁰ Kn:aa yâpwo dé a châachâa tumo, a nkwépinkwépi nyédi. Noko a diya nyédi, numo p:uu a d:uu nyédi, a n:ee kapî nyédi. A nod:enod:e nyédi, yi chóó yi p:uu a nuw:o nyédi, yoo dpî chaa t:oo, yi chóó yi pee a kapî tumo. ²¹ A n:ee kapî nyédi, a mbwaa ndanî nyédi, a ghétighéti nyédi, yinté kópu yilí dpî d:uu ngmê. Yinté kópu dé nmye wunê ntee n:uu kwódu too, ala ngwo nmye myed:a kwódu té. N:ii knî y:oo yi kópu yilí a d:uud:uu tumo, Chóó Lémi kóo k:oo daamî ghê dmi.

²² N:ii yoo nmî Mî u Ghê Dmi pono a vyápê nyédi, yi nuu ghi dmi numo nódo a ya nyédi, w:aa dpo pyw:ee ngmê, pi knî yi k:ii mb:aamb:aa ngê nipi a ya nyédi. Lîmîlîmî ngê daa nod:enod:e nyédi, yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa dé, pi knî ye mb:aamb:aa ngê a vyuwo nyédi. Daa pi dódó nyédi, ²³ daa mbodo ndîi mbodo ndîi nyédi, nuw:o dono ka daa ng:aa nyédi. Doo u ntâa yinté yéli ye pi daadî kwódu yé. ²⁴ Yesu Kédisu kîdosi nêdê ntee pwene, yélini u kwo a kâadî too, yi nuw:o dono yinté mye pwene, dono u yi y:e mēdaa kwo.

† 5:11 1 Kódin 1:23 †† 5:13 1 Pita 2:16 ‡ 5:14 Mát 5:43-44; 7:12 †† 5:16 Lóma 8:3-4 ††† 5:17 Lóma 7:15-23 †††† 5:18 Lóma 6:14 †††† 5:22 Mát 7:16-20; Eposo 5:8-9

²⁵ Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu ngê u kwo a kâadî nmoo, u Ghê Dmi ngê ghê kamî nmo a kpo, yi ghéni dmi u pono vyápê kmêle. ²⁶ Doo u ntâa nmî chóó nmî pi dmi daanmî kmîmî dé, doo u ntâa yoo daanmî nod:enod:e kîgha dé, doo u ntâa numo ka daanmî n:ee kapî. ²⁷

Póól ngê u ngwo yepê, Numo ngêêpî kmêle

6 A tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o pini ngmê ngê angmê kn:aadi knomomê, yélini nmî Mî u Ghê Dmi pono a vyápê té, yi yéli y:oo yi pini moo wáti y:e. Gheteghete ngê u kwo nangmê mbwólu, nmyi chóó nmye myedmyina a vyuwo, yinté kópu kîdmyengmê d:uu ngmê. ¹ Pini n:ii ka kópuni dîngîdîngî ngê adî pyodopyodo, dmyinê ngêêpî, Yesu Kédisu u dêêpî kópu u ngwo anmyi châachâa. Yi kópu ala, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya. ² Pini n:ii ngê dé vyi knomomê, Nê pi ngmê, ngmênê u pi têtê, yi pini ngê chóochóó dpî dóó. ³ Nmyi chóó nmyi l:êê ghi dmi ntênê dmyinê mumu dé, kn:aa yéli yi dono knî yi mbêmê nmyi chóó nmyi pi dmi namê kmîmî dé. N:ii u l:êê ghi dmi mb:aamb:aa dé, vyílo yi pini ngê choo tpapê, Nê pi mb:aa. ⁴ Pi ngmê ngê kîngê vyi, Yoo yi dono ndîi, a dono têtê, Chóó Lémi ngê daawa kpada nê. Kêle, nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya, u ngwo daawa kpada nmyo. ⁵

⁶ N:ii knî y:oo nmî Lémi u kópu dyuu nmye a tpapê ngópu, dmyinê yeedeyeede dé. ⁷

⁷ Ntênê dmyinê nuw:o. Doo u ntâa Chóó Lémi daanmyi dóó ngmê. Ntini n:ii anyi ntówo, vyílo yi ntini nt:u yuu kaalí. ⁸ Pini n:ii nuw:o dono u pono a vyápê yédi, nt:u dini ghi n:ii ngê wa kaalí, Chóó Lémi ngê wa dyênê. Pini n:ii nmî Mî u Ghê Dmi u pono a vyápê yédi, nt:u dini ghi n:ii ngê wa kaalí, ghê kamî wa a pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ⁹ Kópu mb:aa d:uud:uu kîdmyengê yé ngmê, doo u ntâa nmo d:uud:pî diya, mu kópu u dîy:o kópu mb:aa n:ii nmo ntówo too, yi nt:u dmi dini ghi n:ii ngê wa kaalí, mb:aamb:aa u ngwo anmo pyw:oo. ¹⁰ Yi kópu u l:êê dîy:o yélini yi k:ii Yesu ka nmo kélîmî té, mb:aamb:aa ngê dmyinê ngêêpî dé, wo yéli myedmyinê ngêêpî dé. Ala pi ngêêpî u dye ghi.

Kuwókuwó kópuni Póól ngê chóó kílî d:êê ngê

¹¹ A tîdê mbwó yoo, a kuwókuwó kópu a chóó d:a d:êê. A d:êê ndîi nga a m:uu yó. ¹² Yélini knî y:oo u yi a kwo, Ala yéli yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii nmî t:oo, u yi y:e a kwo, Nju tpémi ye yoo mb:aa ngê u ngwo nmî pyaa dmi. Nmî lama ka tóó, Kópuni Yesu Kédisu ngê u kîdosi nêdê d:uu ngê, yi kópu ka kélîmî mu ngmîdî mbêmê nmî Mî kóo k:oo anm:uu ghê dmi. Yi yéli y:oo yi kópu nmye wodnye tpapê, ye Nju tpémi y:oo pî kpaka tumo. ¹³ K:omo tpile Chóó Lémi u l:ii yi too pee p:uu a t:a, ngmênê u dêêpî kópu dyuu daa châachâa

§ 5:24 Kílosa 3:5 † 5:26 Pilipay 2:3 †† 6:1 Mát 18:15
§‡ 6:2 Lóma 15:1-2 ††† 6:4 2 Kódin 13:5 † 6:5 Lóma 14:12
§‡ 6:6 1 Kódin 9:11,14 ††† 6:8 Njon 3:6; 6:63; Lóma 8:13 †††
6:9 2 Tes 3:13; 1 Kódin 15:58 ††† 6:12 Nkal 5:11; Pilipay 3:18

tumo. U yi y:e a kwo, Chóó Lémi u l:ii ala yéli yi p:uu nmî t:oo, mu kópu u dîy:o u yi y:e a kwo, Nmî pi dmi ndîi ngê u ngwo paa pyaa we. ¹⁴ A chóó a pi dînî kmîmî ngê, ngmênê kópu ndîi mu ngmîdi pi knî ye n:aa tpaê ngê, kópuni Yesu Kédisu ngê kîdosi ñedê d:uu ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o dyámê u kópu dé tédê kópu ngê a ka pyaa dniye, myenté dyámê mbêmê tpémi ye k:omo tpile ngê nî pyodo. ^{†15} K:omo tpile Chóó Lémi u l:ii nmî p:uu a t:a, ó daa t:a, yi kópu daa ndîi kópu, ngmênê Chóó Lémi ngê kamî ngê mē pyódu nmoo, yi kópu yi ndîi kópu. ^{††16} N:ii yoo yi nuw:o dmi yinté a pyede,

† 6:14 Luukî 14:27; Nkal 2:20-21 †† 6:15 2 Kódin 5:17

Chóó Lémi ka dny:oo ch:anêch:anê, kóó k:oo dpî kaa téne, u yoo yintómu knî yi k:ii.

¹⁷ A kuwókuwó kópu ala. U ya a nga daa kwo, Pi ngmê ngê a kópu dyuu u wépi a pwaa ngê, mu kópu u dîy:o Yesu u l:êê dîy:o kwéli a p:uu yilî a t:a. Yi kwéli knî yi l:êê dîy:o nmyi lama choo a ya, Nê Yesu p:uu ndêndê ngê a dpodo. [‡]

¹⁸ A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu Kédisu nmyi ghê dmi knî ye mb:aamb:aa ngê choo a vyuwo.

Wu u dí.

‡ 6:17 2 Kódin 4:10

Epeso

Dini ghi n:ii ngê Póól Njedusalem mgîmî ngópu, kóté kalê ngópu, Lóma lede knî y:oo Lóma íuw:o ngópu, mb-wa k:oo y:i doon:aa kwo. (Dpodo 28) Yí ngwo ala pweepwee pee y:i a d:êê ngê, Yesu u yoo knî ye dy:ââ ngê, yélini Esiya Wee u kwo p:aani p:aani dn̄ya a kwo. Nmî n̄m̄o ala pweepwee pee u pi Epeso, mu kópu u d̄y:ó Esiya Wee u kwo p:aani n:ii u pi nd̄î, Epeso.

1 Nê Póól, Chóó Lémi ngê a ngm̄idi noo, Yesu Kéd̄isu u dyépi ngê a pyódu noo. Yélini Yesu Kéd̄isu ka dpodombiy:e myenmyinê kél̄im̄i té, ala pweepwee pee n̄mye n̄inê dyede. †

² Nm̄i M̄i Chóó Lémi, nm̄i Lémi Yesu Kéd̄isu u k:ii, dn̄y:oo a ngêêp̄i n̄myo, mb:aamb:aa ngê n̄mye myed-n̄y:oo a vyuwo.

Póól ngê nm̄i M̄i u ngwo doo kwunokwuno

³ Nm̄i Yâpwo ndêndê kwunokwuno koo, pini n:ii nm̄i Lémi Yesu Kéd̄isu u M̄i. Yi pini mye nm̄i M̄i, yinê a ngm̄idi nmoo, Yesu Kéd̄isu u k:ii ngm̄idi ngê a pyódu nmoo. Nm̄i ghê dmi wêdêwêdê kîgha u l:êê d̄y:ó mb:aamb:aa ngê a yeede nmoo, kópu mb:aa nmo d̄êp̄engmê wópu ngê. ⁴ Dyámê p̄ê ghêl̄f̄ d̄êp̄engê l:âmo ngê, u ngwo a ngm̄idi nmoo, apê, Yi dyââpe an̄i pwaa té, a tp:ee u k:ii ngm̄idi ngê wan̄i pyódu té, a yoo mb:aa ngê wan̄i pyódu té, mb:aamb:aa ngê a ngîma adnyin:aa ya. †⁵ Nyââ, yi ngwo a ngm̄idi nmoo, nm̄i nuu ghi dmi nódo doo a ya. Dini ghi n:ii ngê nm̄i yik̄i dmi Yesu Kéd̄isu u pwo ghay wo, nm̄i M̄i ngê a lama nmoo, tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmoo, mu kópu u d̄y:ó vyílo yi kópu u yi u ngwo yidoo kwo, Ní d:uu. ⁶ Yi kópu u l:êê d̄y:ó chaa kîgha koo. Kópu nd̄î nm̄i l:êê d̄y:ó ngmê d:uu ngê, Tp:oo nmo a kpo, pini n:ii u nuu ghi nódo ntênê a tóó.

⁷ Yesu Kéd̄isu u pwo nm̄i yik̄i dmi ghay wo, nm̄i l:êê d̄y:ó pwene, u wêê ngê nm̄i dono chedê too, Setan kwulo u ngwo a pwaa nmoo. †⁸ Nkéli kópu nm̄i l:êê d̄y:ó yi d:uu ngê. Yi kópu chóó wunê a vyu, chóó u nuw:o nd̄î mbêmê pi kn̄i ye a ngmo ngê. Ala ngwo yi kópu nm̄i lama kêdê kwolo. ¹⁰ Nm̄i lama ka tóó, nm̄i M̄i ngê Yesu Kéd̄isu tp̄ile yintómu yi kada a kââ. T̄p̄ileni mbóó p:uu a pyede, myenté t̄p̄ileni dyámê mbêmê a pyede, yi kada pini ngê d̄ê pyódu.

¹¹ Yi kópu yil̄f̄ nm̄i M̄i ngê wunê a vyi too, yi ngwo myedê ngm̄idi nmoo. Kópuni dp̄i vyi, ntênê dp̄i d:uu. ¹² A ngm̄idi nmoo, mu kópu u d̄y:ó pi yintómu kn̄i y:oo nm̄i l:êê d̄y:ó nm̄i M̄i p̄idny:oo chaa kîgha. Nyââ, yi kópu u l:êê d̄y:ó a ngm̄idi nmoo, Yesu Kéd̄isu u yoo vy:ó m̄wiyé a kaa nmoo, u ngwo nmo t:âât:ââ.

¹³ Myenté dini ghi n:ii ngê nm̄i Mbwámê p:uu kópu mb:aa n̄myi ny:ee ngópu, u kwo n̄myi kél̄im̄i mbê dniye, Chóó Lémi ngê u l:ii n̄myi gha vy:ó t:ângo. Yi l:ii, chóó u Ghê Dmi. Yi ghêni dmi p:uu wunê ala kópu a vyu, apê, Yélini a tp:ee ka adnyí kél̄im̄i, a Ghê Dmi yi mênê wan̄i yé. †¹⁴ Pi ngê dy:âama nd̄î ntee dp̄i y:oo, nm̄i M̄i ngê u Ghê Dmi yinté nm̄i mênê yó. Yi kópu u l:êê d̄y:ó nm̄i lama ka tóó, d̄y:ó ntênê wa ngee nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. Yi kópu u l:êê d̄y:ó pi kn̄i y:oo p̄idny:oo chaa kîgha, u pi nd̄î ngê paa pyódu y:e. †

Póól Yesu u yoo yi l:êê d̄y:ó ntee doo ngêpê

¹⁵ A tîdê mbwó yoo, kópu mb:aa n̄myi p:uu ngmênê nyongo. A lama ka tóó, nm̄i Lémi Yesu ka ntênê n̄mye kél̄im̄i té, u yoo yi nuu ghi dmi n̄myi nódo mye tóó. †¹⁶ Dye ghi yintómu nm̄i M̄i n̄myi l:êê d̄y:ó n:aa kwunokwuno ngê, u kwunokwuno d:oongê yó. N̄myi l:êê d̄y:ó myenî n̄ê ngêpê yédi. ¹⁷ U ya a nga a kwo, Nm̄i Lémi Yesu Kéd̄isu u Yâpwo, Chóó Lémi, pini n:ii u pi nd̄î, myenté pini n:ii nm̄i M̄i, vyílo yi yâpwo ngê choo a ngêêp̄i n̄myo. U ya a nga a kwo, U Ghê Dmi ngê n̄myi nuw:o dmi a népwi téne, u kópu yil̄f̄ n̄mye myedê kêma téne, Chóó Lémi n̄myi lama u ngwo wa yââ. ¹⁸ Nyââ, u ya a nga a kwo, Chóó Lémi n̄myi lama choo ya, ala kópu n̄myi lama myechoo ya, wunê a ngm̄idi n̄myoo, daawa dóó n̄myo, kóó k:oo ntênê wa kaa n̄myo. U ya a nga mye kwo, Ala kópu n̄myi lama chóó a ya, yélini yi k:ii Yesu ka nmo kél̄im̄i té, kóó k:oo wa kaa nmo, nm̄i pi dmi nd̄î ngê wa pyódu té, nm̄i ya d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wam̄i pyódu. ¹⁹ U ya a nga mye kwo, Ala kópu n̄myi lama choo a ya, nm̄i M̄i u wêdêwêdê n:ii nm̄i mênê a tóó, mu daa mu tp:ook:omo. ²⁰ Vyílo yi wêdêwêdê mbêmê nm̄i M̄i ngê Yesu Kéd̄isu kpêên̄i a pyidu ngê, mbóó p:uu kmungo, u ché p:ââ pee ngê pyódu ngê. †²¹ U pi nd̄î ngê pyódu ngê, u wêdêwêdê nd̄î ngê mye pyódu ngê. Kada pini yintómu, king yintómu, yâpwo ghi yintómu, kmêna mbwee yintómu, myenté nk̄wépi yintómu yi pi dmi t̄êdê dé, yi wêdêwêdê mye t̄êdê, ngmênê Yesu Kéd̄isu u wêdêwêdê yi nd̄î. Doo u ntââ pi ngmê ngê Yesu Kéd̄isu ala ngwo d:uudp̄i t:ee kwolo, mu dini ghi ngê myedaawa t:ee kwolo, Yesu Kéd̄isu mu ngm̄idi u pi yi

† 1:1 Dpodo 18:19–20:38 †† 1:4 Njon 15:16; 2 Tes 2:13; Epeso 5:27 ‡ 1:7 Epeso 2:7

†† 1:13 Epeso 4:30 ‡‡ 1:14 2 Kódin 1:22 ††† 1:15 Kílosa 1:4–11 ‡‡‡ 1:20 Hip̄ilu 1:3,13

ndîi, u wêdêwêdê mye ndîi. ^{†22} Tpile yilî yintómu nmî Mî ngê Yesu Kédisu yu yodo u maknopwo yé too, nmî l:êê dîy:o tpile yintómu yi kada pini ngê pyódu ngê. ^{†23} Nmî kada pini ngê mye tóó, nmî mbodo ngê a tóó, nmo, kóó kpâlî dé. Yinê a mbêpê kîgha nmo, u dpodo yuno dódó, myenté tpile yilî yintómu yinê a yenê té.

Nmî Mî ngê kamî ngê u ngwo pyódu nmo

2 Mbwee ntóó ngê dnye ntee daa nyêmî ngê, yinté tpile ngê nmyee a ya, nmî Mî u dnye dênmyee a nyêmî, myenmyee a dono. ^{‡2} Yi ngwo mgîdî u yoo vy:o nmyee a kwo, dono u maa p:uu nmyee a paa. Kmêna yoo yi kada pini u dnye yinmyee a nyêmî. Yoo dono knî y:oo yi pini u dnye ala ngwo myeye nyêmî ngmê.

^{‡3} Nmo yintómu wunê yinté kînmee a ya, nmî chóó nmî pono nmee a vyápê, kópuni u yi nmo dpîmo a kwo, nmîmo d:uud:uu dé. Dyámê mbêmê pi yintómu knî yi k:ii nmî kpadakpada u maa p:uu nmee a kwo. [‡]

⁴ Ngmênê Chóó Lémi ka ntênê nmî ch:anê dniye, nmî nuu ghi dmi nódo a tóó. ⁵ Dini ghi n:ii ngê mbwee ntóó ntee tpile ngê nmee a ya, u dnye dênmee a nyêmî, Yesu Kédisu kpêênî ntee a pyidu ngê, yinté myedê pyidu nmo, ghê kamî nmo a kpo. (U módó yeedeey-eeede mbêmê kóó k:oo kaa nmyoo.) ⁶ Nyââ, Yesu Kédisu u k:ii a kââdî nmo, mbóó p:uu ntee kmungo, kmêna mbwee nkwépi knî yi pwo nmî pi dmi yinté mye kmungo. ^{‡7} U kwo nmo ch:anê dniye, Yesu Kédisu ka a kââdî nmo. Dnyinté daa yeede nmo, kópu ndîi nmî l:êê dîy:o ngmê d:uu ngê. U yi u ngwo doo kwo, Pi knî y:oo yi kópu m:uu y:e, dye ghi yintómu yi lama pîchoo ya, chedê ngê daawa pyódu. ^{‡8} Nyââ, nmî Mî ngê a yeede nmyoo, dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu ka nmyi kêlîmî mbê dniye, kóó k:oo kaa nmyoo. Daa kópuni nmyee a d:uud:uu dé yi l:êê dîy:o kóó k:oo kaa nmyoo, ngmênê Chóó Lémi ngê módó a yeede nmyoo, doo u ntââ nmyi chóó nmyi pi dmi daanmyi kmîmî dé. ^{§10} Nmî Mî ngê kamî ngê yinê a pyódu nmo, Yesu Kédisu u k:ii ngmidi ngê pyódu nmo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, A tp:ee u yoo yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa dniye, kópu mb:aa yilî pîdny:oo d:uud:uu. Yi kópu mb:aa ló dini a m:uu too. ^{§†}

Yesu ngê Nju tpémi, kn:aa yéli yi k:ii ngmidi ngê u ngwo pyódu too

¹¹ A tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o yélini daa Nju tpémi, nmye nîné danê. Ntee nmyee a ya, yi kópu p:uu dmyinê nuw:o. Nmo Nju tpémi, nmî mî knî y:oo Chóó Lémi u l:ii nmî p:uu a t:ee ngópu. Daa nmî nuu u yoo ngê nmyee a kwo, mu kópu u dîy:o yi l:ii nmyi p:uu dêpê t:ee ngópu. ¹² Yi ngwo Yesu Kédisu dênmyee a t:âât:ââ, yélini Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, yi yéli yi vy:o dênmyee a kwo. Chóó Lémi ngê wunê nmî kn:ââ yoo u kwo a kââdî too, yepê, Nmyi yoo knî ye mb:aamb:aa ngê ana a vuywo. Ngmênê nmyo kuu dé, kóó kuwa

† 1:21 Kílosa 2:15; Pilipay 2:9-10 †† 1:22 Kílosa 1:18 ‡ 2:1 Kílosa 2:13 †† 2:2 Epeso 6:12 ‡ 2:3 Taitas 3:3 ††† 2:6 Lóma 6:8 ‡†† 2:7 Lóma 2:4 § 2:8-9 Lóma 3:24; 2 Tim 1:9; Taitas 3:5 §† 2:10 Taitas 2:14

nmyee a kwo. Mgîdî u yoo vy:o nmyee a kwo, Chóó Lémi nmyi lama dêpwo a ya, nmî Mbwámê dênmyee a t:âât:ââ. ^{§†13} Yi ngwo kóó kuwa nmyee a kwo, ngmênê nmyi yikî dmi Yesu Kédisu u pwo ghay wo, nmyi l:êê dîy:o mye pwene, ala ngwo kóó k:oo nmye wee. ¹⁴ Nmî kêlî ghê d:êê yinê a y:ângo, numo ka diya n:ii nmee a kîgha, yi kópu chedê ngê, numo ka a kââdî nmo, yoo ngmidi ngê pyódu nmo. ^{§†15} Dini ghi n:ii ngê pwene, Nju tpémi yi dêêpî kópu yintómu yi d:aa dmi a kââdî ngê, yoo miyó dé u kwo a kââdî doo, yoo ngmidi ngê pyódu nmo. ¹⁶ Nyââ, dini ghi n:ii ngê kîdosi ínedê pwene, numo ka diya n:ii nmee a kîgha, yi kópu chedê ngê, numo ka a kââdî nmo, Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê pyódu nmo, u kwo myedê kââdî nmo. ^{§†17} Dini ghi n:ii ngê dyámê mbêmê a loo, u maa nkîgh:ê nmee a kwo, ngmênê u maa nkîgh:ê dênmyee a kwo. Dini ghi n:ii ngê pwene, Chóó Lémi ka nipi a kââdî nmo. ¹⁸ Nyââ, yoo ngmidi ngê pyódu nmo, nmî Mî u Ghê Dmi nmî mênê yó, nmî Mî ka maa komo yinê kpêmî ngê. ^{§†}

¹⁹ Wunê nmî yoo vy:o dênmyee a kwo, pi my:oo ngê nmyee a ya, ngmênê ala ngwo nmo p:aa ngmidi tpémi, Chóó Lémi u yoo vy:o nipi nmo wee, tp:oo módó tp:oo mââ ngê dê pyódu nmo. ²⁰ Myenté u ngomo ntee tpile ngê dê pyódu nmo. U komo kapî pyu knî y:oo, Yesu u dyépi yoo yi k:ii, ngomo k:ââ pââ dyuu kaa tumo, ngomo pywuu l:âmo ngópu. Yesu Kédisu chóó pw:eni ngê a tóó. ^{§†21} Ngomo ch:oo yintómu yinê a tpyé. Chóó Lémi u ngomo ntee tpile ngê dê pyódu nmo, chóó nmî mênê a tóó. ^{§†22} Nyââ, nmî Lémi ngê yoo ngmidi ngê pyódu nmo, dêpê kuwo nmyoo, Chóó Lémi u Ghê Dmi nmî mênê a tóó. ^{§†}

Póól u dpodo p:uu u ngwo ye doo danê

3 Nê Póól, mbwa k:oo anî kwo, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ngê a dpodo kalê noo, yélini dp:ee Nju tpémi, nmye a dy:ââ noo, nmyo ntee yéli u yoo vy:o noo a kapî dé. ^{§§2} Yi dpodo u pi nmyinê ny:ee ngópu, api? Nmyi lama kîyedê tóó, Chóó Lémi ka nê ch:anê wo, nmyi l:êê dîy:o a dpodo kalê noo, ³ kópuni wunê a ngmo ngê a ka myedê vuy. (Yi ngmee u kópu ala ngwo pee tp:oo nmye kîd:a d:êê. ¹⁸⁴ Dini ghi n:ii ngê amênmyinê kp:aa ngmê, Yesu Kédisu p:uu ngmee u kópu ntee nê w:ee ngê, yinté amyenmyinê w:ee ngmê.) ⁵ Yi ngmee u kópu ala ngwo nmî dye ghi ngê da pywâlî, nmî Lémi ngê u dyépi knî ye, u komo kapî pyu knî ye da vyi. Nyââ, nmî Lémi u Ghê Dmi mbêmê da w:ee ngmê, ngmênê n:ii knî y:oo u komo wunê dnyimo a kapî, yi ngmee u kópu dnyinté a w:ee ngópu, mgo mwââ vy:o a m:uu ngópu. ⁶ Yi ngmee u kópu ala. Nmî Mî ngê ala kópu wunê a vuy, apê, Yoo yi l:êê dîy:o a Tp:ee wa pw:onu, wamênî pyidu, Nju tpémi, kn:aa yéli yi k:ii, numo ka yinê wa a kââdî té, yoo ngmidi ngê wa

§†† 2:12 Lóma 9:4; 1 Tes 4:13 §† 2:14 Kílosa 1:20; 1 Kódin 12:13 §†† 2:16 Kílosa 1:20,22 §† 2:18 Epeso 3:12 §† 2:20 Mát 16:18; 1 Kódin 3:11 §§† 2:21 1 Kódin 3:16; Kílosa 2:19 §§† 2:22 2 Kódin 6:16 §§§ 3:1 Epeso 4:1; Pilipay 1:13 18 3:3 Epeso 1:9; Kílosa 1:26

pyódu té, a kêê k:oo nipi wa kaa té. Ala ngwo yi kópu mb:aa dmyi ny:ee ngmê, nmî Lémi u yoo vy:o dmye ghê dmi.

¹⁷ Yi kópu mb:aa tpaê u l:êê dîy:o, nmî Mî ngê a dpodo kalê noo. Dpodo ndîi yila, u pi mye ndîi. Chóó u wêdêwêdê mbêmê u ntâa ngê a pyódu noo. ^{†18} K:omo tpile nmî Lémi u yoo vy:o dênnoo a kwo, ngmênê yinê a ngmidi noo, dpodoni u pi ndîi, yi dpodo ñedê a kaa noo, a ka pê, Yélini daa Nju tpémi, a pi ye chin:aa tpaê. Ala ngwo yi dpodo ñedê anî kwo, pi knî ye yenîmo, Yesu Kédisu ka nmî ch:anê dniye, ntênê nmo wunê vyuwo yédi, doo u ntâa yi kópu mb:aa yilî daanmî chedê. ^{†9} Yi dpodo têdê Chóó Lémi u ngmee u kópu kwédi pi knî ye nîmo pywálfipywálfí ngê. Dyámê pê pini n:ii ngê l:âmo ngê, yi tumu kópu yi ngwo a ngmo ngê. ^{†10} U yi u ngwo doo kwo, Yesu u yoo knî y:oo yi tumu kópu kwédi y:oo paan:aa pywálfí y:e, mbóó p:uu yélini kada a wee, enjel yoo yi k:ii, yi tumu kópu yi lama paa yaa we. Yi tumu kópu u mênê Chóó Lémi u nuw:o ndîi u kópu yintómu a pyede. ^{†11} Yi kópu wunê a nuw:o kwólu, ala ngwo nmî dye ghi ngê nmî Lémi Yesu Kédisu ngê yi kópu dê d:uu. ^{†12} Yélini yi k:ii u kwo nmo kêlîmî té, Chóó Lémi ka nmî maa komo yinê kpêmî ngê. Nkîngê ngê kêê daanmo t:oo, yi máádi u ngwo anmî kwolo. ^{†13} Ala ngwo pi knî ye myenamê nkîngê. Dononi nîné vyîmî, p:uu nuw:o ngê kêê nangê t:oo, k:omo tpile ngê nmye choo ya, mu kópu u dîy:o a dpodo u l:êê dîy:o nmyi ya mb:aamb:aa ngê amî pyódu. ^{††}

Póól Esiya Wee u kwo tpémi yi l:êê dîy:o u ngwo doo ngêpê

¹⁴ A tîdê mbwó yoo, nmyi l:êê dîy:o nmî Mî ka n:aa ngêpê yédi. ^{†15} Yinê a l:âmo nmo, mbóó p:uu yélini wunê pyede, mye l:âmo too, ntênê nmo wunê vyuwo yédi. ^{†16} U pi ndîi, u wêdêwêdê mye ndîi. U ya a nga a kwo, U Ghê Dmi ngê nmyi gha dmi a wêdêwêdê kalê ngê. ^{†17} Nmyi kêlîmî u l:êê dîy:o Yesu Kédisu nmyi mênê pîchoo ya. U ya a nga a kwo, Nmî Mî u nuu ghi nmyi nódo choo ya, yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo myedny:oo ya, yi kópu ngê yinê choo mbêpê kîgha nmyo. ^{††18} U ya a nga a kwo, Nmî Lémi u yoo yintómu knî yi k:ii, ala kópu nmyi lama pîchoo ya, Yesu Kédisu nódo nmyi nuu ghi dmi ntênê a tóó, daa kede wo, nmyi l:êê dîy:o doo mgîni vyîmî, u pi ka vyuwo mu daa mu tp:ook:omo, u dí anyi wunê tóó. ^{†19} Doo u ntâa yi kópu nmî lama d:ud:umbiy:e daawa yâa, ngmênê u ya a nga a kwo, Nmyi lama pîchoo ya, nmî Mî ntee a tóó, yinté paa pyaa dmyeno.

²⁰ Nmî Mî chaa kîgha koo. Wêdêwêdêni nmî mênê a dpodo, nmî Mî u wêdêwêdê ye tóó. Ló kópu u kwo ngmanmî dmyinê, ló kópu p:uu nmî nuw:o dmi adî kwo, u ntâa nmo wa a d:uu té, myenté kópuni yi kópu dé yi pwo a pyede, u ntâa nmo amyedê d:uu té. ^{†21} Yélini yi k:ii Yesu Kédisu ka nmo kêlîmî té, dye ghi yintómu nmî

Mî chaa kîgha koo, chedê ngê kîngê pyódu. Ndê kópu yila.

Yesu ngê u kwo u ngwo a kâadî nmoo

4 A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi p:uu dpodo u l:êê dîy:o, mbwa k:oo al:ii anîné kwo. Yi kópu u l:êê dîy:o nîné kwunokwuno nmyo, máádinî p:uu nmî Mî ngê kaa nmyoo, yi máádi mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha. ^{†2} Dye ghi yintómu kîdmyengê lémilémi, pi knî ye nuw:o ngê dmyinê mbumu, lîmîlîmî ngê kîdmyengê nod:enod:e. Pi lîmîlîmî ngê nangmê kéé, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya. ^{††3} Nmî Mî u Ghê Dmi ngê numo ka a kâadî nmyoo, numo ka mb:aamb:aa ngê dmyinê ya, kîdmyengê numo kéé t:oo. ^{†4} Yesu Kédisu ngê numo ka a kâadî nmoo, nmî mbodo ngê a tóó, nmo kóó kpâlfí dé, u Ghê Dmi mu ngmidi nmî mênê ye tóó. Kópu mu ngmidi yinmye t:âat:âa ngmê, n:ii ngê a ngmidi nmyoo, kóó k:oo wa kaa nmyo. ^{††5} Nmî Lémi mu ngmidi, kn:aa pini ka dpîno kêlîmî té, vyîlo u pi mbêmê mbápitîsîm kalê nmoo, daa kn:aa pini u pi mbêmê. ^{†6} Nmo yintómu nmî Mî mu ngmidi, Chóó Lémi. Yinê a yenê nmo, nmî mênê a tóó, u wêdêwêdê mbêmê nmo dpodo nyédi.

⁷ Nyâa, nmî mbodo mu ngmidi, ngmênê nmî dpodo u mo u mo dé, Yesu Kédisu ngê chóó u nuw:o mbêmê nmî dpodo ñedê dpodo ñedê kaa nmoo. Yi dpodo knî yi l:êê dîy:o u ntâa ngê pyódu nmoo. ^{††8} Yinté kópu nmî Mî u puku yedê alanté a tóó, Yélini nmî Lémi p:uu dnye d:uu, yu yodo u maknopwo yé too, tâa u ngwo kee wo, u ngwo a yeede nmoo. ^{††}

⁹ Tâa u ngwo kee wo, u kakêmê nmye nîné chámêchámê. U nt:u kópu alanté. Mwiyémiwiyé dyámê mbêmê a loo, p:âa y:i mê ghêpê wo. ^{†10} Nyâa, pini n:ii a ghêpê wo, vyîlo yi pini mbóó p:uu mēyi kee wo, nmî Mî u nkîgh:ê mî yaa wo, mbóó dyámê yi mbêmê tpile yilî yintómu yinê a yenê té. ^{†11} Yinê a yeede nmoo, nmî dpodo dpodo nmo a kpo, yi dpodo dé yi l:êê dîy:o u ntâa ngê mye pyódu nmoo. Knî ngmê u dyépi ngê pyódu too, knî ngmê u komo kapî pyu ngê pyódu too, knî ngmê u kópu y:eñey:eñe pyu ngê pyódu too, knî ngmê kada pini ngê pyódu too, knî ngmê dêêpî pyu ngê pyódu too. ^{††12} U yi u ngwo a kwo, A yoo yintómu wêdêwêdê ngê pyaa dniye, a dpodo u ntâa ngê pyaa dniye, a l:êê ghi dmi ntee a tóó, yi l:êê ghi dmi yinté paa pyaa dniye. ^{††13} Yi dpodo knî yi mbêmê nmî nuw:o dmi ngmidi ngê wa pyódu, Chóó Lémi Tp:oo ka mb:aamb:aa ngê anmî kêlîmî, nmî lama ntênê wa yâa. Tp:ee ntee dpî k:aa, mâawe ngê dpî pyódu, yinté anmî kaa dmi. Yesu Kédisu ntee a tóó, yinté anmî pyaa dmi. ^{††14} U yi u ngwo daa kwo, A yoo tp:ee ntee tpile ngê dny:oo ya, u yi u ngwo myedaa kwo, Yópu ng:oo ntee tpile ngê dny:oo ya. U yi u ngwo daa kwo, Pi dódó pyu

† 3:6 Epeso 2:13, 19 †† 3:7 Kîlosa 1:25 † 3:8 1 Kódin 15:9-10 †† 3:9 Kîlosa 1:29 †† 3:12 Epeso 2:18; Hipîlu 4:16 †† 3:13 2 Tim 2:10 ††† 3:17 Kîlosa 2:7; Njon 14:23 § 3:20 Kîlosa 1:29

§† 4:1 Kîlosa 1:10 §†† 4:2 Kîlosa 3:12-13 §† 4:3 Lóma 12:16-18; 1 Pita 3:8 §†† 4:4 1 Kódin 12:12-13 §† 4:7 Lóma 12:3, 6 §† 4:8 Psalm 68:18 §†† 4:11 1 Kódin 12:28 §†† 4:12 1 Kódin 14:12 §§§ 4:13 Kîlosa 1:28

knî y:oo dny:oo dódó dé, yi nuw:o dmi miyó miyó ngê dny:oo pyépi dé. ^{†15} A tîdê mbwó yoo, nmî nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya, numo ka paa ndê danê kmêle, nmî mbodo Yesu Kédisu ntee a tóó, yinté pyaa kmêle. ^{††16} Nmî Mî ngê pi p:uu tpile yintómu ntee a kâadî too, Yesu Kédisu ka yinté a kâadî nmoo, numo ka myedê kâadî nmoo. Nmî dpodo dpodo nmo a kpo, yi dpodo knî yi mbêmê nmo numo ngêêpî nyédi, nmî Lémi ntee a tóó, yinté nmo numo pyépi nyédi, mu kópu u díy:o nmî nuu ghi dmi numo nódo a tóó. ‡

L:êê ghi dono kéké, maa mb:aa u kîgha

¹⁷ Nmî Lémi u pi ngê kópu nmye munînê tpa-pê, dpo ny:ee yó. Yélini y:oo nmî Lémi daa châachâa ngmê, yi nt:anê mênangmê yâa. Yi nuw:o dmi k:omo tpile knî yi p:uu a kwo. ^{††18} Yi nuw:o dmi mgîdî vy:o a mbêpê, yi ngópu dmi nkoko tumo, nmî Lémi u kópu dé yi lama daa pyede. Ghéni n:ii kamî nmî Mî ngê nmo a kpo, dêpê pyw:ee ngópu. ¹⁹ Dye ghi yintómu a dono nyédi, dono dyêêdî daa ngmîdi a d:uud:uu ngópu, yi gha dmi tupwótupwó dé, ngmênê mywene y:e daa kwo yédi.

²⁰ Yesu Kédisu u kópu knî yi p:uu yinté kópu dpîp:e ndê ngópu. ²¹ A lama ka tóó, dini ghi n:ii ngê u pi nmyi ny:ee ngópu, u yoo vy:o nmyi ghê dniye, pi knî y:oo Yesu u ndê kópu dyuu nmye vyi tumo. ²² Nmyi nuw:o mbwee knî y:oo maa dono p:uu dnyimo a mbêpê kîgha nmyo, dnyimo a dódó nmyo, u l:êê díy:o dono u yi nmye dpîmo a kwo. Yi máádi u dí ndiya. Ala ngwo nmyi nuw:o mbwee dpî kéké tóó. ^{††23} Nmyi nuw:o dmi kamî ngê dny:oo ya, nmyi gha dmi kamî ngê myedny:oo ya. ²⁴ Pi ngê kpîdî mbwee ntee dpî kéké, kpîdî kamî u mbwo dpî t:oo, nmyi nuw:o mbwee dmi yinté dpî kéké tóó, nuw:o kamî p:uu dmyinê mbêpê. Nmî Mî ntee a tóó, nmyi nuw:o kamî dmi yinté yinê dpo pyódu té. Nyââ, yi nuw:o kamî p:uu dmyinê mbêpê, dmyinê mb:aamb:aa, nmî Mî ntee a tóó, yinté ndêndê ngê dmyinê ya.

²⁵ Yi kópu u l:êê díy:o noko kîdmyengê k:omodanê, numo ka dmyinê ndê danê, mu kópu u díy:o yoo ngmîdi ngê nmî pyaa dniye. ^{††26} Pi ngmê ka ngmêdmye nod:e knomomê, dono nangmê d:uu, nod:enod:e ngê kâadî nmye kîngê ghîi. ²⁷ Nod:enod:e tédê dye ghi daadî ngê nangê pyódu, kminté Setan ngê wa dóó nmyo, ntâa anmyinê vy:ee ngmê. ²⁸ Nmyi vy:o pini n:ii kpáapi ngê doo a ya, kpaa ngê kêê kédêm:uungê t:oo, chókó kókó dê y:e choo dpodo, dpodombiy:e choo dpodo, pinté yoo choo yeedeede dé. ^{††29} Danêmbum tédê dono kópu nmyi kwo kîdangmê pwii. Kópu mb:aa yidmyinê tpa-pê dé, yoo u ngwo dmyinê ngêêpî dé, yi kélîmî wêdêwêdê ngê u ngwo paa pyaa dniye. ^{§30} Nmî Mî u Ghê Dmi nangê mywenemywene kwolo. Dini ghi n:ii ngê pi ngê dy:âma ndîi dpî y:oo, yoo yi lama dpî yâa, naa díyo wa kê ngmê, daawa téd:a. Nmî Mî u Ghê Dmi, dy:âma ndîi ntee tpile ngê a tóó, nmo a kpo. Yi dy:âma ndîi wanmyi diyédiyé kalê ngmê, ye naa wa

† 4:14 1 Kódin 14:20 †† 4:15 Epeso 4:25 ‡ 4:16 Kílosa 2:19 †† 4:17 Lóma 1:21 †† 4:22 Kílosa 3:9-10; Lóma 12:2 ††† 4:25 Epeso 4:15 ††† 4:28 Dpodo 20:35 § 4:29 Epeso 5:4; Kílosa 4:6

téd:a, Chókó Lémi ngê kókó k:oo daamî kaa nmyo.

^{§†31} Kópuni nmyi nódo a kaa dniye, dpî kéké tóó, kîdmyengê nuu mbumu, nod:enod:e, dnyengi, peede tpa-pê, pi u pi dyede. Dono n:aam:uungê d:uu, ^{§††32} ngmênê noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya, numo ka dmyinê vyuwo, numo ka myedmyinê ch:anêch:anê. Chókó Lémi ngê Yesu Kédisu u l:êê díy:o nmyi dono yilí ntee u kuwó kéké too, nmyi tîdê mbwó yoo yi dono yilí yinté nmyi kuwó myoo kéké tóó, mênangmê ngî. §†

W:êênî u kópu dé yi d:uud:uu

5 Nmî Mî ntee a tóó, yinté dmyinê ya, mu kópu u díy:o tp:oo módó tp:oo mâa ngê a pyódu nmyoo, nmyi nuu ghi dmi nódo a tóó. ² Yesu Kédisu nódo nmyi nuu ghi dmi ntee a tóó, nmyi tîdê mbwó yoo yi nuu ghi dmi yinté nmyi nódo myedny:oo ya. Chókó Lémi u nuu u kópu yi d:uu ngê, nmî l:êê díy:o chókóchókó y:ângo, chókóchókó kpêê ngê yó. §†

³ Nmî Mî u yoo vy:o nmyi ghê dniye, u l:êê díy:o kîdmyengê pyâa ti mâa ti, nmyi gha dmi tupwótupwó ngê mêtîngê pyaa dmi, tpile ndapî yi mb:aami ngê nangmê pyódu. Pi knî y:oo nmyi pi dmi yi kópu knî yi p:uu kîngmê ny:ee ngmê. ⁴ Myenté doo u ntâa dono kópu dé nmyi kwo kîdangmê pwii, pyâa p:uu danêmbum ngê kêê nangê t:oo, yinté pi nkwitinkwiti ngê kêê mye-nangê t:oo, ngmênê nmî Mî p:ee dmyinê kwunok-wuno. ^{§†5} Ala kópu nmyi lama choo ya, pyâa ti pyu, ó pini n:ii u gha tupwótupwó, ó tpile ndapî yi mb:aami, yinté pini nmî Mî Mupwo yi kêê k:oo daangmêwa ghê, mu kópu u díy:o tpile ndapî yi mb:aami ngê u tpile dé u yâpwo ngê dpî pyódu té. U nuw:o u tpile knî yi p:uu a kwo yédi, nmî Mî p:uu daa kwo yédi. §†

⁶ Pi ngê k:omodanê kópu knî yi mbêmê kîngê dóó nmyo. Yélini nmî Mî ka daa ng:aa nyédi, yinté kópu a d:uud:uu tumo, vyílo yi kópu knî yi l:êê díy:o wa kpada té. ^{§†7} Yinté yéli yi vy:o nangmê ghê. ⁸ Wunê mgîdî vy:o nmyee a kwo, ngmênê nmî Lémi ngê u kwo a kâadî nmyoo, u wo nmye pyede. Wo u yoo yi kópu dé yidmyinê d:uud:uu dé, ^{§§9} dmyinê mb:aamb:aa, nmî Mî u nuu u kópu dé dmyinê d:uud:uu dé, pi nangmê dóó. ¹⁰ Nyââ, nmî Lémi u nuu u kópu dé dmyina a pyw:êmî dé, myedmyinê d:uud:uu dé. ^{§§11} Mgîdî u kópu knî y:oo yoo daa ngêêpî tumo, nangmê d:uu, ngmênê nmyi wuu yi kópu dono yilí yi pwo dny:oo ya, pi knî ye dmyinê kwódukwódu dé. ¹² Kópuni tumutumumu a d:uud:uu tumo, mywenemywene u kópu dé. Ala pweepwee pee yedê daanê d:êê té, kminté mywene nmye amî ghê. ¹³ Nyââ, nmyo lam ntee tpile dé, kópu yilí yintómu yi pwo nmyi wuu dmi choo ya, pi knî y:oo u ngwo pêdê w:ee y:e, yi kópu daa mb:aamb:aa dé, dono dé.

¹⁸¹⁴ W:êênî tpile yilí yintómu mb:aamb:aa ngê anyi m:uu té. Yi kópu u l:êê díy:o nmî wéti ngmê k:oo ala kópu a tóó,

Yélini mbwee ntóó ntee tpile dé,

§† 4:30 Epeso 1:13-14 §†† 4:31 Kílosa 3:8 §† 4:32 Kílosa 3:12-13 §†† 5:2 Nkal 2:20 §† 5:4 Epeso 4:29 §† 5:5 1 Kódin 6:9-10 §§† 5:6 Lóma 1:18 §§† 5:8 Kílosa 1:13; 1 Pita 2:9 §§§ 5:10 Lóma 12:2 18 5:13 Epeso 2:1

a pii dmyeno,

Yesu Kédisu u wuu nmyi pwo wa kéé.

¹⁵ Dp:ee mgîdí u yoo, ngmênê Yesu Kédisu u wuu nmyi pwo a tóó. Yi kópu u l:êê díy:o u maa mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha. Yélini yi lama nmî Lémi daa tóó, yi nt:anê mênangmê yââ, ngmênê nmî Lémi u nuw:o u pono dmyinê vyápê. ¹⁶ Ala ngwo yoo dono yi vy:o nmye wee. Módó kîdmyengê ya, ngmênê kópuni mb:aamb:aa u ntââ ngê nmye dpî pyaa dmi, dmyinê d:uud:uu dé. ¹⁷ Mbodo podo ngê nangmê pyódu, ngmênê nmî Lémi u nuu u kópu dé dmyina a pyw:êmî dé, myedmyinê d:uud:uu dé. ††

¹⁸ Mbwaa ndanî têdê kîdmyengê ghétighéti, yi kópu ngê wa dyênê nmyo. Ngmênê nmî Mî u Ghê Dmi nmyi mênê ntênê choo ya, yinê choo mbêpê kîgha nmyo. ¹⁹ Wéti n:ii nmyi lama a kîgha too, myenté wéti n:ii nmî Mî u puku yedê a pyede, myenté wéti n:ii Yesu u yoo knî y:oo ala ngwo dê vyi t:oo, yi wéti knî y:e nmî Lémi nmyi gha knî yi vy:o yinté dmyinê chaa kîgha. ²⁰ Tpile yintómu knî yi l:êê díy:o, dye ghi yintómu nmî Lémi Yesu Kédisu u pi mbêmê nmî Mî Chóó Lémi dmyinê kwunokwuno. ²¹ Numo dnye dmyinê nyêmî dé, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu u dnye nmye nyêmî ngmê, my:ee châachââ ngmê.

Yéé yepe yoo yi danêmbum

²² Yepe yoo, nmî Lémi u dnye ntee nmye nyêmî ngmê, nmyi moo yoo yi dnye dmi yinté myedmyinê nyêmî dé, ²³ mu kópu u díy:o Yesu u yoo yi mbodo ngê ntee a tóó, mââ mye yinté, u kpâm u mbodo ngê yinté a ya yédi. Yélini yi k:ii Yesu ka nmo kélîmî té, nmî mbodo ngê pyodo, mu kópu u díy:o nmî Mbwámê ngê mye pyodo, nmî l:êê díy:o u ngwo pwene. ²⁴ Nyââ, Yesu Kédisu u dnye ntee nmo nyêmî ngê, yepe knî y:oo dye ghi yintómu yi moo yoo yi dnye dmi yinté dny:oo nyêmî dé.

²⁵ Yéé yoo, ala kópu a ny:ee yó. Yélini yi k:ii Yesu Kédisu ka nmo kélîmî té, nmî nuu ghi dmi nódo a tóó. Yi kópu nmî lama a tóó, mu kópu u díy:o chóochóó nmî l:êê díy:o y:ângo. Ntee nmo wunê vuywo, nmyi kpâm knî ye yinté myedmyinê vuywo, yi nuu ghi dmi nmyi nódo ntênê dny:oo ya. ²⁶ Yesu Kédisu ngê u yi doo kwo, A yoo yi dono mbwaa ngê nî ghêê té, a kópu dyuu mbêmê a kede paa nî t:ee té. ²⁷ U yi u ngwo a kwo, A chóó a yoo ngê nî pyódu té, yoo mb:aa ngê nî pyódu té, dyâape yi p:uu daadî ya, dono yi mênê myedaadî ya. ²⁸ Mââ yoo, nmyi chóochóó nmyi nuu ghi dmi nmyi nódo ntee a tóó, nmyi kpâm yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo yinté myedny:oo ya. Pyââ mbodo mââ, u l:êê díy:o n:ii u kpâm ka a vuywo yédi, chóó u pââ ka a vuywo yédi. ²⁹ Pi chóochóó u kwo daawa diy:a, ngmênê a mbonombono ngê, u kwo a vuywo yédi. Myenté pi ka u kpâm kîngî diy:a, u kpâm ka mb:aamb:aa ngê choo vuywo. Yinté Yesu Kédisu nmo

wunê vuywo yédi, ³⁰ nmî mbodo ngê a tóó, nmo u yoo. ³¹ Nyââ, pini n:ii u kpâm ka a vuywo yédi, chóó u pââ ka a vuywo yédi, mu kópu u díy:o puku yedê alanté a tóó,

Mââ u pye mî yi kêlê dpo pwii,
u kpâm k:ii ngmîdi ngê dpî pyaa knî.

³² Yi kópu u mênê tumu kópu ndîi ngma tóó, na a ka u nt:u kópu ala, Yesu Kédisu ngê u yoo u kede paa t:ângo. ³³ Yi kópu u dînê mye yinté, pi ngê u kpâm u kede paa dpî t:oo, ngmîdi ngê dpî pyaa knî, ntênê u kwo choo vuywo, myenté yi pyópu ngê u moo ntênê choo châachââ.

Tp:ee dmââdíma yi kópu dyuu

6 Tp:ee dmââdíma, yélini Yesu ka nmye kélîmî té, nmyi pye mî yoo yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, yi kópu vyílo yidmyinê d:uud:uu. ¹ Puku yedê alanté a tóó,

Nmyi pye mî yoo dmyinê châachââ dé.

Yi kópu ndîi kópu. Yélini y:oo yi pye mî yoo a châachââ tumo, yi yéli ye nmî Mî ngê ala kópu myedê vuy, yepê, ²

³ yed:oo mb:aamb:aa ngê anmyin:aa ya,
myenté dye ghi daadîi amyenmyin:aa ya.

⁴ Mââ yoo, nmyi tp:ee dmââdíma yi p:uu ala kópu a ny:ee yó. Kîdmyengê nod:enod:e kalê t:oo, ngmênê mb:aamb:aa ngê ye dmyinê vuywo, nmî Lémi u kópu dyuu yi lama dmyinê kîgha dé, u l:êê ghi dmi mbêmê dêêpî ye myedmyinê yémî. ⁵

Wop dpodo pyu yoo yi danêmbum

⁵ Wop dpodo pyu yoo, n:ii knî y:oo wop a dpodo kîgha nmyo, yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, ye myedmyinê nkîngê. Yesu Kédisu p:uu nuw:o ngmîdi mbêmê ntee nmye dpodo té, nuw:o ngmîdi mbêmê yinté yi p:uu myedmyinê dpodo. ⁶ Nmyi kada pini yoo yi ngîma ntee nmye dpodo nyédi, yi kuwó yinté myedmyinê dpodo. Daa dyámê mbêmê tpémi yi ngîma nmye dpodo té, ngmênê Yesu Kédisu ngîma nmye dpodo té, dpodombiy:e p:uu dmyinê dpodo, nmî Mî u nuu u kópu dé dmyinê d:uud:uu dé. ⁷ Nmyi mâawe knî yi p:uu dpodo têdê kîdmyengê nuu mbumu, ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Alanté dmyinê nuw:o, apii, Daa pi ngmê p:uu nmo dpodo té, nmî Lémi p:uu nmo dpodo té. ⁸ Ala kópu nmyi lama choo ya, Pini n:ii ngê kópu mb:aa dpî d:uu, k:omo tpile yi pini u pi ndîi, ó u pi têdê, ngmênê nmî Lémi ngê yi kópu mb:aa u pywuu u kwo wa y:oo. ⁹

⁹ Kada pini yoo, yélini wop nmye dpodo kîgha tumo, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê vuywo, namê nkîngê kîgha dé. Nmyi lama choo ya, nmyi dpodo pyu knî yi k:ii, nmyi kada pini mu ngmîdi, mbóó p:uu wunê tóó. Yi pini daa kedekede pyu, kwodonkwodo ntênê wa kóté kalê nmo. ¹⁸

† 5:16 Kílosa 4:5 †† 5:17 Kílosa 1:9 † 5:18 Lóma 13:13; 8:6
†† 5:19 Kílosa 3:16 †† 5:20 Kílosa 3:17; 1 Tes 5:18 ††† 5:22 1 Pita 3:1 ††† 5:23 1 Kódin 11:3 § 5:25 Kílosa 3:19 §† 5:26 Hipílu 10:10; Njon 15:3 ††† 5:27 2 Kódin 11:2

§† 5:29 1 Kódin 12:27 §†† 5:31 Gen 2:23-24 §† 6:1 Kílosa 3:20 §† 6:2 Ex 20:12 §§† 6:4 Kílosa 3:21; Prov 22:6 §§† 6:5 Kílosa 3:22-23; Taitas 2:9 §§§ 6:8 Kílosa 3:24-25 18 6:9 Kílosa 4:1

Setan u yoo knî yi p:uu l:êê

¹⁰ A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi ngê u wêdêwêdê mbêmê choo a wêdêwêdê kígha nmyo, mu kópu u díy:o u kwo a kââdí nmyoo. ¹¹ Lede knî y:oo yi káped:ê ntee a tpyé tumo, kópuni yilí nmyi w:êêw:êê u l:êê díy:o nmî Mî ngê nmye a kê too, nmyi p:uu yinté myoo t:ee tóó, mu kópu u díy:o Setan ngê kíngê dóó nmyo, myekíngê dyênê nmyo. ¹² Daa pi knî yi p:uu nmo l:êê té, ngmênê Setan p:uu nmo l:êê té, u dpodo pyu knî yi p:uu myeno l:êê té. Nyââ, kmêna mbwee nkwépi knî yi p:uu nmo l:êê té, yélini yi wêdêwêdê ndî, myenté n:i knî y:oo mgîdí u kópu dé a d:uud:uu tumo, vyílo yi yélini yi p:uu nmo l:êê té. ¹³ Nyââ, kópuni yilí nmyi w:êêw:êê u l:êê díy:o nmî Mî ngê nmye a kê too, nmyi p:uu dpî t:ee tóó, Setan u dpodo pyu yoo u ngwo pêdê t:ââ tóó. Dini ghi n:i ngê nmyi p:uu adnyi l:êê, wa dêê dmi, daawa dyênê nmyo, ngmênê p:ee wanmyi dyênê t:oo, yi pwo wanmyi lee dmi. ††

¹⁴ Dpodombiy:e dmyinê vuywo. Lede knî y:oo yi kpîdí dmi knî yi pwo mbalêti dpî t:ee t:oo, yu dópo dmi yi yiyé dpî t:ee t:oo, nkichi pee yi yodo p:uu dpî t:ee t:oo. Nmyi w:êêw:êê u tpile dé nmyi p:uu yinté myoo t:ee tóó, dmyinê ndê danê, dmyinê mb:aamb:aa, dyââpe nmyi p:uu kíngmê ya, nmî Lémi u kópu dyuu u tpaê ngê u ntââ mbêmê dpî yaa dmyeno. ¹⁶ Lede knî y:oo káped:ê a tpyé tumo, dídí ka u ngwo dpî w:ono dmi, myenté yi mbodo dópó yi mbêmê dpî kaa t:oo, dpo, Taa ngê angmê vya nmo. Nmyi w:êêw:êê u l:êê díy:o nmî Mbwámê ka dmyinê kélímî, Setan ngê daapaa dyênê nmyine. Kópuni dyuu nmî Mî u Ghê Dmi ngê

† 6:11 Njems 4:7; 1 Pita 5:8-9 †† 6:13 2 Kódin 10:4 ‡ 6:14-15 1 Tes 5:8; Is 40:9

nmye wunê kuwo ngê, nmyi mênê choo ya, taa ntee tpile ngê nmye wa pyaa dmi. ¹⁸ Setan p:uu l:êê u l:êê díy:o, dpodombiy:e dmyinê ngêpê. Nmî Mî u Ghê Dmi ngê choo a ngêépî nmyo, dye ghi yintómu nmî Mî ka u ngwo dmyinê ngêpê. Kídmengê kede dmi, dmyinê vuywo, dye ghi yintómu nmî Mî u yoo knî yi l:êê díy:o myedmyinê ngêpê. ¹⁹ A l:êê díy:o myedmyina a ngêpê. U ya a nga a kwo, Dini ghi n:i ngê pi knî ye aní mbumu, nmî Mî ngê u kópu dyuu a ka pêdê vyi ngê. U ya a nga daa kwo, Nî nkíngê mb:anê, u ya a nga a kwo, Nmî Lémi u tumo kópu ntênê ye nî vyi. ²⁰ K:omo tpile yi kópu dyuu u l:êê díy:o mbwa k:oo n:aa kwo, ngmênê u ya a nga a kwo, Yi kópu dyuu pi knî ye nî vyi, daap:aa nkíngê mb:anê.

Póól u nd:uu tpaê

²¹ Pini n:i ngê ala pweepwee pee nmye wunê íeíe, Tikikas, nmî Lémi ka a kélímî, mb:aamb:aa ngê p:uu mye dpodo. Yi pini a nuu u pi, a kópu yilí yintómu nmye yinê amínê nt:o. ²² Yi kópu u l:êê díy:o nmye nínê dyede. Kópuni a nga a pyodopyodo té, nmyi lama pîdny:oo a ya, myenté Tikikas ngê nmyi nuw:o dmi yinê amî l:âmo té.

²³ A tîdê mbwó yoo, nmî Mî mupwo y:oo nmyi kélímî ndî ngê dpo pyódu y:e, mb:aamb:aa ngê nmye dny:oo a vuywo, myenté yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo dpo yé y:e. ²⁴ Yélini yi k:i nmî Lémi Yesu Kédisu u nuu ghi nmyi nódo a tóó, nmye mb:aamb:aa ngê choo a vuywo, chedê ngê daawa pyódu.

Wu u dí. §

†† 6:16-17 Hipílu 4:12 ‡† 6:18 Luukí 18:1 ††† 6:19 Kílosa 4:3-4 †††† 6:21 Kílosa 4:7 § 6:24 1 Pita 1:8

Pilipay

Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, m:ââ myoy:a mî loo, u kuwó dini ghi ngê Póól p:uu Pilipay lee dniye, p:aani n:ii Másîdóniya Wee u kwo a tóó. Y:i Yesu u yoo vy:o pi knî ngmê kaa ngópu. (Dpodo 16:9-40) Yi yéli yi vy:o Nju pi pyile njini ghê wo, Lóma tpémi Másîdóniya Wee u kwo tpémi u yoo vy:o yi ghê dniye.

U kuwó dini ghi ngê Póól ngê Pilipay a kuwo ngê, p:aani p:aani doon:aa dpodo, yed:oo Njedusalem loo. (Dpodo 21) Nju tpémi y:oo y:i a mgîmî ngópu, Lóma lede knî y:oo mbwa k:oo km:êê ngópu, Lóma u nkwo dy:ââ ngópu. (Dpodo 27)

Dini ghi n:ii ngê Pilipay tpémi y:oo ny:ee ngópu, apê, Póól mbwa k:oo wumê kwo, Lóma, yi ngwo yi nuw:o dmi dono ngê pyodo, u l:êê dîy:o ndapî a ngee ngópu, Epapîdodaitas ka y:ee ngópu, Póól ka yinê húwo, u kwo mî y:ângo. Dini ghi n:ii ngê Epapîdodaitas Pilipay modoo diyédiyé, Póól ngê ala pweepwee pee d:êê ngê, u kwo y:ângo, kwo, Pilipay tpémi ye dpî húw:o ngi.

1 Nê Póól, Timoti k:ii Yesu Kédisu p:uu nye dpodo mo. Yélini Yesu Kédisu u yoo vy:o myinê ghê dniye, Pilipay, nmyi kada pini yoo, yi ngêêpî pyu yoo mye yi k:ii, ala pweepwee pee nmye nyinê dyede.

² Nmî Mî, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vuywo.

Póól Pilipay tpémi yi l:êê dîy:o u ngwo doo ngêpê

³ Dini ghi n:ii ngê nîné nuw:o kîgha nmyoo, nmî Mî nmyi l:êê dîy:o n:aa kwunokwuno ngê. ⁴ Dini ghi n:ii ngê nmyi l:êê dîy:o n:aa ngêpê yédi, a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, ⁵ mu kópu u dîy:o nmî Lémi p:uu dpodo tédê munmyee a ngêêpî nê, kn:ââ dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o mwiyé noon:aa kwo, nkoo ala ngwo mbwa k:oo anî kwo. ⁶ Nmî Mî n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o a lama a tóó, nmyi vy:o dpodo mb:aa kn:ââ yinê a chópu, wéni n:ii ngê Yesu Kédisu wa a diyé, yi dpodo ndêndê ngê wa chedê. ⁷ Nmyi l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, mu kópu u dîy:o nmyi nuu ghi dmi a nódo a tóó. Dpodoni íedê nmî Mî ngê a kaa noo, u ntââ ngê mye pyódu noo, yi dpodo tédê nmyee a ngêêpî nê, kn:ââ nmî Lémi u kópu dyuu pi knî ye noo a tpapê, ndê kópu ngê y:e myenoon:aa a pyépi, nkoo ala ngwo mbwa k:oo anî kwo. ⁸ Nmî Mî ngîma ntênê nmye nîné mbumu, nmyi nuu ghi dmi Yesu Kédisu nódo ntee a tóó, nmyo yintómu nmyi nuu ghi dmi a nódo yinté mye tóó.

⁹ Nmyi l:êê dîy:o alanté n:aa ngêpê yédi, u ya a nga a kwo, Nmyi nuu ghi dmi numo nódo ntênê dny:oo ya, nmyi nuw:o dmi ndî ngê pyaa dniye, nmî Lémi u kópu dé nmyi lama ntênê dny:oo a ya. ¹⁰ U ya a nga a kwo, Kópu mb:aa ntênê dmyinê myeme dé, myedmyinê d:uud:uu dé. Wéni n:ii ngê Yesu Kédisu wa a diyé, dyâape nmyi p:uu daapaa m:uu ngê, mywene nmye daapaa ghê we. ¹¹ Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê adnyi ya. Yi kópu u

l:êê dîy:o pi knî y:oo nmî Mî adnyi chaa kîgha, u pi amyednyi kmîmî.

Nmî Lémi u kópu dyuu Lóma ntee doo kaakaa

¹² A tîdê mbwó yoo, u ya a nga a kwo, Ala kópu nmyi lama choo a ya, kópu dono yilî n:ii a nga pyaa dniye, yi kópu knî yi l:êê dîy:o nmî Lémi u kópu dyuu pi yilî knî yi lama dê yââ. ¹³ Lóma tpémi yi king ndîi u lede yoo yi lama yi kópu dê yââ, myenté yélini al:ii a pyede, ala kópu yi lama dê yââ, Nê Yesu Kédisu p:uu a dpodo, u l:êê dîy:o mbwa k:oo a kwo. ¹⁴ Myenté yélini Yesu u yoo vy:o al:ii ghê dniye, pi knî ye mēdaa nkîngê té, nmî Lémi u kópu dyuu ye a tpapê tumo. Mēdaa nkîngê té, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê mbwa k:oo ayedê ngêêpî nê.

¹⁵ Woni knî y:oo í:ee a ka a kapî ngópu, u yi y:e daa kwo, Nê u pi ndî ngê pyaa we, u l:êê dîy:o Yesu u pi pi knî ye yi chóó wumê tpapê ngópu. Ngmênê woni knî nê yi pee pini, u l:êê dîy:o Yesu u pi pi knî ye mye tpapê ngópu. ¹⁶ Yi yéli yi nódo a nuu ghi a tóó, yi lama a tóó, Nmî Mî ngê nê yinê a dpodo kwólu, nmî Lémi u kópu pi knî ye ndê kópu ngê yinê dpî pyódu. ¹⁷ Yélini y:oo í:ee a ka a kapî ngópu, Yesu Kédisu u kópu dyuu pi knî ye a tpapê ngópu, ngmênê u yi y:e daa kwo yédi, Yoo nmî ngee té, u yi y:e a kwo yédi, Nmî pi dmi nmî kmîmî dé. U yi y:e mye kwo yédi, Nê u mgîní vyîmî ndî ngê nmî pyódu, mbwa k:oo. ¹⁸ K:omo tpile yoo yi ngêêpî u l:êê dîy:o nmî Lémi u pi pi knî ye a tpapê ngópu, ó yi chóó yi pi kmîmî u l:êê dîy:o, yi kópu a ka daa ndî kópu. Kópuni ndî kópu ngê a tóó, Yesu Kédisu u pi pi knî ye a tpapê ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu.

Póól ngê u ngwo ye vuy, yepê, Anî ya, ó anî pw:onu?

¹⁹ W:aa nîné pyw:émî ngê, mu kópu u dîy:o a lama ka tóó, nmyi ngêpê mbêmê, myenté Yesu Kédisu u Ghê Dmi u dpodo mbêmê, mbwa k:oo wanî pwii. ²⁰ U ya a

† 1:6 Pilipay 2:13 †† 1:9 Kîlosa 1:9-10 ‡ 1:10 Pilipay 2:15-16

†† 1:12 2 Tim 2:9 ‡‡ 1:19 2 Kódin 1:10-11

nga daa kwo, Pi knî ye nî nkîngê mb:anê, mywenemy-wene u kópu u ngwo ngmênê d:uu. A dpodo u l:êê dîy:o Yesu Kédisu u pi ntee nî kmungo, u ya a nga a kwo, Ala ngwo u pi yinté nî knî. K:omo tpile anî ya, ó u l:êê dîy:o anî pw:onu, ngmênê u ya a nga a kwo, U pi ndîî ngê nî pyódu. ^{†21} Dyámê mbêmê n:aa tóó, Yesu Kédisu a ka wunê vwuwo, dini ghi n:ii ngê anî pw:onu, kóó k:oo an:uu ghê, yi kópu a ka yi mb:aamb:aa. ^{††22} Ngmênê al:ii anî ya knomomê, ye u ntââ nmî Lémi u dpodo amênê dódó. Yi kópu a ka mb:aamb:aa. Nmî Lémi ka anî lê, yi kópu a ka mye mb:aamb:aa. Yi máádi komo miyó dê a ka mb:aamb:aa dê, doo u ntââ a chóó daanî chámê dê. ²³ Maa komo miyó yi kélî n:aa kwo, u ya a nga a kwo, Dyámê nê kuwo, Yesu Kédisu ka nî lê, yini a ka yi mb:aamb:aa, ^{†24} ngmênê ghêlî k:ii daanê kuwo nmyo, a dpodo nmyi vy:o d:ooongê kélî ngê. ²⁵ Yi kópu u l:êê dîy:o a lama ka tóó, ala dini ghi ngê daanî pw:onu, nmyi vy:o anîn:aa dpodo, nmyi kélîmî wêdêwêdê ngê an:uu pyódu, w:aa u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê. ²⁶ Dini ghi n:ii ngê nmye amínî lee knomomê, a dpodo u l:êê dîy:o Yesu Kédisu ntênê anmyi chaa kîgha.

Nuw:o dono p:uu l:êê

²⁷ Kópuni a nga wa pyódu, yi kópu daa ndîî kópu. Kópuni yi ndîî kópu, ala. Nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ka mywene kîngê ghê, u pi nangê dyênê. K:omo tpile nmye anê lê, ó kópu nmyi p:uu ngmanê ny:oo, ngmênê u ya a nga a kwo, Ngmîdi ngê dmyina a ya, kópu mu ngmîdi p:uu dmyina a dpodo, nmî Lémi u kópu ndêndê. Lede yoo ntee a l:êê nyédi, nuw:o dono p:uu yinté myedmyinê l:êê. ^{††28} Yélini nmyi p:uu a d:uu nyédi, ye kîdmyengê nkîngê, nmî Lémi p:uu dpodombiy:e dmyinê dpodo. Yi yélini y:oo u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Yâpwo ndîî ngê wa dyênê nmo, kî yélini wa ngee té. ²⁹ Kópu miyó yi l:êê dîy:o Yesu Kédisu ngê a ngmîdi nmyoo, u kwo kélîmî, ngmê, u l:êê dîy:o mgîni vyîmî, myomo. ^{††30} Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noo a kwo, a p:uu ntee dnya a d:uu, yinté nmyi p:uu mye d:uu té. Kópuni a p:uu nmyinê ny:ee ngópu, ndê kópu, a p:uu myeka d:uu té. ^{†††}

Póól ngê yi pi kmîmî u ngwo ye kwódu ngê

2 Nmyi nuu ghi dmi Yesu Kédisu nódo a tóó, nmyi nuw:o dmi yinê dpo l:âmo té, nmî Mî u Ghê Dmi u k:ii ngmîdi ngê nmyi pyaa dniye, numo ka nmye ch:anêch:anê nyédi. ² Yi kópu knî yi l:êê dîy:o, nmyi nuw:o dmi ngmîdi ngê a pyódu yó, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo a ya, numo ka dmyina a ng:aa, numo ka kîdmyengê kwopwepe. Yinté anmya a ya knomomê, ye a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa a pyódu. ³ Nmyi chóó nmyi pi dmi kîdmyengê km:êê ngmê, kîdmyengê kadakada, nmyi tîdê mbwó yoo

dmyinê châachââ dé. ^{†††4} Nmyi mo kîdmyengê ya, pi knî ye myedmyinê vwuwo. ⁵

Yesu u yoo yi wéti ngmê

⁵ A tîdê mbwó yoo, Yesu Kédisu ntee doo a paa, yinté myedmyinê paa.

⁶ Chóó Lémi ntee a tóó, Yesu Kédisu mye yinté.

U lama doo a ya, M:aa k:ii ngmîdi ngê nye tóó mo, ^{††}

⁷ ngmênê chóó u pi a ghîpî ngê,

pi ngê pyodo, wop dpodo pyu ngê doo ya. ^{†††}

⁸ Nyââ, chóó u pi a ghîpî ngê,

u Mî u nuw:o u pono doo vyápê,

u dî mî pwene, kîdosi nédê t:ee ngópu. ^{††}

⁹ Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê, u che p:ââ pee ngê pyódu ngê,

u pi ndîî ngê mye pyódu ngê,

kada pini yintómu yi pwo kmungo. ^{†††}

¹⁰ U pi ndîî ngê pyódu ngê, mu kópu u dîy:o pi yintómu yi yi mbodo dmi ngê k:ame u kwo dny:oo wowo.

Yélini mbóó p:uu a pyede, dyámê mbêmê a pyede, myenté yélini pw:oo dniye,

k:ame u kwo dny:oo wowo. ^{††}

¹¹ U pi ndîî ngê pyódu ngê,

mu kópu u dîy:o pi yintómu knî y:oo pîdny:oo tpaapê, Yesu Kédisu nmî Lémi ndêndê,

nmî Mî Chóó Lémi myedny:oo chaa kîgha. ^{††}

Chóó Lémi ngê dpodoni nmî mênê a dódó ngê

¹² A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noo a kwo, mb:aamb:aa ngê a ka ntee nmyee a ng:aa, ala ngwo yinté a ka myedmyina a ng:aa. K:omo tpile ku-ughê nmye nîmo tóó, ngmênê ntênê a ka dmyina a ng:aa. Nmî Mî ntênê dmyinê châachââ, kóó k:oo wowo u l:êê dîy:o dpodombiy:e dmyinê dpodo, ¹³ mu kópu u dîy:o dye ghi yintómu chóó nmyi mênê a dpodo, nmyi nuw:o dmi dpo ngmêê té, chóó u pono vyápê u l:êê dîy:o u ntââ ngê dpî pyódu nmyo. ^{†††}

¹⁴ Mb:aamb:aa ngê dmyina a ya, kîdmyengê nuu mbumu, myekîdmyengê kwopwepe, ¹⁵ yipe te kópu nmyi p:uu daapaa kaa we, dyââpe nmyi p:uu myekîng-mê ya. Nmî Mî tp:oo módó tp:oo mââ ngê nmyi pyaa dniye. K:omo tpile yélini yi vy:o nmye pyede yi l:êê ghi

dono dé, ngmênê dono nangmê d:uu. Mbóó p:uu pudu ntee a wee, yi vy:o yinté dmyinê dnyednye,

¹⁶ ghê kamî u kópu dyuu yinté ye dmyinê tpaapê. Yinté anmyi d:uud:uu knomomê, nmî Lémi Yesu Kédisu dini ghi n:ii ngê wa a diyé, nmyi l:êê dîy:o wa chaa kalê nê. Yi ngwo dpodoni nmyi vy:o noo a dódó, nt:u u ngwo anîmo pyw:oo.

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu u yoo vy:o n:uu kaa nmyoo, u kwo nmyi kélîmî mbê dniye. Pi ngê tpile tp:oo kpêê ngê ntee a yiyé ngê, yi ngwo nmyi chóóchóó yinté Yesu ka nmyi y:ee nmyoo. Ndoo apê yi dpodo u l:êê dîy:o a ghê wanî y:oo, kpêê ntee tpile ngê wanî pyódu,

^{†††} 2:3 Lóma 12:10,16 § 2:4 1 Kódin 10:24,33 §† 2:6 Njon 1:1-2 §†† 2:7 2 Kódin 8:9 §† 2:8 Hipîlu 5:8; 12:2 §†† 2:9 Epe-so 1:20-21; Hipîlu 1:3-4 §† 2:10 Lóma 14:11 §† 2:11 Lóma 10:9 §†† 2:13 1 Tes 2:13

† 1:20 1 Pita 4:16 †† 1:21 Nkal 2:19-20 ‡ 1:23 2 Kódin 5:8
†† 1:27 Epeso 4:1 †† 1:29 Dpodo 5:41 ††† 1:30 1 Tes 2:2

††† 2:3 Lóma 12:10,16 § 2:4 1 Kódin 10:24,33 §† 2:6 Njon 1:1-2 §†† 2:7 2 Kódin 8:9 §† 2:8 Hipîlu 5:8; 12:2 §†† 2:9 Epe-so 1:20-21; Hipîlu 1:3-4 §† 2:10 Lóma 14:11 §† 2:11 Lóma 10:9 §†† 2:13 1 Tes 2:13

ngmênê a gha mb:aamb:aa ngê a tóó. ¹⁸ Nmyo myentee dé, a l:êê dîy:o nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpo pyaa we.

Timoti pini dê Epapîdodaitas yi p:uu Póól u ngwo doo d:êê

¹⁹ A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu ngê a ka wa a vyi knomomê, ye Timoti daa kêmakêma nmye nîné dyede. U ya a nga a kwo, Nmyi kópu a ka ngmêpêdê núw:o ngê, a gha mb:aamb:aa ngê u ngwo wa pyódu. ²⁰ Ntee nîné nuw:onuw:o nmyoo, ala pini ngê yinté myewunê nuw:onuw:o nmyoo. Yinté pini a p:uu daam:uu a t:a. ²¹ Wo yéli yi chóó yi kópu knî yi p:uu a nuw:o nyédi, Yesu Kédisu u kópu knî yi p:uu dnyinté a nuw:o nyédi. ^{†22} Timoti u dí nmyi lama kîyedê tóó, a tp:ee ntee pini ngê pyodo, nmî Lémi p:uu nipi nyipu dpodo. ²³ Kópuni a nga wa d:uu ngmê, dini ghi n:ii ngê a lama wa yââ, ye Timoti u ngwo nmye anê dy:ââ. ²⁴ Alanté anî nuw:o, Nmî Lémi ngê daa kêmakêma a pw:iipw:ii nê, ye u ngwo nmye anê lê.

²⁵ Ala ngwo nmî mbwó Epapîdodaitas nmye nîné dyede. Ndapîni u kwo nmyinê y:ee ngópu, a ka a núwo, a nté u ngwo n:aa pywupwi ngê. A p:uu doo ya, doo ngêêpî nê, nmî Lémi p:uu nipi nyipu dpodo, Setan p:uu nipi myenyipu l:êê. ^{†26} Ala ngwo nmye mênîné dyede, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, M:aan:aa m:uu té. Dini ghi n:ii ngê u mbii u pi nmyinê ny:ee ngópu, u nuw:o dono ngê pyodo. ²⁷ Nyââ, ndêndê ngê kîdoo mbii, daa kêmakêma pî pwene, ngmênê nmî Mî ka a ch:anê wo, yinê mê pyi ngê. Myenté nê, nmî Mî ka my:aa ch:anê wo. Wo pwene, a gha d:ud:umbiy:e dono ngê pî pyodo. ²⁸ Nyââ, dye ghi yintómu wunê nuw:onuw:o nmyo, u l:êê dîy:o u ya a nga a kwo, Nmye mênîné dyede. Ngîdp:uu m:uu yó, u mbii machedê. Dini ghi n:ii ngê anmy:uu m:uu ngmê, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê wa pyódu, a gha mb:aamb:aa ngê amyimê pyódu. ²⁹ Dini ghi n:ii ngê nmye d:uu taa knomomê, mb:aamb:aa ngê dpo chipé yó, mu kópu u dîy:o Lémi mu ngmîdi p:uu nmye dpodo té. Doo u ntââ nmyi chóó daanmyi ngee nê, mu kópu u dîy:o kuughê nmye nîné tóó, ngmênê yinê mî ngee noo, Yesu Kédisu p:uu dpodo têdê pwoopwo kêpa doon:aa kwo. Yinté pini dmyinê chââchââ dé.

Kópuni mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê anmî pyaa dmi

3 A tîdê mbwó yoo, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo a ya, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê u yoo vy:o kaa nmyoo. Kópuni wunê nmye n:uu vyu, a ka daa dpodo ndîi, nmye mênîné d:êêd:êê. Yi kópu ngê yinê wa ngee nmyo. [‡]

² Nmyi chóó nmye dmyina a vwuwo. Yélini yoo dono, w:ââ ntee yéli, kîngê dóó nmyo. U yi y:e a kwo, Yoo yi too pee nmî chápwo té. ³ Yi yéli y:oo dpo, Chóó Lémi u l:ii nmî too pee p:uu a t:a, u l:êê dîy:o nmo u yoo. Ngmênê Yesu Kédisu ngê u l:ii nmî gha vy:o t:ângo, u Ghé

Dmi nmî mênê yó. Yi kópu u l:êê dîy:o nmo u yoo ndêndê, yi Ghéni dmi mbêmê nmî Mî ka ntênê nmo ngêpê nyédi. Kópuni nmî chóó nmo d:uud:uu too, daa yi kópu knî yi mbêmê nmî Mî ka nmo kââdí dniye, ngmênê Yesu Kédisu ngê u kwo yinê a kââdí nmo.

^{†14} Nju tpémi yi dêêpî kópu dyuu p:uu a nuw:o nyédi, yinê ye, Yi dêêpî kópu dyuu mbêmê Chóó Lémi ka anmo kââdí dmi. Yi kópu wo ndê kópu, ye nmî Mî ngê ntênê u kwo pêdê kââdí noo. ⁵ Yélini Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, Yisîléli tpémi, ndêndê ngê nê yi yéli yi vy:o pini ngmê, nê Yisîléli tp:oo Mbenjîmîn u tii hêdê pini ngmê. Nyââ, ndêndê ngê nê Hipîlu pi, a kn:ââ yoo yintómu Hipîlu tpémi, kuwa pini yi vy:o dêpwongmê kwo. Dini ghi n:ii ngê nê ta, dêêpî kópu dyuu a châpu ngópu, wo woloni ngê Chóó Lémi u l:ii a p:uu t:ee ngópu. Pádisi yoo yi vy:o noo a kwo, dêêpî kópu yilî a k:ii nme a chââchââ. ^{†6} Dênoo a mgeemgee, u ya a nga doo a kwo, Yesu u yoo yi kwee nê chápwo, nê ngmênê apê, Pi ntee pi yi yâpwo ngê ngmêdê pyódu ngmê. Yi ngwo dêêpî kópu yilî yintómu noo a chââchââ dé, doo u ntââ pi ngê daapî ndyîko noo. ^{†7} Alanté noo a nuw:o, Yi kópu knî yi mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê wanî pyódu, ngmênê ala ngwo yi kópu yilî a ka k:omo tpile dé, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ka nî kêlîmî mbê wo, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê yinê pyódu noo. ^{†8} Dini ghi n:ii ngê a Lémi Yesu Kédisu a lama yaa wo, a ka ndîi kópu ngê pyodo, kópuni mwiyé nîmo a chââchââ dé, têdê kópu ngê a ka pyaa dniye, k:omo tpile ngê a ka mye pyaa dniye. U ya a nga doo a kwo, Yesu Kédisu u yoo vy:o nî ghê, u l:êê dîy:o yi kópu yilî k:omo tpile ngê a ka pyaa dniye, yintómu dny:ii nî d:ii too. ⁹ Dini ghi n:ii ngê dêêpî kópu dyuu chââchââ ndîi kópu ngê a ka doo a ya, alanté noo a nuw:o, Yi kópu knî yi mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê wanî pyódu, ngmênê ala ngwo yinté mênîné nuw:o, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ka n:aa kêlîmî, a dono yinê chedê too, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê yinê pyódu noo, chóó u kwo myedê kââdí noo. ^{†10} Ala ngwo kópu mu ngmîdi u ya a nga a kwo. U ya a nga a kwo, Yesu Kédisu a lama yaa we, u k:ii ngmîdi ngê nyi pyaa knî, wêdêwêdê n:ii ngê kpêênî a pyidu ngê, a mênê myechoo dpodo. Ntee doo mgîni vyîmî, u ya a nga a kwo, Yinté my:aa mgîni vyîmî. U l:êê dîy:o a vyee u yi y:e adî kwo knomomê, ntee daa kede wo, u ya a nga a kwo, Yinté myedaanî kede. ^{†11} Nyââ, u ya a nga a kwo, U k:ii ngmîdi ngê nyi pyaa knî, mu kópu u dîy:o mu dini ghi ngê chóó mênîné pyidu nêne. ^{††}

Mbêpê u dyimê pyuu

¹² Nmye dênîné tpapê, Yesu Kédisu u kópu yilî yintómu a lama a pyede, myenté nmye daanî vyi, Doo u ntââ dono daangmanî d:uu. Ngmênê mbêpê têdê yoo dpodombiy:e ntee a mbêpê nyédi, dpodombiy:e yinté myenî mbêpê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ngê yi mbêpê têdê kaa noo. ^{†13} A tîdê mbwó yoo, a mbêpê u

†† 3:3 Lóma 2:28-29 †† 3:5 Luukî 1:59; 2 Kódin 11:22 ††† 3:6 Dpodo 8:3 ††† 3:7 Mát 13:46 § 3:9 Lóma 3:21-22 †† 3:10 Lóma 6:3-5 ††† 3:11 1 Kódin 15:23 †† 3:12 1 Tim 6:12,19

dî d:ooŋgê yó. A nuw:o mbêpê p:uu a kwo. Kópuni d:a kuwo té, mēdīnê nuw:onuw:o té, kópuni a kada a pyede, yi dīy:o n:aa kadakada. ¹⁴ Mbêpê u dī yiyé tēdê kwéli wunê tóó, a nuw:o y:i a kwo. Dpodombiy:e n:aa mbêpê, mu kópu u dīy:o Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi kóó k:oo paan:aa kaa nêne. †

¹⁵ Yélini y:oo Yesu u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a w:ee tumo, u nuu u kópu myeye d:uud:uu tumo, yi yéli yi nuw:o dmi mbêpê p:uu dny:oo kwo. Nmyi nuw:o dmi kn:aa adī kwo knomomê, ye Chóó Lémi ngê yi kópu nmye wa a kēma, ^{†16} ngmênê máádini p:uu nmyinê ghê dniye, yi máádi p:uu dmyinê paa.

¹⁷ A tîdê mbwó yoo, a nt:anê dpī yaa dmyeno. Nmyi vy:o ntee nmeen:aa paa, n:ii yoo nmyi vy:o yinté a paa té, yi nt:anê myedmyinê yââyââ. ^{†18} Ngmênê pi yilī knī ye nmo diya té, kópuni Yesu u pwopwo p:uu ye nmo tpaépê ngê, daa yi nuu u kópu ngê ye dpī pyódu. Wunê kópuni yi p:uu daa ng:êêntómu nmye n:uu vyi too, ala ngwo mb:uu nmye mēnīnê tpaépê. ¹⁹ Máádini p:uu a wee té, u dī ndiya. Yi chóó kópuni u yi y:e a kwo nyédi, yinê ye ndī kópu dé. Yi nuw:o dmi dyámê mbêmê a wee. Mywenemywene u kópu a d:uud:uu tumo, yinê ye, Kópu mb:aa yidpī d:uu. ^{†20} Ngmênê dp:oo yinté yéli, nmī nuw:o dmi daa dyámê mbêmê a kwo, nmī p:aa ndēndê mbóó p:uu wunê tóó. Nmī Mbwámê y:i wunê tóó, vyīlo yino t:âât:ââ, pini n:ii nmī Lémi Yesu Kédisu. ^{†21} Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, mgīnī vyīmī u too pee n:ii nmī p:uu a t:a, wa ngmêê té, kamī ngê wa pyódu nmo, chóó ntee a tóó, yinté wa pyódu nmo. Wêdêwêdê n:ii mbêmê wa ngmêê nmo, yi wêdêwêdê mbêmê tpile yilī yintómu yu yodo u maknopwo wa yé té. †††

Póol yi nuw:o knī yi p:uu u ngwo doo d:êê

4 A tîdê mbwó yoo, nmyi nuu ghi dmi a nódo ka tóó, u ya a nga a kwo, N:uu m:uu nmyo. Nmyi l:êê dīy:o nmī Lémi ngê wa chaa kalé nê, w:aa u ngwo anê pyw:oo. A tîdê mbwó yoo, nmī Lémi u nuu u yoo ngê dmyinê kwo, a kópu dyuu mbêmê mb:aamb:aa ngê dmyinê paa. †††

² A tîdê dê, Yuwódiya pyópu dê Sintīki, nīnê kwunokwuno dp:o, dpī nuw:o dê ngmīdi ngê dpī pyódu dóó, mu kópu u dīy:o Lémi mu ngmīdi p:uu dpo dpodo mo. ³ Sisikas a mbwó, ntee nyoo a ngêêpī nê, u ya a nga a kwo, Yinté mēdê ngee nédi, yi pyópu dê modo kâádī dé. Yi pyópu dê y:oo dpodombiy:e dpīmo a ngêêpī nê, nmī Lémi u kópu yi k:ii pi knī ye nmeen:aa tpaépê. Pi ngmê Kīlemên, pi knī m:uu mye yi k:ii nmeen:aa dpodo, yélini yi pi dmi nmī Mī ngê u puku yedê mbóó p:uu a d:êê too, mu kópu u dīy:o ghê kamī ye a y:ângo. ⁵

⁴ A tîdê mbwó yoo, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo a ya, mu kópu u dīy:o nmī Lémi ngê u kwo a kâádī nmyoo. Yi kópu nmye mēnīnê tpaépê, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo a ya.

⁵ Yoo maa p:uu kyedekyede dmyinê kapī dé, nod:enod:e ngê ye nangmê mbwólu. Nmī Lémi daa kēmakēma mēwunê diyédiyé. ^{5†6} Kópu ngmê nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kīngmê pyódu, ngmênê yi kópu knī yi p:uu nmī Mī ka dmyinê ngêpê, myedmyinê chaa kīgha. Kópuni u yi nmye adī kwo, u kwo dmyinê dmyinê. ^{5†7} Yinté anmyi d:uud:uu, nmī Mī ngê nmyi nuw:o dmi wa l:âmo té, mu kópu u dīy:o Yesu Kédisu u k:ii ngmīdi ngê nmye pyede. Yi ngwo doo u ntââ kópu ngmê ngê nmyi nuw:o dmi daawa dyênê té. Kópuni nmī Mī ngê yinté dpo d:uu, kópu ndī, doo u ntââ pi ngê daawa a w:ee. ^{5†}

⁸ A tîdê mbwó yoo, kópu m:uu ala. Kópuni mb:aamb:aa dé, nmyi nuw:o dmi y:i dny:oo kwo. Nyââ, kópuni knī yi l:êê dīy:o nmī Mī ngê pi dpo chaa kwolo, kópuni ndê kópu dé, kópuni p:uu dyââpe daa t:a, yi kópu knī yi p:uu nmyi nuw:o dmi dny:oo kwo. ⁹ Kópuni a p:uu nmyinê ndê tumo, kópuni a kwo nmyinê ny:ee tumo, kópuni a p:uu nmyi m:uu tumo, yi kópu dmyina a d:uud:uu dé. Yinté anmyi d:uud:uu knomomê, ye nmī nuw:o l:âmol:âmo pyu Chóó Lémi nmyi p:uu adī ya, daawa a kuwo nmyo.

Póol ngê ndapī u l:êê dīy:o u ngwo kwuno too

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê nê kuwo nmyoo, ndapī a ka nmyee a dyede, u kuwó dini ghi ngê doo u ntââ ngê nmye pyodo, kuughê nmye noo a ya. Ala ngwo ndapī a ka kīmēdmyinê dy:ââ ngmê, u l:êê dīy:o nmī Lémi n:aa kwunokwuno ngê, a gha mb:aamb:aa ngê kīmyaa pyódu. ¹¹ Ndapī knī nmye dēnīmo dmyinê, mu kópu u dīy:o k:omo tpile ndapī ndī a ngópu a tóó ó daa tóó, ngmênê u ntââ mbêmê n:aa tóó. ¹² Dye ghi knī ngmê ngê doo u ntââ ngê nīmo a ya, dye ghi knī ngmê ngê u ntââ mbêmê nīmo a ya, yoo myenoo a yeedeyeede dé. Dye ghi knī ngmê ngê nīmo a dómudómu, dye ghi knī ngmê ngê nīmo a pilepile, ngmênê yi kópu knī y:oo a nuw:o daa dyênê ngópu, a ka u ntââ mbêmê noo a ya. ¹³ Kópuni a nga dpī pyaa dmi, nmī Lémi ngê u wêdêwêdê mbêmê dpo ngee nê, yi vyīmī tēdê u ntââ ngê dpo pyódu nê. ^{5†14} Nyââ, ndapī nmye dīpīngmê dmy:ee ngê, ngmênê kópu mb:aa a nga ngmênmyi d:uu ngópu, dini ghi n:ii ngê a ndapī doo u ntââ ngê doo ya, knī a ka ngmênmyinê dy:ââ ngópu.

¹⁵ Pilipay tpémi, nmyi lama kīyedê tóó, ndapī daa ng:êêntómu a ka nmyinê dy:ââ ngópu. Dini ghi n:ii ngê nmī Lémi u kópu nmye mwiyé n:uu vyu, nê kuwo nmyoo, Tesalonika noon:aa dpodo, ndapī a ka nmyee a dyede. Myenté dini ghi n:ii ngê Másídóniya Wee nê kuwo ngê, ndapī ngê my:ee ngee noo, Yesu u yoo kn:aani knī y:oo mēdaa ngee noo. ¹⁷ Ndapī nmye dēnīnê dmyinê, ngmênê u ya a nga a kwo, Nmī Lémi ngê choo a ngêêpī nmyo, mu kópu u dīy:o nmyee a ngêêpī nê. ¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Epaídodaitas ngê nmyi ndapī a ka a nūwo, d:ud:umbiy:e u ntââ ngê nī pyodo. Pi ngê tpile tp:oo kpêê ngê ntee Chóó Lémi ka dpī yé, yi ndapī yinté u dpodo u l:êê dīy:o a ka nmyinê dy:ââ

† 3:14 1 Kódin 9:24 †† 3:15 1 Kódin 2:6 † 3:17 1 Tes 1:7
†† 3:19 Lóma 16:18 ††† 3:20 Epeso 2:6, 19 ††† 3:21 1 Kódin
15:28 ††† 4:1 1 Tes 2:19-20 § 4:3 Lóma 10:20

§† 4:5 Hipīlu 10:37; Njems 5:8-9 §†† 4:6 Mát 6:25; 1 Pita 5:7;
Epeso 6:18 §† 4:7 Njon 14:27 §†† 4:13 2 Kódin 12:9-10

ngópu, tpileni tuu mb:aa ntee tpile ngê u kwo pyodo, u nuu u kópu yinmyinê d:uu ngópu. †¹⁹ Yâpwoni p:uu n:aa dpodo, ndáápi pââ ndîi. Kópuni u l:êê dîy:o doo u ntââ mbêmê anmyi ya, nmye wa a kê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u yoo vy:o nmye wee. ††²⁰ Dye ghi yintómu nmî Mî Chóó Lémi u pi ndîi ngê pyépi koo. Yinté choo ya.

Póól u nd:uu tpaê

²¹ Yélini Yesu Kédisu u yoo vy:o y:i a ghê dniye, a mb:aamb:aa ye dpî y:ee yó. Nmî mbwó yoo, yélini a

† 4:18 Epeso 5:2 †† 4:19 2 Kódin 9:8

p:uu a t:a, yi mb:aamb:aa nmye da dy:ââ ngmê. ²² Yesu u yoo yélini al:ii a pyede, yi mb:aamb:aa nmye da dy:ââ ngmê, myenté u yoo vy:o yélini Lóma tpémi yi king ndîi p:uu a dpodo té, yi mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ ngmê.

²³ Nmî Lémi Yesu Kédisu mb:aamb:aa ngê nmye choo a vuywo.

Wu u dí.

Kîlosa

P:aa ngmê, u pi Kîlosa, Esiya Wee u kwo p:aani ngmê. Pi ngmê, u pi Epapîdas, Kîlosa loo, pi knî ye Yesu p:uu y:i dpîmon:aa danê. Pi yilî u kwo kêlîmî mbê wo, Yesu u yoo vy:o u ngwo ghê dniye.

Yi ngwo Póól p:aani p:aani myedpîmo lêpî, pi knî ye Yesu p:uu myedpîmon:aa danêmbum. Yi kópu u l:êê dîy:o, Nju tpémi y:oo mgîmî ngópu, kóté kalê ngópu, Lóma lede knî y:oo Lóma núw:o ngópu, mbwa k:oo y:i doon:aa kwo. (Dpodo 28) Yi ngwo Epapîdas Póól ka loo, Kîlosa tpémi yi mdoo u kwo núwo, kwo, Pi knî ngmê y:oo Kîlosa tpémi ye nté knî ngmê a kwódukwódu tumo, ala kópu ye a tpaê ngópu, yipu, Ala dêêpî kópu dmyinê cháachâa dé, enjel yoo myedmyinê cháachâa dé.

Póól ngê u yi u ngwo doo kwo, Kîlosa tpémi yi kêlîmî nî wêdêwêdê kwolo, u l:êê dîy:o ala pweepwee pee ye dy:âa ngê. Chóó daa d:êê ngê, ngmênê kópuni doo tpaê dé, u pyipe ngmê ngê doo d:êêd:êê dé. Yi kópu dyuu ala.

1 Nê Póól, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo. Yélini Yesu u yoo vy:o myinê ghê dniye, Kîlosa, nmî mbwó Timoti k:ii, ala pweepwee pee nmye nyinê dyede. ² A tîdê mbwó yoo, nmî Mî ngê choo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myechoo a vyuuwo.

Póól Timoti y:oo Kîlosa tpémi yi l:êê dîy:o nmî Mî u ngwo dpîmo kwunokwuno

³ Dini ghi n:ii ngê nmyi l:êê dîy:o nyinê ngêpê nódó, dye ghi yintómu nmî Lémi Yesu Kédisu u Mî Chóó Lémi nyinê kwunokwuno ngê. ⁴ Nmyi l:êê dîy:o nyinê kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o nyi lama ka tóó, Yesu Kédisu ka nmye kêlîmî té, u yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódó mye tóó. ⁵ Yinté nmye pyede, mu kópu u dîy:o nmyi lama kîyedê tóó, Nmî Mî ngê daawa dóó nmo, kóó k:oo wa kaa nmo, u k:ii mb:aamb:aa ngê anmîn:aa ya. Yi kópu ndê kópu ngê nmye pyodo, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u kópu dyuu nmyi ny:ee ngópu, u kwo nmyi kêlîmî mbê dniye. ⁶ Yi kópu dyuu ntee nmyi ny:ee ngópu, dyámê wope wope pi knî y:oo yinté myemînê nyêmî ngmê. Yi kópu dyuu u l:êê dîy:o, pi yilî pi mb:aa ngê mînê pyodopyodo té, myenté nmî Lémi u yoo ndî ngê mye pyodopyodo. Nmyi vy:o mye yinté, nmî Lémi u yoo mb:aa ngê a pyodopyodo nmyo, kn:âa wéni n:ii ngê yi kópu dyuu nmyinê ny:ee ngópu, nmî Mî ngê ndê ka u ngwo a w:êê nmyoo, nkoo ala ngwo. ⁷ Pini n:ii u kwo yi kópu dyuu nmyinê ny:ee tumo, Epa-pîdas, nyi nuu u pi, Yesu Kédisu p:uu mye dpodo. Nmyi l:êê dîy:o mb:aamb:aa ngê a dpodo. ⁸ Yi pini ngê nyepê, Nmî Mî u Ghê Dmi ngê Kîlosa tpémi kîyedê ngêêpî té, yi kópu u l:êê dîy:o yoo yi nuu ghi dmi yi nódó a pyede.

Póól Timoti Kîlosa tpémi yi l:êê dîy:o u ngwo dpîmo ngêpê

⁹ Dini ghi n:ii ngê nmyi pi dmi nyinê nyongo, yi ngwo ngêpê kn:âa nyi chópu, dye ghi yintómu nmî Mî ka nmyi l:êê dîy:o nye ngêpê nódó. Kwonyimo, Njuu u kópu dé yi lama mb:aamb:aa ngê dny:oo a ya, myenté Ngê Dmi ngê yi nuw:o dmi choo a nepwiñepwi dé.

¹⁰ Kwonyimo, Yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê a pyódu té, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê paa kaa we, nuu u kópu dé yidny:oo a d:uud:uu dé. Kwonyimo, Yi lama ntênê cha a yââyâa, ¹¹ ngwêdêwêdê mbêmê cha a wêdêwêdê kîgha dé, dono yintómu pêdê vy:ee y:e, daapêdê mb:ii nyine, ngmênê w:aa pêdê pyw:ee y:e.

¹² Nyi tîdê mbwó yoo, nmî Mî dmyinê kwunokwuno, mu kópu u dîy:o u ntâa ngê a pyódu nmyoo, wo u yoo vy:o kaa nmyoo, kóó k:oo wamye kaa nmyo. †

Póól Yesu Kédisu u dpodo p:uu u ngwo doo danê

¹³ Nmî Mî ngê mgîdî u yoo yi kada pini kwulo a pwaa nmoo, Tp:oo kóó k:oo kaa nmoo, pini n:ii u nuu ghi nódó a tóó. ¹⁴ Nyâa, Tp:oo ngê kópuni d:uu ngê u l:êê dîy:o, yinê dyé nmoo, nmî dono yilî u kuwó kée too, mēdaawa a ngî té. ††

¹⁵ Doo u ntâa ala ngwo nmî Mî daanmî m:uu, ngmênê ntee a tóó, Tp:oo yinté doo a ya, nmî lama u ngwo yaa wo. Tp:oo u che p:âa pee ngê a tóó, tpileni yilî yintómu l:âmo tumo, u maknopwo a pyede. ¹⁶ Tpieni mbóó p:uu a wee, tpileni dyámê mbêmê a pyede, nmî Mî ngê yi pi dmi doo tpaê dé, Tp:oo ngê u nkwo doo l:âmol:âmo dé. Tpieni nmo y:enê té, tpileni dpîno y:enê té, myenté enjel yoo kada pini yoo yi k:ii, yintómu l:âmo too. Wu tpile daa l:âmo ngê, daa tóó. Tpile yilî yintómu yinê l:âmo too, chóó u l:êê dîy:o l:âmo too.

¹⁷ Dyámê pē ghêlî k:ii dēpwo a kwo, ngmênê Yesu

‡ 1:10 Pilipay 1:27; Epeso 2:10 †† 1:12 Epeso 1:18-19 †† 1:13 Epeso 6:12 ††† 1:14 Epeso 1:7-8 ††† 1:15 Njon 1:18 § 1:16 Njon 1:3

Kédisu doo a ya, tpile yilí yintómu u m̄lo a yé too, u wédêwédê mbêmê yinté a pyede. ^{†18} Yélini yi k:ii u kwo nmo kélímí té, nmí mbodo ngê a tóó, nmo kóó kpálí dé. Nmí kada ghê wo, kpêêní a pii wo, pyidepyide u maa komo yinê nmo kpêmí ngê, nmí ghê kamí kn:ââ ngê u ngwo pyodo. Yi kópu u l:êê dîy:o tpile yilí yintómu yi kada pini a tóó. ^{††19} Nyââ, Nmí Mí ntee a tóó, Tp:oo yinté doo a ya, u pi ntoo, Tp:oo u pi mye yintoo. ^{‡20} Tp:oo nmo yinê a dy:ââ ngê, nmí l:êê dîy:o kídosi ñedê pwene, nmí Mí ngê tpile yilí yintómu u ngwo u kwo a kââdí too. K:omo tpile dyámê mbêmê tpile dé, ó mbóó p:uu tpile dé, ngmênê nmí Mí ka yi kââdikââdí pyu mu ngmídi Yesu Kédisu, daamu a tóó. ^{‡†}

²¹ Nmyo myentee dé, nmí Mí ka yinê a kââdí nmyoo. Mwiyémyiyé dini ghi ngê kóó kuwa nmyee a kwo, mu kópu u dîy:o p:uu nmyimo a d:uu, nmyi nuw:o dmi dono p:uu dnyimo a kwo, dono kópu yilí nmyimo a d:uud:uu. ^{‡‡22} Ngmênê nmyi l:êê dîy:o pwene, u kwo a kââdí nmyoo. U yi u ngwo doo kwo, Yi dyââpe ní pwaa té, M:aa u nuu u yoo ngê ní pyódu té, u ngíma n:uu kaa té. ^{‡‡‡23} Yi kópu u l:êê dîy:o ntênê u kwo dmyinê kélímí, u maa kídmyengê kn:aadi ngmê. Kópuni nmyi l:êê dîy:o wa d:uu, nmyi nuw:o dmi p:uu dny:oo kwo, kn:aa kídnyingê kwo. Yinté anmyi m:ii knomomê, ye kóó k:oo wa kaa nmyo. Yi kópu dyuu nmyi ny:ee ngópu, u kwo nmyi kélímí mbê dniye, nmyi nuw:o dmi kídmyengê ngmêê ngmê. Kópuni nmyi ny:ee ngópu, dyámê woepi woepi pi kní y:oo kímyaan:aa ny:ee t:oo, kn:aa kópu ka namê ng:aa. Nê Póól, yi kópu pi kní ye vyílo yinoon:aa tpapê. ^{‡‡†}

Dpodoni Póól ngê doo dódó

²⁴ Yélini daa Nju tpémi, yi yéli ye nmí Lémi u kópu dyuu noon:aa tpapê, u l:êê dîy:o mbwa k:oo ní kee wo, al:ii anímo mgíní vyímí. Ngmênê a gha dono ngê daa pyodo, mb:aamb:aa ngê a tóó, mu kópu u dîy:o nmí Lémi ngê kópuni a ka a vuu, ala ngwo a nga a pyodopyodo. A ka pê, A yoo yi l:êê dîy:o anyin:aa mgíní vyímí. Yi yéli kóó kpálí ntee tpile ngê a pyede. ²⁵ Nyââ, nmí Mí ngê a ngmídi noo, u dpodo pyu ngê a pyódu noo, yélini dp:ee Nju tpémi, nmye a dy:ââ noo. U kópu ala ngwo aní ntiyentiye, ²⁶ kópuni wunê a ngmo ngê. Yi kópu pi kní ye wunê dèpê vuu, ngmênê ala ngwo u yoo yi lama dê yââ. ²⁷ Yi kópu ndíi nmí Mí ngê wunê a ngmo ngê, u yi u ngwo doo kwo, Tp:oo u yoo kní y:oo paan:aa m:uu y:e. Yi kópu ala, yélini yi k:ii dp:ee Nju tpémi, nmí Mí ngê u yoo vy:o a kapí nmyo, Tp:oo Yesu Kédisu nmyi mênê a tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi lama kíyedê tóó, nmí Mí ngê dîyo kóó k:oo wa kaa nmyo. ^{††28} Nyââ, pi dyêêdí yintómu kní ye Yesu Kédisu u pi nmímo tpapê ngê, nmí Mí u nuw:o mbêmê yi kpadakpada p:uu yi ng:aa dmi nmímo t:emí ngê. U yi nmo a kwo, Pi yintómu Yesu Kédisu u yoo vy:o nmí kââ, yoo mb:aa ngê yinê paa pyódu téne, u Mí ngíma

yinté paan:aa kaa téne. ^{††29} Yi kópu u l:êê dîy:o u wédêwédê ndíi mbêmê dpodombiy:e n:aa dpodo yédi, yinê a wédêwédê kígha noo. ^{††}

Kópuni u l:êê dîy:o Póól ngê Kĩlosa tpémi doo nuw:onuw:o dé.

2 A tídê mbwó yoo, ala kópu nmyi lama choo a ya, nmyi l:êê dîy:o dpodombiy:e n:aa dpodo yédi, myenté Leyodisiya tpémi yi l:êê dîy:o, myenté yélini y:oo d:aa yi kpêê, yi l:êê dîy:o dpodombiy:e myiní dpodo yédi. ² U ya a nga a kwo, Nmí Lémi ngê choo a wédêwédê kígha dé, yoo ngmídi ngê paa pyódu téne, yi nuu ghi dmi numo nódo pídny:oo ya. U yi nga a kwo, Yesu Kédisu p:uu nmí Mí u tumu kópu yi lama píchoo ya, daapídny:oo nuw:o miyó miyó. ^{†††3} Nmí Mí u nuw:o ndíi u kópu dé, u ngmee u kópu ndíi dé, Yesu Kédisu ngê nmo yinê dpo kêma té. ^{††}

⁴ Yi kópu nmye d:a vyi, mu kópu u dîy:o pi ngê k:omodanê kópu kní yi mbêmê kíngê dóó nmyo. ^{††5} K:omo tpile nmyi vy:o dênîné kwo, ngmênê a nuw:o nmyi vy:o yiwunê kwo. A gha mb:aamb:aa ngê da pyódu, mu kópu u dîy:o a lama ka tóó, yoo ngmídi ngê nmyinê pyede, Yesu Kédisu ka dpodombiy:e nmye kélímí té.

Nuw:o dmi kamí ngê pyépi, u danêmbum

⁶ Nmí Lémi Yesu Kédisu ka nmyi kélímí mbê dniye, u nuu u kópu dé yidmyinê d:uud:uu dé. ⁷ Nmyi nuw:o dmi dpodombiy:e p:uu dny:oo kwo, choo a wédêwédê kígha nmyo. Kópuni dyuu mwiyé nmyinê ny:ee tumo, dpodombiy:e ye dmyinê kélímí. Nmí Mí dpodombiy:e myedmyinê kwunokwuno. ^{†††}

⁸ Nmyi chóó nmye dmyina a vuuwo, pi ngê kíngê dóó nmyo, chóó u dèêpí kópu dyuu u maknopwo kíngê yé nmyo. Kópuni dyuu pi ngê chóó dpo pyw:oo, k:omodanê kópu dyuu. Daa Yesu Kédisu u kópu dyuu ye tpapê tumo, yi kn:ââ yoo yi dèêpí kópu dé, yi kwódu yé kópu dé ye tpapê tumo. ⁹ Nyââ, pi ngê u dèêpí kópu dyuu u maknopwo kíngê yé nmyo, Yesu Kédisu u maknopwo p:ee dmyinê ya, mu kópu u dîy:o nmí Mí ntee a tóó, dyámê mbêmê d:ud:umbiy:e yinté myedoo ya. ^{†††10} Vyílo yi pini u k:ii ngmídi ngê nmyi pyaa dniye, nmyi mênê mye tóó, pini n:ii kada pini yintómu yi pwo a tóó. ^{†††}

¹¹ Nju tpémi y:oo yi tp:ee mââ kní yi p:uu Chóó Lémi u l:ii dpí t:ee t:oo, yinê ye Chóó Lémi ngê kóó k:oo u ngwo dpí kaa té, ngmênê Yesu Kédisu ngê nmyi nuw:o dono chedê too, kóó k:oo u ngwo kaa nmyoo. Vyílo yi l:ii nmyi p:uu yi t:ângo. ^{††12} Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu ka nmyi kélímí mbê dniye, u k:ii ngmídi ngê nmyi pyaa dniye. Yi pini ntee pwene, nmyi nuw:o dono yinté pw:oo dniye, ntóó ntee kmênê ngópu, mbwaa lêê u kwo yinté mye kmênê nmyoo, mbáptisím u ngwo nmyinê ngee ngópu. Ntee a pii wo, mbwaa lêê u mênê

† 1:17 Njon 1:1 †† 1:18 Epeso 1:22-23 ‡ 1:19 Kĩlosa 2:9
 †† 1:20 Epeso 2:16 ‡‡ 1:21 Epeso 2:3 ††† 1:22 Epeso 2:14-16
 ††† 1:23 Hipílu 6:11 § 1:26 Epeso 3:3-6 †† 1:27 Epeso 1:18-19

††† 1:28 Epeso 4:13 †† 1:29 1 Kódin 15:10 ††† 2:2 Epeso 3:3-4,16-19 †† 2:3 1 Kódin 1:30 †† 2:4 Lóma 16:18 ††† 2:7 Epeso 3:16-18 ††† 2:9 Njon 1:14,16 ††† 2:10 Epeso 1:21-22 18 2:11 Lóma 2:28-29

yinté myenmyinê pii dniye, nmyi nuw:o dmi kamî ngê u ngwo pyaa dniye, mu kópu u díy:o nmî Mî ka nmyi kélímî mbê dniye, pini n:ii ngê Yesu kpêênî a pyidu ngê. ^{†13} Mbwee ntóó ngê dnye ntee daa nyêmî ngê, yinté tpile ngê nmyee a ya, nmî Mî u dnye dênmyee a nyêmî, nmyee a dono, u yoo vy:o dênmyee a kwo. Ngmênê Yesu kpêênî ntee a pyidu ngê, ghê kamî yinté nmye a kpo, nmyi nuw:o dmi kamî ngê pyódu too, nmyi dono yilí u kuwó kée too, mēdaawa a ngî té. ^{††14} Nyââ, nmî puku dmi a kélî ngê, nmî kn:aadi te kópu dé, u puku yedê n:ii dnye ya, vya too, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu nmî l:êê díy:o kídosi ñedê pwene. Dini ghi n:ii ngê kídosi ñedê t:ee ngópu, na a ka yi puku dmi u kídosi ñedê mye t:ee ngópu. ^{††15} Ngmênê nmî Mî ngê Yesu kpêênî mēdê pyidu ngê, kada pini yoo yi némi dmi u ngwo dyênê ngê, Setan u yoo yi némi dmi mye dyênê ngê, yi wēdēwēdē tēdē ngê mye pyódu ngê. Nyââ, yi kópu mbēmē nmî lama a tóó, Setan u yoo yu yodo u maknopwo yé too. ^{††}

Yesu nmî mbodo, kn:aa pini u dnye namungê ny:oo

¹⁶ Yesu Kédisu ka dmyinê ng:aa, pi ngmê u kwódu yé u kópu knî ye nangmê ng:aa mb:anê. Nté mbwaa nmye kîngmê kwódu ngmê. Nju tpémi y:oo líme wo ngê kópuni yilí a chāachāa tumo, nangmê chāpu. Myenté d:ââ knî yi k:oo yi mwiýmwiyé wéni nangmê chāpu, m:ââ knî yi k:oo yi naa u wo ndîi dé myenangmê chāpu. ^{††17} Kópuni Yesu Kédisu ngê nmî dye ghi ngê d:uu ngê, Mósisi ngê u kââ wunê a módó, u dēêpî kópu dyuu u ngwo a d:êê ngê. Ala ngwo daa yi dēêpî kópu dyuu u dye ghi, Yesu Kédisu u dye ghi. ^{†††18} Pi ngmê knî y:oo nmye a tpapê ngópu, nmye dpo, Nmyi pi dmi a ghîpî tóó, enjel yoo dmyinê chāachāa dé. Ye namê ng:aa, yinté kîngê dyênê nmyo. Yi yéli daa yi lama a mbumu nyédi, kópuni knî yi p:uu a danê nyédi, daa yi kpêê dé. Yi chóó yi pi dmi módó a kmîmî tumo. Daa nmî Lémi u kópu ye tpapê tumo, dyámê u kópu dé ye tpapê tumo. ^{†††19} Yi yéli yi nuw:o dmi Yesu Kédisu p:uu daa kwo, pini n:ii nmî mbodo ngê a tóó. Nmo kóó kpâlî dé, yinê a mbêpê kîgha nmo, nmo wunê vyuuwó yédi. Tp:ee ntee dpî k:aa, yinté a kaakaa nmo, nmî Mî u nuu u yoo ngê u ngwo a pyépi nmo. ⁵

Yesu Kédisu u k:ii nipi nmî pw:oo dniye

²⁰ Mbwee ntóó ngê dēêpî kópu dyuu ntee daa chāachāa ngê, dēêpî kópu dyuu u maknopwo yinté dp:ee pyede, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu u k:ii nmyinê kââdí ngópu. Dini ghi n:ii ngê pwene, na a ka yi ngwo my:ee pw:oo dniye. Lukwe díy:o dyámê u dēêpî kópu dyuu nmye chāachāa tumo. ^{††21} N:ii knî y:oo nmye dpo, Wu tpile ngê kēê nangê t:oo, wu ntini nangmê ma, lukwe díy:o yi yéli ye nmye ng:aa nyédi. ²² Pi knî y:oo tpileni nmye a kwódukwódu tumo, chedê ngê dpî pyaa dmi. Yi kópu dé pi knî yi chóó yi kópu dé,

† 2:12 Lóma 6:4-5 †† 2:13 Epeso 2:1,4-5 † 2:14 Epeso 2:14-16 †† 2:15 Kĩlosa 1:13 †† 2:16 Lóma 14:1-12 ††† 2:17 Hipílu 10:1 ††† 2:18 1 Kódin 4:6 † 2:19 Epeso 4:15-16 †† 2:20 Nkal 4:3-5,9

daa nmî Mî u kópu dé. ^{††23} Yi yéli y:oo nmye dpo, Nmyi chóó nmyi pi dmi a ghîpî tóó, enjel yoo dmyinê chāachāa dé, nté mbwaa nmyi chóó nmye dmyinê kwódukwódu dé. Pi ngmê knî ye yinê ye, Nuw:o ndîi u kópu dé nmo ye tpapê tumo, ngmênê yi dēêpî kópu dyuu dpî dpî, doo u ntāâ pi u nuw:o dono yinê daawa chedê.

Póól ngê u ngwo yepê, Nmyi nuw:o dmi mbóó p:uu dny:oo kwo

3 Nmî Mî ngê Yesu Kédisu kpêênî ntee a pyidu ngê, kamî ngê yinté mye pyódu nmyoo. Yi kópu u l:êê díy:o nmyi nuw:o dmi Yesu Kédisu p:uu dny:oo kwo. Yi pini mbóó p:uu wunê tóó, nmî Mî u wéni pee a tóó, u che p:ââ pee ngê mye tóó. ^{††2} Nmyi nuw:o dmi mbóó p:uu kópu dyuu p:uu dny:oo kwo, dyámê mbēmê kídnyengê kwo, ^{††3} mu kópu u díy:o Yesu Kédisu u k:ii nipi nmyi pw:oo dniye, nipi mēnmyinê pii dniye, nmî Mî ngê ghê kamî nmye a kpo. Yi ghéni dmi kuwa yéli yi lama daa tóó. ^{††4} Nmyi ghê kamî u kn:ââ, Yesu Kédisu, dini ghi n:ii ngê wa a diyé, kuwa yéli y:oo u nkígh:ê wa m:uu nmyo, awo, Yi pi dmi ndîi ngê kēdê pyódu té. ^{††}

L:êê ghi mbwee u ngmêêpî

⁵ Ala ngwo nuw:o dono n:ii nmyi mēnê a pyede, dpî kée tóó. Namê pyââ ti mââ ti, nmyi gha dmi tupwótupwó ngê mēkîngê pyódu. Namê nuw:o dono, myenamê pyââ mââ yi p:uu nuw:o. Tpile ndapî yi mb:aami ngê nangmê pyódu, mu kópu u díy:o tpile ndapî yi mb:aami ngê u tpile dé u yâpwo ngê dpî pyódu té. ^{†††16} Yélini nmî Mî ka daa ng:aa nyédi, yinté kópu a d:uud:uu tumo, vyílo yi kópu knî yi l:êê díy:o nmî Mî ngê wa kpada té. ^{†††7} Dini ghi n:ii ngê nmî Mî ka yinté dp:ee ng:aa nyédi, yi dono yilí yinté nmyimo a d:uud:uu.

⁸ Ngmênê ala ngwo yi kópu yilí nmyi kuwó dpî kée yó, ala kópu yilí myenamê d:uud:uu dé, namê nod:enod:e, nmyi mbodo l:âmo dmi límílímî ngê kídangmê ngêpa. Yoo yi pi dmi nangmê dyênê, yi p:uu namê d:uu, myenamê peede tpapê. ^{†††9} Numo ka kídmyengê k:omodanê, mu kópu u díy:o nmyi nuw:o dono yilí nmyi kée tumo, nmyi l:êê ghi mbwee dé my:ee kée tumo. ¹⁰ Pi kamî ngê nmyi pyaa dniye, nmî Mî ntee a tóó, yinté pini ngê a pyépi nmyo, mu kópu u díy:o u yi u ngwo a kwo, A yoo yi lama ntênê ní yââ. ¹¹ Yi kópu u l:êê díy:o yoo ngmídi ngê nmyi pyaa dniye. Nmyi vy:o yélini Nju tpémi, doo u mo dé, yélini dp:ee Nju tpémi, dp:ee u mo dé, ngmênê Yesu Kédisu ngê ngmídi ngê a pyódu nmyoo. Myenté k:omo tpile Chóó Lémi u l:ii nmyi p:uu a t:a, ó daa t:a, ngmênê Yesu Kédisu ngê ngmídi ngê a pyódu nmyoo. K:omo tpile nmyo p:aa tpémi, ó pi my:oo dé, ó nko pi dé, ngmênê Yesu Kédisu ngê ngmídi ngê a pyódu nmyoo. K:omo tpile nmyi pi dmi ndîi dé, ó tēdē dé, ngmênê Yesu Kédisu ngê ngmídi ngê a

††† 2:22 1 Kódin 6:13 †† 3:1 Mak 16:19 ††† 3:2 Mát 6:33 †† 3:3 2 Kódin 5:17; Lóma 6:6-7 ††† 3:4 1 Njon 3:2 ††† 3:5 Epeso 5:3-5 ††† 3:6 Lóma 1:18 ††† 3:8 Epeso 4:25-32; Lóma 12:2

pyódu nmyoo, u kwo a kââdí nmyoo, u kwo kêlímî yi ndĩ kópu.

¹² Nmî Mî ngê a ngmídi nmyoo, u yoo ngê a pyódu nmyoo, nmyi nuu ghi dmi nódo a tóó. Yi kópu u l:êê díy:o yoo nmye dny:oo ch:anêch:anê, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê vuyuwu, nmyi pi dmi nangmê knî. Límílimî ngê nangmê nod:e, pi knî ye dpodombiy:e nangmê mbwólu. ^{†13} N:ii ngê dono kópu nmye ngmêdê d:uu knomomê, yi dono kópu nmyi mbodo kn:ââ vuyuwu dpî kée yó, nmyi nódo kîngê kaalí. Nmî Lémi ngê nmyi dono kópu yilí u kuwó ntee kée too, numo dono kópu yintómu nmyi kuwó dmyinê kéké dé. ^{††14} Yi kópu knî yi pwo kópu ala, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya, ndêndê ngê yoo ngmídi ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. ^{††15} Yesu Kédisu, pini n:ii ngê numo ka a kââdí nmo, u pono dmyinê vyápê. Yi kópu u l:êê díy:o numo ka a kââdí nmyoo, yoo ngmídi ngê pyódu nmyoo. Nyââ, noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya, nmî Mî dmyinê kwunokwuno. ^{††16} Nmî Lémi Yesu Kédisu u kópu dyuu ndêndê ngê nmyi gha vy:o dny:oo kwo, u nuw:o ndĩ mbêmê dmyinê numo ndiye kîgha, numo kuwó myedmyinê mbumu. U Ghê Dmi ngê wéti n:ii nmyi lama a kîgha too, myenté wéti n:ii nmî Mî u puku yedê a pyede, myenté wéti n:ii Yesu u yoo knî y:oo ala ngwo dê vyi t:oo, yi wéti knî y:e nmî Lémi nmyi gha knî yi vy:o dmyinê kwunokwuno. ^{††17} Kópuni anmyi d:uud:uu, ó anmyi tpaépê, nmî Lémi Yesu u pi mbêmê dmyinê d:uud:uu dé, u pi mbêmê nmî Mî Chóó Lémi myedmyinê kwunokwuno. ^{††}

Pi mupwo mupwoma yi danêmbum

¹⁸ Yepe yoo, nmyi moo yoo yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, mu kópu u díy:o nmî Lémi ngê yi kópu u yi yoo kwo. ^{††}

¹⁹ Yéé yoo, nmyi kpâm yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo dny:oo ya, dnye dii ngê ye namê mbumu. [§]

²⁰ Tp:ee dmââdíma, dye ghi yintómu nmyi pye mî knî ye dmyinê ng:aa, mu kópu u díy:o nmî Lémi ngê u yi u ngwo a kwo, A yoo yinté dny:oo kwo. ^{§†}

²¹ Mââ yoo, kn:aadi te kópu tédê u l:êê díy:o, nmyi tp:ee dmââdíma ye dpodombiy:e nangmê mbwólu, kminté awo, Doo u ntââ kópu mb:aa daanmî d:uu. ^{§††}

Wop dpodo pyu yoo yi danêmbum

²² Wop dpodo pyu yoo, n:ii knî y:oo wop a dpodo kîgha nmyo, dye ghi yintómu yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé. Nmyi kada pini yoo yi ngîma ntee nmye dpodo nyédi, yi kuwó yinté myedmyinê dpodo. Nuw:o ngmídi mbêmê yi p:uu dmyinê dpodo, mu kópu u díy:o nmî Lémi nmye chââchââ ngmê. ²³ Kópuni anmyi d:uud:uu dé, dpodombiy:e dmyinê d:uud:uu dé. Alanté dmyinê nuw:o, apii, Daa pi ngmê p:uu nmo dpodo té, nmî Lémi p:uu nmo dpodo té. ²⁴ Nmyi lama kiyedê tóó, nmî Lémi ngê kópuni mb:aa u yoo yi l:êê díy:o wunê a

nuw:o kwólu, nmyi l:êê díy:o wa d:uu. Daa dyámê mbêmê pi p:uu nmye dpodo té, nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu nmye dpodo té. ²⁵ N:ii ngê dono adí d:uud:uu, Chóó Lémi ngê ntââ u ngwo wa a vy:u. K:omo tpile yi pini u pi ndĩ ó u pi tédê, ngmênê Chóó Lémi ngê u ntââ u ngwo wa a vy:u.

4 Kada pini yoo, yélini wop nmyi p:uu a dpodo té, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê vuyuwu, dono kópu y:e namê d:uud:uu dé, mu kópu u díy:o nmyi Lémi mbóó p:uu wunê tóó, yinê a y:enê nmyo.

Nmî Lémi p:uu danê u kópu dyuu

² A tîdê mbwó yoo, namê mgeemgee, dpodombiy:e dmyinê ngêpê, Chóó Lémi myedmyinê kwunokwuno. ^{§†3} A l:êê díy:o myedmyinê a ngêpê, Chóó Lémi ngê u ntââ ngê pêdê pyódu nêne, Yesu Kédisu u tumu kópu dyuu pi knî ye u ngwo p:aa vyi. Yi kópu dyuu u tpaépê u l:êê díy:o, mbwa k:oo a km:êê noo. ^{§†4} Nmî Lémi ngê yi dpodo a ka a kpo, u kwo dmyina a ngêpê, u ya a nga a kwo, U kópu dyuu pi knî ye ntênê nî vyi. ^{§†}

⁵ Kuwa yélini yi vy:o nuw:o mbêmê dmyinê paa, dye ghi yintómu nmî Lémi p:uu mb:aamb:aa ngê ye dmyinê danê. ^{§†6} Nmyi kópu dé pwópwó ngê kîngmê pyódu. Pini n:ii nmî Lémi p:uu nmye adí póó, u kakêmê ntênê u kwo dpî chámê yó. ^{§††}

Póól u nd:uu tpaépê

⁷ Pini n:ii ngê ala pweepwee pee nmye wunê ñeñe, Tikikas, nmî Lémi ka a kêlímî, mb:aamb:aa ngê p:uu nmye dpodo. Yi pini a nuu u pi, a kópu yilí yintómu nmye yinê amínê nt:o. ^{§†8} Yi kópu u l:êê díy:o nmye nîndê dyede. Kópuni a nga a pyodopyodo té, nmyi lama pîdny:oo a ya, myenté Tikikas ngê nmyi nuw:o dmi yinê amí l:âmo té. ^{§†9} Tikikas p:uu Onésimas nîndê t:emî. Yi pini nmyi chóó nmyi p:aa pi, nmî Lémi p:uu mb:aamb:aa ngê a dpodo, a nuu u pi ngê mye tóó. Kópuni yilí a nga a pyodopyodo té, nmye y:oo amínê nté t:oo. ¹⁸

¹⁰ Adistakas, pini n:ii k:ii mbwa k:oo nipi nye kwo mo, u mb:aamb:aa nmye da dy:ââ. Mak ngê u mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ. Yi pini Mbanapas u ngmênêni ngmê. Mak nmye wa lee knomomê, mb:aamb:aa ngê u kwo dmyinê vuyuwu. Yi kópu wunê nmye kîndê vuu.

¹⁹¹¹ Yesu u pénta, Pini n:ii u pi Njastas, u mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ. Nju tpémi yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, yi vy:o yi pini pyile knî y:oo y:oo a ngêépî nê, Nju pi ngmê ngê mēdaa ngêépî nê. Yi pini pyile knî yi k:ii nmî Mî kóó k:oo yoo nipi nmo kapî too.

¹² Nmyi p:aa pi Epapídas ngê u mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ. Yi pini Yesu Kédisu p:uu ntênê mye dpodo, dye ghi yintómu nmyi l:êê díy:o dpodombiy:e a ngêpê yédi, dpo, Yi kêlímî ndĩ ngê a pyaa dniye, dpo, nuw:o ngmídi mbêmê pîdny:oo nuw:o, nuu u kópu dé yi p:uu pîdny:oo nuw:o. ¹³ Nmyi p:uu dpodombiy:e

† 3:12 Nkal 5:22-23 †† 3:13 Mát 6:14 † 3:14 Lóma 13:8-10
 †† 3:15 Njon 14:27 †† 3:16 Epeso 5:19 ††† 3:17 Epeso 5:20
 ††† 3:18 1 Pita 3:1-2 § 3:19 1 Pita 3:7 †† 3:20 Epeso 6:1-3
 §†† 3:21 Epeso 6:4

§† 4:2 Epeso 6:18 §†† 4:3 Epeso 6:19; Kĩlosa 1:27 §† 4:4 Epeso 6:20 §† 4:5 1 Tes 4:11-12 §†† 4:6 Epeso 4:29; 1 Pita 3:15-16 §†† 4:7 Epeso 6:21 §§§ 4:8 Epeso 6:22 18 4:9 Pilimon 1:10 19 4:10 Dpodo 27:2; 12:12

wunê nuw:o yédi, Leyodisiya p:aani dê Hidapolis tpémi yi l:êê dîy:o myewunê nuw:o yédi. Yi kópu a chóó p:uu kíñî módu, u ngwo nmye d:a vyi. ¹⁴ Luukî, pini n:ii kpeede ngê a tóó, a nuu u pi ngê mye tóó, Dimas k:ii yi mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ ngmê. †

¹⁵ Yesu u yoo yélini Leyodisiya a pyede, nmî mb:aamb:aa ye dpî y:ee yó, myenté yélini Nimba u ngomo k:oo nipi wumê ngêpê nyédi, nmî mb:aamb:aa ye myoo y:ee yó. ¹⁶ Dini ghi n:ii ngê ala pweepwee pee anmyinê kp:aa ngmê, Yesu u yoo yélini Leyodisiya a

† 4:14 2 Tim 4:9-12

pyede, ye u nkwo dpî dy:ââ yó, myepêdê kp:aa y:e. Myenté pweepwee pee n:ii yi yéli y:oo nmye wa a dy:ââ ngmê, u nkwo dpo kp:aa yó. ¹⁷ Akipas ka ala kópu dpî vyi yó, kwipi, Nmî Lémi ngê dpodoni nga a kpo, dpî chedê ngi.

¹⁸ Nê Póól, ala kópu dyuu a chóó a kêê ngê n:aa d:êêd:êê. A l:êê dîy:o dmyina a ngêpê, mu kópu u dîy:o mbwa k:oo anîñê kwo.

Nmî Lémi mb:aamb:aa ngê nmye choo a vyuwo. Wu u dí.

1 Tesalonika

Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, m:ââ myoy:a mî loo, u kuwó dini ghi ngê Póól Sailas Timoti Tesalonika lee dniye, p:aani n:ii Másídóniya Wee u kwo a tóó. Y:i dnyen:aa dpodo, yoo wo yéli Yesu u yoo vy:o kaa tumo. (Dpodo 17:1-9) Nju pi daa yilí Yesu u yoo vy:o ghê wo, woni knî y:oo Póól ngm:ii kalê ngópu, wod:oo Mbédiya loo, yi ndi ni mê yó, Aténi mî tee wo. (Dpodo 17:10-15) Dini ghi n:ii ngê Timoti Aténi Póól ka loo, Póól ngê myombó Tesalonika mê dy:ââ ngê, kwo, Yesu u yoo m:ii wêdêwêdê kalê té.

U kuwó dini ghi ngê Póól ngê Aténi a kuwo ngê, Kódin loo, Yesu p:uu y:i ye doon:aa danêmbum. (Dpodo 18:1-18) Wiki knî ngmê y:i doo ya, Sailas pini dê Timoti y:oo y:i mî m:uu ngópu, Póól ka kwo, Nju pi n:ii dé Tesalonika wunê pyede, Yesu u yoo knî ye mî kîdnya a dyede. Yélini Yesu ka dnye kêlîmî, Tesalonika, Póól ngê u yi u ngwo doo kwo, Nî wêdêwêdê kalê té, u l:êê dîy:o ala pweepwee pee d:êê ngê, ye dy:ââ ngê.

1 Mw:ââkó a tîdê mbwó yoo, yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Tesalonika. Nê Póól, Sailas pini dê Timoti yi k:ii, ala pweepwee pee nmye nmîndê dyede. Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê nmî Mî Chóó Lémi ka a kââdî nmyoo. Yi Lémi mupwo y:oo dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vuywo.

Póól p:uu y:oo Chóó Lémi u ngwo dnye kwunokwuno

² Dye ghi yintómu Chóó Lémi nmyo yintómu nmyi l:êê dîy:o nmo kwunokwuno ngê, myenté dye ghi yintómu nmyi l:êê dîy:o u kwo myeno ngêpê nyédi.

³ Nyââ, nmî Mî ntênê nmo kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o nmyi kêlîmî u dîy:o dpodombiy:e nmyee dpodo, yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo ntênê a pyede, nmyi nuw:o dmi nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu ntênê a wee. ⁴ Nmî tîdê mbwó yoo, nmî lama ka tóó, nmyi nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo ntênê a tóó, yiné a ngmîdi nmyoo. ⁵ Yi kópu nmî lama a tóó, mu kópu u dîy:o nmî Lémi u kópu dyuu daa módó nmye nm:uu vyyu. Nmî Lémi u wêdêwêdê mbêmê mbwudu yilí nmyi ngópu nm:uu chópu, u Ghê Dmi ngê yi kópu dyuu ndê kópu ngê nmye yiné pyódu too. Nmyi lama ka tóó, daa nmî chóó nmî l:êê dîy:o nmyi vy:o nmeen:aa dpodo, ngmênê nmyi l:êê dîy:o nmeen:aa dpodo. ^{†6} Nmî nt:anê nmyi yaa dniye, nmî Lémi u nt:anê my:ii yaa dniye. K:omo tpile mgîní vyîmî ndîi nmyimo a pyw:êmî, ngmênê u kópu dyuu u wépi dpîp:e pwaá ngópu, u ghê Dmi mbêmê w:aa nmyinê pyw:ee ngópu. ^{†7} Yélini p:aani p:aani Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Másídóniya Kídiki wee yi kwo, ala ngwo nmyi nt:anê a yââyâa té.

^{†8} Nmî Lémi ngê kópuni nmyi vy:o d:uu ngê, wee wee p:aani p:aani kî ny:ee ngópu. Másídóniya Wee u kwo kî ny:ee ngópu, Kídiki Wee u kwo mye ny:ee ngópu, wee knî mu yi kwo myekî ny:ee ngópu, yi lama a tóó, Tesalonika tpémi nmî Mî ka kî kêlîmî mbê dniye. Yi kópu pi knî ye dpîno tpapê ngê, ^{†9} yi chóó nmo a tpapê ngópu, nmo dpo, Tesalonika tpémi y:oo nmyi dnye dmi wumu

ny:ee ngópu, yi kópu kînmî nyongo. Nmo dpo, Yâpwo knî ye ngêpê kî yé ngópu, nmî Mî ka kî diyé dniye, yâp-woni ghê a t:a. Yi lama a tóó ala ngwo yâpwo ndêndê p:uu nmye dpodo té, u mo u kwo nmye ngêpê té, ^{†10} Tp:oo nmye t:âât:ââ ngmê, mbóó p:uu wa a ndê, pini n:ii kpêênî a pyidu ngê, Yesu. Vyílo yi pini ngê nmî kpadakpada tédê wa dyé nmo. ^{††}

Póól p:uu ntee dnyen:aa dpodo, Tesalonika

Dpodo 16:11-17:9

2 Nmî tîdê mbwó yoo, nmyi lama kîyedê tóó, nmî dpodo nt:u nmyi vy:o mî kele. ² Nmyi lama mye tóó, nmye ghêlî k:ii dpîp:e lee dniye, Pilipay tpémi y:oo Sailas k:ii mywenemywene kalê nyópu, mye kpaka nyópu, ngmênê nmî Yâpwo ngê a wêdêwêdê kalê nmoo, u kópu dyuu nmye nm:uu vyyu. K:omo tpile yoo woni nmî p:uu dnye d:uu, ngmênê ye dênmee nkîngê. ^{†3} K:omo tpile nmî pi dmi ala ngwo nmye a dyede ngmê, ngmênê nmyi lama kîyedê tóó, Dp:oo pi dódó pyu yoo, dpîno k:omodanê nyédi, dp:oo dono pyu yoo. ⁴ Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dniye, u l:êê dîy:o yiné dpodo kalê nmoo, u kópu dyuu vyílo yinmo tpapê ngê. U yi nmo daa kwo, Pi knî ye pi mb:aa ngê nmî pyaa dmi, ngmênê u yi nmo a kwo, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî ya, pini n:ii ngê nmî gha dmi dye ghi yintómu a y:enê. ^{†5} Nmyi lama ka tóó, nmyi gha dmi dênmeen:aa ngêêpî dé, nmyi tpile knî yi pyinê tumutu-mu dpîp:o ngwódu, ngmênê ntênê nmye nmeen:aa danêmbum. Chóó Lémi ngê dpo kpaá dmi. ^{††6} U yi nmo dêpwo kwo, Nye chaa kalê nmédi, u yi nmo myedêpwo kwo, Kn:aa yéli y:oo myenye chaa kalê nmîne. ^{†7} Yesu Kédisu ngê u dyépi ngê a pyódu nmoo, nmyi kada kaa nmoo, u l:êê dîy:o u ntââ nté ndapî nmye p:oo dmy:ee doo, u kópu daapodoo ya. Ngmênê tpile nmye dpîp:e dmy:ee ngê. Pyââ tpómu mbópó ka nuw:o ngê ntee a vuywo yédi, nmyi vy:o yinté nuw:o ngê nmeen:aa paa. ⁸ Nmî tp:ee ntee tpile ngê nmyi

† 1:2 Pilipay 1:3-4 †† 1:5 1 Kódin 4:20 † 1:6 2 Tes 3:9 †† 1:7 1 Pita 5:3 †† 1:8 Lóma 1:8

††† 1:9 Dpodo 14:14-15 ††† 1:10 Mát 16:27 † 2:2 Dpodo 16:19-24 †† 2:4 Nkal 1:10 ††† 2:5 Dpodo 20:33 †† 2:6 Njon 5:41,44

pyaa dniye, nmî Mî u kópu mb:aa nmye nm:uu vyu, myenté dononi nmyi l:êê díy:o pi knî y:oo nmo wo d:uu ngópu, u ntââ ponmo vy:ungo. Nmyi nuu ghi dmi nmî nódo d:ud:umbiy:e yaa wo. ⁹ Nmî tídê mbwó yoo, nté ndapî nmye dênmeê a dmyinê, apii? Nyââ, nmyi lama kîyedê tóó, w:êênî mgídí vy:o nmeê a dpodo, nmî ndapî nmî chóó nmeê a kmênêkmênê, yi ngwo nmî Mî u kópu mb:aa nmye myenmeê a tpapê. †

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o nmeen:aa ya, nmî Lémi ka u ngwo nmyi kélîmî mbê dniye, ngmee u kópu dpîpîngmê d:uu ngê, dye ghi yintómu nmyi ngópu nmeen:aa dpodo, nmî Mî ngópu myenmeen:aa dpodo. Nmyi vy:o mb:aamb:aa ngê nmeen:aa dpodo, dpîpîngmê kn:aadi ngê, doo u ntââ pi ngê yipe tee kópu nmî p:uu daawa vyi. ¹¹ Pi ngê tp:oo módó tp:oo mää yoo maa p:uu ntee a kapî too, maa p:uu yinté nm:uu kaa nmyoo. ^{††12} Nmî chóó nm:uu dêêpî kê nmyoo, nmyi nuw:o dmi nmî chóó nm:uu l:âmo ngê, nmî Mî u maa p:uu paa nmî chóó nmyi nuwo nm:uu kwólu. Yinê a ngmidi nmyoo, kóó k:oo wa kaa nmyo, nmyi pi dmi ndîî ngê wa pyódu té. ‡

Tesalonika tpémi yi kélîmî u l:êê díy:o nmî Mî u ngwo kwuno ngópu

¹³ Ala kópu u l:êê díy:o dye ghi yintómu Chóó Lémi myeno kwunokwuno ngê, dini ghi n:ii ngê nmî Mî u kópu dyuu nmye nm:uu vyu, nmyi ny:ee tumo, ye nmyi kélîmî mbê dniye. Nmyinê nmye daa pi u kópu dyuu vy:ii ny:ee ngópu, ngmênê Yâpwo Ndêndê u kópu dyuu vy:ii ny:ee ngópu. Nyââ, nmî Mî u kópu dyuu vy:ii ny:ee ngópu, u kwo nmyi kélîmî mbê dniye, ala ngwo yi kópu dyuu yi nt:u dmi nmyi vy:o kîyedê kelekele. ^{††14} Nmî tídê mbwó yoo, yi kópu dyuu ngê u vyîmî pyu ndîî ngê dê pyódu nmyo. Njuda Wee u kwo Yesu Kédisu u yoo vy:o yélini a ghê dniye, dononi dnya a vyîmî, yinté dono myenmyee a vyîmî. Nju tpémi y:oo ntee dnyimo a kpakakpaka dé, nmyi chóó nmyi dyámê tpémi y:oo yinté myednyimo a kpakakpaka nmyo. ^{††15} Yi Nju tpémi yi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê a vya tumo, nmî dye ghi ngê nmî Lémi Yesu vya ngópu, myednye kpakakpaka nmo. D:ud:umbiy:e Chóó Lémi ka doo u nuu u yoo ngê dê pyaa dmi, pi yintómu yi p:uu a d:uu té. ^{††16} U yi nmo a kwo, Pi dyêêdí yintómu nmî Mî kóó k:oo nm:uu kaa té, ngmênê Nju tpémi y:oo nmî maa a nkokonkoko ngópu. Yi kn:ââ knî y:oo dononi dnya a d:uud:uu dé, nmî Mî nódo kaa dniye, nmî dye ghi ngê Tp:oo mb:ii ngópu, yi dono nódo mye kele, wod:oo nmî Mî ngê u nkwo mb:ii too, ntênê wa kpada té, ye daawa kede. †††

Póól ngê u yi u ngwo doo kwo, Tesalonika tpémi m:aan:aa m:uu té

¹⁷ A tídê mbwó yoo, lukwe díy:o pi knî y:oo a pi nmye a dyede ngópu, nmyedpo, Nmyi yi dmi u ngwo daa kwo. K:omodanê kópu yila. Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o

a ngm:ii kalê nmoo, nmyi l:êê díy:o nmeê a tpyóó. U yi nmo ntênê a kwo, Daa kêmakêma monon:aa mumu nmyo. K:omo tpile ala ngwo nmyi vy:o dênminê wee, ngmênê nmî nuw:o k:oo anmînê nuw:onuw:o nmyo. ¹⁸ Nê, Póól, ndê kópu nmye ngmênîné tpapê, daa ng:êêntómu nê, Ngîn:uu m:uu té, ngmênê Setan ngê a maa nkoko ngê. ¹⁹ Nyââ, ndêndê ngê u ya a nga a kwo, N:uu m:uu nmyo. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu wa a diyé, ngîma anmîn:aa kwo, daanmyi mywenemywene kalê nê, nmyi l:êê díy:o w:aa anîmo pyw:oo, myenté nmyi l:êê díy:o wa chaa kalê nê, mu kópu u díy:o ntênê u kwo nmye kélîmî té, nmyi l:êê ghi mb:aamb:aa dé. [§]

Kópuni u l:êê díy:o Póól ngê Timoti Tesalonika dy:ââ ngê

3 A tídê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê Aténi noo a ya, noo a nuw:onuw:o nmyo, nmyi l:êê díy:o tpyóó ngê y:a y:a nê pwiye wo, doo u ntââ ngê a ka pyodo. Dini ghi n:ii ngê Timoti a ka a loo, nmye nê dy:ââ ngê, a mo Aténi noo a ya. ^{§†2} Nmyi lama kîyedê tóó, nmî mbwó Timoti k:ii nmî Mî p:uu nipi nye dpodo nódo, Yesu Kédisu u kópu dyuu nipi nye tpapê too. Nmye nê dy:ââ ngê, kwonê, Yi kélîmî p:uu nyi wêdêwêdê kalê té. ^{§††3} Kwonê, Nmî Lémi u maa p:uu dononi wunê vyîmî tumo, yi dono knî yi l:êê díy:o yi máadi kídangê kuwo ngmê. A tídê mbwó yoo, nmyi lama kîyedê tóó, nmî Lémi ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi dono knî y:oo adnyi kpakakpaka nmyo. ⁴ Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o nmeê a kwo, munmyenê, Adnyi kpakakpaka nmyo. Nmyi lama kîyedê tóó, vyîlo yi kópu nmye yidoo pyodopyodo. ^{§†5} Yi kópu u l:êê díy:o noo a nuw:onuw:o nmyo, nê, Lónté wunê kélîmî té. Nê, Apê Setan ngê dpodombiy:e da tókó té, nmî Lémi u maa da kuwo ngmê, yi vy:o módó nmeen:aa dpodo. U ya a nga doo kwo, Nmyi p:uu kópu ngmênî ny:oo, u l:êê díy:o Timoti nmye nê dy:ââ ngê. ^{§††}

⁶ U kuwó dini ghi ngê Aténi nê kuwo ngê, ala ngwo Kódin anîmo dpodo. Dini ghi n:ii ngê Timoti pini dê Sailas y:oo al:ii mînê pyw:ee noo, a gha mb:aamb:aa ngê pyódu ngópu. Timoti ngê a ka pê, Nmî Lémi ka ntênê kîyedê kélîmî té, myenté yi nuu ghi dmi numo nódo mye tóó. A ka pê, Kîyedê chââchââ ngi. A ka pê, U yi nga ntee a kwo, N:uu m:uu té, a ka pê, yinté u yi y:e myewunê kwo, Nmî m:uu. ^{§†7} A tídê mbwó yoo, yi kópu u l:êê díy:o a nuw:o kîmêd:a l:âmo. K:omo tpile dono vy:o anî kwo, ngmênê dini ghi n:ii ngê nmyi kélîmî p:uu n:aa nuw:o yédi, a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. ⁸ Nmî Lémi ka dnyinté anmyi kélîmî knomomê, ye anî nuw:onuw:o nmyo, a ya dono ngê wa pyódu. ⁹ Nmyi l:êê díy:o nmî Yâpwo Chóó Lémi dpodombiy:e n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u díy:o w:aa ndîî a ka a kpo. ¹⁰ W:êênî mgídí vy:o dpodombiy:e n:aa ngêpê yédi, u ya a nga a kwo, N:uu m:uu nmyo. Kópuni knî yi l:êê díy:o nmyi kélîmî doo u ntââ ngê da pyaa dmi, u ya a nga a kwo, Ndîî ngê n:uu pyódu té.

† 2:9 Dpodo 18:3; 1 Kódin 4:12 †† 2:11 1 Kódin 4:14 ‡ 2:12 Pilipay 1:27 †† 2:13 Nkal 1:11-12 †† 2:14 Dpodo 17:5 †† 2:15 Dpodo 2:23 ††† 2:16 Lóma 1:18

§ 2:19-20 Pilipay 4:1 §† 3:1 Dpodo 17:15 §†† 3:2 Dpodo 16:1; 2 Tim 3:12 §† 3:4 Dpodo 14:22 §†† 3:5 Pilipay 2:16 §† 3:6 Dpodo 18:5

¹¹ Nmî Mî Chóó Lémi ka nmo ngêpê nyédi, myenté nmî Lémi Yesu ka myeno ngêpê nyédi, nmî maa y:oo wa yé ngmê, nmye u ngwo anmo lee dmi. ¹² Nmyi l:êê díy:o myeno ngêpê nyédi. U yi nmo a kwo, Nmî Lémi ngê nmyi pi ka vyuwo ndî ngê a pyódu ngê. Nmyi nuu ghi dmi ntee nmî nódo wunê tóó, yoo yi nuu ghi dmi yinté nmyi nódo myechoo a ya, myenté nmyi nuu ghi dmi numo nódo ntênê dny:oo ya. ¹³ U yi nmo a kwo, Nmî Lémi Yesu ngê a wêdêwêdê kalê nmyine. Wéni n:ii ngê wa a diyé, u yoo wa danê té, nmî Mî Chóó Lémi ngîma nipi wamî kaa nmo. U yi nmo a kwo, Yi ngwo dyâape nmyi p:uu daapêdê pyw:ee ngê. †

Chóó Lémi u nuu u yoo ngê dmyinê kwo

4 A tîdê mbwó yoo, kuwókuwó wéni ngê dyâape nmyi p:uu kîngmê ya, nmî Mî u nuu u yoo ngê dmyinê kwo. Yi máadi wunê nmye kînm:uu kêma ngê, mb:aamb:aa ngê nmye kîgha ngmê. Nmî Lémi Yesu u l:êê díy:o nmîné kwunokwuno nmyo, yi máadi dpodombiy:e dmyinê kîgha. ² Dêêpîni nmî Lémi Yesu u pi mbêmê nmye nmo kpo, nmyi nuwo kîdangê kuwo. ³ Nmî Mî ngê u yi u ngwo a kwo, Ntee n:aa tóó, a yoo yinté myedny:oo ya, pyâa ti mâa ti yi vy:o kîngê ya. ^{††4} Nmyo ngmêngmênté nmyi chóó nmyi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dmyinê y:eñey:eñe dé, dyâape nmyi p:uu kîngmê ya, mywene nmye kîngê kwo. ^{†5} Yélini yi lama nmî Mî daa tóó, pyâa ti mâa ti yi yéli yi nuu u kópu ngê ntee a ya yédi, yinté kîdmyengê ya. ^{††6} Nmyi vy:o pini ngmê u mbwó u kuwó kîngê pwiyé, mu kópu u díy:o nmî Lémi ngê yi pini ka ntâa wa a vy:u. Yi kópu wunê nmye kînm:uu kwódu ngê. ⁷ Daa pyâa ti mâa ti yi l:êê díy:o nmî Mî ngê a ngmîdi nmoo, ngmêné yoo mb:aa u yi u ngwo ye kwo. Ntee a tóó, u yi u ngwo a kwo, Yinté myedny:oo ya. ^{††8} Pini n:ii ngê yi kópu dyuu u wépi wa puwâ, daa pi ntee pi u kópu u wépi yuu puwâ, ngmêné nmî Mî u kópu u wépi yuu puwâ, pini n:ii ngê u Ghê Dmi nmye a kpo. ^{††}

⁹ Nmî tîdê mbwó yoo, nmî lama ka tóó, yélini yi k:ii Yesu ka nmyinê kêlîmî té, nmyi nuu ghi dmi numo nódo wunê tóó, mu kópu u díy:o nmî Mî ngê yi kópu nmyi nuwo chóó a kwólu. Doo u ntâa yi kópu p:uu kópu nmye daamu anmo d:êê. ^{††10} Nmî lama ka tóó, Yesu u yoo yélini Másídóniya Wee u kwo p:aani p:aani wunê pyede, yi nuu ghi dmi nmyi nódo wunê tóó. Nmî tîdê mbwó yoo, nmîné kwunokwuno nmyo, yi nuu ghi dmi nmyi nódo ntênê dny:oo ya. ^{†11} Nuw:o ngê dmyinê paa, kópuni p:uu nmyi pi dmi daa pyede, yi kópu p:uu kópu nangmê vyi. Kîdmyengê lîme, nmyi chóó kîlî dmyinê dpodo. Yi kópu dé wunê nmye kînm:uu vyi too. ^{†12} Yinté anmyi ya knomomê, ye pi knî ye yoo mb:aa ngê anmyi pyaa dmi, nmyi nté ndapî u ntâa mbêmê adí ya, doo u ntâa pi knî ye mēdaanmyi dmyinê dê. [†]

Yesu u yoo vy:o yélini pw:oo dniye, kópuni y:e wa pyódu

¹³ Nmî tîdê mbwó yoo, Yesu u yoo vy:o yélini nmyi vy:o pw:oo dniye, yi p:uu kópu nmye ngmênmîné tpa-pê. Kuwa yéli yi vy:o pini n:ii dpî pw:onu, u l:êê díy:o yoo dpodombiy:e a mbê nyédi, mu kópu u díy:o yi lama a ya yédi, dpò, Nmî mbwó daamunmî m:uu. U yi nmo daa kwo, Nmyi gha dmi yinté dono ngê choo pyodopyodo. ^{††14} Ala kópu ka ntênê nmî kêlîmî mbê dniye, Yesu ntee pwene, ntee mēdê pii wo, u yoo vy:o yélini a dpî té, díyò nmî Mî ngê yinté wamêdê pyidu té. ^{†5} Nmî Lémi u kópu dyuu nmye ngmênmîné tpa-pê. Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, u yoo vy:o yélini mwiyé dpî dniye, daawa a kuwo té. Nyâa, mwiyé wa a pyidu té, kóó k:oo wa kaa té. Yélini yi k:ii yi ngwo anmî ya, kóó k:oo nipi wa kaa nmo. ^{††16} Dini ghi n:ii ngê maadî ada a kwo, dpodombiy:e nmo wa a mbwólu, enjel yoo yi kada pini ngê Chóó Lémi u nkéli dpuwó wa a wuu, nmî Lémi mbóó p:uu u ngwo wa a ghî. U yoo vy:o yélini wunê pw:oo dniye, mwiyé wa a pyidu té, ^{†7} u yoo vy:o yélini yi k:ii yi ngwo anmî ya, yi yéli yi k:ii kwodonkwodo wa a danê nmo, mbóó p:uu wa km:êê nmo, nkali too pee dmi u mēné nmî Lémi ngê y:i amîné pyódu nmo. Yi ngwo nmî Lémi ngê daawa a kuwo nmo, nipi anmî:aa ya, dye ghi yintómu. ^{†8} Nmî tîdê mbwó yoo, yi kópu knî yi l:êê díy:o nmyi nuw:o dmi moo l:âmo tóó.

Nmî Lémi u diyédiyé u t:âat:âa

5 Nmî tîdê mbwó yoo, wéni n:ii ngê nmî Lémi wa a diyé, yi wéni p:uu kópu nmye daanmo d:êê, ^{††2} mu kópu u díy:o ala kópu wunê nmyi lama ka a yaa wo. Kpáapi ngê ngomo chóó ntee dpî ngwéti, nmî Lémi wéni n:ii ngê wa a diyé, yoo yinté wa ngwéti té. ^{††3} Kuwa yéli nmî Lémi p:uu daadnyî nuw:o, awo, Mb:aamb:aa ngê nmo pyede, kópu nmo daangmêwa pyódu, ngmêné yi ngwo nmî Lémi ngê wa ngwéti té, wamye dyênê té. Doo u ntâa daawa mbêpê dmi. Mb-wili ngê pwopwo ntee dpî kaalî, yinté y:e wamye pyódu. ^{††4} Nmî tîdê mbwó yoo, dp:ee yinté yéli. Dp:ee mgîdí u yoo, w:êênî nmye pyede. Kpáapi ngê ngomo chóó ntee dpî dyênê, nmî Lémi ngê yinté daawa dyênê nmyo. ^{†5} Nmyo yintómu wo u yoo, w:êênî nmye pyede. Dp:oo mgîdí u yoo, mgîdí vy:o dp:ono pyede. ^{††6} Yi kópu u l:êê díy:o doo u ntâa daanmî lîme, myedaanmî dpî. Kuwa yéli daa yi lama a pyede, a dpî té. Nuw:o dono ngê kîngmê dóó nmo, mb:aamb:aa ngê paa vyuwo kmêle, nmî Lémi u maa mb:aamb:aa ngê kîgha koo. ^{†7} Yoo w:êênî daa dpî nyédi, mgîdí vy:o a dpî nyédi, myenté mgîdí vy:o ndee pyu yoo a ghétighéti nyédi. ^{†8} Ngmêné nmo wo u yoo, nmî Lémi u maa nuw:o mbêmê kîgha koo. Lede knî y:oo yi káped:ê ntee a tpyé tumo, yi mbodo u dópó yi mbêmê ntee a kwo nyédi, yinté nmo pyede, nmî Lémi ka nmo kêlîmî té, nmî tîdê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo a tóó, myenté nmî

† 3:13 Pilipay 1:9-10 †† 4:3 1 Pita 1:16 † 4:4 1 Kódin 6:13,15 †† 4:5 Lóma 1:24-28 †† 4:7 1 Pita 1:15 ††† 4:8 Luukí 10:16 ††† 4:9 Njon 13:34 § 4:11 Epeso 4:28 §† 4:12 Kílosa 4:5

§†† 4:13 1 Kódin 15:20; Epeso 2:12 §† 4:15 1 Kódin 15:51-52 §†† 5:1 Mát 24:36 §† 5:2 Mát 24:42-44 §† 5:3 Luukí 21:34-36 §†† 5:5 Epeso 5:8-9

lama ka tóó, nmî Lémi ngê kóó k:oo dîyo wa kaa nmo. ^{†9} Nmî Mî ngê daa nmî kpadakpada u l:êê dîy:o a ngmi-di nmoo, ngmênê u yi u ngwo a kwo, Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê kóó k:oo kaa nmîne. ^{†10} Nmî l:êê dîy:o pwene, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, A yoo kamî ngê nî pyódu té. Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, k:omo tpile mwiye anmî pw:oo dmi, ó yi ngwo anmî ya, ngmênê kóó k:oo wa kaa nmo, mb:aamb:aa ngê nipi anmîn:aa ya. ^{††11} Yi kópu mbêmê nmyi nuw:o dmi moonumo l:âmo tóó, dpînumo wêdêwêdê kalê tóó. Yi kópu ala ngwo ntee nmye d:uud:uu ngmê, yinté dmyinê d:uud:uu. ‡

Póól p:uu yi kuwókuwó kópu

^{†2} Nmî tîdê mbwó yoo, nmîno kwunokwuno nmyo, nmî Lémi ngê yélini nmyi vy:o a dpodo kalê too, dmyinê châachâa dé. Nmyi kada a wee, nmyi kuwó vyîlo yi-wunê mbumu nyédi. ^{††13} Nyâa, ntênê dmyinê châachâa dé, yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya, mu kópu u dîy:o y:oo a ngêêpî nmyo. Mb:aamb:aa ngê noko dmyinê ya.

^{†4} Nmî tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o yélini a mgeemgee nyédi, yi kuwó dmyinê mbumu. Yélini a nkîngê té, dmyinê wêdêwêdê kîgha dé. N:ii knî ye kópuni doo u ntâa ngê adî ya, dmyinê ngêêpî dé. Pi knî ye nmyi mbodo l:âmo dmi límîlímî ngê kîdangmê ngêpa. ^{††15} Ntâa vyímî ngê kêê nangê t:oo, ngmênê numo ka dmyinê mb:aamb:aa, pi knî ye myedmyinê mb:aamb:aa. ‡†

† 5:8 Epeso 6:14,17 †† 5:10 Lóma 14:7-9 ‡ 5:11 Njuda 1:20-21 †† 5:12 Hipîlu 13:17 ‡† 5:14 2 Tes 3:6,11,15 ‡†† 5:15 1 Pita 3:9

^{†6} Dye ghi yintómu w:aa nmyi mênê choo ya, ^{††17} dye ghi yintómu dmyinê ngêpê. ^{†18} K:omo tpile ló kópu ngmêdê pyaa knomomê, ngmênê nmî Mî dmyinê kwunokwuno, mu kópu u dîy:o nmî Mî ngê u yi u ngwo a kwo, Yesu u yoo vy:o yélini a wee, yinté dny:oo ya. ^{††}

^{†9} Yélini nmî Mî u Ghê Dmi mbêmê a dpodo té, ye nangê kwódu, ndyuw:e k:ii nangê nt:âa. ^{††20} Kópuni dyuu yi ghéni dmi mbêmê adnyi tpapê dé, k:omo tpile ngê nmye kîngê pyaa dmi. ^{†21} Kópu yintómu dmyinê myeme dé, kópuni mb:aamb:aa, dmyinê d:uud:uu, ^{††22} kópu dono yintómu yi wépi dmi dpî pwaa yó.

^{†23} Nmî Mî ngê u kwo a kâadî nmoo, nmyi l:êê dîy:o u kwo nmo ngêpê nyédi. U yi nmo a kwo, Ntee a tóó, yinté pyódu nmyine, d:ud:umbiy:e. U yi nmo a kwo, Nmyi ghê dmi knî ye choo a vuyuo, nmyi nuw:o knî ye choo a vuyuo, nmyi pâa knî ye myechoo a vuyuo, u dí, wéni n:ii ngê nmî Lémi Yesu Kédisu wa a diyé, yi ngwo dyâape nmyi p:uu daapêdê pyw:ee ngê. ^{†24} N:ii ngê a ngmîdi nmyoo, daawa dóo nmyo, yinté mb:aamb:aa ngê wa pyódu nmyo. ^{††}

^{†25} Nmî tîdê mbwó yoo, nmî l:êê dîy:o nmî Mî ka myedmyina a ngêpê.

^{†26} Yélini yi k:ii Yesu ka nmye kêlímî té, nmyi chóóchóo dponumo chipé tóó.

^{†27} Nmî Lémi u pi mbêmê ala kópu nmye nîné tpapê, ala pwepwee pee Yesu u yoo yintómu yi ngêêdí dpo kp:aa yó.

^{†28} Nmî Lémi Yesu Kédisu ntênê nmye choo a vuyuo. Wu u dí.

††† 5:16 Pilipay 4:4 § 5:17 Luukî 18:1 †† 5:18 Epeso 5:20
 ††† 5:19 Epeso 4:30 †† 5:21 1 Njon 4:1 ††† 5:24 2 Tes 3:3

2 Tesalonika

Dini ghi n:ii ngê Póól Kódin mwiyé doon:aa dpodo, Yesu u yoo yélini Tesalonika dnya a ya, Póól ngê pweepwee pee ye ngmê dy:ââ ngê, u pi 1 Tesalonika. Wiki knî ngmê mî loo, pi knî ngmê Tesalonika a ndê dniye, Kódin a lee dniye, Póól ka mdoo y:oo a ñuw:o ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o Póól ngê pweepwee pee m:uu d:êê ngê, Tesalonika tpémi ye dy:ââ ngê. Ala yi pweepwee pee.

1 Mw:ââkó a tîdê mbwó yoo, yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Tesalonika. Nê Póól, Sailas pini dê Tim-oti yi k:ii, ala pweepwee nmye nmînê dyede. Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê nmî Mî Chóó Lémi ka a kââdî nmo. ² Yi Lémi dê y:oo dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vuywo.

Póól p:uu y:oo nmî Mî u ngwo dnye kwunokwuno

³ Nmî tîdê mbwó yoo, dye ghi yintómu nmyi l:êê dîy:o nmî Mî nmo kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o ala ngwo nmyi kêlîmî ndîî ngê a pyodopyodo, nmyi nuu ghi dmi numo nódo ndêndê ngê mye tóó. ⁴ Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu u yoo knî yi vy:o nmyi pi dmi nmî chóó nmo kmîmî too. Yenmîmo, Tesalonika tpémi, yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, k:omo tpile dono yilî wunê vyîmî ngópu, ngmênê nmî Lémi daa mb:iimb:ii ngópu, ntênê u kwo a kêlîmî té. ^{††}

Chóó Lémi ngê ntââ u ngwo wa a vy:u

⁵ Ala ngwo nmî Lémi u l:êê dîy:o dono yilî nmyinê vyîmî ngmê, ngmênê nmî Mî ngê yoo ntênê yinê dpî kóté kwolo. Ntââ ye wa a vy:u, ngmênê ala kópu nmye wa vyi, nmyewo, U ntââ ngê dmye pyaa dmi, a kêê k:oo anyi ghê dmyeno. ⁶ Nyââ, kópuni pi knî y:oo a d:uud:uu tumo, Chóó Lémi ngê ntênê wa pwila té. N:ii knî y:oo a mgîñî vyîmî kîgha nmyoo, ntââ ye wa a vy:u, ⁷ ala ngwo nmye mgîñî vyîmî nyédi, dîyo mb:aamb:aa nmye wa a kê, nmo amyeda kê. Yi kópu wa d:uu, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu, u enjel wêdêwêdê knî yi k:ii, mbóó p:uu wa ndê dmi. ⁸ Yi ngwo ndyuw:e wa t:aa ngmê, yélini yi lama Chóó Lémi daa tóó, myenté n:ii knî y:oo nmî Lémi Yesu u kópu dyuu mb:ii ngópu, yi ngwo wa kpada t:oo. ⁹ Ntââ ye wa a vy:u, d:ud:umbiy:e wa dyênê té, wa kée té, u nkîgh:ê daadny:ii ya. Yi ngwo u pi ndîî ngê wa pyódu, u wêdêwêdê ndîî ngê amye pyódu, ngmênê yi yéli y:oo daamuwa m:uu ngmê. ¹⁰ Yi ngwo u yoo knî y:oo adnyi chaa kîgha, n:ii yoo u kwo a kêlîmî té, u pi ndîî ngê wa pyódu ngmê. Nmyo myentee dé, amyenmyin:aa chaa kîgha, mu kópu u dîy:o Yesu p:uu kópuni nmye nm:uu vyi too, yi kópu knî ye nmyi kêlîmî mbê dniye. ⁵

Póól p:uu Tesalonika tpémi yi l:êê dîy:o u ngwo dnye ngêpê

¹¹ Yi kópu u l:êê dîy:o dye ghi yintómu nmyi l:êê dîy:o nmo ngêpê nyédi. U yi nmo a kwo, Nmî Mî ngê u nuu u yoo ngê a pyódu nmyine, mu kópu u dîy:o u yoo vy:o kaa nmyoo. U wêdêwêdê mbêmê choo a ngêêpî nmyo, kópuni mb:aa nmyi kêlîmî mbêmê u yi nmye adî kwo, Nmî d:uu, u ntââ ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. ¹² Yi kópu knî yi mbêmê nmî Lémi Yesu u pi ndîî ngê anmyi pyódu ngmê, amye chaa kalê nmyo, mu kópu u dîy:o nmî Mî, nmî Lémi Yesu Kédisu k:ii mb:aamb:aa ngê nmye wunê vuywo nódo. ^{††}

Setan u Pi Dono u ngwo wa t:aa

2 Nmî tîdê mbwó yoo, nmî Lémi u wo ndîî p:uu nmye nmînê danê té. Nmyi lama kîyedê tóó, kuwókuwó wéni ngê nmî Lémi Yesu Kédisu wa a diyé, nipi u kwo wa a danê nmo. ² Ngmênê pi woni knî y:oo ala kópu nmye a tpapê ngópu, nmyedpo, Nmî Lémi u wo ndîî wunê kî dyimê wo. K:omodanê kópu yila. Yi kópu nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kîngê pyódu, nmyi nuw:o dmi miyó ngê myekîngê pyódu. K:omo tpile pi ngmê ngê yi kópu dêêpî tédê nmye vyu, ó ngmênê u kwo Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê nmye vyu, ó yinê ye pweepwee pee yedê yi kópu nmye nmo d:êê ngê, ngmênê k:omodanê kópu yila, ye namê ng:aa. ³ Pi ngmê ngê kîngê dóo nmyo. Yi wéni ghêlî daawa d:ii, pi yilî knî y:oo Chóó Lémi mwiyé wa mb:ii ngmê, u yi y:e daadî kwo, Choo y:enê nmo. Yi ngwo Pi Dono wa t:aa, pini n:ii ngê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu wa kée té. Yi pini u pi ndîî ngê wa pyódu, ngmênê nmî Lémi ngê kuwó d:ud:umbiy:e wa dyênê. ⁴ Yi pini nmî Mî p:uu adî d:uu, tpileni yilî pi knî ye yâpwo dé, yi p:uu amyedî d:uu. Chóó u pi yi pwo wa knî, yâpwo ghê amî ghê, pi knî ye wa vyi, yewo, Nmyi yâpwo u d:aa d:a kââdî, yewo, yâpwo daamu a tóó, dmyinê chââchââ nê. ⁵ Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa kwo, yi kópu dyuu nmye kîn:uu vyi too, apii?

⁶ Kópu m:uu nmyi lama a tóó. Yi pini ala ngwo ghêlî daawa t:aa, u dye ghi ngê wa t:aa, mu kópu u dîy:o kópu ngmê ngê u maa da nkoko. ⁷ K:omo tpile yi pini

† 1:3 1 Tes 1:2-3 †† 1:4 1 Tes 2:19-20 † 1:5 Pilipay 1:29
 †† 1:6 Lóma 12:19 †† 1:7 Mát 25:31 ††† 1:8 Mát 25:41; Lóma 2:8 ††† 1:9 Mát 25:41,46; 2 Pita 3:7 † 1:10 Kílosa 3:4

‡ 1:11 Kílosa 1:10 ‡†† 1:12 1 Kódin 10:31 ‡† 2:1 1 Tes 4:13-17 ‡†† 2:3 2 Tes 2:8 ‡† 2:4 Mát 24:5; Dan 11:36

doongê ta, ngmênê pi knî y:oo u nuu u kópu dé ala ngwo a d:uud:uu tumo, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu tumutumumu a kéké tumo. N:ii ngê Pi Dono u maa a nkoko ngê, dini ghi n:ii ngê yi máádi wa kpêmî, ⁸ Pi Dono yi ngwo wa t:aa, chóó u pi wa knî, ngmênê nmî Lémi Yesu yi ngwo wa a diyé, u kópu mbêmê yi pini wa dyênê. Doo u ntâa yi pini nmî Lémi ngîma daadî kwo. ⁹ Yi pini dono dini ghi n:ii ngê wa t:aa, Setan u wêdêwêdê ndî mbêmê kópu ndî yilí wadî d:uud:uu dé, pi yilí wa dóó, yi kópu dé yi nyepênyepê u kópu ngê wa pyaa dmi. ¹⁰ Yi pini d:ud:umbiy:e dono. Yoo ntênê wa dóó té, yi kpadakpada u maa p:uu wa kaa té. Ndêndê kópu dyuu wodaa mb:ii ngópu, ye nmî Lémi ngê kóó k:oo pê kaa too. ¹¹ Nyââ, ndêndê kópu dyuu mb:ii ngópu, wod:oo Chóó Lémi ngê kópu dyuu u myeme ngê doo u ntâa ngê pyódu too. Yi kópu u l:êê díy:o k:omodanê kópu knî ye a kêlímî té. ¹² Kópu ndêndê ka daa kêlímî mbê dniye, u yi y:e doo kwo, Dono kópu nmî d:uud:uu dé. Yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê wa kpada té.

Ntênê kêlímî

¹³ Nmî tîdê mbwó yoo, dye ghi yintómu nmî Mî nmyi l:êê díy:o nmo kwunokwuno ngê, mu kópu u díy:o nmyi nuu ghi dmi nmî Lémi nódo a tóó. Doo u ntâa tumu daanmî ya. Mwiyémiwiyé dini ghi ngê nmî Mî ngê a ngmîdi nmyoo, apê, A kópu ndêndê ka wa kêlímî mbê dmi, a kêê k:oo wanî kaa té, a Ghê Dmi yi mênê wanî yé. Apê, Ntee n:aa tóó, yi Ghéni Dmi ngê yinté wa pyódu té. ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u kópu dyuu nmye nm:uu vyu, nmî Mî ngê a danê nmyoo, kóó k:oo kaa nmyoo, mu kópu u díy:o nmî Lémi Yesu Kédisu ntee a tóó, yinté paa pyaa dmyeno.

¹⁵ Nmî tîdê mbwó yoo, yi kópu u l:êê díy:o nmyi nuw:o dmi miyó ngê kîngê ya, kópuni nmye nm:uu vyi too, myenté kópuni pweepwee pee yedê nmye nmo d:êê too, yi kópu ntênê dpî mgîmî tóó, ye ntênê dmyinê kêlímî. †

¹⁶ Nmî Mî nódo nmî nuu ghi dmi a tóó, ntênê nmo wunê vwuwo yédi, dye ghi yintómu nmî nuw:o dmi yinê dpo l:âmo. Nmî lama ka tóó, daawa dóó nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. Yi kópu u l:êê díy:o u kwo nmo ngêpê nyédi, nmî Lémi Yesu Kédisu ka nmyi l:êê díy:o myeno ngêpê nyédi, ¹⁷ yenmîmo, Yi nuw:o dmi choo a l:âmol:âmo dé, myechoo a wêdêwêdê kîgha dé, kópu mb:aa yilí u ngwo pîdny:oo d:uud:uu dé, u ngwo myepîdny:oo tpaapê dé.

Póól p:uu y:oo u ngwo ye vyi ngópu, yepê, Nmî l:êê díy:o dmyina a ngêpê

3 Nmî tîdê mbwó yoo, nmî l:êê díy:o dmyina a ngêpê. U yi nmo a kwo, Nmî Lémi ngê choo a ngêêpî nmo, pi yilí knî y:oo u kópu dyuu u ngwo paa ny:ee y:e. Myenté, u kópu dyuu ka ntee nmyi kêlímî mbê dniye, ala wee u kwo pi yilí yinté u kwo myepaa

† 2:9 Mát 24:24; Tpyuu 13:13 †† 2:13 1 Tes 1:4; Epeso 1:4-5; 1 Pita 1:2 ‡ 2:15 1 Kódin 16:13; Lóma 8:30 †† 2:16 Hipîlu 13:21; 2 Kódin 1:3

kêlímî mbê dniye. ²² Nmî l:êê díy:o myedmyina a ngêpê, nmî Lémi ngê yoo dono yi kêlê paa dyé nmîne. Nmyi lama ka tóó, pi yilí nmî Lémi ka daa kêlímî té.

³ Ngmênê nmî Lémi ka nmye kêlímî té, ntênê daawa dóó nmyo. Nmyi gha dmi wa wêdêwêdê kalê té, Setan kwulo wa dyé nmyo. ⁴ Nmî lama ka tóó, nmî Lémi ngê wunê ngêêpî nmyo, kópuni nmye nm:uu vyi too, yi kópu nmye d:uud:uu t:oo, kópuni ala ngwo nmîne d:êêd:êê té, yi kópu amyenmyin:aa d:uud:uu dé.

⁵ U yi nmo a kwo, Nmî Lémi ngê ala kópu nmyi lama a kalê ngê, nmî nuu ghi dmi nmî Mî nódo ntênê a tóó. Myenté, Yesu Kédisu ngê dono yilí ntee doo a vyîmî, u vyîmî pyu ngê yinté paa pyódu nmyine. ††

Yélini dêdnyimo dpodo, Póól p:uu u ngwo ye dnye kwódu yé

⁶ Nmî tîdê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu Kédisu u pi ngê ala kópu nmye nmîne tpaapê. Yesu u yoo vy:o yélini a líme nyédi, myedaa dpodo nyédi, yi yélini yi vy:o a pwii dmyeno, nmî dnye dmi daa nyêmi t:oo. ⁷ Nmyi lama ka tóó, nmyi vy:o dênmee a mgeemgee. Nmyi vy:o ntee nmee a dpodo, yinté myedmyina a dpodo.

⁸ Nmyi ntépîna knî yi k:oo dênmee:aa kmaapî, ngmênê w:êênî ngîdî vy:o nmeen:aa dpodo. Yi dpodo têdê nmî chóó nmî ndapî nmee kmênêkmênê, mu kópu u díy:o u yi nmo dêpwo kwo, Nté ndapî nmo dny:oo a kuwo. ⁹ U ntâa nté ndapî nmye p:oo dmy:ee doo, u kópu daapodoo ya, ngmênê tpile nmye dpîp:ee dmy:ee ngê, mu kópu u díy:o u yi nmo doo kwo, nê, Nmî p:uu pîdny:oo a mtyîmwe ngêêpî. ¹⁰ Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o nmeen:aa kwo, munmyenê, N:ii daachoo dpodo knomomê, nté kîmê pîpî.

¹¹ Yi kópu dé nmye dp:o vyi té, mu kópu u díy:o ala kópu kud:o ny:oo, nmyi vy:o pi knî ngmê daa dpodo nyédi, a líme nyédi, daa yi k:oo ghê wumê mbumu nyédi. ¹² Nmî Lémi Yesu Kédisu u pi ngê yi yélini yi kuwó dmyinê mbumu, yipi, Nuw:o ngê dmyinê paa, kîlî dmyinê dpodo, nmyi ndapî nmyi chóó dmyinê kmênêkmênê. ††

¹³ Nmî tîdê mbwó yoo, dmyina a mb:aamb:aa, kîdmyenêngê yé ngmê. ¹⁴ N:ii ngê nmî kópu dyuu daawa ny:ee knomomê, dpî mya yó, kpeme u kwo dpî yaa dmyeno, mywene u ngwo paa ghê we. ¹⁵ Dpodombiy:e u kwo nangmê nod:e, mu kópu u díy:o nmyi mbwó, ngmênê u kwo dmyinê kwódu yé.

Póól p:uu yi kuwókuwó kópu

¹⁶ Nmî Lémi, n:ii ngê u kwo dpo kâadî nmo, dye ghi yintómu mb:aamb:aa ngê nmye choo a vwuwo. K:omo tpile ló kópu nmye ngmêdê pyaa knomomê, nmye myechoo a vwuwo, kîdangê kuwo nmyo. ††

¹⁷ Nê Póól, ala kópu dyuu a chóó a kêê ngê n:aa d:êêd:êê. A d:êê a mya yó, alanté n:aa d:êê yédi. ††

‡‡ 3:1 Lóma 15:30-31; Epeso 6:19 ††† 3:3 Njon 17:15 ††† 3:5 Hipîlu 12:2 § 3:6 1 Tes 5:14 †† 3:7 Dpodo 18:3; 1 Tes 2:9 ††† 3:12 1 Tes 4:11 †† 3:13 Nkal 6:9; 1 Kódin 15:58 ††† 3:16 Njon 14:27 †† 3:17 1 Kódin 16:21

¹⁸ Nmyo yintómu, nmî Lémi Yesu Kédisu ntênê nmye Wu u dî.
choo a vyywo.

1 Timoti

Timoti Lisitída pi ngmê, p:aani n:ii Nkalásiya Wee u kwo a tóó. Dini ghi n:ii ngê Yesu ka kêlímî mbê wo, Póól p:uu kele, (Dpodo 16:1-3) p:aani p:aani nipi dpîmon:aa dpodo. Dye ghi knî ngmê ngê Póól ngê Timoti kn:aa p:aani kn:aa p:aani dpîmo dyede, Yesu u yoo y:i dpîmon:aa wêdêwêdê kîgha dé. (1 Tesalonika 3:1-3, 1 Kódin 4:16-17) Dini ghi n:ii ngê Póól Lóma mbwa k:oo doon:aa kwo, (Dpodo 28:30-31) Timoti k:ii nipi dpîmon:aa ya. Dini ghi n:ii ngê Póól mbwa k:oo pwii wo, Timoti k:ii p:aani p:aani mêdpîmon:aa dpodo. Epeso yi taa knopwo, Póól ngê y:i a kuwo ngê, kwo, Yesu u yoo chi wêdêwêdê kîgha dé. Yi ngwo Póól Másídóniya Wee u kwo loo, ala pweepwee pee Timoti ka y:i mînhê d:êê ngê.

U kuwó dini ghi ngê Timoti ka pweepwee pee m:uu a d:êê ngê, u pi 2 Timoti.

1 Mw:ââkó Timoti, nê Póól, Yesu Kédisu u dyépi ngmê. Nmî Mbwámê Chóó Lémi ngê a dpodo kalê noo, Yesu Kédisu p:uu myinî dpodo, pini n:ii p:uu nmî nuw:o dmi a kwo. ^{†2} Timoti, dini ghi n:ii ngê Yesu u yoo vy:o nî kaa nyoo, a tp:ee ntee pini ngê nî pyódu nyoo. Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii mb:aamb:aa ngê nga dny:oo a vyyuwo, ye chi ch:anêch:anê, nuw:o ngmidi ngê dny:oo a pyépi.

K:omodanê pyu yoo yi kópu dyuu

³ Dini ghi n:ii ngê Epeso nê kuwo nyoo, ala Másídóniya Wee u kwo nê loo, yi ngwo kópuni nga nê vyyu, chi d:uud:uu, Epeso chi ya, yélini y:oo k:omodanê kópu knî yi mbêmê yoo a ndiye kîgha tumo, yi kópu ye chi kwódukwódu. ⁴ Ala kópu ye chi tpaépê, yipi, W:êê tpeémi yi k:omo danêmbum dé nama a nj:ii dé, myenté yipi, yoo yi kn:ââ yoo yi pi dmi namê dówodówo dé. Numo ka kwopwepe u kn:ââ yi kópu knî yi p:uu a kwo. Kópuni nmî Mî ngê u yi u ngwo a kwo, Nî d:uu, y:i daawa a w:ee ngmê. Yi kópu kêlímî mbêmê nmî lama a tóó, daa kwopwepe mbêmê. ^{†5} Yinté danêmbum ye chi kwódukwódu, mu kópu u díy:o nmî Lémi ka ntênê pîdny:oo kêlímî, yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê pîchoo ya, yi gha vy:o tupwó daapîchoo ya, yi nuu ghi dmi numo nódo myepîdny:oo ya. ⁶ Pi ngmê knî y:oo yi l:êê ghi dmi mb:aa a kuwo tumo, maa ndêndê kn:aadi ngópu, módó a danêmbum nyédi. ⁷ U yi y:e a kwo, Dêêpî kópu dyuu yoo yi lama nmî kwolo, ngmênê yi kópu dyuu d:uuwodê w:ee t:oo. K:omo tpile dpodom-biy:e a mbumu nyédi, ngmênê daa yi lama a mbumu nyédi. [†]

⁸ Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa, ngmênê pi ngê doo u pee ngê kîngê vyi té. ⁹ Nyââ, daa yoo mb:aa yi l:êê díy:o yi dêêpî kópu dyuu nmo a kpo, ngmênê yoo dono yi l:êê díy:o, yélini yi mênê dêêpî daa tóó, yélini y:oo nmî Mî daa chââchââ ngópu, kn:aadi te pyu yoo, yélini yi nuw:o dmi dyámê mbêmê a wee, nmî Mî p:uu daa nuw:o nyédi. Nyââ, yoo dono yi l:êê díy:o yi dêêpî kópu dyuu

nmo a kpo, n:ii knî y:oo yi pye mî daa chââchââ tumo, ó pi dpî vya ngmê, ¹⁰ ó a pyââ ti nyédi, ó a numo kpêêpî nyédi, ó yoo dpî t:âmo t:oo, wop dpodo pyu ngê dpî pyódu t:oo, ó a k:omodanê nyédi, ó k:omodanê mbêmê pi dpî ndyíko t:oo. Nyââ, yinté yéli yi l:êê díy:o dêêpî kópu dyuu nmo a kpo, mu kópu u díy:o ndêndê kópu dyuu daa yi nuu u kópu ngê a tóó. ¹¹ Yi kópu nê w:ee ngê, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, u kópu dyuu tpaépê u l:êê díy:o a dpodo kalê noo. Yi kópu mb:aa u l:êê díy:o nmî Mî u pi nmo kmîmî ngê.

Póól nmî Lémi ka u ngwo ch:anê wo

¹² Nmî Lémi Yesu Kédisu n:aa kwunokwuno ngê, n:ii ngê a dpodo u ntââ ngê dpo pyódu nê, mu kópu u díy:o u lama doo ya, d:aa pi dódo pyu, u ngwo a ngmí-dí noo, u dpodo ñedê a kaa noo. ^{†13} K:omo tpile mwiyé u pi noo a dyede, u ya a nga doo kwo, U kwee nê châpwo, u yoo knî yi p:uu myenoo a dono, ngmênê u kwo nê ch:anê wo, mu kópu u díy:o daa a lama noo a m:ii, u ngwo u kwo dênoo a kêlímî. ^{†14} Nyââ, nmî Lémi ka ntênê nê ch:anê wo, kópu ndîi a nga ngmê d:uu ngê, a kêlímî ndîi ngê a pyódu ngê, Yesu Kédisu u yoo yi nuu ghi dmi a nódo u ngwo yaa wo. ¹⁵ Ala kópu dyuu ndê kópu dyuu, yoo u kwo dny:oo kêlímî, Yesu Kédisu pi dono yoo yi dono chedêchedê u l:êê díy:o dyámê mbêmê a loo. Nê pi dono yoo yi vy:o pini ngmê, dono kópu d:uud:uu tédê pi yintómu nî t:ee kwólu, ^{†16} ngmênê Yesu Kédisu ngê pi knî ye dyimê pywuu ngê pyódu noo, a dono yilí ghêê too, apê, Pi knî y:oo yi kópu nê p:uu paa m:uu y:e, apê, a ka pêdê kêlímî mbê dniye, ghê kamî u ngwo pêdê pyw:ee y:e, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ¹⁷ King n:ii daawa pw:onu, chedê ngê myedaawa pyódu, chaa kîgha koo. Yi pini mu ngmidi yâpwo ndêndê, doo u ntââ daanmî m:uu. Dye ghi yintómu u pi kmîmî koo, yinté choo ya.

¹⁸ Timoti, a tp:ee, kópuni nga d:a d:êê, chi d:uud:uu. Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni wunê

† 1:1 Kílosa 1:27 †† 1:4 1 Tim 4:7 †† 1:7 1 Tim 6:3-4

†† 1:12 Dpodo 9:15 †† 1:13 1 Kódin 15:9-10 ††† 1:15 Luukí 19:10

m:uu a vyi tumo, nuw:o ñedê dny:oo ya, Setan p:uu l:êê tédê dny:oo a wêdêwêdê kîgha ngi. ^{†19} Nmî Lémi ka mb:aamb:aa ngê chi kêlîmî, dono kópu nangmê d:uu. Pi knî ngmê dono p:uu a nuw:o té, yi kêlîmî ntóó ngê u ngwo pyódu tumo. ²⁰ Yi vy:o pi miyó, Haimeneyas pini dê Aleksándê, Setan kóó k:oo wunê nî kaa doo, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u pi daapí-dny:oo dyede. ^{††}

Ngêpê p:uu kópu dyuu

2 Timoti, a tp:ee, ndîi kópu ngma ala. Yesu u yoo pi yintómu yi l:êê díy:o dny:oo ngêpê. Dpodombiy:e dny:oo ngêpê, nmî Mî myedny:oo kwunokwuno. ² Myenté king yoo yi l:êê díy:o dny:oo a ngêpê, kada pini yintómu yi l:êê díy:o myedny:oo a ngêpê, mu kópu u díy:o ntênê pêdny:oo a tpyuu nmo, mb:aamb:aa ngê u ngwo anmî ya, yoo nmî p:uu daapêdny:oo l:êê. Dnyinté adnya a tpyuu nmomomê, angênté anmî châpu té, nmî Mî châachâa dpodo ndîi ngê nmo amye pyódu. ³ Yinté ngêpê mb:aamb:aa, nmî Mbwámê Chóó Lémi ngê u yi u ngwo a kwo, A yoo yinté a ka dny:oo a ngêpê. ⁴ U yi u ngwo mye kwo, Pi yintómu a yoo vy:o ghê dniye, ndê kópu yintómu yi lama myepaa yaa we. ⁴⁵ Yesu u yoo pi yintómu yi l:êê díy:o dny:oo ngêpê, mu kópu u díy:o Yâpwo ndêndê mu ngmidi a tóó, pi mu ngmidi u ntâa yoo u kwo yinê dpo kââdí, yi pini Yesu Kédisu. ⁶ Chóóchóó u ghê y:ângo, pi yintómu yi l:êê díy:o pwene, nmî yikî dmi u pwo ghay wo. Yi ngwo nmo w:ee ngê Chóó Lémi ngê u yi u ngwo a kwo, Pi yintómu a kêê k:oo nî kâa. ⁷ Yi kópu tpapê u l:êê díy:o a ngmidi noo, u dyépi ngê a pyódu noo, yélini daa Nju tpémi, ye dy:âa noo, a ka pê, Chin:aa ndiye kîgha dé, ndê kópu dyuu ye chin:aa tpapê, a ka pêdny:oo a kêlîmî. Pi ngê kídangê vyi, Nê wunê k:omodanê. A tp:ee, dênîñê k:omodanê, nmî Lémi u ngópu nîñê ndê danê, ndêndê ngê a ngmidi noo. ^{††}

Pyâa mâa yoo yi kópu dyuu

⁸ Mâa n:ii knî y:oo yi gha dmi nmî Mî ka y:ee tumo, u pono mye vyápê nyédi, p:aani p:aani yi yéli y:oo yi kêê dmi ntênê dny:oo kapî dé, nmî Mî ka u ngwo dny:oo ngêpê. Yi yéli daa nod:enod:e pyu ngê dny:oo ya, myenté kwopwepe pyu ngê kídnyingê ya. ⁹ Myenté, u ya a nga a kwo, Pyâa yoo nuw:o mbêmê dny:oo taataa, kídnyingê pyâa mb:aa pyâa mb:aa, myekídnyingê a mâa kâa. Yi mbodo dyimêdyimê ndîi kópu ngê ye kîngê ya, kpile u tpile knî yi l:êê díy:o myenté yi kpídî knî yi l:êê díy:o ndapî ndîi daapí-dny:oo kéké, ^{††10} ngmênê pi ka vuywo ndîi kópu ngê ye choo ya. Pyópu n:ii knî y:oo dpo, Nmî Mî nmo châachâa, yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê yinté dny:oo ya. ^{††11} Nmî Lémi p:uu ndiye tédê pyâa yoo tumo dny:oo ya, kada pini yoo yi dnye dmi dny:oo nyêmî dé. ¹² Pyâa knî y:oo mâa yoo kídnyingê ndiye kîgha dé, myenté ye myekídnyingê dy:oo, ngmênê tumo dny:oo ya. ¹³ Yinté a tóó,

† 1:18 1 Tim 4:14 †† 1:20 1 Kódin 5:5 † 2:4 2 Pita 3:8-9
†† 2:7 Dpodo 9:15 †† 2:9 1 Pita 3:3-4 ††† 2:10 1 Tim 5:10

mu kópu u díy:o nmî Mî ngê Adam mwiye a l:âmo ngê, Ivi kuwó a l:âmo ngê. ^{††14} Myenté, Setan ngê daa Adam yi dóó, Ivi yi dóó. Yi pyópu p:uu dono u kn:âa wunê kwo, ^{†15} ngmênê nmî Lémi ngê pyâa yoo kóó k:oo myoo kaa té, mu kópu u díy:o pyâa ngmê ngê nmî Mbwámê yinê tpyó. Pyópu n:ii yoo u kwo a kêlîmî té, yoo yi nuu ghi dmi yi nódo a tóó, yi gha dmi nmî Mî ka dpî y:ee t:oo, yi nuw:o mbêmê u pono a vyápê nyédi, yi yéli kóó k:oo wa kaa té.

Yesu u yoo yi kada pini yoo yi kópu

3 Ndê kópu ngma ala. Nmî Lémi u yoo yi kada yéli-ni a wee, dpodoni u pi ndîi ye dódó ngmê. ² Yi kópu u l:êê díy:o n:ii ngê u yi adî kwo, Nmî Lémi u yoo yi kada pini ngmê ngê nî pyódu, yi pini u dono kîngmê ya. Yi pini u kpâm ngmidi choo ya, nuw:o mbêmê choo m:ii, chóóchóó mb:aamb:aa ngê choo a tpyuu, pi knî ye pi mb:aa ngê choo ya. Pi my:oo ka vuywo u lama choo ya, yoo yi ndiye kîgha u lama myechoo ya. ^{†13} Yi pini ndapî u mb:aami ngê kîngê ya, daa mbwaa ndanî pyu ndîi ngê choo ya, daa kwopwepe pyu, daa gheteghete pyu ngê choo ya. Yoo yi dyâape nuw:o ngê choo pwapî dé. ⁴ U kpâm ghee knî mb:aamb:aa ngê choo y:enê dé, tp:oo módó tp:oo mâa knî y:oo u dnye dny:oo nyêmî, myedny:oo châachâa. ⁵ N:ii ngê u kpâm ghee knî dnyinté adî y:enê dé, nmî Lémi u yoo lónté adî y:enê dé? ⁶ Yesu u yoo vy:o pi kamî ngmê kada pini ngê kîngê pyódu, kminté adî mbodo ndîi mbodo ndîi, Setan u nt:anê u ngwo wa yâa, nmî Mî ngê kópuni u l:êê díy:o Setan kpada ngê, yi pini yinté amye kpada. ⁷ Pini n:ii kada pini ngê dpî pyódu, kuwa yéli ye pi mb:aa ngê myechoo ya, kminté daa yi nuu u pi ngê wa pyódu, Setan ngê u ngwo wa mgîmî. ^{†††}

Kada pini yoo yi ngêpî pyu yoo yi kópu

⁸ N:ii knî y:oo kada pini yoo a ngêpî tumo, pi knî ye pi mb:aa ngê myedny:oo ya, yi dêê nkoo miyó miyó ngê kídnyingê kwo. Daa mbwaa ndanî pyu ndîi ngê dny:oo ya, myenté tpile ndapî yi mb:aami ngê kídnyingê ya. ⁹ Ngmee u kópu n:ii Yesu Kédisu ngê nmo a pywâlî ngê, u kwo ntênê dny:oo kêlîmî. ^{††10} Dini ghi n:ii ngê pi knî ngmê yinté ngêpî pyu ngê anyi pyépi té, yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê mwiye chi mumu dé. Yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê adnyi ya knomomê, myenté pi ngê dono kópu yi p:uu daadî tpapê knomomê, ye nmî Lémi u yoo vy:o yinté dny:oo dpodo. ¹¹ Myenté pyópu n:ii yoo nmî Lémi u yoo vy:o a dpodo nyédi, pi knî ye pyâa mb:aa ngê dny:oo ya, yi chóóchóó mb:aamb:aa ngê dny:oo a tpyuu dé, kídnyingê pi p:uu danê, myekídnyingê pi dódó. ^{†††} ¹² Pini n:ii knî y:oo kada pini yoo a ngêpî tumo, yi kpâm ngmêngmênté dny:oo ya, yi kpâm gheegheema mb:aamb:aa ngê myedny:oo y:enê dé. ¹³ Pini n:ii nmî Lémi u yoo vy:o mb:aamb:aa ngê adî dpodo, pi knî y:oo mb:aamb:aa ngê adnyi châachâa, u kwo adnyi

††† 2:13 Gen 2:7,22 § 2:14 Gen 3:6 †† 3:2 Taitas 1:6-9
§†† 3:7 2 Kódin 8:21 §† 3:9 Epeso 3:5-6 §†† 3:11 Taitas 2:3

ng:aa, dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu ka kélîmî p:uu ye adî danê, mywene u ngwo daawa ghê.

Nmî Lémi u yoo ntee dny:oo kwo

¹⁴ Timoti a tp:ee, u ya a nga a kwo, Ala ngwo n:uu m:uu ngi, ngmênê ala pweepwee pee nga mwiyé nînê dyede, ¹⁵ mu kópu u dîy:o kópu ngmê ngê a maa wa a nkoko knomomê, a nuw:o u ngwo any:uu m:uu. U ya a nga a kwo, Nmî Mî u yoo ntee dny:oo kwo, yi kópu la-ma ntênê choo ya. Ngomo k:ââ ghi dyuu mbêmê ntee a kwo, nmî Mî u ndê kópu dyuu u yoo knî yi pwo yinté mye kwo. U yoo woni wa tpalê dmi, u kópu dyuu pi knî ye angênté wa pyódu. ¹⁶ Yi kópu dyuu daa tédê kópu yuno dnyinêdnyinê, yintoo kópu dyuu w:êê tpémi y:oo daangmê ny:ee ngópu. Nyââ, nmî Lémi p:uu kópu alanté a tóó,

Pi ngê pyodo,

Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pi knî ye pi mb:aa ngê pyódu ngê.

Enjel knî y:oo m:uu ngópu,

Dyámê wope wope pi knî y:oo u pi mîné nyêmî ng-mê,

u kwo a kélîmî té.

Ala ngwo nmî Mî u nkîgh:ê wumê tóó, u pi ndîî ngê myaa pyódu. †

Pi dódó pyu yoo yi p:uu kópu

4 Nmî Mî u Ghê Dmi u pono ala kópu nmo w:ee ngê, mu dini ghi ngê pi knî ngmê nmî Lémi u kópu dyuu ka mēdaadnyi ng:aa, kmēna mbwee knî yi pono amēdnyi vyápê, Setan u enjel knî ye amyidnyi ng:aa. †² Yi yéli adnyi k:omodanê, yoo adnyi dódó, yi dono knî yi l:êê dîy:o mywene y:e daadî kwo. ³ Pi knî ye yéyéyé adnyi kwódukwódu, nté woni ye amyednyi kwódukwódu dé. Ngmênê nmî Mî ngê nté yintómu nmî l:êê dîy:o yinê l:âmo ngê, u ntââ anmî pîpî dé. Nyââ, u kwo nmo kélîmî té, u ndê kópu dyuu nmî lama a kwo. Yi kópu u l:êê dîy:o ntini n:ii u dîy:o nmo kwunokwuno ngê, u kwódu yé u kópu daangma a tóó, u ntââ anmî pîpî dé. ⁴ Tpile yilî yintómu nmî Mî ngê mb:aamb:aa ngê l:âmo too, yi kwódu yé u kópu daangma a tóó, yi l:êê dîy:o paa kwunokwuno koo, u ngwo paa pîpî téme, †⁵ mu kópu u dîy:o nmî Mî u kópu mbêmê myenté u kwo ngêpê u l:êê dîy:o, yi ntini dé mb:aamb:aa ngê nmo dpî pyaa dmi.

Yesu Kédisu p:uu dpodo pyu mb:aa

⁶ Kópuni dyuu d:a d:êê té, yi kópu dyuu mwó knî ye wanyi tpaépê knomomê, ye Yesu Kédisu p:uu dpodo pyu mb:aa ngê anyi ya. Ndêndê kópu dyuu n:ii ka nyi kélîmî mbê wo, p:uu chi nuw:o, yinê wa wêdêwêdê kalé ngi. ⁷ W:êê tpémi yi danêmbum knî ye nama a ng:aa, nmî Mî u pi y:i daa t:a, yi kn:ââ anyi wunê kwo. Nmî Mî p:uu dpodo u l:êê dîy:o u ntââ ngê chi ya.

† 3:16 Njon 1:14; Mak 16:19 †† 4:1 2 Tim 3:1; 2 Pita 3:3; 1 Njon 2:18 † 4:3 Gen 9:3; Lóma 14:6 †† 4:4 Gen 1:31; Dpodo 10:15

⁸ Mbêpê pyu n:ii mbêpê p:uu a ndiye yédi, mbêpê tédê kada dp:uu ghê, dyámê mbêmê u pi ndîî ngê u ngwo dpî pyódu, ngmênê nmî Mî p:uu ndiye ndîî kópu ngê a tóó, pi ngê ghê kamî u ngwo dpo pyw:oo, nt:u ala ngwo dpî kaalí, mu dini ghi ngê myoon:aa kaalí.

⁹ Ndê kópu yila, pi yintómu yi lama choo ya. ††¹⁰ Yi kópu u l:êê dîy:o dpodombiy:e nmo dpodo nyédi, dpodombiy:e myino mgîni vyîmî nyédi. Yâpwoni ghê a t:a, vyîlo yi pini p:uu nmî nuw:o dmi a kwo, pini n:ii pi yintómu yi Mbwámê ngê pyodo. Yélini yi k:ii u kwo nmo kélîmî té, kóó k:oo wa kaa nmo. ¹¹ Yi kópu p:uu chi ndiye kígha dé.

¹² K:omo tpile nyi pi kamî, ngmênê pi knî y:oo mbwódo kíngê m:uu ngi. N:ii yoo nmî Lémi ka a kélîmî té, yi yéli y:oo l:êê ghi mb:aamb:aa m:uu dny:oo mumu dé. Mb:aamb:aa ngê ye chi danê, yi nuu ghi dmi nódó dny:oo ya, nmî Lémi ka ntênê chi kélîmî, dyâape m:uu kíngmê ya, mu kópu u dîy:o pēdny:oo a nj:ii ngi.

¹³ Wunté al:ii nînê tóó, nmî Mî u puku pee pi knî yi ngêédî cha a kpââ dé, yi kakêmbê ye chi chámêchámê dé, ye myechi dēépî, u dî nmye anê lē. ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê kada pini knî y:oo yi kēê dmi mēmê a yé tumo, ngmê ngê Chóó Lémi u kópu dyuu nga a vyu, dpodoni u l:êê dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê yi ngwo a pyódu nyoo, yi dpodo ntênê chi dódó. ††¹⁵ Yi kópu knî yi p:uu nuw:o dpodombiy:e choo kwo, yoo yi ngópu myechi d:uud:uu dé, ala kópu m:uu paa vyi y:e, Kí pini nmî Mî p:uu dpodo pyu mb:aa ngê ka pyodopyodo. ¹⁶ Nyóó nga cha a vyuwo, yi ndiye kígha tédê nangmê kn:aadi. Yinté kópu chi d:uud:uu dé, nmî Mî kóó k:oo u ngwo any:uu ghê, myenté yélini nga adnya a ng:aa, kóó k:oo amyimî ghê dmi.

Yoo dyêédî dyêédî yi chââchââ

5 Nmî Lémi u yoo vy:o pi mbwee ngê ngmêdî kn:aadi knomomê, dnye ndîî ngê u kwo nangê mbwólu, ngmênê mî k:ii dpî châpu ngi, nuw:o ngê dpî wátî ngi. Pi kamî yoo mwó ngê dpî pyódu té, ² pyââwe yoo mnye ngê dpî pyódu té, pyââ kamî yoo nîdê ngê dpî pyódu té, yi p:uu nuw:o dono ngê kēê nangê t:oo.

Kuknwe knî ye vyuwo

³ Kuknwe n:ii yoo yi ngêépî pyu daa pyede, chi chââchââ dé, nmî Lémi u yoo ye dny:oo vyuwo. ⁴ Ngmênê kuknwe n:ii tp:oo módó tp:oo mââ yoo a kwo, ó u kee yoo mye kwo, yi yéli u kwo dny:oo vyuwo, ndîî kópu ngê ye choo ya. Dini ghi n:ii ngê tédê ngê dnya a ya, ye ntee doo a vyuwo, yinté u nkwo u kwo dny:oo vyuwo. Nmî Mî ngê u yi u ngwo a kwo, Yi kópu dny:oo d:uud:uu. ⁵ Kuknwe n:ii u ngêépî pyu daa tóó, u nuw:o nmî Mî p:uu a kwo, w:êênî mgîdî vy:o u kwo a ngêpê yédi, ⁶ ngmênê kuknwe n:ii dnyinté a ya yédi, chóó u nuu u kópu knî yi p:uu a nuw:o yédi, k:omo tpile ghê a t:a, ngmênê u ghê dmi wunê dē pw:onu. ⁷ Yinté kópu ye chi kwódukwódu dé, kminté daa yoo yi nuu u kukn-

‡‡ 4:7 1 Tim 6:20 ‡‡‡ 4:9 1 Tim 1:15 ‡‡‡ 4:14 2 Tim 1:6; Dpodo 8:17 § 5:1 Lev 19:32

we ngê wa pyaa dmi. ⁸ Yélini nmî Lémi u yoo vy:o a wee, yi yoo knî ye dny:oo vuywo, yi yoo njini knî ye ntênê dny:oo vuywo. N:ii ye daa vuywo yédi, dono kópu ndîi yu d:uu, nmî Lémi u kópu daa nyêmî ngê. Yélini u kwo daa kêlîmî té, yintoo dono daa d:uud:uu ngópu.

⁹ Daa kuknwe yintómu nmî Lémi u yoo vy:o dny:oo dpodo, ngmênê kada pini knî y:oo dny:oo myeme dé. Alanté pyópu u ntââ. U m:ââ wonoy:a u pwo, pi ngmîdi p:uu yéé wo, ¹⁰ pi knî y:oo alanté kópu p:uu dny:oo tpaépê, Tp:ee dmââdî knî ye dpîmo a vuywo, pi my:oo knî ye dpîmo a vuywo, nmî Lémi p:uu dpodo pyu knî ye dpîmo a vuywo, ngópuch:anê knî ye myedpîmo a vuywo, dye ghi yintómu kópu mb:aa dpîmo a d:uud:uu dé. †

¹¹ Ngmênê kada pini knî y:oo kuknwe lvulu yoo kîngê dpodo kalê t:oo, mu kópu u díy:o yéyéyé u yi y:e m:uu adî kwo knomomê, nmî Lémi p:uu dpodo wa kpîpî ngmê, ¹² kópuni u kwo mwiyé wa vyi ngmê, k:omo tpile ngê ye wa pyódu, yoo yi p:uu u ngwo adnyi danê.

¹³ Myenté ngomo k:oo ngomo k:oo módó adnyin:aa koko, dono ndîi amyednyin:aa d:uud:uu, pi knî yi p:uu adnyin:aa danê, daa yi k:oo ghê ye adnyin:aa mbumu, daa yi kópu knî yi p:uu ye amyednyin:aa mbumu. ††¹⁴ Yi kópu u l:êê díy:o u ya a nga a kwo, Kuknwe lvulu yoo médny:oo yéyéyé, myedny:oo tpetpe, yi chókó yi p:aa knî ye médny:oon:aa vuywo, mu kópu u díy:o yélini nmî p:uu a d:uu nyédi, kópu dono nmî p:uu daapaa vyi y:e. †¹⁵ Yi kópu nga d:a d:êê, mu kópu u díy:o kuknwe lvulu ngmê knî y:oo maa ndêndê wunê a kuwo ngópu, Setan u maa p:uu kêdê ghê dmi.

¹⁶ Pyópu n:ii nmî Lémi ka a kêlîmî, u yoo vy:o kuknwe ngmêchoo kwo knomomê, ye vyîlo yi pyópu yi kuknwe ka yichoo vuywo, ndapîni nmî Lémi u yoo knî y:oo wiki k:oo a kéké ngópu, yinté kuknwe ka d:uudpî ní. Kuknwe n:ii u ngêêpî pyu daa tóó, yinté kuknwe knî ye yi ndapî choo lèpî.

Kada pini yoo yi myeme

¹⁷ Nmî Lémi u yoo vy:o kada pini n:ii knî y:oo yoo mb:aamb:aa ngê a y:enê tumo, pi knî y:oo mb:aamb:aa ngê dny:oo chââchââ dé. N:ii yoo dye ghi yintómu a dêêpî nyédi, yoo mye ndiye kîgha tumo, pi knî y:oo ntênê dny:oo chââchââ dé, ndapî ye myedny:oo yémî. ¹⁸ Yinté kópu puku yedê alanté a tóó,

N:ii ngê u pudumakó choo dpodo kîgha, komo kîngê kudu.

Choo dpodo, choo kmaapî.

Kópu m:uu ala,

Pi módó daa dpodo yédi,

u dpodo u pywuu dpo ngee. ††

¹⁹ Pi ngmê ngê nmî Lémi u yoo vy:o kada pini ngmê p:uu yipe tee kópu angmê t:ee knomomê, u kwo ng:aa ngê kêê nangê t:oo, ngmênê pi miyó pyile knî y:oo yinté kópu mu ngmîdi yi pini p:uu angmê vyi knomomê, ye ye dpî ng:aa mb:anê. ²⁰ Kada pini n:ii ngê yinté ng-

mêdê kn:aadi knomomê, nmî Lémi u yoo knî yi ngîma dpodombiy:e dpî ghââ kwéli, pi yintómu u ngwo paa nkîngê mbê dniye. ††²¹ Timoti a tp:ee, yi kópu nkéli ndîi kópu. Chókó Lémi u ngîma, Yesu Kédisu u ngîma, yi enjel yoo mye yi ngîma, yi kópu nga d:a d:êê, a dnye ntênê dpo nyeni. Ghêlî k:ii pi nangmê ghââ kwolo, ngmênê yi kópu ntênê dpo pyw:eeni, yi pini ndêndê ngê u ngwo dpî wáti ngi. Myenté yoo nyóó nangê chámê, ngmênê l:êê ghi ngmîdi mbêmê chi y:enê dé.

²² Pi ngmê u pwo ngêê dê lîmîlîmî ngê kidingê yé dê, nmî Lémi u yoo yi kada pini ngê lîmîlîmî ngê kidingê pyódu. Yi pini u l:êê ghi mwiyé daanyi mumu knomomê, u kuwó dini ghi ngê dono kópu angmêmî d:uu, ye nyi kn:ââ. Kn:aa pini u dono yinté m:uu kîngmê kaalf, d:ud:umbiy:e pi mb:aa ngê chi ya. ²³ (Ngmênê ala kópu nangê vyi, u ya a nga a kwo, Pi mb:aa ngê nî pyódu, u l:êê díy:o mbwaa ndanî ngê kêê daanê t:oo. A tp:ee, mbwaa ntee mbwaa nye ndanî ngê, wain knî my:oochi ndanî, mu kópu u díy:o ngm:oo dnyinté a ya yédi, yinê píchoo wêdêwêdê kîgha ngi.) ²⁴ A tp:ee, pi ngmê kada pini ngê lîmîlîmî ngê nangmê pyódu, mu kópu u díy:o pi knî ngmê yi dono kópu yoo yi lama a pyede, yi myeme daa dpodo ndîi, ngmênê woni yoo tumutumu a dono nyédi, díyo yoo vy:o tââ wa kaa dmi. ²⁵ Myenté yoo woni knî y:oo kópu mb:aa yoo yi ngópu a d:uud:uu tumo, woni knî y:oo kópu mb:aa tumutumu a d:uud:uu tumo, ngmênê díyo tââ wa kaa dmi.

Wop dpodo pyu yoo yi kópu dyuu

6 Nmî Lémi u yoo vy:o yélini wop a dpodo té, yi kada pini yoo ntênê dny:oo chââchââ dé, mu kópu u díy:o yi l:êê díy:o pi ngê nmî Mî u pi daapaa dyênê ngê, nmî Lémi Yesu u pi myedaapaa dyênê ngê. ††² Yi kada pini n:ii Yesu ka wa kêlîmî mb:anê, u pi tédê ngê ye kîngê pyódu, kîngê vyi ngmê, Nmî kada pini nmî mbwó ngê dê pyódu, mēdaanmî chââchââ. Ngmênê dpodombiy:e p:uu dny:oo dpodo, mu kópu u díy:o yi pini nmî Lémi ka mye kêlîmî, u nuu ghi yi nódó a tóó. Yi kópu dyuu pi knî ye chi tpaépê dé, yi p:uu myechi ndiye kîgha dé. †††

K:omodanê pyu yoo yi kópu dyuu, yélini ndapî p:uu a nuw:o nyédi

³ Pini n:ii ngê yoo kn:aa kópu p:uu adî ndiye kîgha dé, nmî Lémi Yesu Kédisu u ndê kópu dyuu u wépi wa puwâ, yi pini k:omodanê pyu. Kópuni nmî Mî p:uu nmo tpaépê too, yinté pini ngê yi kópu u wépi myoo puwâ. ⁴ Yinté pini ngê chókó u pi a kmîmî ngê, ngmênê kópu d:uuwodê w:ee. U nuw:o kwolo ngmê, kópu knî yi nt:u kópu knî yi p:uu a kwopwepe yédi. Yi kópu u l:êê díy:o yoo dpî numo chámê té, numo ka a n:ee kapî nyédi, numo ka a peede tpaépê nyédi, alanté a nuw:o nyédi, dpo, Wu yéli y:oo a dódó nmo. ⁵ Yi k:omodanê pyu knî y:oo pi knî ye ndê kópu daa tpaépê tumo, yoo yi nuw:o dmi u ngwo dpo kwele dmi, dye ghi yintómu numo ka

† 5:10 Hipîlu 13:2 †† 5:13 2 Tes 3:11 †† 5:14 1 Kódin 7:9
†† 5:18 1 Kódin 9:9-11

†† 5:20 Epeso 5:11 ††† 6:1 Taitas 2:9-10 ††† 6:2 Pilimon 1:16 § 6:3 2 Tim 1:13-14; Nkal 1:6-9

a kwopwepe nyédi. Nyââ, yi nuw:o dmi kwolo ngmê dé, dpo, Ndáápi ngê wanmî pyaa dmi, mu kópu u díy:o Yesu u yoo vy:o nmî ghê dniye. †

⁶ Nmî Lémi Yesu ngê ndáápi ngê d:uuwodê pyódu nmo, ngmênê kópu mb:aa nmî l:êê díy:o dpo d:uu, nmî nuw:o dmi dpo ngmêê, u l:êê díy:o nmîmo, Tpileni nmî ngópu a pyede, nmo u ntâa ngê a pyede.

^{††7} Dyámê mbêmê kn:ââ mbwii módó ntee nmî taa dniye, tpile dpîp:ongmê húwo, dini ghi n:ii ngê anmî pw:oo dmi, yinté módó amoo lee dmi, tpile daangmanmî húw:o. ⁸ Yi kópu u l:êê díy:o nté nmî ngópu adî ya, kpîdî nmî ngópu amyaa ya, ye u ntâa mbêmê anmî ya. ⁹ Ngmênê n:ii knî y:oo u yi y:e a kwo, Ndáápi ndîi ngê nmî pyaa dmi, yi kópu ngê yi yéli dpo lvêêdí té. Dnyinté a nuw:o nyédi, u yi y:e a kwo yédi, Tpile yilî nmî pwila. Yi tpile knî yi p:uu yi nuw:o dmi a kwo nyédi, yi l:êê díy:o a kpa nyédi, maa ndêndê u ngwo dpî kn:aadi ngmê, yi chóo ndiya dp:uu ghîpî dmi. ^{††10} N:ii knî y:oo u yi y:e a kwo, Ndáápi ngê nmî pyaa dmi, dono yilî dpî d:uu ngmê. Yi kópu u l:êê díy:o woni yoo nmî Lémi u yoo vy:o pwii dniye, u kwo mēdaa kēlîmî té, yi ya dono ngê dē pyódu. ††

Póól ngê Timoti ntee dpodo kwólu

¹¹ Timoti a tp:ee, nmî Mî p:uu nye dpodo, u l:êê díy:o yinté pini ngê nangê pyódu. Pi mb:aa ngê chi ya, nmî Mî p:uu nuw:o choo kwo, u kwo chi kēlîmî, yoo yi nuu ghi dmi nódó choo ya, nmî Lémi u l:êê díy:o dono cha a vyîmî dé, mî nangê knî. ¹² Nmî Lémi p:uu dpodo tēdê dpodombiy:e chi dpodo, u l:êê díy:o ghê kamî nga wa a kê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yi kópu u l:êê díy:o nmî Mî ngê a ngmîdi nyoo, nmî Lémi ka nyi kēlîmî mbê wo, pi yilî yi ngîma yenye, Yesu Kédisu ka dî kēlîmî mb:anê, vyîlo yi pini nmî Lémi ndêndê. ¹³ Nmî Mî ngîma nga nîné danê, u dnye mb:aamb:aa ngê chi nyêmî. Wodaa tóó, tpile yintómu yi ghê dmi daapê t:a, ngê myedaapê t:a. Tp:oo Yesu Kédisu ngîma nga myenîné danê, p:uu ntênê chi dpodo, nangê mywene-mywene kwolo. Dini ghi n:ii ngê Pontiyas Paléti ngê doo a kóté kîgha, u kwo ntee doo a ndê danê, yinté

† 6:5 2 Tim 4:3-4 †† 6:6 Pilipay 4:11-13; Hipîlu 13:5 † 6:8 Prov 30:8 †† 6:9 Prov 28:22 †† 6:10 Epeso 5:5

myecha a ya. Nyââ, nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu ntênê chi dpodo, u dí wéni n:ii ngê wa a diyé. ^{††15} Nmî Mî ngê yi wéni wunê a ngmîdi ngê, yi ngwo Yesu nmo amêdê dy:ââ. Yi kópu daawa téd:a, mu kópu u díy:o nmî Mî kada pini ndêndê, yintoo pini daamo a tóó. Kada pini yintómu u maknopwo a pyede, king yintómu yi king ngê a tóó. Yi kópu u l:êê díy:o nmo chaa kîgha ngê.

^{††16} Ntee a tóó, pi yinté daamo a tóó. Doo u ntâa daawa pw:onu, chóó u wuu ndîi a pil:apil:a, doo u ntâa pi ngê daadî y:enê. Pi ngmê ngê doongê módu, doo u ntâa pi ngê myedaawa m:uu. U pi ndîi ngê pyépi koo, dye ghi yintómu choo a y:enê nmo. ⁵

Nmî Lémi u yoo vy:o ndáápi knî yi kópu

¹⁷ Yesu u yoo vy:o yélini yi nté ndapî ndîi, ala kópu ye dpî vyi ngi, yipi, Yoo nmyi maknopwo nangê ngmâno. Yipi, Nmyi nuw:o dmi nté ndapî yi p:uu kîngê kwo, kminté wa dóó nmyo. Yipi, Nmyi nuw:o dmi nmî Mî p:uu dny:oo kwo, pini n:ii ngê a yeede nmoo. Yipi, Daa mtíkó pyu, u yi u ngwo a kwo, A yoo yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. ^{††18} Yipi, Nmyi nté ndapî ndîi ngê ntee a tóó, nmyi pi ka vyyuwo ndîi ngê yinté myechoo ya. Yipi, Dmyinê mb:aamb:aa, yoo mb:aamb:aa ngê dmyinê yeedeyeede dé. ¹⁹ Yinté adnyî d:uud:uu knomomê, ye nmî Mî ngê mbóó p:uu ghê kamî ngê ye amîmê wumo, daawa dóó té. ^{†††}

Póól u nd:uu tpapê

²⁰ Timoti a tp:ee, kópuni dyuu nmî Mî ngê nga a kpo, ntênê chi d:uud:uu dé, yoo mb:aamb:aa ngê chi ndiye kîgha dé. N:ii knî y:oo pi knî ye a tpapê ngópu, yipu, Tumu kópu ngmê nmyi lama choo ya, yi yéli ye namê ng:aa. Daa nmî Mî u kópu dyuu ye tpapê ngópu, k:omodanê kópu dyuu ye tpapê ngópu. ^{††21} Yélini yi nuw:o dmi yi tumu kópu p:uu a wee, nmî Lémi u maa da kuwo ngmê.

Nmî Mî mb:aamb:aa ngê nmye choo a vyyuwo. Wu u dí. ^{†††}

††† 6:13-14 Njon 18:36-37; 19:11 ††† 6:15 Tpyuu 17:14 § 6:16 Ex 33:20 §† 6:17 Luukí 12:20 §†† 6:19 Mát 6:20 §† 6:20 1 Tim 4:7; 2 Tim 1:14 §†† 6:21 2 Tim 2:18

2 Timoti

Póól ngê Timoti ka pweepwee pee ngmê dy:ââ ngê, u pi 1 Timoti. Póól modoon:aa dpodo, Yesu u pi pi knî ye modoon:aa tpaê. U kuwó dini ghi ngê Lóma lede knî y:oo mbwa k:oo myombó mē km:êê ngópu. Yi ngwo Póól ngê pweepwee pee m:uu d:êê ngê, Timoti ka mye dy:ââ ngê. Ala yi pweepwee pee. Póól ngê pweepwee pee daam:uu d:êê ngê, ala u kuwókuwó pweepwee pee.

1 Mw:ââkó Timoti, nê Póól, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo. Kópuni wunê a vyu, Yesu Kédisu ngê ntiye ngê, yélini yi k:ii u kwo nmo kélímî té, ghê kamî nmo a kpo. Yi kópu dyuu tpaê u l:êê dîy:o pi knî ye dy:ââ noo. ²Timoti a tp:ee, nuu ghi ntênê a nódo a tóó. Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, mb:aamb:aa ngê nga dny:oo a vyuwo, ye chi ch:anêch:anê, nuw:o ngmidi ngê dny:oo a pyépi.

Póól ngê Timoti u ngwo mēdê wēdēwēdē kwólu

³Timoti a tp:ee, Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngê. A kn:ââ knî y:oo ntee dnyimo a chââchââ, yinté myinê chââchââ, u maa d:oo kn:aadi ngê. L:êê dîy:o n:aa kwunokwuno ngê, myenté w:êênî mgîdí vy:o l:êê dîy:o u kwo myinê ngêpê yédi. ⁴Dini ghi n:ii ngê munê kuwo nyoo, a l:êê dîy:o munyoo a mbê. Yi kópu n:aa nuw:onuw:o, u ya a nga a kwo, M:aa m:uu ngi, w:aa u ngwo anê pyw:oo. ⁵Yesu Kédisu ka munyinê kélímî mbê wo, yi kópu mye anîné nuw:onuw:o. Ngêpyââ Lówisi, mye Yunisi k:ii ntee a kélímî mbê knopwo, a lama ka tóó yinté my:ee kélímî. ⁶Yi kópu u l:êê dîy:o nga mēnîné tpaê, dini ghi n:ii ngê a kēê dē mēmē nē yé doo, dpodoni u l:êê dîy:o nmî Mî ngê u ntââ ngê a pyódu nyoo, yi dpodo ntênê chi dódó. Ndyuw:e k:ii dpî widi, kîngê pw:onu. ⁷Nmî Mî ngê chóó u Ghê Dmi nmî mēnē yó. Yi Ghéni Dmi ngê daa nkîngê pyu ngê dpî pyódu nmo, ngmênê u wēdēwēdē nmî mēnē dpî yé, yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo u ngwo dpî yââ, nmî chóochóó myenmîné tpyuu nmo. †

⁸Nmî Lémi p:uu dpodo tēdē nama a nkîngê, pi knî ye u pi cha a tpaê. K:omo tpile u pi tpaê u l:êê dîy:o mbwa k:oo km:êê noo, ngmênê a l:êê dîy:o kîdangê nkîngê mb:anê. Nmî Lémi p:uu dpodo tēdē ntee n:aa mgîní vyîmî yédi, yinté myecha a mgîní vyîmî, nmî Mî ngê u ntââ ngê u ngwo wa a pyódu ngi. ⁹Yinê a ngmidi nmo, kóo k:oo kaa nmo, chóó u yoo ngê pyódu nmo. Daa nmî chóó nmî l:êê ghi dmi yi dîy:o a ngmidi nmo, ngmênê u kwo nmo ch:anê dniye, chóó u nuw:o ngê a ngmidi nmo. Dyámê pē ghêlî dēpēngê l:âmo ngê, yi ngwo doo a nuw:onuw:o nmo, apê, A Tp:ee ngê a kēê k:oo yinê amî kaa té. ¹⁰Ala ngwo yi

kópu nmî dye ghi ngê dē pyódu, nmî Mbwámê Yesu Kédisu nmî l:êê dîy:o pwene, mēdē pii wo, pwopwo u wēdēwēdē u ngwo chedê ngê, ghê kamî nmo a kpo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ¹¹Yi kópu tpaê u l:êê dîy:o nmî Mî ngê a ngmidi noo, pi knî ye dy:ââ noo, a ka pē, Chin:aa ndiye kîgha dé. ¹²Yi kópu u l:êê dîy:o n:aa mgîní vyîmî, ngmênê dîní nkîngê, mu kópu u dîy:o pini n:ii p:uu a nuw:o nî kââ, a lama pini, daawa dóo nê. Dpodoni hédê a kaa noo, chedê ngê daawa pyódu. A lama ka tóó, Nmî Lémi u yoo knî ye ada a vyuwo, u dî, wéni n:ii ngê wa a diyé. ¹³Kópuni dyuu a kwo nyinê ny:ee too, nuw:o hédê ntênê dny:oo ya. Ntee noo a dpodo, yinté myecha a dpodo. Yesu Kédisu ngê u kwo a kââdí nyoo, u kwo chi kélímî, u nuu ghi nódo choo ya. ¹⁴Kópu dyuu ndēndē n:ii lama a kwo, nangmê ngmêê, pi knî ye ntênê chi tpaê dé. Nmî Lémi ngê ghéni n:ii dmi nmo a kpo, u wēdēwēdē mbēmê yi dpodo chi dódó.

Pi pyile knî yi p:uu kópu dyuu

¹⁵Lama kîyedê tóó, Esiya Wee u kwo tpémi yintómu kpeme a ka dē yaa dmi, Paikilas pini dē Hēmokenes yinté a ka myaa pyaa knî. ¹⁶Ngmênê Onésipódas kpeme a ka daa yaa wo. K:omo tpile mbwa k:oo n:aa kwo, ngmênê a l:êê dîy:o mywene u ngwo daa ghê wo, daa ng:êêntómu ngee noo. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Lémi ka yi pini mupwoknî dny:oo ch:anêch:anê. ¹⁷Dini ghi n:ii ngê Lóma a loo, a nmy:uu kn:ââ u ngwo a chópu, u dî mbwa k:oo mîné pyw:ee noo. ¹⁸Myenté dini ghi n:ii ngê Epeso nipi nyipu a dpodo, lama kîyedê tóó, mb:aamb:aa ngê y:i doo a ngêêpî nê. U ya a nga a kwo, Kuwókuwó wéni ngê nmî Lémi ka ntênê paa ch:anê we.

Mgîní vyîmî u kópu dyuu

2 Timoti a tp:ee, Yesu Kédisu p:uu dpodombiy:e chi dpodo, mu kópu u dîy:o vyîlo u wēdēwēdē mbēmê nye dpodo. ²Pi yilî knî ye ngópu munoo a dēêpî. Pi knî ngmédpo ngmidi ngi, n:ii knî y:oo daawa dóo ngi. A kópu dyuu yi nuwo dpî kwéli, yoo pēdny:oon:aa ndiye kîgha dé.

† 1:3 Dpodo 24:16 †† 1:5 Dpodo 16:1 ‡ 1:7 Lóma 8:15
†† 1:8 Lóma 1:16 ‡† 1:9 Epeso 2:8-9; Taitas 3:4-5

‡†† 1:10 Hipîlu 2:14-15 ‡††† 1:11 1 Tim 2:7 § 1:13 Taitas 1:9
§† 1:15 2 Tim 4:16

³ Yélini yi k:ii Yesu Kédisu ka nmo kélímî té, u lede ntee tpile ngê nmo pyede, Setan p:uu nmo l:êê té. Yi l:êê tédê nangmê mbêpê, myecha a mgîni vyîmî.

⁴ Ledeni u nuw:o chóo u kópu knî yi p:uu a kwo yédi, doo u kada pini u nuu u pi ngê dpî pyódu, ngmênê n:ii u nuw:o l:êê p:uu a kwo yédi, u kada pini ka pi mb:aa ngê dpî pyódu. ⁵ Dini ghi n:ii ngê tp:ee dmââdíma a mbêpê nyédi, n:ii ngê mbêpê u kópu dyuu dpî pwââ, k:omo tpile kada dp:uu ghê, ngmênê u mbêpê u pywuu d:uuwodê ngee. ¹⁶ Pini n:ii yâpwo tédê dpodom-biy:e a dpodo yédi, vyîlo yi pini ngê yi ntini nt:u mwiyé dpî d:uu. ¹⁷ Yi dyimê pywuu pyile knî yi p:uu cha a nuw:o, nmî Lémi ngê u ntâa ngê wa pyódu ngi, kópu yintómu u ngwo anyinê w:ee té.

⁸ Yesu Kédisu dyimê pywuu ngê nga myenînê pyépi. King Dépidi u tii ñedê pini ngmê, ngmênê doo mgîni vyîmî, mye pwene. U kuwó dini ghi ngê kpêênî mède pii wo. Yi kópu pi knî ye noo a tpapê. ⁹ Yi kópu u l:êê díy:o mbwa k:oo anî kwo, yinê ye, Nê ngê dono ndîi ngmê d:uu ngê. K:omo tpile mbwa k:oo km:êê noo, ngmênê nmî Mî u kópu dyuu daa mgîmî ngópu, p:aani p:aani pi knî y:oo mîné nyêmî ngmê. ¹⁰ Yi kópu u l:êê díy:o dono yintómu nînê vyîmî too. Yélini nmî Mî ngê myedê ngmidi too, u ya a nga a kwo, Yesu Kédisu u pi mye ny:ee y:e, u kwo kélímî mbê dniye, kóo k:oo nipi paan:aa ghê kmêle, dye ghi yintómu u k:ii nipi paan:aa ya kmêle. ¹¹ Ndê kópu ngma ala,

Yesu Kédisu ntee pwene,
nmî nuw:o dono yinté mye pwene.
Ntee a pii wo, yinté amêno pii dmi,
u k:ii nipi anmîn:aa ya. ^{††}

¹² U l:êê díy:o dono vyîmî daanmî yé knomomê, ye u pi ntoo, nmî pi dmi yintoo ngê wamî pyódu. Anmo wópu knomomê, u nkwo wa wópu nmo. ^{†††}

¹³ K:omo tpile wanmî dóo knomomê,
ngmênê daawa dóo nmo,
mu kópu u díy:o kópuni wunê a vuu,
daawa téd:a. [§]

Nmî Mî p:uu dpodo pyu mb:aa

¹⁴ Nmî Mî ngîma pi knî ye ala kópu dpî vyi ngi, yipi, Kópu nt:u kópu knî yi p:uu numo ka namê kwopwepe. Yi kwopwepe ngê yoo d:uudpî ngee, ngmênê dpî dyênê té. ^{§†15} Dpodombiy:e chi dpodo, nmî Mî ka pi mb:aa ngê paa pyédi, ala kópu m:uu paa vyi ngê, A dpodo pyu mb:aa, ndê kópu dyuu ntênê a tpapê ngê. Yi kópu u l:êê díy:o mywene nga daawa ghê. ^{§†16} N:ii knî y:oo k:omodanê kópu a tpapê tumo, kpeme ye chi yââyââ. Yinté kópu knî y:oo yoo nmî Mî u maa p:uu daa kapî tumo, kn:aa máádi p:uu dpî kaa t:oo. ¹⁷ Ghîmî péé pi p:uu ntee a kmaapî yédi, yi kópu dyuu ngê yoo yinté dpî dyênê. Yélini yi kópu knî yi p:uu a danê nyédi, yi vy:oo ala pini dê a kwo mo, Haimeneyas pini dê Pile-tas. ¹⁸ Yi tpódu y:oo maa ndêndê kn:aadi ngópu, pi knî

† 2:5 2 Tim 4:8 †† 2:6 1 Kódin 9:7,14 † 2:8 Lóma 1:3-4
†† 2:9 Pilipay 1:12-14 ††† 2:10 Kîlosa 1:24 †††† 2:11 2 Kódin 4:11 †††† 2:12 Mát 10:33 § 2:13 Lóma 3:3-4; Num 23:19; Taitas 1:2 †† 2:14 Taitas 3:9 ††† 2:15 Taitas 2:7-8

ye yipu, Dini ghi n:ii ngê Yesu ka nmo kélímî mbê dniye, yi ngwo nmo pii dniye, kn:aa pyidepyide daamu a too. Yi kópu mbêmê yi tpódu y:oo pi woni yi kélímî dyênê tumo. ¹⁹ Ngmênê nmî Lémi u yoo daawa dyênê t:oo, wa dêê knî, mu kópu u díy:o nmî Lémi ka u yoo u ngomo ntee tpile ngê a kwo. Dini ghi n:ii ngê u ngomo wó, k:ââ pââ dyuu wêdêwêdê ngê kaa too, doo u ntâa pi ngê u dîné daawa ghodo. Yi ngomo p:uu kópu miyó a t:a, ngmê alanté,

Nmî Lémi u lama u yoo a kwo,
myomoni alanté,

N:ii ngê dpò, Nê nmî Lémi u yoo vy:oo pini ngmê,
yi pini ngê dono kópu kîngmê d:uu. ^{§†}

²⁰ Dyimê pywuu ngma ala. Mâawe ndîi u ngomo k:oo d:ââ mwee dèdê ghêdê, dyêédí daa ngmidi. Woni silîpê ngê l:âmo tumo, woni nkól ngê l:âmo tumo, naa ndîi u dye ghi ngê yi tpile u ngwo dpî pwii dmi. Woni yi pee ngê l:âmo tumo, woni têpê ngê l:âmo tumo, yi pi dmi daa ndîi. ^{§†21} Nmo yinté tpile dé, nmî Lémi u d:ââ mwee ntee tpile ngê nmo pyede. Pini n:ii yi kn:aadi te kópu knî yi p:uu daadî nuw:o, d:ââ mb:aa ntee tpile ngê wa pyódu, nmî Lémi ka pi mb:aa ngê wa pyódu. Dpodoni u pi ndîi nmî Lémi ngê u yi u ngwo adî kwo, Yi pini ngê choo dódó, u ntâa wadî dódó. ²² Yinté pini ngê chi ya, kópuni pi kamî knî yi nuu u kópu ngê a pyede, nangmê d:uu. Nmî Lémi ka pi mb:aa ngê chi ya, u dpodo p:uu nyi kele, nangê dódó. Yoo yi nuu ghi dmi nódó choo ya. Yélini yi p:uu tupwó daa t:a, nmî Lémi ka mye ngêpê nyédi, yi yéli yi k:ii mb:aamb:aa ngê nipi dmyinê ya. ²³ Kópu knî yi nt:u kópu knî yi p:uu kwopwepe ngê kêê nangê t:oo. Lama kíyedê too, yi kópu u l:êê díy:o numo p:uu a d:uu nyédi. ²⁴ Nmî Lémi p:uu nye dpodo, kidingê kwopwepe, nuw:o mbêmê chi ndiye kîgha dé, lîmîlîmî ngê ye nangê nod:e. ^{§†25} Yélini m:uu adnyi d:uu, nuw:o ngê chi wátiwáti dé. Ndoo apê nmî Mî ngê yi nuw:o dmi wa a ngmê té, u ndê kópu dyuu yi lama u ngwo wa yââ. ²⁶ K:omo tpile Setan ngê wunê a mgîmî too, u pono a vyápê té, ngmênê ndoo apê ala ngwo kwulo amênyninê pwaa té, mb:aamb:aa ngê amêdnyi nuw:o.

Yoo dono ngê u ngwo wa pyaa dmi

3 Timoti a tp:ee, ala kópu lama choo a ya. Dini ghi n:ii ngê kuwókuwó wéni adî dyimêdyimê, yoo dono ngê wa pyaa dmi. ^{§†2} Yi ngwo yi chóo yi kópu knî yi p:uu adnyi nuw:o, nté ndapî yi mb:aami ngê wa pyaa dmi, yi chóo yi pi dmi adnyi kmîmî dé, adnyi chaa, yoo yi pi dmi adnyi dyede dé, yi pye mî knî ye daadnyi ng:aa, nmî Mî daadnyi kwunokwuno, myedaadnyi chââchââ. ^{§†3} Pi ka vyuwo yi lama daadî ya, pi ye daadî ch:anêch:anê, adnyi pi p:uu danê, gheteghete u yoo ngê adnyi ya, numo p:uu adnyi l:êê, kópuni mb:aamb:aa dé, daa yi nuu u kópu ngê adnyi ya. ⁴ Adnyi pi dódó, daa nuw:o mbêmê adnyi m:ii, adnyi mbo-do ndîi mbodo ndîi, yi chóo yi pi dmi adnyi kmîmî dé. Yi chóo yi pono adnyi vyápê, nmî Mî u nuu ghi dnyinté

§† 2:19 Njon 10:14-15 §†† 2:20 Lóma 9:21 †† 2:24 1 Tim 3:3 §† 3:1 1 Tim 4:1 §†† 3:2 Lóma 1:29-31

yi nódo adí ya. ⁵Yi komo knî y:oo nmî Lémi adnyi chaa kîgha, ngmênê u wêdêwêdê yi gha vy:o daadî ya. Yinté yéli ye kpeme dpî yey. ¹⁶Yinté pini knî ngmê p:o p:o dpî lee dmi, pyââ knî ngmê yi pee dpî kaa t:oo. Pyópuni yi pee dpî kaa t:oo, nuw:o yi mênê daa tóó, yi dono yilí yi p:uu a nuw:o nyédi, dono kópu yilí yi nuu u kópu ngê a pyede. ⁷Yi pyópu yoo dye ghi yintómu a ndiye nyédi, ngmênê doo u ntââ ndê kópu dyuu yi lama daawa yââ. ⁸Yichip pi miyó, Njanés pini dê Njambîdes, pipi kópu mbêmê mbwudu ngma a chaa ngópu, Mósisi p:uu u ngwo ntee dnya a d:uu, pi dódó pyu yoo yinté ndê kópu dyuu p:uu mye d:uu nyédi. Dnyinté a nuw:o té, nmî Lémi ka daa kêlîmî té. ⁹U yi y:e a kwo, Pi yintómu nmî pee nmî kaa té, ngmênê wa dêê dmi, mu kópu u dîy:o pi yintómu knî y:oo yi l:êê ghi dmi wa m:uu t:oo, awo, Yi mbodo dmi podo dé. Njanés pini dê Njambîdes Mósisi ka mbwudu chapî ngê ntee daa nî knopwo, yi yéli yinté wamye dêê dmi.

Póól ngê Timoti ka u ngwo a vuu, D:aa pi dódó pyu, pi dódó pyu ngê kidangê pyódu

¹⁰Lama kîyedê tóó, d:aa pi dódó pyu ngmê. Dye ghi daadî ngópu noo a dpodo, yoo myenoo a ndiye kîgha dé. Kópuni u l:êê dîy:o n:aa dpodo yédi, lama wunê a yaa wo. Lama kîyedê tóó, nmî Lémi ka ntênê n:aa kêlîmî, yoo yi nuu ghi dmi a nódo mye tóó. Lama kîyedê tóó, nmî Lémi p:uu dpodo tédê dono yilí noo a vyîmî, u dpodo u wépi dîpî puwâ. ¹¹Kópuni dono Antiyóka, Yikóniyêm, Lisitîda a nga a pyaa dnyiye, lama kîyedê pyede. K:omo tpile yi dono kópu ndî a nga a pyaa dnyiye, ngmênê nmî Lémi ngê yi kêlê mêtê dyé noo. ¹²Nyââ, n:ii ngê u yi adí kwo, Yesu Kédisu u yoo vy:o nî ghê, Yesu ntee pini ngê nî pyódu, yi pini p:uu yoo adnyi d:uu, p:uu adnyi dono. ¹³Pi dono yoo, pi dódó pyu yoo yi k:ii, kópu dono yilí adnyi d:uud:uu, y:ay:a wa pwiyé dmi, Setan ngê adí dódó dé, yoo u nkwo adnyi dódó. ¹⁴Timoti a tp:ee, yinté pini ngê kidangê pyódu. Kópuni nyinê ndê too, yi kópu knî ye nyi kêlîmî mbê wo, ndê kópu ngê nga dny:oo ya, mu kópu u dîy:o yélini yi k:ii nmee a ndiye kîgha ngi, dpîp:o dóó nyoo, k:omodanê kópu nga dpîp:o vuu. ¹⁵Nuw:o mê diyé we, dini ghi n:ii ngê tp:ee tédê ngê nyoo a ya, nmî Mî u kópu dyuu p:uu nyoo a ndiye. Yi kópu dyuu ngê nmî Mî ka maa nmo yinê dpo kêma, Yesu Kédisu ka u ngwo nmo kêlîmî té, u l:êê dîy:o kóó k:oo wa kaa nmo. ¹⁶Yi kópu yintómu nmî Mî u wêdêwêdê mbêmê a d:êê tumo. Yi kópu dyuu mbêmê yoo nmo ndiye kîgha too, yélini dnyinté a nuw:o nyédi, yi kópu dyuu mbêmê nmo wátiwáti too. Yi kópu dyuu mbêmê yoo yi dyâape myino pwapî too, maa mb:aa p:uu nmo kapî too. ¹⁷Pini n:ii nmî Mî p:uu a dpodo yédi, yi kópu dyuu choo a kpââ, kópu mb:aa yilí yintómu, u ntââ yi pini ngê u ngwo adí d:uud:uu dé.

Póól ngê Timoti u dpodo u l:êê dîy:o u ngwo wêdêwêdê kwólu

⁴Timoti a tp:ee, nmî Mî ngîma myenté Tp:oo Yesu Kédisu u ngîma, kópu nga ngmênîné tpaépê. Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu wa a diyé, u pi ndî ngê wa pyódu, wa kóté kalê nmo. Yélini mwiyé pw:oo dnyiye, wa kóté kalê té, yélini yi ngwo adnyi ya, wamye kóté kalê té. ¹²Yi kópu u l:êê dîy:o u kópu dyuu pi knî ye chi tpaépê. K:omo tpile nga adnya a ng:aa, ó daadnya a ng:aa, ngmênê ye chi tpaépê. Yélini dnyinté a nuw:o nyédi, chi wátiwáti dé. Yélini a dono nyédi, yi dono ye chi kwódukwódu dé. Yélini mb:aamb:aa ngê maa p:uu a wee, chi wêdêwêdê kîgha dé, chi ndiye kîgha dé, mo-do l:âmo lîmîlîmî ngê kîdangê ngêpa. ¹³Ala ngwo dpodombiy:e chi dpodo, mu kópu u dîy:o mu dini ghi ngê yoo ndê kópu dyuu ka daadnyin:aa ng:aa, u yi y:e adí kwo, Kn:aa kópu knî m:uu nmî nyémî. Yi ngwo n:ii knî y:oo yi nuu u kópu dé ye adnyi tpaépê dé, vyîlo yi yéli ye adnyi ng:aa. ¹⁴Nmî Mî u ndê kópu dyuu u wépi wa pwaa ngmê, w:êê danêmbum knî yi p:uu adnyi nuw:o. ⁵Ngmênê yinté pini ngê nangmê pyódu. Dye ghi yintómu mb:aamb:aa ngê chi nuw:o, dono cha a vyîmî dé, pi knî ye nmî Lémi u kópu dyuu chin:aa tpaépê dé, ntênê p:uu chi dpodo.

Póól, Timoti ka u pwopwo p:uu u ngwo doo d:êê

⁶A chóó a p:uu kópu nga ngmênîné tpaépê. Pi knî y:oo tpile tp:oo kpêê ngê ntee dpî yé t:oo, Chóó Lémi u ngwo dpî châpu ngmê, daa kêmakêma dyámê nîné kuwokuwo, yinté n:aa pyodopyodo, Chóó Lémi u pi u ngwo anî knî. ⁷Mbêpê tédê dpodombiy:e noo mbêpê, dîpî kede wo, u ndê kópu dyuu d:ongê ngmópu. ⁸A dpodo u pywuu ngê mbóó p:uu kîyedê t:âât:ââ nê, Chóó Lémi ka d:ud:umbiy:e pi mb:aa ngê u ngwo an:uu pyódu. Kuwókuwó wéni ngê nmî Lémi ngê ntênê wa kóté kalê nmo, a pywuu u ngwo a ka wa a kê. Ngmênê daa a mo. Yélini yi k:ii nmo t:âât:ââ, nmî pywuu dmi kwodonkwodo nmo wa a kê. ^{8†}

Póól ntee doo mgîni vyîmî

⁹Timoti, u ya a nga a kwo, Lîmîlîmî ngê a ka dpo pwiyé. ¹⁰Dimas ngê a kuwo noo, Tesalonika loo, mu kópu u dîy:o u nuw:o dyámê u kópu knî yi p:uu a kwo. Kîdesens Nkalásiya Wee u kwo loo, Taitas Dalîmesiya Wee u kwo loo. ¹¹Luukî mu ngmîdi a p:uu ayedê t:a. Mak amîm:aa dpo ngépi, u k:ii nipi dpo lee cho, mu kópu u dîy:o a dpodo tédê yinê pîchoo ngêépî nê. ¹²Tikikas Epeso kîni dy:ââ ngê. ¹³Dini ghi n:ii ngê Tîdówas nê kuwo ngê, a nkuwo kpîdí puku dmi péé Kapas u ngomo k:oo nê kuwo doo, u kwo dpo ngee dé, a ka dpo nuw:o dé. A puku dmi n:ii tpile tp:oo too pee ngê l:âmo tumo, yi yi dmi a nga mb:aamb:aa ngê a kwo. ^{13†}

† 3:5 Mát 7:15,21; Taitas 1:16 †† 3:11 Dpodo 13:50; 14:5,19-20 † 3:12 Njon 15:20 †† 3:14 2 Tim 2:2 †† 3:16 2 Pita 1:21

††† 4:1 Dpodo 10:42; Lóma 14:9-10 ††† 4:2 Dpodo 20:20,31 § 4:3 1 Tim 4:1 §† 4:8 Tpyuu 2:10 §†† 4:11 Dpodo 15:37-39 §† 4:12 Epeso 6:21-22 §†† 4:13 Dpodo 20:6

¹⁴ Pini n:ii ngê nkéli chêêpî pee ngê tpile a l:âmol:âmo too, Aleksándê, a pi yono dyênê ngê. Nmî Lémi ngê ntâa u ngwo wa a vy:u. ^{†15} Nga cha a vuywo, kîngê dyênê ngi. Kópuni noo tpaêpê dé, d:ud:umbiy:e doo u nuu u kópu ngê pyaa dniye, a ka doo a kwop-wepe.

¹⁶ Dini ghi n:ii ngê kada pini ngê mwiye a kóté kalê noo, pi a nkîgh:ê dêpwongmê kwo, a pyipe knî y:oo a mo a kuwo noo. U ya a nga daa kwo, Nmî Mî ngê ntâa ye dpo vy:ee ngê. ¹⁷ Pi a nkîgh:ê dêpwongmê kwo, ng-mênê nmî Lémi a nkîgh:ê vyîlo yidoo kwo, yinê doo wêdêwêdê kîgha nê. U yi u ngwo doo kwo, Yélini daa Nju tpémi nê ngê a kópu dyuu ye vyi ngê, yi yéli y:oo ny:ee y:e. Nmî Lémi ngê wodêpê ngee noo, ye a vyee tédê pî dy:âa noo, layóni knî y:oo pî ma noo. ^{†18} Yi ngwo ntee a ngee noo, dono yintómu yi kêlê yinté amye dyé nê, kóo k:oo amî kaa nê. Yi kópu u l:êê dîy:o dye

† 4:14 1 Tim 1:20; Lóma 2:6 †† 4:17 Dpodo 23:11; 27:23

ghi yintómu u pi kmîmî koo, chedê ngê kîngê pyódu. Yinté choo ya.

Póól u nd:uu tpaêpê

¹⁹ Akwila cha Pîdisila ye a mb:aamb:aa dpî yéni, Onésipódas mupwoknî ye a mb:aamb:aa myoo yéni. ^{‡20} Edastas Kódin nê kuwo ngê, Tîdopimas Militas nê kuwo ngê, mu kópu u dîy:o doo a mbii. ^{‡21} Yópu ndîi u dye ghi ghêlî k:ii kîngê d:ii, u ngwo dpo pwiye.

Yupulas, Pudens, Lainas, yi pini pyile knî yi k:ii nmî mb:aamb:aa nga dpo dy:âa, nmî tîdê Kílódiya ngê u mb:aamb:aa nga myeda dy:âa. Yélini nmî Lémi ka al:ii wunê kêlîmî té, yi mb:aamb:aa nga myedê dy:âa ng-mê.

²² Nmî Lémi nga choo a vuywo, nmî Mî ngê choo a ngêêpî nmyo.

Wu u dí.

‡ 4:19 Dpodo 18:2-3 †† 4:20 Dpodo 19:22

Taitas

Taitas daa Nju pi ngmê, ngmênê Póól p:uu dpîmo dpodo. Njedusalem nipi lee knopwo, (Nkalásiya 2:1-3) u kuwó dini ghi ngê p:aani p:aani nipi dpîmon:aa paa. Dini ghi n:ii ngê Póól Epeso doon:aa ya, Taitas Kódin tpémi ye dy:ââ ngê, u yi u ngwo doo kwo, Taitas ngê a ka mêtê kââdî téne. Taitas ngê yi kópu d:uu ngê, u kuwó dini ghi ngê Póól ka mêtê diyé wo. (2 Kódin 7:6)

U kuwó dini ghi ngê Póól mbwa k:oo doon:aa kwo, Lóma. (Dpodo 28:30-31) Dini ghi n:ii ngê pwii wo, p:aani p:aani dpîmon:aa dpodo. Yi ngwo Taitas Póól p:uu mêtê kele, dyámê ngmê mbêmê nipi lee knopwo, u pi Kíditi. Póól ngê y:i a kuwo ngê, kwo, Yesu u yoo chi wêdêwêdê kîgha dé, yed:oo kn:aa p:aani doon:aa dpodo. U kuwó dini ghi ngê Taitas ka ala pweepwee pee y:i mînhê dy:ââ ngê.

1 Mw:ââkó Taitas, nê Póól, Chóó Lémi p:uu n:aa dpodo, myenté Yesu Kédisu ngê u dyépi ngê a pyódu noo.

Yinê a ngmidi noo, a ka pê, Yélini nê ngmidi ngê, a Tp:ee u pi ye chin:aa tpaê, a kópu dyuu ndêndê ye chin:aa tpaê, ² ghê kamî u ngwo wa a pyw:ee ngmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Mwiémwiyé dini ghi ngê nmî Mî ngê yi ghéni dmi u pi nmî l:êê díy:o a vuu. Dêpwo a k:omodanê, ³ u dye ghi ngê u kópu dyuu mbêmê yi ghéni dmi u pi nmî nyongo. Yi kópu dyuu tpaê u l:êê díy:o nmî Mbwámê Chóó Lémi ngê a dpodo kalê noo.

⁴ Taitas a tp:ee, nmî Lémi ka ntee n:aa kélîmî, ndêndê ngê yinté u kwo my:ee kélîmî. Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Mbwámê Yesu Kédisu mb:aamb:aa ngê nga dny:oo a vuuwo, nuw:o ngmidi ngê dny:oo a pyépi. †

Kada pini pyw:êmî u kópu dyuu

⁵ Ala kópu u l:êê díy:o Kíditi nê kuwo nyoo. Dpodoni dip:e chedê ngê, ñyóó moo chedê ngi, p:aani p:aani Yesu u yoo vy:o kada pini dpo pyw:ee té, yi kada dpî kaa té. Yi kópu p:uu kópuni nga nê vuu, chi nuw:onuw:o. ⁶ Pini n:ii kada pini ngê anyi pyépi, u dono kópu kîngmê ya, u kpâm ngmidi choo ya, tp:oo módó tp:oo mââ yoo yi p:uu pi knî y:oo alanté kópu dny:oo tpaê dé, Daa ndapî chedêchedê u yoo, myedaa ngópu dé, nmî Lémi ka a kélîmî té. †† Nyââ, pini n:ii nmî Mî u dpodo p:uu kada pini ngê anyi pyépi, u dono kîngmê ya, yoo mbwódo kîngê m:uu té, mbodo l:âmo lîmîlîmî ngê kédangê ngêpa, daa mbwaa ndanî pyu ndî, daa gheteghete pyu, nté ndapî yi mb:aami ngê myekîngê ya. ⁸ Yi pini u mênê dêêpî choo ya, pi my:oo knî ye mb:aamb:aa ngê choo vuuwo, kópuni mb:aamb:aa dé, u nuu u kópu ngê dny:oo ya. Chóóchóó mb:aamb:aa ngê choo a tpyuu, kópu mb:aa yichoo d:uud:uu dé, nmî Mî u nuu u pi ngê choo ya.

⁹ Ndêndê kópu dyuu n:ii nmye n:uu vuu, yi kópu p:uu u nuw:o ntênê choo kwo, yoo yi ndiye kîgha u l:êê díy:o u ntââ mbêmê u ngwo wa yââ, n:ii knî y:oo u yi y:e adî

kwo, Yi kópu dyuu nmî ngmêê, yi pini yi pwo paa lee we.

Pi dódó pyu yoo yi kópu dyuu

¹⁰ Yélini yi lama ndê kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo, vyílo yi yéli kada pini ngê chi pyépi dé, mu kópu u díy:o pi dódó pyu yilî a m:ii. Yi yéli yi vy:o woni Nju tpémi, ndê kópu dyuu ka kpeme a yaa dniye, daa yi lama a mbumu nyédi, u yi y:e a kwo, Nmî Lémi u yoo knî y:oo nmî dêêpî kópu dyuu dny:oo chââchââ dé. ¹¹ Yi yéli ye yi kópu dpî kwódu yó, mu kópu u díy:o daa ndêndê kópu dyuu pi knî ye a tpaê tumo, kn:aa máá-di p:uu myaa kaa t:oo. U yi y:e a kwo, Nmî pee nmî kaa té, ndapî ndî nmo pèdny:oo a kuwo. Mywenemywene u kópu ye d:uud:uu ngmê. ¹² Wunê Kíditi pi ngmê ngê ala kópu yi p:uu a d:êê ngê, apê, Kíditi tpémi dye ghi yintómu a k:omodanê nyédi, a mgeemgee nyédi, a ñuknweñuknwe nyédi, chii w:ââ ntee tpile ngê a pyede. ¹³ Kópuni a vuu, ndê kópu. Yi kópu u l:êê díy:o pi dódó pyu yoo ntênê mîcha a wátiwáti dé, nmî Lémi ka ndêndê ngê mēpaa kélîmî mbê dniye. ¹⁴ Yipi, Nju tpémi yi w:êê danēmbum dé mēnamē nyepēnyepē dé. Yipi, Nmyi dêêpî kópu dyuu mēnamē chââchââ dé. Yipi, N:ii knî y:oo a vyi tumo, ndê kópu dyuu ka kpeme a yaa dniye. ¹⁵ Yi yéli y:oo pi knî ye nté woni a kwóduk-wódu tumo, yinê ye yi ntini knî y:e Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê dpî pyaa dmi, ngmênê k:omodanê kópu yila. N:ii Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu, doo u ntââ nté ngmê ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu. Ngmênê yoo dono, yélini nmî Lémi ka daa kélîmî té, Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê a pyede. K:omo tpile nté woni dpî kpîpî t:oo, ngmênê yi kópu ngê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê daawa pyódu té, mu kópu u díy:o yi nuw:o dmi dono dé, l:êê ghi dono yinê ye mb:aamb:aa dé. ¹⁶ Yi yéli y:oo dpo, Chóó Lémi nmî lama a tóó, ngmênê yi l:êê ghi dmi mbêmê nmo w:ee ngê, Chóó Lémi yi lama daa tóó. Doo u nuu u kópu yilî a d:uud:uu ngmê, u dnye daa nyêmî ngópu, doo u ntââ kópu mb:aa daangmêwa d:uu ngmê. ††

† 1:4 2 Kódin 8:23 †† 1:6 2 Tim 2:24-26 † 1:7 1 Tim 3:2-7

Pyâawe mâawe yoo yi kópu dyuu

2 Taitas a tp:ee, ndê kópu dyuu lama a kwo. Yi kópu mbêmê yoo chi ndiye kîgha dé. ² Mâawe knî ye yipi, Nmyi chóochóó mb:aamb:aa ngê dmyina a tpyuu dé, mbwaa ndanî tédê namê ghétighéti, pi knî ye pi mb:aa ngê dmyinê ya, nuw:o mbêmê dmyinê m:ii. Yipi, Nmî Lémi ka mb:aamb:aa ngê dmyinê kêlîmî, yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya, nmî Lémi u l:êê dîy:o dono dmyina a vîmî dé.

³ Myenté pyâawe knî ye yipi, Nmyi lama choo ya, dye ghi yintómu nmî Lémi ngîma nmye m:ii té, namê pi u pi dyede, wain ndanî nmyi nuu u kópu ngê kîngê pyódu. Yipi, Yepe kamî yoo mb:aamb:aa ngê dmyinê ndiye kîgha dé, ⁴ yi moo mupwo mupwoma yi nuu ghi dmi yi nódo dny:oo ya, ⁵ mb:aamb:aa ngê ye dny:oo vuywo, nuw:o mbêmê dny:oo m:ii, dono kópu yi p:uu daapî-choo ya, yi moo yoo yi dnye dmi dny:oo nyêmî dé. Yin-té mb:aamb:aa ngê dny:oo ya, mu kópu u dîy:o pi knî y:oo nmî Mî u kópu dyuu p:uu dono kópu daapaa yi y:e.

Pi lvulu yoo yi kópu dyuu

⁶ Myenté pi lvulu knî ye yipi, Nmyi chóochóó mb:aamb:aa ngê dmyina a tpyuu nmyo. ⁷ Taitas, kópu mb:aa yi ngópu yilí chi d:uud:uu, u nkwo adnya a nj:ii ngi. Mb:aamb:aa ngê chi ndiye kîgha dé, nangmê kn:aadi, yi ndiye kîgha, tédê kópu ngê nga kîngê pyódu. ^{†18} Dye ghi yintómu ye chi ndê danê, mu kópu u dîy:o yélini nmî p:uu a d:uu té, kópu dono nmî p:uu daapaa vyi y:e, mywene y:e paa ghê we. †

Wop dpodo pyu yoo yi kópu dyuu

⁹ Wop dpodo pyu yoo yi kada pini knî ye dny:oo ng:aa, yi nuu u kópu dé myedny:oo d:uud:uu dé, yi dnye dmi kîmîdny:oo vye, ^{†10} yi tpile kîngmê t:âmo ngmê, ngmênê mb:aamb:aa ngê yi p:uu dny:oo dpodo, kîngê dóo t:oo. Kópuni yilí a d:uud:uu tumo yi l:êê dîy:o, nmî Mbwámê Chóó Lémi u kópu pi knî ye kópu mb:aa ngê dny:oo pyépi.

Mb:aamb:aa ngê ya kmêle, Yesu u ngwo t:âât:ââ koo

¹¹ Nmî Mî ngê kópu ndî nmî l:êê dîy:o ngmê d:uu ngê, u yi u ngwo a kwo, Pi yintómu nê diyédiyé kalê té, a kêê k:oo nî kaa té. ¹² U yi u ngwo a kwo, A yoo knî y:oo yi dono yi kuwó kéé téne, mgîdí u yoo yi nuu u kópu dé dny:ii d:ii téne. U yi u ngwo a kwo, Ala dini ghi ngê a yoo yi nuw:o dmi a p:uu dny:oo a kwo, yi chóochóó dny:oo a tpyuu dé, kópu mb:aa dny:oo d:uud:uu dé. ^{†13} Yinté ya kmêle, kuwókuwó wéni u ngwo t:âât:ââ koo. Yi wéni ngê nmî Mbwámê Yesu Kédisu u pi ndî ngê wa pyódu, pini n:ii nmî Yâpwo ngê a tóó. ^{†14} Nmî l:êê dîy:o chóochóó a y:ângo, dono kwulo a pwaa nmoo, tupwóni nmî p:uu doo ya, a ghêê ngê,

† 1:16 2 Tim 3:5; 1 Njon 1:6; 2:4 † 2:4 Epeso 5:22 †† 2:7 1 Pita 5:3 † 2:8 1 Pita 2:15 †† 2:9 1 Pita 2:18 †† 2:12 1 Njon 2:16; Epeso 1:4 ††† 2:13 Pilipay 3:20

chóó u yoo ngê u ngwo pyódu nmoo. Ala ngwo u yi nmo a kwo, Kópu mb:aa yilí nmî d:uu. ††

¹⁵ Yi kópu yilí yi lama chi kîgha. Yi kada pini ngê nî pyódu nyoo, mbwódo kîngê m:uu ngi, chi wêdêwêdê kîgha dé, chi wátiwátí dé. †

Yesu Kédisu ngê kamî ngê ntee pyódu nmoo

3 Taitas a tp:ee, pi knî ye kópuni ny:uu vyi too, ye moo vylê té, yipi, Kada pini knî ye dmyinê ng:aa, kópu mb:aa dmyinê d:uud:uu dé. ^{†2} Yipi, Pi u pi nangmê dyênê, kwopwepe ngê kêê nangê t:oo, pi yintómu knî ye dmyinê mb:aamb:aa, nmyi chóó nmyi pi dmi nangê kmîmî. ^{††3} Nmî Lémi u yoo vy:o ghêlî k:ii dpîp:o ghê dniye, yi ngwo nmî Lémi nmî lama dêpwo a ya, u dnye dênmee a nyêmî, nmî nuw:o dmi kwolo ngmê ngê dnya a ya. Nmî chóó nmî pono nmîmo a vyápê, nmî chóó nmî kópu knî yi p:uu nmî nuw:o dmi dnya a kwo. Dono ngê nmee a ya, nmîmo a n:ee kapî, pi knî ye nmee a diya, nmo myednya a diya. ^{††4} Yinté nmee a ya, ngmênê nmî Mbwámê Chóó Lémi ka nmo ch:anê dniye, ^{††5} kóó k:oo u ngwo kaa nmoo. Daa nmî kópu mb:aa knî yi l:êê dîy:o kóó k:oo kaa nmoo, ngmênê u kwo nmo ch:anê dniye, nmî dono yilí ghêê too, chóó u Ghê Dmi ngê kamî ngê mê pyódu nmoo, ghê kamî nmo a kpo. ⁶ Nmî Mbwámê Yesu Kédisu ngê mb:aamb:aa ngê a yeede nmoo, chóó u Ghê Dmi nmî mênê yó. ⁷ Yi yeedeyeede mbêmê Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê pyódu nmoo, ala ngwo nmî lama ka tóó, ghê kamî nmo wa a kê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ^{††8} Ndê kópu yila. Yi kópu dyuu pi knî ye ntênê chi tpapê dé, ntênê yi lama paa yaa dniye. Yélini Chóó Lémi ka a kêlîmî té, u ya a nga a kwo, Kópu mb:aa dny:oo d:uud:uu dé. Yi kópu dyuu ye chi tpapê dé, yoo mb:aa ngê u ngwo wa pyaa dmi. ⁹ Ngmênê kwopwepe tédê yi vy:o kidingê ghê, n:ii knî y:oo yoo yi kn:ââ yoo yi pi dmi a dówodówo tumo, nuw:o kédangê y:ee ngmê. Yélini yoo dêêpî kópu dyuu p:uu a kwopwepe nyé-di, ye namê ng:aa, mu kópu u dîy:o yinté kópu knî y:oo yoo daawa wêdêwêdê kalê t:oo, noko módó a kwopwepe nyé-di. ¹⁰ N:ii ngê u yi u ngwo adî kwo, Yoo nî chaa, woni yoo a pee nê kaa té, yi pini ka dpî kwódu ngi. Nye daawa ny:ee knomomê, myombó u kwo moo kwódu ngi. Nye myedaawa ny:ee knomomê, yed:oo kpeme u kwo dpî yey. ^{††11} Lama u ngwo wa yââ, anye, Kî pini u nuw:o kwolo ngmê, u dono knî yi l:êê dîy:o chóochóó ka ndyíkondyíko. ^{†††}

Póól u nd:uu tpapê

¹² Daa kêmakêma Nikopolis n:aa lêpî, yópu ndî dye ghi ngê y:i anîn:aa ya. Dini ghi n:ii ngê Atimas pini dé Tikikas nga angmênê dy:ââ, yi ngwo lîmîlîmî ngê y:i a ka dpo pwiyé. ^{†††13} Pini n:ii u lama dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo, Sinas, Apolosa k:ii tpileni u yi y:e maa p:uu adî kwo, dpo ngee dé, u ngwo modo

††† 2:14 1 Pita 2:9; Epeso 2:10 † 2:15 1 Tim 4:12 †† 3:1 Ló-ma 13:1-7; 1 Pita 2:13-14 ††† 3:2 2 Tim 2:23-25 †† 3:3 Epeso 5:8-9 ††† 3:4 Njon 3:5-7 †† 3:7 Mát 25:34 †† 3:10 Mát 18:15-17 ††† 3:11 1 Tim 6:3-5 ††† 3:12 Epeso 6:21-22

dy:ââ dé. ^{†14} Nmî Lémi u yoo mb:aamb:aa ngê dny:oo a dpodo, u ntââ mbêmê yí chóó u ngwo adnyi ya, ngópuch:anê yoo myedny:oo ngêêpê dé. Módó kîd-nyinga a líme, dny:oo a dpodo. ^{††}

† 3:13 Dpodo 18:24 †† 3:14 Epeso 4:28

¹⁵ Yélini a p:uu wunê pyede, yi mb:aamb:aa nga da dy:ââ ngmê. Nmî pyipe yoo yélini nmî Lémi ka y:i wunê kêlîmî té, nmî mb:aamb:aa ye dpê yéni.

Nmî Mî mb:aamb:aa ngê nmye choo a vyuwo. Wu u dî.

Pilimon

Dini ghi n:ii ngê Póól ngê Yesu u kópu pi knî ye doon:aa tpaê, pi ngmê u pi Pilimon, Póól u kópu dyuu ka kêlîmî mbê wo, Yesu u yoo vy:o u ngwo ghê wo. U kuwó dini ghi ngê Póól p:aani p:aani loo, myenté Yesu u kópu pi knî ye doon:aa tpaê. Dpodoni doo dódó, Nju tpémi daa yi nuu u kópu ngê pyodo, wod:oo Póól mgîmî ngópu, u yi y:e doo kwo, Nmî vy:a. Lóma lede knî y:oo yi kêlê dyé ngópu, mbwa k:oo km:êê ngópu, u kuwó dini ghi ngê Lóma dy:ââ ngópu. (Dpodo 21-28)

Dini ghi n:ii ngê Póól Lóma doon:aa ya, pini n:ii Pilimon p:uu wop dpîmo dpodo, Onésimas, yi pini mbêpê wo, Lóma loo. Póól y:i mîné pyw:ângo, u kópu dyuu ka kêlîmî mbê wo, Yesu u yoo vy:o mye ghê wo. Póól ka yimî vyyu, kwo, Pilimon ka kîmî mbêpê wo, wod:oo Póól ngê pweepwee pee ngmê d:êê ngê, Onésimas ka y:ângo, kwo, Pilimon ka dpî núw:e.

Yi dini ghi ngê yi l:êê ghi alanté doo a ya, wop dpodo pyu n:ii dpîmo mbêpêmbêpê, u kada pini ngê mēdpîmo mumu knomomê, u ntââ d:ud:umbiy:e pí vyâ. Póól ngê u yi u ngwo dêpwo kwo, Pilimon ngê Onésimas vya ngê, u yi u ngwo doo kwo, U dono mbodo kn:ââ vyyuwo kée ngê, u lama choo ya, Kî nmî mbwó. Pweepwee pee n:ii u kwo dy:ââ ngê, ala yi pweepwee pee.

1 Nê Póól, Yesu Kédisu p:uu dpodo u l:êê dîy:o mbwa k:oo al:ii anîné kwo, nmî mbwó Timoti k:ii al:ii anyinê tóó mo. A mbwó Pilimon, ala pweepwee pee nga nîné dyede. Yesu Kédisu p:uu ntee n:aa dpodo, yinté p:uu my:ee dpodo. ² Nmî tîdê Apiya ka a mb:aamb:aa dpî yéni, nmî mbwó Akipas ka a mb:aamb:aa myoo yéni, pini n:ii u k:ii Setan p:uu nipi nmo l:êê té. Yesu u yoo yélini ngomo k:oo wunê wuwó ngê, a mb:aamb:aa ye myoo yéni. ³ Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyyuwo.

Pilimon u l:êê dîy:o Póól ngê nmî Mî u ngwo doo kwunokwuno

⁴ A mbwó Pilimon, dini ghi n:ii ngê n:aa ngêpê yédi, l:êê dîy:o nmî Mî n:aa kwunokwuno ngê, ⁵ mu kópu u dîy:o a lama ka tóó, nmî Lémi Yesu ka dpodombiy:e nye kêlîmî, myenté u yoo yi nuu ghi dmi nódó mye tóó. ⁶ L:êê dîy:o alanté nîné ngêpê yédi, yélini yi k:ii nmî Lémi ka nmye kêlîmî té, u ya a nga a kwo, Yesu Kédisu u kópu mb:aa yintómu nmyi lama dny:oo ya. ^{††7} A mbwó, nmî Lémi u yoo yi nuu ghi dmi nódó a tóó, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê nye pyépi ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o w:aa nê pyw:ângo, a nuu u kópu yinyinê d:uud:uu too.

Kópuni Póól ngê Pilimon ka dmy:ee ngê

⁸ Yesu u yoo yi k:ii nmî nuu ghi dmi nódó a tóó, u l:êê dîy:o kópu nga ngmênîné dmyinê. Yesu Kédisu ngê kada pini ngê a pyódu noo, u l:êê dîy:o kópuni yi kópu mbêmê nga anê vyi knomomê, doo u ntââ a wépi daanyinê puwâ. Ngmênê yi kópu mbêmê kópu nga dênîné tpaê. Nê Póól, vy:enevy:ene kêpa n:aa kwo, myenté Yesu Kédisu p:uu dpodo u l:êê dîy:o mbwa

k:oo anîné kwo. Yi kópu u l:êê dîy:o nîné kwunokwuno ngi, ¹⁰ Mw:ââkó, a tp:ee Onésimas dpodombiy:e nangê kpada. Yi pini mbwa k:oo a ka a loo, u mî ntee pini ngê u ngwo nî pyodo, Yesu u yoo vy:o ní kââ. ^{††11} Wunê dnyinté m:uu doo a dpodo, ngmênê ala ngwo u nuw:o kêdê ngmêê, a p:uu mb:aamb:aa ngê ka dpodo, u ntââ mb:aamb:aa ngê m:uu amyedîn:aa dpodo.

¹² U nuu ghi a nódó dnyinté daa tóó, ngmênê nga mênîné dyede. ¹³ U ya a nga doo kwo, Nê mgîmî, a p:uu pîchoo dpodo, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u kópu dyuu u l:êê dîy:o mbwa k:oo anî kwo. Al:ii w:iin:aa tóó, ntee p:ee ngêêpî nê, u ya a nga doo kwo, Onésimas ngê yinté pèdoo ngêêpî nê. ¹⁴ Ngmênê kêle, daanê mgîmî, myenté u l:êê dîy:o dyaa nga daanê chedê. Yi kópu nyyóó lama a tóó, a ka dpo vyi ngi, a ka anyinê dy:ââ, ó daanyinê dy:ââ? ^{††}

¹⁵ Onésimas ngê kópuni d:uu ngê, ndoo apê kópu mb:aa ngê nga wa pyódu. Mwiyé nmodo pyu ngê doo a ya, dye ghi daa daadîi m:uu dêpwo a dpodo, ngmênê ala ngwo mwó ngê dê pyódu, m:uu amaan:aa dpodo, u k:ii nipi adpîn:aa ya, chedê ngê daawa pyódu. A nuu u pi ngê ntee dê pyódu, nuu u pi ngê yinté amyimî pyódu, mu kópu u dîy:o m:uu adîn:aa dpodo, nmî Lémi u yoo vy:o mwó ngê amyedîn:aa ya.

¹⁷ A mbwó, nmî Lémi p:uu nipi nyipu a dpodo. Yi kópu u l:êê dîy:o, nga wanê nî knomomê, ntee a ka anyin:aa a vyyuwo, Onésimas ka yinté myecha a vyyuwo. ¹⁸ Apê dono nga ngmê d:uu ngê, ó nãpî ngmê t:âmo ngê, yi kópu a chóó wanî l:âmo. ¹⁹ Nê Póól, ala kópu dyuu a chóó a kêê ngê n:aa d:êêd:êê, yi ndapî a chóó m:iy:e am:aan:aa wumo. Ngmênê a mbwó, kópu ndîi l:êê dîy:o wunê nga ngmênê d:uu ngê, nmî Lémi u yoo vy:o n:uu kaa nyoo, ghê kamî u ngwo nyinê pyw:ângo. ^{††20} Nyââ, a mbwó, kópuni nga d:a dmyinê, dpo d:uu ngi, mu kópu u dîy:o nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu nipi

† 1:4 Lóma 1:8-9 †† 1:6 Kîlosa 1:9

‡ 1:10 Kîlosa 4:9 †† 1:14 2 Kódin 9:7 †† 1:19 Nkal 6:11

nye dpodo mo. Yi kópu u l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu.

²¹ Ala pwweepwee pee nga d:a d:êê, mu kópu u dîy:o a lama ka tóó, kópuni nga d:a dmyinê, ntênê wanyi d:uu, kópu mê yilî amy:ii d:uu té. ²² Myenté ngomo k:oo ngomo ghi a l:êê dîy:o ngmêdpo l:âmo ngi, mu kópu u dîy:o a lama a tóó nmî Mî ngê nmyi ngêpê wa a ny:ee té, mbwa k:oo wa pw:ii nê, nmye wa a dy:ââ nê. †

Póól u nd:uu tpaê

²³ Pini n:ii k:ii Yesu Kédisu u l:êê dîy:o mbwa k:oo nipi nye kwo mo, Epapídas, u mb:aamb:aa nga da dy:ââ, ††²⁴ myenté yélini yi k:ii nipi nmo dpodo té, Mak, Adis-takas, Dimas, Luukî, yi tpóknî y:oo yi mb:aamb:aa nga myeda dy:ââ ngmê. ‡

²⁵ Nmî Lémi Yesu Kédisu nmyi gha dmi knî ye mb:aamb:aa ngê choo a vyuwo.

Wu u dí.

† 1:22 Pilipay 1:25

†† 1:23 Kílosa 1:7; 4:12 ‡ 1:24 Kílosa 4:10; 2 Tim 4:10-11; Dpodo 16:10

Hipîlu

Nkéli dnye ngê ala puku dmi u pi Hebrews, nmînê nmo Hipîlu. Ala puku dmi pini n:ii ngê d:êê ngê, chókó u pi daa d:êê ngê. Wunê Yesu u yoo vy:o yélini a ghê dniye, yi nuw:o dmi alanté doo a ya, apê ngmênê, Póól ngê yinê d:êê ngê. Yélini ye ala puku dmi dy:ââ ngê, yi yéli Nju tpémi, n:ii dé Yesu u yoo vy:o ghê dniye. Yi ngwo Nju tpémi y:oo enjel yoo dnyimo chââchââ dé, Mósisi u kópu dyuu dnyimo chââchââ, Chókó Lémi ka kpêê yiyé ndî kópu ngê ye myedpîmo ya. U yi y:e dêpwo kwo, Yoo Yesu ka dny:oo kélîmî. N:ii ngê ala pweepwee pee d:êê ngê, u yi u ngwo dêpwo kwo, Nju tpémi y:oo Yesu u yoo mêtê diyédiyé kalê téne. Yi kópu u l:êê dîy:o ala pweepwee pee ye dy:ââ ngê. Lóma lede knî y:oo Njedusalem ghêlî dêpê pw:oo ngópu, yi ngwo ye dy:ââ ngê.

Kópu kamî n:ii Chókó Lémi ngê nmî dye ghi ngê d:uu ngê

1 A tîdê mbwó yoo, nmî lama ka tóó wunê n:ii knî y:oo Chókó Lémi u komo dnyimo a kapî, yi yéli y:oo nmî kn:ââ knî ye daa kópu ngmîdi dnyimo a tpapê, ye dnyimo a mgongo, ntênê ye myednyimo a danê, ² ngmênê nmî dye ghi ngê Chókó Lémi ngê Tp:oo nmo a dy:ââ ngê, u Mî komo nmo yinê mî kââ. Vyîlo yi pini Chókó Lémi k:ii tpile yintómu nipi l:âmo ngópu. Kuwókuwó wéni ngê tpile yilî yintómu yi kada pini ngê vyîlo ayi pyódu. ³ Tp:oo p:uu nmo w:ee ngê, nê, Chókó Lémi u pi ndî, dyââpe p:uu daangma a t:a. Chókó Lémi ntee a tóó, Tp:oo ndêndê mye yinté. Tpile yilî yintómu knî ye vyîlo yiwunê vuywo, chókó u kópu mbêmê wunê mbêpê kígha té. Dini ghi n:ii ngê nmî dono chedê too, u Mî ka mêtê diyé wo, u che p:ââ pee ngê mî pyodo. ^{††}

Enjel yoo yi pwo, Chókó Lémi Tp:oo a tóó

⁴ Pi woni knî y:oo enjel yoo mb:aamb:aa ngê a chââchââ tumo, ngmênê nmî Mî Tp:oo u pi ndî, enjel yoo yi pi dmi têtê. Nmî Mî Tp:oo kada mêtê tóó, enjel yoo kuwó mêtê pyede. ⁵ Chókó Lémi ngê Tp:oo u pi ndî ngê pyódu ngê, kwo,

Nyi a tp:ee,

ngmênê enjel ngmê ka daa vyu,

Nyi a tp:ee, awêde mî ngê dî pyódu.

Myenté enjel ngmê p:uu daa vyu,

A tp:ee ngê wa pyódu, u mî ngê anî ya. ^{††}

⁶ Tp:oo Kaa dyámê mbêmê ghêlî dêpê dy:ââ ngê, Mósisi ngê komo alanté a kââ, ala kópu a d:êê ngê, apê,

Chókó Lémi u enjel knî y:oo ntênê dny:oo chââchââ.

⁷ Chókó Lémi u kópu enjel knî yi p:uu puku yedê alanté a tóó,

Yópu lîmî ntee a dpodo nódó,

enjel yoo Chókó Lémi p:uu yinté a dpodo nyédi. ^{††}

⁸ Ngmênê Tp:oo p:uu Chókó Lémi u kópu puku yedê alanté a tóó,

Yâpwo ndêndê, dye ghi yintómu nyoo anyi y:enê, chedê ngê daawa pyódu.

Nyoo ntênê anyi y:enê. ^{†††}

⁹ L:êê ghi mb:aa nyoo u l:êê ghi dé, yoo dono u yi nga daa kwo.

Yi kópu u l:êê dîy:o yâpwo ndêndê, nyâpwo ngê a ngmîdi nyoo,

nga mb:aamb:aa ngê a pyódu ngê, w:aa u ngwo nyinê pyw:ângo,

myipe knî y:oo yintoo w:aa dêpê pyw:ee ngópu.

¹⁰ Ala kópu mye tóó,

A Lémi, mwiémwiyé dini ghi ngê dyámê pè nyi l:âmo ngê,

ngêê dé y:oo mbóó nyi l:âmo ngê. ^{†††}

¹¹ Yi tpile yilî yintómu chedê ngê wa pyaa dmi, ngmênê chedê ngê daanyi pyódu.

Kpîdî ntee mbwee ngê dpî pyódu,

mbóó dyámê yinté mbwee ngê amye pyaa knî.

¹² Pi ngê u kpîdî ntee dpò kmongo, ntee myoo ngmêê,

tpile yilî yintómu yinté am:ii ngmêê té,

ngmênê ntee nye tóó, dye ghi yintómu yinté anyi ya, daanyi dyênê.

¹³ Chókó Lémi ngê enjel ngmê ka daa vyu,

Mî ndî ngê n:aa pyépi, a wéni pee dpî yey, pi yintómu chi y:enê dé.

Yélini m:uu a l:êê té, dîyo anî vya té,

nyi yodo u maknopwo wanî yé té. [§]

¹⁴ Tp:oo ka yi kópu u mo vyu, enjel ngmê ka daa vyu. Tp:oo kada a tóó, enjel yoo kuwó a pyede. Enjel yoo ghê dmi dé, Chókó Lémi p:uu a dpodo nyédi. Yi dpodo têtê dpodo têtê dpî dy:ââ té, yélini yi mbwámê ngê

Tp:oo pyodo, y:oo a ngêêpî tumo. ^{§†}

Ng:aa t:emî, nmî Mbwámê p:uu

2 A tîdê mbwó yoo, daa enjel ngmê nmî Mbwámê ngê vyîlo yi pyodo, ngmênê Chókó Lémi Tp:oo vyîlo yi pyodo. Yi kópu u l:êê dîy:o kópuni ndêndê nmyi ny:ee tumo, mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o dé,

† 1:2 Njon 1:3; Kílosa 1:16 †† 1:3 2 Kódin 4:4; Kílosa 1:15 †
1:4 Pilipay 2:9 †† 1:5 Psalm 2:7; Hipîlu 5:5 †† 1:7 Psalm 104:4

††† 1:8 Psalm 45:6-7 ††† 1:10 Psalm 102:25-27 § 1:13
Psalm 110:1 §† 1:14 Psalm 91:11; Dpodo 12:7

kminté maa ndêndê wanmyi kn:aadi ngmê. ² Dêêpî kópuni dyuu enjel knî y:oo Mósisi ka a níuw:o tumo, doo u ntââ nmî kn:ââ knî y:oo daapî kéé tumo. N:ii ngê yi dêêpî kópu dyuu dêdpîmo cháâchââ, pi knî y:oo yi pini dnyimo kpadakpada. ^{†3} Enjel yoo yi pi dmi têtê, nmî Mbwámê u pi ndîi. Nmî Mbwámê daanmo châpu knomomê, ye angênté wanmî pyaa dmi. Nmî Lémi yoo vy:o dpîmo a kwo, chókó p:uu ye dpîmo a danêmbum. N:ii knî y:oo u kópu dyuu a ny:ee tumo, yi kópu dyuu ndê kópu ngê nmo y:oo pyódu tumo. ⁴ Chókó Lémi u wêdêwêdê mbêmê mbwudu yilî nmî vy:o dnyimo chapî, Chókó Lémi ngê yi kópu dyuu ndê kópu ngê nmo u ngwo myedê pyódu ngê. Nmî vy:o n:ii yoo nmî Mbwámê ka a kêlîmî té, Chókó Lémi u Ghê Dmi mbêmê dpodo dyêêdî daa ngmîdi a dódó tumo. Chókó Lémi chókó u pono a vyápê yédi, u yoo yi dpodo nêdê dpodo nêdê dpî kaa té. ^{††}

Yesu nmî Mbwámê ndêndê, nmo ntee pini

⁵ Chókó Lémi ngê nmî Mbwámê nmî kada pini ngê pyódu ngê, enjel yoo nmî kada pini ngê daa pyódu too. ⁶ Puku yedê alanté a tóó,

A Lémi, tpileni nyi l:âmo too, ndîi dé, pi têtê, lukwe dîy:o yi p:uu nyinê nuw:o.

Pi têtê, lukwe dîy:o ye nyinê vuyuu. [‡]

⁷ Yoo yi pi dmi ndîi ngê nyi pyódu too, enjel yoo yi maknopwo chono nyi yé too.

Yoo yi pi dmi nyi km:êê too,

⁸ tpile yilî yintómu yi y:enê pyu ngê nyi pyódu too.

Kópuni puku yedê a tóó, yi kópu p:uu dmyinê nuw:o, Chókó Lémi ngê yoo tpile yilî yintómu yi y:enê pyu ngê pyódu too, tpile dêpêngmê kuwo ngê. Ngmênê ala ngwo yoo yi maknopwo tpile woni daa pyede, nmî dnye dmi daa yi ng:aa. ⁹ Ngmênê Yesu p:uu dmyinê nuw:o. Daa dye ghi daadîi u pi têtê ngê doo a ya, enjel yoo yi pi dmi yi maknopwo, nmî l:êê dîy:o u ngwo pwene, ngmênê ala ngwo u pi ndîi ngê maa pyódu. Doo wêlîlî mgîni vyîmî, pi yintómu yi l:êê dîy:o pwene, mu kópu u dîy:o Chókó Lémi ka nmo ch:anê dniye, Tp:oo u ngwo nmo a dy:ââ ngê. ^{††}

¹⁰ Chókó Lémi ngê tpile yilî yintómu kî l:âmo ngê, yinê a mbêpê kîgha té, chókó u l:êê dîy:o a pyede. Yi kópu u l:êê dîy:o u ntââ mbêmê kmungo, Yesu mgîni vyîmî têtê dy:ââ ngê. Yi mgîni vyîmî têtê Chókó Lémi ngê Yesu u ntââ mbêmê a yó, tp:oo módó tp:oo mââ yoo yi Mbwámê ngê u ngwo pyódu ngê. ^{††11} Yélini yi k:ii Yesu ngê nmî dyââpe pwaa too, Chókó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ ngê u ngwo pyódu nmo. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu u k:ii nmî Mî mu ngmîdi, ngmênê u kwo nmo u tîdê mbwó yoo, doo u mywenemywene u kópu. ^{††12} Yesu u kópu puku yedê alanté a tóó, Chókó Lémi ka kwo,

A tîdê mbwó knî ye m:uu anîn:aa danê, yi vy:o anîn:aa chaa kîgha ngi. ^{†††}

¹³ Myenté apê,

Yoo yi nuw:o dmi Chókó Lémi p:uu ntee a kwo, A nuw:o yinté p:uu mye kwo.

Myenté apê,

Ala nê, tp:ee dmââdî n:ii yoo Chókó Lémi ngê a ka a kê too, yi vy:o anî kwo. Ntee dé my:aa yinté. ⁵

¹⁴ Nmo Chókó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ yoo, mbyuu too ntee nmî p:uu a kaa knopwo, Yesu p:uu yinté mye kaa knopwo, nmo ntee pini ngê mye pyodo. Pi ntee dpî pw:onu, yinté mye pwene, ngmênê mêtê pii wo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Pwopwo u kada pini Setan nî dyênê. ^{††15} Dyámê mbêmê tpémi kudu ngmê u yoo, pwopwo ka a nkîngê té. Dini ghi n:ii ngê Yesu mêtê pii wo, u ngwo mê pywâlî nmo, pwopwo ka mêtépîno nkîngê té. ¹⁶ Yesu daa enjel yoo yi Mbwámê ngê pyodo, ngmênê nmo Epîlaham u yoo nmî Mbwámê ngê pyodo. ¹⁷ Nyââ, nmo u tîdê mbwó yoo, ntee nmo pyede, yinté d:ud:umbiy:e mye pyodo. U l:êê dîy:o ntênê u kwo nmo ch:anêch:anê nyédi, nmî lama ka tóó, Kî nmî kpêê yiyé pyu ndêndê, daawa dóo nmo, myedaa dípedîpe yédi, Chókó Lémi ka ntênê wunê kââdîkââdî nmo. Tp:oo u l:êê dîy:o Chókó Lémi ngê nmî dono u kuwó dpî kéé té, mêt:uudwê ngî té. ^{††18} Dini ghi n:ii ngê Setan ngê wunê tókótókó nmo, u ntââ Yesu ngê dpî ngee nmo, mu kópu u dîy:o Setan ngê Yesu myedpîmo a tókótókó, Yesu myedoo mgîni vyîmî.

Mósisi u pwo, Yesu a tóó

3 A tîdê mbwó yoo, yélini Chókó Lémi ngê a ngmîdi nmyoo, nmyi dyââpe myedê pwaa too, nmî Mbwámê Yesu p:uu dmyinê nuw:o. Chókó Lémi ngê nmo a dy:ââ ngê, u dyépi ngê pyódu ngê, kpêê yiyé pyu ndêndê ngê mye pyódu ngê, u ngwo u kwo nmo kêlîmî té. ^{††2} Mósisi ngê Chókó Lémi u dnye ntee dpîmo a nyêmî, Chókó Lémi u yoo vy:o ntee dpîmo a dpodo, Yesu mye yinté, Chókó Lémi u dnye ntênê dpîmo nyêmî, dpodoni u kwo y:ee too, mye dóo too. ^{††3} Pi ngê u ngomo kamî ntee dpî wó, Chókó Lémi ngê u yoo yinté myedê ngmîdi ngê, yi vy:o a kwo. N:ii ngê ngomo mb:aa dpî wó, pi knî y:oo daa ngomo ye chaa kîgha ngópu, pini n:ii ngê dpî wó, yi pini ye chaa kîgha ngópu. Mye yinté. Yesu ngê Mósisi mêtê kuwo ngê, vyîlo mēyi chaa kîgha koo. ⁴ Ngomo kamî, chókó daawa pyidu, pi ngê yinê dpî wó. Chókó Lémi ngê tpile yilî yintómu l:âmo ngê, chókó u ngomo mye wó. ⁵ Mósisi Chókó Lémi u dpodo pyu ngê dpîmo a ya, u ngomo mb:aamb:aa ngê dpîmo y:enê, yoo yi ng:aa dmi dpîmo a t:emî, kópuni ghêlî k:ii dêdnyimo pyodopyodo, yi p:uu ye dpîmo a danêmbum, ⁶ ngmênê Yesu Kédisu ngomo chókó tp:oo, Chókó Lémi u ngomo ndêndê ngê yinê a y:enê. Chókó Lémi u ngomo, u yoo. Nmo yi yéli vyîlo yinmo kwo. Kópu mb:aa n:ii nmo t:âât:ââ, k:omo tpile ngê nmo daawa pyaa knomomê, dono vyîmî têtê Yesu daanmo wópu knomomê, ye Chókó Lémi ngê kuwa daawa kaa nmo, u yoo vy:o anmî kwo. ^{††}

† 2:2 Hipîlu 12:25 †† 2:4 Mak 16:20; 1 Kódin 12:4,11 ‡ 2:6 Psalm 8:4-6; 1 Kódin 15:24-27 †† 2:9 Pilipay 2:8-9 †† 2:10 Hipîlu 5:8-9 ††† 2:11 Mak 3:35 ††† 2:12 Psalm 22:22

§ 2:13 Is 8:17-18 †† 2:14 1 Njon 3:8 ††† 2:17 Hipîlu 4:15; Luukî 4:1-13 †† 3:1 Hipîlu 4:14 ††† 3:2 Num 12:7 †† 3:6 Hipîlu 3:14; 10:23

Chóó Lémi u yoo yi ghê vyîmî têtê

⁷ A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi ngê kuwa kîngê kaa nmyo, chóó u Ghê Dmi ngê kópuni a vyyu, yi kópu p:uu mb:aaamb:aa ngê dmyinê nuw:o. Yi kópu puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi u dnye awêde nmye nyêmî ngmê, †

⁸ nmyi ngópu dmi dpî kpêmî yó, nangmê nkoko.

Nmyi kn:ââ yoo yi nt:anê nangmê yââ.

Yi ngópu dmi a nkoko tumo, yi chóó yi nuw:o u pono dnyimo a vyápê, Chóó Lémi u pono dèdnyimo a vyápê.

Dini ghi n:ii ngê Yichip a kuwo ngópu,

Kenan ghêlî dîmî taa dniye, w:amî mbêmê dnya a paa, Chóó Lémi dnya a tókótókó. ††

⁹ Dépidi u dye ghi ngê Chóó Lémi ngê Nju tpémi ye yepê,

Yi kêlî ghê nmyi kn:ââ knî y:oo dnya a tókótókó nê, m:ââ podoy:a yi k:oo kópu ndîi yilî ye noo a d:uud:uu.

¹⁰ Yi kópu u l:êê dîy:o ye nê nod:e wo,

nê, Yi nuw:o dmi a p:uu daa kwo,

a maa daa kîgha ngmê.

¹¹ Ye nê nod:e wo, a chóochóó a nga ní kpaawo, nê, Ghi n:ii ye nê kêma ngê, kwéli pîdnyin:aa ghê vyîmî, ndêndê ngê y:i mēdaamî taa dmi. †

¹² A tîdê mbwó yoo, kyedekyede dmyinê paa. Nmyi gha vy:o dono kîngmê ya, nmyi kêlîmî têtê ngê kîngmê pyódu. Yâpwoni ghê a t:a, nmyi vy:o pini ngmê ngê kēdangê kuwo. ¹³ Chóó Lémi u dnye awêde nmo nyêmî. Pini n:ii u nuw:o dono ngê wa dóó, ngópu dē wa nkoko dē, chóó u pono wa vyápê mb:anê, mââ m:ii yi pini ngê Chóó Lémi u dnye mēdaamowa ny:oo, Chóó Lémi u maa wa kn:aadi. A tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o pini ngmê ngê yi kópu kîngmê d:uu. Yi kópu u l:êê dîy:o numo kuwó mēdmyinê mbumu. ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu ka nmî kêlîmî mbê dniye, nmî nuw:o dmi yi ngwo p:uu a ghê wo. Nmî nuw:o dmi p:uu daanmo y:ee knomomê, u dî pwopwo, ye u k:ii kâadî ngmê u yoo ngê anmî ya. ¹⁵ Kópuni puku yedê a tóó, a pweepwee pee yedê mwiye d:a d:êê, myombó mē ny:ee yó,

Chóó Lémi u dnye awêde nmye nyêmî ngmê, nmyi ngópu dmi dpî kpêmî yó, nangmê nkoko.

Nmyi kn:ââ yoo yi nt:anê nangmê yââ.

Yi ngópu dmi a nkoko tumo, yi chóó yi nuw:o u pono dnyimo a vyápê, Chóó Lémi u pono dèdnyimo a vyápê. ††

¹⁶ A tîdê mbwó yoo, nmyinê nmye ló yéli y:oo Chóó Lémi u dnye yidnya a nyêmî, ngmênê yi chóó yi nuw:o u pono yidnya a vyápê, Chóó Lémi u pono dèdnya a vyápê? Mósisi ngê yélini yintómu Yichip u mênê a pw:ii too, apii? ¹⁷ Nmyinê nmye ló yéli ye Chóó Lémi doo a nod:enod:e, m:ââ podoy:a yi k:oo? W:amî mbêmê yélini y:oo kn:aadi te kópu yilî dnya a d:uud:uu, yi yéli ye doo a nod:enod:e, y:i myedê pw:oo dniye. ¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi chóochóó u ngwo a kpaawo, apê,

† 3:7 Psalm 95:7-11 †† 3:8 Ex 17:7; Num 20:2-5 † 3:11 Num 14:21-23 †† 3:14 Hipîlu 3:6 †† 3:15 Psalm 95:7-8; Hipîlu 3:7-8 ††† 3:16 Num 14:1-35

Ghi n:ii ye nê kêma ngê, kwéli pîdnyin:aa ghê vyîmî, ndêndê ngê y:i mēdaamî taa dmi,

a tîdê mbwó yoo, nmyinê nmye ló yéli yi p:uu doo a danê? Yélini yi chóó yi nuw:o u pono dnyimo a vyápê, Chóó Lémi ka dèdnya a ng:aa, yi yéli yi p:uu doo a danê, apii? ¹⁹ Ala kópu nga a m:uu yó, Yi ghê vyîmî têtê kwéli dnya a lèpî, y:i dîmî taa dniye, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ka dèdnya a kêlîmî.

4 Chóó Lémi ngê ghê vyîmî têtê u maa komo wunê

a kpêmî ngê, apê, Yi k:ii pênmin:aa ghê vyîmî. A tîdê mbwó yoo, dmyinê nkîngê, nmyi vy:o pini ngmê ngê yi máadi kîngê kn:aadi, ghê vyîmî têtê koko ngê kîngê dîpî. ² Ghê vyîmî u kópu ntee a ny:ee ngópu, yinté my:oo nyongo. Maa ntee a kn:aadi ngópu, yinté myekud:uungê kn:aadi. K:omo tpile yi kópu mb:aa a ny:ee ngópu, ngmênê yi máadi yi chóó a kn:aadi ngópu, mu kópu u dîy:o u kwo dèdnya a kêlîmî. ³ Yélini yi k:ii nmo kêlîmî té, yi ghê vyîmî têtê dîyo anm:uu taa dmi, ngmênê yi yéli yi p:uu Chóó Lémi ngê apê,

ye nê nod:e wo, a chóochóó a nga ní kpaawo, nê,

Ghi n:ii ye nê kêma ngê, kwéli pîdnyin:aa ghê vyîmî,

ndêndê ngê y:i mēdaamî taa dmi.

Dini ghi n:ii ngê yi kópu a vyyu, chóó doo a ghê vyîmî, mu kópu u dîy:o dyámê pē l:âmo ngê, tpile yilî yintómu nmye l:âmo ngê, u kuwó dini ghi ngê tpile mēdaamo l:âmo ngê, ghê vyîmî kn:ââ u ngwo a chópu, awêde moka ghê vyîmî. ⁴ Wo piini u kópu puku yedê yinté myeka tóó, apê,

Chóó Lémi ngê u dpodo yilî yintómu chedê ngê, wo wéni knî yi k:oo, piini ngê doo ghê vyîmî. ⁵

⁵ Yi yéli ghê vyîmî têtê dîmî taa dniye, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê apê,

Ghi n:ii ye nê kêma ngê, kwéli pîdnyin:aa ghê vyîmî, ndêndê ngê y:i mēdaamî taa dmi.

⁶ Yélini y:oo ghê vyîmî u kópu mb:aa mwiye a ny:ee ngópu, yi ghê vyîmî têtê dîmî taa dniye, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u pono dèdnyimo a vyápê, ngmênê yoo m:uu a kwo, yi yéli vyîlo dé yi ghê vyîmî têtê ayimî taa dmi. ⁷ M:ââ yilî mî loo, yoo kamî yi l:êê dîy:o wo m:uu a ngmîdî ngê, nmopê, Awêde nmyi wo. Dépidi ngê yi kópu wunê mwiye a d:êê ngê, nmî l:êê dîy:o. A pweepwee pee yedê yi kópu mu ngmîdî u nkwo d:a d:êê,

Chóó Lémi u dnye awêde nmye nyêmî ngmê, nmyi ngópu dmi dpî kpêmî yó, nangmê nkoko. ⁸†

⁸ Pini n:ii ngê Mósisi u d:aa a kâadî ngê, Njósuwa, yi pini ngê yoo ghê vyîmî têtê njini wo úuwo, ye Chóó Lémi ngê wo daamupêdê ngmîdî ngê. ⁹ Yi wéni kamî nmî dye ghi ngê kédê d:ii, Chóó Lémi u yoo kamî ngê dpî pyaa dmi, ghê vyîmî têtê ndêndê nmo lèpî té. Dini ghi n:ii ngê anm:uu taa dmi, Chóó Lémi ngê ghê vyîmî kn:ââ ntee a chópu, yinté anmîn:aa ghê vyîmî, dpodo ndîi mēdaamonm:uu dóó. ¹⁰††

¹¹ A tîdê mbwó yoo, d:uud:uu koo, Chóó Lémi u ghê vyîmî têtê u maa dpodombiy:e kîgha koo. Nmî vy:o pi-

††† 4:3 Psalm 95:11 § 4:4 Gen 2:2 †† 4:7 Psalm 95:7-8 ††† 4:9-10 Gen 2:2

ni ngmê yi yéli yi nt:anê kîngmê yââ, maa kîngê kn:aa-di, dono u maa p:uu kîngê ghê, ¹² mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u kópu dyuu daa módó a vuu. Chóó Lémi ngê kópuni dpî vyi, ndêndê ngê dpî d:uu. Myenté Chóó Lémi u kópu neepî ntee tpile. Neepî ngê mb-wêmê ntee anyi châpwo, kpadama dêma mbumu w:uu dê ntee am:ii chámê dê, Chóó Lémi ngê u kópu dyuu mbêmê pi u gha yinté myoo kpêmî. Kópuni tumu nmo nuw:onuwo té, nmî gha vy:o, yi kópu yilî Chóó Lémi ngê chóó u kópu mbêmê dpî chámê té. ¹¹³ Doo u ntââ kópu u kwo daangmanmî ngmo. Kópu yilî yintómu u ngîma a pyodopyodo. Yi kópu dyuu dîyo u kakêmbê u kwo wanm:uu chámê té. ^{††}

Yesu yi kpêê yiyé pyu ndêndê

¹⁴ A tîdê mbwó yoo, ala kópu a pweepwee pee yedê mwiyé kîdî d:êê, Yesu nmî kpêê yiyé pyu ndêndê. Yi pini Chóó Lémi Tp:oo. Daa dyámê mbêmê Chóó Lémi u ngomo k:oo kpêê yiyé pyu ngmê, ngmênê ndêndê ngê Chóó Lémi ka kee wo. Nmî nuw:o dmi p:uu choo kwo, nangê kée. ¹¹⁵ Lîmîlîmî ngê daawa kée nmo. Ngmanmî kn:aadi knomomê, yi kn:aadi te kópu kn:ââ u lama, mu kópu u dîy:o Setan ngê ntee wunê tókótókó nmo, yinté myedoo a tókótókó, ngmênê Yesu ngê daangmê kn:aadi ngê. ¹¹⁶ Yi kópu u l:êê dîy:o namê nkîngê, Chóó Lémi ka ngêpê kmêle, nmî tókótókó tédê yinê wa ngee nmo, nmî dono u kuwó wa kée té, mēdaawa a ngî té. ^{##}

5 Kpêê yiyé pyu knî y:oo yi vy:o pini ngma a ngmid-ingmî ngópu, yi kada pini ngê a pyépi ngópu, yoo yi l:êê dîy:o Chóó Lémi p:uu a dpodo yédi. Yoo yi dono yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ka wumê kpêê yiyé yédi. ² N:ii u lama Chóó Lémi u kópu dyuu dnyinté a kwo, dono kópu ngmêdpî d:uu knomomê, kpêê yiyé pyu u kwo dnyinté dpî nod:e, mu kópu u dîy:o yi kpêê yiyé pyu ngê dye ghi ngmê ngê my:oo dpî kn:aadi. ¹¹³ Daa yoo yi mo yi dono knî yi l:êê dîy:o a kpêê yiyé yédi, ngmênê chóó u dono knî yi l:êê dîy:o mye kpêê yiyé yédi. ^{##}

⁴ Pi ngê chóó u pi daa kmîmî ngê, d:uudpî vyi, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê n:aa pyodopyodo, ngmênê Chóó Lémi ngê Alon ntee a ngmîdi ngê, kpêê yiyé pyu ngê a pyódu ngê, mye yinté, kpêê yiyé pyu n:ii Chóó Lémi ngê dpo ngmîdi, yi pini kada pini ngê dpî pyódu. ⁵⁵ Yesu Kédisu mye yinté. Chóó u pi daa kmungo, chóó daa vuu, Nê kpêê yiyé pyu ndêndê, ngmênê Chóó Lémi ngê kwo,

Nyi a tp:ee, awêde mî ngê dî pyódu. ^{5†}

⁶ Myenté kwo,

Nyi kpêê yiyé pyu ngmê, chedê ngê daanyi pyódu, Mélkisadek ntee pini ngê anyi ya. ^{5††}

⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu dyámê mbêmê doo a paa, Chóó Lémi ka ngêpê tédê doo kââkââ, myedoo mbê, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo dêpwo kwo, Ghêlî k:ii nî

pw:onu. Chóó Lémi ngê u ngêpê a nyongo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Chóó Lémi u nuu u kópu dé ntênê mwiyé nî d:uu té. ⁵⁸ K:omo tpile Chóó Lémi Tp:oo, ngmênê Chóó Lémi daa kede wo, Tp:oo mgîni vyîmî tédê dy:ââ ngê. Yesu myedaa kede wo, u mî u kópu u wépi daa puwâ, mgîni vyîmî tédê loo, ⁹ pi yilî yi Mbwámê ngê u ngwo pyodo. N:ii ngê u dnye adî nyêmî, u Mbwámê ngê adî ya, chedê ngê daawa pyódu. ¹⁰ Chóó Lémi ngê kpêê yiyé pyu ngê mye pyódu ngê, kwo, Mélkisadek ntee pini ngê anyi ya.

Pi ngê maa ndêndê kîngê kn:aadi

¹¹ A tîdê mbwó yoo, u ya a nga a kwo, Yi kópu p:uu kópu yilî nmye nî vyi, ngmênê u kakêmbê chámêchámê nmye dpodo ndîi, mu kópu u dîy:o nmyi mbodo dmi dîngîdîngî dé. ¹² Yesu u yoo vy:o ló dini munmyinê ghê dniye, lukwe dîy:o ndiye kîgha pyu ngê dmyongê pyaa dniye. Chóó Lémi u kópu n:ii nmyi ndê tumo, lukwe dîy:o dnyinté nmyi ndê tumo, woni dmyongê ndê tumo. Lukwe dîy:o nmye ngmo ndanî nyédi, nté wêdêwêdê dp:ee pîpî ngmê. Nmyi nuw:o pwiipwii dé. ¹³ N:ii a ngmo ndanî yédi, yi pini tpómu ntee tpile, kópu mb:aa u dî u lama daa tóó. ¹⁴ Nté wêdêwêdê pyââwe mââwe knî y:oo vyîlo ye pîpî ngópu, yi nuw:o dmi hépwi ngmê dé dono mb:aamb:aa ntênê dpî mya d:oo.

6 Yesu u yoo vy:o ló dini nmyinê ghê dniye, yi kópu u l:êê dîy:o kópuni yi ngwo nmye ndê tumo, yi p:uu danê ngê kêê nmye daamunê t:oo. U ya a nga a kwo, Kn:aani kópu knî nmyi nuwo munîngê kîgha. Kópuni nmyi lama a pyede, yi kópu ngomo k:ââ ntee tpile dé. U ya a nga daa kwo, K:ââ ghi kamî munî kââ, ngmênê ngomo nt:u p:uu n:aa dpodo. Nmye mēdaamonê vyi, Nmyi dono kópu a kuwo tóó, Chóó Lémi ka dmyinê kélîmî, nmyi nuw:o dmi p:uu kaa yó. Yi kópu ló dini nmyinê d:uu ngópu. ² Pi ngê pi ntee a mbápitîsîm kîgha ngê, kóó dē mbêmê dpî yé dē, Chóó Lémi u ghê Dmi u mênê u ngwo dpî kee, yi kópu p:uu kópu nmye daamunê vyi, nmyi lama wunê ka a yaa wo. Myenté, nmyi lama ka tóó, mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê pi yintómu wa a pyidu té, yoo dono wa kpada té, chedê ngê daawa pyódu. Yi kópu nmyi lama daamunê kwolo. ³ Chóó Lémi ngê ada a ngêêpî nmo, yi k:ââmu ghi knî yi mbêmê ngomo nt:u mb:aamb:aa ngê anmî wó.

⁴ Chóó Lémi u maa ndêndê dpodombiy:e dmyinê kîgha, nangmê diyé, mu kópu u dîy:o n:ii yoo yi máadi p:uu wa diyé dmi, kópu dono amêdnyi d:uud:uu dé, doo u ntââ daanmo diyédiyé kalê té, myenté doo u ntââ yi dono vy:o mēdaanmo y:ee té. Wunê Chóó Lémi u maa p:uu dnya a paa, u wo myednya a paa. Chóó Lémi ngê ghê kamî ye y:ângo, u Ghê Dmi yi mênê kee wo. ⁵ Chóó Lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê ye mwiyé pyaa dniye, yoo kamî yi wêdêwêdê myednyimo mumu. ⁶ Yesu Kédisu lukwe dîy:o kpîpî ngópu. Yélini y:oo kîdosi ñedê mwiyé a t:ee ngópu, mye yinté yéli, na a ka kîdosi ñedê yinté myombó mye t:emî ngmê. Pi knî yi ngîma u pi a dyede ngmê, a mywenemywene

† 4:12 1 Pita 1:23; Epeso 6:17; Tpyuu 1:16 †† 4:13 Lóma 14:12 ‡ 4:14 Hipîlu 10:23 †† 4:15 Hipîlu 2:17 †† 4:16 Hipîlu 10:19 ††† 5:2 Hipîlu 4:15 ††† 5:3 Lev 16:6,24 § 5:4 Ex 28:1 §† 5:5 Hipîlu 1:5; Psalm 2:7 §†† 5:6 Psalm 110:4; Hipîlu 7:1,16-17

§† 5:7 Mát 26:39-46

kîgha ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o doo u ntââ mēdaanmo diyédiyé kalê té, Yesu u maa p:uu mēdaanmî kaa té. †

⁷ Yi yéli tēpē ghi dono ntee yéli. Yâpwo tēdê n:ii tpii wunê ghayghay yédi, nté nt:u mb:aamb:aa ngê dpî kaalî, yi tēpē mb:aamb:aa. Yoo mb:aa mye yinté dé, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê a ngêêpî too. ⁸ Tpyé ngê yâpwo tēdê n:ii dpî ma, y:i nté nt:u d:uudpî kaalî. N:ii knî y:oo Yesu dpî kpîpî ngmê, yinté dé, Chóó Lémi ngê ndiya wa kée té.

⁹ A tîdê mbwó yoo, k:omo tpile alanté nmye nîné danêmbum, ngmênê dp:ee yinté yéli. A lama ka tóó, ndiya daanmy:uu ghêpê dmi, ¹⁰ mu kópu u dîy:o kópuni Chóó Lémi u l:êê dîy:o nmyee d:uud:uu dé, yi kópu u nuwo daawa a kuwo dmi. Chóó Lémi u nuu ghi nmyi nódo ndêndê ngê a tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu u yoo vy:o yéli nmyee a ngêêpî dé, awêde mwo anmyi ngêêpî t:oo. ¹¹ Mb:aamb:aa ngê u ya a nga a kwo, Yesu u dpodo p:uu mgeemgee ngê kêê kēdmayinêngê t:ee ngmê, mu kópu u dîy:o kópuni u yi nmye a kwo, Pêdê pyw:ee yó. ¹² Nyââ, mgeemgee ngê kêê nangê t:oo, ngmênê yoo mb:aa yi nt:anê dpî yaa dmyeno, yélini yi kēlîmî chedê ngê d:uudpî pyódu. Kópuni Chóó Lémi ngê yi pi dmi ye mwiyé a vyi too, yi yéli y:oo yi kēlîmî mbêmbê yi kópu wunê pyw:êmî t:oo.

Chóó Lémi u kópu ndêndê

¹³ Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi ngê Epîlaham ka kópu ndêndê ngma a vyu, kwo, Dîni k:omodanê. Kwo, Mb:aamb:aa ngê ana a ngêêpî ngi, dîyo nyoo yilî ngê wa pyódu. Dini ghi n:ii ngê yi kópu u kwo a vyu, u kwo mye kpaa wo. Chóóchóó u ngwo a kpaa wo, mu kópu u dîy:o u pwo pini daa tóó, n:uu ngê mēpî kpaa wo.

¹⁵ Epîlaham yi kópu ka kēlîmî mbê wo, u kēlîmî chedê ngê daa pyodo, yi kópu myedoo t:âât:ââ, u dî yi kópu mîné pyw:ângo. ¹⁶ Pi chóó u pi ngê d:uudpî kp:aa, ngmênê nmî pwo pini u pi ngê dpî kp:aa, dnyengi dnyeng:aa machedê ngê u ngwo dpî pyódu. ¹⁷ Yi kópu ndêndê nmî l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê Epîlaham ka a vyu. U yi u ngwo doo kwo, nmî lama ndêndê ngê yaa we, Chóó Lémi ngê u nuw:o daawa ngmêê, kópuni a vyu, ntênê wa d:uu. Yi kópu u l:êê dîy:o u kópu ndêndê Epîlaham ka a vyu, chóóchóó u ngwo myedê kpaa wo.

¹⁸ Chóó Lémi ngê yi kópu dē Epîlaham ka ntênê a vyi doo, doo u ntââ daawa a ngmêê dē, myedaadî k:omodanê. Vyîlo yi yâpwo p:uu nmî nuw:o dmi nmî kaa too, daawa dóo nmo. Yi kópu dē yi mbêmbê nmî lama ndêndê ngê a tóó, Kópuni nmo mwiyé a vyu, ntênê wa d:uu, kóó k:oo wa kaa nmo, mēdaawa kée nmo. ¹⁹ Anka nt:u ngê nkéli u ché ntee wunê tpee ngê, kópuni ka nmî kēlîmî mbê dniye, yi kópu mye yinté, nmî anka, Chóó Lémi p:uu u pye wunê tóó. Yi kópu ngê nmî ché dmi kîyedê tpee, doo u ntââ daanmî ntée dmi, Setan ngê nmî anka daawa a pêêdî, myedaawa t:âmo nmo. Chóó Lémi kwéli wunê tóó, yâpwo ghi ndêndê ghê, yi anka y:i wunê tóó. ²⁰ Yesu nmî kada y:i

ghê wo, nmî l:êê dîy:o kpêê yiyé pyu ndêndê ngê mî pyodo. Mélkisadek ntee pini ngê mî pyodo, chedê ngê daawa pyódu.

Mélkisadek u danêmbum

⁷ Mélkisadek Salem tpémi yi king ngê doo ya, kpêê yiyé pyu ngê myedoo ya. Yâpwo u pi mudu y:i a tóó, vyîlo yi yâpwo ka dpîmo kpêê yiyé. Dini ghi n:ii ngê Epîlaham u yoo knî yi k:ii king páadi knî yi p:uu dnyen:aa l:êê, yi king yoo, yi yoo knî yi k:ii, woni vya tumo. Dini ghi n:ii ngê p:o dnye diyédiyé, Mélkisadek ngê Epîlaham maa p:uu a pyódu ngê, Chóó Lémi u pi mbêmbê wêdêwêdê kalê ngê. ² Kn:aa lede knî y:oo tpileni mwiyé a t:âmo tumo, Epîlaham ngê l:êê tēdê yi kēlê mîmênê pwaa too. Yi tpile dyuu dyuudyuu a pyódu ngê, dyuu y:a ngê pyódu too, yononi dyuu Mélkisadek ka y:ângo. Mélkisadek u pi u nt:u alanté, King n:ii p:uu dyâape daa t:a. Mye Salem tpémi yi king, u nt:u alanté, N:ii ngê l:êê dpî chedê, yoo dpo kâadî. ³ Mélkisadek u pye mî yi pi dē daa d:êê dumo, u kn:ââ yoo yi pi dmi myedaa d:êê tumo, wéni n:ii ngê a ta, wéni n:ii ngê a pwene, yi pi dē myedaa d:êê dumo. Na a ka Chóó Lémi Tp:oo ntee pini, kpêê yiyé pyu ngê a tóó, chedê ngê daawa pyódu. ⁴

⁴ Ala kópu nmyi lama choo a ya, Mélkisadek u pi ndîi, nmî kn:ââ Epîlaham u pi tēdê. K:omo tpile Chóó Lémi ngê Epîlaham a ngmîdi ngê, ngmênê Epîlaham ngê tpile dyuu yononi Mélkisadek ka y:ângo. ⁵ Lipi u yoo vy:o yélini kpêê yiyé pyu ngê a pyede, yi yéli ye Yisîléli tpémi y:oo yi tpile dyuu yononi ye a yémî tumo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u dēepî kópu dyuu yedê yi kópu a tóó. K:omo tpile kpêê yiyé pyu yoo, Yisîléli tpémi woni knî yi k:ii, yi kn:ââ mu ngmîdi, Epîlaham, ngmênê kpêê yiyé pyu knî ye tpile dyuu yononi ye a yémî tumo. ⁶ K:omo tpile Mélkisadek daa Lipi u tii nedê pini ngmê, ngmênê Epîlaham ngê tpile dyuu yononi u kwo y:ângo. K:omo tpile Chóó Lémi ngê Epîlaham mwiyé a ngmîdi ngê, u l:êê dîy:o u pi ndîi, ngmênê Mélkisadek ngê mē wêdêwêdê kwólu. ⁷ Nmî lama ka tóó, n:ii ngê pi a wêdêwêdê kîgha too, yi pini u pi mudu y:i a tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o Epîlaham u pwo Mélkisadek u pi mîmî tóó. ⁸ Myenté kpêê yiyé pyu yoo yi pwo, Mélkisadek u pi myimî tóó. Kpêê yiyé pyu yoo a vy:enevy:ene nyédi, mye pwopwo nyédi, ngmênê Mélkisadek na a ka daa pwene, a tóó, mu kópu u dîy:o u pwopwo u pi daa tóó, puku yedê. Epîlaham ngê u tpile dyuu yononi Mélkisadek ka ntee y:ângo, Yisîléli tpémi y:oo yi tpile dyuu yononi kpêê yiyé pyu knî ye yinté mye yémî tumo. ⁹ Myenté kpêê yiyé pyu yoo yi kn:ââ Lipi ngê yi kópu mye d:uu ngê. ¹⁰ Na a ka u tpile dyuu yononi Mélkisadek ka mye y:ângo, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê Epîlaham ngê u tpile dyuu Mélkisadek ka y:ângo, yi ngwo u maka Lipi dēpwo ya, Epîlaham ngê u maka u l:êê dîy:o d:uu ngê.

† 6:6 Hipîlu 10:26-29 †† 6:10 Hipîlu 10:32-34; 1 Kódin 15:58
‡ 6:13-14 Gen 22:16-17 †† 6:18 Num 23:19

‡‡ 6:19 Lev 16:2-3; Hipîlu 9:3 ††† 7:1 Gen 14:17-20 ††† 7:3
Hipîlu 7:15-17 § 7:5 Num 18:21

Yesu ngê kpêê yiyé pyu yoo yi d:aa dmi u ngwo a kââdî ngê

¹¹ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Lipi u tii ñedê pini ngmê, Alon, a ngmîdi ngê, kpêê yiyé pyu ngê a pyódu ngê, yi ngwo Yisîléli tpémi ye dêêpî kópu dyuu mye y:ângo. Alon u tii ñedê yéli vyîlo dé ye kpêê yiyé té, awêde u dí. Kpêê yiyé pyu knî y:oo yoo yi dono yilî wo chedêchedê tumo, ye Chóó Lémi ngê kpêê yiyé pyu kamî daamupêdê ngmîdi ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê Yesu kpêê yiyé pyu ndêndê ngê pyódu ngê, Alon u tii ñedê yéli yi d:aa dmi a kââdî ngê, Mélkisadek ntee pini ngê a tóó. ¹² Nmî lama ka tóó, nmî Lémi Yesu Njuda u tii ñedê pini ngmê, ngmênê Mósisi ngê puku yedê ala kópu a d:êê ngê, apê, Lipi u tii ñedê yéli kpêê yiyé pyu ngê vyîlo dé yidny:oo pyodopyodo, daa Njuda u tii ñedê yéli yi pi dmi yi d:êê ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu nmo w:ee ngê, Chóó Lémi ngê yi dêêpî kópu dyuu dê ngmêê, Yesu ngê kpêê yiyé pyu yoo yi d:aa dmi da kââdî.

¹⁵ Yi kópu ndêndê ngê kîd:o w:ee. Nmî Lémi Yesu Mélkisadek ntee pini ngê a tóó, kpêê yiyé pyu ndêndê ngê dê pyódu. ¹⁶ Daa yoo yi dêêpî kópu dyuu mbêmê kpêê yiyé pyu ngê pyodo, ngmênê chóó u ghê mbêmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ¹⁷ Yi kópu puku yedê alanté a tóó, Chóó Lémi ngê kwo,

Nyi kpêê yiyé pyu ngmê, chedê ngê daanyi pyódu, Mélkisadek ntee pini ngê anyi ya. [†]

¹⁸ Kpêê yiyé u dêêpî kópu dyuu Chóó Lémi ngê chedê ngê pyódu ngê, mu kópu u dîy:o kpêê yiyé têtê yoo yi dono dnyinté dnyimo chedêchedê. ¹⁹ Mósisi u dêêpî kópu dyuu ngê yoo kamî ngê daa pyódu too, ngmênê kópu kamî mbêmê nmî lama ka tóó, dîyo Chóó Lémi ka wanmî lee dmi.

²⁰ Yesu ngê kpêê yiyé pyu yoo yi d:aa dmi a kââdî ngê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi chóochóó u ngwo a kpaawo, Yesu kpêê yiyé pyu ndêndê ngê u ngwo a pyódu ngê. Dini ghi n:ii ngê Lipi u tii ñedê yéli kpêê yiyé pyu ngê a pyódu too, chóochóó u ngwo dèpê kpaawo. Ngmênê Tp:oo ka a kpaawo, ala kópu puku yedê a tóó,

Nmî Lémi chóochóó u ngwo da kp:aa, u nuw:o daawa ngmêê, kwo,

Nyi kpêê yiyé pyu ngmê, chedê ngê daanyi pyódu. ^{††}

²² Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê a kââdî nmoo. Nmî lama ka tóó, Ntênê daawa dóo nmo. [‡]

²³ Kpêê yiyé pyu yilî a tóó. Ntee a pyede, Yesu daa yinté. Dye ghi yintómu yinté daamu ya nyédi, a vy:enevy:ene nyédi, a pwopwo nyédi. ²⁴ Ngmênê Yesu chedê ngê daawa pyódu. Dye ghi yintómu kpêê yiyé pyu ndêndê ngê adî ya, pi ngê u d:aa daawa a kââdî.

²⁵ Yi kópu u l:êê dîy:o daa dêê wo, ndêndê ngê nmî Mbwámê ngê pyodo. N:ii knî y:oo Yesu p:uu yi nuw:o dmi dpî kaa t:oo, yi yéli dpî ngee té, Chóó Lémi u yoo vy:o dpî kaa té, mu kópu u dîy:o dye ghi yintómu Chóó

Lémi ka a tpaapê ngê, kópu, Yi yikî dmi a pwo ghay wo, nangê kpada té. ^{††}

²⁶ Yesu nmî kpêê yiyé pyu ndêndê, u mîlo a tóó.

Dyâape p:uu daa t:a, u dono myedaa tóó. Yoo dono yi nt:anê daa yaa wo, u Mî ka mê kee wo, u che p:ââ pee ngê mîmî pyodo. ^{‡‡27} Kpêê yiyé pyu yoo ntee dé, Yesu daa yinté pini. Yi yéli wonêwodyédiyé yi chóó yi dono knî yi l:êê dîy:o mwiyé a kpêê yiyé nyédi, yoo yi dono knî yi l:êê dîy:o kuwó a kpêê yiyé nyédi. Yesu ngê yinté kópu daa d:uud:uu ngê, ngmênê kpêê ng:êêntómu yó, chóochóó kpêê ngê u ngwo pyódu ngê, yi kópu mē-daawa d:uu. ^{‡‡28} Mósisi u dêêpî kópu mbêmê yélini kpêê yiyé pyu ngê a pyépi tumo, dye ghi knî ngmê ngê dpî kn:aadi ngmê, ngmênê Chóó Lémi chóochóó u ngwo a kpaawo, chóó Tp:oo kpêê yiyé pyu ndêndê ngê u ngwo a pyódu ngê, pini n:ii p:uu dyâape daa t:a, chedê ngê myedaawa pyódu. Mósisi ngê u dêêpî kópu dyuu mwiyé a d:êê ngê, Chóó Lémi chóochóó u ngwo a kpaawo. Yi kópu ngê Mósisi u kópu u d:aa a kââdî ngê. ^{‡‡‡}

Yesu kpêê yiyé pyu ndêndê

8 Kópu yilî n:ii dí d:êê té, yi nt:u kópu ala. Nmî l:êê dîy:o Yesu kpêê yiyé pyu ndêndê ngê pyodo, Chóó Lémi ka mbóo p:uu mē kee wo, u wéni pee mî yaa wo, u che p:ââ pee ngê mîmî pyodo. ^{§2} Kpêê yiyé pyu yoo dyámê mbêmê Chóó Lémi u ngomo k:oo ntee a dpodo nyédi, Chóó Lémi kwéli a tóó, Yesu yinté y:i mye dpodo yédi.

³ Yoo yi l:êê dîy:o, dêêpî kópu mbêmê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo tpile tp:oo Chóó Lémi ka a yémî tumo, kpêê ngê u kwo a yé tumo. Kpêê yiyé pyu ndêndê mye yinté, chóochóó kpêê ngê pyódu ngê.

⁴ Dyámê mbêmê wodoo ya, ye kpêê yiyé pyu ngê daapêdoo ya, mu kópu u dîy:o kpêê yiyé pyu yoo n:ii a pyede, Mósisi u dêêpî kópu dyuu mbêmê a kpêê yiyé nyédi. ⁵ Dpodoni Yesu ngê a dóódó, mbóo p:uu, yi dpodo u kââ kpêê yiyé pyu knî y:oo ye dóódó ngmê, dyámê mbêmê. Mósisi ngê Chóó Lémi u wónu ngomo daa kê-makêma doo a wuwó, mye yinté. Chóó Lémi ngê kwo, Kópu yilî yi kakême ntee nga dí chámê, mbu mbêmê, yinté dpî l:âmo ngi. ^{§†}

Chóó Lémi ka kââdî te kamî

⁶ Yesu ngê dpodoni a dóódó, yintoo dpodo kpêê yiyé pyu knî y:oo daa dóódó ngmê. Myenté, Yesu ngê Chóó Lémi ka ntee a kââdî nmoo, kpêê yiyé pyu knî y:oo yinté u kwo dèpê kââdî nmoo. Yesu u l:êê dîy:o gha kópu n:ii nmo t:âât:ââ té, kpêê yiyé pyu yoo yi dpodo u l:êê dîy:o daa yinté kópu yinmee a t:âât:ââ dé. ^{§††7} Kââdî te mbwee mbêmê mb:aamb:aa ngê w:oo pyaa dniye, ye Chóó Lémi ngê kn:aani kópu nmo daamupêdê kpo.

⁸ Kââdî te mbwee Chóó Lémi ka doo u ntââ ngê pyodo. Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu puku yedê a tóó,

Nmî Lémi ngê apê,

† 7:17 Psalm 110:4 †† 7:20-21 Psalm 110:4 ‡ 7:22 Hipîlu 8:6; 12:24

†† 7:25 Lóma 8:34; 1 Njon 2:1 ††† 7:26 Hipîlu 4:15 †††† 7:27 Hipîlu 10:10 †††† 7:28 Hipîlu 5:1-2,9 § 8:1 Hipîlu 1:3; 10:12 §† 8:5 Ex 25:40; Kílosa 2:17 §†† 8:6 Hipîlu 7:22; 9:15

Mu dini ghi ngê kâadî te kamî mbêmê Yisîléli tpé-mi a ka anê kâadî té,

Njuda u yoo a ka amyenê kâadî té. †

⁹ Dini ghi n:ii ngê yi kn:ââ yoo yi kada nê ghê wo, Yichip u mênê nê pw:ii too, yi ngwo a ka nê kâadî too, dêêpî kópu dyuu ye ngmênî y:ângo.

Ngmênê yi dêêpî kópu dyuu dèdnyimo a châachââ dé, u nkwo ye dênîmo a ng:aa.

¹⁰ Ngmênê mu dini ghi ngê kamî ngê anî pyódu té, myombó a ka amênê kâadî té.

Nmî Lémi ngê apê,

Yi yâpwo ngê anî ya, a yoo ngê adnyi kwo.

Dini ghi n:ii ngê yi kn:ââ yoo a ka nê kâadî too, a dêêpî kópu dyuu chêêpî kpââ dê yi p:uu nê d:êê too,

ngmênê dini ghi n:ii ngê ala yéli a ka anê kâadî té, a dêêpî kópu dyuu yi mbodo mênê anê yé té, yi gha vy:o amyidnyi ya.

¹¹ Pi ngê u mbwó ka mēdaadî tpaê, kwowo,

Nmî Lémi nuw:o nédê choo ya, mu kópu u dîy:o yi yéli yintómu yi lama wanî ya. K:omo tpile yoo yi pi dmi ndî dé ó yi pi dmi tédê dé,

ngmênê yi lama wanî ya.

^{††12} Yi lama wanî ya, mu kópu u dîy:o yi dono yilî a kuwó wanî kée té, mēdaanî ngî té.

¹³ Chóó Lémi ngê kamî ngê u kwo a kâadî nmoo, yi kópu ngê daa kēmakēma kâadî te mbwee u d:aa wunê kâadîkâadî.

Kpêê yiyé mbwee, kpêê yiyé kamî, yi danêmbum

9 Kópuni dyuu mbêmê Chóó Lémi ngê nmî kn:ââ yoo u kwo mwiyé a kâadî too, yi kópu dyuu mbêmê Chóó Lémi nmeê châachââ, u kwo nmeê kpêê yiyé, u kwo myenmee ngêpê. Nmî kn:ââ knî y:oo yi kpêê yiyé tédê ló dini a l:âmo ngópu. ² Wónu ngomo ngmê wó ngópu, ghi k:oo miyó yé ngópu, woni ghi u pi yâpwo ghi, woni ghi u pi yâpwo ghi ndêndê. Yâpwo ghi u mênê lam pyudu knî yi kwo tédê kaa ngópu, mbîdédi u kapî tédê mye kaa ngópu. Mtyîmî nk:êênî tédê nkól ngê ngmê l:âmo ngópu, yâpwo ghi ndêndê u kpîdí pee u nkîgh:ê kaa ngópu. Yi kpîdí pee mwada pee yâpwo ghi ndêndê doo ya. ⁴ Chóó Lémi u yâpwo poki ngmê l:âmo ngópu, nkól p:uu t:ee ngópu, yâpwo ghi ndêndê k:oo kaa ngópu. Yi poki k:oo tpile páadi yé tumo, ntini n:ii nmî kn:ââ knî y:oo dnyimo a pîpî, mana, yi ntini d:ââ ngmê, Alon u kiyé myomo, n:ii nkwo do yââ vyi mwiyé a ghê wo, chêêpî kpââ dê pyolo podo, n:ii dê yi p:uu Chóó Lémi ngê u dêêpî kópu dyuu wunê a d:êê ngê. ⁵ Yi poki mbêmê enjel miyó l:âmo ngópu. Chóó Lémi yi dpîmo ya, yoo yi dono yi myed-pîmo chedêchedê dé. Doo u ntââ ala ngwo yi kópu yilî yi kakême dmi nmye daanê chámê.

† 8:8 Jer 31:31-34 †† 8:11 1 Njon 2:27 ‡ 9:2-3 Ex 25:23-40; Ex 37:1-29

⁶ Nmî kn:ââ knî y:oo yi kópu yinté a yé tumo, ala ngwo Chóó Lémi u ngomo k:oo yinté a pyede, Nje-dusalem. Wonêwodiýediyé kpêê yiyé pyu yoo yâpwo ghi k:oo a koko nyédi, y:i a dpodo nyédi, ^{††7} ngmênê yâpwo ghi ndêndê k:oo daa koko nyédi, yi kada pini mu ngmîdi y:i dpî kee. Daa wonêwodiýediyé a koko yé-di, ngmênê m:ââ k:oo wo mu ngmîdi ngê dpî kee. Daa módó dpî kee, ngmênê tpile tp:oo mwiyé ngmêdpî vy:a, u wêê yâpwo ghi ndêndê k:oo Chóó Lémi ka dpî núw:o. Chóó u dono u l:êê dîy:o dpî vy:a, myenté yoo yi dono u l:êê dîy:o. ^{††8} Yi kópu knî yi mbêmê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmî nuw:o dpî kwolo, ala kópu u ngwo nmîndê wopwe ngê, Chóó Lémi u ngomo ghêlî k:ii chedê ngê doongê pyodo, yâpwo ghi ndêndê k:oo maa daa t:a. ^{††9} Chóó Lémi u ngomo dyimê pywuu ntee tpile, kpêê yiyé mye yinté. Yesu ngê ndêndê kópu yi d:uu too, nmî dye ghi ngê. Kpêê yiyé mbêmê yoo yi gha dmi kamî ngê dèdnyimo pyodopyodo. ^{††10} Kópu mbwee dé, nté p:uu kópu dé, mbwaa ndanî p:uu kópu dé, tpile ghêêghêê p:uu kópu dé, yi kópu dé too pee u kópu dé. Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Pi knî y:oo dny:oo châachââ dé, u dí Yesu ngê maa kamî mí kpêemî ngê.

¹¹ A tîdê mbwó yoo, Yesu Kédisu nmî kpêê yiyé pyu ndêndê ngê wunê kî pyodo, kópu mb:aa yilî nmo a kpo. Yâpwo ghi n:ii k:oo Yesu a dpodo, daa pi ngê yinê l:âmo ngê, myedaa dyámê pee ngmê mbêmê a tóo.

¹² Dini ghi n:ii ngê yi yâpwo ghi k:oo ng:êêntómu kee wo, daa pudumakó tp:oo wêê nunukwéti wêê ngmêyi núwo, ngmênê chóó u wêê yi núwo, nmî dono yilî u ngwo chedê ngê, kamî ngê mye pyódu nmoo. Yi kópu daamuwa d:uu. ^{§13} Yesu ngê gha u kópu yi d:uu ngê, ngmênê kpêê yiyé pyu knî y:oo too pee u kópu ye d:uud:uu tumo, pudumakó nunukwéti a vyeê tumo, yi wêê ngê yoo a níyériyê tumo, pudumakó tp:oo dpî vya ngmê, dpî nk:êê ngmê, kpo dpo ngî ngmê, yoo yi pwo a kéké ngópu. Yoo yi too pee mbêmê dono kópu n:ii a pyede, kpêê yiyé pyu knî y:oo yi kópu knî yi mbêmê dpî chedê t:oo, ^{§14} ngmênê Yesu Kédisu ngê chóó u wêê mbêmê kópu ndîi yi d:uu ngê, nmî gha dmi kamî pyódu too. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a ngópu, chóochóo kpêê ngê u ngwo pyódu ngê, kpêê yiyé n:ii p:uu dyââpe dêpwo ya. Dononi nmî gha vy:o a pyede, u wêê ngê dpî chedê té, Chóó Lémi p:uu u nkwo nmo dpodo té, chedê ngê daawa pyódu. ^{§††}

Yesu u pwopwo p:uu danêmbum

¹⁵ Yesu pwene, mu kópu u dîy:o yélini Chóó Lémi ngê mwiyé a ngmîdi too, yoo kamî ngê dny:oo pyodopyodo, Chóó Lémi u k:ii pèdê kâadî y:e, kópuni mb:aa yi pi dmi mwiyé a vyi too, pèdê pyw:ee téne. Ala kópu u l:êê dîy:o mye pwene, yélini y:oo dêêpî kópu dyuu mbwee dnya a châachââ dé, yi dono chedê ngê mye pyaa dnyie. ^{§†}

†† 9:6 Num 18:2-6 †† 9:7 Ex 30:10 ††† 9:8 Hipîlu 10:19-20 ††† 9:9 Hipîlu 10:1-2 § 9:12 Epeso 1:7 §† 9:13 Lev 16:3; Num 19:17-19; Hipîlu 10:4 §†† 9:14 1 Pita 1:18-19; 1 Njon 1:7 §† 9:15 1 Tim 2:5; Hipîlu 8:6

¹⁶ Ndáápi u dyimé pywuu nmye ngmênîné kuwo. N:ii u tpile yilî, u ndapî mye yilî, u tpile dyuu, u ndapî yi pweepwee pee ngmêdpî d:êê, yi yêêpî u dîy:o. Dini ghi n:ii ngê yi pini dpî pw:onu, u yoo knî y:oo yi pweepwee pee mbêmê tpile a yêêpî tumo, ndapî mye yêêpî ngópu. ¹⁷ Yi pini ghêlî k:ii d:uudpî pw:oo knomomê, yi pweepwee pee u nt:u daa ya yédi, pi ngê u tpile ghêlî k:ii d:uudwôê ngî. Dini ghi n:ii ngê yi ndáápi dpî pw:onu, yi pweepwee pee nt:u u ngwo dpî pwii. ¹⁸ Wéni n:ii ngê Mósisi ngê nmî kn:ââ yoo Chóó Lémi ka a kââdí too, mye yinté. Mósisi ngê dêêpî kópu dyuu pi knî ye mwiyé vyyu, pudumakó kuwó vya too, Chóó Lémi ka u ngwo a kââdí too. Yi pudumakó wêê d:ââ k:oo mbwaa yó, yimbwi ríedê sipi gh:aa mtyé ngmê kââ, wêê d:ââ k:oo doo kmênêkmênê, yoo u ngwo doo níyéníyé, dêêpî kópu u puku dmi mye níyê ngê. ¹²⁰ Pi knî ye yepê, Ala wêê ngê Chóó Lémi ka da kââdí nmyo, mb:aamb:aa ngê dmyinê cháâchââ. ²¹ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u wónu ngomo wó ngópu, Mósisi ngê yi ngomo u tpile yilî yintómu wêê ngê níyê too, yi tupwó yilî Chóó Lémi ka u ngwo chedê too. ²² U kuwó dini ghi ngê kpêê yiyé pyu knî y:oo dêêpî kópu dyuu mbêmê tpile yilî wêê ngê dnyimo níyéníyé, yi tupwó yilî machedê ngê u ngwo dnyimo pyépi. Wêê mu ngmidi mbêmê Chóó Lémi ngê yoo yi dono u kuwó dpî kéé té. ††

²³ Chóó Lémi u wónu ngomo k:oo tpileni dnye ya, yi tupwó tpile tp:oo wêê mbêmê chedê ngê pyaa dniye, ngmênê Yesu ngê dpodoni dóo u l:êê dîy:o, tpile tp:oo wêê doo u ntââ, chóó u wêê u ntââ. Chóó Lémi u wónu ngomo n:ii dyámê mbêmê doo kwo, yi ngomo dyimé pywuu ntee tpile. Yâpwo ghi ndêndê mbóo p:uu wunê tóó, Yesu kwéli a tóó, nmî l:êê dîy:o Chóó Lémi ngîma wumê kwo. Yâpwo ghi n:ii k:oo Yesu Kédisu kee wo, daa pi ngê yinê l:âmo ngê. ²⁵ M:ââ yintómu knî yi k:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê tpile tp:oo dpî vy:a, wêê yâpwo ghi k:oo dpî rúwo:ng, ngmênê Yesu Kédisu ngê daa dye ghi yintómu chóochóó kpêê ngê a pyépi ngê, ²⁶ kminté wonêwodiyédiyé kídosi ríedê pèdoo pwopwo, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pè u ngwo a l:âmo ngê, nkoo nmo. Kêle, dye ghi mbwee yi chedê ngê, ng:êêntómu nmî dye ghi ngê pwene, chóochóó kpêê ngê pyódu ngê, dono yilî u ngwo chedê ngê. ²⁷ Pi ng:êêntómu dpî pw:onu, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê dpî kóté kwolo. ²⁸ Myenté, Yesu Kédisu ng:êêntómu mye pwene, chóochóó kpêê ngê yó, nmo yilî nmî dono u ngwo chedê too. Daa dono chedêchedê u l:êê dîy:o amêdê diyé, ngmênê yélini y:oo adnyi t:ââ:ââ, u Mî kóó k:oo wa kaa té. ††

Yesu Kédisu nmî kpêê ngê ng:êêntómu pyodo

10 Yesu Kédisu ngê kpêê ndêndê yinê yó. N:ii yoo dêêpî kópu dyuu mbêmê dnyimo a kpêê yiyé, dyimé pywuu ntee tpile yidnyimo a l:âmol:âmo. Ala ngwo mye yinté, m:ââ yintómu knî yi k:oo a kpêê yiyé nyédi, ngmênê yoo kamî ngê daa pyodopyodo nyédi.

† 9:18-19 Ex 24:6-8 †† 9:22 Lev 17:11 ‡ 9:23-24 1 Njon 2:1 †† 9:27 Gen 3:19 ‡† 9:28 Hipîlu 10:10; 1 Pita 2:24; Pilipay 3:20

²² Kpêê yiyé mbêmê yoo yi dono chedê ngê wodnyimo pyodopyodo, ye tpéé kópu daamupê vyi ngópu, kpêê mēdaamupî yé ngópu. ³ Ngmênê pudumakó nunukwéti yi wêê ngê doo u ntââ yoo yi dono daapî chedê tumo. M:ââ yintómu knî yi k:oo, kpêê yiyé u l:êê dîy:o, pi knî y:oo yi dono a vyilîvyilî tumo.

⁵ Nyââ, kpêê yiyé dpî dîpî, yoo yi dono d:uudpî chedê. Yi kópu u l:êê dîy:o, dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu daa kēmakēma dyámê mbêmê doo taataa, yi ngwo Chóó Lémi ka kwo,

Pi knî y:oo tpile tp:oo a vyeé tumo, kpêê ngê nga wunê yiyé tumo, ngmênê yi kópu u yi nga daa kwo, u l:êê dîy:o yoo yi dono d:ii chedêchedê too. Kwo, Dini ghi n:ii ngê a chóó a nt:u wanyi l:âmo, kpêê ngê nga wanê pyódu, u ntââ ngê nga vyílo ayi pyódu. †††

⁷ Kwo, A Lémi, ala nê.

Kópuni puku yedê a p:uu ntee a tóó, yinté n:aa d:uud:uu, nuu u kópu vyílo yinî d:uud:uu.

⁸ K:omo tpile Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu mbêmê a kpêê yiyé nyédi, ngmênê Chóó Lémi ka kwo, Pi knî y:oo tpile tp:oo a vyeé tumo, kpêê ngê nga wunê yiyé tumo, ngmênê yi kópu u yi nga daa kwo, u l:êê dîy:o yoo yi dono d:ii chedêchedê too.

⁹ U kuwó dini ghi ngê kwo, A Lémi, ala nê, nuu u kópu vyílo yinî d:uud:uu. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê kpêê yiyé mbwee daa kēmakēma a kéké, Yesu ngê kópuni d:uu ngê, u d:aa yinê wunê kââdikââdí.

¹⁰ Chóó u pono dêpwo vyápê, ngmênê Chóó Lémi u pono vyápê wo, pwopwo u wépi daa puwâ, ng:êêntómu pwene, chóochóó kpêê ngê pyódu ngê, nmî dono yilî u ngwo chedê ngê, Chóó Lémi u yoo vy:oo u ngwo kaa nmoo. ⁵

¹¹ Kpêê yiyé pyu yintómu a dpodo nyédi, wonê-wodiyédiyé a kpêê yiyé nyédi, ngmênê yoo yi dono daa chedêchedê tumo. ¹² Kópuni Yesu Kédisu ngê d:uu ngê, daa yinté. Chóochóó kpêê ngê ng:êêntómu pyódu ngê, mēdaamuwa d:uu. U kuwó dini ghi ngê u Mî ka mē kee wo, u wéni pee mî yaa wo, u che p:ââ pee ngê mî pyodo. ¹³ Yélini daa yi nuu u pi ngê a tóó, Chóó Lémi ngê yu yodo u maknopwo wa yé té. Wéni n:ii ngê yi kópu wa pyódu, ala ngwo ka t:ââ:ââ.

¹⁴ Chóochóó kpêê ngê ng:êêntómu pyódu ngê, yélini yi k:ii u yoo vy:oo nmo wowo nyédi, nmî dono yilî yintómu u ngwo chedê ngê, mēdaadî nuw:onuw:oo dé.

¹⁵ Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê ndê kópu ngê nmo yinê a pyépi ngê. Chóó Lémi u kópu dyuu puku yedê alanté a kwo, apê,

¹⁶ Mu dini ghi ngê kamî ngê anî pyódu té, myombó a ka amênê kââdí té.

A dêêpî kópu dyuu yi mbodo mênê anî yé té, Yi gha vy:oo amyidnyi ya. ^{5†}

††† 10:1 Hipîlu 8:5; Kílosa 2:17 ††† 10:5-6 Psalm 40:6-8 § 10:10 Hipîlu 9:12,28 †† 10:12 Hipîlu 1:3 ††† 10:13 Psalm 110:1 †† 10:16 Jer 31:33-34

17 Yi dono yilî a kuwó wanî kée té,
mêdaanê ngî té.

18 Kpêê daamunmî yé, mu kópu u díy:o Yesu ngê nmî
dono yintómu chedê ngê.

Maa kamî u danêmbum

19 A tídê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê Yesu pwene, wêê
n:ii p:uu pwii wo, maa kamî u ngwo ngma a yó, máádi-
ni u dí yâpwo ghi ndêndê k:oo wunê tóó, Chóó Lémi
kwéli wunê tóó. Yesu ngê ghê kamî nmo a kpo, yi máá-
di p:uu kaa nmoo, u ntââ kpîdí pee mwada pee anmî
lee dmi, Chóó Lémi ka u ngwo anm:uu taa dmi, nkîngê
ngê kêê daanmo t:oo. Yi kpîdí pee chaa ngmê ngê a
t:a, mu kópu u díy:o Yesu nt:u kîdosi íedê dmya
ngópu. ^{†21} Chóó Lémi u yoo ndêndê yi vy:o nmî ghê
dnyie, kpêê yiyé pyu ndêndê nmî kada a kwo. ²² Yi
máádi dpodombiy:e kígha koo, nmî nuw:o dmi Yesu
p:uu ntênê dny:oo kwo, Chóó Lémi ka u ngwo nyi taa
kmêle. Chóó Lémi ngê mbwaa mb:aa u mênê kmênê
nmoo, u ngwo ghêê nmoo, dononi wunê nmo d:uu
too, mye chedê too, yi l:êê díy:o tpéé kópu mêdaamu
anmî vyi. K:omodanê kópu nmî gha vy:o kîngmê ya,
nmî nuw:o dmi Yesu p:uu ntênê dny:oo kwo, Chóó Lé-
mi ka u ngwo nyi taa kmêle. ^{†23} Yesu ka kêlîmî
dpodombiy:e mgîmî koo, mu kópu u díy:o nmî lama ka
tóó, daawa dóó nmo. ^{†24} Yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo
dny:oo ya, myepaa ngêêpî téme. Yi kópu u l:êê díy:o
paa numo wêdêwêdê kígha téme. ²⁵ K:omo tpile yoo
woni mêtêwunê wuwó ngê, ngmênê nipi dmyina a
wuwó, dmyinê numo wêdêwêdê kígha. Yi kópu ala ng-
wo ndî kópu ngê dê pyódu, mu kópu u díy:o
kuwókuwó wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê.

²⁶ Numo kuwó dmyinê mbumu, mu kópu u díy:o n:ii
ngê Yesu u ndê kópu dyuu dpo w:ee, ngmênê chóó u
pono a vyápê yédi, a dono yédi, lukwe ngê u dono wa
chedê té. ^{†27} Doo u ntââ u gha vyilêvyilê ngê daawa
pyódu, adî nkîngê. Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê wa
kóté kwolo, yélini Yesu p:uu a d:uu nyédi, yi pini yi vy:o
wa kââ, ndiya wa kée té, ndê ngê wa ma té. ²⁸ Mósisi u
dêêpî kópu dyuu dyimê pyuu ngê nmye ngmên:aa
pyépi. N:ii ngê yi dêêpî kópu ndî ngmêdpî kn:aadi, pi
miyó pyile knî y:oo yi kada pini knî ye yuu dpo y:ee ng-
mê, ye doo u ntââ yi pini ye d:uudpî ch:anê, dpî vya
ngmê. ^{†29} Kópuni Mósisi ngê a d:êê too, dyámê u kópu
dé. Yesu ngê n:ii d:uu ngê, Chóó Lémi ka yinê dpî
núw:o nmo. Yi kópu vyílo yi ndî kópu. N:ii ngê Chóó
Lémi Tp:oo u wépi dpî puwâ, yi pini u kpadakpada ndî.
Yesu ngê chóó u wêê mbêmê Chóó Lémi ka a kââdî
nmoo. Yi kópu n:ii ka têtê kópu ngê dpî pyódu, Chóó
Lémi ngê dnyinté daawa kpada. Chóó Lémi ngê chóó u
Ghê Dmi módó nmo a kpo. Yi ghéni dmi n:ii ka k:omo
tpile ngê dpî pyódu, Chóó Lémi ngê u nkwo dpî kée,
mwap:aa ngê dpî pyódu. ^{†30} Nmî lama ka tóó, Chóó
Lémi ngê ló dini mwo a vya, apê,
Nê ntââ vyímî pyu,

ntââ a chóó ana a vyímî.

Ala kópu puku yedê mye tóó,

Nmî Lémi ngê u yoo chóó wa kóté kalê té. ^{‡‡}

³¹ Yâpwoni ghê a t:a Chóó Lémi, u wêdêwêdê ndî.

Kn:aadi te pyu yoo u kwo dny:oo nkîngê. Pi kpadakpa-
da ntênê u lama a tóó.

Dono u vyímî u danêmbum

³² A tídê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu kópu
mwiyé nmyinê ny:ee ngópu, u yoo vy:o u ngwo nmyi
ghê dnyie, yi dini ghi dmyinê nuw:onuw:o. Yi dini ghi
ngê dono yilî nmyee a vyímî. ³³ Dye ghi knî ngmê ngê
nmyi pi dmi dnyia a dyede dé, myednya a kpakakpaka
nmyo, dye ghi knî ngmê ngê nmyi pyipe knî y:oo yinté
kópu dnyimo a vyímî dé, nmyi nuw:o dmi dono ngê u
ngwo dpîmo pyodopyodo. ³⁴ Dye ghi knî ngmê Yesu u
l:êê díy:o mbwa k:oo dnyimo a kmîmî nmyo, nmyi tpile
yintómu myednyimo a t:âmot:âmo dé. Nmyi tpile knî
yi p:uu dênmyimo nuw:o, nmyi gha dmi mb:aamb:aa
ngê myednya a ya, mu kópu u díy:o nmyi lama doo ya,
nmyimo, Ghê kamî dmi nmo pyw:ângo, ghéni n:ii
chedê ngê daawa pyódu. ³⁵ Nmyi nuw:o dmi Yesu
p:uu kîdmyinêngê y:ee ngmê, mu kópu u díy:o yi máá-
di u dí Chóó Lémi kóó k:oo wunê tóó. ³⁶ Dono yintómu
dmyina a vyímî dé, Chóó Lémi u nuu u kópu dmyinê
d:uud:uu dé, u nkwo wa ngee nmyo, kópuni mb:aa yi
pi dmi mwiyé a vyi too, nmyi l:êê díy:o wa d:uu té.

^{†37} Puku yedê alanté a tóó,

Dye ghi daa daadî dmyinê t:ââ.

Pini n:ii wunê pwiyé knî, daa kêmakêma a taataa.

Mgî daawa a puwâ. ^{††}

³⁸ Pini n:ii adî kêlîmî,

pi mb:aa ngê u ngwo u kwo wa pyódu,

yi pini ngê ghê kamî wa a pyw:oo.

N:ii Chóó Lémi u maa p:uu dpî ghê, díyo modo diyé,

yi pini ka Chóó Lémi dpî nod:e. [†]

³⁹ Doo u ntââ daanmî nkîngê, daanmî kedekede,
kminté ndiya anm:uu ghêpê dmi. Kêle. Yesu ka
dpodombiy:e kêlîmî kmêle, nmî nuw:o dmi p:uu
dny:oo kwo, kóó k:oo yinê wa kaa nmo.

Kêlîmî p:uu danêmbum

11 Pini n:ii a kêlîmî, ala kópu u lama a tóó, apu,
Nmî Lémi ngê kópuni u pi nmo a vya, ndêndê
ngê wa d:uu. K:omo tpile yi kópu daa y:enê, ngmênê u
lama a tóó nê, yi kópu díyo a pyodopyodo. Yi kópu knî
yi l:êê díy:o, kêlîmî pyu u nuw:o ngmîdi ngê a ya yédi.
^{††2} Nmî kn:ââ yoo yi vy:o yélini mb:aamb:aa ngê dnyim-
mo a kêlîmî, yi yélini yi p:uu Chóó Lémi ngê apê,
Mb:aamb:aa ngê a ka wunê ng:aa té.

³ Kêlîmî mbêmê nmo w:ee ngê, nmîmo, Chóó Lémi
ngê chóó u kópu mbêmê tpile yilî yintómu l:âmo ngê.
Daa mumu ngmê u tpile knî y:oo tpile yintómu u ngwo
l:âmo too, ala ngwo mumu ngmê u tpile ngê a pyede.
[†]

† 10:19-20 Hipîlu 4:16; Mát 27:51 †† 10:22 1 Njon 1:7; Epeso
5:26 ‡ 10:23 Hipîlu 4:14 †† 10:26 Hipîlu 6:4-8 ‡‡ 10:28 Deut
17:6 ††† 10:29 Mát 26:27-28

‡‡‡ 10:30 Deut 32:35-36; Lóma 12:19 § 10:34 Mát 6:20 ††
10:36 Hipîlu 6:12 ††† 10:37 Hab 2:3-4; Tpyuu 22:20 §‡ 10:38 Ló-
ma 1:17 §†† 11:1 Lóma 4:18; 2 Kódin 5:7 †† 11:3 Gen 1:1

⁴ Epel Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê doo a kêlîmî, ngmênê Kéén pee tp:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o Epel Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê pyodo, tpileni u kwo y:ângo, mye mb:aamb:aa. Kéén Chóó Lémi ka dnyinté doo kêlîmî, u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê u yi dêpwo kwo, Tpileni u kwo y:ângo, Chóó Lémi ngê u yi myedêpwo kwo. K:omo tpile Epel ló dini a pwene, ngmênê u kêlîmî nmo nyepênepê ngê, yinté mye kêlîmî kmêle. †

⁵ Inóki Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê doo kêlîmî, u l:êê dîy:o daa pwene, Chóó Lémi ngê a nyââ, pi knî y:oo dêpê pyw:ee ngópu. Puku yedê alanté a tóó, Inóki Chóó Lémi u nuu u pi ngê doo a ya. ††6 N:ii daadî kêlîmî, Chóó Lémi u nuu u pi ngê daawa pyódu, mu kópu u dîy:o n:ii ngê u yi adî kwo, Chóó Lémi ka nî lê, ala kópu ka choo kêlîmî, nmî yâpwo Chóó Lémi, ndêndê ngê a tóó, n:ii ngê u yi adî kwo, U kwo nî lê, yi pini Chóó Lémi ngê daawa dóó, mb:aamb:aa ngê wa ngee.

⁷ Myenté, Nówa Chóó Lémi ka myedoo a kêlîmî. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Nówa u ng:aa a t:ângo, Nówa ngê yi kópu u wépi daa puwâ. K:omo tpile yvi dêpêngê ch:iy:e wo, ngmênê Nówa ngê Chóó Lémi u dnye nyongo, nkéli ngmê ndê ngê, u yoo knî yi k:ii k:oo wo dniye, Chóó Lémi ngê u ngwo w:êê too. Yi kêlîmî mbêmê nmo w:ee ngê, yoo wo yéli dono dé, Chóó Lémi ka dèdnnya a kêlîmî. Yi kêlîmî u l:êê dîy:o Nówa Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê pyodo. ‡

⁸ Epîlaham Chóó Lémi ka myedpîmo a kêlîmî. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê kwo, Nyámê pee a kuwo ngi, kn:aa dyámê pee nga ngmêwanê kê, yi ngwo Epîlaham ngê Chóó Lémi u dnye a nyongo, chóó u dyámê pee a kuwo ngê. K:omo tpile yi dyámê pee u lama dêpwo ya, ngmênê y:i loo. ††9 Dini ghi n:ii ngê yi dyámê pee p:uu mî ta, Chóó Lémi ngê ghêlî k:ii u kwo daa y:ângo, pi my:oo ngê doo ya. Ngomo daa wó, wónu ngomo k:oo dpîmo dpî, p:aani p:aani dpîmo lêpî. U kêlîmî chedê ngê daa pyodo. Tp:oo Yisak mye yinté. Chóó Lémi ngê kwo, Ala dyámê pee nga wanê kê, ngmênê ghêlî k:ii u kwo daa y:ângo. K:omo tpile wónu ngomo k:oo myedpîmo dpî, p:aani p:aani myedpîmo lêpî, ngmênê Yisak u kêlîmî chedê ngê daa pyodo. Yisak tp:oo Njakóp mye yinté. ¹⁰ K:omo tpile Epîlaham chóó u p:aa dêpwo a ya, u têpê ghi myedêpwo a ya, ngmênê u kêlîmî chedê ngê daa pyodo, p:aa ndêndê p:uu dpîmo nuw:o. Chóó Lémi ngê yi p:aani u nuw:o k:oo mwiyé a módu, chóó wa l:âmo, chedê ngê daawa pyódu.

¹¹ Sela Chóó Lémi ka myedpîmo a kêlîmî. K:omo tpile m:ââ yilî yi k:oo Epîlaham cha y:oo tp:ee daa tpyé ngópu, ngmênê dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê yepê, Sela ngê tp:ee wangmê tpyé, yi kópu ka kêlîmî mbê knopwo, Sela u ntââ ngê a pyodo, tp:ee u ngwo tpyó. ††12 K:omo tpile Epîlaham yi ngwo d:ud:umbiy:e vy:ee ngê doo a ya, daa kêmakêma doo pwopwo, ngmênê yi ngwo tpamê wo, u yoo yilî ngê u kuwó pyodo, tédê tii, mbwaa paa ghêêpwi, mbóó p:uu pudu. ††

† 11:4 Gen 4:3-10 †† 11:5 Gen 5:24 ‡ 11:7 Gen 6:13-22
†† 11:8 Gen 12:1-5 †† 11:11 Gen 18:10-14; 21:2

¹³ Kópuni Chóó Lémi ngê yi yéli ye a vyi too, yi kópu knî ye dnya a kêlîmî, u ngwo a pw:oo dniye. Chóó Lémi ngê ghêlî k:ii ye dêpê y:ee too, ngmênê mwada dini ghi p:uu ye doo a danê. Yi yéli y:oo yi kópu yilî kuughê a m:uu tumo, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê u ngwo pyaa dniye. Ala kópu myednya a tpaê, apu, Dyámê mbêmê pi my:oo yoo yuno kwo. ¹⁴ N:ii knî y:oo yi kópu dpî vyi ngmê, yi chóó yi dyámê pee a nmy:uu ngópu. ¹⁵ Dyámê pee n:ii mbêmê a ndê dniye, daa yi dyámê pee p:uu dnye nuw:o. Yini p:uu wodnye nuw:o, mêtêdê diyê dniye. ¹⁶ U yi y:e doo kwo, Dyámê pee mb:aa mbêmê nmî lee dmi, Chóó Lémi kwéli wunê tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o yi wépi dmi daa puwâ, p:aa ndêndê yi l:êê dîy:o ngmê l:âmo ngê.

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Epîlaham a tókó ngê, apê, U kêlîmî ngênî m:uu, kwo, Nym:ee Yisak dpî vya ngi, kpêê ngê a ka dpo yé. K:omo tpile Chóó Lémi ngê Epîlaham ka mwiyé a vyu, kwo, Nyoo njini, daa Yisímél u tii nêdê yéli, ngmênê Yisak u tii nêdê yéli, ngmênê Epîlaham Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê doo kêlîmî, tp:oo Yisak daa w:êê ngê, kpêê ngê pí yó. †††19 Epîlaham u nuw:o Chóó Lémi p:uu doo kwo, apê, A tp:ee n:aa vye, Chóó Lémi ngê ghê mê t:emî. Na a ka yinté kópu yi pyodo, Epîlaham ngê tp:oo u vye tédê úwo, daa kêmakêma pî vyâ, ngmênê Chóó Lémi ngê kwo, Muntoo. Kwo, Nym:ee nangê vy:a. Ngmênê u kwo Chóó Lémi ngê Yisak ghê mê t:ângo.

²⁰ Kêlîmî mbêmê Yisak ngê Chóó Lémi u kópu dyuu tp:oo dê Njakóp mbwémi Yisó ye vyi too. Kópuni dîyo adnyi pyodopyodo, yi kópu knî ye vyi too. §

²¹ Dini ghi n:ii ngê Njakóp mupwoknî Yichip dnyen:aa ya, kêlîmî mbêmê Njakóp ngê u kee dê, Njósép tp:oo dê ye Chóó Lémi u kópu dyuu ye vyi too. U kiyé p:uu doo a kwo, Chóó Lémi ka u ngwo doo ngêpê, kwo, Ala tpémi dê ye mb:aamb:aa ngê cha a vuywo. §†

²² Dini ghi n:ii ngê Njósép vy:ene wo, daa kêmakêma doo pwopwo, kêlîmî mbêmê mu dini ghi u kópu dyuu u mbwó knî ye vyu. Yepê, Nmî kuwó dini ghi ngê, Chóó Lémi ngê M:aa u yoo yilî ngê wa pyódu. Yepê, Yichip u mênê wa a pw:ii té. Yepê, Yi ngwo a dîndê dyuu myoo úwo: y:e. §††

²³ Kêlîmî mbêmê Mósisi u pye mî y:oo Mósisi a w:êê ngópu. Dini ghi n:ii ngê ta, a w:ee ngópu, apê, K:uuchêm u tp:ee. U yi y:e dêpwo kwo, Ledé knî y:oo king u kópu mbêmê vya y:e. Yi kópu u l:êê dîy:o king u kópu daa châpu ngópu, d:ââ pyile dpîmo ng:uu rêné. U kuwó dini ghi ngê king tp:oo módó ngê a nmyââ, chóó tp:oo ngê pyódu ngê. §†

²⁴ Dini ghi n:ii ngê Mósisi mâawe ngê pyodo, Yichip tpémi y:oo mb:aamb:aa ngê dnyimo châachââ, ngmênê kêlîmî mbêmê yi châachââ u wépi puwâ, yi vy:o a pwii wo, chóó u yoo vy:o mê ghê wo. †††25 K:omo tpile Chóó Lémi u yoo vy:o u k:ii nipi dnye mgîni vyîmî, ngmênê yi kópu u kwo mb:aamb:aa ngê pyodo. Chóó u yoo yi wépi dmi wo puwâ, Yichip tpémi yi vy:o wodoo

††† 11:12 Gen 15:5 ††† 11:17-18 Gen 22:1-14; Njems 2:21-22
§ 11:20 Gen 27:27-29; 27:39-40 §† 11:21 Gen 48:15-16 §††
11:22 Gen 50:24-25 §† 11:23 Ex 1:22; 2:1-2 §†† 11:24 Ex 2:10-12

kwo, ye m:ââ knî ngmê yi k:oo u ya pê mb:aamb:aa, u tpile myepê yilî. Yi kópu wo d:uu ngê, ye dono kópu yipê d:uu ngê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê nmî kn:ââ yoo yi l:êê dîy:o mwiyé a ngmidi ngê. ²⁶ Alanté doo a nuw:o, apê, Chóó Lémi ngê yinê a ngmidi noo, Yisîléli tpémi yi kada kaa noo. Apê, K:omo tpile adnyi nkwitinkwiti nê, Yichip tpémi y:oo amyidnyi nkwitinkwiti nê, ngmênê yi kópu a ka tédê kópu, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa nê. Mó-sisi ka yi kópu ndîi kópu ngê pyodo, Yichip tpémi yi tpile yilî tédê kópu ngê u kwo pyaa dniye.

²⁷ Kêlîmî mbêmê Mósisi ngê Yichip a kuwo ngê. K:omo tpile king u yoo yi wépi dmi puwâ, ngmênê ye dêpwo nkîngê, ye mêtêpê diyé wo. Na a ka Chóó Lémi yi módu, yinê wêdêwêdê kwólu. ¹²⁸ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Mósisi Yichip mê dy:ââ ngê, Mósisi Chóó Lémi u kópu ka kêlîmî mbê wo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u kópu dyuu nmî kn:ââ knî ye vyi too. Yi kópu dyuu mbêmê sipi tp:oo vya tumo, wêê yi keñe t:âmo keñe t:âmo t:ee ngópu. Yi mgîdî ngê Chóó Lémi u enjel ngê Yichip tpémi yi tp:ee mââ kaa yintómu vya too, ngmênê ngomo t:âmo n:ii knî yi p:uu wêê doo ya, tp:ee yi daangmê vyâ. ^{††}

²⁹ Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ knî y:oo Yichip a kuwo ngópu, kêlîmî mbêmê Ntii Mtyemtye m:ââ pââ ntee tpile ngê pyodo, u ngwo ngmêê ngópu. Dini ghi n:ii ngê Yichip tpémi yi kuwó ghê dniye, ntuu mêtê diyé wo, tpêpwo u pwo mênê yó, u ngwo vy:êê dniye. [‡]

³⁰ Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ yoo Kenan Wee u kwo mî taa dniye, wo pyudu knî yi k:oo Njédikó dnya a y:eeey:ee. Chóó Lémi ka kêlîmî mbêmê yi p:aani u chêépî mbwa a vyóó wo, Njédikó tpémi u ngwo vya tumo. ^{††31} Nmî kn:ââ yoo Njédikó ghêlî dîmî taa dniye, Njósuwa ngê lede miyó dy:ââ ngê, yepê, Njédikó nyi ngete nyoo. Dini ghi n:ii ngê mî taa knopwo, Njédikó tpémi y:oo u yi y:e doo kwo, Nmî vya dê, ngmênê téli pyââ Lahap ngê w:êê doo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ka doo kêlîmî. Njédikó tpémi y:oo Chóó Lémi dêdnyimo chââchââ. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî kn:ââ knî y:oo yi p:aani a pw:oo ngópu, pi yintómu vya tumo, ngmênê Lahap w:êê ngópu, u yoo knî yi k:ii, mu kópu u dîy:o ngete dê yinê a w:êê doo. ^{‡‡}

³² Dyimê pywuu nmye daamunê kê. Dye ghi doo u ntââ ngê dê pyódu, kêlîmî pyu yoo yi danêmbum nmye daamunê nt:o. N:ii dé yi kêlîmî ndîi, woni yoo yi pi dmi ala, Nkidiyón, Mbadaka, Samîsón, Njepîta, Dépidi, Samuwel, n:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo a kapî, mye yi k:ii. ³³ Woni knî y:oo kn:aa lede yoo ngm:ii kalê tumo, yi chóó yi yoo mb:aamb:aa ngê dnyimo y:enê dé. Kópuni Chóó Lémi ngê ye mwiyé a vyi too, yi kópu yi l:êê dîy:o mye d:uu too. Chóó Lémi ngê woni layoni knî ye w:êê too, ^{†††34} woni yoo ndê ka w:êê too, woni yoo l:êê tédê w:êê too. K:omo tpile l:êê yi lama dnyinté doo ya, ngmênê Chóó Lémi ngê modoo a wêdêwêdê kîgha dé, kn:aa lede yoo dnyimo vyeé dé. ^{‡‡‡}

³⁵ Pyââ knî ngmê yi nêni yoo pw:oo dniye, yi kêlîmî u l:êê dîy:o myombó mêtê pii dniye, ngmênê kêlîmî u l:êê dîy:o pi woni pw:oo dniye, mêtêpê pii dniye. Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo dnye kpakakpaka dé, alanté dnye nuw:o, K:omo tpile a vyeé nmo, ngmênê Chóó Lémi daanmo wópu, mu dini ghi ngê amêtê pyidu nmo. ^{§36} Kêlîmî pyu knî ngmê dnye yumuyumu dé, yedê ngê myednye kpakakpaka dé, knî ngmê yedê ñedê t:ee tumo, mbwa k:oo kalê tumo. ^{§†37} Kêlîmî pyu knî ngmê chêépî ngê vya tumo, woni taa ngê vya tumo. Yi-pââ choo ngê ntee anyi châpwo, kêlîmî pyu woni choo ngê yinté dnyimo châpwo dé, u ngwo dnyimo vyeé dé. Kêlîmî pyu woni knî y:e dono dnyimo d:uud:uu, dnyimo ngm:ii kîgha dé. Doo u ntââ nipi daapîdnye ya, mu kópu u dîy:o mgîdî u yoo kêlîmî u yoo daa numo yi pee dé. Yi kêlîmî pyu yoo nko mênê dnyimo mbêpêmbêpê, kpomo t:âmo kpomo t:âmo dnyimon:aa ya, mbu knî yi mbêmê dnyimon:aa mb-wolombwolo. Ngópuch:anê ngê dnyimo pyodopyodo, dini ghi n:ii ngê yi kpîdî dnyimo a chópuchópu, sipi too nunukwéti too yi paa dnyimo t:emî dé.

³⁹ K:omo tpile yi yéli yi kêlîmî mbêmê Chóó Lémi u nuu u yoo ngê pyaa dniye, ngmênê kópuni mb:aa ye a vyi too, woni knî dêpê pyw:ee tumo, ⁴⁰ mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Yi yéli y:oo dny:oo t:âât:ââ nmo. Mu dini ghi ngê yi k:ii yoo ngmidi ngê wa pyódu nmo, kópuni ndêndê ngê mb:aamb:aa, yi kópu nipi nmo wa a kê.

Yesu u maa kîgha

12 Yélini Chóó Lémi ka mwiyé a kêlîmî mbê dniye, yi yéli, yoo ndîi. Yi yéli Chóó Lémi u maa p:uu nmî kada ghê dniye, wumê t:âât:ââ nmo. Yi kópu u l:êê dîy:o kópuni knî y:oo dpî dînga nmo, kéé téme, dononi knî y:oo dpî mgîmî nmo, dny:ii d:ii téme, Chóó Lémi u maa dpodombiy:e kîgha koo. ^{§†2} Nmî nuw:o dmi Yesu p:uu kaa koo, myedê nj:ii koo. Nmî kêlîmî nkoo kn:ââ vyîlo yi pini p:uu a kwo mo. K:omo tpile kîdosi u maadî doo kwo, ngmênê daa kede wo. K:omo tpile dnye my-wenewene kîgha, ngmênê u kwo tédê kópu ngê pyodo. U lama doo ya, Dîyo w:aa anîmo pyw:oo. Yi w:aa wunê a pyw:àngo, Chóó Lémi ka mê diyé wo, u wéni pee mî yaa wo, u che p:ââ pee ngê mîmî pyodo. ^{§†3} Mááadii kwólu, yi máádi p:uu dmyinê nuw:o. Yoo dono yi vy:oo kópu dono yilî dpîmo a vyîmî. Dmyina a nj:ii, yi máádi myedmyinê kîgha, nangmê kede. ^{§†4} Dono vyîmî tédê nmyi vy:oo pini doongmê vya ngópu.

Chóó Lémi ngê tp:oo módó tp:oo mââ yoo u ngwo wunê kpadakpada too

⁵ Dono vyîmî tédê Chóó Lémi ngê wunê kpadakpada nmoo, mu kópu u dîy:o nmo tp:oo módó tp:oo mââ yoo. Yi kópu puku yedê alanté a tóó,

† 11:27 Ex 12:51 †† 11:28 Ex 12:21-30 ‡ 11:29 Ex 14:21-31
 †† 11:30 Josh 6:12-21 ‡‡ 11:31 Josh 2:1-21; 6:25 ††† 11:33
 Dan 6:22 ††† 11:34 Dan 3:23-27

§ 11:35 1 Kings 17:17-24; 2 Kings 4:18-37 † 11:36 Jer 20:2;
 37:15-16 ††† 12:1 1 Kódin 9:24-25 ‡ 12:2 Hipîlu 1:3; 3:1 ††
 12:3 Mát 27:28-44

A tp:ee, nmî Lémi ngê adí kpadakpada ngi, nangê vyi, Têdê kópu yila.

Dini ghi n:ii ngê nguwo ada a mbumu knomomê, ye p:uu dpodo nangê yé,

⁶ mu kópu u díy:o yélini yi nuu ghi dmi nmî Lémi nó-do a tóó, yi yélini wunê kpadakpada too,

n:ii dé tp:oo ngê dpî pyódu té, dpî kpaka té.

⁷ Dononi nmyinê vyímî tumo, nmî Mî ngê yi dono ngê wunê kpadakpada nmyoo. Yi kpadakpada u wépi kídmymî pwapî, mu kópu u díy:o pi ngê tp:oo módó tp:oo mâa yoo ntee a kpadakpada too, Chóó Lémi ngê yinté myewunê kpadakpada nmyoo. Doo u ntâa pi ngê tp:ee daawa tpyé, módó, ngmênê dpî dêêpî kê. ⁸ Chóó Lémi ngê tp:oo módó tp:oo mâa yintómu ntee wunê kpadakpada too, yinté wodêdê kpadakpada nmyoo, ye tp:oo njini ngê daap:ee pyede, p:ee maadî tp:ee dé.

⁹ Dyámê mbêmê nmî mî knî y:oo dnyimo kpadakpada nmo, u ngwo nmîmo kpadakpada, u nkwo nmo châachâa too. Nmî Mî n:ii mbóó p:uu wunê tóó, dini ghi n:ii ngê dpo kpada nmo, ntênê paa kpada kmêle, ghê kamî u ngwo anmo pyw:oo. ¹⁰ Daa ndîi la ghi tp:oo, nmî mî knî y:oo yi chóó yi l:êê ghi dmi mbêmê dnyimo kpadakpada nmo, ngmênê Chóó Lémi ngê nmî mb:aamb:aa u l:êê díy:o wunê kpadakpada nmo. Ntee a tóó, dyâape p:uu daa t:a, u yi u ngwo a kwo, Yinté nî pyódu té. ¹¹ Dini ghi n:ii ngê dpo kpada nmo, nmîné nmo daa nmî nuu u kópu nmo yedê d:uu, dono kópu nmo yu d:uu, ngmênê u kuwó dini ghi ngê anyinê w:ee, u nt:u kópu anyinê pyw:oo, pi mb:aa ngê anyi pyódu, yoo yi k:ii mb:aamb:aa ngê noko anmyi ya.

¹² K:omo tpile nmyi kêê dmi dpî wiy:a dniye, nmyi yi dmi dpî nté dniye, ngmênê Chóó Lémi p:uu dpodom-biy:e dmyinê dpodo. ¹³ Nmyi yi dmi dono u maa p:uu nangmê kâa, maa mb:aa yidmyinê kîgha. Nmyi yi k:aa pyâa u pono dmyinê vyápê, tpuu pyâa u pono n:uung-mê vyápê. N:ii ngê yu pyâa wunê a dêê ngê, maa mb:aa kîdangê kuwo, u kwo wa mbó. Maa mb:aa yi-choo kîgha, mb:aamb:aa ngê moo pyaa we. ¹⁴ Pi yintómu knî yi k:ii mb:aamb:aa ngê noko dmyinê ya. Kópu mb:aa dmyinê d:uud:uu dé. N:ii ngê kópu mb:aa daadî d:uud:uu dé, nmî Lémi daawa m:uu.

Mbwaa kuu yiyé u danêbum

¹⁵ A tídê mbwó yoo, noko mb:aamb:aa ngê dmyinê vyyuwo. Máadíni Chóó Lémi ngê a yó, nmyi vy:oo pini ngmê yi máadí p:uu kîdangên:aa diyé. Nmyi vy:oo pini ngmê ngê mbwaa kuu nmyi mênê kîngê yé, nmyi mbodo dmi kîngê vyyuwo té. ¹⁶ Pyâa ti mâa ti nmyi vy:oo kîngê ya. Chóó Lémi p:uu kópu dyuu tédê kópu ngê nmye kîngê pyaa dmi, Yísó u nt:anê nangmê yâa, mu kópu u díy:o kópuni Chóó Lémi ka ndîi kópu, tédê kópu ngê u kwo pyodo. K:omo tpile pi kaa, ngmênê nté kuu ngmîdi u l:êê díy:o u mbwó tpuuni ka kwo, Nyi a kada pini.

¹⁷ U kuwó dini ghi ngê u yi u ngwo doo kwo, M:aa ngê Chóó Lémi u kópu mb:aa a p:uu ngmê t:ee ngê, ngmênê Chóó Lémi ngê a mb:ii ngê. K:omo tpile Yísó ngê

u yi doo kwo, Maa mb:aa p:uu m:aa ghê, u l:êê díy:o myedoo mbê, ngmênê doo u ntâa. ^{††}

Chóó Lémi u châachâa

¹⁸ A tídê mbwó yoo, maa kamî mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha. Kópuni nmî kn:ââ knî y:oo a m:uu tumo, yi kópu dpîp:e m:uu tumo. Dini ghi n:ii ngê Sainay mbwini vyyuwo lee dniye, Chóó Lémi ndê k:ii ntee tpile ngê mbu mbêmê ye a ghêpê wo, yi ndê dpudu ngê mgídî a gh:ay ngê. Yópu ndîi doo a wupe, ^{†9} nkéli dpuwo u dnye dnye nyêmî, Chóó Lémi u dnye mye ny:ee ngópu. Pi knî y:oo Mósisi ka kwo, U yi nmo daa kwo, Yi dnyeni m:oo ny:oo, ²⁰ mu kópu u díy:o kópuni mwiye a ny:ee ngópu, yinê ye doo u ntâa ngê pyodo. Yi kópu ala, N:ii ala mbwini paa da lee knomomê, chêêpî ngê dpî vya yó, myenté tpile tp:oo n:ii ala mbwini paa da lee knomomê, chêêpî ngê myoo vya yó. ²¹ Kópuni m:uu ngópu, d:ud:umbiy:e nkîngê kalê too, Mósisi mye nkîngê kwólu, yepê, Ntênê myidî nkîngê mb:anê.

²² A tídê mbwó yoo, yi mbwini vyyuwo dpîp:e lee dniye, ngmênê Chóó Lémi kwéli a tóó, yi nmyinê lee dniye. Yi p:aani Njedusalem ntee p:aani. Njedusalem daa Sainai mbwini mbêmê a tóó, ngmênê Saiyon mbwini mbêmê a tóó. Enjel yilí tp:oo témi tap yi vy:oo nmye wee. ^{†23} Chóó Lémi ka nmyinê lee dniye, pini n:ii pi yintómu yi kóté kîgha pyu ngê a tóó. Dyámê mbêmê tp:ee kaa u pi ndîi ngê ntee a tóó, Chóó Lémi ngê nmyi pi dmi ndîi ngê yinté mye pyódu ngê, nipi a danê nmyoo, nmyi pi dmi mbóó p:uu a d:êê too, w:aa u ngwo nmyinê pyw:ee ngópu. Yélini Chóó Lémi ka mwiye dnya a kélímî, dini ghi n:ii ngê a pw:oo dniye, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê pyódu too, ala ngwo yi yélini yi vy:oo nmye wee. ^{†24} Yesu ka nmyinê lee dniye, pini n:ii ngê Chóó Lémi ka a kâadî nmoo, chóó u wêê ngê nmî dono yilí yinê mye chedê too. Dini ghi n:ii ngê Kéén ngê u mbwó Epel a vyâ, wêê têpê mbêmê ghîgho, Chóó Lémi ngê Epel u ntâa Kéén ngê a vy:ungo, ngmênê Yesu u wêê ngê kópu mb:aa kn:ââ yi chópu, u l:êê díy:o nmî yikî dmi u pwo ghay wo. ^{††}

²⁵ A tídê mbwó yoo, maa kamî mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha. Nmyi ngópu dmi dpî kpêmî tóó. Yélini Mósisi ka dyámê mbêmê dédnyimo a ng:aa, yi ngwo dnyimo a pwopwo. Nmî Lémi mbóó p:uu nmo wunê mbumu. U dnye daanmî ny:ee knomomê, ye ntênê wa kpada nmo. ^{††26} Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi nmî kn:ââ knî ye a mbwolo, u dnye ngê têpê a ghêdê kwólu, ngmênê mu dini ghi ngê daa têpê u mo wa a ghêdê kwolo, ngmênê mbóó amye ghêdê kwolo. Yi kópu puku yedê mye tóó. ^{†27} U nt:u kópu ala, dyámê u tpile dé adnyi ghêdê, chedê ngê wa pyaa dmi, ngmênê tpile ndêndê dé chedê ngê daawa pyaa dmi.

²⁸ Chóó Lémi kwunokwuno koo, mu kópu u díy:o yélini yi vy:oo kaa nmoo, yi yélini yi k:ii chedê ngê daanmî pyaa dmi. Chóó Lémi u nuu u yoo ngê pyaa kmêle,

†† 12:17 Gen 27:30-40 ‡ 12:18 Ex 19:12-13,16-20; Ex 20:18-21
 †† 12:22 Tpyuu 21:2; 5:11 †† 12:23 Luukí 10:20 ††† 12:24
 Hipîlu 8:6; Gen 4:10 ††† 12:25 Hipîlu 2:1-3; 10:28-29 § 12:26 Ex 19:18

mb:aamb:aa ngê châachâa koo, u kwo mye nkîngê kmêle, ²⁹ mu kópu u dîy:o nmî yâpwo, yoo dono ndiya yinê dpî kéé. †

Maa kamî u kópu mb:aa dé

13 A tîdê mbwó yoo, maa kamî nmye kîgha ngmê, kópu mb:aa yidmyinê d:uud:uu dé. Nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya. ^{†2} Pi my:oo knî ye dmyinê vuywo. Nmyi lama ka tóó, nmî kn:ââ yoo pi my:oo knî ye dnyimo a vuywo, woni yoo daa yi lama enjel knî ye myednyimo a vuywo. ^{‡3} Yélini mbwa k:oo a wee, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê vuywo. Mbwa k:oo yi k:ii w:ee wee, tpileni u yi nmye choo kwo knomomê, yi tpile ye dmyinê yémî dé. Yélini a mgîni vyîmî té, ye dmyinê vuywo, mu kópu u dîy:o nmyo yoo mu ngmîdi. ‡

⁴ Yéé yepe yi nuw:o dê numo p:uu dny:oo kwo, yi tumu mââ yi tumu pyââ kîngmê ya. N:ii pini n:ii u kuwó wa pwiyé, Chóó Lémi ngê wa kpada. Pini n:ii adî pyââ ti, pyópuni adî mââ ti, Chóó Lémi ngê amye kpada dê.

⁵ Nmyi nuw:o dmi ndapî p:uu kîngê kwo. K:omo tpile ndapî tédê nmyi ngópu ye tóó, yi ntoo mbêmê dmyinê ya, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê ala kópu a vuy,

Nmye ana a vuywo,
nmyi mo daanê kalê nmyo. ‡

⁶ Yi kópu u l:êê dîy:o nkîngê ngê kêê nangê t:oo, ala kópu dpî vyi yoo, apii,

Nmî Lémi ngê wunê ngêêpî nmo,
pini n:ii ngê dono kópu nmo adî d:uud:uu, u kwo daanmî nkîngê,

yi pini wa dîpî, daawa dyênê nmo. ‡‡

⁷ Yélini nmyi kada a wee, dmyinê nuw:onuw:o dé, myedmyina a nj:ii dé, n:ii knî y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu nmye dnyimo tpapê dé. Ntee dnyimo ya, ntee dnyimo kélîmî, nmî Lémi u yoo ntee dnyimo wêdêwêdê kîgha dé, yi kópu knî yi p:uu dmyinê nuw:o, myedmyina a nj:ii dé. ⁸ Yesu Kédisu wunê ntee doo a ya, ala ngwo mye yinté, mu dini ghi ngê mye yinté, chedê ngê daawa pyódu. ^{‡‡‡9} Nuw:o ghi kamî knî y:oo kîngê dóo nmyo, kn:aa máádi p:uu kîngê kaa nmyo. N:ii ngê nté knî ngmê nmye dpî kwódu té, yi pini ka ng:aa ngê kêê nangê t:oo. Yi kwódu yé kópu knî yi mbêmê pi u gha wêdêwêdê ngê d:uudpî pyódu, ngmênê Chóó Lémi ngê pi u gha wêdêwêdê ngê yinê dpî pyódu. ⁵

¹⁰ Yesu nmî l:êê dîy:o pwene, chóochóó kpêê ngê pyódu ngê, Chóó Lémi ka maa kamî nmo a yó. N:ii knî y:oo tpile tp:oo kpêê ngê dpî yé t:oo, Yesu ngê daawa ngee té. ¹¹ Dono chedêchedê u l:êê dîy:o kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê tpile tp:oo wêê yâpwo ghi ndêndê k:oo a ñeñe ngê, ngmênê yi tpile tp:oo ntóó kn:aa wumê nk:êênî tumo. ^{‡‡12} Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu daa p:o vya ngópu, kn:aa ñuw:o ngópu, yi mî vya ngópu,

† 12:29 Deut 4:24 †† 13:1 Njon 13:34 ‡ 13:2 1 Pita 4:9
‡† 13:3 Mát 25:36 ‡‡ 13:5 1 Tim 6:8-10; Josh 1:5 ‡‡† 13:6
Psalm 118:6 ‡‡‡ 13:8 Tpyuu 1:17-18 § 13:9 Lóma 14:17; 1 Kódin 8:8 §† 13:11 Lev 16:27

nmî dono yilî yintómu chedê ngê u ngwo pyaa dniye. ^{‡‡†13} K:omo tpile yoo mbwee knî y:oo adnyi nkwitinkwiti nmo, ngmênê yi vy:o a pwii kmêle, Yesu ka kuwa lee kmêle. ¹⁴ Dyámê mbêmê nmî p:aa ndêndê daangma a tóó, nmî p:aa ndêndê nmo t:âât:ââ. ^{‡‡15} Tpile tp:oo kpêê ngê daamunmî yé, ngmênê Yesu u pi mbêmê dye ghi yintómu Chóó Lémi chaa kîgha koo, pi knî ye u pi myedmyinên:aa tpapê. ^{‡‡16} Pi ngêêpî nangê yé, pi ka vuywo myenangê yé. Yi kópu dê Chóó Lémi u nuu u kpêê yiyé u kópu dê. ^{‡†}

¹⁷ Nmyi kada pini yoo yi dnye dmi dmyinê nyémî dé, mu kópu u dîy:o daa mgeemgee nyédi, dye ghi yintómu nmye wunê vuywo nyédi, mu dini ghi ngê Chóó Lémi ye adî:n:aa póó, yi dpodo u p:êê u kwo amîné nté t:oo. Ye mb:aamb:aa ngê anmyi ng:aa, yi dpodo tédê yi gha dmi mb:aamb:aa ngê adnyi pyodopyodo. Ye daanmyi ng:aa knomomê, ye yi dpodo tédê yi gha dmi dono ngê adî ya, adnyi mgeemgee, dnyinté u nkwo adnyi ngêêpî nmyo. ^{‡†}

¹⁸ A l:êê dîy:o dmyina a ngêpê, mu kópu u dîy:o a lama ka tóó, Yesu ngê a dono yilî ló dini a chedê too, ala ngwo mēdaamunî dono. Ndêndê ngê u ya a nga a kwo, Dye ghi yintómu kópu mb:aa ní d:uud:uu dé.

¹⁹ Chóó Lémi ka dpodombiy:e dmyina a ngêpê, lîmîlîmî ngê nmye mēpêdê dy:ââ nēne.

Wêdêwêdê kîgha u kópu

²⁰ Nmî yâpwo ndêndê, pini n:ii ngê yoo dpo kââdî, choo a ngêêpî nmyo. Ntênê ada a ngêêpî nmyo, mu kópu u dîy:o chóó Tp:oo nmî Lémi Yesu nmo a dy:ââ ngê, mēdê pyidu ngê. Yi pini sipi y:ey:ee pyu ndêndê, nmî l:êê dîy:o pwene, Chóó Lémi ka u ngwo a kââdî nmoo, mēdaawa kéé nmo. ²¹ Kópuni mbêmê Chóó Lémi u nuu u kópu anmyin:aa d:uud:uu dé, Chóó Lémi ngê yi kópu nmye choo a kuwo dé, chóó u nuu u yoo mb:aa ngê myechoo a pyépi nmyo, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ngê yinê a w:ee nmoo, pini n:ii anmî chaa kîgha, chedê ngê daawa pyódu. Ndê kópu yila.

Kuwókuwó kópu dyuu

²² A tîdê mbwó yoo, nmyi wêdêwêdê kîgha u l:êê dîy:o kópuni dyuu nmye d:a d:êê té, mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o dé. Daa kópu yilî nmye yed:a d:êê.

²³ Kópu mb:aa ngmêdî ny:oo, nmî mbwó Timoti mbwa mênê kî pwii wo. Lîmîlîmî ngê a ka wa a lee knomomê, ye yi nipi any:uu m:uu nmyo.

²⁴ Nmyi kada pini knî ye a mb:aamb:aa dpî y:ee yó, myenté Yesu u yoo knî ye myoo y:ee yó. Yitali tpémi yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê.

²⁵ Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê choo a ngêêpî nmyo.

Wu u dí.

‡†† 13:12 Njon 19:17 §† 13:14 Hipîlu 11:16 §†† 13:15
Psalm 50:14,23 §† 13:16 Pilipay 4:18 §† 13:17 1 Tes 5:12

Njems

Nmî Lémi Yesu m:aani n:ii ngê pwene, m:ââ y:a mê limi mî loo, u kuwó dini ghi ngê u mbwó Njems ngê ala pweepwee pee u ngwo a d:êê ngê, Yesu u yoo p:aani p:aani kwéli dnya a ya, y:i ye dy:ââ ngê. Yi yéli mye Nju tpémi. Yélini daa Nju tpémi Yesu u yoo vy:o ghêlî daangê ghê dniye. Yi dini ghi ngê Njems Njedusalem doo ya, Yesu u yoo yi kada pini ngmê ngê doo ya.

1 Nê Njems, Chóó Lémi u dpodo pyu ngmê, myenté nmî Lémi Yesu Kédisu u dpodo pyu ngmê, ala pweepwee pee nmye até d:a dy:ââ, p:aani p:aani yélini Yesu u yoo vy:o a ghê dniye.

Dono u vyîmî

² A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u l:êê dîy:o yoo nmyi p:uu a d:uu nyédi, dono nmye a d:uud:uu ngópu, yi ngwo nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê mîchoo pyodopyodo, ^{†3} mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó, dono vyîmî têdê n:ii u kêlîmî chedê ngê d:uudpî pyódu, yi pini u vyîmî pyu ndîi ngê u ngwo dpî pyódu. ⁴ Ghêlî k:ii kêdmyongê kede dmi, dpodombiy:e dmyina a vyîmî, mu kópu u dîy:o nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa dniye, dyââpe nmyi p:uu kíngmê ya. ⁵ Dono vy:o n:ii u nuw:o doo u ntââ ngê dê pyaa knomomê, Chóó Lémi ka moo dmy:ee ngê, u nuw:o yinê wa a ñepwi, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi daa mîkó pyu, myedaa kmungo pyu, módó u kwo wa a y:oo. ^{†6} Ngmênê yi pini u nuw:o ngmîdi ngê choo ya, ntênê choo kêlîmî, u ngwo choo ngêpê, mu kópu u dîy:o n:ii u nuw:o daa ngmîdi ngê a tóó, n:ii ngê apu, Kópuni Chóó Lémi ka dí dmyinê, a ka wa a kê, ó daawa a kê, yi pini ka Chóó Lémi ngê kópu daangmêwa a y:oo. Yi pini yópu ng:oo ntee pini, daa kópu ngmîdi p:uu a nuw:o yédi. ^{‡8} Yi pini nuw:o miyó miyó pyu.

Ndáápi pini dê pinté yi danêmbum

⁹ A tîdê mbwó yoo, k:omo tpile nmyi pi dmi daa ndîi, ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê chóó tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmyoo. ^{†10} K:omo tpile ndáápi yoo yi pi dmi ala ngwo ndîi dé, ngmênê dny:oo nkîngê, mu kópu u dîy:o ponoch:aa nêndê ntee dpo mtiti dmi, yi yéli yinté wamyedê mtiti dmi. ^{†11} K:omo tpile ponoch:aa nêndê mb:aa dé, ngmênê lîmî k:ii dpo mtiti dmi, yópu ngê lîmîlîmî ngê myedpo gh:ay té. Ndáápi yoo mye yinté dé, ndapî kmênêkmênê p:uu a nuw:o nyédi, Chóó Lémi p:uu daa nuw:o nyédi, lîmîlîmî ngê yinté amye pw:oo dmi.

Nuw:o ghi dono u danêmbum

¹² Nmî Lémi u l:êê dîy:o, pi knî y:oo dini ghi n:ii ngê dono nmye adnyi d:uud:uu, n:ii ngê nmî Lémi daawa kée, yi pini u gha mb:aamb:aa ngê a ya yédi. Yi tókótókó têdê n:ii daawa dîpî, nmî Lémi ngê ghê kamî dîyo u kwo wa y:oo, mu kópu u dîy:o ala kópu ló dini a vyo, apê, N:ii nódo a nuu ghi adî ya, ghê kamî u kwo wanî y:oo. ^{‡13} Yi dono vyîmî têdê n:ii ngê dpî vyi, Dono ngmênê d:uu, ó daanî d:uu, yi pini ngê kíngí vyi, Chóó Lémi ngê yi nuw:o ghi dono a nuw:o k:oo yinê da kée, u l:êê dîy:o yi kópu dono n:aa d:uud:uu, u nkwo daawa kpada nê. A tîdê mbwó yoo, yinté daa tóó, mu kópu u dîy:o doo u ntââ pi ngê Chóó Lémi u nuw:o k:oo nuw:o ghi dono daangmêwa a kée, myenté Chóó Lémi ngê pi u nuw:o k:oo nuw:o ghi dono myedaawa a kée. ^{‡14} Daa Chóó Lémi ngê nuw:o ghi dono u nuw:o k:oo yinê dpo kée, ngmênê chóó u nuw:o dono ngê yinê dpî dóó. ¹⁵ N:ii dono p:uu a nuw:o yédi, u gha dono ngê dpo nt:ono. Mbwili km:oo ntee dpî km:ee, yi pini u gha mye yinté. Dini ghi n:ii ngê mbwili km:oo pââ ndîi ngê dpî pyódu, dpî ghîi, tp:ee dpî tpyé. Yi tpémi dini ghi n:ii ngê dpî k:aa, u nkwo dp:uu tpamê. Dono mye yinté. N:ii dono p:uu adî nuw:o, u kuwó dini ghi ngê yi dono dpî d:uu. Yi pini u dono dpî k:aa, dono yilî dpî d:uu, u dí pwopwo, ndê ngê u nkwo wa ma. ¹⁶ A tîdê mbwó yoo, nangê vyi, Chóó Lémi ngê a nuw:o k:oo yi nuw:o ghi dono yinê da kée. ¹⁷ Daa nuw:o ghi dono nmo yiwunê kuwo too, ngmênê nuw:o ghi mb:aa vyîlo nmo yiwunê kuwo too. Kópuni yilî Chóó Lémi ngê nmo wunê kuwo too, yintómu mb:aamb:aa dé, dyââpe yi p:uu daangma a t:a. Mgídí u kópu dé daa Chóó Lémi u nuu u kópu dé. Mgídí u l:êê dîy:o d:ââ kâadî l:âmo doo, pudu mye l:âmo too. K:omo tpile d:ââ dpî pw:onu, ntaa modpo tpâlî, ngmênê Chóó Lémi daa yinté. Dye ghi yintómu u kópu yilî mb:aamb:aa dé, d:uudpî ngmê té. ^{§18} Dini ghi n:ii ngê nmî nuw:o dono dpî tpamê, dono u ngwo nmo d:uud:uu ngê, ngmênê Chóó Lémi daa yinté. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u nuw:o mb:aa tpamê wo, Yesu p:uu ndêndê kópu mbêmê kamî ngê yinê pyódu nmoo. U yi u ngwo a kwo, Nmî tîdê mbwó mê yilî ngê paa pyaa we. ^{§†}

† 1:2 Lóma 5:3-5; 1 Pita 4:13-14 †† 1:5 Mát 7:7 ‡ 1:6-7 Mak 11:24; Luukí 16:13 †† 1:9 Njems 2:5 †† 1:10 1 Tim 6:17; Luukí 12:16-21

‡†† 1:12 2 Tim 4:8; Luukí 6:22-23 ‡†† 1:13 1 Kódin 10:13 § 1:17 Mát 7:11 §† 1:18 1 Pita 1:23; Njon 1:12-13

Chóó Lémi u kópu dyuu u nyêmî

¹⁹ A tîdê mbwó yoo, mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê ng:aa, u nkwo kuwó dmyinê danêmbum, ghêlî k:ii nangmê nod:e, ^{†20} mu kópu u díy:o doo u ntâa Chóó Lémi u nuu u kópu nod:enod:e mbêmê daangmanyi d:uu. ²¹ Dononi nmyi mênê a pyede, dpî kée tóó. Chóó Lémi ka dmyinê ng:aa, p:uu dmyinê ndiye. Nmî Mb-wámê Yesu p:uu kópuni nmyi ny:ee ngópu, nmyi gha vy:o mb:aamb:aa ngê choo ya. Yinê wa ngee nmyo. †

²² Nmî Lémi u kópu dyuu k:omo ngê namê nyêmî dé, ngmênê ndêndê ngê dmyinê nyêmî dé, myedmyinê d:uud:uu dé. ^{‡23} N:ii ngê u ngópu dê y:oo nmî Lémi u kópu dyuu dpî ny:ee té, ngmênê daa d:uud:uu too, límîlímî ngê yi pini u nuwo modo kuwo dmi. N:ii ngê kwodo ng:oo dmi kââyikuu yedê dpî m:uu, mye yinté pini. ²⁴ Kwodo ng:oo dmi límîlímî ngê dpî m:uu, límîlímî ngê l:âmo u kwo modo ngêpa. ²⁵ Nmî Lémi ngê Setan kwulo a pwaa nmoo, kóo k:oo kaa nmoo. Pini n:ii u kópu mb:aa knî yi p:uu a nuw:o yédi, mb:aamb:aa ngê mye châachâa ngê, yi pini u nuwo yi kópu dyuu daawa a kuwo, Chóó Lémi ngê yi pini amyaa ngêêpî.

²⁶ N:ii ngê dpî vyi, Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê n:aa châachâa ngê, ngmênê a peede tpapê yédi, yi pini a k:omodanê yédi, Chóó Lémi dnyinté a châachâa ngê. ^{‡27} N:ii ngê nmî Mî Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê a châachâa ngê, yi pini ngê tpyêmî tp:ee kuknwe a ngêêpî too, mgîdí u yoo yi tupwó yi pini p:uu daa ya yédi.

Too pee mbêmê yoo chámêchámê

2 A tîdê mbwó yoo, mgîdí u yoo knî y:oo ndáápi yoo a châachâa tumo, pinté yoo daa châachâa tumo, ngmênê nmî Lémi Yesu Kédisu ngê yoo yinté dèd-pîmo a chámêchámê. Yi pini ka nmyi kélímî mbê dniye, vyílo yi pini mu ngmîdi u pi ndîi, dmyina a nj:ii, yoo yi too pee mbêmê kèdmyinêngê chámêchámê dé. ^{‡2} Pi miyó nmyi vy:o wa ghê knî, woni ndáápi ndîi, u kpîdí mb:aa dé, u pi mye ndîi, woni pinté, u kpîdí mbwee dé, lukwe, yi tpódu kpile mbêmê wanmyi chámê d:oo?

³ Ndáápi mb:aamb:aa ngê anmyi châpu ngmê, ghi mb:aa anmyi núw:o ngmê, y:i amí yâa, ngmênê pinté daanmyi châpu ngmê, u yââyâa tédê mb:aa daanmyi núw:o ngmê, ye lukwe, yi tpódu yi too pee mbêmê wanmyi chámê d:oo, apii? ⁴ Apuu! Yinté daadî ya. Lukwe díy:o dnyinté nmye nuw:o té, lukwe díy:o yi too pee mbêmê wanmyi chámê d:oo. Miyó dê dpî châpu dóó. ††

⁵ A tîdê mbwó yoo, daa ndáápi yoo Chóó Lémi ngê a ngmîdi too, ngmênê pinté yoo yedê ngmîdi too. Yélini yi ndapî daa ndîi, yi tpile myedaa yilí, Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Kópu mb:aa ye ngmênî y:oo, wod:oo a ngee too, nmî Lémi ka u ngwo kélímî mbê dniye, kóo k:oo u nkwo wa kaa té. Ala ndêndê kópu mwiyé ye a vyu, N:ii knî yi nódo a nuu ghi wadî ya, yi yéli yi pi dmi

† 1:19 Mát 5:22 †† 1:21 Kílosa 3:8 † 1:22 Lóma 2:13 ††
1:26 Psalm 141:3 †† 2:1 Dpodo 10:34; 1 Tim 5:21; Njems 2:9
††† 2:4 Njon 7:24

ndîi ngê wanî pyódu. ^{‡‡6} A tîdê mbwó yoo, lukwe díy:o pinté yoo dnyinté nmye châachâa t:oo. Daa pinté knî y:oo y:oo a kóté kîgha nmyoo, ngmênê ndáápi knî y:oo y:oo a kóté kîgha nmyoo, ⁷ nmî Lémi Yesu u pi y:oo mye dyede ngópu.

⁸ Pi knî yi p:uu dèêpî kópu n:ii nmî Lémi ngê ndîi ngê pyódu ngê, mb:aamb:aa ngê dmyinê châachâa. Yi dèêpî kópu Mósisi ngê puku yedê ló dini mwiyé a d:êê ngê, apê, Nyóó nuu ghi nódo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódo yinté myechoo ya. ⁹ A tîdê mbwó yoo, n:ii ngê yoo yi too pee mbêmê a chámêchámê too, yi dèêpî kópu daa châachâa ngê, dono a d:uud:uu ngê.

¹⁰ K:omo tpile dèêpî kópu yilí anyi châpu té, mu ngmîdi anyi kn:aadi, ye nyi mye kn:aadi te pyu, dèêpî kópu dyuu yi châachâa ngê chi dípî. ¹¹ Mósisi ngê Chóó Lémi u dèêpî kópu daa ngmîdi a d:êê ngê, yi vy:o miyó nmyi ngópu n:aa tpyuu dê, ngmê, Pi nangmê vy:a, woni, Pi u kuwó nangmê pwiyé. K:omo tpile pi u kuwó daanyi pwiyé, ngmênê pi ngmanyi vy:a, ye nyi kn:aadi te pyu, dèêpî kópu dyuu châachâa ngê chi dípî. Myenté, n:ii ngê yoo yi too pee mbêmê a chámêchámê too, yi pini kn:aadi te pyu, nmî Lémi u dèêpî kópu ndîi daa châachâa ngê. ^{‡12} Nmî Lémi u dèêpî kópu kamî nmyi nuw:o íedê choo ya, nmopê, Nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo ya, mb:aamb:aa ngê noko dmyinê vyuwo. A tîdê mbwó yoo, mb:aamb:aa ngê noko dmyinê vyuwo, mb:aamb:aa ngê dmyinê danê, mu kópu u díy:o vyílo yi dèêpî kópu mbêmê nmî Lémi ngê wa kóté kalê nmo. ¹³ N:ii ka yoo woni daa ch:anê dniye, yi pini u kóté kîgha tédê nmî Lémi ka myedaawa ch:anê, ngmênê n:ii ka yoo a ch:anêch:anê nyédi, yi pini u kóté kîgha tédê daadî nkîngê, mu kópu u díy:o nmî Lémi ka u nkwo wa ch:anê. ^{‡†}

Módó kélímî u danêmbum

¹⁴ A tîdê mbwó yoo, lukwe díy:o nmyi vy:o yéli woni knî y:oo ala kópu a tpapê ngópu, apu, Pi ka vyuwo daa ndîi kópu, Yesu ka kélímî yi ndîi kópu. N:ii daa pi ka vyuwo yédi, ala kópu chóó a tpapê ngê, apu, Yesu ka n:aa kélímî, yinê wa ngee nê, yi pini u kélímî nmyinê nmye angénté. Mumdooyinté kélímî mbêmê yi pini Chóó Lémi kóo k:oo wamí ghê? ¹⁵ Dyimê pywuu nmye ngmênîne kuwo. Nmyi tîdê nmyi mbwó ngmadî ya knomomê, nté u ngópu daadî ya, u kpîdí myedaadî ya, ye lónté wanmyi ngee ngmê. ^{‡††16} Ala kópu u kwo wanmyi vyi knomomê, kwonye, Chóó Lémi ngê a ngee nyine, nkuwo ngê kîngê ngee ngi, nté yilí chi pîpî, ngmênê nté ó kpîdí u kwo daangmanmyi y:ee knomomê, ye yi pini daanmyi ngêêpî, komo ngê u kwo anmyi tpapê. Yi pini ngê ló ntini ngmadî pîpî, ló kpîdí ngê u pâa wa wópu. ¹⁷ Pi ka vyuwo nmyi lama daadî ya knomomê, ye nmyi kélímî ntóó, ghê daa t:a.

¹⁸ Kélímî pyu. Ndo apê pi ngmê ngê ala kópu nga wa vyi, awo, Nê ngê kópu mb:aa yilí a d:uud:uu ngê, nlyi Yesu ka a kélímî. Yi pini ka ala kópu nîné tpapê, Pini n:ii pi knî ye daa vyuwo yédi, ló kópu mbêmê u kélímî

‡‡† 2:5 1 Kódin 1:26-28 § 2:11 Ex 20:13-14 ‡† 2:13 Mát 5:7; 6:14-15 ‡†† 2:15 Mát 25:41-45; 1 Njon 3:17

nmo wa a kēma. Pi knî ye n:aa vwuwo yédi, a kēlîmî u ngwo nmye nîné kēmakēma ngê. ¹⁹ Kēlîmî pyu. Ala kópu ka nye kēlîmî, nyimo, Yâpwo ndêndê mu ngmîdi a tóó. Ndê kópu yila, ngmênê k:omo tpile kmēna yoo yi kópu yi lama a tóó, ngmênê a nkîngê nyédi, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê dîyo wa kpada té, yi dono yilî yi l:êê dîy:o. K:omo tpile yâpwo ndêndê yi lama a tóó, ngmênê kópu mb:aa daa d:uud:uu tumo. Nyi myenté. Módó anyi kēlîmî, kópu mb:aa daanyi d:uud:uu dé, ye ngêlîmî ntóó. ²⁰ Nuw:o ñedê mb:êê a ngépi, ala kópu ndê kópu ngê nga nîné pyépi, n:ii Yesu ka módó adî kēlîmî, kópu mb:aa daadî d:uud:uu dé, yi pini u kēlîmî ntóó, yinté kēlîmî mbêmê Chóó Lémi kóó k:oo daawa ghê. ²¹ Nmî kn:ââ Epîlaham dyimê pywuu ngê nga n:aa pyépi. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Epîlaham a tókó ngê, kwo, Ñm:ee Yisak dpî vya ngi, dp:uu nk:êê ngi, dpudu a ka pêdê kee we, yi ngwo Epîlaham ngê Chóó Lémi u dnye nyongo, tp:oo mbu mbêmê ñuwo, chêêpî kaa mbêmê y:i pîmî vyâ. Yi kópu mbêmê Chóó Lémi ngê a w:ee ngê, apê, Ndêndê ngê Epîlaham ngê a dnye a nyêmî, wod:oo Epîlaham Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê pyodo. ²² Daa módó doo kēlîmî, kópuni Chóó Lémi ngê u kwo a vwu, mye d:uu ngê, u kēlîmî u ngwo nmî módu. ²³ Kópuni puku yedê a tóó, yi kópu Epîlaham ngê yi ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala, Epîlaham Chóó Lémi ka dpîmo a kēlîmî, pi mb:aa ngê u ngwo u kwo a pyodo. Puku yedê ala kópu mye tóó, Epîlaham Chóó Lémi u pyipe. ²⁴ A tîdê mbwó yoo, ala kópu nmyi lama choo ya, daa kēlîmî mu ngmîdi mbêmê pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê yi pini ngê Chóó Lémi u dnye myechoo nyêmî, kópu mb:aa myechoo d:uud:uu dé.

²⁵ Epîlaham u dyimê pywuu ntee, téli pyââ Lahap u dyimê pywuu mye yinté. Daa módó Chóó Lémi u yoo vy:o ghê wo, ngmênê kópuni d:uu ngê, yi kópu mbêmê u ngwo ghê wo. Ngete n:ii dé Njósuwa ngê Njédikó dy:ââ doo, Lahap ngê Njédikó tpémi ye w:êê doo, mgîdî vy:o kn:aa máádi p:uu kaa doo, Njósuwa ka u ngwo mē dy:ââ doo. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi u yoo vy:o ghê wo, Chóó Lémi ka pyââ mb:aa ngê mye pyodo. ²⁶ N:ii u ghê daa t:a, yi pini ntóó. N:ii u kēlîmî pi ka vwuwo tēdê nt:u d:uudpî kaalî, yi pini u kēlîmî mye ntóó, ghê daa t:a.

Pi komo p:uu danêmbum

3 A mbwó yoo, nmyi vy:o daa yilî dēêpî pyu ngê dpî pyaa dmyeno, mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó, dēêpî pyu n:ii ngê wa kn:aadi, nmî Lémi ngê dpodom-biy:e wa kpada, ngmênê n:ii daa dēêpî pyu, yi pini ngê yinté wamye kn:aadi, nmî Lémi ngê yi pini kyedekyede wa kpada. ² Nmo yintómu kn:aadi te pyu yoo. Pi ngmê u ntââ ngê wo tóó, kn:aadi te kópu d:uudwôdê vyi, ye yi pini p:uu dyâape daapê t:a, kópuni yintómu dpî d:uu, pē ndê kópu dé. K:omo tpile pi komo daa ndîi, ngmênê kópu ndîi yilî dpî d:uu. Kópuni dpî vyi, yi kópu ngê pi yilî yi némi dmi dpî dyênê. ³ Hósi tpyuu mye yin-

té. K:omo tpile hósi ndîi, ngmênê yedê ngê anya a tpyuu. ⁴ Nkéli tpyuu mye yinté. K:omo tpile nkéli ndîi, vwuwo yópu ndîi vy:o a mbêpê yédi, ngmênê nkéli knâpwo tpii n:ii wunê kwo, daa ndîi. Tpiipi ngê pee n:ii nkéli wunê tpyuu ngê, yi pee dpî nkeñe. ⁵ Pi komo mye yinté. K:omo tpile daa ndîi, ngmênê kópu ndîi yilî dpî d:uu. Kópuni dpî vyi, yi kópu ngê pi yilî yi némi dmi dpî dyênê.

K:omo tpile ndyuw:e puu daa ndîi ngmanyinê ngî, ngmênê chââ ndîi u ngwo anyinê vwuwo. ⁶ Pi komo mye ndyuw:e ntee tpile. Ndyuw:e ngê tpile yilî yintómu ntee dpî ma té, pi komo ngê yinté yi pini d:ud:umbiy:e dpî dyênê. Yélini yi vy:o yi pini a kwo yédi, yi yéli yi némi dmi myoo dyênê. Dyámê mbêmê kópu dono yilî n:ii a tóó, pi knî y:oo a nyepenyepê tumo, u nkwo a d:uud:uu tumo, mu kópu u dîy:o Setan ngê yi nuw:o k:oo yinê wunê kéké too. ⁷ Chii tpile tp:oo dyêédî daa ngmîdi ngmanya a t:emî, dono ye anya a kwódukwódu, yi dono mēdaadnyi d:uud:uu, ⁸ ngmênê doo u ntââ ngomo ka dono mēdaanyi kwódu. Dono kópu yilî chóó a tpapê too, u kópu yilî ló ntee tpile dé, pi yilî u ngwo dpî loko té. ⁹ A tîdê mbwó yoo, nmî komo knî y:oo nmî Mî nmo chaa kîgha ngê, ngmênê yoo yi pi dmi nmî komo knî y:oo nmo dyede too. Apuu! Yinté daadî ya, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ntee a tóó, yoo mye yinté l:âmo too. Pi p:uu anyi peede tpapê, n:ii ngê yi pini l:âmo ngê, p:uu am:ii peede tpapê. ¹⁰ Lukwe dîy:o peede tpapê kópu dyuu, chaa kîgha kópu dyuu, komo puu ngmîdi ngê a tpapê too. Yinté daadî ya. ¹¹ Doo u ntââ dpuwó nuu ngmîdi u mēnê ntii mbwaa nipi daadp:aa a mbêpê. ¹² Kéme nkwo doo chikini kîgha daawa kaalî, kwee nkwo doo kéme kîgha daawa kaalî. Nt:ee anyi nî, doo u ntââ mbwaa y:i daanyimo vy:ââ. A tîdê mbwó yoo, nmî komo knî y:e Chóó Lémi nmo chaa kîgha ngê, doo u ntââ nmî komo knî y:e yoo yi pi dmi daanmî dyede.

Dēêpî ndēndē u danēmbum

¹³ Dēêpî pyu yoo. Dēêpî nmyi mēnê ndēndē ngê choo ya, kópu mb:aa yilî dmyinê d:uud:uu, nmyi chóó nmyi pi dmi kîdmyinêngê kmîmî dé. ¹⁴ N:ii ngê u yi adî kwo, Yoo nî chámê, kn:aa yoo dyêédî vy:o n:ii a wee, yi nuw:o dmi dpodom-biy:e nî ngmêê té, yi yoo dyêédî nē pwaa té, a yoo vy:o nî kaa té, yi pini kîngê k:omodanê, kîngê vyi, Nê dēêpî pyu ndēndē. ¹⁵ Yinté kópu daa dēêpî ndēndē, daa Chóó Lémi ngê yinê a dy:ââ ngê, ngmênê yi pini ngê yi dēêpî kópu chóó u mēnê dpo ngî, chóó u nuw:o k:oo Setan ngê yinê kée ngê. ¹⁶ N:ii ngê yoo yi nuw:o dpodom-biy:e dpî ngmêê té, chóó u yoo vy:o dp:uu kaa té, yi pini dnyepéli pyu ndîi, dono kópu yilî dpî d:uu. ¹⁷ Ngmênê dēêpîni Chóó Lémi ngê nmî mēnê dpî yé, dyâape p:uu daa t:a. Yi dēêpî ngê yoo dpo kâadî. N:ii u mēnê yi dēêpî a tóó, yoo yi dyâape kyedekyede a pwapî too, yoo yi dnye dmi u ngwo mye nyêmî ngê. Yi pini ka yoo a ch:anêch:anê nyédi, kópu mb:aa yilî a d:uud:uu ngê. Yi pini u nuw:o ng-

† 2:21 Gen 22:9-12; Hipîlu 11:17 †† 2:25 Josh 2:4-16; 6:25; Hipîlu 11:31 ‡ 3:1 Luukî 12:47-48

†† 3:6 Mát 15:11,18-19 †† 3:8 Lóma 3:13 ††† 3:9 Epeso 4:29 ††† 3:13 Epeso 4:12

midi, daa k:omodanê pyu, u gha ntee, u kópu yilí yin-tómu mye yinté dé. ¹⁸ N:ii ngê kópu límílimí ngê a l:âmól:âmo too, yoo mb:aamb:aa ngê yinê dpî pyódu. †

Noko muwómuwó p:uu danêmbum

4 A tîdê mbwó yoo, l:êê n:ii nmyi vy:o a wowo nyé-di, yi kn:ââ nmye nîné kêmakêma. ² Kópu yilí yi yi dmi nmye a kwo, ngmênê doo u ntââ daanmyinê pyw:ee t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o numo p:uu nmye l:êê nyédi. Nmyi tîdê mbwó yoo yi tpile dé yi yi dmi nmye a kwo nyédi, ngmênê doo u ntââ yi kêlê daanmyinê pwaat:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o yi vyee u yi nmye a kwo yédi. Tpileni yi yi dmi nmye a kwo, nmyi ngópu daa pyede, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ka dp:ee dmyinê tumo. ³ Dini ghi n:ii ngê ló kópu u kwo ngmêdmye dmy:ee knomomê, nmye dêwunê kuwo too, mu kópu u dîy:o doo u dpodo u l:êê dîy:o u kwo nmye dmyinê tumo. Nmyi chóochóó nmyi l:êê dîy:o u kwo nmye dmyinê tumo. ⁴ Lukwe dîy:o Chóó Lémi nmyi kpîpî ngópu, dyámê u tpile yilí yi yi dmi nmye a kwo. Dmyinê nkîngê. N:ii ngê dyámê u tpile dé u nuu u kópu ngê dpî pyódu té, daa Chóó Lémi u nuu u pi ngê dpî pyódu. ^{††5} Yinté kópu puku yedê mye tóó, mye ny:ee yó. Yi kópu alanté a tóó. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê nya nmoo, u yoo vy:o kaa nmoo, chóó u Ghê Dmi nmo a kpo, yi ngwo u kpâm ngê pyódu nmoo. Yepeni kn:aa mópu p:uu a nuw:o yédi, u moo ntee u kwo dpî nod:e, Chóó Lémi u Ghê Dmi mye yinté. U yoo vy:o pini, pini n:ii u nuw:o dyámê u kópu knî yi p:uu a kwo yédi, Chóó Lémi u kwo dpî nod:e. ⁶ Ngmênê Chóó Lémi ngê u yi daa kwo yédi, Yi pini nî kée. U yi u ngwo a kwo, Kópu mb:aa u ngwo ngmênê d:uu, u nuw:o nî ngmêê, a yoo vy:o m:aa kââ. Puku yedê alanté a tóó,

Yélini y:oo yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo,
yi yéli yi p:uu Chóó Lémi u nkwo a d:uu yédi,
ngmênê yélini daa lémilémi nyédi,
Chóó Lémi ngê a ngêêpî too. ‡

⁷ A tîdê mbwó yoo, yi kópu ka dmyinê ng:aa, namê lémilémi, Chóó Lémi u dnye dmyinê nyêmî. Setan u wépi dmyinê pwapî, u nkwo mēdaada a tókótókó nmyo. ^{††8} Chóó Lémi ka modo diyé dmyeno, u ngwo mēdaawa mb:ii nmyo. Pi dono ngê kînmmyi pyaa dniye, nmyi kêê tupwótupwó dé, ghêê tóó. Yoo nmye dódó tumo. K:omo tpile kópu mb:aa yilí nmye tpapê ngópu, ngmênê kópu dono yilí nmye d:uud:uu ngópu. K:omo tpile nmyi too pee mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dono dé. Nmyi gha dmi ghêê tóó. ⁹ Nmyi dono yilí yi l:êê dîy:o tpée kópu vyi yó, dmyinê mbê. Mywene nmye dê ghê, yumu ngê kêê kēdmyinēngê t:ee ngmê, dmyinê mbê. ¹⁰ Nmyi dono yilí yi yuu dmi nmî Lémi ka dpo y:ee tóó, u dnye dmyinê nyêmî, yed:oo nmyi dono yilí yinê wa chedê té, nmyi mywenemywene wamye chedê.

Pi u kéké p:uu danêmbum

¹¹ A tîdê mbwó yoo, numo pi dyede mu yé yó. Nmî Lémi ngê ala dêêpî kópu nmo a kpo, nmopê, Nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo ya, ngmênê n:ii ngê u mbwó u pi dpî dyênê, p:uu a danê yédi, yi pini ngê yi dêêpî kópu daa châachâa ngê, dpî kée. Daa módó nmî Lémi ngê yi dêêpî kópu nmo a kpo. N:ii ngê yi dêêpî kópu dpî kée, daa châachâa ngê, yi pini ngê u yi u ngwo a kwo yédi, nmî Lémi u d:aa nê kââdî. ¹² Doo u ntââ. Chóó Lémi mu ngmidi ngê dêêpî kópu dyuu nmo a kpo, yinê amye kóté kalê nmo. Yinê wa chámê nmo, woni kóó k:oo wa kaa té, woni wa kée té. Lukwe dîy:o u yi nmye a kwo, Chóó Lémi u d:aa nmo kââdî. Lukwe dîy:o nmyi tîdê mbwó yoo nmye kéké tumo. Yinté daadî ya. ‡

Pi chóó u pono vyápê u danêmbum

¹³ Nmyi vy:o yélini daa Chóó Lémi u pono a vyápê nyédi, ngmênê yi chóó yi nuw:o u pono a vyápê nyédi, ala kópu a ny:ee yó. Alanté kópu nmye tpapê tumo, nmyimo, Mââ m:ii kn:aa p:aani wanmî lee dmi, stówa y:i ngmanm:uu pyidu, m:ââ ngmê y:i anm:uu ma, ndapî yilí u ngwo anm:uu kmênê. ^{††14} Lukwe dîy:o nmyi nuw:o dmi yi pono nmye vyápê nyédi. Kópuni mââ wa pyódu, nmyi lama daa tóó, kî m:aani u kópu dé nmyi lama myedaa pyede. Yópu ngê mgo mwââ límílimí ngê yi l:âmo dê ntee dpo ngee dê, my:ii yinté dé, nmyi ya daa daadî. ¹⁵ Chóó Lémi u nuw:o u pono w:ee vyápê té, ala kópu w:ee tpapê ngópu, Nmî Lémi ngê wa a vyi knomomê, ye ghêlî k:ii daanmî pw:oo dmi, kópuni u yi u ngwo adî kwo, yi kópu wanmî d:uu. ^{††16} Chaa pyu yoo. Lukwe dîy:o nmyi pi dmi nmye kmîmî tumo. Yinté pi kmîmî dono. ¹⁷ N:ii u lama kópu mb:aa a ya nyédi, ngmênê daa d:uud:uu too, yi pini a dono yédi. §

Ndáápi knî yi kpadakpada u danêmbum

5 Ndáápi yoo, a kópu a ny:ee yó. Dmyinê mbê. Daa kêmakêma dono nmyinê pywêmî ngmê. ^{††2} Lukwe dîy:o kpîdî yilí nmyi pwila tumo, nmyi ngomo k:oo ngomo k:oo módó a pyede. Tpile we ngê a pîpî too. Pinté knî ye w:ee yémî tumo. Nmyi tpile woni knî mye yinté dé, nmyi ngomo k:oo ngomo k:oo módó a pyede, dono ngê myoo pyaa dmi. ^{††3} Nmyi tpile yilíni módó nmyi ngópu a pyede, kwétikwéti ngê pyaa dniye. Yi kwéti u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê wa kóté kalê nmyo, nmyewo, Nmyi tpile yilí pinté knî ye w:ee yee tumo. Ndê ngê u nkwo wa ma nmyo. Kuwókuwó wéni daa kêmakêma a dyimēdyimē, ngmênê ndapî yilí nmyinê ghada ngópu, tpile yilí myenmyinê ghada ngópu. ⁴ N:ii dé nmyi p:uu a dpodo nyédi, lukwe dîy:o yi pywuu ye dp:ee yémî ngópu. Nmyi yuu dmi nmî Lémi ka wunê yémî ngópu. N:ii ka nmyi yuu dmi wunê yémî ngópu,

† 3:18 Mát 5:9 †† 4:4 1 Njon 2:15 ‡ 4:6 1 Pita 5:5; Njopi 22:29 †† 4:7 1 Pita 5:8-9; Epeso 6:11-12

‡‡ 4:12 Lóma 2:1; 14:4 ††† 4:13 Luukî 12:18-20 ††† 4:15 Dpodo 18:21 § 4:17 Luukî 12:47 †† 5:1 1 Tim 6:9-10 ††† 5:2 Mát 6:19-21

nmî Lémi ndîi, daawa dîpî, ntââ nmye wa a vy:u.
¹⁵ Tpileni u yi nmye a kwo, nmye pywupwi tumo,
 kópuni u yi nmye a kwo nmî d:uu, nmye d:uud:uu tu-
 mo. Mbwêmê mtâlâmtâlâ ngê ntee dpî pyódu, pi knî
 y:oo u ngwo dpî vya ngmê, my:ii yinté dé, daa kêmakê-
 ma nmyi vye u wo a dyimêdyimê, u ngwo wa kpada
 nmyo. ⁶ K:omodanê kópu knî yi mbêmê pi mb:aa woni
 nmyi kóté kalê tumo, my:ii ndyíko tumo, yi vye tédê u
 nkwo nmyi dy:ââ tumo, yi tpile ye my:ii t:âmo tumo.
 Dmyinê nkîngê.

Dono vyîmî u danêmbum

⁷ A tîdê mbwó yoo, k:omo tpile pi knî y:oo dono nmye
 a d:uud:uu tumo, ngmênê nmî Lémi kêdmyengê mb:ii
 ngmê, dmyinê t:âât:ââ. Yâpwo tédê awêde anyi yé,
 doo u ntââ mââ m:ii daanyi ma, anyi t:ââ, nté nt:u u
 dye ghi ngê any:uu ma. ¹¹⁸ Nmî Lémi u t:âât:ââ mye
 yinté. Nmî Lémi ka ntênê dmyinê kêlîmî, mu kópu u
 dîy:oo daa kêmakêma wunê diyédiyé. ¹⁹ Noko namê nuu
 mbumu, awêde nmî Lémi ngê wa kpada nmyo. Nmyi
 kóté kîgha pyu daa kêmakêma a taataa, keñe t:âmo
 wunê ka kwo. ¹¹⁰ A tîdê mbwó yoo, n:ii knî y:oo nmî Lé-
 mi komo mwiyé dnyimo a kapî, dmyina a nj:ii dé. Dono
 yilîni pi knî y:oo y:e dnyimo a d:uud:uu dé, dnyimo a
 vyîmî dé, myedêdnyimo a peede tpaépê. ¹¹ Yi vyîmî u
 l:êê dîy:oo yi pi dmi nmo kmîmî too. Njópi u danêmbum
 nmyi lama ka tóó. Dini ghi n:ii ngê Setan ngê doo a
 tókótókó, dono yilî Njópi p:uu doo t:emî, ngmênê
 Njópi ngê doo a vyîmî dé, Chóó Lémi ka dêpoo peede
 tpaépê, u dî Chóó Lémi ngê yi dono chedê too, Njópi u
 ya mb:aamb:aa ngê mê pyódu ngê. Yinté nmo myoo
 pyódu. Dini ghi n:ii ngê dono nmonê vyîmî ngê, Chóó
 Lémi ka daanmî peede tpaépê, ye u kwo anmî ch:anê
 dmi, yi dono vy:oo wa ngee nmo.

Nmî Mî u pi ngê kpaa u danêmbum

¹² A tîdê mbwó yoo, ndîi kópu ngma ala. Nmî Mî u pi
 ngê n:uungmê kp:aa, dyámê u tpile ngmê ngê
 myen:uungmê kp:aa. Dye ghi yintómu dmyinê ndê-
 danê. Yinté kpaa ngê kêê nangê t:oo, awêde nmî Mî
 ngê wa kpada nmyo. Dmyinê ndêdanê. Kópuni p:uu
 nmye adnyi póó, nyââ knomomê, yipid:oo, Nyââ. Kêle

† 5:4 Deut 24:14-15 †† 5:7 Nkal 6:9; Hipîlu 10:36-37 ‡ 5:8
 Lóma 13:11-12; 1 Pita 4:7 †† 5:9 1 Kódin 4:5

knomomê, yipid:oo, Kêle. K:omodanê ngê kêê nangê
 t:oo, ntênê ye dpî vyi. #

Nmî Lémi ka ngêpê u danêmbum

¹³ Nmyi vy:oo n:ii ngê u nuw:oonuw:oo u kópu wunê
 vyîmî ngê, nmî Lémi ka choo ngêpê. N:ii u gha
 mb:aamb:aa ngê a ya yédi, wéti ngê nmî Lémi choo
 chaa kîgha. ¹¹⁴ N:ii ngê mbii ndîi wunê vyîmî ngê, yi
 pini ngê nmî Lémi u yoo yi kada pini yoo dpo danê
 téne. U l:êê dîy:oo dny:oo ngêpê, nmî Lémi u pi mbêmê
 km:ii wáali mbii pyu mbêmê dpî dy:ee ngmê. ¹¹⁵ Nmî
 Lémi ka kêlîmî mbêmê n:ii knî y:oo u kwo wa dmy:ee
 ngmê, yi mbii pyu u ngwo wa pyi ngmê. Nmî Lémi ngê
 yi pini modo pyídu, yi pini ngê dononi mwiyé a d:uu
 too, nmî Lémi ngê moo chedê té. ¹¹⁶ Yélini yi vy:oo numo
 l:êê dîy:oo nmyo ngêpê nyédi, nmyi chóó nmyi dono ye
 n:aangmê wópu, yi yuu ye dmyinê a yémî, yed:oo nmî
 Lémi ngê u ngwo wa pyi nmyo. N:ii ngê kópu mb:aa
 yilî a d:uud:uu ngê, nmî Lémi ka kópuni dpî dmyinê,
 nmî Lémi ngê u kwo dpo y:oo. ¹¹⁷ Dini ghi n:ii ngê
 Chóó Lémi ngê Ilacha king Ahap ka dy:ââ ngê, Ilacha
 ngê kwo, Nmyi dono yilî yi l:êê dîy:oo, tpii daadî
 ghayghay, m:ââ miyó pyile knî yi k:oo. Yi ngwo Ilacha
 Chóó Lémi ka dpodombiy:e doo ngêpê, m:ââ pyile
 n:êê m:uu, tpii dêpa ghay wo. ¹¹⁸ U kuwó dini ghi ngê
 mê ngêpê mbê wo, tpii u ngwo mêdê ghay wo, têpê
 mbêmê nté nt:u yilî mê kele. Ilacha daa yâpwo ngmê
 tp:oo, dyámê mbêmê pi. Ntee doo ya, nmo my:oo yin-
 té dé. Nmî Lémi ngê nmî ngêpê dmi myewunê nyêmî
 ngê. ^{5†}

Pi dono u diyédiyé kîgha, ndê ka

¹⁹ A tîdê mbwó yoo, nmyi vy:oo pini ngmê ngê maa
 ndêndê wa kn:aadi knomomê, ye pi ngmê ngê modo
 diyédiyé kalê ngê. ¹²⁰ N:ii ngê pi dono u dono u maa
 p:uu dpo y:oo, yi pini ngê pi dono ndê ka dpî w:ono,
 nmî Lémi ngê u dono yilî mbodo kn:ââ vyuwo wa kéeé
 té, mêdaawa a ngî té.

Wu u dí. ^{5†}

‡† 5:12 Mát 5:34-37; 12:36 ††† 5:13 Kílosa 3:16 ††† 5:14
 Mak 6:13 § 5:15 Mak 16:18; Dpodo 28:8 §† 5:16 1 Njon 1:9;
 Dpodo 19:18 §†† 5:17 1 Kings 16:29-17:1 §† 5:18 1 Kings
 18:42-45 §†† 5:19 Mát 18:15; Luukî 17:3; Nkal 6:1 §† 5:20 1 Pita
 4:8

1 Pita

1 Nê Pita, Yesu Kédisu u dyépi ngmê. Yesu Kédisu u yoo n:ii dé p:aani p:aani wunê pyede, ala pweep-wee pee nmye nîné dyede. Esiya Wee u kwo p:aani p:aani dpo kp:aa yó, myenté Kapadosiya Wee, Pontos Wee, Nkalásiya Wee, Mbitiniya Wee, yi wee knî yi kwo p:aani p:aani myedo kp:aa y:e. Chóó Lémi ngê a ngmidi nmyoo, Tp:oo u yoo vy:o a kaa nmyoo, ala ngwo dyámê mbêmê pi my:oo ngê nmye pyede, nmyi p:aa njini daa dyámê mbêmê a tóó. ² Nmî Mî ngê ló dini a ngmidi nmyoo, Tp:oo Yesu Kédisu u wêê mbêmê nmyi dono a chedê too, chóó u Ghê Dmi nmye a kpo, u yoo mb:aa ngê yinê a pyódu nmyoo. U dnye mb:aamb:aa ngê dmyinê nyêmî. Nmî Lémi ngê mb:aamb:aa ngê choo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myechoo a vyuwo. †

Chóó Lémi ngê kópuni a d:uud:uu

³ Nmî Lémi Yesu Kédisu u mî, Chóó Lémi, chaa kîgha koo. Dnyinté u kwo dpîpî ch:anê dniye, kamî ngê pyódu nmoo, u ngwo m:oo pyaa dniye. U kwo nmo kêlîmî té, daawa dóó nmo. Yesu Kédisu kpêênî ntee a pyidu ngê, yinté amyedê pyidu nmo. ⁴ P:aa mb:aa u pyinê nmye ng:uu ngmê, p:aani n:ii Chóó Lémi ngê nmyi l:êê dîy:o a l:âmo ngê. Yi p:aani daa dono u p:aa, daawa dyênê, chedê ngê myedaawa pyódu. ^{†5} Chóó Lémi, chóó u wêdêwêdê mbêmê, nmye wunê vyuwo yédi, mu kópu u dîy:o ntênê u kwo nmye kêlîmî té. Kuwókuwó wéni ngê kóó k:oo ntênê wa kaa nmyo.

⁶ Yi kópu u l:êê dîy:o w:aa nmyinê pyw:ee ngópu. K:omo tpile dye ghi knî ngmê ngê nmye mgîní vyímî nyédi, pi knî y:oo dono kópu nmye a d:uud:uu tumo, ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê a ya nyédi. ^{‡7} Chóó Lémi ngê dpo tókó nmyo, mu kópu u dîy:o nmyi kêlîmî wêdêwêdê ngê pîchoo pyodopyodo. Ndê ngê nkól mb:aamb:aa ngê ntee dpî pyódu, nmyi tókótókó tédê nmyi kêlîmî ndîi ngê yinté myoo pyódu. Kuwókuwó wéni ngê nkól chedê ngê wa pyódu, ngmênê nmyi kêlîmî chedê ngê daawa pyódu. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi kêlîmî d:uud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê choo pyodopyodo. Wéni n:ii ngê Yesu Kédisu wa a diyé, nmyi kêlîmî ndêndê u l:êê dîy:o wa chaa kalê nmyo, nmyi pi dmi ndîi ngê wa pyódu, kóó k:oo wa kaa nmyo. ⁸ K:omo tpile Yesu dmy:oo ngê m:uu ngópu, ngmênê u nuu ghi ntênê nmyi nódo a tóó. Dp:ee y:enê ngmê, ngmênê u kwo nmye kêlîmî té. U l:êê dîy:o w:aa ndîi nmyinê pyw:ee ngópu. Yintoo w:aa kuwa tpémi yi

lama daa tóó, doo u ntâa myedaawa a w:ee ngmê.

^{†9} W:aa nmyinê pyw:ee ngópu, mu kópu u dîy:o nmyi kêlîmî u nt:u myenmyinê pyw:êmî ngópu, Chóó Lémi ngê wunê ngêêpî nmyo, kóó k:oo mye kapî nmyo.

¹⁰ Nmî Mbwámê dyámê mbêmê ghêlî daa ta, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo yi nuw:o k:oo mwiyé a m:uu ngópu, ngmênê mb:êê yi ngîma doo a ya, pee tp:oo dnyinté a m:uu ngópu, p:uu u ngwo dnya a d:êê. P:uu myednya a nuw:o, u yi y:e doo kwo, Ntênê nmo w:ee. ^{‡11} Yesu Kédisu u Ghê Dmi yi p:uu doo a ya, chóó u mgîní vyímî ye dpîmo a kêmakêma, u pi kmîmî ye myedê kêma ngê. Yi gha vy:o dnya a nuw:o, apê, Chóó Lémi ngê lónté pini ayedê ngmidi, ló dini ghi ngê anmî m:uu. ^{‡12} Yi ngwo a w:ee ngópu, daa yi chóó yi l:êê dîy:o dnya a d:êê, ngmênê nmyi l:êê dîy:o dnya a d:êê. Kópuni a d:êê tumo, Yesu ngê ntiye too, wunê kînmî ny:ee tumo. N:ii knî y:oo yi kópu dyuu nmye mî vyi tumo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmye yinê a dy:âa too. Yi kópu woni dé, enjel knî y:oo doongê w:ee tumo. Ntênê u yi y:e a kwo, Nmo w:ee té. ^{‡‡}

Chóó Lémi u nuw:o u pono dmyinê vyápê

¹³ Chóó Lémi ngê u yoo vy:o kaa nmyoo, u l:êê dîy:o nmyi nuw:o dmi p:uu dny:oo kwo, daa nté ndapî yi p:uu dny:oo kwo. Yesu Kédisu mb:aamb:aa ngê dmyinê t:âat:âa. Wéni n:ii ngê wa a diyé, kóó k:oo wa kaa nmyo. Yi kópu p:uu ntênê dmyinê nuw:o. ¹⁴ Chóó Lémi ka dmyinê ng:aa, mu kópu u dîy:o tp:oo módó tp:oo mâa ngê pyódu nmyoo. Nmî Lémi u kópu dyuu wunê ghêlî k:ii dpîp:ee ny:ee tumo, yi ngwo kópuni nmyi nuu u kópu ngê dnya a ya, yi kópu knî ye mênangmê diyé. ^{§15} Kópu dono nangmê d:uu, ngmênê kópu mb:aa yidmyinê d:uud:uu dé, mu kópu u dîy:o n:ii ngê a ngmidi nmyoo, u kópu yilí yintómu mb:aamb:aa dé. ^{§16} U kópu dyuu puku yedê alanté a kwo, u yoo knî ye yepê, Dyâape a p:uu daa t:a, nmyi p:uu myekîngmê ya. ^{§††}

¹⁷ N:ii ngê tp:oo módó tp:oo mâa ngê pyódu nmyoo, daa kedekede pyu, pi yintómu yi dpodo knî yi dîy:o wa kóté kalê té. Yi kópu u l:êê dîy:o dyámê mbêmê mb:aamb:aa ngê dmyinê châachâa, u kwo myedmyinê nkîngê. ¹⁸ Nmyi lama ka tóó, nmyi Mî ngê nmyi pywuu ndîi yinê kée ngê, u ngwo pwila nmyoo, nmyi kn:âa yoo yi d:aa u kwo u ngwo a y:ee nmyoo. Kópuni nmyimo a d:uud:uu dé, yi nt:u dmi Chóó Lémi ka dèpwo

†† 1:8 Njon 20:29; 2 Kódin 5:7 ‡† 1:10 Mát 13:16-17; Is 53:1-12 ‡‡† 1:11 Luukí 24:26-27 ‡‡‡ 1:12 Epeso 3:10 § 1:14 Lóma 6:19; 12:2; Epeso 4:17-18 ††† 1:15 2 Kódin 6:16-7:1 †††† 1:16 Lev 19:2; Mát 5:48

† 1:2 Lóma 8:29; 2 Tes 2:13; Epeso 1:4; Hipîlu 12:24 †† 1:4 Kílosa 1:12 ‡ 1:6 1 Pita 5:10; Njems 1:2-3; Hipîlu 12:10-11

kelekele. Nmyi pywuu ngê daa silîpê nkól yi kée doo, myedaa dyênê ngmê u tpile yi kée ngê, ^{†19} ngmênê chók Tp:oo u wêê ngê pwila nmyoo. Daa sipi tp:oo nmyi l:êê dîy:o yi pwene, ngmênê Yesu Kédisu nmyi l:êê dîy:o vyîlo yi pwene, pini n:ii p:uu dyâape dêpwo ya, dono myedaangmê d:uu ngê. ²⁰ Chók Lémi ngê dyámê pê ghêlî daa l:âmo ngê, u pwopwo yi ngwo u nuw:o k:oo a módu. Yi pini nmî dye ghi ngê nmî ngwo-lo knî y:oo nmî módu, nmî l:êê dîy:o pwene. ²¹ U pwopwo mbêmê Chók Lémi ka nmyi kêlîmî mbê dniye. Vyîlo yi pini ngê Yesu kpêênî yinê a pyidu ngê, u pi ndî ngê mye pyódu ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o Chók Lémi ka nmye kêlîmî té, nmyi lama ka tóó, yinê wa ngee nmyo, daawa dóo nmyo.

²² Kópu ndêndê nmyi ny:ee ngópu, u kwo nmyi kêlîmî mbê dniye, nmyi dono yilî chedê ngê u ngwo pyaa dniye. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi tídê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo ntênê dny:oo ya. Yi kópu ntênê dmyinê d:uud:uu, ye mb:aamb:aa ngê dmyina a vuywo, ^{††23} mu kópu u dîy:o myombó m:ii pyaa dniye, nmyi ghê kamî chedê ngê daawa pyódu. Daa nmyi pye mî knî y:oo kamî ngê a pyódu nmyoo, ngmênê Chók Lémi u kópu ngê kamî ngê yinê pyódu nmyoo. Yi kópu chedê ngê daawa pyódu, ^{††24} mu kópu u dîy:o puku yedê alanté mye tóó, apê,

Pi yintómu ponoch:aa nêndê ntee tpile dé.

Ponoch:aa nêndê ntee a kpile nyédi,
yoo yinté mye lémilémi nyédi.

Nêndê daa kwo nyédi, dpo mtiti dmi, yópu ngê lîmîlîmî ngê dpo gh:ay té, ^{††}

²⁵ ngmênê nmî Lémi u kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.

Vyîlo yi kópu ngê kamî ngê yinê pyódu nmyoo. Dini ghi n:ii ngê nmyi ny:ee ngópu, u kwo nmyi kêlîmî mbê dniye.

Nmî Lémi dmyina a nj:ii

2 A tídê mbwó yoo, kamî ngê nmyi pyaa dniye, u l:êê dîy:o dono nmyi mênê kíngmê ya. Pi nangmê dóó, kêemî nangmê kââ, myenangê k:omodanê. Pi u tpile u yi nmye kíngmê kwo, pi u pi módó nangmê dyênê. ^{††2} Tpómu ngê ngmo ndanî u yi ntee a kwo yédi, Chók Lémi u kópu dyuu mu ngmîdi yinté u yi nmye choo kwo. Wonêwodyédiyé myedmyina a kpââ, mu kópu u dîy:o nmyi pi ka vuywo ndî ngê paa pyaa we, u dî Chók Lémi ngê kóó k:oo paan:aa kaa nmyine. ³ Nmî Lémi dmyina a nj:ii, mu kópu u dîy:o u pi ka vuywo u n:uu nmyi kpêê, nmyi lama ka tóó, u pi ka vuywo ndî.

Chók Lémi ngê u yoo ndêndê ngê wunê pyépi nmyo

⁴ Lémini p:uu nmyi nuw:o dmi a kwo, ngomo pw:eni ntee tpile, ngmênê ghê a t:a. K:omo tpile kada pini knî y:oo mb:ii ngópu, ngmênê Chók Lémi ngê daa mb:ii ngê, u nuu u pi ngê a tóó. ⁵ Nmî Lémi p:uu nmyi nuw:o dmi a kwo, u l:êê dîy:o Chók Lémi ngê u ngomo ch:oo

ntee tpile ngê dê pyódu nmyo, u ngomo kamî u ngwo ka wuwó. Chók Lémi u ngomo chedê kpêê yiyé pyu knî y:oo tpile tp:oo ntee u kwo a yémî tumo, Yesu Kédisu u pi mbêmê nmyi gha dmi yinté u kwo myenmye yémî tumo. Kpêê yiyé pyu knî y:oo yi too pee knî yi mbêmê Chók Lémi a chaa kígha ngópu, ngmênê nmyi gha knî yi vy:oo ntênê nmye chaa kígha ngópu. ^{††}

⁶ Nmî Lémi ngomo pw:eni ntee tpile ngê a tóó, mye chêêpî kpiyé ntee tpile. Yi pini p:uu ala kópu puku yedê a tóó. Chók Lémi ngê apê,

Yisiléli tpémi yi maa p:uu chêêpî kpiyé ngmên:aa kapî.

Yi chêêpî kpiyé a nuu u chêêpî kpiyé,
a chók nê ngmîdi ngê.

N:ii knî y:oo yi chêêpî kpiyé wa mya ngmê,
u kwo wa kêlîmî mbê dmi,

p:uu daawa a lvêêdî dmi, myedaawa a ghay dmi. ^{†††}

⁷ Yi chêêpî kpiyé ka nmyi kêlîmî mbê dniye, u l:êê dîy:o Chók Lémi ngê kóó k:oo wa kaa nmyo, ngmênê n:ii dé u kwo daa kêlîmî té, yi chêêpî kpiyé p:uu wa a lvêêdî dmi. K:omo tpile nmî Lémi mb:ii ngópu, ngmênê u pi ndî ngê mê pyodo. Yinté kópu puku yedê alanté mye tóó, apê,

Yi pâânî ngomo wuwó pyu knî y:oo kée ngópu,
yi yini pââ pw:eni ngê vyîlo mēyi pyodo. [§]

⁸ Nmî Lémi kée ngópu, ngmênê p:uu a lvêêdî dniye, mu kópu u dîy:o u kópu u wépi pwaa ngópu. Myenté, p:uu a lvêêdî dniye, mu kópu u dîy:o Chók Lémi ngê yi kópu ló dini a vuywo, puku yedê alanté a tóó, apê,

P:uu pèdê lvêêdî dniye,
u ngwo pèdê ghay dniye. ^{§†}

⁹ Nmî Lémi kée ngópu, p:uu a lvêêdî dniye, ngmênê dp:ee yinté yéli. Chók Lémi ngê kópu mb:aa yilî yi p:uu ló dini a vyi too, ngmênê dêê dniye, yi kópu knî nmyi chók dmyi ntiye t:oo. Chók Lémi ngê a ngmîdi nmyoo, u nuu u yoo ngê pyódu nmyoo. Dyámê pê u king ndêndê, Chók Lémi, p:uu nmye dpodo té. Chók Lémi, kuwa yéli yi kêlî ghê nmye wee. U yoo vy:oo kaa nmyoo, mu kópu u dîy:o kuwa yéli yi ngîma Chók Lémi pênmyi chaa kígha. Nmye chaa kígha ngópu, mu kópu u dîy:o mgîdí u yoo vy:oo nmyee a kwo, ngmênê a danê nmyoo, chók u wo mî kaa nmyoo. ^{§††10} Myenté, wunê Chók Lémi u yoo kuwa nmyee a kwo, ngmênê ala ngwo nmyo u yoo. Wunê u kwo dênmyee a ch:anêch:anê, ngmênê ala ngwo u kwo nmye ch:anêch:anê nyédi, nmye mb:aamb:aa ngê wunê vuywo yédi. ^{§†}

Chók Lémi p:uu dpodo

¹¹ A tídê mbwó yoo, nmî Lémi ngê u yoo vy:oo kaa nmyoo, nmyo dyámê mbêmê pi my:oo dé, nmyi p:aa ndêndê mbóó p:uu wunê tóó. Mw:ââkó nmyo, nuw:o dono u wépi dmyinê pwapî, mu kópu u dîy:o ghê kamîni nmyinê pyw:ee ngópu, kíngê dyênê. ^{§††12} Dmyinê l:êê ghi mb:aamb:aa, mu kópu u dîy:o kuwa yéli

††† 2:5 1 Kódin 3:11; Lóma 12:1 ††† 2:6 Is 28:16 § 2:7 Psalm 118:22 †† 2:8 Is 8:14 ††† 2:9 Is 9:2; 1 Pita 2:5; Taitas 2:14; Dpodo 26:18; Epeso 5:8 †† 2:10 Hos 2:23; Lóma 9:25 ††† 2:11 Nkal 5:17,24

† 1:18 1 Kódin 6:20 †† 1:22 Njon 13:34 † 1:23 Njon 1:13; Hipîlu 4:12 †† 1:24 Is 40:6-8 †† 2:1 Epeso 4:22; Njems 1:21

yoo ka y:enê nmyo, nmyi l:êê ghi mb:aamb:aa yi l:êê dîy:o Chóó Lémi pèdny:oo chaa kîgha. K:omo tpile daa yi nuu u yoo ngê anmyi pyaa dmi, nmyi pi dmi adnyi dyede dé, ngmênê nmyi kópu mb:aa yilí yi l:êê dîy:o, Chóó Lémi paa chaa kalê y:e, wéni n:ii ngê ye wa t:aa. †

¹³ Pi knî y:oo nmî Lémi u pi kîngê dyênê ngmê, u l:êê dîy:o dyámê u dêêpî kópu dyuu dmyinê châachâa dé. Lóma tpémi yi king ndîi dmyinê châachâa, mu kópu u dîy:o pi yintómu yi kada a tóó. ^{††14} Kada pini dyêêdí n:ii u maknopwo a pyede, myedmyinê châachâa dé, mu kópu u dîy:o kada pini ngê yinê yé too, yedpo, Pi dono yoo dmyinên:aa kpadakpada dé, pi mb:aa yoo dmyinên:aa chaa kîgha dé. ¹⁵ Yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u yi u ngwo a kwo, A yoo dny:oo l:êê ghi mb:aamb:aa. Ala ngwo mbodo podo mbodo podo u yoo knî y:oo nmyi pi dmi daa yi lama a dyede tumo, ngmênê nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê adí ya knomomê, ye doo u ntâa nmyi pi dmi mēdaadnyi dyede dé, tumu adnyi ya. ‡

¹⁶ Nmî Lémi ngê nyuw:oo dono kwulo a pwaa nmyoo, dono p:uu dp:ee dpodo té, nmyi chóó nmye pyede. Ngmênê nangê vyi, Nmî chóó nmo pyede, u ntâa dono anmî d:uud:uu. Apuu! Nmî Lémi ngê nuw:oo dono kwulo a pwaa nmyoo, Chóó Lémi u dpodo pyu ngê a pyódu nmyoo. ††

¹⁷ Pi yintómu dmyinê châachâa dé, nmyi tîdê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya, Chóó Lémi ka dmyinê nkîngê, dyámê u kada pini ndîi dmyinê châachâa.

Dpodo pyu yoo yi kópu dyuu

¹⁸ Wop dpodo pyu yoo, nmî Lémi ntee nmye châachâa ngópu, nmyi kada pini yoo yi dnye dmi yinté myedmyinê nyêmî dé. Nmyi kada pini mb:aamb:aa ngê nmye choo a vuywo knomomê, ye dmyinê châachâa, dono ngê nmye ada a vuywo knomomê, ye myedmyinê châachâa. ^{††19} Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê wa chaa kalê nmyo. Pini n:ii Chóó Lémi u nuw:oo u pono a vyápê yédi, ngmênê u l:êê dîy:o a mgîni vyîmî yédi, Chóó Lémi ngê yi pini dpo chaa kwolo. ²⁰ N:ii ngê dono dpî d:uu, u l:êê dîy:o a mgîni vyîmî yédi, Chóó Lémi ngê yi pini d:uudpî chaa kwolo, ngmênê n:ii ngê kópu mb:aa dpî d:uu té, u l:êê dîy:o a mgîni vyîmî yédi, Chóó Lémi ngê yi pini dpo chaa kwolo. ^{††21} Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê a ngmîdi nmyoo. Yesu Kédisu nmyi l:êê dîy:o ntee doo a mgîni vyîmî, yinté myedmyina a mgîni vyîmî, dmyina a nj:ii. ^{††22} Dono daangmê d:uu ngê, k:omodanê kópu myedaangmê vuu. ^{§23} Dini ghi n:ii ngê p:uu dnye peede tpapê, peede kópu yi p:uu myedaa vuu. Dini ghi n:ii ngê doo mgîni vyîmî, u ntâa vyîmî u pi ye daa vuu, ngmênê u lama doo ya, Chóó Lémi ngê ntênê yinê wa kpada té. ^{§†24} Nmî dono knî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê pèdê kpada nmoo, ngmênê nmî yikí dmi Tp:oo u pwo ghay wo, kídosi hédê nmî d:aa dmi yinê a kâadî ngê. U yi u ngwo doo kwo, A

yoo nuw:oo dono kwulo nê pwaa té, maa mb:aa p:uu nî kaa té. U vyee tédê, kamî ngê u ngwo pyódu nmoo. ^{§†25} Maa mb:aa mwiyé nmyi kn:aadi ngópu, ngmênê nmyi Lémi ngê mēdê diyédiyé kalê nmyoo, nmye wunê vuywo yédi. ^{§†}

Yéé yepe yoo yi kópu dyuu

3 Yepe yoo, nmyi moo yoo yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, mu kópu u dîy:o nmyi moo yoo, n:ii dé nmî Lémi ka daa kélîmî té, dîyo paa kélîmî mbê dniye. Nmyi moo knî ye nmî Lémi p:uu danê ngê dyaa kídmyengê chedêchedê, kminté yi ngópu dmi nmye wa nkoko t:oo, ngmênê yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, ^{§†2} dono kópu nangmê d:uu, nmî Lémi ka dmyinê nkîngê. K:omO tpiHA nmî Lémi p:uu ye myedaanmyi danê, ngmênê kópu mb:aa yilí n:ii nmye d:uud:uu tumo, yi l:êê dîy:o u ngwo wa kélîmî mbê dmi. ³ Kpile ndîi kópu ngê nmye kîngê ya, nmyi gha knî yi p:uu dmyinê nuw:oo, vyîlo yi kópu ndîi kópu ngê nmye choo ya. Nmyi mbodo dmi kmongokmongo myenté, ndîi kópu ngê nmye kîngê ya, kpîdí mb:aa t:emî myenté, ndîi kópu ngê nmye myekîngê ya. Yi kópu dé chedê ngê wa pyaa dmi. ^{§†4} Ngmênê nmyi gha dmi yi p:uu dmyinê nuw:oo, chedê ngê daawa pyaa dmi. Kwopwepe ngê kêê kēdmyinēngê t:ee ngmê, kópu yilí nmyi nuw:oonuw:oo u kópu ngê kîngê pyaa dmi. Chóó Lémi ngê u ngwo wa chaa kalê nmyo. ⁵ Wunê Chóó Lémi u nuu u pyâa yoo mye yinté dé, pyópuni yoo u kwo dnyimo a kélîmî. Kpile daa ndîi kópu ngê ye dpîmo a ya, yi gha knî yi p:uu dnyimo a nuw:oo, yi moo yoo yi dnye dmi dnyimo a nyêmî dé. ⁶ Naangê p:eeni kópu Sela ngê Epilaham u dnye dpîmo a nyêmî, kópu, A Lémi. Nmyo mye yinté dé, kópu mb:aa yilí nmye d:uud:uu tumo, myedp:ee nkîngê nyédi.

⁷ Yéé yoo, nmî Lémi u kópu dyuu nmyi lama a kwo. Yi kópu knî yi mbêmê nmyi kpâm knî ye mb:aamb:aa ngê dmyinê vuywo, mu kópu u dîy:o nmyi wēdēwēdē ntoo, yi wēdēwēdē daa yintoo. Dmyinê châachâa dé, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê nmyi kpâm knî yi k:ii ghê kamî dmi nipi nmye a kpo. Dnyinté ye anmyi vuywo, ye Chóó Lémi ngê nmyi ngêpê dmi dnyinté u nkwo wa a ny:ee té. ^{§†}

Dmyinê mb:aamb:aa, namê dono

⁸ A tîdê mbwó yoo, nipi ya p:uu a kuwókuwó kópu nmye nîné tpapê. Nmyi nuw:oo dmi ngmîdi ngê dny:oo ya, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya, noko dmyinê ch:anêch:anê, nmyi pi dmi nmyi chóó nangê km:êê té. ⁹ N:ii ngê dono nmye adí d:uud:uu, ntâa u ngwo nangê vy:u. N:ii nmye adí peede tpapê, u kwo peede tpapê ngê kêê nangê t:oo, ngmênê Chóó Lémi ka yi l:êê dîy:o mēdmyinê ngêpê. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Lémi ngê a ngmîdi nmyoo, wamyé ngee nmyo. ^{§†10} Yinté kópu puku yedê a tóó, apê,

† 2:12 Mát 5:16 †† 2:13 Lóma 13:1-7 ‡ 2:15 1 Pita 3:15-17
 †† 2:16 Nkal 5:13 †† 2:18 Epeso 6:5-7 ††† 2:20 1 Pita 3:14,17
 ††† 2:21 Mát 16:24 § 2:22 Is 53:9 §† 2:23 Is 53:7; 1 Pita 3:9

§†† 2:24 Is 53:5-6; 2 Kódin 5:21 §† 2:25 Njon 10:11 §†† 3:1
 Taitas 2:4-5; Mát 5:16; 1 Kódin 7:12-16; Epeso 5:22-23 §† 3:3 1 Tim
 2:9-10 §† 3:7 Epeso 5:25-30; Kílosa 3:19 §†† 3:9 Mát 5:44; 1 Tes
 5:15

N:ii ngê u yi adî kwo, Dye ghi yintómu mb:aamb:aa ngê nî ya,

yi pini daadî peede tpapê, myedaadî kêêmî kapî. †

¹¹ Dono u wépi choo pwapî, choo mb:aamb:aa, u yi u ngwo choo kwo, Noko mb:aamb:aa ngê nmî ya.

¹² Mu kópu u díy:o nmî Lémi pi mb:aa knî ye mb:aamb:aa ngê wunê vuyuwó yédi, yi ngêpê wunê nyêmî too, ngmênê n:ii knî y:oo dono a d:uud:uu ngópu, nmî Lémi kpeme ye dpî yââ, yi yéli díyo wa kpada té.

L:êê ghi mb:aa u l:êê díy:o mgîni vyîmî

¹³ N:ii knî ye kópu mb:aa yilî nmye d:uud:uu tumo, dono kópu nmye daawa d:uu ngmê. †¹⁴ Ngmênê kópu mb:aa knî yi l:êê díy:o kópu dono nmye adnyi d:uud:uu knomomê, ye Chóó Lémi ngê wa a chaa kalê nmyo, amyedê ngee nmyo. Pi knî ye namê nkîngê, dono kópuni nmye adnyi d:uud:uu dé, nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kîngê pyaa dmi. ¹⁵ Nmî Lémi Yesu Kédisu ntênê dmyinê cháachââ, u dnye ntênê myedmyinê nyêmî. Kópuni ka nmo kêlîmî té, dye ghi yintómu u kakêêmê chámêchámê u ntââ mbêmê dmyinê ya. Pini n:ii kêlîmî p:uu nmye dê póó knomomê, kakêêmê u kwo dpî chámê yó. ¹⁶ Ngmênê yi pini dpî châpu yó, gheteghete ngê u kwo nangmê mbwólu. Kópu dono nangmê d:uu, mu kópu u díy:o n:ii yoo nmyi p:uu adnyi danê, u nt:u kópu daadnya a pyw:êmî. Nmî Lémi Yesu Kédisu u nuu u kópu anmyi d:uud:uu dé, n:ii ka ngmênê u kwo dono yinmye d:uud:uu ngmê, yini ngê mywene paa ghê we. ¹⁷ Dono ngmanmyi d:uu knomomê, pi knî y:oo u nkwo wa kpada nmyo, Chóó Lémi ngê daawa chaa kalê nmyo. Ngmênê kópu mb:aa anmyi d:uud:uu dé, pi knî y:oo módó adnyi kpadakpada nmyomomê, ye Chóó Lémi u nuu u kópu ayinmyi d:uud:uu, ¹⁸ mu kópu u díy:o Yesu Kédisu ngê vyîlo yinté kópu yi pyodo. Dononi u l:êê díy:o pwene, daa chóó d:uu ngê, nmî chóó nmî dono knî yi l:êê díy:o pwene. Dono daa d:uu ngê, ngmênê yoo dono yi l:êê díy:o ng:êentómu pwene, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ka pêdê kâadî nmyine. Pi knî y:oo vya ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê. Nt:u ghêlî dèpê pyidu ngê, u ghê dmi mwiyé a pyidu ngê. ¹⁹ Yi ngwo pi dono yoo yi ghê dmi n:ii dé mbwa k:oo dnyen:aa t:ââ, Yesu u ghê dmi ye loo, kópu kamî ye mî vvyu. ²⁰ Yi yéli y:oo wunê Chóó Lémi u dnye dèdnyimo a nyêmî, u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê u yi u ngwo doo kwo, Vyi ngê paa vya téne. Dini ghi n:ii ngê Nówa ngê nkéli doo ndîni, Chóó Lémi ngê doo t:âât:ââ, u dí Nówa ngê dpodo yedê kêlî ngê, vyi ngê yoo dono vya too. Nówa mup-woknî némi knî yi mo wáali njini nkéli ngê w:êê too. ²¹ Nkéli ngê ntee w:êê too, mbápitísîm mye yinté. Daa nmî too pee p:uu tupwó yu ghodo, ngmênê nmî nuw:o dono yu ghodo. Chóó Lémi ka nmo tpapê ngê,

kwonmîmo, Nmî nuw:o dono a chedê ngi, mb:aamb:aa ngê mêtê pyódu nmédi. Nmî wépi dmi d:uudpî puwâ. Yesu Kédisu kpêênî ntee a pyidu ngê, nmî dono yilî yinté dpî chedê té. Doo u ntââ daawa dóó nmo. ²² Nyââ, Yesu Kédisu kpêênî a pii wo, mbóó p:uu kee wo, Chóó Lémi u wéni pee mî yaa wo, u che p:ââ pee ngê mîmî pyodo. Enjel knî y:oo u dnye a nyêmî ngópu, kada pini knî y:oo u dnye mye nyêmî ngópu, Setan u yoo yintómu yu yodo u maknopwo a pyede. ²³

Yesu u nt:anê yaa dmyeno

4 Yesu daa kede wo, Chóó Lémi u nuw:o u pono doo a vyápê, dono vyîmî u wépi daa puwâ. Yesu u nuw:o ntee doo a ya, nmyi nuw:o dmi yinté myedny:oo ya, mu kópu u díy:o pini n:ii Chóó Lémi u nuw:o u pono a vyápê yédi, dono wunê vyîmî ngê, doo u ntââ yi pini ngê dono d:uudpî d:uu. ² Dye ghi daadî dyámê mbêmê daanmyi ya. U l:êê díy:o yoo dono yi nuw:o u pono mênamê vyápê, ngmênê Chóó Lémi u nuw:o u pono dmyinê vyápê. ³ Dye ghi daadî dono p:uu nmyee a mbêpê, kuwa yéli yi nuu u kópu dé nmyimo a d:uud:uu dé. Nmyimo a pyââ ti mââ ti, nmyi nuw:o dmi yi dpîmo a mbêpê. Dye ghi yintómu nmyimo a nukk- weñuknwe, nmyimo a mbwaa ndanî, myenmyimo a ghétighéti. Chóó Lémi dènmymo a cháachââ, kn:aa yâpwo yinmyimo a cháachââ dé. ⁴ Ngmênê ala ngwo kuwa yéli yi wépi dmi nmye pwapî tumo, yi vy:oo mêtêp:ee wowo nyédi, kópuni a d:uud:uu tumo, dp:ee d:uud:uu tumo. Daa yi nuu u yoo ngê dmye pyaa dmi, u l:êê díy:o nmye a peede tpapê nyédi. ⁵ Wéni n:ii ngê nmî Lémi ngê wa kóté kalê té, k:ame wa ghê dmi, tumo adnyi ya. K:omo tpile mwiyé wa pw:oo dmi ó yi ngwo adnyi ya, wamye kóté kalê té, ye daawa kede. ⁶ Nmî Lémi p:uu kópu dyuu wunê kêtê ny:ee ngmê, ngmênê u wépi dê pwaa ngmê. Yélini vyi ngê a vyâ, mye yinté dé. Pi yintómu ntee dpî pw:oo dmi, yi dono knî yi l:êê díy:o yinté mye pw:oo dniye, ngmênê nmî Lémi Yesu Kédisu ngê chóó u kópu dyuu ye mî vvyu, mu kópu u díy:o yi ghê dmi knî y:oo Chóó Lémi u ghê kamî myepêdê pyw:ee y:e. ⁷

Chóó Lémi p:uu ntênê dmyinê dpodo

7 A tîdê mbwó yoo, kuwókuwó wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê, tpile yilî yintómu yi ngwo chedê ngê wa pyaa dmi. Yi kópu u l:êê díy:o namê ghétighéti, mb:aamb:aa ngê nmye dmyina a vvyuwo, u ngwo dmyinê ngêpê. ⁸ Ala kópu yi ndîi kópu, nmyi nuu ghi dmi numo nódo ntênê dny:oo ya, mu kópu u díy:o pini n:ii u nuu ghi nmyi nódo adî ya, dono nmye wa d:uu knomomê, ye ntââ u ngwo daanmyinê vy:ee ngmê, u dono nmyi kuwó wanmyi kéé ngmê. ⁹ Yesu u yoo yélini nmye adnya a lèpî, nmyi ngomo knî yi k:oo dny:oo dpî, nmyi ntépîna knî yi k:oo dny:oo kmaapî, yi p:uu nuu mbumu ngê kêê nangê t:oo. ¹⁰ Dpodo n:ii knî yi l:êê

† 3:10 Psalm 34:12-16 †† 3:13 Lóma 13:3 † 3:14 Mát 5:10
 †† 3:16 1 Pita 2:12,15 †† 3:17 1 Pita 2:20 ††† 3:19 Epeso
 4:9-10 ††† 3:20 Gen 7:7

§ 3:21 Lóma 6:3-4; Njon 3:4-5 †† 3:22 Epeso 1:20-21 †††
 4:2 1 Njon 2:16-17 ††† 4:3 Epeso 2:2-3; Taitas 3:3 ††† 4:6 Lóma
 8:10 †† 4:7 Lóma 12:9-13

dîy:o Chóó Lémi ngê u ntâa ngê a pyódu nmyoo, yi dpodo ntênê dmyinê dódó dé, u yoo u ngwo dmyinê wêdêwêdê kîgha dé. ^{†11} N:ii a dêêpî yédi, Chóó Lémi u kópu dyuu yinê choo tpaépê. Pini n:ii a pi ka vuywo yé-di, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê ye choo vuywo. Nmyi kópu yintómu Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê dmyinê d:uud:uu dé, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u pi u l:êê dîy:o pi knî y:oo Chóó Lémi paa chaa kalê y:e. Dye ghi yintómu Chóó Lémi chaa kîgha koo, u wêdêwêdê chedê ngê daawa pyódu. Ndê kópu yila.

Yesu u pi u l:êê dîy:o dono u vyîmî

¹² A tîdê mbwó yoo, pi knî y:oo dono nmye a d:uud:uu tumo, ngmênê yi kópu knî y:oo kîngê ngwéti nmyo, nmyi nyepênepê u kópu ngê nmye myekîngê pyódu, yinté a tóó. ¹³ Nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ntee doo a mgîni vyîmî, yinté my:ee mgîni vyîmî té. Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, pi knî y:oo wa a w:ee ngmê, awo, U pi ndîi ngê dê pyódu, yi ngwo w:aa nipi u k:ii wanmyinê pyw:ee ngmê. ¹⁴ Yesu Kédisu u l:êê dîy:o nmye adnyi peede tpaépê knomomê, ye nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya, mu kópu u dîy:o nmyi lama ka tóó, Chóó Lémi u Ghê Dmi nmyi p:uu a t:a. ^{†15} Dono nangmê d:uu. Daa dono u l:êê dîy:o mgîni vyîmî p:uu nîné danê. Pi nangmê vy:a, pi u tpile nangmê t:âmo. Kópuni p:uu nmyi pi dmi daa pyede, yi kópu p:uu kópu nangmê vyi. ¹⁶ Ngmênê pi knî y:oo awo, Kîdistiyên yoo yi kwee châpwo koo, u ngwo adnyi kpadakpada nmyo, ye mywene nmye kîngê wowo, ngmênê Chóó Lémi mêdmyinê kwunokwuno, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u yoo vy:o kaa nmyoo.

¹⁷ Chóó Lémi ngê u yoo yi kpadakpada kn:ââ mwiyé da chaa. Chóó Lémi daa kedekede pyu, wunê kpadakpada nmoo, yélini y:oo u kópu dyuu daa ny:ee ngópu, dnyinté daawa kpada té. ¹⁸ Yinté kópu puku yedê a tóó, apê,

Pi mb:aa ngê maa mb:aa daa kêmakêma dpî kn:aadi, ngmênê pi dono ngê d:ud:umbiy:e dpî kn:aadi, n:ii ngê Chóó Lémi daa châachâa ngê, anyi dpî pwiyé. ‡

¹⁹ Chóó Lémi u nuw:o u pono nmye vyápê nyédi, u l:êê dîy:o nmye mgîni vyîmî nyédi. Kópu mb:aa yilî dmyinê d:uud:uu, Chóó Lémi p:uu nmyi nuw:o dmi dny:oo kwo. Yinê l:âmo nmyoo, kóó k:oo wa kaa nmyo, daawa dóó nmyo.

Kada pini knî ye kópu dyuu

5 Yélini nmî Lémi u yoo vy:o kada a pyede, kópu nmye ngmênê tpaépê. Nê my:aa kada pini ngmê, Yesu Kédisu mgîni vyîmî tédê a chóó a ngwolo dê y:oo kîné módu, dini ghi n:ii ngê u pi ndîi ngê wa pyódu, u nkîgh:ê an:uu yâa. ² A mbwó yoo, nîné kwunokwuno nmyo, yélini yi kada Chóó Lémi ngê kaa nmyoo, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê vuywo. Chóó Lémi ngê u

yi u ngwo a kwo, A yoo yi kada pini knî y:oo yi dpodo mb:aamb:aa ngê dny:oo dódó, yi nuw:o dmi yi dpodo p:uu dny:oo kwo, kn:aa kîdnyingê kwo. Ndapî p:uu namê nuw:o, ngmênê u yi nmye choo kwo, Nmî Lémi u dpodo mb:aamb:aa ngê nmî dódó. ^{†3} Yélini yi kada nmye wee, ye namê dyaa chedêchedê, ngmênê nmî Lémi u maa mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha, nmyi nt:anê u ngwo wa yaa dmi. ^{†4} Dini ghi n:ii ngê nmyi kada pini wa a diyé, nmyi pi dmi ndîi ngê wa pyódu té, chedê ngê daawa pyódu.

⁵ Pi kamî yoo, nmye myenîné danê, nmyi kada pini yoo yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé. A mbwó yoo, namê lémilémi, numo ka dmyinê vuywo. Puku yedê ala kópu a tóó,

Yélini y:oo yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo, yi yélini yi p:uu Chóó Lémi u nkwo a d:uu yédi, ngmênê yélini daa lémilémi nyédi, Chóó Lémi ngê a ngêêpî too. ††

⁶ U l:êê dîy:o namê lémilémi, Chóó Lémi dmyinê châachâa, díyo chóó u wêdêwêdê mbêmê nmyi pi dmi wa km:êê té. ⁷ Nmyi nuw:onuw:o u kópu dé yi p:uu u kwo dmyinê ngêpê, yi kópu knî yi p:uu mênámê nuw:o, mu kópu u dîy:o nmye wunê vuywo. ††

⁸ Dmyinê t:ââ, dpodombiy:e dmyinê vuywo. Setan ngê kîngê dóó nmyo. Layóni ntee a kâa yédi, u yi u ngwo a kwo yédi, Pi ngmênê ma, Setan u l:êê ghi mye yinté, u yi u ngwo a kwo, Nî dyênê té. ⁹ Nmî Lémi p:uu nmyi nuw:o dmi dny:oo kwo, Setan u wépi u ngwo dmyinê pwapî. Daa nmyi mo nmye mgîni vyîmî nyédi. Dyâmê wope wope yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, yinté mye mgîni vyîmî nyédi, yoo dono knî y:oo a mgîni vyîmî kîgha tumo. ^{†10} Ngmênê daa dye ghi daadîi nmye mgîni vyîmî té, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê amê pyódu nmyo. Yinê a ngmidi nmyoo, Yesu Kédisu ka a kâadî nmyoo, yi k:ii ngmidi ngê anmyin:aa ya, chedê ngê daawa pyódu. Kópu mb:aa yilî yintómu yi kn:ââ ngê a tóó, yinê wa wêdêwêdê kalê nmyo, u ntâa ngê wa pyódu nmyo, u l:êê dîy:o nmî Lémi Yesu daanmyinê wópu ngmê. ¹¹ U wêdêwêdê mudaamu tp:ook:omo, chedê ngê daawa pyódu. Ndê kópu yila.

Pita u nd:uu tpaépê

¹² A tîdê mbwó yoo, nmî mbwó Sailas ngê ka ngêêpî nê, ala pweepwee pee tp:oo nmye u ngwo dnyinê d:êê. K:uuchêm u pi, nmî Lémi p:uu ntênê a dpodo. Ala pweepwee pee nmye d:a d:êê, mu kópu u dîy:o u ya a nga a kwo, Nê wêdêwêdê kalê nmyo, nmyi lama choo a ya, Lémini ka nmyi kêlîmî mbê dniye, vyîlo yi Lémi yi ndêndê. Nangê wópu.

¹³ K:omo tpile ala p:aani Mbápiilon ntee p:aani, ngmênê nmî Lémi u yoo al:ii mye kwo. Yi yélini y:oo yi mb:aamb:aa nmye da dy:ââ ngmê. Pini n:ii a tp:ee ntee pini, Mak, u mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ. ^{††14} Mb:aamb:aa ngê Dpo numo chipé tóó, mu kópu u dîy:o nmyi nuu ghi dmi numo nódo a pyede.

† 4:10 Lóma 12:6-8; 1 Kódin 12:4-7 †† 4:14 Mát 5:11; 1 Pita 2:19-20; Dpodo 5:41 ‡ 4:18 Prov 11:31

†† 5:2 Dpodo 20:28 †† 5:3 Taitas 2:7; Pilimon 1:14; 1 Tim 4:12; 5:1; Njon 13:14-15 ††† 5:5 Prov 3:34 ††† 5:7 Mát 6:25-30

Yélini yintómu knî yi k:ii Yesu Kédisu u yoo vy:o nmyi
ghê dniye, Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê nmye choo a
vyuwo.

§ 5:8 Tpyuu 12:3,9,17 §† 5:9 Epeso 6:11-13; Njems 4:7 §††
5:13 2 Tim 4:11; Lóma 1:7

Wu u dî. †

† 5:14 1 Kódin 16:20

2 Pita

1 Nê Saimon Pita, Yesu Kédisu u dyépi ngmê, myenté u dpodo pyu. Yélini Yesu u yoo vy:o myinê ghê dniye, ala pweepwee pee nmye nîné dyede. Nmî Mbwámê Yesu Kédisu ka ntee nmî kélîmî mbê dniye, yinté u kwo my:ee kélîmî mbê dniye. Ndê ka ntee a w:êê nmoo, yinté u kwo mye w:êê nmyoo. Dini ghi n:ii ngê u yoo vy:o kaa nmoo, dêpê kuwo nmyoo, u yoo vy:o mye kaa nmyoo.

² Chóó Lémi mupwo nmî Lémi Yesu yi p:uu dmyinê ndiye, nmye mb:aamb:aa ngê u ngwo adpa a vuywo, mb:aamb:aa ngê amyedpa a ngêêpî nmyo.

Chóó Lémi ngê a ngmidi nmyoo, dmyina a nj:ii

³ N:ii ngê a ngmidi nmoo, nmî lama a tóó. Nmî dono yilí yinê chedê too, u k:ii ngmidi ngê pyódu nmoo. Chóó u wêdêwêdê mbêmê u ntââ mbêmê pyódu nmoo, ghê kamî nmo a kpo, mb:aamb:aa ngê ntee a tóó, yinté mye pyódu nmoo. ⁴ Kópuni mb:aa yi pi dmi mwiyé a vyi too, u wêdêwêdê mbêmê nmî l:êê dîy:o a d:uu too, mu kópu u dîy:o ntee a tóó, u yi u ngwo a kwo, A yoo yinté myedny:oo ya. Mgîdí u yoo yi nuw:o dmi kwolo ngmê dé, u yi y:e a kwo, Dono nmî d:uud:uu, ngmênê nmî Lémi ngê yi máádi p:uu a y:ee nmyoo. ⁵ Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi ka nmyi kélîmî mbê dniye, chóó u yoo vy:o kaa nmyoo. Yi kópu u l:êê dîy:o u yoo mb:aa ngê dmyinê kwo, p:uu dmyinê ndiye. ⁶ Dono dmyina a vyîmî, u wépi dmyinê pwapî. Chóó Lémi dmyina a nj:ii, ⁷ nmyi tîdê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo dny:oo ya, pi yintómu yi nuu ghi dmi nmyi nódo myedny:oo ya. ⁸ Yi kópu dé mb:aamb:aa ngê anmyi d:uud:uu dé, ye nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu dpodo tédê, nmyi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê adí kelekele. ⁹ Pini n:ii ngê yi kópu dé daadî d:uud:uu dé, yi pini my:oo a tóó, kópuni nmî Lémi ngê u l:êê dîy:o wunê a d:uu ngê, u dono u ngwo chedê too, yi kópu u nuwo wunê a kuwo wo.

¹⁰ A tîdê mbwó yoo, yi kópu u l:êê dîy:o yi kópu mb:aa dmyinê d:uud:uu dé, pi kní y:oo pêdê w:ee y:e, awo, Chóó Lémi ngê a ngmidi too, u yoo vy:o mye kaa too. Yi kópu mb:aa anmyi d:uud:uu dé, ye maa mb:aa daanmyi kn:aadi ngmê, myedaanmyinê lvêédî dmi.

¹¹ Nmî Mbwámê Yesu Kédisu ngê daawa mb:ii nmyo, kóó k:oo wa kaa nmyo, nmî Lémi u k:ii anmyin:aa ya, chedê ngê daawa pyódu.

¹² K:omo tpile yi kópu yilí nmyi lama ntênê a pyede, ngmênê nmye mênîné vyîlvíyilí té. ¹³ Doo u ntââ módó daanê kuwo nmyo, ngmênê yi kópu kní nmye mênîné

vyîlvíyilí té, nmyi dpî dmi u ngwo n:aa ny:ââny:ââ.

¹⁴ Nyââ, daa kêmakêma dyámê pê nîné kuwokuwo, kópuni nmî Lémi Yesu Kédisu ngê wunê a ka a vuy, daa kêmakêma n:aa ntiyentiye. A pwopwo u maa ntênê a ka yinê a kêma ngê. ¹⁵ Ala kópu dyuu nmye nîné dyede, mu kópu u dîy:o u ya a nga a kwo, U ntââ mbêmê nê kuwo nmyo, a kuwó ala kópu dyuu dye ghi yintómu pênmyi nuw:onuw:o dé.

Chóó Lémi ngê Yesu u pi nmî ngópu u ngwo kmungo

¹⁶ Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu Kédisu u pi pi kní ye nmî vuy, u wêdêwêdê p:uu ye myenmee danêmbum. Danêmbum n:ii pi kní y:oo yi chóó yi nuw:o mbêmê dpo pyw:ee t:oo, daa yinté danêmbum ye yinmeen:aa tpaépê, ngmênê kópuni ye nmeen:aa tpaépê, nmî chóó nmî ngwolo kní y:oo nmî módu. ¹⁷ A mbwó dê yi k:ii nmî ngópu nmî Mî Chóó Lémi ngê Yesu u pi kmungo, u dnye mbóó p:uu nmî nyongo, nmopê, Kî a tp:ee nji-ni, pini n:ii u nuu ghi a nódo a tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu ye d:uud:uu too. ¹⁸ Yi dnyeni mbóó p:uu nmî chóó nmo nyongo, dini ghi n:ii ngê mbu mbêmê Yesu u k:ii nme a ya.

¹⁹ Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu kní y:oo wunê a d:êê tumo, Yesu ngê nmî ngópu ntiye too. Yi kópu kní ye ntênê u ngwo nmî kélîmî mbê dniye. Yi kópu dyuu ntênê dmyinê nuw:onuw:o dé, mu kópu u dîy:o pywápê ngê mgîdí ntee dpî chaa, yi kópu dyuu ngê nmyi gha dmi yinté myoo chaa ngê. Ala ngwo mgîdí vy:o nmo pyede, u dí mywe anmî m:uu, kââdí u nkwo wa a kee. ²⁰ Ndî kópu ngma ala, nmyi nuwo kídangê kuwo. Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu kní y:oo wunê a d:êê tumo, pi ngmê ngê chóó u nuw:o mbêmê yi kakême dmi kîngê chámê, ²¹ mu kópu u dîy:o yi yélini daa yi chóó yi nuw:o mbêmê dnyimo a d:êê, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê ye yinê dpîmo a tpaépê dé, Chóó Lémi u komo u ngwo dnyimo a kapî. ²²

Pi dódó pyu yoo

2 Nmî kn:ââ yoo yi vy:o pi kní ngmê y:oo Chóó Lémi u komo k:omo ngê ntee dnyimo a kapî, pi ngmê kní y:oo yinté adnyi dódó nmyo. Ndiye tédê kamî angmê kpêmî ngmê, yélini tumutumumu yi p:uu adnyi ndiye, maa ndêndê wa kn:aadi ngmê. K:omo tpile yi pi dódó pyu yoo yi yikî dmi nmî Lémi u pwo ghay wo, ngmênê u pi wa dyênê ngmê. Nmî Lémi ngê mgî daawa a puwâ, ayi ngwéti té, ntênê wa chedê té. ²³ Pi yilí wa

† 1:4 Njon 1:12; 2 Kódin 3:18 †† 1:5 Nkal 5:22-23

‡ 1:14 2 Kódin 5:1; Njon 21:18-19 †† 1:16 Mát 17:1-5 †† 1:21 2 Tim 3:16; 1 Pita 1:10-11; Dpodo 3:21

dóo t:oo, yi l:êê ghi dmi wa ngmêê t:oo, yoo dono ngê wa pyódu t:oo, pyââ ti pyu ngê wa pyódu t:oo, nmî Lémi u pi kuwa yéli ye dono ngê u ngwo wa pyódu ngmê. ³ Tpile u mb:aami dé, k:omodanê kópu knî yi mbêmê adnyi dódó nmyo, ngmênê pini n:ii ngê wa kpada té, maadî kíyedê kwo, dpî doo u tpile. Daa kedekede pyu, ntênê wa dyênê té. ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê enjel woni yoo dnya a dono, ye daa kede wo, mbwa k:oo km:êê too. Mgîdí vy: o y:i a wee, y:i a mgîní vyîmî nyédi, yi kpadakpada ndîi y:i a t:âât:ââ ngmê. ¹⁵ Yélini wunê dnya a dono, Chóó Lémi ye myedaa kede wo, ngmênê vyi ngê vya too. Pi mb:aa yi vy: o ngmîdi doo kwo, Nówa, pini n:ii ngê dono ye dpîmo kwódukwódu. Yi pini mupwoknî n:eeemi knî wááli vyílo dé yi w:êê too. ¹⁶ Myenté, Chóó Lémi ngê Sodom p:aani dê Kîmoda ndê ngê myedê vwuwo doo. Yélini yoo yi p:aani dê y:e dnye kwo, yi dono yilí yi l:êê díy: o yi ngwo kpada too, apê, Yoo dono p:aani p:aani yi kópu paa m:uu y:e, yi lama paa yaa we, n:ii ngê dono dpî d:uu, ndê ngê wa ma. ¹⁷ Pi mb:aa ngmîdi yi vy: o doo kwo, Loté, ndê ka vyílo yi w:êê ngê, ⁸ mu kópu u díy: o mââ knî y:oo dye ghi yintómu numo kpêêpî n:ii dnya a kígha, u ngîma kaa dniye. ⁹ Yi dyimê pywuu dê yi nt:u kópu ala, nmî Lémi u ntââ, pi mb:aa yoo yi tókótókó tédê dpî ngee té, pi dono yoo dpî kpada té, u dí kuwókuwó wéni ngê ntênê amî kpada té. ¹⁰ Yoo kwolo ngmê dé, n:ii knî y:oo nmî Lémi u dnye daa nyémî ngópu, dono yi nuu u kópu ngê a ya yédi, yi yéli dnyinté daawa kpada té.

Pi dódó pyu yoo daa nkîngê nyédi, k:omo tpile dono a d:uud:uu tumo, ngmênê mywene ye daa kwo yédi. Yélini yi pwo a pyede, daa chââchââ tumo, ngmênê yi pi dmi a dyede tumo. ¹¹ K:omo tpile enjel yoo yi pi dmi ndîi dé, yi wêdêwêdê mye ndîi, ngmênê nmî Lémi u ngîma pi dódó pyu yoo yi pi dmi daa dyede tumo. Lukwe díy: o yi yéli yi pwo yéli yi p:uu a peede tpapê nyédi. ¹²

¹² Pi dódó pyu yoo, chii w:ââ ntee tpile dé. Chii w:ââ u lama daa tóó, Kí pi u tpile tp:oo, u ngwo dpî vy:a. Yi yéli mye yinté dé, daa yi lama a peede tpapê nyédi. Chii w:ââ ntee anyi vy:a, nmî Lémi ngê yinté wamyé vya té, ¹³ yélini yi némi dmi a dyede tumo, nmî Lémi ngê yi ntââ dmi ye wa a vy:u. U yi y:e a kwo yédi, Kmaapî ngê wo nmo a vyîmî dé. Pi dódó pyu yoo nmî Lémi u kmaapî tédê nmye dpî taa dmi, a mywenemywene kígha nmyoo. ¹⁴ Pyââ ti ngwolo yi ngîma a kwo nyédi, dono tédê daa pilepile nyédi, yoo kamîni nmyi vy: o a wee, a lvêêdí tumo. Tpile u mb:aami yoo, nmî Lémi ngê wa dyênê té. ¹⁵ Maa ndêndê kn:aadi ngópu, u ngwo vyiti dniye, Mboso tp:oo Mbalaam u maa p:uu mî pwii dniye. Yi Mbalaam ndapî ndîi p:uu doo nuw: o, u l:êê díy: o dono u maa p:uu ghê wo, apê, Yisiléli tpémi yi p:uu kópu dono ngmên:uu t:oo, Chóó Lémi ngê u ngwo pèdê vya téne. ¹⁶ Ngmênê Chóó Lémi ngê u enjel ngmê dy:ââ ngê, Mbalaam u maa yi nkoko ngê, u

ndonki u ntââ ngê pyódu ngê, dnye u ngwo pw:ii ngê. Yi kópu u l:êê díy: o kópuni Mbalaam ngê u yi doo kwo nî d:uu, mēdaa d:uu ngê. Yi kópu mbodo podo mbodo podo u kópu.

¹⁷ Dpuwó nuu n:ii u kwo mbwaa chedê ngê dpî pyódu, yoo ntee a dódó too, pi dódó pyu yoo mye yinté dé, gha kópu yi mênê daa ya yédi. Myenté, dini ghi n:ii ngê kââdí ndîi dpî kee, tēpē wēdēwēdē ngê dpî pyódu, pi knî y:oo u yi y:e a kwo yédi, Tpii a ghay we. Dini ghi n:ii ngê nkalí ndîi dpî m:uu ngmê, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê yópu ngê nkalí ntee dpo y:oo, yoo u ngwo dpî dódó, yi yéli mye yinté dé, yoo dpî dódó t:oo. Chóó Lémi ngê daawa kn:aadi, mgîdí ndîi vy: o wa kée té. ¹⁸ A chaa nyédi, yi pi dmi yi chóó a kmîmî tumo. Pi kamí yoo dpî dódó t:oo, n:ii yoo yoo dono yi vy: o da pwii dmi, Yesu u yoo vy: o dê ghê dmi. Dono kópuni yi nuw: o nēdē a pyede, daa kwódu yé kópu ngê dē pyódu t:oo. ¹⁹ Pi kamí knî ye yipu, Dêêpî kópu dyuu u mbwa k:oo nmo pw:iipw:ii nmyo, ngmênê dono u mbwa k:oo yi chóó a wee, mu kópu u díy: o doo u ntââ dono u wépi d:uudpî pwaa ngmê, dye ghi yintómu a dono nyédi. ²⁰ Yélini dpî dódó t:oo, dono dpo pyw:ee ngmê. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu Kédisu ka mwiyé a kélímî mbê dniye, yi Mbwámê ngê pyodo, mgîdí u yoo yi dono vy: o a y:ee too, ngmênê ala ngwo yi dono ngê maa mgîmî té, yi ya dono ngê dē pyódu. ²¹ Wunê yi kpadakpada pē tédê, mu kópu u díy: o maa mb:aa yi lama dēpwo ya. Ala ngwo yi kpadakpada ndîi ngê dē pyódu, mu kópu u díy: o nmî Lémi u dēêpî kópu dyuu u wépi dē pwaa ngmê. ²² Lukwe díy: o yi dono knî ye maa diyé dmi. W:ââ ntee tpile ngê dē pyaa dmi. Ntini n:ii w:ââ ngê dpî kwada kwolo, myombó moo diyé, moon:aa ma. Myenté mbwêwê. Tupwóni p:uu a t:a, doo u ntââ daanyi ghodo, u mgî lēê u kwo moon:aa kudu. ²³

Mbóó dyámê ndê ngê u ngwo wa ma dē

3 A tîdê mbwó yoo, pweepwee pee n:ii mwiyé nmye nê dy:ââ ngê, alani mye yinté. Nmyi nuw: o wátí-wátí u l:êê díy: o d:a d:êê dē. ² Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê a d:êê tumo, nmye mēyed:a vyíli té. Nmî Lémi u dēêpî kópu nmyi dyépi knî y:oo n:ii nmye mî vyi ngópu, nmye mēyed:a vyíli. ³ Mwiyé mwiyé ala kópu nmyi lama choo a ya, dini ghi n:ii ngê kuwókuwó wéni daa kēmakēma adî dyimēdyimē, yoo dono ngmēwa chaa, yi chóó yi pono adnyi vyápê, adnyi nkwitinkwiti nmyo, ⁴ nmyewo, Nmyi lémi Yesu ngê yepê, Mu dini ghi ngê wamênî diyé. Nmyewo, Angênê yi pini. Nmyewo, Nmî pye mî yoo wunê mwo a pw:oo dniye, ngmênê yi pini doongê diyé wo, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pē mwo a l:âmo ngê, nkoo nmo, tpile yintómu ntee munté muka tóó. Nmyewo, Yi pini mēdaawa a diyé. ⁵ A tîdê mbwó yoo, n:ii dé yinté a nuw: o té, Nówa u danēbum yi mbodo kn:ââ vwuwo dē yé ngmê, p:uu daa nuw: o té. Nmî lama ka tóó, mwiyé mwiyé dini ghi ngê Chóó Lémi ngê kópu yi

††† 2:1 Deut 13:1-5; Mát 24:24; Njuda 1:4 † 2:3 Lóma 2:24; 16:18; 1 Tes 2:5 †† 2:4 Mát 25:41 † 2:5 Gen 6:11-8:19 †† 2:6 Gen 19:12-13,24; Njuda 1:7 ††† 2:9 1 Kódin 10:13; Njuda 1:6 ††† 2:11 Njuda 1:9 †††† 2:15 Num 22

§ 2:19 Njon 8:34; Lóma 6:16-17 †† 2:20 Mát 12:43-45; 26:24; Hipílu 6:4-6 ††† 2:22 Prov 26:11 †† 3:3 1 Tim 4:1; Njuda 1:17-18

vyu, dyámê pê l:âmo ngê, mbóó mye l:âmo ngê. Ntii mwada y:i nuwo, dyámê a kmungo. ^{†6} U kuwó dini ghi ngê ntii mêdê diyédiyé kwólu, yoo dono dyênê too, yi tpile mye dyênê too. ^{††7} Ngmênê Chóó Lémi ngê wo ngmê ngmidi ngê, wéni n:ii ngê kópu m:uu wa a vyi, yi ngwo ndê ngê mbóó dyámê wa ma dê. Yi wéni ngê yoo dono wa kóté kalê té, amye kpada té. [‡]

⁸ A tídê mbwó yoo, nangê vyi, Nmî Lémi ngê mgî da puwâ. Ala kópu nmyi lama kídangê kuwo, nmî Lémi ka m:ââ yono yono y:a daa dye ghi daadîi, ngmênê u kwo wo ngmidi. ^{††9} K:omo tpile yoo woni yi nuw:o alanté a pyede, apu, Nmî Lémi ngê mgî da puwâ, kêma wa a diyé, ngmênê mgî daawa a puwâ, a t:âât:ââ nmyo, u yi u ngwo daa kwo, Ghêlî nî dyênê té. Dye ghi ka dó-wodówo, u yi u ngwo a kwo, Pi yintómu knî y:oo yi dono a kuwo téne, a yoo vy:o ghê dniye. ^{‡‡}

¹⁰ Pi doo u lama kpáápi ntee dpî t:aa, nmî Lémi u wo yinté wa d:ii. Yi wéni ngê dnye ndîi vy:o mbóó anyi wa pwiyé, tpileni mbóó p:uu a wee, ndê ngê wa ma té, dyámê mbêmê tpile yintómu wamyé ma té. ^{‡‡††11} Yi tpile yilí yintómu chedê ngê wa pyaa dmi, u l:êê dîy:o nmyi nuw:o dmi yi p:uu kîngmê kwo, nmî Lémi mu ngmidi p:uu dny:oo kwo. ^{†2} Chóó Lémi u wo nuw:o ngmidi mbêmê dmyinê t:âât:ââ, pi yilí knî ye u pi dmyinên:aa tpaépê, u yoo vy:o paa ghê dniye, yi wéni lîmîlîmî ngê u ngwo paa dyimê we. Yi wéni ngê ndê ngê mbóó dyámê wa ma dê, tpile yilí yintómu wa nkîl:a dmi, ^{†3} ngmênê Chóó Lémi ngê kópuni a vyu, yi kópu

† 3:5 Gen 1:2,6-9 †† 3:6 Gen 7:11-23 ‡ 3:7 1 Kódin 3:13
‡† 3:8 Psalm 90:4 ‡‡ 3:9 1 Tim 2:4 ‡‡† 3:10 Mát 24:43-44

mbêmê mbóó dyámê kamî dê nmo t:âât:ââ dê, yoo mb:aa kwéli adnyin:aa kwo.

¹⁴ A tídê mbwó yoo, yi wéni ghêlî doongê dyimê wo, mb:aamb:aa ngê dmyinê ya, dyââpe nmyi p:uu kîngmê ya. Nmî Lémi wéni n:ii ngê wa a diyé, mb:aamb:aa ngê nmye paa taa we. ^{†5} Nmyi lama choo ya, nmî Lémi ngê dye ghi a dówodówo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, Pi yilí a yoo vy:o paa ghê dniye. Nmî Lémi u nuw:o ndîi mbêmê nmî mbwó Póól ngê vyílo yi kópu nmye yedê d:êê ngê. ^{‡‡†6} U pweepwee pee yedê yi kópu knî yi p:uu u mo kópu nmye dêpê d:êê ngê. U pweepwee pee knî yi yedê kópu woni knî yi wopwe dpodo ndîi ngê nmye dpî pyaa dmi, ngmênê pi ngê kîngê dóó nmyo. Yélini yi ndiye daa ndîi, n:ii knî y:oo maa dpî kn:aadi ngmê, Póól u kópu dé dpo kp:aa t:oo, ngmênê yi kakêmê chámêchámê tédê kn:aa kópu knî y:i ngmêdpî kaa ngmê. Chóó Lémi u Puku yedê kópu dyuu yinté u mo ngê myoo pyódu t:oo, yoo kn:aa máá-di p:uu u ngwo dpî kaa t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê wa dyênê té. [§]

¹⁷ A tídê mbwó yoo, yi kópu p:uu nmyi ng:aa dmi yed:a t:oo, nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vyuwo. N:ii knî y:oo nmî Lémi u kópu dyuu dnyinté a chââchââ tumo, kîngê dóó nmyo, kn:aa máádi p:uu kîngê kaa nmyo. ^{†8} Nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu dmyinê ndiye. Nmî Mbwámê ngê pyodo, yinê choo a ngêêpî nmyo. Chaa kîgha koo, u chaa kîgha daanmî yé.

Wu u dí.

‡‡‡ 3:15 Lóma 2:4; 10:21 § 3:16 Hipîlu 5:11

1 Njon

Pini n:ii ngê ala pweepwee pee d:êê ngê, u pi Njon, Sepédi tp:oo, Yesu u dyépi ngmê. Dini ghi n:ii ngê pi vy:ee ngê doo ya, ala pweepwee u ngwo d:êê ngê, Yesu u yoo knî ye dy:ââ ngê.

Pi ngmê knî y:oo yi yéli kn:aa máádi p:uu dnye kapî dé, yipu, Doo u ntââ Chóó Lémi Tp:oo pi ngê daapî pyodo. Yipu, Chóó Lémi mupwo d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa dê, dono yi p:uu daa t:a. Yipu, Dyámê u kópu dé dono dé, dyámê mbêmê tpémi mye dono dé. Yipu, Doo u ntââ Chóó Lémi Tp:oo pi ngê daapî pyodo. Yipu, Yesu pi ntee pini, dini ghi n:ii ngê Njon Baptist ngê mbápitísím kwólu, yi ngwo Chóó Lémi Tp:oo Yesu p:uu kele, yipu, Yesu ghêlí daa vya ngópu, Chóó Lémi Tp:oo ngê mwiyé a kuwo ngê. K:omodanê kópu pi knî ye yidnyimo tpaépê. Myenté k:omodanê kópu ye m:uu dnyimo tpaépê, yipu, K:omo tpile Yesu u yoo adnyi dono, ó daadnyi dono, u kópu daa tóó.

Njon ngê yoo yi wátiwáti u l:êê dîy:o ala pweepwee pee u ngwo d:êê ngê.

Kêlî Pini p:uu kópu dyuu

1 Nmî Kêlî Pini p:uu nmye nmî nê d:êê té, pini n:ii ghê njini u kn:ââ. Mwiyé mwiyé dini ghi ngê yi pini doo a ya, nmî dye ghi ngê u kwo nmeê a ng:aa, nmî chóó nmî ngwolo knî y:oo nmî módu, nmî kêê dmi p:uu my:oo yó. ¹² Yi ghéni kn:ââ nmî Mî k:ii nipi dpîmo a ya, myenté chedê ngê daawa pyódu. Dini ghi n:ii ngê pi ngê pyodo, nmî módu. Yi kópu u l:êê dîy:o u pi ntênê nmye nmo tpaépê ngê, dpîno k:omodanê té. ¹³ Pini n:ii nmî módu, kópuni u kwo nmo ny:ee too, nmye vyílo yinmo tpaépê too, mu kópu u dîy:o nmî nuw:o dmi ntee a tóó, nmyi nuw:o dmi yinté myedny:oo a ya. Nmî Mî mupwo Yesu Kédisu yi k:ii ngmídi ngê ntee nmo pyede, u yi nmo a kwo, Yi k:ii ngmídi ngê yinté myedmyinê a ya. ⁴ Nmye nmî nê d:êê té, mu kópu u dîy:o w:aa pèdê pyw:ee yó, myenté myepono pyw:oo.

W:êênî paa

⁵ Ala kópu dyuu nmî Lémi u kwo nmo ny:ee too, nmye vyílo yinmo tpaépê too, Chóó Lémi kââdí ntee tpile ye tóó, mgídí knî p:uu daangma a t:a. ⁶ Ala kópu anmî tpaépê knomomê, Nmî Mî k:ii ngmídi ngê nmo pyede, ngmênê mgídí vy:o anmî m:ii knomomê, ye anmî k:omodanê, daa nmî Mî u pono anmî vyápê. ⁷ Nmî Mî w:êênî ntee a tóó, w:êênî yinté anmî m:ii knomomê, ye u k:ii ngmídi ngê anmî ya, u yoo knî yi k:ii ngmídi ngê amyenmî ya, Tp:oo Yesu u wêê ngê nmî dono yilí yintómu dpî ghêê té.

⁸ Ala kópu anmî tpaépê knomomê, Dono nmî mênê daa tóó, ye nmî chóó nmî nuw:o knî y:oo adnyi dódó nmo, nmî Mî u ndê kópu dyuu nmî mênê daadnyi ya.

⁹ Ngmênê nmî dono yilí yi yuu dmi nmî Mî ka anmo y:ee knomomê, daawa dóó nmo, kópu mb:aa nmo angmê d:uu, nmî dono yilí u kuwó wa kée té, mê-

† 1:1 Njon 1:1-4†† 1:2 Njon 1:14‡ 1:5 1 Tim 6:16; Njems 1:17†† 1:6 1 Njon 2:4

daawa a ngî té, wa ghêê nmo, kamî ngê wa pyódu nmo. ¹⁰ N:ii ngê dpo, Dono d:oo ngmê d:uu ngê, yi pini ngê nmî Mî u kópu dyuu dpî vy:a, mu kópu u dîy:o nmî Mî ngê dpo, Pi yintómu a dono nyédi. Yi pini u mênê nmî Mî u kópu dyuu daa ya nyédi.

Yesu Kédisu nmî Mbwámê

2 A tp:ee yoo, nmye nî nê d:êê, mu kópu u dîy:o dono kópu daangmêpaa d:uu yó, ngmênê dono ngmanmî d:uu knomomê, Yesu Kédisu ngê nmî Mî ka amî kwódu nmo, kwowo, Nangê kpada té, ² yi yikí dmi a pwo ghay wo. A tp:ee yoo, Yesu Kédisu ngê chóó dono daangmê d:uu ngê, ngmênê nmî dono yintómu yi l:êê dîy:o pwene. Daa nmî mo nmî l:êê dîy:o pwene, ngmênê pi yintómu yi l:êê dîy:o mye pwene. ³

³ Nmî Mî ka anmî ng:aa knomomê, ye ala kópu nmî lama ntênê wa yââ, Nmî Mî nmî lama pini ngê a tóó, u yoo vy:o nmo wee. ⁴ N:ii ngê dpî vyi, Nmî Mî a lama pi-ni ngê a tóó, u yoo vy:o n:aa kwo, ngmênê yi pini u kwo daa ng:aa yédi, yi pini k:omodanê pyu, ndê kópu dyuu u mênê daa ya nyédi. ⁵ N:ii u kópu dyuu ka adí ng:aa, vyílo yi pini nódo nmî Mî nuu ghi d:ud:umbiy:e a tóó. Yi kópu mbêmê nmî lama dpî yââ, nmî Mî k:ii ngmídi ngê nmo pyede. ⁶ N:ii ngê dè vyi knomomê, nmî Mî k:ii ngmídi ngê nye tóó mo, Tp:oo Yesu Kédisu ntee doo a m:ii, yi pini yinté myechoo m:ii. ⁷

Dêêpî Kópu kamî

⁷ A tp:ee yoo, daa dêêpî kópu kamî nmye yinî nê d:êê d:êê, ngmênê dêêpî kópu mbwee. Dini ghi n:ii ngê Yesu u yoo vy:o wunê nmyinê ghê dniye, yi dêêpî kópu yi ngwo nmyinê ny:ee ngópu, nmyepê, Nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya. ⁸ Ngmênê yi dêêpî kópu kamî ngê mo tóó. Yesu Kédisu ngê yi dêêpî kópu nmî ngópu ntênê dpîmo a cháâcháâ, yinté my:ee cháâcháâ

‡‡ 2:1 Hipîlu 9:24 ‡‡‡ 2:2 Lóma 3:25; Njon 1:29; 11:52 ‡‡‡ 2:4 1 Njon 1:6,8 § 2:5 Njon 14:21,23; 1 Njon 4:12,17; 5:3 §† 2:6 Njon 13:15 §†† 2:7 2 Njon 1:5-6

ngmê. Mgîdî machedê ngê ka pyodopyodo, pywápê ndêndê wunê ka dnyednye. †

⁹ N:ii ngê dpo, Pywápê u wuu n:aa m:ii, ngmênê u mbwó u kwo a diya yédi, yi pini mgîdî vy:o mo m:ii. ^{††10} N:ii nódo u mbwó u nuu ghi a ya yédi, yi pini pywápê u wuu a tóó, pi d:uudpo lvêêdí. ^{††11} Ngmênê n:ii ka u mbwó a diya yédi, yi pini mgîdî vy:o a kwo, mgîdî vy:o mye m:ii. Doo u lama a paa yédi, ngmênê u kwo, Ló y:i n:aa lêpî, mu kópu u díy:o mgîdî ngê ngwolo dé dpî dyênê dé. ††

¹² Tp:ee dmââdíma, nmye nîné d:êê, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu u pi mbêmê nmî Mî ngê nmyi dono yilí u kuwó kéé too. ^{††13} Mââwe yoo, nmye nîné d:êê, mu kópu u díy:o pini n:ii dye ghi yintómu doo a ya, nmyi lama a tóó. Pi lvulu yoo, nmye nîné d:êê, mu kópu u díy:o dpodombiy:e nmyi ghê dniye, Setan nmyi yi yodo u maknopwo nmyi yé ngópu.

¹⁴ Tp:ee dmââdíma, nmye nîné d:êê, mu kópu u díy:o nmî Mî nmyi lama a tóó. Mââwe yoo, nmye nîné d:êê, mu kópu u díy:o pini n:ii dye ghi yintómu doo a ya, nmyi lama a tóó. Pi lvulu yoo, nmye nîné d:êê, mu kópu u díy:o nmyo wêdêwêdê dé, nmî Mî u kópu dyuu nmyi mênê a kwo, Setan nmyi yi yodo u maknopwo nmyi yé ngópu.

¹⁵ Dyámê nangê kâpu, dyámê u tpile knî yi p:uu nmyi nuw:o dmi kîngê kwo. Dyámê anmyinê kâpu knomomê, nmî Mî u nuu ghi nmyi nódo daadî ya, ^{††16} mu kópu u díy:o nmyi nuw:o dmi nmî Mî p:uu dny:oo kwo, dyámê mbêmê kîdnyingê kwo. Yélini yi nuw:o dmi dyámê mbêmê a wee, nuw:o dono u pono a vyápê nyédi, tpileni dpî m:uu ngmê, yi tpile u yi y:e a kwo yédi, dyámê u tpile dé dpo kâpu tumo. Yinté lémi ghi nmî Mî ka d:uungmêdpo ndê, dyámê mbêmê pi knî y:oo yi chóó dpî néti t:oo. ¹⁷ Pi knî y:oo tpileni yilí yi yi dmi a kwo, chedê ngê wa pyaa dmi, dyámê pê chedê ngê amye pyódu, ngmênê n:ii nmî Mî u pono adî vyápê, chedê ngê daawa pyódu. †††

Pini n:ii Yesu Kédisu p:uu adî d:uu

¹⁸ A tp:ee yoo, kuwókuwó wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê. Ala kópu wunê nmyinê ny:ee ngópu, Díyo pi ngmê Yesu Kédisu p:uu adî d:uu. Yi kópu ala ngwo kédê pyódu, pi yilí Yesu Kédisu p:uu ka d:uu té. Yi kópu u l:êê díy:o nmî lama ka tóó, kuwókuwó wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê. ^{††19} Yi yéli k:omo ngê nmî yoo vy:o ghê dniye, u kuwó dini ghi ngê mê pwii dniye. Nmî yoo vy:o ntênê wodnye kwo, ye nmî vy:o pê wee, ngmênê a kuwo nmoo, ntênê u ngwo nmo w:ee ngê, nmîmo, Daa nmî yoo vy:o yéli. ††

²⁰ Dp:ee yinté yéli, Yesu Kédisu ngê u Ghê Dmi nmyi mênê a yó, u ndê kópu dyuu nmyi lama u ngwo a yaa wo. ²¹ Nangê vyi, Nê nmo wunê d:êê, mu kópu u díy:o ndê kópu dyuu nmî lama daa kwo. Kêle, ndê kópu dyuu nmyi lama wunê kwo, myenté ala kópu nmyi

† 2:8 Njon 1:9; Lóma 13:12 †† 2:9 1 Njon 3:10,15; 4:20 † 2:10 Lóma 14:13 †† 2:11 Njon 12:35 †† 2:12 1 Kódin 6:11 ††† 2:15 Lóma 8:7; Njems 4:4 ††† 2:17 Mát 7:21 † 2:18 Mát 24:5,24; 2 Njon 1:7 †† 2:19 Dpodo 20:30

lama kiyedê tóó, k:omodanê kópu u kn:ââ ndê kópu dyuu p:uu dêdêngmê kwo.

²² N:ii ngê ala kópu a tpapê ngê, Yesu daa Chóó Lémi Tp:oo, yi pini k:omodanê pyu, Yesu Kédisu p:uu a d:uu yédi, Yesu ka kpeme dpî yââ, u mî Chóó Lémi ka kpeme myoo yââ. ^{††23} N:ii ngê Yesu dpî mb:ii, u mî Chóó Lémi myoo mb:ii. N:ii ngê Yesu a chââchââ ngê, u mî Chóó Lémi mye chââchââ ngê. ††

²⁴ Nmî Lémi p:uu kópuni mwiyé nmyinê ny:ee ngópu, yi kópu p:uu nmyi nuw:o dmi dny:oo kwo, nangê ngmêê. Yi kópu daanmyinê ngmêê knomomê, ye dye ghi yintómu nmî Mî k:ii ngmidi ngê anmyi ya, Tp:oo u k:ii ngmidi ngê amyenmyi ya. ²⁵ Kópuni u pi wunê nmo a vyu, daawa dóó nmo, yi kópu ntênê wa d:uu, ghê kamî nmo wa a kê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ††

²⁶ N:ii knî y:oo kn:aa máádi p:uu a kapî nmyoo, yi kópu yi yéli yi l:êê díy:o nmye d:a d:êê. ²⁷ Dp:ee yinté yéli, Yesu Kédisu ngê u Ghê Dmi nmyi mênê a yó. Yi ghéni dmi ngê kópu yilí yintómu yi p:uu a ndiye kígha nmyoo, doo u ntââ pi ngmê ngê mēdaadî ndiye kígha nmyo. Yi ghéni dmi ngê ndê kópu nmye ye tpapê too, k:omodanê kópu nmye daangmêwa vyi. U kwo dmyinê ng:aa, Yesu Kédisu u k:ii ngmidi ngê dmyinê ya. ††

²⁸ Nyââ, a tp:ee yoo, u k:ii ngmidi ngê dmyinê ya, mu kópu u díy:o wéni n:ii ngê wa a diyé, u kwo daapîdmyi nkíngê, mywene nmye myedaapaa ghê we. ^{††29} Nmyi lama kiyedê tóó, Yesu Kédisu p:uu dono daangma a t:a. Ala kópu nmyi lama myechoo a ya, n:ii ngê kópu mb:aa a d:uud:uu too, yi pini nmî Mî tp:oo ngê mye tóó. †††

Chóó Lémi tp:oomódó tp:oomââ yoo

3 Ndîi kópu ngma ala. Nmî Mî nódo nmî nuu ghi dmi ntênê wunê tóó, u l:êê díy:o tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmoo, u pi nmî p:uu t:àngo. Yi kópu u l:êê díy:o dyámê mbêmê tpémi y:oo daa myeme nmoo, nmî Mî yi lama myedaa tóó. ^{††32} A tîdê mbwó yoo, nmî Mî ngê tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmoo, ngmênê nmî lama daa tóó, mu dini ghi ngê lón-té pini ngê anmîn:aa ya. Nmî lama ka tóó, Yesu Kédisu dini ghi n:ii ngê wa a diyé, yinté pini ngê anm:uu pyaa dmi, mu kópu u díy:o yi ngwo ntênê anm:uu m:uu. ^{†††33} Yélini yi k:ii yi kópu nmî lama a tóó, nmî nuw:o dmi Yesu Kédisu p:uu a wee. Dono ntee p:uu daa t:a, yinté nmî p:uu kîngmê ya.

⁴ N:ii a dono yédi, yi pini nmî Mî p:uu a d:uu yédi, u dèêpî kópu dyuu daa chââchââ ngê. ⁵ Nmyi lama kiyedê tóó, Yesu Kédisu pi ngê pyodo, nmî dono chedêchedê u l:êê díy:o. Nmyi lama mye tóó, chóó u dono daa tóó. ^{††6} Yélini yi k:ii Yesu u k:ii ngmidi ngê nmo pyede, dpîno dono nyédi, ngmênê n:ii a dono yé-di, yi pini ngê nmî Lémi doongê módu, u lama myedaa tóó. ¹⁹

††† 2:22 Mát 10:32-33; 1 Njon 4:3; 2 Njon 1:7 †† 2:23 Mát 10:32-33; Njon 5:23; 2 Njon 1:9 ††† 2:25 Njon 3:15; 6:40 †† 2:27 Njon 14:26 †† 2:28 1 Njon 4:17 ††† 2:29 1 Njon 3:10 ††† 3:1 Njon 1:12-13; 16:3 ††† 3:2 2 Kódin 3:18; Pilipay 3:21 18 3:5 2 Kódin 5:21; 1 Pita 2:22-24 19 3:6 Lóma 6:1-2,14

⁷ A tp:ee yoo, pi ngê kîngê dóó nmyo. Yesu Kédisu nmî Mî ka pi mb:aa ngê ntee a tóó, n:ii ngê kópu mb:aa a d:uud:uu too, vyílo yi pini pi mb:aa ngê u kwo a ya yédi. ^{†8} Pini n:ii a dono yédi, yi pini Setan u pono a vyápê yédi. Mwiyémwiyé dini ghi ngê Setan ngê dono u kn:ââ a chópu, ala ngwo yinté mye dono. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Mî Tp:oo dyámê mbêmê a loo, u yi u ngwo doo kwo, Setan u némi nî dyênê, yélini dyênê ngê, m:aa l:âmo té. ^{††}

⁹ Chóó Lémi ngê n:ii tp:oo módó tp:oo mââ ngê dpî pyódu, mēdaa dono yédi, mu kópu u dîy:o kamî ngê dpî pyódu. U mí Chóó Lémi ntee a tóó, yinté pini ngê dpî pyódu, doo u ntââ mēdaadî dono. ^{†††10} Chóó Lémi u yoo, Setan u yoo, yi myeme alanté. Pini n:ii nódo u tídê mbwó yoo yi nuu ghi dmi daa tóó, myenté kópu mb:aa daa d:uud:uu too, yi pini daa Chóó Lémi u yoo vy:o pini ngmê.

Nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya

¹¹ Kópuni mwiyémwiyé nmyinê ny:ee ngópu, alanté a tóó, Nmî nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya. ^{†††12} Doo u ntââ Keen ntee pini ngê daanmî ya. Yi pini Setan u pono doo a vyápê, u mbwó u ngwo a vyâ. Nmyinê nmye lukwe dîy:o a vyâ? Mu kópu u dîy:o Keen ngê kópu dono yilí dpîmo a d:uud:uu, u mbwó ngê kópu mb:aa yilí dpîmo a d:uud:uu. ^{††}

¹³ A tídê mbwó yoo, mgîdî u yoo nmyi p:uu adnyi d:uu knomomê, yi kópu nmyi nyepênypê u kópu ngê kîngê pyódu. ^{†††14} Pwopwo u maa nmo kuwo ngê, ghê kamî u maa p:uu nmî ghê dniye. Yi kópu nmî lama a tóó, mu kópu u dîy:o nmî tídê mbwó yoo yi nuu ghi dmi daa tóó, pwopwo u maa p:uu mo kwo. ^{†††15} Pini n:ii ka u mbwó a diya yédi, Chóó Lémi ka ngmênê u kwo yi pini ngê u mbwó wunê dê vy:a. Nmyi lama kíyedê tóó, N:ii ngê pi dpî vy:a, ghê kamî u mênê daa ya yédi. ^{†16} Yesu Kédisu ngê chóochóó u ghê a y:ângo, nmî l:êê dîy:o pwene, nmî lama u ngwo yaa wo, Nmî nuu ghi dmi ndêndê ngê nódo a tóó. Nmo mye ntee dé, nmî tídê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo dny:oo ya. Daa nmî chóó nmî kópu knî yi p:uu nuw:o kmêle, nmî tídê mbwó knî ye vuyuwu kmêle. ^{††17} Pi ngmê, u nté ndapî u ntââ mbêmê adî ya, u mbwó doo u ntââ mbêmê adî ya, ngmênê yi pini ka u mbwó daawa ch:anê knomomê, doo u ntââ yi pini ngê daawa vyi, Nmî nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo ntee wunê tóó, yoo yi nuu ghi dmi yinté a nódo mye tóó. ^{†††18} A tp:ee yoo, Nmyi komo ngê noko módó namê mbumu, ngmênê yi kópu ndêndê ngê dmyinê d:uud:uu, pi knî ye mb:aamb:aa ngê dmyinê vuyuwu.

Nmî Mî k:ii ngmîdi ngê pyodopyodo

¹⁹ Pi knî ye mb:aamb:aa ngê anmî vuyuwu knomomê, ye nmî lama u ngwo wa yââ, Pini n:ii Pi Ndêndê, u

† 3:7 1 Njon 2:29 †† 3:8 Njon 8:44 † 3:9 1 Njon 5:18 †† 3:11 Njon 13:34-35 †† 3:12 Gen 4:8 ††† 3:13 Njon 15:18-19; Mát 5:11-12 ††† 3:14 1 Njon 2:11 § 3:15 Mát 5:21-22 §† 3:16 Njon 13:1; 1 Tes 2:8 §†† 3:17 Deut 15:7; Njems 2:15-16

pono nmo vyápê té. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Mî u ngîma daanmîn:aa nkîngê. ^{†20} Ngmênê nmî l:êê ghi dmi nmîno nmo dono ngê adnyi ya knomomê, ye nmî Mî ka d:ud:umbiy:e dono ngê adnyi ya, mu kópu u dîy:o nmî kópu yilí yintómu u lama dé. ^{†21} A tídê mbwó yoo, nmî l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê adnyi ya knomomê, ye nmî Mî ngîma daanmîn:aa nkîngê. ^{†22} Kópuni u kwo nmo dmyinê too, nmî l:êê dîy:o wunê d:uud:uu too, mu kópu u dîy:o u dnye nmo nyémî ngê, u nuu u kópu nmo d:uud:uu too. ^{††23} Nmî Mî ngê u yi u ngwo a kwo, A yoo alanté dny:oo ya, a tp:ee Yesu Kédisu ka dny:oo kélîmî, yi nuu ghi dmi numo nódo myedny:oo ya. Yi kópu nmo a vuyuwu, yinté d:uud:uu koo. ^{†††24} N:ii ngê nmî Mî u kópu dyuu a châachââ too, yi pini nmî Mî p:uu a ya yédi, nmî Mî yi pini p:uu mye ya yédi. Nmî lama a tóó, Nmî p:uu a t:a, mu kópu u dîy:o chóó u Ghê Dmi nmo a kpo. ^{††}

Ghê dmi myeme u kópu dyuu

⁴ A tídê mbwó yoo, pi knî ye módó namê kélîmî, ngmênê dmyinê myeme dé. Ghê dmi n:ii mbêmê nmye a mbumu nyédi, myedmyinê myeme dé, mu kópu u dîy:o pi yilí knî y:oo Chóó Lémi u komo k:omo ngê a kapî ngópu. Yi yélini daa Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê a mbumu nyédi, kn:aa ghéni dmi mbêmê a mbumu nyédi. ^{††2} Ala kópu mbêmê dmyinê myeme dé. N:ii ngê choo tpapê knomomê, Nmî Mî Tp:oo Yesu Kédisu ndêndê ngê pi ntee pi ngê pyodo, yi pini Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê a mbumu yédi, ^{†††3} ngmênê n:ii ngê yi kópu Yesu p:uu d:uud:uu vyi, yi pini daa Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê a mbumu yédi. Ghéni dmi n:ii mbêmê a mbumu yédi, yi ghéni dmi Yesu Kédisu p:uu a d:uu yédi. Yi kópu u pi wunê nmyinê ny:ee ngópu, nmyepê, Dîyo wa t:aa. Ala ngwo nmî vy:o wunê ka m:ii. ^{†††}

⁴ A tp:ee yoo, nmyo nmî Mî u yoo ndêndê, yi yélini yi pwo nmyi lee dniye, mu kópu u dîy:o ghéni dmi n:ii nmyi mênê a tóó, u wêdêwêdê ndîi, wo yélini yi mênê n:ii a tóó, tédê. ^{†5} Dyámê u kópu knî yi p:uu a mbumu nyédi, yoo ye dpî ng:aa mbê dmi, mu kópu u dîy:o yi nuw:o dmi dyámê mbêmê a wee. ^{†††6} Ngmênê nmo nmî Mî u yoo. N:ii u lama nmî Mî a tóó, nmo wunê ng:aa yédi. N:ii u lama nmî Mî daa tóó, nmo dêwunê ng:aa yédi. Yi kópu knî yi mbêmê ghê dmi dê nmo myeme doo, woni ndê kópu dé yi ghéni dmi, woni k:omodanê kópu dé yi ghéni dmi. ^{†8}

Nmî Mî nódo nmî nuu ghi dmi a tóó

⁷ A tídê mbwó yoo, nmî nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya, mu kópu u dîy:o nmî Mî ngê vyílo yi kópu u yi u ngwo ye kwo. Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi a tóó, nmî Mî tp:oo ngê dpî pyódu, nmî Mî u lama a ya yédi, nmî Mî wunê nj:ii ngê. ^{†8} Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi daa ya yédi, yi pini u lama nmî Mî daa tóó, nmî Mî dêwunê nj:ii ngê, mu kópu u dîy:o nmî Mî nódo nmî

§† 3:22 Mát 21:22 §†† 3:23 Njon 6:29; 13:34 §† 3:24 Lóma 8:9 §† 4:1 Mát 24:11 §†† 4:2 1 Kódin 12:3 §†† 4:3 2 Njon 1:7 §†† 4:5 Njon 15:19 18 4:6 Njon 8:47

nuu ghi dmi ntênê a tóó. ⁹ Nmî lama a tóó, Nmî nuu ghi dmi nmî Mî nódo ntênê a tóó, mu kópu u dîy:o chókó Tp:oo mu ngmídi dyámê mbêmê a dy:ââ ngê, ghê kamî nmo yinê mínê kpo. ¹⁰ Nmî Mî nuu ghi nmî nódo dnyinté a tóó, ngmênê nmî nuu ghi dmi u nódo ntênê a tóó, Tp:oo nmo a dy:ââ ngê, nmî yikî dmi u pwo ghay wo. ††

¹¹ A tîdê mbwó yoo, nmî nuu ghi dmi nmî Mî nódo dnyinté daa tóó, nmî nuu ghi dmi numo nódo yinté myedny:oo ya. ¹² Pi ngmê ngê nmî Mî doo u kpêê, ngmênê nmî nuu ghi dmi numo nódo adî ya knomomê, ye nmî Mî nmî p:uu adî ya, u nuu ghi nmî nódo ntênê adî ya. ††

¹³ Nmî lama a tóó, Nmî Mî p:uu nmo pyede, myenté nmî p:uu mye t:a, mu kópu u dîy:o chókó u Ghê Dmi nmo a kpo. ¹⁴ Myenté pi yintómu yi l:êê dîy:o Tp:oo nmo a dy:ââ ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê. Yi pini nmî chókó nmî módu, pi knî ye u pi u ngwo nmo tpaépê ngê. ¹⁵ N:ii ngê dpo, Yesu nmî Mî Tp:oo, yi pini p:uu nmî Mî a ya yédi, myenté nmî Mî p:uu yi pini mye ya yédi. ¹⁶ Nmî lama a tóó, Nmî nuu ghi dmi nmî Mî nódo a tóó. Yi kópu p:uu nmî nuw:o dmi a kwo. Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi adî ya, yi pini nmî Mî p:uu a ya yédi, myenté yi pini p:uu nmî Mî a ya yédi. ¹⁷ Pini n:ii ntênê yinté a tóó, kuwókuwó wéni ngê u kóté kîgha tédê daadî nkîngê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ntee a tóó, dyámê mbêmê yinté myeno pyede. ¹⁸ Nyââ, pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi a tóó, doo u ntââ daadî nkîngê. Pini n:ii nmî Mî ka a nkîngê yédi, yi pini nódo yoo yi nuu ghi dmi dnyinté a tóó, u kpadakpada p:uu a nuw:o yédi.

¹⁹ Yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo a tóó, mu kópu u dîy:o nmî Mî nódo nmî nuu ghi dmi mwiyé doo a ya. ²⁰ Pini n:ii ngê dê vyi knomomê, Nmî Mî nuu ghi a nódo a tóó, ngmênê yi pini ka u mbwó adî diya, yi pini k:omodanê pyu. U mbwó u nuu ghi nódo daadî ya knomomê, pini n:ii u kpêê, ye nmî Mî u nuu ghi nódo angênté amaa ya, pini n:ii doo u kpêê? ²¹ Yesu Kédisu ngê ala dêêpî kópu nmo a kpo, nmopê, N:ii nódo nmî Mî nuu ghi a tóó, u mbwó nuu ghi nódo myechoo ya. ††

Setan u wépi pwapî

5 Nmî lama ka tóó, Yesu Kédisu Chókó Lémi Tp:oo. Pini n:ii yi kópu ka a kélîmî, Chókó Lémi tp:oo ngê myoo pyódu. N:ii nódo nmî Mî nuu ghi a ya yédi, tp:oo módó tp:oo mââ yoo yi nuu ghi dmi nódo mye ya yédi. ² Nmî lama a tóó, Chókó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo a tóó, mu kópu u dîy:o Chókó Lémi u nuu ghi nmî nódo a tóó, u kwo nmo ng:aa nyédi. ³ Nyââ, Chókó Lémi u nuu ghi nmî nódo ntênê adî ya knomomê, ye u dêêpî kópu dyuu anmî chââchââ. U dêêpî kópu dyuu nmo daa dîngîdîngî, ⁴ mu kópu u dîy:o yélini yi k:ii Chókó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ ngê nmo pyede, u ntââ mbêmê nmo pyede,

Setan u wépi u ngwo nmo pwapî ngê. Dononi u pi nmo adî tpaépê, daanmî d:uud:uu, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ka nmo kélîmî té. ⁵ Pi ngê Setan u wépi módó d:uudpî puwâ, ngmênê pini n:ii u lama a tóó, Yesu Kédisu Chókó Lémi Tp:oo, yi pini u ntââ Setan u wépi dpî puwâ. ††

Yesu Kédisu ka kélîmî

⁶ Yesu Kédisu dyámê mbêmê a loo, kópu u mti p:uu miyó kele, mbwaa ngê mbápitísîm kalê ngópu, u vye tédê wêê p:uu pwii wo. Nyââ, doo u mbápitísîm kîgha u l:êê dîy:o u mo a loo, ngmênê u vye u l:êê dîy:o myedê loo. Chókó u Ghê Dmi ngê yi kópu ndê kópu ngê nmo dpî pyódu, doo u ntââ daawa dóo nmo. ⁷ Kópu pyile knî yi mbêmê Yesu nmo myeme ngê, ⁸ Chókó Lémi u Ghê Dmi ngmê, u mbápitísîm kîgha myomo, u vye tédê wêê n:ii p:uu pwii wo, pyolo. Yi kópu pyile knî yi nt:u mu ngmídi, Yesu Kédisu ndêndê ngê Chókó Lémi Tp:oo. ⁹ Yi kópu pyile knî nmî Mî ngê Tp:oo p:uu nmo wunê tpaépê too, k:omodanê kópu yi p:uu daangma a t:a. Pi knî ye ntee nmo kélîmî nyédi, nmî Mî u kópu dyuu ka yinté myedmyinê kélîmî. ¹⁰ Pini n:ii Chókó Lémi Tp:oo ka a kélîmî, yi kópu pyile knî yi p:uu a nuw:o yédi. Pini n:ii Chókó Lémi u kópu dyuu ka daa kélîmî, yi pini ngê Chókó Lémi u kópu dpî vy:a, kópuni Chókó Lémi ngê Tp:oo p:uu a vyi too, yi pini yi kópu ka daa kélîmî yédi. ¹¹ Yi kópu u nt:u kópu ala, Chókó Lémi ngê Tp:oo ka a kâadî nmoo, ghê kamî nmo a kpo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ¹² Pini n:ii u nuw:o Chókó Lémi Tp:oo p:uu a kwo, yi pini ngê ghê kamî dpo pyw:oo. Pini n:ii u nuw:o Chókó Lémi Tp:oo p:uu daa kwo, ghê kamî d:uudpo pyw:oo. †††

Ghê kamî, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu

¹³ A tîdê mbwó yoo, yi kópu dyuu nmye d:a d:êê, mu kópu u dîy:o Chókó Lémi Tp:oo ka nmye kélîmî té. U ya a nga a kwo, Nmyi lama a yaa we, Ghê kamî wunê nmyinê pyw:ee ngópu, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ¹⁴ Nmî lama ka tóó, nmî Mî ka u nuu u kópu n:ii u kwo anmî dmyinê, nmî ngêpê dmi wa a ny:oo, yi kópu wa a d:uu. ¹⁵ Nyââ, pini n:ii u pono a vyápê, kópuni u kwo dpî dmyinê, nmî lama ka tóó, u ngêpê dpo ny:oo, yi kópu dpî d:uu.

¹⁶ A tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o pini ngmê ngê dono nmyi ngópu angmê d:uu knomomê, u l:êê dîy:o dmyinê ngêpê, nmî Mî ngê ghê kamî u kwo paa y:ee ngê. Pini n:ii nmî Mî ka kpeme dpî yââ, yi pini maa dono p:uu a kwo, máádi n:ii u dí ndiya. Daa yinté pini p:uu nmye nîné danê. Yinté pini u dono u l:êê dîy:o namê ngêpê. Nmî Mî ka daawa diyé knomomê, ye doo u ntââ u dono chedê ngê daawa pyódu. ¹⁷ Dono kópu yintómu kn:aadi te u kópu dé, ngmênê kn:aadi te kópu woni knî yi l:êê dîy:o nmî Mî pi ka kpeme d:uudpî yââ. ¹⁸ Nmî lama ka tóó, Pini n:ii Chókó Lémi tp:oo ngê a ya

† 4:9 Njon 3:16 †† 4:10 Lóma 5:8-10 † 4:11 Mát 18:33
 †† 4:12 Njon 1:18 †† 4:13 2 Kódin 1:21-22 ††† 4:14 Njon 3:17
 ††† 4:16 Njon 6:69 § 4:19 1 Njon 4:10 †† 4:21 Mát 5:44-45;
 Mak 12:29-31 ††† 5:3 Njon 14:15,23-24; Mát 11:30

§ 5:4 Njon 16:33 §†† 5:5 Lóma 8:37 †† 5:6 Njon 1:29-34
 §† 5:7 Njon 15:26 §†† 5:9 Njon 5:32-37; 8:18 §†† 5:10 Nkal
 4:6 §§§ 5:12 Njon 3:36 18 5:13 Njon 20:31 19 5:14 Njon
 14:13 20 5:16 Mát 12:31

yédi, daa dono yédi, mu kópu u díy:o nmî Mî Tp:oo u kwo wunê vwuwo yédi, doo u ntââ Setan ngê daawa dyênê. †

¹⁹ Nmî lama ka tóó, Nmo Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ yoo, ngmênê Setan ngê mgídî u yoo a mbêpê kîgha too.

²⁰ Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi Tp:oo nmo a loo, u Mî nmî nuwo yinê mî kwólu, pini n:ii Yâpwo Ndêndê.

† 5:18 Njon 17:15

Nyââ, Yâpwo Ndêndê p:uu nmo pyede, myenté Tp:oo Yesu Kédisu p:uu myino pyede. Yi pini Yâpwo Ndêndê, mye ghê kamî u kn:ââ. ††

²¹ A tp:ee yoo, nmyi nuw:o dmi k:omo yâpwo knî yi p:uu kîngê kwo.

Wu u dí. ‡

†† 5:20 Njon 17:3‡ 5:21 1 Kódin 10:14

2 Njon

Njon ngê pweepwee pee m:uu d:êê ngê, Yesu u yoo knî ye p:aa ngmê dy:ââ ngê, ngmênê yi p:aani u pi daa d:êê ngê. Yi p:aani pyââ ngê pyódu ngê, ala kópu yi d:êê ngê, yepê, Mw:ââkó a ch:am ghee knî. Ala pweepwee pee yedê nd:uu dini ghi n:ii ngê doo tpapê, kwéli doo ya, Yesu u yoo yélini y:i doo kwo, yi p:uu doo d:êê, ngmênê ala kópu d:êê ngê, Mwó tp:oo módó tp:oo mââ knî y:oo yi mb:aamb:aa nmye da dy:ââ ngmê. Ala pweepwee pee yedê Yesu u yoo yi ng:aa dmi t:ângo, yepê, Pi dódó pyu yilí a m:ii, kîngê dóó nmyo, kn:aa máádi p:uu kîngê kaa nmyo. Ala Njon u pweepwee pee myomoni.

¹ Mw:ââkó a ch:am ghee knî, nê pi vy:ee. Nmî Mî ngê a ngmidi nmyoo, nmyi nuu ghi dmi a nódo ntênê a tóó. Nmyi nuu ghi dmi a mo a nódo dêdê tóó, ngmênê yélini yi lama ndê kópu dyuu a kwo, nmyi nuu ghi dmi yi nódo mye ayedê tóó, ² mu kópu u díy:o yi ndê kópu dyuu nmî mênê a kwo, chedê ngê daawa pyódu.

³ Nmî Mî Chóó Lémi, Tp:oo Yesu Kédisu u k:ii, nmo adpo a vyuwo, ye anmî ch:anê dmi, yi kêê k:oo wa kaa nmo. Ndê kópu dyuu nmî lama choo kwo, nmî nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya.

Nmî nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya

⁴ Nmî Mî ngê kópuni nmo a vyu, nmyi vy:o pi ngmê knî y:oo a d:uud:uu ngmê, ndê kópu dyuu u maa p:uu a m:ii té. Yi kópu u l:êê díy:o w:aa d:a pyw:oo. ⁵ A ch:am ghee knî nîné kwunokwuno nmyo, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya. Daa dêêpî kópu kamî nmye yed:a d:êê. Yi dêêpî kópu wunê kînmoo nyongo. ⁶ Nmyi nuu ghi numo nódo adí ya knomomê, ye nmî Lémi u kópu dyuu anmyi châachââ. Dêêpî kópuni p:uu nîné danê, u nt:u kópu alanté, nmî nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya. Mwiyémiwiyé dini ghi ngê yi dêêpî kópu nmyinê ny:ee ngópu, ntênê dmyinê châachââ.

Pi dódó pyu yoo yi kópu dyuu

⁷ Pi dódó pyu yilí dyámê mbêmê a m:ii, kîngê dóó nmyo. Yi yélini y:oo d:uudpî vyi ngmê, Nmî Mî Tp:oo pi

ngê pyodo. Yinté pini pi dódó pyu ndîi, Yesu Kédisu p:uu a d:uu yédi. ⁸ Nmyi chóó nmye dmyina a vyuwo, dpodoni p:uu nmye dpodo té, yi dpodo daapaa dyênê yó, nmyi dpodo u pywuu d:ud:umbiy:e pêdên:aa ngee yó. ⁹ Pini n:ii ngê Yesu Kédisu u kópu dyuu dpo kuwo, kn:aa kópu knî m:uu wumê nyêmî ngê, yi pini p:uu Chóó Lémi daa t:a. N:ii ngê kópu d:uum:uudpo pyw:oo, Yesu Kédisu u kópu dyuu ka a kélîmî yédi, yi pini p:uu nmî Mî mupwo a ya nódo.

¹⁰ Pini n:ii nmye dê lee knomomê, Yesu Kédisu u kópu dyuu ndêndê nmye daadín:aa tpapê, yi pini nmyi ngomo k:oo ngomo k:oo kêngên:aa koko, kóó mye-nangê mgîmî, ¹¹ mu kópu u díy:o yélini yi pini u pyipe ngê dpî pyaa dmi, lémi ghi n:ii u mênê a ya nyédi, yi mênê dpî yé té. ¹²

Njon u nd:uu tpapê

¹² U ya a nga a kwo, Kópu mê yilí nmye nê vyi, ngmênê u ya a nga daa kwo, Pweepwee pee yedê nê d:êê té. U ya a nga a kwo, N:uu m:uu nmyo, numo ngîma nipi paan:aa danêmbum kmêle, w:aa mb:aamb:aa ngê u ngwo anmo pyw:oo.

¹³ Mwó tp:oo módó tp:oo mââ knî y:oo yi mb:aamb:aa nmye da dy:ââ ngmê. Wu u dí.

† 1:10 Mát 10:13-14; Lóma 16:17†† 1:11 1 Tim 5:22

3 Njon

Pi ngmê, Nkayas, Njon ngê ala pweepwee pee u kwo dy:ââ ngê. Ala Njon u pweepwee pee pyoloni.

1 Mw:ââkó Nkayas, nê pi vy:ee, ɲuu ghi a nódo ntênê ayedê tóó. †
² L:êê d̄y:oo n̄nê ngêpê yédi, u ya a nga a kwo, Nm̄ Lémí ngê ɲya mb:aamb:aa ngê a pyódu ngê. Nm̄ M̄ p:uu ɲuw:oo ntee a kwo, u ya a nga a kwo, M̄â mb:aamb:aa ngê yinté choo a ya, mbii ɲ:uu daap̄-choo ya. ³ Nm̄ mbwó ngmê kn̄ y:oo a gha mb:aamb:aa ngê m̄ pyódu ngópu, a ka p̄, Nyi ndê kópu dyuu ka mb:aamb:aa ngê a k̄l̄m̄, mb:aamb:aa ngê myeka m:ii. ⁴ Dini ghi n:ii ngê yinté kópu n:aa nyem̄ ngê, a ka dpo, Nm̄:ee yoo maa ndêndê p:uu mb:aamb:aa ngê a m:ii té, yi ngwo a gha d:ud:umbiy:ee mb:aamb:aa ngê dp̄ pyódu. ††

Njon ngê Nkayas u ngwo chaa kwólu

⁵ Nkayas a tp:ee, nm̄ M̄ p:uu dpodo pyu yoo mb:aamb:aa ngê nye ngêp̄ too. K:omo tp̄le daa lama yéli, ngmênê my:ee ngêp̄ too. ⁶ Dini ghi n:ii ngê nga a ndê dniye, yélini yi k:ii Yesu ka nmo k̄l̄m̄ té, yi paa u danêmbum nmo a nté ngópu, nmopê, Nyi mb:aamb:aa ngê nmo doo a vyuuwo. Yinté yéli muchi ngêp̄ dé, mu kópu u d̄y:oo nm̄ M̄ p:uu a dpodo té. ⁷ Nyââ, nm̄ Lémí p:uu p:aani p:aani wumê dpodo nyédi, daa k̄l̄m̄ pyu kn̄ ye nté d:uudp̄ dmy:ee ngmê. ⁸ Paa ngêp̄ téme, ndê kópu dyuu p:uu nipi u ngwo paa dpodo kmêle. ††

Dayotídepes u danêmbum

⁹ Yesu u yoo yélini yi k:ii y:inmyinê pyede, pweepwee pee ye ngmênê dy:ââ ngê, ngmênê Dayotídepes ngê a

† 1:1 Dpodo 19:29 †† 1:4 1 Kódin 4:14-15 ‡ 1:5 Lóma 12:13 †† 1:6 Dpodo 15:3 †† 1:7 Dpodo 20:33,35 ††† 1:8 Hip̄lu 13:2

dnye d:uudp̄ ny:oo. Yi pini ngê u yi u ngwo a kwo yédi, Yoo yi kada n̄ kwo. †††¹⁰ Dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, u kópu yilí yintómu nmyi ngêéd̄ an̄mo nt:oo. Kópu dono kn̄ yi p:uu a pi a dyede ngê, ngmênê yi kópu ngmênê u kwo tédê, u yi u ngwo a kwo, Kópu kn̄ m:uu n̄ d:uu. Nm̄ mbwó yoo, yélini nmye n̄nê dyede too, yi wépi dmi dp̄ puwâ, myenté n:ii kn̄ y:oo u yi y:e a kwo yédi, Ye nm̄ vyuuwo, yi pini ngê yi yéli nm̄ Lémí u yoo kuwa dp̄ kaa té.

¹¹ A tp:ee, yinté pini dono u nt:anê nangê yââ, ngmênê pini n:ii u l:êê ghi mb:aamb:aa dé, yinté pini u nt:anê dp̄ yey. N:ii ngê kópu mb:aa a d:uud:uu too, Chóó Lémí tp:oo ngê dp̄ pyódu, ngmênê pini n:ii ngê kópu dono a d:uud:uu too, yi pini u lama Chóó Lémí daa tóó.

D̄imit̄idiyas u danêmbum

¹² Pi yintómu kn̄ ye D̄imit̄idiyas pi mb:aa ngê a tóó, ndê kópu dyuu mb:aamb:aa ngê ye a tpapê ngê. Nê myenté, d̄in̄ k:omodanê, a ka mye pi mb:aa.

Njon u nd:uu tpapê

¹³ U ya a nga a kwo, Kópu m̄ yilí nga nê vyi, ngmênê u ya a nga daa kwo, Pweepwee pee yedê nê d:êê té.

¹⁴ U ya a nga a kwo, N:uu m:uu ngi, numo nḡma nipi paan:aa danêmbum kn̄.

¹⁵ Nm̄ Lémí mb:aamb:aa ngê nga choo a vyuuwo. Myipe kn̄ y:oo yi mb:aamb:aa nga da dy:ââ ngmê. A pyipe ngmêngmênté kn̄ ye a mb:aamb:aa dp̄ yéni. Wu u dí.

††† 1:9 Mát 20:27

Njuda

Njuda, Yesu u mbwó, ngmênê u pweepwee pee yedê yi kópu daa d:êê ngê. U yi u ngwo dêpwo kwo, A pi nî knî. Ala kópu yi d:êê ngê, Nê Njuda, Njems u mbwó. Pweepwee pee n:ii Njuda ngê d:êê ngê, ala yi pweepwee pee.

1 Nê Njuda, Yesu Kédisu u dpodo pyu ngmê, myenté nê Njems u mbwó. A tîdê mbwó yoo, nmî Mî Chóó Lémi nódo nmyi nuu ghi dmi wunê tóó, yinê a ngmidi nmyoo, Yesu Kédisu kóó k:oo kaa nmyoo. ² U ya a nga a kwo, Nmî Mî ka dmyinê ch:anêch:anê, mb:aamb:aa ngê nmye choo a vwuwo, nmyi nuu ghi dmi d:ud:umbiy:e nódo dny:oo ya.

Pi dódó pyu yoo yi danêmbum

³ A tîdê mbwó yoo, u ya a nga doo kwo, Nmî Lémi kóó k:oo wowo p:uu pweepwee pee nmye ngmênê d:êê, ngmênê ala ngwo kópu ngmê ndîi kópu ngê a ka dê pyódu. Kópuni dyuu ka nmyi kêlîmî mbê dniye, dpodombiy:e dmyinê tpyé. Yi kópu dyuu Chóó Lémi ngê nmo a kpo, pi ngmê ngê kîngê ngmêê té. ⁴ Yinté pini knî ngmê nmî Lémi u yoo vy:o tumutumu a ghê dniye. Yi yéli y:oo nmî Mî dnyinté a châachâa ngópu, u módó yeedeyeede p:uu kópu dyuu dpî ngmêê ngmê, yinê ye, K:omo tpile kópu dono yilî anmî d:uud:uu, nmî Mî ngê daawa kpada nmo. Nmî Lémi mu ngmidi Yesu Kédisu ngê kópuni d:uu ngê, k:omo tpile ngê u ngwo dpî pyódu ngmê. Nmî Mî ngê yi yéli ló dini a m:uu too, ntênê wa kpada té. †

⁵ A tîdê mbwó yoo, pi kpadakpada u kópu dé nmyi lama a pyede, ngmênê nmye mênîné vyilêvyilê té. K:omo tpile nmî Lémi ngê Yisîléli tpémi Yichip u mênê a pw:ii too, ngmênê yélini kuwó u kwo dêdnyimo kêlîmî, yi yéli a vya too. †† Enjel yoo yi p:uu myedmyinê nuw:o. N:ii yoo yi chóó yi pono dnyimo a vyápê, yi chóó yi pi dmi dnya a kmîmî dé, yi enjel yoo Chóó Lémi ngê mbwa k:oo km:êê too, puwóma té yi kêlê t:ee too. Mgîdí vy:o yi a pyede, doo u ntâa daawa pwii dmi, u dí kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê d:ud:umbiy:e wa dyênê té. †† Myenté Sodom p:aani dê Kîmoda yi p:uu dmyinê nuw:o, yi nkîgh:ê p:aani knî yi p:uu myedmyinê nuw:o. Enjel yoo ntee dnya a dono, yi yéli yinté myednya a dono. Máadíni p:uu Chóó Lémi ngê a kaa too, yi máádi a kuwo ngópu, dnyimo a numo kpêêpî. Yi p:aani dê dyimê pywuu ngê a pyódu doo, n:ii ngê yinté kópu dono adî d:uud:uu dé, ndiya wa ghîi, y:i chedê ngê daawa pyódu. ††

⁸ Pi dódó pyu yoo n:ii nmî Lémi u yoo vy:o tumutumu a ghê dniye, mye yinté yéli. Kópuni yi wóó k:oo dpî

m:uu t:oo, yi kópu knî yi l:êê díy:o yi pâa dmi dpî dyênê t:oo. Yélini kada a wee, daa châachâa tumo, enjel yoo yi p:uu mye peede tpapê nyédi. ⁹ K:omo tpile enjel yoo yi kada pini Maikel u pi ndîi, ngmênê yinté dêpwo peede tpapê. Dini ghi n:ii ngê Mósisi pwene, Maikel Setan y:oo ntóó numo kwulo dpîmo a pwapî, ngmênê Maikel ngê Setan ka peede kópu daangmê vyu, kwo, Nmî Lémi ngê paa kpada nyine. ††† Ngmênê pi dódó pyu knî y:oo kópuni dêdê wopwe tumo, yi kópu knî yi p:uu a peede tpapê nyédi. Chii w:âa ntee yéli. Kópuni chii w:âa w:uu yi lama a pyede, yi yéli yi lama yi kópu mye pyede, a d:uud:uu tumo, u l:êê díy:o yi kpadakpada tédê wa lee dmi. ¹¹ Dny:oo nkîngê. Keen u nt:anê dê yaa dmi. Ndapî kmênêkmênê u l:êê díy:o Mbalaam u nt:anê dê yaa dmi, pi ka daa ng:aa nyédi. Kóda ngê u yi u ngwo ntee dêpwo kwo, Mósisi nmî kada choo kwo, yi yéli mye yinté dé, u yi y:e daa kwo, Pi nmî kada ngmêchoo kwo. Nmî Mî ngê ntênê wa kpada té. †††† Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u mgamê u l:êê díy:o nipi nmye kmaapî nyédi, yi yéli nmyi vy:o dpî ghê dmi, a nûknweñuknwe nyédi, ngmênê mywene y:e d:uudpî ghê. K:ii wulu ngê kpîdí ntee dpî dyênê, yi yéli y:oo yinté myoo dyênê nmyo. Yi chóó ye a vwuwo nyédi, yoo daa ngêêpî tumo. Dini ghi n:ii ngê kâadî ndîi dpî kee, têpê wêdêwêdê ngê dpî pyódu, pi knî y:oo u yi y:e a kwo yé-di, Tpii a ghay we. Dini ghi n:ii ngê yópu ngê nkalf dpî t:âmo té, tpii d:uudwêdê ghay, yoo daa yi nuu u kópu ngê dpî pyódu. Pi dódó pyu yoo mye yinté yéli, yoo daa ngêêpî tumo. Nté kn:âa n:ii nkwo doo nt:u d:uudpî kaalf, yópu ngê u nkwo dpî tpaa, ntóó ngê dpî pyódu, pi dódó pyu yoo mye yinté yéli, yi nt:u dmi d:uudpî kaalf. ††††† Myenté, ntii mênê tupwóni a tóó, mg:êênî ngê tii vwuwo ntee dp:uu t:oo, yi yéli mye yinté yéli, mywenemywene u kópu dé pi knî yi ngîma a tpyuu tumo. Myenté, mye pudu ntee tpile dé, Chóó Lémi ngê yi p:aa wunê ka a l:âmo ngê, mgîdí vy:o yi adnyin:aa ya, chedê ngê daawa pyódu.

¹⁴ Adam u mêêdupu Inóki ngê yi k:omodanê pyu knî yi p:uu wunê ala kópu a vyu, apê, Nmî Lémi dini ghi n:ii ngê wa a lê, u enjel yilî tp:oo témi tap knî yi k:ii wa a lee dmi, ¹⁵ pi yintómu amî kóté kalê t:oo. Yélini yintómu nmî Lémi pono daa vyápê nyédi,

† 1:4 2 Njon 1:9-10; Lóma 6:15 †† 1:5 1 Kódin 10:5-10; Num 14:32-35 †† 1:6 Gen 6:1-2 †† 1:7 Gen 19:1-10,15-16,24-25; 2 Pita 2:6-9

†† 1:9 Dan 10:13; Deut 34:6; Tpyuu 12:7-8 ††† 1:11 Gen 4:8; 1 Njon 3:12; 2 Pita 2:15-16; Tpyuu 2:14; Num 31:15-16; 16:1-33 ††† 1:12 1 Kódin 11:20-22; 2 Pita 2:13

yi kpadakpada têtê wa dy:ââ t:oo,
mu kópu u dîy:o a dono nyédi,
nmî Lémi p:uu a peede tpaépê nyédi.

¹⁶ Pi dódó pyu yoo a nuu mbumu nyédi, kada pini yoo yi p:uu a danê nyédi. Yi chóó yi pono a vyápê nyédi, yi chóó yi pi dmi mye kmîmî tumo. Ndáápi yoo k:omo ngê a chaa kîgha tumo, dpo, Tpile knî nmo ng-mêpêdê kê y:e.

Njuda ngê yoo u ngwo wêdêwêdê kalê too

¹⁷ A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu Kédisu u dyépi knî y:oo wunê kópuni nmye a vyi tumo, yi kópu dmyinê nuw:onuw:o dé. ¹⁸ Ala kópu nmye mwo a vyi ngópu, nmyepê, Mu dini ghi ngê nmyi vy:o yoo angmê chaa. Nmyepê, Nmî Mî châachââ yi yéli ye têtê kópu ngê adí ya. Nmyepê, Kópu dono yilí adnyi d:uud:uu, yi chóó yi pono adnyi vyápê. ¹⁹ Yi yéli y:oo dpî chámê nmyo. Yi chóó yi nuw:o mbêmê a mbumu nyédi, nmî Mî u Ghê Dmi yi mênê daa tóó. ²⁰ A tîdê mbwó yoo, yi nt:anê nangmê yââ. Nmî Lémi p:uu ntênê dmyinê ndiye, ntênê u kwo myedmyinê kêlîmî. U Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê dmyinê ngêpê. ²¹ Nmyi nuu ghi dmi nmî Mî nódo mudny:oo ya, nmî Lémi Yesu Kédisu u ngwo dmyinê t:âât:ââ. U kwo nmyi ch:anê dniye, ghê

† 1:18 1 Tim 4:1; 2 Tim 3:1-2 †† 1:20 Kílosa 2:6-7; 1 Kódin 3:9-11

kamî nmye yinê wa a kê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.

²² Yélini a nuw:o miyó miyó nyédi, nmye dny:oo ch:anêch:anê, ²³ ndê u nkîgh:ê a wee. Modo diyédiyé kalê tóó, maa ndêndê p:uu dpî kaa tóó. Yélini a dono nyédi, nmye myedny:oo ch:anêch:anê. Mb:aamb:aa p:uu modo diyédiyé kalê tóó, ngmênê dmyinê nkîngê, yi l:êê ghi nangmê d:uu, kminté wa dyênê nmyo, nmî Mî ka tupwótupwó ngê wanmyi pyaa dmi.

Chóó Lémi u chaa kîgha

²⁴ Chóó Lémi chaa kîgha koo. Kn:aa yâpwo daamu a tóó, d:o mu ngmidi. Tp:oo Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, nmî Mbwámê ngê pyódu ngê, nmî Lémi ngê mye pyódu ngê. Nmye wunê vyuwo yédi, doo u ntââ daanmyinê lvêêdî dmi. Nmyi dono chedê too, ngîma amî kaa nmyo, w:aa ndîi u ngwo anmyimo pyw:ee ngmê. Nyââ, ntênê chaa kîgha koo, mu kópu u dîy:o dono p:uu daa t:a, u pi ndîi ngê a tóó, u wêdêwêdê mye ndîi, pi yintómu u maknopwo a pyede. Dye ghi yintómu yinté doo a ya, dye ghi yintómu yinté amyedín:aa ya, chedê ngê daawa pyódu.

Wu u dí. ††

‡ 1:22 Lóma 15:1; 1 Kódin 15:33 †† 1:24-25 2 Pita 3:14; Hipîlu 13:8; 1 Pita 1:5

Tpyuu

Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu a pwene, a pii wo, u Mî ka kee wo, yi ngwo m:ââ podoy:a mî loo, Lóma lede knî y:oo Njedusalem u ngwo a pw:oo ngópu, Chóó Lémi u ngomo myedê pw:oo ngópu, Nju pi yilí tp:oo témi tap vya ngópu.

U kuwó dini ghi ngê m:ââ myoy:a mê limi mî loo, Lóma tpémi Yesu u yoo yi p:uu dnye d:uu. Yi ngwo yi yéli y:oo Yesu u dyépi Njon mgîmî ngópu, dyámê w:uu ngmê mbêmê dy:ââ ngópu, u pi Patîmos. Njon y:i doo ya, nmî Mî ngê kópu ndîi yilí y:i u ngópu tpyé too. Njon ngê yi kópu yilí m:uu too, kópu yilí mye ny:ee too, u ngwo d:êê too. Dêpwo dpî, daa wóó k:oo yi kópu yilí m:uu too. Yélini Yesu ka yi ngwo dnye kélîmî yi l:êê dîy:o d:êê too, nmî l:êê dîy:o mye d:êê too. Mgongo danêmbum ntee anyinê w:ee, Njon ngê kópuni m:uu too, yinté dpo w:ee tóó.

U kakêmê chámêchámê u kópu dyuu

1 Kópuni daa kêmakêma adnyi pyodopyodo, nmî Mî ngê Yesu Kédisu ka a kêma too. Yesu ngê u dpodo pyu Njon ka enjel ngmê dy:ââ ngê, yi kópu yilí u kwo u ngwo mîné kêma too. Yesu ngê u yi doo kwo, A dpodo pyu yoo yi lama yi kópu dny:oo ya. ² Chóó Lémi mupwo Yesu Kédisu y:oo kópuni Njon ka a kêma tumo, Njon ngê u nkwo d:êê too, dêpwo k:omodanê. ³ Nmî Lémi u kópu dyuu ala, daa pi ngmê u kópu dyuu. N:ii knî y:oo yoo yi ngêédî adnya a kpââ dé, n:ii knî y:oo adnyi nyémî dé, yi gha vy:o adnyi yiyé dé, yi kópu dyuu ngê yi yéli wa ngee té, yi gha dmi wa pywálí té. Wa ngee té, mu kópu u dîy:o ala kópu dé daa kêmakêma a pyodopyodo té.

Njon ngê Yesu u yoo u ngwo kwuno too

⁴ Nê Njon, Yesu u yoo knî ye nîné d:êê, yélini p:aa pyudu knî yi kwo a pyede, Esiya Wee u kwo.

Nmî Mî nmye choo a vwuwo, nmyi nuw:o dmi ngmî ngê myechoo a pyépi. Yi pini ala ngwo a tóó, dye ghi yintómu doo a ya, chedê ngê daawa pyódu. U Ghê Dmi nmye myechoo a vwuwo, ghéni dmi n:ii u ngîma wunê kwo, myenté dpodo pyudu a dódó ngê. ⁵ Yesu Kédisu nmye myechoo a vwuwo, pini n:ii ngê nmî Mî u kópu dyuu ntênê nmo a núwo. Yi pini nmî Mî ngê kpêênî mwiyé a pyidu ngê, dyámê mbêmê king yintómu yi kada pini ngê pyódu ngê.

Nmî nuu ghi dmi nódo a tóó, wêê n:ii p:uu pwii wo, nmî dono chedê too. ⁶ Kóó k:oo kaa nmoo, nmî king ngê pyodo. Kélí pini ngê pyódu nmoo. U Mî Chóó Lémi wéni pee ngê a tóó, mgîdí u yoo t:anê pee ngê a pyede, yi kélí kaa nmoo. U yi u ngwo a kwo, A yoo knî y:oo kn:aa yéli a ka myedê diyédiyé kalê téne. Pi knî y:oo dny:oo chaa kîgha, u wêdêwêdê myedny:oo chaa kîgha, chedê ngê kîngé pyódu. Yinté choo ya.

⁷ Ngî m:uu yó. Nkalí too pee dmi mbêmê kîyedê pwiyé knî. Pi yintómu knî y:oo yi ngwolo knî y:oo wa m:uu ngmê, pi kuwa daangmêwa ghê. U yoo yintómu knî yi k:ii wanmî m:uu, n:ii knî y:oo kídosi ínedê vya

ngópu amye m:uu ngmê. Dyámê mbêmê yoo yintómu u l:êê dîy:o adnyi mbê. Yi kópu daawa têt:a, ndêndê ngê wa pyódu. †

⁸ Kada pini ndêndê, Chóó Lémi, dye ghi yintómu doo a ya, ala ngwo a tóó, chedê ngê daawa pyódu. Yi pini u wêdêwêdê mo daa mu tp:oo komo, apu, Kn:ââ nê chópu, nkoo an:uu yé.

Njon ngê nmî Lémi u ngwo módu

⁹ Nê nmyi mbwó Njon, Yesu kóó k:oo a k:ii nmo wee. U l:êê dîy:o a k:ii myino mgîní vyímî té. Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye noon:aa tpapê, Yesu p:uu kópuni ní m:uu too, ye myenoon:aa tpapê dé. Yi kópu u l:êê dîy:o Lóma lede knî y:oo mgîmî noo, ala dyámê w:uu Patîmos mbwa k:oo até mî km:êê noo. ¹⁰ Nmî Lémi u wo ngê u Ghê Dmi mbêmê nmî Lémi noo chaa kîgha. Yi ngwo dnye ndîi ngmênî nyongo, a kuwó a mbwolo. Dpuwo dpodombiy:e ntee anyi wuu, yi dnyeni yinté ní nyongo, ¹¹ a ka pê, Kópuni nye mumu té, dpî d:êê té, yi puku dmi a yoo knî ye dpî dy:ââ ngi, yélini ala p:aani pyudu knî yi kwo a pyede. A ka pê, Epeso ngmê, Símêêna myomo, Pêêkamîm pyolo, Taiyataida podo, Sadis limo, Piladelîpiya wono, Leyodisiya pii.

¹² A kuwó ní diyé wo, nê, Pini n:ii a ka wunê mbumu, ní m:uu. Y:aa vwu wo, lam pyudu ní módu, yi kwo têtê kwo têtê dnye kwo. Yi lam pyudu knî nkól ngê l:âmo tumo. ¹³ Yi kélí ghê pi ntee pini ngmênî módu, u kpídî u mbwo ngmêdoo ya, u dí yu dmyeno doon:aa ya. U mbalêti yodo p:uu ngmêdoo t:a, nkól ntee tpile. ¹⁴ U mbodo gh:aa dmi d:ud:umbiy:e kpaapîkpaapî, koo ntee kpaapîkpaapî, mye yinté. Ngwolo dê ndiya ndyuw:e puu ntee tpile dê. ¹⁵ Nkéli chêêpî pee ntee wunê wuu mbele yédi, yu dê yinté myedpîmo a wuu mbele. Mbwa paa t:ââ ntee wunê dpudu yédi, u dnye mye yinté. ¹⁶ U wéni pee kóó ngê pudu pyudu doo tpyé. L:êê taa u kwo ngmêdoo kwo, wope núwo, wope mye núwo. Kââdí dpodombiy:e ntee a pil:apil:a yédi, kwodo ng:oo dmi mye yinté. ¹⁷ Dini ghi n:ii ngê ní módu, yu km:ee ní dyimê wo, mbwee ntóó ntee tpile ngê

† 1:7 Mát 24:30; Dpodo 1:11

nî pyodo. Kóó wéni peeni a p:uu yó, a ka pê, Namê nkíngê. A ka pê, Kn:ââ nê chópu, nkoo an:uu yé. ¹⁸ A ka pê, Nê Ghê u Kn:ââ. A ka pê, K:omo tpile nî pwene, ngmênê a ghê mê t:a, mēdaanî pw:onu, dye ghi yintómu anî ya. A ka pê, Pwopwo a yi yodo u maknopwo nî yó. A ka pê, A yoo yélini a pwopwo té, amênî pyidu té, a ka pê, Kwéli a pyede, yi ghi u keñe u kii a ngópu a tóó, keñe y:e wanî kpêmî. ¹⁹ A ka pê, Kópuni nye mumu té, dpî d:êê té. A ka pê, Yi kópu woni ala ngwo a pyodopyodo té, woni dîyo wa pyaa dmi. ²⁰ A ka pê, Pudu pyudu knî n:ii a wéni pee kêê yedê chi m:uu té, lam pyudu knî n:ii yi kwo tēdê kwo tēdê chi m:uu té, yi nt:u kópu dē nga n:aa tpaṗê dē. A ka pê, Lam pyudu knî yi kwo tēdê yi nt:u kópu ala, a yoo pyudu, yi p:aaani pyudu knî yi kwo a pyede. A ka pê, Pudu pyudu knî yi nt:u kópu, yi kada pini yoo.

Nmî Lémi ngê Epeso tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

2 Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini Epeso wunê pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê ngi, ye dpî dy:ââ ngi. Yipi, N:ii ngê pudu pyudu knî u wéni pee kóó ngê a tpyé té, lam pyudu knî yi vy:o a m:ii, yi pini u kópu dyuu ala. ¹² Yipi, Kópuni nmyinê d:uud:uu tumo, u lama dé. Yipi, U lama a tóó, dpodombiy:e nmyinê dpodo nyédi, u l:êê dîy:o dono myenmyinê vyîmî tumo. Yipi, Yoo dono yi wépi dmi nmyi pwaa ngópu, k:omo dyépi yoo nmyi mya tumo, nmyimo, Ka k:omodanê té. ^{††3} Yipi, U l:êê dîy:o dono nmyee a vyîmî dé, dpîp:e kede dniye. ⁴ Yipi, Nikólas u yoo knî y:oo kópuni a d:uud:uu tumo, doo u nuu u kópu ngê ntee a pyede, daa nmyi nuu u kópu ngê yinté mye pyede. Yipi, Ngmênê nê ngê nmyi dono kópu ngmêda pyw:oo, u nuu ghi nmyi nódo mwiyé ntee doo a ya, ala ngwo mēdaa yinté. Yipi, Kwéli dmyinê ghay dmi, yi dmyinê nuw:o. Yipi, Nmyi dono a kuwo tóó, mwiyé ntee nmyee a paa, yinté myedmyinê paa. Yipi, Nmyi dono daanmyinê kuwo t:oo, ye nmye wa a lê, nmyi lam u kwo tēdê wa a y:oo, nmyi lam mēdaadî dnyednye.

⁷ Yipi, U mî u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye kópuni dpî vyi, n:ii ngópu puu dē a t:a mo, yi kópu dpî ny:ee ngê.

Yipi, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yipi, nê ngê yi yéli u ntââ ngê wa pyódu té, Chóó Lémi u myângo vy:o adnyin:aa ya, yini n:ii Ghê u Kn:ââ, kîgha adnyin:aa pîpî dé. [‡]

Nmî Lémi ngê Sîmêêna tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

⁸ Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini Sîmêêna wunê pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê ngi, ye dpî dy:ââ ngi.

Yipi, N:ii ngê kn:ââ a chópu, nkoo amîmî yé, pwene, mēdê pii wo, ghê mê t:a, ala u kópu dyuu. ^{††9} Yipi, Dononi nmyinê vyîmî tumo, u lama dé. Yipi, K:omo tpile nmyi nté ndapî pyile njini, ngmênê kópuni d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa, nmyi p:uu a t:a. Yipi, Yélini y:oo yinê ye Nmo Nju tpémi, u lama a tóó, yi yéli nmyi p:uu a peede tpaṗê nyédi, ngmênê yi yéli daa ndêndê

ngê Nju tpémi, Setan u yoo vy:o a wee. ^{††10} Yipi, Kópuni yiîl yi l:êê dîy:o daa kēmakēma anmyi mgîñî vyîmî, yi kópu knî yi p:uu nkíngê ngê kēê kídangê t:ee ngmê. Yipi, Ala kópu dpî ny:ee yó. Yipi, Setan nmyi p:uu adî d:uu, wa tókó nmyo, knî ngmê mbwa k:oo wa km:êê té, wo y:a anmyin:aa mgîñî vyîmî. Yipi, K:omo tpile nê u l:êê dîy:o wa vya nmyo, ngmênê nangê mb:ii, ghê kamî ngê wa pwila nmyo. ^{†††}

¹¹ Yipi, U Mî u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye kópuni dpî vyi, n:ii ngópu puu dē a t:a mo, yi kópu dpî ny:ee ngê.

Yipi, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yipi, yi yéli myombó mēdaawa pw:oo dmi. ^{†††}

Nmî Lémi ngê Pêêkamîm tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

¹² Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini Pêêkamîm wunê pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê ngi, ye dpî dy:ââ ngi.

Yipi, Pini n:ii u ngópu l:êê taa a tóó, wope núwo, wope mye núwo, ala u kópu dyuu. ^{††13} Yipi, Kwéli nmye pyede, u lama, Setan u pi ndîi ngê yi dē pyódu. Yipi, Nê ka ntênê nmye kēlîmî té. Yipi, K:omo tpile Setan kwéli a tóó, nê u dpodo pyu ndêndê Antipas nmyi vy:o vya ngópu, ngmênê yi ngwo dpîp:e mb:ii noo. ¹⁴ Yipi, Ngmênê nê ngê nmyi kópu knî ngmêkêda pyw:oo. Yipi, Mbalaam ngê Mbalak ló dini ntee a ndiye kwólu, Yisîléli tpémi u ngwo a lvêêdî too, tpile tp:oo n:ii k:omo yâpwo ka a y:ee tumo, ma tumo, pyââ ti tēdê mye núw:o tumo, yipi, nmyi vy:o pi knî ngmê yinté kópu knî yi p:uu a ndiye té. ^{††15} Yipi, Myenté nmyi vy:o pi knî ngmê Nikólas u yoo knî yi p:uu a ndiye té. ¹⁶ Yipi, Nmyi dono a kuwo tóó. Yipi, Daanmyinê kuwo t:oo, ye lîmîlîmî ngê nmye wa a lê, l:êê taa n:ii u kwo a kwo, u ngwo amî vya nmyo. ^{†††}

¹⁷ Yipi, U Mî u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye kópuni dpî vyi, n:ii ngópu puu dē a t:a mo, yi kópu dpî ny:ee ngê.

Yipi, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yipi, yi yéli kóó k:oo wa kaa té, ngmee u nté, ntini n:ii u pi mana, ye amî y:oo. Yipi, Yi yéli ye ngmêngmênté chêêpî kpaapîkpaapî knî ye angmê y:oo, chêêpîni knî yi p:uu yi pi dmi kamî ngê wa d:êê té. Yipi, Yi pi kamî dmi pi ngmê u lama daadnyi ya, yi mo yi lama adnyi ya.

Nmî Lémi ngê Taiyataida tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

¹⁸ Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini Taiyataida wunê pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê ngi, ye dpî dy:ââ ngi.

Yipi, Ala Chóó Lémi Tp:oo u kópu dyuu, pini n:ii ngwolo dē ndiya ndyuw:e puu dē, nkéli chêêpî pee ntee wunê wuu mbele yédi, yu dē yinté myewumê wuu mbele mo. ^{††19} Yipi, Kópuni nmyinê d:uud:uu tumo, u lama. Yipi, U lama a tóó, u kwo nmye kēlîmî té. Yipi, U lama mye tóó, nmyi nuu ghi dmi numo nódo a tóó, pi knî ye mb:aamb:aa ngê nmye vuywo té. Yipi, U lama a

†† 2:9 Njems 2:5; Lóma 2:28-29; Tpyuu 3:9 ††† 2:10 Mát 10:28; 2 Tim 4:8; Njems 1:12 ††† 2:11 Tpyuu 20:14; 21:8 † 2:12 Tpyuu 1:16; Hipîlu 4:12 †† 2:14 Num 25:1-9; 31:16 ††† 2:16 Tpyuu 1:16; 19:15 †† 2:18 Tpyuu 1:14-15

† 2:1 Tpyuu 1:16,20 †† 2:2 1 Njon 4:1 † 2:7 Gen 2:9; Tpyuu 22:1-2,14 †† 2:8 Tpyuu 1:17-18

tóó, nmyi pi ka vyyuwo mwiyé ntee doo a ya, ala ngwo mēdaa yinté, ndī ngē dē pyódu. ²⁰ Yipi, Ngmēnē nē ngē nmyi kópu ngmēda pyw:oo. Yipi, Pyópuni u pi Njesípel, pyópuni ngē ngmēnē u kwo Chóó Lémi u koma a kapī ngē, yipi, lukwe dīy:yo yi pyópu ngē nē u yoo a ndiye kígha té, u ngwo a pyââ ti nyédi, tpile tp:oo n:ii k:omo yâpwo u l:êê dīy:yo dpī nk:êê ngmē, myoo ma ngmē. ²¹ Yipi, Nē ngē dye ghi ka dówodówo, yi pyópu ngē u dono u ngwo a kuwo téne, ngmēnē u yi u ngwo daa kwo, Mââ ti nī yé. ²² Yipi, Mbii ndī u ngwo ngmēwunē t:emī. Yipi, Yélini u maadī a kwo nyédi, yi dono daawa a kuwo t:oo, ye mgīnī vyīmī ndī myewunē pyw:emī ngmē. ²³ Yipi, Nē ngē yi pyópu u yoo mye vye té. Yipi, Dini ghi n:ii ngē a pwopwo té, pi yintómu yi lama wa yââ, a wo, Nē ngē yoo yi gha dmi u lama dé, yi nuw:oo dmi mye u lama dé. Yipi, Nmyo ngmēngmēnté nē ngē nmyi dpodo knī yi dīy:yo wa pwila nmyo.

²⁴ A ka pê, Yélini yi pyópu p:uu a ndiye té, yinē ye Setan u tumu kópu ndī dé yi p:uu a ndiye té. A ka pê, Taiyataida tpémi yélini yi tumu kópu knī yi p:uu dēdnyimo a ndiye, a ka pê, ala kópu ye dpī vyi ngi, yipi, Nē ngē nmyi dpodo ndī ngē dēwunē pyépi, u kwo ntēnē dmyinē kēlīmī, ²⁵ u nuu u kópu dé yidmyinē d:uud:uu dé, u dī wēni n:ii ngē wa a diyé. ²⁶ A ka pê, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, a nuu u kópu dé adnyi d:uud:uu dé, u dī wēni n:ii ngē anē diyé, a ka pê, M:aa ngē wēdēwēdēni a ka a kpo, yi wēdēwēdē ye amy:aa y:oo. A ka pê, Pi dyēêdī yintómu yi kada pini ngē wanī pyódu té. A ka pê, King knī y:oo kiyé ntee a tpyé tumo, nkéli chēêpī u kiyé yinté amyednyī tpyé dé. A ka pê, Y:amī d:ââ nkichi pee ngē ntee anyi pwââ, yoo dono koo dyuu ngē yinté wa pyódu t:oo. ^{†28} A ka pê, Mywe dpodombiy:e ntee a dnyednye, yi pi dmi ndī ngē yinté wanī pyódu té. ^{††}

²⁹ A ka pê, M:aa u Ghê Dmi ngē u yoo knī ye kópuni dpī vyi, n:ii ngópu puu dē a t:a mo, yi kópu dpī ny:ee ngē.

Nmī Lémi ngē Sadis tpémi ye kópuni dy:ââ ngē

3 Nmī Lémi ngē a ka pê, A yoo yélini Sadis wunē pyede, ala kópu dyuu dpī d:êê ngi, ye dpī dy:ââ ngi.

Yipi, Pini n:ii ngīma Chóó Lémi u Ghê Dmi a kwo, ghéni dmi n:ii ngē dpodo pyudu a dódó ngē, myenté pini n:ii ngē pudu pyudu a tpyé, ala u kópu dyuu. Yipi, Kópuni nmye d:uud:uu tumo, u lama dé. Yipi, Pi knī ye yinē ye nmyi ghê dmi a pyede, ngmēnē wunē nmyi pw:oo dniye. ^{‡2} Yipi, Nē u Yâpwo ngē dpodoni hédē kaa nmyoo, u lama a tóó yi dpodo tēdē nmye mgeemgee té. Yipi, A pii dmyeno. Yipi, Nmyi kēlīmī daa kēmakēma a pwopwo. Yipi, Mē wēdēwēdē kalē yó. ³ Yipi, Kópuni nmyinē pyw:ee ngópu, kópuni nmyinē ny:ee tumo, dmyinē nuw:onuw:oo dé, myedmyinē d:uud:uu dé, nmyi dono a kuwo tóó. Yipi, Nē u kópu daanmyi ny:ee knomomē, ye daa nmyi lama kpáápi k:ii nmye wa t:aa, wa ngwéti nmyo, wamye kpada nmyo. ^{††4} Yipi, Sadis

tpémi, nmyi vy:yo pi ngmē knī y:oo yi gha dmi tupwó-tupwó ngē daa pyódu tumo. Yipi, Yi yéli ye kpídī kpaapīkpaapī wanī y:ee té, yi k:ii anmī m:ii, mu kópu u dīy:yo a nuu u kópu ye d:uud:uu tumo. ^{††5} Yipi, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yi yéli kpídī kpaapīkpaapī dmi kēlē adnyi m:ii. Yipi, Yi yéli yi ghê dmi a t:a, yi pi dmi mbóó p:uu myewunē pyede. Yipi, Nē ngē yi yéli yi pi dmi daawa vya té. Yipi, M:aa u ngīma, u enjel yoo mye yi ngīma, nē ngē yi wépi dmi daawa puwâ. ^{†††}

⁶ Yipi, U Mī u Ghê Dmi ngē u yoo knī ye kópuni dpī vyi, n:ii ngópu puu dē a t:a mo, yi kópu dpī ny:ee ngē.

Nmī Lémi ngē Piladelīpiya tpémi ye kópuni dy:ââ ngē

⁷ Nmī Lémi ngē a ka pê, A yoo yélini Piladelīpiya wunē pyede, ala kópu dyuu dpī d:êê ngi, ye dpī dy:ââ ngi.

Yipi, N:ii p:uu dono daa t:a, k:omodanē kópu myedaa t:a, ala u kópu dyuu. Yipi, Yi pini king Dépidi ntee pini, keñe u kii ka tpyé. Yipi, Keñe dpī kpēmī, doo u ntââ pi ngmē ngē mēdaawa kuwo, dpī kuwo, doo u ntââ pi ngmē ngē mēdaawa kpēmī. ^{†††8} Yipi, Kópuni nmye d:uud:uu t:oo, u lama dé. Yipi, K:omo tpile nmyi wēdēwēdē daa ndī, ngmēnē u dnye nmye nyēmī ngópu, dpīp:e mb:ii ngópu. Yipi, Keñe nmye da kpēmī, doo u ntââ pi ngē daawa kuwo. ⁹ Ala kópu dpī ny:ee yó. Yipi, Yélini y:oo yinē ye, Nmo Nju tpémi, a k:omodanē té, daa ndēndē ngē Nju tpémi, Setan u yoo vy:yo a wee. Yipi, Yi yéli nmyi yi yodo u maknopwo wa yé té, yi yi mbodo dmi ngē k:ame nmye wa ghê dmi, yi lama u ngwo wa yââ, awo, Nē nódo yi nuu ghi dmi a tóó. ^{†10} Yipi, Nē u dnye nmye nyēmī ngópu, u l:êê dīy:yo dono nmyinē vyīmī tumo, yipi, yi kópu u l:êê dīy:yo dono ndī vyīmī tēdē wada a ngēêpī nmyo, dini ghi n:ii ngē Setan ngē dyámē mbēmē pi yintómu ada a tókótókó. ^{†11} Yipi, Nē daa kēmakēma wunē diyédiyé. Yipi, Kópuni nmyi ny:ee tumo, dmyinē tpyé dé, máádi-ni p:uu nmye wee, nangē kn:aadi. Yipi, Pi ngē kn:aa máádi p:uu kíngē kaa nmyo, kminté p:aa mb:aa daanmy:uu taa dmi. ^{†12} Yipi, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yipi, nē ngē yi yéli k:ââ pââ ngē wa pyódu té, u Yâpwo u ngomo p:uu wa kaa té, yi yéli y:oo yi ngomo mēdaawa a kuwo ngmē. Yipi, Nē ngē u Yâpwo u pi yi yéli yi p:uu wa d:êê, chóó u pi kamī yi p:uu wamye d:êê. Yipi, U Yâpwo u p:aa, Njedusalem kamī, mbóó p:uu wa a ndē. Yipi, Nē ngē yi p:aani u pi yi yéli yi p:uu wamye d:êê. ^{††}

^{†13} Yipi, U Mī u Ghê Dmi ngē u yoo knī ye kópuni dpī vyi, n:ii ngópu puu dē a t:a mo, yi kópu dpī ny:ee ngē.

Nmī Lémi ngē Leyodisiya tpémi ye kópuni dy:ââ ngē

^{†14} Nmī Lémi ngē a ka pê, A yoo yélini Leyodisiya wunē pyede, ala kópu dyuu dpī d:êê ngi, ye dpī dy:ââ ngi.

† 2:26-27 Psalm 2:8-9 †† 2:28 Tpyuu 22:16 ‡ 3:1 Tpyuu 1:4,16 †† 3:3 1 Tes 5:2

†† 3:4 Njuda 1:22-23 ††† 3:5 Tpyuu 7:9; Luukí 10:20 ††† 3:7 Is 22:22 § 3:9 Is 60:14 †† 3:12 Tpyuu 14:1

Yipi, Pini n:ii p:uu k:omodanê kópu d:ud:umbiy:e daa t:a, ala u kópu dyuu. Yipi, Yi pini ngê u Mî u kópu dyuu ntênê nmye a ñuwo, daangmê kn:aadi ngê. Yipi, U Mî ngê tpile yintómu l:âmo ngê, yi kada pini ngê pyódu ngê. ^{†15} Yipi, Kópuni nmye d:uud:uu tumo, u lama dé. Yipi, Ntii nmyi mênê daa tóó, kuu nyi nmyi mênê myedaa tóó, u kwo pwópwó ngê nmye pyede. Yipi, U yi u ngwo daa kwo, Pwópwó ngê nmyi ya. ^{††16} Yipi, Yi kópu u l:êê dîy:o wamê kwada kalê nmyo. ^{††17} Yipi, Ala kópu nmye tpapê ngópu, nmyimo, Nmo ndáápi dé, mb:aamb:aa ngê nmo pyede, tpile yilí u ntââ mbêmê myino pyede. Yipi, Nmyi lama daa tóó, dnyinté nmye pyede, nmyo ngópuch:anê yoo, nmyo pinté yoo, kn:ââ mbwii nmye pyede, nmyi ngwolo dmi kâpwe dé. ^{††18} Yipi, Ala kópu a ny:ee yó. Yipi, Nkól n:ii p:uu dyââpe daa t:a, u kwo ngmê pwila yó, ndêndê ngê ndáápi ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. Yipi, Kpîdí kpaapíkpaapí kní u kwo ngmê pwila yó, kn:ââ mbwii mēdaapídmyinê m:ii, mywenemywene tēdē pi kní y:oo mēdaapaa m:uu nmyinê. Yipi, Yi komo kní u kwo ngmēdpí pwila yó, nmyi ngíma pēdē vyilē tóó, yélí u ngwo paa m:uu yó. ^{††19} Yipi, Yélini yi nuu ghi dmi nódo a tóó, a kpadakpada too, a wátiwáti too. Yipi, Nmyi dono a kuwo tóó, dpodombiy:e p:uu dmyinê dpodo, nmyi nuu u dpodo ngê choo ya. ^{††20} Yipi, Ala kópu ny:ee yó. Yipi, Nê keñe t:âmo ka kwo, ka depedepe. Yipi, N:ii ngê u dnye wa ny:oo, keñe u kwo wa a kpēmí, yi ngomo k:oo wa kee, nipi adpí ya kmaapí. ^{††21} A ka pē, Dono a yi yodo u maknopwo ntee nî yó, M:aa u nkígh:ê ntee n:uu yaa wo, yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yi yéli a nkígh:ê yinté amí yaa dmi. ^{‡‡} ²² A ka pē, M:aa u Ghê Dmi ngê u yoo kní ye kópuni dpí vyi, n:ii ngópu puu dē a t:a mo, yi kópu dpí ny:ee ngê.

Nmî Mî u ngwo a chaa kîgha ngópu, mbóó p:uu

4 U kuwó dini ghi ngê y:aa vuu wo, keñe kpēmî ngmê mbóó p:uu nî módu. Pini n:ii u dnye dpuwo k:ii mwiyé nî nyongo, myombó u dnye m:aa nyongo, a ka pē, Al:ii a kee. A ka pē, Kópuni díyo a pyodopyodo té, ngópu n:aa tpyuu té. ² Yi ngwo nê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê até dē mgímí nê. Yi ngwo nmî Mî kwéli a tóó, mbóó p:uu, u ya tēdē nî módu. ^{§3} Pini n:ii y:i doo ya, kwodo ng:oo dmi doo dnyednye, mtyemtye mye yi kuu yââ. Yi kēlî ghê ntií ghi ngê a yina ngê. Yi ntií ghi yi kuu yââ. ^{§†4} Nmî Mî u yoo yi kada pini myoy:a mē páádi nmî Mî a yina ngópu, yi ya tēdē dmi yi mbêmê dnye ya. Yi kpîdí dmi kpaapíkpaapí dé, yi mbêmê kidon kní ngmēdoo kwo, nkól ngê l:âmo too. King ntee pini ngê u ngwo pyaa dniye. ^{§†5} Nmî Mî kwéli doo ya, límí y:i doo kílíkílí, mwini y:i myedoo mbumu, dnye ndíí yilí nî nyongo. Nmî Mî u kada pywápê k:ii ntee tpile pyudu nî módu. Yi pywápê pyudu kní, nmî Mî u Ghê Dmi. ⁶ Nmî

† 3:14 Tpyuu 19:11; Kílosa 1:15 †† 3:15 Lóma 12:11 ‡ 3:17 Luukí 12:21; Njems 2:5 †† 3:18 Is 55:1 ‡† 3:19 Hipílu 12:7; 1 Kódin 11:32 ‡†† 3:20 Njon 14:23 ‡††† 3:21 Mát 19:28 § 4:2 Is 6:1 †† 4:3 Ezek 1:28 ††† 4:4 Mát 19:28; Luukí 22:30

Mî u kada tpile m:uu nî módu, ntií ntee tpile, kââyikuu yidoo kwo, tpile p:uu dēpwo pyodopyodo.

Nmî Mî kwéli doo ya, tpile tp:oo páádi kní y:oo a yina ngópu. Yi tpile tp:oo páádi kní yi p:uu ngwolo daa ngmí doo kwo, yi kada yilí, yi kuwó mye yilí.

^{§†7} Mwiémwiyé tpile tp:oo layóni ntee tpile, myomoni pudumakó ntee tpile, pyoloni kwodo ng:oo dmi, pi u kwodo ng:oo dmi ntee yinté, podoni maalí ntee tpile, doo mgalê. ⁸ Yi tpile tp:oo páádi kní yi ñuupee wéni-wéni dé. Yi ñuupee kní yi p:uu ngwolo yilí doo kwo, k:oo ntee, kuwa mye yinté. W:êêní mgídí vy:o dye ghi yintómu a wéti nyédi, daawa yé ngmê, apu,

Nmî Yâpwo Lémi ndíí,

u wêdêwêdê mu daamo tp:ook:omo.

Dyââpe p:uu daa t:a,

dono p:uu daa t:a,

k:omodanê p:uu myedaa t:a.

Dye ghi yintómu doo a ya,

ala ngwo a tóó,

chedê ngê daawa pyódu. ^{§††}

⁹ Pini n:ii chedê ngê daawa pyódu, nmî Mî, dini ghi n:ii ngê yi tpile tp:oo páádi kní y:oo a chaa kîgha ngópu, a kwunokwuno ngópu, u pi a kmímí ngópu, ¹⁰ yi ngwo kada pini myoy:a mē páádi kní kwodok-wodombiy:e k:ame u kwo dpí ghê dmi. Yi mbêmê kîdon dpo y:ee t:oo, u kada dpí kée t:oo, dpo, Dp:oo king yoo, pini n:ii chedê ngê daawa pyódu, vyílo yi pini yi king ndêndê. A wéti nyédi, kwodpo,

¹¹ Nmî Lémi, nmî Yâpwo,

U p:o dpí yé, nmo chaa kîgha ngi,

mi nmo kmímí,

mu kópu u díy:o ngwêdêwêdê ndíí.

Tpile yilí yintómu ñyóó nyi l:âmo ngê,

ñyóó l:êê díy:o a pyede,

yi ghê dmi mye pyede.

Kópuni dyuu nmî Mî ngê wunê a ngmo ngê Njon ngê u ngwo módu

5 Yi ngwo nmî Mî u wéni pee kóó yedê puku pee daadí ngmêní módu, kmongo ngmê. K:oo d:êê ngmê, kuwa mye d:êê ngmê. Chââ vyí ntee anyi kââ, yi puku pee p:uu chââ u l:ii pyudu doo ya, doo u ntââ pi ngê yi puku pee daapí pywálí ngê. ² Yi ngwo enjel wêdêwêdê ngmêní módu, dpodombiy:e mbwóó wo, apê, N:uu ngmê u ntââ, chââ u l:ii wa pwaa té, puku pee wa pywálí? ³ Ngmênê u pi dēpwo ya mbóó p:uu, dyámê mbêmê dēpwo ya, tēpê u maknopwo myedēpwo ya. Pini n:ii puku pee pywálípywálí u ntââ, u kpââ ngê mye u ntââ, yinté pini dēpwo ya. ⁴ Wod:oo mbê nê puwâ, mu kópu u díy:o pi ngmê ngê yi puku pee daapí pywálí ngê, myedaapêdê kp:aa ngê. ⁵ Yi ngwo kada pini ngmê ngê a ka pē, Namê mbê. A ka pē, Ngí vuu. A ka pē, Layoni ntee pini, pini n:ii Njuda u tii ñedê mí chópu, Dépidi ntee pini, yi pini mbodo mudu y:i dē yââ, u ntââ chââ u l:ii pyudu kní yinê a pwapí té, yi puku pee u ngwo a pywálípywálí.

§† 4:6 Ezek 1:5-10 §†† 4:8 Is 6:2-3

⁶Yi ngwo nmî Mî u nkîgh:ê sipi tp:oo ngmênî módu, tpile tp:oo páádi knî y:oo a yina dumo, kada pini knî y:oo myedê yina dumo. Yi sipi tp:oo wunê mwo a vya ngópu, mēdê pii wo. Mbēmê dp:anê pyudu doo kwo, ngwolo mye pyudu. Yi dp:anê pyudu knî yi nt:u kópu, u wēdēwēdē ndī, mu daamu tp:ook:omo. Yi ngwolo pyudu knî, nmî Mî u Ghê Dmi, n:ii dyámê wope wope a dy:ââ ngê. ¹⁷Yi sipi tp:oo nmî Mî ka loo, u wēni pee kóó yedê puku pee a ngópu. ⁸Dini ghi n:ii ngê yi puku pee kwulo a ngópu, tpile tp:oo páádi knî, kada pini myoy:a mē páádi knî yi k:ii sipi tp:oo ka kwodokwodombiy:e k:ame ghê dniye. Mtyímî kuu ngmēngmēnté dnye tpyé dé, n:ii nkól ngê l:âmo tumo. Yi mtyímî dpudu ntee doo a koko, nmî Mî u yoo yi ngēpê dmi yinté a koko yédi. Kada pini knî y:oo wēti u tpile dé ngmēngmēnté myednye tpyé dé, dnye vyee dé, nmî Mî u ngwo dnye chaa kîgha. ¹⁹Sipi tp:oo dnye chaa kîgha, wēti kamî ngmēdnya a ng:ēênî, kópu,

U p:o chi yé, puku pee cha ngee,
u ntââ chââ u l:ii nye pwapî té,
mu kópu u díy:o a vya nyoo,
wêê n:ii m:uu a pwii wo,
yoo dyēêdî yintómu knî yi vy:o
pi yilí u ngwo nye pwila too,
nmî Mî u yoo vy:o nyi kaa too.
Yi yéli yi kn:ââ daa ngmidi,
yi dnye daa ngmidi,
yi too pee daa ngmidi,
yi dyámê pee daa ngmidi. ‡

¹⁰Nmî Yâpwo kóó k:oo nyi kaa too,
u dnye a nyēmî ngópu.
Kêlî pini ngê nyi pyódu too.
Nmî Mî wēni pee ngê a tóó,
mgídî u yoo t:anê pee ngê a pyede, yi kēlî nyi kaa too.
Dyámê u tpile yilí yi yido u maknopwo a pyede. ‡

Enjel knî y:oo nmî Mî mupwo u ngwo dnye chaa kîgha dē

¹¹Myombó m:aa vya wo, enjel yilí tp:oo témi tap nî módu, yono yono yono yono y:a dé. Nmî Mî a yina ngópu, tpile tp:oo páádi knî a yina tumo, kada pini yoo myedê yina tumo. ¹²Dpodombiy:e dnye wēti, apu,
Sipi tp:oo n:ii a vya ngópu, nmo chaa kîgha,
doo u ntââ tumu daanmî ya.

U wēdēwēdē ndī, u nuw:o ndī, tpile yilí yintómu u nēni dé.

U pi ndī, nmo chââchââ, myeno chaa kîgha.

¹³Noo ng:aa, nê, Tpileni yintómu mbóó p:uu a tóó,
dyámê mbēmê a tóó, dyámê u maknopwo a tóó, ntii u mēnê a tóó, nê, tpileni yintómu dyámê wope wope a tóó, ka wēti té, apu,

Nmî Mî nmo chaa kîgha,
sipi tp:oo myino chaa kîgha.

Apu, Yi pi dē ndī dē, yi wēdēwēdē mye ndī,
nmo chââchââ dē, myino chaa kîgha dē,
chedê ngê daawa pyódu.

¹⁴Yi ngwo tpile tp:oo páádi knî y:oo apê, Yinté choo ya, wod:oo kada pini yoo nmî Mî ka myenté sipi tp:oo ka kwodokwodombiy:e k:ame ye ghê dniye.

Njon ngê Yesu u dpodo u kââ u ngwo módu

6 Chââ u l:ii pyudu knî n:ii dé puku pee p:uu dnye ya, sipi tp:oo ngê mwiyéni a ngópu pwââ. Yi ngwo yi tpile tp:oo páádi knî yi vy:o mwiyéni u dnye nî nyongo, mwini k:ii mbwolo, apê, A pwiyé. ²²Yi ngwo y:aa vya wo, hósi kpaapîkpaapî ngmênî módu. Pini n:ii pyipwo doo ya, u kaa taa kumo doo tpyé dē. Nmî Mî ngê yi pini mbēmê kidon ngmê kââ, u ngwo nê w:ee ngê, nê, Mbodo mudu yi dē yââ. L:êê tēdê dy:ââ ngê. A lama doo ya, Mbodo mudu yi amî yââ. ‡

³Dini ghi n:ii ngê sipi tp:oo ngê chââ u l:ii myomoni pwââ, tpile tp:oo myomoni u dnye nî nyongo, apê, A pwiyé. ⁴Hósi kuwa m:uu a pwii wo, mtyemtye. Pini n:ii pyipwo doo ya, nmî Mî ngê taa ndī u kwo ngmê y:ân-go, kwo, Dyámê mbēmê yoo chin:aa chámêchámê dé, numo p:uu dny:oon:aa l:êê. ‡

⁵Dini ghi n:ii ngê sipi tp:oo ngê chââ u l:ii pyoloni pwââ, tpile tp:oo pyoloni u dnye nî nyongo, apê, A pwiyé. Y:aa vya wo, hósi kpēdēkpēdē ngmênî módu. Pini n:ii pyipwo doo ya, yi pini ngê tpile pywupwi u skél kumo ngmēdoo tpyé. ⁶Yi tpile tp:oo páádi knî yi vy:o dnye ngmênî nyongo, yi pini ka kwo, Dyámê mbēmê m:uu nyi ghêê we. Kwo, Witi u pywuu d:ud:umbiy:e dp:uu km:êê ngi, deeté u pywuu pee tp:oo dp:uu km:êê ngi, ngmēnê olipi wulu wain yi pywuu dē nangê km:êê dē. ⁵

⁷Dini ghi n:ii ngê sipi tp:oo ngê chââ u l:ii podoni pwââ, tpile tp:oo podoni u dnye nî nyongo, apê, A pwiyé. ⁸Y:aa vya wo, hósi m:uu nî módu, u pââ k:ii ch:ii yââ. Pini n:ii pyipwo doo ya, u pi Pwopwo. Yi hósi pyipwo pi m:uu doo ya, u pi, Pi ntóó kmēnēkmēnē. Nmî Mî ngê yepê, Dyámê mbēmê pi yintómu yoo páádi ngê dī pyódu té, yoo ngmê dpī yi yodo u maknopwo dī yé té, woni yoo pyile knî yi p:uu kēê nangê yé. Yepê, Yélini dpo d:a kē té, taa ngê woni dp:uu vya tóó, woni knî dó-mudómu tēdê paa pw:oo dniye, woni knî mbii ngê paa nt:ââ tēne, woni knî kiye u tpile tp:oo knî y:oo paa ma tēne. ‡

⁹Dini ghi n:ii ngê sipi tp:oo ngê chââ u l:ii limoni pwââ, yélini nmî Lémi u l:êê díy:o vya tumo, nî m:uu too. Pi knî y:oo vya tumo, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u kópu dyuu dnye a tpapê dé, Yesu p:uu danēmbum myedaa yé ngópu. Mtyímî nk:ēênî tēdê u nkîgh:ê dnye kwo, ¹⁰dpodombiy:e dnye kââ, nmî Mî ka kópu, Nmî Lémi ndī, dono m:uu daa t:a, k:omodanê m:uu myedaa t:a. Kópu, Angēntoo dye ghi anmî t:ââ, u dī dyámê mbēmê tpēmi u ngwo wanyi kóté kalē té, n:ii knî y:oo a vya nmoo, nmî ntââ dmi y:e anyinê vy:u? ¹¹Yi ngwo kpídî kpaapîkpaapî ngmēngmēnté ye y:ângo, yepê, Daa ndī la ghi tp:oo dmyinê t:ââ, dmyinê ghê vyímî. Yepê, Pi knî y:oo ntee a vya nmyoo,

† 5:6 Zech 4:10 †† 5:8 Tpyuu 8:3-4; 15:2; Psalm 141:2 ‡ 5:9 Psalm 98:1 †† 5:10 Is 61:6; Tpyuu 20:6; 22:5; 1 Pita 2:9

‡‡ 6:1 Tpyuu 5:1 ‡‡† 6:2 Tpyuu 19:11; Njon 16:33 ‡‡‡ 6:4 Mát 10:34 ‡ 6:6 Luukí 6:20; Njems 2:5 ‡† 6:8 Ezek 14:21; Luukí 21:9-11 ‡†† 6:10 Tpyuu 16:5-7; Deut 32:43

nmyi tídê mbwó woni wamye vya t:oo. Yepê, Yi yéli yintómu dmyinê t:âât:ââ dé, nmyi ntââ dmi u ngwo anê vy:u.

¹² Sipi tp:oo ngê chââ u l:ii wononi a ngópu mye pwââ. Yi ngwo dyámê pê dpodombiy:e doo ghêdê, kââdí dèpwo pil:apil:a, mgîdí a ghay wo. D:ââ d:ud:umbiy:e mtyemtye ngê pyodo, wêê kuu ngê pyodo. ¹³ Yópu ndî ngê kéme vyi ntee dpo kpê, mbóo p:uu pudu yinté a ghay dniye, dyámê mbêmê mē dyimê dniye. ¹⁴ Kmaapî u pala ntee anyinê kmongo, mbóo yinté anyi pwiyé wo. Mbu mbodo yintómu, dyámê w:uu yintómu yi kwo tēdê dmi a kuwo tumo. ¹⁵ Yi ngwo pi yintómu nkîngê mbê dniye, king yoo, kada pini yoo, lede yoo yi kada pini yoo, ndáápi yoo, l:âmo dy:ââ yoo, yélini yi pi dmi ndî dé, yélini yi pi dmi tēdê dé, pi yintómu nkîngê mbê dniye, mbu mbodo knî yi maknopwo kpomo knî yi mēnê dnyen:aa mbwolombwolo, ¹⁶ mbu knî ye dnye kââ, chēēpî kpiyé knî ye myednye kââ, yipu, Nmî pwo a ghay dmyeno, ngmo nmédi, yipu, Yâpwo ndî ngê kîngê m:uu nmo, sipi tp:oo ngê myekîngê kpada nmo. ¹⁷ Yipu, Yi wo ndî atédê d:ii, ntââ nmo wunê vyîmî ngmê, u vyîmî nmo doo u ntââ.

Nmî Mî ngê chââ u l:ii u yoo knî yi p:uu u ngwo t:ango

7 U kuwó dini ghi ngê enjel páádi nî módu, dyámê mbêmê wope wope dnye kwo. Ngmê ngê nt:eemi doo a tpyé, myomoni ngê mbyw:a doo a tpyé, pyoloni ngê chaa yópu doo a tpyé, podoni ngê kpâpu yópu doo a tpyé. Dnye tpyé dé, mu kópu u dîy:o apê, Yi yópu knî y:oo dyámê pê ghêlî k:ii wa dyênê ngmê, nti ghêlî k:ii wa dyênê ngmê, kpî yi ghêlî k:ii wa dyênê t:oo. ² Yi ngwo enjel m:uu nî módu. Kââdí kwéli dpo kee, yi kētēni a kee wo, chââ u l:ii t:emî u tpile kumu ngmê-doo tpyé. U yi u ngwo doo kwo, Yâpwoni ghê a t:a, u yoo knî yi p:uu u chââ u l:ii nî t:oo. Enjel páádi knî ye dpodombiy:e mbwolo, yepê, Chóó Lémi ngê u ntââ ngê dē pyódu nmyo, u ntââ dyámê pê yópu ngê anmyi dyênê ngmê, nti anmyi dyênê ngmê, kpî yi amy:ee dyênê t:oo, ³ ngmēnê ghêlî k:ii nangê dyênê té. Yepê, Nmî Yâpwo p:uu dpodo pyu yoo yi kêpa u chââ u l:ii mwiyé t:ee téme. Yepê, Yi l:ii u l:êê dîy:o yópu ndî ngê daapaa dyênê téne. ^{††4} Yélini yi kêpa nmî Mî u l:ii t:ee ngópu, Yisíléli tpémi yi yoo dyêédî y:a mē miyó knî yi vy:yo yéli. Pi yilî tp:oo témi tap, 144,000.

⁵ Njuda u yoo vy:yo 12,000

Lupen u yoo vy:yo 12,000

Nkadî u yoo vy:yo 12,000

⁶ Ase u yoo vy:yo 12,000

Napítali u yoo vy:yo 12,000

Manasa u yoo vy:yo 12,000

⁷ Simiyón u yoo vy:yo 12,000

Lipi u yoo vy:yo 12,000

Isaka u yoo vy:yo 12,000

⁸ Sepulun u yoo vy:yo 12,000

Njósép u yoo vy:yo 12,000

† 6:12 Mát 24:29-31 †† 7:3 Ezek 9:4,6; Epeso 1:13-14; Tpyuu 9:4; 14:3-5

Mbenjîmîn u yoo vy:yo 12,000

Yi yéli yi kêpa nmî Mî u chââ u l:ii t:ee tumo.

Njon ngê nmî Mî u yoo u ngwo módu

⁹ U kuwó dini ghi ngê pi yilî tp:oo témi tap nî módu, doo u ntââ pi ngê daapédê kp:aa too. Pi dyêédî yintómu yi yéli yi vy:yo doo kwo, yi kn:ââ daa ngmídi, yi dnye daa ngmídi, yi too pee daa ngmídi, yi dyámê pee daa ngmídi. Kpidî kpaapîkpaapî dmi yi mbwo yedoo ya, dpumo nkoo dmi kumo dnye tpyé dé, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê doo ya, nmî Mî mupwo yi kada dnyen:aa kwo, u ngwo dnye chaa kîgha dē.

^{††0} Dpodombiy:e dnye kââ, apu, Nmî Yâpwo chaa kîgha koo. Apu, Pi yintómu yu yodo u maknopwo a pyede. Apu, Sipi tp:oo u k:ii kópu ndî ngmê d:uu ngópu, Setan kwulo y:oo a pwaa nmo. ¹¹ Tpile tp:oo páádi knî y:oo nmî Mî a yina ngópu, kada pini myoy:a mē páádi knî y:oo a yina ngópu, enjel knî y:oo myedê yina ngópu. Kwodokwodombiy:e k:ame u kwo ghê dniye, nmî Mî dnye chaa kîgha, ¹² apu, Nmî Yâpwo ntênê nmo chaa kîgha, nmo chââchââ, myeno kwunokwuno. Apu, U pi ndî, u nuw:o ndî, u wêdêwêdê mye ndî. Apu, U chaa kîgha daanmî yé, chedê ngê daawa pyódu. Apu, Ndê kópu yila.

¹³ Kada pini ngmê a ka póo wo, a ka pê, Kî yéli kpídî kpaapîkpaapî dmi kélê ka ngeme, a ka pê, nangê lónté yéli, anyi da ndê dmi? ^{††14} Kwono, A lémi, lama ka tóo, daa a lama yéli. A ka pê, Kî yéli y:oo dono ndî dnya a vyîmî dé, dèpê kede dniye. A ka pê, Yi kpídî dmi sipi tp:oo u wêê ngê a ghêê tumo, kpaapîkpaapî ngê u ngwo pyaa dniye. ^{††15} A ka pê, Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngîma a wee, u yâpwo ghê, a ka pê, w:êênî mgîdí vy:yo a chaa kîgha ngópu. A ka pê, Nmî Mî ngê kóo k:oo wa kaa té, ye adî vyuwo. ¹⁶ A ka pê, Dómu ngê mē-daawa ngee té, mbwaa ngê myedaawa ngee té. A ka pê, Kââdí ndî vy:yo mēdaadnyi m:ii, myedaawa dyênê té, ¹⁷ mu kópu u dîy:o sipi tp:oo ngê yinê adî yenê dé, yi kada wa ghê, ye adî vyuwo, dpuwó nuu mb:aa ye amînê kēma té, mbwááni n:ii ghê a t:a, y:i adnyin:aa ndanî. A ka pê, Yinté ye adîn:aa vyuwo, nmî Mî ngê yi ngemi pwo dmi yi ngîma wa pyi té. ^{†††}

Sipi tp:oo ngê chââ u l:ii piini u ngwo pwââ

8 Dini ghi n:ii ngê sipi tp:oo ngê chââ u l:ii piini pwââ, yélini mbóo p:uu nî módu, tumu dnye ya. Kââdí liy:aa n:êê ngmê, tumu dnye ya. ² Yi ngwo enjel pyudu nî módu, nmî Mî u ngîma dnye kwo. Dpuwo pyudu ye y:ango.

³ Enjel m:uu nî módu, nmî Mî ngîma mtyîmî nk:êênî tēdê doon:aa kwo. Nkól ngê mtyîmî d:ââ kumu ngmê-doo tpyé. Nmî Lémi ngê mtyîmî kuu ndî u kwo ngmê y:ango, kwo, Ala mtyîmî kuu dpî nk:êê ngi, a yoo yi ngêpê dmi mb:aamb:aa ngê u ngwo paa pyaa we. ^{†††4} Nmî Mî ngîma doo kwo, yi mtyîmî doo nk:êênî.

Dpudu doo koko, nmî Mî u yoo yi ngêpê dmi myedoo

‡ 7:9 Tpyuu 5:9 †† 7:13 Tpyuu 7:9 †† 7:14 Mát 24:21 ††† 7:17 Tpyuu 21:4; Njon 10:11; Psalm 23:2; Is 25:8 ††† 8:3 Tpyuu 5:8; 9:13; Ex 30:1-3

koko. ⁵ U kuwó dini ghi ngê enjel ngê mtyîmî d:ââ a y:ângo, mtyîmî nk:êênî u ndyuw:e puu dyuu k:oo ntówo, dyámê mbêmê a pii ngê. Yi ngwo mwini dnye mbumu, límî doo kílîkílî, dnye ndîi yilî nî nyongo, têpê myedoo ghêdê.

Enjel knî y:oo dpuwo u ngwo wêê tumo

⁶ Yi ngwo enjel pyudu knî y:oo yi dpuwo pyudu knî a ngî tumo, yi wupî u l:êê dîy:o kumu mbee tumo.

⁷ Dini ghi n:ii ngê mwiymwiyé enjel ngê u dpuwo wóó, ghêêpwima ntee tpile yilî dyámê mbêmê a ghay dnye, ndyuw:e wêê kwodonkwodo myedê ghay knopwo. Dyámê pee ngmê dyênê wo, woni pee dê daa dyênê knopwo. N:ii dyênê wo, ndê ngê kpî yi yintómu ma too, mbiye kuu mye ndîi. †

⁸ Dini ghi n:ii ngê enjel myomoni ngê u dpuwo wóó, mbu ntee tpile ngmênî módu, ndyuw:e k:ii doo pîpî. Yi tpile nt:ee mî dyimê wo, ntii ghi mî dyênê ngê, woni dê daa dyênê doo. N:ii dyênê ngê, wêê ngê pyodo, †† tpileni nt:ee a m:ii té u ngwo pw:oo dnye, nkélini yi dnye mbêpê, mye dyênê dnye.

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê enjel pyoloni ngê u dpuwo wóó, pudu ndîi ngmênî módu, pywápê k:ii doo pîpî. Mbóó p:uu a ghay wo, dyámê mbêmê mî dyimê wo. Yi dyámê pee u ngwo dyênê ngê, woni dê daa dyênê doo. N:ii dyênê ngê, mbwaa dyênê too, dpuwó nuu mye dyênê too. ¹¹ Yi mbwáani dmi ló ngê pyaa dnye, pi yilî u ngwo loko too. Yi pudu u pi, Ló.

¹² Dini ghi n:ii ngê enjel podoni ngê u dpuwo wóó, d:ââ kââdî, pudu knî yi k:ii, pee tp:oo dyênê dnye. W:êênî u ghi ngmê, kââdî dêpwo pil:apil:a, wo ghi woni dê yi kwo, doo pil:apil:a. Mgîdî vy:o myenté. Mgîdî ghi ngmê ngê d:ââ dêpwo dnyednye, pudu knî myedêdnye dnyednye. Woni ghi dê yi kwo d:ââ pudu knî dnye dnyednye.

¹³ U kuwó dini ghi ngê y:aa vuu wo, maalî mbóó p:uu tââ ngmênî módu, doo mgalê. Dpodombiy:e doo mbumu, apu, Ayi! Ayi! Apu, Dyámê mbêmê tpémi. Apu, Dini ghi n:ii ngê wu enjel pyile knî y:oo yi dpuwo dmi wa wêê t:oo, nmyi ya d:ud:umbiy:e dono ngê wa pyódu. Apu, Ayi! ‡

Setan u ngwo a ghay wo

Luukî 10:17-18

9 Dini ghi n:ii ngê enjel limoni ngê u dpuwo wóó, pudu ngmênî módu, n:ii mbóó p:uu mwiye mwo a ghay wo, dyámê mbêmê mwiye mî dyimê wo. Kmêna dono mbwa k:oo kwéli dnye kwo, mgî k:oo, keñe u kii yi pudu ngê a ngêêdî, kumu doo tpyé. ² Yi keñe yi kpêmî ngê, dpudu ndîi u mênê a pwii wo, mbóó p:uu kee wo, kââdî dnyinté doo pil:apil:a, mbóó mgîdîmgîdî ngê pyodo. ³ Kpele ntee tpile yilî yi dpudu w:uu u mênê dyámê mbêmê a ghêpê dnye. Té tpuu ngê pi ntee dpî kiye, yi kpele ntee tpile kiye u ntââ ngê yinté mye pyaa dnye. †† Yi kada pini ngê mbiye ye kwódu ngê, kpî yi ye kwódu doo, nté wo yi wo ye mye kwódu

† 8:7 Ex 9:23-26; Joel 2:30 †† 8:8 Ex 7:20-21 ‡ 8:13 Tpyuu 9:12; 11:14 †† 9:3 Ex 10:12,15

too. Yepê, Yélini yi kêpa Yâpwo ndîi u chââ u l:ii daa t:a, dmyinên:aa kiyekiye dé. †† Nmî Lémi ngê yi vyee ye kwódu ngê, ngmênê yi kiyekiye ye daa kwódu ngê, d:ââ limi pîdny:oo mgîni vyîmî. Mg:ee ngê pi ntee dpî kiye, ó té ngê pi ntee myoo kiye, yi dpududpudu mye yintoo. ⁶ Yi d:ââ limi knî yi k:oo, yélini adnyi kiyekiye dé, u yi y:e adî kwo, Nmî pw:oo dmi, ngmênê doo u ntââ daawa pw:oo dmi. Adnyi mgîni vyîmî, ala kópu adnyi tpapê, awo, U yi nmo a kwo, Nmî pw:oo dmi, ngmênê wa dêê dmi, daawa pw:oo dmi.

⁷ Pi knî y:oo l:êê u l:êê dîy:o hósi ntee dpî kpîlê t:oo, yi kpele dé yinté dnye kwo, hósi knî yi nâmo a ghê dnye. Yi mbodo dmi, pi mbodo ntee tpile dé, yi mbêmê kídon dnye kwo, nkól ngê l:âmo tumo. ⁸ Yi mbodo yââ vyi ndîi dé, yi nyóó dmi mye ndîi dé, layóni nyóó dmi ntee dé. ⁹ Nkéli chêêpî káped:ê yi yodo p:uu dnye ya. Yópu ndîi ntee dpo pwópu, yi kpele dé yi núupee dmi yinté myednye dpudu. ¹⁰ Té tpuu ngê pi ntee dpî kiye, yi tpuu nye yinté dé, yoo u ngwo adnyin:aa kiyekiye dé, d:ââ limi knî yi k:oo. ¹¹ Mgî k:oo kwéli a ndê dnye, yi ghi u kada pini ngê yi kpele dé yinê a dy:ââ too, yi king ngê a tóó. Yi pini enjel dono ngê doo a ya, Hipîlu dnye ngê u pi Apadono. Kídiki dnye ngê u pi Apoliyon, u nt:u kópu, Pi dyede pyu.

¹² Wu nkîngê u kópu ngmê, mê miyó maadî kiyedê kwo. ††

Nmî Lémi ngê pi knî ye l:êê u ngwo daa kwódu ngê

¹³ Dini ghi n:ii ngê enjel wononi ngê u dpuwo wóó, dnye ngmênî nyongo. Mtyîmî nk:êênî tédê n:ii nmî Mî u kada a kwo, dp:anê páadi knî yi kêlî ghê yi dnyeni yi kéténi a ndê wo. ¹⁴ Enjel wononi, n:ii ngê u dpuwo wóó, yi dnyeni ngê yi enjel ka kwo, Mbwaa ndîi n:ii Mbápiilon kee wo, Yupîdétis, nmî Lémi ngê enjel dono páadi knî y:i wunê a kudu too. Kwo, Nyi pywálî té, dny:oon:aa dpodo. ¹⁵ Nmî Lémi ngê wunê a kudu too, apê, Yoo l:êê tédê ghêlî k:ii wa dyênê t:oo. Apê, M:aani n:ii k:oo adnyin:aa dpodo, d:a ngmîdi, myenté d:âmu n:ii k:oo adnyin:aa dpodo, wéni n:ii ngê adnyin:aa dpodo, kââdî liy:aa n:ii ngê adnyin:aa dpodo, yi dini ghi knî d:a ngmîdi té. Apê, Dpodo kn:ââ dini ghi n:ii ngê wa chaa ngmê, dyámê mbêmê yoo wa chámê t:oo, yoo pyile ngê wa pyódu t:oo, yoo ngmê l:êê tédê wa vya ngmê, yoo woni dê daawa vya d:oo. Yi ngwo enjel wononi ngê yi enjel dono páadi knî mî pywálî too. Yi dpodo kn:ââ chaa ngópu, lede yilî tp:oo témi tap l:êê tédê dy:ââ tumo. ¹⁶ Yi lede yoo hósi pyipwo dnyen:aa l:êê, yilî tp:oo témi tap. N:ii ngê a kp:aa too, a ka pê, my:oo yono yono, yono yono yono, yono yono y:a. (200,000,000) ¹⁷ Yi ngwo yi lede yoo nî m:uu too, káped:ê yi yodo p:uu dnye ya, mtyemtye dé, k:ii chii yââ k:ii ntee dé, myenté mbóó káami kígha ngê ntee dpî pyódu, yinté dé. Layóni mbodo ntee a kwo, hósi knî yi mbodo yinté dnye kwo. Yi kwo ndê dóó dpudu kwodonkwodo dpodombiy:e dnya a pyuwuopyuwu, yoo u ngwo dnye nk:êênî dé. Yoo dyêêdî ngmê mî chedê ngópu, yoo woni dê daa vya dumo. ¹⁹ Yi hósi knî

‡ 9:4 Epeso 1:13-14; Tpyuu 7:3 ††† 9:12 Tpyuu 8:13

yi wêdêwêdê yi komo t:âmo doon:aa ya, yi tpuuwo myedoon:aa ya, mu kópu u díy:o yi tpuu tpile pê ntee tpile dé, yi mbodo dmi myednye kwo, pi u ngwo dnye kiyekiye dé, u ngwo myednye pwopwo.

²⁰ Yélini yi l:êê têtê daa pw:oo dniye, yi dono dêpê kuwo tumo. Kmêna ka ngêpê daa yé ngópu, k:omo yâpwo knî ye myednye ngêpê. Yi yâpwo dé yi chók woni nkól ngê l:âmo tumo, woni silîpê ngê l:âmo tumo, woni nkichi pee ngê l:âmo tumo, woni chêêpî ngê l:âmo tumo, woni yi pee ngê l:âmo tumo. K:omo tpile yi yâpwo dé daa vyuuwo nyédi, dnye daa nyêmî ngópu, myedaa paambwi nyédi, ngmênê yi yéli y:oo a châachâa tumo, ye a ngêpê nyédi. ^{†21} Yi dono daa yé ngópu, pi vyee nkwépinkwépi daa yé ngópu, pyââ ti mââ ti daa yé ngópu, kpaa myedaa yé ngópu, yi dono knî yi l:êê díy:o tpéé kópu myedaa vyi ngópu.

Njon ngê nmî Mî u puku pee u ngwo ndîi

10 Yi ngwo enjel m:uu nî módu, u wêdêwêdê ndîi. Mbóó p:uu a ndê wo, p:ââ p:ââ doo a wupwo. Nkalí too pee dmi u kpîdí ngê pyódu ngê, ntii ghi u pwo ngmêdoo kwo, kwódo ng:oo dmi kââdí ntee tpile, yu dê ndyuw:e k:ii dpîmo dnyednye. ² Puku pee kumu ngmêdoo tpyé, daa kmongo ngmê. Dini ghi n:ii ngê a ghêpê wo, yu wéni peeni ntii mbêmê kââ, t:anê peeni dyámê mbêmê kââ. ³ Layóni dpodombiy:e ntee a kââ yédi, yi ngwo dpodombiy:e yinté ka wo. Yi ka wo, mwini pyudu knî y:oo u dnye dpodombiy:e a péli ngópu. ⁴ Nê, Yi kópu nî d:êê, ngmênê pi dnye mbóó p:uu ngmênê nyongo, a ka pê, Mwini pyudu knî y:oo kópuni dê vyi ngmê, nangê d:êê, tumu kópu ngê choo ya. ⁵ Enjel n:ii ntii dyámê yi mbêmê doo kwo, kóó wéni peeni mbóó p:uu kââ, ⁶ nmî Mî u pi ngê kpaa wo, apê, Pini n:ii chedê ngê daawa pyódu, myenté pini n:ii ngê mbóó dyámê l:âmo doo, ntii l:âmo ngê, tpileni yi ghê a pyede mye l:âmo too, apê, yi pini u pi ngê n:aa kpaa, apê, Chók Lémi mēdaadî t:ââ, ⁷ ngmênê dini ghi n:ii ngê enjel piini ngê u dpuwo wa wuu, Chók Lémi ngê u tumu kópu dyuu yi ngwo wa pywálî. Apê, Yi tumu kópu dyuu u komo kapî pyu knî ye wunê a vyi too, yélini p:uu dnya a dpodo.

⁸ Pini n:ii mbóó p:uu mwiyé a ka a mbwolo, myombó u dnye m:aa nyongo, a ka pê, Enjel n:ii ntii dyámê yi mbêmê a kwo, puku pee n:ii kumu a tpyé, kwulo nyinê ngépi. ⁹ Wod:oo yi enjel ka nî loo, kwono, Ye puku pee a ka a ki. A ka pê, A kélê a ngépi, ma ngi. A ka pê, Ngwo mty:aamty:aa ngê a pyodopyodo, ngmênê díyo ŋga a dpududpudu kígha. ¹⁰ Enjel kwulo puku pee yinî ngópu, nî ndîi. A kwo mty:aamty:aa ngê pyodo, y:aa nt:uu ngê, ngmênê díyo a km:oo dpududpudu kwólu. ¹¹ Yi ngwo a ka pê, Chók Lémi u komo ntee nyoo a kapî, myombó mēchin:aa kapî. A ka pê, King knî yi p:uu chin:aa mbumu, yoo yilí yi p:uu myechin:aa mbumu. A ka pê, Yélini yi dnye daa ngmídi, yi dyámê pee myedaa ngmídi, yi yéli yi p:uu myechin:aa mbumu.

N:ii knî y:oo nmî Lémi u komo a kapî ngópu

11 Nmî Lémi ngê kiyé a ka ngma a kpo, a ka pê, Chók Lémi u ngomo angëndy:ââ, ye kiyé ngê u mti nyinê ngépi, kpêê yiyé têtê u mti myedo ngépi. A ka pe, Yi ngomo k:oo yélini a ngêpê té, dpo kp:aa ngi. ² A ka pê, Ngomo kuwa ghini n:ii mbwa kalé ngmê, u mti nangê ngee, mu kópu u díy:o M:aa ngê yi ghi mgîdí u yoo knî ye dê y:oo. A ka pê, P:aani n:ii u nuu u p:aa, ye myedê y:oo, m:ââ pyile n:êê m:uu yi p:aani yi yi yodo u maknopwo a tóó. ^{††3} A ka pê, Yi dini ghi ngê a komo kapî pyu dé u ntâa ngê ana a pyépi dē, m:ââ pyile n:êê m:uu pi knî ye a p:uu ntênê adpîn:aa danê. A ka pê, Kpîdí chaa ngmê dē yi kélê adpî m:ii, yoo yi l:êê díy:o adpî mbê, yewo, Tpéé kópu vyi yó, nmyi dono a kuwo tóó. [‡]

⁴ Yi tpódu nté kn:ââ olipi ntee tpile dē, myenté lam ntee tpile dē, n:ii dē dyámê u kada pini u ngíma a kwo mo. ^{††5} N:ii ka yi tpódu a diya mo, u yi u ngwo a kwo, Ní vya dē, ndê dóó yi kwo dpo pwii, yi pini u ngwo dpî vya ngmê. ⁶ Iacha ngê Chók Lémi u wêdêwêdê mgîdí u yoo yi ngópu ntee a tpyó, yi tpódu mye yinté dē, u ntâa ngê a tóó mo, mbóó ka dpî kwódu ngmê, kópu, Tpii kídangê ghay, yed:oo d:uudpo ghay. U ntâa ngê mye tóó mo, dini ghi n:ii ngê u yi y:e adí kwo knomomê, Mgîdí u yoo nyi kpada té, ye Mósisi ngê Yichip tpémi ntee kpada too, yinté amye kpada t:oo. Mbwaa wêê kuu ngê wa pyódu ngmê, kpadakpada u kópu yilí wamye d:uu ngmê. ^{††7} Kiye u tpile tp:oo n:ii mgî k:oo a pwii wo, yi tpódu yi p:uu adí l:êê. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi p:uu danê machedê ngê wa pyódu ngmê, yi tpile tp:oo yi pwo wa lê, wa vya dē. ^{††8} Yi Lémi p:aani n:ii kídosi hédê t:ee ngópu, yi ntóó dē kââ puu ghê yi p:aani adpî ya. Yi p:aani ndîi Sodom ntee p:aani ngê pyodo, myenté Yichip ntee p:aani ngê mye pyodo. Chók Lémi ngê yi p:aani tpémi dnyinté daawa kpada té. ⁹ Wo pyile n:êê m:uu pi knî y:oo adnyi y:enê dē, adnyi yumuyumu dē, numo ka wa kwódu ngmê, yewo, Nangê kmênê dē. Yi yéli yi kn:ââ daa ngmídi, yi dnye daa ngmídi, yi too pee daa ngmídi, yi dyámê pee daa ngmídi. ¹⁰ Yi tpódu yi pwopwo u l:êê díy:o dyámê wope wope pi yintómu yi gha dmi mb:aamb:aa ngê wa pyódu, adnyi numo yeedeyeede, noko yewo, Kí tpódu y:oo mgîní vyímî ndîi nmî pwo a kalé ngópu, ala ngwo dē pw:oo knî.

¹¹ Yi kópu dé noo y:enê dé, yi wéni pyile knî n:êê m:uu chedê ngê pyaa dniye, Chók Lémi ngê yi tpódu yi mênê ghê mē yó, mēdê pyidu doo, ghêêmî ghê knopwo. N:ii knî y:oo dnye y:enê dē, nkíngê ngê y:a y:a pwiyé dniye. ¹² Yi ngwo yi tpódu y:oo nmî Lémi u dnye mbóó p:uu ny:ee ngópu, yepê, Al:ii a kee cho. N:ii knî ye dpîmo diya, yi ngópu mbóó p:uu kee knopwo, apê, Nkalí too pee dmi yi mênê ad:uu t:iy:e knî ó! ^{†††} ^{§13} Yi ngwo têtê dpodombiy:e doo ghêdê, yi p:aani pee ng-

†† 11:2 Luukî 21:24; Tpyuu 12:6; 13:5 ‡ 11:3 Mak 6:7; Luukî 10:1 †† 11:4 Zech 4:11,14 †† 11:6 1 Kings 17:1; 18:1; Njems 5:17-18; Luukî 4:25; 18:8 ††† 11:7 Tpyuu 12:17; 13:1,7; 17:8 ††† 11:12 1 Tes 4:16-17 § 11:12 2 Kings 2:11

mê vyâ, chêêpî ngomo y:i a vyóó dniye, pi pyud:o yono yono y:a vyâ, ngmênê pee mê chu daa vyâ. Yoo wo yéli nkîngê ngê y:a y:a pwiyé dniye, yâpwo ni mbóó p:uu wunê too, u wêdêwêdê ndîi ngê y:e pyodo.

¹⁴ Nkîngê u kópu myomoni machedê, pyoloni maadî chono kîyedê kwo. †

Enjel piini ngê u dpuwo u ngwo wóó

¹⁵ Dini ghi n:ii ngê enjel piini ngê u dpuwo wóó, mbóó p:uu yéli yi dnye dmi dpodombiy:e nî nyongo, apu, Chóó Lémi ngê king yintómu yi d:aa dmi da kââdî. Apu, Pini n:ii a ngmidi ngê, king ngê myaa pyódu, dyámê wo pe wo pe pi yintómu yi kada pini ngê dê pyódu, dye ghi yintómu adî y:enê dé, chedê ngê daawa pyódu. ††¹⁶ Yi ngwo kada pini myoy:a mê páádi knî y:oo yi ya têtê dmi a kuwo tumo, nmî Mî ka kwodok-

wodombiy:e k:ame ghê dniye, dnye chaa kîgha, kwo, ‡

¹⁷ Nmî Lémi, nmî Yâpwo ndêndê,
ngwêdêwêdê ntâkopádi.

Kwo, Ntênê nye too,

dye ghi yintómu wunê myenyoo a ya.

Kwo, Nmo kwunokwuno ngi,

mu kópu u dîy:o ngwêdêwêdê ndîi mbêmê

pi yintómu nyi yodo u maknopwo chi yé té. ††

¹⁸ Kwo, Mgîdî u yoo nga a nod:enod:e nyédi,
ala ngwo ye u nkwo chi nod:e.

Kwo, Yélini pw:oo dniye,

ala yi kóté kîgha u dye ghi.

Kwo, Nu u yoo, ngomo kapî pyu yoo,

nmodo pyu yoo, n:ii knî y:oo a chââchââ ngi,

yi pywuu dmi ala ngwo ye nye yémî,

k:omo tpile yi pi dmi ndîi dé ó têtê dé.

Kwo, N:ii knî y:oo dyámê dnye dyede,

ala ngwo u nkwo nye dyede té.

¹⁹ Yi ngwo Chóó Lémi ngê u ngomo mbóó p:uu kpêmî ngê, u yâpwo poki k:oo nî módu. Yi ngwo límî dnye kîlîkîlî, mwini dnye mbumu, dnye ndîi yilî nî nyongo, têtê doo ghêdê, ghêêpwima ndîi yilî myedê ghay wo. ‡

Setan nmî Mî u yoo knî yi p:uu u ngwo doo l:êê

12 U kuwó dini ghi ngê nyepênyepê u kópu mbóó p:uu ngmênî módu. Pyââ ngmênî módu, kpídîni u mbwo doo ya, kââdî ntee tpile. D:ââ yu yodo dê yi maknopwo doo ya, pudu y:a mê miyó knî y:oo mbodo a yina ngópu. ² Yi pyópu mbwili doo kwo, daa kêmakêma doo wupwo, u l:êê dîy:o doo mgîni vyímî, myedoo kââkââ.

³ Nyepênyepê u kópu mbóó p:uu m:uu nî módu. Tópukada pââ ndîi ngmênî módu, u wêdêwêdê ndîi, u pââ mtyemye, mbodo pyudu, dp:anê y:a. Kídon mbodo pyudu knî yi mbêmê ngmêngmênté doo kwo.

⁴ Mbóó p:uu ghi ngmê pudu woni knî tpuu ngê a gh:ay too, dyámê mbêmê mî dyimê dniye, mbóó p:uu ghi woni dê yi p:uu pudu dêtê gh:ay too. Pyââ u nkîgh:ê

doo kwo, u yi u ngwo doo kwo, Tpémîni a tpyuu, nî ma. ††⁵ Wod:oo yi pyópu tpamê wo, tp:ee ngmê tpyó, tpémîni pi dyêêdî yintómu yi kada pini ngê wa pyódu, u nkichi pee kiyé kumu adî tpyé, yoo u ngwo adî y:enê dé. Chóó Lémi ngê yi tpémî tópukada ka dyé ngê, kwu-lo a pwââ, u p:o núwo, u che p:ââ pee ngê mî pyódu ngê. ††⁶ Yi pyópu mbêpê wo, w:amî mbêmê wumê too, nmî Mî ngê u p:aa kwéli a gh:ii ngê. Y:i u kwo wunê vuywo, m:ââ pyile n:êê m:uu.

⁷ Dini ghi n:ii ngê yi pyópu mbêpê wo, l:êê ndîi mbóó p:uu ngma a pwaa ngópu. Enjel n:ii nmî Mî u yoo knî ye a vuywo yédi, Maikel, u enjel knî yi k:ii, tópukada p:uu dnye l:êê, u enjel knî yi p:uu myednye l:êê.

⁸ Tópukada doo l:êê, u enjel yoo myednye l:êê, ngmênê dêê dniye, doo u ntââ mbóó p:uu daapídnya a ya. ⁹ Maikel p:uu y:oo dyámê mbêmê a kée tumo. Yi tópukada, mw:ee ngê wunê doo a ya, u pi Setan, u pi mye Dono u Kn:ââ. Dyámê wo pe wo pe pi yintómu yinê dpî dóó té. U enjel yoo yi k:ii dyámê mbêmê mî dyimê dniye. ‡

¹⁰ Yi ngwo mbóó p:uu dnye ndîi ngmênî nyongo, apê, Ala ngwo nmî Yâpwo ngê u yoo kóó k:oo a kapî té, u wêdêwêdê mbêmê yoo a y:enê té, pini n:ii a ngmidi ngê u pi ndîi ngê myaa pyódu. Apu, W:êênî mgîdî v:y:o Setan nmî tîdê mbwó yoo yi p:uu a d:uu yédi, nmî Lémi ka dpo, Yi dono knî yi l:êê dîy:o chi kpadakpada dé, ngmênê nmî Lémi ngê ala ngwo dny:ii kêdê d:ii. ‡††¹¹ Apu, Nmî tîdê mbwó yoo u pwo dê lee dmi, mu kópu u dîy:o yi yikî dmi sipi tp:oo u pwo ghay wo, myenté u pi pi knî ye dnyen:aa tpapê, yi chóó yi p:uu dêdnye nuw:o, pwopwo p:uu myedêdnye nuw:o. ¹² Apu, Nyââ, Nmî Lémi ngê pi dono dny:ii kêdê d:ii. Apu, Yi kópu u l:êê dîy:o yélini mbóó p:uu nmo pyede, nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Apu, Ngmênê yélini dyámê mbêmê nmye pyede, ó nt:ee nmye pyede, dmyinê nkîngê, mu kópu u dîy:o Setan nmye dê lê, dnyinté doo nod:e wo, u lama a too, Daa ndîi la ghi tp:oo anî ya.

¹³ Dini ghi n:ii ngê tópukada u lama yaa wo, apê, Ala dyámê mbêmê da d:ii nê, pyópuni ngê tp:oo tpyó yi ngwo doo a kpêênî. ¹⁴ Ngmênê nmî Mî ngê yi pyópu núupee dê kaa doo, maalí ntee a mbêpê, yinté mbêpê kwólu, u p:o w:amî mbêmê mî ta. M:ââ pyile n:êê m:uu nmî Mî y:i u kwo wunê vuywo, doo u ntââ, tópukada u kwo daawa nî. ¹⁵ Yi ngwo tópukada kweñe wo, t:ââ ntee tpile u kwo doo a mbêpê, apê, Yi pyópu paa t:âmo ngê. ¹⁶ Ngmênê dêê wo. Têtê ngê yi pyópu ngópu, mye kweñe wo, t:âmuni tópukada u kwo doo a mbêpê, têtê u mênê a ghê. ¹⁷ Wod:oo tópukada ka yi pyópu d:ud:umbiy:e diya wo, yi pyópu tp:oo módó tp:oo mââ woni knî ye loo, yi p:uu doon:aa l:êê. Yélini yi p:uu doon:aa l:êê, yi yéli y:oo nmî Mî u dêêpî kópu dyuu a chââchââ tumo, Yesu u pi pi knî ye mye tpapê ngópu. ‡††

† 11:14 Tpyuu 9:12 †† 11:15 1 Kódin 15:24-25; Dan 7:13-14
‡ 11:16 Tpyuu 4:4,9-10 †† 11:17 Tpyuu 1:8; 20:11-13; 2 Kódin 5:10 ‡† 11:19 Hipîlu 9:4

‡†† 12:4 2 Pita 2:4; Njuda 1:6 ‡†† 12:5 Psalm 2:9 ‡ 12:9 Luukî 10:18; Gen 3:1; Tpyuu 20:2-3 ‡† 12:10 Njóri 1:9-11; Zech 3:1 ‡†† 12:17 Tpyuu 11:7; 14:12; 1 Pita 5:8

Yélini Setan u wêdêwêdê mbêmê a l:êê nyédi

13 U kuwó dini ghi ngê tópukada m:aa módu, ntii chedê doon:aa ya. Yi ngwo tpile tp:oo ngmênî módu, ntii u mênê a kee wo. Mbodo pyudu, dp:anê y:a. Kídon dp:anê knî yi mbêmê ngmêngmênté doo kwo. Chóó u chaá kîgha u pi dmi mbodo knî yi p:uu dnye ya, mu kópu u díy:o u yi u ngwo doo kwo, Yâpwo ndîi u d:aa nê kââdí, u pi d:ud:umbiy:e nî dyênê.

^{†2} Tpile tp:oo n:ii nî módu, lepíd ntee tpile, kóó yu mbeyê kóó kpâlf ntee tpile dé, komo layóni komo ntee tpile. Tópukada ngê u wêdêwêdê u kwo y:ângo, u pi ndîi u kwo mye y:ângo, kwo, Pi yintómu yi kada chi kwo, a pi mbêmê chi yenê dé. ³ Yi tpile tp:oo mbodo ngmê p:uu kwéli ndîi ngmênî módu, nê, Wunê a vya ngópu, u ngwo pwene, ghê mê kele. Dyámê mbêmê tpémi yintómu yi nyepênypê u kópu ngê pyodo, yi tpile tp:oo u kuwó ghê dniye. ⁴ Pi yintómu knî y:oo yi tpile tp:oo dnye chaá kîgha, apu, Kî tpile tp:oo u wêdêwêdê ló myentoo? Apu, N:uu ngmê u ntâa, p:uu adî l:êê? Tópukada myednye chaá kîgha, mu kópu u díy:o yi kada yinê kââ.

⁵ Yi tpile tp:oo ngê Chóó Lémi u pi dyênê ngê, pi knî ye mye vya, yepê, Yâpwo ndîi u d:aa d:a kââdí. Nmî Mî ngê yi kópu u kwo daa kwódu ngê. Yi ngwo nê w:ee ngê, nê, Kî tpile tp:oo m:âa pyile n:êê m:uu yoo yi kada a kwo. ⁶ Komo yi kpêmî ngê, nmî Mî p:uu doo peede tpapê, u p:aa p:uu doo peede tpapê, yélini mbóó p:uu a pyede, yi p:uu myedoo peede tpapê. ⁷ Nmî Mî u yoo knî yi p:uu doo l:êê, mbodo mudu y:i yaa wo, pi dyêédî yintómu yi pwo mbodo mudu y:i myedoo ya, doo y:enê dé, yélini yi kn:âa daa ngmídi, yi dnye daa ngmídi, yi too pee daa ngmídi, yi dyámê pee daa ngmídi. Yi kópu yilí nmî Mî ngê yi tpile tp:oo ka daa kwódu ngê.

^{††8} Dyámê wope wope pi yintómu knî y:oo yi tpile tp:oo adnyi cháâcháâ, ngmênê yoo mu ngmídi, yi yéli knî y:oo daadnyi cháâcháâ. Yi yéli nmî Mî ngê ló dini a ngmídi too, dyámê pê ghêlf k:ii daangê l:âmo ngê, yi pi dmi yi ngwo a d:êê too. Sipi tp:oo n:ii a vya ngópu, u puku yedê yi pi dmi a d:êê too, ghê kamî y:oowa a pyw:ee ngmê. ^{†9} N:ii yi ngópu dmi a pyede, ala kópu a ny:ee yó. ¹⁰ Yélini yi p:uu nmî Mî ngê dpî vyi, apu, Yesu u l:êê díy:o mbwa k:oo wa kee dmi, yi kópu daawa téd:a, pi dono knî y:oo mbwa k:oo wa km:êê t:oo. Myenté yélini Yesu u pi u l:êê díy:o wa vya t:oo, yi yéli nmî Mî u lama a kwo. Yi kópu daawa téd:a, pi dono knî y:oo wa vya t:oo. Yi kópu u l:êê díy:o nmî Mî u yoo knî y:oo yi dono dny:oo a vyímí dé, yi nuw:o dmi nmî Mî p:uu ntênê dny:oo kwo. ^{††}

¹¹ Tpile tp:oo m:uu nî módu, têpê u mênê a pwii wo. Dp:anê miyó, tédê dê, sipi tp:oo dp:anê dê ntee tpile dê, ngmênê u dnye tópukada u dnye, u l:êê ghi mye tópukada u l:êê ghi. ^{††12} Mwiýmwiyé tpile tp:oo u pi mbêmê a dpodo, dyámê mbêmê pi yintómu knî ye yipu, Tpile tp:oo n:ii vya ngópu, ngmênê u yimo mê pyípó wo, yi tpile tp:oo dmyinê cháâcháâ, u kwo myed-

myinê ngêpê. ¹³ Tpile tp:oo myomoni ngê pi knî yi ngópu mbwudu yilí dpî chaá, ndyuw:e mbóó p:uu a ny:ee too, dyámê mbêmê dpî t:aa té. ^{††14} Tpile tp:oo mwiyéni u pi mbêmê yi mbwudu yilí dpî chaá, dyámê mbêmê pi yilí u ngwo dpî dóó. Yi kópu nmî Mî ngê u kwo d:uudpî kwódu. Tpile tp:oo myomoni ngê pi knî ye yepê, Yâpwo u tpile ngmê l:âmo yó. Yepê, Tpile tp:oo n:ii taa ngê vya ngópu, ngmênê daa pwene, yi tpile tp:oo ntee tpile ngmê l:âmo yó, u kwo dmyinê ngêpê.

¹⁵ Tpile tp:oo myomoni ngê yâpwo u tpile tp:oo u mênê ghê yó, dnye u mênê mye yó, kwo, N:ii nga daachoo ngêpê knomomê, dpî vya ngi. Nmî Mî ngê yi kópu u kwo myedaa kwódu ngê. ¹⁶ Tpile tp:oo myomoni pi yintómu knî ye mbwolo, yepê, Tpile tp:oo n:ii u pi ndîi, u l:ii nmyi kêpa dpî t:ee yó, ó nmyi wéni pee kéli knî yi p:uu myoo t:ee yó. Yepê, K:omo tpile nmyi pi dmi ndîi dé ó tédê dé, ngmênê yi tpile tp:oo u l:ii nmyi p:uu dpî t:ee yó. Yepê, K:omo tpile nmyo ndáapi yoo ó pinté yoo, k:omo tpile pi p:uu wop nmye dpodo té ó ndapî p:uu nmye dpodo té, ngmênê yi tpile tp:oo u l:ii nmyi p:uu dpî t:ee yó. ¹⁷ Yepê, N:ii p:uu yi l:ii daadî ya, doo u ntâa yi pini ngê tpile daawa pwila, myenté pi knî y:oo tpile u kwo daangmêwa pwila ngmê.

A tîdê mbwó yoo, n:ii knî y:oo yi tpile tp:oo u l:ii yi p:uu wa t:ee ngmê, u pi yi p:uu ayi d:êê ngmê. ^{††18} U pi p:uu dmyinê nuw:o. N:ii u mênê nuw:o a tóó, u nt:u kópu wa a w:ee. U pi d:êêd:êê alanté, wono yono y:a mê wono y:a mê wéni (666), u nt:u kópu, pi ntee pi.

Sipi tp:oo u yoo u ngwo dnye wéti

14 Yi ngwo sipi tp:oo nî módu, Saiyon mbwini mbêmê u yoo yilí tp:oo témi tap knî yi k:ii dnye kwo. Yélini yi k:ii dnye kwo, yintómu 144,000. Yi yéli yi kêpa u pi doo ya, u mî u pi myedoo ya. ^{†2} Dnye ndîi ngmênî nyongo, mbóó p:uu a ndê wo. Mbwaá paa t:âa ntee wunê dpudu yédi, mwini ntee a mbumu yédi, yi dnyeni mye yinté. Pi knî y:oo wéti u tpile ntee a vyeetumo, dnyeni n:ii nî nyongo, mye yinté. ³ Yélini nî módu, yintómu 144,000, nmî Mî u kada dnye kwo, tpile tp:oo páádi knî yi kada dnye kwo, kada pini yoo yi kada myednye kwo. Wéti kamî yi ngíma ngmédnya a ng:êênî, doo u ntâa pi ngmê ngê daawa nd:o. Yi yéli nmî Lémi ngê Setan kwulo dyámê mbêmê a pwaa too. ⁴ Pi ngê u kpâm ntee d:uudwóde kuwo, kn:aa pyópu p:uu kêê d:uudwumê yé, yi yéli y:oo nmî Mî yinté dèpê kuwo ngópu, kn:aa yâpwo ka dèdnyen:aa ngêpê. Yi nuw:o dmi nmî Mî p:uu doo kwo, kn:aa dèpwo kwo. Sipi tp:oo kwéli doo lèpî, u kuwó dnye kwo. Dyámê mbêmê pi yintómu knî yi vy:o nmî Mî ngê yi yéli a ngí too, chóó u momu yoo ngê pyódu too, sipi tp:oo u yoo ngê mye pyódu too. ^{††5} K:omodanê kópu yi komo t:âmo dèpê pwii wo, yi dono myedèpwo ya.

† 13:1 Tpyuu 12:3; 17:3,7,12 †† 13:7 Tpyuu 11:7 †† 13:8 Tpyuu 3:5 †† 13:10 Tpyuu 14:12 †† 13:11 Mát 7:15

††† 13:13 Mát 24:24; 2 Tes 2:9-10 ††† 13:17 Tpyuu 14:9-11; 16:2; 19:20; 20:4 § 14:1 Hipîlu 12:22; Tpyuu 7:3-4; 3:12 §† 14:4 Epeso 5:27; Njems 1:18

Enjel pyile knî y:oo dyámê mbêmê tpémi ye mbwó u ngwo yé ngópu

⁶ Yi ngwo enjel m:uu nî módu, mbóó p:uu doo mgalê. Nmî Mî u kópu dyuu pi knî ye doo tpapê, kópuni dyuu wunê ntee doo a kwo, dye ghi yintómu yinté amyaa kwo, chedê ngê daawa pyódu. Pi dyêêdî yintómu knî yi l:êê dîy:oo yi kópu dyuu doo tpapê, yélini yi kn:ââ daa ngmídi, yi dnye daa ngmídi, yi too pee daa ngmídi, yi dyámê pee daa ngmídi. ⁷ Dpodombiy:e ye doo mbumu, yepê, Chóó Lémi dmyinê cháachââ, myedmyinê chaa kîgha, mu kópu u dîy:oo daa kêmakêma a kóté kîgha nmyo. Yepê, Mbóó dyámê yinê l:âmo doo, ntii mbwaa yinê mye l:âmo doo. Yepê, Ntênê dmyinê cháachââ.

⁸ Myombó enjel m:uu nî módu, mwiyéni doo yâ-muyâmu, dpodombiy:e myedoo mbumu, apu, Mbápi-lon tpémi y:oo yoo ntee dyênê tumo, yoo m:uu ngê wo yéli yintómu yinté myaa dyênê t:oo. Pyââ ti mââ ti u mbwaa kuu yi mênê dê yé ngmê, ngmênê yi yéli yi pi dmi daa kêmakêma wunê ghayghay. Yi pi dmi ndîi ngê ntee doo ya, mēdaa yinté, daa kêmakêma tédê ngê wunê pyodopyodo té. †

⁹ Enjel pyoloni ngê doo yâmyuâmu dê, dpodombiy:e myedoo mbumu, apu, Tpile tp:oo n:ii ntii u mênê a pwii wo, n:ii knî y:oo adnyi cháachââ, ó u yâpwo tpile adnyi cháachââ ó u l:ii yi kêpa adí ya ó yi kêê p:uu amyaa ya, ††¹⁰ apu, yi yéli Chóó Lémi ngê dpodombiy:e wa kpada té. Apu, Dpodombiy:e ye wa nod:e, yi kpadakpada u mbwaa wa nda ngmê. Apu, Chóó Lémi u enjel yoo yi ngópu, sipi tp:oo u ngópu, ndiya adnyin:aa mgîni vyîmî. Apu, Mwááli dyuu d:ud:umbiy:e kîikîi ngê ntee dpî pyódu, yinté kwéli ghê adnyin:aa mgîni vyîmî. ††¹¹ Apu, N:ii knî y:oo tpile tp:oo a cháachââ ngmê, ó u yâpwo tpile a cháachââ ngmê, ó u pi u l:ii yi p:uu dpî t:ee ngmê, apu, w:êênî mgîdî vy:oo yi yéli ndiya adnyin:aa mgîni vyîmî. Apu, Ghê daadnyi vyîmî, ndê dpudu y:i adí koko, chedê ngê daawa pyódu. ¹² Apu, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u dnye a nyêmî ngmê, Yesu ka a kélîmî té, dny:oo a vyîmî, yi tpile tp:oo kîngê châpu ngmê. ††

¹³ Yi ngwo dnye ngmênî nyongo, mbóó p:uu, a ka pê, Ala kópu d:êê ngi. A ka pê, Yélini Yesu ka dpodombiy:e ala ngwo a kélîmî té, u dí amîmê pw:oo dmi, yi yéli y:oo w:aa wa a pyw:ee ngmê. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinté a ka mye vyu, a ka pê, Ndê kópu yila. A ka pê, Yi dpodo wa yé ngmê, yi ghê vyîmî tédê wa lee dmi, yi Lémi ngê yi dpodo yi ngwo amî pwila. ††

Njon ngê yoo mb:aa yi ghada u ngwo módu

Mátiyu 13:24-30,36-43

¹⁴ U kuwó dini ghi ngê nkalî too pee kpaapîkpaapî ngmênî módu, pi ntee pini mbêmê ngmêdoo ya. King ngê doo ya, kîdon mbêmê ngmêdoo kwo, nkól ngê n:ii l:âmo ngópu. Taa népwi ngmê kumu ngmêdoo tpyé.

† 14:8 Tpyuu 18:2-3 †† 14:9 Tpyuu 13:11-17 † 14:10 Tpyuu 19:20; 20:10,15; 21:8 †† 14:12 Tpyuu 13:10; 12:17 †† 14:13 Hipîlu 4:10

¹⁵ Yi ngwo enjel m:uu nî módu, Chóó Lémi u ngomo k:oo a pwii wo, yi pini ka dpodombiy:e mbwolo, kwo, Dyámê mbêmê witi yâpwo tédê kédê kyopwo. Kwo, Njaa ala ngwo núw:oo ngi, nyinê chepwe. ¹⁶ Nkalî too pee mbêmê pini n:ii doo ya, u taa yi ngwo dyámê mbêmê dyîngo, u dpodo pyu yoo nté mgîpî tédê dy:ââ too, nté nt:u u kwo ghada ngópu.

Njon ngê yoo dono yi kpadakpada u ngwo módu

¹⁷ U kuwó dini ghi ngê enjel m:uu nî módu, Chóó Lémi u ngomo k:oo mbóó p:uu myedê pwii wo, taa népwi ngmê kumu my:oodoo tpyé. ¹⁸ Enjel m:uu, n:ii ngê ndyuw:e a t:âât:ââ, mtyîmî nk:êênî tédê a ndê wo. Enjel woni ka dpodombiy:e mbwolo, kwo, Dyámê mbêmê wain kpê kédê kyopwo. Kwo, Njaa núw:oo ngi, wain kpê nyinê chepwe, kîgha mtyé dpo ghada ngi. ¹⁹ Wod:oo u taa dyámê mbêmê dyîngo, wain kîgha mtyé a châpwo too, yi vyilêvyilê tédê d:ii too, mu kópu u dîy:oo Chóó Lémi d:ud:umbiy:e ye nod:e wo, u yi u ngwo doo kwo, D:ud:umbiy:e nî kpada té. ††²⁰ Yi vyilêvyilê tédê p:aa kuwa a tóó. Yi yéli yi wêê yilf y:i pwii wo, doo mbêpê ee, t:ââ k:ii doo a mbêpê, u mti, pi u ndy:ââ, yintoo t:ââm pââ ndîi, u dí chono dêpwo ya. (300 km)

Kpadakpada u mbwaa kuu pyudu knî yi kópu dé

15 Nyepênypê u kópu ndîi u danêmbum m:uu ala, kópuni mbóó p:uu nî módu. Enjel pyudu yi danêmbum, n:ii knî y:oo yoo yi kpadakpada u mbwaa d:ââ pyudu a tpyé t:oo, Chóó Lémi yélini ye a nod:enod:e yédi, yi ngwo d:ud:umbiy:e wa kpada t:oo, Chóó Lémi u nod:enod:e chedê ngê u ngwo amê pyódu ngmê. ††

² Enjel yoo ghêlî k:ii dîpî m:uu too, yi ngwo ntii ntee tpile ngmênî módu, kââyikuu yedoo kwo, ndê dóó u mênê dnye kwo. Yoo my:oonî módu, yélini tpile tp:oo ngê daa dyênê too. Tpile tp:oo n:ii u pi wono yono y:a mē wonoy:a mē wéni (666), ala yéli u pwo lee dniye, u yâpwo tpile ka myedêdnye ngêpê. Ntii ntee tpile u nkîgh:ê dnye kwo, nmî Mî chaa kîgha u l:êê dîy:oo wéti u tpile dnye tpyé dé. ³ Dini ghi n:ii ngê nmî Mî u dpodo pyu Mósisi ngê Yisîléli tpémi Yichip u mênê a pw:ii too, Ntii Mtyemtye mí ngmêê ngópu, yi ngwo ntee dnya a wéti, yélini nî módu, yinté myednye wéti. Sipi tp:oo u pi mbêmê nmî Mî dnye chaa kîgha, kópu,

Nmî Lémi, nmî Yâpwo,

ngwêdêwêdî ntâkopádi.

Kópu, Kópu ndîi n:ii nye d:uud:uu too,

nyepênypê u kópu dé.

Kópu, Nyi pi dyêêdî yintómu yi king.

Kópu, Ngópu yilf yintómu ndê kópu dé,

dono kópu choongmê d:uu ngê. ⁵

⁴ Kópu, Nmî Lémi, pi yintómu knî y:oo adnyi cháachââ ngi,

mi mudu y:i adnyi kmîmî,

mu kópu u dîy:oo nyi ntee pini daa m:uu a tóó,

††† 14:19 Mát 13:39-42; Tpyuu 19:15 ††† 15:1 Tpyuu 15:6-7
§ 15:3 Ex 15:1; Tpyuu 16:7

nyi mu ngmidi Yâpwo ndêndê.

Kópu, Pi dyêêdí yintómu ngíma amí ghê dmi, yi yi mbodo dmi ngê k:ame nga wa ghê dmi, mu kópu u díy:o dipi kn:aadi ngê,

pi yintómu kní y:oo ngópu dyuu mb:aa dê m:uu t:oo.

⁵ U kuwó dini ghi ngê nmí Mí ngê u yâpwo ghi ndêndê mbóo p:uu a ngópu a kpêmí ngê, ⁶ enjel pyudu y:i a pwii wo. Yi kpídí dmi kpaapíkpaapí dé, myednya a wuu mbele. Yi mbalêti dmi yi yodo p:uu dnye ya, nkól ntee tpile dé. Tpile tp:oo páadi kní n:ii nmí Mí u nkígh:ê dnye kwo, ngmê ngê kpadakpada u mbwaa kuu pyudu ye y:àngo. Yi mbwááni d:ââ pyudu kní nkól ngê l:âmo tumo. Pini n:ii chedê ngê daawa pyódu, nmí Mí, u nod:enod:e u mbwaa kuu yi ntówo too. ⁸ Yi ngwo nmí Mí u wuu ndíi ngê pyodo, u wêdêwêdê ndíi ngê mye pyodo. Yi kópu dê yi l:êê díy:o u yâpwo ghi k:oo dpudu ndíi ngê pyodo, kóo a ngêêdí. Nê w:ee ngê, nê, Doo u ntââ pi y:i daawa kee, u dí wéni n:ii ngê enjel pyudu kní y:oo kpadakpada u mbwaa kuu pyudu kní dyámê mbêmê wa a pii t:oo.

Enjel kní y:oo kpadakpada u mbwaa kuu pyudu kní u ngwo a pii tumo

16 Yi ngwo nmí Mí u dnye ndíi yâpwo ghê ní nyongo, enjel pyudu kní ye yepê, A nod:enod:e u mbwaa kuu dyámê mbêmê nyinê pii tóo.

² Mwiyémwiyé enjel ngê u mbwaa kuu dyámê mbêmê mîné pii ngê. Yi ngwo yélini yi p:uu tpile tp:oo dono u l:ii yi p:uu doo ya, u yâpwo tpile ka myednye ngêpê, yi yélini yi p:uu lââ yilí ghê wo, mgíní vyímí ndíi a pyw:ee ngópu. [†]

³ Enjel myomoni ngê u mbwaa kuu nt:ee mîné pii ngê, wod:oo ntii mbwee ntóo u wêê kuu ngê pyodo, ntii mênê tpile yilí n:ii a m:ii, yintómu pw:oo dniye. ^{††}

⁴ Enjel pyoloni ngê u mbwaa kuu mbwaa kní yi paa a pii ngê, dpuwó nuu kní yi kwo myedê pii ngê, wêê kuu ngê pyaa dniye. ⁵ Enjel m:uu u dnye ní nyongo, n:ii ngê mbwaa a t:âât:ââ té. Nmí Mí ka kwo, Nmí Yâpwo, ntênê nye tóo, dye ghi yintómu wunê myenyoo a ya. Kwo, Choo kn:aadi ngê, yoo ntênê chi kpada té. ⁶ Kwo, Nyoo a vya tumo, ngomo kapí pyu yoo myedê vya tumo, yi wêê a pw:ii tumo. Kwo, U p:o chi yé, yi ntââ dmi ntênê ye che vy:u, yi mbwaa wêê ngê chi pyódu, vyílo ye ndaní ngmê. ⁷ Yi ngwo mtyímí nk:êêní tédê dnye ngmêní nyongo, nmí Mí ka kwo, Nmí Lémi, nmí Yâpwo, ngwêdêwêdê ndíi. Kwo, Choo kn:aadi ngê, ntênê nyinê ntââ vyímí. ^{††}

⁸ Enjel podoni ngê u mbwaa kuu kâadí mbêmê a pii ngê, u kíikíi ndíi ngê pyódu ngê, yoo yi pââ u ngwo nk:êê too. ⁹ Kâadí ngê yélini nk:êê ngê, nmí Mí p:uu dnye peede tpapê, mu kópu u díy:o u kópu mbêmê dnye mgíní vyímí. Dono u maa dêpê kuwo ngópu, u pi myedêdnya a kmímí. ^{††}

¹⁰ Tpile tp:oo dono ngê u yoo kwéli doo y:enê, enjel limoni ngê u mbwaa kuu y:i mîné pii ngê, yi ngwo mgídí y:i a ghay wo. Tpile tp:oo dono, u yoo kní yi k:ii,

† 16:2 Ex 9:10; Tpyuu 13:11-17†† 16:3 Ex 7:17-21† 16:6 Tpyuu 17:6; 18:24†† 16:7 Tpyuu 19:2†† 16:9 Tpyuu 9:20-21

mgídí vy:o dnye m:ii, mgíní vyímí ndíi a pyw:ee ngópu, yi kpéngi ti dmi kelekele dnye paa. ^{†††11} Yâpwo ni mbóo p:uu wunê tóo, p:uu dnye peede tpapê. Lââ n:ii yi p:uu dnye kwo yi l:êê díy:o, mgíní vyímí ndíi a pyw:ee ngópu, ngmênê yi dono dêpê kuwo tumo.

¹² Mbwaa ndíi n:ii Mbápileon kee wo, Yupídétis, enjel wononi ngê u mbwaa kuu y:i mîné pii ngê. Yi mbwááni yono wo, lede yoo yi maa u ngwo a yó. Kâadí kwéli wunê koko, king yoo n:ii y:i wunê pyede, yi lede yoo yi k:ii yi maa u ngwo a yó. ¹³ Yi ngwo kma tupwótupwó pyile ní módu. Tópukada u kwo ngma a pwii wo, tpile tp:oo dono u kwo myomoni a pwii wo, yi tpile tp:oo u komo kapí pyu u kwo pyoloni a pwii wo. ¹⁴ Yi kma pyile kní, Setan u kmêna dono yoo. U wêdêwêdê mbêmê kópu ndíi yilí dpí d:uu ngmê, dyámê wo pe wo pe king kní ye dpí lee dmi. Yâpwo ni u wêdêwêdê ndíi u wo ndíi dini ghi n:ii ngê wa d:ii, yi kmêna kní y:oo king yoo yi mbodo dmi wa vuyoo t:oo, kwodonkwodo wa a danê t:oo, Yâpwo ndêndê p:uu adnyi l:êê. ^{†††15} Kwéli adnyi l:êê, Hipílu dnye ngê u pi Amakedon.

Nmí Lémi u kópu ala. Apu, Kpáapi k:ii waní t:aa. Apu, N:ii ngê adí t:âât:ââ nê, u kpídí kní ye mb:aamb:aa ngê adí vuyoo, dini ghi n:ii ngê aní t:aa, yi pini ngê w:aa ndíi wa a pyw:oo, yoo yi ngópu kn:ââ mbwii daadí paa, mywene u ngwo daawa ghê. [§]

¹⁷ Enjel piini ngê u mbwaa kuu yélini vyââ yi kélí a pii ngê. Yi ngwo nmí Mí u dnye yâpwo ghê ní nyongo, apê, Machedê. ^{†††18} Yi ngwo límí dnye kílikíli, mwini dnye mbumu, têpê dpodombiy:e doo ghêdê. Kn:ââ nmí Mí ngê yoo mwo a l:âmo ngê, nkoo nmo, têpê dpodombiy:e yinté doongê ghêdê mbê wo. Kópuni ní módu, yini ndíi. ^{†††19} P:aa ndíi d:ud:umbiy:e dyênê wo, pee pyile ngê pyodo, dyámê wo pe wo pe p:aa yintómu mye dyênê dniye. P:aani n:ii dono Mbápileon, nmí Mí u nuwo dêpê kuwo wo. Yi yélini ye u nod:enod:e u mbwaa kuu y:àngo, nda ngópu. ^{†††20} Dyámê w:uu yintómu anyi pwiyé dniye, mbu mbodo yintómu anyi mye pwiyé dniye. ²¹ Chêêpí ndíi mbóo p:uu dnya a ghayghay, yi dngídngíngí limoy:a. Yoo dono yi mbêmê dnye dyimêdyimê, u l:êê díy:o nmí Mí p:uu dnye peede tpapê, mu kópu u díy:o dpodombiy:e dnye mgíní vyímí. ^{†††}

Dono kópu n:ii kní y:oo yoo dpo lvêêdí t:oo, yi kópu dyuu

17 U kuwó dini ghi ngê enjel a ka ngma a loo, n:ii ngê kpadakpada u mbwaa kuu mwiyé ngmêdoo tpyé. A ka pê, A p:uu kááli. A ka pê, Mââ ti módu ndíi u kpadakpada nga nîné kêmakêma. A ka pê, p:aani n:ii mbwaa yilí yi nkígh:ê a tóo, yi pyópu u pi ndíi ngê y:i a tóo. ² A ka pê, Dyámê wo pe wo pe king yintómu u maadí a wee, myenté mgídí u yoo u maadí mye wee. A ka pê, Yi kópu mbwaa k:ii ye yipê wo. ^{††}

³ Yi ngwo nmí Mí u Ghê Dmi mbêmê yi enjel ngê w:amí ndíi mbêmê núw:o noo. Y:i pyââ ngmêní módu,

††† 16:10 Ex 10:22††† 16:14 1 Tim 4:1; Tpyuu 19:19§ 16:15-16 1 Tes 5:2; Tpyuu 3:3; Luukí 12:37-40†† 16:17 Tpyuu 16:1††† 16:18 Tpyuu 8:5§† 16:19 Tpyuu 14:8,10††† 16:21 Ex 9:24; Tpyuu 16:9,11†† 17:2 Tpyuu 18:3

tpile tp:oo pyipwo doo ya. Yi tpile tp:oo mtyemtye, mbodo pyudu, dp:anê y:a. U chaa kîgha u pi dyuu p:uu dnye ya, mu kópu u díy:o u yi u ngwo doo kwo, Yâpwo ndîi u d:aa nê kââdí, u pi d:ud:umbiy:e nî dyênê. ¹⁴ Yi pyópu chaa módu, mb:aamb:aa ngê kpîlê wo, u kpîdí mtyemtye dé, yi pywuu ndîi dé. U kpile u tpile dé yi pywuu dmi mye ndîi dé. Woni nkól ngê l:âmo tumo, woni kêmê pee ngê l:âmo tumo, woni chêêpî pee mb:aa ngê l:âmo tumo. Kapî kumu ngmêdoo tpyé, n:ii nkól ngê l:âmo ngópu. Dono yilí yintómu yi kapî k:oo dnye ya, u mââ ti u kópu dé, kópu tupwótupwó dé yi k:ii, y:i myednye ya. ⁵ Yi pyópu kêpa u pi nî módu, Mbápile. Mgongo ntee kópu, u nt:u kópu, pyââ ti mââ ti u kn:ââ, dono yilí yintómu yi kn:ââ. ⁶ Yi pyópu ngê mbwaa ndâ, ghétighéti tédê nî módu. Mbwááni n:ii ndâ, nmî Mî u yoo yi wêê, n:ii knî y:oo Yesu daa mb:ii ngópu, u l:êê díy:o pi knî y:oo vya tumo. ^{††}

Dini ghi n:ii ngê nî módu, ghê d:ud:umbiy:e a mênê ghipé wo. ⁷ Enjel ngê a ka pê, Lukwe díy:o ghê mênê dê ghipé? A ka pê, Kî pyópu u nt:u kópu nga n:aa tpa-pê, tpile tp:oo n:ii mbêmê a tóó, u nt:u kópu nga myinî tpa-pê, tpile tp:oo n:ii mbodo pyudu, dp:anê y:a. ⁸ A ka pê, Yi tpile tp:oo wunê doo a ya, ala ngwo mêdaa tóó, díy:o mgí k:oo wa a kee, u kuwó dini ghi ngê nmî Lémi ngê amí dyênê. A ka pê, Nmî Mî ngê dyámê pê ghêlí k:ii dèpê l:âmo ngê, pi knî ngmê yi pi dmi yi ngwo u puku yedê a d:êê too, apê, Díyo ghê kamí ye waní y:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. A ka pê, Yélini yi pi dmi yi puku yedê dèpê d:êê too, yi tpile tp:oo ayi m:uu ngmê, yi nyepênepê u kópu ngê wa pyódu, awo, Lón-té kópu ndîi ngma ala. Awo, Yi tpile tp:oo wunê doo a ya, ala ngwo mêdaa tóó, díyo amê t:aa. [‡]

⁹ Enjel ngê a ka pê, Nuw:o ndîi knomomê, ye ala kópu mb:aamb:aa ngê nyinê wopwe. A ka pê, Yi tpile tp:oo mbodo pyudu knî, yi nt:u kópu, kpâpu pyudu knî. A ka pê, Lóma kpâpu pyudu knî yi mbêmê a tóó. A ka pê, Yi kpâpu pyudu knî yi mbêmê yi pyópu a tóó. A ka pê, Tpile tp:oo mbodo pyudu knî yi nt:u kópu m:uu a tóó, king pyudu. ¹⁰ A ka pê, Limi dê pw:onu, wononi a tóó, piini doongê ta. A ka pê, Dini ghi n:ii ngê wa t:aa, daa ndîi la ghi tp:oo king ngê adí ya. ¹¹ A ka pê, Tpile tp:oo n:ii wunê doo a ya, ala ngwo mêdaa tóó, u nt:u kópu mye yinté, king pyudu knî yi woloni, nmî Lémi ngê wamyé dyênê.

¹² A ka pê, Dp:anê y:a knî n:ii p:uu chi m:uu té, yi nt:u kópu, king y:a. A ka pê, Doongê taa dniye. A ka pê, Dyámê pee y:a knî yi mbêmê yoo yi kada adnyi kwo, daa dye ghi daadîi tpile tp:oo u k:ii yi pi dmi ndîi ngê adnyi ya. ¹³ A ka pê, Yi pini y:a knî yi nuw:o ngmidi ngê adí ya, tpile tp:oo ka yi wêdêwêdê wa y:ee ngmê, yi pi knî yi mbêmê adí dpodo. ¹⁴ A ka pê, Sipi tp:oo p:uu adnyi l:êê, ngmênê yi pwo wa lê, wa vya té, mu kópu u díy:o vyílo yi Lémi ndêndê, king yintómu yu yodo u maknopwo a pyede. A ka pê, Sipi tp:oo p:uu u yoo amyidnyi ya, yélini wunê a ngmidi too, kóó k:oo kaa too, u dnye ntênê a nyêmî ngópu. ^{‡†}

¹⁵ Enjel ngê a ka pê, Mbwááni n:ii chi m:uu té, yi nt:u kópu nga n:aa tpa-pê. A ka pê, Mbwááni n:ii knî yi nkîgh:ê yi pyópu a tóó, yi nt:u kópu pi yilí tp:oo témi tap, yi kn:ââ daa ngmidi, yi dnye daa ngmidi, yi dyámê pee daa ngmidi. ¹⁶ A ka pê, Dp:anê y:a knî n:ii chi m:uu té, yi tpile tp:oo u k:ii, díyo yi pyópu ye wa diya, tpile yilí n:ii u ngópu a tóó, wa t:âmo t:oo, u kpîdí u mbwo wa a ngee t:oo, kn:ââ mbwii wa yé ngmê, mbyuu wa ma ngmê, dînê dyuu ndiya wa kée ngmê. ^{‡‡17} A ka pê, Yi pyópu yinté wa dyênê ngmê, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê kópuni wunê a vyu, yi ngwo wa ntiye ngmê. A ka pê, Nyââ, yi nuw:o dmi ngmidi ngê wa pyódu ngmê, yi wêdêwêdê tpile tp:oo ka wa y:ee ngmê, u dí Chóó Lémi u kópu dyuu wa ntiye ngmê.

¹⁸ Enjel ngê a ka pê, Pyópuni chi m:uu, u nt:u kópu, p:aani n:ii u pi ndîi. A ka pê, Yi p:aani u king dyámê mbêmê king yintómu yi pwo a tóó.

Lvêê kpî té u kwee châpwo

18 U kuwó dini ghi ngê enjel m:uu nî módu, mbóó p:uu a ndê wo, p:ââp:ââ doo a wupwo. U pi d:ud:umbiy:e ndîi, dyámê wope wope u wuu ndîi kée ngê. ² Dpodombiy:e mbwolo, apê, P:aani n:ii u pi ndîi Mbápile, da pw:oo ngmê. Apê, Ngomo dê dyênê t:oo, pi y:i mêdaa tóó. Apê, Kmêna mbwee dono yoo ala ngwo y:i a pyede. Apê, Nmê dono, n:ii tupwótupwó dé, y:i a m:ii té. ³ Apê, Yi p:aani mye mââ ti módu ndîi. Apê, Pyââ ti mââ ti u mbwaa kuu dyámê mbêmê pi yintómu knî yi mênê wunê a yó. Apê, Yi kópu u l:êê díy:o ala ngwo yi pyópu dê vya ngmê. Dyámê mbêmê king yoo u maadî dnye kwo. Apê, Yi pyópu tpile yilí yi mb:aami, n:ii knî ye tpile yilí doo pywupwi dé, ndáápi ngê u ngwo pyaa dniye.

⁴ Yi ngwo nmî Lémi u dnye mbóó p:uu nî nyongo, apê,

A yoo ndêndê, yi pyópu a kuwo yó,

yi p:aani u mênê a pwii dmyeno.

Apê, U dono kópu nangmê d:uu,

ntee adí mgîni vyímî,

kminté yinté amyenmyi mgîni vyímî.

Apê, Chóó Lémi ngê yi pyópu ntênê wa kpada, ^{‡‡}

⁵ mu kópu u díy:o u dono u pwo mye u pwo a tóó,

u dí mbóó p:uu wumê tóó ó!

U dono yilí Chóó Lémi u nuwo daawa a kuwo dmi, ntênê wa kpada.

⁶ N:ii knî y:oo yi pyópu dyênê ngópu, yi yéli ye yepê,

Yi pyópu ngê a yoo ntee dyênê ngê,

yinté u nkwo myoo dyênê yó,

ngmênê dpodombiy:e dpí dyênê yó.

Yepê, Kpadakpada u mbwaa kuu n:ii a yoo knî ye y:àngo,

yinténi miyó u kwo myoo y:ee yó. ^{‡‡}

⁷ Yepê, U pi ndîi ngê ntee chóó pyódu ngê,

yinté dpí mbê kalê yó.

Yepê, Tpile u mb:aami ngê ntee dpímo a ya,

yintoo kpadakpada u kwo myeyuu y:ee yó.

† 17:3 Tpyuu 13:1 †† 17:6 Tpyuu 18:24 ‡ 17:8 Tpyuu 13:8
‡† 17:14 Tpyuu 19:11-16,19-20

‡‡ 17:16 Tpyuu 18:8 ‡‡‡ 18:4 2 Kódin 6:17 ‡‡‡ 18:6 2 Tes
1:6

Yepê, Yinté dpî kpada yó,
mu kópu u dîy:o u gha vy:o dpo,
Nê kwin ngmê, d:aa kuknwe,
pi ngmê u l:êê dîy:o daanî yii.

⁸Yi kópu u l:êê dîy:o wo mu ngmidi ngê u kpadakpada u mbwaa kuu yintómu wa nda té. Dómudómu wa a pyw:oo, adí yii, amye pw:onu, ndê ngê wa ma, mu kópu u dîy:o n:ii ngê wa kpada, nmî Lémi Chóó Lémi, u wêdêwêdê ndîî.

⁹King n:ii u maadî dnye kwo, u k:ii mb:aamb:aa ngê myednya a ya, dini ghi n:ii ngê ndê ngê yi pyópu adí pîpî, dpudu adnyi y:enê, yi ngwo adnyi mbê, amyednyi yii. ¹⁰Pyópuni mââ ti módu, mye p:aa ndîî ngmê, u pi Mbápileon. Yi p:aani wa a kuwo ngmê, daa chono adnyin:aa kwo, u kpadakpada u l:êê dîy:o adnyi nkîngê. Adnyi mbê, awo, Ayi, Mbápileon. Awo, U pi ndîî ngê a tóó, u yoo yi wêdêwêdê ndîî, ngmênê ala ngwo da ghay dmi, yi kpadakpada u mbwaa kuu límîlímî ngê dê nda ngmê.

¹¹Yi p:aani tpémi y:oo n:ii knî ye tpile yilí dnyimo pywupwi dé, amyednyi mbê, mu kópu u dîy:o pi knî y:oo tpile ye daamuwa pwila ngmê. ¹²Pi ngmê ngê nkól ye daamuwa pwila, silípê ye daamuwa pwila, chêêpî pee mb:aa ye daamuwa pwila, kêmê pee ye myedaamuwa pwila. Pi ngmê ngê kpîdí mb:aa ye daamuwa pwila, kpaapîkpaapî dé ó mtyemtye dé ó n:ii yi pywuu dmi ndîî dé. Pi ngê l:âmo ngmê u tpile ye daamuwa pwila, mywápê pee ngê l:âmo ngmê dé ó pywopwo dp:anê ngê l:âmo ngmê dé ó nkichi pee ngê l:âmo ngmê dé ó chêêpî kpaapîkpaapî ngê l:âmo ngmê dé. Adnyi mbê, mu kópu u dîy:o yi tpile yilí yi l:êê dîy:o ndapî ndîî kée ngópu, ngmênê pi ngmê ngê ye daawa pwila té. ¹³Yi p:aani tpémi y:oo mtyîmî ntee tpile dnyimo pywupwi, tpileni tuu mb:aamb:aa dnyimo pywupwi dé, pîdánkin-sens dnyimo pywupwi, mêê myednyimo pywupwi, ngmênê mēdaamuwa pwila ngmê. Wain mēdaamuwa pwila ngmê, olipi wulu mēdaamuwa pwila ngmê, witi mēdaamuwa pwila ngmê, kpo mēdaamuwa pwila ngmê, pudumakó sipi hósí mēdaamuwa pwila t:oo, chádiyót mēdaamuwa pwila t:oo, wop dpodo pyu yoo mēdaamuwa pwila t:oo. ¹⁴N:ii knî ye yi tpile yilí mwyé dnyimo pywupwi dé, yi yéli ndáápi ngê u ngwo pyaa dniye. Yi yéli daa chono adnyin:aa kwo, yi kpadakpada u l:êê dîy:o adnyi nkîngê, adnyi mbê, amyidnyi yii, yi p:aani tpémi ye yewo, Ayi. Yewo, Nmyi nuu u tpile dé chedê ngê dē pyaa dmi, nmyi chaa u tpile dé chedê ngê myaa pyaa dmi, anyi myaa pwiyé dmi. ¹⁶Yewo, Ayi. Yewo, Kî p:aani tpémi. Yewo, Ch:am ndîî ngê nmyee a ya. Yewo, Yi ch:am ngê ndapî ndîî dpîmo kéké, kpîdí mb:aa u ngwo dpîmo pywupwi dé, woni kpaapîkpaapî dé, woni mtyemtye dé. Yewo, Yi pyópu ngê kpile u tpile mb:aa dé u mbwo dpîmo t:emí dé. Yewo, Woni nkól ngê l:âmo tumo, woni kêmê pee ngê l:âmo tumo, woni chêêpî pee mb:aa ngê l:âmo tumo. ¹⁷Yewo, Yi tpile yilí límîlímî ngê chedê ngê dē pyaa dmi.

Yélini nkéli k:oo a dpodo té, yi ngwo nî m:uu too. Tpi-ipi yoo nî m:uu too, paambwi pyu yoo my:aa m:uu too.

† 18:9 Tpyuu 19:2-3

Daa chono dnyen:aa kwo, ¹⁸dpudu yi ngópu doo a koko. Dpodombiy:e dnye kââ, apu, Kî p:aani u pi ndîî, u nkîgh:ê yintoo p:aani daamu a tóó. ¹⁹Dnye mbê, dpodombiy:e myednye yii, apu, Ayi. Apu, Kî p:aani u pi ndîî. Apu, Yélini yi k:ii ntii mbêmê nmo dpodo té, yi p:aani tpémi y:oo tpile yilí nmo dnye pywupwi dé, ngmênê yi tpile yilí límîlímî ngê chedê ngê dē pyódu.

²⁰Yélini mbóó p:uu wunê pyede, nmî Mî u yoo yi k:ii, komo kapî pyu yoo yi k:ii, dyépi yoo mye yi k:ii, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Yi p:aani tpémi y:oo kópuni dono nmye dnya a d:uud:uu dé, nmî Mî ngê nmyi ntââ dmi dpodombiy:e ye da vy:u.

²¹Enjel tââkpaá yi ngwo ngmênî módu, chêêpî kpiyé ngmê dnyinê ngê, nt:ee a kée ngê, apê, Chêêpî kpiyé nt:ee dpodombiy:e ntee dí kée, Mbápileon dpodom-biy:e yinté wamye dyênê, pi ngê mēdaamuwa m:uu.

²²Apê, Yi p:aani tpémi mēdaadnyi wéti, yi wéti u tpile mēdaadnyi vyeé dé, nkéli dpuwo mēdaadnyi wupí dé, nkéli mbywuu pââ myedaadnyi wupí dé. Apê, Yi p:aani tpémi y:i mēdaadnyi dpodo. Apê, Km:ii ch:iich:ii u dnye pi ngê y:i mēdaamuwa ny:oo. ²³Apê, Yi p:aani lam mēdaadí pîpî. Apê, Yoo y:i mēdaadnyi yéyéyé, dnyengi dnyeng:aa y:i myedaadí kwo. Apê, Dyámê wope wope, pi knî y:oo yi p:aani u ndáápi yoo dnyimo cháâcháâ dé. Apê, Yi p:aani tpémi y:oo pipi kópu knî yi mbêmê pi yilí dnyimo dódó dé. ²⁴Apê, Yi p:aani tpémi y:oo pi yilí vya ngópu, Yâpwo ndîî u komo kapî pyu yoo vya tumo, u yoo yilí mye vya tumo.

Mbóó p:uu u ngwo dnye wéti

19 U kuwó dini ghi ngê mbóó p:uu pi yilí yi dnye dmi ndîî nî nyongo, nmî Mî dnye chaa kîgha, apu, Nmî Yâpwo chaa kîgha koo.

Apu, Nmî Yâpwo ngê u yoo kamî ngê dē pyódu té, kóó k:oo dē kaa té.

Apu, U pi ndîî, u wêdêwêdê mye ndîî.

²Apu, Yoo dnyinté daa kóté kîgha too, pi dono knî ye ntââ ntênê dpo vy:u.

Apu, Mââ ti módu ndîî,

n:ii ngê dono u mbwaa kuu pi dyêêdí yintómu yi mênê yó,

nmî Yâpwo ngê d:ud:umbiy:e dē dyênê.

Apu, Dê dyênê,

mu kópu u dîy:o u dpodo pyu yoo yinê a vya too.

Apu, Yi ntââ dmi ntênê da vy:u. ^{††}

³Myombó dnye chaa kîgha, apu,

Nmî Yâpwo chaa kîgha koo.

Apu, Yi pyópu u kpadakpada u ndê dpudu adí koko, chedê ngê daawa pyódu. ^{*}

⁴Yi ngwo kada pini myoy:a mē páádi, tpile tp:oo páá-di knî yi k:ii, nmî Mî ka kwodokwodombiy:e k:ame ghê dniye, apu, Yinté choo ya. Apu, Nmî Lémi chaa kîgha koo. ^{††5}Chóó Lémi kwéli doo ya, pi ngmê u dnye y:i nî nyongo, apê,

Nmî Yâpwo p:uu dpodo pyu yoo.

Apê, Nmî Lémi dmyinê chaa kîgha.

†† 19:2 Tpyuu 6:10 † 19:3 Tpyuu 14:11 †† 19:4 Tpyuu 4:9-11

Apê, N:ii knî y:oo a chââchââ ngópu, a dnye ny:ee yó.
Apê, K:omo tpile nmyi pi dmi ndîî dé ó têtê dé,
ngmênê dmyinê chaa kîgha.

Sipi tp:oo ngê u yémî p:uu u ngwo wa a y:oo

⁶Yi ngwo pi yilî yi dnye dmi nî nyongo, t:ââ pââ ndîî
ntee wunê dpudu yédi, mye yinté. Mwini dpodombiy:e
ntee a mbumu yédi, yi dnye dmi mye yinté. Apu,
Chóó Lémi chaa kîgha koo,
mu kópu u díy:o nmî Lémi, nmî Yâpwo,
king ndîî ngê dê pyódu,
u wêdêwêdê mu daa mu tp:ook:omo. †

⁷Apu, Nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê pyaa we,
w:aa myedê pyw:ee koo.

Apu, Chaa kîgha koo,
mu kópu u díy:o sipi tp:oo ala ngwo a yéyéyé,
u yémî p:uu ngê yéyéyé u kpîdí dmi u mbwo dê t:oo,
u yoo knî yi k:ii ngmîdi ngê a pyodopyodo té. ††

⁸Apu, Kpîdíni u mbwo dê t:oo,
Chóó Lémi ngê u kwo dê y:oo.

Apu, Yi kpîdí dmi kpaapîkpaapî dé,
tupwó yi p:uu daa t:a.

(Yi kpîdí dmi kpaapîkpaapî dé yi nt:u kópu, kópu
mb:aa n:ii nmî Mî u yoo knî y:oo a d:uud:uu tumo.)

⁹Enjel ngê a ka pê, Ala kópu d:êê ngi. A ka pê, Sipi
tp:oo ala ngwo a yéyéyé. A ka pê, Chóó Lémi ngê yélini
yi kmaapî têtê a dóó kalê too, yi yéli y:oo w:aa wa a
pyw:ee ngmê. A ka pê, Chóó Lémi ngê yi kópu dyuu
ndêndê ngê dê vyi té, daa k:omodanê kópu dyuu. ‡

¹⁰Yi ngwo enjel yu dmyeno kwodokwodombiy:e
k:ame nî ghê wo, ngmênê a ka pê, Apuu! A ka pê,
Nangê châpu nê. A ka pê, Nîdíndê mbwó yoo, yélini yi k:ii
Yesu u kópu dyuu nmyi mgîmî ngópu, Chóó Lémi p:uu
ntee nmye dpodo té, yinté p:uu myinî dpodo. A ka pê,
Nangê châpu nê, Chóó Lémi p:ee vyílo yu châpu ngi,
mu kópu u díy:o Yesu u kópu dyuu Chóó Lémi u komo
kapî pyu knî y:oo wunê a m:uu tumo. ‡†

Yesu ngê tpile tp:oo dono u ngwo dyênê ngê

¹¹Yi ngwo mbóó a ngópu a kpêmî ngê, hósí kpaapîk-
paapî ngmênî módu, pi pyipwo ngmêdoó ya,
k:omodanê kópu p:uu dêpwo ya, myedaangmê kn:aa-
di ngê. Yoo ntênê a kóté kîgha too, yi p:uu u ngwo a
l:êê yédi. ¹²Ngwolo dê ndê dóó ntee tpile dê, dyámê
pee yilî yi kîdon dé mbêmê dnye kwo. U pi kêpa nî mó-
du, ngmênê u nt:u kópu pi ngmê u lama daa tóó, chóó
u mo u lama a tóó. ‡†¹³ U pi alanté nmo tpapê ngê,
Chóó Lémi u Kópu Dyuu. Kpîdíni u mbwo doo ya,
d:ud:umbiy:e wêê vyi. ‡†¹⁴ Chóó Lémi u lede knî y:oo
dnye yâmuyâmu, hósí kpaapîkpaapî knî yi pyipwo
dnye ya, kpîdí kpaapîkpaapî dmi yi mbwo yidoo ya,
tupwó yi p:uu dêpwo ya. ¹⁵Yoo dyêédí dono yi vyee u
l:êê díy:o taa íepwi ngmê u kwo ngma a pwii wo.
Nkichi pee kiyé ngê adí vyee dé. Yoo dono wain kîgha
mtyé ntee tpile ngê wa pyódu té, adí vyilévylî dé, yi

† 19:6 Tpyuu 11:15-18; 14:2-3 †† 19:7 Tpyuu 21:2,9; Epeso
5:32 ‡ 19:9 Luukí 14:15 ‡† 19:10 Tpyuu 22:8-9 ‡† 19:12
Tpyuu 1:14 ‡†† 19:13 Njon 1:1,14

wêê adí pyuwuopyuwuwo, mu kópu u díy:o Chóó Lémi
dpodombiy:e ye nod:e wo. ‡††¹⁶ U pi u kpîdí p:uu doo
ya, kpâlî kn:ââ dê yi p:uu myedoo ya, apê, King yintó-
mu yi King, Lémi yintómu yi Lémi. §

¹⁷Yi ngwo enjel m:uu nî módu, kâadî mbêmê doo
kwo. Wââ ntee ímêni, n:ii knî yi lama tpile tp:oo ntóó
pîpî a tóó, dpodombiy:e ye mbwolo, yepê, A pwiyé
dmyeno. Yepê, Chóó Lémi ngê kmaapî ndîî nmyi l:êê
díy:o ngmêwunê pwapî. ¹⁸Yepê, Pi dyêédí yintómu yi
ntóó dmi dpî ma tóó. Yepê, King yoo, kada pini yoo,
lede yoo yi k:ii, l:êê têtê a pwopwo té, yi ntóó dmi dpî
ma tóó. Yepê, Hósí dé, yi tpiipi yoo yi ntóó dmi dpî ma
tóó, pi dyêédí yintómu, wop dpodo pyu yoo, ndapî
p:uu dpodo pyu yoo, yélini yi pi dmi ndîî dé ó têtê dé,
yintómu yi ntóó dmi dpî ma tóó.

¹⁹Yi ngwo tpile tp:oo dono nî módu, dyámê mbêmê
king yoo, yi lede yoo yintómu yi k:ii, p:uu dnye ya. U yi
y:e doo kwo, Pini n:ii hósí kpaapîkpaapî pyipwo a tóó,
u lede yoo yi k:ii, nmî vya té. ‡†²⁰ Ngmênê dêê dniye,
p:ee vya tumo, tpile tp:oo dono mgîmî ngópu, u komo
kapî pyu mye mgîmî ngópu, n:ii ngê mbwudu yilî u pi
mbêmê mwiyé dpîmo a chapî dé. (Yi mbwudu chapî
mbêmê yoo dono mwiyé a dóó too, tpile tp:oo u l:ii yi
p:uu u ngwo a t:ee ngópu, u yâpwo tpile ka myednyí-
mo a ngêpê.) Yi tpile tp:oo dono, u komo kapî pyu u
k:ii, mgîmî dumo, yi ghê dê dpîmo ya, ndiya u ngwo
d:ii dumo. Mwááli dyuu d:ud:umbiy:e kîkîkî ngê ntee
dpî pyódu, yinté kwéli ghê dpîmo mgîní vyími. ‡††²¹ Pini
n:ii hósí kpaapîkpaapî pyipwo doo ya, yi tpódu yi lede
yoo vya too. Taa n:ii u kwo doo kwo, u ngwo vya too.
Wââ ntee ímêni knî y:oo yi ntóó dmi ma tumo,
d:ud:umbiy:e pile dniye. ‡†

Yesu ngê u yoo u ngwo a y:enê

20 Enjel ngmênî módu, mbóó p:uu a ndê wo. Mgî
k:oo mbwa keñe u kii kumu doo tpyé, puwóma
té ndîî kumu my:oodoo tpyé. ‡††¹² Tópukada n:ii mw:ee
ngê wunê doo a ya, u pi Setan, mye Dono u Kn:ââ, yi
enjel ngê yi tópukada mgîmî ngê, puwóma té ngê
kudu ngê. M:ââ yono yono y:a yinté kudu ngmê ngê
adí ya. ‡†¹³ Yi enjel ngê mgî k:oo dyíngo, keñe u kwo ku-
wo ngê, kii yipe ngê, chââ u l:ii keñe p:uu mye t:ângo,
apê, Yoo dyêédí yintómu daamuwa dóó té, u dí m:ââ
yono yono y:a mbwa k:oo wa ma. Apê, U kuwó dini ghi
ngê amê pwii, daa ndîî la ghi tp:oo kuwa adí m:ii.

⁴Yi ngwo yoo ngmênî módu, pi knî y:oo n:ii dé a vya
tumo, mu kópu u díy:o Yesu daa mb:ii ngópu, nmî Mî u
kópu pi knî ye dnyimo a tpapê. Yi yéli y:oo tpile tp:oo
dono dêdnnya a chââchââ, u yâpwo tpile ka myedédnnya
a ngêpê. Yi tpile tp:oo u l:ii yi kêpa dêpwo ya, yi kêlê
myedêpwo ya. Yi kópu u l:êê díy:o mgîdí u yoo knî y:oo
vya tumo, ngmênê yi ghê dmi dé Yesu Kédisu ka lee
dniye, u che p:ââ pee ngê pyódu too, yi ya têtê dmi
knî yi mbêmê dnye ya, Yesu u k:ii yoo dnye y:enê dé, u
dí yi m:aani yono yono y:a chedê ngê wa pyódu. ‡†⁵ Yi
pyidepyide, mwiyé mwiyé pyidepyide. (Wo yéli n:ii

‡†† 19:15 Tpyuu 1:16 § 19:16 Tpyuu 17:14 ‡† 19:19 Psalm
2:2 ‡†† 19:20 Tpyuu 13:11-17; 20:10 ‡† 19:21 Tpyuu 19:17-18

pw:oo dniye, yi ghê dmi mêdaa kele, u dî yi m:aani yono yono y:a chedê ngê wa pyódu.)⁶ Yélini mwiyémiwiyé wunê pyidepyide nyédi, Chóó Lémi u nuu u yoo, w:aa dpo pyw:ee ngmê. Pwopwo myomoni ngê mêdaawa dyênê té, ngmênê Chóó Lémi Mupwo yi kada adnyin:aa kwo, adnyi chaa kîgha dê, kêlî pini ngê adnyi ya, Yesu Kédisu u k:ii yoo amyednyi y:enê dé, u dî yi m:aani yono yono y:a chedê ngê wa pyódu. †

Nmî Lémi ngê Setan u ngwo wa kpada

⁷ Dini ghi n:ii ngê yi m:aani yono yono y:a chedê ngê wa pyódu, Setan mbwa k:oo wa pwii, ⁸ dyámê wope wope wa lê, yoo dyêêdî yilî wa dóó, u pee wa kaa té. Yoo miyó ngê wa pyódu, ngmê u pi Nkok, woni u pi Mankok. Setan ngê l:êê u l:êê dîy:oo nipi wa a danê té, têtê tii ntee mye yinté. ⁹ Yi yélini yi ngwo nî módu, dyámê wope wope a ndê dniye, nmî Mî u yoo téli k:oo kaa ngópu, u yi y:e doo kwo, Nmî vya té. Kwéli dnye ya, nmî Mî u nuu u p:aa. Ngmênê yoo dono dêê dniye, ndyuw:e mbóó p:uu ngma a ndê wo, yi yélini d:ud:umbiy:e dyênê too. ¹⁰ N:ii ngê a dóó too, Setan, nmî Lémi ngê mgîmî ngê, ndiya dyîngo. Mwááli dyuu d:ud:umbiy:e kîkîkî ngê ntee dpî pyódu, yinté kwéli ghê doo mgîmî vyîmî. Tpile tp:oo dono, u komo kapî pyu u k:ii, yi pyile knî yi nipi dnye mgîmî vyîmî. W:êênî mgîdî vy:oo yi adnyi mgîmî vyîmî, chedê ngê daawa pyódu.

Pi yintómu yi kóté kîgha

¹¹ Yi ngwo nmî Mî nî módu, u ya têtê kpaapîkpaapî mbêmê tâa doo ya. Mbóó dyámê mbêpê knopwo, mye y:aa knopwo. ¹² Myenté yélini pw:oo dniye, my:aa m:uu too, woni yi pi dmi ndî dé, woni yi pi dmi têtê dé, nmî Mî u kada dnye kwo. Yi puku dmi pywálf too. Kópuni mwiyé a d:uu tumo, yi pi dmi yi puku dmi yedê dnye ya. Yi kópu knî yi l:êê dîy:oo nmî Mî ngê kóté kalê too. Puku dmi m:uu mye pywálf ngê. N:ii knî y:oo ghê kamî a pyw:ee ngópu, yi pi dmi yi puku yedê doo ya. ††† Yélini kóté kalê too, woni nt:ee mwiyé a pw:oo dniye, woni dyámê mbêmê mwiyé a pw:oo dniye. Yi kópu knî yi l:êê dîy:oo yintómu kóté kalê too. ††† Pwopwo ndiya kée ngê, kmêna mbwee kwéli dnye ya, yi kêlî ghi ndê ngê mye ndî. Yi ndyuw:e u pi pwopwo myomo. ††† Ghê kamî u yoo yi puku yedê, yélini yi pi dmi y:i dèdnye ya, ndiya mye kée too. ††

Mbóó dyámê kamî dê yi danêmbum

21 U kuwó dini ghi ngê mbóó dyámê kamî dê nî m:uu doo. Mwiyéni dê y:aa knopwo, ntii mye y:aa wo. ††† Yi ngwo nmî Mî u p:aa Njedusalem kamî nî módu, mbóó p:uu u kwo a ndê wo. Kwodo ngê yéyééé u kpîdî u mbwo ntee dpî t:oo, u moo k:ii u ngwo dpî yéé knî, yi p:aani yinté l:âmo ngmê ngê doo ya. ††† Nmî

§†† 20:1 Tpyuu 9:1 §† 20:2 Mát 12:29; Mak 3:27 §† 20:4 1 Kódin 6:2; Tpyuu 6:9; 13:16-17; Dan 7:27 † 20:6 Tpyuu 2:11; 1 Pita 2:9 †† 20:12 Dan 7:9-10; Mát 25:31-46; Tpyuu 20:5; 13:8; 2 Kódin 5:10; Dpodo 17:31 † 20:13 Lóma 2:6; 1 Pita 1:17; Tpyuu 22:12 †† 20:14 1 Kódin 15:24-26, 54-55 ††† 20:15 Mát 25:41 ††† 21:1 2 Pita 3:13 ††† 21:2 Hipîlu 11:16; Tpyuu 3:12

Mî kwéli doo ya, pi ngmê u dnye ndî y:i ngmênî nyongo, apê, Chóó Lémi ala ngwo u yoo knî yi vy:oo a kwo, u k:ii nipi adnyi ya. Apê, Chóó u yoo ngê adnyi ya, yi Yâpwo ngê amyaa ya. ⁴ Apê, Yi ngemi pwo dmi yi ngîma wa pyi té. Apê, Mêdaadnyi pwopwo, mêdaadnyi mbê, mêdaadnyi yii, mêdaadnyi wélîlî mgîmî vyîmî. Apê, Yi kópu mbwee dé chedê ngê kédê pyaa dmi. ⁵

⁵ Yi ngwo nmî Mî ngê apê, Tpile yilî yintómu kamî ngê n:aa pyépi té. Myenté a ka pê, Ala kópu dyuu d:êê ngi, mu kópu u dîy:oo ndê kópu dyuu, ndêndê ngê daawa têda dmi. ⁶ A ka pê, Dye ghi mbwee machedê. A ka pê, Kn:ââ nê chópu, nkoo an:uu yé. A ka pê, Pini n:ii adî mbwaambwaa, mbwaa u kwo wanî y:oo, a ka daawa pwila. A ka pê, Yi mbwááni dpuwo nuu k:oo wunê mbêpê, u nt:u, ghê kamî. †††† A ka pê, N:ii dono p:uu adî l:êê, mbodo mudu y:i wa yââ, yi mbwááni vyîlo ayi ndanî. A ka pê, Yi pini u Yâpwo ngê anî ya, a tp:ee ngê wanî pyódu. ††††† A ka pê, Ngmênê yélini adnyi nkîngê, ye Yesu ayi mb:ii ngmê, u nkwo anî mb:ii té. A ka pê, Daa kêlîmî pyu yoo, yoo tupwótupwó dé, pi vye pyu yoo, pyââ ti pyu yoo, mââ ti módó yoo, nkwépi yoo, mbwee ka ngêpê pyu yoo, k:omodanê pyu yoo yintómu, a ka pê, yi yélini pwopwo myomoni ngê wa nt:ââ té, ndiya adnyin:aa mgîmî vyîmî.

Njedusalem kamî u kópu dyuu

⁹ Enjel a ka ngma a loo, n:ii ngê kpadakpada u mbwaa kuu mwiyé ngmêdoo tpyé. A ka pê, A p:uu kááli. A ka pê, Sipi tp:oo u kpâm nga nîndê kêmakêma. †††† Yi ngwo nmî Mî u Ghê Dmi mbêmê yi enjel ngê mbu ndî ngmê mbêmê km:êê noo. Nmî Mî u p:aa Njedusalem y:i a ka a kêma ngê. Nmî Mî ka mbóó p:uu a ndê wo, doo a wupwo. ¹¹ Yi p:aani kââyikuu ntee tpile yedoo ya, nmî Mî u wuu ndî y:i doo dnyednye. ¹² Chêêpî mbwa ndî ngê yina ngmê, tâa u dî chono dêpwo ya. Koko têtê y:a mê miyó doo ya, enjel y:a mê miyó knî y:oo dnye t:âât:ââ dé. Yi koko têtê dmi yi pwo Yisîléli tpémi yi dyêêdî y:a mê miyó yi pi dmi doo ya. ¹³ Yi p:aani u koko têtê dmi pyile pyile doo ya, wope pyile, wope pyile, amêpe pyile, mwada pee pyile. ¹⁴ Koko têtê y:a mê miyó yi maknopwo chêêpî ndî y:a mê miyó doo kwo. Sipi tp:oo u dyépi y:a mê miyó knî yi pi dmi yi p:uu doo ya.

¹⁵ Enjel n:ii a ka doo danêmbum, kiyé kumu ngmêdoo tpyé, nkól ngê l:âmo ngmê. Yi kiyé ngê yi p:aani u mti a ngópu, chêêpî mbwa u mti a ngópu, koko têtê dmi yi mti dmi myedê ngópu. Yi p:aani chêêpî mbwa wope wope wondy:ââ wondy:ââ dé, d:ud:umbiy:e daadî mu ló wee ó! Tâa mye yindy:ââ, my:oo yono yono y:a mê podo yono y:a. (2,400 km.) ¹⁷ Chêêpî mbwa u ntumuntumu u mti kóó mêtê ngê myedê ngópu, yono y:a mê podo y:a mê páádi. (144) Pi kóó ndy:ââ, yi enjel kóó mye yindy:ââ. ¹⁸ Yi p:aani nkól ngê l:âmo ngmê, kââyikuu ntee tpile yedoo ya. Chêêpî mbwa mye kââyikuu ntee tpile, u pi njasîpê, myedoo a wuu

§ 21:4 Tpyuu 7:17; 1 Kódin 15:24-26 §† 21:6 Tpyuu 1:8; 22:13,17; Is 55:1; Njon 7:37 §†† 21:7 Lóma 8:14-17 §†† 21:9 Tpyuu 15:1; 21:2; Epeso 5:27

mbele. ¹⁹ Chêêpî mbwa u maknopwo chêêpîni dnye ya, kpîlê ngmê dé. Chêêpî pee n:ii k:uuchêm mb:aamb:aa dé, yi p:uu knî ngmêdoo ya. Ngmê kââyikuu ntee tpile yedoo ya, u pi njasîpê, myomoni u pi sâpaiya, pyoloni u pi ákêti, podoni u pi emîdîl, ²⁰ limoni u pi oniks, wononi u pi kaniliyên, piini k:ii chii yââ, u pi kîdaisîlaitî, woloni u pi mbedîl, tówoni u pi tópas, yononi u pi kâlsedoni, mê ngmêni u pi têtêkwoys, mê myomoni u pi amîtîs. Yintómu k:uuchêm mb:aamb:aa dé, dnya a wuu mbele. ²¹ Keñe y:a mē miyó knî kēmē pee pāâ ndī ngē l:āmo ngmē dé, keñe ngmē, kēmē pee pāâ ndī ngmē. Yi p:aani kââ puu ghê nkól ngē l:āmo ngmē dé, mye kââyikuu ntee tpile yedoo ya.

²² Chóó Lémi u yâpwo ngomo y:i dîpî módu, mu kópu u dîy:o p:aani pee p:aani pee yintómu yâpwo ghi dé. Nmî Lémi Chóó Lémi, pini n:ii u wêdêwêdê ndī, sipi tp:oo k:ii, yi p:aani wo pe wo pe a tóo mo. ²³ Yi p:aani kââdî daa pil:apil:a, d:ââ myedaa pil:apil:a, mu kópu u dîy:o nmî Mî u wuu ndī y:i a dnyednye, sipi tp:oo yi p:aani u lam ntee tpile ngē a kwo. ²⁴ Dyámê mbēmē pi yintómu yi p:aani u wuu adnyi paa, king yoo y:i wa lee dmi, nmî Mî wa châpu ngmê, kwowo, Dp:oo king yoo, nyi mu ngmidi king ndêndê. ²⁵ Yi p:aani u keñe y:a mē miyó knî dye ghi yintómu adnyi kweñe, daawa kuwo t:oo, mu kópu u dîy:o mgîdî daada a ghayghay, dye ghi yintómu w:êênî adnyi ya. ²⁶ Dyámê wo pe wo pe yoo wa a ndê dmi, nmî Mî adnyin:aa chââchââ, amyednyi chaa kîgha. ²⁷ Tpileni Chóó Lémi ka tupwótupwó dé, yi p:aani daangmêwa kee. Pi dono yoo, k:omodanê pyu yoo, yi p:aani myedaangmêwa kee. Ghê kamî u yoo yi puku yedê, yélini yi pi dmi sipi tp:oo ngē y:i a d:êê too, vyílo yi yéli yi p:aani ayi kee dmi. Kn:aa pini daangmêwa kee. ††

22 Mbwaáni n:ii u nt:u, ghê kamî, yi enjel ngē a ka myedê kēma ngē. Nmî Mî sipi tp:oo k:ii kwéli a tóo mo, yi mbwaáni y:i wunê mbêpê, myewunê wuu mbele. ²² Yi p:aani n̄ukn̄in̄ukn̄i p:uu wunê mbêpê. Yini n:ii u nt:u ghê kamî, yi mbwaáni nkîgh:ê wo pe wo pe a wee. Yi yini knî d:ââ yintómu knî yi k:oo a dââ nyédi. M:ââ k:oo y:a mē myontómu dpî da dmi. Yi p:aani tpé-mi y:oo kîgha a pîpî tumo, u l:êê dîy:o yi ghê kamî chedê ngē daawa pyódu. Pi dyêêdî yintómu knî yi vy:o yélini y:i wa lee dmi, yi yini yââ wa a ngî t:oo, yi chóóchóó adnyi pyipyi dé. ³ Tpileni daa Chóó Lémi u nuu u tpile dé, yi p:aani daangmêwa kee. Nmî Mî, sipi tp:oo k:ii, yi p:aani adpî ya, yi dpodo pyu yoo y:i adpî y:enê dé, nmî Mî u nkwo adnyi chaa kîgha. ⁴ U pi yi kêpa adî ya, kwódo ng:oo dmi wa m:uu ngmê. ⁵ Yi ngwo mgîdî daadî ya, lam daadnyi kwo, kââdî mēdaadî pil:apil:a, mu kópu u dîy:o nmî Mî Chóó Lémi vyílo ayi pil:apil:a. Nmî Mî k:ii king ngē adnyi ya, chedê ngē daawa pyódu. ††

Yesu u diyédiyé u kópu dyuu

⁶ Enjel ngē a ka pê, Kópuni chi ny:ee té, ndê kópu dyuu, daawa tēda dmi. A ka pê, Nmî Lémi Chóó Lémi, pini n:ii ngē komo kapî pyu knî ye u Ghê Dmi a y:ângo, yi pini ngē nga atédê dy:ââ nê, mu kópu u dîy:o kópuni daa kēmakēma a pyodopyodo té, u dpodo pyu yoo yi lama pîdny:oo ya. ⁷ A ka pê, Yesu Kédisu u kópu dyuu nyeni. Apu, Daa kēmakēma nî nê pwiyé knî.

Ala puku yedê nmî Lémi u kópu dyuu ye kwo, daa pi ngmê u kópu dyuu. N:ii knî y:oo adnyi nyêmî dé, yi gha vy:o adnyi yiyé dé, w:aa wa a pyw:ee ngmê. ††

⁸ Nê Njon. Ala kópu dyuu a chóó nî módu, a chóó my:aa nyongo. Dini ghi n:ii ngē yi kópu yilî nî m:uu too, my:aa ny:ee too, yi ngwo enjel n:ii ngē a ka a kēma too, yu dmyeno kwodokwodombiy:e k:ame nî ghê wo, ⁹ ngmê nê a ka pê, Apuu! A ka pê, Nangê châpu nê. A ka pê, Nîdê mbwó yoo, yélini yi k:ii Chóó Lémi u komo nmye kapî ngópu, Chóó Lémi p:uu ntee nmye dpodo té, yinté p:uu myinî dpodo. A ka pê, Yélini y:oo ye kópu dyuu adnyi chââchââ, Chóó Lémi p:uu ntee adnyi dpodo, yinté p:uu myinî dpodo. A ka pê, Nangê châpu nê, Chóó Lémi p:ee vyílo yu châpu ngi. ¹⁰ A ka pê, Nmî Lémi u kópu dyuu n:ii ye puku yedê chi d:êê té, nangê mgîmî té. A ka pê, Ye puku dmi pi knî ye nangê kwódu, mu kópu u dîy:o kópuni yi pi dmi y:i a pyede, daa kēmakēma a pyodopyodo té. ¹¹ A ka pê, Yélini dono, mîdny:oo dono. A ka pê, Yélini nmî Lémi ka tupwótupwó dé, tupwótupwó ngē dny:oo ya. A ka pê, Yélini mb:aamb:aa dé, kópu mb:aa dny:oo d:uud:uu dé. A ka pê, Yélini nmî Lémi u nuu u yoo, u nuu u yoo ngē dny:oo kwo.

¹² Enjel ngē a ka pê, Yesu Kédisu u kópu dyuu nyeni. Apu,

Daa kēmakēma nî nê pwiyé knî.

Apu, Pi yintómu knî ye yi pywuu dmi anê n̄uw:o, kópuni a d:uud:uu tumo, ye an:uu pwila té. ⁵

¹³ Apu, Kn:ââ nê chópu, nkoo an:uu yé. ^{5†}

¹⁴ Apu, N:ii knî y:oo yi kpîdî dmi a ghêê tumo, w:aa ndī wa a pyw:ee ngmê,

mu kópu u dîy:o u ntââ ngē wa pyaa dmi,

p:aa mb:aa wa lee dmi,

koko tédê wamî kee dmi,

ghê kamî u yi kîgha adnyin:aa pîpî dé. ^{5††}

¹⁵ Apu, Ngmê nê w:ââ ntee yéli yi p:aani daawa nî dmi.

Apu, Nkwépi yoo,

pyââ ti pyu yoo, mââ ti módó yoo,

pi vyee pyu yoo,

mbwee ka ngêpê pyu yoo,

yi yéli yintómu yi p:aani daawa nî dmi.

Apu, Yélini a k:omodanê nyédi

ó k:omodanê yi nuu u kópu ngē a tóo,

yi p:aani myedaawa nî dmi. ^{5†}

¹⁶ Yi ngwo nmî Lémi u dnye nî nyongo, a ka pê, Nê Yesu. A ka pê, A enjel nga kîd:a dy:ââ, mu kópu u dîy:o

† 21:23 Is 60:19-20; Tpyuu 22:5 †† 21:27 1 Kódin 6:9-10; Tpyuu 3:5; 13:8 † 22:1 Gen 2:9 †† 22:3 Tpyuu 7:15 †† 22:4 Mát 5:8; Tpyuu 14:1 ††† 22:5 Tpyuu 21:23,25

‡‡‡ 22:7 Tpyuu 1:3 § 22:12 2 Kódin 5:10 †† 22:13 Tpyuu 1:8; 21:6 ††† 22:14 Tpyuu 22:1-2 †† 22:15 Tpyuu 21:27

a yoo yintómu knî yi k:ii yi kópu yilî nmyi lama pîchoo ya. A ka pê, Nê Dépidi ntee pini, u tii íedê nê chópu. A ka pê, Nê mywe, a wuu ndîî. †

¹⁷ Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu ka kópu, A pwiyé. Sipi tp:oo u yémî p:uu ngê kópu, A pwiyé. N:ii knî y:oo ala kópu dyuu wa ny:ee ngmê, ala kópu dny:oo tpaê, A pwiyé.

N:ii adî mbwaambwaa, dpo pwiyé we. Mbwaáni n:ii u nt:u ghê kamî, n:ii ngê u yi adî kwo, Nî nda, yi pini ngê choo ndanî, u pywuu daa tóó. ††

U kuwókuwó kópu

¹⁸ Nê Njon. Kópuni dyuu ala puku yedê a kwo, nmî Lémi u kópu dyuu. Daa pi ngmê u kópu dyuu. Kópu ngmê p:uu nmyi ng:aa dmi nîndê t:emî, p:uu dmyinê nuw:o. N:ii ngê chóó u kópu dyuu ala puku yedê m:uu

† 22:16 Lóma 1:3-4; Tpyuu 1:1 †† 22:17 Tpyuu 21:6; Is 55:1

wa d:êê, Chóó Lémi ngê u kpadakpada ndîî ngê wa pyódu. Kpadakpada u kópu dé n:ii ala puku yedê a pyede, Chóó Lémi ngê yintoo kpadakpada u kwo ayi y:oo. †¹⁹ N:ii ngê ala puku yedê kópu woni knî wa a kuwo té, pi knî ye daawa vyi té, Chóó Lémi ngê yi pini wa a kuwo, kóó k:oo daawa kââ. P:aa mb:aa n:ii u pi ala puku yedê a tóó, y:i daawa nî, ghê kamî u yi kîgha daamî ma. ††

²⁰ N:ii ngê ala kópu dyuu a ka vyi too, a ka pê, Ndêndê ngê daa kêmakêma nîndê pwiyé knî. Kwono, U p:o yila, a nuu u kópu yichi vyi. Kwono, Nmî Lémi Yesu, a pwiyé. ††

²¹ A tídê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu ntênê nmye choo a vyuuwo.

Wu u dí.

‡ 22:18 Deut 4:2; Tpyuu 15:1 †† 22:19 Tpyuu 22:2 †† 22:20 Tpyuu 3:11; 1 Kódin 16:22